
4°
De
102





4° De 802.

~~F. b. 295~~
De 802

Summa contra gentiles quam aptissime malleus hereticorum nuncupata. diuinissimi ac angelici doctoris sancti Thome aquinatis

iamdudum per incuriam chalcographi in plerisque passibus inemendata. ac perperam characterisata. nunc vero per venerandum et eximium sacratissime theologie interpretem profundissimum Theodericum de Susteren. insignis conuentus Coloniensis ordinis predicatorum multis iam annis regentem. fama preclarissimum. necnon probatissime doctrine tanti doctoris zelotem integerrimum. fontali sue et germane veritati non sine multa lucubratione restituta. expolita pariter et castigata Ad laudem gloriam et honorem cunctipotentis dei. intemerate xpifereque virginis Marie. simul etiam ad propagationem doctrine prememorati doctoris virgineo decore florentis feliciter incipit

Pro loco Wartemburgensi ad Fres Bernard
q. R. D. D. Stanislaus Crom.
C. W.

BIBLIOTHECA
LYCEI REGII
ROSIANI

Tabula Questionū

Incipit tabula capl'oꝝ libri ꝯ gētiles bti Thome de Aquino Et primo capl'oꝝ p̄mi libri. apposito nūero questionū ⁊ folioꝝ.

Quod sit officiū sapientis folio primo
ij Que sit in hꝰ ope autorꝫ ītētio .fo.j.
iij Quis modꝰ possibilis sit diuine veritatꝫ manifestande folio. p̄mo.
iiij Qꝫ v̄itas dīnoꝝ ad quaꝫ natural'rō ꝑtingit ꝯueniēter hōibꝫ credēda ꝓponit̄ eodem
v Qꝫ ea q̄ rōne inuestigari nō p̄nt ꝯueniēter fidei tenēda hoībꝫ ꝓponūtur. folio.ij.
vi Qꝫ assentire his q̄ sunt fidei nō est leuitatis q̄ꝫuis supra rōnē sint eodeꝫ
vij Qꝫ veritati fidei christiane nō ꝯtrariat̄ veritas rōnis eodem
viij Qualiter se habeat humana rō ad veritatem fidei primā iij.
ix Quis ordo ⁊ modus procedendi sit in hoc opere eodem
x De opinione dicentiū ꝙ deū esse demonstrari nō p̄t. cū sit ꝑ se notum eodem
xi Reprobatio p̄misse opinionis ⁊ solutio rationū premissarum eodem
xij De opinione dicentiū ꝙ deū esse demonstrari nō p̄t. sed sola fide tenet̄ iiij.
xiij Rōnes ad ꝓbandū deū esse eodem
xiiij Qꝫ ad cognitionem dei oportꝫ vti via remotionis v.
xv Qꝫ deus sit eternus vi.
xvi Qꝫ in deo non est potentia passiua. sed est actus purus eodem
xvij Qꝫ deus nō est materia eodem
xviij Qꝫ in deo nulla sit ꝯpositio eodem
xix Qꝫ ī deo nihil ē violētū neqꝫ p̄ter naturā .vi
xx Qꝫ deus nō est corpus eodeꝫ
xxi Obiectōes ꝯtra hūc ꝓcessum vij.
xxij Qꝫ deus est sua essentia viij
xxiij Qꝫ in deo idē est esse ⁊ essentia eodem
xxiiij Qꝫ in deo nō est accidens eodem
xxv Qꝫ diuinū esse nō p̄t designari ꝑ additionez alicuius dr̄ntie subalis ix
xxvi Qꝫ deus nō sit in aliquo genere eodeꝫ
xxvij Qꝫ deus nō est esse formale omniū eodem
xxviij Qꝫ deꝰ nō sit forma alicuiꝰ corꝑis x.
xxix De pfectione diuina eodeꝫ
xxx De sil'itudine creature ad deū eodem
xxxi Que noīa de deo p̄nt p̄dicari eodem
xxxij Qꝫ dīna pfectio ⁊ pluralitas noīm diuīoꝝ dīne simplicitati nō repugnant xi
xxxiij. Qꝫ nihil de deo ⁊ alijs rebus vniuoce predicatur eodem
xxxiiij Qꝫ attributa diuina nō p̄dicant̄ de deo ⁊ creaturis pure eq̄uoce xij.
xxxv Qꝫ q̄ dicūtur de deo ⁊ creaturis dicūtur analogice. .xi.
xxxvi Qꝫ plura noīa dc̄a de deo nō stꝫ synonōa. xij
xxxvij Qꝫ ꝓpositōes quas intellectus noster de deo format non sunt vane. eodem
xxxviij Qꝫ deus est bonus eodem
xxxix Qꝫ deus est sua bonitas eodeꝫ
xl Qꝫ in deo nō p̄t esse malū eodem
xli Qꝫ deus est oīs boni bonū eodem
xlij Qꝫ deus sit summū bonū eodem
xliij Qꝫ deus est vnus xiij
xliiij Qꝫ deus est infinitus xiiij.
xlv Qꝫ deus est intelligens eodem
xlvi Qꝫ intelligere dei est sua essentia eodem
xlvij Qꝫ deus per nihil aliud intelligit q̄ꝫ per essentiam suam xv
xlviij Qꝫ deus ꝑfecte intelligit seip̄m eodem
xlix Qꝫ deꝰ p̄mo ⁊ ꝑ se solū seip̄m cognoscit. xv
L Qꝫ deus cognoscit alia a se eodem
Li Qꝫ deus habet ꝓpriam cognitionem de omnibus rebꝫ eodeꝫ
lij Rōnes ad inq̄rendū qual'r multitudo intellectoꝝ sit in intellectu diuino xvi
liij Rōnes ꝙ hmōi multitudo ītelligibiliū nō est nisi in intellectu diuino eodeꝫ
liiij Solutio rationū p̄missaꝝ eodeꝫ
lv Qualiter diuina essentia vna ⁊ simplex sit ꝓpria similitudo ⁊ ratio omnium intelligibilium eodeꝫ
lvi Qꝫ deus oīa simul intelligit xvij.
lvij Qꝫ in deo nō est habitualis cognitio xvij
lviij Qꝫ cognitio dei nō est discursiua eodem
lix Qꝫ deus non intelligit componendo ⁊ diuidendo eodeꝫ
lx Qꝫ a deo non excluditur veritas enunciabilium xviij.
lxi Qꝫ deus est veritas eodem
lxij Qꝫ deus est purissima veritas eodem
lxiij Qꝫ diuina veritas sit ꝓprima ⁊ summa veritas eodem
lxiiij Rationes volentium subtrahere a deo cognitionem singularium eodem
lxv Ordo dicendorum circa diuinam cognitionem xix.
lxvi Qꝫ deus cognoscit singularia eodeꝫ
lxvij Qꝫ deus cognoscit ea que nō sunt eodem
lxviij Qꝫ deus cognoscit singularia contingentia futura xx.
lxix Qꝫ deus cognoscit motus volūtatis xxi.
lxx Qꝫ deus cognoscit infinita eodeꝫ
lxxi Qꝫ deus cognoscit vilia eodeꝫ
lxxij Qꝫ deus cognoscit mala eodē
lxxiij Qꝫ deus sit volens xxij.
lxxiiij Qꝫ volūtas dei sit eius essentia eodē
lxxv Qꝫ p̄ncipale volitū dei ē dīna eēntia xxij

Tabula Questionū

lxxvi Q̃ deus volēdo se vult ēt alia. xxiij
lxxvij Q̃ de vno actu volūtatis se ⁊ alia velit. xxiij
lxxviij Q̃ volitor multitudo nō repugnat simplicitati diuini substātie. eodem
lxxix Q̃ voluntas diuina ad singularia bonor se extendit. eodē
lxxx Q̃ deus vult ēt ea q̃ nondū sunt. eodē
lxxxi Q̃ deus de necessitate vult suum ēe ⁊ suam bonitatem. eodē
lxxxij Q̃ deus nō de nccitate vult alia a se. xxiiij
lxxxiij Rationes ducētes ad incōuēiens si deus alia a se nō necessario velit. ⁊ solutio rationū premissarū. eodē
lxxxiiij Q̃ deus vult aliquid aliud a se nccitate cōditionis vel suppositionis. eo.
lxxxv Q̃ voluntas dei nō est īpossibilium secundum se. eodē
lxxxvi Q̃ dīna volūtas ñ tollit ꝓtingētiā a rebꝫ neqꝫ eis nccitatē absolutā īponit. xxv.
lxxxvij Q̃ dīne volūtatis pōt rō assignari. eodē
lxxxviij Q̃ dīne volūtatis nihil ꝑt esse cā. eo
lxxxix Q̃ in deo est liberꝫ arbitriū. eodē
xc Q̃ in deo nō sunt passiones affectuū. eodē
xci Q̃ ī deo sit delectatio ⁊ gaudiū. ñ tñ repugnant diuine pfectioi. xxvi
xcij Q̃ in deo sit amor. eodē
xciij Q̃ in deo ponanť esse virtutes. eodē
xciiij Q̃ in deo sunt virtutes morales q̃ sunt circa actiones. xxvij
xcv Q̃ in deo sint virtutes cōtemplatiue. eodē
xcvi Q̃ deus nō ꝑt velle malū. eodē
xcvij Q̃ deus nihil odit. nec odiū alicuius rei ei ꝓuenire ꝑt. xxviij
xcviij Q̃ deus est viuens. eodē
xcix Q̃ deus est sua vita. eodē
c Q̃ vita dei est sempiterna. eodē
ci Q̃ deus est beatus. eodē
cij Q̃ deus sit sua beatitudo. eodē
ciij Q̃ beatitudo diuina pfecta ⁊ singularis ē excedens omnē aliā beatitudinē. xxix

Incipiunt capitula secūdi libri.

i Continuatō sequentium ad p̄cedētia. xxix
ij Q̃ consideratio creaturarꝫ vtilis est ad fidei īstructionē. eodez
iij Q̃ cognoscere naturas creaturarꝫ valet ad destruēdum errores q̃ sunt circa deum. eodē
iiij Q̃ aliter ꝓsiderat de creaturis philosophꝰ ⁊ aliter theologus. xxx
v Ordo dicendorꝫ. eodē
vj Q̃ deo competit q̃ sit alijs ꝓncipiuꝫ essendi. eodem
vij Q̃ potentia actiua sit in deo. xxx
viij Q̃ dei potentia sit eius substātia. eodē
ix Q̃ dei potentia sit eius actio. eodē
x Qualiter potentia in deo dicaf. eodē
xi Q̃ de deo dicatur aliquid relatiue ad creaturas. xxxi
xij Q̃ relatiōes dicte de deo ad creaturas non sunt realiter in deo. eodez
xiij Q̃ relationes quib⁹ deus ad res alias refertur. ñ sunt res extra deū exīstes. eodē
xiiij Q̃ multas relatiōes dici de deo nō derogat simplicitati diuine. eodē
xv Q̃ oīa que sunt. a deo sunt. eodē
xvi Q̃ deus ex nihilo ꝓduxit res in ēe. eodē
xvij Q̃ creatio ñ ē mot⁹ neqꝫ mutatio. xxxij
xviij Q̃ creatio ñ ꝑt īpugnari p rōnes sumptas ex natura mot⁹ vel mutatiōis. eodē
xix Q̃ creatio est absqꝫ successiōe. eodē
xx Q̃ nullū corp⁹ potest creare. xxxiij
xxi Q̃ solius dei est creare eod
xxij Q̃ deus sit omnipotēs. xxxiiij
xxiij Q̃ deus nō agit p necessitatē nature. eodē
xxiiij Q̃ deus p suam sapiētiaꝫ agit. eodē
xxv Qualiter deus oīpotens dicatur q̃dam nō posse. xxxv
xxvi Q̃ diuinus intellectus nō coartaf ad determinatos effectus. eodē
xxvij Q̃ diuina volūtas ad determinatos effectus nō artatur. eodē
xxviij Qualiter in rerū ꝓductione debitum iusticie inuenitur. eodez
xxix Q̃ in ꝓductione alicuius creature ex cōparatione posterioris ad ꝓiorem pōt debitum iusticie inueniri. xxxvi
xxx Qualitet in rebus creatis esse ꝑt necessitas absoluta. eodē
xxxi Q̃ non est necessarium creaturas fuisse ab eterno. xxxvij
xxxij Rationes probare volentiū eternitatē mūdi ex parte dei accepte. eodē
xxxiij Rationes ex parte creaturarū sumpte ad oñdendū eternitatem mūdi. xxxviij
xxxiiij Rōnes sumpte ex pte factionis ad oñdendum eternitatem mūdi. xxxviij
xxxv Solutio rōnum supp̄ positarꝫ. ⁊ ꝓmo earuꝫ que sumūtur ex pte dei. eodez
xxxvi Solutio rōnum que sumūtur ex pte rerum factarum. xxxix
xxxvij Solutio rōnum que sumebātur ex pte factionis rerum. eodē
xxxviij Rōnes quib⁹ quidā ꝓbare conātur mūdū nō esse eternū. xl
xxxix Q̃ distinctio rerū nō ē a casu eodē
xl Q̃ materia ñ ē ꝓma cā distictōis rer. eo.
xli Q̃ distinctio rer nō est ꝓpter ꝓfectam

Tabula. Questionū.

primoꝝ p̄ncipiorū. xlj
xlij Q̄ causa distinctiōis reruz nō est scd̄oꝝ agentiū ordo. eod̄
xliij Q̄ distinctio reꝝ nō est ꝑ aliquē angelū inducentē in materiā diuersas formas. xlij
xliiij Q̄ distinctio reꝝ nō ꝓcessit ex meritoꝝ vel demeritorū diuersitate. eodem
xlv Que sit prima cā distinctionis rerum ſm veritatem. xliij
xlvi Q̄ optuit ad ꝑfectiōem vniuersi aliq̄s creaturas intellectuales esse. eodez
xlvij Q̄ substātie intellectuales sunt volētes eo.
xlviij Q̄ substātie ītellectuales sunt liberi arbitrij in agendo. xliiij
xlix Q̄ substātia ītellectualis n̄ sit corp⁹. eodē
l Q̄ sube ītellectuales sunt īmateriales. eo.
li Q̄ sube intellecuales nō sunt forme materiales sed subsistētes. xlv
lij Q̄ in substātijs intellectualib⁹ creatis differt esse ⁊ quod est. eodē
liij Q̄ in substātijs intellectualib⁹ creatis est actus ⁊ potentia. eodē
liiij Q̄ nō est idem cōpositio ex substātia ⁊ esse ⁊ ex materia ⁊ forma. xlvij
lv Q̄ sube ītellectuales sꝫ īcorruptibiles. eo.
lvi Utrum substātia intellectualis possit corpi vnniri. ⁊ ꝑ quem modum. xlvi
lvij Positio Platonis de vnione aīe intellectualis ad corpus. xlvij
lviij Q̄ nutritiua ⁊ sensitiua ⁊ intellectiua non sunt in hoīe tres aīe. eodē
lix Q̄ intellectus possibilis hominis nō ē substantia separata. xlviij
lx Q̄ hō nō sortitur spēm ꝑ intellectū passiuum ⁊ intellectū possibilē. eodez
lxi Q̄ p̄dicta positio ē ꝯ s̄niaz Aresto. l
lxij Cōtra opinionem Alexandri de intellectu possibili. eodē
lxiij Q̄ aīa n̄ sit ꝯplexio. vt posuit Galien⁹. eod̄
lxiiij Q̄ aīa non sit armonia. eodez
lxv Q̄ anima nō sit corpus li
lxvi Cōtra ponētes ītellectū ⁊ sensuz eē idē. eod̄
lxvij Contra ponētes ītellectū possibilē esse imaginationē. eodez
lxviij Qualiter substātia ītellectualis possit esse forma corporis. eodez
lxix Solutio rōnum quib⁹ sup̄ ꝓbabat̄. ꝙ substantia intellectualis nō potest vniri corpori vt forma. lij
lxx Q̄ ſm dicta Arꝫ. oportet ponere intellectū vniri corpori vt forma. eod̄.
lxxi Q̄ aīa immediate vnitur corpori. lij
lxxij Q̄ anima sit tota in tota. ⁊ tota ī qualibet parte. eodē
lxxiij Q̄ intellectus possibilis nō est vnus ī omnibus hominib⁹. liij
lxxiiij De opinione Auicēne qui posuit formas ītelligibiles nō cōseruari in intellectu possibili. eod̄
lxxv Solutio rōnuz q̄b⁹ videt̄ ꝓbari vnitas intellectus possibilis. lv
lxxvi Q̄ intellect⁹ agens nō sit sub̄a separata sꝫ aliquid anime. lvi
lxxvij Q̄ nō est impossibile intellectū possibilem ⁊ agentē in vna substātia aīe ꝯuenire. lvij
lxxviij Q̄ non fuit sententia Aristotelis de intellectu agente ꝙ sit sub̄a separata. sꝫ magis ꝙ sit aliq̄d aīe. eod̄
lxxix Q̄ aīa hūana corrupto corpore non corrumpitur. lviij
lxxx Rōnes ꝓbantes aīam hūanam corrumpi corrupto corpore. eodē
lxxxi Improbatio p̄dictaꝝ rōnum. lix
lxxxij Q̄ aīe brutoꝝ aīaliū n̄ sꝫ īmortales. eod̄
lxxxiij Q̄ aīa hūana nō incipiat cum corpore. sed fuerit ab eterno. lx
lxxxiiij Solutio rōum p̄missarum. lxij
lxxxv Q̄ aīa nō sit de sub̄a dei. eod̄
lxxxvi Q̄ aīa hūana nō traducat̄ cū semīe. eod̄
lxxxvij Q̄ aīa hūana ꝓducat̄ in esse a deo ꝑ creationem. lxiij
lxxxviij Rōnes ad ꝓbandū ꝙ aīa hūana causetur ex semine. eod̄
lxxxix Solutio rōnum p̄missarū. lxiiij
xc Q̄ nulli alij corpori nisi hūano vnit̄ sub̄a intellectualis vt forma. lxv
xci Q̄ sunt aliq̄ sube intellectuales corporib⁹ nō vnite. eodē
xcij De mltitudine sub̄aꝝ sepatarū. lxvi
xciij Q̄ in substantijs separatis nō sunt multe vnius speciei. eod̄.
xciiij Q̄ sub̄a separata ⁊ aīa n̄ sꝫ vni⁹ spēi. eod̄
xcv Quomodo accipiat̄ genus ⁊ species ī substantijs separatis. lxvij
xcvi Q̄ substātie separare nō accipiunt cognitionem ex sensibilib⁹. eodē
xcvij Q̄ intellectus sube separare semꝑ ītelligit actu. eodez
xcviij Quomodo vna substantia separata intelligit aliam. eodez
xcix Q̄ sube sepate cognoscūt materialia. lxviij
c Q̄ sube sepate cognoscunt singl'aria. eod̄
ci Utrū substātie separate naturali cognitōe cognoscāt omnia simul. lxix

Incipiunt capitula tertij libri.

Tabula Questionū

Proemium. lxix

ij Q oē agēs agit ꝓpter finē eodem
iij Q oē agēs agit ꝓpter bonū lxx.
iiij Q malū est pter intētōem in reb⁹ eodem
v Rōnes quib⁹ videt q malū nō possit eē pre ter intentōem in reb⁹ eodē
vi Solutio rōnū premissaꝝ eodem
vij Q malū nō est aliqua essentia lxxi
viij Rōnes quib⁹ videt ꝓbari q malū sit natu/ra aliqua vel res aliqua lxxi
ix Solutio rōnū p̄missarū eodē
x Q causa mali est bonū. lxxij.
xi Q malū fundat in aliquo bono eodez
xij Q malū nūq̄z total'r ꝯsumit bonū eodez
xiij Q malū habz aliquo mō cām lxxiij.
xiiij Q malū ē cā p accidens eodez
xv Q nō est summū malū eodez
xvi Q finis cuiuslibet rei est bonū eodē
xvij Q oīa ordināt in vnū finē qd ē de⁹ eodez
xviij Qūo deus sit finis omniū lxxiiij.
xix Q oīa intendūt assil'ari deo lxxiiij.
xx Qūo res imitent diuinā bonitatē lxxiiij
xxi Q res intendunt naturaliter assimilari deo in hoc q est causa eodem.
xxij Quomodo res diuersimode ordinātur in suos fines lxxv.
xxiij Q celū mouetur ex aliqua intellectuali sub stantia eodez.
xxiiij Q omnia appetūt bonū. etiā que cognitio ne carent lxxvi.
xxv Q intelligere deū est finis oīs intellectualis substantie eodez
xxvi Utrū felicitas ꝯsistat in actu volūtatis vel in actu intellectus lxxvij
xxvij Q felicitas humana nō ꝯsistit in delectatio nib⁹ corporalib⁹ lxxviij
xxviij Q felicitas hoīs nō ꝯsistit ī honorib⁹. eod.
xxix Q feli. hoīs nō ꝯsistit ī gl'a mūdana eod
xxx Q feli. hoīs nō ꝯsistit in diuitijs eodem
xxxi Q felicitas hūana nō consistit in potentia mūdana lxxix.
xxxij Q feli. nō ꝯsistit in bonis corpis. eodem
xxxiij Q feli. hūana nō ꝯsistit ī pte sensitīa eod
xxxiiij Q vltima hoīs felicitas nō ꝯsistit in actib⁹ virtutū moraliū eodem
xxxv Q vltima felici. nō sit in actu prudētie. eod
xxxvi Q feli. nō ꝯsistit ī opatōe artis eodē
xxxvij Q vltima felicitas hoīs consistit in ꝯtēpla tione dei eodē
xxxviij Q hūana felicitas nō ꝯsistit ī cognitiōe dei que cōiter habet a plurib⁹ eodem
xxxix Q felicitas hūana nō ꝯsistit ī cognitōe dei que habet p demonstratōem lxxx
xl Q felicitas humana nō ꝯsistit in cognitōe dei que est per fidem lxxx
xli Utrū in hac vita hō possit intelligere sub/stantias separatas p studiū ⁊ inq̄sitōem scie tiaꝝ speculatiuaꝝ eod
xlij Q nō possum⁹ in hac vita ītelligere sub̄as sepatas. sicut posuit Alexāder lxxxi
xliij Q nō possum⁹ intelligere ī hac vita sub̄as sepatas. sicut ponit Auerrois lxxxij
xliiij Q vltima felicitas hoīs nō ꝯsistit in cogni tione sub̄aꝝ separatarum. qualem predicte opiniones fingūt eodez
xlv Q nō possumus in hac vita intelligere sub stantias separatas lxxxiij.
xlvi Q anima in hac vita nō intelligit seipsam per seipsam eodem
xlvij Q nō possumus in hac vita videre deū per essentiam lxxxiiij
xlviij Q vltima felicitas hominis non sit in hac vita eodez
xlix Q substantie separate nō vident deum per essentiam. ex hoc q cognoscunt euz per suas essentias lxxxv
L Q in naturali cognitiōe quam habent sub/stantie separate de deo non quiescit eorū na/turale desiderium eodem
Li Qūo deus p essentiā videat lxxxvi.
Lij Q nulla creata substantia potest sua natu/rali virtute peruenire ad videndum deum p essentiam eodem
liij Q intellectus creatus indiget aliqua influ entia diuini luminis ad hoc q deum per eēn tiam videat eodez
liiij Rationes probare volentium q absq̄z diui/ni luminis influentia videri p̄t ab intellectu creato diuina eēntia. ⁊ sol'o eaꝝ lxxxvij
lv Q intellectus creatus non comprehendit diuinā substantiam eodez.
lvi Q nullus intellectus creatus vidēdo deuz videt oīa q̄ in ipo videri p̄nt eodez.
lvij Q oīs intellect⁹ cuiuscūq̄z gradus pticeps esse p̄t diuine visionis lxxxviij
lviij Q vn⁹ alio pfecti⁹ deū videre p̄t eodē
lix Q videntes diuinam substantiam omnia videant eodez
lx Q vidētes deū oīa sil' vidēt in ipo eodem
lxi Q per visionem dei aliquis sit particeps vi te eterne lxxxix
lxij Q vidētes deū ī ppetuū eū videbūt eodez
lxiij Qualiter in illa vltima felicitate om̄e deside/riū hoīs completur eodem
lxiiij Q deus sua prouidentia gubernat vniuer/sa xc.
lxv Q deus cōseruat res in esse. eodem
lxvi Q nihil dat esse nisi inq̄ztum agit in virtu te diuina xcj.

iij.

Tabula. Questionū.

lxvij Q3 de⁹ est cā operādi oīb⁹ operātib⁹. xci
lxviij Q3 de⁹ est vbiq3. eodē
lxix De opinīoe eoꝝ q̄ reb⁹ naturalib⁹ ꝓprias subtrahūt actiōes. xcij
lxx Q3o idē effect⁹ sit a d⁹ꝝ a nāli agēti xcij
lxxi Q3 diuina ꝓuidētia nō excludit totaliter malum a reb⁹. xciij
lxxij Q3 diuina ꝓuidētia nō excludit ꝓtingentiam a reb⁹. eodē
lxxiij Q3 diuina ꝓuidētia nō excludit arbitrij libertatem. eodez
lxxiiij Q3 diuina ꝓuidentia nō excludit casum z fortunam. xciiij
lxxv Q3 ꝓuidētia dīna sit singl'ariū ꝓtīgētiū eod⁹
lxxvi Q3 ꝓuidētia dī sit singl'ariū imediate. xcv
lxxvij Q3 executio diuine ꝓuidentie fit mediātib⁹ causis secūdis. eod⁹
lxxviij Q3 mediantib⁹ creaturis intellectualib⁹ alie creature regūtur a deo. eodē
lxxix Q3 substātie intellectuales inferiores regūt̄ per superiores. xcvi
lxxx De ordinatiōe angeloꝝ ad inuicē. eodē
lxxxi De ordiatiōe hoīuꝫ ad inuicē z ad alia. xcvij
lxxxij Q3 inferiora corpora regunt̄ a deo ꝑ corpora celestia. eod⁹
lxxxiij Epilogus ꝓdictorum. eodem
lxxxiiij Q3 corpora celestia nō imꝑmāt ī intellect⁹ nostros. eodē
lxxxv Q3 corpora celestia nō sunt cause voluntatum z electionū nostraꝝ. xcviij
lxxxvi Q3 corporales effect⁹ in istis inferioꝛib⁹ nō sequūt̄ ex necitate a corpib⁹ celestib⁹. xcix
lxxxvij Q3 mot⁹ celestis corpis ñ sunt cā electionū nostrarū ex ꝑtute aie mouētis. vt quidam dicunt. eodem
lxxxviij Q3 substātie sepate create nō ꝓnt esse causa directe electionū z voluntatū nostrarū sed solus deus. c
lxxxix Q3 motus volūtatis cātur a deo z nō soluꝫ potentia voluntatis. c
xc Q3 electiōes z voluntates hūane subdunt̄ diuine ꝓuidētie. eodem
xci Q3o res hūane ad superiores causas reducantur. eodem
xcij Q3o dꝛ aliquis bñ fortunat⁹. z qō adiuuatur hō ex superioꝛib⁹ causis. ci
xciij De fato an sit. z quid sit. eodē
xciiij De certitudine diuine ꝓuidētie. cij
xcv Q3 īmobilitas diuine prouidētie vtilitatez oratiōis non excludit. ciij
xcvi Q3 petitiōes orantiū nō semp admittūtur a deo. eod⁹
xcvij Q3o dispō dīne ꝓuidētie hēat rōnē. ciiij
xcviij Q3o deus possit facere ꝑter ordinē siue ꝓuidentie z quomodo nō. eodez
xcix Q3 deus pōt opari ꝑter ordinē reb⁹ inditū ꝓducēdo effect⁹ absq3 cāis proximis. cv
c Q3 ea que deus facit ꝑter nature ordinē nō sunt cōtra naturā. eodem
ci De miraculis. eodez
cij Q3 solus deus facit miracula. cvi
ciij Q3 substātie spūales aliq̄ miracula opant̄ que tñ nō sunt vere miracula. cvi
ciiij Q3 opera magoꝝ nō sunt solū ex ipressione celestiū corporum. eodem
cv Un magoꝝ opatiōes efficatiā hēant. cvij
cvi Q3 substātia intellectualis q̄ ꝓstat efficatiaꝫ magicis operib⁹ nō est bona. eodez
cvij Q3 substātia intellectualis cuⁱ⁹ auxilio magice artes vtuntur. non est malaꝝ suam naturam. cviij
cviij Rōnes quib⁹ ꝓbari videt̄ q⁹ in dēmonib⁹ non possit esse peccatū. eod⁹
cix Q3 in dēmonib⁹ possit ee pctm̄ z q̄lr. cix
cx Solutio rōnum ꝓmissarum. eodez
cxi Q3 spūali quadā rōne creature rōnales diuine ꝓuidētie subdūtur. eodē
cxij Q3 creature rōnales gubernātur ꝓpter seipsas. alie vero in ordine ad eas. eodē
cxiij Q3 rōnalis creatura dirigitur a d⁹ ad suos actus ñ solum ꝝm ordinem ad spem. sz ēt scd̄m q⁹ cōgruit indiuiduo. cx
cxiiij Q3 diuinitus hoīb⁹ leges dant̄. eodez
cxv Q3 lex diuina ꝓncipaliter ordinat hominē in deum. eodez
cxvi Q3 finis legis dīne est dilectio dei. eodez
cxvij Q3 lege diuina ordinamur ad dilectionē ꝓximi. cxi
cxviij Q3 ꝑ diuinam legē homines ad rectū fidem obligātur. eodem
cxix Q3 ꝑ q̄dam sensibilia mens nra dirigit̄ in deum. eod⁹
cxx Q3 latrie cultus soli deo ē exhibend⁹. eo.
cxxi Q3 diuina lex ordinat hoīem ꝝm rōnez circa corporalia z sensibilia. cxij
cxxij Qua rōne fornicatio simplex ꝝm legē diuinam sit pctm̄. z q⁹ mrimoniū sit naturale. eo
cxxiij Q3 mrimoniū debeat ee indiuisibile. cxiij
cxxiiij Q3 mrimoniū debeat ee vni⁹ ad vnā. eo
cxxv Q3 mrimoniū ñ debeat fieri iter ꝓpīcꝭs. eo
cxxvi Q3 nō ois carnalis cōmixtio est pctm̄. eo
cxxvij Q3 nulli⁹ cibi vsus est pctm̄ ꝝm se. eod⁹
cxxviij Q3o ꝝm legē dei hō ordiat ad ꝓximū. eo
cxxix Q3 in actib⁹ hūanis sunt aliq̄ recta ꝝm naturā z ñ solū q̄si lege posita. cxv
cxxx De cōsilijs que dantur in lege diuina. eo
cxxxi De erroꝛe impugnantiū voluntariā paupertatem. eodem
cxxxij De mō viuendi eoꝝ qui voluntariā paupertatem sectantur. cxvi

Tabula.

cxxxiij Qūo pauptas sit bona. cxvi
cxxxiiij Solutio rationū sup inductarum contra paupertatem. cxvij
cxxxv Solutio eox q obijcicbāt ɔ diuersos modos viuendi eox qui assumūt voluntariaz pauptatem. eodem
cxxxvi De erroze eox q ppetuā ɔtinentiam impugnant. cxviij
cxxxvij Cōtra eos qui matrimoniū virginitati eq̄bant. cxix
cxxxviij De erroze eox q vota impugnāt. cxix
cxxxix Q̄ merita z peccata nō sunt paria codē
cxl Q̄ act⁹ hoīs puniūt vl pmiant a deo. eod
cxli De dīna z ordine penaz. cxx
cxlij Q̄ nō oia pmia z pene sunt eq̄les cxx
cxliij De pena q debetur peccato mortali z venali p respectū ad vltimū finem codē
cxliiij Q̄ per pctm mortale vltimo fine aliq̄s in eternū puatur. cxxi
cxlv Q̄ pctā puniunt etiam p experientiā alicui⁹ nocui. codē
cxlvi Q̄ iudicib⁹ licz penas inferre. codē
cxlvij Q̄ hō indiget diuino auxilio ad beatitudinē cōsequendā. cxxij
cxlviij Q̄ p auxiliū diuine gratie hō nō cogitur ad virtutem. eodem
xlix Q̄ predictū diuinū auxiliū homo pmereri non pōt eodem
cl Q̄ pdictum diuinū auxiliū gratia noīatur z q̄d sit gratia gratū faciēs. codē
cli Q̄ gratia gratū faciēs causat in nobis dilectionē dei. cxxiij
clij Q̄ diuina gra cāt in nobis fidē. eod
cliij Q̄ diuina gratia causat in nobis spem future beatitudinis. eodez
cliiij De donis gre gratis date. In quo z de diuinationib⁹ demonū. codē
clv Q̄ homo indiget auxilio gratie ad pseuerandū in bono. cxxv
clvi Q̄ ille q decidit a gra p pctm pōt itez per gratiam reparari. eod
clvij Q̄ hō a pctō liberari n pōt nisi p graz. eod
clviij Qualiter hō a pctō liberat. codē
clix Q̄ rationabiliter hōi iputat si ad deū n conuertat q̄cuis h⁹ sine gra nō possit. cxxvi
clx Q̄ hō in pctō exīstens sine gra pctm vitare non pōt. eodem
clxi Q̄ deus aliq̄s a pctō liberat. z aliq̄s in pcto relinquit. codez
clxij Q̄ deus nemini est cā peccādi. eodem
clxiij De pdestinatiōe. reprobatiōe. z dilectione diuina. cxxvij

Questionū.

¶ Incipiūt capitula quarti libri

j Doctoris cxxvij
ij. Q̄ sit generatio paternitas. z filiatio in diuinis cxxviij
iij Q̄ filius dei sit deus eod.
iiij. Quid opinatus sit Fotinus de filio dei. et eius improbatio eod
v. Opinio Sabellij de filio dei. z ei⁹ improbatio. cxxix.
vi De opinione Arrij circa filiū dei eod
vij. Improbatio opinionis Arrij circa filium dei cxxx
viij Solo ad autoritates q̄s Arri⁹ pro se inducebat cxxxi.
ix. Solo ad autori. Fotini z Sabellij cxxxij.
x Rones ɔ gnatōez z pcessionē dīnā eod
xi. Quo accipieda sit gnatio in dīnis. z q̄ de filio dei in scpturis dicūt cxxxiij.
xij Quo fili⁹ dei dicat dei sapietia cxxxiij.
xiij Q̄ nō ē nisi vn⁹ fili⁹ in diuinis cxxxv.
xiiij. Solo ad rones sup inductas ɔtra gnationē eternā cxxxv.
xv De spūsctō q sit in diuinis cxxxvi.
xvi. Rones ex q̄bus alij spūsctū estimauerūt esse creaturā eod
xvij. Q̄ spūsctus sit verus de⁹ cxxxvij
xviij Q̄ spūsctus sit subsistēs psona eod
xix Quo intelligenda sint que de spūsancto dicuntur cxxxviij.
xx. De effectib⁹ attributis spūsctō in scpturis respectu totius creature eod
xxi De effectib⁹ attributis spiritusancto in sacra scriptura respectu rationalis creature q̄tū ad ea q̄ deus nobis largit eod.
xxij De effectibus attributis spiritusancto secundum quod mouet creaturam in deum. eodē.
xxiij Solutio rationū sup inductaz ɔtra diuinitatē spūssancti. cxxxviij
xxiiij. Q̄ spūsctus pcedat a filio cxl
xxv. Rationes ostendere volentium q spiritussctus nō procedat a filio. z solutio ipsarum cxli
xxvi Q̄ tantū sunt tres persone in diuinis. scilicet pater filius. z spiritus sanctus eodem.
xxvij De incarnatōe verbi fm traditionē sacre scripture cxlij.
xxviij De erroze Fotini circa incarnationem eodem
xix. De erroze Manicheoꝝ circa incarnationem cxlij.

Tabula Questionū

xxx De errore Ualentini circa ĩcarnatiõem. cxliij
xxxi De errore Apollinaris circa corp⁹ xp̃i. cxliij
xxxij De errore Arrij ⁊ Apollinaris circa animam christi. cxliij.
xxxiij De errore Apollinaris dicẽtis aiam rationalem nõ fuisse in christo. ⁊ Origenis dicentis aiam xp̃i añ mundũ fuisse creatã. cxliij.
xxxiiij De errore Theodori mopsuesteni circa vnionem verbi ad hoiem. cxliiij
xxxv Contra errorem Eutices. cxlv
xxxvi De errore Macharij antiocheni ponentis vnam tm̃ voluntatẽ in xp̃o. cxlvi
xxxvij Contra eos qui dixerũt ex aĩa ⁊ corpe nõ eẽ aliquid vnũ cõstitutũ in xp̃o. cxlvi
xxxviij Cõtra eos q̃ ponũt duo suppõsita vl' duas ypostases in vna psona xp̃i. cxlvij
xxxix Quid fides catholica sentiat de incarnatiõe christi. cxlvij
xl Obiectiões cõtra fidem incarnatõis. cxlvij
xli Q̃o oporteat intelligere incarnatõnem filij dei. eodem
xlij Q̃ assumptio hũane nature maxime cõpetebat verbo dei. cxlviij
xliij Q̃ hũana natura assumpta a verbo nõ pertitit assumptiõi. ſz ĩ ipa ꝯceptõe fuit assumpta. cxlix
xliiij Q̃ nãa hũana assumpta a x̃bo in ipa ꝯcepti one fuit pfecta q̃ztũ ad aĩam ⁊ corp⁹. cxlix
xlv Q̃ xp̃m decuit nasci ex virgie. cxlix
xlvi Q̃ xps natus ẽ de spũ sancto. cxlix
xlvij Q̃ xps nõ sit filius spũs sancti fm carnẽ. cl
xlviij Q̃ n sit dicendũ xp̃m esse creaturã. cl
xlix Solutio ratõnum ꝯtra in carnatõem superius positarũ. cl
l Q̃ peccatũ originale traducat a p̃mo parente in posteros. cl
li Obiectões ꝺ peccatũ originale. cli
lij Solutio obiectiõnum positarũ. cli
liij Rões quib⁹ videt probari q̃ nõ fuit ꝯuenies deum incarnari. cliij
liiij Q̃ ꝯuenies fuit deum incarnari. eodẽ
lv Solutio ratõnum suppõsitaꝝ ꝺ cõueniẽtiam incarnatõis. cliij
lvi De necessitate sacramẽtoꝝ. clv
lvij De distinctiõe veteris ⁊ noue legis. clv
lviij De numero sacramẽtoꝝ noue legis. eodez
lix De baptismo. eodẽ
lx De confirmatione. clvi
lxi De Eucharistia. eodez
lxij De errore infideliũ circa sacramẽtum Eucharistie. eodẽ
lxiij Solutio p̃missarũ difficultatũ. ⁊ p̃mo q̃dem ad ꝯuersionem panis in corp⁹ xp̃i. eodẽ
lxiiij Solutio eoꝝ q̃ obiciebant ex pte loci. clvij
lxv Solutio eoꝝ que obiciebant ex parte accidentium clvij.
lxvi Solutio eoꝝ q̃ obiciebant ex parte actionis ⁊ passionis eodez
lxvij Solo eoꝝ q̃ obiciebãt ex pte fractõis. clviij
lxviij Solo autoritatis sup̃ iducte eodẽ.
lxix. Q̃ ex pane ⁊ vino ꝺz ꝯfici h̃ sacrm eod.
lxx. De sacramẽto pnie. ⁊ p̃mo q̃ hoies p⁹ grãz sacramẽtalẽ acceptã peccare pnt. eodẽ
lxxi. Q̃ hõ peccãs post sacramẽtoꝝ grãm pt cõuerti p grãm eodẽ.
lxxij. De necessitate pnie ⁊ partiũ ei⁹ clix.
lxxiij De sacramẽto extreme vnctõis eodem
lxxiiij De sacramento ordinis clx.
lxxv. De distinctõne ordinũ eodem
lxxvi De epali ptãte. ⁊ q̃ ĩ ea vn⁹ sit summ⁹ clx.
lxxvij Q̃ p malos ministros sacramenta dispensari possunt clxi.
lxxviij De sacramento matrimonij clxi.
lxxix. Q̃ p xp̃m corpoꝝ resurrectõ sit futura. eodẽ
lxxx Obiectões ꝯtra resurrectõem. clxij.
lxxxi Solo p̃missaꝝ obiectionũ eodẽ
lxxxij Q̃ hoies resurgent imortales clxiij.
lxxxiij Q̃ in resurgentib⁹ nõ erit vsus cibor̃ neq̃ venereor̃ eodem
lxxxiiij Q̃ corpa r̃surgẽtiũ erũt eiusdẽ natur̃. clxiij
lxxxv Q̃ corpa resurgẽtiũ ert alteri⁹ dispõis. clxv
lxxxvi De q̃litate corpoꝝ glorificatoꝝ eodez
lxxxvij De loco corpoꝝ glorificatoꝝ eodez
lxxxviij De sexu ⁊ etate resurgentiũ eodẽ.
lxxxix De q̃litate corpoꝝ resurgẽtiũ ĩ dãnatꝫ eod.
xc Quõ subẽ icorporee patiãt ab igne clxvi.
xci. Q̃ aĩe statim post sepatõem a corpe penam vel premiũ ꝯsequunt eodez.
xcij Q̃ aĩe sanctoꝝ post mortẽ h̃nt voluntatez immutabilẽ in bono clxvij.
xciij Q̃ aĩe maloꝝ post mortẽ h̃nt voluntatem immutabilẽ in malo eodem
xciiij De ĩmutabilitate volũtatis cõiter in oĩbus aiab⁹ in purgatorio extentis eodem
xcv De ĩmutabilitate volũtatꝫ cõiter in oĩbus aiab⁹ post sepatõez a corpe eodez
xcvi De finali iudicio eodez
xcvij. De statu mũdi post iudiciũ clxviij.

¶ Fine claudit tabula oĩm questionũ huius totius summe

Incipit liber primus

de veritate catholice fidei cōtra errores gentiliū .editus a venerabili fratre Thoma de Aquino de ordine fratrū predicatoꝝ doctore egregio.

¶Qđ sit officiū sapiētis ¶Capitulū p̄mū.



Eritatē meditabit̄ gutt̄ meum. ⁊ labia mea detestabunt̄ impium. prouerb. viij Multitudinis vius quē in rebꝫ nominādis sequendū phs censet. cōmuniter obtinuit vt sapiētes dicant̄ qui res directe ordinānt ⁊ eas bene gubernant. Ūñ inter alia q̄ homines de sapiēte cōcipiūt. a phō ponit̄ q⁹ sapientis ē ordinare. Omniū aūt ordinandoꝝ ad finē gubernationis ⁊ ordinis regulam ex fine sumi necesse ē Tūc eñ vnaqueq; res optime disponit̄ cū ad suū finem cōueniēter ordinat̄ Finis eñ vniuscuiusq; est bonū. Unde videmus in artibꝫ vnā alterius esse gubernatiuā ⁊ quasi principē. ad quā ptinet eius finis. Sicut medicinalis ars pigmētarie principat̄. ⁊ eā ordinat p̄pter hoc q⁹ sanitas circa quā medicinalis versat̄ finis est oīm pigmētoꝝ q̄ arte pigmētaria confit̄. Et sil'e apparet in arte gubernatoria respectu nauifactiue. ⁊ in militari respectu equestris ⁊ oīs boni apparatus. Que quidē artes alijs principātes architectonice nōiant̄ quasi p̄ncipales artes. vñ ⁊ earū artifices q̄ architectores vocant̄. nomē sibi vendicant sapientū Quia vero predicti artifices singulariū quarūdā rez fines ptractātes. ad finē vniuersalē oīm nō pertingūt. dicunt̄ quidē sapiētes huius vel illius rei. sm quē modū dr̄. p. ad Lor̄. iij. Ut sapiens architectus fundamētū ponit. Nomē aūt simpliciter sapiētis. illi soli reseruat̄ cuius cōsideratio circa finē vniuersi versat̄. q̄ etiā est vniuersitatis principiū Ūñ sc̄dm phm. sapientis est causas altissimas cōsiderare Finis aūt vltimus vniuscuiusq; rei ē q̄ intendit̄ a primo auctore vel motore ipsius Primus aūt auctor ⁊ motor vniuersi est intellectus. vt infra ostēdet̄ Oportz ergo vltimū finē vniuersi esse bonū intellectus. hoc aūt est veritas Oportz igit̄ veritatē esse vltimū finē totius vniuersi ⁊ circa eius cōsiderationē principaliter sapiētiā insistere Et ideo ad veritatis manifestationē diuina sapientia carne induta se venisse in mundū testat̄ dicens Jo. xviij. Ego in hoc natus sum ⁊ ad hoc veni in mūdū vt testimonium phibeā veritati Sed ⁊ primā phiam phs determinat esse sciam veritatis. nō cuiuslibet. sed eiꝰ veritatis q̄ est origo oīs veritatis. sc̄z que pertinet ad primū principiū essendi omnibꝫ. vnde ⁊ sua veritas est omnis veritatis principiū Sicē est dispositio rerū in veritate sicut in esse Cuius dē aūt est vnū ptrariorū p̄sequi ⁊ aliud refutare. sicut medicina que sanitatē operatur. egritudinē vero excludit. vnde sicut sapiētis est veritatē precipue de p̄mo principio meditari ⁊ alijs disserere. ita eius est falsitatē ptrariā impugnare Cōueniēter ergo ex ore sapiētie duplex sapiētis officiū in ꝫbis ppositis demonstrat̄. l. veritatē diuinā que anthonomatice ē veritas meditatū eloqui. qđ tangit cū dr̄ Ueritatē meditabit̄ guttur meum Et errorē ptra veritatē impugnare. qđ tangit cū dicit. ⁊ labia mea detestabunt̄ impiū. p qđ falsitas contra diuinā veritatē designat̄ que religioni ptraria est. q̄ impietas nōiat̄. vñ etiā falsitas ptraria etiaꝫ ei impietatis sibi nomē assumit.

Sapiētis est ordinare

Artes architectonice

¶Que sit in hoc opere aūtoris intētio. ij.

No. de laū de studij sapi. q̄druplī. Ista p° p².

Ater oīa vero studia hominū sapiētie studiū est p̄fectꝫ sublimius vtilius. ⁊ iucūdius. Perfectius q̄dem. q⁹ inq̄tū hō sapiētie studio dat se. intantū vere beatitudinis iā aliquā partē hꝫ Ūñ sapiens dr̄ Beatus vir qui in sapiētia mo. Eccl̄i. xiij. ¶Sublimꝫ 2 aūt est. q⁹ per ipsum homo ad diuinā similitudinem p̄cipue accedit que omnia in sapiētia fecit. vnde q̄a similitudo cā est dilectionis .sapiētie studiuꝫ precipue deo per amicitiā ꝫiungit. ppter qđ Sap. vij. dr̄. q⁹ sapiētia est infinitus thezaurus hoibꝫ .quo q̄ vsi sunt pti. ami. dei ¶Utilius aūt est. q⁹ p ipsam sapiētiā ad 3. immortalitatis regnū puenit̄ Locupilsētia aūt sapientie deducit ad regnū perpetuū Sap. vi. ¶Jocundius aūt est. q⁹ nō hꝫ amaritudinē cōuersatio illius nec tedij cōuictus illius sed leticiā ⁊ gaudiū Sap. viij. Assumpta igit̄ ex diuina pietate fiducia. sapientis officiū p̄sequendi q̄ius proprias vires excedat. ppositū nostre intētionis est veritatē quā fides catholica profitet̄. p nostro modulo manifestare. errores eliminādo ꝫtrarios Ut eñ ꝫbis Hilarij vtar Ego hoc vel precipuū vite mee officium debere me deo cōscius sum. vt eū omnis sermo meus ⁊ sensus loquatur. ¶Cōtra singulos aūt errores difficile est procedere. ppter duo ¶Primo q⁹ nō ita sunt nobis nota singulorꝫ errantiū dicta sacrilega vt ex hꝫs que dicunt possimus rōnes assumere ad eoꝝ errores destruendos Hoc eñ modo vsi sunt antiqui doctores in destructionē errorꝫ gentilium quoꝝ positiones scire poterant. q⁹ ⁊ ipsi gentiles fuerant vel saltē inter gentiles conuersati. ⁊ in eoꝝ doctrinis eruditi. ¶Secūdo q⁹ quidā eoꝝ vt machometiste ⁊ pagani non cōueniunt nobiscū in auctoritate alicuius scripture

p̄r quā possint cōuinci. sicut ꝓtra iudeos disputare possumus p vetus testamētū. ꝓtra hereticos p nouum. hi vero neutrū recipiūt. vnde necesse est ad naturalem rōnem recurrere. cui oēs assentire coguntur. q̄ tñ in rebꝫ diuinis defectiōs est. Simul aūt veritatē aliquā inuestigātes ostēdemus q̄ errores p eā excludāt et quō demōstratiua veritas fidei christiane religionis concordet

¶ Quis modꝰ possibilis sit diuine veritatis manifestande iij.

Jō. x. veri. q. j4. ar. 9.

QVia vero nō oīs veritatis manifestāde modus est idem. disciplinati aūt hoīs est tm̄ de vnoquoq; fidē cupere rēptare q̄tum natura rei pmittit vt a philo optime dictū est. ⁊ Boetius introducit. necesse ē prius ostēdere quis modus possibilis sit ad veritatem ꝓpositā manifestandā. Est aūt in hiis q̄ de deo cōfitemur duplex veritatis modus. Quedā nāq; vera sūt de deo que oēm facultatē humane rōnis excedūt. vt deū esse trinū ⁊ vnū. Quedā vo sunt ad que etiā rō naturalis ptingere pt. sicut est deū ee deū esse vnum. ⁊ alia hmōi. que etiā phi demōstratiue de deo pbauerūt. ducti naturalis lumine rōnis. Q̄ aūt sunt aliq̄ intelligibilia diuinoꝝ q̄ humane rōnis penitus excedāt ingeniū. euidētissime apparet. Cū em̄ pncipium totius scie quā de aliqua re rō pcipit sit intellectꝰ substātie ipsius. eo q̄ fm̄ doctrinā phi demōstratōis pncipiū est qd̄ q̄d est. oꝝ fm̄ modū quo substantia rei intelligit̄ sit eoꝝ modus q̄ de re illa cognoscunt. vñ si intellectus humanus alicuiꝰ rei substātiā comprehēdit. puta lapidis vel trianguli. nullū intelligibiliū illiꝰ rei facultatē humane rōnis excedet. Qd̄ q̄ dē nobis circa deū nō accidit. nā ad substātiā ipsius capiendā. intellectus humanus nō pt naturali ꝑtute ptingere. cū intellectus nostri fm̄ modū p̄sentis vite cognitio a sensu incipiat. Et ideo ea que in sensu nō cadūt. nō pnt humano intellectu capi nisi quatenus ex sensib⁹ eaꝝ cognitio colligit. Sensibilia aūt ad hoc ducere intellectū nostrū nō pūt vt in eis diuina suba videat̄ q̄d sit. cū sint effectus cause ꝑtutez nō equātes. ducitur tñ ex sensibilib⁹ intellectus noster in diuinā cognitōem vt cognoscat de deo. q̄ est. ⁊ alia hmōi. q̄ oꝝ attribui pmo pncipio. Sūt igitur quedā intelligibiliuz diuinoꝝ q̄ humane rōni sunt penuia. quedā vero q̄ oīno vim humane rōnis excedūt. ¶ Adhuc. Ex intelligibiliū gradib⁹ idē est facile videre. Duoꝝ em̄ quoꝝ vnus alio rē aliquā intellectus subtiliꝰ intuet. ille cuiꝰ intellectus est elevatior multa intelligit q̄ alius oīno capere nō pt. sicut pz in rustico q̄ nullo mō phie subtiles ꝟsideratōes capere pt. intellectus aūt angeli plus excedit intellectū humanū q̄z intellectus optimi phi intellectū rudissimi idiote. q̄ hec inst̄ātia inter spēi humane limites continet. quos angelicus intellectus excedit. Cognoscit quidē angelus deum ex nobiliori effectu q̄z hō. q̄to ipa substātia angeli p quā in dei cognitōem ducitur naturali cognitōe est digniꝝ rebꝫ sensibilib⁹. ⁊ etiaz ipa aīa p quā intellectus humanus in dei cognitōem ascendit. multo q̄z amplius intellectus diuinus excedit angelicū. q̄z angelicus humanū. Ipe em̄ intellectus diuinus sua capacitate substātiā suā adequat. ⁊ ideo pfecte de se intelligit quidē. ⁊ oia cognoscit q̄ de seipo intelligibilia sunt. nō aūt naturali cognitione angelus de deo cognoscit q̄d est. q̄ ⁊ ipa substātia angeli p quā in dei cognitionē ducit. est effectus cause virtutē nō adequans. vnde nō oīa que in seipo deus intelligit. angelus naturali cognitōe capere potest. nec ad omnia que angelus naturali sua virtute intelligit. humana ratio sufficit capienda. Sicut igitur maxime amentie esset idiota q̄ ea que a pho proponunt falsa esse assereret ꝓpter hoc q̄ ea capere nō potest. ita ⁊ multo amplius nimie stulticie esset homo si ea que diuinitus angeloꝝ ministerio reuelantur. falsa esse suspicatur ex hoc q̄ rōne inuestigari nō possunt. ¶ Adhuc. Idē manifeste apparet ex defectu quē in rebꝫ cognoscendis quottidie experimur. Rez em̄ sensibiliū plurimas ꝓprietates ignoramuꝰ. earūq; ꝓprietatū quas sensu apphendimus. rōnem perfecte in pluribꝫ inuenire nō possumus. multo igitur amplius illius excellentissime substātie transcedentis oīa intelligibilia humana ratio inuestigare nō sufficit. Huic etiā cōsonat dictū phi q̄ in scō metaphi. asserit q̄ intellectus noster sic se hz ad pma entiū que sunt manifestissima in natura sicut oculus vespertilionis ad solē. Huic etiā veritati sacra scriptura testimoniū phibet. dr em̄ Job. xi: Forsitan vestigia dei cōprehendes. ⁊ omnipotentē vsq; ad pfectū reperies. Et. xxxvi. Ecce deus magnus vincens scientiam nostram. Et. pma Cozi. xiij. Ex parte cognoscimuꝰ. Nō igit̄ oīe qd̄ de deo dr q̄uis rōe inuestigari nō possit statim quasi falsum ē abiciendū. vt manichei ⁊ plures infideliū putauerūt

¶ Q̄ veritas diuinoꝝ ad quā natural'rō ptingit ꝓuenienter hoīb⁹ credēda ꝓponitur. iij.

DVplici igitur veritate diuinoꝝ intelligibiliū existente. vna ad quā rōnis inquisitio ptingere potest. Altera que oīe ingeniū humane rōis excedit. vtraq; cōuenienter diuinitus hōi credēda ꝓponit. hoc aūt de illa pmo ostendendū est q̄ inquisitioni rōnis pruia esse pt. ne forte alicui videatur ex qua rōne haberi pt. frustra id supnaturali inspiratōne credēdū traditū esse. Sequerent̄ tamē tria inconuenientia si huiꝰ veritas solūmō rōni inquirēda relinqueret. ¶ Unū

Jō. 2ª 2ᵉ. q. 2. ar. 4. Ista 2° ꝑ².

est. q paucis hominibꝫ dei cognitio ineſſet. A fructu eñ ſtudioſe inquiſitōnis qui eſt veritatis inuentio. plurimi impediūtur tribꝫ de cauſis. Quidā ſiquidē ꝓpter cōplexionis indiſpoſitōem. ex qua multi naturaliter ſunt indiſpoſiti ad ſciēduz. vnde nullo ſtudio ad hoc ptingere poſſent vt ſummū gradum humane cognitōis attingerent. qui in cognoſcēdo deum conſiſtit. Quidā vero impediūtur neceſſitate rei familiaris. oportz eñ eſſe inter homines aliquos q̄ tēporalibus aminiſtrādis inſiſtant qui tantū tēpus in otio cōtemplatiue inquiſitōnis nō poſſent expendere vt ad ſummū faſtigiū humane inquiſitōis pertingerent. ſcz dei cognitōem Quidam autē impediuntur pigritia. Ad cognitōem eñ eorum que de deo ratio inueſtigare poteſt. multa precognoſcere oportz cum fere totius phie conſideratio ad dei cognitōem ordinetur. propter quod metaphiſica que circa diuina verſatur. inter phie partes vltima remanet addiſcenda. Sic ergo nō niſi cum magno labore ſtudij ad predicte veritatis inquiſitōem peruenirī poteſt. quem quidē laborem pauci ſubire volunt pro amore ſcientie. cuius tamē mētibꝫ hominū naturalē deus

2. inſeruit appetitum ¶ Secūdum incōueniens eſt q̄ illi qui ad predicte veritatis cognitionē vel inuētionem peruenirēt. vix poſt longū tempus pertingerent. tam propter hmōi veritatis profunditatem ad quā capiēdam per viam ratōnis. nō niſi prius poſt longum exercitiū intellectus humanus idoneus inuenitur. tum etiā propter multa que precriguntur. vt dictū eſt. tum propter hoc q̄ tempore iuuentutis dum diuerſis motibꝫ paſſionū anima fluctat. nō eſt apta ad tam alte veritatis cognitōnem. ſed in quieſcendo fit prudens z ſciens. vt dicit in. ſeptimo phiſicoꝝ. remaneret igit humanū genus ſi ſola ratōnis via ad deum cognoſcēdū pateret. in maximis ignorantie tenebris. cū dei cognitio que homines maxime perfectos z bonos facit nō niſi quibuſdā paucis

3. z hīs paucis etiā poſt temporis longitudinē proueniret ¶ Tertium incōueniēs eſt. q̄ inueſtigationi rationis humane plerūq falſitas admiſcetur propter debilitatē intellectus noſtri in iudicādo z fantaſmatum permixtionē. Et ideo apud multos in dubitatione remanerēt ea que ſunt veriſſime etiā demonſtrata. dum vim demōſtrationis ignorant z precipue cū videant a diuerſis qui ſapientes dicūtur. diuerſa doceri ¶ Inter multa etiā vera que demōſtrantur immiſcetur aliquādo aliquid falſum qđ nō demōſtratur. ſed aliqua probabili vel ſophiſtica rone aſſeritur. q̄ interdū demonſtratio reputatur. Et ideo oportuit p

Corrolariū viam fidei fixa certitudine ipſam veritatē de rebus diuinis hoibus exhiberi ¶ Salubriter ergo diuina puidit clemētia vt ea etiā q̄ ratio inueſtigare poteſt fide tenēda perciperet. vt ſic omnes de facili poſſent diuine cognitōis participes eſſe. z abſqz dubitatione z erroꝛe. Hinc eſt quod. Eph. iiij. dicitur. Jam non ambuletis ſicut z gentes ambulant in vanitate ſenſus ſui. tenebris obſcuratꝫ habentes intellectum. Et Iſa. liij. Ponam vniuerſos filios tuos doctos a domino.

¶ Qđ ea que rone inueſtigari nō pnt cōuenienter fide tenēda hoibꝫ ꝓponunt v.

Jō. de veri. q. 14. ar. 10.

IJdetur autem quibuſdam fortaſſe nō debere homini ad credendū ꝓponi illa q̄ rone inueſtigare nō ſufficit. cū diuina ſapientia vnicuiq; ſm modū ſue nature puideat. Et ideo demōſtrandū eſt q̄ neceſſarium ſit homini diuinitus credēda ꝓponi etiā illa. que rationem excedūt. Nullus eñ deſiderio z ſtudio in aliquid tendit niſi ſit ei precognitū. Quia ergo ad altius bonū q̄z experiri in pſenti vita poſſit humana fragilitas. homines p diuinā prudentiaz ordinant. vt in ſequētibus inueſtigabitur. oportz mētem euocari in aliquid altius q̄z rō noſtra in preſenti poſſit pertingere vt ſic diſceret aliquid deſiderare z ſtudio tendere in aliquid qđ totum ſtatū preſentis vite excedit Et hoc pcipue chriſtiane religioni cōpetit. que ſingulariter bona ſpiritualia z eterna promittit. vnde z in ea plurima humanū ſenſum excedētia ꝓponuntur. Lex aūt vetus que tēporalia promiſſa habebat. pauca propoſuit que humane rōnis inquiſitōnem excederēt Sēm etiā hūc modū philoſophis cura fuit. vt ptz. vij. z. x. ethicoꝝ ad hoc vt homines a ſenſibilīū delectationibꝫ ad honeſtatē perducerēt. oſtēdere eſſe alia bona hīs ſenſibilibꝫ potiora. quoꝝ guſtu multo ſuauius q̄ vacant actiuis vel contemplatiuis fructibus delectantur Eſt etiam neceſſariū huiuſmodi veritatem ad credēdum hominibꝫ ꝓponi ad dei cognitōem veriorē habendā. Tunc eñ ſolū vere deum cognoſcimus quādo ipſum eſſe credimus ſupra omne id qđ de deo cogitari ab hoīe poſſibile eſt. eo q̄ naturalem hominis cognitionē diuina ſubſtantia excedit. vt ſupra oſtēſum eſt. Per hoc ergo q̄ homini de deo aliqua ꝓponūtur q̄ rōnem excedūt. firmatur in homine opinio q̄ deus ſit aliqđ ſupra id qđ cogitari poteſt ¶ Alia etiā vtilitas inde puenit. ſcz pūm ptōnis repreſſio que ē mater erroris. Sunt eñ quidam tātum de ſuo ingenio pſumētes vt totā naturā diuinā ſe reputēt ſuo intellectu poſſe metiri eſtimantes. ſcz totū eſſe verū qđ eis videt z falſum qđ eis nō videt. Ut ergo ab hac pſumptōne humanus animus liberatus ad modeſtā inquiſitōem veritatis p

Presumptio maior error

ueniat. neceſſarium fuit homini ꝓponi quedā diuinitus que omnino intellectū eius excederent.

¶ Apparet etiam alia vtilitas ex dictis phi in decimo ethicoꝝ. Cū eñ Simonides cuidā hoi ptermitteret diuinam cognitionē ꝓſuaderet. z humanis

rebꝰ ingenium applicandū optere inquiēs humana sapere hoiem ⁊ mortalia mortalē. ꝺtra eum phs ꝺt q̄ homo ꝺbet se ad immortalia ⁊ diuina trahere q̄tum potest. Unde in .xi. de animalibꝰ ꝺt q̄ q̄uis parum sit quod de substātijs superioribꝰ percipimus. tamē id modicū est magis amatū ⁊ ꝺsideratū omni cognitōne quā de substātijs inferioribꝰ habemus Dicit etiā in scdo celi ⁊ mundi. q̄ cū de corporibꝰ celestibus questiones possint solui parua ⁊ topica solutōne. contingit auditori vt vehemens sit gaudiū eius. Ex quibus omnibꝰ apparet q̄ de rebus nobilissimis q̄tūcunq; imperfecta cognitio maximam perfectōem anime cōfert Et ideo q̄uis ea que supra rōnem sunt. rō humana plene capere nō possit. tamen multū sibi perfectōnis acq̄rit. si saltem ea qualiter cūq; tenear fide Et ideo ꝺ Eccli. xij. Plurima supra sensum hoīs ostēsa sunt tibi. Et .p. Lon. scdo. Que sunt dei nemo nouit nisi spūs dei Nobis aūt reuelauit deus p spiritū suum

Corrclariū.

¶ Q̄ assentire his que sunt fidei nō ē leuitatis q̄uis supra rōnē sint vi.

Huiusmodi aūt veritati cui rō humana experimētuz nō prebet. fidē adhibentes nō leuiter credūt q̄si indoctas fabulas secuti. vt .ij. Pet. primo ꝺ. Nec eīm diuine sapiētie secreta ipa diuina sapiētia que oīnia plenissime nouit dignata ē hominibꝰ reuelare q̄ sine psentiam ⁊ doctrine ⁊ inspiratōnis veritatē cōuenientibꝰ argumētis ostēdit. dum ad cfirmādū ea que naturalē cognitōem excedūt opera visibiliter ostendit que totius nature superant facultatē. vt pz in mirabili curatione languoꝝ. mortuoꝝ suscitatōne. celestium corpoꝝ mirabili immutatōne. ⁊ qđ est mirabilius humanaꝝ mentiū inspiratōe. vt idiote ⁊ simplices dono spiritus sancti repleti summā sapientiā ⁊ facundiā in instanti cōsequerent. Quibꝰ inspectis predicte probatōis efficacia. nō armoꝝ violētia nō voluptatū promissione. ⁊ quod est mirabilissimū inter persecutoꝝ tyrannidē innumerabilis turba nō solum simpliciū sed etiā sapiētissimoꝝ hominum ad fidē christianā ꝓuocauit In qua omnē humanū intellectū excedētia ꝑdicant. voluptates carnis cohibent. ⁊ omnia que in mūdo sunt cōtempni docētur Quibꝰ animos mortaliū assentire. ⁊ maximū miraculoꝝ est. ⁊ manifestū diuine inspiratōnis opus. vt cōtemptis visibilibꝰ sola inuisibilia cupiantur. hoc aūt nō subito neq; casu sed diuina dispositione factū esse manifestū est ex hoc q̄ hoc sefactu rū deus multis ante ꝓphetaꝝ ꝑdixit oraculis. quoꝝ libri penes nos in veneratōe habent. vtpote nostre fidei testimoniū adhibentes. Huius quidē cōfirmationis modus tangitur Hebr. ij. Que. scilz humana

Miracula dni pbi promouēs

Mamentū qđ suos Lenpit

salus cū initiū accepisset enarrari per dominū. ab eis qui audierūt in nos cōfirmata est. ꝓtestante deo signis ⁊ portentis ⁊ varijs spiritus sancti distributionibus. Hec aūt tā mirabilis mundi ꝓuersio ad fidē christianā. indiciū certissimū ē ꝓteritoꝝ signoꝝ vt ea vlterius iterari necesse nō sit. cū in suo effectu appareant euidenter. Et eīm omnibꝰ signis mirabilius est ad credendū tam ardua ⁊ ad operandū tam difficilia. ⁊ ad sperādum tam alta. mundus absq; mirabilibꝰ signis inductus fuisset a simplicibꝰ ⁊ ignobilibꝰ hominibꝰ. q̄uis nō cesset deus etiā nostris temporibus ad cofirmatōem fidei per sanctos suos miracula operari ¶ Di vero qui sectas errorꝝ introduxerūt processerūt via ꝺtraria. vt pz in machumeto. q̄ carnalium voluptatū ꝓmissis ad quoꝝ ꝺsideriū carnalis ꝓcupiscētia instigat. populos illexit. precepta etiam tradidit promissis conformia. voluptati carnali habenas relaxās in quibꝰ in promptu est a carnalibꝰ hoībꝰ obedīri. Documēta etiā veritatis nō attulit nisi que de facili a quolibet mediocriter sapiente naturali ingenio cognosci possint. quin potius vera que docuit multis fabulis ⁊ falsissimis doctrinis imiscuit. Signa etiā nō adhibuit supnaturaliter facta quibꝰ solum diuine inspiratōni conuenies testimoniū adhibet. dum operatio visibilis que non potest esse nisi diuina ostēdet doctorē veritatis visibiliter inspiratū. sed dixit se in armoꝝ potētia missum. que signa etiā latronibꝰ ⁊ tyrannis nō ꝺsunt. Et etiā nō aliqui sapientes in rebꝰ diuinis ⁊ de diuinis ⁊ humanis exercitati a pncipio crediderūt. sz homines bestiales in ꝺsertis morātes. oīmis doctrine diuine prorsus ignari. p quoꝝ multitudinē alios armoꝝ violētia in suā legem coegit. Nulla etiā diuina oracula precedētium ꝓphetaꝝ ei testimoniū perhibent. quin potius quasi oīa veteris ⁊ noui testamenti documēta fabulosa narratōe ꝺprauat. vt patet eius legē inspicienti. vnde astuto consilio libros veteris ⁊ noui testamēti suis sequacibꝰ nō reliq̄t legēdos. ne p eos falsitatis arguerē Et sic pz q̄ ei⁹ dictis fidē adhibētes leuiter credūt.

¶ Q̄ veritati fidei christiane nō ꝺtrariat veritas rationis vij

Quāuis aūt ꝑdicta veritas fidei christiane. humane rōnis capacitatem excedat. hec tamē que rōnaliter indita habet. huic veritati ꝺtraria eē nō possunt. Ea eīm que naturaliter rōni sunt insita. verissima esse cōstat. intantū vt nec ea esse falsa sit possibile cogitare. nec id qđ fide tenetur cum tam euidēter diuinitꝰ cōfirmatū sit fas est credere esse falsum Quia igitur solum falsum vero ꝺtrariū est. vt ex eoꝝ ꝺfinitionibus inspectis manifeste apparet. impossibile est illis Jsta ꝑ.

principijs q̄ rō naturaliter cognoscit p̄dictam veritatem fidei ꝛ trariā esse¶ Itē illud idem quod inducitur in animā discipuli a docente. doctoris scientia cōtinet nisi doceat ficte. qđ ꝛ deo nefas est dicere. Principiorum aūt naturaliter notoꝝ cognitio nobis diuinitus est indita. cū ipe deus sit autor nostre naturę. hec ergo principia etiam diuina sapientia ꝛtinet quicq̄d igit̄ principijs hmōi ꝛtrariū est diuine sapientie ꝛtrariat. nō igitur a deo esse potest. Ea igit̄ que ex reuelatione diuina per fidē tenent nō possunt naturali cognitōne esse ꝛtraria¶ Adhuc. Cōtrarijs rationib⁹ intellectus noster ligat̄ vt ad veri cognitōez procedere nequeat. si igit̄ ꝛtrarie cognitōes nobis a deo immitterent. ex hoc a veritatis cognitōe intellectus noster impediret. quod a deo esse nō pt.¶ Amplius. Ea que sunt naturalia mutari nō possunt natura manēte. ꝛtrarie aūt opiniones simul eidē ineē nō possunt. nō igit̄ ꝛtra cognitōez naturalē aliqua opinio vel fides hōi a deo immittit̄ Et ideo aplūs dr Ro. x. Prope est verbū in corde tuo. ꝛ in ore tuo. hoc est verbū fidei quod p̄dicamus. sed qz superat rōnem. a nōnullis reputat̄ quasi ꝛtrarium. qđ esse nō potest. Huic etiā auctoritas Aug. ꝛcordat. q̄ in scō super Beñ. ad litterā dr sic. Illud quidē qđ veritas patefacit. libris sanctis siue veteris testamenti siue noui nullo modo potest eē aduersum. Ex quo euidenter colligit̄ quecūq; argumēta ꝛtra fidei documēta ponant̄ hec ex principijs p̄mis nature inditis p se notis nō recte procedere. vñ nec demōstratōis vim hñt. sz vel sunt rōnes p̄babiles vel sophistice. ꝛ sic ad ea soluēda locus relinquitur

Lombardus

¶Qualit̄ se hēat humana rō ad veritatē fidei p̄mā. viij

Considerādū etiam videtur q̄ res quidē sensibiles ex quibus humana ratio cognitōis p̄incipiū sumit. aliquale vestigiū in se diuine imitatōis retinēt. videlicet q̄ sunt. ꝛ bone sunt. ita tñ imp̄fectū q̄ ad declarā dā ipsius dei substātiā oīno insufficiens inuenit̄ Habēt em̄ effectus suaꝝ causaꝝ suo modo similitudinē. cū agens agat sibi sile. nō tñ effectus ad pfectā agentis similitudinem semp pertingit. ¶ Humana igit̄ rō ad cognoscēdū fidei veritatem que solū videntib⁹ diuinā substātiā potest esse notissima. ita se hz q̄ ad eam potest aliquis veras similitudines colligere. que tñ nō sufficiūt ad hoc q̄ predicta veritas quasi demonstratiue vel p se intellecta ꝓpehēdat. Utile tñ est vt in hmōi rōnib⁹ q̄tūcūq; debilib⁹ se mens humana exerceat. dummō desit cōprehēdendi vel demōstrandi p̄sumptio. qz ꝛ rebꝰ altissimis etiā parua ꝛ debili ꝓsideratōne aliq̄d posse inspicere ꝛiucūdissimū ē. vt ex dictis apparet Cui qdē sententie auctoritas Hilarij ꝛcordat. q̄ sic dr in libro de tri. loquēs de hmōi veritate. Nec credendo incipe parrere. persiste ꝛ si non peruentuꝝ sciam. gratulabor tamē profectuꝝ. Qui em̄ pie infinita prosequit̄. etsi nō cōtingat aliquādo semp tamē ꝓficiet ꝓcedendo Sed te ne inseras in illud secretū. ꝛ archanū interminabilis veritatis nō te immergas. summā intelligētie cōprehēdere p̄sumēs. sed intelligile incōprehēsibilia esse.

Joh. p. q. 32. ar. p°.

Joh. p°. q. 32. ar. 32.

Joh. b. tho. j q. 32. ar. p

¶Quis ordo ꝛ modꝰ ꝓcedēdi sit in hac ope ix

Ex premissis igitur euidenter apparet sapientis intentionem circa duplicem veritatem diuinoꝝ debere versari. ꝛ circa errores cōtrarios destruēdos. ad quarum vnā inuestigatio rationis pertingere potest. alia vero omnē rationis excedit industriam¶ Dico autē duplicem veritatē diuinorum. nō ex parte ipsius dei que est vna ꝛ simplex veritas. sed ex parte cognitionis nostre que ad diuina cognoscenda diuersimode se habet¶ Ad p̄me igitur veritatis manifestatōem per rōnes demonstratiuas quibus aduersarius conuinci possit procedēdum est. Sed qz tales rōnes ad sedam veritatem haberi nō possunt. nō debet esse ad hoc intentio vt aduersarius rōnibus conuincatur. sed vt eius rōnes quas ꝓtra veritatē habet soluantur. cū veritati fidei rō naturalis ꝓtraria esse nō possit. vt ostensum est. Singularis vero modus conuincendi aduersariū cōtra hmōi veritatem. est ex auctoritate scripture diuinitus ꝓfirmata miraculis Que enim supra rationem humanam sunt nō credimus nisi deo reuelante Sunt tamen ad hmōi veritatem manifestandam rationes alique verisimiles inducende ad fidelium quidē exercitium ꝛ solatium. nō aūt ad aduersarios conuincēdos. quia ipa rationum insufficientia eos magis in suo errore cōfirmaret dum estimarent nos propter tam debiles rationes veritati fidei consentire. Modo ergo posito procedere intendentes. primū nitemur ad manifestationem illius veritatis quā fides profitetur ꝛ ratio inuestigat. inducendo rationes demonstratiuas ꝛ probabiles. quarū quasdam ex libris philosophoꝝ ꝛ sanctoruꝝ collegimus per quas veritas cōfirmetur ꝛ aduersarius conuincatur. Deinde vt a manifestioribus nobis ad minus manifesta fiat processus. ad illius veritatis manifestationē procedemus que rationem excedit soluentes rationes aduersarioꝝ ꝛ rationib⁹ probabilibus ꝛ auctoritatibus q̄tum deus dederit veritatem fidei declarantes. ¶ Intendētibus igitur nobis per viam rationis prosequi ea que de deo rō humana inuestigare potest. primo occurrit cōsideratio de his que deo secūdum seipsum conueniunt. secundo vero de processu creaturarum ab ipo. tertio autē de ordine creaturaꝝ in ipsum sicut in finem. ¶ Inter ea vero que de deo secundū seipsum considerāda

Dist. 8. q. 1. ar. 2.

sunt. premittendum est quasi totius operis necessa/
rium fundamētū consideratio qua demonstratur de
um esse Quo nō habito supposita oīs ꝯsideratio de
rebꝰ diuinis necessario tollitur

¶ De opinione dicētiū ꝙ deū eē demōstrari nō p̄t
cū sit ꝑ se notum x

Jd. b. tho. j
p. q. 2. ar. p°

HEc autem conside/
ratio qua quis nititur ad demonstran/
dum deum esse superflua fortasse quibus
dam videbitur. qui asserunt ꝙ deum esse per se no/
tum est. ita ꝙ eius contrarium cogitari non possit.
opi° q̄rūdā
ꝓbat̄ j
⁊ sic deum esse demonstrari non potest. Quod qui/
dem videtur ex his Illa enim per se esse nota dicūtur
que statim notis terminis cognoscūtur. sicut cogni/
to quid est totum ⁊ quid est pars. statim cognosci/
tur ꝙ omne totum est maius sua parte. huiusmodi
autē est hoc quod dicimus deum esse Nam nomine
dei intelligimus aliquid quo maius cogitari nō po
test. hoc autē in intellectu formatur ab eo qui audit
⁊ intelligit nomen dei. vt sic saltem in intellectu iam
deum esse oporteat Nec potest in intellectu solum eē
nam quod in ītellectu ⁊ in re est. maius est eo quod
in solo intellectu est. Deo autē nihil esse maius vt ip
sa nominis ratio demonstrat. vnde restat ꝙ deum
esse per se notum est quasi ex ip̄a significatōne nomi
2. nis manifestū sit. ¶ Item cogitari quidem potest
ꝙ aliquid sit quod nō possit cogitari nō esse. ꝙ ma/
ius est euidenter eo ꝙ potest cogitari nō esse. sic ergo
deo aliquid maius cogitari posset si ip̄e posset cogi/
tari non eē. ꝙ est contra ratōem nominis Relinqui
3. tur igitur ꝙ deum esse per se notū est ¶ Adhuc. Pro/
positiones illas oportz esse notissimas ꝑ se in quibꝰ
idem de seip̄o predicatur. vt homo ē homo. vel qua/
rum predicata in definitōnibus subiectorum inclu/
duntur. vt homo est animal. In deo autem hoc pre
alijs inuenitur. vt infra ostēdetur. ꝙ suū esse est sua
essentia. ac si idem sit quod respondetur ad questio/
nem an est. Si ergo cum dicitur deus est, predicatū
vel est idem subiecto vel saltem in definitōne subie/
cti includitur. ⁊ ita deum esse per se notum erit.
4 ¶ Amplius. Que naturaliter sunt nota. per se co/
gnoscuntur. nō em̄ ad ea cognoscenda inquisitōnis
studio peruenitur. deum autē esse naturaliter notum
est. cum in deum naturaliter desideriū hominis ten/
dat sicut in vltimum finem. vt infra patebit. est igi/
tur per se notum deum esse. ¶ Item. Illud per se no/
5 tum oportz esse. quo omnia alia cognoscūtur. deus
autem huiusmodi est. Sicut em̄ lux solis principi/
um est omnis visibilis perceptōnis. ita diuina lux
omnis intelligibilis cognitionis principiū est. cum
sit in quo primum maxime lumen intelligibile inue

nitur. oportz igitur ꝙ deum esse per se notum sit. Ex
his igitur ⁊ similibus. aliqui opinantur deum esse sic
per se notum existere vt contrarium mente cogitari
non possit.

¶ Reprobatio premisse opinio
nis. ⁊ solutio rationum pre/
missarum. Capi. xi.

PRedicta autem opi
nio prouenit partim quidem ex consuetu
dine. qua a p̄ncipio homines assueti sunt
nomē dei audire ⁊ inuocare. consuetudo autem ⁊ pre
cipue que est a principio vim nature obtinet. ex quo
contigit vt ea quibus a pueritia animus imbuitur.
ita firmiter tenētur ac si essent naturaliter ⁊ per se no
ta. Partim vero contingit ex eo ꝙ non distinguitur
quod est notum per se simpliciter ⁊ qd̄ quo ad nos
notum Nam simpliciter quidem deum esse per se no
tum est. cum hoc ipsum quod deus est sit suum esse.
Sed qꝛ hoc ipsum quod deus est mente concipere
nō possumus remanet ignotū quo ad nos sicut om
ne totum sua parte maius esse. per se notum est sim/
pliciter. Ei autē qui rationem totius mente nō con
ciperet. oporterz esse ignotum. Et sic fit vt ad ea que
sunt notissima rerum. noster intellectus se habeat vt
oculus noctue ad solem. vt dr̄ scd̄o metaphisice.
¶ Nec oportz vt statim cognita huius nominis de/
us significatōne. deum esse sit notum. vt p̄ma ratio
intendebat Primo quidem quia nō omnibus no
tum est etiam concedentibus deum esse ꝙ deus sit
id quo maius cogitari nō possit. cuz multi antiquo
rum mundum istum dixerunt deum esse. Nec etiam
ex interpretatōibus huius nominis deus. quas Da
mascenus ponit. aliquid huiusmodi intelligi datur
Deinde quia dato ꝙ ab omnibus per hoc nomē de
us intelligatur. aliquid quo maius cogitari nō pos
sit. non necesse erit aliquid esse quo maius cogitari
non potest in rerum natura. Eodem enim modo ne
cesse est poni rem ⁊ nominis ratōnem. Ex hoc autez
ꝙ mente concipitur. quod profertur hoc nomine de
us. non sequitur deum eē nisi in intellectu. vnde nec
oportebit id quod maius cogitari non potest esse ni
si in intellectu. ⁊ ex hoc non sequitur ꝙ sit aliquid in
rerum natura quo maius cogitari non possit. ⁊ sic
nullum inconueniens accidit ponentibus deum nō
esse. Non enim inconueniens est quolibet dato vel
in re vl' in intellectu aliquid maius cogitari posse ni
si ei qui cōcedit eē aliquid q̄ magis cogitari nō pos
sit in rerum natura. ¶ Nec etiam oportz vt secunda
ratio proponebat deo posse aliquid maius cogitari 2
si p̄t cogitari nō eē. Nam ꝙ possit cogitari nō eē. nō
ex impfectōe sui eē est. vel incertitudine. cum suum
esse sit s̄m se manifestissimū. s̄z ex debilitate nostri in/

Jd. de veri.
q. jo. ar. j2.

Solo. p̄c
rōnis

tellectus. qui eū intueri nō potest p seipm. sed ex effectibus eius. Et sic ad cognoscendū ipm esse ratiocinando pducitur. Ex quo etiā tercia ratio soluit. Nā sicut nobis p se notū est. q̄ totū sua parte sit maius. sic videntibꝫ ipam diuinā essentiā p se notissimū est deū esse. ex hoc q̄ sua essentia est suū esse. sed q̄z eius essentiā videre nō possumus. ad eius esse cognoscendū nō p seipm. sed per eius effectus ducimur. ¶ Ad quartā etiā patz solutio. sic enī hō naturaliꝫ deum cognoscit sicut naturaliꝫ ipm desiderat. Desiderat autē ipm hō naturaliꝫ inq̄tum desiderat naturaliꝫ beatitudinē. q̄ est quedā similitudo diuine bonitatis. Sic igit nō oportz q̄ deus ipe in se ꝑsideratus sit naturaliꝫ notus hoi. sed similitudo ipsius. vñ oportz q̄ p eius similitudines in effectibꝫ reptas in cognitionem ipius hō ratiocinando ducatur. ¶ Ad quintā etiā de facili pz solō. Nā deus est q̄dē id q̄ oīa cognoscunt. nō ita q̄d alia nō cognoscant nisi eo cognito sicut in ꝓncipijs p se notis accidit. sz q̄z p eius influentiā omnis causatur in nobis cognitio.

Sa°z°rōis

4

5

¶ De opinione dicentiū q̄ deum esse demōstrari nō potest. sed sola fide tenet. .xij.

Jd̄ p̄a p. q. 88. ar. 3. ad ꝑmū.

Motūa' pmunt.

¶ SAūt quedaz aliorum opinio ꝓdicte positōni ꝯtraria p quā etiā inutilis redderet conat' ꝓbare intēdētiū deū ee. Dicunt enī q̄ deū ee nō pt p rōem inueniri sz p solā viā fidei z reuelatōis ē acceptū. Ad hꝫ aūt dām moti sunt q̄dē ꝓpter debilitatē rationū. quas aliqui inducebant ad ꝓbandū deū esse. Posset tamē hic error fulcimentū aliq̄d falso sibi assumere. ex q̄rūdam phoꝝ dictis qui ostendūt in deo p rōem idē esse essentiā z esse scz id q̄d rndetur ad quid est. z ad questionē an est. Via aūt ratōnis pueniri nō potest. vt sciatur de deo quid est. vnde nec ratōne videt posse demōstrari an deus sit. Item. si ꝓncipiū ad demōstrandū an est fm artem phi oportz accipere q̄d ꝛcet nomē. ratio vero significata p nomē est definitio fm phm in quarto metaphysice. Nulla igitur remanebit via ad demōstrādum deum esse remota diuine essentie vel quidditatis cognitōne. ¶ Item. si demōstratōni ꝓncipia a sensu cognitōnis originē sumunt vt in posterioꝛibꝫ ostenditur. ea que omnē sensum et sensibilia excedunt videtur indemōstrabilia esse. huiusmodi aūt est deum esse. est igitur indemōstrabile. ¶ Huiusmodi aūt sentētie falsitas nobis ostēditur tum ex demōstratōis arte que ex effectibus causas cōcludere docet. tum ex ipo scientiaꝝ ordine Nam si nō sit aliqua scibilis substātia supra substantiā sensibilem. nō erit aliqua scientia supra naturalē. vt dicit in quarto metaphysice. tum ex phoꝝ studio qui deū esse demonstrari conati sunt. tum etiam apostolica

1.

2.

3.

veritate asserente. Ro. ꝓmo. Inuisibilia dei p ea que facta sunt intellecta cōspiciuntur. ¶ Nec hoc deret mouere q̄ in deo idem est essentia z esse. vt prima ratio ꝓponebat. Nam hoc intelligitur de esse quo de in seipo subsistit. q̄d nobis quale sit. ignotum est sicut eius essentia. nō aūt intelligitur de esse quod significat cōpositōnem intellectus. sic enī esse deum sub demonstratōne cadit. dum ex rationibus demonstrationis mens nostra inducit huiusmodi ꝓpositōnem de deo formare qua exprimat deum esse. In rationibus aūt in quibus demōstratur deum esse nō oportet assumi pro medio diuinam essentiā siue quidditatez. vt secūda ratio ꝓponebat. sed loco quidditatis accipitur pro medio effectus. sicut accidit in demonstrationib. quia z ex huiusmodi effectu sumitur ratio huius nominis deus. Nam omnia diuina nomina imponūtur vel ex remotōe effectuū diuinoꝝ ab ipo vel ex aliqua habitudine dei ad suos effectus. Patz etiam ex hoc q̄ etsi deus sensibilia omnia z sensum excedat. eius tamē effectus ex quibꝫ demōstratio sumit ad ꝓbandū deum esse sensibiles sunt. z sic nostre cognitōis origo in sensu ē. etiā de hijs q̄ sensum excedūt

Jd̄ p̄a p. q. 2. ar. 3.

¶ Ratōnes ad ꝓbandū deū esse. xiij.

OStenso igitur q̄ nō est vanum niti ad demonstrandū deum ee. ꝓcedamus ad ponendū ratōnes quibus tam phi q̄ doctoꝛes catholici deum esse ꝓbauerunt. Duevie are sto. ꝓbāt deū esse

Primo aūt ponemus ratōnes quibꝫ Aristoteles ꝓcedit ad ꝓbandū deum esse q̄ hoc ꝓbare intendit ex parte motus duabꝫ vijs. Quaꝝ prima talis ē. Omne q̄d mouetur. ab alio mouetur. patz aūt sensu aliquid moueri. vt puta solem. ergo alio mouēte mouetur. Aut ergo illud mouēs mouetur. aut nō. Si nō mouet. ergo habemus ꝓpositū. q̄ necesse est ponere aliq̄d mouens ūmobile. z hoc dicimus deum. si aūt mouetur. ergo ab alio mouente mouet. aut g̃ ē ꝓcedere in infinitū. aut est deuenire ad aliq̄d mouēs immobile. sz nō ē ꝓcedere in infinitū. g̃ necesse ē ponere aliq̄d ꝓmū mouēs ūmobile. In hac aūt ꝓbatōne sunt due ꝓpōnes ꝓbāde. s. q̄ oē motū mouet ab alio. z q̄ in mouentibꝫ z motis nō sit ꝓcedere in infinitū Quoꝝ ꝓmū ꝓbat phs tribꝫ modis ¶ Primo sic. Si aliq̄d mouet seipm. oz q̄ in se habeat ꝓncipiū motꝫ sui alis manifeste ab alio moueret. Optz etiā q̄ sit ꝓmo motū. s. q̄ moueat rōe suiipsi z nō rōe sue ptis sicut mouet aial p motū pedis. sic enī totū nō moueret a se sz a sua parte. z vna pars ab alia. Optet etiam ipm dimisibile esse z habere ptes. cū oē q̄d mouet sit diuisibile. vt ꝓbat in. vi. phicoꝝ. His suppositis sic arguit. Hoc q̄d a seipo ponitur moueri est ꝓmo motū. ergo ad quietē vnius partis eius nō sequitur quies totius. Si enī quiescente vna parte alia pars eius moueret.

tunc ipm totū nō ect primo motū. sed pars ei⁹ que
mouet alia quiescente. nihil aūt qđ quiescit qescente
alio mouetur a seipo. Cuius eīm quies ad qetem se/
qtur alterius. oportz q motus ad motū alterius se/
quatur. z sic nō mouet a seipo. ergo hoc qđ ponebat
a seipo moueri nō mouet a seipo. necesse ē ergo oīe
qđ mouet. ab alio moueri. ¶ Nec obuiat huic rōni
Obiectio q forte aliqs posset dicere q ei⁹ qđ ponitur mouere
seipm. pars nō potest qescere. Et iterū q partis nō ē
qescere vel moueri nisi p accidēs. vt Auicēna calum
niat. Quia vis ratōnis in hoc psistit. q si aliquis se
Solō. ipm moueat pmo z p se nō ratōne partiū. oportet q
iuū moueri nō dependeat ab aliquo. moueri aūt ipi/
us diuisibilis sicut z eius esse dependeat a partibus.
et sic nō potest seipm mouere pmo z p se. Nō requi/
tur ergo ad veritatē cōclusionis inducte. q supponat
partē mouētis seipm qescere quasi qđam verum ab
solute. sed oportz hanc pditionalē esse verā. q si qes/
ceret pars q qesceret totum. que qđem potest esse ve
ra etiam si ancedens sit impossibile. sicut ista cōditio
nalis est vera. si hō est asinus. est irrōnalis. Secđo
pbat p inductōem sic. Oīne qđ mouetur p accidēs
nō mouetur a seipo. mouet eīm ad motum alterius.
Silr neqz qđ mouet p violētiā vt manifestū ē. neqz
q mouētur per naturā vt ex se mota. sic aialia q pstat
ab aīa moueri Nec q mouent p naturā. vt grauia z
leuia. qz hec mouent a generāte z remouēte. philos
Oīne aūt qđ mouetur. aut mouetur p se. aut p acci/
dens. Si p se. vel p violentiā. vel p naturā. z hoc vl
motū ex se. vt animal vel nō motū ex se. vt graue z le
ue. ergo oīne qđ mouetur ab alio mouet. Tercio
pbat sic. Nihil idem est simul in actu z in potentia
respectu eiusdē. sed oīne qđ mouetur inquātū hmōi
est in potentia. qz motus est actus existentis in potē/
tia fm q huiusmodi. omne aūt quod mouet est in
actu inqztum hmōi. quia nihil agit nisi fm q est in
actu. ergo nihil est respectu eiusdem actu mouens et
Motus ca motum. z sic nihil mouet seipm. Sciendū aūt q
pit duplr Plato qui posuit oīne mouens moueri cōmunius
accepit nomē motus qz Aristoteles. Aristoteles eīm
ppie accepit motū fm q est actus existentis in po/
tentia fm q hmōi. qualiter nō est nisi diuisibiliuz et
corpoz. vt pbatur in. vi. physicoz. Scđm Platonē
aūt mouens seipm nō est corp⁹. Accipiebat eīm mo
tum pro qualibet operatōne. ita q intelligere z opera
ri sit qđdam moueri. quē etiam modum loquēdi
Aristo. tangit in tercio de anima. Scđm hoc ergo
dicebat primum mouens seipm mouere. q intelli/
git se z vult vel amat se. quod in aliquo non repu/
gnat rationibꝰ Aristo. Nihil eīm differt deuenire ad
aliquod primū quod moueat se fm Platonem. et
deuenire ad primum quod oīno sit immobile fm
Aristotelē. ¶ Aliam aūt ppositōnem. s. q in mouē
tibus z motis nō sit pcedere in infinitū. probat tri/
bus ratōnibus. Quarum prima talis est. Si in mo
toribus z motis procedatur in infinitum. oportz om
nia huiusmodi infinita corpora esse. quia oīne quod
mouetur est diuisibile z corpus. vt probatur in. vi.
physicoz. oīne aūt corpus quod mouet motum si/
mul dum mouet mouetur. ergo oīnia ista infinita si
mul mouent dū vnū eoz mouet. sed vnuz eoz cū sit
finitū mouet tpe finito. g oia illa ifinita mouent tpe
finito. h aūt est iposibile. g iposibile ē q in motori/
bus z motis procedatur in infinitum. Q aūt sit im/
possibile q infinita predicta moueantur tempore fi/
nito. sic probat. Mouens z motum oportet esse si/
mul. vt probat inductō in singulis speciebus mo/
tus. sed corpora nō possunt simul esse nisi per conti/
nuitatem vel contiguatōnem. cum ergo oīnia pre/
dicta mouentia z mota sint corpora vt probatū est.
oportet q sint quasi vnum mobile per cōtinuationē
vel cōtiguationē. z sic vnum infinitum mouebitur
tempore finito. quod est iposibile. vt probatur. vi.
physicoz. ¶ Secūda ratio ad idem probandū ta/
lis est. In mouentibꝰ z motis ordinatis quoruz scz
vnum per ordinē ab alio mouetur hoc necesse est in/
ueniri q remoto primo mouente vel cessante a mo/
tione nullum aliorum mouebit neqz mouebitur. q
primum est causa mouendi oīnibus aliis. sed si sint
mouentia z mota p ordinem in infinitū. nō erit ali/
quod primū mouens. sed oīnia erunt quasi media
mouentia. ergo nullum aliorum poterit moueri. z sic
nihil mouebitur in mundo. ¶ Tercia probatio in
idem redit nisi q est ordine transmutato incipiendo
scz a superiori. z est talis. Id quod mouet instrumen
taliter nō potest mouere nisi sit aliquid quod princi
paliter moueat. sed si in infinitum procedat in mo/
uentibus z motis. oīnia erunt quasi instrumētaliter
mouētia. qz ponent sicut mouentia mota. nihil autē
erit sicut pncipale mouens. ergo nihi mouebit Et sic
patz pbatio vtriusqz ppositōis q supponebat in p/
ma demōstratōnis via. qua probat Aristo. esse pmū
motorē imobilē. Secūda via talis est. Si omne
mouens mouet. aut hec ppositio est vera p se. aut p
accidēs. Si p accidēs. ergo nō est necessaria. Q em
est p accidēs verū. nō est necessariū. ptingēs est ergo
nullū mouens moueri. sed si mouens nō mouet. nō
mouet. vt aduersarius dt. ergo contingens est nihil
moueri. nā si nihil mouet. nihil mouet. hoc aūt habz
Aristo. p iposibili. q scz aliquādo nullus mot⁹ sit.
ergo primū nō fuit ptingens. qz ex falso cōtingenti
nō seqtur falsum iposibile. z sic hec ppositio. Oīne
mouens mouet. nō fuit p accidēs vera. ¶. Itē si ali/
quod duo sunt iuncta p accīs in aliquo. z vnū illoꝝ
inuenit sine altero. pbabile ē q alterz absqz illo inue/
niri possit. sicut si albū z musicū inueniunt in sorte. z
in Platone inuenit musicū absqz albo. pbabile est q
in aliq alio possit inueniri albū absqz musico. Si igit

mouens ⁊ motū ꝯiungūtur in aliquo ꝑ accidēs. motum aūt inuenīt in aliquo absq; eo ꝙ moueat. ꝓbabile est ꝙ mouens inueniat absq; eo ꝙ moueatur

Solō Nec ꝺtra hoc potest fieri instātia ꝺ duob⁹. Quoꝝ vnum ab altero ꝺpendet. sed nō ecōuerso. vt ptz ꝺ substātia ⁊ accidēte. hec eīm nō ꝯiungūtur per se ſz ꝑ accidens. Si aūt p̄dicta ꝓpositio est vera per se. silr seq̄tur impossibile vel incōueniens. quia vel oportet ꝙ mouēs moueatur eadez ſpecie motus qua mouet vel alia. Si eadem. ergo oportebit ꝙ alterās alteret et vlterius ꝙ sanans sanetur. ⁊ ꝺcens doceat. etiā sm eandem scientiā. hoc aūt est impossibile. nam docentem necesse est habere scientiā. addiscentē vero necesse est nō habere. ⁊ sic idem habebit ab eodem ⁊ nō habebitur. qd̄ est impossibile. Si aūt sm aliaz ſpēm motus moueatur. ita ſcz ꝙ alterans moueat sm locum. ⁊ mouēs sm locum augeat. ⁊ sic ꝺ alijs cū sint finita genera ⁊ ſpecies motus. ſequetur ꝙ nō sit abire in infinitū. ⁊ sic erit aliqd̄ p̄mum mouens quod nō mouet ab alio. Nisi forte aliq̄s dicat ꝙ fiat reflexio hoc mō. ꝙ cōpletis oīmbus generibus ⁊ ſpecieb⁹ motus. iterū oporteat redire ad p̄muz. vt si mouens sm locum alteret ⁊ alterans augeatur. iterū augens moueatur sm locū. Sed ex hoc ſequetur idez quod p̄us. ſ. qd̄ id qd̄ mouet sm aliquā ſpeciez motus sm eandē moueat. nō īmediate sed mediate. Relinquitur ergo ꝙ oportz ponere aliqd̄ p̄mum quod p̄mum nō moueatur ab aliquo exteriori. Quia vero hoc habito. ſ. ꝙ sit p̄mum mouens qd̄ nō moueatur ab aliquo exteriori nō ſeq̄tur ꝙ sit penit⁹ immobile. Ideo vlterius p̄cedit Aresto. dicēdo ꝙ hoc potest esse dupliciter. Uno mō ita ꝙ illud p̄muz sit penitus īmobile. quo posito habetur ꝓpositū. ſcz ꝙ sit aliquod p̄mū mouēs īmobile Alio mō ꝙ illud p̄mum moueatur a se. ⁊ hoc videtur ꝓbabile. qz qd̄ est per se. semp est p̄ius eo qd̄ est per aliud. vnde ⁊ in motis p̄mum motum rōnabile est ꝑ ſeīpm moueri. nō ab alio. Sed hoc dato. itez idem ſequetur. Nō eīm potest dici ꝙ mouens ſeīpm totū moueatur a toto. quia sic ſeq̄rentur p̄dicta incōuenientia. ſ. ꝙ aliq̄s simul doceret ⁊ doceret. ⁊ simlr in alijs motibus Et iterum ꝙ aliquid simul esset in actu ⁊ in potentia. nā mouens inquātuz hmōi est actu. motum vero in potentia Relinquitur ergo ꝙ vna pars eius est mouēs ⁊ altera mota. ⁊ sic habet idē qd̄ p̄us. ſ. ꝙ aliqd̄ sit mouens īmobile. Nō aūt potest dici ꝙ vtraq; pars moueatur. ita ꝙ vna ab alia. neq; qd̄ vna pars moueat ſeīpam ⁊ moueat alteram. neq; ꝙ totuz moueat partem. neq; ꝙ pars moueat totum. qz ſequerent̄ p̄missa incōuenientia. ſ. ꝙ aliquid simul moueret ⁊ moueretur sm eandē ſpeciē motus. ⁊ ꝙ simul esset in potētia ⁊ actu. ⁊ vlterius ꝙ totum nō eēt primo mouens ſe. ſed rationē partis. Relinq̄tur ergo ꝙ mouētis ſeīpm oportz vnam partem esse īmobilē et mouentē aliam partem. Sed quia in mouentib⁹ ſe que sunt apud nos. ſ. in animalib⁹. pars mouens ſcz anima. ⁊ si sit īmobilis ꝑ ſe. mouetur tamē ꝑ accidens. ideo vlterius ostendit ꝙ primi mouētis ſeipſum. pars mouens nō mouet neq; ꝑ ſe neq; ꝑ accūs mouentia eīm ſe que sunt apud nos. ſ. animalia cuz sint corruptibilia pars mouens in eis mouet ꝑ accidens. necesse est aūt mouentia ſe corruptibilia reduci ad aliquod p̄mū mouens ſe quod sit sempiternū. necesse ergo est aliquem motorē esse alicuius mouentis ſeīpm qui neq; ꝑ ſe neq; ꝑ accidens moueatur. Qꝫ aūt necesse sit sm suam positōnem aliqd̄ mouens ſeipſum sempiternū esse patz. Si eīm mot⁹ est sempiternus vt ipe supponit. oportz qd̄ generatio mouentiū ſeipa que sunt generabilia ⁊ corruptibilia sit perpetua. ſed huius ꝑpetuitatis nō potest esse causa aliquod ipsoz mouentiū se. quia nō semp est. nec simul oīmia. tum qz ifinita essent. tum qz nō sunt simul. Relinquitur ergo ꝙ oportet esse aliqd̄ mouens ſeīpm perpetuū. quod causat perpetuitatē generatōnis in hīs inferioribꝫ mouentibꝫ se. ⁊ sic motor eius nō mouetur neq; ꝑ se neq; ꝑ accidēs. ¶ Item in mouentibꝫ se videmus ꝙ aliqua incipiunt ꝺ nouo moueri ꝓpter aliquem motū quo nō mouentur a ſeipo. sicut animal cū excitat a somno. digesto cibo aut aere alterato. quo quidem motu ipe motor mouens ſeipm. mouetur ꝑ accidēs. Ex quo potest accipi qd̄ nullum mouēs ſeipm mouetur semp. cui⁹ motor mouetur ꝑ se vel ꝑ accidēs. primū mouens ſeipm mouetur semp. alⁱs nō posset esse motus sempiternus. cum oīmis alius motus a motu primi mouētis ſeipm causetur Relinquitur igitur ꝙ primū mouens ſeipm mouet a motore qui nō mouet. neq; ꝑ ſe neq; ꝑ accidēs Solō Nec est ꝺtra hanc rationem. qd̄ motores inferioz orbiū mouent motum sempiternū. et tamē dicūtur moueri ꝑ accidens. quia dicūtur moueri ꝑ accidens nō rationē sui ipsoz. sed rationē suorum mobiliū q̄ sequūtur motū supioris orbis. Sz qz ꝺ nō est pars alicui⁹ mouētis ſeipm. vlteri⁹ Aresto. in sua metaphisica inuestigat ex hmōi motore q̄ ē ps mouētz ſeipm. aliū motorē ſeparatū oīno q̄ ē de⁹ Cū eīm oē mouēs ſeipm moueat ꝑ appetitū. oz ꝙ motor qui est pars mouentis ſeipm moueat ꝓpter appetitum alcuius appetibilis. quod est eo superius in mouendo. nam appetens est quodāmodo mouens motum. appetibile aūt ē mouēs oīmino nō motū. oportet igitur esse p̄mum motorem ſepatum oīmino immobilem qui est deus Predictos aūt ꝓcessus duo videtur infirmare. Quoꝝ p̄mum est ꝙ ꝓcedunt ex suppositōne eternitatis motus. quod apud catholicos supponitur esse falsum. Et ad hoc dicendum ꝙ via efficacissima ad ꝓbandum deum esse. est ex suppositōne eternitatis mundi. qua posita videtur esse manifestum ꝙ deus sit. Nam si mundus ⁊ motus

Deū esse probat ex motu eternitate.

de nouo incepit. planum est q oportet poni aliquaz causam que de nouo producat mudum z motum. qa omne quod de nouo fit ab aliquo immouatore oportz sumere originem. cum nihil educat se de potentia in actum vel de nō esse in esse. ¶ Secūdum est. quod supponitur in predictis demonstrationib⁹ primum motum. s. corpus celeste esse motum ex se. ex quo sequitur ipm esse animatū. quod a multis nō p̄cedi/tur. Et ad hoc dicendū est. qđ si p̄mum mouens nō ponitur motum ex se. oportz q moueatur immedia/te a penitus immobili. Unde etiam Aresto. sub dis/iunctōne hanc cōclusionem inducit. quod scz oportz reat vel statim deuenire ad p̄mum mouens immobi/le sepatum. vel ad mouens seipm. ex quo statim de/uenitur ad mouēs primum imobile sepatum. Pro/cedit aūt phus alia via scdo metaphi. ad ostenden/dum nō posse p̄cedi in infinitum in causis efficienti/bus. sed esse deuenire ad vnam causam primam. z hanc dicimus deuz. z hec via talis est. In oīnb⁹ cau/sis efficiēbus ordinatis primum est causa medij. et medium est causa vltimi. siue sit vnum siue sint plu/ra media. remota aūt causa. remouetur id cuius est causa. ergo remoto primo. medium causa esse nō po/terit. sed si p̄cedatur in causis efficientib⁹ in infinitū nulla causaz erit prima. ergo oīes alie tollēt̄. que sunt medie. hoc aūt est manifeste falsum. ergo opor/tet ponere p̄mam causam efficientem esse. que deus est. ¶ Potest etiam z alia ratio colligi ex verbis Are/stote. in scdo libro metaphi. Ostendit em ibi q ea q̄ sunt maxime vera sunt z maxime entia. In quarto etiā metaphi. ostēdit esse aliq̄d maxime ver. ex hoc q videmus duoz falsorum vnum altero esse magis falsum. vnde oportz vt alterum sit etiam altero veri/us. hoc aūt est fm approximatōnem ad id quod est simpliciter z maxime verum. Ex quibus concludi potest vlterius esse aliquid quod est maxime ens. et hoc dicimus deuz ¶ Adhuc. etiam inducitur a Da/masce. alia ratio sumpta ex rerum gubernatōe. quaz etiam innuit cōmentator in scdo physicoz z est talis impossibile est aliqua cōtraria z dissonātia in vnuz ordinez cōcordare semp vel pluries. nisi alicuius gu/bernatōne. ex qua omnibus z singulis tribuitur. vt ad certum finem tendant. sed in mūdo videm⁹ res diuersaz naturaz in vnum ordinem cōcordare. nō vt raro z a casu. sz vt semp vel in maiori parte. opor/tet ergo esse aliquid cuius puidētia mūdus guber/netur. z hoc dicimus deum.

¶ Qd ad cognitōnem dei oportet vti via re/motionis. .xiiij.

OStenso igitur q est aliquod p̄mum ens. quod deum dicimus oportet eius conditōnes inuestigare. Est aūt via remotōnis vtendum p̄cipue in cōsideratōne diuine substātie. Nam diuina substātia omnez for/mam quam intellectus noster attingit. sua immēsi/tate excedit. z sic ipam apprehēdere nō possum⁹ co/gnoscēdo quid est. sed aliqualē eius habemus noti/ciam cognoscēdo quid nō est. Tanto em eius noti/cie magis appropinquam⁹. quāto plura per intelle/ctum nostrum ab eo poterimus remouere. tanto em vnūquodqz perfectius cognoscim⁹. quāto differen/tias eius ad alia plenius ituemur. habet em res vna queqz in seipa esse ppriū ab omnibus alijs distin/ctum. vnde z in rebus quaz dfinitōes cognoscim⁹. primo eas in genere collocam⁹ per quod scimus in cōmuni quid est. z postmodū differētias addimus. quib⁹ a rebus alijs distinguatur. z sic pficitur substā/tie rei cōpleta noticia. Sed qz in cōsideratōe substā/tie diuine nō possumus accipere quid quasi genus. Dist⁹ dr̄ā nec distinctōem eius ab alijs rebus per affirmatiuas differētias accipere possumus. oportz eam accipere p differētias negatiuas. Sicut aūt in affirmatiuis dif/ferētijs vna aliam ptrahit. z magis ad cōpletam de/signatōem rei approximat. fm q a plurib⁹ dif/ferre facit. ita vna differētia negatiua per aliam ptra/hitur. que a plurib⁹ differre facit. sicut si dicamus deum nō esse accidēs per hoc q ab oīmib⁹ accidēti/bus distinguit. vnde si addamus ipm nō esse corp⁹ distinguemus ipm etiam esse ab aliqbus substātijs et sic per ordinem ab oīmi eo quod est pter ipm p ne/gatōnes huiusmodi distinguet. z tunc de substātia eius erit ppria p̄sideratio cum cognoscet. vt ab om/nibus distinctus. nō tamē erit pfecta cognitio. quia nō cognoscetur quid in se sit. Ad p̄cedendum igitur circa dei cognitōnem per viam remotōis accipiam⁹ p̄ncipium id quod ex superioribus iam monstratū est scz q deus sit omino imobilis qđ etiā auctoritas sa/cre scripture cōfirmat. Dicit em Malach. iij. Ego deus z nō mutor. Jaco. i. Apud quem nō est trāsmu/tatio. Numeri. xxiij. Nō est deus quasi hō vt mutet.

¶ Qđ deus sit eternus .xv.

Jđ p⁹ p. q. 10. ar. 2. et de po. q. 3. ar. 17

EX hoc aūt apparet vl/terius deum esse eternū. Nam oīne quod incipit esse vel desinit. per motum vel mu/tatōnem hoc patitur. Ostensum autē est deum esse omnino immutabilem. est igitur eternus carens p̄n/cipio z fine. ¶ Item. illa sola tempore mensurantur que mouentur. eo q tempus est numerus motus. vt patet in quarto physicoz. deus autē est omnino absq; motu. vt iam probatum est. tempore igitur nō mensuratur. igitur in ipo non est prius vel po/sterius accipere. non ergo habet esse post non esse. nec non esse post esse potest habere. nec aliqua successio in esse ipsius inueniri potest. quia hec sine tempore

intelligi nō possunt esse. Igitur carens p̄ncipio ⁊ fine. totum esse suū simul habens in quo ratio eternitatis ꝓsistit. ¶ Adhuc. si deus aliquādo nō fuit ⁊ postmodū fuit ab aliquo eductus est ꝺ non esse in esse. nō aūt a seipō. qz qđ nō est nō pt aliqđ agere si nō ab alio illud est p̄us eo. ostensum est aūt deum esse primam causam. nō igitur esse incepit. vnde nec esse desinet. quia qđ semp fuit habet virtutē semp essendi. est igitur eternus. ¶ Amplius. videmus in mūdo quedam que sunt possibilia esse ⁊ nō esse. scz generabilia et corruptilia. oīe aūt qđ est possibile esse causaz habet. qz cum ꝺ se equaliter se habeat ad duo scz esse et nō esse. oportet si ei appropriet esse qđ hoc sit ex aliq̄ causa. sed in causis nō est procedere in infinituz. vt supra pbatum est p ratōem Aristo. ergo oportet ponere aliquid qđ sit necesse esse. oīe aūt necessariū vel habet causam sue necessitatis aliunde. vel nō. sed est ꝑseipsum necessariū. nō est aūt procedere in infinitū in necessarijs que habent causam sue necessitatiz aliunde. ergo oportz ponere aliquod p̄muz necessariū qđ est p seipm necessariū. ⁊ hoc est deus cum sit prima causa vt dictum est. igit deus eternus est. cū oīe necessariū p se sit eternū. ¶ Ostendit etiā Aristo. ex sempitermitate temporis sempiternitatē motus. ex q̄ iterum ostendit sempiternitatē substantie mouētis p̄ma aūt substātia mouens deus est. est igit sempiternus. negata enī sempitermitate temporis ⁊ motus. adhuc remanet ratio ad sempiternitatē substantie. nam si motus incepit. oportz q ab aliquo mouente incepit. qui si inceperit ab aliquo agēte incepit. ⁊ sic vel in infinitū ibitur. vel deueniet ad aliqđ quod nō incepit Huic aūt veritati diuina auctoritas testimonium perhibet. Unde p̄s. Tu aūt domine in eternuz permanes. Et idem. Tu aūt idem ipse es. ⁊ anni tui non deficient.

¶ Q̄s in deo nō est potentia passiua. sed est actus purus. .xvi.

Jđ p̄ª p.q. 3. ar.j. et 2. Et de po. q. j. ar.j. et .q. 7. ar.j. Jlta 2° p². j. 2.

Jaūt deus eternus est nēce ē ipm nō ee in potētia Oīne enī id ī cuius subā admiscet potentia p̄m id qđ habet de potētia potest nō esse. qz qđ potest esse. potest nō esse. deus aūt p̄m se nō potest nō esse. cū sit sempiternus. in deo igit nō est potētia ad esse. ¶ Adhuc. cuius id qđ quādoqz ē in potētia quādoqz actu. prius sit tempore in potētia q̄z in actu. tamē simplr actꝰ est p̄or potētia. qz potētia nō educit se in actum. sed oportz q educatur in actum p aliquid qđ sit actu. oīe igitur qđ est aliquo mō in potētia habet aliqđ prius se. deus aūt est p̄mum ens. ⁊ p̄ma causa. vt ex supradictis patz. nō igitur habet in se aliquid potētie āmixtū. ¶ Item. id qđ ē p se necesse ee. nullo mo est possibile esse. quia qđ est per se necesse esse. nō habet causam. Omne aūt quod est possibile esse. habet causam vt supra ostensum est. Deum aūt per se ē necesse esse. nullo igitur modo est possibile esse. nihil ergo potentie in sua substātia inuenitur. ¶ Item. vnū quodqz agit p̄m qđ est actu. quod igitur nō ē totus actus nō toto se agit. sed alio sui. quod aūt nō toto se agit nō est primum agens. agit enī alicuius participatōne nō per essentiam suam. p̄mum igitur agēs quod est deus nullam habet potentiā ammixtaz. sed est actus purus. ¶ Adhuc. vnūquodqz sicut natuz est agere inquātum est actu. ita natum est pati inq̄tum est potētia. nam motus est actus in potētia existentis. sed deus est oīno impassibilis. aē immutabilis. vt patz ex predictis. nihil ergo habet de potentia. scz passiua. ¶ Item videmus aliquid esse in mūdo quod exit de potētia in actum. non aūt educit se de potētia in actum. quia quod est potētia nōdum ē. vnde nec agere potest. ergo oportet esse aliquid aliđ prius quo educatur de potētia in actum. Et iterum si hoc est exiens de potētia in actuz. oportet ante hoc aliquid aliud poni quo reducatur in actuz. hoc aūt in infinitum procedere nō potest. ergo oportet deuenire ad aliquid quod est tantū actu. ⁊ nullo modo in potentia. ⁊ hoc dicimus deum.

¶ Q̄s deus nō est materia. .xvij.

Jđ p̄ª p.q² 3. ar.2. Jlta 2° p². j.

Apparet etiaz ex hoc deum non esse materiam. quia materia id quod est in potentia est. ¶ Item. materia nō est agendi p̄ncipium. vnde efficiens ⁊ materia in idem nō incidunt p̄m p̄p̄m. deo aūtē conuenit esse primam causam effectiuā rerum vt supra dictum est ipse igitur materia nō est. ¶ Amplius. Sequitur res naturales casu existere his qui in materiam omnia reducebāt. sicut in causam primam. cōtra quos agitur in scdo physicoz. si igit deus qui est p̄ma causa sit causa materialis rerum. sequitur oīa a casu existere. ¶ Item. materia nō fit causa alicuius in actu nisi p̄m q̄ alteratur ⁊ mutatur. si igitur deus est immobilis vt pbatum est. nullo mō potest esse rerum causa p̄ modū materie. Hanc aūt veritatē fides catholica ꝓfitet que deum nō de sua substātia. sed de nihilo asserit cuncta creasse In hoc aūt insania Dauid de dynado ꝓfundit qui ausus est dicere deū esse idē qđ p̄ma materia. ex hꝭ q̄ si nō eēnt idē opteret differre ea aliquibꝰ differētijs. ⁊ sic nō essent simplicia. nā in eo quod p̄ differentiā ab alio differt ipa differētia cōpositōnem facit. hoc aūt processit ex ignorātia qua nescivit quid inter dr̄am ⁊ diuersitatē interest. Differens enī vt in .x. metaphꝭ. determinat. dicitur ad aliquid. nam oīe differens aliquo est differens. diuersum aūt aliquid absolute dicit ex hoc q̄ nō ē idē Differentia igitur in his querēda est que in aliquo

Jđ vt supꝭ. ar.8.

Jđ p̄ª p.q. 3. ar.8. i so. ad 3.

D. Hieron. et Dionysius Lyddā vivens

conueniunt. oportet eñ aliquid in eis assignari fm qđ differãt. sicut due species ꝓueniunt in genere. vñde oportet q differẽtijs distinguant. In his aũt que in nullo ꝓueniũt nõ querendũ quo differant. sed seipsis diuersa sunt. sic eñ ⁊ oppositę differẽtie ab inuicem distinguũtur. nõ eñ participant genus quasi partem sue essentie. ⁊ ideo nõ est querendũ quibus differant. seipis eñ diuersa sunt. Sic etiam ds et materia ꝑma distinguũtur. quorum vnũ est actꝰ purus. aliud potentia pura. in nullo ꝓuenientiã hñtes

Jđ ꝑ⁹ p.q. 3. ar. 7. ⁊ 8 Jsta 2° ꝑ². l.

¶ Qđ in deo nulla sit cõpositio xviiij.

EX premissis aũt cõcludi potest q in deo nulla sit cõpositio. Nam in oñi cõposito oportet esse actum et potentiã. nõ eñ plura possunt simplr fieri vnum nisi aliquid ibi sit actus ⁊ aliquid potentia Que eñ actu sunt non vniuntur nisi quasi colligata vel sicut cõgregata. que nõ sunt vnum simpliciter. in quibus etiam ipe partes congregate sunt sicut potẽtia respectu vnionis. sunt eñ vnite in actu postq̃ fuerit in potẽtia vnibiles. in deo aũt nulla est potẽtia. nõ
2. est igitur in eo aliqua cõpositio. ¶ Item oñe cõpositum posterius est suis cõponẽtibus. primũ eñ ens
3. quod deus est ex nullis compositum est. ¶ Adhuc. oñe cõpositum est potẽtia dissolubile quãtum ẽ ex ratõne cõpositõnis. licet in quibusdã sit aliquid aliđ dissolutõni repugnans. quod aũt est dissolubile est in potentia ad nõ esse. quod deo nõ competit. cũ sit per se necesse esse. nõ est ergo in eo aliqua cõpositio.
4. ¶ Amplius. oñis cõpositio indiget aliquo cõponente. si eñ cõpositio est. ex pluribus est. que aũt fm se sunt plura in vnum nõ ꝓueniũt nisi ab aliquo cõponente vnirentur. si igitur cõpositus esset deus haberet cõponentẽ. nõ eñ ipe seipm cõponere posset. quia nihil est causa sui ipsius. esset eñ ꝑus seipo. qđ est impossibile. cõponens aũt est causa efficens cõpositi. ergo deus haberet causam efficientẽ. ⁊ sic nõ eet
5 causa ꝑma. quod supra habitũ est. ¶ Item in quolibet genere tãto aliquid est nobilius quãto simplicꝰ. sicut in genere calidi ignis qui nõ habet aliquã permixtõem frigidi. quod igitur est in fine nobilitatis omniũ entium. oportet esse in fine simplicitatis. hoc aũt qđ est in fine nobilitatis omniũ entium dicim⁹
6 deum cũ sit ꝑma causa. causa eñ est nobilior effectu nulla igitur cõpositio ei accidere potest. ¶ Preterea in oñi cõposito bonũ nõ est huius vel illius partis sed totius. ⁊ dico bonũ fm illam bonitatẽ que est ꝓpria totius ⁊ pfectio eius. nam partes sunt imperfecte respectu totius. sicut partes hois nõ sunt hõ. partes eñ numeri senarij nõ habent pfectõem senarij. ⁊ similiter partes linee nõ ꝓueniunt ad pfectõem mẽsure. que in tota linea inuenitur. si ergo ds est cõpositus. pfectio ⁊ bonitas eius ꝓpria inuenitur in totonõ aũt in aliqua eius partiũ. ⁊ sic nõ erit in eo pure id bonũ quod est ꝓprium ei. nõ est ergo ipe ꝑmum ⁊ summũ bonũ. ¶ Item ante omnẽ multitudinẽ opor 7
tet inuenire vnitatẽ. in oñi aũt cõposito ẽ multitudo. igit oz id qđ ẽ añ oia. s. dcũ oñi cõpositõe carere.

¶ Qđ deo nihil ẽ violẽtũ neq̃ ꝑter naturã xix.

EX hoc ãt concludi- Jsta 2° ꝑ². l.
tur q in deo nihil potest esse violentũ neq̃ extra naturã. Oñe eñ id in quo aliquid violẽtum ⁊ ꝑter naturam inuenitur. aliquid sibi additum habet. nam qđ est de substãtia rei nõ potest esse violẽtum neq̃ ꝑter naturam. ¶ Amplꝰ. ne- 2.
cessitas coactõnis est necessitas ex alio vel ab alio. in deo aũt nõ est necessitas ex alio. sed est ꝑ seipsum necessariũ ⁊ causa necessitatis alijs. igitur in eo nihil ẽ coactum. ¶ Adhuc. vbicunq̃ est aliquod violẽtum 3.
ibi potest esse aliquid ꝑter illud quod rei per se conuenit. nam violẽtum cõtrariatur ei quod est fm naturam. sed in deo nõ est possibile aliquid esse ꝑter id quod fm se ei ꝓuenit. cuj fm se sit necesse esse vt ostẽsum est. nõ potest igitur in eo esse aliquid violentuj. 4.
¶ Item oñe in quo est aliquid violẽtum vel innaturale. natum est moueri ab vlio. nam violẽtum est cuius ꝓncipium est extra. nil conferente vim passo. deus aũt est oñino immobilis vt ostensum est. igit nõ ꝑt in eo esse aliquid violentũ vel innaturale.

¶ Qđ deus nõ est corpus xx.

EX predictis ãt ostẽ- Jđ ꝑ⁹ p.q. 3. ar. j. et infra li. 4. c. jj. Jsta 2° ꝑ². l. 2.
ditur q deus nõ est corpus. Omne eñ corpus cum sit ꝓtinuũ cõpositum est ⁊ partes hũs dꝰ ãt nõ ẽ cõpositꝰ. vt oñsum ẽ. igit corpꝰ nõ ẽ
¶ Preterea. oñe quãtum est aliquo mõ in potẽtia nam ꝓtinuũ est potentia diuisibile in infinitum. numerus aũt in infinitũ est augmẽtabilis. oñe aũt corpus est q̃tum. ergo oñe corpus est in potẽtia. deus aũt nõ est in potentia sed actus purus vt ostensum est. ergo deus nõ est corpus. ¶ Adhuc. si deus est cor- 3.
pus oportz q sit aliquod corpus naturale. nam corpus mathematicũ nõ est ꝑ se existens vt ꝑhus probat. eo q dimẽsiones accidẽtia sunt. nõ aũt est corpꝰ naturale cum sit immobilis vt ostensum est. omne aũt corpus naturale mobile est. deus igit nõ est corpꝰ 4
¶ Amplius. oñe corpus finitum est. qđ tam de corpore circulari q̃ de recto ꝓbatur in ꝑmo ce. ⁊ mundo libz aũt corpus finitum intellectu ⁊ imaginatione transcendere possumus. si igitur deus est corpus. intellectus ⁊ imaginatio nostra aliquid maius deo cogitare possunt. ⁊ sic deus nõ est maior intellectu nostro. quod est inconueniens. nõ est igit corpus.

5 ¶Adhuc cognitio intellectiua certior ē q̄z sensitiua inuenit ꝯ aliq̄d obiectū sensus in rez natura. g̃ z intellectu sz fz ordinē obiectoz ē ordo potētiaz sicut z distinctio. g̃ sup oīa sensibilia ē aliq̄d itelligibile in rez natura exīs. oē ꝯ corp⁹ in rebꝫ exīs ē sensibile.
6 igit sup oīa corpa ē aliq̄d accipe nobili⁹. si igit ꝺ⁹ ē corp⁹. nō erit p̄mū z maximū ens ¶Preterea q̄libet corpe nō viuēte viuēs ē nobilius. q̄libet ꝯ corpe viuēte sua vita ē nobilioz. cū p hoc habeat sup alia corpa nobilitatē. id g̃ q̄ mihil ē nobili⁹. corp⁹ nō est. hꝫ aūt ē deus g̃ nō ē corpus ¶Jtē inueniūt rōes plozad idē oñdēdū p̄cedentes ex eternitate mot⁹. in hūc
7 modū Jn oi motu sempiterno oz q̄ p̄mū mouens nō moueat neq; p se neq; p accidēs. sicut ex supradictis pz. corp⁹ aūt celi mouet circulariter motu sempiterno. ergo primus motor ei⁹ nō mouet neq; p se neq; p accidēs. nullū aūt corpus mouet localr nisi moueat. eo q̄ oportz motū z mouēs ee simul. z sic corpus mouēs moueri oportz ad hoc q̄ sit simul cū corpore moto Nulla etiā ꝑtus in corpe mouet nisi per accidēs moueat. qz moto corpe mouet p accidēs virtus corpis. g̃ p̄mus motor celi nō ē corpus. neq; virtus in corpe. hoc aūt ad qd̄ vltimo reducit motus celi sicut ad p̄mū mouēs immobile ē deus. deus igit
8 nō est corp⁹. ¶Adhuc nulla potētia infinita ē potētia in magnitudine. potētia p̄mi motoris ē potentia infinita. ergo nō ē in aliq̄ magnitudine. z sic ꝺ⁹ qui est p̄mus motor neq; ē corp⁹ neq; ē virtus in corpe Prima sic ꝓbat. Si potētia alicui⁹ magnitudinis ē infinita. aut g̃ erit magnitudinis finite aut infinite magnitudo infinita nulla ē. vt ꝓbat in. iij. phicoz. et in p̄mo ce. z mū. magnitudinis aūt finite nō ē possibile ee potētiā infinitā. z sic in nulla magnitudīe ꝑt esse potētia infinita Qꝫ aūt in magnitudine infinita nō possit ee potētia infinita. sic ꝓbat Equalē effectū quē facit potētia minor tpe maiori. facit potentia maior tpe minori q̄lisc̄uq; sit effectus siue sit fm alteratiōem. siue fm motū localē. siue quēcunq; aliū motū. sed potentia infinita est maior oī potētia finita. ergo oportz q̄ in minori tpe pficiat effectum velocius mouēdo q̄z potentia q̄cūq; finita Nec ꝑt esse q̄ in minori quodā sit tempore. relinquit igit q̄ hoc erit in indiuisibili tēporis z sic mouere z moueri et motus erūt in instāti cuius ꝓtrariū demonstratum est in. vi. phisicoz. Qꝫ aūt nō possit potētia infinita magnitudinis finite moueri in tpe. sic ꝓbat Si potētia infinita que ē. a. accipiat pars eius q̄ est. a. b. pars igitur ista mouebit in tpe maiori. oportebit tm esse aliquā ꝓportionē huius tpis ad tps in quo motuet tota potentia. cū vtrūq; tps sit finitū Sint igitur hec duo tpa in decupla ꝓportione se ad inuicem habētia. nō em̄ q̄ztū ad hanc rōnem differt istam vel aliā ꝓportionē dicere Si aūt addat ad potētiā finitam p dictā. diminui oportebit de tpe fm ꝓportionē additōnis ad potētiā finitā. cū maior potētia in minori tpe moueat. si ergo addat decuplū illa potentia mouebit in tpe qd̄ erit decima ps tpis in q̄ mouebat p̄ma ps accepta infinite potētie. s. a. b. z tm hec potētia q̄ est decuplū eius est ꝓportio finita. cū habeat ꝓportionē determinatā ad potētiā finitā. Relinquit igit q̄ in eodē tpe mouet potētia finita z infinita qd̄ est impossibile. nō igit potētia infinita magnitudinis finite ꝑt moueri in tpe aliquo. Qꝫ aūt potentia p̄mi motoris sit infinita. sic ꝓbat. Nulla potentia finita ꝑt mouere tpe infinito. sz potētia p̄mi motoris mouet tpe infinito. qz motus p̄mus est sempiternꝰ. ergo potentia p̄mi motoris ē infinita ¶Prima sic ꝓbatur. Si aliqua potētia finita alicuius corpis mouet tpe infinito. pars illius corpis habēs partē potentie mouebit in tpe minori. qz quāto aliq̄d est maioris potētie. tanto maiori tpe motū ꝓtinuare poterit. z sic pars predicta mouebit tpe finito. maior aūt pars in maiori tpe mouere potent. z sic sp̄ sēm q̄ addetur ad potentiā motoris addet ad tempus finitū eandē ꝓportionē. sed additio partis vel partiū aliquotiens facta pueniet ad q̄ntitatē totius vel etiā excedet. ergo additio ex parte tpis perueniet ad q̄ntitatem tpis in quo mouet totū tempus aut in quo totū mouebat dicebat ee infinitū. ergo tps finitū metiet tps infinitū quod est impossibile.

p̄oa motoris p̄mi ē ifinita.

ꝓbat sic.

¶Obiectiones ꝓtra hūc ꝓcessum. xxi.

Sed cōtra hunc ꝓcessum plures sunt obiectiones Quaz vna ē q̄z potest poni q̄ illud corpus quod mouet primū motū. nō est diuisibile. sicut ꝓtz de corpore celesti. Predicta aūt ꝓbatio procedit ex diuisione eius Sed ad hoc dicendū est q̄ cōditionalis potest esse vera cuius antecedēs est impossibile. z si q̄d est quod destruat veritatē talis cōditionalis est impossibile. sicut si aliq̄s destrueret veritatē huius. conditionalis si hō volat habet alas. esset impossibile. Et fm hunc modū intelligēdus est ꝓcessus ꝓbationis p̄dicte. qz hec cōditionalis est vera. corpus celeste diuidit. pars eius erit minoris potētie q̄z totū. hmōi aūt cōditionalis veritas tollit si ponatur p̄mum mouēs esse corpus. propter impossibilia que sequunt. vnde patz hoc esse impossibile. Et similiter potest respōderi si fiat obiectio de augmento potentiaz finitaz. qz non est accipere in rerum natura potentias secūdū omnē proportionē quā habet tempus ad tēpus quodcunq;. est tamen cōditionalis vera qua in p̄dicta probatione indigef. ¶Secunda obiectio est. qz etsi corpus diuiditur. aliqua virtus potest esse alicuius corporis que nō diuiditur diuiso corpore. sicut anima rationalis nō diuiditur diuiso corpore¶ Et ad hoc est dicēdū est q̄ proces-

p̄a obiectio Cōtra p̄dī.

So° p. ob.

2

Solo

sum predictū nō probatur q nō sit ꝺus cōiunctus corpori. sicut anima ratōnalis corpori humano. sed q nō ē virtus in corpore sicut ꝑtus materialis que diuiditur ad diuisionē corporis. vnde etiā dicitur de intellectu humano q nō est corpus. neq; ꝑtus in corpore Q; aūt ꝺus nō sit vnitus corpori sicut anima. alterius ratōnis est ¶ Tertia obiectio est. q si cu-
3 iuslibet corporis potētia finita est vt in predicto processu ostēditur. per potētiam autē finitā non potest aliquid durare tēpore infinito. sequit̄ q nullum corpus possit durare tēpore infinito. z sic corpus celeste de necessitate corrūpetur ¶ Ad hoc autē a quibusdam respōdetur q corpus celeste scōm potentiā suā potest ꝺficere. sed ꝑpetuitatē durationis acquirit ab alio quod est potētie infinite. z huic solutioni videtur attestari Plato qui de corporibꝫ celestibus ꝺum loquentē inducit in hūc modū Natura vestra estis dissolubilia. volūtate aūt mea indissolubilia. q; voluntas mea maior est nexu vestro. Hanc autē solutōnem improbat ꝓmē. in. xi. metaphi. Nam impossibile est scōm eum q id qꝺ de se possibile nō esse acquirat ꝑpetuitatē essendi ab alio. sequet̄ eū q corruptibile mutaret̄ in incorruptibile. qꝺ est impossi-
So°. ꝓmē. bile secūdū ipsum Et ideo ipe in hūc modū respōdet q in corpore celesti omnis potētia que est finita est. nō tamen oportz q habeat omnē potētiam. ē enī in corpore celesti scōm Aresto. in octauo metaphisice potētia ad vbi. sed nō ad esse. z sic nō oportz q insit ei potētia ad nō esse. Sciendū tamē q hec respōsio ꝓmēta. nō est sufficiēs. q; si ꝺcatur q in corpore celesti nō sit potētia quasi passiua ad esse. que est potentia materie. est tamē in eo potētia quasi actiua que ē virtus essendi. cū expresse dicat Aresto. in ꝓmo ce. z mū-
So°. b. th. do. q celū habet virtutē vt sit semp. Et ideo melius dicendū est q cū potentia dicat ad actū oportz iudicare de potētia scōm modū actus. motus aūt scōm sui ratōem q̄titatem habet z extensionē. vnde duratio eius infinita reqrit qꝺ potentia motꝰ sit infinita. esse autē nō habet aliquā extensionem q̄titatis precipue in re cuius esse ē inuariabile sicut celum. et ideo nō oportz q virtus essendi sit infinita in corpore finito licz in infinitū duret. q; non differt q ꝑ illā virtutē aliqꝺ duret in vno instāti vel tēpore infinito. cū esse illud inuariabile nō attingat a tēpore. nisi
4 per accidens ¶ Quarta obiectio est de hoc q nō videtur esse necessariū q illud qꝺ mouet tempore infinito habeat potentiā infinitā in illis mouentibꝫ que mouendo nō alterant̄. q; talis motus nihil cōsumit de potētia eoꝝ. vnde nō minore tēpore mouere possunt postq; aliquo tēpore mouerūt q; ante. sicut solis virtus finita est. z q; in agēdo eius ꝑtus actiua nō minuit̄ infinito tēpore potest agere in hec inferi-
So°. b. th. ora scm naturā ¶ Et ad hoc dicimus q corpus non mouet nisi motū vt ꝓbatū est. z ideo si ꝓtingat corpus aliqꝺ nō moueri sequet̄ ipm nō mouere In omni aūt qꝺ mouet̄ est potētia ad opposita. q; termini motus sunt oppositi. z ideo q̄tū est de se omne corpus qꝺ mouet̄ possibile est nō moueri. z quod possibile est nō moueri nō habet de se vt ꝑpetuo tempore moueatur. et sic nec q in ꝑpetuo tempore moueat. Procedit ergo predicta demonstratio de potentia finita corporis finiti que nō ꝑt de se mouere tempore infinito. sed corpus qꝺ de se possibile est moueri z nō moueri. mouere z nō mouere. acquirere ꝑt ꝑpetuitatē motus ab aliquo qꝺ oportz esse incorporeum. z ideo oportet ꝑmū mouens esse incorporeū. z sic nihil phibet scm naturā corpus finitū qꝺ acquirit ab alio ꝑpetuitatē in moueri. habere etiā ꝑpetuitatem in mouere Nam z ipm ꝑmum corpus celeste scm naturam potest ꝑpetuo motu inferioꝛa corpora celestia reuoluere secundū q spera mouet speram. Nec est incōueniēs secūdū ꝓmē. q illud qꝺ de se est in potētia moueri z nō moueri. acq̄rat ab alio ꝑpetuitatem motus. sicut ponebatur esse impossibile de ꝑpetuitate essendi. nam motus est quidā ꝺfluxus a mouente immobili. z ideo potest aliqꝺ mobile acq̄rere ab alio ꝑpetuitatē motus. quā nō habet de se. esse aūt est aliquid fixum z quietū in ente. z ideo qꝺ de se est in potētia ad nō esse. nō potest vt ipe dicit se
5 eundū viam nature acquirere ab alio ꝑpetuitatem essendi ¶ Quinta obiectio est q ꝑ predictū ꝓcessum nō videtur maior ratio quare nō sit potentia infinita in magnitudine q; extra magnitudinē. nam vtro ꝑ solo biq; sequitur q moueat in nō tēpore. ¶ Et ad hoc dicendū q finitū z infinitū in magnitudine z tempore z motu inueniūt̄ scm vnā rationē. sicut probatur in tercio z in. sexto phisicoꝝ. z ideo infinitus in vno eoꝝ aufert ꝓportionem finitam in alijs. In his aūt que carent magnitudine nō est finitum z infinitum. nisi equiuoce. vnde predictus modus demōstrandi
2 in talibus potentijs locum non habet. ¶ Aliter aūt respondetur z melius q celū habet duos motores. Celū hz duos motos. s. primū. z reunum proximū qui est finite virtutis. z ab hoc habet q motus eius sit finite velocitatis. z alīū remotum qui est infinite virtutis a quo habet q motus motū eius possit esse infinite duratōnis. z sic patz q potētia infinita que nō est in magnitudine potest mouere corpus nō immediate in tēpore. sed potentia que est in magnitudine oportz q moueat corpus immediate cū nullū corpus moueat nisi motum. vnde si moueret sequeret̄ q moueret non in tempore.
3 ¶ Potest adhuc melius dici q potentia que nō est in magnitudine est intellectus. z mouet per voluntatem. vnde mouet secundū exigentiam mobilis et nō scm proportionē sue virtutis. potentia autem que est in magnitudine nō potest mouere nisi p necessitatem nature. q; probatū est q intellectus nō ē virtus in corpore qꝺ z sic mouet de necessitate scm

ꝓportionem siue q̃titatis. vnde sequitur si mouet q̃
mouear in instãti. fm hoc ergo remotis p̃dictis ob
9 iectionib⁹ procedit d̃monstratio Aresto. ¶ Ampli⁹
nullus motus qui est a mouẽte corporeo potest esse
cõtinuus ⁊ regularis. eo q̃ mouens corporale in mo
tu locali mouet attrahẽdo vel expellẽdo. id autem
q̃d attrahitur vel expellit. nõ in eadem dispositione
se habet ad mouentẽ a principio motus vsq̃ ad finẽ
cum quandoq̃ sit ꝓpinquius quãdoq̃ remotius.
et sic nullũ corpus potest mouere motũ cõtinuum ⁊
regularem. motus autẽ primus est continuus et re
gularis. vt probatur in octauo phisicor. igitur mo
10 uens primum motum nõ est corpus ¶ Item nul
lus motus qui est ad finẽ qui exit de potẽtia in actũ
potest esse perpetuus. q̃ cum peruentũ fuerit ad actũ
motus quiescit. si ergo motus p̃mus est perpetuus.
oportz q̃ sit ad finem qui sit semper. ⁊ omnib⁹ mo
dis in actu. tale aũt nõ est aliquod corpus neq̃ ali
qua virtus in corpore. cũ omnia hmõi sint mobilia
per se. vel per accidens. igitur finis p̃mi motus non
est corpus neq̃ virtus in corpore. finis aũt p̃mi mo
tus est primũ mouens quod mouet sicut desideratũ
hoc aũt est deus. deus igitur neq̃ est corpus neq̃ vir
tus in corpore. ¶ Quãuis autem falsum sit secun
dum fidem nostrã q̃ motus celi sit perpetuus. vt in
fra patebit. tamen verũ est q̃ motus ille nõ deficiet
neq̃ propter ipotẽtiam motoris neq̃ propter cor
ruptionẽ substantie mobilis. cũ nõ videatur motus
celi per diuturnitatẽ temporis lentescere. vnde d̃mõ
strationes predicte suã efficatiam nõ perdunt. Huic
autẽ veritati d̃monstrate cõcordat diuina auctori
tas Dicitur autẽ Joh̃es. iiij. Spiritus ẽ deus. ⁊ eos
qui eum adora. in spiritu ⁊ vẽe ado. oz. Dicitur
etiã primo Thimothe. p̃mo. Regi seculoz immor
tali. soli deo. Et Rho. p̃mo. Inuisibilia dei per ea q̃
facta sunt intel. conspi. Que eĩ nõ visu sed intelle
ctu conspiciũtur in corporea sunt. Per hoc aũt de
Error p̃mo rũ p̃hoz struitur error p̃moz p̃hoz naturaliũ qui nõ pone
bant nisi causas materiales. vt ignẽ vel aquã vel ali
quid hmõi. ⁊ sic prima rez principia corpora dice
bãt. ⁊ eadẽ vocabant deos Inter quos etiã q̃dã fue
runt ponẽtes causas mouẽtes amicitiã ⁊ litem. qui
etiã propter p̃dictas rationes cõfutant. nam cum lis
et amicitia sint in corporibus fm eos. sequetur prima
principia mouẽtia esse virtutes in corpore Ipsi etiã
ponebãt deum esse compositũ ex quattuor elemen
tis ⁊ amicitia. per quod datur intelligi q̃ posuerunt
deũ esse corpus celeste Inter antiquos autem solus
No. ḣ lau. Anaragoras ad veritatẽ accessit ponens intellectuz
Anarago. mouentem omnia separatũ. ¶ Hac etiã veritate re
darguunt gẽtiles ponẽtes ipa elemẽta mũdi ⁊ ꝑtes
in eis exire deos eẽ. vt solẽ lunã terrã aquam ⁊
hmõi occasionẽ habentes ex p̃dictis p̃hoz errorib⁹.
Predictis etiã rõnib⁹ excludunt deliramẽta iudeo
rũ simpliciũ. tertuliani. vadianoz siue ãtropomor
fitaz hereticoz q̃ deũ corporalib⁹ lineamẽtis figura
bãt. nec nõ ⁊ manicheoz q̃ quãdã infinitã lucis sub
stãniã p infinitũ spatiũ distẽtã deũ estimabãt. Quoz
oĩz erroz fuit occasio q̃ de diuinis cogitãtes ad ima
ginatiõnem deducebant. p quã nõ ꝑt accipi nisi cor
poris similitudo. ⁊ ideo eã in incorporeis meditan
dis derelinquere optet

Error ma/nicheoz.

¶ Q̃s deus est sua essentia. xxiij. Jõ p.ª p.ᵉ q. 3. ar. 3°. Jsta p.° p.ª

EX p̃missis autẽ ha
berí ꝑt q̃ deus ẽ sua eẽntia q̃dditas seu natu
ra. Jn oĩ eĩ eo q̃d nõ ẽ sua eẽntia siue q̃d
ditas. oz aliquã esse ꝓpõnẽ. cũ eĩ in vnoq̃q̃ sit sua
eẽntia. si nihil in aliq̃ eẽt ꝑter eius eẽntiam. totũ q̃d
res ẽ esset ei⁹ eẽntia. ⁊ sic ipm eẽt sua eẽntia. si igit ali
q̃d nõ eẽt sua eẽntia oz aliq̃d in eo eẽ ꝑter ei⁹ essentiã
⁊ sic oz in eo eẽ ꝓpõnẽ. vnde etiã essentia in ꝓpositz
signat ꝑ modũ ptis. vt hũanitas in hoĩe. oĩsium est
aut in deo nullã esse ꝓpõnẽ. de⁹ igit ẽ sua eẽntia ¶ Ad 2.
ho. solũ illud videt eẽ ꝑter essentiã vel q̃dditatẽ rei
q̃d non intrat definitõem ipius. definitio eĩ signat
q̃d ẽ res. sola aũt accidẽtia rei sunt q̃ in definitõne nõ
cadũt. sola igit accidẽtia sunt in re aliq̃ ꝑter essentiã
ei⁹. in deo aũt nõ stz aliq̃ accidẽtia. vt oĩsium ẽ. nihil
igit ẽ in eo ꝑter essentiã ei⁹. est igit ipe sua essentia
¶ Ampli⁹. forme q̃ de rebz subsistẽtibz nõ p̃dicant. si 3.
ue in vniuersali siue in singulari acceptis. stz forme q̃
nõ p se singulariter subsistũt in seipis indiuiduate.
nõ eĩ dz q̃ sortes aut hõ aut aial sit albedo. q̃ albe
do nõ ẽ p se singul⁹ subsistẽs sz indiuiduat p subiectũ
subsistẽs. sil⁹ etiã forme naturales nõ subsistũt p se
singulariter sz indiuiduãt in ꝓprijs materijs. vñ nõ
dicimus. q̃ hic vel ille ignis aut ignis sit sua forma.
Jpse etiã eẽntie vel q̃dditates genez vel spẽz indiui
duant fm materiã signatã hui⁹ vel illi⁹ indiuidui. sz
etiã q̃ddtas gnis vel spẽi formã includat ⁊ materiã
in cõi. vñ nõ dz q̃ sortes l hõ sit hũanitas. sz diuina
essentia ẽ p se singul⁹ exis ⁊ in seipa idiuiduata vt
oĩsium ẽ. diuina igit eẽntia p̃dicat de deo vt dicat. de⁹
est sua essentia ¶. Preterea eẽntia rei vel ẽ res ipa vel 4
se hz ad ipam aliq̃ mõ vt causa. cũ res p suã eẽntiaz
spẽm sortiat. sz nullo mõ ꝑt esse aliq̃d eã dei. cum sit
p̃mũ ens vt oĩsum ẽ de⁹ igit ẽ sua eẽntia ¶ Jtẽ q̃d nõ 5
ẽ sua essentia se hz fm aliq̃d sui ad ipam vt potentia
ad actũ. vñ p modũ forme signat eẽntia vt puta hu
manitas. sz in deo nulla ẽ potẽtialitas vt sup oĩsum
est. oz igit q̃ ipe sit sua essentia

¶ Q̃s in deo idẽ est esse ⁊ essentia xxiij. Jõ p. q. 3 ar. 4. Et de po. q. 7. a. 2 Jsta p.° p.ª.

EX his autez que su
pra ostẽsa stz vlteri⁹ ꝓbari ꝑt q̃ in deo nõ
est aliud eẽntia vel q̃ddtas q̃z suũ eẽ. ostẽ

sum ẽ. eñ sup̃ aliq̃d eẽ qđ p se nẽce est eẽ qđ dr̃ ẽ. hoc igit̃ eẽ qđ nẽce est. si ẽ alicui q̃dditati ꝓiũctũ q̃ nõ est qđ ipm ẽ. aut ẽ dissonũ illi q̃dditati seu repugnãs sicut p se existere q̃dditati alterdinis. aut ei ꝓsonũ sine affine sicut alterduni eẽ i alio. si ꝑmo mõ. illi q̃dditati nõ ꝓueniet eẽ qđ ẽ p se necesse eẽ sicut nec alterdini p se existere. si ãt scđo mõ. oz q vel eẽ hmõi dependeat ab ẽntia. vl vtrũq̃ ab alia cã. vel ẽntia ab eẽ. ꝑma duo sũ ꝓtra rõnẽ ei⁹ qđ est p se nẽce esse. qz si ab alio dependet. iã nõ est nẽce esse. Ex tertio ꝙo sequit̃ q illa q̃dditas accidẽtaliter aduenit ad rẽ q̃ p se nẽce ẽ eẽ qz oẽ qđ sequit̃ ad eẽ rei est ei accñtale. z sic nõ erit ei⁹ q̃dditas. dr̃ igit̃ nõ hz essentiã q̃ nõ sit suũ esse ¶ Sz ꝓtra hoc ꝑt dici q illud eẽ nõ absolute dependet ab essentia illa vt oino nõ sit nisi illa esset. sed dependet q̃tũ ad ꝓiũctõem qua ei cõiungitur. z sic illud eẽ p se nẽce est. sz ipm ꝓiũgi nõ p se nẽce est Hec aũt rñsio ꝑdicta inconuenięcia nõ euadit. qz si illud eẽ ꝑt intelligi sine illa essentia seq̃t q illa ẽntia accñtaliter se hz ad illud esse. sed id qđ est p se necesse est eẽ illud eẽ. ergo illa essentia se habet accidẽtaliter ad id qđ est p se necesse eẽ. nõ ergo ẽ quidditas eius. hoc ãt qđ est p se necesse eẽ est deus. nõ igitur illa est essentia dei. sed aliqua essentia deo posterior. si aũt nõ potest intelligi illud eẽ sine illa essentia. tũc illud eẽ absolute dependet ab eo a quo dependet cõiunctio sua ad essentiam illã. z sic redit idẽ quod prius ¶ Itẽ vnũquodq̃ est per suũ eẽ. quod igit̃ nõ est suũ eẽ nõ est p se necesse esse. deus aũt est p se nẽce esse. ergo deus est suũ eẽ.

¶ Amplⁱ⁹. si eẽ dei nõ est sua ẽntia. nõ aũt pars ei⁹ esse potest. cũ essentia diuina sit simplex. vt ostensum est. oportz q hmõi esse sit aliquid ꝑter essentiam eius. omne aũt quod cõuenit alicui qđ nõ est de essentia eius cõuenit ei per aliquã causam. ea eñ que p se nõ sunt vnũ si conũguntur oportz per aliquã causam vniri. esse igitur cõuenit illi quidditati per aliquam causam. aut igit̃ per aliquid quod est de essentia illius rei siue per essentiã ipam. aut p aliquid aliud Si primo modo. essentia aũt est secũdũ illud esse. sequitur quod aliquid sit sibiipsi causa essendi. hoc autẽ est impossibile. qz prius secũdũ intellectũ est causaz esse q̃z effectũ. si ergo aliquid sibiipsi esset causa essendi. intelligeret esse anteq̃z haberet eẽ quod est impossibile. nisi intelligat q aliquid sit sibi causa essendi secũdũ eẽ accidẽtale. quod eẽ est secũdũ quid. hoc eñ est impossibile Inuenit̃ eñ aliquod ens accidentale causatum ex principijs sui subiecti ante quod eẽ intelligitur eẽ substãtiale subiecti. nũc aũt nõ loquimur de eẽ accidẽtali. sed de substãtiali. si aũt illi eẽ ꝓueniat p aliquã aliã causam. oẽ aũt qđ acq̃rit eẽ ab alia cã ẽ causatũ. z nõ ẽ cã ꝑma. deus aũt ẽ ꝑma cã nõ habens cãm. vt sup̃ demõstratũ ẽ. igit̃ ista q̃dditas q̃ acq̃rit eẽ aliũde nõ est q̃dditas dei. necesse igit̃ est q dei esse q̃dditas sua sit. ¶ Amplⁱ⁹. eẽ actũ quędã noiat. non eñ dr̃ eẽ aliq̃d ex hoc qđ est in potẽtia. sz ex hoc qđ est in actu. oẽ aũt cui aliqs actus ꝓuenit aliq̃d diuersum ad eo exns. se hz ad ipm vt potẽtia ad actũ. actus eñ z potẽtia ad seinuicẽ dicunt. si g̃ diuina essentia ẽ aliud q̃z suũ eẽ. sequit̃ q ẽntia z eẽ se habẽt sicut potẽtia z actꝰ. oñsum est aũt sup̃ in deo nihil eẽ de potẽtia. sz ipm eẽ pur actũ. nõ igit̃ dei essentia est aliud q̃z suũ eẽ ¶ Itẽ oẽ qđ nõ ꝑt eẽ nisi ꝓcurrẽtibus pluribꝰ. est ꝓpositũ. sz nulla res in qua ẽ aliud essentia z aliud eẽ ꝑt eẽ nisi ꝓcurrẽtibꝰ pluribꝰ. s. ẽntia z eẽ. ergo oĩs res in qua ẽ aliud ẽntia z aliud eẽ. ẽ cõposita. dr̃ aũt nõ est cõpositꝰ. vt ostẽsum ẽ. ipm igit̃ eẽ dei est sua ẽntia. ¶ Amplⁱ⁹. oĩs res ꝑticipata hz eẽ. nulla igit̃ res cuiꝰ ẽntia nõ ẽ suũ eẽ ẽ p ẽntiã suã sz ꝑticipatõe alicuiꝰ. s. ipius eẽ. qđ aũt ẽ p ꝑticipatõ nẽ alicuius nõ ꝑt esse ꝑmũ ens. qz id qđ aliq̃d ꝑticipat ad hoc qđ sit. ẽ eo ꝓus. drꝰ aũt est ꝑmũ ens quia nihil est prius. dei igit̃ ẽntia ẽ suũ eẽ ¶ Hãc aũt sublimẽ veritatẽ Moyses a dño ẽ edoctꝰ. q̃ cũ q̃reret a dño Exo. iij. dicẽs. Si dixerint ad me filij israel qđ est nomẽ eiꝰ. q̃d dicã eis. dñs respondit. Ego sum q̃ sum sic dices filijs israel. q̃ est misit me ad vos. ostẽdit deus suũ ꝓpriũ nomẽ eẽ qui est Qđlibet aũt nomen est institutũ ad significãdũ naturã seu ẽntiã alicuiꝰ rei. vñ relinquit̃ q ipm diuinũ eẽ est sua ẽntia vl natura Hãc etiã veritatẽ catholici doctores ꝓfessi sunt Alit nãq̃ Hilariꝰ in li. de tri. Esse nõ ẽ accidẽs deo sz subsistens veritas. z manens cã z naturalis generis ꝓprietas Boeciꝰ etiã dt in li. de tri. q divina suba ẽ ipm eẽ. z ab ea est esse.

¶ Q in deo nõ est accidens capitulum xxiij.

EX hac etiã veritate de necessitate sequit̃. q deo sup̃ ei⁹ ẽntiam nihil supueniẽte possit neq̃ aliq̃d ei accidẽtaliter inesse Ipsum eñ eẽ nõ ꝑt ꝑticipare aliquid qđ nõ sit de ẽntia sua q̃uis id qđ est possit aliquid aliud ꝑticipare. nihil eñ est formaliꝰ aut simplicius q̃z eẽ z diuina aũt suba est ipm eẽ. g̃ nihil hz qđ non sit de sua suba. nullũ ergo accidens ei inest ꝑt ¶ Amplⁱ⁹. omne qđ inest alicui accñtaliter hz causam quare insit. cũ sit ꝑter ẽntiã eius cui inest. si igit̃ aliq̃d accidẽtaliter sit in deo. oz q hoc sit p aliquã cãm. aut ergo cã accñtis ẽ ipa diuina suba. aut aliq̃d aliud Si aliq̃d aliud oz q illud agat in diuinaz subam. nihil eñ inducit aliquã formã vel subalẽ vel accidẽtalem in aliq̃ recipiẽte nisi aliquo mõ agẽdo in ipum. eo q agere nihil aliud ẽ q̃z facere aliq̃d actu. qđ q̃dẽ est per formã. g̃ deus patiet̃ z mouebit̃ ab aliquo agẽte. qđ est ꝓtra ꝑdeterminata Si aũt ipa diuina suba ẽ cã accidẽtis qđ sibi inest. impossibile aũt ẽ q sit cã illius fm q ẽ recipiẽs ipm. qz sic idẽ fm idẽ faceret seipsum in actu. g̃ oz si in deo ẽ aliqđ accñs q fm aliud z ali-

Jđ p. q. 3 ar. 6. Et p. scđ. d. 8. q. 7. a. 2 Et de po. q. 7. ar. 4 Jsta 2° p.

ūd recipiat ⁊ causet accīs illud. sicut corpalia recipiunt ppria accidētia p naturā materie ⁊ causant per formā. sic igit̄ deus erit ꝓpositus. cui⁹ ꝓtrariū super⁹ pbatū ē¶ Jtē oē subiectū accidētis ꝓpat ad ipm vt potētia ad actū. eo q accīs q̄dā forma ē faciens esse actu ſm eē accīntale. sed in deo nulla ē potentialitas. vt supꝫ ostēsum ē. in eo igit̄ nullū accīs eē pt¶ Adhuc 4
cuicūqꝫ ineſt aliq̄d accidētaliter ē aliquo mō ſm suam naturā mutabile. accīs em̄ de se natū est ineſſe ⁊ nō ineē. si igit̄ de⁹ hꝫ aliq̄d accidētaliter sibi ꝓueniēs sequet̄ q ipe sit mutabilis. cui⁹ ꝓtrariū supꝫ demōstratū est¶ Ampli⁹. cuicūqꝫ ineſt aliq̄d accīs nō ē q̄cq̄d hꝫ in se. q⁹ accīs nō ē de eētia subiecti. ſꝫ deus ē q̄cq̄d in se hꝫ. in deo igit̄ nullū est accīs ¶ Media sic pbat. vnūqq̄qꝫ nobili⁹ inuenit̄ in cā q̄ꝫ in effectu. deus aūt est oīm cā. ḡ quicq̄d ē in eo nobilissimo mō in eo inuenit̄. pfectissime aūt ꝓuenit aliq̄d alicui quod est ipmmet. hoc em̄ pfecti⁹ est vnū. q̄ꝫ cū aliq̄d alteri substātialiter vnit̄ vt forma materie. q̄ etiā vnio pfectior est q̄ꝫ cū aliq̄d alteri accīntaliter ineſt. relinq̄t 6
ergo q de⁹ sit quicq̄d hꝫ ¶ Jtē suba nō dependet ab accīnte q̄ꝫ nis accīs dependeat a suba. qđ aūt nō dependet ab aliq̄ pt aliq̄ inueniri sine illo. ergo pt aliq̄ substātia inueniri sine accīnte. hoc aūt p̄cipue videt̄ simplissime substātie ꝓuenire qualis est suba diuina. diuine igit̄ substātie oīno accīs nō ineſt. In hanc aūt sentētiā etiā catholici doctores ꝓueniūt. vt Aug⁹. in li. de trini. dt q in deo nullū est accidēs. Ex hac aūt veritate ostēsa. error quorūdā in lege sarracenoꝝ loquentiū cōfutatur q̄ ponūt quasdā intentionenes diuine essentie superadditas.

¶ Qꝫ diuinū esse nō pt designari per additionē alicuius dentie substātialis xxv

Jō p. q. 3 ar. 3. Jsta 2° p².

OStendi etiā ex pre- 1
cedentibꝫ pt q supra ipm diuinū esse nō pt aliquid superaddi qđ designet ipm designatione essentiali. sicut designat genus p differētias. impossibile em̄ est aliq̄d esse in actu nisi omnibꝫ existētibꝫ quibꝫ ei⁹ substātiale designat. nō em̄ potest eē animal in actu quin sit aīal rōnale vel irrationale. vnde etiam platonici ponētes ydeas nō posuerūt ydeas per se existētes genera que designātur ad esse speciei p differētias essentiales. sed posuerūt ydeas p se existens solaz speciez que ad sui designationem nō indigent essentialibꝫ differētijs. si ergo diuinū eē per aliquid aliud superadditū designetur designatione essentiali. ipm eē nō erit in actu nisi illo superaddito existente. sed ipm esse diuinū est sua substātia. vt ostensum est ergo substātia diuina nō potest esse in actu nisi aliquo supervenīēte. ex quo potest cōcludi q nō sit per se necesse eē. cuius ꝓtrariū supra ostēsum est.¶ Jtem 2.
dīne illud qđ indiget aliquo superaddito ad hoc q possit esse ē in potētia respectu illius. sed diuina substātia nō est aliquo mō in potētia. vt supra ostensum ē. q⁹ sua substātia est suū esse. ergo eē suū nō pt designari aliqua designatōe substātiali p aliq̄d sibi superaddit̄ ¶ Ampli⁹. omne illud p qđ res ꝓsequit̄ eē in 3
actu ⁊ ē intrinsecū rei. vel ē tota eētia. vel ps eētie. qđ aūt designat aliq̄d designatōe essentiali facit rem eē actu ⁊ ē intrinsecū rei designate. alꝫ p id designari nō posset substātialiter. ergo oꝫ q sit vel ipa eētia rei vel pars essentie. sed si aliq̄d superaddit̄ ad eē diuinū hoc nō pt esse tota essentia dei. q⁹ iam ostensum est q eē dei nō ē aliud ab essentia eius. relinq̄t ergo q sit pars eētie diuine. ⁊ sic deus erit compositus ex partibꝫ essentialiter. cui⁹ ꝓtrariū supra ostensum ē.
¶ Jtē qđ addit̄ alicui ad designatōem alicui⁹ designa- 4
tōne eētiali. nō ꝓstituit ei⁹ rōem. sed solū eē in actu rōnale em̄ additū aīali acq̄rit aīali esse in actu. nō aūt ꝓstituit rōnē aīalis inq̄ꝫtū est aīal. nā dīa nō intrat definitōem gn̄is. sed si in deo addat aliq̄d per qđ designet designatōe essentiali oꝫ q illud constituat ei cui addit̄ rōem ppie eius q̄dditatis seu nature. nā qđ sic addit̄ acq̄rit rei esse in actu. hoc aūt. s. eē in actu ē ipa diuina eētia. vt supra ostensum ē. relinq̄t ergo q supꝫ diuinū esse nihil possit addi qđ designet ipsum designatōe eētiali. sicut dīa designat genus.

¶ Qꝫ deus nō sit in aliquo genere. xxvi

Jō p. scp. d 8. q. 4. ar. 2 pª. p. q. 3. articu. 5. de po. q. 7. ar. 3 Jsta 2° p².

GRæ hoc aūt de necessi- 1
tate ꝓcludit̄ q deus nō sit in aliquo genere. Nā oīne qđ ē in aliquo gn̄e hꝫ aliquid in se per qđ natura generis designet̄ ad speciem. nihil em̄ est in gn̄e qđ nō sit in aliquo eius specie. hoc aūt in deo ē impossibile vt ostensum ē. impossibile est igit̄ deū esse in aliquo gn̄e¶ Ampli⁹. si deus sit in genere 2
aut ē in gn̄e accidētis aut in genere subē. in gn̄e accidentis nō est. accīs em̄ nō pt esse primū ens ⁊ prima cā. in gn̄e etiā subē eē nō pt. q⁹ substātia que est gen⁹ nō est ipm eē. alꝫ omnis substātia eēt eē suum. ⁊ sic nō esset causata ab alio cū ratio generis saluet̄ in omnibus que sub genere cōtinentur. ⁊ sic nulla substantia esset causata ab alio. qđ esse nō potest. vt patet ex dictis. deus aūt est ipm esse. igitur non est in aliquo genere¶ Jtem quicq̄d est in genere ſm esse differt 3.
ab alijs que in eodē genere sunt. alꝫ genus de pluribus nō predicaret. oꝫ aūt alia oīa que in eodē genere sunt in quidditate gn̄is conuenire. q⁹ de oībus gen⁹ in eo qđ quid est pdicaī. esse igitur cuiusliber in gn̄e exītis ē ꝑter gn̄is quidditatē. hoc aūt in deo impossibile ē. deus igit̄ in gn̄e nō ē¶ Ampli⁹. vnūqq̄qꝫ 4
collocaī in gn̄e p rōem sue q̄dditatis. genus aūt pdicaī in qđ est. sed quidditas dei ē ipm suū eē. fꝫ q nō collocaī aliq̄d in gn̄e. q⁹ sic ens esset gen⁹ qđ significat ipm esse. relinq̄t ergo q deus nō sit in gn̄e. Qꝫ

nūt ens nō possit esse gen⁹. ꝓbat p ꝑm in hūc mo/
dū. Si ens esset gen⁹. oporteret dare aliquā differen
tiam p quā traheret ad spēm. nullam aūt dare pticipat
gen⁹. ita. s. q genus sit in rōne dīe. qz sic gen⁹ pone/
ret bis in definitiōe spēi. sed oportz dare esse pter id
qđ intelligit in rōe gnis. nihil aūt potest cē quod sit
pter id qđ intelligit p ens. si ens sit de intellectu eoꝝ
de quib⁹ ꝑdicatur. z sic p nullā differentiam ꝓtrahi pt. re/
linquitur ergo q ens nō sit genus. vñ ex hoc de ne/
cessitate ꝓcludit q deus nō sit in gne ¶ Ex hoc etiam
pz q deus diffinīri nō pt. qz oīs diffinitio est ex gne z
differētijs. Patz etiā. q nō pt demōstratio de ipo fieri ni
si p effectū. qz principiū demōstratōis est diffinitio
eius dē de q fit demōstratio. Potest āt alicui videri q
q⁹uis nomē subē deo ꝓprie ꝓuenire nō possit. qz de⁹
nō substat accētib⁹. res tamē signata p nomē ei ꝓue
niat. z ita sit in gne subē. nā suba est ens p se qđ deo
ꝓstat ꝓuenire. ex quo ꝓbatū ē ipm nō esse accidēs.
¶ Sz ad hoc dīm est ex dictis. q in diffinitōne subs/
tātie nō est ens p se. ex hoc em qđ dz ens non posset
esse gen⁹. qz iā ꝓbatū est q ens nō hz rōnē gnis. simi
liter nec ex hoc qđ dz p se. qz hoc nō videt importare
nisi negatōem tm̄. Dicit em ens p se ex hoc q nō ē in
alio. qđ est negatio pura que nec pt naturā vel ratio
nem gnis ꝓstituere. qz sic genus nō diceret qd est res
sed qd nō est. oz igit q rō subē intelligat hoc modo
q suba sit res. cui ꝓueniat cē nō in subiecto. nomen
aūt rei a qđditate imponit. sicut nomē entis ab esse
z sic in rōne subē intelligat q habeat qđditatē cui cō
ueniat cē nō in alio. hoc aūt deo nō ꝓuenit. nā nō hz
qđditatē nisi suū esse. Vñ relinquit q nullo mō ē in
genere subē. z sic nec in aliquo gne cū oīsum sit ipm
nō esse in gne accidētis

Correlariū infert.

Instātia

Solo

¶ Qz deus nō est esse formale oīm .xxvij.

Jđ p.q.3 ar.8. Ista ꝑ⁹ p⁹ 1

Ex his cōfutat quo/
rūdā error. q dixerūt deū nihil aliud cē q esse formale vniuscuiusq rei Nā hoc esse
diuidit p cē subē. z cē accētis. diuinū aūt cē nō ē esse
subē neq cē accētis vt ꝓbatū ē. impossibile ē igit de
um cē illud cē q formaliter vnaquęq res ē ¶ Itē res 2.
ad inuicē nō distinguūt fm q cē hūt. qz in hoc om/
nia ꝓueniūt. si g res dīnt ad inuicē. oz q vel ipm cē
specificet p aliq⁹ dīas additas. ita q reb⁹ diuersis
sit diuersum cē fm spēm. vel q res dīant p hoc q
ipm cē diuersis naturis fm spēm ꝓuenit. sz p mū ho
rū ē impossibile. qz enti non pt fieri aliq additio fm
modū quo dīa addit gnī. vt dictū est. relinquit er/
go q res propter hoc differāt q habēt diuersas na/
turas quib⁹ acquirit esse diuersimode. esse aūt diui
nū nō aduenit alij nature. sed ē ipa natura seu essen/
tia diuina vt ostēsum est. si igit esse diuinū esset for/
male esse omniū. oporteret omnia simpliciter cē vnum

¶ Ampli⁹. ꝓncipiū naturaliter ꝓus ē eo cuius ē pn/ 3.
cipiū. cē aūt in quibusdā reb⁹ hz aliqđ qsi ꝓncipium
Forma em̄ dz cē ꝓncipiū essendi. z sūt agēs qđ facit
aliqua cē actu. si igit cē diuinū sit esse vniuscuiusq
rei. sequet q deus q ē suū cē habeat aliquā cām. z sic
nō erit necesse cē p se. cui⁹ ꝓtrariū supra oīsum ē ¶ Ad 4
huc. qđ ē cōe multis nō est aliqđ pter multa nisi sola
rōne. sicut aīal nō ē aliud pter sortē z platonē z alia
aīalia nisi intellectu q apprehendit formam aīalis
expoliatā ab oīb⁹ indiuiduantib⁹ z specificantib⁹.
homo em̄ est qđ vere est aīal. als sequeret q in sorte
platone essent plura aīalia. s. ipm aīal cōe z hō cōis
z ipe plato. multo ergo minus z ipm cē cōmune est
aliqđ pter oēs res existētes nisi in intellectu solus
si igit deus sit cōe esse. deus nō erit aliq⁹ res existēs ni
si q sit in intellectu tm̄. oīsum aūt est supra deū esse
aliqđ nō solū in intellectu. sz in rez natura. nō est igi
tur deus ipm esse cōe oīm. ¶ Itē generatio per se lo/ 5
quēdo est via in cē. z corruptio via in nō esse. nō em̄
generationis terminus ē forma z corruptōis priua
tio. nisi qz forma facit cē z ꝑuatio nō cē. dato em̄ q
aliqua forma nō faceret cē nō diceret generari. qđ
talē formā acciperet. si igitur deus sit oīm rez esse for
male sequetur q sit terminus gnationis. qđ ē falsum
cū ipe sit eternus. vt supra ostēsum est. ¶ Preterea. si/ 6
quēt q cē cuiuslibet rei fuerit ab eterno. nō igit po/
test cē generatio vel corruptio. si em̄ sit generatio oz
q cē preexistēs alicui rei de nouo acquirat. aut ergo
alicui prius existenti. aut nullo mō prius existenti.
Si primo mō. cū vnū sit cē oīm existētium. fm po/
sitionē ꝑdictā sequetur q res que generari dz. nō ac/
cipiat nouum cē sed nouū modū essendi. qđ nō fa/
cit generationē sed alterationē Si aūt nullo modo
prius existebat sequet q fiat ex nihilo qđ ē ꝓtra rō/
nē generatōis. igit hec positio oīno generationem z
corruptionē destruit. z ideo pz eam cē impossibilē
¶ Huic etiā errorē sacra doctrina repellit. dū ꝓfitetur
deū excelsum z eleuatū. vt dz Isa. vi. z eum sup oīa
esse. vt Rho. ix. habet. Si em̄ est cē omniū tunc ē ali/
qđ oīm. nō aūt sup oīa Hi etiā errātes eadē inia ꝓ/
pellunt qua z idolatre. q incōicabile nomē. scz dei li/
gnis z lapidib⁹ imposuerūt. vt habet Sap. xiiij Si
em̄ deus ē esse oīm. nō magis dicet vere lapis ē ens
q lapis ē deus Huic aūt errori quattuor sunt que quatuor formē
vident prestitisse fomētū ¶ Primū ē quarūdā aucto ta erroris
ritatū intellectus puersus Inuenit em̄ a Dio. dictū 1
quarto. ca. cele. ierar. Esse oīm supersentialis diui/
nitas Ex quo intelligere voluerūt ipum cē formale
oīm rez deū cē. nō cōsiderātes hūc intellectū ipis ver
bis ꝓsonū cē nō posse. Nā si diuinitas ē oīm cē for/
male. nō erit sup oīa sed intra oīa. immo aliqđ oīm
Cū em̄ diuinitatē sup oīa dixit. oīdit fm naturam
suā ab oīb⁹ distinctū z sup oīa collocatū. Ex hoc
vero q dixit q diuinitas est esse oīm̄. ostendit q

a deo in oībus q̄dam diuini esse silitudo reperitur Hunc etiā eoz puersum intellectū alibi aptꝰ exclu/dens. dixit eī in .ij. ca. de diuinis noībus. q̄ ipius dei neq; tactus neq; aliqua cōmixtio est ad res alias. si/cut est puncti ad lineam vel figure sigilli ad ceram.

2. ¶ Scōm qd eos in hunc errorē pmouit. est ratōnis defectus Quia eī id qd cōmune est. p additōem spe cificatur vel indiuiduat. estimauerūt diuinū esse cui nulla fit additio. nō esse aliquid ppriū sz esse cōmu/ne oīm. nō ꝯsiderantes q̄ id qd cōmune est vel vl'e. sine additōne esse nō potest. sed sine additōe ꝯsidera/tur. nō eī aīal potest esse absq; rōnali vel irrationali dr̄tia. q̄uis sine his differētijs cogitet. sz etiam co/gitetur vl'e absq; additōe. nō tamē absq; receptibili tate additōnis est. Nam si aīali nulla dr̄tia addi posset genus nō esset. z simil' est de oībus alijs no minibꝰ. diuinū aūt esse est absq; additōe nō solū co/gitatōe. sed etiam in rerum natura. z non solū absq; additōe. sed etiā absq; receptibilitate additōnis. vn ex hoc ipo q̄ additōem nō recipit nec recipere potest magis ꝯcludi pt q̄ deus nō sit eē cōmune. sz ppriuz Etenim ex hoc ipo suū eē ab oībus alijs distinguitur. q̄ nihil ei addi pt Vñ cōmētator in libro de cau sis dr̄ q̄ causa prima ex ipa puritate sue bonitatis ab

3. alijs distinguit̄ z quodāmodo indiuiduat. ¶ Ter/ciū qd eos in hunc errorē inducit. est diuine simpli/citatis ꝯsideratio. Quia eī deus infinite simplicita tis est. estimauerūt illud qd in vltimo resolutōis in uenit̄ eoz que sunt in nobis. deū esse quasi simplicis/simū. nō em est in infinitū pcedere in cōpositōne eo/rum q̄ sunt in nobis Jn hoc etiā eoz deficit ratio. dū nō attenderūt id qd in nobis simplicissimū inuenit̄ nō tā rem cōpletā q̄z rei aliq̄d esse. deo aūt simplici/

4. tas attribuit̄ sicut rei alicui pfecte subsistēti. ¶ Quar tum etiā qd eos ad hoc inducere potuit. est modus loquendi quo dicimus deū in oībus rebus eē. nō intelligētes q̄ nō sic est in rebꝰ quasi aliq̄d rei. sed si/cut rei causa que nullo mō suo effectui deest. Nō eī sil'r esse dicimus formā in corpe. z nautā in naui.

¶ Qꝺ deꝰ nō sit forma alicuiꝰ corpis .xxviij.

OStenso igitur q̄ de
Jsta ꝯ° p°. us nō sit esse oīm. sil'r ondi pt q̄ deus nō sit alicuius rei forma. Nā diuinū esse nō pōt

1. eē alicuiꝰ rei q̄ddītas q̄ nō sit ipm eē vt oīsum ē. qd aūt est ipm esse diuinū nō ē aliud q̄z deus. ipossibile

2. est igit̄ deū esse alicuiꝰ alterius formā. ¶ Amplius. forma corpis nō ē ipm eē sz essendi pncipiū. deꝰ aūt

3. est ipm eē. nō g̃ ē deꝰ forma corporis. ¶ Jtē ex vnio/ne forme z materie resultat aliq̄d cōpositū qd ē totū respectu materie z forme. partes aūt sunt in potētia respectu totius. in deo aūt nulla est potētialitas. im/possibile est igitur deū esse formā vnitam alicui rei.

¶ Adhuc. qd̄ per se habet esse. nobilius est eo quod habet esse in alio. oīs aūt forma alicuius corpis habet esse in alio. cuz igitur deus sit ens nobilissimū quasi prima essendi causa. nō potest esse alicuius for/ma. ¶ Preterea. hoc idē potest ostendi ex eternitate motus sic. Si deus est forma alicuius mobilis cum ipe sit pmum ens mouens. cōpositū erit mouens se ipsum. sz mouēs seipm pt moueri z nō moueri. vtrū q̄z igit̄ in ipo est. qd aūt est hmōi. nō hz motus inde ficientiā ex seipo. oportz igit̄ supza mouens seipm po/nere aliud pmū mouens qd̄ largiat̄ ppetuitatē mo/tus. z sic deus q̄ est pmum mouens nō ē forma cor/poris mouētis seipm. Est aūt hic pcessus vtilis po nentibꝰ eternitatē motus. quo nō posito eadē ꝯclu/sio haberi pt ex regularitate motꝰ celi. Sicut eī mo uens seipm pt quiescere z moueri. ita pt velocius et tardius moueri. necessitas igit̄ vniformitatis motꝰ celi expendet ex aliquo pncipio superiori oīno īmo/bili nō qd̄ est ps corpis mouētis seipm q̄si aliq̄ for/ma eiꝰ. ¶ Huic aūt veritati ꝯcordat scriptura. Dicit̄ eī in ps. Elevata ē magnificētia tua sup celos deꝰ. Et iob. xi. Excelsior celo ē. z q̄d facies. Lōgior terra mēsura eiꝰ z latior mari Sic igit̄ gētiliū error eua cuat̄. q̄ dicebāt deū eē aīam celi vel etiā aīam totius mūdi. Et ex hꝫ errore ydolatriā defendebāt. dicentes totū mūdū eē deū nō rōe corpis sz rōe aīe. q̄ supposi/to seq̄ opinabant̄ q̄ mūdo z ptibꝰ eiꝰ nō indebite di uinꝰ cultꝰ exhibebat̄. Cōmētator etiā dr̄ in .xi. mera/phi. q̄ hꝫ locꝰ fuit lapsus sapientū gētis zabioz vel id ē ydolatraz. q̄ sz posuerūt deū eē formā celi

Nota de ydolatria.

¶ De pfectōe diuina .xxix.

LIcet aūt ea q̄ sunt et
Jꝺ pª p. q. 4 Jsta ꝯ° pª. vniuūt pfectiora sint q̄z ea q̄ tm̄ sunt. deꝰ tm̄ q̄ nō ē aliꝺ q̄z suū eē ē vl'ter ens pfectū Et di

1. co vl'ter pfectū cui nō deest alicuiꝰ generꝫ nobilitas. Oīs em̄ nobilitas cuiuscūq; rei ē sibi fm suū eē. nul/la em̄ nobilitas eēt hoi ex sua sapia nisi p eā sapiens eēt. z sic de alijs. Sic g̃ fm modū q̄ res hz eē ē suus modꝰ in nobilitate. nā res fm q̄ suū esse ꝯtrahit̄ ad aliquē spēalē modū nobilitatꝫ maiorē vel minorem. dr̄ eē fm hꝫ nobilior vel minꝰ nobil'. igit̄ si aliq̄d est cui cōpetit tota ꝑfectus essendi. ei nulla ꝑfectus nobilitatꝫ deesse pt q̄ alicui rei ꝯueniat. sz rei q̄ ē suū eē cōpetit eē fm totā essendi ptātez. sic si eēt aliq̄ albedo sepata ni hil ei de ꝑfectute albedinis deesse posset. nā alicui albo ali q̄d de ꝑfectute albedinis deesse pt ex defectu recipien/tis albedinē q̄ eā fm modū suū recipit. z fortasse nō fm totū posse albedinis. deꝰ igit̄ q̄ ē totū suū eē vt supꝰ pbatū ē hz eē fm totā ꝑfectē ipius eē. nō pt g̃ carere aliq̄ nobilitate q̄ alicui rei conueniat. sicut g̃t ois no bilitas z pfectio ineſt rei fm q̄ ē. ita ois defectꝰ ineſt ei fm q̄ aliq̄liter nō est. deus aūt sicut hz eē totalr. ita ab eo totaliter abstrahit̄ nō esse. qz p modum p quē hz

aliquid esse deficit a nō esse. a deo ergo oīs defectus abstinet. est igitur vliter perfectus. istaverō que tantū sunt nō sunt imperfecta ꝓpter imperfectōnem ipsius esse absoluti. nō em̄ ipa habent esse sm̄ totum suum posse. sed participant esse p quendā particularē modum t impfectissimū. ¶ Jtē oīe impfectum necesse est ab aliquo perfecto ꝓcedere. semen em̄ est ab aīali vel a planta. igitur ꝑmum ens debet esse pfectissimū. ostensum aūt est deum esse ꝑmum ens. igitur est perfectissimus ¶ Amplius. vnūquodq; pfectum est in
2. q̄tum est actu. impfectum aūt sm̄ q̄ est potētia cum ꝑuatōne actus. id igitur quod nullo modo est in potentia. sed est actus purus oportz perfectissimū esse.
3. tale aūt est deus. igitur est pfectissimū ¶ Adhuc. nihil agit nisi sm̄ q̄ est in actu. actio igitur cōsequitur modū actus in agente. impossibile est igit effectuz q̄ p actōem educitur esse in nobiliori actu q̄ sit actus agentis. possibile est tamē actū effectus impfectiorē esse q̄ sit actus causē agentis eo q̄ actio potest debilitari ex parte eius in qđ terminat. Jn genere aūt causē efficientis fit reductio ad vnā causam que deus dr vt ex dictis patz. a quo sunt oīes res vt in sequentibus ostendet. oportz igit q̄ quicqđ actu est in qua cumq; re alia inueniri in deo multo eminētr q̄ sit in re illa nō aūt ecōuerso. est igitur deus pfectissimus.
4. ¶ Jtem in vnoquoq; genere est aliquid pfectissimū in genere illo ad quod oīa que sunt illius generis mēsurant. qz ex eo vnūquodq; ostendit magz t minus esse pfectum q̄ ad mensuram sui generis magz et minus appropinquat. sicut albū dr esse mensura in oībus coloribus. Et virtuosum inter oīes homines. id aūt quod est mēsura omniū entiū nō potest esse aliud q̄ deus qui est suū esse. ipi igitur nulla deest pfectionū que aliquibo rebus cōueniat al's non esset omniū cōmunis mēsura. Hinc est q̄ cum quereret Moyset diuinā videre faciem seu gloriam. responsum est ei a domino. Ego ostendā tibi oīe bonum. vt habet Exodi. xxxiij. per hoc dans intelligere in se oīs bonitatis plenitudinē esse. Diony. etiā in v.c. de diui. no. dr. Deus nō quidāmō est exīstens sed simpliciter t incircūscriptiue totū esse in seipo accepit t paccepit. Sciendū tamē q̄ pfectio deo cō-
Jō p.ª q.q. 4. ad. j. uenienter attribui nō potest li nomīs fcatio q̄tum ad sui originē attendat. quod em̄ factum nō est. nec pfectum dici posse videt. Sed qz oē qđ fit de potētia deductū ē in actū t de nō ē in ē qn̄ factū ē. tunc recte pfectum esse dr quasi totaliter factum quādo potētia totaliter est ad actum reducta. vt nihil de nō esse retineat sed habeat eē cōpletum. p quandā āt nominis extensionē pfectum dr nō soluz qđ fiendo peruenit ad actum cōpletū. sed id etiam quod est in actu cōpleto absq; oīi factōne. t sic deum pfectuz esse dicimus sm̄ illud Math. v. Estote pfecti sicut t pater vester celestis perfectus est.

¶ De silitudine creature ad deū .xxx.

Q Ꝛhoc aūt quō in rebus possit similitudo ad deum inueniri vl' nō possit ꝯsiderari potest. Effect⁹ em̄ a suis causis deficientes nō ꝯueniunt cum eis in nomine t ratōe. necesse est tamē aliquā inter ea silitudinē inueniri. de natura em̄ agētis est vt agēs sibi sil'e agat. cuz vnūquodq; agat sm̄ q̄ actum est. vnde forma effectus in causa excedēte inuenitur q̄dem aliqualiter. sed sm̄ alium modū t aliam rōem. ratōe cuius causa equiuoca dr. sol em̄ in corporibo inferioribo calorem causat agēdo sm̄ q̄ actu est. vnde oportz q̄ calor a sole generatus aliqualē silitudinē obtineat ad virtutē solis actiuā. per quam calor in istis inferioribo causatur ratōe cuius sol calidus dr q̄uis nō vna ratōne. t sic sol oībo illis silis aliqualiter dr in q̄bus suos effect⁹ efficaciter inducit. a q̄bus tū rursus oībus dissilis ē in q̄tum hmōi effectus nō eodem modo possident calorē hmōi quo in sole inuenitur. ita etiam t deus oīes pfectōes rebus tribuit ac p hoc cū oībus silitudinem hz t dissilitudinē simul. Et inde est q̄ sacra scriptura aliquādo silitudinē inter deū t creaturam cōmemorat. vt cū dr Gen. i. Faciam⁹ hoiem ad ima. et similitudinem nostrā. Aliquādo vero silitudo negat sm̄ illud Jsa. xl. cui ergo silem fecistis deum aut quā ima. po. ei. Et in ps. Deus q̄ silis erit ti. ne ta. tc. Huic āt ratōni Diony. ꝯcordat. qui. ix. c. de diui. no. dr. Eadē silia sunt deo t dissimilia. silia q̄dem sm̄ imitatōem eius q̄ nō est pfecte imitabilis qualē in eis esse ꝓtingit. dissimilia aūt sm̄ q̄ causata habet mīn⁹ suis causis Scōm tamē hāc silitudinē ꝯueniētius dicit deo creatura silis q̄z ecōuerso. Sil'e ei alicui dr qđ ei⁹ possidet qualitatē vel formā. qz igitur id qđ in deo pfecte est in rebus aliis p quandā deficientē participatōem inuenit. illud sm̄ qđ silitudo attēditur dei quidē simpl'r est nō aūt creature. t sic creatura hz qđ dei est. vnde t deo recte similis dicit. Non aūt sic potest dici deum habere quod creature est. vnde nec cōuenienter dicit deum creature silem esse sicut nec hominē dicimus sue imagini fore sil'em. cui tamē sua imago recte silis enūciatur. Multo igitur etiā minus proprie dr q̄ deus creature assimilet. naz assimilatio motum ad silitudinem dt. t sic competit ei q̄ ab alio accipit. vnde sil'e ei sit. creatura aūt accipit a deo vnde ei sit silis. nō aūt ecōuerso. nō igit de creature assimilat. sed magis econuerso.

Creatura ē silis deo nō ecōuerso

Deo nō assimilat creature. sz ecō.

¶ Que noīa de deo pīt pdicari. xxxi

Q Ꝛhis etiā cōsiderari pt qđ de deo dicit' nō dici possit. qđ vel de eo tm̄ dicat. qđ etiā de eo sil'e t aliis rebo. qz ei oēz pfectōez creature ēi deo inēnire sz p modū eminētiorē

Dissic' noīa

q̄cūq; noīa absolute pfectōem absq; defectu dēsignāt de deo p̄dicanť ⁊ alijs rebꝫ. sicut est bonitas. sapia. eē et alia hmōi. Quecūq; ꝯo noīa hmōi pfectōem dēsignant cū mō ꝓprio creaturis. de deo dici nō. p̄nt nisi p̄ silitudinē ⁊ metaphorā p quā q̄ sunt vnius rei alteri solēt adaptari. sicut aliq̄s hō dr. lapis ꝓpter diuriciā intellectus. hmōi autē sunt oīa noīa iposita ad dēsignandū spēm rei create. sicut hō ⁊ lapis. nā cuilibet spēi dēbť ꝓprius modus pfectōis ⁊ eē. silr etiā q̄cunq; noīa ꝓprietates rez dēsignāt q̄ ex ꝓprijs ꝓncipijs spērū causanť. de deo dici nō p̄nt nisi metaphorice. q̄ ꝯo hmōi pfectōes exp̄munt cū supeminentiori mō quo deo ꝯueniunt de solo deo dicuntur. sicut summū bonū. p̄mū ens ⁊ alia hmōi. Dico aūt aliq̄ p̄dictoꝝ noīm pfectōem absq; defectu iportare q̄tū ad illud ad qđ signandū nomē fuit impositū. q̄tum vero ad modū signādi oñe nomē cū defectu est. nam noīe res exp̄mimus eo mō quo intellectu ꝯcipimus Intellectus aūt noster ex sensibilibꝫ cognoscēdi initiū sumēs illū modū nō transcēdit q̄ in rebꝫ sensibilibus inuenit in q̄bꝫ aliud ē forma ⁊ hns formā ꝓpē forme ⁊ materie cōpositōem. forma ꝯo in his rebus inuenit q̄dē simplex sz imp̄fecta vtpote nō subsistēs Habens ꝯo formā inuenit q̄dē subsistēs sz nō simplex imo ꝯcretōem hns. vñ intellectus noster quicq̄d signat vt subsistēs signat in ꝯcretōe. quod ꝯo vt simplex signat nō vt qđ est sz vt quo est ⁊ sic in oīm noīe a nobis dicto q̄tum ad modū signādi imperfectio inuenit que deo nō cōpetit q̄uis res signata aliquo mō eminēti deo ꝯueniat. vt patz in noīe bonitatis ⁊ boni. nā bonitas signat vt nō subsistēs. bonum aūt vt ꝯcretū. ⁊ q̄tū ad hoc nullū nomē deo ꝯuenienter aptať. sz solū q̄tū ad id ad qđ signandū nomē imponit. Nullū nomē deo ꝯpetit q̄z ad modū signādi

Pūt igit vt Diony. docet hmōi noīa ⁊ affirmari de deo ⁊ negari. affirmari q̄dē ꝓpter noīs rōem negari ꝯo ꝓpter signādi modū. modus aūt supeminentie q̄ in deo dicte pfectōes inueniunť p noīa a nobis iposita signari nō pōt nisi vel p negatōem. sicut cū dicim⁹ deū eternū vel infinitū. vel etiā p relatōem ipius ad alia. vt cū dr ꝑma causa vel summū bonum Nō em̄ de deo cape possumus q̄d ē sz q̄d nō ē. ⁊ qualiter alia se habeāt ad ipm vt ex supadictis patz.

¶ Q̄ diuina pfectio ⁊ pluralitas noīm diuino diuine simplicitati nō repugnāt .xxxij.

EX p̄dictis etiā videri p̄t q̄ diuina pfectio ⁊ plura nomina dicta de deo ipius simplicitati nō repugnāt Sic em̄ oēs pfectōes in rebꝫ aliis inuētas deo attribui dicimus sicut effectus in suis causis equiuocis inueniunť q̄ q̄dē effect⁹ in suis causis sunt ꝓpter vtute vt calor in sole. ꝓpter aūt hmōi nisi aliq̄liter eēt de genere caloris. sol p eū agēs nō sīle sibi generaret. ex hoc igit sol calid⁹ dr. ⁊ nō solū q̄z calorē facit. sz q̄z ꝓpter q̄ quam hoc facit est aliq̄d ꝓforme calori. p eandē aūt ꝓtutē p quā sol facit calorē. facit ⁊ multos alios effectus in inferioribꝫ corporibꝫ vtpote siccitatē. ⁊ sic calor ⁊ siccitas q̄ in igne sunt qualitates diuerse soli attribuuntur p vnā virtutē. ita ⁊ oīm pfectōnes que rebꝫ alijs fm diuersas formas ꝯueniūt. deo fm vnā eius virtutem attribui necesse est que q̄dem ꝓtus nō est aliud a sua essentia. cū ei nihil accidere possit vt. pbatū est. sic igit sapiēs deus dr nō solū fm hoc q̄ sapiam efficit. sed q̄z fm hoc q̄ sapientes sumus virtutē eius quasi sapientes nos facit aliq̄ūaten⁹ imitamur. nō aūt dr lapis q̄nis lapides fecerit. q̄z in noīe lapidis ītelligit modus essendi determinatus fm quē lapis a deo distinguit. imitať aūt lapis deum vt causam fm eē fm bonitatē ⁊ alia hmōi sicut ⁊ alie creature Hmōi autē sīle inueniri p̄t in pot ētijs cognoscitiuis ⁊ in virtutibus operatiuis humanis. intellectus em̄ vnica virtute cognoscit oīa que pars sensitiua diuersis potētijs apprehēdit ⁊ etiā alia multa. ītellect⁹ etiā q̄to fuerit altior. tāto aliquo vno plura cognoscere potest ad que cognoscēda intellectus inferior nō ptingit nisi p multa. Potestas aūt regia ad oīa illa extenditur ad que diuerse sub ipa potestates ordinē hnt. sic igit et deus p vnū simplex suū esse oīmodā pfectōem possidet quā alie res imo multo minorē p q̄dam diuersa ꝯsequunť. Ex quo patz necessitas pluriū noīm de deo dictoꝝ. q̄z em̄ cū nō possumus cognoscere naturaliter nisi ex effectibꝫ deueniēdo in ipm oportz q̄ noīa q̄bꝫ pfectōem ipius signamus diuersa sint. sicut ⁊ pfectōes in rebꝫ inueniunť diuerse. Si aūt ipaz ēcntiaz p̄ut est possem⁹ intelligere ⁊ ei nomē ꝓprium adaptare. vnō noīe tm̄ ea exp̄rimerem⁹. qđ ꝓmittim⁹ hijs q̄ eū p essentiā videbit. Zach. vlt. In die illa erit dns vnus. ⁊ nomē eius vnum.

¶ Q̄ nihil de deo ⁊ alijs rebꝫ vniuoce p̄dicať .xxxij

EX his etiam patet q̄ nihil de deo ⁊ rebꝫ alijs potest vniuoce predicari. Nam effectus q̄ nō recipit formaz fm spēm sīlem ei p quam agēs agit nomē ab illa forma sumptum fm vniuocā p̄dicatōnem recipere non potest. nō em̄ vniuoce dr calidus ignis a sole generatus ⁊ sol. rez aūt quaz deus est causa. forme ad spēm diuine virtutis nō perueniūt. cū diuisim vero particulariter recipiāt qđ in deo simplr ⁊ vlter inueniturpatz igit q̄ de deo ⁊ rebꝫ alijs nihil vniuoce dici potest. ¶ Amplius. si aliquis effectus ad speciem causē ptingat. p̄dicatōem nomis vniuoce nō ꝯsequitur. nisi fm eandē essendi modū eādem spēm vel formā suscipiat. nō em̄ vniuoce dr domus que est in arte ⁊ ī materia ꝓpter hoc q̄ forma domus hz esse dissīle vtrobiq;. res aūt alie etiā si oīno sīlem formā ꝯsequerētur. nō tm̄ ꝯsequunť fm eūdem modum essendi. nā nil ē in

Nota calor ⁊ ignis ⁊c.

Jō p⁹ p. q. 13. ar. 5

Jsta 2° p⁹ 5.

2.

deo qđ nō sit ipm esse diuinū vt ex dictis ptz. qđ in
alijs rebꝫ nō accidit. ipossibile ē igit aliqđ de deo vni-
uoce t rebꝫ alijs p̄dicari. ¶ Ad huc. oīe qđ de pluri- 3.
bus vniuoce p̄dicat. vel est genus vel spēs vel dīa
vel accīs aut ppriū. de deo aūt nihil p̄dicat vt genus
nec vt dīa vt supra oīsum est t sil'. nec vt definitio
nec etiā vt spēs q ex genere t dīa p̄stituit. nec aliqđ
ei accidere pt vt supra demōstratū est. t ita nil de deo
p̄dicat neqꝫ vt accīs neqꝫ vt ppriū. nā ppriū de ge
nere accidentiū est. relinquit igit nihil de deo t rebus
alijs vniuoce p̄dicari. ¶ Itē qđ vniuoce de pluribꝫ 4.
p̄dicat vtroqꝫ illoꝝ ad minus fm ītellectū simplici⁹
est. deo aūt neqꝫ fm rōem neqꝫ fm intellectū pt ēe ali
quid simplicius. nil igit de deo vniuoce t alijs rebus
predicat. ¶ Amplius. qđ de pluribꝫ p̄dicat vniuo- 5.
ce. fm pticipatōem cuiuscūq; coꝝ p̄uenit de quo p̄dica
tur. nā spēs pticipare dr genus t indiuidū spēm. de
deo aūt nihil dr p pticipatōem. nā oīe qđ pticipat
determinat ad modū pticipati. t sic pticialr siue pti-
cularīter habet t nō fm oēm pfectōis modū. oportz
igit nihil de deo t rebꝫ alijs vniuoce p̄dicari. ¶ Ad 6.
hoc. qđ p̄dicat de aliqbꝫ fm p̄us t posterius certum
est vniuoce nō p̄dicari. nā p̄us in definitōe posterio-
ris includit sicut substātia in definitōne accīntis fm
q est ens si igit diceret vniuoce ens de subā t accīte
oporteret etiā q substātia poneret in definitōe entis
fm q de substātia p̄dicat. qđ pz ēe ipossibile. nihil āt
de deo t rebꝫ alijs p̄dicat eodē ordine. sed fm p̄us t
posterius. cū de deo oīa p̄dicent essentialr. dr em ens
quasi ipa essentia. t bon⁹ quasi ipa bonitas. de alijs
aūt fiunt predicatōes p pticipatōem. sicut sortes dr
hō. nō q sit ipa humanitas. sz hūanitatē hns. ipossi
bile est igit aliqđ de deo t rebꝫ alijs vniuoce dici.

¶ Qđ attributa diuina nō p̄dicant de deo t crea-
turis pure equiuoce. .xxxiij.

Jđ pª p. q. 13. ar. 5 Jsta 2ª pª. 1.

Ex premissis etiā ptz
q nō quicqđ de deo t rebꝫ alijs p̄dicatur
fm purā equiuocatōem dr sicut ea q sunt
a casu equiuoca. Nam in his que sunt a casu equo-
ca nullus ordo aut respectus attendit vnius ad alte
rum. sed oīo p accīs est q vnū nomē diuersis re-
bus attribuit. nō em nomē impositū vni signat ipm
habere ordinem ad alterum. Sic aūt nō est de nomi
nibꝫ q de deo dicūtur t creaturis. Cōsideratur em in
hmōi nōīm cōmunitate ordo causet causati vt ex di
ctis ptz. nō igitur fm puram equocatōnem aliquid
de deo t rebꝫ alijs p̄dicat. ¶ Ampli⁹. vbi ē pura eq- 2.
uocatio nulla similitudo in rebꝫ illis attendit sed solū
vnitas nois. rez aūt ad deū est aliqs modus similitu-
dinis vt ex p̄dictis ptz. relinquit ergo q nō dicātur
de deo fm puram equocatōem. ¶ Item qñ vnū de 3.
pluribus fm purā equocatōem p̄dicatur ex vno eo-
rum nō possumus duci in cognitōem alterius. nam
cognitio rerū nō dependet ex vocibꝫ sed ex ratōe no-
minis. ex his aūt que in rebus aliqs inueniūtur in di
uinoꝝ cognitōem puenimus. vt ex dictis patz. non
igitur fm puram equocatōem dicūtur hmōi attribu
ta de deo t alijs rebus. ¶ Ad huc. equocatio nomīs
pcessum argumentatōnis impedit. si igit nihil dice- 4.
retur de toto t creaturis nisi pure equiuoce nulla ar
gumentatio fieri posset. pcedēdo de creaturis ad de-
um. cuius oppositū patz ex oīnibus loquentibꝫ de di
uinis. ¶ Amplius. frustra aliqđ nomē de aliquo pre
dicatur. nisi p illud nomē aliquid de eo intelligam⁹.
sed si nomē predicat de deo t creaturis oīo equo-
ce. nihil p illa nōīa intelligimus de deo cū ꝓpriētates
illoꝝ nominū note sint nobis solum fm q de creatu
ris dicunt. frustra igitur diceret aut pbaret de deo
q deus est bonus. vel si quid aliud hmōi est. Si āt Instātia
dicatur q p hmōi nomīa nō solum de deo cognosci
mus quid nō est. vt scz ea ratōe dicat viuens. qr nō
est de genere rerū inanimatarū. t sic de alijs. ad min⁹ Solō
oportebit q viuens de deo t creaturis dictum cō-
ueniat in negatōe inaīati. t sic nō erit pure equiuocū

¶ Qđ que dicuntur de deo t creaturis dicuntur
analogice. .xxxv.

Si igit ex dictis re-
linquitur q ea q de deo t rebus alijs dicū
tur neqꝫ equoce neqꝫ vniuoce p̄dicātur. sz
analogice. hoc est fm ordinē vel respectū ad aliquod
vnū. qđ qdem dupl'r ꝓtingit. Uno mō fm q mul Distinc° bi.
ta hnt respectū ad aliquod vnū sicut fm respectū ad
vnā sanitatē aīal dr sanū vt eius subiectū. medicina
vt eius effectiuū. cibus vt eius ꝓseruatiuū. vrina vt
ei⁹ signū. Alio mō fm q duoꝝ āttēdit ordo vel re- 2.
spectus nō ad aliqđ alterꝫ sed ad vnū ipoꝝ sicut ens
de subā t accīte dr fm q accīs ad subam respectum
hz. nō fm q subā t accīs ad aliqđ terciū referantur
Hmōi ḡ nōīa de deo t rebꝫ alijs nō dicunt analogi
ce fm pmū modū. oporteret em aliqđ eo ponere pri
us. sz mō secdo in hmōi aūt analogica p̄dicatōe ordo
attendit fm idē fm nomen t fm rē qñqꝫ. qñqꝫ vero Jđ pª q. q.
nō idē. Nā ordo nōis sequit ordinē cognitōis. qr ē 13. art. 6.
signū intelligibil' ꝓceptōis. qñ igit id qđ ꝓus est fm
rē inuenit etiā cognitōne ꝓus. idē inuenit ꝓus. t fm
nōis rōez. t fm rei naturā sicut subā prior est accīte
natura inqztū subā ē cā accīntis. t cognitōe inqztum
subā in definitōe accīntis ponit. t ideo ens dr ꝓus de
subā qz de accīte t fm naturā t fm nōis rōez. qñ ꝓo
illud qđ ē ꝓus fm naturā ē poster⁹ fm cognitōnem
tunc in analogicis nō est idem ordo fm rem t fm
nōis rōem. sic virt⁹ sanādi q ē in sanatiuis ꝓpr ē na
turalr sanitate q ē i aīali sic cā effectu. sz qr hāc ꝓtutē
p effectū cognoscim⁹. ió etiā ex effectu nōiam⁹. t in ē

q̄ sanatiuū est p̄us ordine rei. sed aīal dr p̄us sanum fm nois rōēz. sic igit. qz ex rebo alijs in dei cognitōēz puenim⁹. res noim dr deo t rebo alijs dictoz p̄ p̄us ē in deo fm suū modū. sed rō nois p posterius. vnde t nominari dr a suis causatis

¶ Qz plura noia dicta dr deo nō sunt synonima. .xxxvi.

Jō p³ p.q. 13.ar.4. Jō i dr po. q.7.ar.6

OStendit etiā ex dict⁹ q q̄zuis noia dr deo dicta eandē rē ſcent. nō tn̄ sunt synonima. qz nō signāt rōem eandē nā sicut diuerse resvni simplici rei q̄ dr est silantur p formas diuersas. ita intellect⁹ noster p diuersas conceptōes ei aliqualiter silatur inq̄tū p diuersas rōes siue pfectōes creaturaz in ipm cognoscendū producit et iō dr vno intellect⁹ noster multa ꝯcipiens nō ē falsus neq; vanus. qz illud simplex ee diuinū hmōi est vt ei fm formas multiplices aliq̄ assilari p̄nt vt sup̄ oñsum est. Sc̄dm aūt diuersas ꝯceptōes diuersa noia intellect⁹ adinuenit q̄ deo attribuit. t ita cū nō fm eandē rōēz attribuant. ꝯstat ea nō ee synonima q̄zuis rē oino vnā ſcent. nō em̄ ē eadē nois ſcatio cū nomē p p̄us tam ꝯceptōem intellectus q̄z rem itellectam significet.

¶ Qz ꝓpositōes quas intellectus noster dr deo formar nō sunt vane. .xxxvij.

Jō p³ p.q. 13.ar.12.

QEx hoc etiā ulteri⁹ pz q intellectus noster dr deo simplici nō inuanū enūciatōes formar cōponēdo t diuidendo q̄zuis de⁹ oino simplex sit. Quāuis nanq; intellectus noster in dei cognitōem p diuersas cōceptiones deueniat vt dictū ē. intelligit tn̄ id qđ oibus eis rñdet oino esse vnū. non em̄ intellectus modū q̄ intelligit rebo attribuit intellect⁹ sicut nec lapidi immaterialitatē q̄zuis eū imaterialr cognoscat. t iō rei vnitatē ꝓponit p ꝯpositōem verbalē q̄ est identitat⁹ nota. cū dr deus est bonus vel bonitas. ita q; si qua ē diuersitas in ꝯpositōne. ad intellectū referat. vnitas vero ad rem intellectā. t ex hac rōne quādoq; intellectus noster enūciatōnem dr deo formar cū aliqua diuersitatis nota ꝓpositōem interponēdo. vt cū dr bonitas est in deo. qz in hoc designat aliq̄ diuersitas q̄ cōpetit intellectui. t aliq̄ vnitas quā oportz ad rē referre

¶ Qz deus est bonus .xxxviij.

Jō p³ p.q. 6.ar.1. Jsta 2ª p². j.

QEx pfectione aūt diuina quā ostēdimus. bonitas ipius ꝯcludi pt. Jd em̄ quo vnūquodq; bonū dr est ꝓpria virtus eius. nā ꝓpria ſtus vnuscuiusq; est q̄ bonū facit habentē t opus eius bonū reddit. virtus aūt ē pfectio q̄dā. tūc em̄ vnūqđq; pfectū dicim⁹ q̄n attingit ꝓpriā virtutē vt pz in. vij. phi. ex hoc igitur vnūqđq; bonū ē q pfectū est. t inde est q vnūqđq; suā pfectōem appetit sicut ꝓpriū bonū. oñsum aūt ē deū ee pfectū ē igit bonus. ¶ Jtē oñsum est supra ee aliqđ p̄mū mouēs īmobile qđ deus est. mouet aūt sicut mouens oino īmobile qđ mouet sicut desideratū deus igit cū sit p̄mū mouēs īmobile est p̄mū desideratum. Desiderat aūt dupl⁹ aliq̄d. aut qz ē bonū. aut qz apparet bonū. quoz p̄mū ē qđ ē bonū. nā apparens bonū nō mouet p se sed fm q; hz aliquā spēm boni. bonū aūt mouet p seipm. p̄mū igit desideratuz qđ ē deus ē se bonū ¶ Ad hoc. bonū ē qđ oia appetunt. vt phs optime dictū introducit in .i. ethi. oia aūt appetunt ee actu fm suū modū. qđ pt̄z ex hoc q; vnūqđq; fm naturā suā repugnat corrupti. ee igit actu boni rōem ꝯstituit. vñ t p p̄uatōem act⁹ a potentia ꝯsequitur malū qđ est bono oppositū. vt p phs pz in. ix. metaph. dr aūt est ens actu nō in potentia vt sup̄ oñsum ē. ē igit vere bonus. ¶ Amplī⁹. cōmunicatio ee t bonitatis ex bonitate ꝓcedit. qđ q̄dē pz ex ipa natura boni t ex eo rōe. naturalr em̄ vnūscuiusq; bonū ē actio t pfectio ei⁹. vnūqđq; aūt ex hoc agit q; actu est. agēdo aūt ee t bonitatē in alia diffundit. vñ t signū pfectōis est alicuius q; sile sibi possit producere. vt pz p phm. in. iiij. methauroz. rō aūt boni ē ex hꝫ qđ ē appetibile qđ ē finis q̄ etiā mouet agentē ad agendū. ꝓpter qđ dr bonū ee diffusiuū sui ee. hec aūt diffusio deo cōpetit. oñsum est em̄ supra q; deus alijs est causa essendi. sicut p se ens necesse. est igitur vere bonus. Hinc est qđ in ps. dr. Quam bon⁹ isr⁹ deus hijs q̄ rec. sunt corde. Et Tren. iij. dr bonus est dñs sperantibo in se. aīe querenti illum.

¶ Qz deus est sua bonitas .xxxix.

Jō p³ p.q. 6.ar.2. Jsta 2ª p². j.

QEx his aūt haberi pt q dr sit sua bonitas. Esse em̄ actu in vnoquoq; est bonū ipius. sed deus nō solum ē ens actu sed est ipm suū ee vt supra ostensum est. est igitur ipa bonitas nō tn̄ bonus. ¶ Preterea perfectio vnuscuiusq; est bonitas eius vt supra oñsum ē pfectio aūt diuini esse nō attendit fm aliqđ addituz supra ipm. hꝫ qz ipm fm seipm pfectū est vt sup̄ ostēsum est. bonitas igit dei nō est aliquid additum siue substantie. sed sua substantia est sua bonitas. ¶ Jteꝫ vnūqđq; bonū qđ nō est sua bonitas pticipatoe dr bonū. qđ aūt p pticipatōnem dr bonū. aliq̄d ante se p̄supponit a quo rōem suscipit bonitatis. hoc aūt in infinitū nō est possibile abire. qz in causis finalibus nō ꝓcedit in infinitū. infinitū em̄ repugnat fini. bonū aūt rōem finis hz. oportz igit deuenire ad aliquod p̄mum bonū qđ nō participatiue sit bonuz p ordinem ad aliquid aliud. sed sit p essentiam suam bonum. hoc aūt est deus. est igitur deus sua bonitas.

¶ Jtē id qđ ē pticipare aliq̄d pt. ipm aūt ee. nihil. qđ 4

em̄ pticipat potētia ē. eē aūt actus ē. sz deus ē ipm eē. vt ꝓbatū ē. nō ē igit bonꝰ pticipatiue. sz essentialr

5 ¶ Amplius. oē simplex suū eē z id qđ ē vnū hz. nā si sit aliud z aliud iā simplicitas tollet. deꝰ aūt ē oīno simplex vt oñsum ē. igit ipm bonū nō ē aliud qz ipe. ē igit sua bonitas. Per eandē rōem etiā pz q nullus aliud bonū ē sua bonitas. ꝓpter qđ dr Math. xix. Nemo bonus nisi solus deus

¶ Qz in deo nō pt esse malū. .xl.

Jsta ꝓclo ꝓ2 rōibꝰ.

QVæ hoc ār manifeste apparet q in deo nō pt eē malū. Esse em̄ et bonitas z oīa q̄ p essentiā dicunt nihil pre/ter se hnt admixtū. sz id qđ ē bonū possit aliqđ pter eē z bonitatē habere. nihil em̄ phibet hoc qđ ē vni p/fectōi supposītū etiā alij supponi. sicut qđ ē corꝰ pt eē albū z dulce. vnūqđqz ār infra suos rōis termi/nos ꝓcludit vt nihil extraneū infra se cape possit. de/us aūt ē bonitas nō solū bonꝰ vt oñsum ē. nō pt igit in eo eē aliqđ nō bonitas. z ita malū in eo oīno eē nō

2ª. pt. ¶ Amplꝰ. id qđ ē oppositū ēntie alicuꝰ rei sibi oīno ꝓuenire nō pt dū manet. sicut hoī nō pt ꝓueni re irrōnalitas vel insensibilitas nisi hō eē desistat. sed diuina ēntia ē ipa bonitas vt oñsum ē. g malū qđ ē bono oppositū in eo loco habere nō pt nisi eē desiste/

3ª. ret qđ ē impossibile cū sit eternꝰ vt sup oñsum ē ¶ Ad huc. cū deꝰ sit suū eē. nihil pticipatiue de eo dici pt. vt pz ex rōe supza inducta. si igit malū de ipo dicaf nō dicet pticipatiue sz ēntialr. sic aūt malū de nullo di/ci pt vt sit essentia alicuius. ei em̄ eē deficeret qđ bonū ē vt oñsum ē In malitia aūt nō pt eē aliqđ extraneū āmixtū sicut nec in bonitate. malū igit de deo dici nō

4ª pt. ¶ Itē malū bono oppositū ē. nā natura āt bonivl/rō in pfectōe ꝓsistit. g rō mali in ipfectōe. defectꝰ āt vl/ impfectō in deo q̄ ē ꝑfectꝰ eē nō pt vt supza oñsuz ē. in deo igit malū eē nō pt. ¶ Preterea pfectū ē ali/

5ª. qđ fm q ē actu. g impfectū erit fm qđ ē deficiens ab actu. g malū vel ꝓuatiōnem includit vel nihil ē. ꝓuatōis aūt subiectū ē potētia. hec āt in deo eē

6ª nō pt. igit nec malū. ¶ Preterea. si bonū ē qđ ab oīb⁹ appetit. igit malū vna q̄qz natura refugit ī q̄tū hmōi qđ aūt ē alicui ꝓtra motū naturalis appetitꝰ ē vio/lentū z pter naturā. malū igit in vno q̄qz ē violentuz et pter naturā fm q ē ei malū z si possit ei eē naturale fm aliqđ eiꝰ in rebꝰ cōpositis. deꝰ āt cōpositꝰ nō ē nec eē pt in eo violentū vl pter naturā vt oñsuz ē. malū igit i deo eē nō pt ¶ Hoc etiā sacra scriptura ꝓfirmat dr em̄. i. cano. Jo. i. c. Deꝰ lux ē. z tenebre i eo nō sūt

vlle Et i Job Absit a deo ipietas z ab oīpotēte iūqtas

Jō ꝑª p. q. 6. ar. 4

¶ Qz deꝰ ē oīs boni bonū. .xli.

Jsta ꝓclo ꝓ2 rōnibꝰ.

OStendit etiā ex pre/dictis q deꝰ sit oīs boni bonū. Bonitas em̄ vnūscuiusqz ē pfectio ipius vt dictū est. deus aūt cū ꝑª rō.

sit simplr pfectus sua pfectōe oēs rez pfectōes cōpre hendit vt oñsum ē. sua igit bonitate oēs bonitates cō prehendit. z ita ē oīs boni bonū. ¶ Itē qđ ꝓ pticipa 2ª. tionē dr aliqle. nō dr tale nisi inqztū hz quādā silitu/dinē eiꝰ qđ ꝓ ēntiā dr. sicut ferrū dr ignitū inqztum quandā silitudinē ignis pticipat. sz deus est bonꝰ p essentiā. oīa ꝩo alia ꝓ pticipatōem vt oñsum ē supra igit nihil dicet bonū nisi inqztū hz silitudinē aliquaz 3ª. diuine bonitatis. ē igit ipe bonū oīs boni. ¶ Ad huc. cū vnūqđqz appetibile sit ꝓpter finē. boni aūt rō cō sistit in hoc qđ est appetibile. optet q vnūqđqz dicaf bonū. vel qz ē finis. vel qz ordinat ad finē. finis igit vltimus ē a q̄ oīa rōem boni accipiūt. hoc aūt deꝰ ē. vt infra ꝓbabit. ē igit deus oīs boni bonū. Hinc ē q dñs suā visionē Moysi promittēs dr Exo. xxxiij. Ego ostendā tibi oīe bonū. Et Sap. vij. dr de diuina sa pientia. Venerūt mihi oīa bona pariter cū illa

¶ Qz deus sit summū bonū. .xlij. ꝑª q. 6. a.

QVæ hoc autē ostendit q deus sit summū bonū. nā bonū vl ē pemi net oī bono pticulari. sicut bonū gētz ē me lius q̄ bonū vniꝰ. bonitas em̄ totius z pfectio pre/eminet bonitati z pfectōi partis. sz diuina bonitas cōparat ad oīa alia sicut vl bonū ad pticulare. cuz sit oīs boni bonū vt oñsum ē. ē igit ipe summū bonuz. ¶ Preterea id qđ ꝓ ēntiā dr. verius dr q̄ id qđ est ꝓ pticipatōem dictū. sz deꝰ ē bonus ꝓ suā essentiā. alia ꝩo ꝓ pticipatōem vt oñsum ē. est igit ipe summū bo num. ¶ Itē qđ ē maximū in vno q̄qz genere. ē cā alio 3ª. rū q̄ sunt in illo genere. cā em̄ potior est effectu. ex deo aūt oīa hnt rōem boni vt oñsum ē. est igit ipe sum/mū bonū. ¶ Amplꝰ. sicut albꝰ ē qđ est nigro ipermixtius. ita melꝰ ē qđ malo ē impmixtꝰ. sz deus est maxime malo impmixtius. qz in eo nec actu nec po/tentia malum eē pt. z hoc ei ex sua natura cōpetit vt ostensum est. est igitur ipe summū bonū. Hinc est qđ Exo. ij. dr. Nō est sanctus vt ē dñs 4ª.

¶ Qz deus est vnus. .xliij. ꝑª p. q. jj. ar. 3. et ꝓ2 ꝓ rōi bus.

HOc aūt ostēso ma/nifestū est deū nō eē nisi vnū. Nō em̄ pos/sibile est eē duo summe bona. qđ em̄ per ꝑª ꝓ.

supabundantiā dr. in vno tm̄ inuenit. deꝰ aūt ē sum/mū bonū vt oñsuz ē. deꝰ igit ē vnꝰ ¶ Preterea oñsuz 2ª. est deū oīno pfectū eē cui nulla pfectio desit. si igit sūt plures dij. optet eē plura hmōi pfecta. hoc aūt ē im/possibile. nā si nulli eoz deest aliq pfectio neqz aliqua impfectio ei admiscet qđ requirit ad hoc q aliquid sit simplr pfectū. nō erit in q̄ ad inuicē distinguāt. ipos/ 3ª. sibile ē igit plures deos ponere. ¶ Itē qđ sufficienter fit vno posito melꝰ ē ꝑ vnū fieri q̄ ꝑ multa. sz rerum

ordo ē sicut melio ꝑt esse. nō em̄ potētia agētis ꝑmi
dest potētie q̄ est in rebꝰ ad ꝑfectōem. sufficiēter autē
oīa ꝯplent reducēdo ad vnū ꝑmū ꝓncipiū. nō ē igi
tur ponere plura ꝓncipia ¶ Amplio. Impossibile est
4 vnū motū ꝯtinuū z singula regulantē a pluribꝰ mo
toribꝰ eē. nā si simul mouēt. nullus eoꝝ ē ꝑfectꝰ mo
tor. sz oēs se hñt loco vnī ꝑfecti motoris. qđ nō cō
petit in ꝑmo motore ꝑfectū em̄ ē ꝑus impfecto. Si
aūt nō simul mouēt q̄libet eoꝝ ē q̄qz mouēs z quā
doqz nō. ex q̄ sequit q̄ motus nō ē ꝯtinuus neqz re
gularis. motꝰ em̄ ꝯtinuus z vn⁹ est ab vno motore
motor etiā q̄ nō sp mouet. irregulariter inuenit mo
uere. sicut patz in motoribꝰ inferioribꝰ in q̄bꝰ motus
violētus in ꝓncipio intēdit z in fine remittit. motꝰ
aūt naturalis ecōuerso. sz ꝑmus motus ē vnus z cō
tinuus vt a ꝓbis ꝓbatū ē. ḡ oz eius motorē esse vnū
5 ¶ Adhuc. suba corꝑalis ordinat ad spūalē sicut ad
suū bonū. nā illa bonitas ē plenior cui corꝑalis suba
intēdit assimilari. cū oē qđ est. dēsideret optimū inq̄
tū possibile est. sz oēs motus corꝑalis creature inue
niunt reduci ad vnū primū ꝓter quē nō est alius pri
mus q̄ nullo mō reducat in ipm. ḡ ꝓter subam spūa
lem q̄ est finis ꝑmi motus nō ē aliqua q̄ nō reducat
6 in ipam. hoc aūt noīe dei intelligimus. nō ē igit nisi
vnus deus. ¶ Amplio. Omniū diuersoꝝ ordinatoꝝ
ad inuicē. ordo eoꝝ ad inuicē ē ꝓpter ordinem eoꝝ
ad aliq̄d vnū. sicut ordo ptiū exercitꝰ ad inuicē. ē ꝓ
pter ordinē totius exercitus ad ducem. nā q̄ aliqua
diuersa ad inuicē in habitudine aliq̄ vniunt nō ꝓt eē
ex ꝓprijs naturis fm q̄ sunt diuersa. q̄ ex hoc magis
distinguerent nec ꝓt esse ex diuersis ordinātibꝰ. quia
nō posset esse q̄ vnū ordinē intenderēt ex seipsis fm
qđ sunt diuersi. z sic vel ordo multoꝝ ad inuicē ē ꝑ
accns vl optz reducere ad aliquid ꝑm ūvnū sez ordi
nās qui ad finē quē intēdit oīa alia ordinat. oēs
aūt ptes huiꝰ mūdi inueniunt ordinare ad inuicem
fm q̄ quedā a q̄busdā iuuant. sicut corꝑa inferiora
mouent ꝑ suꝑiora. z hec ꝑ substātias incorꝑeas
vt ex ꝓdictis ꝑz. sed hoc nō est ꝑ accidēs cū sit sp vel
in maiore ꝑte. igit totus hic mūdus nō hz nisi vnuz
ordinatorē z gubernatorē. sz ꝓter hūc mūdū nō ē ali
us. nō est igit nisi vnus oīm rex gubernator quē deū
7 dicimus ¶ Adhuc. si sint duo quoꝝ vtrūq̄ ē necesse
esse. optz q̄ ꝯueniāt in ītētōe necessitatis essendi. oz
igit q̄ distinguant ꝑ aliq̄d q̄ addit vel vni tantū vl
vtriq̄ z sic oz vel alter vel vtrūq̄ eē ꝯpositū. nullus
aūt ꝯpositū ē necesse eē ꝑ seipm sicut supꝝ ostēsum est
impossibile est igit esse plura q̄ꝝ vtrūq̄ sit necesse eē
8 et sic nec plures deos ¶ Amplio. illō in q̄ differūt ex q̄
ponūt ꝯuenire in necessitate essendi. aut requirit ad cō
plemētū necessitatis essendi aliq̄ mō. aut nō. si nō re
quirit. ergo est aliq̄d accidētale. q̄ oīne qđ aduenit
rei nihil faciens ad esse ipius est accns. ḡ hoc acci
dens habet causam. aut ergo essentiā eiꝰ qđ est necesse
esse aut aliq̄d aliud. si essentiā eius cū ipa necessitas
essendi sit essentia eiꝰ. vt ex dictis ꝑz. necessitas essen
di erit causa illiꝰ accidētis. sed necessitas essendi in
uenit in vtroq̄z. ergo vtrūq̄ habebit illud accidēs z
sic nō distinguent fm illud Si aūt causa illius acci
dentis sit aliq̄d aliud. nisi ḡ illud aliud esset. nō esset
hoc accidēs. z nisi hoc accidens esset distinctio ꝑdi
cta nō esset. ergo nisi esset illud aliud. ista duo q̄ po
nūtur necesse esse nō essent duo sed vnū. ergo eē ꝓ
priū vtriusq̄ est dependēs ab altero. z sic neutrū ē ne
cesse esse ꝑ seipm Si aūt illud in quo distinguūtur
sit necessariū ad necessitatē essendi ꝯplendā. aut hoc
erit. q̄ illud includit in rōe necessitatis essendi. sicut
aīatū includit in dēfinitōe aīalis. aut hoc erit q̄ ne
cessitas essendi specificat ꝑ illud. sicut aīal ꝯpletur ꝑ
rōnale. si ꝑmo mō optz q̄ vbicūq̄z sit necessitas essen
di sit illud qđ in eiꝰ rōne dicit. sicut cuicūq̄z ꝯuenit
aīal. ꝯuenit aīatū. z sic cū ambobꝰ ꝓdictis attribuat
necessitas essendi fm illud distingui nō poterūt Si
aūt secōdo mō hoc ite esse nō ꝑt. nam dīa specificās
genꝰ nō ꝯplet gn̄is rōnem isz ꝑ eam acq̄rit generi esse
in actu. rō em̄ aīalis cōpleta ē añ additionē rōnalis
sz nō ꝑt eē aīal actu nisi sit rōnale vel irrōnale. sic er
go aliq̄d ꝯplet necessitatē essendi q̄tū ad eē in actu z
nō q̄tū ad ītētōem necessitatis essendi. qđ ē impos
sibile ꝓpter duo. Primo q̄ eius qđ ē necesse eē sua
quidditas ē suū esse vt supra ꝓbatū est. Secōo q̄ sic
ipi qđ ē necesse. acq̄reret eē ꝑ aliq̄d aliud. qđ ē impos
sibile. nō est ergo possibile ponere plura q̄rū q̄libet
sit necesse eē ꝑ seipm. ¶ Adhuc. si sunt duo dij. aut
hoc nomē deus de vtroq̄ predicat vniuoce vel equi- 9
uoce Si eq̄uoce hoc ē ꝑeter ītētōem pūtem. nā ni
hil phibet rē quālibet q̄libet noīe equiuoce noiari si
vsus loquēdi admittat. Si aūt dicat vniuoce oz
q̄ de vtroq̄ ꝓdicet fm vnā rōnē. z sic optz q̄ in vtro
q̄ sit vna natura fm rōnē Aut igit hec natura est in
vtroq̄ fm vnū esse. aut secōm aliud z aliud. Si fm
vnū. ergo nō erūt duo sed vnū tm̄. duoꝝ em̄ non est
vnū eē si substātialiter distinguant Si aūt est aliud
z aliud esse in vtroq̄. ḡ neutrū erit sua q̄ddītas vel
suū esse. sz hoc oz in deo ponere vt ꝓbatū ē. ergo neu
trū illoꝝ duoꝝ est hoc qđ intelligim⁹ noīe dei. sic igi
tur impossibile ē ponere duos deos ¶ Amplio. nihil
eoꝝ q̄ ꝯuenīt huic significato inq̄tū est hoc signifi jo
catū possibile ē alij ꝯuenire. q̄ singularitas alicuius
rei nō inest alteri ꝓter ipm singulare. sz ei qđ ē necesse
eē sua necessitas eēndi ꝯuenit inq̄tū habet esse hoc si
gnificatū. ergo ipossibile ē q̄ alicui alteri ꝯueniat. z
sic ē impossibile q̄ sint plura quoꝝ q̄libet sit necesse
eē. z ꝑ ꝯns impossibile ē eē plures deos. Probatio
medie Si em̄ illud qđ ē necesse eē nō ō hoc significa
tū inq̄tū ē necesse eē. oz q̄ dēsignatio sui eē nō sit ne
cessaria fm se. sed ex alio dependeat. vnūqđq̄z autez
fm q̄ est actu est distinctū ab oīb⁹ aliꝭ qđ est eē hoc

significatū. ergo qđ ē nēce ēe dependet ab alio q̄tum ad hoc q̄ est eē in actu. qđ est ꝓtra rōem eius qđ ē ne cesse eē oz igit̄ q̄ id qđ ē nēce ēe sit nēce ēe fm ꝯ q̄ ē si
ij gnificatū. ¶ Adhuc. natura ꝑcata hoc nōie deus aut est p seipam indiuiduata in hoc deo aut p aliq̄d ali ud. si p aliud oz q̄ ibi sit ꝓpō. si p ipam. ergo impos sibile est q̄ alteri ꝓueniat. illud eīm qđ est indiuidua tionis ꝑncipiū nō ꝑt eē pluribꝫ cōe. impossibile ē igi tur eē plures deos. ¶ Amplius. si sunt plures dij.
ij2 optz q̄ natura deitatis nō sit vna numero in vtroq̄z oz igit̄ eē aliq̄d distinguens naturā diuinā in hoc et illo. sed hoc ē impossibile. qz natura diuina nō reci pit additionē neq̄z dr̄iam essentialem neq̄z acciden talez. vt supꝫ ostēsum est. Nec etiā diuina natura est forma alicui⁹ materie vt possit diuidi ad materie di uisionē impossibile ē igit̄ eē plures deos ¶ Itē eē ab
ij3 stractū ē vnū tm̄. vt albedo si esset abstracta eēt vna tm̄. sed deus est ipm eē abstractū. cū sit suū eē vt pro batū est supra. impossibile est igit̄ eē nisi vnū deum
.a. Itē eē ꝑticulū cuiuslibet rei ē tm̄ vnū. sed deus est eē suū vt ꝓbatū est supra. impossibile igit̄ est eē nisi vnū deū ¶ Adhuc. fm hūc modū res habēt eē q̄ possi
ij4. dent vnitatē. vñ vnūq̄dq̄z sue diuisioni ꝑ posse repu gnat ne p hoc in nō eē tendat. sz diuina natura ē po tissime hūs esse. est igit̄ in ea maxima vnitas. nullo
ij5. igitur mō in plura distinguit̄ ¶ Ampli⁹. in vnoquo q̄z gn̄e videmus multitudinē ab vnitate ꝓcedere. z ideo in q̄libet gn̄e inuenit̄ vnū ꝑmū qđ est mensura oīm que in illo gn̄e inueniunt̄. quozūcūq̄z igit̄ inue nit̄ in aliquo vno gn̄e cōueniētia. oz q̄ ab aliq̄ vno dependeāt. sed oīa in eē ꝓueniūt. oz igit̄ eē vnū tantū
ij6. q̄ sit rex oīm principiū qđ deus est ¶ Itē in quolibet ꝑncipatu ille q̄ ꝓsidet vnitatē deiderat. Vñ inter ꝑncipatus est potissima monarchia siue regnū. mul toz etiā membroz. vnū est caput. ac p hoc euidenti signo apparet ei cui ꝓuenit ꝑncipatus vnitatē deseri vñ z deū q̄ est oīm causa oz vnū simplr̄ ꝓfiteri. Hāc aūt ostēsionē diuine vnitatis etiā ex sacris eloquijs accipere possum⁹. Hā Deutro. vi. dr̄ Audi israel. do minus d⁹ tuus d⁹ vnus est. z Exo. xx. Nō habebis deos alienos coā me. Et ad Ephe. iiij. Unus dñs. vna fides ꝛc. Hac aūt veritate repellunt̄ gentiles de oz multitudinē ꝓficētes q̄uis plures eoz vnū deū summū eē dicerēt a quo ōēs alios quos deos nomi bāt creatos eē asserebāt. oib⁹ substātijs sempiternis diuinitatis nomē ascribētes z precipue rōne sapien tie z felicitatis z rex gubernatōis. q̄ quidē cōsuetu do loquēdi etiā in sacra scriptura inuenit̄ dū scti an geli aut etiā homines vel iudices dij nominant̄. sicut illud ps. Non est silis tibi in dijs dñe. Et alibi Ego dixi dij estis. z multa hmōi per varia scripture loca inueniunt̄. Unde magis huic veritati vident̄ contra rij manichei duo prima ꝑncipia ponētes quoz alte rū alterius causa nō sit. Hanc etiā veritatē arriani suis erroribꝫ impugnauerūt dū cōfident̄ patrē z filium nō vnū sz plures deos eē. cū tñ filiū vez deū au ctoritatibꝫ scripture credere cogant̄

Qđ deus est infinitus. xliij.

QVm autē infinitū q̄titatē sequat̄ vt ꝓbatū est. nō ꝑt infi nitas deo attribui rōne multitudinis. cū oñsum sit solū vnū deum eē nullāq̄z in eo ꝓpōnē vel partiū vel accidentiū inueniri. Sēd etiā q̄titatez cōtinuā infinitus dici nō ꝑt. cū oñsum sit eū incoz poreū eē. relinquit̄ igit̄ inuestigare an fm spiritualē magnitudinē eē infinitū ei cōueniat. q̄ qdē spūalis magnitudo q̄tū ad duo attendit̄. s. q̄tū ad potētiā z q̄tū ad ꝓprie nature bonitatē siue ꝓpletōnē. dicit̄ eīm aliq̄d magis vel minus albū fm modū q̄ in eo sua albedo ꝓplet. Pensat̄ etiā magnitudo ꝟtutis ex magnitudine actionis vel facti. Haz aūt magni tudinū vna aliā cōsequit̄. nam ex hoc ipo q̄ aliq̄d in actu est. actiuū est fm igit̄ modū quo in actu suo cō plet. est modus magnitudinis siue ꝟtutis. z sic re linquit̄ res spirituales magnas dici fm modum siue cōpletionis. nā z Aug⁹. dr̄. q̄ in his q̄ nō mole ma gna sunt. idē eē est maius qđ melius. Ostendendū ē igitur fm hmōi magnitudinis modū deū infinitum eē. nō eīm si infinitum priuatiue accipiat̄. sicut in q̄ titate dimēsiua vel numerali. nā hmōi q̄titas nata est finē habere. vñ fm subtractionē eoz que sunt na ta habere infinita dicunt̄. ꝓpter hoc in eis infinitus imꝑfectionē significat. sed in deo infinitū negatiue tantū intelligit̄. qz nullus est ꝑfectōis siue terminus vel finis. sed est summe ꝑfectū. z sic deo infinitū attri bui debet. omne nāq̄z qđ fm suaz naturā finitū est ad generis alicuius ratōem determinat̄. deus aūt nō est in aliquo genere. sz eius ꝑfectio omniū generꝫ perfe ctōnes cōtinet vt supra ostēsum est. est igit̄ infinitus
¶ Adhuc. omnis actus alteri inhērēs terminationē 2.
recipit ex eo in quo est. qz qđ est in altero. est in eo p modū recipientis. actus igitur in nullo existēs nul lo terminatur. puta si albedo eēt per se existēs. perfe ctio albedinis in ea nō terminaret quo minus hab̄e ret quicqđ de ꝑfectione albedinis habere potest. deus aūt est actus nullo modo in alio existēs. qz nō ē for ma in materia. vt probatū est. nec esse sinum inhēret alicui forme vel nature cū ipe sit suū eē. vt supra ostē sum est. relinquit̄ ergo ipsum esse infinitū. ¶ Ad huc. in rebus inuenit̄ aliquid qđ est potentia tantū vt materia ꝓma. aliq̄d quod est actus tantū. vt de us sicut supra ostēsum est. aliquid qđ est actu z po tētia. vt res cetere. sed potentia cū dicat̄ ad actum nō potest actum excedere sicut nec in vnoquoq̄z. ita nec simpliciter. cum igit̄ materia ꝓma sit infinita in sua potētialitate. relinquit̄ q̄ deus qui est actus pu-

Jd ꝑ⁹ꝑt̄. q 7. ar. ꝓ°. Jsta ꝓ° ꝑ²

Magnitu. du. s. corꝑal z spūal.

Infini. du. sz ꝓuatiue z negatiue

4 rus sit infinitus in sua actualitate. ¶ Itē tanto actꝰ aliquis est pfectior qñto minus habet potentie puri-
rum. vnde oīnis actus cui pmiscetur potētia. habet terminū siue perfectōnis. cui aūt nō permiscetur aliq̄ potentia est absq̄ termino perfectōis. deus aūt ē actꝰ
5 purus absq̄ potētia. vt supra ostēsum est. est igit infinitus ¶ Amplius. ipm esse absolute ꝓsideratū infinitū est. nam ab infinitis t infinitis modis participari possibile est. si igitur alicuius esse sit finitū oportet q̄ limitetur esse illud per aliquid aliud qđ sit aliqualiter causa illius cē vel receptiuū eius. sed esse diuini nō potest cē aliqua causa. qz ipe est necesse per se ipsum. nec esse eius est receptiuū. cū ipe sit suum esse.
6 ergo cē suum est infinitū. t ipe infinitus. ¶ Adhuc. omne qđ habet aliquā perfectōem tanto est perfectꝰ qñto illam perfectōem magis t plenius participat. sed nō potest cē aliqs modus nec etiā cogitari quo plenius habeatur aliqua perfectio q̄ ab eo qđ per suam essentiā est perfectū t cuius cē est sua bonitas. Ḣ autē deus est. nullo igit modo potest cogitari aliqđ melius vel perfectius deo est igit infinitus in bonita-
7 te ¶ Amplius. intellectus noster intelligēdo aliqđ in infinitū extēditur cuius signū est q̄ qñtitate qualibet finita data intellectus noster maiorē excogitare possit. frustra aūt eēt hec ordinatio intellectus ad infinitū nisi eēt aliqua res intelligibilis infinita. oportet igit esse aliquā rem intelligibilez infinitā quā oz esse maximā rez t hanc dicimus deū. deus igit est in-
8 finitus ¶ Itē effectus nō pt extēdi vltra suā causam intellectus aūt noster nō potest cē nisi a deo qui est prima omniū causa. nō igitur potest aliquid cogitare intellectus noster maius deo. si igit omni finito potest aliquid maius cogitare. relinquit deū finituz
9 nō cē. ¶ Amplius. ẏtus infinita nō pt cē in essentia finita. qz vnūquodq̄ agit p suā formā que vel ē essentia eius vel pars essentie. ẏtus aūt ꝓncipiū actionis nominat. sed deus nō hz virtutē actiuā finitam. mouet em in tēpore infinito qđ nō potest cē nisi a ẏtute infinita. vt supra ostēsum ē. relinquit ergo dei essentiā cē infinitā. Hec aūt rō est. sm ponētes eternitatem mūdi qua nō posita adhuc magis cōfirmatur opinio de infinitate diuine ẏtutis. nā vnūquodq̄ agēs tanto ẏtuosius est in agendo. qñto potētiam magis remotā ab actu in actum reducit. sicut maioi virtute opus est ad calefaciendū aquā q̄ aerē. sed illd qđ omnino nō est infinite distās ab actu nec ē aliq̄ modo in potētia. igitur si mundus factus est posq̄ omnino prius factus nō erat. oz factoris ẏtutē cē infinitā Hec aūt rō etiā sm eos q̄ ponūt eternitatē mundi valet ad pbādū infinitatē diuine ẏtutis. cōfitētur em deū cē cām mūdane substātie q̄uis eā sempiternā arbitrentur dicētes hoc mō deū eternū sempiterni mūdi cām existere. sicut pes ab eterno fuisset cā vestigii si ab eterno fuisset impressus in puluere. Hac
aūt positione facta sm rōnē predictā nihilomin sequit dei virtutē infinitā. nā siue ex tempore sm nos siue ab eterno sm eos res ꝓduxerit. nihil cē pt in re quod ipe nō produxerit cū sit vle essendi principiū. t sic nulla psupposita materia vel potentia ꝓduxit. oportz aūt proportionē potentie vel ẏtutis actiue accipere sm proportionē potētie vel ẏtutis passiue. nam qñto potētia passiua maior pexistit vel pintelligitur tanto a maiori ẏtute actiua in actū complet. relinq̄tur igit cū ẏtus finita. ꝓducat aliquē effectū presupposita potētia materie q̄ dei ẏtus que nullā potētiā psupponit nō sit finita sed infinita. t ita essentia infinita ¶ Amplius. vnaqueq̄ res tāto est diuturnior qñto eius cā est efficacior. illud igit cuius diuturnitas est infinita oportz qz habeat cē p cām efficacie infinite sed diuturnitas dei cē infinita. ostēsum est em supra ipm cē eternū. cū igit nō habeat aliā cām sui cē preter seipm oportz ipm cē infinitū. ¶ Huic aūt veritati sacra scriptura testimoniū perhibet. ait nanq̄ ps. Magnꝰ dns t laudabilis nimis t magnitudinis eius nō est finis Huic etiā veritati attestant antiq̄ssimoz philosophoꝝ dicta. qui oēs infinitū posuerūt primū rez principiū quasi ab ipa veritate coacti. ppriā em vocē ignorabāt existimātes infinitatē ꝓncipij ad modū qñtitatis discrete sm Democritū. q̄ posuit athamos infinitos rez principia t sēdm Anaxagorā qui posuit infinitas partes ꝓsimiles rez principia. vel ad modū qñtitatis ptinue sm illos q̄ posuerūt aliquod elemētum vel cōfusum aliqđ infinitū corpus esse primū oīm principiū. sed cū ostēsum sit p sequentiū philosophum q̄ nō est aliqđ corpus infinitū. t huic cōiungat q̄ oportz esse primū principiū aliquo mō infinitū. cōcludit q̄ neq̄ ē corpus neq̄ ẏtus in corpe infinita qđ est primū principiū.

Attesta. ve-
ri. tā sep. sac
qñ philo.

¶ Q deus est intelligens xlv

Jō p. p. q. 14. ar. p. Ista 2°. p.

EXpremissis autem ostēdi ptiq̄ deus sit intelligēs. Ostēsum ē em supra q̄ in mouētibo t motis non est possibile in infinitū ꝓcedere. sz oportz oīa mobilia reducere vt pbatū est in vnū primū mouēs seipm. mouens aūt seipm mouet p appetitū t apprehēsionem sola em hmōi inueniunt seipa mouere. vtpute in q̄bus ē mouere t nō moueri. pars igit mouēs in primo mouēte seipm. oportz q̄ sit appetēs t apprehēdēs in motu aūt q̄ est p appetitū t apphēsionē. appetens t apphendēs ē mouēs motū. appetibile aūt t apprehēsum ē mouēs nō motū. cū igit id qđ ē oīm ꝓmū mouēs qđ deū dicim. sit mouēs oīno nō motū. oz q̄ cōparet ad motorē q̄ est ps mouētis seipm. sicut appetibile ad appetētē. nō aūt sicut appetibile sensuali appetitu. nā appetitus sensualis nō ē boni simplr. sed huius ꝑticularis boni cū t apprehēsio sensus nō

sit nisi pticularis. id aũt quod est bonũ ⁊ appetibile simplr. est prius eo qđ ē bonũ ⁊ appetibile. vt hic et nũc. oz igit primũ mouēs eē appetibile vt intellectũ ⁊ ita oz mouēs qđ appetit ipm eē intelligēs. multo igit magis ⁊ ipm pmũ appetibile erit intelligens qz appetēs ipm fit intelligēs actu. p hoc q ei tāq̄ intelligibili vnit. oz igit deũ esse intelligentē facta suppone. qđ pmũ motũ moueat seipm vt phs posuerũt

2. ¶ Adhuc. Idē necesse ē sequi si fiat reductio mobilium nõ tm in aliqđ primũ mouēs seipz sz in mouēs oino immobile. nã primũ mouēs est vlē pncipium motus. oz igit cũ oē mouēs sic moueat p aliquã formã quã intēdit in mouendo q forma p quã mouet primũ mouēs sit vlis forma ⁊ vlē bonũ. forma autē p modũ vlem nõ inuenit nisi in intellectu. oz igitur

3. pmũ mouēs qđ deus est eē intelligēs ¶ Amplꝰ. In nullo ordine mouētiũ inuenit qđ mouēs p intellectũ sit instrumētũ eiꝰ qđ mouet absq̄ intellectu. sed magis ecõuerso. oīa aũt mouētia que sunt in mundo cõparant ad primũ mouēs qđ est deus sicut instrumēta ad agens principale. cũ igitur in mũdo inueniantur multa mouētia per intellectũ. impossibile ē q primũ mouēs moueat absq̄ intellectu. necesse ē igi-

4 tur deũ esse intelligentē ¶ Itē ex hoc aliqua res ē intelligens q est sine materia. cuius signũ est q forme fiunt intellecte in actu p abstractionē a materia. vnde ⁊ intellectus est vniuersaliũ ⁊ nõ singulariũ. qz materia est indiuiduationis principiũ. forme aũt intellecte in actu fiũt vnũ cũ intellectu actu intelligēte. vñ si ex hoc forme sunt intellecte in actu q sunt sine materia. optz rē aliquã ex hoc eē intelligētē q ē sine ma-

5 teria. ostẽsum ē aũt supra. deũ esse oino immaterialē est igit intelligēs ¶ Adhuc Deo nulla pfectio deest q̄ in aliq̄ genere entiũ inuenit vt supꝰ ostẽsum est. nec ex hoc aliqua cõpositio in eo ꝓsequit vt etiã ex superioribꝰ pz. inter pfectões aũt rez potissima ē q aliqđ

6 sit intellectiuũ. nã p hoc ipm est quodãmõ oīa hns in se oīm pfectões. deꝰ igit est intelligēs. ¶ Itē oē qđ tendit determinate in aliquē finē aut ipm pstituit sibi finē. aut prestituit sibi finis ab alio. alꝫ non magis in hũc q̄z in illũ finē tẽderet. naturalia aũt tẽdũt in fines determinatos. nõ em a casu naturales vtilitates ꝓsequũt. sic em nõ essent sp aut in pluribꝰ sed raro hoz em ē casus. cũ g ipa nõ prestituãt sibi finez qz rationē finis nõ cognoscũt. optz q eis pstituatur finis ab alio q̄ sit nature institutor. hoc aũt ē q̄ pbet oibꝰ esse ⁊ est p seipm necesse esse quē deũ dicimus vt ex supradictis pz. nõ aũt posset nature finē pstituere

7 nisi intelligeret. deus igitur ē intelligēs. ¶ Amplꝰ Omne qđ est imperfectũ deriuatur ab aliquo perfecto. nã pfecta naturaliter poza sunt impfectis. sicut actus potētia. sed forme in rebꝰ pticularibꝰ existẽtes sunt impfecte. qz particulariter ⁊ nõ scõm cõmunitatẽ sue rationis. optz igit q deriuent ab aliqbꝰ formis p fectis ⁊ nõ particulatis. tales aũt forme esse nõ pnt nisi intellecte cũ nõ inueniat aliqua forma in sua vniuersalitate nisi in intellectu ⁊ p ꝓns optz eas eē intelligētes si sunt subsistẽtes. sic em solũ pnt eē operãtes. deũ igit qui est actus pmus subsistẽs a quo oīa alia deriuant optz esse intelligentē ¶ Hãc aũt veritatẽ etiã fides catholica ꝓfitetur Dicit em Job. xi. de deo Sapiens corde est ⁊ fortis robore ⁊. xij. Apud ipm ē fortitudo ⁊ sapiẽtia. Et in ps. Mirabilis facta est sciẽtia tua ex me Et Ro. xi. O altitudo diuitiaz sapientie ⁊ scientie dei. Huius aũt fidei veritas tantũ apꝰ hoies inualuit vt ab intelligẽdo nomẽ dei ponerent Nã theos qđ fm grecos deũ signat dicit a theaste qđ est ꝓsiderare vel videre.

¶ Qꝫ intelligere dei ē sua essentia. xlvi Jđ. pª. p. q. 14. ar. 4. Jsta 2ª pª.

QEx hoc autez q deus est intelligēs sequit q suum intelligere sit sua essentia Intelligere em est actus intelligẽtis in ipo exns nõ in aliqđ extrinsecũ trãsiens sicut calefactõ trãsit in calefactũ. nõ em aliqđ patitur intelligibile ex hoc q intelligit. sed intelligēs pficit quicqđ aũt est in deo est diuina essentia. intelligere g̃ dei est diuina essentia ⁊ diuinũ eē est ipe deus. nã deꝰ est sua essentia ⁊ suũ eē. ¶ Preterea. Intelligere cõparat ad intellectũ sicut eē ad entiã. sed eē diuinũ ē eiꝰ essentia vt supꝰ pbatũ est. ergo intelligere diuinũ est eius intellectus. intellectus aũt diuinꝰ est dei essentia al's esset accns deo. oz igit q intelligere diuinũ sit eiꝰ essentia ¶ Amplꝰ Actus scõs est pfectior q̄z actꝰ primus sicut ꝓsideratio q̄z scia. scia aũt vel intellectus dei est ipa eius essentia si ē intelligēs vt ostẽsum ē. cũ nulla pfectõ ꝓueniat ei pticipatiue sz p essentiã vt ex supioribꝰ pz. si igit sua ꝓsideratio nõ sit sua essentia. aliqđ erit sua essentia nobilius ⁊ pfectiꝰ. ⁊ sic nõ erit infinite pfectionis ⁊ bonitatis. vnde nõ erit pmũ

¶ Adhuc. Intelligere ē actus intelligẽtis. si igit deꝰ est intelligens ⁊ nõ sit suũ intelligere. optz q ꝓpetur ad ipm sicut potẽtia ad actũ. ⁊ ita potẽtia erit in deo ⁊ actus. qđ est impossibile. vt supꝰ pbatũ est ¶ Item Diuis substãtia est ppter suã operatõem. si igit operatio dei sit aliqđ aliud q̄z diuina substãtia. erit finis eius aliqđ aliud ab ipo. ⁊ sic deus non erit sua bonitas. cũ bonũ cuiusliber sit finis eiꝰ. si aũt diuinũ intelligere sit eiꝰ esse. necesse ē q intelligere eius sit simplr eternũ ⁊ inuariabile ⁊ actu tm exns. ⁊ oīa q̄ de diuino eē pbata sunt nõ igit deus ē in potẽtia intelligens aut de nouo aliqđ intelligere incipiẽs vel quãcunq̄z mutationẽ aut cõpositionẽ in intelligẽdo habẽs.

¶ Qꝫ deꝰ p nihil aliud intelligit q̄z p eẽntiã suã xlvij Jđ p. q. 14. ar. 2º Jsta 2º pª

QEx his aũt que sunt su pra ostẽsa euidenter apparet q intellectus diuinus

nulla alia ſpecie intelligibili intelligat q̄ ſua eēntia.
1 Species eī intelligibilis p̄ncipiū formale eſt intel
lectualis opatōis. ſicut forma cuiuſlibet agētis p̄nci
piū eſt ppr̄ie opatōis. diuina aūt opatio intellectu
alis ē eius eſſentia vt oſtēſum ē. eſſet igitur aliquid
aliud diuine eſſentie p̄ncipium ⁊ cauſa ſi alia intel
ligibili ſpecie quā ſua eſſentia intellectus diuinus
2 intelligeret quod ſupra oſtēſis repugnat ¶ Adhuc
per ſpeciē intelligibilem fit intellectus itelligēs actu
ſicut per ſpeciē ſenſibilē ſenſus actu eſt ſentiēs. cōpa
ratur igit̄ ſpecies intelligibilis ad intellectum ſicut
actus ad potētiam. ſi igit̄ diuin⁹ intellectus aliqua
alia ſpecie intelligibili intelligeret quā ſeipo. eſſet in
potētia reſpectu alicuius. quod ē nō poteſt. vt ſupra
3 oſtēſum ē ¶ Amplī⁹. Species intelligibilis in itelle
ctu p̄ter eſſentiā eius exīs. ē accidētale habet. ratōne
cuius ſcīctia noſtra inter accītia cōputat. in deo aūt
nō p̄t eſſe aliq̄d accidēs. vt ſupra oſtēſum eſt. igit̄ nō
eſt in intellectu eius aliqua ſpēs p̄ter ipam diuinam
4 eſſentiā ¶ Adhuc. Species itelligibilis eſt ſilitudo
alicui⁹ intellecti. ſi igit̄ in itellectu diuino ſit aliq̄ itel
ligibilis ſpēs p̄ter eſſentiā ipſius. ſilitudo alicuius
intellecti erit. aut igit̄ diuine eēntie. aut alterius rei.
ipſius q̄dē diuine eēntie nō p̄t ē. q̄ ſic diuina eſſen
tia nō eſſet itelligibil' per ſeipam ſed illa ſpēs faceret
eam itelligibilē. nec etiā poteſt ē in itellectu ei⁹ ſpēs
alia p̄ter eſſentiā ipſi⁹ que ſit alterius rei ſilitudo. il
la eī ſilitudo imp̄meret ei vel a ſe vel ab alio. nō āt
a ſeipo. q̄ ſic idē eſſet agēs ⁊ patiēs. eſſetq̄ aliquod
agēs q̄d nō ſuā ſed alterius ſilitudinē induceret in
patiēte. ⁊ ſic non omne agens ſibi ſile ageret. nec ab
alio. ēt eī aliquod agēs p̄ius eo. ergo ipoſſibile ē q̄
in ipo ſit aliqua ſpēs itelligibilis p̄ter ipſius eſſen
5 tiam ¶ Preterea. Intelligere dei ē eius eſſentia. vt ſu
pra oſtēſum ē. ſi igitur itelligeret p aliquā ſpēm que
nō ſit ſua eēntia. eſſet p aliq̄d aliud a ſua eēntia. q̄d ē
impoſſibile. nō igitur itelligit p aliquā ſpēm q̄ nō ſit
ſua eſſentia

¶ Q̄ deus pfecte itelligit ſeipſum lxviij

Jd̄ p³. q. 14. ar. 3 Illa 2ª p³.

EX hoc aūt̄ ulterius
patet ipe ſeipm pfecte itelligit. Cū eī per ſpe
ciem itelligibilem itellectus in rem itelle
ctā feratur. ex duob⁹ perfectio itellectual' opatōis de
pendet. vnū eſt vt ſpēs itelligibil' perfecte rei itellecte
cōformetur. aliud eſt vt perfecte intellectui coniun
gatur. q̄d q̄dem tanto fit amplius q̄nto itellectus in
intelligēdo maiorē efficaciā habet. ipa aūt̄ diuina
eſſentia que eſt ſpecies itelligibilis q̄a itellectus di
uinus itelligit. eſt ipſi deo penitus idē. eſtq̄ itellectui
ipſius idem oīno ſeipſum igitur deus perfectiſſime
cognoſcit. ¶ Adhuc. Res materialis itelligibil' effi
2 citur per hoc q̄ a materia et a materialibus condi
tionibus ſeparatur. quod igit̄ eſt p ſui naturam ab
omni materia ⁊ materialib⁹ conditionib⁹ ſeparatum
hoc eſt intelligibile ſm ſuā naturā. ſed oē intelligibi
le itelligit ſm q̄ eſt vnū actu cū itelligēte. ipe aūt deus
itelligēs eſt. vt ſupra eſt pbatū. igit̄ cū ſit immate
rialis oīno ⁊ maxime ſibi ipſi ſit vnū. maxime ſeipm
intelligit. ¶ Itē ex hoc aliq̄d actu itelligit q̄ itellect⁹ 3
in actu ⁊ itellectū etiā actu vnū ſunt. diuinus aūt̄
intellectus ē ſp itelligēs in actu. nihil eī eſt in potē
tia ⁊ iperfectū in deo. eēntia aūt dei ſm ſeipam pfecte
intelligibilis ē. vt ex p̄dictis patz. cū igit̄ intellectus
diuinus ⁊ eēntia diuina ſint vnū. vt ex dictis mani
feſtū eſt. relinq̄tur q̄ deus perfecte ſeipm itelligat. deꝰ
eī eſt ⁊ ſuus itellectus ⁊ ſua eēntia ¶ Adhuc. Oīne 4
q̄d eſt in aliquo p modū itelligibilē. intelligit ab eo
eſſentia aūt diuina ē in deo p modum itelligibilem.
nā ēe naturale dei ⁊ eſſe itelligibile vnū ⁊ idē ſunt. cū
eſſe ſuū ſit ſuum intelligere. deus igit̄ intelligit eſſen
tiam ſuā. ergo ſeipm cū ipe ſit ſua eſſentia ¶ Amplī⁹ 5
Actus intellectus ſicut ⁊ aliaꝝ anime potentiarum
ſm obiecta diſtinguuntur. tanto igitur erit pfectior
operatio intellectus q̄nto erit pfectius itelligibile. ſz
perfectiſſimū intelligibile eſt eſſentia diuina. cum ſit
perfectiſſimus actus ⁊ p̄ma veritas. opatio aūt̄ itel
lectus diuini ē etiā nobiliſſima. cū ſit ipm ēe diuinū
vt oſtēſum eſt. deus igitur ſeipſum intelligit ¶ Ad 6
huc. Rerū omniū perfectōes in deo maxime inueni
untur. inter alias aūt perfectiones in rebꝰ creatis in
uētas maxima eſt intelligere deū. cū natura itellectu
alis alijs p̄emineat. cui⁹ pfectio ē intelligere. nobi
liſſimū aūt itelligibile deus eſt. deus igit̄ maxime ſe
ipm intelligit. Hoc aūt auctoritate diuina cōfirma
tur. ait nāq̄ aplus. p̄. Corin. ij. q̄ ſpiritus dei ſcrutat
etiā profunda dei.

¶ Q̄ deus p̄mo ⁊ p ſe ſolū ſeipm cognoſcit xlix

Illa 2ª p³.

EX premiſſis autem
apparet q̄ deus p̄mo ⁊ per ſe ſolū ſeipſum
cognoſcit. Illa eī res ſolū eſt p̄mo ⁊ p ſe
ab itellectu cognita cuius ſpē intelligit. opatio eī
forme q̄ eſt opatōis p̄ncipiū ꝓportionat. ſed id quo
deus itelligit nihil ē aliud q̄ ſua eēntia. vt ſup̄ pba
tum ē. igitur itellectū ab ipo p̄mo ⁊ p ſe nihil eſt ali
ud q̄ ipemet ¶ Adhuc. Impoſſibile ē ſimul multa ⁊
p̄mo ⁊ p ſe itelligere. vna eī opatio nō p̄t ſimul mul
tis terminari. deus aūt q̄nq̄ ſeipm itelligit. vt pbatū
eſt. ſi igitur itelligit aliq̄d aliud quaſi p̄mo ⁊ p ſe in
tellectū oz q̄ itellectus eius mutet̄ de conſideratōe ſui
in conſideratōem alterius. id aūt ē de ignobili⁹. ſic igi
tur itellectus diuinus mutat in p̄ius q̄d eſt impoſſi
bile ¶ Amplī⁹. Operatōes itellectus diſtinguunt̄ pe 7
nes obiecta. ſi igit̄ deus itelligit ſe ⁊ aliud a ſe quaſi
p̄ncipale obiectū. habebit plures itellectuales opera

tiones. ergo vel sua essentia erit in plura diuisa. vel aliquā intellectualē opationē habebit q̄ nō ē sua substātia. quaz vtrūqz impossibile eē mōstratū ē. restat igitur nihil a deo eē cognitū quasi p̄mo z p se intelle
4 ctū nisi suā eēntiam ¶ Itē Intellectus fm q̄ ē differēs a suo intellecto ē in potētia respectu illius. si igitur aliquid aliud sit intellectum a deo p̄mo z p se. sequetur q̄ ipe sit in potētia respectu alicuius alterius quod ē impossibile. vt ex dictis pz ¶ Preterea. Intellectus ē pfectio intelligētis. fm eñ hoc intellect⁹ pfectus ē q̄ actu intelligit. qđ quidē ē p hoc q̄ ēvnū cum eo quod intelligitur. si igitur aliquid aliud a deo sit p̄mo intellectū ab ipo erit aliquid aliud perfectio ipsius. z eo nobilius. quod est impossibile
6 ¶ Amplī⁹. Ex multis intellectis itelligētis scīa integratur. si igit̄ sunt multa scita a deo quasi p̄ncipaliter cognita z p se. sequit̄ q̄ scīētia dei sit ex multis cō posita z sic vel erit eēntia diuina cōposita vel scīētia erit accīs deo q̄rū vtrūqz ē impossibile. vt ex dictis manifestū ē. relinquit̄ igit̄ q̄ id qđ ē p̄mo z p se intellectū a deo nō sit aliud q̄z sua substātia ¶ Adhuc
7 Operatio intellectual⁹ spēm z nobilitatem hz fm id qđ ē p se z p̄mo intellectū cū hoc sit eius obiectū. si igit̄ deus aliud a se intelligeret q̄si p se z p̄mo intellectū. eius opatio intellectualis spēm z nobilitatē haberet fm id qđ ē aliud ab ipo. hoc aūt ē impossibile. cū sua opatio sit eius eēntia. vt ostēsum ē. sic igitur impossibile ē q̄ intellectū a deo p̄mo z per se sit aliud ab ipso.

¶ Q̄ deus cognoscit alia a se L.

Jō p. p. q. 14. ar. 5. Ista 2ª p.

EX hoc autem q̄ deus seipm cognoscit p̄mo z p se. q̄ alia a se ipo cognoscat etiā ponere oportz. Effectus eñ cognitio sufficiēter habet̄ p cognitōem sue cause. vnde scire dicimur vnūqđqz cū causam eius cognoscimus. ipe aūt deus ē p suā eēntiā cā essendi aliis. cū igitur suā essentiā plenissime cognoscat oportz ponere q̄ etiā alia cognoscat. ¶ Adhuc. Similitudo oīnis
2. effectus in sua cā aliqualiter pertīsit. cū omne agens agat sibi simile. omne aūt qđ ē in aliq̄ ē in eo p modū eius in quo ē. si igit̄ deus aliquaz rez ē cā. cū ipse sit fm suā naturā intellectualis. sīlitudo causati sui in eo erit intelligibiliter. qđ aūt ē in aliquo per modū intelligibilē ab eo intelligit̄. deus igitur res alias
3. a seipo vere cognoscit. ¶ Amplī⁹. Quicūqz cognoscit pfecte rē aliquā cognoscit oīa que de re illa vere possunt dici z que ei conueniūt fm naturā. deo autē fm suam naturā cōuenit q̄ sit alioz causa. cū igitur perfecte seipm cognoscat. cognoscit se eē causam qđ eē nō potest nisi cognoscat aliqualiter causatū qđ ē aliud ab ipo. nihil eñ suūpsius causa est ergo deus cognoscit alia a se. Colligēres igitur has duas conclusiones apparet deū cognoscere seipm quasi p̄mo et p se notū. alia vero sicut in essentia sua visa Quā quidē veritatē expresse Diony. tradit in. vij. ca. de diui. no. dicēs nō fm visionē singulis se immittit. sed fm cause cōtinētiā scit oīa. Et. ifra. diuina sapiētia seipsam cognoscēs scit alia ¶ Cui etiā sentētie attestari videt̄ scripture sacre auctoritas Nā in ps. de deo dicitur Prospexit de excelso sancto suo. quasi de seipo excelso alia videns

¶ Q̄ deus hz ppriā cognitōem de oīb⁹ reb⁹ LI.

QUia vero quidam dixerūt q̄ deus de alijs rebus nō hz cognitionē nisi vlem vtpote cognoscēs ea in q̄ntuz sunt entia. ex hoc q̄ naturā eēndi cognoscit p cognitionē suūpsi⁹. restat ostēdēdū q̄ deus oēs alias res cognoscat. put ab inuicē sunt distincte qđ ē cognoscere res fm ppriās rōnes earz Ad huius aūt ostēsionez deū eē causam oīs entis supponat̄. qđ ex supdictis aliq̄tenus pz. z infra plenius ondet̄ Sic igit̄ nihil in aliq̄ re eē pt qđ nō sit ab eo causatū vel mediate vel imediate. cognita aūt cā cognoscit̄ eius effectus. q̄cq̄d igit̄ ē in q̄cūqz re pt cognosci cognito deo z oīb⁹ causis mediis q̄ sunt inter deū z res. hz deus seipm cognoscit z oēs eas medias q̄ sunt inter ipum z rē qualitet. qđ eñ seipm pfecte cognoscat tā oīsum ē seipo aūt cognito cognoscit qđ ab ipo imediate ē. q̄ cognito cognoscit itez qđ ab illo imediate ē. z sic de oīb⁹ causis mediis vsqz ad vltimū effectū. ḡ deus cognoscit q̄cq̄d ē in re. Hꝫ aūt ē habere ppriā z cōpletā cognitiōem de re cognoscere. s. oīa q̄ in re sunt z cōia. z ppria. deus hꝫ ppriā de rebus hz cognitōnem fm q̄ sunt ab inuice distincte ¶ Adhuc. Omne qđ agit p itellectū hz cognitionē de re quā agit fm ppriā facti rōnē. qz cognitio faciētis determinat formā facto. deus aūt cā ē rez p itellectū cū suū eē sit suū intelligere. vnūqđqz aūt agit in q̄ntū ē actu. cognoscit igit̄ causatū suū ppe fm q̄ ē distinctū ab alijs ¶ Amplī⁹. Rez distinctio nō pt esse casu hz eñ ordinē certū. oz igit̄ ex alicui⁹ causē intentōe distinctionē in rebus eē. nō aūt ex intētōe alicui⁹ causē p necessitatē nature agentis. qz natura determinat ad vnū z sic nulli⁹ rei p nature necessitatē agēti intētio pt eē ad multa in q̄ntū distincta sūt. restat ḡ q̄ distinctō in rebus puenit ex itētōe alicui⁹ causē cognoscētis. videt̄ aūt itellect⁹ ppriū eē rez distinctōe cōsidera re. vñ z Anaxago. distinctōis p̄ncipiū itellectū dixit vlis aūt rez distinctio nō pt eē ex itētōne alicui⁹ causaz sedaz. qz oēs hmōi cāe sūt de vniuersitate causatorū distinctoz. ē igit̄ hoc p̄me cause q̄ p seipam ab oīb⁹ alijs distinguit̄ intēdere distinctōez oīum rez. deus igit̄ cognoscit res vt distinctas ¶ Itē q̄cq̄d deus cognoscit p fectissime cognoscit. ē ei in eo oīs pfectio sicut in sum
4 plī pfecto. vt supra oīsum ē. qđ aūt cognoscit̄ in cōi tm

Jō p. p. q. 14. ar. 6.

opi⁹ q̄rūdā fālia

2ª opi⁹ z ꝓbatur

2

3.

nō pfecte cognoscit. ignorant eīm ea q̄ sunt p̄cipua illius rei. s. vltime pfectiones q̄bus pficit ppriū eē ei⁹. vnde tali cognitione magis cognoscit res in potētia q̄ in actu. si igitur deus cognoscēdo essentiā suaz cognoscit oīa in vniuersali. oportet etiā q̄ ppriā habeat cognitōem de rebus. ¶ Adhuc. quicūq; cognoscit naturā aliquā. cognoscit p se accidētia illius nature. p se aūt accidētia entis inq̄tum ē ens sunt vnū et multa vt ꝓbatur in. iij. metaphz. deus igitur si cognoscēdo essentiā siue naturā suam cognoscit in vniuersali naturam entis. sequitur q̄ cognoscat multitudinē. multitudo aūt sine distinctone intelligi nō pt. intelligit igit res put sunt ab inuicē distincte ¶ Amplius. q̄cunq; cognoscit pfecte aliquā naturā vlem. cognoscit modū quo natura illa pt haberi. sicut qui cognoscit albedinē scit q̄ recipit magis et min⁹. sz ex diuerso mō existēdi ꝺstituunt diuersi grad⁹ entiuz. si igitur deus cognoscēdo se cognoscit naturā vlem entis. nō aūt impfecte. q̄ ab eo oīs impfectio longe ē. vt supra ꝓbatū est. oportet q̄ cognoscat oīes gradus entiū. et sic de rebꝰ aliis a se habebit ppriā cognitionē. ¶ Preterea. quicūq; cognoscit pfecte aliq̄d. cognoscit oīa q̄ sunt in illo. sz deus cognoscit seipm pfecte. ḡ cognoscit oīa q̄ sunt in ipo sm potentiā actuā sz oīa sm pprias formas sunt in ipo sm potentiam actuā cū ipe sit oīs entis p̄ncipiū. ipe igit hz cognitionē ppriā de oīnibꝰ rebꝰ. ¶ Adhuc. q̄cunq; scit aliquā naturā. scit an illa natura sit cōicabilis. non eīm ialis naturā sciret pfecte q̄ nesciret eā plurib⁹ cōicabilē eē. diuina aūt natura cōicabilis ē p silitudinē. scit ḡ de⁹ ēt modis ei⁹ entie aliq̄d sile eē pt. sz ex hoc sq̄ diuersitates formaz. q̄ diuinā entiā res diuersimode imitant. vñ phs formā naturalē diuinū ēddā nominat. de⁹ igit de rebꝰ hz cognitōnem sm ppr̄as formas. ¶ Preterea. apud hoīes et alios cognoscentes habet cognitio de rebꝰ put in sua multitudine ab inuicē sunt distincte. si igit de⁹ res in sua essentone nō cognoscit. sequet eū ēsipiētissimū eē. sic et illos q̄ ponebāt deū nō cognoscere lucē quā oēs cognoscūt qđ p inconueniēti hz phs in p⁹ de aīa et i. iij. meta. ¶ Hoc etiā auctoritate scripture canonice edocemur. Dicit nāq; Ben. i. Vidit de⁹ cūcta q̄ fecerat et erāt valde bona. Et Heb. iij. Nō ē vlla creatura inuisibilis in cōspectu ei⁹. oīa aūt nuda et apta sunt oculis eius

¶ Ratōes ad inq̄rendū qualiter multitudo itellectoz sit in intellectu diuino .liij.

Ista 2ª p. 1. Sed ne multitudo intellectoz in itellectū diuinū ꝓpōz iducat inuestigād⁹ ē mod⁹ q̄ ista itellecta sq̄ multa nō ant hec multitudo sic itelligi pt q̄si multa itellecta habeāt eē distinctū i deo. ista eīm itellecta aut eēnt idē qđ ēntia diuina. et sic in ēntia dei poneret aliq̄ multitudo. qđ sup multi plr est remotū. aut eēnt superaddita ēntie diuine. et sic ēt in deo aliqđ accns. qđ sup ipossibile eē oñdim⁹. nec iterꝝ pt poni hmōi formas itelligibiles p se existere q̄ Plato pdicta inconuenietia vitans videt posuisse introducēdo ydeas. nā forme rez naturaliū sine materia existere nō pnt. cū nec sine materia intelligant. qđ etiā si poneret. nec hoc sufficeret ad ponēdū deū itelligere multitudinē. nā cū forme p̄dicte sint extra dei ēntiā. si sine his de⁹ multitudinē rerū itelligere nō posset qđ ad pfectōez sui itellectus req̄rit. sequet q̄ sua pfectio in itelligēdo ab alio dependeret. et p ꝓns in essendo. cū suū eē sit suū itelligere. cuius ꝓriū sup oñsuz ē. ¶ Itē cū oē qđ ē p̄ter ēntiā suā sit causatū ab eo vt infra oñdet. necē ē si forme p̄dicte extra deū sunt ab eo causate eē. ipe aūt ē cā rez p itellectū vt infra oñdet. ḡ deū itelligere hmōi itelligibilia p̄exigit ordine nature ad hꝰ q̄ hmōi itelligibilia sint. nō igit p hoc de⁹ itelligit multitudinē q̄ itelligibilia multa p se existūt extra eū. ¶ Adhuc. intelligibile in actu ē itellect⁹ in actu. sicut et sensibile in actu ē sensus in actu. sm vero q̄ intelligibile ab intellectu distinguit est vtrūq; in potētia sicut et in sensu patz. nā neq; visus est videns actu neq; visibile videt actu nisi cū visus informat visibili specie. vt sic ex visibili et visu vnū fiat. si igit intelligibilia dei sunt extra itellectū ipius. sequetur q̄ intellectus suus sit in potentia et similiter intelligibilia illius. et sic indigebit aliquo reducente in actu qđ est impossibile. nam hoc esset eo prius. ¶ Preterea. intellectum oportz esse in intelligente. non igitur sufficit ponere formas rerum per se existentes extra intellectum diuinuz ad hoc q̄ deus multitudinē rerum intelligat. sed oportet q̄ sint in ipso intellectu diuino.

¶ Ratōes q̄ hmōi multitudo itelligibiliū nō est nisi in intellectu diuino. .liij.

Ex eisdem etiam rationibus apparet q̄ non potest poni q̄ multitudo intelligibiliū predictorum sint in aliquo alio intellectu preter diuinum vel anime vel angeli siue intelligentie. nam sic intellectus diuinus quātum ad aliquam suam operatōem dependeret ab aliquo posteriori intellectu. qđ etiam est impossibile. sicut etiam res in se subsistentes a deo sunt. ita et que rebus insunt. vnde et ad esse p̄dictorū intelligibilium in aliquo posteriorū intellectuū pre exigitur intelligere diuinum p quod deus est causa. sequetur etiā intellectū diuinū esse in potentia cum sua itelligibilia nō sint ei ꝓiūcta. sicut etiā vnicuiq; est ppriū esse. ita et ppria opatio. nō igit eē pt vt p hꝰ q̄ aliqs intellectus ad opandū disponat. alius operationem intellectualē exequat. sed ipemet intellectus apud quē dispositio inuenit. sicut vnūqđq; ē p ēntiā

sua nō p essentiā alteri⁹. p hō igit̄ q̄ intelligibilia mul/ta sunt apud aliquē sēdōz intellectuū. nō poterit eē qđ intellectus pmus multitudinē cognoscat

¶ Solutio rationū premissaz .liij.

Premissa āt dubita/tio faciliter solui pt si diligēter ispiciat̄ q̄li ter res intellecte in intellectu existant. Et vt ab intellectu nr̄o ad diuinū intellect⁹ cognitōez p/ut ē possibile pcedam⁹. ꝯsiderandū ē qres exteriōz intellecta a nob in intellectu nr̄o nō existit sm ppriaz naturā. sz oz q̄ spēs eius sit in intellecto nr̄o p quā fit intellect⁹ in actu. exīs aūt in actu p hmōi spēm sicut p ppriā formā intelligit rē ipam. nō āt ita qđ ipm in telligere sit actio trāsiens in rē intellectā sicut calefa/ctio trāsit in calefactū. sz manet in ipo intelligente. z hz relatōem ad rē q̄ itelligit̄ ex eo q̄ spēs p̄dicta q̄ est pncipiū itellectualis opatōis. vt forma ē silitudo il/li⁹. ¶ Ulteri⁹ āt ꝯsiderandū ē q̄ itellect⁹ p spēm rei formāt⁹ intelligēdo formāt in seipo q̄ndā intētōem rei itellecte. q̄ ē rō ipius quā ꝼcat dēfinitio. Et hō q̄dez necessariū ē. eo q̄ itellect⁹ itelligit idifferēter rē absen/tem z pītē in q̄ cū itellectu imaginatio ꝯuenit. sz in/tellect⁹ hoc āplius hz q̄ etiā intelligit rē vt sepatā a cō/ditionib⁹ materialib⁹ sine q̄bus ī rez natura nō existit et hō nō posset eē nisi intellect⁹ intētione sibi p̄dictam formaret. hec āt intētio itellecta cū sit q̄si termin⁹ in/telligibil' opatōis ē aliud a specie itelligibili q̄ facit in tellectū in actu. quā oz ꝯsiderari vt itelligibil' opatō nis pncipiū. sz vtrūq; sit rei itellecte silitudo. Per hō eīm q̄ spēs itelligibil' q̄ ē forma intellect⁹ z intelligēdi pncipiū ē silitudo rei exteriōris. seqtur q̄ itellect⁹ in/tentōez formet illi rei sil'em. qđ q̄le est vnūqđq; talia opat. z ex hō q̄ intētio itellecta ē sil'is alicui rei. seqtur q̄ itellect⁹ formādo hmōi intentōnez rē illā itelligat. intellect⁹ āt diuinus nulla alia spē itelligit q̄z ēntia sua. vt supr̄ oīsuz ē. sz tm ēntia sua ē silitudo oīm re/rū. p hō ḡ sequit̄ q̄ ꝯceptio itellect⁹ diuini. put semet/ipm itelligit q̄ ē ybū ipius nō solū sit silitudo ipius dei itellecti. sz etiā oīm q̄z est diuina ēntia silitudo. Sic igit̄ p vnā spēm itelligibilē q̄ ē diuina ēntia z p vnā intentōez itellectā q̄ ē ybū diuinū multa possunt a deo intelligi.

¶ Qualr diuina essentia vna z simplex sit ppria silitudo z rō oīm intelligibiliū. .lv.

Sed rursus difficile vel impossibile alicui videri pt q̄ vnū z idez simplex vt diuina ēntia sit ppria rō siue silitudo diuersoz. Nā cū diuersaz rez sit distinctio rōne ppriaz formaz q̄ alicui sm ppriā formā sil'e fuerit. alteri nēce ē vt dissil'e ueniat. sm ho q̄ diuersa aliq̄d cōe hnt nihil phibet ea vnā silitudinē habere. sic hoz asin⁹ inq̄tū sunt animalia. ex q̄ seq̄t̄ q̄ de⁹ de reb⁹ ppriā cognitōem nō habet. sz cōem. nā sm modū q̄ silitu/do cogniti ē in cognoscēte. seqtur cognitōis opatio. sicut z calefactio sm modū caloris. silitudo eīm co/gniti in cognoscēte est sicut forma qua agit̄. optz igi tur si deus de plurib⁹ ppriā cognitōem hz q̄ ipe sit p ppria rō singuloz q̄d qualiter sit inuestigandū est Ut eīm phs dr in .viij. metaph. forme z dēfinitōes rez q̄ eas signant sunt sil'es numeris. naz in numeris vna vnitate addita vel subtracta spēs numeri variat. vt patz in binario z ternario. sil'r aūt est z in dēfinitōni bus. nā vna dīa addita vel subtracta variat spēm. suba eīm sensibilis absq; rōnali z irrōnali addito spe cie differt. In his aūt q̄ in se multa ꝯtinent nō sic se hz intellectus vt natura. nā ea q̄ ad eē alicuius rei cō iuncti req̄runt illius rei natura diuisa eē nō patitur. nō eīm remanebit aialis natura si a corpore aia sub/trahat. intellect⁹ ho ea q̄ sunt in esse ꝯiuncta. interdū distinctim accipere pt. qn vnū eoz in alterius rōnem nō cadit. z pter hoc in ternario ꝯsiderare potest bi nariū tm. z in aiali rōnali id qđ est sensibile tm. Un de intellectus id quod plura cōplectit̄ potest accipere vt ppriā ratōem plurimoz apprehendendo aliqua illoz absq; alijs. Potest eīm accipere denariū vt pro/priam ratōem nouenarij vna vnitate subtracta z si/militer in ppriam ratiōem singuloz numeroz infra inclusoz. Similiter etiam z in hoīe accipere potest ppriū exemplar aialis irrationalis inq̄tum hu/iusmodi, z singularū specieī eius. nisi aliquas diffe rentias adderet positiuas. Propter hoc quidā phs Clemens noīe dixit q̄ nobiliora in entibo sunt mīn⁹ nobiliū exemplaria. diuina aūt essentia in se nobili/tates oīmū entiū cōprehendit. nō quidē per modū cōpositōnis. sed per modū pfectōnis vt supra ostē/sum est. forma aūt oīmis tam ppria q̄z cōmunis sm illud qđ aliq̄d ponit pfectio quedā est. nō aūt imp/fectōem includit. nisi sm q̄ deficit a vero esse. intelle/ctus igitur diuinus id quod est ppriū vnicuiq; in essentia sua cōprehendere potest intelligēdo in quo eius essentia imitetur et intelligendo in quo a sua perfectione dēficit vnūquodq; vtpote intelligendo essentiā suā vt imitabilē per modū vite. z nō cogni/tionis accipit ppriā formā plante. si vero vt imita/bilē per modū cognitōnis z nō intellectus. ppriam formā animalis. z sic de alijs. Sic igitur ptz q̄ essen tia diuina inquātū est absolute perfecta potest acci/pi vt ppria ratio singuloz. vnde p eā deus propriaz cognitōez de oīmibus habere potest. Quia vero p/pria ratio vnius distinguit̄ a ppria ratōne alterius. distinctio aūt est pluralitatis pncipium. oportet in intellectu diuino distinctōnez quandā z pluralitatē rationū intellectaz ꝯsiderare sm id quod est in intel lectu diuio ē ppria rō diuersoz. vñ cū hō sit sm q̄ de⁹ intelligit, ppriz respectū assil'atōis quā hz vnaquecz

creatura ad ipm. relinq̃tur q̃ rones rerum intellectu diuino nō sunt plures vel distincte nisi fm q̃ de⁹ cognoscit res pluribꝫ z diuersis modis esse assimilabiles sibi. z fm hoc Augustinus dr. q̃ deus alia ratōe fecit hoiem. z alia equū. z rones rez pluraliter in mente diuina esse dr. In quo etiā saluat aliqualiter Platonis opinio ponentis ydeas fm quas formant oia que in rebus materialibꝫ existunt

Jō p¹ q. 14. ar. 7. Ista 2° p². j.

¶ Q̃ deus oia simul intelligit .lvi.

EX his aūt ulteri⁹ apparet q̃ deus oia simul intelligit. Intellectus em̄ noster simul actu multa intelligere nō potest. q̃ cum intellectus in actu sit intellectū actu. si plura simul actu intelligeret. seq̃retur q̃ intellectus simul esset plura fm genus vnū qđ est ipossibile. Dico aūt fm vnū genus. q̃ nihil phibet idem subiectū informari diuersis formis diuersoꝫ generꝫ sicut idē corpus est figuratū z coloratū. spēs aūt intelligibiles q̃bus intellectus formatur ad hoc q̃ ipsa sint intellecta in actu oēs sunt vnius generis. habent em̄ vnā rōnem essendi fm esse intelligibile licet res quaꝫ sunt spēs in vna essendi nō conueniant rōne vñ nec ptrarie sunt p ptrarietatē rez q̃ sunt extra animā. Et unde est q̃ qñ aliqua multa accipiunt quocūq̃z mō vnita simul intelligūt. sil'em intelligit totū cōtinuū nō partē post partē. z sil'r sil' intelligit ppoem nō pus subiectū z postea p̄dicatū. q̃ fm vnā totius spēm oēs pres cōprehēdit. Ex his igit accipe possumus q̃ q̃cūq̃z plura vna spē cognoscunt sil' pñt intelligi. oia aūt q̃ de⁹ cognoscit vna spē cognoscit que ē sua
2. ēntia vt ex dictis pz. oia igit sil' intelligere pt. ¶ Jtē vis cognoscitiua nō cognoscit aliqđ actu nisi adsit intētio. vñ z fantasmata in organo conseruata iterdū nō actu imaginamur. q̃ intētio nō refert ad ea. appetitus em̄ alias potētias in actū mouet in agētibꝫ per volūtatē. multa igit ad q̃ sil' intētio nō fert nō simul intuemur. q̃ aūt oz sub vna z eadē itentōe cadere oz sil'ē intellecta. q̃ em̄ ppatōem duoꝫ cōsiderat intentionē ad vtrūq̃z dirigit z sil'r intuet vtrūq̃z. oia aūt que sunt in diuina scia sub vna intētōe necesse ē cadere. in tēdit em̄ de⁹ suā ēntiā pfecte videre qđ ē videre ipam fm totā ꝑfutē suā sub q̃ oia cōcludunt. de⁹ igit vidē-
3. do ēntiā suā sil'r oia intuet. ¶ Amplī⁹. intellect⁹ successiue multa cōsiderātis ipossibile ē ee vnā tm̄ opatōez cū em̄ opatōes fm obiecta differāt optebit diuersaz ee opatōez intellect⁹ q̃ cōsiderabat pmū z q̃ cōsiderabat scōm. intellect⁹ aūt diuini ē vna opatio que ē sua ēntia. vt sup̄ pbatū ē. nō igit successiue sz sil'r oia sua cognita cōsiderat. ¶ Adhuc. successio sine tpe intelligi
4. nō pt. nec tps sine motu. cū tps sit nūerus mot⁹ fm pus z posteri⁹ in deo aūt ipossibile ē ee motū aliquē vt ex sup̄dictꝫ haberi pt. nulla igit in cōsideratōe diuina successio cadit. z sic oīa q̃ cognoscit simul cōsiderat

¶ Jtē intelligere dei ē ipm suū esse vt ex supradictꝫ pz. 5.
in esse aūt diuino nō est pus z posterius sed est totū simul vt supra ostensum ē. igit nec cōsideratio dei habet pus z posterius. sed oia simul intelligit. ¶ Preterea 6.
omnis intellectus intelligēs vnū post aliud est quandoq̃z intelligēs in potētia z q̃nq̃z in actu. dū em̄ intelligit pmū in actu. intelligit scōm in potētia. intellectus aūt diuin⁹ nūq̃z ē in potētia. sz ē sp̄ in actu itelligens. nō igit intelligit res successiue. sz oia sil'r itelligit. ¶ Huic aūt veritati testimoniū sacra scriptura affert. Dicit em̄ Jac. i. Apud deū nō est trāsmutatio nec vicissitudinis obumbratio.

¶ Q̃ in deo nō est habitualis cognitio. lvij Jō p⁸ q. 14. ar. j. ad. j Ista 2° p².

EX hoc aūt ē apparet q̃ in deo nō ē habitualis cognitio. In quibuscūq̃z em̄ ē habitualis cognitio. nō simul oia cognoscūtur. sed quedem cognoscuntur actu et alia cognoscunt habitu. deus aūt sil'r actu oia intelligit vt pbatū ē. nō ē igit in eo habitualis cognitio
¶ Preterea. habens habitū z nō cōsiderās ē q̃dāmō 2.
in potētia. aliter tm̄ q̃z añ intelligeret. oīsum ē aūt q̃ intellect⁹ diuin⁹ nullo mō ē in potētia. nullo igitur mō ē in ipo habitualis cognitio. ¶ Amplī⁹. oīs itel 3.
lectus habitual'r cognoscētis aliqđ est aliud ei⁹ essentia q̃z sua opatio intellectualis. q̃ ē ipa cōsideratio. intellectui em̄ habitual'r cognoscenti deest sua opatio. nō aūt eius ēntia deesse ei pt. in deo aūt sua ēntia est sua opatio vt supra oīsum est. nō ē igit in eius intel
lectu habitualis cognitio. ¶ Jtē intellect⁹ habitual'r 4
tm̄ cognoscēs nō ē in sua vltima pfectōe. vñ nec felicitas q̃ est optimū ponit fm habitū sz fm actū. si igitur de⁹ ē habitual'r cognoscēs p suā substam. fm suam substam cōsideratus nō erit vltēr pfectus. cui⁹ ptrariū 5
oīsum ē supra. ¶ Amplius. oīsum ē q̃ ipe de⁹ est intelligēs p essentiā suā. nō aūt p aliqs spēs itelligibiles ēntie superadditas. oīs aūt intellectus in habitu p aliqs spēs itelligit. nā habitus vel est habilitatio q̃dam ad recipiendū species intelligibiles. quibꝫ actu fiat intelligens. vel est ordinata aggregatio ipsarum speciez existentiū in intellectu nō fm cōpletum actum sz medio mō inter potentiā z actum. nō est igit in deo
habitualis scientia. ¶ Preterea. Habitus q̃dā qua 6
litas est. deo aūt nō potest nec qualitas nec aliqđ accidens accidere vt supra pbatū ē. nō igit cōpetit deo habitualis cognitio. Quia Jo dispō q̃ qs est habitu tantū cōsiderans aut volēs aut agēs assimilat dispositioni dormientis. hic est q̃ David vt habitualem dispositōnem a deo remoueret dicit. Ecce non dormitabit neq̃z dormiet qui custodit israel. Hinc etiam est q̃ Eccli. xxiij. dicitur. Oculi domini multo sunt lucidiores sup̄ solem nā sol sp̄ ē in actu lucēdi.

¶ Q3 cognitio dei nō est discursiua vel rōcinatiua. .lviij.

Jō p.ª p. q. 14. ar. 7. Jsta 2.ª p.ª

Ex hoc aūt ulteri9 habet q3 diuina ꝓsideratio nō ē rōcinatiua vl discursiua. Tūc em̄ rōcinatiua ē nostra cōsideratio qñ ab vno ꝓsiderato in aliud trāsim9. sicut syllogizādo a p̄ncipijs in ꝓclusiones nō em̄ ex hijs aliqs rōcinat vel discurrit q3 inspicit qliter ꝓclo ex premissis sequat. sil' vtrūq3 ꝓsiderās. hoc em̄ ꝓtingit nō argumētādo sz argumēta iudicādo sicut nec cognitio materiat ē ex hoc q3 materialia dijudicat. oīsium ē aūt q3 de9 nō ꝓsiderat vnū / ost aliud q̄si successiue sz sil'oia. nō g̃ cognitio ei9 ē rōcinatiua vel discursiua q̄tuis oēm discursum z rōcinatōnem cognoscat.

¶ Jtē oīs rōcinās alia ꝓsideratōe intuet p̄ncipia et alia ꝓclonē. nō em̄ opteret ꝓsideratz p̄ncipijs ad cōclusionē p̄cedere si ex hoc ipo q3 p̄ncipia ꝓsidērātur ꝓclusiones etiā ꝓsiderarent. de9 āt cognoscit oīa operatione vna q̄ ē sua ēntia. vt supꝫ ꝓbatū ē. nō ē igitur sua cognitio rōcinatiua.

¶ Preterea. oīs ratiocinatiua cognitio hz aliqd de potētia z aliqd de actu. naz ꝓclusiones in p̄ncipijs sunt in potētia. in diuino āt intellectu potētia nō hz locū vt supꝫ oīsuz ē. nō ē igitur ei9 intellect9 discursiu9.

¶ Amplius. in oi scia discursiua optz aliqd ee causatū. nā p̄ncipia sunt q̄dāmō cā efficiēs ꝓclonis. vñ z demōstratio dr syll's faciēs scire in diuina āt scia nihil causatū pt ee cū ipa dei scia sit ipse de9 vt ex supioribus pz. dei igitur scia nō pt ee discursiua.

¶ Adhuc. ea q̄ naturalr cognoscunt absqz rōcinatione nob sunt nota sicut de p̄mis p̄ncipijs pz. sed in deo nō pt ee cognitio nisi naturalr imo nisi ēntialis. sua em̄ scia ē sua ēntia vt supꝫ oīsum ē. dei igitur cognitio nō ē rōcinatiua.

¶ Preterea. oēm motū necesse ē reduci in p̄mū mouēs qđ ē mouēs tm̄ z nō motū. illud igitur a q̄ ē p̄ma origo mot9 optz oīno ee mouēs et nō motū. hoc āt ē intellect9 diuin9 vt supꝫ oīsuz ē optz igitur intellectū diuinū oīno ee mouētē nō motū. rōcinatio āt ē q̄dā mot9 intellect9 trāseūtis ab vno in aliud. nō ē igitur diuin9 intellect9 rōcinatiu9.

¶ Jtē qđ ē supmū in nob ē inferi9 eo qđ ē in deo. nā inferi9 nō attingit supi9 nisi in suo summo. supmū āt in nr̄a cognitōe nō ē rō sz intellect9 q̄ ē rōis origo. dei igitur cognitio nō ē rōcinatiua sz itellectual' tm̄.

¶ Amplius. a deo oīs defect9 remouēd9 ē. eo q3 ipe ē simplr pfect9 vt supꝫ oīsuz ē. sz ex ipfectōe itellectual' nature puenit rōcinatiua cognitio. nā qđ p aliud cognoscit min9 ē notū eo qđ p se cognoscit. nec ad id qđ p aliud ē notū natura cognoscēdi sufficit sine eo p qđ fit notū. i cognitōe āt rōcinatiua fit aliqd notū p aliud. qđ āt intellectualr cognoscit p se ē notū. z ad ipm cognoscēdum natura cognoscētis sufficit absqz exteriori medio. vñ manifestū ē q3 defect9 qđē intellect9 ē rō. diuina igitur scia nō est ratiocinatiua.

¶ Adhuc. absqz ratōis discursu cōprehendunt ea quoz spēs sunt in cognoscēte. nō em̄ visus discurrit ad lapidē cognoscendū cuius similitudo in visu est. diuina aūt essentia ē oīm similitudo vt supra ꝓbatū ē. nō igitur p̄cedit ad aliqd cognoscendum p rōis discursum. Patet etiā solo eoz q̄ discursum in diuinā sciam inducere vident. tū ex hoc q3 p essentiā suā alia nouit qđ qdem oīsum est nō fieri discursiue cū eius essentia se habeat ad alia nō sicut p̄ncipium ad ꝓclusiones sed sicut spēs ad res cognitas. tum ex hoc q3 incōueniens forte aliqbus videret si deus syllogisare nō posset. hz em̄ syllogizandi sciam tanqz indicans z nō syllogizādo discurrens. Huic aūt veritati rōnibus ꝓbate etiā sacra scripta testimonium phibet. Dicit em̄ Heb. iiij. Oīa nuda z apta sunt oculis eius. Que em̄ ratiocinādo scim9 nō sunt sim se nobis nuda z apta sz rōne apiunt z nudant.

Solo

¶ Q3 de9 nō itelligit ꝓpōnēdo z diuidēdo .lix.

Jō p.ª p. q. 14. ar. 14. Jsta 2.ª p.ª

Ex eadez etiā ostēdi9 pt q3 intellectus diuin9 nō intelligit p modum intellectus cōponētis z diuidentis cognoscit em̄ oīa cognoscēdo essentiā suam. essentiam aūt suam nō cognoscit cōponendo z diuidendo. cognoscit em̄ seipm sicut est. in ipo aūt nulla est cōpositio. nō igitur intelligit p modum intellectus cōponentis z diuidentis.

¶ Adhuc. ea que intellectu diuidūtur z cōponuntur nata sunt seorsum ab eo ꝓsiderari. compositōne em̄ z diuisione opus nō esset si in hoc ipo q3 de aliqua apprehēderet quid est. haberet quid ei inesset vel nō inesset. si igitur deus intelligeret per modū intellectus componētis z diuidētis. sequeretur q3 nō vno intuitu oīa consideraret. sed seorsum vnūquodq3 cuius cōtrarium supra ostēsum est.

¶ Amplius. in deo nō potest esse prius z posterius. cōpositio aūt z diuisio posterior est consideratione eius qđ quid est. que est eius p̄ncipium. in operatōne igitur diuini intellectus. cōpositio z diuisio esse nō potest.

¶ Jtem proprium obiectum intellectus est quod qd est. vnde circa hoc non decipitur intellectus nisi p accidens. circa compositōnem aūt et diuisionē decipitur sicut z sensus qui est ꝓpriorum est semp verus. in alijs aūt fallitur. in intellectu aūt diuino nō est aliquid p accidens sed solum quod p se est. in diuino igitur intellectu nō est compositio z diuisio. sed solum simplex rei acceptio.

¶ Amplius. Propositōnis per intellectum componentem z diuidentem formata compositio in ipo intellectu existit non in re que extra animam est. si igitur intellectus diuinus de rebus iudicat per modum intellectus componentis et diuidentis erit intellectus ipse compositus quod est impossibile. vt ex supradictis manifestū pt̄z.

¶ Jtem intellectus componens et diui-

dens diuersis cōpositionibꝫ diuersa dijudicat. cōpositio em intellectus cōpositōnis terminos nō excedit. vñ cōpositōem qua intellectus dijudicat hoīem esse aīal. nō dijudicat triangulū ee figurā. cōpositio ãt vl' diuisio opatio q̄dã e intellectus. si igit deus ꝓsiderat res cōponēdo ⁊ diuidēdo. sequef q' suū itelligere nō sit vnū tm̄ sed multiplex. ⁊ sic etiã sua essentia nō erit vna tm̄. cū sua operatio intellectualis sit sua essentia vt supra ostēsum e. ¶ Nō aũt ꝓpter hoc oꝓtz nos dicere q' enũciabilia ignorat. nã ēntia sua cū sit vna et simplex exemplar est oīm multipliciũ ⁊ cōpositorũ. et sic p ipam deus oīm multitudinē ⁊ cōpositōnem tam nature q̄z ratōis cognoscit. ¶ Dis aũt sacre scripture auctoritas ꝓsonat. Dicit em Isa. lv. Non em cogitatões mee cogitatões vestre. ⁊ tñ in ps. dr Dñs scit cogi. hoīm quas cōstat p cōpositōem ⁊ diuisionem intellectus ꝓcedere. Diony. etiã dr. vij. ca. de diui. no. Igit diuina sapia seipam cognoscens. cognoscit oīa. ⁊ materialia imateriali ⁊ indiuisibili diuisibilia ⁊ multa vnitiue.

¶ Q̄ a deo nō excludit veritas enũciabiliũ lx.

Ista ꝑ° ꝑ°. j.

EX hoc aũt apparet. q' licet diuini itellectus cognitio nō se habeat ad modũ intellectus cōponētis ⁊ diuidētis. nō tñ excludit ab eo veritas que fm ꝓpriam solum circa cōpositōem ⁊ diuisionē intellectus est. cuz em veritas intellectus sit adequatio intellectus ⁊ rei fm q' intellectus dr esse q' est. vel nō ee q̄d nō est. ad id in itellectu veritas ptinet q̄d itellectus dr. nō ad opatōem qua id dr. nō em ad veritatē itellectus exigit vt ipm itelligere rei adequet. cum res interdū sit materialis. intelligere vero imateriale. sed illud q̄d intellectus intelligēdo dr ⁊ cognoscit. oꝓtz ee rei eq̄tum. sez vt ita in re sit sicut itellectus dr. dr ãt sua simplici intelligētia in q̄ nō e cōpositio ⁊ diuisio cognoscit nō solũ rerũ q̄ddītates sz etiã enũciatões vt ostēsum e. ⁊ sic illud q̄d itellect' diuin' intelligēdo dr. e cōpositio ⁊ diuisio. nō g excludit veritas ab itellectu 2. diuino rõe sue simplicitas. ¶ Amplí'. cū aliq̄d incōplexũ vel dr vel intelligit ipm q̄dē incōplexũ q̄stũ e de se nō e rei equatũ nec rei inequale. cū eq̄litas ⁊ ineq̄litas fm cōparatōem dicãtur. incōplexũ ãt q̄stũ e de se nō ꝓtinet aliquã cōparatōem vel applicatōem ad rē. vñ de se nec verꝫ nec falsum dici ꝑt. sed tm̄ complexum. in quo designatur cōparatio incōplexi ad rē p notam cōpositōis aut diuisionis. itellectus tamē incōplexus. intelligēdo q̄d quid est apprehēdit q̄ddītatem rei in quadã cōparatõe ad rem. q' apprehēdit eam vt huius rei quidditatē. vnde licet ipm incōplexum ⁊ etiam definitio nō sit fm se verum vl' falsum. tamē itellectus apprehēdēs quod quid est dicitur quidem per se semꝑ esse verus. vt patz in. iij. de aīa. ⁊ si p accidens possit esse falsus inquãtum vel definitio includit aliquã ꝓtradictōem vel partiũ definitionis ad inuicē vel totius definitōis ad definitum. vnde definitio dicet fm q' intelligit vt huius vel illius rei definitio fm q' ab intellectu accipit vel simpliciter falsa si partes definitōnis nō cohereãt in inuicē. vt si dicat aīal insensibile. vl' falsa fm hanc rem ꝑ quã definitio circuli accipit vt trianguli. dato igitur per impossibile q' sic intellectus diuinus solum incōplexa cognosceret adhuc esset verus cognoscendo suaz quidditatē vt suam. ¶ Adhuc. diuina simplicitas 3. pfectōem nō excludit. quia in suo esse simplici habet quicq̄d pfectōnis in alijs rebus p quandã aggregationē pfectionũ seu formarũ inuenitur. vt supra ostēsum est intellectus aũt noster apprehēdendo incōplexa nōdum pertingit ad vltimã sui pfectōem. qz adhuc est in potētia respectu cōpositōnis vel diuisionis. sicut in naturalibꝫ simplicia sunt in potentia respectu cōmixtorꝫ. ⁊ partes respectu totius. dr igitur fm suam simplicē intelligentiã illam pfectōnem cognitōnis hz. quã intellectus noster habet p vtrãq̄z cognitōem ⁊ cōplexorꝫ ⁊ incōplexorꝫ. sed veritas ꝓsequitur intellectũ nostrũ in sui pfecta cognitōne. quãdo iam vsq̄z ad cōpositōem puenit. ergo ⁊ in ipa dei fm plici intelligentia est veritas. ¶ Item cũ deus ois bonitatis sit. vtpote oīes bonitates in se hns vt supra ostensum est. bonitas intellectus ei esse nō potest. hz verum est bonũ intellectus vt patz p ꝓm in. vi. ethi cor. ergo veritas in deo ē. Et hoc est q̄d dicit Ro. iij Est aũt deus verax. 4.

¶ Q̄ deus est veritas. lxi.

Jō ꝑª p. q. 16. ar. j. Ista ꝑ° ꝑª. j.

EX premissis aũt apparet q' ipe deus est veritas. Veritas em q̄dam pfectio intelligētie est sine intellectualis opatōnis vt dictum est. intelligere aũt rei ē sua substãtia. ipm etiam intelligere cũ sit diuinũ esse vt oñsum est. nō supueniente aliqua pfectōne perfectum est sed est p seipsum pfectum. sicut ⁊ de diuino esse supra ostēsum est. relinq̄tur igitur q' diuina substantia sit ipa veritas. ¶ Item. veritas est quedã bonitas intellectus fm ꝓm. deus aũt est sua bonitas 2. vt supra ostensum est. ergo est etiam sua veritas. ¶ Preterea. de deo nihil participatiue dici potest cuz 3. sit suum esse quod nihil participat. sed veritas est in deo. vt supra ostensum est. si igitur nō dicatur participatiue. oportet q' dicatur essentialiter vt supra ostēsum est. deus ergo est sua veritas. ¶ Amplius. licz verum ꝓprie nō sit in rebus sed in mente. fm ꝓm in vi. metaph. res tm̄ interdū vera dr fm q' actuz ꝓprie nature ꝓsequit. vt Auicē. dr in sua metaphysica q' veritas rei est proprietas esse vnius cuiuslibet rei. quod stabilitaz est ei in esse tum talis res nata est de se facere 4.

verā estimatōem. ⁊ intēctū ꝓpriā sui rōem. q̄ ē in mē te diuina imitat. sz deus ē sua ēntia. g̃ siue dc verita te intellectus loq̄mur siue dc veritate rei. de⁹ ē sua ve ritas. Hoc aūt ꝓfirmat auctoritate dñi de se dicētis Joh. xiiij. Ego sum via veritas ⁊ vita

¶ Q̄ deus est purissima veritas .lxij.

Ista 2° p². Hoc aūt ostēso ma-
1. nifestū est q̄ in deo est pura veritas cui nulla falsitas ⁊ deceptio admiscerī pōt. veritas em falsitatē nō ꝓpatit. sicut nec albedo nigre dinē. deus aūt nō solū est verus. sz est ipa veritas. g̃
2. in eo falsitas ee nō pt. ¶ Ampli⁹. intellect⁹ nō decipit in cognoscēdo qd̄ qd̄ ē sicut nec sensus ꝓprio sensibili. ois aūt cognitio diuini intellect⁹ se hz ad modū intellectus cognoscētis qd̄ q̄d ē. vt oīsum ē. impossibile ē igit in diuina cognitōe errorē siue dceptōnem aut falsitatē ee. ¶ Preterea intellectus in p̄mis
3. p̄ncipijs nō errat sz in cōclusionib⁹ interdū. ad q̄s ex p̄mis p̄ncipijs rōcinando ꝓcedit. intellectus āt diuinus nō est rōcinatiuus aut discursiuus. vt supra oīsum est. nō igit pt ee in ipo falsitas nec deceptio.
4. ¶ Itē quāto aliq̄ vis cognoscitiua ē altior. tanto ei⁹ ppriū obiectū ē vlius plura sub se ꝓtinēs. vñ id qd̄ vlius cognoscit p accns. hoc sensus cōis aut imaginatio apprehēdit sub ppio obiecto ꝓtentū. sed vis diuini intellectus ē in fine sublimitatis in cognoscēdo. g̃ oīa cognoscibilia cōparant ad ipm sicut cognoscibilia ppria ⁊ p se. ⁊ nō sm accns. in talib⁹ āt virt⁹ cognoscitiua nō errat. in nullo igit cognoscibili possibile ē diuinū intellectū errare. ¶ Ampli⁹. ꝑfus in-
5 tellectualis est q̄dā pfectio intellectus in cognoscendo. sm āt ꝑfectē intellectualē nō ꝓtingit intellectum falsum dicere. sz sp vez. vez em dicere ē bonus actus intellectus. ꝑfectis āt est actū bonū reddere. sz diuin⁹ intellectus pfectior ē p suā naturā q̃z intellectus humanus p habitū ꝑfectis. est em in fine pfectōis. relin quit igit q̄ in intellectu diuino nō pt esse falsitas
6. ¶ Adhuc. scia intellect⁹ humani a rebꝫ q̄dā mō causat. vñ puenit q̄ scibilia sunt mēsura scie humane. ex hoc em vez est q̄ intellectu dijudicat. q̄ res ita se hz et nō econuerso. intellectus āt diuin⁹ p suā sciam ē cā rerū. vñ opz q̄ scia eius sit mensura rerū. sicut ars est
Jō p³ p. q. 14. ar. 8 mēsura artificiatoꝝ. quoꝝ vnūq̄dq̃ in tm pfectū est intq̃tū arti ꝓcedat. talis igit ē cōparatio intellect⁹ diuini ad res q̄lis ē rerū ad intellectū humanū. falsitas āt causata ex ineq̄litate intellectus humani ⁊ rei nō ē in rebꝫ sz in intellectu. si igit nō eet oīmoda adequatio intellect⁹ diuini ad res. falsitas esset in rebus nō in intellectu diuino. nec tm in rebꝫ ē falsitas. q̄ tum vnūq̄dq̃ hz de ee. tm hz de veritate. nulla igit ineq̄litas ē inter itellectū diuinū ⁊ res nec aliq̄ falsi-
7 tas in intellectu diuino ee pt. Itē sicut vez ē bonum intellectus. ita falsum ē malū ipius. naturaliter em appetimus vez cognoscere. ⁊ refutam⁹ falso dcipi. malū āt in deo esse nō pt. vt pbatū ē. nō pt igit in eo ee falsitas. Hinc ē qd̄ dr Ro. iij. Est āt deus verax. Numeri. xxiij. Nō est deus quasi hō. vt mētiatur. Jo. i. Deus lux est. ⁊ tenebre in eo nō sunt vlle

¶ Q̄ diuina veritas sit p̄ma ⁊ summa ꝑfitas. .lxiij.

Ex his āt q̄ ostensa Ista 2° p².
sunt manifeste hant q̄ veritas diuina sit
1. p̄ma ⁊ summa veritas. Sicut em ē dispositio rez in ee ita ⁊ in veritate. vt pz p phm in. ij. metaph. ⁊ hoc iō. q⁹ vez ⁊ ens se inuicē ꝓsequunt. ē em vez cū dr ee qd̄ ē ⁊ nō esse qd̄ nō est. sz diuinū esse ē p̄mū ⁊ pfectissimū. g̃ ⁊ sua veritas ē p̄ma ⁊ summa.
¶ Itē qd̄ p essentiā alicui ꝓuenit. pfectissime ei ꝓue-
2. nit. sz veritas dco attribuit essentialr vt oīsum ē. sua igit veritas ē p̄ma ⁊ summa veritas. ¶ Preterea. ve-
3. ritas in nostro itellectu ex hoc ē q̄ adequat rei intellecte. eq̄litatis āt cā est vnitas. vt pz in. v. metaph. cū igit in intellectu diuino sit oīno idez intellect⁹ ⁊ qd̄ intelligit sua veritas erit prima ⁊ summa veritas
¶ Ampli⁹. illud qd̄ ē mēsura in vnoquoq̃ genere ē 4
pfectissimū illius generis. vñ oēs colores mēsurant albedo. sz diuina veritas ē mēsura oīs veritatis. veritas em nostri itellectus mēsurat a re q̄ est extra aiam. ex hoc em intellectus noster ver⁹ dr. q̄ ꝓsonat rei. veritas aūt rei mēsurat ad intellectū diuinū. q̄ ē cā rerum vt infra pbabit. sicut veritas artificiatoꝝ ad artē artificis. tūc em ꝑa est archa. q̄n ꝓsonat arti. cū g̃ deus sit p̄mus itellectus ⁊ p̄mū intelligibile. opt⁹ q̄ veritas itellectus cuiuslibet eius veritate mēsuret. si vnū qd̄q̃ mēsurat p̄mo sui generis. vt phus tradit in. x. metaph. diuina igitur veritas est prima summa ⁊ pfectissima veritas.

¶ Ratōes volentium subtrahere a dco cognitionem singularium. .lxiiij.

Q Vnt aūt q̄dā qui p-
fectioni diuine cognitōis singularū noti- Ulijs pro
cia subtrahere nituntur. Ad qd̄ q̄dē ꝓfirmā- dūt q̄dē ra-
dū septē viis ꝓcedunt. Prima ē ex ipa singularitatis j.
cōditōe. Cū em singularitatis p̄ncipiū sit materia signata. nō videt p aliquā ꝑfectē imaterialē singularia posse cognosci. si oīs cognitio p quandā assimilationē fiat. vñ ⁊ i nob ille sole potētie singularia appḧendūt. q̄ materialib⁹ organis vtunt. vt imaginatio et sensus ⁊ hmōi. itellectus āt q̄ imaterialis ē. singularia nō cognoscit. multo igit minus itellectus diuinus singulariū ē cognoscitiu⁹. q̄ maxime a materia recedit. ⁊ sic nullo mō videt q⁹ de⁹ singularia cognoscere possit. Sēda est. q⁹ singularia nō sp sunt. aut 2.
igit sp scient a deo aut q̄nq̃ scient ⁊ q̄nq̃ nō scient

primū esse nō pt qz de eo qđ nō ē nō pt cē scīa q̄ sollū veroz ē. ea aūt q̄ nō sunt vera ee nō pñt Secūdū etiā ee nō pt qz diuini intellectus cognitio ē oīno invariabilis. vt oñsum ē ¶ Tertia ē ex eo q nō oia singularia de necessitate pueniūt ꝛ q̄dā ꝓtingēter. vñ de eis certa cognitio haberi nō pt. nisi qñ sunt. certa eīm cognitio ē que falli nō pt. cognitio aūt ois que est de ꝓtingēti falli pt. cū futuz ē. pt eīm euenire oppositū ei⁹. qđ cognitō tenet. si eīm nō posset oppositū euenire. iā necessariū esset. vñ ꝛ de ꝓtingētib⁹ futuris nō pt cē in nobis scīa. ꝛ ꝓiecturalis estimatio q̄dā. supponere aūt oz oēm cognitōem rei ee certissimā ꝛ infallibilē. vt supra ostēsum ē. impossibile ē etiā q deus aliq̄d de nouo cognoscere icipiat. ppter ei⁹ immutabilitatē. vt dictū ē. ex his igit videt seq̄ q singularia ꝓtingētia nō cognoscat ¶ Quarta ē. ex hoc q quozundā singulariū cā ē voluntas. effectus aūt anteq̄ sit nō pt nisi in sua cā cognosci. sic eīm solū esse pt. anteq̄ in se ee incipiat. motus aūt voluntatis a nullo pñt p certitudinē cognosci nisi a voluntate in cui⁹ potestate ſt̄. impossibile ē igit q de hmōi singularib⁹ q̄ causaz ex voluntate sumūt. noticiā certā habeat ¶ Quinta est ex singulariū infinitate. Infinitū eīm inq̄ntū hmōi ē ignotū Nā oē qđ cognoscit sub cognoscētis cōprehensione quodāmō mensurat. cū mēsuratio nihil aliud sit q̄ quedā certificatio rei mēsurate. vñ ois ars infinita repudiat. singularia aūt sunt infinita ad minus in potētia. impossibile igit videt. q deus singularia cognoscat. ¶ Sexta ē ex ipa vilitate singulariū. Cū eīm nobilitas scīe ex nobilitate scibilis quodāmō pēdeat. vilitas etiā scibilis invilitatē scīe redundare videt. diuinus aūt intellectus nobilissimus ē. nō igit eius nobilitas patit. q de quedā vilissima inter singularia cognoscat ¶ Septima ē ex malitia q̄ in q̄busdā singularib⁹ inuenit. Cum eīm cognitū sit aliq̄ mō in cognoscēte. malū aūt in deo ee nō possit. vt supra ostēsum ē. videt sequi. q deus malū ꝛ ꝓuationē oīno nō cognoscat ſ̄z solū intellectus. q̄ est in potētia. ꝓuatio eīm nō nisi in potētia ee pt. ꝛ ex hoc sequit q nō habeat deus de singularib⁹ notitiā in quib⁹ malū ꝛ ꝓuatio inuenitur

¶ Ordo dicēdoz circa diuinā cognitōem Lxv

Ad huius autē erroris exclusionē. vt etiaz diuine scīe pfectio ostēdat. oz diligēter veritatē inq̄rere circa singula p̄dictoz. vt ea q̄ ſ̄z veritati ꝓtraria repellant. ꝓmo g̃ ostēdem⁹. q diuin⁹ intellectus singularia cognoscit Scō q cognoscit ea q̄ nō ſ̄z in actu Tertō q cognoscit ꝓtingētia futura infallibili cognitōne. Quarto q cognoscit motū volūtatis Quinto q cognoscit infinita Sexto q cognoscit q̄libet vilia ꝛ minima in entib⁹. Septimo q cognoscit mala ꝛ ꝓuationes quaslibet vel defectus.

¶ Q̄ deus cognoscit singularia Lxvi.

Q Rimo igitur ostendam⁹ q singulariū cognitio deo nō pt de esse Ostēsuz ē eīm sup q de⁹ cognoscit alia inq̄ntū ē cā eis. effect⁹ aūt diuini subsistēres ſ̄z res singulares. ꝟ eīm mō de⁹ causat res inq̄ntū facit eas ee in actu. vl̄ia aūt nō ſ̄z res subsistentes. ſ̄z hñt ee solū in singularib⁹. vt pbat in. vij. metha. de⁹ igit cognoscit res alias a se nō solū invl̄i ſ̄z etiā i singulari ¶ Itē cognitis ꝓncipijs ex qb⁹ ꝛstituit essentia rei. necce est rē illā cognoscī. sicut cognita aīa rōnali ꝛ corpe tali cognoscit hō. singularis aūt ēntia ꝛstituit ex materia designata ꝛ forma indiuiduata. sicut socratis ēntia ex hoc corpe ꝛ hac anima. vt etiā essentia hois vl̄is ex aīa ꝛ corpe. vt pz in. vij. metha. vñ sicut hec cadūt in diffinitōe hois vl̄is. ita illa caderēt in diffinitōe socratis si posset diffiniri. cuicūq̄ igit adest cognitio materie ꝛ eoz p q̄ materia designat. ꝛ forme in materia indiuiduate ei nō pt dēe cognitio singularis. ſ̄z dei cognitio vsq̄z ad materiā ꝛ accīntia idiuiduātia ꝛ formas ptingit. cū eīm suū itelligere sit sua ēntia. oz q intelligat oia q̄ sunt q̄cūq̄ mō in ei⁹ ēntia. in q̄ q̄dē ꝟtute sunt sicut in ꝓma origine oia q̄ ee q̄cunq̄ mō hñt. cū sit ꝓmū ꝛ vl̄e ꝓncipiū ēndi a q̄bus materia et accīs nō ſ̄z aliena. cū materia sit ens in potētia. ꝛ accidēs sit ens in alio. deo igit cognitio singulariū nō deest ¶ Ampli⁹. Natura gñis nō pt cognosci. nisi ei⁹ ꝟtutes ꝓmee passiones. ꝓpe cognoscant. nō eīm pfecte scīret natura nūeri si par ꝛ ipar ignorarēt. ſ̄z vl̄e ꝛ singulare ſ̄z differētie vel p se passionis entis. si igit de⁹ cognoscēdo ēntiā suā pfecte cognoscit naturā cōez entis. oz q pfecte cognoscat vl̄e ꝛ singulare. sicut aūt nō pfecte cognosceret vl̄e. si cognosceret intētōem vl̄itatis. ꝛ nō cognosceret rēvl̄em vt hoiem aut aīal. ita nō pfecte cognosceret singulare. si cognosceret rōnes singularitatis. ꝛ nō cognosceret ꝟ vel illud singulare. oz igit q de⁹ res singulares cognoscat. ¶ Adhuc. Sicut de⁹ ē ipm suū ee. ita ē suū cognoscere. vt ostēsum ē. ſ̄z ex ꝟ q ē suū ee. oz q in ipo inueniant⁹ oēs pfectōes essendi. sicut in ꝓma ēndi origine. vt supra habitū ē. optz g̃ q in ei⁹ cognitōe inueniāt⁹ ois cognitionis pfectio sicut in ꝓmo cognitōis fonte. hoc aūt nō esset. si ei singulariū notitia deesset. cū in hoc aliq̄ rū cognoscētiū pfectio ꝛsistat. impossibile ē igit euz singulariū notitiā nō habere. ¶ Preterea. In oñib⁹ virtutib⁹ ordinatis cōiter inuenit⁹ q ꝟtus superior ad plura se extēdit. ꝛ tñ ē vnita. ꝟtus ꝟo inferior se extēdit ad pauciora. ꝛ tñ multiplicat⁹ respectu illoz. sicut pz in imaginatōe ꝛ sensu Nā vna vis imaginatōis se extēdit ad oia q̄ q̄nq̄ vires sensuū cognoscūt ꝛ ad plura. ſ̄z vis cognoscitiua in deo ē supior q̄z in hoie.

quicqd g̃ hō diuersis viribꝫ cognoscit intellectu. imaginatōe ⁊ sensu. Hꝫ deus vno suo ⁊ simplici intellectu ꝓsiderat. ē igit singulariū cognoscitiuꝰ. q̃ nos sensu
6 ⁊ imaginatoe appheḋimus ¶ Amplꝰ. Diuinus intellectus ex rebꝫ cognitiōem nō sumit sicut noster sꝫ magis p suā cognitōnem ē cā rez ⁊ mēsura ipaz. vt infra ondet. ⁊ sic eiꝰ cognitio quā de rebꝫ alijs hꝫ. est ad modū practice cognitōnis. practica āt cognitio nō ē pfecta nisi ad singularia pueniat. nā practice cognitōis finis ē opatio q̃ in singularibꝫ ē. diuina igit cognitio quā de alijs rebꝫ hꝫ. se vsqz ad singularia ex
7 tēdit ¶ Adhuc. Primū mobile mouet a motore monēte p intellectū ⁊ appetitū. vt supꝫ oñsum ē. nō autē posset aliqs motor p intellectum causare motū. nisi cognosceret mobile inq̃tū natū ē moueri ſm locū. hoc ē inq̃tū ē hic ⁊ nūc. ⁊ p ꝯns inq̃tū ē singulare. intellectꝰ igit q̃ ē motor vel cā p̃mi mobil' cognoscit p̃mū mobile inq̃tū ē singulare. q̃ qdē motor vel ponit deus. ⁊ sic habet ꝓpositū. vel aliqd qđ ē infra deū cuiꝰ intellectus si pt cognoscere singulare sua ꝑtute. qđ intellectus noster nō pt. multo magis hoc pote-
8 rit intellectꝰ dei ¶ Itē agēs honorabiliꝰ ē patiēte ⁊ acto. sicut actus potētia. forma igit q̃ est inferioris gradus nō pt agēdo ꝓducere suā silitudinē in gradū altioꝛē. sꝫ forma supioꝛ pt ꝓducere agēdo suā silitudinē in gradū inferioꝛē. sicut ex ꝑtutibꝫ incoꝛruptibilibꝫ stellaꝝ ꝓducūt forme coꝛruptibiles in istis inferioribꝫ. ꝑtus aūt coꝛruptibil' nō pt ꝓducere formaz incoꝛruptibilē. cognitio āt oīs fit p assimilatōnem cognoscētis ⁊ cogniti. in hꝫ tñ dñt. q̃ assimilatio in cognitōe hūana fit p actionē rez sensibiliū in vires cognoscitiuas hūanas. in cognitōe aūt dei ē ecōuerso. p actionē forme intellectꝰ diuini in res cognitas. forma igit rei sensibilis cū sit p suā materialitatē indiuiduata. siue singularitatis silitudinē ꝓducere nō pt in hoc q̃ sit oīno immaterialis. sꝫ solū vsqz ad vires q̃ oꝛganis materialibꝫ vtunt. ad intellectū aūt ꝓducit p ꝑtutē intellectus agētis. inq̃tū oīnoa cōditionibꝫ materie exuit. ⁊ sic silitudo singularitatis forme sensibilis nō pt puenire vsqz ad intellectū hūanū. silitudo āt forme intellectus diuini cū ptingat vsqz ad rez minima. ad q̃ ptingit sua causalitas peruenit vsqz ad singularitatē forme sensibilis ⁊ materialis. intellectus igit diuinꝰ pt cognoscere singularia. non
9 aūt hūanꝰ. ¶ Prete. seḡret incōueniēs qđ ponꝫ ꝓtra Empedocle inducit. s. deū ee insipietissimū si singularia nō cognoscit. q̃ etiā hoies cognoscūt Nec āt pbata veritas etiā scꝑture sacre auctoritate confirmat Dicitur āt Hebre. iij. Nō ē ylla creatura inuisibil' in cōspectu eiꝰ Erroꝛ etiā ꝓtrarꝫ excludit Ecḋi. xvi. Nō dicas. a deo abscōdar. ⁊ ex summo q̃s mei memoꝛabit Patet etiā ex dictis q̃liter obiectio in ꝓtrariū facta
So°. instā. nō recte ꝯcludit ¶ Nā id q̃ intellectus diuinus intelligit. ⁊ si immateriale sit. ē tñ ⁊ materiez forme silitudo sicut primū principiū ꝓductiuū vtriusqz

¶ Qꝫ deus cognoscit ea q̃ nō sunt Capꝫ xvij

SEcūdo ostendēdū ē q̃ deo nō deest notitia eoꝛ etiā q̃ nō sunt. Ut em ex supdictis pꝫ. eadē ē ꝓpatio scie diuine ad res scitas q̃ scibiliū ad sciam nostram Est aūt hec ꝓpatio scibilis ad nr̄am sciam. q̃ scibile pt ee absq; eo q̃ eiꝰ scia a nobis habeat. vt ponit ex emplū phs in pdicamētis de circuli q̃dratura. nō āt ecōuerso. talis g̃ erit ꝓpatio diuine scie ad res alias q̃ etiā nō exñtiū ee pt ¶ Itē cognitio diuini intellectꝰ cōpat ad res alias sic cognitio artificis ad artificiata. cū p suā sciam sit cā rez. artifex aūt sue artis cognitōe etiā ea q̃ nōdū sunt artificiata cognoscit. forme em artis ex eiꝰ scia ef fluūt in exteriorē materiam ad artificiatoꝛ ꝓstitutōnem. vñ nihil phibet in scia artificis ee formas q̃ nōdū exteriꝰ pdierūt. sic igit nihil phibet deū eoꝛ q̃ nō sunt notitiā habere ¶ Prete. Deus cognoscit alia a se p eēntiā suā inq̃tū ē silitudo eoꝛ q̃ ab eo pcedūt. vt ex supdictis pꝫ. sꝫ cū essentia dei sit infinite pfectōis. vt supꝫ oñsum ē. q̃libet autē alia res habeat eē ⁊ pfectōem terminatā. impossibile ē q̃ vniuersitas rez aliaz adequat eēntie diuine pfectionē. extēdit igit se vis sue repsentatōis ad multa plura q̃z ad ea q̃ sūt. si igit deꝰ totaliter ꝑtutē ⁊ pfectōem eēntie sue cognoscit. extēdit se eiꝰ cognitio nō solū ad ea q̃ sūt. sꝫ etiā ad ea q̃ nō sūt ¶ Amplius Intellectus nr̄ ſm illā opatōem q̃ cognoscit qđ q̃d ē. notitiā habere pt etiā eoꝛ q̃ non sūt actu. pt em equi vel leonis eēntiā cōphēdere oīb⁹ hmōi aialibꝫ intereptis. intellectus āt diuinꝰ cognoscit ad modū cognoscētis qđ q̃d ē. nō solū ḋefinitōes sꝫ etiā enūciabilia. vt ex supdictis pꝫ. pt igit etiā eoꝛ q̃ nō sūt notitiā hr̄e ¶ Adhuc Effectꝰ aliqs in sua cā pcognosci pt etiā anq̃z sit. sic cognoscit astrologꝰ eclypsim futurā ex ꝓsideratōe ordinis celestiū motuū. sꝫ cognitio dei ē de rebꝫ oīb⁹ p cām. se em cognoscēdo q̃ ē oīm cā. alia q̃si suos effectꝰ cogñscit. vt supꝫ oñsum ē. nihil igit phibet. q̃n etiā q̃ nōdū sūt cognoscat ¶ Amp. Intelligere dei successionē nō hꝫ. sic nec eiꝰ ee. ē igit totū simul sp manēs. qđ de rōe eternitatis ē. tpis āt duratio successione ꝑtis ⁊ posterioris extēdit. ꝓportio igit eternitatis ad totā tpis durationez ē sicut ꝓportio idiuisibil' ad ꝯtinuum. nō q̃d ei' idiuisibil' qđ terminꝰ ꝯtinui ē. q̃ nō adest cuilibet pti ꝯtinui. huiꝰ em silitudine hꝫ ista tpis. sꝫ ei' indiuisibilis. qđ extra ꝯtinuū ē. cuilibet tñ pti ꝯtinui sine pūcto in ꝯtinuo signato coexistit. nā cū tps motū nō excedat. eternitas q̃ oīno extra motū ē nihil tpis ē Rursum. cū eterni ee nunq̃z deficiat. cuilibet tpi vel instāti tpis p̃sentialr adest eternitas. cuiꝰ exēplū vtcūqz in circulo ē videre. pūctū em inter circūferētias signatū. ⁊ si idiuisibile sit nō tñ cuili-

14.ar.9. Jsta 2° p².

bet puncto alij fm situ coexistit simul. ordo em situs ōtinuitatē circūferētie facit. cētrū vo qđ ē extra circū ferētiā ad qđlibet pūctū in circūferētia signatū dire/cte oppōnē hz. ąęqđ igit in ąęūqz pte tpis est coex/istit eterno qsi pns eidē. z sic respectu alteri⁹ ptis tpis sit pteritū vel futurū. eterno aūt nō pt aliqđ psentialr coexistere nisi toti. qz successionis durationē nō hz. ąęqđ igit p totū discursum tpis agit. diuin⁹ intellect⁹ in tota sua eternitate intuet qsi pns. nec tm qđ qđā pte tpis agit sp fuit exns. relinqt igit q⁹ eoz q fm dē curſuz tpis nōdū sūt. dē notitia hz. ¶ Per has igit rō nes apparet q⁹ dē nō entiū notitia hz nō tm oia non entia eādē hnt habitudinē ad ei⁹ sciam. ea em q nō sūt nec erūt nec fuerūt. a deo sciunt qsi ei⁹ ſtuti possi/bili. vñ nō cogscit ea vt entia aliqliter in seipis sz ex istētia solū in diuina potētia. q qđē a qbusdā dicūt

Duplex notitia

a deo cognosci sz notitia simplicis itelligētie. Ea vo q sunt psentia pterita vel futura nob cognoscit deus fm q sūt in potētia sua z in ppriis causis z in seip/sis. z hoz cognitio dr notitia visionis. nō em dē⁹ rez q apud nos nōdū sunt vidit solū ee qđ hnt in suis causis. sz etiā illud qđ hnt in seipis. inqz tū ei⁹ eterni tas ē pns sua idiuisibilitate oī tpi. z tm oē ee qđcūqz rei dē⁹ cognoscit p essentiā suā. nā sua entia ē repsen tabil fm multa q nō sunt. nec erūt nec fuerūt. ipa etiam ē silitudo ꝓtutis cuiuslibet cause. fm quā preex/istūt effectus in causis. ee etiā cuiuslibet rei qđ hz in seipa ē ab ea exēplariter deductū. sic igit nō entia co/gnoscit dē⁹ inqz tū aliq mō hnt ee vel in potētia creat vl in causis suis vel in seipis. qđ rōni scientie nō obsistit

opi⁹ q̄rūdā

His ār q pmissa sunt etiā scripture sacre auctoritas testimoniū phibet. dr em Eccl. xxiij. Dño deo nostro añqz crearet nota sūt oia. sicut z post pfectū cognoscit oia. Et Hiere. p. Priusqz te formarē in vtero. noui te. Patz ār ex dictis q nō cogimur dicere. sicut qdam dixerūt. deū vl singularia cognoscere. qz cognoscit ea in causis vlis tm. sicut q cognoscereet eclypsim hāc. nō put hec. sed put puenit ex oppōne. cū ostē/sum sit q⁹ diuina cognitio se extēdit ad singularia. p ut sunt in seipsis.

¶ Qz dē⁹ cognoscit singularia ōtingen/tia futura Lxviij

Jđ p⁹ ꝑt. q 14. ar. 13 Jđ. p scp. d 38. Jđ. de veri. q. 2. ar. 12 Jsta 2° p².

THis autem ita aliqualiter patere pt. q ōtingētiū singulariū ab eterno deus infallibilē scientiā habuit. nec tm ōtingētia ee desistūt. Cōtingēs em certitudini cognitōis nō repugnat. nisi fm q futurū ē. nō aūt sz q pns ē. ōtinges em cū futurū ē pt nō ee. z sic cogni/tio estimātis ipm futurū ee falli pt. fallet em si nō erit qđ futurū ee estimauit. ex q ār pns ē. p illo tpe nō pt nō ee. pt ār in futurū nō ee. sz hm nō ia ptinet ad ōtin/gēs put pns ē. sz put futurū est. vñ nihil certitudini sensus deperit. cū qs videt currere hoiem. quis hm dī ctū sit ōtingēs. ois igit cognitio q sup ōtingēs fert put ꝑsens ē. certa ee pt. diuini aūt intellect⁹ intuit⁹ ab eterno fert in vnūqđqz eoz q tpis cursū pagunt put pns ē. vt supra ostēsum ē. relinqt igit q⁹ de ōtingē tib⁹ nihil phibet deū ab eterno sciam infallibilē habe re. ¶ Itē. ōtingēs a necessario differt fm q vnūqđqz 2. in sua cā ē. ōtingēs em sic in sua cā ē. vt nō esse ex ea possit z ee. necarū aūt ex sua cā nō pt nō ee. scdm id vo q⁹ vtrūqz horū in se ē nō differt qz tū ad ee supa qđ fundat. vez qz in ōtingēti fm id q⁹ in se nō ē esset nō ee. sz solū ee. lz in futurū ōtingēs possit nō ee. diuin⁹ aūt intellectus ab eterno cognoscit res non solū fm ee qđ hnt in causis suis. sz etiā fz ee qđ hnt in seipis nihil igit phibet ipm habere eternā cognitōem de cō/tingētib⁹ infallibilē. ¶ Amplī⁹. Sicut ex cā necessa/ria seqt effect⁹ certitudinalr. ita ex cā ōtingēti cōple/ta si nō impediat. sz cū dē⁹ cognoscat oia. vt ex supdictis patz. scit nō solū cās ōtingētiū sz etiā ea qb⁹ pnt impediri. scit igit p certitudinē an ōtingētia sint. vel nō sint. ¶ Adhuc. Effectū excedere sue cause pfectio/nē nō ōtingit. interdū tm ab ea deficit. vñ cū in nob causaret cognitio ex reb⁹ ōtingit interdū q necaria nō p modū necessitatis cognoscim⁹ sz pbabilitatis sic ār apd nos res sūt cā cognitōis. ita diuina cognitio ē cā rez cognitaz. nihil igit phibet ea in se cōtin/gētia ee. de qb⁹ dē⁹ necessariā sciam hz. ¶ Preterea. effe 5 ctus nō pt ee necessar⁹. cui⁹ cā est cōtingēs. ōtingit em effectū ee remota cā. effect⁹ aūt vltimi cā ē z pxi/ma z remota. si igit prima fuerit cōtingēs ei⁹ effectū ōtingētē oz ee. etiā si in cā remota necaria sit. sic plā te nō necario fructificāt. quis mot⁹ solis sit necessa/rius ꝓpter causas intermedias cōtingētes. scia ār dei et si sit cā rez scitaz p ipam. est tm cā remota ei⁹. igit necessitati scitoz cōtingētia nō repugnat. cū cōtigat 6 cās intermedias ōtingētes ee. ¶ Itē scia dei vera non cēt z pfecta. si nō hm mō res euenirēt sicut dē⁹ eas eue/nire cognoscit. dē⁹ ār cū sit cognitor tot⁹ ee cuius ē. ꝓncipiū. cognoscit vnūquēqz effectū nō solū in se sz etiā in ordine ad qslibet suas cās primas. ordo aūt ōtingētiū ad suas cās primas ē. vt ōtingēter ex eis puenīat. cognoscit igit dē⁹ aliq euenire z ōtingenter euenire. sic igit diuine scie certitudo z veritas rez cō tingētiā nō tollit. ¶ Patz igit ex dictis qđ obiectio cognitōi ōtingētiū in deo repugnās sit repellēda. nō Corre. ifert em posterioz variatio. ꝓpter variabilitatē inducit. cū ōtigat ex causis necessarijs ꝓmis effect⁹ vltimos ōtingētes ꝓcedere. res ār a deo scite nō sūt ꝓpter ei⁹ scia sic apd nos ē. sz ea posteriores. nō em seqt. si id qđ ē a deo scitū variari pt. q⁹ ei⁹ scia possit falli vl qliter/cūqz variari. fm ꝓns igit accipimur. sz qz nra cogni tio rez variabiliū variabil ē. ꝓpter hm in oi cognitōe hm necario accidere putet. Rursus. cū dr. dē⁹ scit vel sci uit hm futurū. mediū qđdā accipit inter diuinā sciam

et rē scitam. s. tps in q̄ est locutio respectu cui⁹ id qđ a deo scitū đr ē futurū. nō āt respectu diuine scie ē futurū. q̄ in mometo eternitatis exīs ad oīa p̄sentialr se hz. respectu cui⁹ si tps locutois de medio subtrahat. nō ē dicere h̄ eē cognitū q̄si ñ exīs. vt locū habeat q̄stio. q̄ q̄rit an possit nō eē. sz sic cognitū diceret a deo vt iā in sua eentia visum. q̄ posito nō remanet pdicte q̄stioni loc⁹. qr qđ iā est nō pt q̄tū ad illud instans nō eē. excepto igit accidit ex h̄. q tps in q̄ loq̄mur co existit eternitati. vel etiā tpus pteritū qđ designat. cū đr. deus sciuit. vñ habitudo tpis p̄teriti vl p̄ntis ad futurū eternitati attribuit. qđ oīno ei non ꝓpetit. et ex h̄ accidit fm accīs falli. ¶ Prete. si vnūqđq; a deo cognoscit sic p̄sentialr visum. sic neccariū erit eē qđ deus cog̃scit. sic neccariū ē sortē sedere. ex h̄ q sedere videt. h̄ aūt nō neccariū ē absolute velut a q̄busdā đr. necessitate p̄ntis. sz sub ꝓditōe vel neccitate p̄ntie. hec eīm ꝓditional' ē neccaria. si videt sedere sedet. vñ si ꝓditōnal' in cathegoricā trās ferat. vt dicat. qđ videt sedere necce ē sedere. pz eā de dicto itellectā et ꝓpositā esse verā. de re ho intellectā et diuisam eē falsaz. et sic ī his et in oīb⁹ silib⁹ q̄ dei sciam circa p̄tigētia oppugnantes argumētāt. fm ꝓpōnēz diuisionē fallūt. ¶ Qz āt deus futura p̄tigētia sciat etiā auctoritate scripture sacre ondit. đr eīm. Sap. viij. de diuina sapietia Signa et mōstra scit añq̄ fiāt. et eucr⁹ tēpoz et sec'loz Et Eccli. xxxix. Nō ē q̄cq̄ abscōditū ab oculis ei⁹. a sec'lo vsq; in seculū respicit. Et Isa. xlviij. Predixi tibi ex tunc anteqū veniret indicaui tibi.

¶ Qz deus cog̃scit mot⁹ volūtatis. Lxix.

Jđ p⁹ pt⁹. q⁹ 57. ar. 4 Jsta ꝯ⁹ p².

POeinde oportet ostē dere. q deus cognitōes mētiū et volūtatis cordiū cog̃scat p̄tute in cā. cum ipe sit vle essendi p̄ncipiū. Omne eīm qđ q̄cūq; mō ē cognoscit a deo. inq̄tū sua eentia cognoscit. vt supra ostēsum est. ens aūt qđdā in aīa est. qđdā in rebus extra aīam. cognoscit igit deus oēs hnins entis drias. et q̄ sub eis ꝓtinēt. ens aūt in aīa est qđ ē in volūtate vel cogitatōe. relinq̄t q̄ q deus ea q̄ sunt in cogitatōe et volūtate cognoscat. ¶ Ampli⁹. sic deus cognoscēdo sua essentia alia cognoscit. sic p cognitōem cause cognoscūt effect⁹. oīa igit deus cognoscit sua eentia cog̃scēdo ad que sua causalitas extēdit. extēdit āt ad opatōes intellect⁹ et volūtatis. nā cū q̄libet res opet p suā formā a qua ē aliqđ eē rei. oz fontale p̄ncipiū totī⁹ eē. a q̄ ē etiā oīs forma oīs opatōis p̄ncipiū eē. cū effect⁹ causar scīaz in causas p̄mas p̄ncipali⁹ reducāt. cognoscit igit deus cogitatōes et affectōes mētis. ¶ Itē. sicut esse suū est p̄mū et p h̄ oīs eē cā. ita suū intelligere est p̄mū et p hoc oīs intellectual' opatōis intellectualis cā. sicut igit deus cognoscēdo suū eē vel intelligēdo cognoscit eē cuiuslibet rei. ita cog̃scēdo suū intelligere et velle cognoscet oēm cogitatōem et volūtatē. ¶ Ad huc. Deus nō solū cognoscit res fm q in seipis sūt sed etiā fm q sunt in causis suis vt ex supdictis pz cognoscit eīm ordinē cause ad suū effectū. sz artificiata sūt in artificib⁹ p intellectū et volūtatē artificū. sicut res naturales sūt in causis suis p ꝓtutes causar. sicut eīm naturales assimilāt sibi suos effect⁹ p suas ꝓtutes actiuas. ita artifex p intellectum inducit formā artificiati p quā assimilat sue arti. similis rō ē de oīb⁹ q a ꝓposito agunt. scit igit deus et cogitatōes et volūtates ¶ Itē. deus nō min⁹ cognoscit substātias intellectuales q̄z ipe vel nos substantias sensibiles. cū substantie intellectuales sint magis cognoscibiles puta magis in actu exīntes. informatōes aūt et inclinatōes subarz sensibiliū cognoscūt et a deo et a nobis cū igit cogitatio aīe sit p informatōem quādā ipsi⁹. affectio aūt qđā sit inclinatio ipsi⁹ ad aliqđ. nā ipam inclinationē rei naturalis appetitū naturalē dicim⁹. relinq̄t q deus cogitatōes et affectōes cordiū cognoscat. Hoc aūt testimonio sacre scripture ꝓfirmat. đr eīm in ps. Scru. cor. et re. de⁹. et puer. xv. Infernus et pditio coram deo. q̄nto magis corda filioz hoiz. et Jo. xx. Opus ei nō erat vt q̄s testimoniū phiberet de hoīe. ipe eīm sciebat qđ esset in hoie. dominiū aūt qđ h̄z volūtas supra suos actus p qđ in eius ē potestate velle vel nō velle. excludit determinatōem ꝓtutis ad vnū et violētiā cause exterius agētis. nō aūt excludit influētiā superioris cause. a qua est ei esse et opari. et sic remanet causalitas in eā p̄ma q̄ de⁹ ē respectu motuū volūtatis vt sic de⁹ scīpm cognoscēdo hmōi cognoscere possit.

Jđ p⁹. p. q⁹ 14. ar. 12. Jđ. p scp. d 39. q. p. ar. 3 Jđ. de ver. q. 2. ar. 9 Jsta ꝯ⁹ p².

¶ Qz deus cognoscit infinita Lxx

POst hoc ostendendū ē q de⁹ infinita cognoscat. Cognoscēdo eīm se eē cām rez. alia a se cognoscit. vt ex supioribus pz. ipe eīm ē cā infinitoz. sed ifinita sunt entia. ē eīm oīm coz q̄ sūt cā. ē igit infinitoz cognoscentiū. ¶ Itē. de⁹ suā ꝓtutē pfecte cognoscit. vt ex supdictis pz. ꝓtus aūt nō pt cognosci pfecte. nisi cognoscāt oīa in q̄ pt. cū fm ea q̄titas ꝓtutis q̄dāmō attendat. sua āt ꝓt⁹ cū sit ifinita. vt oīsum ē supra. ad infinita se extēdit. ē igit de⁹ infinitoz cognitor. ¶ Ampli⁹. si dei cognitio ad oīa se extēdit. q̄ q̄litercūq; mō sunt. vt oīsum ē. oz q nō solū cognoscat eus actu. sz etiā eus in potētia. sz in reb⁹ naturalib⁹ ē infinitū in potētia. vñ nō actu vt pbat ph⁹ in. iij. physi. cognoscit igit de⁹ infinita. sicut vnitas q̄ ē p̄ncipiū numeri infinitas spēs nūeroz cognosceret. si cognosceret q̄c qđ ē in se in potētia. ē eīm vnitas potētia oīs nūerus ¶ Ampli⁹ De⁹ p essentiā suā sicut qđā medio exēplari alia cognoscit. sz cū sit pfectōis ifinite. vt supra ostēsum ē. ab ipo exēplari pnt infinita h̄ntia ifinitas pfectōes. qr nec aliqđ vnū eoz nec q̄libet plura exēplata

pfectõem exẽplaris adeq̃re pñt. ⁊ sic sp remanet nouus mod⁹. q̃ aliq̃d exẽplatũ ipm imitari possit. nihil igit̃ phibet ipz p ẽntiã siã infinita cog̃scere¶ Prece dẽ suũ itelligere. sic igit̃ suũ ee ẽ infinitũ. vt ostẽ sum ẽ. ita suũ itelligere ẽ infinitũ. sic aũt se hz finitũ ad finitũ. ita se hz infinitũ ad infinitũ. si igit̃ scõm itelligere nrm. qđ finitũ ẽ. finita capere possum⁹. ⁊ dẽ sm suũ itelligere infinitũ. infinita capept¶ Ꝟ. Intellect⁹ cognoscẽs maximũ intelligibile nõ min⁹ cognoscit minora ſz magis. vt ptz p phm in. iij. de aĩa. qđ ex hẽ p̃uenit. qz intellect⁹ nõ corrũpit̃ ex excellẽti itelligibili sic̃ sensus. ſz magis pficit̃. ſz si accipiãt infinita entia siue sint eiusdẽ spẽi. vt infiniti hoies. siue infinitae speciẽ etiã si aliq̃ vel oĩa ẽnt infinita sm q̃titatẽ. si hoc esset possibile. vniuersum eoz eẽt minoris infinitatis q̃ dẽ⁹. nã qđlibet eoz ⁊ oĩa simul haberẽt ee receptũ ⁊ limitatũ ad aliquã spẽm vel gen⁹ ⁊ sic sm aliq̃d esset finitũ. vñ ꝛeficeret ab infinitate dei. q̃ ẽ infinit⁹ simpl̃r vt supꝛ ostũm ẽ. cũ igit̃ dẽ⁹ pfecte scipm cognoscat. nihil phibet eũ etiã illã summã infinitoz cognoscere. 7 ¶ Adhuc. q̃sto aliqs itellectus ẽ efficacioꝛ ⁊ limpidioꝛ in cog̃scẽdo. tãto ex vno pt plura cog̃scere. sicut ois hẽtus q̃sto ẽ fortioꝛ. tãto ẽ magis vnita. itellect⁹ aũt diuin⁹ sm efficaciã siue pfectõem ẽ infinit⁹. vt supꝛa ostũm ẽ. pt̃ g̃ p vnũ qđ ẽ sua ẽntia infinita cog̃sce 8 re¶¶ Prete. Intellect⁹ diuin⁹ ẽ pfect⁹ simpl̃r. sicut ꝛ ei⁹ ẽntia. nulla igit̃ pfectio itelligibil̃ ei deest. ſz id ad qđ ẽ in potẽtia itellect⁹ nr̃. ẽ ei⁹ pfectio itelligibilis. ẽ aũt in potẽtia ad oĩa spẽs itelligibiles. spẽs aũt hmõi ſz infinite. nã etiã nũeroꝛ spẽs ifinite ſz ⁊ figuraꝛ. re 9 linq̃t igit̃ q deꝰ oĩa infinita hmõi cognoscat¶ Jtẽ cũ intellect⁹ nr̃ sit cognoscitiu⁹ infinitoꝛ in potẽtia. pt̃ eñ in ifinitũ spẽs nũeroꝛ multiplicare. si itellectus diuinus nõ cognoscꝛet ifinita etiã actu. seq̃ret q vl plurium eẽt cognoscitiu⁹ intellect⁹ hũanus q̃ diuinus. vel q itellect⁹ diuin⁹ nõ cognoscꝛet oĩa actu q̃ rũ ẽ cognoscitiu⁹ in potẽtia. q̃z vtrũq; ẽ impossibile 10 vt ex supdictis pz¶ Adhuc. infinitũ cognitõi repugnat. inq̃tũ repugnat nũeratõi. nã ptes ifiniti numerari sm se ipossibile ẽ q̃si ꝺdictõez iplicãs. cog̃scere aũt aliq̃d p nũeratõem suaꝛ ptiũ ẽ intellect⁹ successiue cognoscẽtis ptẽ post ptẽ. nõ aũt intellect⁹ simul diuersas ptes apphẽdẽtis. cũ igit̃ diuin⁹ itellect⁹ absq; successione cognoscat oĩa sil̃ nõ magis ipedit̃ cog̃sce 11 re ifinita q̃ finita¶ Amplꝰ. ois q̃titas in q̃dã multiplicatõe ptiũ ꝺsistit. ⁊ ꝓpter hẽ nũerus ẽ ꝑma q̃titatũ. vbi g̃ pluralitas nulla dñam opaf. ibi nec aliq̃d qđ q̃titatẽ ꝺseq̃t aliquã dñam fac. in cognitiõe aũt dei plura hẽ mõ cognoscũt vt vnũ cũ nõ p diuersas spẽs ſz p vnã spẽm. q̃ ẽ dei ẽntia cognoscãt. vñ ꝛ simul multa cognoscũt a deo. ⁊ ita in dei cognitõne nulla dñam pluralitas facit. g̃ nec ifinitũ. qđ q̃titate ꝺseq̃t. nihil g̃ differt ad intellectũ diuinũ infinitorũ ⁊ finitoꝛ cognitio. ⁊ sic cũ cognoscat finita. nihil phibet etiã eũ cognoscere infinita Huic aũt ꝺsonat qđ in ꝑs dr. Et sapiẽtie ei⁹ nõ ẽ nũerus. Patz etiã ex ꝓdictis. q̃re intellectus nr̃ infinitũ nõ cognoscit sicut intellect⁹ diuinus. Differt aũt intellectus nr̃ ab intellectu diuino q̃tũ ad q̃ttuoꝛ. q̃ hãc dñam faciunt. Primũ ẽ. q intellect⁹ nr̃ simpl̃r finitus ẽ. diuin⁹ aũt infinitus Scõm ẽ. q cũ intellectus noster diuersa p diuersas spẽs cognoscat. nõ pt infinita sm vnã cognitõem sicut intellectus diuinus. Tertiũ ẽ ex hẽ ꝓuenies q intellect⁹ nr̃ qz per diuersas spẽs diuersa cognoscit. nõ pt simul multa cognoscere. ⁊ ita infinita cognoscere nõ posset nisi successiue ea numerãdo. qđ nõ ẽ in intellectu diuino. q̃ simul multa intuet q̃ si p vnã spẽm visa Quartũ ẽ q intellect⁹ diuin⁹ ẽ corũ q̃ sunt. ⁊ eoꝛ q̃ nõ sunt. vt oñsuꝫ ẽs¶ Patz etiã quõ ꝟbũ plũ q̃ dr q infinitũ sm q infinitu ẽ ignotũ. presenti sententie nõ obuiat. qz cũ infiniti rõ q̃titati cõpetat. vt ipe dr. infinitũ. vt ifinitũ cognoscerẽt. si p mẽsuratõem suaꝛ ptiũ notũ eẽt. hec eñ ẽ ꝓpria cognitio q̃titatis. sic aũt deꝰ nõ cognoscit. vñ vt ita dicat nõ cognoscit infinitũ sm q ẽ ifinitũ sz sm q ad suã sciam se hz. ac si eẽt finitũ vt oñsum ẽ Sciẽdũ ẽ tñ q deus ifinita nõ cognoscit sciã visionis. vt ꝟbis aliqꝛ vtamur. qz ifinita nõ ſz actu. nec fuerũt nec erũt. cuꝫ generatio ex neutra pte sit ifinita sm fidẽ catholicã. scit tñ ifinita sciã simplicis itelligẽtie. put scit etiã q̃ nõ sunt. scit eñ deus ifinita. q̃ nec sunt nec erũt nec fuerũt. q̃ tñ sunt in potẽtia creature. ⁊ scit etiã ifinita q̃ sunt in potẽtia sua. q̃ nec ſz nec erũt nec fuerũt. vnde q̃tũ ad q̃stionẽ de cognitõe singulariũ ptinet. mirari pt p interẽptionẽ maioris. nõ eñ singularia sunt infinita. si tñ essent. nihilominus deꝰ ea cognosceret.

Xxij. ¶ Q deus cognoscit vilia

Hdr aũt habito ostẽdendũ ẽ q deus cognoscit vilia. ⁊ q hẽ nobilitati scie ei⁹ nõ repugnat. sed attestat. Quãto eñ aliq̃ ꝟtus actiua ẽ fortioꝛ. tãto in remotioꝛa suã actõez extẽdit. vt etiã i sensibiliũ actõibꝰ apparet. vis aũt diuini itellect⁹ in cog̃scẽdo res sil̃ak virtuti actiue. itellect⁹ eñ diuinus nõ recipiẽdo a rebꝰ cognoscit. ſz magis p hẽ q eis ifluit. cũ igit̃ sit ifinite ꝟtutis in itelligẽdo. vt ex supdictis pz. oz q eius cognitio vsq; ad remotissima extẽdat. ſz gradus nobilitatis ⁊ vilitatis in oĩbꝰ entibꝰ attẽdit̃ sm ꝓpinq̃tatẽ ⁊ distãtiã a deo. q̃ ẽ infinite nobilitatis. g̃ q̃tũcũq; vilissima in entibꝰ dẽ⁹. ꝓpter maximã ꝟtutẽ sui itellectus cognoscit¶ Preterea. oẽ qđ ẽ in eo q est. vel q̃le q̃d est. actu est. ⁊ sil̃itudo ꝑmi actus ẽ. ⁊ ex hẽ nobilitatẽ hz. qz etiã qđ potẽtia ẽ. ex ordine ad actũ nobilitatis ẽ pticeps. sic eñ ee dr. relinq̃t igit̃ q vnũq̃q; in se ꝺsideratũ nobile ẽ. sed vile dr respectu nobilioris. a deo aũt distãt nobilissime aliaꝛ res nõ minus

Jsta ꝑ°. ꝑ°

Corre. ifert.

Alĩ corrolariũ infert.

q̄z vltime rez creatar distent a supmis. si igit hec di
stātia ipediret diuinā cognitōem. multo magis ipe
diret illa. z sic seq̄ret. q nihil de⁹ cogīsceret aliud a se
qđ sup̄ improbatū ē. si igit aliq̄d aliud a se cognosce
ret q̄ztūcūq; nobilissimū. pari rōne cognosceret qđli
3. bet q̄ztūcūq; dicat vilissimū ¶ Amplio. Bonū ordi
nis vniuersi nobilius est q̄libet pte vniuersi. cū ptes
singule ordinēt ad bonum ordinis. q̄ ē in toto sicut
ad finē. vt p phm pz in. xi. metha. si igit de⁹ cognosce
ret aliquā aliā naturā nobilē. maxime cognosceret
ordinē vniuersi. h aūt cognosci nō pt. nisi cognoscāt
nobiliora z viliora in q̄rū distantijs z habitudinib⁹
ordo vniuersi ꝓsistit. relinq̄t igit q de⁹ cognoscit nō
4 solū nobilia sz etiā q̄ vilia reputāt ¶ Adhuc. vilitas
cognitor in cognoscētē nō redūdat p se. h ē em rō
ne cognitōis vt cognoscēs ꝓtineat spēs cogniti fm
modū suū. p accīs ār pt redūdare in cognoscētē vili
tas cognitor. vel eo q dū vilia ꝓsiderat a nobilio
ribꝫ abstrahit cogitādis. vl eo q ex ꝓsideratōe viliū
in alijs indebitas affectōes inclinat. qđ q̄dē in deo
ē nō pt. vt ex dictis pz. nō igit derogat diuine nobi
litati viliū rez cognitio. sz magis ptinet ad diuinā
5 pfectōem. fm q oia in seipa hz. vt sup̄ oñsuz ē ¶ Ad
huc. Virtus aliq̄ nō iudicat pua. q̄ in pua pt. sz que
ad pua determinat. nā ꝑfectus q̄ in magna pt. etiam in
pua pt. cognitio ḡ q̄ simul pt in nobilia z vilia nō ē
iudicāda vilis. sz illa q̄ in vilia tm̄ pt. sicut in nobis
accidit. nā alia ꝓsideratōne ꝓsideram⁹ diuina z hu
mana. z alia scia ē vtriusq;. vñ ꝓpatōe nobiliorꝭ in
feriorꝭ viliorꝭ reputat. in deo āt nō ē sic. nā eadē scia z
ꝓsideratōe seipm z oia alia ꝓsiderat. nō igit ei⁹ scie
aliq̄ vilitas ascribit ex hoc q q̄cūq; vilia cognoscit.
Nuic āt ꝓsonat qđ dr. Sap. vij. de diuina sapictia.
q attingit vbiq; ꝓpter suā mūditiā. z nihil inq̄na
tū icurrit in illā ¶ Patz etiā ex dictis q rō q̄in op
positū obijciebat. oīse veritati nō repugnat. nobili
tas em̄ scie attendit fm ea ad que ꝓncipalr ordinatur
scia. z nō ad oia q̄cūq; in scia cadūt. sub nobilissima
em̄ scia apd nos cadūt nō solū supma in entib⁹ sed
etiā ifima. nā phia ꝓma ꝓsideratiōem suā extendit a
ꝓmo ente ad ens in potētia. qđ ē vltimū in entibus.
Sic āt sub diuina scia ꝓphēdūt ifima entiū q̄si cuz
ꝓncipali cognito sil nota. diuina em̄ essentia ē ꝓnci
pale a deo cognitū. in q oia alia cognoscūt. vt supra
oñsum ē. Patz etiā q hec veritas nō repugnat dictꝫ
phi in. xi. metha. nā ibi itendit oñdere. q diuinus itel
lect⁹ nō cognoscit aliud a se. qđ sit sui itellect⁹ pfectō
q̄si ꝓncipale cognitū. z fm hūc modū dt q vilia me
So⁹ pōnis obiecte h⁹ ignorāt q̄ cognoscāt. q̄n. s. ē alia cognitō viliū z
nobiliū. z viliū ꝓsideratō ꝓsideratōez nobiliū ipedit

Jō p⁹ ꝑt. q 14. ar. 10 Jsta ꝓ p⁹. j

¶ Qz deus cognoscit mala Lxvij.

ITem restat ostende
re q de⁹ etiā cognoscat mala. Bono em̄ co
gnito malū opponitū cognoscit. sed deus cognoscit
oia pticularia bona qđ mala opponunt. cognoscit
igit deus mala ¶ Preterea. Cōtrariorꝫ rōnes in aīa 2
nō sunt ꝓtrarie. als nō simul essent in aīa. nec simul
cognoscerēt. rō ergo qua cognoscit malū. nō repu
gnat bono. sz magis ad rōnem boni ptinet. si igit in
deo ꝓpter suā absolutā pfectōem inueniunt oēs rō
nes bonitatis. vt sup̄ ostensum ē. relinq̄t q in ipo sit rō
qua malū cognoscit. z sic ē etiā maloz cognoscitiu⁹. 3.
¶ Jtē. vez ē bonū intellectus. ex hoc em̄ aliqs itelle
ctus dr bonus q vez cognoscit. vez aūt nō solū est
bonū. cē bonū. sed etiā malū. cē malū. sicut em̄ vez est
cē qđ ē. ita vez ē nō. cē. qđ nō ē. bonū igit intellectus
etiā in cognitōe mali ꝓsistit. sed cū diuinus itellect⁹
sit pfectus bonitate. nō pt deesse sibi aliqua itellectua
liū pfectionum. adest igitur sibi maloz cognitio 4
¶ Amplio. Deus cognoscit rez distinctōem. vt sup̄
ostensum ē. sz in rōne distinctōis est negatio. distincta
em̄ sunt. quoz vnū nō ē aliud. vñ z ꝓma q̄ seipis di
stinguunt mutuo negatōem includūt. rōne cuius ne
gatiue ꝓpositiones in eis sunt imediate. vt nulla q̄li
tas ē substātia. cognoscit em̄ deus negatōnem. ꝓpa
tio aūt q̄dā negatio est in subiecto determinato. vt
in. iij. metha. ostēdit. cognoscit igit ꝓpatōem. z per
ꝓsequēs malū. qđ nihil est aliud q̄ ꝓpatio debite per
fectōnis ¶ Preterea. Si deus cognoscit oēs spēs re 5.
rū. vt supra ostensum ē. z ꝓbatū. z etiā a q̄busdā phis
ꝓcedit. z ꝓbat. oz q cognoscat ꝓtraria. tū qz quoꝝ
dā genez spēs sunt ꝓtrarie. tū qz dne genez sunt cō
trarie. vt pz in. x. metha. sed in ꝓtrarijs includit op
positio forme. z ꝓpatōis. vt ibidē habet. g̈ oz q deus
cognoscat ꝓpatōem. z sic p ꝓsequēs malū ¶ Adhuc 6
Deus nō solum cognoscit formā sed etiā materiam
vt sup̄ ostensum est. materia aūt cū sit ens in potentia
cognosci pfecte nō pt. nisi cognoscat ad q̄ eius poten
tia se extendit. sicut z in oñib⁹ alijs potentijs accidit.
extendit aūt se potētia materie. z ad formā. z ad ꝓpa
tōem. qđ em̄ esse pt. pt etiā. z nō esse. ergo deus cogno
scit ꝓpatōnem. z sic p ꝓsequēs malum. 7
¶ Jtē. si deus cognoscit aliquid aliud a se. maxime
cognoscet qđ est optimum. hoc aūt ē ordo vniuersi
ad quē sicut ad finē oia pticularia bona ordinantur
in ordine aūt vniuersi sunt q̄dā q̄ sunt ad remouen
dum nocumēta q̄ possent ex q̄busdā alijs ꝓuenire.
vt pz in his q dant animalib⁹ ad defensionē. ergo hmōi
nocumēta deus cognoscit. cognoscit igitur mala. 8
¶ Preterea. In nobis maloz cognitio nūq; virtute
rat fm id qđ p se scie est. i. fm iudiciū. qđ habetur de
malis sed p accīs. fm q p ꝓsideratōnem maloꝝ
interdū aliqs ad maluz inclinat. hoc aūt nō ē in deo
qz immutabilis ē. vt supra ostensum ē. nihil igit pro
hibet quin deus mala cognoscat. Huic aute ꝓsonat
qđ dr Sap. vij. q dei sapictia nō vincit malitia. pro
uer. xv. infernus z perditio coram domino. z in psal.

Delicta mea a te nō sunt abscōdita. Job. xi. dr. Ipe nouit hoīm vanitatē. z vidēs iniqtatē nōne ꝓsiderat

Diſſ' itelle ct' diui. ab humano ꝑumū no tabile)

Sciendū tn̄ q circa cognitōem mali z ꝓuatōnis aliter se hz intellectus diuinus atqz aliter intellectus noster. nā cū intellectus noster singulas res p singulas spēs ꝓprias cognoscat z diuersas. id qđ ē i actu cognoscit p spēm intelligibilē. p quā fit intellectus in actu. vñ z potentiā cognoscere ꝑt inqztū ad talem speciem qñqz se hz in potentia. vt sicut actū cognoscit p actū. ita etiā potentiā p potentiā cognoscat. z qr potentia est de ratōe ꝓuatōis. nā ꝓuatio est negatio cuius subiectū est ens in potentia. sequit q intellectui nostro cōpetat aliquo mō cognoscere ꝓuatōem. inqztum est natus esse in potentia. hz etiā dici possit q ex ipa cognitōe actus sequit cognitio potētie z ꝓuationis. intellectus aūt diuinus q̄ nullo mō est in potentia nō cognoscit mō p̄dicto ꝓuatōem nec aliqđ aliō nā si cognosceret aliqđ p spēm que nō est ipse. seqret de necessitate q ꝓportio eius ad illā spēm esset. sicut proportio potentie ad actū. vnde oꝑt q ipe intelligat solū p spēm q̄ est sua essentia. z per ꝯsequēs q intelligat se tm̄ sicut ꝓmū intellectū. z intelligendo tn̄ se cognoscit alia. sicut supra ostensum est. nō solum autē actus sed potentias z ꝓuatōnes. z hic est sensus verborū quē pl'us ponit in. iij. de aīma dicens. aut quo mō malum cognoscit aut nigrū. ꝯtraria em̄ quodā mō cognoscit. oportz aūt potentiā esse cognoscens et esse in ipo. si vero alicui nō ineſt ꝯtrariū. s. in potentia seipm̄ cognoscit z actu est z sepabile. neqz oportz sequi expositōnem Auerrois. q̄ vult q ex hoc seqtur q intellectus qui est tm̄ in actu. nullo mō cognoscat ꝓuatōem. sed sensus est q nō cognoscat ꝓuatōem p hoc q est in potentia ad aliquid aliud. sed per hoc q
2. cognoscit seipm̄. z est semp actu. ¶ Rursus sciendū q si deus hoc modo seipm̄ cognosceret. q cognoscē do se nō cognosceret alia entia que sunt ꝑticularia bona. nullo modo cognosceret ꝓuatōem aut malū. qa bono qđ est ipe nō est aliqua ꝓuatio opposita. cum ꝓuatio z suum oppositū sint nata esse circa idē. z sic ei qđ est actus purus nulla priuatio opponit. z p cōsequens nec malū. vnde posito q deus se solū cognoscat cognoscendo bonū. qđ est ipe nō cognosceret malum. sed qr cognoscendo se cognoscit etiā entia. in quibus nate sunt esse ꝓuatōes. necesse est vt cognoscat ꝓuatōes oppositas z mala opposita ꝑticularibus
3. bonis. ¶ Sciendū etiā q sicut deus absq discursu intellectus cognoscēdo se cognoscit alia. vt supra ostēsum est. ita nō oꝑt q eius cognitio sit discursiua. si p bona cognoscit mala. naz bonū est quasi ratio cognitōnis mali. cum malum nihil sit aliud q̄ priuatio boni. vnde cognoscunt mala p bona sicut res per suas dēfinitōnes. nō sicut ꝯclusiones per ꝑncipia. nec etiam ad ꝫpfectōem diuine cognitōis cedit. si mala per ꝓuatōnem bono cognoscit. quia malū nō dicitur esse. nisi inqztuz est priuatio boni. vnde sm̄ hūc solum modū est cognoscibile. nam vnūqđqz qztum hz de esse tm̄ habet de cognoscibilitate

¶ Qd deus sit volens. .lxxiij.

QExpedit' his q̄ ad diuinū intellect' cognitōez ꝑtinet. nūc restat cōsiderare de dei volūtate. Ex hoc em̄ q deꝰ ē intelligens sequit' q sit volens. cum em̄ bonū intellectum sit ꝓprium obiectū volūtatis. oꝑtz q bonū intellectū inquātū hmōi sit volitū. intellectus aūt dicitur ad intelligentē. necesse est igit' q intelligens bonum inqztum hmōi sit volens. deus aūt intelligit bonum. cū em̄ sit pfecte intelligens. vt ex superiorib' ꝑz intelligit ens simul cum ratōne boni. est igitur volens. ¶ Adhuc. cuicunqz ineſt aliqua forma. hz per
2. illam formā habitudinē ad ea que sunt in rerū natura. sicut lignū albū p suam albedinē est aliquib' sile z q̄busdā dissile. in intelligente aūt z sentiente est forma rei intellecte z sensate. cum oīs cognitio sit per aliquā silitudinē. oꝑtz igit' esse habitudinē intelligentis z sentientis ad ea que sunt intellecta z sensata fm̄ q sunt in rerum natura. nō aūt hoc est p hoc q intelligunt z sentiunt. nam p hoc magis attendere habitudo rerum ad intelligentē z sentientē. quia intelligere z sentire est. fm̄ q res sunt in intellectu et sensu fm̄ modū vtriusqz. habet aūt habitudinē sentiens z intelligens ad rem que est extra aīam p volūtatē z appetitū. vñ oīa sentiētia z itelligētia appetūt et volūt. volūtas tn̄ ꝓprie in itellectu ē. cū igit deꝰ sit intelligēs. oz q sit volēs. ¶ Amplius. illud qđ ꝯsequit
3. oē ens. ꝯuenit enti inqztū ē ens. qđ aūt est hmōi. oz q in eo maxime inueniat qđ ē ꝑmū ens. cuilibet aūt enti cōpetit appetere suā pfectōez z ꝯseruatōez sui ee. vnicuiq tn̄ fm̄ suū modū. itellectualib' q̄dē p volūtatē aīalib' p sensibilē appetitū. carētib' vo sensu p appetitū naturalē. aliter tn̄ q̄ hūt z q̄ nō hūt. nā ea q̄ non hūt appetitiuā ꝫtutē sui generis dēsiderio tendūt ad acq̄rendū qđ eis deest. q̄ aūt hūt. q̄etant in ipo. hoc igitur ꝑmo enti qđ deꝰ ē deesse nō ꝑt. cū igit ipe sit itelligens. ineſt sibi volūtas qua placz sibi suū ee z sua bonitas. ¶ Iterū. intelligere qztō pfectꝰ ē. tāto delectabi-
4 lius ē intelligēti. hz deus itelligit. z suū itelligere ē pfectissimū. vt supra oīsum est. q̄ intelligere ē ei delectabilissimū. delectatio aūt itelligibil' ē p volūtatē sicut delectatio sensibilis ē p ꝯcupiscentie appetitū. est igit' in deo volūtas. ¶ Preterea. forma p intellectū ꝯsiderata nō mouet nec aliqđ causat nisi mediāte volūtate cuiꝰ obiectū ē finis z bonū a q̄ mouet aliqs ad agēdū. vñ intellectꝰ speculatiuꝰ nō mouet neqz imaginatio pura absq estimatōe boni vel mali. sed forma intellectus diuini est cā motus z ee in aliis. agit em̄ res p intellectū. vt infra oñdet'. oz igitur q ipe sit volēs.

Jđ ꝑ⁹ p. q. 19. ar. ꝑmo. Jsta ꝫ° ꝑ².

6. ¶ Itē in virtutibꝫ motiuis ⁊ hñtibꝫ intellectū ꝓmo
Jō p³ p. q. inuenit volūtas. nā volūtas oēm potentiā applicat
82. ar. 4. ad suū actū. itelligim⁹ eī. qz volum⁹. imaginamur
Jō p³ 2ᵉ. q. qz volum⁹. ⁊ sic de alijs. ⁊ hoc hꝫ. qz obiectū ei⁹ est fi
9. ar. ꝓmo nis qꝫuis intellect⁹ nō fm modū cause efficiēt⁊ mo
uentis. sꝫ fm modū cause finalis moueat volūtatē
ꝓponēdo sibi suū obiectū. qđ ē finis. ꝓmo ḡ mouēti
7 ꝓuenit maxime habere volūtatē. ¶ Preterea. liber ē
qđ sui cā ē. ⁊ sic liber hꝫ rōem eius. qđ est p se. volū
tas aūt ꝓmo hꝫ libertatē in agēdo. inqꝫtū eī volūta
rie agit qs. dr libere agere quācūqz actōez. ꝓmo igi
tur agenti maxime competit p̄r voluntatem agere
8 cui maxime competit p se agere. ¶ Amplius. finis et
agēs ad finē sp vnius ordinis ueniunt in reb⁹. vñ ⁊
finis ꝓximus q̄ est ꝓportionatus agenti incidit i idē
spē cū agēte tā in naturalibꝫ qꝫ in artificialibꝫ. nā for
ma artis p quā artifex agit ē spēs forme q̄ ē in mate
ria. q̄ ē finis artificis. ⁊ forma ignis generātis q̄ agit
ē eiusdē spēi cū forma ignis geniti. q̄ ē finis genera
tionis. deo aūt nihil coordinat qsi eiusdē ordinis. nisi
ipe. al⁹ essent plura ꝑma. cui⁹ ꝛriū oñsum ē supra. ip
se igit ē ꝓmū agēs ꝓpter finē q̄ ē ipemet. ipe igit non
solū ē finis appetibilis. sꝫ appetens vt ita dicā se finē
et appetitu intellectuali. cum sit intelligens. qui ē vo
luntas. est igitur in deo voluntas. Hanc aūt dei
voluntatē sacre scripture testimonia ꝓfitentur. Dici
tur eī i ps. Oīa quecūqz voluit fecit dñs. ⁊ Ro.
ix. Voluntati eius quis resistit.

¶ Qꝫ volūtas dei sit eius ēntia lxxiij.

Jsta 2° p³. Ex hoc aūt apparet
1. q̄ sua volūtas nō ē aliđ qꝫ sua ēntia Deo
eī ꝓuenit eē volentē inqꝫtū ē itelligēs. vt
ostensum est. est aūt intelligens p essentiā suam. vt su
pra ꝓbatū est. ergo ⁊ volēs. est igitur volūtas dei ip
2. sa eius essentia. ¶ Adhuc. sicut intelligere est pfectio
intelligētis. ita ⁊ velle volentis. vtrūqz eī est actio
in agente manens. nō aūt transiens in aliquid pas
sum sicut calefactio. sed intelligere dei est eius esse. vt
supra ꝓbatū est. eo q̄ cū esse diuinū sit fm se pfectissi
mū nullam supuenientem pfectōem admittit. vt su
pra ostensum est. est igit ⁊ diuinū velle esse ipius. er
3. go volūtas dei est eius essentia. ¶ Amplius. cuz om
ne agens agat inqꝫtum actu est. oportet q̄ deus qui
est actus purus p suam essentiā agat. velle aūt est q̄
dam dei operatio. oportet igitur q̄ deus p suā essen
tiam sit volens. sua igitur voluntas est sua essentia.
4. ¶ Item. si volūtas esset aliquid additū diuine sub
stantie. cum diuina substātia sit quid cōpletum in
esse. seqretur q̄ volūtas adueniret ei quasi accidens
subiecto. seqret etiā q̄ diuina subā cōparet ad ipam
qsi potētia ad actū. ⁊ q̄ eēt ꝓpō in deo. q̄ oia sup im
probata sunt. nō est igit possibile q̄ diuina volūtas
sit aliquid additum diuine essentie

¶ Qꝫ ꝑncipale volitū dei ē diuina ēntia .lxxv.

Jsta 2° p³. Ex hoc aūt ulteri⁹ ap
paret. q̄ ꝑncipale diuine volūtatis volitū
ē ei⁹ ēntia. Bonū eī intellectū ē obiectuz
volūtatis vt supra dictū ē. id aūt qđ a deo ꝑncipal⁊
intelligit est diuina ēntia vt ꝓbatū est. diuina igit
essentia est id de quo ꝑncipal⁊ est diuina voluntas.
¶ Item. appetibile cōparat ad appetitū sicut mouens 2.
ad motū. vt sup dictū est. ⁊ simil⁊ se hꝫ volitū ad vo
lentē. cū volūtas sit de genere appetituaz potētiarū
in nobis. si igit volūtatis diuine sit aliud ꝑncipale
volitū q̄z dei essentia. sequet q̄ aliquid aliud sit supe
rius diuina vōlūtate qđ ipam mouet. cuius ꝓtra
riū ex ꝓdictis pz. ¶ Preterea. ꝑncipale volitū vnicui 3.
qꝫ volenti est cā volendi. cū eī dicim⁹. volo ambu
lare. vt saner. cām nos reddere arbitramur. ⁊ si q̄rat.
q̄re vis sanari. ꝓcedet in assignatōe causaz. quousqz
ueniat ad finem vltimū. q̄ est ꝑncipale volitū. qđ ē
cā volenti p seipm. si igit deus aliq̄d aliud velit ꝑnci
pal⁊ q̄z seipm. sequet q̄ aliq̄d aliud sit ei cā volendi.
sed suū velle est suū esse. vt oñsum est. ergo aliq̄d ali
ud erit ei causa essendi. qđ est ꝓtra ratōem ꝑmi en
tis. ¶ Adhuc. vnicuiqz volenti ꝑncipale volituz est 4
suus vltim⁹ finis. nam finis est p se volitus ⁊ p que
alia fiunt volita. vltimus aūt finis est ipe deus. qz ip
se est summū bonū. vt ostensum est. ipe igit est ꝑnci
pale volitū sue volūtatis. 5.
¶ Amplius. vnaqꝫqz vir
tus ad suum obiectū ꝑncipale fm equalitatē ꝓpor
tionat. nā ⁊tus rei fm obiecta mēsurat. vt pz p phz
ꝓmo ce. ⁊ mun. volūtas igit ēntie ex eq̄ ꝓportionat
suo ꝑncipali obiecto. ⁊ silr intellectus ⁊ etiā sensus.
diuine aūt volūtati nihil ex eq̄ ꝓportionat. nisi ei⁹
ēntia. igit ꝑncipale obiectū diuine volūtatis ē diui
na ēntia. cū aūt diuina ēntia sit dei intelligere ⁊ oia
alia que in ipo esse dicunt. manifestū est q̄ eodē mō
ꝑncipaliter vult se intelligere. se velle. se esse vnum. ⁊
quicquid aliud est huiusmodi

¶ Qꝫ dei volēdo se vult etiā alia .lxxvi Jō p³ p. q.
19. ar. 2.
Jsta 2° p³.
Hinc autē ostēdi pt 1.
q̄ dei volēdo se. vult etiā alia. Cui⁹ eī ē
velle finē. ei⁹ ē velle ea q̄ sunt ad finē rōe
finis. ē aūt dei vltim⁹ rez finis. vt ex ꝓdictis aliqtenꝰ
pz. ex hꝫ igit q̄ vult se eē. etiā alia vult q̄ i ipm sic i finē
ordinant. ¶ Itē. vnusquisqz ei⁹ qđ ē ꝑpter seipm ab 2.
ipo volitū ⁊ amatū pfectōez desiderat. q̄ eī ꝑpter se
amam⁹. volum⁹ eē optima ⁊ sp meliora ⁊ multipli
cari qꝫtū possibile ē. ipe aūt de⁹ suā ēntiā ꝑpter seip
sam vult ⁊ amat. nō aūt fm se augmētabil⁊ multipli
cabilis ē. vt ex supradictis manifestū ē. sꝫ solū multi
plicabilis est fm suā silitudinē q̄ a multis ꝑticipat.

vult igit deus rerū multitudinē ex hoc q̄ suā ēntiā et pfectōem vult z amat. ¶ Amplio. q̄cūq; amat aliq̄d 3. fm se z ppter ipm. amat p ꝯns oīa in q̄bus illud inuenit. vt q̄ amat dulcedinē ppter ipam. oz q̄ oīa dulcia amet. sz deus suū esse z fm ser ppter ipm vult et amat. vt sup̄ oñsum est. oīe aūt aliud ee est q̄daz sui esse fm silitudinē pticipatio. vt ex pdictis aliqua tenus pz. relinquit igit q̄ deus ex hoc ipo q̄ vult et 4 amat se. vult z amat alia. ¶ Adhuc. deus volēdo se vult oīa q̄ in ipo sunt. oīa at quodāmō pexistunt in ipo p ppias rōnes. vt sup̄ oñsum est. deus igit volē 5 do se etiā alia vult. ¶ Itē. q̄nto aliquid est pfectionis virtutis. tanto sua causalitas ad plura se extēdit. z in magis remota. vt supra dictū est. causalitas at finis in hoc ꝯsistit q̄ ppter ipm alia desiderant. q̄nto igit finis ē pfectior z magis volitus. tanto volūtas volē tis finē ad plura extendit rōne finis illius. diuina at essentia est pfectissima in rōne bonitatis z finis. igit diffundet suā causalitatē maxime ad mlta. vt ppter ipam multa sint volita. z pcipue a deo. q̄ eā fm totaz 6 suam ētutē pfecte vult. ¶ Preterea. Volūtas ꝓsequitur intellectū. sed deus suo intellectu intelligit se pncipaliter. z in se intelligit oīa alia. igit simili pncipaliter vult se z volendo se vult oīa alia. ¶ Hoc aūt auctoritate sacre scripture ꝓfirmat. Dicit em Sap. xi. Diligis oīa que sunt. z nihil eoz odisti q̄ fecisti.

¶ Q̄ deus vno actu volūtatis se z omnia alia velit. .lxxvij.

Jō p³ q.q. 19. ar. 2.

Ista ꝯ° p³. l.

Hoc aūt habito sequit q̄ deus vno actu volūtatis se z alia velit Dis em virt⁹ vna opatiōe vel vno actu fertur in obiectū z in rōem formalē obiecti. sicut eadem visione videmus lumē z colorē. q̄ fit visibil' actu p lumē. cū aūt aliq̄d velimus ppter finē tantū. id q̄d ppter finē desiderat. accipit rōem voliti ex fine. et sic finis cōparat ad ipm. sicut rō formalis ad obiectū. vt lumē ad colorē. cū igit deus oīa alia velit 2. ppter se. sicut ppter finē vt oñsum est. vno actu volūtatis vult se z alia. ¶ Amplio. q̄d pfecte cognoscit et desiderat fm suā totā ētutē cognoscit z desiderat finis aūt ētus est nō solū fm q̄ in se desiderat sz etiā fm q̄ alia fiunt appetibilia ppter ipm. q̄ igit pfecte desiderat finē. vtroq; mō ipm desiderat. sz nō ē pone realiquē actū dei volētis quo velit se. z quo nō velit se pfecte cū in eo nihil sit impfectū. quolibet igit actu quo deus vult se. vult se z alia ppter se. alia ꝙo a se nō vult. nisi in q̄tū vult se vt pbatū est. relinquit igitur q̄ se z alia nō alio z alio actu volūtatis vult sed 3. vno z eodem. ¶ Adhuc. sicut ex supradictis patz. in actu cognoscitiue ētutis discursus attendit fm q̄d sēmotim cognoscimus pncipia z ex eis in ꝯclusiones venim⁹. si em i ipis pncipijs itueremur ꝯclusiones ipa pncipia cognosceret nō esset discursus. sicut nec quādo aliquid videmus in speculo. sicut aūt pncipia se habet ad ꝯclusiones in speculatiuis. ita finis ad ea que sunt ad finē in opatiuis z appetitiuis. naz sicut ꝯclusiones cognoscimus p pncipia. ita ex fine pcedit appetitus z opatio eoz que sunt ad finem. si igit aliquis semotim velit finem z ea q̄ sunt ad finē. erit q̄dam discursus in eius voluntate hoc aūt i deo esse est impossibile. cū sit extra oēm motū. relinquit igit q̄ simul z eodē actu volūtatis deus vult se z alia

¶ Item. cum deus semp velit se. si alio actu vult se. et 4 alio alia sequet q̄ simul sunt in eo duo actus act⁹ voluntatis. q̄d est impossibile. nam vnius simplicis potentie nō sunt simul due operatōes. ¶ Preterea. In 5. oñi actu volūtatis volitū cōparatur ad volentem vt mouens ad motū. si igit sit aliqua actio voluntatis ex qua vult alia a se diuersa a volūtate qua vult se. in illa erit aliquid aliud mouens diuinā voluntatē 6 qua vult se q̄ est impossibile. ¶ Amplius. velle dei ē suum esse vt pbatū est. sed in deo nō est nisi vnū esse 7 ergo nō est ibi nisi vnum velle. ¶ Item. velle cōpetit deo. fm q̄ est intelligens. sicut igit vno actu intelligit se z alia in q̄tum essentia sua est exemplar omniū ita vno actu vult se z alia in q̄tum sua bonitas ē ratio oñis bonitatis

¶ Q̄ volitoz multitudo nō repugnat simplicitati diuine substātie. .lxxvij.

Ista ꝯ° p³. l.

Ex hoc aūt sequitur q̄ volitoz multitudo nō repugnat vnitati z simplicitati diuine subē Nā actus fm obiecta distinguunt. si igit volita plura q̄ deus vult inducerent in ipo aliquā multitudinē. sequeretur q̄ nō esset in eo vna tm operatio volūtatis. q̄d est cōtra 2. postensa. ¶ Item. ostensum est q̄ deus alia vult. in quantū vult bonitatē suam. hoc ergo mō cōparātur aliqua ad volūtatem dei. quo cōprehendunt a bonitate eius. sed oīa in bonitate eius vnum sunt. sunt em aliqua in ipo fm modū eius. s. materialia imaterialiter. z multa vnite. vt ex supradictis patz. relinquitur igit q̄ multitudo volitoz nō multiplicat diuinā substantiā. ¶ Preterea. Diuinus intellectus z 3. volūtas sunt equalis simplicitatis. q̄ vtrūq; diuina est substātia. vt pbatum est. multitudo aūt intellectoz nō inducit multitudinē in essentia diuina neq; cōpositōnem in intellectu eius. ergo neq; multitudo volitoz inducit aut diuersitatē in essentia diuina aut compositōnem in volūtate. ¶ Amplius. 4. Hoc inter cognitōem z appetitum interest. q̄ cognitio fit fm q̄ cognitum est aliquo modo in cognoscēte. appetitus aūt nō. sed econtra fm q̄ appetitus refertur ad rem appetibilem. inquātum appetens querit in quo quiescat. z ppter hoc bonū z malū que re-

spiciūt appetitū sunt in rebꝰ. vez ăt ⁊ falsum q̄ respiciunt cognitōem sunt in mēte. vt phs dt i. vi. meta. Q̄ ăt aliq̄d ad mlta se habeat nō repugnat simplicitati eiꝰ. cū vnitas sit mltoꝝ nūeroꝝ pncipiū. multitudo igit volitoꝝ a deo nō repugnat eiꝰ simplicitati.

¶ Q̄ volūtas diuina ad singularia bona se extendit. .lxxix.

Jsta ꝯ°. p°. j.

EX quo etiā apparet q̄ nō oz nos dicere ad ꝓseruandā simplicitatē diuinā. q̄ velit alia bona in q̄dā vniuersitate. in q̄ztū vult se eē pncipiū bonoꝝ. q̄ pnt ab ipso fluere. nō ăt velit ea in pticulari. Nā velle ē fm cōpatōnem volentis ad rem volitam. non aūt phibet diuina simplicitas q̄n possit cōpari etiā ad mlta pticularia. dr enī deus optimū vel pmū etiā respectu singulariū. q̄ sua simplicitas nō phibet q̄n in speciali vl' pticulari alia a se velit. 2. ¶ Jtē volūtas dei ad alia cōpatur in q̄ztū bonitatē pticipant ex ordine ad bonitatem diuinā. q̄ est rō volēdi deo. sz nō solū vniuersitas bonoꝝ. sz ⁊ singulū eoꝝ a bonitate diuina bonitatez sortiť sicut ⁊ ēē. volūtas igit dei ad singula bonoꝝ se extendit. 3. ¶ Ampliꝰ. fm phm in. xi. metaphz. duplex bonū ordinis inuenit in vniuerso. Unū q̄dē fm q̄ totū vniuersum ordinat ad id q̄d ē extra vniuersum sicut exercitus ordinat ad ducem. Aliud. fm q̄ partes vniuersi ordinātur ad inuicē. sicut ⁊ ptes exercitꝰ ad inuicem. Scōs aūt ordo est ꝓpter pmū. deus ăt ex hoc q̄ vult se. vt finis est. vult aūt alia q̄ ordinant in ipm vt finē. sicut pbatū est. vult igit bonuz ordinis totius vniuersi in ipm ⁊ bonuz ordinis vniuersi fm ptes suas ad inuicē. bonū autē ordinis ꝓsistit ex singulis bonis. vult igit etiā singula bona. 4 ¶ Preterea. si deus nō vult singula bona ex q̄bus ꝓstat vniuersum. sequit q̄ in vniuerso sit a casu ordinis bonū nō est enī possibile q̄ aliq̄ pars vniuersi oia pticularia bona cōponat in ordinē vniuersi. sz sola vis totius cā vniuersi q̄ deus ē. q̄ ꝓ suā volūtatē agit. vt infra oñdet. Q̄ aūt ordo vniuersi sit casualis ē impossibile. q̄z sequeret q̄ multo magz alia posteriora ēent casu. relinq̄t igit q̄ de⁹ etiā singula bonoꝝ vult. 5 ¶ Ad huc. bonū itellectū in q̄ztū hmōi ē volitū. sz deꝰ itelligit etiā pticularia bona. vt supꝰ pbatū ē. vult igit etiā pticularia bona. Hoc ăt auctoritate scripture ꝓfirmat. q̄ Gene. i. ad singula opa cōplacētiā diuine volūtatis oñdit dicēs Vidit deus lu. q̄ ēet bona. sili de alijs operib⁹. ⁊ postea de oīb⁹ sil. Vidit deus cuncta q̄ fecerat ⁊ erant valde bona.

¶ Q̄ deus vult etiā ea q̄ nondū sunt .lxx.

JAūt velle ē p cōparationē volētis ad volitū. forte alicui pt videri q̄ deꝰ nō velit. nisi ea q̄ sunt. nā relatio oz sil' ēē. vt vno iterempto iterimit altez. vt phs dicz si igit velle ē p cōpatōez ad volitū. nullꝰ pt velle nisi ea q̄ sunt. ¶ Amplꝰ. volūtas dr ad volita sic ⁊ creatura ⁊ creator. nō ăt pt dici deus etiā creator vel dns vel pat. nisi eoꝝ q̄ sunt. q̄ nō pt dici velle. nisi ea que sunt. Exh ăt posset vlterꝰ ꝯcludi. si diuinū velle est inuariabile sic ⁊ suū ēē. ⁊ nō vult nisi ea q̄ actu sunt. q̄ nihil velit qđ nō sp sit. Dicūt ăt ad h̄ q̄dā. q̄ ea q̄ nō sunt in seipis sunt in deo ⁊ in eiꝰ itellectu. vn nihil phibet ea q̄ nō sunt in seipis deū velle. fm q̄ in eo sūt. hoc ăt nō videť sufficiēter dictū. nā iō fm h̄ dr. q̄libet volēs aliq̄d velle. q̄ voluntas sua referť ad volitū. si igit diuina volūtas nō referť ad volitū. qđ nō ē nisi fm q̄ ē in ipo vel in eiꝰ itellectu. seq̄t q̄ deꝰ nō velit illud aliter. nisi q̄z vult illd ēē in se vel in eiꝰ itellectu. hoc ăt nō intēdūt loquētes sz q̄ deꝰ hmōi q̄ nōdū sūt. velit etiā ēē in seipis. ¶ Rursus. si volūtas cōparať ad rē volitā p suū obiectū. qđ ē bonū itellectū. itellectꝰ ăt nō solū itelligit bonū ēē in se. sz etiā in ꝓpria natura. ⁊ volūtas cōparabit ad volitū nō solū fm q̄ ē in cognoscēte. sz etiā fm q̄ ē in seipo. Dicamꝰ igit q̄ cū bonū apphēsum moueat volūtatē. oz q̄ ipm velle sequať ꝺditōem apphensionis. sic ⁊ motꝰ aliox mobiliū sequunť ꝺditōes mouētis. qđ ē cā motus. relatio ăt apphendētis ad apphensum ē ꝓns ad apphensionē ipam. p hoc enī referť apphendēs ad apphēsum q̄ apphendit ipm. nō aūt solū apphendēs apphendit rē fm q̄ ē in ipo. sz fm q̄ ē in ꝓpria natura. q̄z nō solū cognoscim⁹ rē intelligi a nobis. q̄ ē eā ēē in itellectu. sz eā ēē vel fuisse vel futurā ēē in ꝓpria natura sz igit nūcres illa nō sit nisi in cognoscēte. relatio tñ ꝓns apphensionē ē ad eā. nō put ē in cognoscēte. sz put ē fm ꝓpriā naturā qua apphendit apphendēs volūtatis igitur dinine relatio est ad rem nō existentem fm q̄ est in ꝓpria natura fm aliq̄d tempꝰ. ⁊ nō solum fm q̄ est in deo cognoscēte. vult enī deus rem que nō est nunc esse fm aliquod tempus. ⁊ non solum vult fm q̄ ipe eam intelligit. nec est sile de relatione volētis ad volitū ⁊ creantis ad creatū. ⁊ facientis ad factū. aut dñi ad subiectā creaturā. nam velle est actio in volente manens. vnde nō ꝓtingit intelligi aliquid extra existens actu. sed facere ⁊ creare ⁊ gubernare significant actōnem terminatam ad exteriorem effectū. sine cuius existentia hmōi actio non potest intelligi.

¶ Q̄ deus de necessitate vult suum esse et suam bonitatē. .lxxi.

Jŝdꝑª q.19. ar.3. Jsta ꝯ°. p°. j.

EX his aūt que supra ostensa sunt sequitur q̄ deus de necessitate velit suū esse ⁊ suam bonitatē. nec possit cōtrarium velle. Ostensum est supra. q̄ deꝰ vult suū esse ⁊ suā bonitatē. vt ꝓncipale obiectū qđ est sibi rō volēdi alia. in oīm igit volito suū ēē ⁊ suā bonitatez

vult. sicut visus in oī colore videt lumē. ipossibile ē
āt deū nō velle aliq̄d actu. ecēt eīm volēs in potētia tm̄
q̄ ē ipossibile. cū suū velle sit suum est. necesse igit
2. ē. q̄ velit suū eē. z sīā bonitatē. Itē q̄libet volēs de ne
cessitate vult suū vltimū finē. vt ex p̄dict̄ pz. sicut ḥō
de necessitate vult sīā brītudinē nec p̄t velle miseriā.
sz deꝰ vult se eē sicut vltimū finē. vt ex p̄dict̄ pt̄z. ne
3. cessario igit̄ vult se eē. nec p̄t velle se nō eē. ¶ Amplꝰ
in appetitiuis. z in opatiuis finis ḥ mō se ḥz sic p̄nci
piū īdemōstrabile in speculatiuis. sicut eīm ex p̄nci
pijs ꝯcludūt̄ i speculatiuis ꝯclusiones. ita in actiuis
et appetitiuis rō oīm agēdoꝝ. z appetēdoꝝ ex fine su
mit̄. sz in speculatiuis itellectus de necessitate assentit
p̄mis p̄ncipijs īdemōstrabilibꝫ. q̄z ꝯtrijs nullo mō
p̄t assentire. q̄ volūtas necessario inheret fini vltimo
vt nō possit ꝯtrīū velle. z sic si diuīe volūtati nō ē aliꝰ
finis q̄z ipe. de necessitate vult se eē. ¶ Adhuc. omnia
4 inq̄tū sunt assilant̄ deo q̄ ē p̄mo z maxime ens. oīa
āt inq̄tū sunt. suo mō naturalr̄ diligūt suū eē. mul
to igit̄ magz deꝰ suū eē diligit naturalr̄. natura āt eiꝰ
ē p se necce eē. vt supꝫ p̄batū ē. deꝰ igit̄ ex necitate vult
5 se eē. ¶ Prete. oīs pfectio z bonitas q̄ in creaturis ē deo
ꝯuenit eētialr̄. vt supꝫ p̄batū ē. diligere āt deū ē sum
ma pfectio rōnalr̄ creature. cū p hoc q̄dāmō deo vniat̄
sī deo eētialr̄ ē. q̄ ex necitate diligit se. z sic vult se eē

¶ Q̄z deꝰ nō de necitate vult alia a se. lxxxij.

Jō pª q.q. 19.ar.3. Ista 2ª pt̄.

SJaūt diuina volū
tas ē diuīe bonitatis z diuini eē ex necessi
tate posset alicui videri. q̄ etiā alioꝝ ex ne
1. cessitate eēt. cū oīa alia velit volendo suā bonitatē vt
supꝫ p̄batū ē. Sz tm̄ recte ꝯsiderātibꝫ apparet q̄ nō ē
alioꝝ ex necessitate. ē eīm alioꝝ vt ordinatoꝝ ad finē
sue bonitatis. volūtas āt nō ex necessitate ferf in ea q̄
sunt ad finē. si finis sine ḥis eē possit. nō eīm ḥz nece
medicꝰ ex suppōe volūtatis quā ḥz de sanando. illa
medicamēta adhibere infirmo sine q̄bꝫ p̄t nihilomi
nus infirmū sanare. cū igit̄ diuina bonitas sine alijs
eē possit. quūmmo nec p alia ei aliq̄d accrescat. nul
la ineſt ei necessitas vt alia velit. ex hoc q̄ vult suā bo
2. nitatē. ¶ Adhuc. cū bonū itellectū sit p̄priū obiectū
volūtatis cuiuslibet p intellectū ꝯcepti p̄t eē volun
tas. vbi saluat̄ rō boni. vñ q̄z̄nis eē cuiuslibet inq̄tuz
ḥmōi bonū sit. nō eē āt malū. ipm tm̄ nō eē alcuiꝰ p̄t
cadere sub volūtate rōe alicuiꝰ boni adiūcti q̄d saluat̄
sz nō ex necessitate. ē eīm bonū aliq̄d eē etiā alio nō ex
istente. solū igit̄ illud bonū volūtas fm̄ suī rōem nō
p̄t velle nō esse. quo nō existēte tollit̄ totaliter rō bo
ni. tale āt nullū est p̄ter deū. potest igit̄ voluntas fm̄
suī rōem velle nō esse. quācunq̄ rē p̄ter deū. sz in deo
est volūtas fm̄ totā suā facultatē. oīa eīm in ipo sunt
vltr̄ pfecta. potest igit̄ deus velle nō eē quācunq̄ rē
aliā p̄ter se. nō igitur de necessitate vult eē alia a se

¶ Amplius. deus volēdo bonitatē suā vult etiā alia 3.
a se. put bonitatē eiꝰ p̄tcipāt. cū āt diuina bonitas
sit infinita infinitis modis p̄tcipabil' etiā alijs mo
dis q̄z ab ḥis creaturis. q̄ nūc sunt p̄tcipāt. si igit̄ ex ḥ
q̄ vult bonitatē suā vellet de necessitate ea q̄ ipam p
ticipant. seq̄ret̄ q̄ vellet esse infinitas creaturas infi
nitis modis p̄tcipātes suā bonitatē. q̄d patz eē fal
sum. q̄z si vellet essent. cū sua volūtas sit p̄ncipium
essendi rebꝫ. vt infra oñdet̄. nō igit̄ ex necessitate vult
etiā ea q̄ nūc sunt. ¶ Itē. sapiētis voluntas ex hoc q 4
ē de eā est de effectu. q̄ ex eā de necessitate seq̄tur. stul
tum eīm esset velle solem existere sup terrā z nō eē dieī
claritatē. sed effectū q̄ non ex necessitate seq̄tur ex eā.
nō est necesse aliquē velle ex hoc q̄ vult eām. a deo
aūt p̄cedunt alia nō ex necessitate. vt infra oñdet̄. nō
igitur necesse est q̄ deus alia velit ex hoc q̄ vult se.
¶ Amplius. res p̄cedunt a deo sicut artificiata ab ar 5.
tifice. vt infra oñdetur. sed artifex q̄uis velit se habe
re artē. nō tm̄ ex necessitate vult artificiata p̄ducere.
ergo nec deus ex necessitate vult alia a se esse. ¶ Est
ergo ꝯsiderandū. quare deus alia a se ex necessitate
sciat. nō aūt ex necessitate velit. Cū tamē ex hoc q̄ in
telligit. z vult se intelligat. z velit alia. Duūs āt rō
est. q̄ eīm intellectus intelligat aliquid. ex hoc est. q̄
intelligens se ḥz quodāmō ex hoc p̄t aliquid actu
intelligit. q̄ est eius silitudo in intelligēte. sed q̄ vo
lens aliquid velit ex hoc est. q̄ ad volitū aliquo mō
se ḥz. volumus eīm aliquid. vel q̄z est finis. vel q̄z ad
finem ordinatur. eē aūt oīa in deo vt in eo intelli
gi possint ex necessitate requirit diuina pfectio. non
aūt diuina bonitas ex necessitate requirit alia esse. q̄
in seipam ordinātur vt in finem. z ob hoc necesse est
deū alia scire. nō aūt velle. vnde nec oīa vult q̄ ad
bonitatē ipius ordinem ḥabere possent. oīa aūt scit
que ad essentiam eius p̄r quam intelligit qualemcū
q̄z ordinem ḥabent.

¶ Rōnes ducētes ad incōueniēs. si deꝰ alia a se non
necessario velit. z solutio rōnū p̄missaꝝ lxxxij.

Argumēta sequūtur ꝑ

QJdēt tamē sequi in
conuenientia. si deus ea que vult nō ex ne
cessitate velit. Si eīm dei voluntas respe/ 1.
ctu aliquorū volitorum nō determinetur quātum
ad illa videtur se ad vtrūlibet ḥabere. oīis aūt vir
tus que est ad vtrūlibet est quodāmō in potentia.
nam ad vtrūlibet species est possibilis ꝯtingentis.
erit eīm dei voluntas in potentia. non igitur erit dei
substātia in qua nulla est potentia. vt supra ostē
sum est. ¶ Adhuc. si ens in potētia inquātum hu 2.
iusmodi natum est moueri. q̄z q̄d potest esse. potest
nō esse. seq̄tur vlteriꝰ diuinam volūtatē esse variabi
lem. ¶ Preterea. si naturale est deo aliquid circa cau 3.
sata sua velle necessariū ē. inaturale āt nihil in eo eē

4. argumē. pt.nō em̄ in ipo pt ee aliq̄d p accīs neq; violētū. vt sup̄ onsum est. Jtē si qō ē ad vtrūlibet indifferēter se hns.nō magis in vnū q̄; in alīd tēdit. nisi ab alio determinet.oz q̄ de vel nihil eoz velit.ad q̄ ad vtrūlibet se hz.cui p̄riū sup̄ onūm ē.vel q̄ ab alio determinet ad vnū.z sic erit aliq̄d eo pus qō ipm determinet ad vnū.hoz aūt nullū ncce ē seq̄.Ad vtrūlibet em̄ esse alicui virtuti pt ꝓuenire duplr.vno mō ex parte sui.

Distinc° bi. Allio° ex pte ei° ad qō dr.Ex pte q̄dē sui q̄n nondū ē ꝓsequuta sua pfectōem.p quā ad vnū determinet.vn̄ hoc in ip̄fectōem ꝑtutis redūdat.z onīdit ee potētialitas in ipa sicut pz in itellectu dubitātis.q̄ nōdū assequut° ē p̄ncipia.ex q̄bꝫ ad alterꝫ determiet Ex pte aūt ei° ad qō dr ueniēt aliq̄ ꝑtus ad vtrūlibet ee.q̄n p/fecta opatio ꝑtutis a neutro dep̄det. sz tn̄ vtrūq; esse pt.sicut aliq̄s q̄ diuersis ūstrumētis vti pt eq̄liter ad idē op° pficiendū.hoc aūt ad ip̄fectōem ꝑtutis nō p/tinet sz magis ad ei° eminētiā inq̄stū vtrūlibet oppo sitoꝝ excedit.z ob hoc determinet ad neutꝝ sed ad vtrūlibet se hns.sic aūt ē in diuina volūtate respectu alioꝝ a se.nā finis ei° a nullo alioꝝ dep̄det. cū tn̄ ip sa fini suo pfectissime sit vnita.nō igit oz potētialitatem aliquā in diuina volūtate ponere.sīr aūt nec mutabilitatē.Si em̄ in diuina volūtate nulla ē potentialitas.nō em̄ sic ex necessitate alterꝫ oppositoꝝ p̄cipit circa sua causata q̄si ꝓsideret in potētia ad vtrūq;.vt ꝑmo sit volēs potētia vtrūq;.z postmodū volens actu.sz sp ē volēs actu.quicq̄d vult nō solū circa se.sz etiā circa causata.sz q̄ volitū nō hz necessariū ordinē ad diuinā bonitatē q̄ ē ꝑpriū obiectū diuine volūtatis p modū q̄ nō necessaria sz possibilia enunciabilia dicim°.cum nō ē necessari° ordo p̄dicati ad subiectū.vn̄ cū dr.de° vult hoc causatū.manifestū ē ee enūciabile nō necessariū sz possibile illo mō q̄ nō dr aliq̄d possibile sm aliquā potentiā.sz qō nō ncce est ee nec ipossibile ē ee.vt phs tradit in.v.metaph. sicut triangulū habere duo latera eq̄lia ē enūciabile possibile nō tn̄ sm aliquā potentiā.cū in mathematicis nō sit potētia neq; mot°. Exclusio igit necessitatis p̄dicte imutabilitatē diuine volūtati nō tollit qō etiā scriptura sacra pfitet ꝑmo Esdre.xv. Trīū/

So° pte ob iectois phator in ūsl'plenitudine nō flecteť. Quāuis aūt diuina volūtas ad sua causata nō determiet. nō tn̄ oz dicere q̄ nihil eoz velit aut q̄ ad volendū ab aliq̄ exteriori determinet.cū em̄ bonū apphensum volūtatē sicut ꝑpriū obiectum determinet. itellect° aūt diuin° nō sit extran° ab ei° volūtate.cū vtrūq; sit sua essentia.si volūtas dei ad aliq̄d volēdū p sui itellect° cognitōem determinet. nō erit determinatio volūtatis diuine p aliq̄d extraneū facta.itellect° em̄ diuin° nō solū apphēdit diuinū ee qō ē bonitas ei° sz etiā alia bona.vt sup̄ onsum ē.q̄ q̄dē apphēdit vt silitudines q̄sdā diuine bonitatis z eētie nō vt ei° p̄ncipia.z sic volūtas diuina in illa tēdit vt sue bonitati ꝓvenientia nō vt ad suā bonitatē necessaria.Sic aūt z nr̄a volūtate accidit q̄ cū ad aliq̄d iclinat q̄si necessariū sim plr vt ad finē q̄dā necessitate moueť i illd.cū aūt tendit in aliq̄d solū ꝓpter ꝓuenientiā quādā nō necessario in illd tēdit.vn̄ nec diuina volūtas tēdit i sua causata necessario.nec etiā oz ꝑpter p̄missa inaturale aliq̄d in eo ponere.volūtas nāq; sua vno z eodē actu vult se z alia.sz habitudo ei° ad se ē necessaria et naturalis.habitudo aūt ei° ad alia ē sm ꝓvenientiaz quādā. nō q̄dē necessaria z naturalis neq; violenta aut inaturalis sz volūtaria.qō aūt volūtariū ē neq; naturale neq; violētum.neq; necesse est esse

¶ Qz deus vult aliquid aliud a se necessitate cōditionis vel supp̄ositōnis. .lxxxiij.

Jsta 2° p7. Ex his aūt haberi pt q̄ sz de° circa causata nihil necessario velit absolute.vult tn̄ aliq̄d necessario ex ordine ad finē vel supp̄one.Ostēsum ē aūt diuinā volūtatē imutabilē ee.in q̄libet aūt imutabili si semel ē aliq̄d nō pt postmodū nō ineſſe.hoc em̄ moueri dicim°. qō aliter se hz nūc z ꝑus.si igit diuina volūtas ē imutabilis. posito q̄ aliq̄d velit.ncce ē ex supp̄one eū h̄ velle. j.

¶ Jtē.oē eternū ē necessariū.deus aūt velle aliq̄d causatū ee ē eternū. sicut em̄ esse suū.ita z velle eternitate mēsurat.ē g̃ necessariū.sz nō absolute ꝓsideratum.qz volūtas dei nō hz necessariā habitudinē ad h̄ volitū ē g̃ necessariū ex supp̄oe.¶ Preterea.quicq̄d de° potuit.pt.virt° em̄ ei° nō minuit sicut nec ei° eentia.sz nō pt nūc nō velle qō ꝓponit voluisse.qz nō pt mutari sua volūtas.g̃ nunq; potuit nō velle quicq̄d voluit.Jgit ē necessariū ex supp̄oe eū voluisse q̄cq̄d voluit sicut z velle.neutrū aūt necessariū absolute.sz possibile mō p̄dicto.¶ Ampli°.q̄cūq; vult aliq̄d necessario.vult ea q̄ necessario req̄runť ad illd. nisi sit ex pte ei° defect° vel ꝓpter ignorātiā.vel qz a recta electione ei° qō ē ad finē iterdū abducit p aliquā passionē q̄ de deo dici nō pnt.si igit de° volēdo se vult aliq̄d aliud a se. necessariū ē eū velle oē illd qō ad volitum ab eo de necessitate req̄rit.sicut necessariū ē deū velle aīam rōnalē ee.supposito q̄ velit hoīem esse 2. 3. 4.

¶ Qz volūtas dei nō ē ipossibiliū sm se. .lxxxv.

Jsta 2° p7. Ex hoc igit apparet q̄ volūtas dei nō pt esse eoz q̄ sm se sunt impossibilia.hmoi em̄ sunt q̄ in seipis repugnātiā hnt vt hoīem ee asinū. in q̄ icludit rōnale ee irrōnale.qō aūt repugnat alicui.excludit aliq̄d eoz q̄ ad ipm req̄runť.sicut ee asinū excludit hois rōnem si igit necessario vult ea q̄ req̄runtur ad hoc qō supp/ponit velle.ipossibile ē eū velle ea q̄ eis repugnāt z sic ipossibile ē eū velle ea q̄ sunt ipossibilia simplr. j. 2.

¶ Jtē sicut sup̄ onsum ē.de° volēdo suū ee qō est sua

bonitas vult oīa alia inq̄ntū hn̄t ei⁹ silitudinē. sm hꝫ aūt q aliq̄d repugnat rōni entis. inq̄ntū hmōi. nō pt in eo seruari silitudo ꝓmi eē. s. diuini. qđ ē fons eēndi. nō pt igit̄ deus velle aliq̄d qđ repugnat rōni entis inq̄ntū hmōi. sicut aūt rōni hois inq̄ntū est hō repugnat eē irrōnale. ita rōni entis inq̄ntū hmōi repugnat q aliq̄d sit simul ens 7 nō ens. nō pt igit̄ de⁹ velle. q affirmatio 7 negatio sint simul vere. hoc aūt includit in omni p se impossibili. qđ ad seipm repugnātiā hz inq̄ntū ꝓtradictōem implicat. volūtas igit̄ dei
3. nō pt p se eē impossibiliū ¶ Amplⁱ⁹ Volūtas nō est nisi alicui⁹ bni intellecti. illud igit̄ qđ nō cadit in intellectu. nō pt cadere in volūtate. sed ea q̄ sunt sm se impossibilia nō cadūt in intellectu. cū sibipsis repugnēt. nisi forte p errorē nō intelligētis rez. pp̄etatez. qđ de deo dici nō pt. in diuinā g volūtatē nō pnt ca
4 dere q̄ sm se sunt impossibilia ¶ Adhuc. sm q vnūqđ qz se habet ad eē. ita se hz ad bonitatē. sz impossibilia sūt q̄ nō pnt eē. g nō pnt eē bona. g nec volita a deo qui nō vult nisi ea q̄ sunt vel pnt esse bona

¶ Qđ diuina volūtas nō tollit ꝓtingētiā a rebus neqz eis necitatē absolutā iponit. Lxxxvi

Jō p. p. q. 19. ar. 8. Jsta 2° p³

EX predictis aūt hꝫ
beri pt q diuina volūtas ꝓtingētiā nō tollit nec necessitatē absolutam rebꝫ imponit
1 Vult eīm de⁹ oīa que requirunt̄ ad rē. quā vult. vt dictū est. sed aliq̄bꝫ rebꝫ sm modū sue nature cōpetit q sint ꝓtingētes nō necessarie. igit̄ vult aliq̄s res eē ꝓtingētes. efficacia aūt diuine volūtatis exigit. vt nō solū sit qđ deus vult. hz etiā vt hoc mō sit. sicut de⁹ vult esse illud. nā 7 in agētibꝫ naturalibꝫ cū ꝑtus agens est fortis. assimilat sibi suū effectū nō solū q̄tum ad spēm sed etiā q̄ntū ad accidētia. q̄ sunt q̄dā modi ipsius rei. igit̄ efficacia diuine volūtatis ꝓtingētiā nō tollit ¶ Amplⁱ⁹. Principalius vult de⁹ bonū vniuer
2. sitatis suoꝝ effectuū q̄z aliqđ bonū ꝑticulare. q̄to in illo ꝓpletior inuenit̄ sue bonitatis silitudo. cōpletio aūt vniuersi exigit. vt sint aliqua ꝓtingētia. alⁱs non
3. oēs gradus entiū vniuerso ꝓtinerent. vult igit̄ deus aliqua esse ꝓtingētia ¶ Adhuc. vniuersi bonū in q̄dam ordine ꝓsiderat. vt pz in. xi. metha. regrit aūt ordo vniuersi aliq̄s causas esse variabiles. cū corpora sint de pfectione vniuersi. que nō mouēt nisi mota. a cā aūt variabili effectus ꝓtingētes sequunt̄. non eīm pt esse effectus firmiorꝫ esse q̄ sua cā. vnde videm⁹ q̄uis causa remota sit necessaria. si tamē cā proxima sit ꝓtingens. effectū ꝓtingētem esse. sicut pz in his q̄ circa inferiora corpora accidūt. que q̄dem ꝓtingētia sunt ꝓpter causaꝝ proximaꝝ ꝓtingentiam. q̄uis cause remote que sunt motus celestes sint ex necessi
4 tate. vult igitur deus aliqua ꝓtingēter euenire ¶ Preterea. Necessitas ex suppositōe in causa nō potest cōcludere necessitatē absolutā in effectu. deus aūt vult aliq̄d in creatura nō necessitate absoluta. sed solum necessitate que ē ex suppōne. vt supꝰ ostēsum ē. ex volūtate igit̄ diuina nō potest ꝓcludi in rebꝫ creatis necessitas absoluta. hec aūt sola excludit ꝓtingētiā. nā etiā ꝓtingētia ad vtrūlibet reddunt̄ ex suppōne necessaria. sicut sortē moueri si currit ē necessariū. diuina ergo volūtas nō excludit a rebꝫ volitis ꝓtingentiam. nō igit̄ sequit̄. si deus vult aliq̄d q illud fiat ex necessitate eueniat. sed q hec ꝓditōnalis sit vera 7 necessaria. si deus aliq̄d vult illud erit ꝓsequēs. tū non opꝛz esse necessarium.

¶ Qđ diuine volūtatis pt rō assignari Lxxxvij

QUolligere aūt ex p̄dictis possumus. q diuine volūtatis ratio assignari pt. Finis eīm ē rō volēdi ea que sunt ad finē. deus aūt vult bonitatē suā tanq̄z finem oīa aūt alia vult tāq̄z ea q̄ sunt ad finē. sua igitur bonitas est rō quare vult alia q̄ sunt diuersa ab ipo. Jsta 2° p⁴.
¶ Rursus. bonū particulare ordinat̄ ad bonū toti⁹ 2
sicut ad finē. vt impfectū ad pfectū. sic aūt cadūt aliqua sub diuina volūtate. sm q se hn̄t in ordine boni relinquit̄ igit̄ q bonū vniuersi sit rō quare deus vult vnūquodq̄z bonū ꝑticulare in vniuerso ¶ Item sicut 3
supra ostēsum ē suppōsito q deus aliqđ velit. sequit̄ ex necessitate q velit ea q̄ ad illud req̄runt̄. qđ autez alijs necessitatē imponit. est rō quare illud fiat. rō igit̄ quare deus vult ea q̄ requirunt̄ ad vnūqđq̄z ē. vt fiat illud ad qđ requirunt̄. Sic igit̄ procedere possumus in assignādo diuine volūtatis rōnē. de⁹ vult hoiem habere rōnem. ad hoc vt hō sit. vult aūt hoiem esse ad hoc q cōpletio vniuersi fiat. vult aūt bonū vniuersi esse q adeat bonitatē ipius. Nō tn̄ predicta tripler rō sm eandē habitudinē ꝓcedit. nā bonitas diuina neqz dependet a pfectōe vniuersi. neqz ex eā aliq̄d sibi accrescit. pfectio aūt vniuersi licet ex aliq̄bꝫ particularibꝫ bonis ex necessitate dependeat q̄ sunt essentiales partes vniuersi. ex q̄busdā tn̄ nō dependet ex necessitate. sed tn̄ ex eis aliq̄ bonitas vel decor accrescit vniuerso. sicut ex his q̄ sunt solū ad munimētū vel decorē aliaꝝ partiū vniuersi. particulare aūt bonū dependet ex necessitate ex his q̄ absolute ad ipm requirunt̄ licet 7 hec etiā habeāt quedā q̄ sunt ꝓpter meli⁹ ipsi⁹ aliq̄n igit̄ rō diuine volūtatis ꝓtinet solū decētiā. ali Corre. ifert.
q̄n vtilitatē. aliq̄n aūt necessitatē. q̄ est ex suppōne. necessitatē aūt absolutā solū cū vult seipm.

¶ Qđ diuine volūtatis nihil potest esse causa Lxxxviij Jō. p⁴. q. 19. ar. 5. 7. q. 25. ar. 5. In de ꝑita. q. 6 ar. 2.

QUāuis autem aliqua rō diuine volūtatis assignari possit non tn̄ sequit̄. q voluntatis eius sit ali-

qua cā. Volūtati ēm cā volēdi est finis. finis aūt diuine volūtatis est sua bonitas. ipa igit est ꝺo cā volendi. que est etiā ipm suū velle. alioꝝ aūt a ꝺo volitoꝝ nullū est ꝺo causa volēdi. sed vnū eoꝝ est alteri cā. vt ordinē habeat ad diuinā voluntatē. ꝛ sic intelligit ꝺus propter vnū eoꝝ aliud velle. ptz aūt q nō optz discursum aliquē ponere in ꝺei volūtate. nā vbi est vnus actus nō ꝺsideratur discursus. vt supra circa intellectū ostēsum est. ꝺus aūt vno actu vult suam bonitatē ꝛ oīa alia. cū sua actio sit sua essentia

Error q̄ūd

¶ Per predicta aūt excludit error quoꝺā dicētiū omnia ꝓcedere a ꝺo fm simplicem volūtatem. vt ꝺ nullo oporteat rōnem reddere. nisi q ꝺus vult. Qꝺ etiā diuine scripture ꝓtrariat que ꝺū phibet fm ordinē sapiētie sue oīa fecisse. fm illud ps. Oīa in sapientia fecisti Et eccli. p. ꝺr. q ꝺus effudit sapiētiā suā

Jō. b. tho. j p. q. 19. a. 10 Jō p. scp. d 25. Jō. ꝺe veri. q. 24. Jsta 2° p²

super oīa opera sua

¶ Qꝺ in ꝺo ē libꝝ arbitriū. Lxxxix.

EX predictis autem ostēdi pt q in ꝺo libꝝ arbitriū inuenitur. Nā libꝝ arbitriū ꝺr respectu eoꝝ q nō necessitate ꝙs vult sz̄ ꝓpria sponte. vñ in nobis liberuz arbitriū ē respectu eꝝ q volumus currere vel ambulare. ꝺus aūt alia a se nō ex necessitate vult. vt supra ostē-
1 sum ē. ꝺo igit libꝝ arbitriū habere ꝺcit ¶ Adhuc Volūtas diuina in his ad q nō fm naturā suā ꝺterminat inclinat quoꝺā mō p suū intellectū. vt supra oñsum ē. sed ex hoc hō ꝺr prē ceteris aīalib⁹ libꝝ arbitriū habere. q ad volēdū iudicio rōnis inclinat nō impetu nature sicut bruta. q̄ in ꝺo ē libꝝ arbitri-
3 um ¶ Itē. fm phm in. iij. ethi. volūtas ē finis. electio aūt eoꝝ q̄ ad finē sunt. cū igit ꝺus seipm tanq̄z finē velit. vnō sic q̄ ad finē sz̄. alia ꝙo sic q̄ ad finē sz̄. seq̄t q respectu sui habeat volūtatē tm̄. respectu āt alioꝝ electōez electō āt sp p libꝝ arbitriū fit. ꝺo igit libꝝ
4 arbitriū ꝺcit ¶ Prete. hō p hoc q hz libꝝ arbitriū ꝺr suoꝝ actuū ꝺna. hoc aūt maxime ꝺcit ꝑmo agēti. cuⁱ⁹ actus ab alio nō ꝺpēdet. ipe igit ꝺus libꝝ arbitriū hz Hoc etiā ex ipa nois rōne haberi pt. nā liberū arbitriū ē. qꝺ sui cā ē. vt pz p phm in ꝑn. metha. Hō aūt nulli magis ꝺcit q̄z ꝑme cause q̄ ꝺus est

¶ Qꝺ in ꝺo nō sz̄ passiōes affectuū Lxxxx.

Jsta 2° p². Duplex affectio

EX premissis autem sciri pt q passiōes affectuū in ꝺo nō sunt. Sēm ēm intellectiuā affectōem nō ē aliqua passio. sed solū fm sensitiuā. vt probat in septio physicoꝝ. nulla autem talis affectio in ꝺo esse potest cū ꝺsyt sibi sensitiua cognitio. vt per supradicta est manifestū. relinquit igit q in ꝺo nō sit affectiua pas-
2 sio ¶ Preterea Omnis affectiua passio fm aliquam transmutatōem corporalē fit. puta fm ꝙstrictōnem vel dilatatōnē cordis aut fm aliquid hmōi. q̄z nullū in ꝺo possibile ē accidere. eo q nō sit corpus neq̄ ꝺtus in corpore. vt supra ostēsuz ē. nō ē igit in ipo affectiua passio ¶ Itē in oīi affectiua passione patiēs
3 aliqualiter trahit extra suā ꝙditionē essentialem vel cōnaturalē ꝺispōnē. cuⁱ⁹ signū ē. q hmōi passiones si intēdātur. aīalib⁹ inferūt mortē. sz̄ nō est possibile ꝺū extra suā naturalē ꝙditōem aliqualiter trahi. cū sit oīno immutabilis. vt supra ostēsum ē. patz igit q hmōi passiones in ꝺo ee nō pūt ¶ Amplius Oīis
4 affectio que est fm passionē ꝺterminate in vnū fert fm modū ꝛ mēsurā passionis. passio ēm impetū hz ad aliq̄d vnū sicut ꝛ natura. ꝛ propter hoc rōne oz eam reprimi ꝛ regulari. diuina aūt volūtas nō ꝺterminat fm ee ad vnū in his q̄ creata sunt nisi ex ordine sue sapiētie. vt supra ostēsum est. nō est igit in ipso passio fm affectōem aliquā ¶ Adhuc. Dis passio ē ſ.
alicuius in potentia existētis. ꝺus aūt est oīno libera potētia. cū sit actus purus. ē igit agens tm̄. ꝛ nullo modo aliqua passio in ipo locū hz. sic igit oīis passio ꝛ noīe ꝛ genere a ꝺo remouet. queda aūt passiones remouent a ꝺo nō solū rōne sui generis sed etiā rōne sui spēi. omnis ēm passio ex obiecto spēm recipit. cuius igit obiectū omnino ꝺo ē incōpetens talis passio a ꝺo remouet etiā fm rōnē ꝓprie speciei talis aūt ē tristicia ꝛ doloz. nā eⁱ⁹ obiectū ē malū iam inhereēs. sicut gaudiū obiectū est bonū pñs ꝛ habitū tristicia igit ꝛ doloz ex ipa sui rōne in ꝺo ee nō pūt
¶ Adhuc Ratio obiecti alicuⁱ⁹ passionis nō solum
6 sumit ex bono ꝛ malo. sed etiā ex hoc q aliqualiter quis se hz ad alterꝝ hoꝝ. sic ēm spes ꝛ gaudiū ꝺcīt. si igit modus ipe se habēdi ad obiectū q̄ in rōne passionis includit. ꝺo nō competit. nec ipa passio ꝺo cōuenire pt etiā ex rōne ꝓprie spēi. spes aūt q̄uis habeat obiectū bonū nō tn̄ bonū obtentū sed obtinēdū qꝺ quidē ꝺo nō pt cōpetere rōne sue pfectōis. q̄ tanta est. q ei additio fieri nō pt. spes igit in ꝺo esse non
7 pt etiā rōne sue spēi. ꝛ silr neq̄ ꝺsideriū alicuius nō habiti ¶ Amplⁱ⁹ Sicut diuina pfectio impedit potētiā additōis alicuius boni obtinēdi a ꝺo. ita etiā multo amplius excludit potētiā ad malū. timoꝝ aūt respicit malū qꝺ potest imminere sicut spes bonū obtinēdū. duplici ergo rōne sue spēi timoꝝ a ꝺo excludi tur. ꝛ qz nō est nisi existētis in potentia. ꝛ qz hz obiectū malū qꝺ pt inesse ¶ Itē. penitētia mutatōem affectus importat. igit ꝛ rō penitētie ꝺo repugnat. nō so-
8 lum qz spes tristicie est. sed etiā qz mutatōnem volūtatis importat ¶ Preterea. Absq̄ erroꝛe cognitiue ꝺtutis ee nō pt. vt illud qꝺ est bonū apprehendatur vt malū. nec est nisi in particularib⁹ bonis. vt alterius malū possit bonū existere alterī in quib⁹ corruptō vnius ē generatio alterius. vl̄i aūt bono ex nullo bono particulari ꝺcperit aliquid. sed p vnūquodq̄z re-

Rō pñie ꝺo repugt.
9

presentat. deus aūt est vle bonū eiꝰ silitudinē ptici/
pādo oia dicunt bona. nulli igit malū sibi pt̄ē bo/
nū. nec pt̄ esse etiā vt id qđ est simplr bonū. ⁊ nō est
sibi malū apphendat vt malū. qz sua scia est absqz er
rore. vt sup̄ ostēsum ē. inuidia igit in deo impossibile
est eē etiā sm sue spēi rōnē. nō solum qz inuidia spēs
tristicie est. sed etiā qz tristat de bono alterius. ⁊ sic ac
cipit bonū alterius tanqꝫ sibi malū ¶ Adhuc. eiusdē
rōis est tristari de bono ⁊ appetere malū. nā pmū ē ex
hoc q bonū estimat malū scdz so ē ex hoc q malū
estimat bonū. ira aūt est appetitus mali alterius ad
vindictā. ira igit a deo lōge est sm rōnē sue spēi. non
solū qz effectus tristicie ē. sed etiā qz ē appetitus vin/
dicte. ppter tristiciā ex iniuria illata ꝯceptā. Rursus
quecunqz alie passiones hanc speciez sunt. vel ab eis
causant. pari rōne a deo excludunt.

¶ Qđ in deo sit delectatio ⁊ gaudiū. nō tñ repu
gnat diuine pfectōi Lxxxi.

HUnc autē quedam passiones que licet deo nō ꝯueniāt sm q
Ista p°. p². passiones. nihil tamen ex rōne sue speciei
importāt repugnās diuine pfectioni. hanc aūt ē gau
diū ⁊ delectatio. est em gaudiū p̄sentis boni. neqz igit
rōne obiecti qđ est bonū. neqz rōne modi se habendi
ad obiectū. qđ est actu habitū. gaudiū sm sue speci/
ei rōnē diuine pfectōi repugnat. ex hoc aūt manife
stū est. q gaudiū vel delectato proprie in deo sit. sicut
em bonū ⁊ malū apphensum sunt obiectū appetitꝰ
sensibilis. ita ⁊ appetitus intellectiui. vtriusqz em est
prosequi bonū. ⁊ fugere malū. vel sm veritatem. vel
sm estimatōez. nisi q obiectū intellectiui appetitus
est cōmunius qz̄ sensitiui. qz intellectiuus appetitus
respicit bonū. vel malū simpliciter. appetitus aūt sen
sitiuus bonū vel malū sm sensum. sicut etiā ⁊ intelle
ctus obiectū est communius qz̄ sensus. sed opatōes
appetitus speciē ex obiectis sortiunt. inueniunt igit
in appetitu intellectiuo. q̄ est volūtas. similes opera/
tiones sm rōnem speciei operationibꝰ appetitus sen/
sitiui in hoc differētes. q in appetitu sensitiuo sunt
passiones ppter cōmunicatōez eius ad organū cor
porale. in intellectiuo aūt sunt opationes simplices
sicut em p passionē timoris que ē in appetitu sensiti
uo refugit quis malū futurū. ita sine passione intelle
ctiuus appetitus idē operat. cū igit gaudium ⁊ dele
ctatio deo non repugnent sm suam speciē. sed solum
inqꝫtum passiones sunt. in voluntate aūt sunt sm
suam speciē nō autem vt passiones. relinquit q etiā
2. diuine voluntate nō desint ¶ Item. gaudiū ⁊ delecta
tio est quedā quietatio voluntatis in suo volito. de
us autem in seipo qui est principale suum volitum
maxime quietatur. vtpote omnem sufficiētiam in se
habens. ipe igitur per suam voluntatē in se maxime
gaudet ⁊ delectatur. ¶ Preterea. Delectatio ē quedā 3
operationis perfectio. vt ptz per philosophū. decimo
ethicoꝝ. perficit em operatōnem sicut pulcritudo iu
uentutem. sed deus perfectissimā operationē habet in
intelligēdo. vt patz ex predictis. si igitur nostrū in/
telligere propter suā operatōem ē delectabile. diui/
nū intelligere erit sibi delectabilissimū ¶ Amplius
Unūqōqz naturaliter in suo silī gaudet quasi in cō
nenienti p accidēs impēditū ē impeditiuū ppriē vtilita/
tis. sicut figuli ad inuicē corrigunt. p eo q vnus im/
pedit lucrū alterius. oē aūt bonū ē diuine bonitatis
silitudo. vt ex supradictis pz. nec ex aliquo bono sibi
aliqđ deperit. relinquit igit q deus de oīm bono gau/
det. est igit in eo proprie gaudiū ⁊ delectatio. Diffe/
rūt aūt gaudiū ⁊ delectatio rōne. nā delectatio pue/
nit ex bono realiter ꝯiūcto. gaudiū aūt hoc nō requi
rit sed sola quietatio volūtatis sufficit ad gaudij rō
nem. vñ delectatio ē solū de ꝯiūcto bono si ppriē su/
mat. gaudiū aūt de exteriori. ex q ptz q deꝰ ppriē in se
ipo delectat. gaudet aūt in se ⁊ in alijs.

¶ Qđ in deo sit amor Lxxxij Idē p. q.
20. ar. 2mo
Ista p°. p¹

SImiliter aūt opoꝛ ret ⁊ amorē in deo eē sm actum volūtatis
eius. Hoc em ē proprie de rōne amoris q
amās bonū amati velit. deus aūt vult bonū suū ⁊ ali
oꝝ vt ex dictis pz. sm hoc igit deꝰ ⁊ se ⁊ alia amat.
¶ Adhuc. Ad veritatē amoris requirit q bonū ali/ 2
cuius put est eiꝰ velit. cuius em bonū aliqs vult so amoꝛ dup.
lū put in alterius bonū cedit. p accīs amat. sicut q
vult vinū ꝑseruari vt illud bibat. aut hoiem vt sibi
sit vtilis aut delectabilis. p accidens amat vinū aut
hoiem. p se aut p seipm. sed deus vult bonū vniuscu/
iusqz sm q ē eius. vult em vnūqōqz eē sm q in se bo
nū ē. lz etiā vnū ordinet in bonum alterius. deus igit
amat vere ⁊ se ⁊ alia ¶ Amplius Cū vnūqōqz natura 3.
liter velit ⁊ appetat suo mō ppriū bonū si hoc habet
amoris rō q amās velit aut appetat bonū amati. cō
sequēs est q amās ⁊ amatū se habeāt sicut ad id qđ
est cū eo aliquo mō vnū. ex quo videt ppria rō amo
ris ꝯsistere in hoc q affectus vniꝰ tendat in alterꝫ sicut
in vnū cū ipo aliq mō. ppter qđ a Dio. dr. q amor
ē vnitiua ꝑtus qz̄to q id vñ amās ē vnū cū amato ē
maius. tāto ē amor intēsior. magis em amamus qs
nobis vnit generatōis origo aut ꝯuersatōnis vsus.
aut aliqđ hmōi. qz̄ eos quos nobis solū vnit huma
ne nature societas Et rursus. qz̄to id ex quo ē vnio ē
magis intimū vel vnirū amāti tanto amor fit firmi
or. vñ interdū amor q est ex aliqua passione fit intē
sior amore qui ē ex naturali origine vel ex aliquo ha
bitū sed facilius trāsit. id aūt vnde omnia deo vni/
untur. s. eius bonitas qz̄ oīa imitant ē maximū ⁊ in
timum deo cū ipe sit sua bonitas. ē igit in deo amor

nō solū verus sed etiā pfectissimus ⁊ firmissimus.

4 ¶ Itē. amor ex pte obiecti nō importat aliq̄d repugnās deo cū sit boni. nec ex mō se habēdi ad obiectū. nā amor ē alicuius rei nō minus cū habet ſz magis qz bonū aliq̄ō fit nobis affinius cū habet. vñ ⁊ motus ad finē in reb⁹ naturalib⁹ ex ppinq̄tate finis intē dit. q̄nq̄ aūt ꝓtrariū per accīs accidit. vtpote q̄n in amato exprimur aliq̄d qđ repugnat amori. tūc enim minus amat q̄n habet. nō ḡ amor repugnat diuine

5 pfectōi sm rōnē siue speciei. ē igit in deo ¶ Preterea. Amoris ē admonere. vt Dio. dt. cū em̄ ppter similitudinē vel ꝺueniētiā amātis ⁊ amati affect⁹ amātis sit quodāmō vnitus amato tēdit appetitus in pfectionē vnionis. ſ. vt vnio q̄ iam inchoata ē in affectu cōpleat in actu. vñ ⁊ amicoꝝ ppriū ē mutua p̄sentia ⁊ ꝺuictu ⁊ allocutionib⁹ gaudere. dē aūt mouet oīa alia ad vnionē. inq̄tū em̄ dat eē ⁊ alias perfectiones. vnit ea sibi p modū q̄ possibile ē deus. igit ⁊

6 se ⁊ alia amat ¶ Adhuc. Oīus affectōis principiū ē amor. gaudiū em̄ ⁊ delectatiō nō ē nisi amati boni. timor etiā ⁊ tristicia nō ē nisi de malo qđ ꝺtrariat bono amato. ex his aūt oēs alie affectōes oriunt. sed in deo est gaudiū ⁊ delectatio. vt supra ostēsum ē. ḡ in deo est amor. Posset aūt alicui videri q̄ deus nō magis hoc q̄z illud amet. si em̄ intēsio ⁊ remissio nature mutabilis pprie ē. deo cōpetere nō pt. a quo oīs mutabi

7 litas ꝑcul est ¶ Rursus. nullū alioꝝ que de deo dicūt p modū opatōis sm magis ⁊ minus de ipo dr. neq̄ em̄ magis aliq̄d alio cognoscit neq̄ magis de hoc. q̄z de illo gaudet. ¶ Sciēdū itaq̄ q̄ cū alie opatōes aie sint circa vnū solū obiectū. solus amor ad duo obiecta ferri videt. ¶ Per hoc em̄ q̄ intelligimus vel gaudem⁹. ad aliq̄ō obiectū aliqualit̄ nos habere oz. amor em̄ aliq̄d alicui vult. hoc em̄ amare dicimur cui aliq̄ō bonū volumus sm modū p̄dictū. vñ ⁊ ea que ꝺcupiscimus simpli. q̄dē ⁊ ppie desiderare dicimur nō aūt amare ſz potius nos ipos q̄ō ea ꝺcupiscimus. ⁊ ex hoc ipa p accīs nō ppie dicimur amare. alie igit opatōes siue actōes vigorē sm magis ⁊ minus dicunt habere qđ in deo accidere nō pt. nā vigor actōis sm p̄tutē qua agit mēsurat. oīs aūt diui

Dissi. bimē na actio vni⁹ ⁊ eiusdē p̄tutis ē. Amor aūt sm magis ⁊ minus dupliciter pt dici. Uno q̄dem mō ex bono qđ alicui volumus sm q̄ illud magis diligere dicimur cui volumus maius bonū. Alio mō ex vigore actionis sm q̄ dicimur illum magis diligere cui vel nō maius bonū equale tm̄ bonū feruētius ⁊ efficaci⁹ volumus. ꝓmo igit q̄dē mō nihil phibet dici q̄ deus aliq̄d alio magis diligat sm q̄ eis maius vult bo-

Corre. ifert nū. scđo aūt mō dici nō pt eadē rōne q̄ de alijs dicta ē. Patz igit ex p̄dictis q̄ de nostris affectionib⁹ nulla est que in deo pt ppie eē nisi gaudiū ⁊ amor. q̄uis etiā hec in eo nō sm passionē sicut in nobis sunt. Qđ aūt in deo sit gaudiū vel delectatio auctoritate sacre scripture cōfirmat. Dicit em̄. in p̄s. Delectatōnes in dextera tua vsq̄z in finē. Et puer. x. Delectabar p singulos dies ludens coram eo. dr diuina sapiētia. q̄ de est. vt ostēsum ē. Luc. xv. Gaudiū est in celo sup vno peccatore penitētiā agēte. phs etiā dt in. viij. ethicoꝝ q̄ deus sp gaudet vna ⁊ simplici delectatiōe. Amorē etiā dei scriptura ꝺmemorat Deut. xxxiij. Dilexit populos Hiere. xxxi. In charitate ppetua dilexi te Jo. xvi. Ipe em̄ pater amat vos. phi etiā q̄dā posuerūt rez p̄ncipiū dei amorē. cui ꝺsonat Diony. ꝑbū. iiij. c. de diui. no. dicētis q̄ diuinus amor nō p̄misit ipum sine germine esse. ¶ Sciēdū tn̄ etiā alias p̄fectiones q̄ sm spēm suā diuine p̄fectōi repugnāt in sacra scīptura de deo dici nō q̄dē ppie vt p̄batū ē sed metaphorice ppter similitudinē vel effectuū vel alicui⁹ affectionis p̄cedētis. dico aūt effectuū. q̄z interdū volūtas ex sapiētie ordine in illū effectū tēdit in quem aliq̄s ex passione defectiua inclinat. Judex em̄ ex iustitia punit sicut ⁊ iratus ex ira. deus em̄ aliq̄n dr iratus inq̄tū ex ordine siue sapiētie aliquē vult punire. sm illō ps. Cū exarserit in breui ira eius. Misericors ꝺo dr inq̄tū ex sua benivolētia miserias hoīm tollit. sicut ⁊ nos ppter misericordie passionē facimus idē. Unde in p̄s. Miserator ⁊ misericors dns patiēs ⁊ multuz misericors. Penitēs etiā interdū dr inq̄tū sm eternū ⁊ immutabilē p̄uidētie siue ordinē facit q̄ ꝑius destruxerat vel destruit que ꝑius fecit sicut ⁊ penitentia moti facere inuenit. Un Ben. vi. Penitet me fecisse hoiem. Qđ aūt hoc ppie intelligi nō possit. ptz p p hoc qđ habet ꝓmo Reg. xv. Triumphator in israel nō parcet neq̄ penitudine flectet. dico aūt p̄ similitudinē p̄cedētis affectōis. nā amor ⁊ gaudiū q̄ in deo p̄ppie sunt. p̄ncipia sunt oīm affectionū. amor q̄dē per modū p̄ncipij mouētis. gaudiū vero p modū finis vnde etiā irati puniētes gaudēt q̄si fine assecuti. dr igit deus tristari inq̄tū accidūt aliq̄ ꝺtraria his que ipe amat ⁊ approbat sicut ⁊ in nobis tristicia de his q̄ nobis nolētib⁹ acciderūt. ⁊ hoc ptz Isa. lix. Vidit deus ⁊ malū apparuit in oculis ei⁹. q̄z nō ē iudiciū ⁊ q̄z nō est vir. ⁊ aporiatus ē. q̄z nō est q̄ occurrat. Ex p̄dictis aūt excludit error quorūdā iudeoꝝ attribuentiū deo iram. tristiciā. penitētiā ⁊ omnes huiusmodi passiones sm pprietatē nō distinguētes quid in scīpturis sacris ppie ⁊ metaphorice dicat. excludit error Judeoꝝ

¶ Qđ in deo ponant esse p̄tutes. Lxxxiij.

QOnsequens est aūt ex dictis ostendere quomō virtutes in deo ponere oportz. oportz em̄ sicut esse ei⁹ est vniuersaliter perfectū omniū entium perfectōnes in se quodammō cōprehendens. ita ⁊ bonitatem ei⁹ omniū bonitates in se quodāmodo cōprehendere. virtus aūt est bonitas quedam p̄tuosi. nāq̄ sm eam Ista 2ª p. habit⁹ i deo eē nō pt

dicitur bonus. ⁊ opus eius bonū. oꝑtz ergo bonitatem diuinā omnes virtutes suo modo continere. vnde nulla earum fm habitū in deo dicitur sicut in nobis. deo eīm nō conuenit bonū esse per aliquid aliud superadditū ei sed p essentiā suā cum sit omnino simplex nec etiā per aliquid siue essentie additū agit. cū sua actio sit suū esse vt ostensum est. nō est igitur virtus in deo aliquis habitus sed sua essentia. ¶ Itē
2. habitus imꝑfectus actus est quasi medius inter potentiā ⁊ actū. vnde ⁊ habentes habitū dormiētibus comparant. in deo aūt est actus pfectissimus. actus igitur in eo nō est sicut habitus vt sciētia sed sicut cō
3. siderare qđ est actus vltimus ⁊ pfectus ¶ Adhuc. Habitus potētie alicuius pfectiuus est. in deo autez nihil ē fm potētiam sed solū fm actū. in eo igit habitus esse nō potest ¶ Preterea. Habitus de genere accidentis est. qđ in deo omnino nō est. vt supra ostēsum
4 est. igitur nec virtus aliqua in deo fm habitum dicitur. sed solū fm essentiam. cū autē virtutes humane sint quibꝫ humana vita dirigitur. humana aūt vita
vita hūana ē duplex est duplex. contemplatiua ⁊ actiua. que quidem ad actiuā vitam pertinent virtutes prout hanc vitā perficiunt deo cōpetere nō possunt. vita eīm actiua hois in vsu corporaliū bonoꝝ consistit. vnde ⁊ virtutes actiuā vitam dirigunt quibꝫ his bonis recte vtimur
5 hmōi autē deo cōuenire nō possunt. igitur nec hmōi virtutes prout hanc vitam dirigunt ¶ Adhuc. Huiusmodi virtutes mores hominū fm politicam conuersationē perficiunt. vnde illis qui politica conuersatōne nō vtuntur conuenire nō multum videntur. multo igit minus deo cōuenire possunt cuius cōuersatio ⁊ vita longe est a modo humane vite Harum etiā ꝯtutum que circa actiuā vitam sunt quedā circa passiones nos dirigūt quas in deo ponere nō possumus. ꝯtutes eīm que circa passiones sunt ex ipsis passionibꝫ spēm sortiunt sicut ex propꝫis obiectis. vnde ⁊ temperātia a fortitudine differt in ꝙtum hec circa concupiscibilia est. illa vero circa timores ⁊ audacias. in deo aūt passiones nō sunt. vt ostēsum est.
6 igit nec hmōi ꝯtutes in deo esse possunt ¶ Itē. huius modi virtutes non in parte intellectiua anime sunt. sed in parte sensitiua in qua sola passiones esse possunt. vt probat in. vij. phisico. in deo aūt nō est sensitiua pars sed solus intellectus. relinq̄tur igit q̄ in deo huiusmodi ꝯtutes esse nō possunt etiā fm propꝫias
Distic. passionū aie rationes. ¶ Passionum aūt circa quas ꝯtutes sunt quedā sunt fm inclinatōnem appetitus in aliquod corporale bonū quod est delectabile fm sensum. sicut sunt cibi ⁊ potus ⁊ venerea circa quoꝝ concupiscētias est sobrietas. castitas. ⁊ vniuersaliꝫ tēperantia ⁊ continentia. vnde q̄ corporales delectatōes omnino a deo remote sunt. ꝯtutes predicte nec proprie deo conueniunt cum circa passiones sint. nec etiā metaphorice de deo dicunt in scripturis. quia nec est accipere silitudinem ipsaꝝ in deo fm silitudinē alicuius effectus. Quedam vero scz passiones sunt fm inclinatōnem appetitus in aliquod spirituale bonum. sicut est honor. dominiū. victoria. vindicta. ⁊ alia hmōi circa quoꝝ spēs ⁊ audacias ⁊ omnino appetitus sunt fortitudo. magnanimitas. mansuetudo ⁊ alie hmōi ꝯtutes q̄ q̄dē in deo ꝓprie ē nō possunt. eo q̄ circa passiones sunt. dicūt tū in scriptura metaphorice de deo ꝓpter silitudinē effect⁹. vt ē illud ꝑmo Regū. ij. Nō est fortis sicut deus noster. ⁊ Mich. vi. Querite mālsuetum querite bonum

¶ Q̄ in deo sunt ꝯtutes morales que sunt circa actiones lxxxviij

SUnt autez virtutes alique vitam actiuā hois dirigētes que nō circa passiones sed circa actōes sunt. Ista 2ª p². q. 1
vt veritas. iusticia. liberalitas. magnificētia prudentia. intellectus. cum aūt ꝯtus ex obiecto vel materia spēm sortiat. actōes aūt q̄ sunt hmōi ꝯtutum materie vel obiecta diuine pfectōni nō repugnant. nec hmōi ꝯtutes fm ꝓpriam spēm hnt aliq̄d ꝓpter qđ a diuina pfectōne excludat. ¶ Itē. hmōi ꝯtutes pfectōnes 2
quedā volūtatis ⁊ intellectus sunt que sunt p̄ncipia opationum absq̄ passione. in deo autē est voluntas ⁊ intellectus nulla carens perfectōne. igitur hec deo deesse nō possunt. ¶ Amplius. Eoꝝ oīm q̄ a deo inesse 3
procedūt. rō ꝓpria in diuino intellectu est. vt supra ostēsum est. rō aūt rei fiende in mente facientis ars ē. vnde phus dt in. vi. ethicoꝝ. q̄ ars est recta ratio factibiliū. est igit proprie ars in deo. ⁊ iō dicit Sap. 4
vij. Omniū artifex docuit me sapiētiam. ¶ Itē diuina volūtas in his q̄ sunt alia ab ipo determinat ad vnū p cognitōem suā. vt supra ostēsum ē. cognitio aūt ordinās volūtatē ad agēdum prudētia ē. q̄ fm phum in. vi. ethicoꝝ. prudētia est recta ratio agibilium. ē igit in deo prudētia. ⁊ hoc ē quod dicit Job
xxvi. Apud ipsum ē prudentia ⁊ fortitudo ¶ Ad- 5
huc ostēsum ē supra q̄ ex hoc q̄ deus vult aliq̄d vult illa que requirunt ad ipsum. qđ aūt ad pfectōnem alicuius requirit est debitū vnicuiq̄. ē igit in deo iusticia cuius est vnicuiq̄ qđ suū est distribuere. vnde 6
ps. Justus dns ⁊ iusticiā dilexit ¶ Amplius. sicut supra ostēsum ē finis vltimus propter quē vult deus oīa nullo modo deꝑdet ab his q̄ sunt ad finem nec q̄tū ad ē nec q̄tū ad pfectōem aliquā. vñ nō vult alicui suā bonitatē cōicare ad hoc vt sibi exinde aliq̄d accrescat. sz q̄ ipm cōicare ē sibi conuenies sicut fonti bonitatis. dare aūt nō ꝓpter aliq̄d commodū ex datione expectatū sed ꝓpter ipam bonitatē ⁊ conuenientiā dationis est actus liberalitatis. vt ptz p phm in. iiij. ethicoꝝ. deus igit est maxime liberalis. ⁊ vt Augⁱ ce. dt ipe solus liberalis proprie dici pt. nam oīe ali

ud agens ꝓter ipm ex sua actõne aliqd bonũ appetit vel acquirit qđ ẽ finis intẽtus Hãc aũt eius liberalitatẽ scꝫtura ostẽdit dicẽs. in ꝑs. Aperiẽte te ma. tuã oĩa iple. dv. ꝛ Jaco. ꝓmo. Qui dat oĩbꝫ affl. ꝛ nõ improperat. ¶ Jtẽ. oĩa que a deo esse accipiũt necesse ẽ vt eius silitudinẽ gerãt inq̃ntũ sunt ꝛ bona sunt ꝛ ꝑpriarũ rõnes in diuino intellectu habent. vt supra ostensum ẽ. hoc aũt ad ꝑtutẽ veritatis ꝑtinet. vt ꝑ phm in. iiij. ethicoꝝ ꝓz. vt in suis factis ꝛ dictis aliquis sit talem exhibebat qualis est. ẽ igit in deo veritatis virtus Unde Ro. iij. Est aũt deus verax ꝛc. ꝛ in ꝑs. Omnes vie tue veritas Si q aũt ꝑtutes sunt q̃ ad aliqs actõnes ordinẽt q̃ sunt subiectoꝝ ad superiora talia deo ꝓuenire nõ possunt. sicut obediẽtia. latria. vel aliqd hmõi. qđ supiori debet Si etiã aliquaꝝ ex ꝓdictis ꝑtutibꝫ sint aliqui imꝑfecti actus sm illos deo attribui ꝓdicte ꝑtutes nõ possunt. sicut prudẽtia q̃tum ad actũ bene cõsiliandi deo nõ ꝓpetit. cũ eũ ꝓsiliũ sit quedã questio. vt dr in. vi. ethicoꝝ. diuina autem cognitio cũ nõ sit inquisitiua. vt supra ostẽsum est. nõ potest sibi consiliari esse ꝓuenies. vñ Job. xxvi. Cui dedisti ꝓsilium. forsitan ei qui nõ habet intelligẽtiã. Et Jsa. xl. Cũ quo iniuit ꝓsiliũ ꝛ instruxit eũ. sm aũt actum illũ qui est de cõsiliatis iudicare ꝛ approbata eligere nihil prohibet prudẽtiam de deo dici. dr tamẽ interdũ ꝓsilium de deo vel propter silitudinẽ occultationis nam consilia occulte agunt. vnde qđ est in diuina sapiẽtia occultũ per silitudinem ꝓsiliũ dr. vt ꝓz Jsa. xxv. sm aliquã translatõem Cõsilium tuum antiquum verꝫ fiat. vel inq̃ntũ ꝓsulentibꝫ satis facit. est eũ sine discursu intelligẽtis instruere inquirẽtes Similiter etiã iusticia q̃ztu ad cõmutatõnis actum deo cõpetere nõ potest cum ipe a nullo aliquid accipiat. Unde Ro. xi. Quis prior dedit illi. ꝛ retribuetur ei ꝛ Job. xli. Quis ante dedit mihi vt reddam ei Per silitudinem tamẽ aliqua deo dare dicimur. inq̃ntũ deus nostra data acceptat. nõ igitur sibi cõpetit commutatiua iusticia sed solum distributiua. Unde Dio. dr. viij. c. de diui. no. q iusticia laudat deus sicut omnibꝫ sm dignitatem distribuens. sm illud Mathei Dedit vnicuiq̃ sm ꝓpriã ꝑtutem. Scire autem oportꝫ q actiones circa quas predicte virtutes sunt sm suas rationes ex rebꝫ humanis nõ dependent non eũ de agẽdis iudicare aut aliquid dare vel distribuere solius hominis est sed cuiuslibet intellectũ habẽtis sm tamẽ q ad res humanas ꝛahũtur ex his q̃dam modo speciẽ sumũt sicut curuum in naso facit speciem symi. ꝑtutes igit predicte sm q ordinãt humanã vitam actiuã ad has actiones ordinant prout ad res humanas ꝛahunt ab eis speciem sumentes. sm quẽ modũ deo ꝓuenire nõ possunt. sm vero q actões ꝓdicte in sua cõitate accipiunt possunt etiã diuinis rebꝫ aptari. sicut eũ homo rerũ humanarꝫ vt pecunie vel honoris distributoꝝ est. ita ꝛ deus oĩum bonitatũ vniuersi. stꝫ igit predicte ꝑtutes in deo vniuersalioris extẽsionis q̃z in hoie. nã sic iusticia hois se habz ad ciuitatẽ vel domũ. ita iusticia dei se hz ad totũ vniuersum. vnde ꝛ diuine ꝑtutes nostrarꝫ exemplares dicunt. nam que stꝫ cõtracta ꝛ particulata similitudines quedã absolutoꝝ entiũ stꝫ. sicut lumẽ candele se hz ad lumen solis. alie vero ꝑtutes que ꝑprie deo nõ ꝓueniũt nõ habent exemplar in diuina natura sed solũ in diuina sapiẽtia que omnium entium ꝑprias cõplectit rõnes. sicut est de alijs corporalibus rebus

¶ Q in deo sint ꝑtutes cõtẽplatiue Lxxxxv

De contemplatiuis

Jsta ꝓ. ꝑ. autẽ virtutibꝫ dubiũ ee non ꝑt quin deo maxime ꝓueniat. si eũ sapiẽtia in cognitione altissimarꝫ causarum ꝓsistit sm phm in ꝓncipio metaphisice. ipe aũt deus precipue seipm cognoscit nec aliqd cognoscit nisi cognoscẽdo seipm. vt ꝑ batũ ẽ qui ẽ oĩm causa ꝓma. manifestũ ẽ q sibi potissime sapiẽtia debet ascribi Unde Job. ix. Sapiẽs corde est. ꝛ Eccli. ꝓmo Omnis sapiẽtia a domino deo ẽ. ꝛ cũ illo fuit semꝑ phs etiam dr in ꝓncipio methaq est divina possessio nõ humana. ¶ Jtẽ. Si scientia est rei cognitio ꝑ propriam causam. ipe aũt omniuꝫ causarꝫ ꝛ effectuum ordinem cognoscit ꝛ per hoc singularium proprias causas nouit. vt supra ostẽsum est. manifestum est q in ipo proprie scientia est nõ tamẽ que sit per rõcinatõnem causata sicut scia nostra que per demonstratõnem causatur. Unde ꝓ. Regũ. ij. Deus scientiarum dominus est ¶ Adhuc. Si immaterialis cognitio aliquaꝝ rerꝫ absq̃ discursu intellectus ẽ. de eis autem hmõi cognitõem de omnibꝫ habet. vt supra ostẽsum est. in ipo igitur ẽ intellectus. vnde Job. xij Ipse habet consilium ꝛ intelligẽtiã. De etiam virtutes in deo exemplares sunt nostrarum sicut perfectum imperfecti.

¶ Q de nõ ꝑt velle malũ Lxxxxvi

Ex his autem que di

Jsta ꝓ. ꝑ. cta sunt ostendi potest q deus non potest velle malum. Virtus eũ rei est sm quam aliquis bene operatur. omnis autem operatio dei est operatio virtutis. cum sua virtus sit sua essentia. vt supra ostensum est. nõ potest igitur malum velle ¶ Jtem. Voluntas nunq̃ ad malum fertur nisi aliquo erroꝛe in ratione existente ad minus in particulari eligibili. cum eũ voluntatis obiectum sit bonum apprehensum nõ potest volũtas ferri in malum nisi aliquo modo proponat sibi vt bonum ꝛ hoc sine erroꝛe esse non potest. in diuina autem cognitõe nõ potest ee erroꝛ. vt supra ostensum est. nõ igit volũa

Nota

3. tas eius potest ad malum tendere. ¶ Amplius. dō est summū bonum vt supra pbatum est. summū aūt bonū nō patitur aliquod ꝓsortiū mali. sicut nec summe calidū pmixtōem frigidi. diuina igitur volūtas nō potest flecti ad malum. ¶ Preterea. Cum bonus habeat ratōem finis. malū nō potest incidere in volūtatem nisi p auersionē a fine. volūtas aūt diuina a fine auerti nō potest. cū nihil possit velle nisi volendo
4 seipm. vt supra ostēsum est. nō potest igitur velle malum. ⁊ sic patz q liberū arbitriū in ipo naturaliter stabilitum est in bono. hoc aūt est qđ dr Deutro. xxxij. Deus fidelis ⁊ absq; vlla iniq̄tate. ⁊ Abacuch pmo Mundi sunt oculi tui dñe. ⁊ respicere ad iniq̄tatem nō poteris. Per hoc aūt ꝓfutat error iudeoz qui in thalmut dicunt deū quādoq; peccare ⁊ a peccato purgari. ⁊ Luciferianoz qui dicunt deū in Luciferi dectione peccasse.

Corre. iferi
delibe. ar. dei

Duplex error reprob.

¶ Qꝫ deus nihil odit nec odium alicuius rei ei conuenire potest. .xcvij.

Jsta ꝑ° p³. l.

EX hoc autē apparet q odiū alicui⁹ rei deo ꝓuenire nō pt. Sic enī amor se hz ad bonū ita odiū ad malū. nā his qs amam⁹ bonū volum⁹. his ꝺo qs odim⁹ malū. si igit volūtas dei ad malū inclinari nō pt. vt oñsum est. impossibile est q ipe rē aliquā odio habeat ¶ Itē
2. volūtas dei in alia a se fert. vt supra oñsum est. inq̄tum volēdo ⁊ amādo suū esse ⁊ suā bonitatē vult eā diffundi fm q possibile est p similitudinis cōicatōem. hoc igit est qđ deus in rebꝰ aliis a se vult vt in eis sit sue bonitatis similitudo. hoc aūt est bonū vniuscuiusq; rei vt similitudine diuinā pticipet. nam q̄libet bonitas alia nō est nisi similitudo q̄dam ꝑme bonitatis. igit deus vnicuiq; rei vult bonū. nihil igit odit. ¶ Adhuc.
3. a pmo ente oīa alia originē essendi assumūt. si igitur aliq̄d eoz q̄ sunt odio hz vult illud nō esse. qz hoc est vnicuiq; bonū. vult igit actōem suā nō esse qua illd ineſſe pducit vel mediate vel imediate. oñsum est em supra q si deus aliq̄d vult oz q illa velit que ad illd req̄runt. hoc aūt est impossibile. qđ q̄dem ptz si res p voluntatē ipius ineſſe pcedant. qz tunc oportz actionē qua res pducunt esse volūtariā. sīr si naturalr sit rerū cā. qz sicut placet sibi sua natura. sic placz sibi oīe illud qđ sua natura req̄rit. nullā igit naturā
4. deus odit. ¶ Preterea. illud qđ inuenit in oibus causis actiuis naturalr p̄cipue in pmo agente necesse est inueniri. oīa aūt agentia suo mō suos effect⁹ amāt fm q hmōi. sicut parētes filios. poete poemata. artifices sua opa. multo igit magis deus nullā rē odit. cū ipe sit oīm cā. Hoc aūt ē qđ dr Sap. xi. Diligis oīa q̄ sunt ⁊ nihil odisti eoz q̄ fecisti. Dicit aūt deꝰ aliq̄ odire similitudinarie. ⁊ hoc duplr. Uno q̄dē mō ex hoc q deꝰ amādo res volēs eoz bonū cē. vult cōtrariū bono. s. malū nō esse. vnde maloz odiū habere dr. nā q̄ nō esse volumus dicimur odio habere fm illud zacha. viij. Unusquisq; malū ꝓtra amicū suū ne cogitetis in cordibꝰ vestris ⁊ iuramentū mendax ne diligatis. oīa em hec sunt q odi dt dñs. hec aūt non sunt effectus vt res subsistētes quaz ꝓpriū est odiū vel amor. Alius aūt modus est ex hoc q deus vult aliq̄d maius bonū. qđ esse nō pt sine ꝑuatōne minoris boni. ⁊ sic dr odire. cū magis hoc sit amare. sic em inq̄tum vult bonū iusticie vel ordinis vniuersi qđ esse nō pt sine punitōne vel corruptōe aliquoz. dicit illa odire quoz punitōem vult vel corruptōem. fm illud Malachy. pmo. Esau odio habui. ⁊ illud ps. Odisti oēs q̄ operant iniquitatē. pdes oēs q̄ loquunt mēdaciū. viz sanguinū ⁊ dolosuz abhominabit dñs

¶ Qꝫ deus est viuens .xcviij.

Jđ ꝑ⁸ q. q. 18. ar. 3. Jsta ꝑ° p³. l.

EX his ātque supra ostensa sunt. de necessitate h.. bet q deꝰ est viuens. Ostensum est em deum esse intelligentē ⁊ volentē. itelligere aūt ⁊ velle nō nisi viuēt̄ est. est g deus viuens. ¶ Adhuc. viuere fm hoc aliq̄bus attributū est q visa sunt p se nō ab alio moueri et ꝓpter h illa q̄ videnť p se moueri quoz motores vulgus nō ꝓcipit p similitudinē dicimus viuere. sicut aquā viuā fontis fluentis nō aūt cisterne vel stagni stantis. ⁊ argentū viuū qđ motū quēdā habere videť ꝓprie em illa sola mouent p se que mouent seipa cōposita ex motore ⁊ moto sicut aiata. vñ hec sola proprie viuere dicimus. alia ꝺo oīa ab aliq̄ exteriori mouent vel generāte vel remouēte. phibens vel impellēte. ⁊ qz opatōnes sensibiles cū motu sunt. vltem⁹ oē illud qđ agit se ad ꝓprias opatōnes q̄iuis nō sit cū motu dr viuere. vnde intelligere appetere ⁊ sentire actōnes vite sunt. sed deus maxime nō alio sed a seipso operat cū sit ꝑma causa agens. maxime g cōpetit ei viuere. ¶ Item. diuinū esse ocm pfectōem essendi cōprehendit. vt supra ostensum est. viuere aūt est qđ 3. dam esse pfectum. vnde viuentia in ordine entiū nō viuentibꝰ pferunt. diuinū ergo esse est viuere. ipe ergo est viuens Hoc aūt etiā auctoritate diuine scripture ꝓfirmatur. Dicit em Deutro. xxxij. ex ore dñi dicā. Uiuo ego in eternū. ⁊ in ps. Loz meum ⁊ caro mea exul. in deū me. viuū.

¶ Qꝫ deus est sua vita .xcix.

Jđ ꝑ⁸ q. q. 18. ar. 3. Jsta ꝑ° p³. l.

EX hoc patz ulterius q deus sit sua vita. Uita em viuentis ēipsum viuere in quadam abstractōne signatum. sicut cursus fm rem nō est aliud q̄ currere. viuere aūt viuentiū est ipm esse eoz vt patet p phm in ij. de anima. cum em ex hoc aīal dicat viuens q aiam hz fm quam habet esse vtpote fm ꝓpriam formam.

oz q̄ viuere nihil sit aliud q̄z tale eē ex tali forma p/
2. ueniens. ꝺeus aūt ē suū eē. vt supꝰ pbatū ē. est ḡ suū vi/
uere ⁊ sua vita. ¶ Itē. ipm intelligere ē qꝺdā viuere.
vt pz p phm in. q. de aīa. nā viuere ē actꝰ viuētis. ꝺꝰ
3. aūt est suū intelligere vt supꝰ ostensum est. ḡ est suū viue/
re ⁊ sua vita. ¶ Amplꝰ. si ꝺeus nō eēt sua vita. cū sit
viuens vt ostensum ē. sequeret q̄ eēt viuēs p pticipatōem
vite. oīne aūt qꝺ est p pticipatōem reducit ad id qꝺ
ē p seipm. ꝺꝰ ḡ reduceret in aliqꝺ pus p qꝺ viueret.
qꝺ ē impossibile vt ex dictis pz. ¶ Adhuc. si sit viuēs
4 ꝺeus vt ostensum est. oz in ipo vitā eē. si ḡ nō sit ipe sua
vita erit aliqꝺ in ipo qꝺ nō ē ipe. ⁊ sic erit cōpositꝰ qꝺ
supra improbatū est. est igit ꝺeus sua vita. Et hoc est
qꝺ ꝺr Joh. xiiij. Ego sum vita ⁊c.

¶ Qꝫ vita ꝺei est sempiterna. C.

Isa 2° p. 1. Ex hoc autē apparet q̄ vita ei⁹ sit sempiterna. Nihil em̄ ꝺesinit viuere nisi p sepatōem vite. nihil aūt a seip
so separi pt. ois em̄ sepatio fit p diuisionē alicui⁹ ab
alio. impossibile est ḡ q̄ ꝺeus ꝺesinat viuere. cū ipe sit
2. sua vita vt ostensum est. ¶ Itē. oīne illud qꝺ q̄nq̄z est ⁊
q̄nq̄z nō est. est p aliquā cām. nihil em̄ seipm ꝺe nō eē
ad esse adducit. q̄z qꝺ nō ꝺuz est nō agit. ꝺiuina aūt
vita nō hz aliquā cām sicut nec ꝺiuinū esse. non igit
q̄nq̄z est viuens ⁊ q̄nq̄z nō viuens sz sp viuit. est ḡ vi
3. ta eius sempiterna. ¶ Adhuc. in q̄libet opatōe ope/
rans manet. lz interꝺū opatio transeat fm successio/
nem. vñ ⁊ in motu mobile manet iꝺē subiecto in to/
to motu. lz nō fm rōem. vbi igit actio est ipm agēs.
oz q̄ nihil ibi p successionē transeat sz totū sil' mane/
at. intelligere aūt ⁊ viuere ꝺei est ipe ꝺeus vt ostensum ē
ḡ eius vita nō hz successionē sz est tota sil'. est igit sem
piterna. ¶ Amplꝰ. ꝺꝰ omno īmobilis est vt supꝰ oste
4. sum ē. qꝺ aūt incipit aut ꝺesinit viuere vel in viuēdo
successionē patit. mutabile ē. nā vita alicui⁹ incipit p
generatōem. ꝺesinit aūt p corruptōnem. successio aūt
ppter motū aliquē ē. ꝺeus ḡ neq̄z incepit viuere neq̄z
ꝺesinet viuere neq̄z in viuēdo successionē patit. est ḡ
eius vita sempiterna Hinc est qꝺ ꝺr Deut. xxxij.
ex ore ꝺni. Uiuo ego in eternū. ⁊. i. Joh. vlt. Hic est
verus ꝺeus. ⁊ vita eterna.

Jō p^a p. q. 26. ar. p^mo ¶ Qꝫ ꝺeus est beatus. .ci.

Restat aūt ex p̄missis ostendere ꝺeū esse beatū. Cuiuslibet em̄ intelle/
ctualis nature ppriū bonū est beatitudo.
Isa 2° p. 1. cū ḡ ꝺeus sit intelligens. suū ppriū bonū erit beatitu/
ꝺo. nō aūt cōpat ad ppriū bonū sicut qꝺ in bonū nō
ꝺū habitū tendit. hoc em̄ est nature mobilis ⁊ in po
tentia exīntis. sed sicut qꝺ iā obtinet ppriū bonū. igi
tur beatitudinē nō solū ꝺesiderat sicut ⁊ nos sz ea frui
2. tur. est igit beatus. ¶ Amplius. illud est maxime ꝺe/
sideratū vel volitū ab intellectuali natura qꝺ est p/
fectissimū in īpa. ⁊ hoc ē eius beatitudo. pfectissimū aūt
in vnoquoq̄z est sua pfectissima opatio. nā potentia Nota pfec⁹ opatōis ex q̄tuor ꝛpe
et habitus p opatōem pficiunt. vñ phs ꝺr felicitatē ꝺet.
esse pfectā opatōem. pfectio aūt opatōis ꝛpendet ex
q̄tuor. ꝓmo ex suo genere. vt sz sic sit manens in ip
so opante. ꝺico aūt opatōem in ipo manentē. p quā
nō fit aliud p̄ter ipam opatōem. sicut videre ⁊ audi/
re. hmōi em̄ pfectōes sunt eoz quoz sunt opatōes.
et p̄nt esse vltimi. q̄z nō ordinant ad aliqꝺ factū qꝺ
sit finis. opatio vero vel actio ex qua sequit aliquid
actu p̄ter ipam est pfectio opati nō opantis. ⁊ cōpat
ad ipm sicut ad finē. ⁊ iō talis opatio intellectualis
nature nō est beatitudo siue felicitas. Scꝺo ex ꝓnci/
pio opatōis vt sit altissime potentie. vñ fm opatōez
sensus nō est in nobis felicitas sed fm opatōem in/
tellectus ⁊ p habitū pfecti. Tercio. ex opatōis obie
cto. ⁊ ppter hoc in nobis vltima felicitas est in intel
ligendo altissimū itelligibile. Quarto ex forma ope
ratōnis. vt sz pfecte faciliter firmiter ⁊ ꝺelectabiliter
opetur. talis aūt est ꝺei opatio. cum sit intelligēs. ⁊
suus itellectus altissima ōtutū sit nec indiget habi/
tu pficiente. q̄z in seipo pfectus est vt supꝰ ostensum est.
ipe aūt seipm intelligit q̄ est summū bonū intelligi/
bilū pfecte ab sq̄z omni difficultate ⁊ ꝺelectabiliꝫ. ē igit
ꝺeus beatus. ¶ Adhuc. p beatitudinē ꝺesideriū oīne 3.
quietat. q̄z ea habita nō restat aliud ꝺesiderandū cum
sit vltimus finis. oz igit eū esse beatū q̄ pfectus est q̄z
tum ad oīa q̄ ꝺesiderare pt. vñ Boetius ꝺr q beatitu
ꝺo est status oīum bonoz ꝯgregatōe pfectus. sed talis
est ꝺiuina pfectio q̄ oēm pfectōem in quadā simpli/
citate cōprehēdit vt supra ostensum est. ipe igit vere be/
atus est. ¶ Itē. q̄ꝺiu alicui ꝺeest aliqꝺ q̄ idigeat no 4.
ꝺū beatus est. q̄z eius ꝺesideriū nōdū ē q̄ietatū. q̄cūq̄
igit sibi sufficiēs ē nullo indigēs. ille ꝺe beatus ē. ostē
sum aūt ē supꝰ q ꝺꝰ nō idiget aliis cū a nullo exterio
ri sua pfectio ꝺepēdeat. nec alia vult ppter se sic. ppt
sinē q̄si eis idigeat. sz solū. q̄z h̄ ꝓuenies ē sue bonita 5
ti. est igit ipe beatus. ¶ Preterea. ostensum ē supꝰ q ꝺeus
nō p̄t velle aliqꝺ impossibile. impossibile est aūt ei aliqꝺ
aduenire qꝺ nōdū habeat. cū ipe nullo mō sit in po/
tentia vt ostensum est. igit nō p̄t velle se habere qꝺ non
hz. quicq̄ꝺ igit vult hz. nec aliqꝺ male vult vt supra
ostensum ē. est igit beatus fm q a q̄busꝺā beatus eē phibet
q̄ hz quicq̄ꝺ vult ⁊ nihil male vult. Eius em̄ beatitu
ꝺinē sacra scriptura. p testat. i. Thi. vlt. Quē ostēdet
ꝺeus suis tēporibus beatus ⁊ potens.

¶ Qꝫ ꝺeus sit sua beatitudo .cij. Jō p^a p. q. 26. ar. 2. ad p^mū.

Ex his autē apparet q̄ ꝺꝰ sit sua beatitudo. Beatitudo em̄ eiꝰ ē Isa 2° p. 1.
intellectualis opatio ipius vt ostensum ē l.
supra aūt ostendū⁹ q ipm ꝺei itelligere sit sua syba

2. ipe igit est sua btitudo. ¶ Itē. beatitudo cū sit vltim⁹ finis ē id qđ qlibet natus est habere vel hns pncipaliter vult. onsum ē aūt supza q deus pncipalr vult
3. suā ēntiā. sua igit ēntia est sua beatitudo ¶ Adhuc vnusquisq in beatitudinē suā ordinat quicqd vult. ipa em est q ppter aliud nō desiderat. ad quā terminat motus desiderij vnūppter aliud desiderantis ne sit infinitus. cū igit deus oia alia velit ppter suā bonitatē q est sua essentia. oz q sicut ipe est sua ēntia
4 et sua bonitas. ita sit sua btitudo. ¶ Preterea. duo summa bna ee est ipossibile. si em aliqd vni deest qđ alter haberet neutrū summū bnū esset. btitudo etiā summū bnū ondit esse ex hoc q est vltimus finis. q btitudo z dr sunt idē. est igit deus sua beatitudo.

¶ Oz beatitudo diuina pfecta z singularis est exce/
Jđ p³ p.q. deus oēm aliam beatitudinē. .cij.
26.ar.4.

Ulterius autē ex pre-
Ilia p° p³. missis ꝯsiderari pt btitudinis diuine excellentia. ¶ Quāto em aliqd ppinqus ē btī-
1. tudini tāto pfectius beatū ē. vñ etsi aliqs ppter aliquā spēz btitudinis obtinēde beat⁹ dicat. nullo mō sua btitudo cōpat eī btitudini q eā iā actu ꝯsecut⁹ est. ppinquissimū ē āt btitudini qđ ē ipa btitudo qđ de deo onsum ē. ipe igit est singulariter pfecte beatus.
2. Itē cū delectatio ex amore causet vt onsum ē. vbi est maior amor. z maior delectatio in ꝯsequtōe amati. sz vnūqđq ceteris paribꝫ plus se amat q aliqd aliđ cui⁹ signū ē. q qđto aliqd alicui ē ppinqus magꝫ naturalr amat. plus igit delectat deus in sua btitudine q ē ipemet qđ alij beati in btitudine q nō ē qđ ipi sunt magis igit desideriū dei ꝗescit z pfectior ē btitudo.
3. ¶ Preterea. qđ p ēntiā ē potē ē eo qđ p pticipatōez dr. sicut natura ignis pfectē inuenit in ipo igne qđ in rebꝫ ignitis. dr⁹ āt p ēntiā suā btūs est. qđ nulli alij cōpetere pt. nihil em aliud pter ipm pt ee summū bnū vt ex pdictis patere pt. z sic oz. vt q cunq ali⁹ ab
4. ipo beat⁹ ē pticipative dicat btūs. diuina igit btitudo oēm aliā btitudinē excedit. ¶ Simpli⁹. btitudo pfecta in opatōne intellect⁹ ꝯsistit vt onsum est. nulla aūt alia intellectualis opatio eius opatōni comparī pt. qđ patz nō solū ex hoc q est sua opatio subsistens. sz qz vna opatōe deus seipm ita pfecte intelligit sicut est z oia alia q sunt z q nō sunt bona z mala in alijs aūt intelligentibꝫ intelligere ipm nō est subsistens sed actus subsistētis. nec ipm deum q est summū intelligibile aliquis ita pfecte pt intelligere sicut ipe pfectus est. cum nullius esse pfectū sit sicut esse diuinum. nec alicuius opatio possit esse pfectior q sua substātia. nec est aliquis alius intellectus qui oīa etiam que deus facere potest cognoscat. qz sic diuinā essentiā cōprehenderet. illa etiam que intellect⁹ alius cognoscit nō oīa vna z eadem opatōne cognoscit. incōpabiliter igitur deus sup oīa beatus est. ¶ Itē 5
q̄to aliquid magis vnitū est. tanto bonitas eius et virtus pfectior est. opatio aūt successiua fm diuersas partes tpis diuidit. nullo igit mō ei⁹ pfectio potest cōpari pfectōni opatōnis que est absq; successione tota simul z pcipue si nō in momento trāseat sed in eternū maneat. diuinū aūt intelligere est absq; successione totum simul eternalr existens. nostr aūt intelligere successionē hz in q̄tū adiungit ei p accns ꝑtinuū z tempus. diuina igit btitudo in infinitū excedit humanā. sicut duratio eternitatis excedit nunc tpis fluens. ¶ Adhuc. fatigatio z occupatōes varie 6
q̄bus necesse est ꝓtemplatōem nostrā in hac vita interpolari in qua ꝓsistit pcipue humana felicitas si q est. pnitis vite errores z dubitatōes z casus varij q̄b⁹ subiacet pns vita. ostendūt oīno incōpabilē esse humanā felicitatē pcipue huius vite diuine beatitudini
¶ Amplius. pfectio diuine beatitudinis cōsiderari 7
pt ex hoc q oīes beatitudines cōplectit fm pfectissimū modū. De ꝓtēplatiua q̄dem felicitate hz pfectissimā sui z aliorū ꝑtuā ꝓsideratōem. de actiua vo vita nō vnius hois aut domus aut ciuitatis aut regni sed totius vniuersi gubernatōem. falsa em̄ felicitas z terrena nō hz nisi quādam umbram illius felicitatis pfectissime. ꝓsistit em̄ in quinq; fm Boetiū. s. in voluptate. diuitijs. potestate. dignitate. z fama. hz aūt deus excellentissimā delectatōem de se z vle gaudium de oīb⁹ bonis absq; otrarij admixtione. p diuitijs vo hz oīmodā sufficiētiā in seipo oīm bonorū vt supra ostensum est. p potestate hz infinitā virtutē p dignitate hz oīm entiū pmatū z regimē. p fama ām̄iratōnē oīs intellect⁹ ipm vtcūq; cognoscentis. Ipse igit qui singulariter beat⁹ ē. honor sit z gloria in secula seculoꝝ amen.

¶ Explicit liber pmus. ¶ Incipit secūdus
¶ Cōtinuatio sequentiū ad pcedēta. Cap. i.

Editat⁹ sum in o⁹-
bus operib⁹ tuis. z in factis manuū tuar⁹ meditabar. Rei cuiuslibet pfecta cognitio haberi nō potest nisi eius opatio cognoscat. Ex modo em̄ operatōnis z specie mēsura z qualitas virtutis pensatur. ꝑfectus vero materiā rei monstrat. fm hz em̄ vnūquodq; natū est opari q actu talem naturaz sortitur. Est aūt duplex rei operatio vt phus tradit Opa° duꝝ
in. ix. metaph. Una q̄dē q in ipo operante manet z est ipius operātis pfectio. vt sentire intelligere z velle. Allia vo q in exteriorē rē transit q ē pfectio facti qđ p ipaz ꝓstituit. vt calefacere secare z edificare. vtraq; aūt dictar opatōnū ꝓpetit deo. p⁹ q̄dē eo q intelligit vult gaudet z amat. alia vo in eo q res in ee pducit z eas

Differūt he opatōes

cōseruat ⁊ regit. Quia ꝺo ꝑma opatio pfectio opantis est. scḋa ꝺo pfectio facti. agens aūt naturaliꝝ prius facto est ⁊ cā ipius. oꝫ q ꝑma dictaꝝ opationuꝫ sit rō scḋe ⁊ eam ꝓcedat naturaliꝝ sicut cā effectuꝫ. qḋ qḋem in rebus humanis manifeste apparet. Cōsideratio em ⁊ volūtas artificis ꝓncipiū est ⁊ rō edificationis. ꝑma igiť dictaꝝ opationū tanꝯ simplex opa ratis pfectio. operatōis vendicat sibi nomen vel etiā actōis. scḋa ꝺo eo q sit pfectio facti. factōis nomen assumit. vnde manufacta dicunť q ꝑ actōeꝫ huiusmodi ab artifice in esse ꝓcedunt. de ꝑma aūt dei opatōe in ꝓcedenti libro iam diximus vbi est actū de cognitōne ⁊ voluntate diuina. vnde ad cōpletam diuine veritatis ꝯsideratōem restat nūc de scḋa operatōne tractare ꝑ quā scz res ꝓducunť ⁊ gubernātur a deo. quē qḋem oꝛdinē ex ꝑmissis ꝺbis sumere possumus. ꝑmittit nāqꝫ ꝑme opatōis meditatōem cum ꝺr. medi. sum in oīm. op. tu. vt opatio ad diuinū intelligere vel velle referať. subiungit ꝺo factōis meditatōem cū ꝺr. ⁊ in fac. ma. t. me. vt ꝑ facta manus ipius intelligamus celū ⁊ terram ⁊ oīa q ꝓcedunt in esse a deo. sicut ab artifice manufacta ꝓcedunt

¶ Qꝫ cōsideratio creaturaꝝ vtilis est ad fi dei instructōnem. .ij.

Utilitas q druplex.

HUiusmodi qḋē diuinoꝝ factoꝝ meditatio ad fidē humanā instruendā de deo necessaria est. ꝑmo qḋeꝫ qꝛ ex factoꝝ meditatōe diuinā sapiam vtcūqꝫ possumus ⁊ āmirari ⁊ ꝯsiderare. Ea em que arte fiunt. ipius artis sunt repsentatiua vtpote ad similitudinē artis facta. deus aāt sua sapia res in esse ꝓduxit ꝓpter qḋ in ꝑs ꝺr. Oīa in sapia fe. Unde ex factoꝝ ꝯsideratōe diuinā sapientiā colligere possumus. sicut in rebus factis ⁊ quādam cōmunicatōem sue similitudims sparsam. Dicit em Eccl. ꝑmo. Effudit illā. s. sapientiā sup oīa opera sua. vñ ꝑs. cū diceret Mirabilis fac. est. sci. tu. ex me. ꝯfoꝛ. est ⁊ nō po. ad eā. ⁊ ad iungeret diuine illuminatōis auxiliū. cum ꝺr nox illuminatio mea tē. ex ꝯsideratōe diuinoꝝ opeꝝ se ad iutū ad diuinā sapiam cognoscendā ꝯfitetur dicēs. Mirabilia opera tua ⁊ aīma mea cognoscet nimis. ¶ Hec ꝯsideratio in āmiratōem altissime dei ꝺutis ducit ⁊ ꝑ ꝯsequēs in coꝛdibꝫ hoīm reuerentiā dei parit. oportꝫ em q ꝺtus facientis eminentioꝛ rebꝫ factis intelligať. Et ideo ꝺr Sap. xiij. Si ꝺtutem ⁊ opera eoꝝ scz celi ⁊ stellaꝝ ⁊ elementoꝝ mūdi mirati sūt scz phi ⁊ intelligāt qm̄ qui fecit hec. fortioꝛ ē illis. ⁊ Ro. ꝑmo ꝺr. Inuisibilia dei ꝑ ea q facta sunt intellecta cōspiciunť se. quoꝫ eius vir. Et di. Ex hac aūt admiratōe dei timoꝛ ꝓcedit ⁊ reuerētia. Unde ꝺr Jere. x.

3. Magnū est nomē tuū in fortitudine. qs nō timebit te o rex gētiū. ¶ Tercio. hec ꝯsideratio aias hoīm in amoꝛē diuine bonitatis accēdit. quicqḋ em bonitatis et pfectōis in diuersis creaturis ptialiter distributum est. totum in ipo vniter est adunatū sicut in fonte totius bonitatis vt in primo libro ostensum est. si igiť creaturaꝝ bonitas pulcritudo ⁊ suauitas sic animos hoīm allicit. ipius dei fontis bonitas riuulis bonitatū in singulis creaturis reptis diligēter cōpata aias hoīm inflāmatas totaliter ad se trahet. vnde in ꝑs. ꝺr. Delectasti me dne in fa. tu. ⁊ ī operibꝫ manu. tu. ex. ⁊ alibi de filijs hoīm ꝺr Inebriabūtur ab vberdo. tue quasi totius creature. ⁊ sic torrente volup. tu. pota. eos. qm̄ apud te est fons vite. Et Sap. xiij. ꝺr ꝯtra quosdā. Ex his que videnť bona. s. creaturis q sunt bona ꝑ quandā ptiipatōem nō potuerūt intelligere eum qui est. s. vere bonus. imo ipa bonitas. vt in ꝑmo ostensum est. ¶ Quarto. hec ꝯsideratio ho- 4.
mines in quādam similitudinē diuine pfectōis ꝯstituit. ostēsum est em in ꝑmo libro q deus cognoscendo seipm in se oīa alia intueť. cum igiť christiana fides hoīem de deo ꝓncipaliter instituit ⁊ ꝑ lumē diuine reuelatōis eū creaturaꝝ cognitorē facit. fit in homine qḋam diuine sapie similitudo. Hinc est qḋ ꝺr ij. Corinth. iij. Nos ꝺo oēs reuelata facie gloriā dei speculātes in eandē imaginē trāsformamur Sic igiť patꝫ q ꝯsideratio creaturaꝝ ptinet ad instructōem fidei christiane. ⁊ ideo ꝺr Eccl. xlij. Memoꝛ ero operū dñi. ⁊ q vidi annūciabo in sermonibꝫ dñi opa eius Corre. iferť

¶ Qꝫ cognoscere creaturas creaturaꝝ valet ad destruendū errores q̄ sunt circa deū. iij.

Error circa creatu. qnꝫ abducit a fide

GSt etiaꝫ necessaria creaturaꝝ ꝯsideratio nō solū ad veritatis instructōem. sed etiā ad errores excludendos. Errores nanqꝫ qui circa creaturā sunt interduꝫ dei ꝺitate. ⁊ a fidei veritate abducunt fm q vere dei cognitōni repugnant. hoc aūt multiplicit ꝯtingit. Primo q/dem ex hoc q creaturaꝝ naturam ignorātes in hoc puertūtur quādoqꝫ q id qḋ nō potest nisi ab alio esse ꝑmā cām ⁊ deū ꝯstituunt nihil vltra creaturas q videnť estimātes. sicut fuerūt illi q corpus qḋcūqꝫ deuꝫ estimauerūt. de quibus ꝺr Sap. xiij. Qui aūt ignem aut spiritū aut citatū aerē aut gyrū stellaꝝ aut nimiā aquā aut solem ⁊ lunam deos putauerūt. ¶ Scḋo 2.
ex hoc q illud qḋ dei solius est. creaturis aliqḋ ascribunt qḋ etiā ex errore circa creaturas ꝯtingit. qḋ em natura rei alicui⁹ nō patiť ei nō attribuiť. nisi qꝛ ei⁹ natura ignorať. sicut si hoī attribueret habere tres pedes. qḋ aūt solius dei est. natura creature nō patiť. sicut qḋ solius hois ē nō patiť alterius rei natura. ex hoc ergo q natura creature ignorať ꝑdict⁹ error contingit. ⁊ ꝯtra hunc errorē ꝺr Sap. xiij. Incōicabile nomē lignis ⁊ lapidibꝫ imposuerūt. In hunc errorez labunť qui rerū creatōem vel futuroꝝ cognitōez vel miraculoꝝ operatōem aliis causis q̄ deo ascribunt.

3. ¶ Tercio ꝙ ex hoc q̄ diuine ꝑtuti in creaturas operanti aliq̄d detrahit̄ p hoc q̄ creature natura ignorat̄ sicut ꝓz in his q̄ duo rerū ꝓncipia ꝓstituunt & q̄ res nō ex diuina volūtate sed ex necessitate nature a deo ꝓcedere asserūt. & illi etiā q̄ res vel oēs vel quasdam diuine ꝓuidētie subtrahūt. aut eū nō posse ꝑ solitum cursum opari negāt. hec eīm oīa diuine derogāt ptāti. ꝓtra q̄s dr Job. xxij. Quasi nihil possit facere oīpotens estimabāt eū. & Sap. xij. Virtutē ostēdis tu. q̄ nō crederis esse in ꝑfute ꝓsummat⁹. ¶ Quarto
4. hō q̄ p fidē in deū ducit̄ sicut in vltimū fīnē ex hoc q̄ ignorat naturas rerū. & p ꝯns gradū sui ordinis in vniuerso aliq̄b creaturis se putat esse subiectū q̄bus supior est. vt patz in illis q̄ voluntates hoīm astris supponūt. Cōtra quos dr Jere. x. A signis celi nolite metuere q̄ gētes timēt. & in illis q̄ angelos creatores aiaz existimāt. & aias hoīm eē mortales. & si qua similia hoīm derogāt dignitati. Sic g̃ ꝓz falsam esse quorūdā sniam q̄ dicebāt nihil interesse ad fidei veritatē q̄d de creaturis quisq̄z sentiret dūmō circa deum recte sentiat̄. vt Aug⁹. narrat in libro de origine aie. nā error circa creaturas reddūdat in falsam de deo sciētiā. & hoīm mētes a deo abducit. in quē fides dirigere nitit̄. dū ipas q̄busdā aliis causis supponit. Et
Corre. iferē ꝯ q̄ū. opi. tō illis q̄ circa creaturas errāt penas sicut infidelibꝫ scriptura cōminat̄ dicens in ꝑs. Qm̄ nō intellexerūt opa dñi & in opa manuū ei⁹ detrues illos. & nō edificabis eos Et Sap. ij. Nec cogitauerūt & errauerūt et subiūgit. Nō iudicauerūt honorē aiaz sanctarū.

¶ Q̄s alr ꝓsiderat de creaturꝫ phꝫ & alit̄ theolog⁹. iiij

Manifestū est aūt ex ꝓdictis q̄ ꝓsideratōem circa creaturas hꝫ doctrina fidei christiane inq̄zitū in eis resultat q̄dā dei sillitudo & inq̄zitū error in ipis inducit in diuinoz errorē. & sic alia rōne subiciunt ꝓdicte doctrine & phie humane. nā phia humana eas ꝓsiderat fīn q̄ hmōi sunt. vñ & fm diuersa rerū genera diuerse ptes phie inueniunt̄. fides aūt christiana eas cōsiderat nō inq̄ztū hmōi. vtpote ignē inq̄ztū ignis ē. sed inq̄ztū diuinā altitudinē repūtant & ipm deū quoq̄ mō ordinant̄. vt eīm Eccī. xlij. dr. Gloria dñi plenū ē opus eius. nōne dns fecit enarrare sanctos oīa mirabilia sua. & ꝓpter hoc etiā alia circa creaturas & phs et fidelis ꝓsidāt. phus nāq̄z ꝓsiderat illa q̄ eis fm naturā ꝓpriā ꝓueniūt sicut ignis ferri sursuz. fidelis aūt ea solū ꝓsiderat circa creaturas q̄ eis ꝓueniūt fm q̄ sunt ad deū relata. vtpote q̄ sunt a deo creata q̄ sūt deo subiecta & hmōi. vñ nō ē ipfectōni doctrine fidei imputandū si multas rer ꝓprietates ptermittat. vt celi figurā. mot⁹. q̄litatē. Sic eīm nec natural circa line ā illas passiones ꝓsiderat q̄s geometria. sz solū ea q̄ accidūt sibi inq̄ztū ē termin⁹ corꝑis natural. Si q̄
ꝙ circa creaturas cōiter a phō & fideli ꝓsideranf ꝑ alia & alia ꝓncipia traduntf. nā phus argumētū assumit ex ꝓprijs rer causis. fidel aūt ex cā ꝓma. vtputa q̄ sic diuinitus ē traditū. vel q̄ hoc in gliam dei cedit. vel q̄ dei ptās ē ifinita. vñ & ipa maxia sapia dici dz. vtpote sup altissimā cām ꝓsideras fm illd Deutro. iiij. Hec ē sapia vestra & intellect⁹ corā pplis. Et ꝓpter hoc sibi q̄si ꝓncipali phia hūana deseruit. & iō interdū ex ꝓncipijs phie hūane sapia diuina ꝓcedit. nā & apd phos ꝓma phia vtit oīm sciaz documētis ad sinū ꝓpositū oñendū. exinde etiā ē q̄ nō eodē oz dine vtraq̄z doctrina ꝓcedit. nam in doctrina phie q̄ creaturas fm se ꝓsiderat & ex eis in dei cognitōem p ducit. ꝓma ē ꝓsideratio de creaturis & vltima de deo. in doctrina ꝙ fidei q̄ creaturas nō nisi in ordine ad deū ꝓsiderat. primo ē ꝓsideratio dei & postmodū creaturaz. & sic ē pfectior. vtpote dei cognitōi silior q̄ seipm cognoscēs alia intuef. vñ fm hūc ordinē post ea q̄ in se de deo in ꝓmo libro sunt dicta. de his q̄ ab ipo sunt restat ꝓsequendum.

Allio ordie ꝓcedit theolo. q̄ phia

¶ Ordo dicendoz .v.

Exit aūt hic ꝓsequutionis ordo. vt ꝓmo agam⁹ de ꝓductōe rer ineſſe. Scōo de eaz distinctōe. Tercio ꝙ de ipaz rerū ꝓductaz & distinctaz natura q̄tum ad fidei ꝑtinet veritatem.

¶ Q̄s deo cōpetit vt sit alijs ꝓncipiū eēndi. vi.

Supponentes igit̄ q̄ in supioribꝫ oñsa sunt. oñdamus nunc q̄ cōpetit deo vt si alijs eēndi ꝓncipiū & cā. Ostēsuz ē eīm sup ꝑ demōstratōez. Aresto. eē aliquā ꝓmā cām efficiētē quā deū dicim⁹. efficiēs aūt cā suos effectus ꝓducit ad eē. deus igit̄ alijs cā eēndi exist. ¶ Jtē. oñsuz ē i ꝓ⁰ libro ꝑ rōez eiusdē. eē aliqd ꝓmū mouēs ī mobile q̄d deū dicim⁹. ꝓmū aūt mouēs in q̄libet ordine motuū ē cā oīm motuū q̄ sunt illi⁹ ordinis. cū igit̄ mlta ex motibꝫ celi ꝓducant̄ in eē in q̄z ordine deū eē ꝓmū mouēs oñsuz ē. oz q̄ de⁹ sit mltis rebꝫ cā eēndi. ¶ Amplī⁹. q̄d ꝑ se alicui ꝓuenit naturaliter ei ineſſe necē ē. sic hoī rōnale & igni sursuz moueri. agere aūt ꝑ se aliquē effectū ꝓuenit enti i actu. nā vnūq̄dq̄z agēs fm h̄ agit q̄ in actu ē. oē igit̄ ens actu natū ē agere aliq̄d actu exns. sz de⁹ ē ens actu vt in ꝓ⁰ libro oñsuz ē. igit̄ sibi ꝓpetit agere aliq̄d ens actu cui sit cā eēndi. ¶ Adhuc. signū pfectōis i rebꝫ inferioribꝫ ē q̄ plīt sibi silia facere. vt ꝓz ꝑ phm i. iiij. metheoroz deus aūt ē maxime pfect⁹ vt in ꝓmo oñsum ē. ipi igit̄ cōpetit facere aliquid sibi sile. ens in actu vt sic sit cā eēndi. ¶ Jtē oñsuz ē in ꝓmo libro q̄ de⁹ vult suū esse alijs cōicare ꝑ modū silitudinis. de pfectōne aūt voluntatis ē q̄ sit actōis & motus ꝓncipiū vt ꝓz in. iij.

Jsta ꝯ ꝓ⁰.
2.
3.
4.
5.

de aīa. cū igit diuīa volūtas sit pfecta nō ꝺeerit ei vir
6 tus cōmunicādi eē suū alicui p modū silitudinis. et
sic erit ei cā eēndi. ¶ Adhuc. qto alicui⁹ actōis pnci
piū ē pfecti⁹ tāto actōem suā pt in plura extēdere et
magis remota. ignis em̄ si sit ꝺebilis solū ꝓpinq̄ ca/
lefacit. si aūt sit fortis etiā remota. actus aūt pur⁹ q̄
ꝺeus ē pfectior ē q̄z act⁹ potētie pmixtus. sicut in no
bis ē. act⁹ aūt actōis pncipiū ē. cū igit p actū q̄ i no/
bis ē possumus nō solū in actōes in nobis manētes
sicut sunt itelligere z velle. sz etiā in actōes q̄ in exte/
riora tenꝺūt p q̄s aliq̄ facta ꝓducimus. multo ma/
gis ꝺeus pt p hoc q̄ actu ē nō solū itelligere z velle.
sz etiā ꝓducere effectū. z sic pt alīs esse causa essendi.
¶ Hinc ē qꝺ ꝺr Job. v. Qui facit magna z mirabi
lia z inscrutabilia absq̄ numero

¶ Qꝺ potentia actiua sit in ꝺeo vij.

Ista ꝑ⁹ p². 1. QEx hoc autē apparet q̄ ꝺe⁹ ē pōtēs. z q̄ ei ꝓueniēter potētia acti/
ua attribuit. Potētia em̄ actiua ē pncipiū
agēdi i aliꝺ. p⁹ q̄ ē aliꝺ. ꝺeo aūt ꝓuenit eē alīs pncipiū
eēndi. q̄ ꝓuenit sibi eē potēte. ¶ Amplⁱ⁹. sic poña pas/
2. siua seq̄t ens in poña. ita poña actiua seq̄t ens in actu.
vnūqꝺq̄z em̄ ex hoc agit q̄ ē actu. patet ꝛo ex eo q̄ ē
potētia. sz ꝺeo ꝓuenit eē actu. igit ꝓuenit sibi potētia
3. actiua. ¶ Adhuc. ꝺiuina pfectio oīm pfectiones in se
includit vt in ꝑmo libro oñsum ē. ꝛtus aūt actiua de
pfectōe rei est. vnūqꝺq̄z em̄ tāto maioris ꝛtutz iue/
nit q̄to pfectius est. ꝛtus igit actiua ꝺeo nō pt ꝺeesse
4. ¶ Preterea. oīne qꝺ agit potēs est agere. nā qꝺ nō
pt agere ipossibile ē agere. z qꝺ ipossibile ē agere ne/
cesse ē nō agere. ꝺeus aūt ē agēs z mouens. vt supra
oñsum est. igit potēs ē agere. z potētia ei ꝓuenienter
ascribit actiua sz nō passiua ¶ Hinc ē qꝺ in ps dicit
Potēs es ꝺne. Et alibi. Potentiā tuā ꝺeus z iustici
am tuā vsq̄z in altissima q̄ fecisti magnalia.

¶ Qꝺ ꝺei potētia sit eius substātia viij.

Ista ꝑ⁹ p². 1. QEx hoc aūt ulteri⁹ cō
cludi pt q̄ ꝺiuina potētia sit ipa ꝺei suba.
Potētia em̄ actiua cōpetit alicui fm q̄ est
actu. ꝺe⁹ aūt ē act⁹ ipe. nō aūt ē ens actu p aliquē actuz
2. q̄ nō sit qꝺ ē ipe. cū in eo nulla sit potētialitas vt in p
mo libro oñsum ē. ē igit ipe sua potentia. ¶ Adhuc.
oīs potēs q̄ nō ē sua potentia est potēs pticipatōne
potētie alicuius. ꝺe ꝺeo aūt nihil pt ꝺici participati/
ue. cū sit ipm suū esse vt in ꝑmo libro oñsum est. ē igi
tur ipe sua potētia. ¶ Amplius. potētia actiua ad p/
3. fectōem rei ptinet vt ex ꝓdictis pz. oīs aūt ꝺiuina p/
fectio in ipo suo esse ꝛtinetur. vt in ꝑmo libro ostē
sum est. ꝺiuina igit potētia nō est aliud ab ipo ē ei⁹
ꝺeus aūt est suū esse. vt in ꝑmo oñsum est. est igitur
4. sua potētia. ¶ Itē. in reb⁹ quaꝝ potentie nō sunt ea/
rum substātie ipe potentie sunt accītia. vñ potentia
naturalis in sēda spē qualitatis ponit. in ꝺeo aūt nō
pt esse aliqꝺ accīs. vt in ꝑmo oñsum est. ꝺeus igitur
est sua potentia. ¶ Preterea. oīne qꝺ est p aliud redu 5
citur ad id qꝺ est p se sicut ad ꝑmum. alia ꝛo agētia
reducunt in ꝺeū sicut in ꝑmū agens. est igit agens p
se. qꝺ aūt p se agit p suā essentiā agit id aūt quo q̄s
agit est eius actiua potentia ipa igitur ꝺei essentia ē
eius actiua potentia.

¶ Qꝺ ꝺei potentia sit eius actio. ix.

QEx hoc aūt ostēꝺi pt Ista ꝑ⁹ p².
q̄ potētia ꝺei nō sit aliꝺ q̄z sua actio Que 1.
em̄ vni z eiꝺē sunt eaꝺē sibi mīcē sunt ea/
ꝺem. ꝺiuina aūt potentia est eius suba. vt oñsum ē. ei⁹
etiā actio est eius suba. vt in ꝑmo libro oñsum est ꝺe
intellectuali opatōne. eaꝺē em̄ rō in alīs ꝛpetit. igit
in ꝺeo nō est aliud potētia z aliud actio. ¶ Itē actio 2.
alicuius rei est qꝺꝺā cōplementū potētie eius. cōpa
tur em̄ ad potentiā sicut sēs ad ꝑmū. ꝺiuina aūt po/
tentia nō cōplet alio q̄z seipa. cū sit ipa ꝺei essentia. in
ꝺeo igit nō est aliud potētia z aliud actio. ¶ Amplius. 3.
sicut potentia actiua est aliq̄ꝺ agens. ita essentia
eius est aliquid ens. sed ꝺiuina potentia est ei⁹ essen
tia. vt oñsum est. ergo suū agere est suū esse. sed eius
esse est sua substātia. z sua substātia est sua potentia.
et sic vt ꝑ⁹. ergo ꝺiuina actio est sua substantia.
¶ Adhuc. actio que nō est substātia agentis ineſt ei 4.
sicut accidens subiecto. vnde z actio inter nouē pre/
ꝺicamenta acciꝺētis cōputatur. in ꝺeo aūt nō pt eē
aliq̄ꝺ p modum acciꝺētis. in ꝺeo igit sua actio nō ē.
aliud a sua substātia z a sua potētia.

¶ Qualiter potētia in ꝺeo ꝺicat. x.

QDia vero nihil ē sui Potē. ꝺr in
ipius pncipiū. cū ꝺiuina actio nō sit aliꝺ ꝺeo sic pnci/
q̄z ei⁹ potētia. manifestū ē ex ꝓdictis q̄ po/ piū facti
tētia nō ꝺr in ꝺeo sicut pncipiū actōnis. sz sicut pnci/
piū facti. z qz potētia respectū ad alterū importat in
rōe pncipij. ē em̄ potētia actiua pncipiū agēdi in ali
ud. vt pz p ph̄m in. v. metaph̄. manifestū ē q̄ poten/
tia ꝺr ꝺe ꝺeo p respectū ad facta fm rei veritatē nō p
respectū ad actōem nisi fm modū intelligēdi. put in
tellectus noster ꝺiuersis ꝛceptionib⁹ vtrūq̄z ꝛsiderat
sz ꝺiuinā potētiā z ei⁹ actōem. vñ si aliq̄ actōes ꝺeo
ꝛueniāt q̄ nō in aliq̄ꝺ factū trāseāt sz maneāt in agē/
te. respectu haꝝ nō ꝺicet in ꝺeo potētia nisi fm modū
intelligēdi nō fm rei veritatē. hm̄oi aūt actōnes sunt
intelligere z velle. potētia igit ꝺei ꝓpie loquēꝺo nō
respicit hm̄oi actōes. sz solos effect⁹. itellect⁹ igit ꝺeo
lūtas i ꝺeo nō sunt vt potētie. sz solū vt actōes ¶ Pa Lorre. iferr
tet etiā ex ꝓdictis q̄ multitudo actionū q̄ ꝺeo attribu
unt vt itelligere. velle ꝓducere reaz silia. nō sz diuer

se res. cū quelibet hāz actionū in deo sit ipm eius esse qđ est vnū z idem. Quo aūt multiplicitas significationis vnius rei vnitati nō preiudicet ex his que in primo libro ostēsa sunt manifestū esse pt

Jō. in. de po q. 7. ar. 8. Idē p. ptē q. 13. ar. 7 Ista 2° p.

Qđ de deo dicāt aliqđ relative ad creaturas xi.

SJaūt potentia deo queniat respectu suoz effectuū. potētia āt rōnem pncipij habeat. vt dictum est. pncipiū aūt relative ad pncipiatum dr. manifestuz est q aliquid relative pt dici de deo in respectu suoz effectuum ¶ Itē nō pt intelligi aliquid relative dici ad alterum nisi ecōuerso illud relative diceret ad ipsuz. sed res alie relative dicūtur ad deū. vtpote sm suū esse qđ a deo habent. vt ostensum est. ab ipso dependentes. deus igit ecōuerso relative ad creaturas dicet ¶ Adhuc similitudo est relatio quedam. deus aūt sicut z cetera agentia sibi sile agit. dicit igit aliqđ relative de seipso ¶ Amplius. scientia ad scitū relative dr. deus aūt nō solū suū ipsius. sed etiā aliox scientiā hz. igit aliqđ relative dr de deo ad alia ¶ Adhuc. mouens dr relative ad motū. z agens ad factū. deus aūt est agens z mouens nō motū. vt ostēsum est. dicūtur igit de ipso relationes. ¶ Itē pmū relatōem quādā importat siliter summū. ostensum est aūt in p° ipm esse pmuz ens et summū bonū. Pz igit q multa de deo relative dicunt.

1. 2. 3. 4. 5. 6.

¶ Qđ relationes dicte de deo ad creaturas nō sunt realiter in deo .xii.

Jō. p. sēp. d 30. a. 3. in de po. q. 7. a. 4. Ista 2° p.

HIusmodi aūt relationes que sunt ad suos effectus realiter in deo esse nō pōt. Non em in eo esse possent sicut accīntia in subiecto. cuz in ipo nullū sit accūs. vt in pmo libro ostensum est. nec etiaz possent esse ipsa dei subiecta. cū em relativa sint q sm esse ad aliud quodāmodo se habēt. vt phus dr in pdicamētis. optz q dei subiecta hoc ipm qđ est ad aliud dicerent. q aute hoc ipm qđ est ad aliud dr. quodāmō ab ipso dependet. cū nec ee nec intelligi sine eo possz. oportet igit q dei substātia ab alio extrinseco cēat dependēs et sic nō esset p seipm nece esse. vt in pmo libro ostensum est. nō sunt igit hmōi relatōnes sm rem in deo.

1.

2. ¶ Itē ostēsum est in pmo libro q deus omniū entiū est mensura. patur igit deus ad alia entia sicut scibile ad sciam nostrā qđ eius mensura est. nā ex eo q res est vel nō est opinio vel oro vera vel falsa est. sm phm in pdicamētis. scibile aūt licz ad sciam relative dicat. tn relatio sm rem in scibili nō est sed in scia tm. Un sm phm. v. metaph. scibile dr relative. nō quia ipm referat. sed qz aliqđ aliđ ad ipm refert. dicte igit

3. relationes in deo nō sunt realiter. ¶ Adhuc relatōnes pdicte dicūtur de deo nō solum respectu eoz q sunt in actu. sed etiā respectu eoz q sunt in potētia. qz z eorū scīam hz. et respectu eoz dr z primū ens z summū bonū. sed eius qđ est actu ad id qđ nō est actu hz potentia nō sunt relatōes reales. alīs sequeret q essent infinite relatōes actu in eodē. cū nūeri infiniti in potentia sint maiores binario. quibz oibz ipse est por. deus aūt nō aliter refert ad ea q sunt actu qz ad ea q sunt potētia. qz nō mutat ex hoc q aliqua producit. non igit refert ad alia p relatōem realiter in ipso existētē ¶ Amplius. cuicūqz aliqđ de nouo aduenit necesse est illud mutari vel p se vel p accīns. relatōes aūt quedam de nouo dicūtur de deo. sicut q deus est dns vl gubernator huius rei q de nouo incipit esse. si igit pdicaretur aliq relatio realiter in deo exīns. sequeret q aliqđ deo de nouo aduenirent. z sic mutaret vel p se vel p accīns. cuius ptrariū in pmo libro ostensum est

4.

¶ Qđ relatōes quibz deus ad res alias refert nō sunt res extra deum existentes. xiij.

NOn aūt pōt esse dici q relatōes pdicte sint existētes extra ipsi res aliq extra deū. Cū em deus sit pmū entiū z summū bonorū. oporteret ad illas etiā relatōes q sunt aliq res dei relatōes alias psiderare. z si dicte ille sunt iterū res aliq. oportebit iterū relatiōes aduenire. et sic in infinitū. nō igit relatiōes qbz deus ad res alias refert sunt res aliq extra deū existētes. ¶ Itē duplex ē modꝰ quo aliqđ denoiatiue pdicat. denoiat em aliqđ ab eo qđ extra ipm est sicut a loco. dr aliqđ esse alicubi. z a tpe aliqn. aliquid po denoiat ab eo qđ inest sicut ab albedine albū. a relatiōe po nō inuenit aliqđ denoiari qui exterius existēte. sed inhērēte. nō em denominat aliqs pater nisi a pnitate q ei inest. nō igit pt esse q relatōes quibz deus ad creaturas refert sunt res aliq extra ipm. Cū igit ostēsum sit q nō sunt in ipo realiter z tn dicūt de deo. relinqtur q ei attribuātur sm solū intelligētie modū. ex eo q alia referūtur ad ipm intellectꝰ em noster intelligēdo aliqđ referri ad alterz eo intelligit relatōem illius ad ipsum. cuius sm rem qnqz nō refert. Et sic etiā pz q alio mō dicūt de deo pdicte relatōes. z alia q de deo pdicantur. nā oīa alia vt sapia volūtas eius ētiā pdicāt. relatōes po pre dicte minime. sed sm modū intelligēdi tm. nec tn intellectꝰ est falsus Ex hoc em ipo q intellectꝰ noster intelligit relatōes diuinorum effectuum terminari in ipsum deū. aliqua pdicat relative de ipo. sicut z scibile relative intelligimus z significamus ex hoc q scientia refertur ad ipsum.

Jō i de po. q. 7. ar. jj Ista 2° p.

1. 2.

¶ Qđ multas relationes dici de deo non derogat simplicitati diuine .xiiij.

DAtet etiam ex his q diuine simplicitati nō derogat si multe relatiōes de ipo dicūtur cuius eius essentiaz

nō ſcent. qz ſequūtur intelligēdi modū. nihil eīm ꝓhibet intellectū noſtrū intelligere multa multiplr referri ad id qđ eſt in ſe ſimplex. vt ſic ipm ſimplex ſub multiplici relatōe ꝯſideret. z q̄nto aliquid eſt magis ſimplex tāto eſt maioris ꝑtutis z ꝓncipiū pluriū. ac ꝓ hoc multiplicius relatū intelligit. ſicut pūctū pluriū eſt ꝓncipiū q̄z linea. z linea q̄z ſupficies. hoc igit q multa relatiue dr deo dicūtur eius ſumme ſimplicitati attēktatur

¶ Q̄ oīa que ſunt a deo ſunt. .xv.

Jđ ꝑ³ p.q. 44.ar.ꝑ° Jđ in dr po q.3.ar.ȝ. Iſta ꝯ°.ꝑ².

QVia vero oſtenſuz eſt q deus eſt aliqđ eēndi ꝓncipiū oportet vlterius oſtēdere q nihil ꝑter ipm ē niſi ab ipo. Eſſe eīm qđ alicui ꝯuenit nō ſm q ipm eſt ꝑ aliquā cām ꝯuenit ei. ſicut albū hoi. nam qđ cauſaz nō hz ꝑmū z immediatū eſt. vñ neceſſe eſt q ſit ꝑ ſe z ſm hoc q ipm. impoſſibile eſt aūt aliqđ vnū duobz ꝯuenire z vtriqz ſm q ipſum. qđ eīm dr aliquo ſm q ipm dr ipm nō excedit. ſicut habere tres angulos duobz rectis equales nō excedit triāgulū q̄ ꝑdicat eidē ꝯuertibiliter. ſi igit aliqđ duobz ꝯueniat nō ꝯuenit vtriqz ſm q ipm eſt. impoſſibile eſt igit aliqđ vnum dr duobz ꝑdicari. ita q dr neutro ꝑ cām dicat. ſed oz vel vnū eſſe alterī cām. ſicut ignis eſt cā caloris corpori mixto. cū tñ vtrūqz calidū dicat. vel oz q aliqđ terciuz ſit cā vtriqz. ſicut duabz candelis ignis eſt cā lucendi. cē aūt dr dr oī eo qđ eſt. impoſſibile ē igit eē aliqua duo quoz neutz habeat cām eēndi. ſed optet vtrūqz acceptoz eſſe ꝑ cām. vel alterū alteri eſſe cām eſſendi. optz igit q ab illo cui nihil eſt cā eēndi ſit oē illud qđ quocūqz mō eſt. deū aūt ſupra oſtendimus hmōi ens eſſe cui nihil ſit cā eēndi. ab eo igit eſt oīne qđ quocūqz mō eſt. ¶ Si aūt dicat q ens nō eſt ꝑdicatū vniuocū. nihilomin⁹ ꝑdicta ꝯcluſio ſequit. nō eīm dr multis eq̄uoce dr. ſed ꝑ analogiā. z ſic optz fieri reductōem in vnū. ¶ Amplius. qđ alicui cōuenit ex ſua natura nō eſt aliqua cā minoratū in eo z dꝛficiens eſſe nō ꝑt. ſi eīm nature aliq̄d eſſentiale ſubtrahit vel addit iam altera natura erit. ſicut z in nūeris accidit. in q̄bz vnitas addita vel ſubtracta ſpēm variat. ſi aūt natura vel q̄ditate rei integra manente aliquid minoratuz inueniat. iam ꝑz q illud nō ſimplr dependet ex illa natura. ſed ex aliqua alia cā ꝑ cui⁹ remotionē minoratur. qđ igit alicui min⁹ ꝯuenit q̄z aliis nō ꝯuenit ei ex ſua natura tm̄. ſed ex alia cā. illud igitur erit cā omniū in aliquo genere cui maxime ꝯuenit illius generis ꝑdicatio. vñ etiam qđ maxime calidum eſt videmus eſſe cām caloris in oīnibz calidis. et qđ maxime lucidū eſt cām omniū lucidoz. dr aūt eſt maxime ens. vt in primo libro oſtenſum eſt. ipſe igitur eſt cā omniū dr quibz ens ꝑdicat. ¶ Adhuc ſm ordinē effectuū optz eē ordinē cauſarū. eo q effectus cauſis ſuis ꝓportōnati ſunt. vñ optz q ſicut effectus ꝓpzij reducūtur in cauſas ꝓprias. ita id qđ cōe eſt in effectibz ꝓprijs reducat in aliquā cām ꝯmunez. ſicut ſupra particulares cauſas generatōis hm⁹ vel illius eſt ſol vt⁹ cā generatōis. z rex eſt vt⁹ cā reguminis in regno ſūp ꝓpoſitos regni z etiā vrbiū ſingulariū oībz aūt ꝯmune eſt eſſe. optz igit q ſupra oēs cauſas ſit aliqua cā cuius ſit dare eē. ꝓma aūt cā deus eſt. vt ſupra oſtēſum eſt. optz igit oīa q̄ ſunt a deo eſſe ¶ Itē qđ eſſentiā dr eſt cā omniū q̄ ꝑticipatōem dicūtur. ſicut ignis eſt cā omniū ignitoz in q̄tū hmōi. deus aūt eſt ens ꝑ eſſentiā ſuā. qz eſt ipm eſſe. oīne aūt aliud ens eſt ens ꝑticipatōem. qz ens qđ ſit ſuū eē nō ꝑt eſſe niſi vnū. vt in primo oſtēſum eſt. deus igit eſt cā eſſendi oībz alijs ¶ Preterea oē qđ eſt poſſibile eē z nō eē hz aliquā cām. qz in ſe ꝯſideratū ad vtrūlibet ſe hz. z ſic optz eē aliqđ aliud qđ ipm ad vnū determinet. vñ cū in infinitū ꝓceđi nō poſſit optz q ſit aliqđ neceſſariū qđ ſit cā omniū poſſibiliū eſſe z nō eē neceſſariū aūt quodđā eſt habēs cām ſue neceſſitatis in q̄ etiā in infinitū ꝓceđi nō ꝑt. z ſic eſt deuenire ad aliqđ qđ eſt ꝑ ſe neceſſe eſſe. hoc aūt eſſe nō ꝑt niſi vnū. vt in primo libro oſtenſum eſt. z hoc eſt deus. oz igit oē aliud ab ipſo reduci in ipm ſicut in cām eſſendi. ¶ Amplius. deus ſm hoc factiu⁹ eſt rerū q actu eſt. vt ſupra oſtenſum eſt. ipſe aūt ſua actualitate z ꝑfectōe omnes rerū ꝑfectōes ꝓhēdit. vt in primo ꝓbatū eſt. z ſic eſt virtualiter oīa. Eſt igit ipe omniū factiuus. hoc autē nō eſſet ſi aliqđ aliud eſſet natū eſſe niſi ab ipo. nihil eīm natū eſt eſſe ab alio z nō ab alio. qz ſi natū eſt nō ab alio eſſe eſt ꝑ ſeipm neēe eſſe qđ nūqz ꝑt ab alio eē nihil igit ꝑt eſſe niſi a deo. ¶ Item impfecta a ꝑfectis ſumūt originē. vt leme ab aīali. deus aūt eſt ꝑfectiſſimū z ſummū ens z ſummū bonū. vt in primo oſtēſum eſt. ipe igit eſt oībz cā eſſendi. ꝑcipue cū oſtēſum ſit q tale nō poſſit eſſe niſi vnū. Hoc aūt diuina cōfirmat auctoritas. Dicit eīm in ps. Qui fecit celū z terrā mare z oīa q̄ in eis ſunt. Et Joh. ꝑ. Oīa ꝑ ipm facta ſūt et ſine ipſo factū eſt nihil. Et Ro. xi. Ex q̄ oīa. ꝑ quē oīa. in quo oīa. ipſi gloria in ſeculū. Per hoc aūt excludit antiquoz naturaliū error qui ponebāt corpa q̄dā nō habere cām eſſendi. z etiā quozūdaz q̄ dicunt deū nō eſſe cām ſūbe celi. ſed ſolum motus

Error duū

¶ Q̄ deus ex nihilo ꝓduxit res in eſſe .xvi.

EX hoc autē apparet q deus in eſſe res ꝓduxit ex nullo ꝓexiſtente ſicut ex materia. Si eīm eſt aliquid effect⁹ dei. aut ꝓexiſtit aliquid illi. aut nō. ſi nō habet ꝓpoſitū. ſcz q deus aliquem effectū producat ex nullo ꝓexiſtente. ſi autem aliquid illi ꝓexiſtit. aut eſt procedere in infinitū. qđ eſt impoſſibile in cauſ⁹ materialibz. vt phus. ꝓbat. ij. metaꝑh. aut erit deuenire

Jđ ꝑ³ p.q. 44.ar.ȝ. Jđ in dr po q.3.ar.ȝ. Iſta ꝯ°.ꝑ².

ad aliquod ꝑmū qđ aliud nō ꝓsupponit. qđ quidez nō potest esse ipse deus. Ostensuz est em in primo libro q ipse nō est materia alicuius rei. nec potest esse aliud a deo cui deus nō sit cā essendi. vt ostensum est relinq̄tur igitur q deus in productiōe sui effectus nō requirit materiā preiacentē ex qua operetur. ¶ Adhuc
2 vna quecz materia p formā supinductam ꝺtrahitur ad aliquā speciem. operari ergo ex preiacēte materia supinducendo formā quocūcz mō est agentis ad aliquā determinatam spēm. tale aūt agens est agens particulare. cause em causatis ꝓportionales sunt. agens igitur qđ requirit ex necessitate materiā preiacentem ex qua operatur est agens ꝑticulare. deus aūt est agēs sicut causa vlis essendi. vt supra ostensum est. igitur
3 ipse in sua actōe materiā preiacentē nō requirit. ¶ Itē quāto aliquis effectus est vniuersalior tāto hz propriam cām altiorez. qz q̄nto causa est altior. tanto ad plura virtus eius extendit. esse aūt est vlt̄imus q̄ mouere. sunt em q̄dam entium immobilia. vt etiā phi tradunt. vt lapides z hmōi. oportz ergo q supra causam que nō agit nisi mouendo z trāsmutando sit illa cā que est ꝑmū essendi ꝓncipiū. hoc aūt ostendimus ee deum. deus igit nō agit tātūmodo mouendo z trāsmutando. ome aūt qđ nō pt ꝓducere res in esse nisi ex materia ꝑiacente. agit solū mouendo z transmutando. facere em aliquid ex materia est ꝑ motum vel mutatōem quādam. nō ergo impossibile est ꝓducere res inesse sine materia ꝑiacente. producit igit deus
4 res inesse sine materia ꝑiacente. ¶ Pre. quod agit tm̄ p motū z mutationē nō ꝓtit vlt̄i cause eius qđ e ee nō em ꝑ motū z mutatōez fit ens ex nō ente simplr sed ens hoc ex nō ente hoc. deus aūt est vltm̄ endi ꝓncipiū. vt ostēsum est. nō igitur sibi ꝓtit agere tm̄ p motū aut p mutatōem. neq igit sibi ꝓtit indigere
5 ꝑiacenti materia ad aliq̄d faciēdū. ¶ Amplius. vnū qđqz agens sibi simile agit quoquo mō. agit aūt vnū qđqz agens fm q actu est. illius igitur agentis erit ꝓducere effectum causando aliquo modo formā materie inherentē qđ est actu per formā sibi inherentē z nō p totam substantiā suā. vñ phus. vij. metaph. probat q res materiales habētes formas in materijs generātur a materialibz agentibz habentibz formas in materia. nō a formis p se existentibz. deus aūt non est ens actu per aliquid sibi inherens. sed per totam suaz substātiam. vt supra probatū est. igitur ꝓprius modus sue actōis est vt producat rem subsistentē totā nō solum rem inherentē. scz formā in materia. p hūc aūt modū agit oīe agens qđ materiam in agendo
6 non requirit. deus igitur materiam preiacentē non requirit in sua actione. ¶ Itē materia comparatur ad agens sicut recipiēs actionē que ab ipo est. actus em qui est agentis vt a quo. est patientis vt in quo. igitur requiritur materia ab aliquo agente vt recipiat actionē ipsius. ipsa em actio agentis in patiente recepta est actus patientis z forme. aut aliqua inchoatio forme in ipso. deus aūt non agit actōne aliqua q̄ necesse sit in aliquo patiēte recipi. qz sua actio est sua substātia. vt supra probatum est. nō igitur ad ꝓducendum effectum requirit materiā preiacentē. ¶ Pre- 7
terea. omne agens qđ in agendo requirit materiā ꝑiacentē habet materiam proportionataz sue actioni. vt quicquid est in virtute agentis totū sit in potētia materie. alias nō posset in actum producere quicquid e in sua virtute actiua. z sic frustra haberet virtutē ad illa materia aūt nō habet talē proportionē ad deum. non em in materia est potētia ad quātitatem quācūcz. vt patz per phm in. iij. physicoz. cum aūt diuina potentia sit simplex z infinita. vt in primo ostēsum est. deus igitur nō requirit materiaz ꝑiacentē ex qua de necessitate agat. ¶ Adhuc. diuersarum rez diuerse sunt 8
materie. nō em est eadē materia spiritualiū z corporalium. nec corporū celestium z corruptibilium. qđ quidē ex hoc patz q recipere quod est proprietas materie nō eiusdē ratōnis est in ꝓdictis. nam receptio q̄ est in spiritualibus ē intelligibilis. sicut intellectus recipit spēs intelligibilium non fm esse materie. corpora vero supercelestia recipiunt innouationē situs. non autē innouationē essendi. sicut corpora inferiora. non est igitur vna materia que sit in potentia ad esse vniuersale. ipse autē deus est totius esse alicuius vniuersaliter. ipsi igitur nulla materia proportionabiliter respondet. nō igitur materiam ex necessitate requirit. ¶ Amplius. quorūcumcz in rerū natura est 9
aliqua proportio z aliquis ordo oportz vnū eorū ee ab alio vel ambo ab aliquo tercio. oportz em ordinē in vno constitui respondēdo ad aliud. alias ordo vel proportio essz a casu quē in primis rerum principijs ponere est impossibile. qz subsequeretur omnia magis alia esse a casu. si igitur sit aliqua materia diuine actioni proportionata. oportz vel q alterum sit ab altero. vel vtrūcz a tercio. sed cum deus sit primū ens z prima causa. nō potest ee effectus materie nec potest esse ab aliqua tercia causa. relinquitur igitur si inuenitur aliqua materia ꝓportionata diuine actioni q illius ipse sit cā. ¶ Adhuc. qđ est in entibz ꝑmū oport 10.
esse causaz eoz que sunt. si em nō eent causata nō eent ab ipso ordinata. vt iam ostēsum est. Inter actū aūt z potentiam talis est ordo. q licz in vno z eodez qđ quādoqz est potētia quandoqz actu. potentia sit prior tēpore q̄ actus. licz actus sit prior natura. tamen simpliciter loquēdo oportz actum potentia priorem esse. Quod patz ex hoc q potētia non reducitur in actum nisi per ens actu. sed materia est ens in poten- Idē pa. pte
tia. ergo oportz q deus qui est actus primus z purus sit simpliciter ea prior. z per consequēs causa ipius. nō ergo sue actōi ꝓsupponitur materia ex necessitate. ¶ Itē materia prima aliquo modo est. qz ē ens in potentia. deus aūt est causa omniū que sunt. vt su

pra ostensum est. Deus igitur est causa materie prime cui nulla preexistit. Divina igitur actio materiam presistentem non requirit. Hanc autem veritatem divina scriptura confirmat dicens Gen. primo. In principio creavit deus celum et terram. nihil enim est aliud creare quam absque materia precedenti aliquid in esse producere. Ex hoc autem confutatur error antiquorum philosophorum qui ponebant materie omnino nullam causam esse. eo quod actionibus particularium agentium semper videbatur aliquid actioni precedere. Ex quo opinionem sumpserunt omnibus communem quod ex nihilo nihil fit. quod quidem in particularibus agentibus verum est. ad vim autem agentis quod est totius esse activum cognitionem nodum pugnerat. cum nihil in sua actione presupponere necesse est.

Quod creare

Opinio omnium philosophorum

Item patet per Aug. de gen. ad lit. et Sup. Joh. lib. 1. ar. 2. Joh. 1 de pot. q. 3. ar. 2.

¶ Quod creatio non est motus neque mutatio xvij.

Hoc autem ostenso manifestum est quod dei actio que est absque materia precedente et creatio vocatur non sit motus neque mutatio proprie loquendo. Motus enim omnis vel mutatio est actus existentis in potentia secundum quod huiusmodi. in hac autem actione non presupponitur aliquid in potentia quod suscipiat actionem. ut iam ostensum est. igitur non est motus neque mutatio. ¶ Item extrema motus vel mutationis cadunt in eundem ordinem. vel quia sunt sub uno genere. sicut contraria. ut patet in motu augmenti et alterationis et secundum locum lationis. vel quia communicant in una potentia materie. ut privatio et forma in generatione et corruptione. neutrum autem potest dici in creatione. potentia enim ibi non est nec aliquid eiusdem generis quod presupponatur creationi. ut probatum est. igitur non est ibi neque motus neque mutatio. ¶ Preterea. in omni mutatione vel motu oportet esse aliquid aliter se habens nunc et prius. hoc enim ipsum nomen mutationis ostendit. vbi autem tota substantia rei in esse producitur non potest esse aliquid idem aliter et aliter se habens. quia illud non esset productum sed productioni presuppositum. non est ergo creatio mutatio ¶ Adhuc. oportet quod motus vel mutatio duratione precedat id quod fit per mutationem vel motum. quia factum esse est principium quietis et terminus motus. vnde oportet omnem mutationem esse motum vel terminum motus qui est successivus. et propter hoc quod fit non est. quia quandiu durat motus aliquid fit et non est. in ipso autem termino motus in quo incipit quies iam non fit aliquid sed factum est. in creatione autem non potest hoc esse. quia si ipsa creatio precederet vt motus vel mutatio oporteret sibi preponi aliquod subiectum quod est contra creationis rationem. creatio igitur non est motus neque mutatio

1. 2. 3. 4

¶ Quod creatio non potest impugnari per rationes sumptas ex natura motus vel mutationis xviij.

Ex hoc autem apparet vanitas impugnantium creationem per rationes sumptas ex natura motus vel mutationis. vtpote quod quidam creationem vt ceteros motus vel mutationes esse in aliquo subiecto. et quod quidam non esse transmutari in esse sicut ignis transmutatur in aerem non esset creatio mutatio. sed ipsa dependentia esse creati ad principium a quo instituitur. et sic est de genere relationis. Cum nihil prohibeat eam in creato esse sicut in subiecto. dicit tamen creatio esse mutatio quedam secundum modum intelligendi tantum. inquantum scilicet intellectus noster accipit vnam et eandem rem vt non existentem prius. et postea existentem. Apparet autem si creatio relatio quedam est quia res quedam est et neque increata est neque alia creatione creata. cum enim effectus creatus realiter dependeat a creatore. oportet huiusmodi relationem esse rem quandam omnis autem res a deo in esse producitur. est igitur in esse a deo producta. non tamen alia creatione creata quia ipsa creatura prima que per eam creata dicitur. quia accidentia et forme sicut per se non sunt. ita nec per se creantur. cum creatio sit productio entis. sed sicut in alio sunt. ita et in aliis creatis creantur. ¶ Preterea. relatio non refertur ad aliam relationem. quia sic esset abire in infinitum. sed per seipsam refertur. quia essentialiter relatio est. non igitur alia creatione opus est qua ipsa creatio creatur. et sic in infinitum procedatur

Item patet per Aug. de gen. ad lit. et Sup. Joh. lib. 1. ar. 2. Joh. 1 de pot. q. 3. ar. 2.

¶ Quod creatio est absque successione xix.

Apparet autem ex predictis quod omnis creatio absque successione est. Nam successio propria est motui. creatio autem neque est motus. neque terminus motus. sicut generatio. igitur nulla est in ipsa successio. ¶ Item in omni motu successivo est aliquod medium inter eius extrema. quia medium est ad quod continue motus primo venit quam ad vltimum. inter ea autem et non esse quasi extrema creationis non potest esse aliquod medium. igitur non est in creatione successio. ¶ Adhuc. in omni factione in qua est successio. fieri est ante factum esse. vt probatur vi. physicorum. hoc autem in creatione non potest accidere. quia fieri quod precederet factum esse creature indigeret aliquo subiecto quod non posset esse ipsa creatura. de cuius creatione loquimur. quia illa non est ante factum esse. nec etiam in factore. non enim moveri est actus moventis. sed moti. relinquitur igitur quod fieri haberet pro subiecto aliquam materiam facti presistentem. quod est contra rationem creationis. impossibile est igitur in creatione successionem esse

Prima pars prime

1. 2. 3

¶ Amplius. omnem factionem successivam in tempore oportet esse. prius enim et posterius in motu numerantur tempore. simul autem dividit motus et tempus. et id super quod transit motus. Quod quidem in motu locali manifestum est. nam in medietate temporis regulariter motum pertransit medium magnitudinis. divisio autem in formis respondens divisioni temporis attenditur secundum intensionem et remissionem. vt si aliquis in tanto tempore tantum calefacit. et in minori minus. secundum hoc igitur

4

potest ee successio in motu vel quacuqz factone q id
fm qd est motus est diuisibile. vel fm qztitatez. vt in
motu locali z in augmeto. vel fm intcionē z remis/
Dist. bime. sionē. sicut in alteratoe. Hoc aut secudū ptingit du/
pliciter. Uno mō qz ipsa forma q est terminus mo/
tus est diuisibilis fm intēsionē z remissionē. sicut pz
cū aliquid mouet ad altcdinē. Alio mō qz talis di/
uisio ptingit in dispositoibz ad talē formā. sicut fieri
ignis successiuū est p alteratoem pcedentē circa dis/
positoes ad formā. ipsum aut ee substātiale creature
nō est diuisibile mō pdicto. qz substātia nō suscipit
magis z minus. nec in creatoe pcedūt dispositiones
materia nō peristēte. naz dispositio ex pte materie est
relinquit igit q in creatone nō pt ee aliqua successio

5 ¶ Preterea. successio in rerū factoibz ex defectu mate/
rie puenit que non sufficiēter est a principio ad rece/
ptionē forme disposita. vnde qū materia iam pfecte
disposita est ad formā. eam recipit in instanti. z inde
est q qz dyaphanū semp est in vltima dispositioe ad
lucē. statim ad pntiam lucidi in actu illuminat. nec
aliquis motus pcedit ex parte illuminabilis. sed so/
lum motus localis ex parte illuminātis. per quē fit p
sens. in creatoe aut nihil perigit ex parte materie. nec
aliqd deest agēti ad agēdū qd postea p motuz ei ad/
ueniat. cū sit immobilis. vt in pmo huius operis ostē
suz est. relinquit igit q creatio sit in instāti. vñ simul
aliqd dum creat creatū est. sicut simul illuminat z il/
luminatū est. Et inde est q scriptura diuina creatoez
rerū in indiuisibili factā pnūciat dicēs. In pncipio
creauit deus celū z terram. qd quidē pncipiū Basili
us pncipiuz tpis exponit. qd optz ee indiuisibile. vt
vj. physicoz probatur

¶ Qz nullū corpus potest creare .xx.

Idē p. pte q. 45. ar. 5. Jd. i. de vi. q. 5. ar. 9. Ista p. p.

EX hoc aut apparet euidēter q nullū corpus pt aliqd p mo/
dum creatōis producere. Nullū em corp
agit nisi moueat. eo q oporteat agens z patiēs ee si/
mul. vel faciens z factū. simul aut sunt q in eodē lo/
co sunt. vt habet. v. physicoz. locū aut non acqrit cor
pus nisi p motū. nullū aut corpus mouet nisi in tē/
pore. quicquid igit fit p actoem corpis fit successiue.
creatio aut vt ostēsum est nō habet successionē. nihil
igit pt a corpore quocūqz p modū creatōis produci

¶ Prete. oīe agens qd agit inqztum mouet de nccī/
2 tate mouet illud in qd agit. factū em z passum sequ/
tur dispositonem facientis z agentis. eo q omne agēs
agit sibi simile. Uñ si agēs nō in eadē dispositioe se
habens agit inqztum p motū variat. oportz q etiam
in patiente z facto qdam renouatio dispositionū fi
at. qd sine motu ee nō pt. oīe aut corpus nō mouet
nisi motū. vt probatū est. nihil igit fit a corporis ac/
tione nisi per motū z mutatoem facti. creatio aut nō
est mutatio nec motus. vt ostēsum est. igit nullū cor
pus potest aliquid producere creando ¶ Jtē cū agēs .3
et factū oporteat sibi ee similia. nō pt ee productiuū
totius substātie facti. qd nō tota sua substātia agit. si
cut ecōuerso probat phus. vij. metaphysi. q forma si
ne materia que tota le agit. nō potest ee cā proxima
generatōis fm quā sola forma in actu educit. nullū
aut corpus tota sua substātia agit. et si totū agat. qz
cū oīne agens agat p formā qua actum est. illud so/
lum p suaz substātiā agere poterit cuius est tota sub
stantia forma. qd de nullo corpe potest dici. cū oīne
corpus habeat materiā. eo q oīne corpus est mutabi
le. ergo nullū corpus pt aliquid producere fm totā
eius substātiā. qd est de rōne creatōnis. ¶ Amplius 4.
creare nō est nisi potētie infinite. tanto em est maior
potentie agens aliqd quāto potētiā magis ab actu
distantē in actum reducere pt. vt q pt ex aqua ignez
producere qz q ex aere. vñ vbi oīno potētia peri/
stens subtrahit. excedit oīs determinate substantie
proportio. z sic necce est potētiā agentis q aliqd insti
tuit nulla potētia peristēte excedere omnē proportōez
q posset cōsiderari ad potentiā agētis aliqd ex mate/
ria faciētis. nulla aut potētia corpis est infinita. vt p
bat a pho. viij. physicorum. nullū igit corpus potest
aliquid creare quod est ex nihilo aliquid facere.

¶ Adhuc. motus z motū. faciēs z factuz oportz simul
ee. vt probatur. vij. physicoz. corpus aut agēs non po .5
test adesse sito effectui nisi p tactū quo tangētia vl/
ma fiūt simul. Uñ impossibile est aliqd corp agere
nisi tangēdo. tactus aut alicuius ad alterum est. z sic
vbi nō est aliquid peristens pter agēs. sicut in creati/
one accidit. tactus ee nō potest. nullū igit corpus pt Cor. iferē.
agere creando. ¶ Patz igit falsitas positōis quoz/
dam dicētiū substātiā celestiū corpoz causam mate
rie elemētorū ee. cū materia causam habere nō possit
nisi id qd creando agit. eo q ipsa est primū motus z
mutationis subiectum

Jd p. q. 45. ar. 5. et q. 65. ar. 3. Jd. p. scp. d 37. q. 1. ar. 1. et scdo scp. d. 1. q. ar. 3. Jd i de po. q. 3. ar. 5. Ista p. p. 1

¶ Qz solius dei est creare .xxi.

EXpressis etiā vl 2.
terius ostēdi potest q creatio est ppria dei
actio. z eius solius est creare. Cū em fm
ordinē agentiū sit ordo actionū. eo q nobilioris agē
tis nobilior est actio. oportz q pma actio sit pmi agē/
tis propria. creatio aut est pma actio. eo q nulla alia
psupponit. oīes alie psupponūt eaz. est igit creatio
ppria dei solius actio. qui est agens primū. ¶ Jtē. ex 2.
hoc ostēsum est q deus creat res. quia nihil pt ee pter
ipm ab eo nō creatum. hoc aut nulli alij ptenire pt.
cum nihil aliud sit vniuersalis causa essendi nisi deus
soli ergo deo competit creatio sicut ppria eius actio
¶ Adhuc. effectus suis causis pportionabiliter respō .3
dent. vt scz effectus in actu causis actualibus attribua

mus. ⁊ effectus in potētia causis que sunt in potētia et similiter effectus particulares causis particularibus. vlibꝫ vero causis vniuersales effectus. vt docet pⁿus. ij. metaphy. esse aūt est causatuz primū. qđ ex rōne sue ꝺmunitatis apparet. Causa igit̄ ꝓpria essendi ꝑma simpliciter est agens primū ⁊ vniuersale qđ deus est. alia vero agentia non sunt cā essendi simplr sed causa ēndi hoc. vt hoiem vel albū. eē aūt simplr p creatōem cātur q̄ nihil ꝓsupponit. qz nō ꝑt aliquid pexistere qđ sit extra ens simplr. per alias factōes fit hoc ens vel tale. nam ex ente preexistente fit hoc ens vel tale. g̃ creatio est ꝓpria dei actio ¶ Amplius. quic
4. quid est causatū fm aliquā naturā non ꝑt eē ꝑma cā illius nature. sed scḋa ⁊ instrumentalis. sortes em̄ qz hꝫ sue humanitatis cām nō ꝑt esse ꝑma humanitatꝫ cā. qz humanitas sua si sit ab aliquo cāta seq̄ret q̄ eet suiꝑsus cā. cuꝫ sit id qđ est p humanitatē. ⁊ ideo oꝫ q̄ generās vniuocuz sit quasi agens instrumētali respectu eius qđ est cā ꝑmaria totius spēi. Et inde est q̄ oꝑtz oēs causas inferiores agentes reduci in causas supiores sicut instrumētales in ꝑmarias. omnis aūt alia substātia ꝑter deū hꝫ esse causatū ab alio. vt supꝑbatū est. impossibile est igit̄ q̄ sit cā ēndi nisi sicut instrumētalis ⁊ agens in ꝑtute alterius. instrumētū aūt nūq̄ adhibet̄ ad causandū aliq̄d nisi p vīā mot⁹ est em̄ rō instrumēti q̄ sit mouēs motū. creatio autē nō est motus. vt ostēsum est. nulla igit̄ substātia ꝑter
5 deū ꝑt aliq̄d creare ¶ Jtē instrumētū adhibetur ꝓpter ꝓuenientiā eius cū causato vt sit mediū inter cām ꝑmā ⁊ cātū. ⁊ attingat vtrūq̄z. ⁊ sic influentia ꝑmi ꝓueniat ad causatū p instrumētū. vñ oꝑtz q̄ sit aliq̄d recipiēs ꝑmi influentiā in eo qđ p instrumētuz cātur. qđ est ꝺtra rōnem creatōis. nā nihil ꝓsupponit. relin quit̄ g̃ q̄ nihil aliud ꝑter deum ꝑt creare neq̄z sicut ꝑn
6 cipale agens. neq̄z sicut instrumētū. ¶ Preterea. oīne agens instrumētale exeq̄tur actōem ꝑncipalis agēz p aliquā actōem ꝓpriā ⁊ ꝺnaturalem sibi. sicut calor naturalis generat carnē dissoluēdo ⁊ dirigēdo. ⁊ serra opat̄ ad pfectōez scamni secādo. si ergo aliqua creatura sit que operet̄ ad creatōem. sicut instrumētū ꝑmi creātis. oꝑtz q̄ hoc operet̄ p aliquā actōnem debitam ⁊ ꝓpriā sue nature. effectus aūt respōdēs actōni ꝓprie instrumēti est ꝓor in via generatōis q̄z effectus respondēs ꝑncipali agēti. ex quo ꝓuenit q̄ ꝑmo agēti finis vltimus respondet. ꝓus em̄ est sectio ligni q̄z forma scāni. ⁊ digestio cibi q̄z generatio carnis. oꝑtebit igit̄ aliq̄d eē effectū p ꝓpriā operatōnem instrumentalis creātis. qđ fit ꝓus in via generatōis q̄z esse qđ est effectus respōdēs actioni primi creātis. hꝫ autē est impossibile. nā q̄zto aliq̄d est ꝺmunius tāto est ꝑius in via generatōis. sicut ꝓus est aīal q̄z hō in generatione hois. sicut pⁿus ōt in libro de generatōe aīalium. impossibile est g̃ q̄ aliq̄ creatura creet sicut ꝑncipale agens aut instrumentaliter. ¶ Jtē. qđ est fm ali
7 quā naturā tm̄ nō ꝑt esse simpliciter illius nature cū esset em̄ suiꝑsius cā. potest aūt esse cā illius nature in hoc. sicut plato est cā humane nature in sorte. nō autem simpliciter. eo q̄ ipse est causatus in humana natura. qđ aūt est cā alicuius in hoc est attribuens naturā ꝺmunez alicui p qđ specificat̄ ⁊ indiuiduat̄. qđ nō potest esse p creatiōem. que nihil presupponit cui aliquid attribuatur p actiōem. impossibile est ergo aliqđ ens creatū esse cām alterius p creatōnem. ¶ Am 8
plius. cū oīne agens agat fm q̄ actu est. oꝑtz modum actōis esse fm modū actus illius rei. vñ calidū qđ est magis in actu caloris magis calefacit. cuiuscūq̄z igit̄ actus determinat̄ ad genus ⁊ ad spēm ⁊ accēs eius virtutē oꝑtz esse determinatam ad effectus silles agenti ingēitum hmōi. ex eo q̄ oīne agens agit sibi simile. nihil aūt qđ habet esse determinatū ꝑt esse simile effectui generis vel spēi eiusdē nisi fm rōnem generis vel spēi. nam fm q̄ est hoc aliquid vnumqđq̄z est ab alio distinctū. nihil igit̄ cuius esse finitum est potest p suam actionem esse causa finalis alterius. nisi q̄tū ad hoc q̄ habet genus aut speciem. nō aūt q̄tum ad hoc q̄ subsistit ab alijs distinctū. omne igitur agens finitū presupponit ad suā actionē hoc vnde causatū suū indiuidualiter subsistit. nō ergo creat. sed solum hoc est agentis cuius esse est infinitū qđ est ois entis ꝓprehendens similitudinez. vt supra ostēsum est.
¶ Adhuc. cū omne qđ fit ad hoc fiat vt sit. oꝑtz si 9
aliq̄d fieri dicatur qđ ꝑus fuerit q̄ hoc nō fiat per se sed p accidens. per se vero illud quod prius nō fuerit vt si ex albo fiat nigrū fit q̄dem nigrū ⁊ coloratū. sed nigrū per se. qz fit ex non nigro. coloratum autem p accidens. nam prius coloratum erat. sic igitur cū fit aliquod ens. vt homo vel lapis. homo quidem per se fit. qz ex nō homine. ens autē per accidens. quia nō ex non ente simpliciter. sed ex non ente hoc. vt pⁿus dicit in ꝑmo physicoꝝ. cum ergo aliquid fit oīno fit ex nō ente. ens p se fiet. oꝑtet igitur q̄ ab eo qui est per se causa essendi procedat. nam effectus proportionaliter reducūtur in causas. hoc autem est ꝑmum ens solum quod est causa entis inquantum huiusmodi est. alia vero sunt causa essendi per accidens et non eē per se. cū igitur producere ens ex non ente preexistente sit creare. oꝑtet q̄ solius dei sit creare.
¶ Huic autem veritati sacre scripture autoritas attestatur. que deum omnia creasse affirmat Ben. ꝑmo. In principio creauit deus celum ⁊ terram. Damasc. etiam in secūdo sui primi libri dicit. Quicūq̄z vero aiunt angelos creatores esse cuiuscunq̄z substantie. hi omnes sunt patris sui dyaboli filij creature enim existentes nō sunt creatores. ¶ Per hoc autez destruitur quorundam philosophorum error. qui dixerūt deum creasse primam substantiam separatam. et ab ea fuisse creatā secundam. ⁊ sic quodam ordine vsq̄z ad vltimam Error excluditur

Idē p³ p. q. 25. ar. 3. Idē p° sēp. dis. 20. ar. 1. et. 2. Ista 2° p². 1.

¶ Q̄ deus sit oīnipotens xxiij

Ex hoc autē apparet q̄ diuina ꝑtus nō determinat ad aliquē vnū effectū. Si em̄ solius dei creare est ab ipso imediate ꝓducta esse oz q̄cūq; a sua cā ꝓduci nō ꝑnt nisi p modū creatōnis. hmōi āt sunt oēa substātie sepate que nō sunt ꝓposite ex materia z forma quas eē nūc supponat. z silr oīs materia corpal. hec igit diuersa exntia pdicte ꝑtutis imediate effect⁹ sūt. nulla āt ꝑtus pducēs imediate plures effect⁹. nō ex materia ē determiata ad vnū effectū. dico āt imediate. q; si p media pduceret posset puenire diuersitas ex pte mediaꝝ cāꝝ. dico etiaz nō ex materia. q; idem agēs z eadē actōe causat diuersos effect⁹ fm materie diuersitatē. sicut calor ignis q̄ indurat lutū z liquefacit cerā. dei igit ꝑtus nō est determiata ad vnū effectū

2 ¶ Itē. oīnis ꝑtus pfecta ad ea oīnia se extendit ad q̄ suus p se z pprius effectus se extendere potest. sicut edificatiua ad oia se extēdit si pfecta sit que possunt ratiōe habere domus. virtus āt diuina est p se causa essēdi z esse est eius proprius effectus. vt ex supra dictis pz. ergo ad oia illa se extēdit que rōni entis nō repugnāt. si em̄ in quendaz tm̄ effectum virtus eius posset. non esset per se causa entis inq̄stum hmōi. sed huius entis. rōni āt entis repugnat oppositum entis quod est nō ens. oīnia igit deus potest que in se rationem nō entis nō includūt. hec āt sunt que ꝓtradictionem nō implicāt. relinquit igit q; quicqd ꝺdictiōem

3. nō implicat deus potest. ¶ Adhuc. oīne agens agit inq̄stum actu est. fm igit modū actus vnuscuiusq; agētis est modus siue virtutis in agēdo. hō em̄ generat hoiem. z ignis ignē. deus āt est actus pfectus i se oīm pfectiones habēs. vt supra oīnsum est. Est igitur sua virtus activa pfecta ad oīnia se habēs quecunq; nō repugnat rōni eius quod ē esse in actu. hoc autē est solum quod ꝓtradictionem implicat. oīnia igit per hoc deus potest. ¶ Amplius. omni poīe passiue respondet poīa activa. poīa em̄ ꝓpter actum est sicut materia ꝓpter formā. nō potest āt ens in potentia cōsequi q; sit actu nisi p virtutē alicuius existētis in actu. ociosa esset igit poīa nisi esset virtus activa agentis que eam in actu reducere possit. cū tamē nihil sit ociosum in rebus nature. z p hūc modum videmus q; oīnia q̄ sunt in poīa materie generabilium z corruptibiliū possunt reduci in actum p virtutē actiuam q̄ est in corpe celesti. qđ ē primū ꝓncipiū actiuū in natura. sicut āt corpus celeste est primū agēs respectu corpoꝝ inferioꝝ. ita deus est primū agēs respectu totius entis creati. quicqd igit est in poīa entis creati totum hoc deus p suam virtutē actiuā facere ꝑt. in poīa āt entis creati est omne quod enti creato nō repugnat. sicut in poīa nature humane sunt oīnia que naturā humanā nō tollūt. oīnia igit deus potest.

¶ Preterea. q; effectus aliquis nō subsit poīe alicuius agētis potest ex trib⁹ ꝓtingere. Uno modo ꝑ hoc q; nō hz cū agēte affinitatē vel similitudinē. agēs em̄ oīne agit sibi simile aliquo mō. vñ virtus que est in semine homis nō potest pducere brutū vel plātam hoiem āt potest qui tamē pdicta excedit. ¶ Alio mō ꝓpter excellētiam effectus qui trāscēdit ꝓportionez virtutis actiue. sicut virt⁹ actiua corpalis nō potest pducere subam sepatam. Tercio mō ꝓpter materiā determinatā ad effectū in quē agens agere nō potest. sicut carpentarius nō potest facere serrā. quia sua arte nō potest agere in ferrū ex quo fit serra. nullo autē istoꝝ modoꝝ ꝑt aliquis effectus subtrahi diuine virtuti. neq; em̄ ꝓpter dissimilitudinē effectus aliquid ei impossibile esse potest. cū oīne ens inq̄stum hz esse sit ei simile. vt supra oīnsum est. nec etiā ꝓpter effect⁹ excellentiā cū oīnium sit q; deus est supra oīnia entia i bonitate z pfectione. nec iteꝝ ꝓpter defectuz materie. cū ipse sit cā materie q̄ nō est possibilis causari nisi p creationē. ipse etiā in agendo nō requirit materiā cui nullo ꝑexistēte rē in esse pducat. z sic ꝓpter materie defectum eius actio impediri nō ꝑt ab effectus pductōne. restat igit q; diuina virtus nō determinetur ad aliquē effectū. sed simplr oīnia ꝑt. quod ē eū eē oīnipotentē. Hinc ē etiam q; diuina scriptura fide tenēduz hoc tradit. Dicit em̄ Gen. xvij. ex ore dei. Ego deus oīnipotēs ambula cora me z esto pfectus. z Job. xlij. Scio q; cuncta oīnia potest. z Luce primo. ex ore angeli. Nō erit impossibile apud deum oīne verbū. Per hoc aūt euacuat quorūdā phoꝝ errorē q̄ posuerunt a deo immediate ꝓduci vnū effectū tm̄ quasi virtus ei⁹ ad illius pductōnē determinata eēt. z q; deus nō potest aliquid facere nisi fm q; cursus rez naturaliū se hz de quib⁹ dicitur Job. xxij. Quasi nihil posset omnipotens estimabant eum

¶ Q̄ deus nō agit p necessitatē nature xxiij

Ex hoc aūt ostēditur q; deus agit in creaturis nō ex necessitate nature. sz p arbitriū volūtatis. Dis em̄ agētis p necessitatē nature ꝑt⁹ determinat ad vnū effectū. z inde ē q; oīa naturalia sp eueniūt eodē mō nisi sit ipedimētū. nō āt volūtaria. diuina ꝑtus āt nō ordinat ad vnū effectū tm̄. vt supꝰ oīnsum ē. deus igit nō agit p necessitatē nature. sz p volūtatē. ¶ Adhuc. q̄cūq; nō implicat ꝺdictionē subesse diuine poīe vt oīnsum ē. multa aūt nō sūt in rebus creatis q̄ tm̄ si eēnt ꝺdictionē nō implicarēt. sicut pz ꝑcipue circa numeꝝ z q̄titates z distātias stellaꝝ z aliorꝝ corpoꝝ in q⁹ si alr se haberet ordo rez ꝓtradictio nō implicaret. multa igit subsūt diuine poīe q̄ in rez natura nō inueniūt. quicūq; āt eoꝝ que ꝑt facere q̄dam facit z q̄dam nō facit agit p electionē volūtatis. z nō p necessitatē nature. deus igit non agit per necessitatem nature. sed p voluntatem

Distinctio trimembris

Ista 2° p². 1.

2

3. ¶ Item. vnūquodq; ageꝫ hoc modo agit fm q; simi
litudo facti ē in ipso. oīe eīm ageꝫ agit sibi sile. oīe
aūt qđ ē in altero ē in eo p modū eius in quo est. cū
igit̄ ds sit p essentiā suā intelligēs. vt supra pbatū
est. oz q; silitudo effectus sui sit in eo p modum itel
ligibilem. igit̄ per itellectum agit. intellectus autem
nō agit aliquē effectum nisi mediante voluntate cu
ius obiectum ē bonū intellectuz qđ mouet agentem
vt finis. ds igit̄ per volūtatem agit nō per necessita
tem nature. ¶ Amplius. fm phm. ix. metha. dupleꝫ
4 est actio. vna q̄ manet in agente z est pfectio ipsius.
Actō dupp. vt videre. alia que trāsit in exteriora. z est perfectio fa
cti. sicut ꝺburere in igne. diuina aūt actō nō potest eē
de genere illaꝝ actionū que nō sunt in agēte cum sua
actio sit sua substātia. vt in ꝓmo ostēsuz ē. oz igit̄ q;
sit de genere illaꝝ actionū q̄ sunt in agēte z sunt qua
si pfectio ipsius. hmōi aūt nō sunt nisi actiones co
gnoscētis z appetētis. ds igit̄ cognoscēdo z volen
do agit z ꝯ patur. nō igit̄ per neēitatez nature. sed per
5 arbitrium volūtatis. ¶ Adhuc. cū agere ꝓpter finē
ex hoc manifestum eē potest q; vniuersuz nō est a ca
su. sed ad aliquod bonū ordinat̄. vt pz p phm in. xi.
metha. primū aūt ageꝫ ꝓpter finez oz eē ageꝫ p intel
lectum z volūtatē. ea eīm q̄ intellectu carēt agūt pro
pter finē. sicut in finē ab alio directa. qđ quidē in ar
tificialibꝫ pz. nā sagitte motus ē ad determinatuz fi
gnū ex directione sagittātis. sile aūt eē oz in naturali
bus. ad hoc eīm q; aliqđ directe in finē debituz ordinet̄
requirit̄ cognitio ipsius finis. z eius qđ est ad finez
z debite ꝓportionis inter vtrūq; q; solum intelligen
tis est. cum igit̄ ds sit primū ageꝫ nō agit p necessi
6 tatem nature. sz p intellectū z volūtatem. ¶ Preterea
qđ p se agit prius ē eo quod p aliud agit. oīe enim
qđ ē per aliud reducit̄ in id qđ est p se ne in infinituz
procedat̄. qui aūt sue actionis nō est dns nō p se agit
agit eīm quasi ab alio actū. nō quasi p seipm ageꝫ. oz
igit̄ primū ageꝫ hoc modo agere q; sui actus dns sit.
nō est aūt aliquis dns sui actus nisi p volūtatez. opz
igit̄ ds qui ē primū ageꝫ p volūtatem agere nō per
7 nature neēitatē. ¶ Adhuc. primo ageti debet prima
actio. sicut z primo mobili ꝓmus motus. sz natura
liter actio volūtatis ē prior q̄z actio nature. illud eīm
naturaliter prius ē qđ est pfectius. licz in vno q̄dq; sit
tpe posterius. actio aūt agētis p volūtatē est pfectior.
qđ ex hoc pz q; pfectiora sunt ea apud nos q̄ p vo
luntatē agūt. q̄z q̄ p nature neēitatem. ergo ds qui ē
8 primū ageꝫ debet actio q̄ est p volūtatē. ¶ Amplius
ex hoc ide apparet q; vbi ꝺiuersigit̄ vtraq; actio. superior est
virtus q̄ agit p volūtatē ea q̄ agit p naturā. z vtit̄ ea
q̄si instrumēto. nā in hoie superior ē itellect9 q̄ agit per
volūtatē q̄z aīa vegetabilis q̄ agit p nature neēitatē
diuina aūt virtus ē supma in oīmibꝫ entibꝫ. igitur ipa
agit in res oīes p volūtatē. nō p nature neēitatem.
9 ¶ Item. volūtas habet ꝓ obiecto bonū fm rōem bo
ni. natura aūt nō attingit ad cōem rōem boni. sz ad hoc
bonū qđ est sua pfectio. cū igit̄ oīe ageꝫ agat fm q;
ad bonū intēdit. q; finis mouet agētem. oz q; ageꝫ p
volūtatē ad ageꝫ p neēitatē nature ꝺpetur. sicꝫ ageꝫ
vniuersale ad ageꝫ pticulare. ageꝫ aūt pticulare se ha
bet ad ageꝫ vniuersale. sicut eo posterius. z sicut eius
instrumētū. q̄ oz q; primū ageꝫ sit volūtarium z nō
per neēitatē nature ageꝫ. Hāc etiā veritatē diuina
scriptura nos docet. Dicit̄ eīm in ps. Oīa quecūq;
voluit dns fecit. z Eph. ꝓmo. Qui opat̄ omnia fm
cōsiliū volūtatis sue. z Hilari9 in li. de synodis. Om
nib9 creaturis subam voluntas dei attulit. Et infra.
Talia eīm cūcta creata sunt q̄lia ea deus facere voluit
Per hoc etiā remouet̄ error q̄rūdā philoz q̄ dicebāt de
um agere p nature neēitatem. Error excludit̄

¶ Q̄ deus p suam sapiētiam agit. cxiij.

Ex hoc autez apparet q; deus effectus suos ꝓducit p suā sapiam. Volūtas eīm ad agēdū ex aliq̄ apphēsio
ne mouet̄. bonū eīm apphēsum ē obiectū voluntatis
deus aūt est agens p volūtatē vt ostēsuz ē. cū igit̄ in deo
nō sit nisi itellectus alis apphēsio nihilq; itelligat nisi
intelligēdo se quē itelligere est sapiētez esse. relinquit̄
q; oīa deus fm suā sapiētiam opatur. ¶ Itē. omne z
ageꝫ agit sibi simile. vnde oportz q; fm hoc agat. vnū
quodq; agens fm q; habet similitudinē sui effectus.
sicut ignis calefacit fm modū sui caloris. sed in quo
libet agente p volūtatem inq̄situm hmōi est similitu
do sui effectus fm intellectus apphēsionē. si eīm solū
fm nature dispōem inesset silitudo effect9 agenti vo
lūtario nō ageret nisi vnū. q; rō naturalis vn9 ē vna
tm. oīe igit̄ ageꝫ volūtariū ꝓducit effectū fm rōem
sui itellectus. deus aūt agit p volūtatē vt oīsum ē. igi
tur p sapiam sui intellect9 res in eē ꝓducit. ¶ Amplius. 3
fm phm in ꝓmo meta. ordinare sapiētis est. ordi
natio eīm alicuius fieri nō pt nisi p cognitōem habitu
dinis z ꝓportionis ordinatoꝝ adinuicez z ad aliqđ
altius qđ ē finis eoz. ordo eīm aliq̄z adinuicē est. p
pter ordinē eoz ad finē. cognoscere aūt habitudines z
ꝓportiones aliq̄z adinuicē est solius habētis itellectū
iudicare aūt de aliqbꝫ p cām altissimā sapiētie est. z sic
oz q; oīis ordinatio p sapiam alicuius intelligētis fi
at. vñ z in mechanicis ordinatores edificioꝝ sapiē
tes illius artificij dicunt̄. res aūt q̄ sunt a deo ꝓducte or
dinē adinuicē hnt nō casualem cū sit ipse vel vt in plu
ribꝫ. z sic pz q; de9 res ineē ꝓduxit eas ordinādo. deus 4
igit̄ p suā sapiam res in eē ꝓduxit. ¶ Adhuc. ea q̄ fiūt
a volūtate vel fiūt agibilia sicut act9 virtutū q̄ fiūt perfe- Idē pa p. q.
ctiones opantis. vel trāseūt in exteriorē materiam q̄ 14. ar. 8
factibilia dicunt̄. Et sic pz q; res create sunt a deo sicꝫ
facte. factibilia aūt rō est ars sicut dr phs. cōparant̄ g̃
oīes res create ad deū sicut artificiata ad artificem.

sed artifex p ordinē sue sapiētie ⁊ intellectus artificiata in eē pduxit. ḡ ⁊ deus omnes creaturas p ordinem sui intellectus fecit. Hoc ātē diuina autoritate ꝓfirmatur. Nā dr in ps. Omnia in sapientia fecisti. ⁊ Prouerb. iij. Dñs sapia fundauit terrā. Per hoc ātē excludit ꝗrundā errorē q̄ dicebāt oīa ex simplici diuina volūtate ꝓpendere absq; aliqua rōne.

Error excludit

¶ Qualiter deus omnipotens dicatur quedā nō posse. xxv.

Idē p⁹ q. 25. ar. 3 Ista 2° p².

Ex premissis autē accipi potest q̄ ꝗuis deus sit oīnipotēs. aliquā tn dr nō posse. Ostēsuz ē em supra in deo eē potētiā actiuā. potētiā vero passiuā in deo nō esse. vt supra in ꝓmo li. oīsum ē. fm ātē vtrāq; potentiā dicimur posse. illa igit deus nō ꝓt q̄ posse potētie passiue ē. q̄ ātē hmōi sunt inuestigandū ē. Primo q̄dem igit poīa actiua ē ad agere. poīa aūt passiua ad esse. vnde in illis solis ē poīa ad eē q̄ materiam hñt cōtrarietati subiectam. cum igit in deo poīa passiua nō sit. quicq̄d ad suū eē nō ptinet deus nō potest. nō potest igit deus eē corpus aut aliquid hmōi. ¶ Adhuc. hmōi poīe passiue motus actus ē. deus igit cui poīa passiua non ꝓpetit. mutari non ꝓt ¶ Potest ātē vlterius ostendi ⁊ ꝓduci q̄ nō potest mutari fm singulas mutationū spēs. vt q̄ nō potest augeri vel minui aut alterari aut generari aut corrūpi. ¶ Amplius cum deficere quoddā corrūpi sit. sequit q̄ in nullo deficere potest ¶ Preterea. defectus oīs fm ꝓuatōem aliquā est. ꝓuationis aūt subiectum poīa materie ē nullo igit modo potest deficere. ¶ Adhuc. cum fatigatio fit p defectum virtutis. oblīuio aūt p defectum scie. pz q̄ neq; fatigari neq; oblīuisci potest. ¶ Amplius. neq; vinci neq; violentiā pati. hec em nō sunt nisi eius qd̄ natum ē moueri. simil'r aūt neq; penitere potest neq; irasci aut tristari. cum hec oīa in pfectionē ⁊ passionē ⁊ defectum sonēt. ¶ Rursus. q̄ potentie actiue obiectum ⁊ defectus ē ens factum. nulla aūt poīa opationē habet vbi deficit rō sui obiecti sicut visus nō videt deficiēte visibili in actu. oz q̄ deus dicat nō posse quicq̄d ē extra rōnem entis inq̄ntuz est ens. vel facti entis inq̄ntum ē factū. Que aūt sint hmōi inquirendū est. ꝓmo quidē igit extra rōem entis est qd̄ entis rōem tollit. tollit ātē ratio entis p suum oppositū. sicut rō hois p oppositā eius vel particulariū ipsi⁹. oppositū ātē entis ē nō ens. h̄ igit de⁹ nō ꝓt vt faciat simul vnū ⁊ idē eē ⁊ nō eē. qd̄ ē ꝓtradictoria eē simul. ¶ Adhuc. ꝓtradictio in ꝓtrarijs ⁊ ꝓuatiue oppositis includit. seq̄t em q̄ si est albū ⁊ nigrū q̄ sit albū ⁊ nō albū. ⁊ si ē videns ⁊ cecū q̄ sit videns ⁊ nō videns. vñ eiusdē rōnis est q̄ deus nō possit facere opposita simul ineē eidē fm idē ¶ Amplius. ad remotionē cuiuslibet ꝓncipij ēntialis seq̄t remotio ipius rei. si igit deus nō ꝓt facere rē simul eē ⁊ nō esse. nec etiam ꝓt facere q̄ rei ēntialiū ipsa remanēte sicut q̄ hō nō habeat aiam. ¶ Preterea. cū ꝓncipia quarūdā sciaz. vt logice geometrice ⁊ arithmetice sumant ex solis ꝓncipijs formalibus rez ex quibus ēntia rei ꝓpendet. sequit q̄ ꝓtraria horz ꝓncipioz deus facere nō possit. sicut q̄ genus nō sit ꝓdicabile de specie. vel q̄ linee ducte a cētro ad circūferentiā nō sint eq̄les. aut q̄ triāgulus rectilineꝰ nō habeat tres angulos eq̄les duobus rectis. Hinc etiā ꝓtz q̄ deus non ꝓt facere qd̄ ꝓteritū nō fuerit. nā h̄ etiam cōtradictionē includit. eiusdē nāq; necessitatis est aliquid eē dū ē. ⁊ aliq̄d fuisse dū fuit. ¶ Sūt etiā q̄daz que repugnāt rōni entis facti inq̄ntū hmōi q̄ etiaz deus facere nō potest. nā oīe qd̄ facit deus oz eē factū Ex hoc ātē pz q̄ deus nō potest facere deū. nam de rōe entis facti est q̄ eē sinū ex alia cā ꝓpendeat. qd̄ est contra rōem eius qd̄ dicit deus. vt ex supioribus pz. ¶ Eadem etiā rōne nō potest deus facere aliq̄d equale sibi. nā id cui⁹ eē ab alio nō ꝓpendet ꝓus ē in eendo ⁊ in ceteris dignitatibus eo q̄ ab alio ꝓpendet. qd̄ ad ratōnem entis facti ptinet. ¶ Silr etiā deus facere nō potest q̄ aliq̄d ꝓseruet in eē sine ipso. nā cōseruatio esse vniuscuiuslibz ꝓpēdet a cā sua. vnde opz q̄ remota cā remoueat ⁊ effectus. si igit res aliqua possit eē que a deo nō ꝓseruaret in eē. nō eēt effectus eius ¶ Rursus q̄ ipse ē p volūtatē agens illa nō potest facere q̄ nō potest velle. q̄ aūt velle nō possit cōsiderari potest si accipiam⁹ qualr in diuina volūtate necessitas eē possit rā qd̄ necē ē eē. ipossibile ē nō eē. ⁊ qd̄ ipossibile ē eē necē ē nō eē. pz ātē ex h̄ q̄ nō potest deus facere se non esse vel nō eē bonum aut beatuz. q̄ de necessitate vult se esse bonū eē ⁊ beatum. vt in primo ostēsum ē. ¶ Item ostēsum ē supra q̄ deus nō potest velle aliq̄d maluz vnde pz q̄ deus peccare nō potest. ¶ Silr ostēsum ē supra q̄ dei volūtas nō ꝓt eē mutabilis. sic igit non ꝓt facere id qd̄ ē a se volitū nō impleri. Sciēdū tn q̄ h̄ alio mō dr nō posse a premissis. nā pmissa de⁹ simpliciter nec velle nec facere ꝓt. hmōi ātē q̄dē deus facere vel velle potest si eius volūtas vel poīa absolute consideret. nō aūt si ꝓsideret ꝓsuppositā volūtate de opposito. nam volūtas diuina respectu creaturaruz necessitatem nō habet nisi ex suppositōne. vt in primo ostēsum ē. ⁊ ideo oīes iste locutiones deus nō potest facere ꝓtraria his q̄ disposuit facere. ⁊ q̄cūq; silr dicūt intelligūt ꝓpositē. sic em implicāt suppōem diuine volūtatis de opposito. Si ātē intelligant diuise sunt falsē. q̄ respiciūt potētiā ⁊ volūtatē dei absolute. Sic ātē deus agit p volūtatē ita ⁊ p intellectū ⁊ sciam. vt oīsum ē. pari igit rōne nō ꝓt facere q̄ se factuz nō ꝓsciuit. aut dimittere que se factuz ꝓsciuit quia nō potest facere que facere nō vult. aut dimittere que vult. Et eodem modo concedit⁹ ⁊ negatur vtrūq;. s. vt ꝓdicta nō posse dicat. nō quidē absolute

Idē p⁹ q. 25. ar. 4.

Corelaria inferūtur.

1

2

3

4

5

6

Nota

sed sub cōditione vel suppositione.

¶ Qꝫ diuinus intellectus nō coartat ad determinatos effectus xxvi

Ista 2° p². 1. QVoniam aūt ostēsum ē q diuina poña ad determiatos effectus non limitat. ac pꝫ q ex necessitate nature nō agit. ſz p itellectum ⁊ voluntatez ne cui forte videatur q eius intellectus vel scia ad determinatos effectus solūmodo posset extēdi. ⁊ sic agat ex necessitate scie. qꝫuis nō ex necessitate nature. Restat ostendere q eius scia vel itellectus nullis effectuū limitibꝰ coartat. ostēsuz ē em supra q deus oīa alia q ab eo pcedere pñt pphēdit suā ēntiā intelligēdo in q omnia hmōi eē necessariū ē p aliqualē filiatudinē. sicꝫ effectus virtute sunt in cā. si igit poña diuina ad determinatos effectus nō coartat. vt supra ostēsum ē. necessariū ē ⁊ de eius itellectu simile sniam pferre. 2 ¶ Adhuc. diuine ēntie ifinitate supra ostēdimus. ifinitū aūt quātalibet additione finitoz facta adequari nō pt qn in ifinitū excedat quātalibet finita. si etiā nūero sint finita existāt. nihil āt aliud pter deū pstat eē fm ēntiā infinitū cū oīa alia fm ēntie rōem sub determinatis gnibꝰ ⁊ spēbꝰ pcludant. quocūqz igit diuini effectus ⁊ qztūcūqz cōphēdāt semp in diuia ēntia ē vt eos excedat. ⁊ ita pluriū rō eē posset. diuinus igit intellectus qui pfecte diuinā ēntiā cognoscit vt supra ostēsum ē oēm ifinitate effectuū trāscēdit. nō igit ex 3. necessitate ad hos vl ad illos effectus coartat. ¶ Itē supra ostēsuz ē q diuinus itellectus ifinitoz ē cognitor. deus aūt p suū itellectus scīam res pducit in esse causalitas igit diuini itellectus ad finitos effectꝰ nō 4 coartat. ¶ Amplꝰ. si diuini itellectus causalitas ad effectus aliqs quasi ex necessitate agēs coartaret. hꝫ eēt respectu illoz q ab eo pducunt in eē. hꝫ aūt eē nō potest. cū supra ostēsum sit q deus itelligit etiam q sunt nec erūt nec fuerūt. nō igit deus agit ex necessitate sui intellectus vl scie. 5 ¶ Preterea. diuina scia dꝰ patur ad res ab ipso pductas sicut scia artificis ad res artificiatas. qlibet aūt ars se extēdit ad oīa q pñt ꝺtineri sub gne subiecto illius artis. sicut ars edificatoria ad oēs domos. genus aūt subiectū diuine artis est ens cum ipse p suū itellectū sit vl principiū entis. vt supra ostēsum ē. igit intellectus diuinꝰ ad oīa qbꝰ entꝫ rō nō repugnat suā causalitatē extēdit. hmōi aūt oīa qztū ē de se nata sunt sub ente cōtineri. nō igit diuinus itellectꝰ ad aliqs determinatos effectꝰ coartatur. Hinc ē qd in ps dr. Magnus dns ⁊ magna virtus eius ⁊ sapie eius nō ē nūerus. Per hꝫ aūt excluditur quoꝝdā phoz positio dicētiū q ex hoc q deꝰ seipm intelligit fluit ab ipso de necessitate talis rerū dispositio quasi nō suo arbitrio limitet singulaz vniuersa disponat sicut fides catholica pfitet Scien-

dum tm q qꝫuis diuinus itellectus ad certos effectꝰ nō coartet. ipse tm sibi statuit determiatos effectꝰ qs p suā sapiam ordinate pducat. sicut Sap. xi. dicit Oīa in nūero pōdere ⁊ mēsura dispositi dne

¶ Qꝫ diuina volūtas ad determinatos effectus non artatur xxvii

Ista 2° p². 1. EX his etiam ostendi potest q nec eius volūtas p quā agit ad determinatos effectus necessitatē hz. voluntatē em suo obiecto pportionatā cē oz. obiectum aūt volūtatis ē bonū itellectū. vt pz ex supradictis. volūtas igit ad qlibet se nata ē extendere q ei itellectꝰ sub boni rōne pponere pt. si igit diuinꝰ intellectꝰ ad certos effectus nō coartat. vt ostēsuz ē. reliquit q nec diuina volūtas determiatos effectꝰ de necessitate producit. ¶ Preterea. nihil agēs p volūtatē pducit aliq 2 qd nō volēdo. ostēsuz ē āt supꝑ q deꝰ erga alia a se nihil vult ex necessitate absoluta. nō igit ex necessitate diuine volūtatis aliqd effectꝰ pcedūt. sz ex eius libera dispōne

¶ Qualiter in rerum productione debitum iusticie inuenitur xxviii

Ista 2° p². 1. OStendere autem ex predictis oz q deus nō necessitate operatus est in rez creatiōe qsi ex debito iusticie res in eē pduxerit. Justicia em fm phm in. v. ethycoruz ad altez ē cui debitū reddit. nihil aūt vli rez pducto ni psupponit cui aliqd debeat. ipsa igit vlis rez pductio ex debito iusticie pcedit nō potuit. ¶ Itē cū iu 2 stitie actus sit reddere vnicuiqz qd suū ē. actū iusticie pcedit actus q aliquid alicui suū efficit. sicut in rebus humanis pz. aliquis em laborando meret sibi effici qd retributoz per actum iusticie sibi reddit. ille igit actus quo primo aliquid suū alicuius efficitur nō potest eē actus iusticie. sz per creatōem res creata primo incipit aliquid suū habere. non igit creatio ex debito iusticie pcedit. ¶ Preterea. nullus debet aliquid alteri nisi p hꝫ q aliqualiter dependet ab ipo. vl 3 aliquid accipit ab eo vel ab altero. rōne cuius alteri debet. sic em filius ē debitoz patri. quia accipit esse ab eo. domin⁹ ministro. quia ab eo accipit famulatū quo indiget. oīs homo primo ppter deum a quo bona cūcta suscepimus. sed deus a nullo dependet nec indiget aliquo qd ab altero suscipiat. vt ex supradictis manifeste apparet. deus igit nō pduxit res in eē. ex aliquo iusticie debito. ¶ Amplius. in quolibet ge 4 nere qd ppter se est. ē prius eo qd est ppter aliud. illud igit qd est primū simplr inter oēs causas ē cā ppter seipm tm. qd āt agit ex debito iusticie nō agit ppter seipsum tm. agit em ppter illud cui dz. deꝰ igit cū sit prima causa ⁊ primū agens. res in esse pduxit nō ex debito iusticie. Hinc ē qd Roma. xi. dr. Quis

prior vdit illi ⁊ retribuetur ei. qm̃ ex ipso ⁊ p ipsum ⁊ in ipso sunt oīa. ⁊ Job. xli. Quis ante vdit mihi vt reddam ei. Oīa q̃ sub celo sunt mea sūt. Error excludit

Per hoc aūt excludit quoꝛūdā erroꝛ ꝓbare nitētium q̃ deus nō potest facere nisi qđ facit. quia nō potest facere nisi qđ dz. nō em̃ ex vdito iusticie res opatur. vt ostēsum est. ¶ Licet aūt vniuersalē rex ꝓductionem nihil creatum ꝓcedat cui aliq̃d vditum eē possit. ꝓcedit tamē aliq̃ō increatum qđ ē creationis ꝑncipiū. quod quidē dupliꝛ ꝓsiderari ꝑt. Ipsa em̃ diuina bonitas ꝓcedit vt finis. ⁊ ꝑmū mouēs ad creādum. ſm Augusti. qui dt. q̃ deus bonus ē. summ⁹. Sciētia aūt ei⁹ ⁊ volūtas ꝓcedunt. sicut ea quibꝫ res in eē ꝓducunt. si igiꝫ ipsam diuinā bonitatē absolute ꝓsideremus. nullū vditū in creatione rex inueniꝫ. Dicitur em̃ vno mō aliquid alicui vditū ex ordine alteri⁹ ad ipsum. qđ sc̃z in ipm̃ vdt refere qđ ab ipso accepit. sicut vditum ē benefactori qđ ei de beneficijs gr̃e agantur inq̃ꝫtum ille qui accepit beneficiū hꝫ ei dz. hic tamē modus vditi in rex creatione locū nō hz. cuz nō sit aliquid ꝑexistēs cui posset cōpetere aliq̃d eo vdere ⁊ re nec aliq̃ō eius beneficiū ꝑexistat. Allo mō dr aliq̃d alicui vditum ſm se. hoc em̃ ē ex necessitate alicui debitum qđ ad eius ꝓfectionē requirit. sicut homini debitū ē habere manus vel virtutē. quia sine his ꝑfectus eē nō ꝑtest. diuina aūt bonitas nullo exteriori indiget ad sui ꝓfectionem. nō est igiꝫ p modū necessitatis ei vdita creaturaꝝ ꝓductō ¶ Adhuc. deus voluntate sua res in eē produxit vt supra ostēsum ē. nō est aūt necessariū si deus suam bonitatē vult eē q̃ velit alia a se ꝓduci. huiꝰ em̃ ꝓditionalis aīs ē necessarium. nō aūt ꝓsequēs. ostēsuꝫ est em̃ in ꝑ. li. q̃ deus ex necessitate vult suā bonitatē eē. nō aūt ex necessitate vult alia. igiꝫ nō ex necitate vdit diuine bonitati creaturaꝝ ꝓductio. ¶ Amplius. ostēsum ē q̃ deus ꝓduxit res in eē nō ex necitate nature. neq̃ ex necitate scie neq̃ ex necitate volūtatis. neq̃ iusticie. nullo igiꝫ mō necessitatis diuine bonitati ē vditū q̃ res in eē ꝓducātur. ꝓtest tn̄ dici eē sibi vditum p modum cuiusdam ꝓdecētie. Justicia aūt ꝓprie dicta vditum necessitatis requirit. qđ em̃ ex iusticia alicui reddit. ex necessitate iuris ei vdit. sicut igiꝫ creaturaꝝ ꝓductio nō ꝑt dici fuisse ex vdito iusticie q̃ deus creator sit vditor. ita nec ex tali vdito iusticie q̃ sue bonitati sit vditor si iusticia ꝓprie accipiat. large tn̄ iusticia accepta ꝑt dici in creatōne rex iusticia inq̃ꝫtū diuinā cōdecet bonitatē Si vero diuinā dispōem ꝓsiderem⁹ quo deus disposuit suo intellectu ⁊ volūtate res in esse ꝓducere. sic rex ꝓductō ex necitate diuine dispōnis ꝓcedit. nō em̃ ꝑt eē q̃ deus aliq̃d se factuꝝ dispōsuerit qđ postmodū ipe nō faciat. alīs ei⁹ dispō vel eēt mutabilis vel infirma. eius igiꝫ dispōni ex necitate vdetur q̃ ipleat. sz tn̄ hꝫ vditū nō sufficit ad rōnem iusticie ꝓprie dicte in rex creatione in q̃ ꝓsiderari non ꝑt nisi actio dei creātis. eiusdē aūt ad seipm̃ non ē iusticia ꝓprie dicta. vt ꝑz p ꝑm̃ in. v. ethycoꝝ. nō igiꝫ ꝓprie dici ꝑt q̃ deus ex vdito iusticie res in esse ꝓduxerit ea rōe. q̃ p sciaꝫ ⁊ volūtatē se dispōsuit ꝓductuꝝ ¶ Qz in ꝓductōe alicui⁹ creature ex ꝓpatione posteriozis ad ꝑiozē ꝑt vditū iusticie inueniri ꝑtit

Dissicto bimembris

Justicia duplex

Quāt alicuius creature ꝓductio ꝓsideret. poterit ibi vditū iusticie inueniri ex ꝓpatione posteriozis creature ad ꝑiozē. dico aūt ꝑiozē nō solū tpe sz natura. sic q̃ in primis diuinis effectibꝫ ꝓducēdis vditum nō inuenit. in posteriozꝫ vero ꝓductione inuenitur vditum. ordine tamē diuerso. nā si illa q̃ sunt priora naturaliter. sint etiā priora in eē. posteriora ex ꝑioribꝫ vditum trahunt. vditum em̃ ē vt positis causis habeāt actiones p quas ꝓducūt effectus. si vero q̃ sunt priora naturaliter sint posteriora in eē. tūc ecōuerso. priora vditū trahūt a posterioribꝫ. sicut medicinā vdituz ē p̃cedere ad hꝫ q̃ sanitas ꝓsequat. vtrobiqꝫ aūt hoc cōtingit q̃ vditū sine necessitas sumit ab eo qđ ē ꝑus natura circa id qđ ē natura posterius. necessitas aūt q̃ ē a posteriori in eē licz sit ꝑus natura nō ē absoluta necessitas. sz ꝓditionalis. vt si hꝫ vdit fieri necesse ē hoc ꝑius eē. Sc̃dm igiꝫ hanc necessitatē in creatuꝝ ꝓductione vditū inuenit triplr. Primo modo vt sumat ꝓditōnatū vditū a tota rex vniuersitate ad quālibet eius ptē q̃ ad ꝑfectionē req̃rit vniuersi. si em̃ tale vniuersuz fieri deus voluit vditū fuit vt solem ⁊ aquā faceret ⁊ hmōi sine quibꝫ vniuersuz eē non ꝑt. Triplex vditū inuenit 1

Sc̃ūdo. vt sumat ꝓditionis vditum ex vna creatura ad aliam. vt si aīalia ⁊ plātas deus eē voluit. vditum fuit vt celestia coꝛpora faceret ex quibꝫ ꝓseruant ⁊ si hoīem eē voluit oportuit facere plātas ⁊ aīalia ⁊ hmōi quibꝫ homo indiget ad eē ꝑfectū. q̃ꝫtis hec ⁊ illa deus ex mera fecerit volūtate. 2

Tercio vt in vnaq̃ q̃ creatura sumat ꝓditionale vdituz ex finis ptibꝫ ⁊ ꝓprietatibꝫ ⁊ accidētibꝫ ex quibꝫ dependet creatura q̃ꝫtum ad eē vel q̃ꝫtum ad aliquā sui ꝑfectionem. sicut supposito q̃ deus hominē facere vellet. vdituz ex hac suppositione fuit vt aīam ⁊ coꝛpus in eo ꝓpꝫ geret ⁊ sensus ⁊ alia hmōi adiumēta tā intrinseca q̃ extrinseca ei ꝑberet. in quibꝫ oībꝫ si recte attēdit de⁹ creature vditoꝛ nō dr. sz sue dispōni implēde Inuenit aūt ⁊ aliꝰ necitatis modus in rex natura ſm q̃ aliquid dr necessariū absolute. q̃ q̃dē necitas dependet ex causis ꝓximis in eē sicut ex ꝓncipijs essentialibꝫ ⁊ ex causis efficientibꝫ siue mouentibꝫ. sz iste mod⁹ necitatis in ꝑma rex creatōne locū habere nō ꝑt q̃ꝫtū ad cās efficientes ibi em̃ solus deus cā efficiēs fuit cuius ē solius creare. vt supra ostēsum ē. Ipse aūt nō ex necitate nature. sz volūtate opatur creādo. vt supra oīsum ē. ea vero q̃ volūtate fiūt necitatē habere nō possunt nisi ex sola finis suppōne ſm quā vditum est fini vt ea sint ꝑt 3

que pueniũt ad fiñ. sed q̃tuz ad causas formales vel materiales nihil phibet etiã in pma rez creatione necessitatẽ absolutam inueniri. ex hỹ em̃ q̃ aliq̃ corpa ex elemẽtis fuerint ꝯposita. necessariũ fuit ea calida aut frigida eẽ. z ex hỹ q̃ aliq̃ superficies ꝓducta ẽ trianguláris figure necessariũ fuit q̃ tres ãgulos eq̃les duobus rectis haberet. hec ãt necessitas ẽ fm ordinez effectus ad cãm creatã materialẽ vel formalẽ. vñ fm hãc deus debitor dici nõ pt. sz magis in creaturã debituz necessitaz cadit. in rez ãt ꝓpagatõe vbi iã creatura efficiẽs inueniũt pt esse necessitas absoluta a cã efficiẽte causata. sicut ex motu solis inferiora corpa necessario imutanť. Sic igiť ex ꝓdictis debiti rationib⁹ iustícia naturalis in rebꝫ inueniť. z q̃tũ ad rez creationẽ z q̃tũ ad eaz ꝓpagatõem. z iõ deus dr iuste z rõnabiliť oĩa ꝯdidisse z gubernare Sic igiť p ꝓdicta excluditur duplex error eoz. s. q̃ diuiná potẽtiã limitãtes dicebãt deũ nõ posse facere nisi q̃ facit qz sic facere debet. z eoz q̃ dicũt q̃ oĩa sequũť simplicẽ voluntatem absqz aliq̃ alia rõe vel q̃rẽda in rebꝫ vel assignanda.

Dic du. error excludiť 1. 2

¶ Qualiter in rebꝫ creatis esse potest necessitas absoluta xxx

Ista 2° p².

IJcet autẽ omnia ex dei volũtate dependeant sicut ex pma cã que in opando necessitatẽ nõ hz nisi ex sui ꝓpositi suppõne. nõ tñ ꝓpter hỹ absoluta necessitas a rebus excludiť vt sit necessariũ vos fateri oĩa ꝯtingentia esse qđ posset alicui videri ex hỹ q̃ a cã sua nõ dependent necessitate sua absoluta fluxerũt cũ soleãt in rebꝫ esse cõtingẽtes effectus q̃ ex cã sua nõ dependent necessitate pcedunt. 1. Sũt em̃ q̃dã in rebꝫ creatis q̃ simplr z absolute necesse ẽ esse. illas em̃ res simplr z absolute necce est esse in q̃bꝫ nõ est possibilitas ad nõ esse. q̃dã ãt res sic sũt a deo in eẽ ꝓducte. vt in eaz natura sit potẽtia ad nõ esse. qđ q̃dem ꝯtingit ex hỹ q̃ materia in eis ẽ in poña ad aliã formã. ille igiť res in q̃bꝫ nõ est materia. vel si est non ẽ possibilis ad aliã formã nõ hñt potẽtiam ad nõ eẽ. eas igiť simplr z absolute necesse ẽ esse. Si aũt dicať q̃ ea q̃ sunt ex nihilo q̃tũ est de se in nihilũ tẽdunt. z sic oĩbꝫ creaturis inest poña ad nõ eẽ. manifestũ ẽ hoc nõ seq̃. dicũť em̃ res create a deo eo mõ in nihilũ tẽdere q̃ sunt ex nihilo. qđ quidẽ nõ est nisi fm potẽtiã agẽtis. sic igiť z rebꝫ creatis nõ inest potẽtia ad nõ eẽ. sz creatori inest poña vt eis det eẽ vl eis desinat eẽ influere cũ nõ ex necessitate nature agat ad 2 rez ꝓductionẽ sed ex volũtate. vt ostẽsum ẽ. ¶ Item ex q̃ res create ex diuina volũtate in eẽ pcedũt. oz eas tales eẽ quales deus eas eẽ voluit. p hỹ aũt q̃ dr deus ꝓdurisse res p volũtatẽ nõ p necessitatẽ nõ tolliť q̃n voluerit aliq̃s res eẽ q̃ de necessitate sunt. z aliquas q̃ sint ꝯtingẽter ad hỹ q̃ sit in rebꝫ diuersitas ordinata nihil igiť phibet res quasdã diuina volũtate produ 3. ctas necessarias eẽ. ¶ Adhuc. ad diuinã pfectionem ptinet q̃ rebꝫ creatis suaz similitudinẽ indiderit nisi q̃tum ad illa q̃ repugnãt ei qđ ẽ esse creatum. agentis em̃ pfecti ẽ ꝓducere sibi simile q̃tum possibile ẽ. esse aũt ncce simplr nõ repugnat ad rõnem eẽ creati. nihil em̃ phibet aliquid eẽ necesse qđ tñ sue necessitatis cãm hz sicut ꝯclusiones demõstrationũ. nihil igitur phibet quasdã res sic eẽ ꝓductas a deo vt in eas eẽ sit necesse simplr ĩmo hỹ diuine pfectioni attestať. 4 ¶ Amplius. q̃to aliq̃d magis distat ab eo qđ per se ipsum ẽ ens. s. deo. tãto magis ꝓpinquũ ẽ ad nõ esse quãto igiť aliquid ẽ ꝓpinquius deo tãto magis recedit a nõ eẽ. q̃ ãt iam sunt. ꝓpinq̃ sunt ad nõ eẽ. illa igiť q̃ sunt deo ꝓpinquissima z p hỹ ad nõ esse remotissima. talia eẽ oz ad hỹ q̃ sit ordo rez ꝯpletus vt in eis nõ sit poña ad nõ eẽ. talia ãt sunt necessaria absolute. sic igiť aliq̃ creata de necessitate hñt esse. Sciẽdum ẽ itaqz q̃ si rez creataz vniuersitas ꝓsideret ꝓut sunt a ꝓmo ꝓncipio inueniunť dependere ex volũtate nõ ex necessitate ꝓncipij nisi necessitate suppõnis vt dictum ẽ. Si vero ꝯpent ad ꝓncipia ꝓxima inueniũt necessitatẽ habere absolutã. nihil em̃ phibet aliq̃ ꝓncipia nõ ex necessitate ꝓduci. q̃bꝫ tñ positis de necessitate seq̃tur talis effectus. sicut mors aialis hui⁹ necessitatẽ absolutã hz ꝓpter hỹ q̃ iã ex ꝯrarijs ẽ cõpositũ q̃uis ipm ex ꝯrarijs ꝯponi nõ fuisset necessarium absolute. Sílr ãt q̃ tales rez nature a deo ꝓducerenť volũtariũ fuit. q̃ aũt eis sic statutis aliq̃d proueniat vel existat. absolutã necessitatẽ hz. Diuersimode ãt ex diuersis causis necessitas in rebꝫ creatis ẽ. nã qz sine suis eẽntialibꝫ ꝓncipijs q̃ sunt materia z forma res eẽ nõ pt qđ ex rõne ꝓncipioz eẽntialiũ rei cõpetit. absolutã necessitatẽ in oĩbꝫ necesse ẽ habere. Ex his ãt ꝓncipijs fm q̃ sunt eẽndi ꝓncipia triplr sumitur necessitas absoluta in rebꝫ. Uno qdẽ mõ p ordinẽ ad eẽ eius cuius sunt. z qz materia fm id qđ ẽ ens in poña ẽ. qđ ãt pt eẽ pt etiã z nõ esse. ex ordine materie necessario res aliq̃ corruptibiles existũt. sicut aial qđ ex ꝯrarijs ꝯpositũ est. qz eius materia ꝯrariorũ ẽ susceptiua. forma ãt fm id qđ ẽ actus ẽ z p eam res actu existunt. vñ ex ipsa puenit necessitas ad eẽ in q̃ busdã. qđ ꝯtingit vel qz res ille sunt forme nõ i materia. z sic nõ est in eis poña ad nõ esse. sz p suam formã semp sunt in ꝑtute eẽndi sicut ẽ in substantijs separatis. vel qz forme rez sua pfectione adequãt totã potẽtiam materie. vt sic nõ remaneat poña ad aliaz formã. nec p ꝯns ad nõ eẽ sicut ẽ in corpibꝫ celestibꝫ in quibꝫ vero forma nõ ꝯplet totã materie potẽtiaz. remanet adhuc materia in poña ad aliã formã. z iõ nõ est in eis necessitas eẽndi. sz virtus eẽndi ꝯsequitur in eis victoriã forme sup materiã. vt pz in elemẽtis z elemẽtatis. forma em̃ elemẽti nõ attingit materiaz fm totũ eius posse. nõ em̃ fit susceptiua forme elemẽti vnius nisi p hỹ q̃ subijciť alteri pti ꝯtrarietatis. forma vero mixti attingit materiã fm q̃ disponiť p de

Distinctio trimẽbris 1.

terminatū modū mixtionis.idē aūt subiectū optet ee ꝓtrariox ⁊ mediox omniū que sunt ex ꝯmixtione extremox. Uñ manifestū est ꝙ oīa que vel ꝓtrariū habent vel ex ꝓtrarijs sunt.corruptibilia sunt.q̄ autē hmōi nō sunt sempiterna sunt.nisi p accīs corrūpā tur.sicut forme q̄ nō subsistūt.sed ee earum est p hoc ꝙ insunt materie. ¶Alio mō ex ꝑncipijs cētialib⁹ 2 est in reb⁹ absoluta nccitas p ordinē ad partes mate rie vel forme si cōtingit hmōi ꝑncipia in aliq̄b⁹ non simplicia ee.q⁹ em̄ materia ꝓpria hoīs est corp⁹ cō mixtū ⁊ ꝯplexionatū ⁊ organizatū.nccariū est absolute hominē q̄libet elemētox ⁊ humox ⁊ organox ꝑncipalium in se habere. siliter si hō est aīal rōnale ⁊ mortale.⁊ hec est natura vel forma hoīs . nccariū est 3 ipsum ⁊ aīal rōnale ee ¶Tercio vero est in reb⁹ nccī tas absoluta p ordinē ꝑncipiox essentialiū ad ꝓprie tates ꝯsequētes materiā ⁊ formā.sicut nccē serrā q⁹ ex ferro est durā esse.⁊ hominē disciplīne pceptibilē esse. Nccitas vero agētis ꝯsideraī ⁊ q̄ztum ad ipsuz agere.⁊ q̄ztum ad effectū ꝯsequentē. Prima aūt ne cessitatis ꝯsideratio sīlis est nccitati accītis quē ha bet ex ꝑncipijs formalib⁹.sicut em̄ alia accītia ex ne cessitate ꝑncipiox cētialiū ꝓcedūt.ita ⁊ actio ex ne cessitate forme p quā agēs est actu.sic em̄ agit vt actu est. Differēter tm̄ hoc accidit in actōe q̄ in ipo agente manet.sicut intelligere ⁊ velle.⁊ in actiōe que in alte rum transit.sicut calefacere.nam in ꝑmo genere acti onis seqūtur ex forma p quam agens fit in actu nccī tas actiōis ipsius.q⁹ ad eius ee nihil extrinsecū req̄ ritur in qō actio terminet.cū em̄ sensus fuerit factus in actu p spēm sensibilē nccē est ipm̄ sentire.⁊ silr cuz intellectus est in actu p spēm intelligibilē In secūdo aūt genere actōnis seqūtur ex forma nccitas actionis q̄ztum ad virtutē agendi.si em̄ ignis est calidus ne cessariū est ipm̄ habere ꝓtutē calefaciendi.tm̄ nō nccē est ipm̄ calefacere.eo ꝙ ab extrinseco impediri potest nec ad ꝓpositum differt vtrū agens sit vnus tm̄ ad actōnes sufficiēs p suaz formā.vel oporteat multos agentes ad vnā actionē agendā ꝯgregari.sicut mul ti hoīes ad trahēdam nauim.nā oīnes sunt vt vnus agens q̄ui fit actu p adunatōem eoz ad actionē vnā nccitas aūt q̄ est a cā agente vl̄ mouēte in effectu vel moto .nō tm̄ ꝺpendet a cā agente.sed etiā a ꝺditōne ipsius moti ⁊ recipiētis actōz agētis.cui vel nullo mō inest potētia ad recipiēdū talis actōis effectum. sicut lane vt ex ea fiat ꝓpria.vel est potentia impedi ta p ꝓtraria agētia vel p ꝓtrarias dispositōnes inhe rentes mobili.aut formas motore impedito quo i pediē virtus agentis in agendo.sicut ferrū non liq̄fit a debili calido.oportz igit̄ ad hoc ꝙ sequaē effectus ꝙ in passo sit potētia ad recipiendū.⁊ in agente sit vi ctoria supra passum.vt possit ipm trāsmutare ad cō nccitas du. trariā dispositōez. Et si q̄dē effectus ꝯsequēs in pas sum ex victoria agentis supra ipsum fuerit contraria naturali dispositiōi patiētis erit nccitas violentie.si cut cū lapis ꝑjciē sursum. Si vero nō fuerit ꝓtra ria naturali dispositiōi ipsius subiecti nō erit nccī tas violentie.sed ordinis naturalis .sicut est in mo tu celi q̄ est a ꝑmo agente extrinseco.non tm̄ est ꝓtra naturalē dispositōez mobilis. Et ideo nō est motus Mot⁹ celi violētus sed naturalis. Siliter est in alteratōne coz est natural. porū inferioz a corporib⁹ celestib⁹.nam naturalis in clinatio est in corporib⁹ inferioribus ad recipiendā im pressionē corpoz superioz.sic etiā est in generatione elemētoz.nam forma inducenda p generatōem non est ꝓtraria ꝑme mterie que est generatōis subiectum licz sit ꝓtraria forme abiciende.nō em̄ materia sub forma ꝓtraria existens est generatōnis subiectū. Ex ꝓdictis igit̄ patz ꝙ nccitas que est ex causa agēte in quibusdā ꝺpendet ex dispositōne agentis tm̄.in qui busdā vero ex dispositōne agentis ⁊ patientis.si igit̄ talis dispositio fm̄ quā ꝺ nccitate seq̄tur effectus fu erit nccaria ⁊ absoluta in agente ⁊ patiente.erit nccī tas absoluta in cā agente.sicut in his q̄ agūt ex nccī tate ⁊ semp.si aūt nō fuerit absolute nccāria.sz possi bilis remoueri.nō erit nccitas ex cā agēte. nisi ex sup positōe dispositōis vtriusq̄ ꝺbite ad agenduz.sicut in his que impediūtur interdū in sua operatōne. vel ꝓpter ꝺfectum virtutis.vel ꝓpter violentiā alicuꝰ ꝓtrarij. Uñ nō agūt semp ex nccitate sed vt in pluri bus. ¶Ex cā aūt finali seq̄tur in reb⁹ nccitas duplr. Ex fine po⁹ Uno quidē mō ꝓout est ꝑmū in intentōne agentis nccitas i re et q̄ztum ad hoc eodē mō est nccitas ex fine ⁊ ab agē bus duplr. te.agens em̄ in tm̄ agit inq̄ztum finē intendit tam in naturalib⁹ q̄ in volūtarijs.in reb⁹ aūt naturalib⁹ in i. tentio finis ꝙpetit agenti fm̄ suā formā per quam fi nis est sibi ꝓueniens. Uñ oportz ꝙ fm̄ virtutem for me tendat res naturalis in finē.sicut graue fm̄ men surā grauitatis tendit ad mediū.in reb⁹ aūt volūta rijs tm̄ volūtas inclinat ad agendū ꝓpter finē quez intendit.licz nō semp tātū inclinet ad agendum hec vel illa q̄ sunt ꝓpter finē quē appetit q̄n finis nō so lum p hec vel illa haberi pt.sed pluribus modis.Alio 2 vero mō est ex fine nccitas fm̄ ꝙ est posterius inesse Et hec est nccitas nō absoluta sed cōditionata.sicut dicimus necesse fore vt serra sit ferrea si ꝺbet habere serre opus.

¶Q⁹ nō ē nccāriū creaturas fuisse ab eterno xxxi.

QXpremissis aūt re stat ostēdere ꝙ nō est nccāriū res creatas ab eterno fuisse. Si em̄ vniuersitatē crea Ista p⁹ p⁹. turarū vel quācūq̄z vnā creaturā nccē est ee.oportz q⁹ nccitatē ista habeat ex se vel ex alio.ex se quidē eaz ha bere nō pt.ostēsum est em̄ supra ꝙ oīne ens oportz ee a primo ente.qđ aūt nō habet ee a se impossibile est ꝙ nccitatē essendi a se habeat.q⁹ quod necesse est ee im

possibile est non eē. z sic quod de se habet q̄ sit necesse eē. de se habet q̄ nō possit eē nō ens. z per ꝯsequens q̄ nō sit nō ens. z ita q̄ sit ens. si aūt hec necessitas creature est ab alio. oportz q̄ sit ab aliqua cā̄que sit extrinseca. qz quicquid accipiatur intrinsecuz creature habet esse ab alio. causa aūt extrinseca est vel efficiēs vel finis. ex efficiente vero sequit q̄ effectū necce sit eē p h̄ q̄ agentē necce est agere. per actōem eī agentis effect⁹ a causa efficiēte dependet. si igit agentē nō necce sit agere ad productionē effectus. nec effectuz necce est eē absolute. deus aūt nō agit ex aliqua necessitate ad creaturarum productionē. vt supra ostēsum est. non est igitur absolute necce creaturam eē necessitate pendente a causa efficiente. Similiter nec necessitate pendente a cā finali. ea eī que sunt ad finē necessitatem a fine nō recipiūt nisi fm q̄ finis sine eis vel nō potest eē. sicut conseruatio vite sine cibo. vel nō ita bene eē. sicut iter sine equo. finis aūt diuine volūtatis ex qua res in eē processerūt nō potest aliud eē q̄ḋ sua bonitas. vt in p̄mo ostensum est. que quidē a creaturis nō dependet. Nec q̄tum ad eē. cum sit per se necce eē. nec q̄tum ad bene eē. cum sit fm se perfecta simpliciter. que omnia supra ostensa sunt. Nō est igitur creaturam eē absolute neccārium. nec igitur neccārium est ponere creaturam sem p fuisse. ¶ Adhuc. qd̄ est ex volūtate nō est absolute neccāriū. nisi forte quādo volūtatē hoc velle est neccārium. deus aūt nō per neccitatē nature. sed per volūtatem producit creaturas in eē. vt probatuz est nec ex neccitate vult creaturas eē. vt in primo ostēsuz est. nō igitur est absolute neccārium creaturam eē. nec 2 3 qz ergo neccārium est eas semper fuisse ¶ Amplius ostenduz est supra q̄ deus nō agit aliqua actione que sit extra ipsum quasi ab ipso exiens z in creaturā terminata. sicut calefactio exit ab igne z terminatur in ligna. sed eius velle est ei⁹ agere. z hoc modo sunt res fm q̄ deus vult eas esse. sed neccārium nō est q̄ d⁹ velit creaturam semper fuisse. cum etiam nō sit neccāriū deum velle q̄ creatura sit omnino. vt in primo ostensum est. nō igitur est neccārium q̄ creatura semper fuerit. 4 ¶ Itē ab agente per voluntatē non procedit aliquid ex necessitate nisi per rōnem alicuius debiti. ex nullo autē debito deus creaturam producit si absolute vniuersalis creature productio consideretur. vt supra ostensum est. nō igitur ex necessitate deus creaturam producit. nec igitur necessarium est si deus sempiternus sit q̄ creaturam ab eterno produxerit.

5 ¶ Preterea. ostenduz est supra q̄ absoluta necessitas in rebus creatis non est per ordinem ad primū principium. quod per se necesse est esse. scz deum. sed p ordinem ad alias causas. que non sunt per se necessarie cause necessitas autē ordinis ad id quod non est per se necesse esse non cogit aliquid semper fuisse. sequitur enim si aliquid currit q̄ moueatur. non tamen necesse est q̄ semper motum fuerit. quia ipsum currere non est per se necessarium. nihil ergo cogit creaturas semper fuisse

¶ Rationes probare volentiuz eternitatem mūdi ex parte dei accepte xxxij.

SEd quia multoruz positio fuit q̄ mūdus semp z ex neccitate fuerit. z hoc demonstrare conati sunt. Restat rōnes eorū ponere vt ostēdatur q̄ nō de neccitate ꝯcludūt mūdi sempiternitatē. Primo aūt ponētur rōnes que sumūtur ex parte dei. Scdo que sumūtur ex parte creature. Tercio que sumūtur a mō factōis rerū fm quē ponūtur de nouo incipe esse. ¶ Ex parte dei aūt ad eternitatē mūdi ostēdendā sumūtur rōnes hmōi. Oīne agens qd̄ nō semp agit mouet p se vel p accidēs. per se quidē sicut ignis qui nō semp comburebat incipit cōburere. vel qz de nouo accendit. vel qz de nouo transfertur vt sit ppinquū combustibili. per accīs aūt sicut motor aialis incipit de nouo mouere aial aliq̄ nouo motu facto circa ipm. vel ex interiori. sicut cuz aial expergiscitur digestione ꝯpleta z incipit moueri. vel ab exteriori sicut cū de nouo veniunt actiones inducentes ad aliquā actionē de nouo inchoandā. deus aūt nō mouetur neqz p se neqz p accidens. vt in p̄mo ꝓbatuz est. deus igit semp eodem mō agit. ex sua aūt actōe res create in eē ꝯsistūt. semp igit creature fuerūt. ¶ Adhuc. effectus procedit a cā agente p actionē eius. sed actio dei est eterna. alīs fieret de potentia agente actu agens. z oporteret q̄ reduceretur in actū ab aliquo priori agente actu. qd̄ ē impossibile. ergo res a deo create ab eterno fuerūt ¶ Amplius. posita z cā sufficiēti necesse est effectū poni. si eī adhuc posita cā nō necesse est effectū poni. possibile igit erit cā posita effectum eē z nō eē. cōsecutio igit effectus ad cām erit possibilis tm̄. qd̄ aūt est possibile indiget aliquo quo reducat in actū. oportebit igit ponere aliquā causam qua fiat vt effectus reducatur in actum. z sic p̄ma cā nō erat sufficiens. sed deus est cā sufficiens productōis creaturarū. alīs nō esset causa. sed magis in potētia se ad causam haberet. aliquo eī addito fieret causa. qd̄ patz esse impossibile. videtur igitur neccārium q̄ cū deus ab eterno fuerit q̄ creatura etiā fuerit ab eterno. ¶ Item agens per volūtatem nō retardat suū propositum exequi de aliquo faciendo. nisi ppter aliq̄d in futurum expectatū quod nōdum adest. z hoc quādoqz est in ipso agente. sicut cum expectatur perfectio virtutis ad agendū aut sublatio alicuius impedientis virtutē ad agendū. quādoqz vero est extra agentem. sicut cum expectatur presentia alicuius cor̄ quo actio fiat. vel saltem cuz expectatur presentia alicuius temporis oportuni quod nōdum adest. si eī volūtas sit completa statim potentia exequitur nisi sit defectus in ipso. sicut ad impe

Argu. 3 fīd 1
2
3
4

rium volūtatis statim sequitur motus membri nisi sit defectus potentie motiue exequētis motū. ⁊ p hoc patz q cū aliquis vult aliqd facere ⁊ non statim fiat oportz q vel hoc sit ppter defectum potentie qui expectat remouēdus. vel qz volūtas non est ꝑpleta ad hoc faciendū. dico aūt ꝑplementū volūtatis cē quādo vult hoc absolute facere oīb⁹ modis. volūtas aūt incōpleta est quādo aliqs nō vult facere hoc absolute. sed existēte aliqua ꝯditione que nōdum adest. vel nisi subtracto impedimēto qđ adest. cōstat aūt q q̄cquid deus nūc vult q sit ab eterno volut q sit. non em̄ nouus motus volūtatis ei aduenire ꝑt nec aliqs defectus vel impedimētū potentie eius adesse potuit. vel aliquid aliud expectari potuit ad vniuersalis creature ꝓductō em. cū nihil aliud sit increatū nisi ipe solus. vt supra ostensum est. necārium igit videt q ab eterno creaturā inesse ꝓduxerit. ¶ Prete. agens p intellectū nō peligit vnū alteri nisi ppter peminentiaz vnius ad alterū. sed vbi nulla est differētia non ꝑt cē peminentia. vbi igitur nulla est differētia non fit pelectio vnius ad alterū. ⁊ propter hoc ab agēte ad vtrūlibet se habēte equaliter nulla erit actio. sicut nec a materia. talis em̄ potentia similat potentie materie nō entis aūt ad nō ens nulla potest cē differētia. vnū igitur nō ens nō est alteri peligibile. sed ꝑter totā creaturarū vniuersitatē nihil est nisi eternitas dei. in nihilo aūt nō possunt assignari differentie alique momentorū. vt in vno magis oporteat aliquid fieri q̄z in alio. Siliter nec in eternitate. que tota est vniformis ⁊ simpler. vt in primo ostēsum est. Relinq̄t igit q volūtas dei se equaliter habet ad producēdū creaturā p totam eternitatem. aut igit volūtas sua est de hoc q nūq̄z creatura sub eternitate eius ꝯstituat. aut q semp ꝯstat. aut q nō est volūtas eius de hoc q nūq̄z creatura eius esse eterno ꝯstituat. cū pateat creaturas voluntate eius esse īstituras. relinquit igit de 9 neccitate vt dicitur q creatura semp fuit. ¶ Adhuc. ea que sunt ad finē neccitatē habent ex fine. ⁊ maxime in his que volūtate agūtur. oportz igitur q fine eodez modo se habente ea que sunt ad finē eodē mō se habeant vel ꝓducātur. nisi aduenīat noua habitudo eorum ad finem. finis aūt creaturaz ex diuina volūtate ꝓcedentium est diuina bonitas. que sola potest cē diuine volūtatis finis. Cum igit diuina bonitas in tota eternitate eodē modo se habeat in se ⁊ in ꝯparatione ad diuinā volūtatē. videt q eodē mō creature in eē producūtur a diuina volūtate in tota eternitate non em̄ potest dici q aliqua noua relatio eis aduenerit ad finē si penitus ponātur nō fuisse ante aliqđ de 7 terminatū tēpus a quo incepisse ponūtur. ¶ Adhuc cum bonitas diuina pfectissima sit nō hoc modo dz q oīa a deo processerūt ppter bonitatem eius vt ei aliquid ex creaturis accresceret. sed qz bonitas est vt seipsam ꝯmunicet prout possibile est in quo ipsa bonitas manifestatur. cū aūt oīa bonitatē dei participent inq̄ntum habent cē fm q diuturniora sunt magis bonitatē dei participant. Unde ⁊ esse ꝑpetuū spēi dicit diuinū esse. bonitas aūt diuina infinita est. eius igitur est vt se in infinitū ꝯmunicet nō aliquo determinato tēpore tm̄. hoc igitur videt ad diuinā bonitatē ptinere vt creature alique ab eterno fuerūt. Hec igitur sunt ex parte dei accepta. per que videtur q creature semper fuerunt.

¶ Rationes ex parte creaturaz sumpte ad ostendendum eternitatē mūdi xxxiij

PUnt autez et alia ex parte creaturaz accepta que idem ostēdere videtur. Que em̄ nō habent potentiaz ad nō cē. impossibile est ea non cē. q̄dam aūt sunt in creaturis in quib⁹ nō est potētia ad nō cē. nō em̄ potest cē potētia ad non cē nisi in illis que habent materiam ꝯtrarietati subiectam. potentia em̄ ad cē ⁊ nō esse est potentia ad priuationē ⁊ formam. quorū subiectum est materia. priuatio vero semp adiungit forme ꝯtrarie. cū impossibile sit materiam cē absq⁹ oī forma. sed quedā creature sunt in quib⁹ nō est materia ꝯtrarietati subiecta. vel qz oīno nō habet materiam. sicut substātie intellectuales. vt infra ostendetur vel nō habent ꝯtrariū. sicut corpora celestia. qz eorūz motus ostendit qui ꝯtrariū nō habet. quasdā igitur creaturas impossibile est nō cē. ergo eas necce est semper cē. ¶ Jtē vnaq̄q res tm̄ durat in esse quāta est 2 sua virtus cēndi nisi p accidēs. sicut in his que violenter corrumpūtur. sed q̄dam creature sunt quibus inest virtus cēndi. nō ad aliqđ determinatū tempus sed ad semp cēndum. sicut corpora celestia ⁊ intellectuales substātie. incorruptibilia em̄ sunt cū ꝯtrariū nō habeāt. relinquit igit q eis competit semp cē. qđ aūt incipit cē nō semp est. eis ergo nō competit vt cē incipiant ¶ Adhuc. quādocūq⁹ aliquid de nouo in 3 cipit moueri. oportz q motūs vel motū vel vtrūq⁹ aliter se habeat nūc quādo est motus q̄z ꝓus quādo nō erat motus. Est em̄ habitudo vel relatio q̄dā motūs ad motum fm q est motūs actu. relatio autē noua nō incipit sine mutatōne vtriusq⁹ vel alterius saltē extremorū. qđ aūt se aliter habet nūc ⁊ ꝓus mouetur. ergo oportz ante motū qui de nouo incipit aliū motū p̄cedere in mobili vel in mouente. oportz igit q quilibet motus vel sit eternus vel habeat aliuz motū ante se. motus igit semp fuit. ergo ⁊ mobilia. et sic creature semp fuerūt. deus em̄ oīno immobilis 4 est. vt in ꝓmo ostēsum est ¶ Preterea. oīe agens qđ generat sibi sile intēdit cōseruare eē ꝑpetuū in specie. qđ nō potest ꝯseruari in indiuiduo. impossibile ē autē nature appetitū vanū cē. oportz igit q rerū generabilium spēs sint perpetue. ¶ Adhuc. si tēpus est perpe 5 tuū oportz motū esse ꝑpetuū. cū sit numerus motus

Dic ponūt ⁊ rōes ꝯ fid 1

et per ꝯsequēs mobilia esse perpetua. cū motus sit actus mobilis. sed tēpus oportz eē ꝑpetuū. nō em̄ potest intelligi eē tēpus quin sit nūc. sicut nec linea potest intelligi sine pūcto. nūc aūt semp est finis ꝓteriti et ꝓncipiū futuri. hec em̄ est dīnitio ipius nūc. z sic quodlibet nūc datum habet ante se tēpus ꝑus z posterius. z ita nullū potest eē primū neq; vltimū. relinquit igit q; mobilia que sunt substātie create sint ab eterno. ¶ Itē. oīne oportz vel affirmare vel negare. si igitur ad negatōem alicui⁹ sequit eius positio. oportet illud eē semp. tēpus aūt est hmōi. nam si tēp⁹ nō semp fuit est accipe prius nō eē ipsius q̄; eē. z similiter si nō semp sit futurū. oportz q; nō eē eius sit posterius ad eē eius. prius aūt z posteri⁹ nō potest eē ꝑm durationē nisi tēpus sit. nam numerus prioris z posterioris tēpus est. z sic oportebit tēpus fuisse anteq; inciper. z futurū eē post q; dēsinat. oportz igit tēpus esse eternū. tēpus aūt est accidēs qđ sine subiecto esse nō potest. subiectū aūt eius nō est deus. qui est supra tēpus. cum sit oīno immobilis. vt in primo ꝑbatū est. relinquit igit aliquam substātiā creatā eē eternaz

7 ¶ Amplius. multe ꝓpositōes sic se habent q; q̄ eas negat oportz q; eas ponat. sicut qui negat veritatē eē ponit veritatē eē. ponit em̄ sua negatiua eē verā quā profert. z simile est de eo qui negat hoc principiū. cōtradictōem nō eē simul. negans em̄ hoc dicit negationē quā ponit eē verā. oppositā aūt affirmationē falsam. z sic nō de eodē vtrūq; verificari. si igit id ad cuius remotionē sequit sua positio oportz eē semp. vt probatū est. sequit q; pdicte ꝓpositōes z oīes que ex eis sequūtur sint sempiterne. he aūt propositōes nō sunt deus. ergo aliquid oportz ꝑter deū eē eternuz He igit z hmōi rōnes sumi possunt ex parte creaturarū q; creture fuerūt semp

¶ Rationes sumpte ex parte factionis ad ostēdēdū eternitatē mūdi. .xxiiij.

Sequūt. 4 rōes ꝑ fidē.

QDsunt autez sumi alie rōnes ex parte ipsius factionis ad idē ostēdēdum. Qđ em̄ ab oīnib⁹ ꝯmuniter dicit impossibile est totaliter eē falsum. falsa em̄ opinio infirmitas q̄dam intellectus est. sicut z fallūz in diciū de sensibili ꝓpio ex infirmitate sensus accidit defectus aūt p accidēs sunt. qr ꝑter nature intentionē qđ aūt est p accns nō ꝑt eē semp z in oīb⁹. sicut iudiciū de saporib⁹. qđ ab oīni gustu datur non ꝑt eē falsum. ita iudiciū qđ ab oīnib⁹ de veritate datur nō ꝑt esse erroneū. ꝯmunis aūt sentētia est omniū ꝓhozuz ex nihilo nihil fieri. oportz igit eē verū. si igit aliqd ē factum oportz ex aliquo eē factū. qđ si etiā factum sit oportz etiā z hoc ex alio fieri. nō ꝑt aūt z hoc in infinitū ꝓcedere. qr sic nulla generatio ꝯpleret. cū nō sit possibile infinita transire. oportz igit deuenire ad aliqđ primū qđ nō sit factum. oīne aūt ens qđ nō semper fuit oportz eē factū. g̃ oportz illud ex quo omnia primo fiunt eē sempiternū. hoc aūt nō ē deus. qr ipe nō potest eē materia alicuius rei. vt in ꝓmo ꝓbatuz est. relinquit igit q; aliqd extra deū sit eternū. scz materia ꝓma. ¶ Amplius. si aliqd nō se habz eodē mō nūc z ꝑus. oportz illud eē aliqualr mutatuz. hoc em̄ est moueri nō eodem mō se nūc z ꝑus habere. omne aūt qđ de nouo incipit eē nō eodē mō se habz nūc z prius. oportz igit hoc ꝑ aliquē motū vel mutationē accidere. oīs aūt motus vl mutatio in aliquo subiecto est. est em̄ actus mobilis. cū antē mot⁹ sit ꝑus eo qđ fit ꝑ motū. cū ad hoc terminet motus. oportz ante qđlibet factū ꝑexistere aliqđ subiectū mobile. z cū hoc nō sit possibile in infinituz ꝓcedere. oportz deuenire ad aliqđ ꝓmū subiectū nō de nouo incipiēs. sz semp existēs. ¶ Adhuc. oīne qđ de nouo eē incipit anteq; esset. possibile erat ipm eē. si em̄ possibile nō erat ipm eē. nec erat nō eē. z sic semp fuisset nō ens z nūq; esse incepisset. sz quod est possibile eē est subiectū potētia ens. oportz igit ante qđlibet de nouo incipiēs ꝑexistere subiectū potentia ens. z cū hoc in infinituz ꝓcedere nō possit. oportz ponere aliqđ ꝓmū subiectū qđ nō incepit eē de nouo. ¶ Itē nulla substātia pmanēs est dum fit. ad hoc em̄ fit vt sit. nō em̄ fieret si iam eēt. sz dum fit oportz aliqd eē qđ sit factōnis subiectū. nō em̄ factio cuz sit accidēs sine subiecto eē ꝑt. oīne igit qđ fit habet aliqđ subiectū ꝑexistēs. z cū hoc in infinitū ire nō possit sequit primū subiectū nō eē factuz sed sempiternū. ex quo vlterius sequit aliqd ꝑter deū eē eternū. cū ipe subiectū factōnis aut motus eē non possit. He igit sunt rōnes quib⁹ aliq; tanq; demōstrationib⁹ inhērētes dicūt necessarium res creatas semper fuisse. i quo fidei catholice ꝯtradicūt. q; ponit nihil ꝑter deum semp fuisse. sed oīnia eē cepisse ꝑter vnum deum eternum.

¶ Solutio rōnum supra positaz. z ꝓmo eaz que sumūtur ex parte rei .xxv.

Sequūtur solōes arg. caplī. 32.

QPortet igitur ostendere pmissas rōnes nō ex necessitate ꝯcludere. z primo illas que ex parte agētis sumūtur. Nō em̄ oportz q; ꝑ se vel ꝑ accidēs de⁹ moueatur si effectus eius de nouo incipiūt eē. vt ꝓma rō ꝓcedebat. nouitas em̄ effectus iudicare ꝑt mutatiōem agētis inq;tū demonstrat nouitatē actōnis. nō em̄ ꝑt eē q; in agēte sit noua actio nisi aliquo mō moueat. saltē de ocio in actū. nouitas aūt diuini effectus non demōstrat nouitatem actōis in deo. cum actio sua sit sua eētia. vt supra ostēsum est. vnde neq; nouitas effectus mutationē dei agētis demonstrare ꝑt. ¶ Nec tm̄ oportz q; si ꝓmi agētis actio sit eterna. q; eius effect⁹ sit eternus. vt scda rō ꝯcludebat. Ostēsum est em̄ sup

pea q̄ deus agit volūtarie in rez pductōe. nō aūt ita q̄ sit aliqua alia ipius actio media. sicut in nobis actio virtutis motiue est media inter actū volūtatis z effectū. vt in p̄cedentibꝫ ostēsum est. sed optz q̄ suum intelligere z velle sit suū facere. effectus aūt ab intellectu z volūtate sequit̄ ꝑm determinatōem intellectus et imperiū volūtatis. sicut aūt p intellectū determinatur rei factio z q̄cūq; alia ꝯditio. ita z pscribit̄ ei tempus. nō em̄ solū ars determinat vt hoc tale sit. sed vt tūc sit. sic medic⁹ vt tūc vt dec̄ potū. vñ si ei⁹ velle p se essz efficax ad effectū pducendū. sequeret̄ de nouo effectus ab antiqua volūtate. nulla actōne de nouo existente. nihil igit̄ phibet dicere actōnem dei ab eterno fuisse. effectū aūt eius nō ab eterno. sed tūc cū ab eterno dispositum. ¶ Ex quo etiā pz q̄ si deus sit sufficiēs cā pductōis rerū in eē. nō tñ optz q̄ eius effect⁹ eternus ponat̄. eo existēte eterno. vt tercia rō ꝯcludebat. posita em̄ cā sufficiēte ponit̄ eius effectus. nō aūt effectus extraneus a cā. hoc em̄ essz ex insufficiētia causē. ac si calidū nō calefaceret. ꝓprius aūt effectus volūtatis est. vt sit hoc q̄d volūtas vult. si aūt aliq̄d aliud essz q̄z volūtas velit nō poneret effectus ꝓprius causē. sed alienus ab ea. volūtas aūt sicut dictum est. sicut vult hoc eē tale. ita vult hoc eē tūc. Ad hoc oportz ad hoc q̄ volūtas sit sufficiēs cā q̄ effectus sit q̄n voluntas est vt sit. z quādo volūtas effectū eē ꝑmittit. in his aūt que a cā naturali agēte ꝓcedūt. secus est. q̄ actio nature est ꝑm q̄d ipsa est. vñ ad esse causē sequi optz effectū. volūtas aūt agit nō ꝑm modū sui esse. sed ꝑm modū sui ꝓpositi. z ideo sicut effectus naturalis agentis sequit̄ eē agētis si sit sufficiēs. ita effectus agentis p volūtatem sequit̄ modū ꝓpositi. 3

4 ¶ Ex his etiā pz q̄ diuine volūtatis nō retardat̄ effectus. q̄uis nō semp fuerit volūtate existēte. vt quarta rō ꝓponebat. nā sub volūtate diuina cadit nō solum q̄ eius effectus sit. sed q̄ tūc sit. hoc igit̄ volitum q̄d est tūc creatura esse nō retardat̄. q̄ tūc incepit creatura esse quādo deus ab eterno dispositum. 5 ¶ Nō est aūt ante totius creature inchoatōem diuersitatē alicuius partiū alicuius durationis accipere. vt in quinta rōne supponebat̄. nam nihil mēsuram nō hz nec durationē. dei aūt duratio que est eternitas. nō hz partes. sed est simplex oīno nō habens ꝓus z posterius. cum deus sit immobilis. vt in ꝓmo ostensum est. igit̄ ꝯparare inchoatōem totius creature ad aliqua diuersa signata in aliqua p̄existente mēsura. ad q̄ initiū creaturarū similiter z dissimiliter se possit habere. vt opteat rōnem esse apud agentē. quare in hoc signato illius duratōis creatura in esse produxerit. z non in alio p̄cedenti vel sequēti. que q̄dez rō requireret̄ si aliqua duratio in partes diuisibilis esset p̄ter totā creaturam pductā. sicut accidit in particularibꝫ agentibꝫ a quibꝫ pducit̄ effectus in tēpore. nō aūt ipm tēpus. deus aūt simul in esse produxit z creaturā z tēpus. non est igit̄ rō quare nūc z nō ꝓus in hoc ꝯsiderāda. sz solum quare nō semp. sicut p sile in loco apparet. particularia em̄ corpa sicut in tēpore determinato. ita etiam in loco determinato pducunt̄. z qz habēt extra se tēpus z locuz a quibꝫ ꝯtinent̄. optz eē rōnem quare magis in hoc loco z in hoc tpe pducūtur q̄z in alio in toto aūt celo extra q̄d nō est locus. z cū quo vīs locus omniū pducit̄. nō est rō ꝯsideranda quare hic et nō ibi ꝯstitutū est. quā rōnem. q̄z q̄dam ꝯsiderandā putabāt deciderūt in errorē vt ponerēt ifinitū in corporib⁹. z sil̄iter in pductōne totius creature extra quā nō est tpus z cū qua tēpus simul pducit̄. nō est attendēda ratio quare nūc z nō ꝓus. vt p hoc ducamur ad ꝓcedendā tēporis infinitatē. sed soluz quare nō semp vel quare post nō esse vel cuz aliquo principio. ¶ Ad hoc aūt inquirendū sexta rō inducebatur 6 ex parte finis. qui solus inducere ꝑt necessitatem in his que volūtate agunt̄. finis aūt diuine voluntatis nō ꝑt esse nisi eius bonitas. nō aūt agit ꝓpter hūc finē pducendū in esse. sicut artifex agit ꝓpter ꝯstitutionem artificiati. cū bonitas eius sit eterna z immutabilis. ita q̄ ei nihil accrescere ꝑt. Nec etiā ꝑt dici q̄ ꝓpter eius melioratōem deus agat. nec etiā agit ꝓpter hūc finē acq̄rendū sibi. sicut rex pugnat vt acq̄rat ciuitatē. ipse em̄ est sua bonitas. restat igit̄ q̄ agat ꝓpter finē ināzitum effectū. pducit ad participatiōem finis. in pducendo ḡres sic ꝓpter finem vniformis habitudo finis ad agentē nō est ꝯsiderāda vt rō operis sempiterni. sed magis est attendenda habitudo finis ad effectū qui fit ꝓpter finez. vt taliter pducat̄ effectus qualiter ꝯueniētius ordinet̄ ad finē. Vñ per hoc q̄ finis vniformiter se habet ad agentē nō ꝑt cōcludi q̄ effectus sit sempiternus. Nec est necārium effectum diuinū semp fuisse ꝓpter hoc q̄ sic ꝯuenienti- 7
us ordinet̄ ad finē. vt septima rō ꝓcedere videbatur sed ꝯueniētius ad finē ꝓpter hoc q̄d est non semp fuisse. oīe em̄ agens pducēs effectū in participatōez sue forme intendit in eo inducere suā similitudinem Sic igit̄ diuine volūtati ꝯueniēs fuit in sue bonitatis participatōem creaturā pducere vt sua similitudine diuine diuinā bonitatē repsentaret. Nō aūt ꝑt esse talis repsentatio per modū equalitatis sicut effect⁹ vnius cuius suā causam repsentat. vt sic optebit ab infinita bonitate eternos effectus pduci. sed sicut excedēs repsentat̄ ab eo q̄d excedit̄. excessus aūt diuine bonitatis supra creaturā p hoc maxime exprimit̄ q̄ creature nō semp fuerūt. Ex hoc em̄ apparet expsse q̄ omnia alia p̄ter ipsuz eum habēt sui autorē. z q̄ virtus eius nō obligat̄ ad hmōi effectus pducendos. sicut natura ad effectus naturales. z p ꝯsequēs q̄d est voluntate agens z intelligens quorum contraria quidam posuerūt eternitatem creaturaruz supponentes Sic igitur ex parte agentis nihil est q̄d eternitatem creaturarū nos ponere cogat

¶Solutio rationū que sumūtur ex parte rerum factarum xxxvj.

SImiliter etiam nec ex pte creature est aliquid qđ nos ad eius eternitatē ponēdam dē necessitate inducat. So° p. rō. Necessitas em̄ ēndi q̄ in creaturis inuenit ex quo prima rō ad hoc sumit. est necessitas ordinis. vt in pcedētibꝫ est ostēsum. necessitas aūt ordinis nō cogit ipm̄ cui talis inest necessitas sp fuisse. vt ostēsum est sup. licz em̄ suba celi p hoc q̄ caret potētia ad nō ee hēat necessitatē ad ee. nō tn̄ necessitas seqūtur ei° suba. vn̄ suba ei° iaz in ee instituta talis necessitas impotētialitatē nō ēndi inducit. nō aūt facit ee ipossibile celū nō ee in ꝯsideratōe q̄ agit dē pductōe sube ipius ¶Silr etiā ꝑtus 2 ēndi semp ex q̄ pcedebat sēdā rō p̄supponit suba p ductōem. vn̄ cū dē pductōe suba celi agit. talis ꝑtus 3 sempiternitatꝫ argumētū sufficiēs ee nō pt. ¶Mot° etiā sempiternitatē nō cogit nos ponere rō ꝯtinuitatis inducta. iam em̄ pz q̄ absq; mutatōe rei agētis pt ee q̄ nouū agat non sempiternū. si aūt possibile est ab eo aliq̄d agi de nouo. pz q̄ z moueri. nā motus dispositionē volūtatis eterne seq̄t de motu nō sp ēndo. Similiter etiā intentio naturaliū agētiū ad spēz ꝑpetuitatē. ex quo quarta rō pcedebat. p̄supponit naturalia agētia iā pducta. Vn̄ locū nō hꝫ hec rō nisi in rebus naturalibꝫ iā in ee pductis. nō aūt cū dē rerū pductōe agit. vtrū aūt ncce sit ponere generatiōem ꝑpetuo duraturā in sequētibꝫ ostēdit. ¶Rō aūt q̄nta 5 ex tpe inducta eternitatē mot° magis supponit q̄ꝫ p tet. Cū em̄ ꝑus z z posterius z ꝯtinuitas tpis seqūtur ꝑus z posteri° z ꝯtinuitatē motus fm̄ Aristo. doctrinā. pz q̄ ideo idē instās est pncipiū futuri z finis ꝑteriti. qz aliq̄d signatū in motu ē pncipiū z finis diuersaz partiū mot°. nō optebit igit oē instās hmōi ee. nisi oīe signū in tpe acceptū sit mediū inter ꝑus et posterius in motu. qđ est ponere motū sempiternū. ponens aūt motū esse nō sempiternū pt dicere p̄mū instans tpis ee pncipiuz futuri z nullius ꝑteriti finem. nec repugnat successioni tpis q̄ ponat in ipso aliq̄d nūc pncipiū z nō finis. propter hoc q̄ linea in qua ponit punctus aliqs pncipiū z nō finis est stās. et nō fluens. qz etiā in motu aliq̄ particulari qui etiā nō est stans sed fluens signari aliq̄d pt vt principiuz motus tm̄. z nō vt finis. aliter em̄ oīs motus esset p 6 petuus. qđ est impossibile. ¶Q3 aūt ꝑus ponit non ee tpis q̄ eius esse si tēpus incepit. nō cogit nos dicere. q̄ si ponit tēpus esse ponat nō ee. vt sexta rō ꝯcludebat. nā ꝑus qđ dicimus anteq̄ tēpus esset non ponit aliquā tpis ptem in re. sed solū in in imaginatiōe cū em̄ dicim° tēpus hꝫ esse post nō esse. intelligimus q̄ nō finit aliquā pars tpis ante hoc nūc signatū. sicut cū dicimus q̄ supra celuz nihil est. non intelligimus q̄ aliquis locus sit extra celū qui possit dici supra respectu celi. sed q̄ nō est locus eo supior. vt ubiq; aūt imaginatio pt mēsurā aliquā rei existēti apponere. rōne cuius sicut non est ponēda q̄ntitas corpis infinita. vt dr. iij. physi. ita nec tēpus eternū. ¶Veritas aūt ꝑpōnum quā optz ꝯcedere etiā ꝑpōnes negātem. ex qua septima rō pcedebat hꝫ necessitatē ordinis qui est pdicati ad subiectū. vñ nō cogit aliquā rē ee semp nisi forte intellectū diuinū in quo est radix oīs veritatis. vt in ꝑmo ostēsum est. Patz igitur q̄ rō 7 nes ex creaturis inducte nō cogūt ad mūdi eternitatem ponendam.

¶Solutio rationū que sumebantur ex parte factionis rerum xxxvij.

REstat aūt ostendere q̄ nec ex pte pductōis rei aliq̄ rō sumpta cogere possit ad idē. Cōis em̄ ꝑhoz positio ponētiuz ex nihilo nihil fieri ex q̄ p̄a rō pcedebat sequūt. so°. rōnū ꝯ fidē i. veritatē hꝫ fm̄ illud fieri qđ ipi ꝯsiderabāt. qz em̄ oīs nostra cognitio a sensu incipit q̄ singulariū est. a particularibꝫ ꝯsideratōibꝫ ad vles ꝯsideratio humana p̄fecit. Vn̄ pncipiū rerū pquerentes particulares factiones citiū tātū ꝯsiderauerūt inq̄rentes qualr vel hic ignis vel hic lapis fiat. z ideo p̄mi magis extrinsece q̄ꝫ opteret fieri rē ꝯsiderātes posuerūt rē fieri solū fm̄ quasdā accētales dispositōes. vt raz̄ sensuz z hmōi dicētes p ꝯsequēs fieri nihil ee nisi alterari ꝑpter hꝫ q̄ ex ente in actu vnūquodq; fieri intelligebant. Posteriores vero magis intrinsece rerum factiones ꝯsiderantes ad fieri. rerū fm̄ substātiā processerūt ponētes q̄ nō optz aliq̄d fieri ex ente in actu nisi p accēs. sed p se ex ente in potentia. hoc aūt fieri quod est entis ex qualicūq; ente est factio particularis entis. qđ quidem fit in q̄ntum est. hoc est vt hō vel ignis. non aūt in q̄ntum est vniuersaliter. ens em̄ prius erat qđ in hoc ens trāsmutat. Profundius aūt ad rerū originē ingredientes ꝯsiderauerūt ad vltimū totius entis creati ab vna prima causa processionem. vt ex rationibꝫ hoc ostendentibꝫ supra positis patz. In hac aūt processione totius entis a deo nō est possibile fieri aliquid ex aliquo alio preiacente. non em̄ esset totius entis creati factio. et hanc eđem factionē nō attingerūt primi naturales quoz erat ꝯmunis sententia ex nihilo nihil fieri. vel si qui eam attigerūt nō p prie nomē factiōis ei ꝑtere ꝯsiderauerunt. cum nomen factionis motum ad mutationem importet. in hac autem totius entis origine ab vno primo ente intelligi non potest translmutatio vnius entis in aliud. vt ostensum est. ꝑpter qđ nec ad naturalē pḥm ptinet hmōi rerū originē ꝯsiderare. sed ad pḥm primū q̄ considerat ens ꝯmune z ea que sunt separata a

motu. nos tñ sub ꝗdã silitudine etiã ad illã originẽ nomẽ factõnis trãsferim⁹ vt dicam⁹ ea facta ꝙrũcũqz
2 ẽntia vel natura ab alijs originẽ hz ¶ Ex ꝙ pz ꝙ nec
secũda rõ ꝺ nccitate ꝺcludit ꝙ ex rõe mot⁹ sumebat. nã creatio mutatio dici nõ ꝑt nisi fm metaphorã ꝓ
int creatũ ꝺsiderat habere ee post nõ ee rõe cui⁹ aliqd ex alio fieri ꝺr. etiã eoz ꝙ imicẽ trãsmutatõem nõ ha
bẽt ex h̄ solo ꝙ vnũ eoz ẽ post alterz. sicut dies ex no
cte. nec rõ motus inducta ad h̄ aliqd facere ꝑt. nam
qꝺ nullo mõ ẽ nõ se hz aliq̄ mõ vt possit ꝺcludi ꝙ qñ
3 incipit ee alio mõ se habeat nũc ⁊ ꝓus. ¶ Ex h̄ etiam
pz ꝙ nõ oz aliquã ponam passiũã ꝑcedere ee totũ en
tis creati. vt tercia rõ ꝺcludebat. h̄ eim ẽ necessarium
in illis ꝙ ꝑ motũ eẽndi ꝓncipiũ sumũt. eo ꝙ mot⁹ est
actus exntis in poña. possibile ãt fuit ens creatũ esse
añqz eẽt ꝑ ponam agẽtis ꝑ quã ⁊ ee incepit. vel pro
pter habitudinẽ termino ꝛ. in ꝙꝺ nulla repugnãtia
inuenit. qꝺ ꝙꝺ possibile fm nullaz ponam ꝺr. vt pz
ꝑ phm in. v. meta. h̄ eim ꝑdicatũ qꝺ ẽ ee nõ repugnat
huic subiecto qꝺ ẽ mũdus vel hõ. sicz ꝺmẽsurabile re
pugnat ꝺyametro. ⁊ sic seqt ꝙ nõ sit ipossibile ee. ⁊ ꝑ
cõsequẽs ꝙ sit possibile ee añqz eẽt. etiam nulla ponã
exnte. in his ãt ꝙ ꝑ motũ fiũt oz ꝓus fuisse possibile
ꝑ aliquã passiũã ponam in ꝙꝺ phs in. vij. meta. hac
4 vtt rõne. ¶ Patz igit etiã ex h̄ ꝙ nec ꝙrta rõ ad ꝓpo
sitũ ꝺcludit. nã fieri nõ sil ẽ cũ ee rei in his ꝙ ꝑ motũ
fiũt in ꝙz fieri successio inuenit. in his ãt ꝙ nõ fiũt ꝑ
motũ nõ ꝓus ẽ fieri ꝙqz ee. Sic igit euidẽter apparet
qꝺ nihil phibet ponere mũdũ nõ sp fuisse. qꝺ fides
catholica ponit Ben. ꝑ. In ꝓncipio crea. ꝺ⁹ ce. ⁊ ter.
⁊ Prou. viij. ꝺ eo ꝺr. Añqz ꝙqz faceret a ꝓncipio ꝛc

¶ Rationes quibꝰ quidam probare conanꝫ mũdum non esse eternum xxxviij

Argu⁹ insuf/ficientia ꝝrũ ꝺ ponũt

Sunt ãt quedaz rationes a ꝙbusdã inducte ad phãdũ mun/dũ nõ sp fuisse sumpte ex his. Deũ eim esse
1. oim rez cãm ꝺmõstratũ ẽ. cãm ãt oz duratione ꝑce/
2 dere ea ꝙ ꝑ actionẽ cause fiũt. ¶ Itẽ. cũ totũ ens a ꝺo
sit creatũ nõ ꝑt dici factũ ee ex aliquo ente. ⁊ sic relin/quit ꝙ sit factũ ex nihilo ⁊ ꝓ ons ꝙ habeat ee post nõ
3 ee. ¶ Adhuc. qz infinita nõ est trãsire. si ãt mũdus sem
per fuisset eent ia infinita ptrãsita. qz qꝺ ꝑteritũ est p
trãsitũ est. sunt ãt infiniti dies vel circulationes sol'
4. ꝑterite si mũdus semp fuit. ¶ Peterea. sequit ꝙ infi/nito fiat additio cũ ad dies vel circulatões ꝑteritas
5 quotidie ꝛ nouo addat. ¶ Amplius. seqt ꝙ in cau/sis efficiẽtib⁹ sit ꝑcedere in infinitũ si gnãtõ fuit sem
per. qꝺ oz dicere mundo semp exnte. nã filij cã est pa
6 ter. ⁊ huius alius. ⁊ sic in infinitũ. ¶ Rursus. seqt ꝙ
sunt infinita. s. infinitoz hoim ꝑteritoz aie immorta
les. Vas ãt rõnes quia vsqz quaqz non ꝛ necessitate
concludũt. sicz ꝓbabilitatẽ habeãt sufficit tãgere so/

lum ne videat fides catholica in vanis rõnib⁹ coñi/stituta. ⁊ nõ potius in solidissima ꝛi doctrina. Et io
cõueniens videt ponere qualr obuiet eis ꝑ eos qui Sequũt so
eternitatẽ mũdi posuerunt. ¶ Qꝺ eim primo ꝺr agẽs lutiones
ꝛ necessitate ꝑcedere effectum qui ꝑ suam opatõem Ad. j.
fit. vez ẽ in his ꝙ agũt aliqd ꝑ motũ. qz effect⁹ nõ est
nisi in termino motus. agẽs ãt nec ẽ esse etiã cũ mo
tus incipit. in his aũt ꝙ in instãti agũt hoc nõ est ne
cesse. sicz simul dũ sol ẽ in ꝑncto orizõtis illumiat no
strũ hemisꝑiũ. ¶ Qꝺ etiã secũdo ꝺr nõ ẽ efficax. ei Ad 2
eim qꝺ ẽ ex aliq̄ aliqd fieri ꝺdictoziũ oz dare si h̄ non
detur. est eim ex aliq̄ fieri. nõ ãt ex h̄ qꝺ est ex nihilo ni
si sub sensu ꝓmi. ex ꝙ ꝺcludi nõ potest ꝙ fiat post nõ
esse. ¶ Qꝺ etiã. iij. ponit nõ est cogẽs. nã infinitũ si Ad 3
nõ sit simul in actu. ꝑ tñ ee in successione. qz sic quod
libet infinitũ acceptũ finitũ ẽ. ꝙlibet igit circulatio ꝑ
cedẽtiũ trãsiri potuit. qz finita fuit. in oĩbꝰ aũt sil' si
mũdus semp fuisset nõ eẽt accipe primam. ⁊ ita nec
transitũ qui semp exigit duo extrema. ¶ Qꝺ etiã. iiij Ad 4
ꝓponit ꝛcbile est. nam nihil phibet infinito ex ea ꝑ/te additionem fieri qua ẽ finitum. ex hoc ãt qꝺ ponitur tẽpus eternũ. sequit ꝙ sit infinitũ ex ꝑte añ. sz fi/nitũ ex parte post. nã ꝑsens ẽ terminus ꝑteriti ¶ Qꝺ Ad 5
etiã. v. obijcit nõ cogit. quia causas agẽtes in infini/tum ꝑcedere ẽ impossibile fm phos in causis simul
agentib⁹. quia oporteret effectũ ꝛpendere ex actioni
bus infinitis simul exĩstẽtib⁹. ⁊ hmõi sunt cause ꝑr
se infinite. quia eaz infinitas ad causatuz requirit. in
causis aũt nõ simul agẽtibꝰ h̄ nõ ẽ ipossibile fm eos
qui ponũt generationẽ ꝑpetuam. hec ãt infinitas ac
cidit causis. accidit eim patri sortis ꝙ sit alterius filꝰ
vel nõ filius. nõ aũt accidit baculo inqzntum mouet
lapidem ꝙ sit motus a manu. mouet eim inqzntuz est
motus. ¶ Qꝺ ãt ꝛ aiabꝰ obijcit difficilius ẽ. sed tñ Ad 6
rõ nõ ẽ multũ vtilis. qz multa supponit. ꝙdã nanqz
eternitatẽ mũdi ponẽtiũ. posuerũt etiã hũanas aias
nõ ee post corpus. ꝙdã vero ꝙ ex aiabꝰ nõ manet nisi
intellectus sep⁹ vel agẽs fm quosdã vel etiã possi
bilis fm alios. ꝙdam aũt posuerũt circulationez in
aiabꝰ dicentes ꝙ eedẽ aie post aliq̄ secula in corꝓe
reuertunt. ꝙdã ꝯo ꝙ incõueniẽti non hũt ꝙ sint aliq̄
infinita actu in his ꝙ ordinẽ nõ hũt. ¶ Potest ãt ef/ficacius ꝑcedi ad hoc ostẽdendũ ex fine diuine vo/lũtatis. vt supra tactũ ẽ. finis eim diuine volũtatiz in
rez ꝓductõe ẽ eius bonitas inqzntũ ꝑ causata manife
stat. potissime aũt manifestat diuina bonitas ⁊ vir/tus ꝑ h̄ ꝙ res alie ꝑter ipsum nõ semp fuerũt. Ex hoc
eim manifeste apparet ꝙ res alie ꝑter ipsum ab ipso
esse habent. quia nõ semp fuerũt. Ostẽdit etiã ꝙ non
agit ꝑ necessitatẽ nature. ⁊ ꝙ virtus sua ẽ infinita in
agẽdo. hoc eim ꝓuenientissimũ fuit diuine bonitati vt Errores ex/
rebꝰ creatis ꝓncipium durationis daret. Ex his ãt cludunt.
que ꝑdicta sunt vitare possum⁹ diuersos errores gen
tiliũ phoz. qz quidã posuerunt mundum eternum

q̄dā materiā mūdi eternā ex q̄ ex aliq̄ re mūd⁹ cepit gn̄ari vel a casu vel ab aliq̄ intellectu. aut etiam amore aut lite. Ab oñibꝫ eñ his ponit aliq̄d p̄ter deum eternum. quod fidei catholice repugnat

¶ Q̄ distinctio rer̄ nō est a casu xxxix.

Jsta.2°.p².l. Expeditis āt his que ad rer̄ p̄ductionē p̄tinēt. restat p̄sequ ea q̄ sunt ꝯsiderāda in rer̄ distinctōe in q̄bꝫ p̄mo oꝫ oñdere q̄ rer̄ distinctio nō ē a casu. casus eñ nō ꝓtingit nisi in possibilibꝫ aliter se habere. q̄ eñ sīt ex necessitate z semp nō dicim⁹ eē a casu. oñsum ē āt supra q̄sdā res creatas eē in q̄z natura nō ē possibilitas ad nō eē. sicut sīt subē ī materiales z abstr̄acte. subas igit eoz ipossibile ē eē a casu. sunt āt p suaz subam distincte adinuicē. eaz igit distinctio nō ē a casu

2 ¶ Amplius. cū casus sit tm̄ in possibilibꝫ aliter se habere. p̄ncipiū āt hmōi possibilitatz ē materia. nō aūt forma q̄ magis determinat possibilitatem materie ad vnū. ea āt q̄z distinctio ē a forma nō distinguit a casu. sz forte ea q̄z distinctio ē a materia. spēz āt distinctō est a forma. singulariū āt eiusdē spēi a materia. distinctio igit rer̄ p̄m spēm nō ꝓt eē a casu. sz forte aliq̄z indiui

3 duoz casus ꝓt eē distinctiuus. ¶ Adhuc. cū materia sit p̄ncipiū z cā rer̄ casualiū vt oñsuz ē in eaz factione ꝓt eē casus q̄ ex materia generāt. oñsuz ē āt supra q̄ p̄ma rer̄ p̄ductio in eē nō est ex materia. in ea igit casus locū habere nō ꝓt. oz āt q̄ p̄ma rer̄ p̄ductō cū distinctione fuerit cū multa inueniāt in rebꝫ creatis q̄ neq̄z ex inuicē generāt. neq̄z ex aliq̄ vno cōi. q̄ nō conueniūt in materia. nō est igit possibile q̄ rer̄ distinctio sit a casu. ¶ Itē cā p se poz ē ea q̄ est p accns. si igit posteriora sint a cā p se determiata. incōueniēs est dicere

4 prioza eē a casu p accns indeterminata. distinctio āt rerū p̄cedit naturalr motū z p opatōes rer̄. determiati eñ motus z opatōes sunt rer̄ determiataz z distinctarū. motus āt z opatōes rer̄ sunt a causis p se z determinatis. cū inueniāt aut semp aut in plurib⁹ ex suis causis eodē mō p̄cedere. q̄ z distinctio rer̄ est a cā p se z determiata z nō a casu q̄ est cā p accns indeterminata. ¶ Amplius. cuiuslibet rei p̄cedētis ab agēte p in

5 tellectū z volūtatē forma ē ab agēte intēta. ipa āt vniuersitas creaturaz deū hz auctorē q̄ est agēs p voluntatē z intellectū. vt ex p̄missis pz. nec in virtute sua defectus aliq̄s esse ꝓt vt sic deficiat a sua intētione cum sua virtus infinita sit. vt supra oñsum est. oz igit q̄ forma vniuersi sit a deo intēta z volita. nō ē igit a casu. casu eñ dicim⁹ eē q̄ p̄ter intentionē sunt agētis. forma āt vniuersi ꝓsistit in distinctōe z ordine ꝓtiū eius

6 nō est igit distinctio rer̄ a casu. ¶ Adhuc. id q̄d est bonū z optimū in effectu ē finis p̄ductionis ipsius. sz bonū z optimū vniuersi ꝓsistit in ordine ꝓtiū ipsius adinuicē q̄ sine distinctione esse nō ꝓt. p hūc eñ ordinē vniuersum in sua totalitate ꝓstituit q̄ est optimū ipsius. ipse igit ordo ꝓtiū vniuersi z distinctio earū est finis p̄ductōnis vniuersi. nō est igit distinctio rerū a casu. Hāc āt veritatem sacra scriptura p̄fitet. vt pz Gene. p̄mo. vbi cū p̄mo dicat. In p̄cipio creauit deus celū z terrā. subiūgit. Diuisit deus lucē a tenebris. z sic de aliis. vt nō solū rer̄ creatio. sed etiā rerū distinctio a deo esse oñdat nō a casu. sz q̄si bonum z optimū vniuersi. vñ subdit. Vidit deus cūc. q̄ fece. z erāt valde bona. Per hꝫ āt excludit opinio ātiquoruz naturaliū ponētiū cām materialē solam z vnaz ex q̄ oīa fiebāt raritate z densitate. has eñ necesse ē dicere distinctōem rer̄ quas in vniuerso videm⁹ nō ex aliquo ordināte intētione p̄uenisse. sz ex materie fortuito motu. ¶ Silr etiā excludit opinio Democriti z Leusippi ponētiū infinita p̄cipia materialia. s. indiuisibilia corpa eusdē nature. sz dña figuris positione z ordine. ex q̄z ꝯcurs quē oportebat esse fortuitū cū cām agentē negarēt. ponebāt esse diuersitatē in rebus p̄pter p̄dictas tres athomoz dñas. s. figure ordinis z positōnis. vñ sequebat distinctōem rer̄ esse fortuitā. quod ex p̄missis pz esse falsum.

Error ātiq̄rū excludit.

Opi⁹ democri. z leusip.

¶ Q̄ materia nō est p̄ma cā distinctōis rer̄ xl

Ex hoc autē ulterius Jsta.2°.p².l apparet q̄ rer̄ distinctio nō est p̄pter materie diuersitatē sicz p̄pter p̄mā cām. ex materia eñ nihil determinatū p̄uenire ꝓt nisi casualr. eo q̄ materia ad multa possibilis ē ex q̄bꝫ si vnū tū p̄ueniat hꝫ vt in pauciorib⁹ ꝓtingēs necesse ē eē. hmōi aūt est q̄d casualr euenit. z p̄cipue sublata intētione agentis. oñsum ē āt q̄ rer̄ distinctio nō est a casu. relinq̄t igit q̄ nō sit p̄pter materie diuersitatē sicut propter p̄mā cām. ¶ Adhuc. ea q̄ sunt ex intētione agen 2
tis nō sunt p̄pter materiā sicut p̄pter p̄mā cām. cā eñ agēs poz ē ī causando q̄z materia. q̄z materia nō fit actu cā nisi p̄m q̄ ē mota ab agēte. sequit aliq̄s effectus ꝓsequit dispōem materie z intētōem agētis nō est ex materia sicz ex p̄ma cā. z ppē hꝫ videm⁹ q̄ ea q̄ redit cūt ī materiā sicut in p̄mā cām sīt p̄ter intētōem agētis. sicut mōstra z alia petā nature. forma āt ē ex intētione agētz. q̄d ex hꝫ pz. Agēs eñ agit sibi sile p̄m formā. etsi aliq̄n deficiat hꝫ ē a casu p̄pter materiā. formē igit nō sequunt dispōem materie sicz p̄mā cām. sz magis ecouerso. materie sic dispōnūt vt sint tales formē distinctio āt rer̄ p̄m spēm ē p formas. distinctio igit rerū nō ē ppē materie diuūsitatē sicz p̄pter p̄mā causaz.

¶ Ampli⁹. distinctō rer̄ nō ꝓt p̄uenire ex materia nisi 3
in illis q̄ ex materia p̄xīte fiūt. multa āt sīt abinuicē distincta ī rebꝫ q̄ nō p̄nt ex p̄xīte materia fieri. sic ꝓtz de corpib⁹ celestib⁹ q̄ nō hnt ꝓtiū vt eoz motꝰ oñdit nō igit ꝓt eē prima cā distinctōis rer̄ diuūsitas materie. Itē. quecūq̄z hntia sui esse cām distinguūtur. habēt cām sue distinctionis. vnumq̄dq̄z eñ p̄m hꝫ fit vt ens p̄m q̄ fit vnū in se indiuisum z ab aliis distinctū.

sed si materia sui diuersitate ē cā distinctionis rez oz ponere materias in se ēē distinctas. ꝓstat aūt q̄ materia q̄libet hꝫ eē ab alio per hꝫ q̄ supra ostēsum ē. oīe qđ q̄libet cūq̄ ē a deo eē. ḡ aliđ ē cā distinctōis materiis. nō igit̄ prima cā distinctōnis rez ꝑt eē diuersitas
4 materie. ¶ Adhuc. cū oīs intellectus agat ꝓpter bonū nō agit melius ꝓpter vilius. sꝫ ecōuerso. sil'r ē de natura. oēs aūt res ꝓcedūt a deo p intellectū agētē vt ex supradictis pꝫ. sunt igit̄ a deo viliora ꝓpter meliora z nō ecōuerso. forma aūt nobilior ē materia cū sit pfectio z actus ei⁹. ḡ nō ꝓducit tales formas rez ꝓpter tales materias. sꝫ magis tales materias produxit vt sint tales forme. nō igit̄ distinctō spēz in rebꝫ q̄ ē fm
Anaragore opio exclu formā ē ꝓpter materiā. sꝫ magis materie sunt create diuerse vt diuersis formis ꝙuenāt. Per hꝫ aūt excluditur opinio Anaxagore ponētis ifinita ꝓncipia materialia. a ꝓncipio q̄dē ꝓmixta in vno ꝓfuso q̄ postmodū itellect⁹ sepando ꝓstinxit. z q̄rūcūq̄ alioz ponētium diūsa ꝓnc⁹ materialia ad distinctōez rez cāndaz

¶ Q̄ distinctio rerum non est ꝓpter ꝓtrarietatē ꝑmorum agentium ꝛli

Ista 2° p². 1. Ex premissis aūt ostenditur ꝑt q̄ cā distinctiōis rez nō ē diuersitas aut ꝓprietas agētiū. Si em̄ diuersi agētes ex q̄bꝫ ꝓcedit rez diuersitas sunt ordinati admodū oz q̄ hmōi ordinis sit aliq̄ cā vna. nā multa nō vniunt nisi p aliq̄d. z sic illius ordinis ē vna cā z vna distinctōnis rez. si vero diuersi agētes nō sint admodū ordinati. cōcursus eoz ad diuersitatē rez ꝓducēdaz erit p accns. distinctio igit̄ rez erit casualis cui⁹ ꝓtra
2 riū supra ēostēsum. ¶ Itē a diuersis causis nō ordinatis nō ꝓcedunt effect⁹ ordinati nisi forte p accns. diuersa aūt inq̄tū hmōi nō faciūt vnū. res aūt distincte inueniunt habere ordinē admodū nō casualr cū vt in pluribꝫ vnū ab alio mouet. ipossibile ē igit̄ q̄ distinctio rez sic ordinataz sit ꝓpter diuersitatē agētiū nō
3 ordinatoz. ¶ Amplⁱ. q̄cūq̄ hnt cām sue distinctōis nō ꝑit eē ꝑma cā distinctōis rez. sꝫ si plura entia ex equo accipiant eē q̄ habeāt cām sine distinctōnis hꝫ em̄ cām eēndi cū oīa entia sint ab vno ꝑmo ente. vt supra oīsum ē. idē aūt ē cā eēndi alicui z distinctionis eius ab alijs. sicut oīs ē. nō ꝑt igit̄ esse prima cā distinctōnis rez diuersitas agētiū. ¶ Itē. si di
4 uersitas rez ꝓcedat a diuersitate vel ꝓtrarietate diuersoz agētiū maxime hꝫ videt̄ qđ z plures ponūt eē contrarietate boni z mali. ita q̄ oīa bona ꝓcedāt a bono ꝓncipio. mala em̄ a malo. bonū aūt z malū sunt in oibus generibꝫ. nō aūt ꝑt eē vnū ꝑmū principiū oīm maloz. cū em̄ ea q̄ sunt p aliud reducant̄ ad ea q̄ sꝫ p se oportebit principiū actiuū maloz eē p se malum p se aūt dicim⁹ tale. qđ p entiā suā tale ē. ei⁹ igit̄ entia erit mala. hꝫ aūt est ipossibile. oē em̄ qđ ē inq̄tum ē ens necesse esse bonū. eē nāq̄ suū vnūquodq̄ amat z cōseruari appetit. signū aūt ē q̄ cōtra pugnat vnūq̄dq̄ sue corruptioni. bonū aūt ē qđ oīa appetūt. non potest igit̄ distinctio in rebꝫ ꝓcedere a duobꝫ cōtrarijs principijs quoz vnū sit bonū z aliud malum. ¶ Ad 5 huc. oīe agēs agit inq̄tū ē actu. inq̄tū vero ē actu est vnūquodq̄ pfectū. pfectū vero oīe inq̄tū hmōi bonū dicimus. oīe igit̄ agēs inq̄tū hmōi bonū est si qđ igit̄ p se malū ē nō poterit eē agēs. si aūt ē maloz primū ꝓncipiū oz eē p se malū. vt ostēsum ē. ipossibile ē igit̄ distinctionē in rebꝫ ꝓcedere a duobꝫ ꝓncipijs bono z malo. ¶ Amplius. si oē ens inq̄tuz hmōi 6 bonū ē. malū igit̄ inq̄tū ē malū est nō ens. nō entis aūt inq̄tū hmōi nō ē ponere cām agentē. cū oē agēs agat inq̄tū ē ens actu. agit aūt vnūquodq̄ sibi sil'e mali igit̄ inq̄tū est hmōi nō ē ponere cām p se agētez nō est igit̄ fieri reductionez maloz in vnā ꝑmā cām que p se sit cā oīm maloz. ¶ Adhuc. qđ educit̄ ꝓter 7 intentionē agētis nō hꝫ causam p se. sꝫ incidit p accidens. sicut cū quis inuenit thesauꝝ fodiēs ad plātandum. sꝫ malū in effectu aliq̄ nō ꝑt ꝓuenire nisi ꝓter intentionē agentis. cū oīe agēs aliq̄d bonū intēdat bonū em̄ ē qđ oīa appetūt. malū igit̄ nō hꝫ causam p se. sꝫ p accns incidit in effectibꝫ causaz. nō igit̄ est ponere vnū ꝑmū principiū oīm maloz. ¶ Item cō 8 trariorum agentium sunt ꝓtrarie actiones. eorum igit̄ q̄ per vnā actionē ꝓducunt nō sunt ponēda principia contraria. bonū aūt z malū eadē actione ꝓducunt. eadem em̄ actione aqua corrūpit̄ z aer generat. nō sunt igit̄ ꝓpter differētiā boni z mali in rebꝫ inuētā ponenda principia ꝓtraria. ¶ Amplius. qđ oīmino nō est. nec 9 bonū nec malū ē. qđ aūt est inq̄tū est bonū ē vt ostēsum ē. oz igit̄ malū eē aliquid inq̄tū est nō ens. hꝫ aūt est ens ꝑuatū. malū igit̄ inq̄tū hmōi est ens ꝑuatum z ipm malū ē ipa ꝑuatio. ꝑuatō aūt nō habet causam p se agentē. quia oīe agens agit inq̄tum habet formā. z sic oz per se effectum agentis esse habens formā cū agēs agat sibi sil'e nisi p accns ipediat. relinquitur igit̄ q̄ malum nō hꝫ causam p se agentem. sed incidit p accidēs in effectibꝫ causaz per se agentiū. nō est igit̄ vnū primū z p se maloz principiū. sꝫ primū oīm principiū est vnū primū bonū in cuius effectibꝫ cōsequit̄ malū ꝑ accidēs. Hinc est qđ Isa. xlv. dicitur. Ego dns z nō est alter deus formās lucē z creās tenebras. faciens pacē z creās malū. ego dns faciēs oīa hec. Et Ecc. xi. Bona z mala vita z mors paupertas z honestas a deo sunt. z eodē. xxxiij. Cōtra malū bonū est. z ꝓtra vir iust⁹ est peccator. z sic intuere in oīa opa altissimi. duo ꝓtra duo. z vnuz contra vnū. Dicit̄ aūt deus facere mala vel creare inq̄tū creat ea q̄ fm se bona sunt. z tū alijs sunt nociua. sic⁹ lupus q̄uis in sua specie q̄dā bonū nature sit. tū oui ē malus. z sil'r ignis aque inq̄tū est hmōi corruptiu⁹ z p sil'em modum est cā maloz in hominibꝫ que pene

dicũtur. Vñ dr Amos. iij. Si ē malũ in ciuitate qđ dñs nõ fecerit. z h̃ ē qđ Brego. dr etiã mala q̃ nulla sua natura subsistũt creanť a dño. sed creare mala dr cũ res in se bonas creatas nobis male agẽtibꝫ in flagellũ formaţ. ¶ Per h̃ ãt excludiť error ponẽtiũ ꝓma ꝓncipia ꝓria. q̃ error ꝓmo incepit ab Empedocle. posuit eñ duo ꝓma ꝓncipia agẽtia amicitiã z litẽ. q̃rũ amicitiã dixit eẽ cãm gñatois. litẽ vo corruptois ex q̃ videť. vt Aref. dr in ꝑ. metha. hec duo bonũ z malũ ꝓma principia ꝓria posuisse. posuit ãt z pitagoras duo ꝓma bonũ z malũ. sz nõ ꝑ modũ principioꝝ agẽtiũ. sz ꝑ modũ formaliũ principioꝝ. ponebat eñ hec duo eẽ gña sub qbꝫ oĩa alia ꝓpẽderẽť. vt ꝑz ꝑ phz in ꝓmo meta. Nos ãt antiq̃ssimoꝝ phoꝝ errores q̃ etiã sunt ꝑ posteriores phos sufficiẽter excluſi q̃dã p uersi sensus hoĩes doctrine xp̃iane adiũgere ꝓsumpserũt. q̃z ꝑm⁹ fuit Martion a q̃ martioniste sunt dicti q̃ sub noĩe xp̃iano heresim ꝓdidit. opinatus duo sibi diuersa principia quẽ secuti sunt cerdoniani z post modũ marchioniste z vltimo manichei qui hunc errorem maxime diffuderunt.

Error excludit

Opio Arz.

¶ Q causa distinctionis rerum non est secundoꝝ agentium ordo xlij

Ex eisdẽ etiã ostendi

Ista ꝑ. ꝑ. j.

pt q̃ rez distinctio nõ causať ex ordine secũdoꝝ agẽtiũ sicut q̃dã dicere voluerunt. Q deus cũ sit vn⁹ z simplex facit tñ vnũ effectũ. q̃ ẽ suba ꝓmo creata. q̃ qz simplicitati ꝓprie cause adeq̃ri nõ ꝑt. cũ nõ sit actus pur⁹. sz habeat aliq̃d de pona admixtũ. hz aliquã multiplicitatẽ vt ex ea iõ pluralitas aliq̃ possit ꝓdire. z sic sp effectibꝫ a simplicitate cãz deficiẽtibꝫ dũ multiplicaťr effect⁹. diuersitas vero rez ꝓstituiť ex qbꝫ vniuersuz ꝓsistit. hec igiť positio toti rez diuersitati nõ vnã cãm assignat. sz singulas cãs determiatas effectibꝫ. totã ãt diũsitatẽ rez ex cõcursu oĩum cãz ꝓcedere ponit. ea ãt a casu esse dicimus. q̃ ex ꝓcursu diũsaz cãz pueniunt z nõ ex aliq̃ vna cã determiata. distinctio igiť rez z ordo vniuersi
2 erit a casu. ¶ Ampli⁹. id qđ ẽ optimũ in rebꝫ creatis reduciť vt in ꝓmã cãm in id qđ ẽ optimũ in causis. oz igiť effect⁹ ꝓportionales eẽ causis. optimũ ãt in oĩbus entibꝫ creatis ẽ ordo vniũsi. in q̃ bonũ vniũsi cõsistit. sicut z in rebꝫ hũanis bonũ gẽtis ẽ diuinius q̃z bonũ vn⁹. oz g̃ ordinẽ vniuersi sicz in ꝓpriã cãm reducere in deũ quẽ supꝫ oñdim⁹ eẽ sũmũ bonũ. nõ igiť rez distinctio in q̃ ordo ꝓsistit vniuersi causať ex cau-
3. sis secũdis. sz magis ex intẽtõe cause ꝓme. ¶ Adhuc Absurdũ videť id qđ ẽ optimũ i rebꝫ reducere sicꝫ in cãm i rez defectũ. optimũ ãt i rebꝫ creatis ẽ distinctõ z ordo ipoꝝ. vt oñsuz ẽ. icõueniẽs igiť ẽ dicere q talis distinctio ex h̃ causeť q̃ secũde cause deficiũt a simpli-
4 citate cause ꝓme. ¶ Itẽ i oĩbꝫ causis agẽtibꝫ ordiatis vbi agiť ꝓpť finẽ oz q̃ fines cãz secũdaz sunt ꝓpť finẽ cause ꝓme. sicꝫ finis militariz z ecꝫstris z frenifactiue ẽ ꝓpter finẽ ciuil'. ꝓcessꝫ ãt entiũ a ꝑ⁹ente ẽ ꝑ actõnẽ ordiatã ad finẽ cũ sit ꝑ itellectũ. vt oñsuz ẽ. intellectus ãt hoĩs ꝓpter finẽ agit. si igiť i ꝓductiõe rez sz aliq̃ cause secũde oz q̃ fines eaz z actiões sint ꝓpter finẽ cause ꝓme q̃ ẽ vltim⁹ finis i rebꝫ causatis. h̃ ãt est ordo vniũsi ptiũ z distinctio q̃ ẽ q̃si vltima forma. nõ est igiť distinctio i rebꝫ z ordo ꝓpter actões secũdarũ cãz. sz magis actões secũdaz cãz sz ꝓpter ordinez z distinctõem in rebꝫ ꝓstituẽdã. ¶ Adhuc. si distinctio ptiũ vniũsi z ordo eaz ẽ ꝓpť effect⁹ cause prime q̃si 5
vltima forma z optimũ in vniũso. oz rez distictõem z ordinẽ eẽ in itellectu cause prime. in rebꝫ eñ q̃ p intellectũ agũť forma q̃ in rebꝫ factis ꝓducť. puenit a forma sili q̃ ẽ in itellectu. sicꝫ dom⁹ q̃ ẽ in materia a domo q̃ ẽ in itellectu. forma ãt distictõis z ordinis ñ ꝑt eẽ in itellectu agẽte nisi sint ibi forme distictoꝝ z ordinatoꝝ. sz igiť in itellectu diuio forme distictaz rerũ diuersaz z ordinataz. nec h̃ simplicitati ei⁹ repugnat. vt supꝫ oñsuz ẽ. si igiť ex formis q̃ sz in itellectu pueniãt res extra aiam in his q̃ p itellectũ agũť poterũt a prima cã ũmediate cãri plura z diuersa nõ obstãte diuia simplicitate. ꝓpter quã q̃dã in ꝓdictã positionẽ iciderũt. ¶ Itẽ actio agẽtis p itellectũ termiat 6
ad formã quã itelligit nõ ad aliã nisi p accns z a causa. dr ãt agẽs ẽ p itellectũ vt oñsuz ẽ. nõ ꝑt igiť eius actio eẽ casualis cũ nõ possit in sua actiõe defficere. oz igiť q̃ ꝓducat effectũ suũ ex h̃ q̃ ipm effectũ itelligit z itẽdit. sz ꝑ quã rõem itelligit vnũ effectũ. ꝑt z multos effect⁹ alios a se intelligere. ꝑt igiť multa causare
7 stati absq̃ medio. ¶ Ampli⁹. sicut supꝫ oñsuz ẽ ꝑť di uina nõ limitať ad vnũ effectũ. z h̃ ex eo ꝙ simplicitate puenit. qz q̃to aliq̃ ꝺ̃tus ẽ magis vnita. tãto est magis infinita z ad plura se ꝑt extẽdere. q ãt ex vno nõ fiat nisi vnũ nõ oz nisi qñ agẽs ad vnũ effectũ determinať. nõ oz igiť dicere q qz dr ẽ vn⁹ z oĩno simplex ex ipso multitudo ꝓuenire nõ possit nisi mediãtibꝫ aliqbꝫ ab eius simplicitate deficiẽtibꝫ. ¶ Preterea. ostenSum ẽ supꝫ. q solus dr ꝑt creare. multa ãt sz rez q̃ nõ
8 ꝑnt ꝓcedere in eẽ nisi ꝑ creationẽ. sicut oĩa q̃ nõ sunt cõposita ex materia z forma ꝓprietati subiecta. hmõi eñ ingñabilia oz eẽ cũ oĩs gñatio fit ex ꝓtrario z ex materia. talia ãt sunt oẽs intellectuales sube z oĩa corpa celestia. z etiã ipsa materia prima. oz igiť ponere oĩa hmõi ũmediate a deo sumpsisse sui eẽ principium. Dic ẽ qđ dr Beñ. ꝓmo. In pñ. cr. dr ce. z ter. z Job. xxxvij. Tu fortitã fabricaťr es celos q̃ solidissimi q̃si ere fundati sz ¶ Excludiť ãt ex ꝓdictis opinio Aluicẽ. q̃ dicit q deus intelligẽs se ꝓduxit vnã intelligẽtiã primã. in q̃ iam ẽ pona z actus. q̃ inq̃ntum intelligit deum producit intelligẽtiam secundã. inq̃tũ vero intelligit se fm q est in actu producit animã orbis. inq̃tũ vero intelligit se fm q est in potentia producit substantiam orbis primi. z inde ꝓcedẽs diuer

Opio Auicenne exclu

Error hereticorum.

sitatē rez instituit p causas secūdas. ¶Excludit etiā opinio q̄rūdam antiq̄z hereticoz q̄ dicebāt cū non creasse mūdū sed āgelos. cuius erroris dicitur primo fuisse Simon magus inuentor

¶Q̄ distinctio rez nō ē p aliquē āgelum inducentem in materiā diuersas formas xliij

Ista p° p. i.

QVnt aūt quidā mo

derni heretici q̄ dicūt cum oīm visibilium creasse materiā. ſz p aliquē angelum per diuersas formas fuisse distinctā. cuius opinionis falsitas manifeste apparet. nō em̄ celestia corpa in quib⁹ nulla ꝓtrarietas inuenit ex aliqua materia p̄t esse formata. oīne em̄ qđ fit ex materia p̄existēte oz ex cōtrario fieri. ipossibile ē igit̄ q̄ ex aliq̄ materia prius a deo creata āgelus aliq̄s celestia corpa formauerit

2 ¶Amplius. celestia corpa aut in nulla materia ꝓueniūt cū corpib⁹ inferioribus. aut nō ꝓueniūt in aliqua materia nisi in ꝑma. nō em̄ celū ē ex elemētis ꝓpositū. nec nature elemētaris. qđ ei⁹ mot⁹ oñdit a motib⁹ oīm elemētoz diuersus. materia āt ꝑma nō p̄t p̄fuisse p seipam añ oia corpa formata cū nō sit nisi poña tm̄. oīne em̄ ē in actu est aliq̄ forma. ipossibile ē igit̄ q̄ ex materia ꝑus creata a deo aliq̄s āgelus oia visibilia corpa formauerit. ¶Adhuc. oīne qđ fit ad h̄ fit vt sit. ē em̄ fieri via in eē. sic igit̄ vnicuiq̄ creato ꝓuenit fieri sicut sibi ꝓuenit eē. eē āt nō ꝓuenit forme tm̄ nec materie tm̄. ſz ꝓpositō. materia em̄ nō ē nisi in potētia. forma vero ē q̄ aliq̄d ē. est em̄ actus. vñ restat q̄ cōpositū ꝑprie sit. ei⁹ igit̄ solius ē ꝑprie fieri nō materie p̄ter formā. nō ē igit̄ aliud agēs creās materiam

4 solā. ⁊ aliud inducēs formā. ¶Itē ꝑma inductio formaz in materia nō p̄t eē ab aliq̄ agēte p motū tm̄. oīnis em̄ mot⁹ ad formā est ex forma determinata i formā determinatā. ⁊ sic q̄ materia nō p̄t eē absq̄z oī forma. p̄supponit aliq̄ forma in materia. ſz oē agēs ad formā solā materialē oz q̄ sit agēs p motum. cū em̄ forme materiales nō sint p se subsistētes. ſz eaz eē sit in eē materie nō p̄t. pduci in eē nisi vel p creationez totius ꝓpositi. vel p trāsmutationē materie ad talez vel talē formā. impossibile ē igit̄ q̄ ꝑma inductō formarū in materia sit ab aliq̄ creāte formā tm̄. ſz ab eo

5 q̄ est creator totius ꝓpositi ¶Adhuc. mot⁹ ad formā est posterior naturaliter motu fm locū cū sit actus magis ipfecti. vt ꝓbat ph̄s. posterioza āt in entib⁹ naturali ordine causant a ꝑioribus. mot⁹ igit̄ ad formā causat a motu fm locū. ꝑm⁹ āt mot⁹ fm locū ē mot⁹ celestis. mot⁹ igit̄ ois ad formā fit mediāte motu celesti. ea igit̄ q̄ nō p̄t fieri mediāte motu celesti nō p̄t fieri ab aliq̄ agēte q̄ nō p̄t agere nisi p motū q̄lē oz eē agētē q̄ nō p̄t nisi inducere formā in materia. vt ostē ſuz ē. p motū āt celestē nō p̄t pduci multe formales sibiles nisi mediātib⁹ determiatis ꝑncipijs suppositis. sicut aialia q̄dā nō fiūt nisi ex semine. prima igit̄ institutio haz formaz ad q̄z pductionez nō sufficit motus celestis sine p̄existētia siliū formaz in specie oz q̄ sit a solo creāte. ¶Itē sicut dr in. iij. physi. idez ē mot⁹ localis ptis ⁊ totius. vt toti⁹ terre ⁊ vni⁹ glebe. ita mutatio gñatōnis ē eadē totius ⁊ ptis. ptes aūt hoz gñabiliū ⁊ corruptibiliū generāt acq̄rentes formas in actu a formis q̄ sunt in materia. nō aūt a formis extra materiā exñtib⁹. cū oporteat generās esse sile gñato. vt ꝓbat ph̄s in. vij. metha. neq̄z igit̄ totalis acq̄sitio formaz in materia p̄t fieri p motū ab aliqua suba separata cuiuslibet ē āgelus. ſz vel oz q̄ h̄ fiat mediāte agēte corporeo vl̄ creāte q̄ agit sine motu ¶Ad huc. sicut eē ē p̄mū in effectib⁹. ita rñdet ꝑme causeve ꝑpri⁹ effect⁹. eē āt ē p formā ⁊ non p materiā. p̄a igit̄ cālitas formaz maxie ē ꝑme cause attribuēda ¶Ām plius. cū oē agēs agat sibi sile ab illo acq̄rit effect⁹ formā cui p formā acq̄sitā sile. sicz dom⁹ in materia ab arte q̄ ē spēs dom⁹ in aīa. ſz oīa sile nō ē actus pri⁹ inq̄ntū h̄nt formas p q̄s fiūt in actu. ⁊ inq̄ntum formas appetūt diuinā silitudinē appetere dicūt. absurdū igit̄ ē dicere q̄ rez formatio ad aliū ptineat q̄z ad creatorē oīm rez. Et inde ē q̄ ad excludēdū istuz errorē Beñ. ꝑmo. Moyses posteq̄z dixerat cū in ꝑncipio celū ⁊ terrā creasse. subdidit quo oīa in ꝑpriaz spēs formādo distinxerat. ⁊ apl's dr Col. ꝑmo. q̄ in ipso cōdita sunt oñia vniuersa sive q̄ in celis sunt. sive q̄ in terris. sive visibilia sive inuisibilia

¶Q̄ distinctio rez non pcessit ex meritoz vel demeritoz diuersitate xliij.

QVnt superest ostēdere q̄ rez distinctio nō pcessit ex diuersis motib⁹ liberi arbitrij rōnaliū creaturaz. vt posuit Origenes in li. ꝑiarchō. volēs em̄ resistere antiq̄rū hereticoz obiectōib⁹ ⁊ erroribus. q̄ oñdere nitebāt diuersaz naturā boni ⁊ mali eē in rebus ex ꝑnijs actoribus ꝓpter multā distātiā inuētā tā i rebus naturalib⁹ q̄z in rebus hūanis. quā nulla merita pcessisse vidēt. s. q̄ corpa q̄dā sūt lucida. q̄dā obscura. q̄dā homines ex barbaris q̄dā ex x̄pianis nasc̄ coact⁹ ē ponere oēm diuersitatē in rebus iuctam ex diuersitate meritoz fm dei iusticiam pcessisse. Dicit em̄ q̄ deus ex sola sua bonitate ꝑmo oēs creaturas eq̄les pduxit ⁊ oīnes spūales ⁊ rōnales q̄ p libez arbitriū diuersimode sūt mote. quedā adherētes deo plus vel minus. quedam ab eo recedētes magis vel minus. ⁊ fm h̄ diuersi grad⁹ in substātijs spūalib⁹ ex diuina iusticia sunt subsecuti. vt q̄dā essent āgeli fm diuersos ordines. q̄daz aīe humane etiā fm diuersos status. q̄dā etiaz dēmones in statib⁹ diuersis. ⁊ ꝓpter diuersitatē rōnaliū creaturaz dicebat diuersitatez corpaliū creaturaz deum instituisse. vt nobiliorib⁹ corporib⁹ nobiliores spirituales substātie adiūgerēt vt diuersimode corpalis creatura spūaliū substantiaz diuersitati quibusdā

Falsa positio Origenis

Reprobat opiō filī Origenis p̄ā īprobaō.

modis alijs deseruiret. Hec āt opinio ē falsa manifeste ꝛuincit. q̄to em̄ aliq̄d ē melius in effectibꝰ, tāto est ꝑfectius in intentione agētis. optimū āt in rebꝰ creatis est perfectio vniuersi. que consistit in ordine distinctarū rez. in oīnibꝰ em̄ ꝑfectio totius ꝑmanet ꝑfectōi singulariū ptiū. igit̄ diuersitas rez. puenit nō ex diuersitate meritoꝝ. sz ex ꝓncipali intētione primi agentis

7 ¶ Adhuc. si oēs creature rōnales a ꝓncipio fuerūt eq̄les create oz dicere q̄ vna earꝝ in sua opatiōe ab alia nō dependet. qđ āt puenit ex ꝛcursu diuersaꝝ causarū quaꝝ vna ab alia nō dependeat ē casuale. igit̄ fm̄ predictā positionē talis distinctio z ordo rez ē casualis

3 qđ ē impossibile. vt supra oñsum ē. ¶ Amplius. qđ est alicui naturale nō acq̄rit ab eo p volūtatē. motº em̄ volūtatis siue liberi arbitrij ꝑsupponit existētiaz volētis ad quā eius naturalia exigunt. si igit̄ p motū liberi arbitrij acq̄situs ē diuersus gradus rōnaliū creaturaꝝ. nulli creature rōnali erit suus gradus naturalis sz accidētalis. hꝰ āt ē impossibile. cū em̄ dīa specifica sit vnicuiq̄ naturalis seq̄t q oēs sube rōnales create sint vnius spēi. s. āgeli dēmones z aīe hūane z aīe celestiū corpoꝝ. q̄ Origenes aīata ponebat. z hꝰ ē falsum. diuersitas actionū naturaliū declarat. non em̄ ē idē modus q̄ naturalr̄ itelligit itellectus hūanus. q̄ sensu z phātasia indiget. z itellectus āgelicus z aīa solis. nisi forte fingam⁹ āgelos z celestia corpora habere carnes z ossa z alias hmōi ptes ad hꝰ q pos sint organa sensuū habere. qđ ē absurdū. relinq̄t igit̄ q diuersitas subaꝝ itellectualiū nō ꝓseq̄t diuersita-

4 tē meritoꝝ q̄ sunt fm̄ motus liberi arbitrij. ¶ Adhuc si ea q̄ sunt naturalia nō acquirūt̄ p motū liberi arbitrij. aīam āt rōnalē tali corpi vniri si acq̄rit ei ꝓpter ꝑcedēs meritū vel demeritū fm̄ motū liberi arbitrij. seq̄tur q ꝛiūctio hui⁹ aīe ad hꝰ corpus nō sit natural' ergo nec ꝓpositū ē naturale. hō āt z sol fm̄ Origenē z astra sunt cōposita ex substātijs rōnalibꝰ z corpibꝰ talibꝰ. q̄ oīa hmōi q̄ sunt nobilissima inter corporeas

5 subas sunt ūnaturalia. ¶ Jtē si huic sube rōnali non cōuenit inq̄ztū ē talis suba huic corpi vniri. sed magis inq̄ztū ē sic merita huic corpi vniri. nō ē ei p se sz p accīs. ex his āt q̄ p accīs vniunt̄ non resultat aliq̄ spēs. qz nō fit ex eis vnū p se. nō em̄ ē aliq̄ spēs hō. albus vel hō vestit⁹. relinquit̄ igit̄ q hō nō sit aliq̄ spēs

6 nec sol nec luna nec aliq̄d hmōi ¶ Amplius. ea q̄ ad merita ꝓsequūt̄ pnt in melius vel in peius mutari. merita āt z demerita pnt augeri vel minui z ꝑcipue fm̄ Origenē q̄ dicebat liberū arbitriū cuiuslibet creature sp̄ē in vtrāq̄ ptē flexibile. si igit̄ aīa rōnalis hꝰ corpus ꝓsecuta ē ꝓpter ꝑcedēs meritū vel demeritū seq̄t q posset iteꝝ ꝛiūgi alteri corpi. z nō solū q aīa hūana assumat aliud corpⁿ humanū. sz etiam q assumat q̄nq̄z corpus sidereū. qđ ē fm̄ pitagoricas fabulas qualibet aīam qđlibet corpⁿ ingredi. hoc āt z fm̄ phīam apparet ee erroneū. fm̄ quā determinatis formis z motoribꝰ assignātur determinate materie z determinata mobilia z fm̄ fidē hereticuz. q̄ aīam in resurrectione idē corpus resumere ꝑdicat. qđ deponit.

¶ Preterea. cū multitudo sine diuersitate eē nō possit 7
si fuerūt a ꝓncipio creature rōnales in q̄dā multitudine ꝓstitute oportuit in eis aliquā diuersitatē fuisse. aliq̄d q̄ habuit vna earꝝ qđ nō habuit altera. z si hꝰ ex diuersitate meriti nō ꝑcedat. pari rōne nec fuit necesse. vt gradus diuersitas ex meritoꝝ diuersitate ꝓueniret. ¶ Jtē oīs distinctio aut ē fm̄ diuisionē q̄ti 8
tatis q̄ in solis corpibꝰ ē. vñ in substātijs ꝓmo creatis fm̄ Origenē eē nō potuit. aut fm̄ diuisionē formalē q̄ sine graduū diuersitate eē nō ꝑt. cū talis diuisio reducat ad ꝓuationē z formā. z sic oz q altera formaꝝ cōdiuisaꝝ sit melior z altera vilior. vñ fm̄ ph̄m spēs rez sunt sicut nūeri quoꝝ vn⁹ alteri addit aut minuit. sic igit̄ si fuerūt a ꝓncipio multe sube rōnales create oz q fuerit in eis gradus diuersitas. ¶ Jtē si crea- 9
ture rōnales sine corpibꝰ sbsistere pnt. nō fuit necessarium ꝓpter diuersa merita rōnaliū creaturaꝝ diuersitatē in natura corporali instituī. qz z sine diuersitate corpoꝝ poterat diuersus gradus in substātijs rōnalibꝰ inueniri. si āt creature rōnales sine corpibꝰ subsistere nō pnt. q̄a ꝓncipio sil' cū creatura rōnali ē etiaz creatura corpalis ꝛstituta. maior ē āt distātia corpal' creature ad spūalē q̄z spūaliū creaturaꝝ adinuicē. si igit̄ a ꝓncipio deus tā magnā distātiā in suis creaturis instituit absq̄ aliqbꝰ meritis ꝑcedētibꝰ nō oportuit merita diuersa ꝑcedere ad hꝰ q in diuersis gradibus creature rōnales ꝛstituerent. ¶ Adhuc. si diuersi- 10
tas creature corpalis rñdet diuersitati creature rōnalis pari rōne z vniformitati rōnaliū creaturaꝝ respōderet vniformitas nature corpal'. fuisset q̄ natura corporalis creata. etiā si diuersa merita rōnalis creature nō ꝑcessissent sz vniformis. fuisset igit̄ creata materia ꝓma q̄ ē oīnibꝰ corpibꝰ cōis. sz sub vna tm̄ forma. sz aūt in ipsa plures forme in poña. remāsisset igit̄ impfecta sola vna eius forma reducta in actu qđ nō est diuīe ꝓuenīes bonitati ¶ Jtē si diūsitas corpal' crea- 11
ture seq̄t diūsos motꝰ liberi arbitrij rōnal' creature obtebit dicere q cū q̄re ē tm̄ vnus sol in mūdo sit. quia tm̄ vna rōnalis creatura sic mota ē p liberū arbitriuz vt tali corpi mereat adiūgi. hꝰ āt fuit a casu. qz vna tm̄ sic ꝑccaret. ē igit̄ a casu q sit vnus sol in mūdo z nō ad necessitatē corpalis creature. ¶ Preterea. cū creatura 12
spūalis nō mereat descēdere nisi p ꝑcm̄. descēdit āt a sua sublimitate in q̄ inuisibilis ē p hꝰ q visibilibus corpibꝰ vnit. videt seq̄ q visibilia corpa sint eis adiūcta ꝓpter ꝑcm̄ qđ videt ꝓpinquū errori manicheorū ponentiū hec visibilia ex malo ꝓncipio processisse. Huicetiā opinioni autoritas sacre scripture manifeste ꝛtradicit q̄ in singulis opibꝰ visibiliū creaturarū tali mō loquēdi vtit⁹ Moyses. Vidēs deus q eēt bonū ꝛc. z postmodū de cūctis simul subiūgit Vidit

deus cūc.q̄ se.z erāt valde bona. Ex q̄ manifeste dat intelligi q̄ creature corporales z visibiles iō sūt facte q̄z bonū ē eas ee. qđ ē ꝓponū diuine bonitati z nō p/pter aliq̄ creaturaz rōnaliū merita vel pcta. Videt No. effectū Origenis aūt. Origenes nō ppēdisse. q̄ cū aliq̄d nō ex debito sz liberaliter dam⁹. nō ē ꝓra iusticiā. si inequalia damus. nulla diuersitate meritoz pēsata. cū retributō merētib⁹ debeat. de⁹ aūt vt supꝰ ostensum ē ex nullo debito sz ex mera liberalitate res in ee produxit. vñ diuersitas creaturaz diuersitatē meritoz nō ꝓsupponit Item cū bonū totiꝰ sit melioꝰ q̄z bonū ptiū singulariū. nō est optimū factoris diminuere bonū totiꝰ. vt aliq̄z partiū augeat bonitatē. nō em̄ edificator fundamēto tribuit eā bonitatē quā tribuit tecto. ne domum faciat ruinosam. factor igit̄ omīm de⁹ nō faceret totū vniuersū suo gñe optimū. si faceret oēs ptes eq̄les. q̄z multi gradꝰ bonitatis in vniuerso deessent. z sic eet ipfectū

¶ Que sit ꝑma cā distinctōis rez fm ꝑfectē xlv.

Jō p.q. 47.a.p.et.2 Jlla 2°.p². OStendi aūt ex predictis pt. q̄ sit vere ꝑma distinctōis rez cā. Cū em̄ oē agēs intēdat suā silitudinē in effectū inducere fm q̄ effectus capere pt. tāto hꝰ agit pfectius. q̄nto agēs pfectius ē. pz em̄ q̄ q̄nto aliq̄d ē calidius tāto facit magis calidū. z q̄nto ē aliꝰ melioz artifex. tāto formā artis pfectiꝰ inducit in materiā de⁹ aūt ē pfectissimus agēs. suā igit̄ silitudinē in rebꝰ creatis ad deū ptinebat iducere pfectissime q̄ntū nature create ꝓuenit. sz pfectā dei silitudinē nō pōt ꝓse qui res create fm vnā solā spēm creature. q̄z cū cā excedat effectū. qđ ē in cā simpliciter z vnite. in effectu inuenit cōpposite z multipliciter. nisi effectꝰ ptingat ad speciē cause. qđ in ꝓposito dici nō pt. nō em̄ creatura pt ee deo eq̄lis. optuit igit̄ ee multiplicitatē z varietatē in rebꝰ creatis ad hꝰ q̄ inueniret in eis dei silitudo perfecta fm modū suū ¶ Amplius. Sicut ea q̄ fiūt ex materia sūt in potētia materie passiua. ita q̄ fiūt ab agēte oz ee in potētia actiua agētis. nō aūt potētia passiua materie pfecte reduceret in actum. si ex materia fieret vnū tm̄ eoz ad q̄ materia ē in potētia. ergo si aliq̄s agēs cuiꝰ potētia ē ad plures effectꝰ faceret vnū illoz tm̄. potētia eiꝰ nō ita cōplete reduceret in actū. sic cū facit plura. p hꝰ aūt q̄ potētia actiua reducit in actuz effectꝰ ꝓsequant̄ p multa q̄z p vnū ¶ Adhuc. q̄nto aliq̄d in pluribꝰ ē deo sile. tāto pfectiꝰ ad eiꝰ silitudinē accedit. in deo aūt ē bonitas z diffusio bonitatis in alia. pfectiꝰ igit̄ accedit res creata ad dei silitudinē si nō solū bona ē. sed etiā ad bonitatē alioz agere pt. q̄z si solū in se bona eet. sicut silius ē soli qđ lucet z illuminat q̄z qđ lucz tm̄. nō aūt posset creatura ad bonitatē alteriꝰ creature agere nisi esset in rebꝰ creatis pluralitas z ineq̄litas. q̄z agēs ē aliud a patiēte z honorabiliꝰ eo. optuit igit̄ ad hꝰ q̄ in creaturis esset pfecta dei imitatio q̄ diuersi gradꝰ in creaturis inuenirent. ¶ Itē. plura bona vno bono finito sūt meliora. habet em̄ hꝰ z adhuc ampliꝰ. oīs aūt creature bonitas finita ē est em̄ deficiēs ab infinita dei bonitate. pfectius est igit̄ vniuersum creaturaz si sunt plures q̄z si eet vnꝰ tm̄ gradus rez. summo aūt bono ꝓpetit facere qđ meliꝰ ē q̄ ꝓuenies ei fuit. vt plures faceret creaturaz gradus ¶ Adhuc. bonitas spēi excedit bonitatē indiuidui sicut formale id qđ ē materiale. magis igit̄ addit ad bonitatē vniuersi multitudo spēz q̄z multitudo idiuiduoz in vna spē. ē igit̄ ad pfectōnem vniuersi ptinēs. nō solū q̄ multa sunt idiuidua. sz q̄ sunt etiā diuerse rez spēs. z p ōnīs diuersi gradꝰ in rebꝰ ¶ Item oē qđ agit p intellectū repsentat spēm sui intellectꝰ in re facta. sic em̄ agēs sibi p artē facit sile. deꝰ aūt fecit creaturā vt agēs p intellectū z nō p necessitatē nature. vt supꝰ ostensum ē. spēs igit̄ intellectꝰ diuini repītant̄ in creatura p ipm facta. intellectꝰ aūt multa intelligēs nō sufficiēter repītat̄ in vno tm̄. cū igit̄ intellectꝰ diuinꝰ multa intelligat. vt in ꝑmo ꝓbatū ē. pfectiꝰ seipm repsentat. si plures vniuersoz graduū creaturas pduceret. q̄z si vnū tm̄ pduxisset. ¶ Amplius. opi a summo bono artifice facto nō debuit deesse summa pfectō. sz bonū ordinis diuersoz ē meliꝰ q̄libet illoz ordinatorū p se sumpto. est em̄ formale respectu singulariū sicut pfectio totiꝰ respectu ptiū. nō debuit g̃ bonū ordinis operi dei deē. hꝰ aūt bonū eē nō posset. si diuersitas z ineq̄litas creaturaz nō fuisset. est igit̄ diuersitas z ineq̄litas in rebꝰ creatis nō a casu. nō ꝓpter materie diuersitatē. nō ꝓpter interuētū aliquaz causaz vel meritoz. sz ex ꝓpria dei intētōe pfectōem creature dare volētis q̄lē possibile erat eā habere. ¶ Hinc ē qđ dr Beñ. ꝑ. Vidit deꝰ cūcta q̄ fecerat. z erāt valde bona. cū de singulis dixisset q̄ sunt bona. q̄z singula q̄dē sunt in suis naturis bona. simul aūt oīa valde bona ꝓpter ordinē vniuersi. q̄ est vltima z nobilissima perfectio in rebus

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

Confirmat

¶ Q̄ oportuit ad pfectōem vniuersi aliq̄s creaturas intellectuales esse xlvi

Jō.b.tho. j p.q.50.a.p Jlla 2°.p¹. THa igitur existente cā diuersitatis in rebꝰ. restat nūc de ipsis rebꝰ distinctis ꝓsequi q̄ntū ad fidei veritatē ptinet. qđ erat tertiū a nob ꝓpositoz. z oñdem⁹ ꝑmo q̄ ex diuina dispōne pfectiōem rebꝰ creatis fm suū modū optimū assignāte. ꝓuīs fuit q̄ qđā creature intellectuales fierēt in summo rez ꝗtice ꝓstitute. tūc em̄ effectꝰ maxime pfectus ē qñ in suū redit ꝓncipiū vñ z circulus inter oēs figuras. z motus circularis inter oēs motus ē maxime pfectꝰ. q̄z in eis ad ꝓnci/

piū reditur. ad hoc igit̄ q̄ vniuersam creaturaz vlti
mā pfectōem ꝓsequat. oz creaturas ad suū redire ꝑn
cipiū. redeunt aūt ad suū ꝑncipiū singule z omnes
creature. inq̄tū sui ꝑncipij silit̄udinē gerunt fm suū
ee z suā naturā in q̄bo quādā pfectōem habēt sicut z
oīes effectus tūc maxime pfecti sunt. q̄n maxime si
milant̄ cause agēti. vt domus q̄n maxime similat̄ ar
ti. z ignis q̄n maxime silat̄ generanti. cū igit̄ intelle
ctus dei creaturaz ꝓductionis p̄ncipiū sit. vt supꝑ
ostēsum ē. necesse fuit ad creaturaz pfectōem. q̄ ali
2. que creature essent intellegētes ¶ Ampli⁹. pfectio se
cūda in rebo addit supra p̄mā pfectōem. sicut aūt ee
z natura rei ꝓsideraī fm p̄mā pfectionē. ita operatō
scōm pfectionē scōam. oportuit igit̄ ad ꝓsummatā
vniuersi pfectionē ee aliquas creaturas. q̄ in deum
redirēt. nō solū fm nature silitudinē sed etiā p ope
rationē q̄ quidē nō ꝑt ee nisi p actū intellect⁹ z volū
tatis. q̄z nec ipe de⁹ aliter erga seipm opatōem habet.
oportuit igit̄ ad pfectionē optimā vniuersi ee aliq̄s
3. creaturas intellectuales ¶ Adhuc. Hoc q̄ pfecte di
uine bonitatis repsentatio p creaturas fieret. oportu
it vt supra ostēsum ē nō solū q̄ res bone fierēt. sz etiā
q̄ ad aliorz bonitatē agerent. assimilat̄ aūt pfecte ali
quid alteri in agēdo. q̄n nō solum ē eadē ſpecies ac
tōnis. sz etiā idē mod⁹ agēdi. oportuit igit̄ ad sum
mā rez pfectionē q̄ essent alique creature q̄ agerent
hoc mō quo deus agit. ostēsum est aūt supra q̄ deus
agit p intellectū z volūtatē. oportuit igit̄ aliquas cre
4 aturas ee intelligētes z volētes. ¶ Ampli⁹. silitudo
effectus ad causam agētē attēdit fm formā effectus
qui ꝑexistit in agēte. agēs em̄ agit sibi sile in forma
fm quā agit. forma aūt agētis recipit q̄dē in effectu
q̄nq̄z fm eūdē modū essendi quo est in agente. sicut
forma ignis generātis. q̄nq̄z ꝺo fm alium modū essen
di. sicut forma domus que ē intelligibiliter in mente
artificis recipit materialiter in domo q̄ est extra ani
mā. ꝑz igit̄ pfectiorē ee p̄mā silitudinē q̄z scōam. p
fectio aūt vniuersitatis creaturaz ꝓsistit in silitudi
ne ad deū. sicut etiā pfectio cuiuslibet effectus in sili
tudine ad cām agētē. requirit igit̄ summa vniuersi pfe
ctio. nō solū scōam assilatōnē creature ad deū. sz etiā
p̄mā q̄tum possibile ē. forma aūt p quā de⁹ agit crea
turā ē forma intelligibilis in ipo. ē em̄ agēs p intel
lectū. vt supra ostēsum ē. oz igit̄ ad summā pfectio
nē vniuersi ee aliquas creaturas in q̄bo scōm ee intel
ligibile forma diuini intellectus exprimat. z hoc est
5 ee creaturas fm suā naturā intellectuales. ¶ Jtē. ad
p ductōnē creaturaz nihil aliud mouet deū nisi sua
bonitas quā rebo aliis cōicare voluit fm modū assi
milatōis ad ipm. vt ex dictis ꝑz. silitudo aūt vnius
Dilli. bimē inuenit̄ in altero dupl̄r. Uno mō q̄tū ad ee nature
j sicut silitudo caloris ignei ē in re calefacta p ignem.
2 Allio mō fm cognitōez. sicut silitudo ignis ē in visu
vel tactu. Ad hoc igit̄ q̄ silitudo dei pfecte eet in re
bus modis possibilibo oportuit q̄ diuina bonitas re
bus p silitudinē cōicaret nō solū in essendo sz etiaz
cognoscēdo. cognoscere aūt diuinā bonitatē solus in
tellectus ꝑt. oportuit igit̄ ee creaturas intellectuales.
¶ Adhuc. Jn oibo decēter ordinatis habitudo secū 6
doz ad vltima imitat̄ habitudinē p̄mi ad oīa scōa z
vltima. sz q̄nq̄z deficiēter. oīsium ē aūt q̄ de⁹ in se oēs
creaturas cōphēdit. z hoc repñtat̄ in corporalibo cre
aturis. sz p aliū modū. sp em̄ inuenit superi⁹ corpus
cōphēdēs z ꝓtinēs inferi⁹. tm̄ fm extēsionē q̄ntitatis.
cū deus oēs creaturas simplici mō z nō q̄ntitatis ex
tēsione ꝓtineat. Ut igit̄ nec in h̄ mō ꝓtinēdi dei imi
tatio creaturis deesset. facte sunt creature intellectua
les q̄ creaturas corpales ꝓtinerēt nō extēsione q̄ntita
tis sz simpl̄r p modū intelligibilē. nā q̄d itelligit est
in itelligēte. z ei⁹ intellectuali opatōe ꝓphēdit

¶ Q̄ subē itellectuales sūt volētes xlvij

HIs aūt substanti- Jō. p⁹. p. q.
as intellectuales nece ē ee volētes. Jnest 59. ar. p̄mo
em̄ oīb⁹ appetitus boni. cū bonū sit q̄d Jsta 2ª p⁹
oīa appetūt vt ph̄i tradūt. h̄moi aūt appetit⁹ in his q̄
dē q̄ cognitōe carēt dr naturalis appetit⁹. sicut dr q̄
lapis appetit ee deorsuz. in his aūt q̄ cognitōem sen
sitiuā h̄nt dr appetitus aialis q̄ diuidit in ꝓcupiscibi
lē z irascibilē. in his ꝺo q̄ intelligūt dr appetit⁹ in
tellectualis seu rōnalis qui ē volūtas. substātie igit̄
intellectuales create h̄nt volūtatē ¶ Adhuc. Jd q̄d ē
p aliud. reducit̄ ad id q̄d ē p se tanq̄z in ꝑus. vñz fm 2.
ph̄m in. viij. ph̄icoz. mota ab alio reducunt̄ in p̄ma
mouētia seipa. in syllogisimis etiā ꝓclusiones q̄ sunt
note ex aliis reducūt̄ in p̄ma p̄ncipia q̄ sunt nota p
seipa. inueniunt̄ aūt in substātijs creatis q̄dā q̄ non
agūt seipa ad operādū. sz agūt̄ vi nature sicut iaiata
plāte z aialia bruta. nō em̄ ē in eis agere z nō agere
optz g̃ q̄ fiat reductio ad alia p̄ma q̄ seipa agant ad
operādū. p̄ma aūt in rebo creatis sunt subē itellectua
les. vt supꝑ oīsum ē. he igit̄ subē se agūt ad operādū.
hoc aūt ē ꝓpriū volūtatis. p quā substātia aliqua ē
domina sui actus. vtpote in ipa exīs agere z nō age
re. subē igit̄ intellectuales create h̄nt volūtatē ¶ Am
pli⁹. p̄ncipiū cuiuslibet opatōis ē forma p quā ali 3
q̄d ē actu. cū oīe agēs agat inq̄tū ē actu. oz igit̄ q̄
fm modū forme sit modus opatōis ꝓportionatus formam
forma igit̄ q̄ nō ē ab ipo agēte p formā causat opera
tōem cui⁹ agēs nō ē dñs. si qua ꝺo fuerit forma q̄ sit
ab eo. q̄ p ipam operat. etiā ꝓportionatis opatiōis dominiū
habebit. forme aūt naturales ex q̄bo sequunt̄ motus
z opationes naturales non sunt ab his quoz sunt
forme sz ab exterioribo agētibo totaliter. cū p formaz
naturalē vnūquodq̄ habeat ee in sua natura. nihil
aūt potest sibi ee causa essendi. z ideo que mouētur

naturaliter nō mouēt seipa. nō em̄ graue mouet seip sum ꝛc. sed generās qđ ꝛcdit ei formā In aīa/ lib⁹ etiā brutis forme sensate vel imaginate mouen/ tes nō sunt adimēte ab ipsis aīalib⁹ brutis. sz sunt recepte in eis ab exterioꝛib⁹ sensibilibus q̄ in sensuz agūt ⁊ dijudicate p naturalē estimatōem. vñ lz quo dā mō dicanť mouere seipa inq̄ztū coꝛ vna pars est mouēs ⁊ alia ē mota. tñ ipm mouere nō ē eis ex seip sis. sed partim ex exterioꝛib⁹ sensatis ⁊ partim a na/ tura. inq̄ztū em̄ appetitus mouet mēbra. dicunť seip sa mouere. qđ hnt sup̄ inaīata ⁊ plātas. inq̄ztū vero ipm appetere seq̄t ꝛcceitate in eis ex formis acceptz p sensum ⁊ iudiciū naturalis estimatiōis nō sibi sz cā q̄ moueanť. vñ nō hnt dñium sui actus. forma āt intellecta p quā suba intellectualis operať est ab ipo intellectu. vtpote p ipm ꝛcepta ⁊ quodāmō excogi/ tata. vt pz ꝛcforma artis. quā artifex ꝛcipit ⁊ excogitat. ⁊ p eā operať. subsťātie igiť intellectuales seip/ sas agūt ad operādū vt habētes sue opatōis domi/
4 niū. habēt igiť volūtatē ¶ Itē. Actiuū oz ee ꝓportionatū passiuo ⁊ motiuū mobili. sz in habētib⁹ cogni tōem vis apphēsiua se hz ad appetitiuā. sicut moti/ uum ad mobile. nā comphēsum p sensum vel ima/ ginatōem intellectū mouet appetitū intellectualem vel aīalē. apphēsio aūt intellectiua nō ꝛcterminatur ad q̄dā sed ē oīm. vñ ⁊ ꝛc intellectu possibili phs dť in. iij. ꝛc aīa q̄ ē quo ē oīa fieri. appetitꝰ igiť intellectu/ alis subē ē ad oīa se hns. h aūt ē ꝓpriū volūtatis vt ad oīa se habeat. vñ ⁊ in. iij. ethico. phs dť q̄ ē possibi lium ⁊ impossibiliū. subsťātie igiť intellectuales hą bent voluntatem.

¶ Q̄ subsťātie intellectuales sunt liberi arbitrij in agendo xlviij.

Jō.b. tho. j p. q. 59. ar. 3 Jsta 2°. p². 1

Ꞓ Hoc autem appa ret q̄ p̄dicte subsťātie sunt liberi arbitrij in operādo. Q̄ em̄ arbitrio agāt manifestū ē ex eo q̄ p cognitōem intellectiuā iudiciū hnt ꝛc ope rādis. libertatem aūt ncce ē eas habere. si hnt dñium sui actus. vt oīum ē. sunt igiť p̄dicte suba liberi ar/
2. bitrij in agēdo ¶ Itē. libez ē. qđ sui cā ē. qđ g̃ nō ē si bi cā agēdi. nō ē libez in agēdo. q̄cūq aūt nō mouēť neq agūt nisi ab alijs mota. nō sunt sibipsis cā agē di. sola g̃ mouētia seipa libertatē in agēdo hnt. ⁊ hec sola iudicio agunt. nā mouēs seipm diuidiť in mo/ uēs ⁊ motū. motus aūt ē appetitus ab intellectu vl fantasia aut sensu. motus q̄q ē iudicare. hoꝛ igitur hec sola libere iudi āt. q̄cūq in iudicādo seipa mo/ uēt. nulla āt potētia iudicās seipam ad iudicādum mouet. nisi sup̄ actum suū reflectať. oz em̄ si se ad iu/ dicādū agit. q̄ suū iudiciū cognoscat. qđ q̄dē solius intellectꝰ ē. sunt igiť aīalia irronalia q̄dā mō liberi q̄ dē motus suę actōis nō āt liberi iudicij. inaīata aūt que solū ab alijs mouēť. neq libere actōis sunt aūt motus. intellectualia ꝙo nō solū actōis sz etiā liberi iudicij. qđ ē libez arbitriū hꝫ ꝛc ¶ Adhuc. forma 3
apphēsa ē ꝓncipiū mouēs fm q̄ apphēdiť sub rōne boni vel ꝙueniētis. actio em̄ exterioꝛ in mouētib⁹ se/ ipa ꝓcedit ex iudicio q̄ iudicať aliq̄d ee bonū vel cō ueniēs p formā p̄dictā. si igiť iudicās ad iudicandū seipm moueat. oz q̄ p aliquā altioꝛē formā apphen/ sam se moueat ad iudicādū. q̄ qđē ee nō pt. nisi ipsa rō boni vel ꝙueniētis p quā ꝛc q̄libet ꝛcterminato bo no vel ꝙueniēti iudicať. illa igiť sola se ad iudicādū mouēt. q̄ cōem boni vel ꝙueniētis rōnē apphēdunt. hec aūt sunt sola intellectualia. sola igiť intellectua lia se nō solū ad agēdū sz etiā ad iudicādū mouent. sola igiť ipa sunt libera in iudicādo. qđ ē libez arbi triū hꝫ ꝛc ¶ Amplių. A ꝛceptōe vniuersali nō seq̄t 4
motus ⁊ actio nisi mediāte particulari apphēsione. eo q̄ motus ⁊ actio erga particularia ē. intellectꝰ aūt naturaliter ē vniuersaliū apphēsiuus. ad h igiť q̄ ex apphēsione intellectꝰ sequať motus aut q̄cūq actio oz q̄ vis intellectꝰ ꝛceptio applicēť ad particula/ ria. sed vt ꝛc ꝙtinet in potētia multa pticularia. pt igiť applicatio ꝛceptōis intellectualis fieri ad plura ⁊ di uersa. iudiciū igiť intellectꝰ ꝛc agibilib⁹ nō ē ꝛcterminatū ad vnū tm. hnt igiť oīa intellectualia libez arbi/ triū. ¶ Prete. Judicij libertate carēt aliq̄ vel ꝓpter h 5
q̄ nullū hnt iudiciū. sicut q̄ cognitōne carēt. vt lapi/ des ⁊ plāte. vel qz hnt iudiciū a natura ꝛcterminatū ad vnū sicut irronalia aīalia. naturali em̄ estimatōe iudicat ouis lupū sibi nociuū. ⁊ ex h iudicio fugit ip sum. sil' āt in alijs. q̄cūq igiť hnt iudiciū ꝛc agēdis nō ꝛcterminatū ad vnū a natura. ncce ē libez arbitri um ee. hmōi āt sunt oīa intellectualia. intellectꝰ em̄ ap phēdit nō solū h vel illud bonū. sz ipm bonū cōe. vñ cū intellectꝰ p formā apphēsam moueat volūtatē. in oīb⁹ aūt mouēs ⁊ motū oz ee ꝓportionata. volūtas subē intellectualis nō erit ꝛcterminata a natura nisi ad bonū cōe. q̄cq̄d igiť offerť sibi sub rōne boni po/ terit volūtas inclinari in illud nulla ꝛcterminatōne naturali in ꝛcrariū phibēte. oīa igiť intellectualia li/ berā volūtatē hnt ex iudicio intellectus veniētē. qđ est libez arbitriū hꝫ ꝛc. qđ diffiniť libez ꝛc rōne iudiciū

ꝛcfi. lib⁹ arbi

¶ Q̄ suba intellectual' nō sit corpus xlix

Jō p³. p. q. 50. ar. pmo Jsta 2°. p³

Ex premissis autem oñdiť q̄ nulla suba intellectualis ē corpꝰ. Nullū em̄ corpꝰ inueniť aliq̄d ꝙtinere ni/ si p cōmēsuratōem q̄titatis. vñ ⁊ si se toto totū ali/ q̄d ꝙtinet. ⁊ partē pte ꝙtinet. maioꝛē q̄dē maioꝛe mi noꝛē āt minoꝛe. intellectꝰ āt nō apphēdit rē aliquā intel lectā p aliquā q̄titatis ꝙmēsuratōem. cū se toto intel ligat ⁊ cōphēdat totū ⁊ pte maioꝛa in q̄titate ⁊ mi noꝛa. nulla igiť suba intelligēs ē corpꝰ ¶ Amplių nul/ 2.

lū corpus pt alterius corpis formā substātialē recipere nisi p corruptōnem suā formā amittat. intellect⁹ aūt nō corrūpit. sed magis pficit. p hoc q recipit formas oīm corpor. pficit eā intelligēdo. intelligit āt fm q hz in se formas intellector. nulla igit suba intellectu alis ē corpus ¶ Adhuc. Principiū diuersitatis indiuiduor eiusdē speī ē diuisio materie fm q̄titatē. forma eī hui⁹ ignis a forma illi⁹ ignis nō differt. nisi p hoc q ē in diuersis ptib⁹. in q̄s materia diuidit. nec aliter q̄z diuisione q̄titatis sine q̄ suba ē indiuisibilis. qd aūt recipit in corpe. recipit in eo fm q̄titatis diuisionē. g forma nō recipit in corpe nisi vt indiuiduata. si igit intellectus esset corpus. forme rez intelligibiles nō reciperent in eo nisi vt indiuiduate. intelligit aūt intellect⁹ res p formas earū q̄s penes se hz. nō g intellectus intelligit vlia. sz solū particularia. qd pz esse falsum. nullus igit intellect⁹ ē corp⁹ ¶ Itē Nihil agit nisi fm suā spēm. eo q forma ē pncipiū agēdi in vnoquoq;. si igit intellect⁹ sit corpus. actio eius ordinē corpor nō excedet. nō igit intelligit nisi corpora. hoc aūt pz ee falsum. intelligim⁹ eī multa q̄ non sunt corpa. intellect⁹ igit nō ē corp⁹ ¶ Adhuc. si substātia intelligēs ē corpus. aut ē finitū aut infinitū. corpus āt ee infinitū actu ē impossibile. vt in physicis p bat. est igit finitū corpus. si corpus ee ponit. hoc aūt ē impossibile. in nullo eī corpe finito pt ee potētia infinita. vt supp batū ē. potētia āt intellectus ē qdam nō infinita in intelligēdo. in infinitū eī intelligit spēs numeror augēdo. et silr spēs figurar et pportionum cognoscit etiā vlc qō ē ptute infinitū fm sinū ambitū. ptinet eī indiuidua q̄ sunt potētia infinita. nō est igit intellectus corp⁹. ¶ Ampli⁹. Impossibile ē duo corpa se iuicē ptinere. cū ptinēs excedat ptētū. duo aūt intellect⁹ se inuicē ptinēt. et cōphēdūt. dū vn⁹ alium intelligit. intellectus igit nō est corp⁹ ¶ Itē Nullius corpis actio reflectit supra agētē. ostensum ē eī in physicis. q nullū corpus a semetipo mouet nisi fm ptem. ita. s. q vna ps eius sit mouēs. alia mota. intellectus aūt supra seipm agēdo reflectit. intelligit eī seipm nō solū fm ptē sed fm totū. nō ē igit corpus ¶ Adhuc. Actus corpis ad actōez nō terminat. nec mot⁹ ad motū. vt in physicis pbatū ē. actio āt suba intelligētis ad actōnem terminat. intellect⁹ eī sicut intelligit rē. ita intelligit se intelligere. et sic in infinitū. Confirmat suba igit intellect⁹ nō ē corpus ¶ Hinc ē q sacra scriptura subas intellectuales spūs noīat. p quē modū solit deū incorporeū noīare fm illud Jo. iiij. Deus spūs ē. dr āt Sap. vij. Est āt in illa. s. diuina sapiētia spūs intelligētie. q capiat oēs spūs intelligibiles. Per Error exclu hoc aūt excludit error antiq̄or naturaliū. q nullā subaz nisi corporeā ee ponebāt. vn et aiam credebāt ee corpus vel ignē vel aerē vel aquā vel aliqd hmōi. quā q dē opinionē in fide xpiana qdā iducere conati sūt dicētes aiaz ee corp⁹ effigiatū. sic corp⁹ exteri⁹ figuratū.

¶ Q̄ substātie intellectuales sunt immateriales

Ex hac autē apparet

q sube intellectuales sunt immateriales. Unūqdq; em̄ ex materia et forma cōpositū est corpus. diuersas em̄ formas materia non nisi fm diuersas ptes recipe pt. q qdē diuersitas ptiū in materia ee nō pt. nisi fm q p dimēsiones in materia exītes vna cōis materia in plures dividit. subtracta em̄ q̄titate suba indiuisibilis ē. oīsum ē aūt q nulla suba intelligēs ē corp⁹. relinq̄t igit q nō sit ex materia et forma cōposita ¶ Ampli⁹. Sicut hō nō ē sine hoc hoīe. ita materia nō est sine hac materia. q̄d igit in rebus ē subsistēs ex materia et forma cōpositū. ē cōpositū ex materia et forma idiuiduali. intellect⁹ aūt nō pt ee cōposit⁹ ex materia et forma idiuiduali. spēs em̄ rerū intellectar fiūt intelligibiles actu p hoc q a materia indiuiduali abstrahūt fm āt q sunt intelligibiles actu fiūt vnū cū intellectu. vn et intellectū oz ee absq; materia idiuiduali. nō ē igit suba intelligēs ex materia et forma cōposita ¶ Adhuc. Actio cuiuslibet ex materia et forma cōpositi nō ē tm̄ forme nec tm̄ materie sz cōpositi. cui⁹ em̄ ē agere cui⁹ ē ee. ee aūt ē cōpositi p formā vndez cōpositum p formam agit. si igitur suba intelligēs sit cōposita ex materia et forma. intelligere erit ipsius cōpositi. act⁹ aūt terminat ad aliqd sile agēti. vn et cōpositū generās nō gnat formā sz cōpositū. si igitur intelligere sit actio cōpositi nō intelliget nec materia nec forma sz tm̄ cōpositū. hoc aūt pz ee falsum. nō ē igit suba intelligēs cōposita ex materia et forma ¶ Itē Forme rez sensibiliū pfect⁹ ee hūt in intellectu q̄z in rebus sensibilibus. sunt em̄ simpliciores et ad plura se extēdētes. p vnā em̄ formā hoīs intelligibilē. oēs hoīes intellect⁹ cognoscit. forma āt pfecte in materia exīs facit ee actu tale. s. vel ignē vel coloratū. si āt nō faciat aliqd ee tale ē ipfecte in illo. sicut forma caloris in aere vt indeferēte. et sicut motus pmi agētis in īstrumēto. si igit intellect⁹ sit ex materia et forma cōposit⁹. forme rez intellectar facient intellectū ee actu talis nature q̄lis ē qd intelligit. et sic seqt error Empedoclis q̄ dicebat q ignē igne cognoscit aīa. et terram terra et sic de aliis. qd pz ee incōueniēs. nō ē igit suba intelligens cōposita ex materia et forma ¶ Pre. Oīe qd ē in aliq̄ ē in eo p modū recipientis. si igit intellect⁹ sit cōpositus ex materia et forma. formerez erūt in intellectu materialr sic sunt extra aīam. sicut igit extra aīam non sūt intelligibiles actu. ita nec exītes in intellectu ¶ Itē Forme ctrarior fm ee qd hūt in materia sūt ōrie. vn et se inuicē expellūt. fm āt q sūt in intellectu nō sūt ōrie sz vnū ōrior ē rō intelligibil alteri⁹. qz vnū p aliud cognoscit. nō igit hūt ee materiale in intellectu. g intellect⁹ nō ē cōpositus ex materia et forma ¶ Adhuc. materia nō recipit aliquā formā de nouo nisi p motum

Jō. b. tho. j p. q. 50. a. 2. Jō. 2. sēp. d 3. ar. p. Jsta 2° p³.

vel mutationē. intellectus aūt nō mouet̄ p ꝫ q recipit formas. ſz magis q̄eſcēs pficit̄ z intelligit. ipedit̄ aūt in ītelligēdo p motū. nō igit̄ recipiūt̄ forme in intellectu ſicut in materia vel in re materiali. vñ ptz q ſube intelligētes ımateriales ſt̄ ſicut z in corpe.

Confirmat̄ ¶ Hinc ē q Dio. dt. iiij. c. de diui. no. Propter diuine bonitat̄ radios ſubſtiterūt ītellectuales oēs ſube q ſicut incorpales z immateriales oēs intelligūt.

¶ Q̄ ſube intellectuales nō ſunt forme materiales ſed ſubſiſtētes Li.

Ista p°. p². LOr eadem oſtēditur

1. q nature ītellectuales ſt̄ forme ſubſiſtentes nō aūt exīntes in materia q̄ſi ē earuz a materia dependeat. Forme eīm ſm ſe a materia dependētes nō ipe ꝓprie hūt eſſe ſz cōpoſita p ipas. ſi igit̄ nature intellectuales eſſent hmōi forme. ſeqūret̄ q habuerēt ē materiale. ſicut z ſi eēnt ex materia z forma cōpoſite ¶ Adhuc. Forme q̄ p ſe nō ſubſiſtūt. nō pūt p ſe agere. agūt aūt ꝓpoſita p eas. ſi igit̄ nature intellectuales hmōi forme eſſent. ſeqūret̄ q nō intelligerēt ſz cōpoſita ex eis z materia. z ſic intellectus eēt ꝓpoſit⁹ ex materia z forma. qd̄ eſt ipoſſibile. vt oñſum ē.

3. ¶ Ampli⁹. Si intellect⁹ eſſet forma in materia z nō p ſe ſubſiſtēs. ſeqūret̄ q id qd̄ recipit̄ in ītellectu. recipere ret̄ in materia. huiuſmodi enim forme que habent eſſe in materia obligatū nō recipiūt aliq̄d qd̄ in materia nō recipiat̄. cū igit̄ receptio formaz in ītellectu nō ſit receptio formaz in materia. ipoſſibile ē q ītellectus ſit forma materialis ¶ Preterea. Dicere q intellect⁹ ſit forma nō ſubſiſtēs ſz materie immerſa idē eſt ſm rē. acſi dicat̄ q ītellect⁹ ſit cōpoſitus ex materia z forma. differt aūt ſolū ſm nomē. nā ꝑmo mō dicerēt intellect⁹ forma ipa ꝓpoſiti. Sedo ꝑo mō dicerēt intellect⁹ ipm ꝓpoſitū. ſi igit̄ fallum ē intellectuz eē ꝓpoſitū ex materia z forma. falluz erit̄ q ſit forma nō ſubſiſtēs ſed materialis

4 ¶ Q̄ in ſubſtātijs ıntellectualib⁹ creatis differt eſſe z quod eſt Lij

Ista p°. p². IDu eſt aūt opinan

1. dū q q̄nis ſube ītellectuales nō ſint corpee nec ex materia z forma ꝓpoſite nec in materia exīntes ſicut forme materiales. q ꝓpter ꝫ diuine ſimplicitati adeqūret̄. Inuenit̄ eīm in eis aliq̄ cōpoſitio ex eo q nō ē idē in eis eē z qd̄ eſt. ſi eīm eē ē ſubſiſtēs. nihil pter ipm eē ei adiūgit̄. q̄ etiā in his q̄rū eē nō ē ſubſiſtēs. qd̄ ineſt exīnti pter eē ei⁹. eſt qdē exīnti vnitū. nō aūt ē vnū cū eē ei⁹ niſi p accīs inq̄ztū eſt vnū ſubiectū hūs eē. z id qd̄ eſt pter eē. ſicut ꝑz q ſorti pter ſuū eē ſubſtātiale ineſt albū. qd̄ q̄dem diuerſum eſt ab eius eē ſubſtātiali. nō eīm eſt idē eē ſortem z eē album niſi per accidēs. ſi igitur nō ſit eſſe in aliqua ſubſtantia nō remanebit aliquis modus in quo poſſit ei vniri illud qd̄ eſt preter eſſe. eē aūt inq̄ztum ē eſſe nō ꝓt eē diuerſum. ꝓt aūt diuerſificari per aliquid iq̄d ē pter eſſe. ſicut eē lapidis ē aliud ab eſſe hois. illud igitur qd̄ ē ſubſiſtēs nō ꝓt eē niſi vnum tantū. oſtēſum ē aūt q deus ē ſuū eē. ſubſiſtens. nihil igitur aliud pter ipſum ꝓt eē ſuū eē. oportz igitur in oīi ſubſtantia que ē pter ipſum aliud eē ipſam ſubſtātiam. z aliud eius eē ¶ Ampli⁹. Natura cōmunis ſi ſeparata ıntelligat̄. nō poteſt eē niſi vna. q̄nis habentes naturā illā plures poſſint inueniri. ſi eīm natura aīalis p ſe ſeparata ſubſiſteret nō haberz ea q̄ ſunt hois. vel que ſunt bouis. iā eīm nō eſſet aīal tm̄. ſed homo vel bos. remotis aūt differētijs conſtitutiuis ſpeciez remanet natura generis indiuiſa. q̄ eadē differentie que ſunt cōſtitutiue ſpeciez. ſunt diuiſiue generis. ſic igitur ſi hoc ipſum qd̄ eſt eē ſit cōe ſicut genus. eē ſeparatum per ſe ſubſiſtēs non poteſt eſſe niſi vnum. ſi vero nō diuidatur in differētijs ſicut gen⁹ ſed per hoc qd̄ eſt huius vel illius eē. tam habet magis eē verum. qd̄ non poteſt eē per ſe exiſtēs niſi vnū relinquitur igitur q cum deus ſit eē ſubſiſtēs. nihil aliud pter ipſum ē ſuū eē ¶ Adhuc. Impoſſibile ē q 3. ſit duplex eē omnino infinitū. eē eīm qd̄ omnino ē infinitum omnē perfectionē eſſendi comꝓhendit. z ſic ſi duobus talis adeſſet infinitas. non inueniret quo vnum ſub altero differret. eē autē ſubſiſtēs oportz eē infinitum. q̄ non terminatur aliquo recipiente. impoſſibile ē igitur eē aliquod eē ſubſiſtēs pter primum 4 ¶ Itē. Si ſit aliquod eē per ſe ſubſiſtēs. nihil competit ei niſi qd̄ ē entis inq̄ztum ē ens. qd̄ eīm dicitur de aliquo nō inq̄ztum huiuſmodi nō conuenit ei niſi per accidēs ratione ſubiecti. vnde ſi ſeparatim a ſubiecto ponatur. nullo modo ei competit. eē autem ab alio cauſatum nō competit enti inq̄ztum eſt ens. alſ omne ens eſſet ab alio cauſatū. z ſic oporterz procedere in īfinitū in cauſis. qd̄ ē impoſſibile. vt ſupra oſtēſum ē. illud igitur eē qd̄ ē ens ſubſiſtēs oportz q ſit non cauſatū. nullum igitur ens cauſatum ē ſuuz eē ¶ Ampli⁹. Subſtantia vniuſcuiuſq̄ ē ens per ſe z non per aliud. vnde eē lucidum actu nō ē de ſubſtantia aeris. quia ē ei per aliud. ſed cuiuſlibet rei create ſuum eē eſt ei per aliud. alias non eſſet creatum. nullius igitur ſubſtantie creatū ſuum eē eſt ſua ſubſtantia 6 ¶ Item Cum oīe agēs agat inq̄ztum ē actu primo agēti qd̄ eſt perfectiſſimū competit eē in actu perfectiſſimo modo. tanto autē aliquid ē perfectius in actu q̄nto talis actus ē in via generatōnis poſterior. actus eīm eſt tēpore potētia poſterior in vno z eodem qd̄ de potētia ad actuz procedit. perfectius ē quo q̄z in actu qd̄ eſt ipe actus q̄z qd̄ ē habens actū. hoc eīm propter illud actu ē. his ergo ſic poſitis conſtat ex ſupra oſtēſis q deus ſolus ē primū agēs. ſibi ergo ſoli competit eē in actu perfectiſſimo modo. vt ſcilz

sit ipe actus pfectissimus. hoc aũt ẽ eẽ ad qd̃ generatio ꝛ omnis motus terminat. omnis eñ forma et actus ẽ in potẽtia. anteq̃ eẽ acquirat. soli igit deo cõpetit q sit ipsum eẽ. sicut soli deo competit. q sit pmũ
7 agens ¶ Amplius Ipsum eẽ competit pmo agẽti sm propriam naturã. eẽ eñ rei ẽ eius substãtia. vt supra oñsum est. qd̃ aũt competit alicui sm propriã naturam suã nõ conuenit alijs nisi p modũ participationis. sicut calor alijs corporibꝫ ab igne. ipsum igit eẽ competit omnibꝫ alijs a primo agẽte p participationẽ quãdam. qd̃ aũt competit alicui p participationem nõ est substãtia eius. impossibile ẽ igit q substantia alterius entis pter agens pmũ sit ipsum eẽ. Hinc ẽ q exo. iij. pprium nome dei ponit eẽ q est. qr eius solius proprium est q sua substantia nõ sit aliud q̃ suum esse.

¶ Qꝫ in substãtijs intellectualibꝫ creatis ẽ actus et potentia Liij.

Jd̃ p⁹ pt⁹. q Jo. ar. 2. ad scdm Jd̃. 2. scp̃. d 3. ar. p°. Jsta 2° p³

EX hoc aũt euidẽter apparet q in substãtijs ĩtellectualibꝫ creatis ẽ compositio actus ꝛ potentie. In quo cũq; eñ inueniunt aliqua duo. quoꝝ vnum ẽ complemẽtum alterius. pportio vnius ad alterꝫ est sicut proportio potentie ad actũ. nihil eñ complet nisi p propriũ actum. in substãtia aũt intellectuali creata inueniunt duo. s. substãtia ipa. ꝛ esse eius qd̃ nõ est ipsa substãtia. vt ostẽsum ẽ. ipsum aũt eẽ est complemẽtum substãtie existẽtis. vnũquodq; eñ actu ẽ per hoc q eẽ habet. relinquitur igit q in qualibet p̃dictarum substantiarꝫ sit cõpositio actus ꝛ potentie.

2. ¶ Amplius. qd̃ inest alicui ab agẽte optꝫ eẽ actum eius. agẽtis eñ ẽ facere aliquid actu. ostẽsum ẽ autẽ supra q oẽs alie substãtie habent eẽ a pmo agente. ꝛ per hoc ipe substãtie create sunt q eẽ ab alio habent. ipsum igitur esse inest substãtijs creatis. vt quidam actus earum. id aũt cui actus inest potẽtia est. nam actus inq̃tum huiusmodi ad potẽtiam refertur. in
5. qualibet igitur substantia creata ẽ potẽtia ꝛ actus

¶ Item. Omne participans aliquid comparat ad ipsum qd̃ participatur. vt potentia ad actum. per id eñ qd̃ participatur. fit participans actu tale. ostensum est autẽ supra q solus deus est essentialiter ens. omnia autẽ alia participant ipsum esse. comparatur igitur substantia omnis creata ad suũ esse. sicut
4 potentia ad actũ ¶ Preterea Assimilatio alicuius ad causam agẽtem fit p actum. agẽs eñ agit sibi simile inq̃tum ẽ actu. assimilatio aũt cuiusliber substantie create ad deũ est per ipsum eẽ. vt supra oñsum ẽ. ipm igit eẽ oparat ad omnes subas creatas. sicut actus eaꝝ. ex quo relinquit q in qualibet suba creata sit cõpositio actus ꝛ potẽtie

¶ Qꝫ nõ est idẽ compositio ex substãtia ꝛ esse. ꝛ ex materia ꝛ forma Liiij.

Jd̃ p⁹. p. q³ Jo. ar. 2. Jsta 2° p⁹.

QUo est aũt eiusdem rõnis cõpositio ex materia ꝛ forma ꝛ ex substãtia ꝛ esse. q̃uis vtraq; sit ex potentia ꝛ actu. pmo quidẽ qr materia nõ ẽ ipa substãtia rei. nam sequeret oẽs formas eẽ accidẽtia. sicut antiqui naturales opinabant. sꝫ materia ẽ pars substãtie. Scdo aũt qr ipm eẽ nõ est ppriꝰ actus materie sed substãtie totius. eius eñ actus ẽ eẽ. de q possumus dicere q sit. eẽ aũt nõ dr de materia sed de toto. vñ materia nõ pt dici q ẽ. sꝫ ipa substãtia ẽ id qd̃ est Tertio. qr nec forma ẽ ipm eẽ. sed se hñt sm ordinẽ. 3.
cõparat eñ forma ad ipm eẽ. sicut lux ad lucẽ vel albedo ad albũ eẽ. vnde qr ad ipam etiã formã cõparat ipm eẽ. vt actus. p hoc eñ in cõpositis ex materia ꝛ forma. forma dr eẽ principiũ essendi. qr ẽ cõplemẽtũ substãtie cuiꝰ actus ẽ ipm eẽ. sicut dyaphanũ ẽ aeri principiũ lucẽdi. qr facit eum ppriũ subiectũ luminis. vnde in cõpositis ex materia ꝛ forma nec materia nec forma pt dici ipm qd̃ ẽ nec etiã ipsum eẽ forma tñ pt dici quo ẽ sm q est essendi principium ipa aũt tota substãtia est ipm qd̃ est. ꝛ ipm eẽ est quo substãtia denominat ens. in substantijs aũt intellectualibꝫ q̃ nõ sunt ex materia ꝛ forma composite. vt ostẽsum ẽ. sed in eis ipa forma ẽ substantia subsistẽs forma ẽ qd̃ ẽ. ipm aũt eẽ est actus ꝛ quo ẽ. ꝛ propter hoc in eis ẽ vnica tñ cõpositio actus ꝛ potẽtie. que scꝫ ẽ ex substãtia ꝛ eẽ. que a quibusdã dr ex qd̃ ẽ ꝛ eẽ vel ex qd̃ ẽ. ꝛ quo ẽ. in substãtijs aũt compositis ex materia ꝛ forma ẽ duplex cõpositio actus ꝛ potẽtie prima quidẽ ipsius substãtie. que componit ex materia ꝛ forma. secda vero ex ipa substãtia iam cõposita ꝛ eẽ. que etiã pt dici ex qd̃ ẽ ꝛ esse. vel ex qd̃ ẽ quo est Sic igit pꝫ q compositio actus ꝛ potẽtie est in plus q̃ cõpositio forme ꝛ materie. vñ materia ꝛ forma diuidũt substantiã materialẽ. potẽtia aũt ꝛ actꝰ diuidunt ens cõe. ꝛ ppter hoc quecũq; q̃dem consequunt potẽtiam ꝛ actum inq̃tũ huiusmodi sꝫ cõia substãtijs materialibꝫ ꝛ immaterialibꝫ creatis. sicut recipere ꝛ recipi. pficere ꝛ pfici. q̃cũqꝫ vero sunt ppria materie ꝛ forme inq̃tũ hmõi sicut generari ꝛ corrũpi ꝛ alia hmõi. hec sunt propria substantiarꝫ materialium. ꝛ nullo modo conueniunt substãtijs immaterialibus creatis

Corelariũ

Qꝫ subẽ ĩtellectuales sunt icorruptibiles Lv

Jd̃. b. 1 tho. p. q. Jo. ar. Jsta 2° p⁹

EX hoc autẽ apparet ostẽditur q omnis substantia intellectualis est incorruptibilis. Oñis eñ corruptio est p sepatiõem forme a materia. simplex q̃dem corruptio per sepationẽ forme substãtialis. corrup-

tio aūt fm q̄d p sepatōnem forme accētalis. forma
eī manente oz rem eē. p formā eī suba fit ꝑprium
susceptiuū eius q̄ō est eē. vbi aūt nō est cōpositio for
me ⁊ materie. ibi nō ꝓt eē sepatio earūdē. igit nec cor
ruptio. oīsum. est aūt q̄ nulla suba intellectualis est
2. cōposita ex materia ⁊ forma. nulla igit suba intelle/
ctualis est corruptibilis. ¶ Amplius. q̄ō p se alicui
cōpetit ꝺe necessitate ⁊ semp ⁊ inseparabil' ei ineſt. sicut
rotundū p se q̄dem ineſt circulo. p accīs aūt eri. vn/
ꝺe es q̄dem fieri nō rotundū est possibile. circulū aūt
nō esse rotundū est impossibile. eē aūt p se ꝺsequitur
ad formā. p se eī ꝺicimus q̄ fm ipm. vnūq̄ꝺq; aūt
hz esse fm q̄ hz formā. suba igit ipe q̄ nō sunt forme
possunt ꝓuari esse fm q̄ amittūt formā. sicut es ꝓuat
rotunditate fm q̄ ꝺesinit esse circulare. suba vero que
sunt ipe forme nunq̄ ꝓnt ꝓuari esse. sicut si aliq̄ suba
esset circulus. nūq̄ posset fieri nō rotunda. oīsum ē
aūt supra q̄ suba intellectuales sunt ipe forme subsi/
stentes. impossibile est igit q̄ ipe esse ꝺesinat. sunt igit
3. incorruptibiles. ¶ Adhuc. in oīni corruptōe remo/
to actu manet potētia. nō eī corrūpit aliq̄ꝺ in om/
nino nō ens. sicut nec generat aliq̄ꝺ ex oīno nō ente
in substātijs aūt intellectualiꝫ vt oīsum est actus ē
ipm esse. ipa aūt suba est sicut potētia. si igit suba in
tellectualis corrūpat. remanebit post suā corruptōez
q̄ꝺ est oīno impossibile. oīs igit suba itellectual' ē in
4. corruptibilis. ¶ Itē. in oīni q̄ꝺ corrūpit oz q̄ sit po
potētia ad nō eē. si q̄ꝺ igit ē in quo nō ē potētia ad
nō esse. hoc nō ꝓt esse corruptibile. in suba aūt intelle
ctuali nō est potētia ad nō eē. manifestū est eī ex ꝺi
ctis q̄ suba cōpleta est ꝓprium susceptiuū ipius esse.
ꝓprium aūt susceptiuū alicuius actus ita cōparat vt
potentia ad actū illum. q̄ nullo mō est in potentia
ad oppositū. sicut ignis ita cōparat ad caloꝛē vt po
tentia ad actū. q̄ nullo mō est in potētia ad frigus.
vñ nec in ipis substātijs corporalibꝫ est potētia ad
nō esse in ipa suba cōpleta nisi rōne materie. in sub/
stantijs aūt intellectualibꝫ nō est materia. ſz ipe sunt
sube cōplete simplices. igit in eis nō ē potētia ad nō
5. esse. sunt igit incorruptibiles. ¶ Preterea. in q̄buscū
q; ē cōpositio potētie ⁊ actꝰ id q̄ꝺ tenet locū ꝑme po
tētie siue ꝑmi subiecti ē incorruptibile. vñ etiā in sub
stātijs corruptibilibꝫ materia ꝓma ē icorruptibil'. ſz
in substātijs itellectualibꝫ id q̄ꝺ tenet locū potentie
ꝑme ⁊ subiecti est ipa eaz suba ꝓpleta. igit suba ipa
ē incorruptibil'. nihil aūt ē corruptibile. nisi p hoc q̄ sua
suba corrūpit. igit oēs intellectuales nature sunt in/
6 corruptibiles ¶ Amplio. oīe q̄ꝺ corrūpit. vel corrū
pit p se vel p accīs. subе aūt itellectuales nō ꝓnt p se
corrūpi. oīs eī corruptio ē a ꝺtrario. agēs eī cum
agat fm q̄ ē actu sp agēdo ducit ad aliq̄ꝺ eē actu. vñ
si p hmōi eē actu aliq̄ꝺ corrūpat ꝺesinēs eē actu. oz
q̄ hoc ꝺtingat p ꝺrietatē coz ad ītuicē. nā ꝺtraria sunt.
q̄ mutuo se expellunt. ⁊ ꝓpter hoc oz oē q̄ꝺ corrūpit
p se vel habere ꝺtrariū. vel eē ex ꝺtrarijs cōpositum.
neutz aūt horz substātijs intellectualibꝫ ꝺuenit. cuius
signū ē q̄ in intellectu ea etiā q̄ fm suā naturā sunt
ꝺtraria ꝺesinūt eē ꝺtraria. albū eī ⁊ nigrū in intelle
ctu nō sunt ꝺtraria. nō eī se expellūt. imo magis se
ꝺsequunt. p intellectū eī vnius coz intelligit aliud
subе eī itellectuales nō sunt corruptibiles p se. Si
milr aūt neq; p accīs. sic eī corrūpunt accītia ⁊ for/
me nō subsistētes. sunt igit oīno incorruptibiles.
¶ Adhuc. corruptio est mutatio q̄ꝺā quā oz eē ter/ 7
minū motus. vt in physicis ē ꝓbatū. vñ oz q̄ oē q̄ꝺ
corrūpit moueat. oīsum ē aūt in naturalibꝫ q̄ oē q̄ꝺ
mouet est corpus. oz igit oē q̄ꝺ corrūpit eē corpus.
si p se corrūpat. vel aliquā formā seu virtutē corpis
a corpore ꝺependentē si corrūpat p accīs. subе aūt in
tellectuales nō sunt corpa neq; virtutes seu forme a
corpe ꝺependētes. q̄ neq; p se neq; p accīs corrūpunt
sunt igit oīno incorruptibiles. ¶ Itē. oīne q̄ꝺ corrū 8
pit. corrūpit p hoc q̄ aliq̄ꝺ patit. nā ⁊ ipm corrūpi ē
q̄ꝺā pati. nulla aūt suba intellectualis ꝓt pati tali
passione q̄ ducat ad corruptōem. nā pati recipe q̄ꝺ/
dam est q̄ꝺ aūt recipit a suba intellectuali oz q̄ reci/
piat i eo p modū ipius. ſ. intelligibil'r. q̄ꝺ vero sic in
suba intellectuali recipit est pficiens subam intelle/
ctualē ⁊ nō corrūpens eā. intelligibile eī est pfectio
intelligentis. suba igit intelligens est incorruptibi/
lis. ¶ Preterea. sicut sensibile est obiectuz sensus. ita 9
intelligibile est obiectū intellectus. sensus aūt ꝓpria
corruptōne nō corrūpitur nisi p excellentiā sui obie/
cti. sicut visus a valde fulgidis ⁊ auditꝰ a sonis for
tibꝫ. ⁊ sic ꝺe alijs. ꝺico aūt ꝓpria corruptōe. q̄ sensus
corrūpit etiā p accīs ꝓpter corruptōnem subiecti. q̄
tñ modus corruptōis nō ꝓt accidere intellectui. cuz
nō sit actus corpis illꝰ q̄si a corpe ꝺependēs. vt supꝝ
oīsum est. pz aūt q̄ nec corrūpit p excellentiā sui ob
iecti. q; q̄ intelligit valde intelligibilia nō minus in/
telligit minus itelligibilia ſz magis. intellectus igit
nullo mō est corruptibilis. ¶ Amplius. intelligibi/ 10
le est ꝓpria pfectio intellectꝰ. vñ intellectus in actu
et intelligibile in actu sunt vnū. q̄ꝺ igitur ꝺuenit in/
telligibili inq̄ztum est intelligibile oz ꝺuenire intel/
lectui inq̄ztū hmōi. q; pfectio ⁊ pfectibile sunt vnꝰ
genez. itelligibile aūt inq̄ztū ē itelligibile ē necessariū
et icorruptibile. necessaria eī pfecte sunt itellectu co
gnoscibilia. ꝺtigētia ꝺo inq̄ztū hmōi nō nisi ꝺeficient.
habet eī ꝺe eis nō scia ſz opio. vñ ⁊ corruptibiliū in
tellectꝰ scia hz fm q̄ sunt icorruptibilia. inq̄ztū. ſ. sunt 11
vlia. oz igit itellectū eē icorruptibilē. ¶ Adhuc. vnū
q̄ꝺ pficit fm modū sue subе. ex mō igit pfectōis ali/
cuiꝰ rei ꝓt accipi modꝰ subе ipiꝰ. itellectꝰ aūt nō pficit
p motū. ſz p hoc q̄ ē extra motū eīs. pficit eī fm itel
lectiuā aiaz scia ⁊ prudētia sedatis ꝑmutatōibꝫ ⁊ coz
poralibꝫ aīe passionibꝫ. vt pz p phm in. vij. phicoꝝ.
modus igit substātie intelligētis est q̄ esse suum sit.

supra motū. z p ꝓns supra tempus. eē aūt cuiuslibet rei corruptibilis subiacet motui z tempori. ipossibile est igit substantiā intelligentē esse corruptibilē

12. ¶ Preterea. impossibile est naturale desideriū eē inane. natura eīm nihil facit frustra. sz qd libet intelligēs naturaliter desiderat esse ppetuum. nō solum vt ppetuetur eē sm spēm. sed etiā sm indiuiduū. qd sic patz naturalis eīm appetitus q̄busdam q̄dem inest ex apprehensione. sicut lupus naturaliter desiderat occasionem aīalium de q̄bus pascitur. z hō naturaliter desiderat felicitatē. quibusdā vero absq; apprehensione ex sola inclinatōe naturaliū ꝓncipioꝝ. qui naturalis appetitus in q̄busdam dr. sicut graue appetit esse deorsum Utroq; aūt mō est in rebus naturale desideriū essendi. cuius signū est. qz z ea que cognitōe carēt. resistunt corrūpentibꝫ sm virtutē suoꝝ ꝓncipioꝝ naturaliū. z ea que cognitōem hnt resistunt eisdē sm modum sue cognitōis. illa igitur cognitōe carentia quorum ꝓncipijs inest virtus ad ꝓseruandū esse ppetuū ita q maneant semp eadem sm numerꝫ naturaliter appetunt esse ppetuū etiam sm idē numero. quoꝝ autē ꝓncipia nō hnt ad hoc virtutē sed solum ad ꝓseruādū esse ppetuū sm idē spē. z sic naturaliter appetūt ppetuitatē. Hāc igit dām oz in his inueniri. q̄bus desideriū essendi cū cognitōne inest. vt scz illa que nō cognoscūt eē nisi vt nūc. desiderant eē vt nūc. nō aūt sp. qz eē sempiternū nō appetūt. desiderāt tn esse spēi ppetuū tn absq; cognitōe. qz virtus generatiua q̄ ad hoc deseruit pambula est z nō subiacens cognitōni. illa igit q̄ ipm eē ppetuū cognoscūt z apprehēdūt. desiderāt ipm naturali desiderio. hoc aūt ꝓuenit oīnibꝫ substātijs intellectualibꝫ. oīes igit sube intellectuales naturali desiderio appetunt eē ppetuū. ergo ipos-

13 sibile est q eē defeciāt. ¶ Adhuc. q̄cunq; incipiūt esse et desinūt p eandē potentiā hnt vtrūq;. eadē eīm ē potentia ad eē z nō esse. sed substātie intellectuales non potuerūt incipere esse nisi p potentiā ꝑmi agētis. nō eīm sunt ex materia que potuerit ꝑfuisse. vt ostensum est. igit nec est aliqua potētia ad nō eē earꝫ nisi in primo agēte sm q̄ pt nō influere eis eē. sz ex hac sola potētia nihil potest dici corruptibile. tum qz res dicūtur necessarie ꝓtingētes sm potentiā que est in eis z nō sm potētiam dei. vt supra oīnsum est. tum etiam. quia deus qui est institutor nature nō subtrahit rebꝫ qd est ꝑprium naturis earꝫ. ostēsum est aūt q ꝑprium naturꝫ intellectualibꝫ est q sint ppetue. vnde hoc eis a deo nō subtraheturꝫ. sunt igitur substātie itellectuales ex oīni parte incorruptibiles. Hinc est qd in ps. Laudate dīm de celis. ꝓnumeratis angelis z celestibꝫ corporibꝫ subiungit. Statuit ea in eternū z in seculū seculi. p qd ꝑdictoꝝ ppetuitas designatur. Dyoni. z in. iij. ca. de diuinis nomi. q ꝑpter diuine bonitatis radios substiterunt intelligibiles z intellectuales substātie. z sunt z viuunt z hnt vitā indefici entez z īminorabilē ab vniuersa corruptōe z generatione z morte mūde existentes z eleuate ab instabili et fluxa variatione.

¶ Utrꝫ suba intellectualis possit corpori vniri. z p quem modum .lvi.

QVm aūt supra ostēsum sit subam intellectualē nō eē corpus neq; virtutē aliquā a corpore dependentē restat inuestigandū. vtrꝫ aliqua suba intellectualis corpori possit vniri Est aūt ꝑmo manifestū q substātia intellectualis nō pt corpori vniri p modū mixtionis. Que eīm miscent oz ad inuicē alterata eē. qd nō cōtingit nisi in his quoꝝ est materia eadē. z q̄ pnt eē actiua z passiua ad inuicē. sube aūt intellectuales nō cōmunicant in materia cū corporalibꝫ. sunt eīm īmateriales. vt supra oīnsum ē. nō sunt igit corpori miscibiles. ¶ Adhuc. q̄ miscent mixtione iā facta nō manent actu sed virtute tm. nā si actu manerent nō esset mixtio sz ꝓfusio tm. vn corpus mixtū ex elementis nullū eoꝝ ē. hoc aūt ipossibile ē accidere substātijs intellectualibꝫ. sunt eīm incorporales. vt supra oīnsuz ē nō igit pt suba intellectualis vniri corpori p modū mixtionis. Sili aūt pz q suba intellectualis nō pt vniri corpori p modū ꝓtactꝰ ꝑprie sumpti. tactꝰ eīm nō nisi corporē ē. sunt eīm tāgētia quoꝝ vltima sunt sil. vt puncta vl linee aut supficies q̄ sunt corporꝫ vltima. nō igit p modū ꝓtactꝰ suba itellectualis corpori vniri pt. Ex hoc aūt relinquit q neq; ꝓtinuatōne neq; compositōe aut colligatōne ex suba intellectuali z corpore vnū fieri possit. oīa eīm hec sine ꝓtactu fieri nō pnt. est tn q̄dam modus ꝓtactꝰ quo suba intellectualꝫ corpori vniri pt. corpora eīm naturalia tangendo se alterant. z sic ad inuicem vniunt. nō soluz sm vltima quātitatis. sed etiā sm silitudinē qualitatis aut forme dum alterans formā suā imprimit in alteratū. z q̄uis si ꝑsiderētur solū vltima quātitatꝫ etiā oz in oīnibꝫ mutuū eē tactū. tn si attendaꝫ ad actionē z passionē. inuenient aliqua eē tangētia tm. z aliqua tacta tm. corpa eīm celestia tangunt q̄dē hmōi elemētaria corpa inq̄ntū ea alterant. nō āt tāgunt ab eis. qz ab eis nō patiunt. si igit sunt aliqua tangētia q̄ in quātitatis vltimis nō tangāt. dicent nihilominus tāgere inq̄ntū agūt. sm quē modū dicim q cōtristās nos tāgit. hmōi igit mō tāgendi possibile ē vniri subam itellectualē corpi p ꝓtactū. agūt eīm sube itellectuales in corpa. z mouēt ea. cū sint īmateriales et magis in actu exītes. hmōi āt tactꝰ nō ē q̄ntitatꝫ sz potꝫ vn differt hmōi tactꝰ a tactu corpeo in tribꝫ. ꝑmo. qz hmōi tactu id qd ē idiuisibile pt tāgere diuisibile. qd i tactu corporeo nō pt accidere. nā pūcto nō pt tāgi nisi idiuisibile aliqd. suba aūt itellectualꝫ q̄uis sit idiuisibilꝫ pt tāgere q̄ntitatē diuisibilē inq̄ntū agit i ipaz. alio mō

Ista ꝑ° ꝑ². l.

Cōtactꝰ duplex

Corre. iſert

Dūa tactuū l.

est indiuibile punctū. ⁊ suba intellectualis. punctū qdē ē sicut q̄titatis termin⁹. ⁊ iō hz sitū determinatū in ɔtinuo. vltra quē porrigi nō pt. suba āt intellectualis est indiuisibilis quasi extra genus quātitatis existens. vñ nō determinat ei indiuisibile aliqd quātitatis ad tangendū. ¶ Scdo. q̄ tactus quātitatis ē solum fm vltima. tactus aūt virtutis est ad totū qđ tangit. sic eñ tangit fm q̄ patit ⁊ mouet. hoc aūt fit fm q̄ est in potētia. potentia aūt est fm totum ⁊ nō fm vltima totius. vñ totum tangit. Ex quo ptz tercia dña. q̄ in tactu quātitatis q̄ fit fm extrema. oz esse tangens extrinsecū ei qđ tangit. ⁊ nō pt incedere p ipm. sed impedit ab eo. tactus aūt virtutis q̄ copetit substātijs intellectualibꝫ cum sit ad intima facit subam tangentem esse intra id qđ tangit ⁊ inceden tem p ipam absq; impedimēto. sic igit suba intellectualis pt corpori vniri p ɔtactū virtutis. q̄ aūt vnit fm talē ɔtactū nō sunt vnū simplr. sunt eñ vnū in agēdo ⁊ patiendo. qđ nō est esse vnum simplr. sic eñ dr esse vnū quō ⁊ ens. esse āt agēs nō fcat ee sim plr. vñ nec esse vnū in agendo est esse vnum simplr. Vnū āt simplr triplr dr. vel sicut indiuisibile. vel sicut ɔtinuū. vel sicut qđ est rōne vnū. ex suba aūt intellectuali ⁊ corpe nō pt fieri vnū. qđ sit indiuisibile oportz eñ illud esse cōpositū ex duobꝫ. Nec iterq; sit ɔtinuū. q̄ ptes ɔtinui q̄te sunt. Relinquit igit inq̄rendū vtr ex suba ītellectuali ⁊ corpe possit fieri vnū sicut qđ ē rōne vnū. ex duobꝫ āt pmanētibꝫ nō fit ratō vnū nisi sicut ex forma subali ⁊ materia. ex substātia eñ ⁊ accidēte nō fit rōne vnū. nō eñ ē eadē rō hois ⁊ albi. hoc igit inq̄rendū relinquit. vtr suba intellectualis corpis alicuius forma substātialis esse possit. Videt aūt rōnabiliter ɔsiderantibꝫ hoc esse impossibile. ex duabꝫ eñ substātijs actu existentibꝫ nō potest fieri aliqđ vnū. actus eñ cuiuslibet est id quo ab altero distinguit. substātia vero intellectualis est substātia actu existens. vt ex pmissis apparet simili. aūt ⁊ corpus. non igit pt aliquid vnū fieri vt videt ex substātia intellectuali ⁊ corpore. ¶ Adhuc. forma ⁊ materia in eodē genere ɔtinent. oīne eñ genus p actum ⁊ potentiā diuidit. substātia aūt intellectualis ⁊ corpus sunt diuersa genera. nō igit videt possibile vnū esse formā alterius. ¶ Amplius. oīne illud cuius esse est in materia oportz esse materiale. sz si suba intellectualis est forma corporis. oz q̄ esse eius sit in materia corporali. nō eñ esse forme est pter esse materie. sequit igit q̄ suba intellectualis nō sit īmaterialis. vt supra oñsum est. ¶ Itē. impossibile est id cuius esse est in corpe esse a corpe separatū. intellect⁹ aūt ostēdit a physicis eē separatus a corpe. ⁊ q̄ neq; est corpus. neq; ⁊tus in corpe. nō est igit intellectualis substātia forma corporis. sic eñ eē eius est in corpe. ¶ Adhuc. cuius eē est cōe corpi. oz ⁊ opatiōem cōem esse. vnūqđq; eñ agit fm q̄ ē ens. nec ⁊tus opatiua rei pt eē sublimior q̄ eius entia. cū ⁊tus entie p̄n cipia ɔsequat. si āt suba intellectualis sit forma corporis. oz q̄ esse eius sit sibi ⁊ corpi cōe. ex forma eñ ⁊ materia fit aliqđ vnū simplr. qđ est fm eē vnū. erit q̄ et opatio subē intellectualis cois corpori ⁊ ⁊tus eius ⁊tus in corpe. qđ ex pmissis ptz esse impossibile.

¶ Posit⁹ plato. ɔvnione aie ītellectual' ad corp⁹. lvij

Ex his aūt ⁊ sibus rōnibꝫ aliqui moti dixerūt. q̄ nulla suba intellectual' pt eē forma corpis. sz q̄ huic positōi ipa hois natura ɔtradicere videbat. q̄ ex aīa intellectuali ⁊ corpe videt eē cōpositus. excogitauerunt quasdā vias p quas natura hois saluaret. Plato igit posuit ⁊ eius sequaces. q̄ aīa ītellectualis nō vnit corpori sicut forma materie. sz solū sicut motor mobili dicēs aiam esse in corpe sicut nauta in nauiet sic vnio aie ⁊ corpis nō eet nisi p ɔtactū ⁊tutis. ꝛc q̄ supꝫ dictū ē. hoc aūt videt incōueniens. fm eñ pre dictū ɔtactū nō fit aliqđ vnū simplr. vt oñsum ē. ex vnione aūt aie ⁊ corpis fit hō. relinquit igit q̄ hō nō sit vnū simplr. ⁊ p ons nec ens simplr. sz ens p accidens. Ad hoc aūt euitandū. plato posuit q̄ hō nō sit aliqđ cōpositū ex aīa ⁊ corpe. sz q̄ ipa aīa vtens corpore sit hō. sicut ptr⁹ nō ē aliqđ cōpositū ex hoie et indumēto. sz hō vtēs idumēto. Hoc āt impossibile eē oñdit. aīal eñ ⁊ hō sunt quedā sensibilia ⁊ naturalia hoc aūt nō eet. si corp⁹ ⁊ eius ptes nō eent de essentia hois ⁊ aialis. sed tota essentia vtriusq; eet aīa fm positōem p̄dictā. aīa eñ nō ē aliqđ sensibile neq; materiale. impossibile est igit hoiem ⁊ aīal esse aiam vtentem corpe. nō āt aliqđ ex aīa ⁊ corpe cōpositū. ¶ Itē. impossibile ē q̄ coz q̄ sunt diuersa fm eē sit opatio vna. dico aūt opatōem vnā nō ex pte eius in qđ terminat actio. sz fm q̄ egredit ab agēte. multi eñ trahentes nauim vnā actōnem faciūt ex pte opati. qđ ē vnū. sz eñ ex pte trahentiū sunt multe actōes. q̄ sunt diuersi ipulsus ad trahēdū. cū eñ actio ɔsequat formā ⁊ virtutē. oz q̄ quoz sunt diuerse forme ⁊tutes et actōes esse diuersas. q̄uis aūt anime sit aliqua opatio ppria in qua nō cōmunicat corpus sicut intelligere. sunt tamē alique operatōes cōmunes sibi et corpori. vt timere ⁊ irasci ⁊ sentire ⁊ hmōi. hec eñ accidunt fm aliquā transmutatōem alicuius determinate partis corporis. ex quo patz q̄ simil sunt anime ⁊ corporis operatōes. oportz igitur ex anima ⁊ corpore vnū fieri. ⁊ q̄ nō sunt fm esse diuersa. Huic aūt rōni fm platonis sniam obuiat. nihil eñ incōueniēs ē mouētis ⁊ moti q̄uis fm eē diuersoz esse eundē actū. nā mot⁹ ē idē qđ act⁹ mouētis sic a q̄ est moti aūt sicut in quo est. sic igitur Plato posuit premissas operatōes esse anime corporisq; cōmunes. vt videlicet sint anime sicut mouētis. ⁊ corpis sicut moti. sz hoc esse nō potest. qz vt pbat ph⁹ in scdo

2ª diſa.

3.

Dillict. tri.

Illa 2ª p⁹.

1.

2.

3.

4.

5

Opi. plat.

Repro. opi nio plato.

Euasio pla tonis

Obuiatio plato. ꝫ dictā rōem

Repro. obuiatō. plat.

de aīa. sentire accidit ī ipo moueri a sensibilibo exteri
oribo. vñ nō pt hō sentire absq; exteriori sensibili. sic
nō pt aliq̄d moueri absq; mouēte. organū igitur sen
sus mouet ⁊ patit in sentiendo. sz ab exteriori sensibi
li. illd āt qđ patit ē sensus. qđ ex hoc patz. qz carētia
sensu nō patiunt a sensibilibo tali mō passionis. sen
sus igit ē ȳtus passiua ipius organi. aīa igit sensiti
ua nō hz se in sentiendo sicut mouēs ⁊ agēs. sz sicut
q̄ patiēs patit. qđ ipossibile ē eē diuersum fm esse a
patiēte. nō ē igit aīa sensibil fm eē diuersa a corpore
2. aīato. ¶ Preterea. sz mot⁹ sit cōis actus mouētis et
moti. tn alia opatio ē facere motū ⁊ recipe motū. vñ
et duo pd icamēta ponunt facere ⁊ pati. si igit in sen
tiendo aīa sensitiua se hz vt agēs. ⁊ corp⁹ vt patiens
alia erit opatio aie ⁊ alia corpis. aīa igit sensitiua ha
bebit aliquā opatōem ppriā. habebit igit ⁊ subsistē
tiā ppriā. nō igit destructo corpe eē desinet. aie igitur
sensitiue etiā irrōnaliū aīaliū erūt īmortales. qđ q̄dē
improbabile videt. tn a platonis opinione nō dis
3. cordat. sz de hoc infra erit loc⁹ q̄rēdi. ¶ Ampl⁹. mo
bile nō sortit spēm a suo motore. Si igit aīa nō cō
iungit corpori. nisi sic motor mobili. corp⁹ ⁊ ptes ei⁹
nō ꝯsequunt spēm ab aīa. abeunte igit aīa remanebit
corp⁹ ⁊ ptes eiusdē spēi. hō āt ē manifeste falsū. nam
caro ⁊ os ⁊ man⁹ ⁊ hmōi ptes post absessum aīme
nō dicunt nisi eq̄uoce. cū nulli hāz partiū ppria ope
ratio assit. q̄ spēm ꝯsequit. non igit vnit aīa corpori
solū sicut motor mobili vel sicut hō vestimēto ¶ Ad
4. huc. mobile nō hz eē p sīū motorē sz solum motū. si
igit aīa vniat corpori solūmodo vt motor. corpus
mouebit q̄dē ab aīa. sz nō habebit esse p eā. viuere āt
ē qōdā esse viuentis. nō igitur corpus viuet p aīam
5 ¶ Itē. mobile neq; generat p applicatōez motoris
ad ipm. neq; p eius separatōem corrūpit. cū nō ꝑ
pendeat mobile a motore fm esse sed fm moueri tm.
si igit aīa vniat corpori solum vt motor. sequet q̄ in
vnione aie ⁊ corpis nō erit aliq̄ generatio neq; in se
paratōe corruptio. ⁊ sic mors que ꝯsistit in separati
one aie ⁊ corporis nō erit corruptio aīalis. qđ ē ma
6 nifeste falsum. ¶ Preterea. oīe mouēs seipm ita se
hz q̄ in ipo est moueri ⁊ nō moueri. moueret nō mo
uere. sed aīa fm platonis opinionē mouet corp⁹ si
cut mouēs seipm. ē g̃ in potestate aie mouere corp⁹ ⁊
Ueritas vt ȳa opin. p² rōnibo nō mouere. si g̃ nō vnit ei nisi sic motor mobili erit
in ptāte aie separi a corpe cū voluerit. ⁊ iterq; vniri ei
cū voluerit. qđ pz eē falsum. ¶ Qs āt vt ppria for
j. ma aīa corpori vniat sic pbat. Illud q̄ aliq̄d fit de
potētia ente actu ens ē forma ⁊ act⁹ ipius. corp⁹ aūt
p aīam actu fit ens de potētia exīte. viuere eīm ē eē vi
uentis. semen aūt añ aīatōem est viuens solū in potē
tia. p aīam aūt fit viuens actu. est igit aīa forma cor
2. poris aīati. ¶ Ampl⁹. qz tā esse q̄z operari nō est solū
forme neq; solū materie sz ꝯiuncti. esse ⁊ agere duo
bus attribuit quoz vnū se hz ad alterū sicut forma
ad materiā. dicimus eīm q̄ hō est sanus corpe ⁊ sani
tate. ⁊ q̄ ē sciens scia ⁊ aīa. quoz scia ē forma aie sci
entis ⁊ sanitas corpis sani. viuere aūt ⁊ sentire attri
buit aie ⁊ corpori. dicimur eīm viuere ⁊ sentire aīa et
corpe. sed aīa tn sicut ꝓncipio vite ⁊ sensus. ē igit aīa
3. forma corpis. ¶ Adhuc. sīl hz se hz tota aīa sensitiua
ad totū corp⁹ sicut ps ad ptē. ps āt ita se hz ad ptē.
q̄ ē forma ⁊ actus ei⁹. visus eīm est forma ⁊ act⁹ ocu
li. ergo aīa est forma ⁊ actus corpis.

¶ Qs nutritiua ⁊ sensitiua ⁊ intellectiua non sunt in homine tres anime. Jō ꝑ⁸ p.q. 76. ar. 3. .lviij.

QDo est āt pdictis ra Post⁹ pla.
tionibo fm opinionē platonis obuiari q̄z
tum ad pītem intentōem ptinet. Ponit
eīm Plato nō ee eandē aīam in nob ītellectiuā nutri
tiuā ⁊ sensitiuā. vñ ⁊ si aīa sensitiua sit forma corpis
nō oportebit ꝓpter hoc dicere q̄ aliq̄ ītellectual⁹ suba for Reprobat i probatōibo
ma corpis ee possit. Qs āt hoc sit ipossibile sic ostēden
dū ē. Que attribuunt alicui eidem fm diuersas for 1.
mas pdicant de inuicē p accīs. albū eīm dr ee musicū
p accīs. qz socrati accidit albedo ⁊ musica. si igit aīa
intellectiua ⁊ sensitiua ⁊ nutritiua sunt diuerse ȳtutes
aut forme in nob. ea q̄ fm has formas nob ꝯueniūt
de inuicē pdicabunt p accīs. sz fm aīam ītellectiuaz
dicimur hoīes. fm sensitiuā aīalia. fm nutritiuā vi
uentia. erit igit hec pdicatio p accīs. hō ē aīal. vl aīal
ē viuū. ē āt p se talis pdicatio. nā hō fm q̄ ē hō ē aīal
et aīal fm q̄ ē aīal ē viuū. ē igit aliq̄d ab eodē ꝓnci 2.
pio aīal hō ⁊ viuū ¶ Si āt dicat q̄ etiā pdictę aīalia
diuersis exīntibo nō sequit pdictas pdicatōes esse per
accīs. eo q̄ aie ille ad inuicē ordinē hnt. hō iterq; remo
uet. nā ordo sensitiui ad ītellectū ⁊ nutritiui ad sen
sitiuū ē sicut ordo potētie ad actū. nā ītellectū sensi
tiuo ⁊ sensitū nutritiuo posterius fm generatōem ē
ꝓus eīm generatōe fit aīal q̄z hō. si igitur iste ordo fa
cit predicatōes pdictas esse p se. hoc nō erit fm illuz
modum dicendi p se. qui accipit fm formam. sz fm
illum qui accipitur fm materiam ⁊ subiectum. sicut
dicit superficies colorata. hoc aūt est impossibile. quia
isto mō dicendi p se id qđ est formale pdicatur p se
de subiecto. vt cuz dicimus. superficies est alba. vt nu
merus est par. ⁊ iterq; hoc mō dicendi p se subiectum
ponit in dfinitōne pdicati. sicut numerus in dfini
tione paris. ibi aūt ecōtrario accidit. nō eīm hō p se
pdicatur de anima sed ecōuerso. ⁊ iterū non ponitur
subiectū in dfinitōne predicati sed ecōuerso. nō igit
pdicte pdicatōes dicunt per se ratōne dicti ordinis
¶ Preterea. Ab eodem aliquid habet esse ⁊ vnitatē. 3.
vnum eīm ꝯsequit ad ens. cum igit a forma vnaque
q̄z res habeat esse. a forma etiā habebit vnitatē. si igit
in homie ponant plures aīe sicut diuerse forme. hō
nō erit vnū ens sed plura. nec ad vnitatē hoīs ordo

formaz sufficiet. qz eē vnū fm ordinē nō ē cē vnū sim
4 pliciter. cū vnitas ordinis sit minima vnitatū. ¶ Itē
ad hec redibit pdictū inconuenies. vt sez ex aīa itelle/
ctiua z corpe nō fiat vnū simplr. sz fm accns tm. oē
em qđ alicui aduenit post cē cōpletū. aduenit ei acci
dentalr. cū sit extra ēntiā ei⁹. qlibet āt forma subalis
facit ens cōpletū in genere sube. facit em ens actu et
hoc aliqđ. quicqđ igit post pmā formā subalē adue
nit rei. accidentalr aduenit. cū igit aīa nutritiua sit
forma subalis. vinū em subaliter dr hoīe pdicat z de
aīali. sequtur q aīa sensitiua aduenīat accntalr. z silr
intellectiua. z sic neqz aīal neqz hō simplr fcat vnū.
neqz aliqđ gen⁹ neqz spes in pdicamēto sube. ¶ Am
plius. si hō fm platonis sniam nō ē aliqđ ex aīa z cor/
5. pore cōpositū. sz ē aīa vtes corpe. aut hoc itelligit so
lum de aīa itellectiua aut de aīa hab tribs. si tres sunt. si
ue de duabs earz. si de tribs vel duabs. sequt q hō nō sit
vnū. sz sit duo vel tria. est em tres aīe vel saltem due
Si āt hoc itelligat de aīa itellectiua tm. ita. s. q itelli
gat aīa sensitiua ee forma corpis. z aīa itellectiua vtes
corpe aīato z sensificato sit hō. sequent adhuc incon
uenientia. s. q hō nō sit aīal. sz vtat aīali. nā p aīaz sen/
tiuā aliqđ ē aīal. z q hō nō sentiat. sz vtat re sentiēte
q cū sint inconuenientia. impossibile ē tres aīas subas dif/
ferētes ee in nobis intellectiuū sensitm z nutritiuum
6 ¶ Adhuc. ex duobs aut pluribs nō pt fieri vnū. si nō
sit aliqđ vnicūs. nisi vnū coz se habeat ad alterz vt ac/
tus ad potentiā. sic em ex materia z forma fit vnum
nullo vinculo extraneo eos colligāte. si āt in homie
sint plures aīe q nō se hnt ad inuicē sicut materia et
forma. sz oēs ponunt vt act⁹ qdā z pncipia actionū.
oz igit si vniant ad faciendū aliqđ vnū puta hoiem
vel aīal q sit aliqđ vniens. hoc āt nō pt ee corp⁹. cuz
magz corp⁹ vniat p aīam. cui⁹ signū ē. q decedēte aīa
corp⁹ dissoluit. relinquit igit q oz aliqđ formal⁹ ee
qđ facit ex illis pluribs vnū. z hoc magis erit aīa qz
illa plura q p ipm vniunt. si igit hoc itez ē hns ptes
diuersas. z nō ē vnū fm se. oz adhuc ee aliqđ vnicūs.
cū igit nō sit abire in infinitū. oz deuenire ad aliqđ qđ
7 sit fm se vnū. z hoc maxime ē aīa. oz igit ī vno hoīe
vel aīali vnā tm aīam ee. ¶ Itē. si id qđ ē ex pte aīe
in hoīe ē ex pluribs pgregatū. oz q sicut totū pgrega
Duplr dic/ tū se hz ad totū corpus. ita singula ad singulas ptes
tū plato. im corpis. qđ etiā a positōe platonis nō discordat. po/
probat nebat em aīam rōnalē in cerebro. nutritiuā in epate
pcupiscibilē i corde. hoc āt apparet ee falsuz duplr.
pmo qdē. qz aliq ps ē aīe q nō pt attribui alicui pti
corpis. s. intellectus de q supōnsum ē q nō ē act⁹ ali/
cui⁹ ptis corpis. ¶ Scdo. qz manifestū ē q in eadez
pte corpis apparet diuersaz partiū aīe opatones sic
pz in aīalibs q decisa viuūt. qz eadē ps hz motū z sen
sum z appetitū. q mouet. z silr eadē ps plante decisa
nutrit auget z germinat. ex q apparet q diuerse par
tes aīe in vna z eadē pte corpis sint. nō igit sunt di/
uerse aīe in nobis diuersis ptibs corpis attributē 8
¶ Amplius. diuerse vires q nō radicant in vno pnci
pio nō impediunt se inuicē in agēdo. nisi forte eaz ac/
tiones ecnt otrarie. qđ in ppposito nō otingit. vide/
mus āt q diuerse opatōes aīe impediunt se cū em vna
ē intēsa. altera remittit. oz igit q iste actōes z vires q
sunt coz prima pncipia reducant in vnū pncipiū h
āt pncipiū nō pt ee corp⁹. tum qz aliq actio ē in qua
nō cōmunicat corp⁹. s. intelligere. tum qz si pncipiū
haz viriū z actionū eet corp⁹ inqztū hmōi inuenirē
tur in oīb corporibs. qđ pz ee falsum. z sic relinquit
q sit pncipiū eaz forma aliq vna p quā hoc corp⁹ ē
tale corpus. q ē aīa. relinquit igit q oēs actōes aīe q
sunt in nob ab ipa vna procedūt. z sic nō sunt in nob
plures aīe Hnic āt osonat qđ dr in li. de ecclesiasti
cis dogmatibs. Neqz duas aīas ee credimus in vno
hoīe. sicut iacob z alij syroz scribūt vnā aīalez. qua
aīatur corp⁹. z imixta sit sanguini. z alterā spūalem
q rōem ministrat. sz dicim⁹ vnā eandē ee aīaz in ho/
mine. que z corpus sua societate viuificat. z semetip
sam sua ratone disponat

¶ Qđ intellectus possibilis hois nō est substantia separata .lix.

Jđ p⁹ p.q. 76. ar. pmo Dic ponūt rōes auerr.

FErunt autez et alij 1.
alia adimētōe vtētes in sustinēdo. q suba
intellectualis nō possit vniri corpori vt for
ma. Dicūt em q intellect⁹ etiā quē Aresto. possibilē
vocat ē qdā suba sepata nō diuicta nob vt forma. Et
hoc pfirmare nituntr. Primo ex ꝓbis Arestotel. qui
dr de hoc itellectu loquēs q ē sepat⁹ z imixt⁹ cor/
pori z simplex z impassibil. q non possent dici de eo. si
esset forma corpis. ¶ Itē. p demōstratōem eiusdē q p 2.
bat. q qz itellect⁹ possibil recipit oēs spēs rez sensibi
liū vt in potētia ad eas exīs. oz q oīb careat. sicut
pupilla q recipit oēs spēs color. caret oī colore. si em
haberet de se aliquē colorē. ille color phiberet videri
alios colores. qnimo nihil videret. nisi sub illo colo
re. z silr pingeret de itellectu possibili. si haberet de se
aliquā formā seu naturā de rebs sensibilibs. h āt opte
ret ee. si eet mixt⁹ alicui corpi. z silr si eet forma alicui⁹
corpis. qz cū ex materia z forma fiat vnū. oz q forma
pticipet aliqđ de natura ei⁹ cui⁹ ē forma. impossibile est
igit intellectū possibilē ee mixtū corpori aut ee actū
seu formā alicui⁹ corpis. ¶ Adhuc. si eet forma ali/ 3.
cuius corpis materialis eet eiusdē generis receptio
huius intellectus z receptio materie pme. id em qđ ē
alicuius corporis forma non recipit aliqđ absqz sua
materia. materia aūt pma recipit formas idiuidua
les. imo p hanc indiuiduant q sunt in materia. itellect⁹
igit possibilis reciperet formas. vt sunt indiuidua/
les. z sic nō cognosceret vlia. qđ pz ee falsuz. ¶ Pre/ 4.
terea. materia pma nō ē cognoscitiua formaz qs re/

cipit. si g̃ eadē eēt receptio intellect⁹ possibil' ꝛ mate/
rie p̃me. nec itellect⁹ possibil' cognosceret formas re/
5 ceptas. qđ ē falsum. ¶ Ampl⁹. ipossibile ē eē in cor
pore ꝺtutē infinitā. vt pbat ab Aresto. in. viij. phisi.
intellect⁹ igit possibil' ē q̃dām mō ꝺtutis ifinite. iudi/
camus em̃ p ipm res infinitas fm nūez inq̃stū p ip
sum cognoscim⁹ vl'ia sub q̃b ꝺprehēdunt pticularia
infinita in potētia. nō ē igit itellect⁹ possibil' ꝺtus in
Motiuꝫ Auerrois corpe. Ex his aūt mot⁹ ē Auerrois ꝛ q̃dā antiq. vt
ipe ꝺt ad ponendū intellectū possibilē. q̃ itelligit aīa
eē sepatū fm eē a corpe ꝛ nō eē formā corpis. Sꝫ qz
h̃ itellect⁹ nihil ad nos ptineret. nec ipm itelligerem⁹
nisi nobiscū aliq̃ mō ꝺiūgeret. ꝺtermiat etiā modū
q̃ ꝺtinuat nobiscū dicēs. q̃ spēs itellecta in actu ē for
ma itellect⁹ possibilis. sicut visibile in actu ē potētia
forme visiue. vñ ex itellectu possibili ꝛ forma intelle
cta in actu fit vnū. cuicūqz igit ꝺiungit forma itelle/
cta p̃dicta ꝺiungit intellect⁹ possibil'. ꝺiungit aūt no/
Opi. Auer bis mediante fantasmate. qđ ē subiectū q̃dā illius
ro. ipugna/ forme itellecte. p hūc etiā modū itellect⁹ possibil' no/
tur multipl'r biscū ꝺtinuat. Qꝫ aūt hec friuola sint ꝛ ipossibilia fa/
j. cile ē videre. h̃ns em̃ itellectū ē intelligēs. itelligit aūt
id cui⁹ spēs itelligibil' intellectui vnit. p hoc aūt q̃ spēs
intelligibilis itellectui ēvnita in hoīe p aliquē modū
2. nō habebit hō q̃ sit itelligēs. sꝫ solū q̃ itelligat ab in
tellectu sepato. ¶ Preterea. sic spēs intellecta in actu
ē forma itellect⁹ possibil'. sicut spēs visibil' in actu est
forma potētie visiue ipius oculi. spēs aūt itellectualis
sic se hꝫ ad fantasmata. sicut spēs visibilis in actu ad
coloratū. qđ ē extra aīam. ꝛ hac sil'itudine ipe vtit ꝛ
etiā Aresto. sil'is igit ꝺtinuatio ē intellect⁹ possibil' p
formā intelligibilē ad fantasma qđ in nob est. ꝛ po
tentie visiue ad colorē q̃ ē i lapide. hec aūt ꝺtinuatio
nō facit lapidē videre sꝫ solū videri. g̃ ꝛ p̃dicta cōti/
nuatio intellect⁹ possibil' nobiscū nō facit nos itelli
gere sꝫ intelligi solū. planū aūt ē q̃ ꝑpie ꝛ vere ꝺr q̃
hō intelligit. nō em̃ naturā itellect⁹ inuestigarem⁹. ni/
si p hoc q̃ nos itelligimus. nō igit sufficiēs ē p̃dict⁹
3. ꝺtinuatois mod⁹. ¶ Adhuc. oē cognoscēs p ꝺtutē
cognoscitiuā ꝺiungit obiecto ꝛ nō ecōuerso. sicut ꝛ
opans oē p ꝺtutē opatiuā ꝺiungit opato. hō aūt est
intelligēs p intellectū sicut p ꝺtutē cognoscitiuā. nō
igit p formā intelligibilē itellectui sꝫ magis p itelle/
4. ctū itelligibili ꝺiungit. ¶ Amplⁱ⁹. id q̃ aliq̃d opat oꝫ
eē formā ei⁹. nihil em̃ agit nisi fm q̃ ē actu. actu aūt
nō ē aliq̃d nisi p id qđ ē forma ei⁹. vñ ꝛ Aresto. pro
bat aīam esse formā. p hoc q̃ aīal p aīam vivit ꝛ sen/
tit. hō aūt itelligit ꝛ nō nisi p intellectū. Vñ ꝛ Aresto.
inq̃rens de p̃ncipio q̃ intelligim⁹ tradit nobis natu/
rā itellect⁹ possibil'. oꝫ igit itellectū possibilē formal'r
5 vniri nob ꝛ nō solū p suū obiectū. ¶ Preterea. itel/
lect⁹ in actu. ꝛ itelligibile in actu sunt vnū. sicut sen/
sus in actu ꝛ sensibile in actu. nō aūt itellect⁹ in poten
tia ꝛ itelligibile in potētia. sicut nec sensus in poten/
tia ꝛ sensibile in potētia. spēs igit rei fm q̃ est in fan/
tasmatibꝫ nō ē itelligibil' actu. nō em̃ sic ē vnū cū in
tellectu in actu. sꝫ fm q̃ ē a fantasmatibꝫ abstracta. sic
nec spēs colōris ē sensata i actu fm q̃ ē in lapide. sꝫ so
lū fm q̃ ē in pupilla. sic aūt solū ꝺtinuat nobiscū spēs
intelligibil' fm q̃ ē in fantasmatibꝫ fm positōem pre
dictā. nō igit ꝺtinuat nobiscū fm q̃ ē vnū cū intelle
ctu possibili. vt forma eius cui nō pt eē mediū q̃ ꝺti/
nuet itellect⁹ possibil' nobiscū. qz fm q̃ ꝺtinuat cū in
tellectu possibili nō ꝺtinuat nobiscū nec ecōuerso. 6.
¶ Patꝫ aūt eū q̃ hanc positōem induxit eq̃uocatōne
decepti fuisse. colores em̃ extra aīam exītes p̃te lu/
mine sunt visibiles actu. vt potētes mouere visum.
nō aūt vt actu sensata. fm q̃ sunt vnū cū visu in actu.
et sil'r fantasmata p lumē itellectus agētis fiunt actu
intelligibilia. vt possint mouere intellectū possibilē.
nō aūt vt sint intellecta actu. fm q̃ sunt vnū cū itelle/
ctu possibili facta in actu. ¶ Itez. vbi inuenit altior 7
opatio viuētis. ibi inuenit altior spēs vite corresponꝺ
dentis illi actōni. in plantis em̃ inuenit sola actio ad
nutritōem ptinēs. in aīalibꝫ aūt inuenit altior actio. s.
sentire ꝛ moueri fm locū. vñ ꝛ aīal vivit altiori spēcie
vite. sꝫ adhuc in hoīe inuenit altior opatio ad vitaꝫ
ptinens q̃z in aīali. s. itelligere. g̃ hō habebit altiorem
spēm vite. sꝫ vita ē p aīaꝫ. habebit igit hō altiorē aīaꝫ
q̃ vivit q̃z sit aīa sensibil'. nulla aūt ē altior q̃z itellect⁹.
ē igit itellectus aīa hoīs ꝛ p ꝺns forma ipius. ¶ Ad 8
huc. qđ ꝺsequit ad opatōem alicui⁹ rei nō largit alicui
spēm. qz opatio ē act⁹ sēds. forma aūt p quā aliq̃d hꝫ
spēm ē act⁹ p̃mus. vnio aūt itellect⁹ possibil' ad hoiez
fm positōem p̃dictā ꝺsequitur hoīs opatōnem. fit em̃
mediāte fantasia q̃ fm phm ē motus factus a sensu
fm actū ex tali igit vnione nō ꝺsequit hō spēm. non
igit differt hō spē a brutis aīalibꝫ p hoc q̃ ē itellectū
h̃ns. ¶ Amplⁱ⁹. si hō spēm sortit p hoc q̃ ē rōnalis ꝛ 9
intellectū h̃ns. q̃cūqz ē in spē hūana ē rōnalis ꝛ itelle
ctū h̃ns. sꝫ puer etiā añqz ex vtero egrediat ē in spē
hūana in q̃ tū nōdū sunt fantasmata q̃ sunt itelligi
bilia actu. nō ē igit hō itellectū h̃ns p hoc q̃ itellect⁹
ꝺtinuat homini mediante spēcie intelligibili cui⁹ sub
iectum est fantasma.

¶ Qꝫ hō sortit spēciē p intellectū passiuū ꝛ intelle
ctum possibilem. .lx.

Opi⁹. falsa Auerrois h̃ recitat

HIs aūt rōnib⁹ ob/uiat fm p̃dictā positōem. Dicit em̃ p̃dictus Auerrois q̃ hō differt spē a brutis p intellectū quē Aresto. vocat passiuū q̃ ē ipa vis co
gitatiua q̃ ē ꝑpria hoī. loco cui⁹ alia aīalia h̃nt quā
dā estimatiuā naturalē. Hui⁹ aūt cogitatiue ꝺtutis ē
distinguere intētōes idiuiduales ꝛ ꝺpare eas ad ūni/
cē. sicut itellect⁹ q̃ ē sepat⁹ ꝛ ūmixt⁹ ꝺpat ꝛ distin/
guit inter intētōes vles. ꝛ qz p hāc ꝺtutē sil'r cū ima/

ginatiua ⁊ memoratiua ꝓparant fantasmata vt recipiãt actionẽ intellectus agẽtis a q̃ fiũt intelligibilia actu. sic̃ sunt aliq̃ artes ꝓparãtes materiã artifici ꝑncipali. iõ ꝓdicta ꝑtus vocat noĩe itellect⁹ ⁊ rõnis ⁊c q̃ medici dicũt q hꝫ sedẽ in media cellula capitis. ⁊ ꝑm hmõi dispõnẽ ꝑtutis differt hõmus ab alio in ingenio ⁊ in alijs q̃ ptinẽt ad intelligẽdũ. ⁊ ꝓ vsum huius ⁊ exercitiũ acq̃rit hõ habitũ scie. vñ habitus sciaꝝ sunt in hoc itellectu passiuo sicut in subiecto. ⁊ hic intellect⁹ passiuus a ꝑncipio adest puero ꝑ quẽ sortit̃ spẽm humanã añq̃ actu itelligat ¶ Qs autem hec sint falsa ⁊ abusiue dicta euidẽter apparet. operationes eñ vite cõpant ad aiam vt actus scãi ad primũ. vt ꝓꝫ ꝑ phm in. ij. ⁊c aĩa. act⁹ aũt ꝑmus in eodẽ ꝓcedit tpe actũ scõz. sicut scia ẽ añ ꝙsiderare. in quo cũq̃ igit̃ inuenit̃ aliq̃ opatio vite oꝫ in eo ponere aliquã ptẽ aĩe q̃ cõparat̃ ad illã opationẽ sicut act⁹ primus ad scõm. sꝫ hõ hꝫ ppriã opatõem sup̃ alia aĩa. s. intelligere. ⁊ rõcinari q̃ ẽ opatio hois inq̃tum hõ est. vt Aresto. dt in ꝑ. ethicoꝝ. g oꝫ in hoĩe ponere aliqd̃ ꝓncipiũ qd̃ ppriẽ dat spẽm hõi qd̃ se habeat ad intelligere sicut actus ꝑmus ad scõm. hoc aũt nõ ꝑt ẽe intellectus passiuus ꝓdict⁹. q ꝑncipiũ ꝓdicte operatõis oꝫ ẽe impassibile ⁊ nõ mixtũ corpi. vt phꝫ ꝑbat. cui⁹ ꝙtrariũ apparet ⁊c intellectu passiuo. nõ igit̃ ẽ possibile q ꝑ ꝑtutẽ cognitiuã q̃ dr intellect⁹ passiuus hõ spẽm sortiat̃ ꝑ quã ab alijs aialibꝫ differat. ¶ Adhuc. qd̃ ẽ passio partis sensitiue nõ ꝑt ponere in altiori gñe vite q̃ sit vita sensitiua. sicut qd̃ ẽ passio aĩe nutritiue nõ ponit in altiori gñe vite q̃ sit vita nutritiua. ꝙstat aũt q fantasia ⁊ hmõi potentie q̃ ad ipam ꝙsequunt̃. vt memoratiua ⁊ ꝓsiles sꝫ passiones ptis sensitiue. vt ꝑbat phꝰ in lib. ⁊c memoria. nõ igit̃ ꝑ ꝓdictas ꝑtutes vel aliquam earꝫ animal aliqd̃ ꝑt poni in altiori gñe vite q̃ sit aĩa sensitiua. hõ aũt ẽ in altiori gñe vite. qd̃ ꝓꝫ ꝑ phm in. ij. ⁊c aĩa. q distinguẽs gña vite supaddit intellectiuũ qd̃ hõi attribuit sensitiuo qd̃ attribuit cõiter oĩ aialiũ igit̃ homo ẽ viuẽs vita sibi ppria ꝑ ꝑtutẽ cogitatiuã ꝓdictã. ¶ Amplꝰ. oẽ mouẽs seipm sm q ꝑbat phꝰ in. viij. phisi. ꝙponit̃ ex mouẽte ⁊ moto. hõ aũt sicut ⁊ alia aialia ẽ mouẽs seipm. g mouẽs ⁊ motum sunt partes ipsius. ꝑmũ aũt mouẽs in hoĩe ẽ intellectus. nã intellect⁹ suo intelligibili mouet volũtatem nec ꝑt dici q solus intellectus passiuus sit mouens. qr intellectus passiuus ẽ solũ particulariũ. in mouẽdo aũt accipit̃ ⁊ vlis opinio q̃ ẽ intellectus possibilis ⁊ particularis q̃ ꝑt ẽe intellect⁹ passiui. vt ꝓꝫ ꝑ Aresto. in. iij. ⁊c aĩa. ⁊ in. vij. ethicoꝝ. g intellectus possibilis ẽ aliq̃ pars hois ⁊ ẽ dignissimũ ⁊ formalissimũ in ipo. g ab eo spẽm sortit̃ ⁊ nõ ab intellectu passiuo ¶ Adhuc. Intellectus possibilis ꝑbat nõ ẽe act⁹ corꝑis alicui⁹ ꝑpter hꝰ q ẽ cognoscitiuus oĩm formarũ sensibiliũ in vli. nulla igit̃ ꝑtus cuius opatio sit extẽdere ꝑt ad vlia oĩm formaꝝ sensibiliũ ꝑt ẽe act⁹ alicuius corꝑis. volũtas aũt est hmõi. oĩm eñ eorũ q̃ intelligimus possumus habere volũtatẽ saltem ea cognoscẽdi. apparet etiã actus volũtas in vli. odimus eñ vt dr Aresto. in sua rhetorica in vli latronũ genus. irascimur aũt particularibꝰ tñ. volũtas autẽ nõ ꝑt ẽe actus alicui⁹ ptis corꝑis nec ꝙsequi aliquã potẽtiam q̃ sit actus corꝑis. ois aũt pars aĩe ẽ actus alicuius corꝑis ꝑter solũ intellectũ ꝓprie dictũ igit̃ volũtas in intellectiua pte ẽ. vñ ⁊ Aresto. dr in. iij. de aĩa q volũtas in rõne ẽ. irascibilis aũt ⁊ ꝙcupiscibilis in pte sensitiua. ꝓpter qd̃ ⁊ actus ꝙcupiscibilis ⁊ irascibilis cũ passione sunt. nõ aũt actus volũtatis sed cũ electõne. volũtas aũt hois nõ ẽ extrinseca ab hoĩe quasi quadã suba separata fundata. sꝫ ẽ in ipo hoĩe. aliter eñ nõ eẽt dñs suaꝝ actionũ. qr ageretur volũtarie cuiusdã sube separate. ⁊ in ipo eẽnt tñ potẽtie appetitiue cum passione operãtes. s. irascibilis ⁊ cõcupiscibilis q̃ sunt in parte sensitiua sicut ⁊ in ceteris aialibꝰ q̃ magis agunt̃ q̃ agãt. hꝫ aũt ẽ impossibile ⁊ destructiuũ tot⁹ moralis phie ⁊ politice ꝙuersationis. oꝫ igit̃ intellectũ possibilẽ in nobis eẽ ꝑ quẽ a brutis differamus ⁊ nõ solũ sm intellectũ passiuũ

¶ Itẽ. Sicut nihil ẽ potẽs agere nisi ꝑ potẽtiã actiuã in ipo existẽtẽ. ita nihil potẽs ẽ pati nisi ꝑ potẽtiã passiuã q̃ ẽ in ipo. ꝙbustibile eñ ẽ potẽs comburi nõ solũ qr ẽ aliqd potẽs cõburere ipsum. sed etiã qr in se hꝫ potẽtiã vt comburat̃. intelligere aũt quoddã pati ẽ. vt dr in. iij. ⁊c aĩa. cũ igit̃ puer sit intelligẽs potentia ⁊ si nõ actu intelligat. oꝫ q sit in eo aliq̃ potẽtia qua sit potẽs intelligere. hec aũt potẽtia ẽ intellect⁹ possibilis. oꝫ igit̃ q puero iã sit ꝙiũctus intellectus possibilis añq̃ actu intelligat nõ ẽ igit̃ ꝓtinuatio intellectus possibilis cũ hoĩe ꝑ formã intellectã in actu. sꝫ ipe intellectus possibilis inest hõi a ꝑncipio sic aliqd ei⁹. Huic aũt rõni respõdet Auerrois ꝓdict⁹. dr eñ q puer dr potẽtia intelligere duplici rõne. Uno mõ qr phantasmata q̃ sunt in ipo sunt intelligibilia in potẽtia. Allio mõ qr intellectus possibilis ẽ potẽs ꝓtinuari cũ ipo ⁊ nõ qr intellect⁹ sit iã vnitus ei ¶ Ostẽdẽdũ est aũt q vterq̃ modus sit insufficiẽs. alia eñ potẽtia ẽ qua agẽs ꝑt agere. ⁊ alia potẽtia q̃ patiẽs ꝑt pati. ⁊ ꝑm⁹ mod⁹ ex opposito diuidunt̃. ex eo igit̃ q ꝙuenit alicui q possit agere nõ cõpetit ei q possit pati. posse aũt intelligere ẽ posse pati. cũ intelligere quoddã pati sit sm phm. nõ igit̃ dr puer potẽs itelligere ex eo q fantasmata in eo ꝑnt ẽe intellecta in actu cũ hꝰ ptineat ad posse agere. fantasmata eñ mouẽt itellectũ possibilẽ ¶ Adhuc Potẽtia ꝙis spẽm alicui⁹ nõ ꝙpetit ei sm id q spẽm nõ largit̃. posse aũt itelligere ꝙsequit̃ spẽm hũanã. ẽ eñ itelligere opatio hois inq̃tũ hmõi. fantasmata aũt nõ dãt spẽm hũanã sꝫ magis ꝙsequunt̃ opationẽ hois. nõ ergo rõne fantasmatũ ꝑt dici puer potẽtia intelligẽs Similiter autem neq ꝑt dici

Repro. opinio ꝓcedẽs.

ꝑ ipoba⁹.

2.

3.

4

§.

Dist. bimẽ

repro. vtq

mod⁹ aũro.

ꝑm⁹ mod⁹.

dup. repro.

scds mod⁹ ipoba. du.

puer posse intelligere. qz itellectus possibilis pt ꝺti/
5 nuari cū ipo. sic em̄ aliqs ꝺr potētia agere vel pati p
potētiā actiuā vl passiuā sicut ꝺr albꝺ p albedinē. nō
aūt aliqs ꝺr albꝺ añq̄ albedo sit ei ꝺiūcta. ḡ neq; ꝺr
aliqs potēs agere vel pati añq̄ potētia actiua vl pas/
siua ei adsit. nō ḡ ꝛc puero posset ꝺici q ē potēs intel
2. ligere añq̄ intellectus possibilis q ē potētia intelli/
gēdi sit ei ꝺtinuatus ¶ Preterea. Aliter ꝺr aliqs po
tēs operari añq̄ habeat naturam qua operet ꝛ aliter
postq̄ iam hz naturā sed impedit p accns ab operā/
do. sicut aliter ꝺr corpus potēs ferri sursuz anteqū sit
leue. ꝛ aliter postq̄ iā ē generatū leue sed impedit in
suo motu. puer aūt ē in potētia intelligēs nō quasi
nōdū habēs naturā itelligēdi sz hñs impedimētū vt
nō intelligat. impedit em̄ ab itelligendo ꝓpter multi/
modos mot⁹ in ipo existētes. vt ꝺr in. vij. phisicoꝝ
nō igit ꝓpter hoc ꝺr potēs itelligere. qz itellect⁹ pos/
sibilis q ē intelligēdi ꝓncipiū pt ꝺtinuari sibi. sed qz
6 iā ē ꝺtinuatus ꝛ impedit ab actōe ꝓpria. vñ impedi
mēto remoto statim itelligit ¶ Jtē. habitus ē q quis
opat cū voluerit. oz igit eiusdē ee habitū ꝛ opatōm
q ē fm habitū sz ꝓsiderare itelligēdo qꝺ est act⁹ hui⁹
habitus q ē scia nō pt esse itellectus passiui sz ē ipsi
us itellectus possibilis. ad hꝰ em̄ q aliq̄ potētia intel
ligat oz q nō sit actus corpis alicuius. ḡ ꝛ habitus
scie nō ē in itellectu passiuo sed in itellectu possibili
scia aūt in nobis ē fm quā dicimur sciētes. ḡz itelle
ctus possibilis ē in nobis nō fm esse a nobis sepat⁹
7 ¶ Adhuc Sciētia ē assimilatio sciētis ad rē scitā. rei
aūt scire inq̄ztū ē scita nō assilat scies nisi fm̄ species
vl'es. scia em̄ ꝛc hmōi ē. spēs aūt vl'es nō pñt in itelle
ctu passiuo ee cū sit potētia vtens organo. sz solū in
intellectu possibili. scia igit nō ē in itellectu passiuo
8 sz solū in itellectu possibili ¶ Ampli⁹ Jntellectus in
habitu vt aduersarius ꝓfitet ē effectus itellect⁹ agē/
tis. itellectus aūt agētis effectus sunt itelligibilia in
actu quoꝝ ppriū recipiēs ē intellect⁹ possibilis ad
quē cōpat agēs. sicut ars ad materiā. vt Arestote. ꝺr
in. iij. ꝛc aīa. oz igit intellectū in habitu q ē habitus
9 scie ee in itellectu possibili nō passiuo ¶ Prete. Jm/
possibile ē q pfectio supioris sube ꝛcpēdeat ab iferi
ori. pfectio aūt itellect⁹ possibilis ꝛcpēdet ab opatōe
hōis. ꝛcpēdet em̄ a fantasmatibꝰ q mouēt itellectuz
possibilē. nō igit ē intellect⁹ possibilis aliq̄ suba su/
perior hōie. ḡ oz q sit aliqd hōis. vt act⁹ ꝛ forma ipi
10 us ¶ Adhuc. q̄cūq; sunt sepata fm ee hñt etiā sepa/
tas opatōes. nā res sūt ꝓpter suas opatōes sicut ac
tus ꝓmus ꝓpter scōm. vñ Aresto. ꝺr in ꝓ. ꝛc aīa q si
aliq̄ operationū aie ē sine corpe q possibile ē aiam
separi. opatio āt intellect⁹ possibilis indiget corpore
ꝺr em̄ phꝰs in. iij. ꝛc aīa. q aīa pt agere p seipam. sez
intelligere qñ intellect⁹ ē factus in actu p spēm a fan
tasmatibꝰ abstractā q nō est sine corpe. igit intellect⁹
11 possibilis nō ē oīno a corpe sepatus. ¶ Ampli⁹. cui/
cūq; cōpetit aliq̄ opatio fm naturā sunt ei a natura
attributa ea sine q̄bꝰ illa opatio ꝓpleri non pt sicut
Aresto. ꝓbat in scdo lib. ꝛc celo. q si stelle moverent
motu pgressiuo ad modū aīalium q natura ꝛdis/
set eis organa motus pgressiui. sz opatio intellect⁹
possibilis cōplet p organa corpea in q̄bꝰ nece est ee
fantasmata. natura igit intellectū possibilem corpo
reis vniuit organis. nō ē igit fm ee a corpe sepatus.
¶ Jtē. si sit fm ee a corpore sepatus. magis intelliget 12
substātias que sunt a materia sepate q̄ formas sensi
biles. qz sunt magis intelligibiles ꝛ magis ei cōfor/
mes. nō pt aūt intelligere substātias oīno a materia
sepatas. qz earꝫ nō sunt aliq̄ fantasmata. hic aūt itel
lectus nequaq̄ sine fantasmate intelligit. vt Aresto.
ꝺr in. iij. ꝛc aīa. sunt enim ei fantasmata sicut sensibi
lia sensui sine q̄bꝰ sensus nō sentit. nō ē igit suba se/
parata a corpe fm ee ¶ Adhuc. Jn oīm gne tātū se 13
extēdit potētia passiua q̄tū potētia actiua illi⁹ gnis
vñ nō est aliqua potētia passiua in natura cui nō re
spōdeat aliq̄ potētia actiua naturalis. sz intellectus
agens non facit intelligibilia nisi fantasmata. ḡ nec
intellectus possibilis mouet ab aliis intelligibilibꝰ
nisi a spēbꝰ a fantasmatibus abstractis. ꝛ sic substā/
tias separatas intelligere nō potest ¶ Amplius. Jn 14.
substantijs separatis sunt species rerum sensibiliuz
intelligibiliter per quas ꝛc sensibilibꝰ sciētiam habet.
si igitur intellectus possibilis intelligit substātias se
paratas. in eis acciperet sensibiliū cognitōnem. non
ergo acciperet eam a fantasmatibꝰ. qz natura nō ab/
undat superfluis ¶ Si aūt ꝺicatur q substantijs se/ mi° fm opō
paratis nō adest cognitio sensibiliū. saltem oporte/ nionē ꝺictā
bit ꝺicere q eis adsit altior cognitio. quā oportz nō repro. dup-
ꝛdesse intellectui possibili si predictas substātias in/ j
telligit. habebit igitur duplicē sciētiam. vnā per mo/
dum substantiarū separatarū. aliam a sensibus acce/
ptam. quarꝫ altera superflueret ¶ Preterea. Jntelle/ 2
ctus possibilis est quo intelligit anima vt ꝺr. in ter/
tio ꝛc anima. si igit intellectus possibilis intelligit
substātias separatas ꝛ nos intelligim⁹ eas. quod pz
ee falsum. habemus em̄ nos ad eas sicut oculus no
ctue ad solē. vt Aresto. ꝺr. Dis aūt respōdet fm po
sitionē predictā. Jntellectus em̄ possibilis fm q est repro. ad p-
in se substātēs intelligit substātias separatas ꝛ est in ꝺi. fzopi. p-
potētia ad eas sicut ꝺyaphonū ad lucē. fm āt q cō
tinuat nob a ꝓncipio ē in potētia ad formas a fan/
tasmatibꝰ abstractas. Vñ nos a ꝓncipio nō intelligi Repro. ista
mus p eū substātias sepatas. sz hꝰ stare nō pt. intelle mīsio tripl'
ctus em̄ possibilis erꝫ hꝰ ꝺr fm eos ꝺtinuari nob q j
psicit p spēs itelligibiles a fantasmatibꝰ abstractas
ꝓus igit ē ꝓsiderare intellectū vt in potētia ad hmōi
spēs q̄ vt ꝺtinuet nob. nō igit p hꝰ q ꝺtinuat nobis 2
ē in potētia ad hmōi spēs ¶ Prete. fm hꝰ ee in poten
tia ad ꝓdictas spēs nō eēt ei fm se ꝓueniēs. sz p aliꝺ
ꝓ ea aūt q nō ꝓueniūt alicui fm se nō ꝺr aliqd ꝺiffi/

nim. nō igit rō intellect⁹ possibilis ē ex hoc q̄ in potētia ē ad p̄dictas spēs vt diffinit ipm Aresto. in. iij. de aia ¶ Adhuc. Impossibile ē intellectū possibilē simul multa itelligere nisi vnū p aliud intelligat. non em vna potētia simul pluribꝫ actibꝫ pficit nisi fm ordinē. si igit intellect⁹ possibilis intelligat subas separatas ⁊ spēs a fantasmatibꝫ abstractas. oz q̄ vel itelligat p spēs hmōi subas separatas vel ecōuerso. qđcū q̄z aūt dr sequit q̄ nos intelligim⁹ subas separatas. qz si nos itelligim⁹ naturas sensibiliū inq̄tū intelligit eas itellect⁹ possibilis. intellect⁹ aūt possibil' intelligit subas eas p h̄ q̄ intelligat separatas. ⁊ silr nos intelligem⁹. ⁊ silr si sit ecōuerso. Hoc aūt ē manifeste falsum. nō igit itellectus possibilis itelligit subas separatas. nō ē igit suba separata

¶ Q̄ p̄dicta positio ē ꝺ sentētiā Aresto. Lxi

Jđ p.p. q. 79. a. p. et. 2 Jlla ꝺ⁹ ꝑ³

SEd quia huic positioni Auerrois p̄stare robur auctoritatis nitit ꝓpter h̄ q̄ dr Aresto. ita sensisse ostēdemus manifeste q̄ p̄dicta positio ē ꝓtra sentētiam Aresto. ꝑmo q̄dē. qz Aresto. in .ij. de aia diffinit aiaz dicēs q̄ ē actus ꝑmus physici corpis organici ⁊ potētia vitā h̄ntis. ⁊ postea subiūgit q̄ hec ē diffinitio ylr dicta de oī aia. nō sicut p̄dictus Auerrois fingit sub dubitatōe h̄ ꝓferēs. vt pz ex exēplaribꝫ grecis ⁊ translatōe Boetij. postmodū aūt in eodē capło subiungit eē quasdā ptes aie separabiles q̄ nō sunt nisi itellectiue. relinquit igit q̄ ille ptes sunt actus corporis Nec ē ꝓtra h̄ qđ postea subiūgit. de intellectu aūt ⁊ pspectiua potētia nihil ē adhuc manifestū. sed videt aie alterꝫ genus eē. Non em p hoc vult intellectum alienare a cōi diffinitōe aie sed a ꝓprijs naturis aliaz partiū sicut q̄ dr q̄ alterꝫ gen⁹ aialis ē volatile a grestibili nō auferret a volatili cōem diffinitōem aialis. vñ vt ostēderet in quo dixerit alterꝫ subiungit. ⁊ hoc solū contingit separari sicut ꝓpetuū a corruptibili. Nec ē intētio Aresto. vt ꝑmē. p̄dictus fingit. dicere q̄ nōdū est manifestū de intellectu vtrū intellect⁹ sit anima sicut de alijs ꝓncipijs. nō em textus vetus hz nihil est declaratū siue nihil est dictū. sed nihil ē manifestū. q̄ intelligēdū est q̄tum ad id quod ē proprium ei nō q̄tū ad cōem diffinitōem Si aūt. vt ipe dr aīa equiuoce dr de intellectu ⁊ alijs ꝑmo distinxisset equiuocatōem. post ea diffiniuisset sicut ē ꝺsuetudo sua alias p̄cedūt in eq̄uoco q̄ nō ē in scientijs demonstratiuis ¶ Jtē. in .ij. de aia itellectū nūerat inter potētias aie ⁊ in auctoritate etiā p̄dicta noīat pspectiuaz potētiā. nō ē igit intellectus extra aiam hūanā sz ē q̄ dā potētia ei⁹ ¶ Jtē in .iij. de aia incipiēs loq̄ de itellectu possibili noīat eū ptē aie dicēs. De pte aūt aie q̄a cognoscit aiaz ⁊ sapit. in q̄ manifeste ondit q̄ intellectus possibilis sit aliq̄d aie ¶ Adhuc. aūt manifest⁹ ꝑ id qđ post ea subiūgit declarat naturā intellect⁹ possibilis dicēs. Dico aūt intellectū quo opinatur ⁊ intelligit aīa. in quo manifeste ostēdit intellectum eē aliq̄d aie h̄uane quo aīa humana intelligit. ē igit p̄dicta positio ꝓtra sentētiā Aresto. ⁊ ꝓtra veritatē. vñ tanq̄z ficticia repudiāda est

¶ Cōtra opinionē Alexādri de intellectu possibili Lxij.

HIs igitur verbis Aresto. cōsideratis Alexāder posuit itellectū possibilē esse aliquā ſtutē in nobis vt sic diffinitio cōis de aīa assignata ab Aresto. in. ij. de aīa possit sibi ꝓuenire Quia ſto intelligere nō poterat aliquā subam itellectualē eē corpis formā posuit p̄dictā ſtutē nō eē fundatā in aliq̄ intellectuali suba ⁊ ꝓsequētē ꝺmixtōez elemētoꝝ in corpe hūano determinat⁹ em mixtionis hūani corpis mod⁹ facit hoiez eē in potētia ad recipiēdū influctiā intellect⁹ agētis q̄ sp ē in actu. ⁊ fm ipm ē q̄dā suba separata. ex q̄ influctia hō fit intelligēs actu. id aūt in hoie p qđ ē potētia intelligēs ē intellect⁹ possibil'. ⁊ sic videbat se seq̄ q̄ ex cōmixtōe determinata in nob sit intellectus possibil' Videt aūt in ꝑmo aspectu hec positio ſbis opi⁹ Alexā⁊ demōstratōi Aresto. eē ꝓtraria ondit em Aresto. in dꝰ reprobat .iij. de aīa vt dictū ē q̄ intellect⁹ possibil' est immixt⁹ corpi. h̄ aūt ē impossibile dici de aliq̄ ſtute ꝓsequēte mixtionē elemētoꝝ. q̄ em hmōi ē oz q̄ in ipa elemētoꝝ cōmixtōe fundet. sic videm⁹ de sapore ⁊ odore ⁊ alijs hmōi. nō igit q̄stio p̄dicta Alexād. pt stare cum ſbis ⁊ demōstratōe Aresto. vt videt ¶ Adhuc. autē Alexād dr q̄ itellect⁹ possibil' ē ipa pparatio in natura hūana ad recipiēdū influctiā intellect⁹ agētis. pparatio aūt ipa nō ē aliq̄ natura sensibil' determinata neq̄z ē mixta corpi. ē em relatio q̄dā ⁊ ordo vni⁹ ad aliud ¶ Sz h̄ manifeste discordat ab intētōe Aresto. te. pbat em Aresto. ex h̄ intellectū possibilē nō habere determinate aliquā naturā sensibiliū ⁊ p ꝺns nō ē mixtū corpi. qz ē receptiuus oīm formaꝝ sensibiliū ⁊ cognoscitiu⁹ eaꝝ. qđ de pparatōe nō pt itelligi. qz ei⁹ nō ē recipe. sz magis ppari. nō igit demōstratō Aresto. pcedit de ppatōe sz de aliq̄ recipiēte pparata ¶ Ampli⁹. si ea q̄ dr Aresto. de itellectu possibili ꝺue nūt ei inq̄tū ē ppatio ⁊ nō ex natura subiecti ppārati seq̄t q̄ oī pparatōi ꝺueniāt. in sensu aūt ē ppatio q̄dā ad sensibilia in actu recipiēda. g̃ idē ꝺom est de sensu ⁊ itellectu possibili. cui⁹ ꝺrīū manifeste subiungit Aresto. ostēdēs dr̃iam iter receptōem sensus ⁊ intellect⁹ ex h̄ q̄ sensus corrūpit ex excellētia obiectoꝝ nō aūt intellect⁹ ¶ Jtē Aresto. attribuit possibili itellectui pati ab itelligibili. suscipe spēs itelligibiles. esse in potētia ad eas. ꝺparat etiā eū tabule in q̄ nihil est scriptū q̄ qđē oia nō p̄nt dici de ppatōe. sz de subiecto

ꝑparato. est igit̄ ꝺtra intētō em Aresto. q intellectus possibilis sit ꝑparatio ipa ¶ Adhuc. Agēs ē nobili/ oꝛ patiēte ⁊ faciēs facto sicut actus potētia. q̄to aūt aliq̄d ē immateriali⁹ tāto ē nobili⁹. nō ꝑt igit̄ effect⁹ eē immaterialioꝛ sua cā. ois aūt ꝟtus cognoscitiua inq̄ꝟtū est hmōi ē immaterialis. vñ ⁊ de sensu q̄ est infimus in ordine ꝟtutū cognoscitiuaꝝ ꝺt Aresto. in. ij. de aīa q ē susceptiuus sensibiliū spēz sine materia impossibile est igit̄ a ꝺmixtiōe elemētoꝝ causari aliquā ꝟtutē cognoscitiuā. intellectus aūt possibilis est supma ꝟtus cognoscitiua in nob. ꝺt em Aresto. in. iij. de aīa q intellect⁹ possibilis est q̄ cognoscit ⁊ intelligat aīa. intellect⁹ igit̄ possibilis nō causat ex cōmixtione elemētoꝝ ¶ Amplī⁹ Si ꝓncipiū alicui⁹ opatōis ab aliq̄bꝫ causis ꝓcedit oꝛ operatōnem illā nō excedere causas illas cum cā sēcā agat ꝟtute prime. operatio aūt aīe nutritiue nō excedit ꝟtutē qualitatum elemētariū. ꝓbat em Aresto. in. ij. de aīa q ignis nō est cā augmēti. sed cōcausa aliq̄ mō. ꝓncipalis āt cā est aīa. ad quā cōparat calor sicut instrumētū ad artificē. nō igit̄ ꝑt aīa vegetabilis ꝓduci ex cōmixtione elemētoꝝ. multo igit̄ minus sensus ⁊ intellectus possibilis ¶ Item. Intelligere ē q̄dam operatio in q̄ impossibile ē cōmunicare aliq̄ organū corꝓeum. hec aūt opatio attribuit̄ aīe vel etiā hōi. ꝺt em q aīa intelligit vel hō ꝓ aīam. oꝛ igit̄ aliq̄ ꝓncipium in hōie eē a corꝓe nō ꝛpendēs q̄ sit ꝓncipiū talis opationis. ꝑparatio aūt sequēs cōmixtōem elemētoꝝ a corꝓore ꝛpendet manifeste. nō est igit̄ ꝑparatio tale ꝓncipium. est aūt intellect⁹ possibilis. ꝺt em Aresto. in. iij. de aīa q intellectus possibilis ē quo aīa opinatur ⁊ iō intelligit. nō est igit̄ intellect⁹ possibilis ꝑparatio. Si aūt dicat q ꝓncipiū ꝑdicte opatōis in nobis ē spēs itelligibil' facta in actu ab itellectu agente

Enasio

Reꝓbat. Hoc videt nō sufficere. qꝛ cū hō ꝛ potētia intelligente fiat actu itelligēs. oꝛ q nō solū itelligit ꝓ spēm intelligibilē ꝓ quā fit actu itelligēs sed ꝓ aliquā potentiā intellectiuā q̄ sit ꝑdicte opatōis ꝓncipiū sicut ⁊ in sensu accidit. hec aūt potētia ab Aresto. ponit intellectus possibilis. intellect⁹ igit̄ possibilis ē nō ꝛpēdens a corꝓe ¶ Preterea Spēs nō ē intelligibil' actu nisi fm q ē ꝛpurata ab eē materiali. hꝫ aūt nō ꝑt accidere dum fuerit in aliq̄ potētia materiali que. s. sit causata ex ꝓncipijs materialibꝫ vel q̄ sit actus materialis orgāni. oꝛ igit̄ poni aliquā potētiā intellectiuā in nob immaterialē q̄ est itellect⁹ possibilis ¶ Adhuc Intellect⁹ possibilis ab Aresto. ꝺt ps aīe. aīa aūt nō est ꝑparatio sz act⁹. ꝑparatio em ē ordo potētie ad actū. sequit̄ tñ ad actū aliq̄ ꝑparatio ad vlteriorē actū sicut ad actū dyaphanitatis seq̄t ordo ad actū lucis intellect⁹ igit̄ possibilis nō ē ipa ꝑparatio sed act⁹ q̄dā ¶ Amplī⁹. hō ꝺsequit̄ spēm ⁊ naturā hūanā fm ptem aīe sibi ꝓpriā q̄ q̄dē ē intellect⁹ possibil'. nihil āt cōsequit̄ spēm ⁊ naturam fm q ē in potētia sz fm q est actu. cū igit̄ ꝑparatio nihil sit aliud q̄ ordo potentie ad actū. impossibile ē q itellect⁹ possibil' nō sit aliq̄ ꝑparatio q̄dā in natura humana exist̄s.

¶ Q̄ aīa nō sit cōplexio vt posuit Galien⁹ Lxiij.

Oꝛedicte aūt opinio opi⁹ Galiē Jsta ꝑ⁹ ꝑ⁹.
ni Alexādri de intellectu possibili ꝓpinq̄ est opinio Galieni medici de aīa. ꝺt enim aīam ee cōplexionē. ad hoc āt ꝺm mot⁹ ē ꝓ hoc q videm⁹ ex diuersis ꝺplexionibꝫ causari in nob diuersas passiones q̄ attribuūt aīe. aliqui em cōplexionē hītes vt colericā de facili irascūt. melācolici ꝺo de facili tristāt vñ ⁊ ꝓ easdē rōnes hec opinio ꝓbari ꝑt ꝓ q̄s ꝓbata ē opinio Alexādri ⁊ ꝓ aliq̄s ꝓpīas. ij

Oñiuz est em sup q opatō aīe vegetabil' ⁊ cognitio sensitiua excedit ꝟtutē q̄litatū actiuaꝝ ⁊ passiuaꝝ ⁊ multo magis opatio itellect⁹. cōplexio āt causat ex q̄litatibꝫ actiuis ⁊ passiuis nō ꝑt igit̄ ꝺplexio eē ꝓncipiū opationū aīe. vñ ꝓ possibile ē q aliq̄ aīa sit cōplexio ¶ Adhuc Cōplexio cū sit qꝺdā ꝺstitutū ex cōtrarijs q̄litatibꝫ q̄si mediū inter eas ꝓ possibile ē q sit forma subalis. nā subē nihil ē ꝛtrarium. nec suscipit magis ⁊ min⁹. aīa aūt ē forma subalis ⁊ nō accidens talis. alꝫ ꝓ aīam non sortiret aliq̄d gen⁹ vel speciem aīa igit̄ nō ē ꝺplexio. ¶ Adhuc. Cōplexio nō mouet corꝓ aīalis motu locali. seq̄ret em motū dominātis ⁊ sic sp deorsum ferret. aīa aūt mouet aīal in oēm ptē nō ē igit̄ aīa cōplexio ¶ Amplius. Anima regit corꝓus ⁊ repugnat passionibꝫ q̄ ꝺplexionē sequunt. ex ꝺplexione em aliq̄ sunt magis alijs ad ꝺcupiscētias vel iras apti q̄ tñ magis ab eis abstinēt ꝓpter aliq̄d retrenās. vt ꝓz in ꝛtinentibꝫ. hꝫ aūt nō facit ꝺplexio. nō ē igit̄ aīa ꝺplexio ¶ Decept⁹ aūt fuisse videt Galienus ex hꝫ q nō ꝺsiderauit aliter passiones attribui cōplexioni ⁊ aliter aīe. ꝺplexioni nāq; attribuunt̄ sicut disponēti ⁊ q̄tū ad id qꝺ ē materiale in passionibꝫ. sicut feruoꝛ sanguinis ⁊ hmōi. aīe aūt tanq̄ ꝓncipali cause ex pte ei⁹ qꝺ ē in passiōibꝫ formale. sicut in ira appetitus vindicte

¶ Q̄ aīa nō sit armonia Lxiiij

Similis aūt ꝑdicte Jsta ꝑ⁹ ꝑ⁹.
positioni ē positio dicētiū aiam eē armoniā. Nō em intellexerūt eē armoniā sonorū sz ꝛtrioꝛ ex qbꝫ videbāt ꝺponi corꝓora aīata. que qꝺē opinio in lib. de aīa videt attribui Empedocli. Gregorius aūt nissenus attribuit eam. Dinocho. vnde ⁊ improbat sicut ⁊ precedēs. ⁊ adhuc ꝓpriis ratōnibus. Omne em corꝓus mixtū armoniam habet ⁊ cōplexionem. nec armonia potest mouere corꝓus aut regere ipsum vel repugnare passionibus sicut nec complexio intēditur etiam ⁊ remittit sicut ⁊ complexio. ex quibꝫ omnibꝫ ostenditur q aīa

non sit armonia sicut nec ꝓplexio ¶Adhuc Ratio armonie magis ꝯuenit qualitatibꝫ corꝑis q̄ aie. nam sanitas ē quedam armonia humoꝝ. fortitudo neruoꝝ ⁊ ossium. pulcritudo membroꝝ ⁊ coloꝝ. nō aūt ꝓt assignari qualiū armonia sit sensus aut intellectus ⁊ cetera que ad aīam ptinēt. nō est igitur anima armonia ¶Amplꝰ Armonia ꝺr dupl'r. vno modo ipa cōpositio. Alio mō ratio ꝓpositionis. aīa aūt nō est ꝓpositio. qz oporteret q̄ vnaquaq; pars aie esset ꝓpositio aliquaꝝ partiū corꝑis. q̄ nō est assignare. Si militer nō est ratio ꝓpositōis. qz cū in diuersis partibus corꝑis sint diuerse rōnes seu ꝓportiones cōpositōis singule partes corꝑis haberent singulas animas. aliam eīm aīam haberet os. ⁊ caro ⁊ neruus cū sint fm diuersam ꝓportōem ꝓposita qđ ꝓz ēē falsum. nō est igit̄ anima armonia

¶Q aīa nō sit corꝑus Lxv.

Jō.p⁸.p.q. 75.ar.ꝑmo Jsta 2°.p².

¶Verūt autez et alij magis errātes ponētes aīam eē corꝑus. q̄rum opiniones ꝛ fuerint diuerse ⁊ varie sufficit eas hic cōmuniter reprobare Uiuentia eīm cū sint quedam res naturales sunt ꝓposita ex materia ⁊ forma. ꝓponunt aūt ex corꝑore ⁊ aīa que facit viuētia actu. igitur optz altez istoꝝ eē formā ⁊ alterū materiā. corꝑus aūt nō potest eē forma. qz corꝑus nō est in altero sicut in materia ⁊ subiecto. aīa igitur erit forma. ergo nō est corꝑus. cū nullum corꝑus sit forma ¶Adhuc. Impossibile ē duo corꝑora esse simul. anima aūt nō est seorsum a corꝑore dum viuit. non est igit̄ aīa corꝑus ¶Amplꝰ. Oīe corꝑus diuisibile ē. oē aūt diuisibile indiget aliquo ꝓtinēte ⁊ vnientepartes eius. si igit̄ aīa sit corꝑus habebit aliq̄d aliud ꝓtinēs ⁊ illud magis erit aīa. videmus eīm aīa recedēte corꝑus dissolui. ⁊ si hoc iterum sit diuisibile. oportebit vel ꝯuenire ad aliquod indiuisibile ⁊ incorꝑoreū qđ erit anima. vel erit in infinitū, procedere. qđ est impossibile. nō est igitur anima corꝑus ¶Jtē. sicut supra probatū est ⁊ in. viij. phisicoꝝ probatur oīe mouēs seipsum ꝓponitur ex duobꝫ quorū alterꝫ ē mouēs ⁊ nō motum ⁊ alterꝫ est motū. sed animal ē mouēs seipsum. mouēs aūt in ipo est aīa motū aūt corꝑus. aīa igit̄ ē mouēs nō motum. nullum aūt corꝑus mouet nisi motū. vt supra pbatū ē ∴ anima igit̄ nō est corꝑus ¶Prete. supra ostēsum est q̄ intelligere nō ꝓt eē actio alicuꝰ corꝑis. ē aūt actus anime. aīa igit̄ ad minus intellectiua nō ē corꝑus

Solones motiuoꝝ. ¶Ea aūt quibꝫ aliq̄ conati sunt ꝓbare aīam eē corꝑus facile ē soluere. ostēdūt eīm aīam eē corꝑus. ꝙ filius assimilat̄ patri etiā in accīdentibꝫ aie. cū tū filiꝰ generet a patre ꝑ decisionē corꝑalē. ⁊ qz aīa cōpatit̄ corꝑori. ⁊ qz separat̄ a corꝑore. separi aūt ē corꝑoꝝ se tangētiū. Sꝫ ꝓtra hoc iā dictū ē q̄ ꝓplexio corꝑis ē aliqualiter cā aie passionū ꝑ modū dispōnētis. aīa etiā nō cōpatit̄ corꝑi nisi ꝑ accidēs. qz cum sit forma corꝑoris mouet ꝑ accīs moto corꝑe. separat̄ etiā aīa a corꝑe nō sicut tāgēs a tacto. sed sicut forma a materia q̄uis ⁊ aliqs tactus sit incorꝑorei ad corꝑus. vt supꝫ ostēsum ē. Mouet etiā ad hāc positōnem multos. qz crediderūt qđ nō ē corꝑus nō eē imaginem transcēdere nō valēres q̄ solū circa corꝑora versatur Unde hec opinio Sap. ij. exꝑsona insipiētiū ꝓponit dicētiū de aīa Fumus ⁊ flatus ē in naribꝫ nostris ⁊ sermo scintille ad mouēdū cor

aliō motiuū

¶Cōtra ponētes itellectū ⁊ sensuꝫ eē idē Lxvi

Jsta 2°.p⁸. j

¶His aūt ꝓpiquū fuit q̄ q̄dā antiquoꝝ pḧoꝝ intellectuꝫ a sensu differre nō opinabāt. qđ q̄dem impossibile ē. Sensus eīm in oīb aīalibꝫ inuenit. alia aūt aīalia ab hoīe intellectū nō hūt. qđ ex hoc apparet. qz nō opant diuersa ⁊ opposita quasi intellectū hūtia. ꝛ sicut a natura mota ad determinatas quasdam opatōes ⁊ vniformes in eadē spē. sicut omnis irūdo fil̄ nitificat. nō ē igit̄ idē intellect⁹ ⁊ sensus. ¶Adhuc Sensus nō ē cognoscitiuus nisi singulariū. cognoscit eīm oīs sensitiua potētia ꝑ spēs indiuiduales cū recipiat spēs rez in organis corꝑalib. intellect⁹ aūt ē cognoscitiuus vl̄ūm vt ꝑ experimētū ꝓz. differt igit̄ intellect⁹ a sensu ¶Amplꝰ Cognitio sensus nō se extēdit nisi ad corꝑalia qđ ex hḭ ꝓz q̄ qualitates sensibiles q̄ sunt ꝓpria obiecta sensuum nō sunt nisi in corꝑalib. sine eis aūt sensus nihil cognoscit. itellect⁹ aūt cognoscit incorꝑalia sicut sapientiā veritatē ⁊ relatōnes rez. nō ē igit̄ idē intellect⁹ ⁊ sensus ¶Jtē Nullus sensus seipm cognoscit nec suam opatiōem. visus eīm nō videt seipm nec videt se videre. ꝛ hḭ superioris potētie ē. vt ꝓbat in lib. de aīa intellect⁹ aūt cognoscit seipm ⁊ cognoscit se intelligere. nō ē igit̄ idē intellect⁹ ⁊ sensus ¶Prete. Sēsus corrūpit̄ ab excellēti sensibili. intellect⁹ aūt nō corrūpit̄ ab intelligibilis excellētia. quinimmo q̄ intelligit maiora ꝑt meli⁹ postmodū minora itelligere. est igit̄ alia ḧtus sensitiua ⁊ intellectiua

2

3

4

¶Cōtra ponētes intellectū possibilē esse imaginationem Lxvij

Jsta 2°.p⁸ j

¶Hic autē opinioni affine fuit q̄ q̄dā posuerūt intellectū possibilē nō eē aliud q̄ imaginatōem. qđ q̄ dē ꝓz eē falsum. Imaginatio eīm ē in alijs aīalibꝫ. cuius signū ē q̄ abeūtibꝫ sensibilibꝫ fugiūt vel ꝓsequūt ea. qđ nō esset nisi in eis imaginaria apꝓhēsio sensibiliū remaneret. intellect⁹ aūt in eis nō ē. cū nullum opus itellect⁹ in eis apparet. nō ē igit̄ idē intellect⁹ ⁊ imaginatio ¶Adhuc. Imaginatio nō ē nisi corꝑo

2

ralīū ⁊ singularīū cū fantasia sit motus factꝰ a sensu fm actū. vt dr in lib. de aīa. intellectꝰ aūt vlīum ⁊ incorporaliū est. nō est igit intellectꝰ possibilis imaginatio ¶ Amplꝰ Impossibile ē idē ee mouēs ⁊ motū ſz fantasmata mouet intellectū possibilē sicut sensibilia sensum. vt Aristo. dr in. iij. de aīa. ipossibile ē igit
3. ꝙ sit idē intellectꝰ possibilis ⁊ imaginatio. ¶ Prete. probatū ē in. iij. de aīa. ꝙ intellectꝰ nō ē actus alicuꝰ partis corpis. imaginatio aūt ꝯz organū corpale de
4 terminatū. nō ē igit idē imaginatio ⁊ intellectꝰ possibilis Hinc ē qđ dr Job. xxv. Qui docet nos super iumēta terre. ⁊ super volucres celi erudit nos. Per qđ
Confirmat dat intelligi ꝙ hoīs ē aliqua ꝑtus cognoscitiua supra sensum ⁊ imaginatiōem q̄ sunt in alijs aīalibꝫ.

Qualit suba intellectual' possit ee fora corpis lxviij

Ex p̄missis igitur ratiōibꝫ cōcludere possumꝰ ꝙ intellectual' suba pt corpi vnīri. vt forma Si em̄ substātia intellectualis nō vnit corpi solū vt motor. vt plato posuit. neq; ꝯtinuat ei soluz p fantasmata. vt dixit Auerrois. sed vt forma neq; itellectus quo hō intelligit ē ꝑparatū in humana natura. vt dixit Alexander. neq; ꝯplexio. vt Galienus. neq; armonia. vt Empedocles. neq; corpus vel sensus vel imaginatiō vt antiq dixerūt. relinquit ꝙ aīa humana sit intellectualis suba corpori vnita vt forma. qđ ꝗdem sic ꝑt
Ista ꝯ. p². fieri manifestū ¶ Ad hoc em̄ ꝙ aliqd sit forma subalis alterius duo requrunt. quoz vnum ē vt forma sit ꝓncipiū essendi subaliter ei cuius ē forma. ꝓncipiuz aūt dico nō effectiuū. sed formale quo aliqd est ⁊ denominatur ens. vnde seqt aliud. s. ꝙ forma ⁊ materia ꝓueniāt in vno ee qđ nō ꝯtigit de ꝓncipio effectiuo cū eo cui dat ee ⁊ hē ee est in quo subsistit suba cōposita que ē vna fm esse ex materia ⁊ forma ꝯstans. nō aūt impedit suba intellectualis p hoc ꝙ est subsistens. vt probatū est. ee formale ꝓncipiū essendi materie quasi esse suū cōicās materie. nō ē em̄ inconueniens ꝙ idē sit ee in quo subsistit cōpositū ⁊ forma ipa cū cōpositū nō sit nisi ꝑ formā. nec seorsum vtrūq; subsistat. ¶ Potest aūt obiici ꝙ suba intellectualis esse suū materie corporali cōicare nō possit vt sit vnū ee sube intellectualis ⁊ materie corpalis. diuersoruz em̄ generuz ē diuersus modꝰ essendi. ⁊ nobiliorīs sube
obiectio cō nobilius ee. Hoc aūt ꝓueniēter dicerēt si eodē mō illud
tra dicta ee materie esset sicut ē sube intellectualis. nō ē autē ita. est em̄ materie corpalis vt recipiētis ⁊ subiecti ad aliqd altius elevati. sube aūt intellectualis vt principij ꝛ fm ꝓprie nature ꝯgruētiā. nihil igit ꝓhibet substātiā intellectualē ee formā corpis hūani q̄ ē aīa humana. Hoc aūt mō mirabilis rez ꝯnexio ꝑsiderari ꝑt. sp em̄ inuenit infimū supmi gnis ꝯtingere supremū inferioris gnis. sicut qdā infima in gne aīalium paz excedūt vitā plātaz sicut ostrea q̄ sunt immobilia ⁊ solū tactū hnt ⁊ terre in modū plātaz astringūtur. vñ ⁊ btūs Diony. dr in. vij. ca. de diui. no. ꝙ diuina sapiētia iūgit fines superioz ꝓncipijs inferiorū. ē igit accipe aliqd in gne corpoz. s. corpus humanū equaliter cōplexionatū qđ attingit ad infimū superioris gnis. s. ad aīam humanā que tenet vltimuz gradū in gne intellectualiū subaz vt ex mō intelligē di pcipi pt Et inde ē ꝙ aīa ītellectualis dr ee q̄si quidam orizont ꝛ finiū corporeoz ⁊ incorporeoz in q̄ntū est suba incorpea. corpis in forma. nō aūt minus est aliqd vnū ex suba intellectuali ⁊ materia corpali q̄z ex forma ignis ⁊ eiꝰ materia. ſz forte magis. qz q̄to forma magis vincit materiā. ex ea ⁊ materia magis efficit vnū Quāuis āt sit vnū ee forme ⁊ materie nō tn oz ꝙ materia sp adequet ee forme. immo q̄to forma ē nobilior tāto in suo ee sp excedit materiam. qđ pz inspicienti opatōes formaz ex q̄rū ꝑsideratōne eaz naturas cognoscim⁹. vnūqđq; em̄ opat fm q ē vñ forma cuiꝰ opatio excedit ꝯditōem materie. ⁊ ipsa fm dignitatē sui ee superexcedit materiā. inuenimꝰ em̄ aliqs infimas formas q̄ in nulla opatōem pnt nisi ad quā se extēdūt q̄litates q̄ sunt dispōnes materie. vt calidū frigidū humidū ⁊ siccū. raz tensum graue ⁊ leue ⁊ his silia sicut forme elemētoz. vñ iste sunt forme omnino materiales ⁊ totaliter imerse materie sup has inueniunt forme mixtoz corpoz q̄ licz nō se extēdāt ad aliqua opata q̄ nō pnt ꝓpleri p q̄litates ꝓdictas. interdū tn operant illos effectꝰ altioris ꝛtute corporali quā tn sortiunt ex corporibꝫ celestibus que ꝓsequit eoz ispm. sicut adamas retrahit ferrum. sup has itez inueniunt alique forme quaz opatōes extēdunt ad aliqua opata q̄ excedūt ꝛtutē qualitatū ꝓdictaz. q̄uis q̄litates ꝓdicte organice ad harum opatōes deseruiūt. sicut sunt aie plātaz q̄ etiā assimilant nō solū ꝛtutibꝫ corpoz celestiū in excedēdo q̄litates actiuas ⁊ passiuas. ſz ipis motoribꝫ corpoz celestiū inq̄ntū sunt ꝓncipia motus rebꝫ viuētibꝫ q̄ mouēt seipas. sup has formas inueniūt alie forme similes supioribꝫ substātijs nō solū in mouēdo. ſz etiam aliqualiter in cognoscēdo. ⁊ sic sunt potētes in opatōes ad quas nec organice qualitates predicte deseruiunt cum operatōes hmōi non complent nisi mediante organo corporali sicut sunt anime brutoz aīalium. sentire em̄ ⁊ imaginari non complent calefaciendo ⁊ infrigidādo ſz hec sunt necaria ad debitaz organi dispositionē. sup oēs aūt has formas inuenit forma silis supioribꝫ substātijs etiā q̄ntū ad genꝰ cognitōis qđ ē itelligere. ⁊ sic ē potēs i opatōez q̄ plect absq; orgāo corpali oīno. ⁊ hec ē aīa itellectiua. nā intelligere n fit p organū corpale. vñ oz ꝙ id ꝓncipiuz q̄ hō itelligit qđ ē aīa itellectiua excedit materie ꝑdē tōem corpalis. nō sit totaliter cōprehensa a materia aut ei immersa sicut alie forme materiales. qđ eius opatio itellectualis oñdit in qua nō cōicat materia

corpalis. qz tñ ipm intelligere aie humane idiget po
tentijs q p qdã orgãa corpalia opanť. s. imaginatõ
ne z sensũ. ex hoc ipo ꝛclarať q naturaľ vnit corpori
ad coplendã spẽm humanam.

¶ Solutio rationũ ꝗbus supra pbabať q suba in
tellectualis nõ pt vniri corpori vt forma lxix

Solo ꝑme obiectõis

HIs ãt cõsideratis no ẽ difficile soluere q̃ ꝺcta pdictã vnio
nez supꝑ posita sunt. ¶ In ꝑma eñ rõne
falsũz supponit. nõ eñ corpꝰ z aia sunt due sube ac
tu exites sz ex eis duob fit vna suba actu exñs. cor
pus eñ hois nõ ẽ idẽ actu pnte aĩa z absente. sz aia
2. facit ipm actu ẽ. ¶ Qð ãt scõ obijcit. formã z ma
teriã in eodẽ genere ꝓtineri. nõ sic vez ẽ qñ vtrũqz sit
spẽs vni⁹ generiz. sz qz sunt ꝑncipia ciusdẽ spẽi. sic igit
suba itellectual z corpꝰ q̃ seorsum exñtia ẽnt diuer
soꝝ generũ spẽs. put vnũmq̃ sunt vni⁹ generiz vt ꝑnci
3. pia ¶ Nõ ãt oz subam itellectualẽ ẽ formã materia
lez q̃ntis ẽ eius sit in materia vt tercia rõ ꝓcedebat.
nõ eñ ẽ in materia sicut materie ĩmersa vl a materia
4 totaliť ꝓprehẽsa. sz alio mõ vt dictũ ẽ. ¶ Nec tñ p hoc
q suba itellectual vnit corpi vt forma remouet qð a
pḧis ꝺr itellectũ ẽ a corpe sepatũ vt retigit q̃rta rõ.
est eñ in aĩa ꝓsiderare z ipius ẽntiã z potẽtiã eius
sm ẽntiã qdẽ suã dat ẽ tali corpi. sm potẽtiã vero
opatões ꝓprias efficit. si igit opatio aie p organum
corpale ꝓplet. oz q potẽtia aie q̃ ẽ illi⁹ opatõis ꝑn
cipiñ sit actꝰ illi⁹ ptis corpis p quã opatio eiꝰ ꝓplet
sicut visus ẽ actꝰ oculi. si ãt opatio eiꝰ nõ ꝓpleať per
organũ corpale. poña eiꝰ nõ erit actꝰ alicuiꝰ corpis.
et p hoc ꝺr itellectꝰ ẽ sepatꝰ nõ q̃n suba aie cuiꝰ ẽ potẽ
tia intellectꝰ nec aĩa itellectiua sit corpis actꝰ vt forma
dans tali corpi ẽ. Nõ ẽ ãt necessariũ si aĩa sm suã
subam ẽ forma corpis q oĩs eiꝰ opatio fit p corpus
ac p hoc oĩs eiꝰ ẽntus sit alicuiꝰ corpis actꝰ vt q̃nta rõ
5 ꝓcedebat. iã eñ oñsũz ẽ q aĩa hũana nõ sit talis for
ma q̃ sit totaliť ĩmersa materie. sz ẽ inter oẽs alias for
mas marie supꝑ materiã eleuata. vñ z opatõez ꝓdu
cere pt absq̃z corpe. i. q̃si nõ dependẽs a corpe in opan
do. qz nec etiã i ẽndo dependet a corpe. Eodẽ etiã mõ
Soluñť fi gmta auer. pt̃z q ea ꝗbꝰ Auerrois suã opinionẽ ꝓfirmare nitiť
nõ pbat subam itellectualẽ corpi nõ vniri vt forma.
ẽba eñ Aresto. q̃ ꝺr de itellectu possibili q ẽ ipassibiľ
et ĩmixtꝰ z sepatꝰ. nõ cogit ꝓfiteri q suba itellectiua
nõ sit vnita corpi vt forma dãs ẽ. verificať eñ etiã si
dicať q itellectiua poña quã Aresto. vocat potẽtiã p
spectiuã nõ sit alicuiꝰ organi actꝰ q̃si p ipm suã exer
cens opatõnem. z hoc etiã sua demõstratio ꝺclarat. ex
opatõe eñ itellectuali q̃ aĩa itelligit oñdit ipm im
mixtũ ẽ vel sepatũ. opatio ãt ptinet ad potentiã vt
ad ꝓncipiũ. vñ pz q nec demõstratio Aresto. hoc ꝺclu
ꝺit q suba itellectiua nõ vniať corpi sicut forma. si
eñ ponamꝰ subam aie sm q̃ ẽ corpi sic vnitã. itelle
ctũ ãt nulliꝰ organi actũ ẽ. nõ sequit q itellectꝰ ha
beat aliquã naturã ꝺterminatã. de naturz ꝺico sensi
bilũ. cũ nõ ponať armonia vel rõ alicuiꝰ organi. sic
de sensu ꝺr Aresto. in. ij. de aĩa q ẽ qdã rõ organi. nõ
eñ hz itellectꝰ opatõem cõem cũ corpe. Qz ãt p hoc q
Aresto. ꝺr itellectũ ẽ imixtũ vel sepatũ nõ intendit ex
cludere ipm ẽ ꝓpẽ siue potẽtiã aie q̃ ẽ forma. totius
corpis. pz p hoc qð ꝺr in fine ꝑmi de aĩa ꝓtra illos q ꝺi
cebant aĩam in diuersis ptibꝰ corpis diuersas sui p
tes habere. si tota aĩa oẽ corpꝰ ꝓtinet ꝓuenit z partiũ
vnãquãqz aliq̃d corpis ꝓtinere. Hoc ãt videť ipossibile
q̃lẽ eñ ptẽ aut quõ itellectꝰ ꝓtinet. graue ẽ fingere. pz
etiã q ex q̃ itellectꝰ nulliꝰ ptis corpis actꝰ ẽ q nõ seq̃t
receptõem eiꝰ ẽ receptõez materie ꝑme. exq̃ eiꝰ rece
ptio z opatio ẽ oĩno absq̃z corpali organo. nec etiaz
infinita ẽntus intellectꝰ tolliť cũ nõ ponať ẽntus ĩ ma
gnitudine. sz in suba intellectuali fundata vt dictũ ẽ

¶ Qz sm dicta Aresto. oportz ponere intellectũ
vniri corpori vt forma. lxx.

Jð pª p. q. 76. ar. ꝑmo

QT qz auerrois ma
xime nitiť suã opinionẽ ꝓfirmare p ẽba et
demõstratõez Aresto. oñendũ restat q ne
cesse ẽ ꝺicere sm opinionẽ Aresto. itellectũ sm suam
subam alicui corpi vniri vt forma. pbat eñ Aresto.
in li. pḧicoꝝ q ĩ motoribꝰ z motz ipossibile ẽ ꝓcede
re in ĩfinitũ. vñ ꝓcludit q necc est ꝺuenire ad aliq̃ ꝑmũ
motũ qð vl moueat ab ĩmobili vel moueat se
ipm. z de hiis duob accipit sc̃dm. s. q primũ mobile
moueat seipm ea rõe. qz qð ẽ p se. sp ẽ ꝑus eo qð ẽ p
aliꝺ. Deinde oñdit q mouẽs seipm de necitate dini
ditť in duas ptes. q̃z vna ẽ mouens z alia mota. oz
igit ꝑmũ seipm mouẽs ꝓponi ex duabꝰ p tibꝰ. quaz
vna est mouẽs. oẽ ãt hmõi ẽ aĩatũ. ꝑmũ igit mobile
sz celũ ẽ aĩatũ sm opinionem Aresto. vñ z in sc̃do
de celo ꝺr expresse q celum est animatũ. z ꝓpter hoc
oportz in eo ponere ꝺrñtias positõis. nõ solum quo
ad nos sed etiã sm se. Inquiramꝰ igit sm opinionẽ
Aresto. qua aĩa sit celũ aĩatum. pbat etiam in. xi. me
taphi. q in motu celi est ꝓsiderare aliquid qð mo
uet oĩno ĩmotũ z aliq̃d qð mouet motuz. id ãũt qð
mouet oĩno ĩmotũ mouet sic ꝺesiderabile. nec dubiũ
q ab eo qð mouet. oñdit ãt q nõ sic ꝺesiderabile de
siderio ꝓcupiscentie qð est ꝺesideriũ sensus. sed sicut
ꝺesiderabile intellectuali ꝺesiderio. vnde ꝺr qð ꝑmũ
mouens nõ motũ est ꝺesiderabile z intellectuale. igi
tur id qð ab eo mouetur sz celum est ꝺesiderans z in
telligens nobiliori modo quã nos vt subsequẽter ꝓ
bat. est igitur celum cõpositũ sm opinionẽ Aresto.
ex aĩa intellectuali z corpore z hoc signat in sc̃do de
aĩa. vbi ꝺr q q̃buꝺam mest intellectiuũ z intellectꝰ
vt hoibus. z si aliquid hmõi est actiuũ vt honorabꝫ.

lius scz celum. ꝟstat aūt q celum nō hz aīam sensitiuam fm opinionē Aresto. haberet eīm diuersa organa que nō cōpetunt simplicitati celi. z ad hoc signādum subiungit Aresto. qđ q̄bus ꝺe numero corruptibiliū ineſt intellectus insunt omes alie potentie. vt ꝺaret intelligere q aliqua incorruptibilia hnt intellectū que nō hnt alias potētias anime. scz corpora celestia. nō poterit igit dici q intellectus ꝺtinuet corporiꝫ celestiꝫ p fantasmata. sed oportebit ꝺcere q intellectus fm suam substantiā vniat corpori celesti vt forma. sic igit z corporis humani qđ est inter oīa corpora inferiora nobilissimū z equalitate siue cōplexionis celo ab oīi ꝺtrarietate absoluto simillimū fm intentōem Aresto. substātia intellectualis vnit nō p aliqua fantasmata sed vt forma ipsius Hoc aūt qđ dictū est ꝺ aīatione celi nō diximus qz asserēdo fm fidei doctrinā ad quā nihil ptinet siue sic siue aliter dicat. vnde Augusti. in libro ꝺ enchiridion ꝺt. nec illud q̄dem certū habeo. vtz ad eandem societatē. s. angeloz ptineant sol z luna z cūcta sidera q̄ꝫis nōnullis lucida esse corpora. nō tamē sensu vel intelligētia videantur.

Jꝺ pª p. q. 76. ar. 6et 7

¶ Qꝺ aīa immediate vnit corpori. .xxvi.

EX premissis aūt cōcludi pt q aīa immediate vnit corpori nec oz ponere aliqđ mediū quasi aīam corpori vniēs vel fantasmata. sicut ꝺt Auerrois vel potētias ipius sicut q̄dam dicūt. vel etiā spiritū corporalem sicut alij dixerūt. ostensum est eīm q aīa vnitur corpori vt forma eius. forma aūt vnit materie absq̄ oīi medio. p se eīm cōpetit forme q sit actus corporis z nō p aliqđ aliud. vñ nec est aliqđ vnū faciēs ex materia z forma nisi agens qđ potentiā reducit ad actū. vt pbat Aresto. in. viij. metaphz. nam materia et forma hnt se vt potētia z actus. Potest ꝺci aliqđ esse mediū inter aīam z corpus etsi nō in essendo tñ in mouēdo z in via generatōis. in mouēdo q̄dem. qz in motu quo aīa mouet corpus est q̄dā ordo mobiliū z motoz. aīa eīm oīes opatōes suas efficit per suas potētias. vñ mediante potētia mouet corpus et ad hec mēbra mediante spū z vlterius vnū organum mediāte alio organo. in via aūt generatōis dispositōes ad formā pcedunt formā in materia q̄ꝫis sint posteriozes in essendo. vnde z dispōes corpis q̄bus sit ꝑpriū pfectibile talis forme hoc mō pnt dici medie inter aīam z corpus.

¶ Qꝺ aīa sit tota i toto z tota i q̄libet pte .xxvij

Jꝺ pª p. q. 76. ar. 8.

QUe ead̄ aūt ostendi pt aīam totā in toto corpe esse z totā in singulis ptibꝫ. oz eīm ꝑpriū actū in ꝑpio pfectibili ee. aīa āt e actꝰ corpis organici nō vniꝰ organi tm. e igit in toto corpe z nō in vna pte tm fm suā eentiā fm quā e forma corpis. sic āt aīa e forma totius corpis q etiā e forma singlariū ptiū. si etiā eet forma totius z nō ptiū. nō etiā forma subalis talis corporis. sicut forma domꝰ q̄ est forma totiꝰ z nō e singulariū ptiū e forma accitalis. Qꝫ āt aīa est forma subalis totiꝰ z ptiū pz p hoc q ab ea sortit spēm z totū z ptes. vñ ea abscendēte neqz totū neqz ptes remanent eiusdē spēi. nā oculꝰ mortui z caro eiꝰ nō dicūtur nisi eq̄uoce. si igit aīa e actꝰ singulariū ptiū. actꝰ āt e in eo cuiꝰ e actus. relinquit q sit fm suā essentiā in q̄libet pte corpis. Qꝫ āt tota manifestū e. cū āt totū dicat p relatōem ad ptes. oz totū diuersimode accipi sicut diuersimode accipiunt ptes. Dicit aūt ps dupliciter. Uno q̄dē mō inq̄ꝫtū diuidit aliqđ fm q̄ꝫtitatem sicut bicubitū e ps tricubiti. Alio mō inq̄ꝫtū diuidit aliqđ fm diuisionē eentie sicut forma z materia dicunt ptes cōpositi. ꝺ g z totū fm q̄ꝫtitatē z fm eentie pfectōem. totū āt z ptes fm q̄ꝫtitatē dicte formis nō ꝙueniūt nisi p accīs. s. inq̄ꝫtū diuidunt diuisione subiecti q̄ꝫtitatē habentis. totū aūt vl ps fm pfectōem eentie inuenit in formis p se. ꝺ hac igit totalitate loquēdo q̄ p se formis ꝙpetit in q̄libet forma apparet q e tota in toto z tota in q̄libet pte eiꝰ. nam albedo sicut fm totā rōem albedinis e in toto corpe. ita z in pte q̄libet eiꝰ. secus āt e ꝺ totalitate q̄ p accīs attribuit formis. sic eīm nō possumꝰ dicere q tota albedo sit in q̄libet pte. si igit e aliq forma q̄ nō diuidat diuisione subiecti. sicut sunt aīe aīalium pfectoz. nō erit opus distinctōe cū eis nō cōpetat nisi vna totalitas. s. absolute dicendū e eā totā ee in q̄libet corpis pte. nec e hoc difficile apphendere ei q intelligit aīaz nō sic esse indiuisibilē vt punctū. neqz sic incorporeū corporeo ꝙiungi sicut corpa ad inuicē ꝙiunguntur. vt supra expositū e. Nō e aūt inconueniēs aīam cū sit q̄dam forma simplex ee actū partiū tā diuersaz. quia vnicuiqz forme aptat materia fm suā ꝙgruentiā. q̄to āt aliq forma e nobilioꝛ z simplicioꝛ. tāto e maioris ꝕturis. vñ aīa q est nobilissima inter formas inferiozes z si simplex sit substantia est tamē multiplex in potentia z multarum operationū. vnde indiget diuersis organis ad suas operatōes complendas. quarū diuerse anime ꝓprij actus esse dicuntur. sicut visus oculi auditus auriū. z sic ꝺ alijs. propter qđ animalia perfecta habent maximam diuersitatez in organis. plante vero minimā. hac igitur occasione a quibusdā phis dictum est animā esse in aliqua parte corporis sicut ab ipo. Aresto. in libro ꝺ causa motus animaliū dicit esse in corde. quia aliqua potentiaz eius illi parti corporis attribuit vis eīm motiua. ꝺ qua Aresto. in libro illo agebat est ꝓncipalis in corde p qđ aīa in totum corpus motū. z alis huiusmodi operatōes diffundit

¶ Q intellectus possibilis nō est vnus in oīnibus hoībus. .lxxiij.

Jō p.ª q. 76. ar. 2.

Figmētum auerrois

Ista p.ª p.ª.

QXpremissis aūt breuiter ostendit nō esse vnū intellectū possibilē oīm hoīm q sunt t q erunt t q fuerūt vt Auerrois in tercio de aīa fingit. Ostensum est āt 1. q suba intellectus vnit corpori humano vt forma. impossibile est aūt vnā formā ee nisi vnius materie qz ppius actus in ppria potētia sit. sunt eīm ad inuicem pportionata. nō est igit intellectus vn⁹ oīm 2. hoīm. ¶ Adhuc. vnicuiq motori debent ppria īstrumenta. alia eīm sunt īstrumēta tibicinis t architectoris. intellectus aūt cōparat ad corpus vt motor ipius. sicut Aresto. declarat t determinat in. iij. de aīma. sicut igit impossibile est q architector vtat īstrumētis tibicinis. ita impossibile est q itellectus vn⁹ ho 3. minis sit intellectus alter⁹ hoīs. ¶ Preterea. Arest. in pmo de aīa reprehēdit antiquos de hoc q dicentes de aīa nihil de ppio susceptibili dicebant quasi esset ptingens sm pytagoricas fabulas quālibet aiam q̄libet corpus indui. nō est igit possibile q aīa canis ingrediat corpus lupi. vel aīa hoīs aliud corpus q̄ hoīs. sed q̄ē pportio aīe hoīs ad corp⁹ hoīs eadē ē pportio aīe huius hoīs ad corp⁹ huius hoīs nō ē igit possibile aīam hui⁹ hoīs ingredi aliō corp⁹ q̄ ist⁹ hoīs. sz aīa huius hoīs ē p quā h hō itelligit hō. eīm p aīam itelligit sm Aresto. in pmo de 4. aīa. nō ē igit vn⁹ itellectus ist⁹ t illius hoīs. ¶ Amplius. ab eodē aliq̄d hz ee t vnitatē. vnum eīm t ens sequunt. hz vnūq̄dq̄z hz ee p suā formā. g t vnitas rei sequit vnitatē forme. ipossibile ē igit diuersoz individuoz hoīm ee formā vnā. forma āt huius hoīs ē aīa itellectiua. ipossibile ē igit oīm hoīm ee vnū intellectū. Si aūt dicat q aīa sensitiua huius hoīs sit alia ab aīa sensitiua illi⁹ t p tāto nō ē vn⁹ hō licz sit vn⁹ itellectus. hoc stare nō pt. ppria eīm opatio cuiusl libet rei p̄sequit t demōstrat spēm ipius. sicut āt aīalis ppria opatio ē sentire. ita hoīs ppria opatio est intelligere. vt Aresto. dt in pmo ethicoz. vñ oz q sic hz idiuiduū ē aīal. ppter sensuz sm Aresto. in. ij. de aīa ita sit hō ppter id q intelligit. id āt q itelligit aīa vl hō p aīam ē itellect⁹ possibil'. vt dt in. iij. de aīa. ē igitur hoc idiuiduū hō p intellectū possibilē. si igit h hō hz aliā aīam sensitiuā cū alio hoīe. nō aūt aliū intellectū possibilē sed vnū t eundē. sequit q sint duo aīalia sed nō duo hoīes. qd patz impossibile ee. nō igit est vnus intellect⁹ possibilis oīm hoīm. ¶ His aūt rōnib⁹ rndet cōmenta. pdictus in. iij. de aīa dicēs q intellectus possibilis ptinuat nobis cū p formam suā. s. p spēm intelligibilē cuius vnū subiectū est fantasma in nobis existēs qd est in diuersis diuersum. et sic intellectus possibilis numerat in diuersis non 5. ratōne sue substantie sed rōne sue forme. ¶ Q aūt hec responsio nulla sit apparet p ea que supra dicta sunt. ostensum est eīm supra q nō est possibile hoīem intelligere si sic solū intellectus possibilis ptinuaret nobiscū. dato aūt q pdicta ptinuatio sufficeret ad hz q hō esset intelligens. adhuc rūsio dicta rōnes supra dictas nō soluit. sm eīm dictā positōem nihil ad itellectū ptinēs remanebit numeratū sm multitudinē hoīm nisi solū fantasma t hoc ipm fantasma nō erit numeratū sm q intellectū est in actu. qz sic est in intellectu possibili t est abstractū a materialib⁹ pditionib⁹ p intellectū agentē. fantasma aūt sm q est intellectū in potētia nō excedit gradū anime sensitiue ¶ Adhuc. nō remanebit alius hic hō ab illo nisi per 2. aīam sensitiuā. t sequit pdictū inconueniens q nō sūt plures hoīes hic t ille. ¶ Preterea. nihil sortit spēm 3. p id qd est in potentia. sed p id qd est actu. fantasma aūt sm q est numeratū est tm in potētia ad ee intelligibile. ergo p fantasma sm q numerat nō sortitur hoc indiuiduū spēz aialis intellectiui qd est rō hoīs et sic remanebit illud qd spēm humanā dat nō ee numeratū in diuersis. ¶ Adhuc. illud p qd spēm sortit 4 vnūquodq̄z viuens. est pfectio pma t nō pfectio secūda. vt pz per Aresto. in scdo de aīa. fantasma āt nō est pfectio pma. sed pfectio scda. est eīm fantasia motus factus a sensu sm actum. vt dr in libro de aīma. nō est igit ipm fantasma qd numeratur a quo hō speciem hz. ¶ Amplius. fantasmata que sunt intellecta 5 in potētia diuersa sunt. illud aūt quo aliquid spēm sortit oz ee vnum. nam spēs vna est vnius. nō igit p fantasmata put ponunt nūerari in diuersis vt sunt 6. intellecta in potētia hō spēm sortit. ¶ Itē. illud quo hō sortit spēm oz semp esse manens in eodem individuo dum durat. alis individuū nō semp esse vn⁹ et eiusdē spēi. sed quādoq̄z huius quādoq̄z illi⁹. fantasmata aūt nō semp eadem manent in vno homine. sed quedā de nouo aduenīunt t quedam ēpexistentia abolent. individuū igit hoīs neq̄z p fantasma sortit Solo spēm neq̄z p ipm ptinuat pncipio sue spēi qd ē intellectus possibil'. ¶ Si āt dicat q hic hō nō sortit spēz ab ipis fantasmatib⁹. hz a potentib⁹ in q̄b⁹ sunt fantas- Sz repro. mata. s. imaginatiua memoratiua t cogitatiua q̄ est ppria hoī qua Aresto. in. iij. de aīa passiuū intellectū 1. vocat. adhuc sequunt eadē inconuenientia. qz cūvirtus cogitatiua habeat operatōnem solum circa particularia quorū intentōes diuidit t componit. t habeat organum corporale per qd agit. non transcendit genus anime sensitiue. homo aūt ex anima sensitiua nō habet q sit homo. sed q sit animal. adhuc igitur relinquitur q numerek in nobis solum id quod cōpetit homini insitum est animal. ¶ Preterea. virtus 2. cogitatiua cū opretur p organū nō ē in q̄ itelligim⁹. cū intelligere nō sit opatio alicui⁹ organi. id āt q̄ intelligim⁹ ē id quo hō est hō. cum itelligere sit ppria opatio hoīs p̄sequēs ea⁹ spēm. nō est igit hoc indiui-

Rñ auerr.

Repro. sua ꝓpōsio.

duū hō p virtutē cogitatiuā . neq; hec virtus est id
p qđ hō substātialiter differt a brutis vt cōmentator
3. reprobat. pdictus fingit. ¶ Adhuc. virtus cogitatiua nō hz
ordinē ad intellectum possibilē quo intelligit hō ni/
si p suum actum quo ppantur fantasmata vt p intel
lectū ag entē fiant intelligibilia actu z pficientia in/
tellectū possibilē. opatio aūt ista nō semp eadē ma/
net in nobis. impossibile est igit q hō p eam vel ꝑti/
nuetur ꝓncipio spēi humane vel p eam habeat spēm.
7. pbatō 3 sic igitur patz q pdicta responsio oīno ꝓfutāda ē.
auerroim. ¶ Item. id quo aliquid operat aut agit est ꝓncipium
ad qđ sequit opatio nō solum q̄tum ad esse ipius.
sed etiam q̄tum ad multitudinē aut vnitatē. ab eo/
dem eīm caloze nō est nisi vnū calefacere siue vna cale
factio actiua q̄nis possit esse multiplex calefieri siue
multe calefactōes passiue fm diuersitatē calefactorū
simul p vnū calozē. intellectus aūt possibilis est quo
intelligit aīa vt ðt Aresto. in. iij. de aīa. si igit intelle/
ctus possibilis huius z illius hominis sit vn9 z idē
numero. necesse erit etiam intelligere vtriusq; eē vnū
et idem. qđ patz esse impossibile. nam diuersoz indi
uiduoz impossibile est esse opatōem vnam. impossi
Alia solo p bile est igit intellectū possibilē esse vnum huius z il
opi. auerro lius. ¶ Si aūt dicat q ipm intelligere multiplicat
is reprobat fm diuersitatē fantasmatū. hoc stare nō potest. sicut
1. eīm dictū est. Unius agētis est vna actio que multi/
plicat solum fm diuersa subiecta in que trāsit illa ac
tio. intelligere aūt z velle z hmōi nō sunt actōes trā
seuntes in exteriorē materiā sed manent in ipo agen
te quasi pfectōnes ipius agētis. vt patz p Aresto. in
xi. metaph. nō potest igit vnū intelligere intellectus
possibilis multiplicari p diuersitatē fantasmatū.
2. ¶ Preterea. fantasmata se hnt ad intellectū possibi
lem vt actiuū quodāmō ad passiuū. fm q Aresto.
ðt in. iij. de aīa q intelligere qđam pati est. pati aūt
ipm patientis diuersificat fm diuersas formas acti
noz siue spās. nō fm diuersitatem coz in numero. in
vno eīm passiuo sequit siml'a duobz actiuis. s. cale fa
ciente z deficāte calefieri z deficcari. non aūt a duobz
calefacientibz sequit in vno calefactibili duplex cale
fieri. 3 vnū tm nisi sint diuerse spās caloris. cū eīm ca
loz duplex vnius spēi nō possit esse in vno subiecto.
motus aūt numerat fm terminū ad quē. si sit vnius
tpis z eiusdē subiecti nō poterit esse duplex calefieri
in vno subiecto . z hoc dico nisi sit alia spās caloris.
sicut ponit in semine caloz ignis celi z aīe. ex diuersi/
tate igit fantasmatū intelligere intellectus possibilis
nō multiplicat nisi fm diuersaz spērum intelligētia
vt si dicam9 q aliud ē eius intelligere ꝑut intelligit
hoīem. z ꝑut intelligit equū. 3 hoz vnū intelligere
3. sil'ꝓuenit oībus hoībus. g̃ ad hoc sequit q idē intel
ligere numero sit huius hois z illius . ¶ Adhuc. in/
tellectus possibilis intelligit hoīem nō fm q est hic
hō. sed inq̄tū est hō simpl'r in rōem spēi . hec aūt ra/
tio vna ē q̄tūcunq; fantasmata hois multiplicent.
vel in vno hoīe vel in diuersis fm diuersa idiuidua
hois quoz ꝓprie sunt fantasmata. multiplicatio igi
tur fantasmatū nō pt esse cā q multiplicet ipm intel
ligere intellect9 possibilis respectu vnius spēi. z sic ad
huc remanebit vna actio numero diuersoz hominū
¶ Itē. ꝓpriū subiectū habitus scie est intellect9 possi 4.
bilis. qz ei9 actus ē ꝓsiderare fm sciam. Accūs aūt si
sit vnū nō multiplicat nisi fm subiectū. si igit intelle
ctus possibilis sit vnus oīm hoīm necesse erit q scie
habitus sit idē fm spēm. puta habitus grāmatice sit
idē numero in oībus hoīb9 qđ est inopinabile. nō ē
igit intellectus possibilis vnus in oīb9. 3z ad hoc
dicūt q subiectū habitus scie nō est intellect9 possi/
bilis 3 intellectus passiuus. z virtus cogitatiua. qđ
q̄dē esse nō pt. nā sicut ꝓbat Aresto. in. vj. ethico. ex
similibus actib9 fiunt sil'es habitus z sil'es etiā act9 red
dunt. ex actib9 aūt intellectus possibilis fit habitus
scie in nobis. z ad cosdē actus potētes sum9 fm ha/
bitū scie. habitus igit scie est in intellectu possibili.
nō passiuo. ¶ Adhuc. scia est de ꝓclusionib9 demon/ 5
strationū. nā demonstratio est syllogismus faciēs sci
re vt Aresto. ðt in ꝓmo posteriox. ꝓclusiones aūt de
monstrationū sunt vl'es sicut z ꝓncipia. est igit in il/
la virtute que est cognoscitiua vl'ium. intellectus aūt
passiuus nō est cognoscitiuus vl'ium sed particula/
riū intentionū. nō est igit subiectū habitus scientie.
¶ Preterea. ꝓtra hoc sunt plures rōnes adducte su 6.
pra cū de vnione intellectus possibilis ad hoīem age
retur. Uidet aūt ex hoc fuisse deceptio in ponēdo ha
bitum scie in intellectu passiuo esse. qz hoies inueni/
untur ꝓmptiozes vel minus ꝓmpti ad sciaz ꝓsi/
deratōnes fm diuersam dispositōem virtutis cogi/
tatiue z imaginatiue . sed ista ꝓmptitudo dependet
ab illis virtutib9 sicut ex dispositionib9 remotis p/
ut etiam dependet a bonitate tactus z corpis cōple/
xione fm q ðt Aresto. in scdo de aīa . hoīes boni ta/
ctus z mollis carnis esse bene aptos mentis. ex habi
tu aūt scie inest facultas ꝓsiderandi sicut z proximo
ꝓncipio actus. oz eīm q habitus scie pficiat potentiā
qua intelligim9 vt agat cū voluerit facil'r sicut z alij
habit9 potētias in q̄b9 sunt. ¶ Itē. dispōnes pdictaz
ꝓtutū sunt ex pte obiecti. s. fantasmatis qđ ꝓpter bo 7
nitatē haz ꝓtutū ꝓparat ad hoc q facil'r fiat intelligi/
bile actu p intellectū agentē. dispositōnes aūt q sunt
ex pte obiectoz nō sunt habit9. 3z q sunt ex pte poten/
tiaz. nō eīm dispositōes q̄bus terribilia fiunt magis
tolleranda sunt habitus fortitudinis. sed dispositio
q̄ ps aīe. s. irascibil' disponit ad terribilia sustinēda. g̃
manifestū ē q habitus scie nō ē in intellectu passiuo
vt ꝓmēta. pdict9 ðt. 3z magis i itellectu possibili. ¶ Itē 8
si vn9 ē itellect9 possibil' oīm hoīm. oz ponere itelle/
ctū possibilē sp fuisse si hoīes sp fuerunt sic ponūt. z
mlto magis itellectū agētē. qz ages ē honorabili9 pa/

tientie. vt Aresto. dr. sed si agens est eternū ⁊ recipiens eternū oportz recepta esse eterna. ergo spēs intelligibiles ab eterno fuerunt in intellectu possibili. nō igit de nouo erit q recipiat aliquas spēs intelligibiles. ad nihil ā t sensus ⁊ fantasia sunt necessaria ad intelligendū nisi vt ab eis accipiant spēs itelligibiles. sensus igit nō erit necessar⁹ ad itelligendū neq fantasia. ⁊ redibit opinio platonis q scaam nō acqrim⁹ p sensus. sed ab eis excitamur ad memorandū ꝓ⁹ scita. ¶ Sz ad hoc rndet ꝓdict⁹ cōmēta. q spēs intelligibiles hnt duplex subiectū. ex vno quoz hnt eternitatē. scz ab intellectu possibili. ab alio aūt hnt nouitatē. scz a fantasmate. sicut etiā spēs visibilis subiectum est duplex. s. res extra animā. ⁊ potentia visiua Hec aūt rsponsio stare nō potest. impossibile eī est q actio ⁊ pfectio eterni dependeat ab aliq̄ temporali. fantasmata aūt temporalia sunt ⁊ de nouo quotidie in nobis facta ex sensu. impossibile est igitur q spēs intelligibiles q̄bus itellectus possibilis fit actu et operat dependeat a fantasmatibꝫ. sicut spēs visibil dependet a rebus. que sunt extra animā. ¶ Amplius nihil recipit qd iam hz. qz recipiens oportz esse dnm datum a recipiente fm Aresto. sed spēs intelligibiles ante meū sentire vel tuum fuerunt in intellectu possibili. nō eī qui fuerunt ante nos intellexissent. nisi intellectus possibilis fuisset redactus in actuz p species intelligibiles. nec potest dici q species ille prius recepte in intellectu possibili esse cessauerūt. qz intellectus possibilis nō solū recipit sz ꝓseruat q̄ recipit. vñ in .iij. de aīa dr esse locus specieꝝ. igit ex fantasmatibꝫ nostris nō recipiunt species in intellectu possibili. frustra igit p intellectū agentē fiunt intelligibilia actu nostra fantasmata. ¶ Item. receptū est in recipiente p modū recipientis. sed intellectus fm se est supra motū. ergo qd recipit in eo recipitur fixe ⁊ immobiliter. ¶ Preterea. cū intellectus sit superior virtus q̄ sensus oportz q sit magz vnita. ⁊ ex hoc videmus q vnus intellectus habet iudiciū de diuersis generibus sensibiliū. que ad diuersas potētias sensitiuas ptinent. vnde accipere possumus q opatones ptinentes ad diuersas potētias sensitiuas in vno intellectu adunantur. potentiaz aūt sensitiuaz quedā recipiunt tantū vt sensus. quedam aūt retinent vt imaginatio ⁊ memoria. vnde ⁊ thesauri dicunt. oportet igitur q intellectus possibilis ⁊ recipiat ⁊ retineat iam recepta. ¶ Amplius. in rebus naturalibꝫ vanum est dicere q id ad qd̄ pueniturꝫ p motum nō p/maneat. sed statim esse desinat. Propter qd repudiatur positio dicentiū oīa semp moueri. oportet eī motum ad quietē terminari. multo igitur minus dici potest q receptum in intellectu possibili nō conseruetur. ¶ Adhuc. si ex fantasmatibꝫ que sunt in nobis intellectus possibilis nō recipit aliquas species intelligibiles. qz iā recepit a fantasmatibꝫ eoz q̄ fuerunt ante nos pari rōne a nullox fantasmatibꝫ recipit. quas alij receperūt sz quoslibet aliq̄ alij p̄cesserūt si mūdus eternus est vt ponūt. nunq̄z igit intellect⁹ possibilis recipit aliquas spēs a fantasmatibꝫ. frustra igit ponit intellectus agens ab Aresto. vt faciat fantasmata circa intelligibilia actu. ¶ Preterea. ex hꝫ videtur seq̄ q intellectus possibilis nō indigeat fantasmatibꝫ ad intelligendū. nos aūt p intellectū possibilē intelligim⁹. neqz igit nos sensu ⁊ fantasmate indigemus ad intelligendū. qd̄ ē manifeste falsum. ⁊ contra sententiā Aresto. ¶ Si aūt dicat q pari rōe nō indigerem⁹ fantasmate ad ꝓsiderādū ea quoz spēs intelligibiles sunt in intellectu ꝓseruate. etiā si intellectus possibiles sint plures in diuersis. quod ē contra Aresto. q̄ dr q nequaq̄z sine fantasmate intelligit aīa Patz q nō est ꝓuenies obuiatio. intellect⁹ eī possibilis. sicut ⁊ q̄libet subā opat fm modū sue nature. fm aūt naturā suā ē forma corpis. vnde intelligit q̄dē immaterialia. sz inspecie ea in aliquo materiali. cui⁹ signū est q in doctrinis vlibus exempla pticularia ponunt in q̄bus qd̄ dr inspiciat. Alio q̄ mō se hz intellectus possibilis ad fantasma q̄ indiget an spēm intelligibilē. ⁊ alio mō postq̄z recepit spēm intelligibilē. an eī indiget eo vt ab eo accipiat spēm intelligibilē. vñ se hz ad intellectū possibilē vt obiectū mouens. sed post spēm in eo receptā indiget eo quasi instrumento siue fundamento siue speciei. vnde se hz ad fantasmata sicut causa efficiēs. sicut eī imperiū intellectus formal in imaginatōe fantasma ꝓueniēs tali spēi intelligibili in quo resplendet spēs intelligibilis sicut exemplar in exemplato siue in imagine. si ergo intellectus possibilis semp habuisset species. nūq̄z cōparetur ad fantasmata sicut recipiens ad obiectum motiuū. ¶ Item. intellectus possibilis est quo aīa ⁊ hō intelligit fm Aresto. si aūt intellectus possibilis est vnus oīm ac eternus. oportet q in ipo iam sint recepte oīm species intelligibiles eoz que a quibuslibet hoibus sunt scita vel fuerunt. quilibet igitur nostrū qui p intellectū possibilē intelligit imo cuius intelligere est ipsum intelligere intellectus possibilis intelliget oīnia que sunt vel fuerunt a quibuscūq̄z intellecta. qd̄ patz esse falsum ¶ Ad hoc aūt cōmē. pdictus rndet dicens. q nos nō intelligim⁹ p intellectū possibilē nisi fm q ꝓtinuat nob⁹ p nra fantasmata. ⁊ qz nō sunt eadē fantasmata apd oēs. nec eodem mō disposita. nec quicqd itelligit vn⁹ itelligit alt⁹. ⁊ videt hec rnsio ꝓsonare pmissis. nā etiā si itellect⁹ possibil nō ē vn⁹. nō itelligim⁹ ea q̄z spēs sunt in intellectu possibili nisi adsint fantasmata ad hꝫ disposita Sz q dicta rnsio nō possit totalr inconuenies euitare. sic pz. cū itellect⁹ possibil fact⁹ ē actu p spēm itelligibilē receptā pt agere p seipm. vt dr Aresto. i. iij. de aīa. vñ videm⁹ q illd cui⁹ sciaz sel accipim⁹ ē i ptāte nra itez ꝓsiderare cū volum⁹. nec ipediunt ꝓpter fantasma/

Rñ⁹ auer.

Repro. sua rnsio.

Probatō

Obuiatio.

Repro. obuiatōis.

Rñsio ꝓñ. ad p̄cedēs.

Repro. rnsionis. ꝓñ.

ta. qz in ptāte nostra ē formare fantasmata accōmo/da ꝯsideratōi quā volum⁹. nisi forte eēt impedimētū ex pte organi litargicis. sicut accidit in freneticis ⁊ litargicis q̄ nō pōt habere liberū actū fantasie ⁊ memora/tiue. ⁊ ppter hoc Aresto. dt in. viij. phy. q̄ ille q̄ iam hz habitū scie lz sit potēcia ꝯsiderās nō indiget mo/roze q̄ reducat eū de potēcia in actū. nisi remouēs p/hibens. lz pt ipe exire in actū ꝯsideratōis vt vult Si aūt in intellectu possibili sunt spēs itelligibiles oīm scientiaz. qđ oz dicere si est vnus ⁊ etern⁹. necessitas fantasmatū ad intellectū possibilē erit sicut ē illius q̄ iā hz sciam ad ꝯsiderandū fm sciam illā. qđ etiā sine fantasmatibꝫ nō posset. cū igit̄ q̄libt hō intelligat p intellectū possibilē fm q̄ ē reduct⁹ in actū p spēs itel/ligibiles q̄libt hō poterit ꝯsiderare cū voluerit scita oīm sciaz. qđ ē manifeste falsuz. sic eīm null⁹ indige/ret doctore ad acq̄rendū sciam. nō igit̄ ē vnus ⁊ eter/nus intellectus possibilis.

Jd p⁹ p. q. 79. ar. 6

¶ De opinione Auicēne q̄ posuit formas itelligibi/les nō ꝯseruari in itellectu possibili lxxiij

Q Redict⁹ aut̄ rōnib⁹ obuiare vident q̄ Auicenna ponit. Dicit eīm in suo libro de aīa q̄ in itellectu possibi/li nō remanēt spēs itelligibiles nisi q̄diu actu intelli/gunt. qđ q̄dē ex hoc ꝓbare nitit̄. qz q̄diu forme ap/prehēse manēt in potēcia apprehensiua actu apprehen/dunt. ex hoc eīm fit sensus in actu. ⁊ sili⁹ intellectus in actu ē intellectū in actu. vñ videt̄ q̄ q̄cūq̄z sensus vl' intellectus ē fact⁹ vnū cū sensato vel intellecto fm hz q̄ hz formā ipius fit apprehēsio in actu p sensuz. vel p intellectū. vires aūt q̄ ꝯseruāt formas nō apphēsas in actu dt nō ee vires apphensiuas lz thesauros ꝓtu/tū apprehēsiuaz. sicut imaginatio q̄ ē thesaur⁹ for/maz apphensaz p sensum. ⁊ memoria fm ipm q̄ est scōs thesaur⁹ intēcionū apprehēsaz absq̄z sensu. sicut cū ouis apphēdit inimicitiā lupi. hz aūt ꝯingit hmōi ꝓtutibꝫ q̄ ꝯseruant formas nō apphensas actu inq̄z/tū hnt q̄dā organa corporea in q̄bꝫ recipiunt forme receptōe ꝓpinq̄ apprehēsiorī. ⁊ ppter hz ꝓtus appre/hēsiua ꝯuertēs se ad hmōi thesauros aprehendit in actu. ꝯstat aūt q̄ intellect⁹ possibil' ē ꝓtus apprehēsiua et q̄ nō hz organū corporeū. vñ ꝯcludit q̄ ip⁹ possibile est q̄ spēs itelligibiles ꝯseruent in intellectu possibili nisi q̄diu itelligit actu. oz g̃ q̄ vel ipe spēs itelligibi/les ꝯseruent in aliq̄ organo corporeo siue in aliqua ꝓtute hñte organū corporeū. vel oz q̄ forme intelli/gibiles sint p se exīntes ad q̄s cōpetur intellect⁹ possi/bilis noster. sicut speculū ad res q̄ vident in speculo. vel oz q̄ spēs itelligibiles fluāt in intellectū possibilē de nouo ab aliq̄ agēte separato q̄cūq̄z actu itelligit Primū aūt horz triū ē impossibile. qz forme exīntes in potēcijs vtētibꝫ organis corpalibꝫ sunt itelligibiles in potēcia tm̄. Scōm aūt ē opinio Platonis quā re/probat Aresto. in metaph⁹. vñ ꝯcludit tercīū q̄ q̄n/cunq̄z intelligim⁹ actu fluūt spēs itelligibiles in itel/lectū possibilē nostr̄ ab itellectu agēte quē ponit ipe quādā substam sepatā. Si ꝙo aliq̄s obiciat ꝓtra euz q̄ tūc nō ē dōna inter hoīem cū ꝓmo addiscit ⁊ cum postmodū vult ꝯsiderare in actu que ꝓus didicit. Rñdet q̄ addiscere nihil aliud ē q̄z acq̄rere pfectā ha/bitudinē ꝯiūgendi se intelligētie agēti ad recipiendū ab eo formā itelligibilē. ⁊ iō aī addiscere ē nuda po/tēcia in hoīe ad talē receptōem. addiscere ꝙo ē sicut potēcia adaptata. Videt̄ etiā huic opinioni ꝯsona/re. qđ Aresto. in li. de memoria oñdit memoriā nō ee in pte itellectiua. lz in pte aīe sensitiua. ex q̄ videt̄ q̄ ꝯseruatio intelligibiliū nō ptineat ad partē itellecti/uā. Sz si diligēter ꝯsideret̄ hec positio q̄stū ad orīgi/nem paz aut nihil differt a positōe platonis. posuit eīm Plato formas itelligibiles ee quasdā subas se/paratas a q̄bꝫ scia fluebat in aīas nostras. hz aūt po/nit ab vna suba separata q̄ ē intellect⁹ agēs fm ipsum sciam in aīas nostras fluere. nō aūt differt q̄stum ad modū acq̄rendi sciam vtz ab vna vel pluribꝫ subst̄ā/tijs separatis nra causet scia. vtrobiq̄z eīm sequet̄ q̄ scia nostra nō causet a sensibilibꝫ. cui⁹ ꝓriū apparet p hoc q̄ q̄ caret aliq̄ sensu caret scia sensibilium q̄ co/gnoscunt p sensum illū. Dicere aūt q̄ p hoc q̄ intel/lectus possibilis inspicit singularia q̄ sunt in imagi/natōne. illustrat luce intellectus agētis ad cognoscē dū vl'e. ⁊ q̄ actōes virtū inferioz. s. imaginatōnis ⁊ memoratiue ⁊ cogitatiue sunt aptātes aīam ad reci/piendā emanatōem intelligētie agētis. ē nouū. Vi/demus eīm q̄ aīa nostra tāto magis disponit̄ ad reci/piendū a substātijs separatis q̄sto magis a corpali/bus ⁊ sensibilibꝫ remouet̄. p recessuz eīm ab eo qđ in fra ē accedit̄ ad id qđ supra est. nō igit̄ ē verisile qđ p hoc q̄ aīa respicit ad fantasmata corpalia q̄ dispo/nat̄ ad recipiendā influentiā intelligētie sepate. Pla/to aūt radicē sue positōis melius est̄ psequutus. po/suit eīm q̄ sensibilia nō sunt dispōētia aīam ad re/cipiendū influentiā formaz separataz. lz solū exper/gescētia intellectū ad ꝯsiderandū ea quoz scia hā/bebat ab exteriori causatā. ponebat eīm q̄ a pncipio a formis separatis causabat̄ scia i aīabꝫ nostris oīm scibiliū. vñ addiscere dixit ee qđā reminisci. ⁊ hz ne cessariū ē fm eū positōez. nā cū sube separate sint im/mobiles ⁊ semp eodē mō se hābēte. semp ab eis re/splendet scia rerum in anima nostra que est eius ca/paz. ¶ Amplius. qđ recipitur in aliquo est in eo per modū recipientis. esse aūt intellect⁹ possibilis ē ma/gis firmum q̄z esse materie corpoalis. cū igitur forz/me fluentes in materiā corpoalē ab intelligētia agē/te fm ipm ꝯseruent in ea. multo magis ꝯseruent in intellectu possibili. ¶ Adhuc. cognitio itellectiua ē p/fectioz sensitiua. si igit̄ in sensitiua cognitōne ē aliq̄d

Obiectō ꝫ auicēnā.

Rñdet auī.

Posi⁹ auīc: paz differt a pōne pla.

ꝺseruans apprehensa. multo fortius hoc erit in cognitiõe intellectiua ¶ Itẽ videmus q̃ diuersa que in inferiori ordine potentiaꝝ ptinẽt ad diuersas potentias in superiori ordine ptinent ad vnũ. sicut sensus ꝺmunis apꝓhendit sensata omniũ sensuũ ꝓpriozꝝ apꝓhendere igit̃ ⁊ ꝺseruare q̃ in parte aĩe sensitiue ptinẽt ad diuersas potentias. oportz q̃ in suprema potentia scz intellectu vniãtur. ¶ Pre. intelligẽtia agẽs fm ipm influit omnes sciẽtias. si igit̃ addiscere nihil est aliud q̃ aptari vt vniat̃ intelligẽtie agẽti. qui addiscit vnã scientiã nõ magis addiscit illã q̃ aliaz. qꝺ pz esse falsum. Patz etiã q̃ hec opinio est ꝺtra sentẽtiam Aresto. qui ꝺt in. iij. de aĩa q̃ intellectus possibilis est locus spẽruz. qꝺ nihil aliud est dicere q̃ ipsuz esse thezaurũ intelligibiliũ spẽz. vt verbis Auicẽ. vtamur. ¶ Itẽ postea subiũgit q̃ q̃n intellectus possibilis acquirit sciẽtiã est potens operari p seipm. licz nõ actu intelligat. nõ igit̃ indiget influentia alicuꝰ superioris agẽtis. Dicit enĩ. viij. phy. q̃ ante addiscere est hõ in potentia cẽntiali ad sciaz. ⁊ ideo indiget motore p quẽ reducat̃ in actum. nõ aũt postq̃z iaz ꝺdicit indiget p se motore. g̃ nõ indiget influentia intellectus agẽtis. Dicit etiã. iij. de aĩa q̃ phãtasmata se hñt ad intellectũ possibilẽ sicut sensibilia ad sensum. vñ pz q̃ spẽs intelligibiles sũ in ĩtellectu possibili a fantasmatibꝰ. ⁊ nõ a suba separata. Rõnes aũt q̃ vident in ꝺtrariũ eẽ nõ est difficile soluere. intellectꝰ enĩ possibilis est in actu pfecto fm spẽs intelligibiles. cũ ꝺsiderat actu. cũ vero nõ ꝺsiderat actu nõ est in actu pfectu fm illas spẽs. sed se hz medio mõ inter potẽtiã et actũ. Et hoc est qꝺ ꝺt Aresto. iij. de aĩa. q̃ cũ hec ps scz intellectus possibilis vna queqz sciat. sciẽs ꝺz fm actũ. hoc aut accidit cũ possit opari p seipm. est ꝺdez et tũc potẽtia silr quodãmõ. nõ tñ silr est ante addiscere aut inuenire. Memoria vero in pte sensitiua ponit̃. qz est actus alicuꝰ put cadit sub determinato tpe. nõ enĩ est nisi ꝓteriti. ⁊ ideo cũ nõ abstrahat̃ a singularibꝰ ꝺditõibꝰ nõ ptinet ad ptẽ intellectiuã. q̃ est vlr̃um. sed p hoc nõ excludit̃ quin intellectus possibilis sit ꝺseruatiuus intelligibiliũ que abstrahũtur ab omnibꝰ ꝺditõibꝰ particularibꝰ

¶ Solutio rõnum quibꝰ videtur probari vnitas intellectus possibilis .lxxv.

Jõ ꝑª p.q. 76. ar. 2°. Ista 2° ꝑª.

AD probandũ autẽ vnitatẽ intellectus possibilis ꝺdaz rõnes adducunt̃ quas oz ostẽdere efficaces nõ esse. Videt̃ enĩ q̃ ois forma q̃ est vna fm spẽm ⁊ multiplicat̃ fm nũerũ indiuiduet̃ p materiam. que enĩ sũ vnũ specie ⁊ multa fm numeruz ꝺueniũt in forma ⁊ distinguũtur fm materiã. si igit̃ intellectus possibilis in diuersis hoibꝰ sit multiplicatus fm numez. cũ sit vnus fm spẽm. oportet q̃ sit indiuiduatus in hoc ⁊ in illo p materiã. nõ aũt p materiam q̃ sit pars sui. qz sic esset receptio eius de genere receptõis materie ꝓme et recipet formas indiuiduales. qꝺ est ꝺtra naturã intellectus. relinquit̃ g̃ q̃ indiuiduet̃ p materiã q̃ ẽ corpus hois cuius ponit̃ forma. ois aũt forma indiuiduata p materiã cuiꝰ est actus est forma materialis. oportz enĩ q̃ esse cuiusliꝺet rei dependeat ab eo a quo dependet indiuiduatio eius. sicut enĩ ꝓncipia cõia sunt de ẽntia spẽi. ita ꝓncipia indiuiduãtia sunt de ẽntia huiꝰ indiuidui. Seq̃tur g̃ q̃ intellectꝰ possibis sit forma materialis. ⁊ p ꝺns nõ recipiat aliq̃d neqz opet̃ sine organo corꝑali. qꝺ est etiã ꝺtra naturã intellectꝰ possibilis. g̃ intellectus possibilis nõ multiplicat̃ in diuersis hoibꝰ. sed est vnus omniũ hominũ. ¶ Item si intellectus possibilis essz alius in hoc ⁊ in illo homine. opteret q̃ spẽs intellecta essz alia nũero in hoc et in illo. vna vero specie. cũ enĩ spẽz intellectaz in actu ꝓpriũ subiectuz sit intellectus possibilis. optet q̃ multiplicato intellectu possibili. multiplicẽtur spẽs intelligibiles fm numez in diuersis. spẽs aũt aut forme q̃ sunt eedẽ fm spẽm ⁊ diuerse fm numez sunt forme indiuiduales q̃ non possunt eẽ forme intelligibiles. qz intelligibilia sunt vlia. nõ pticularia. impossibile est igit̃ intellectũ possibilẽ esse multiplicatũ i diuersis indiuiduis hominuz. necẽ est igit̃ q̃ sit vnꝰ in oibꝰ. ¶ Adhuc. magister sciam quã hz transfundit in discipulũ. aut igit̃ eãdẽ numero aut aliaz diuersam numero ⁊ si sit eadẽ specie. scdm videt̃ impossibile eẽ qz sic magister cãret sciam suã in discipulo sicut causat formã suã in aliquo generando sibi silẽ in specie. qꝺ videt̃ ptinere ad agẽtia particularia. optz g̃ q̃ eãdem sciam nũero causet in discipulo qꝺ eẽ nõ posset nisi essz vnus intellectus possibilis vtriusqz. necẽ igitur videt̃ intellectũ possibilẽ eẽ vnũ omniũ hominũ. ¶ Sicut aũt ꝓdicta positio veritatẽ nõ hz. vt ostensum est. ita rõnes posite ad ipam ꝺfirmãdã facile solubiles sunt. Confitemur enĩ intellectũ possibilẽ esse vnũ specie in diuersis hoibꝰ. plures aũt fm nũerũ. vt tñ nõ fiat in hoc vis q̃ partes hois nõ ponũtur i genere vl̃ specie fm se. sed solũ vt sunt ꝓncipia totius. nec tñ seq̃tur q̃ sit forma materialis fm eẽ ꝺpendẽs a corꝑe. sicut enĩ aĩe humane fm suã spẽm ꝺpetit q̃ tali corꝑi fm spẽm vniat̃. ita hec aĩa differt ab illa numero solo. ex hoc q̃ ad aliud nũero corpus habitudinem hz. ⁊ sic indiuiduãtur aĩe hũane fm corꝑa. ⁊ per ꝺsequẽs intellectus possibilis q̃ est potentia aĩe humane fm corꝑa nõ quasi indiuiduatõe a corꝑibꝰ causata. ¶ Scda vero rõ ipius deficit̃ hoc q̃ nõ distinguit inter id quo intelligit̃. ⁊ id qꝺ intelligit̃. spẽs enĩ recepta in intellectu possibili nõ hz se vt qꝺ intelligitur. cũ enĩ de his q̃ intelligũtur sint omnes artes ⁊ scie sequeret̃ q̃ oẽs scie essent de spẽbꝰ existẽtibꝰ in intellectu possibili. qꝺ pz eẽ falsum. nulla enĩ scia de eis aliquid ꝺsideret nisi naturalis ⁊ metaphysica. sed tñ p

Rõnes solnũtur. ·1· ·2·

eas quecūqz sunt in oīb9 sciētijs cognoscuntur. hz se igit spēs intelligibilis recepta in intellectu possibili in intelligēdo sicut id quo intelligit. sicut z spēs coloris in oculo nō est id qđ videt. sed id quo videmus id ho qđ intelligit est ipa rō rerū existentiū extra aiam. sicut etiā res extra aiam existens visu corporali videret. ad hoc eīm inuente sunt artes z scīe vt res in suis naturis cognoscātur. neqz tn optz q si scīe sunt de vlīb9 q vlīa sint extra animam p se subsistētia. sicut Plato posuit. qđuis eīm ad veritatē cognitōnis nccē sit vt cognitio rei respondeat. nō tn optet q idem sit modus cognitōis z rei. que eīm diuersa sunt in re interdū diuisim cognoscūtur. simul eīm vna res est z alba z dulcis. visus tn cognoscit solā albedinem. z gustus solā dulcedinē. Sic etiā z intellectus intelligit lineā in materia sensibili existētem absqz materia sensibili. licz etiā cuz materia sensibili intelligere posset. hec aūt diuersitas accidit fm diuersitatē spēi intelligibiliū in intellectu receptaz. q qnqz est silitudo q3titatis tm. qnqz vero subē sensibilis quāte. Siliter autē licz natura generis z spēi nūqz sit nisi in his indiuiduis. intelligit tn intellectus naturā spēi z generis nō intelligēdo pncipia indiuiduātia. z hoc est intelligere vlīa. z sic hec duo nō repugnāt q vlīa non subsistāt extra aiam. z q intellectus intelligens vlīa intelligat res q sunt extra aiam. q aūt intelligat intellectus naturā generis vel spēi denudatā a pncipijs indiuiduātib9 ctingit ex additōne spēi intelligibil' in ipo recepte. q est imaterialis effecta p intellectū agentem. vtpote abstracta a materia z additōnib9 materie qb9 aliqd indiuiduatur. z ideo potentie sensitiue nō pnt cognoscere vlīa. qz nō pnt recipe formā immaterialē. cū recipiāt semp in organo corpali. nō g optet eē nūero vnā spēm intelligibilē huius intelligētis et illius. cū opatio sequat formā q est pncipiū spēi. sed optet ad hoc q sit vnū intellectū q sit vnius z eiusdem silitudo. z hoc est possibile. si spēs intelligibiles sint nūero diuerse. nihil eīm phibet vni9 rei fieri plures imagines differētes. z ex hoc ctingit q vnus hō a pluribus videt. nō g repugnat cognitōni vlī intellectus q sint diuerse spēs intelligibiles in diuersis. nec ppter hoc optet q si spēs intelligibiles sint plures numero z eedē specie. q nō sint intelligibiles actu. sz potentia tm. sicut alia indiuidua. nō eīm hoc qđ est esse indiuiduū repugnat ei qđ est esse intelligibile actu. oportz eīm dicere ipm intellectū possibilē z agentez si ponātur q̄dam substātie separate corpori nō vnite p se subsistētes quedā indiuidua eē. z tn intelligibilia sint. sed id qđ repugnat intelligibilitati est materialitas. cuius signū est q ad hoc q forme reruz naturaliū intelligibiles fiūt actu optz q a materia abstrahantur. z ideo in illis in qb9 indiuiduatio fit p hāc materiā signatā indiuiduata nō sunt intellibilia actu. si aūt indiuiduatio fiat nō p materiā. nihil phibet ea que sunt indiuidua esse actu intelligibilia. species aūt intelligibiles indiuiduātur p suū subiectuz q̄ est intellectus possibilis. sicut z omnes alie forme. vñ cū intellectus possibilis nō sit materialis. nō tollitur a spēb9 indiuiduatis p ipsuz q̄n sint intelligibiles actu. ¶ Prete. in rebus sensibilib9 sicut nō sunt intelligibilia actu idiuidua que sunt multa in vna specie. vt equi vl' homines. ita nec indiuidua que sunt vnica in sua specie. vt hic sol z hec luna. eodē aūt mō indiuiduātur spēs p intellectū possibilē. sive sint plures intellectus possibiles sive vnus. sed nō eodē mō multiplicātur in eadē specie. Nihil g refert q̄tum ad hoc q spēs recepte in intellectu possibili sint intelligibiles actu. vtrū intellectus possibilis sit vnus in rebus aut plures. ¶ Item. intellectus possibilis fm cōmenta. predictū est vltimus in ordine intelligibiliū substātiaz. que q̄dem fm ipm sunt plures. Nec potest dici q̄n alique superioz substātiaz habeāt cognitionē eoz que intellectus possibil' cognoscit. in motoribus eīm orbiū. vt ipse etiā dr. sunt forme eoz q̄ causant per orbis motū. adhuc g remanebit licz intellectus possibilis sit vnus q forme intelligibiles multiplicētur in diuersis intellectib9. Licz aūt dixerim9 q spēs intelligibilis in intellectu possibili recepta nō sit qđ intelligit. sed quo intelligit. nō tn remouet q̄n per reflexionez quādam intellectus seipm intelligat. et suū intelligere z spēm qua intelligit. Suū aūt intelligere intelligit duplr. vno mō in vlī fm q rōcinatur de ipsius actus natura. vñ z intellectū z spēm intelligibilem intelligit eodē modo duplr. z percipiēdo se esse. z habere spēm intelligibilez. qđ est cognoscere in particulari. z cōsiderando suam z spēi intelligibilis naturā. qđ est cognoscere in vlī. z fm hoc de intellectu z intelligibili tractatur in scīetijs ¶ Per hec aūt que dicta sunt z tercie rōnis apparet solutio. q eīm dr scīam in discipulo z in magistro esse numero vnā. partim qdem vere dr. partim aūt nō. est eīm numero vna q̄tum ad id qđ scitur. nō tamē q̄tum ad spēs intelligibiles q̄bus scitur. neqz q̄tum ad ipsuz scie habitum. nō tn oportz q eodez modo magister causet scientiā in discipulo sicut ignis generat ignez. nō eīm idem est modus eoz que a natura generātur et eoz que ab arte. ignis qdem generat ignē naturaliter reducendo materiam de potentia in actu sue forme. magister vero causat scīam in discipulo per modum artis. ad hoc eīm datur ars demonstratiua quā Aristo. in posterioribus tradit. demōstratio eīm est syllogismus faciens scire. ¶ Sciendū tn q fm Aristo. vij. metaphysice. artiū quedam sunt in quibus materia nō est aliquod pncipium. sicut patz in edificatiua. non eīm est in lignis z lapidib9 aliqua vis actiua mouens ad domus ostitutionē. sed aptitudo passiua tm. aliqua vero est ars in cuius materia est aliqđ actiuū pncipiū mouens ad producendum effectū

Dist. bimē.

So. 3c. rō.

Nota

artis. sicut patz in medicatiua. nam in corpore infirmo est aliquod actiuū ꝓncipiū ad sanitatē. z ideo effectum artis ꝑmi generis nunqz ꝓducit natura. sed semp fit ab arte. sicut domus oīis est ab arte. effectus aūt secūdi generis fit z ab arte z a natura sine arte multi eīm ꝑ operatōem nature sine arte medicine sanantur. ¶ In his aūt que possunt fieri z arte z natura. ars imitatur naturam. si quis eīm ex frigida causa infirmetur. natura eū calefaciendo sanat. vnde z medicus si eum curare debeat calefaciendo sanat. ¶ Huic aūt arti similis est ars docendi. in eo eīm q̄ docetur est ꝓncipium actiuū ad sciam. scz intellectus. z ea q̄ naturaliter intelligūtur. scz prima ꝓncipia. Et ideo sciDupl⁹ scia acq̄rit⁹. entia acquiritur dupliciter. z sine doctrina per inuentionē. z ꝑ doctrinā. docens ergo hoc mō incipit docere sicut inueniens incipit inuenire. offerēdo scz considerationi discipuli ꝓncipia ab eo nota. q̄ omnis disciplina z oīis sciētia ex preexistenti fit cognitiōe. z illa ꝓncipia in conclusiones reducendo z proponendo exempla sensibilia. ex q̄bus in aīa discipuli formētur fantasmata necessaria ad intelligendū. z q̄ exterior operatio docentis nihil operaretur nisi adesset ꝓncipiū intrinsecū sciē. quod inest nobis diuinit⁹. ideo apud theologos dr q̄ homo docet ministerium exhibendo. deus aūt interius operando. sicut z medicus dr nature minister in sanādo. sic igit causatur scia in discipulo ꝑ magistrū. nō mō naturalis actiōis. scz artificialis. vt dictum est. ¶ Prete. cum cōmētator pdictus ponat habitus sciētiarum esse in intellectu passiuo sicut in subiecto. vnitas intellectus possibilis nihil facit ad hoc q̄ sit vna scia numero in discipulo z magistro. intellectū eīm passiuū ꝓstat nō esse eūdē in diuersis. cū sit potētia materialis. vñ hec rō nō est ad ꝓpositū fm eius positōem

¶ Q intellectus agens non sit substantia separata. sed aliquid anime lxxvi

Jō ꝑª p.q. 79. ar. 4° et q. 5. d aīa Jsta 2° ꝑ². l

EX his aūt concludi potest q̄ nec intellectus agens est vnus in oīibz. vt Alexander etiam ponit. z Auicenna. q̄ nō ponūt intellectū possibilem esse vnū omniū. cū eīm agens et recipiens sint proportiōata. oportet q̄ vnicuiq passiuo respondeat propriū actiuum intellect⁹ aūt possibilis ꝓpatur ad agentē vt ꝓpriū passiuū siue susceptiuū ipsius. habet eīm se ad eū agēs sicut ars ad materiā. vt dr. iij. de anima. si ergo intellectus possibilis est aliq̄d aīe humane multiplicatum fm multitudinē individuorū. vt ostensum est. z intellectus etiam agens erit hmōi z nō erit vnus om2 niū. ¶ Adhuc. intellectus agens non facit spēs intelligibiles actu vt ipse per eas intelligat. maxime sicut substātia separata. cū nō sit in potētia. sed per eas intelligat intellectus possibilis. non ergo facit eas nisi tales quales ꝓpetūt intellectui possibili ad intelligēdum. tales aūt facit eas qualis est ipse. nā oīe agēs agit sibi simile. est ergo intellectus agens proportionatus intellectui possibili. z sic cū intellectus possibilis sit pars anime. intellectus agens nō erit substātia 3 separata. ¶ Amplius. sicut materia ꝓma perficitur ꝑ formas naturales que sunt extra animam. ita intellectus possibilis pficitur per formas intellectas in actu sed forme naturales recipiūtur in materia ꝓma. non per actōnem alicuius substātie separate tm̄. sed ꝑ actionem forme eiusdē generis. scz que est in materia. sicut hec caro generatur ꝑ formā que est in his carnibus z in his ossibz. vt probat Aristo. vij. metaphy. si ergo intellectus possibilis sit pars aie z nō sit substantia separata. vt probatū est. intellectus agens ꝑ cuius actōnem fiunt spēs intelligibiles in ipso. non erit aliqua substātia separata. sed aliqua virtus actiua anime. ¶ Item. Plato posuit sciam in nobis causari ab ydeis quas ponebat esse quasdam substātias 4 separatas. quā q̄dem positōnem Aristo. improbat in ꝓmo metaphysi. scōstat aūt q̄ scia nostra dependet ab intellectu agente sicut ex primo principio. si ergo intellectus agens est quedā substantia separata. nulla esset vel modica differentia inter opinionē istaz et platonicā a pho improbatā. ¶ Adhuc. si intellectus 5 agens est quedā substātia separata. oportz q̄ ei⁹ actio sit ꝓtinua z nō intercisa. vel saltez oportz dicere q̄ nō ꝓtinuet z intercidatur ad nostrū arbitriū. actio aūt eius est facere fantasmata ītelligibilia actu. aut ergo hoc semp faciet. aut nō semp. si nō semp. non tm̄ hoc faciet ad arbitriū nostrū. sed tunc intelligimus actu quādo fantasmata fiūt intelligibilia actu. ergo oportz q̄ vel semp intelligamus. vel non sit in potestate nostra actu intelligere ¶ Preterea. ꝓparatio substantie 6 separate ad oīia fantasmata que sunt in quibuscū q̄z hominib⁹ est vna. sicut ꝓparatio solis est vna ad oīes colores. res aūt sensibiles similiter sentiūt sciētes z inscij. z ꝑ ꝓsequens eadem fantasmata sunt in vtriusq̄z. silr igit fient intelligibilia ab intellectu agente. vterq̄z ergo similiter intelliget. ¶ Potest aūt dici q̄ So. ꝑ aūt. intellectus agens semp agit q̄ntum in se est. sed non semp fantasmata fiunt intelligibilia actu. sed solum q̄n sunt ad hoc disposita. disponūtur ad hoc ꝑ actuz cogitatiue virtutis. cuius usus est in nostra potestate. z ideo intelligere actu est in nostra potestate. z ob hoc etiā ꝓtingit q̄ nō oīes homines intelligunt ea quoz habent fantasmata. q̄ nō oīes actum virtutis cogitatiue ꝓuenientem. sed solū qui sunt instructi et consueti. ¶ Videt aūtē q̄ hec responsio nō sit oīmino Reprob⁹. insufficiens. hec eīm dispositio que fit per cogitatiōnem ad intelligendū. oportz q̄ sit vel dispositio intellectus possibilis ad recipiendū formas intelligibiles ab intellectu agente fluentes. vt Auicē. dr. vel q̄ disponūtur fantasmata vt fiāt intelligibilia actu. sicut Auer

rois ⁊ Alexãder dicũt. primũ aũt horum non videtur esse ꝺueniens. qz intellectus possibilis ſm ſuã naturã eſt in potentia ad ſpẽs intelligibiles actu. vnde ꝺparatur ad eas ſicut ꝺyaphanum ad lucem vel ad ſpẽs colorũ. nõ aũt indiget aliquid in cuius natura eſt recipere formã aliquã diſponi vlterius ad formaz illam. niſi forte ſint in illa ꝺtrarie diſpoſitões. ſicut materia aque diſponitur ad formã aeris ꝑ remotionem frigiditatis ⁊ denſitatis. nihil aũt ꝺtrariũ eſt in intellectui poſſibili qõ poſſit ipedire cuiuſcunqz ſpẽi intelligibilis ſuſceptõem. nam ſpẽs intelligibiles etiam ꝺtrariorũ in intellectu nõ ſunt cõtrarie. vt ꝓbat Ariſto. ſexto metaphyſi. cum vnuz ſit rõ cognoſcendi aliud. falſitas aũt que accidit in iudicio intellectꝰ componẽtis ⁊ diuidentis prouenit nõ ex eo q̃ in intellectu poſſibili ſint aliqua intellecta. ſz ex eo q̃ ei aliqua deſunt. nõ igitur q̃ztum in ſe eſt intellectus poſſibilis indiget aliqua preparatione vt ſuſcipiat ſpecies intelligibiles ab intellectu agente fluentes ¶ Preterea. colores facti viſibiles actu per lucem pro certo imprimũt ſuã ſimilitudinẽ in ꝺyaphano. ⁊ ꝑ conſequens in viſum. ſi igitur ipſa fantaſmata illuſtrata ab intellectu agente nõ imprimũt ſuas ſimilitudines in intellectũ poſſibilem. ſed ſolum diſponũt ipm ad recipiendum. nõ eſſz ꝺparatio fantaſmatũ ad intellectum poſſibilem. ſicut colorꝫ ad viſum. vt Ariſto. ponit. ¶ Item. ſm hoc fantaſmata nõ eſſent ꝑ ſe neceſſaria ad intelligendũ. ⁊ per ꝺſequẽs nec ſenſus. ſz ſolum ꝑ accidẽs. quaſi excitãtia ⁊ preparãtia intellectum poſſibilem ad recipiendũ. quod eſt opinionis platonice. ⁊ ꝺtra ordinẽ generatõis intellectus ⁊ ſcientie quẽ ponit Ariſto. in primo metaphyſi. ⁊ vltimo poſteriorꝫ. dicens q̃ ex ſenſu fit memoria. ex multis memorijs vnũ experimentũ. ex multis experimẽtis vniuerſalis acceptio. que eſt ſcie ⁊ intellectus Eſt aũt hec poſitio Auicen. ꝺſona his que de generatiõe rerum naturaliũ dicit. ponit enim q̃ oĩa agentia inferiora ſolũ ꝑ ſuas actões preparãt materiã ad ſuſcipiendas formas que effluũt in materias ab intelligentia agente ſeparata. vnde ⁊ eadem rõne ponit q̃ fantaſmata preparãt intellectũ poſſibilẽ. forme antẽ intelligibiles fluũt a ſubſtãtia ſeparata. ſimiliter aũt q̃ per cogitatiõem diſponũtur fantaſmata ad hoc q̃ fiant intelligibilia actu ⁊ mouẽtia intellectũ poſſibilem. ꝺueniens nõ videtur ſi intellectus agens ponatur ſubſtãtia ſeparata. hoc enim videtur eſſe ꝺforme poſitioni dicentiũ q̃ inferiora agentia ſunt ſolum diſponentia ad vltimã pfectiõem. vltima aũt perfectio eſt ab agente ſeparato. qõ eſt ꝺtra ſententiã Ariſto. vij. metaphy. nõ enim videtur impfectius ſe habere aĩa humana ad intelligenduz q̃z inferiores nature ad ꝓprias operationes. ¶ Amplius. effectus nobiliores in iſtis inferioribꝰ producũtur nõ ſolum ab agentibus ſuperioribꝰ. ſed requirũt agentia ſui generis. homĩnem enim generat ſol ⁊ homo. ⁊ ſimiliter videmus in alijs aĩalibꝰ perfectis q̃ quedã ignobilia aĩalia ex ſolis tm̃ actiõe generãtur abſq; principio actiuo ſui generis. ſicut pz in aĩalibꝰ generatis ex putrefactõne intelligere autem eſt nobiliſſimus effectus qui eſt in iſtis inferioribꝰ. non igitur ſufficit ponere ad ipſum agens remotum. niſi etiã ponatur agens proximum. hec aũt rõ ꝺtra Auicen. nõ procedit. nam ipſe ponit oĩe animal poſſe generari abſq; ſemine. ¶ Adhuc intentio effectus demonſtrat agentez. vnde aĩalia generata ex putrefactõe nõ ſunt ex intentõe nature inferioris. ſed ſuperioris tm̃. qz producũtur ab agẽte ſuperiori tm̃. propter qõ Ariſto. vij. metaphy. dicit ea fieri caſu. aĩalia aũt que fiunt ex ſemine ſunt ex intentione nature ſuperioris ⁊ inferioris. hic aũt effectus qui eſt abſtrahere formas vniuerſales a fantaſmatibus eſt in intentõe noſtra. nõ ſolum in intentõe agẽtis remoti. igitur oportz in nobis ponere aliqõ proximũ principiũ talis effectus. hoc aũt eſt intellectus agens. nõ eſt igitur ſubſtãtia ſeparata ſz aliqua virtus anime noſtre. ¶ Item. in natura cuiuſlibet mouentis eſt principiũ ſufficiens ad operatõem naturalẽ eiuſdem. ⁊ ſi quidem operatio illa ꝺſiſtat in operatõe adeſt ei principiũ actiuũ. ſicut pz de potẽtijs anime nutritiue in plãtis. ſi vero operatio illa ꝺſiſtat in paſſione. adeſt ei principium paſſiuũ. ſicut pz de potentijs ſenſitiuis in aĩalibꝰ. homo aũt eſt perfectiſſimus inter oĩa inferiora mouentia. eius aũt ꝓpria ⁊ naturalis operatio eſt intelligere. que non cõpletur ſine paſſione quadã. inq̃ztuz quilibet intellectus patitur ab intelligibili. nec eſt etiã ſine actione inq̃ztum intellectus facit intelligibilia in potentia eſſe intelligibilia in actu. oportz igit̃ in natura hominis eẽ vtriuſq; ꝓprium principiũ. ſcz intellectũ agentem ⁊ poſſibilem. ⁊ neutrũ ſm eſſe ab anima hominis ſeparatum eſſe. ¶ Adhuc. ſi intellectus agens eſt quedã ſubſtantia ſeparata. manifeſtũ eſt q̃ eſt ſupra naturã hominis operatio aũt quã homo exercet ſola virtute alicuius ſupnaturalis ſubſtãtie eſt operatio ſupnaturalis. vt miracula facere. ⁊ ꝓphetare. ⁊ alia hmõi que diuino munere homines operãtur. cũ igitur homo nõ poſſit intelligere niſi virtute intellectus agentis. ſi intellectus agens eſt quedã ſubſtãtia ſeparata ſeqũtur q̃ intelligere nõ ſit operatio ꝓpria ⁊ naturalis homini. ⁊ ſic homo nõ poterit diffiniri ꝑ hoc q̃ eſt intellectiuꝰ aut rõnalis. ¶ Preterea. nihil operatur niſi per aliquã virtutem que formaliter in ipſo eſt. vnde Ariſto. in ſecũdo de aĩa oſtẽdit q̃ quo viuimus ⁊ ſentimus eſt forma ⁊ actus. ſed vtraq; actio. ſcz intellectus poſſibilis. ⁊ intellectus agentis conuenit homini. hõ enim ſpecies abſtrahit a fantaſmatibꝰ ⁊ recipit mente intelligibilia actu. nõ enim aliter in notitiam harum actionum veniſſemus niſi eas in nobis experiremur. oportet igitur q̃ ꝓncipia quibꝰ attribuũtur hẽ actões. ſcz

Prob°. 7. pro ꝺclone

intellectus possibilis ⁊ agens sint virtutes quedam
So⁹. auer. in nobis formaliter existentes. ¶Si autē dicatur q
hę actiones attribuūtur homini inq̄tuz predicti in-
tellectus continuātur nobis. vt Auerrois dicit. iam
Repro⁹. supra ostensum est q̄ ꝯtinuatio intellectus possibi-
lis nobiscū, si sit quedā suba separata qualem ipse in
telligit nō sufficit ad hoc q̄ ipsuz intelligamus. Si
militer etiā patz de intellectu agente. comparatur em̄
intellectus agēs ad species intelligibiles receptas in
intellectu possibili. sicut ars ad formas artificiales
que per artem ponūtur in materia. vt patz ex exēplo
Aristotelis in tercio de anima. forme autez artis nō
consequūtur actionem artis. sed solum similitudinē
formalem. Unde nec subiectum harum formarū po
test per huiusmodi formas actionem artificis facere.
ergo nec homo per hoc q̄ sunt in ipso species intelli-
gibiles actu facte ab intellectu agente pt facere ope-
§2. rationem intellectus agentis. ¶Adhuc. vnūquod
q̄z quod nō potest exire in propriam operationē nisi
per hoc q̄ mouetur ab exteriori ꝓncipio magis agi-
tur ad operādum q̄z seipsum agat. vnde animalia ir
rationalia magis agūtur ad operandū q̄z seipa agāt
q̄z oīs operatio eorum dependet a principio extrin
seco mouente. sensus autē motus a sensibili exterio-
ri imprimit in fantasiam. ⁊ sic per ordinem procedit
in oībus potentijs vsq̄ ad motiuas. operatio autem
ꝓpria hominis est intelligere cuius primū principi
um est intellectus agens qui facit species intelligibi-
les. a quibꝫ patitur quodāmodo intellectus possibi
lis. qui factus in actu mouet volūtem. si igitur intel
lectus agens est quedam substātia extra hominē. to
ta operatio hominis dependet a principio extrinseco
nō igitur erit homo agens seipsuz sed actus ab alio
et sic nō erit dominus suarum operationū. nec mere-
tur laudem aut vituperium. ⁊ peribit tota scientia mo
ralis ⁊ conuersatio politica. quod est inconueniens.
Non est igitur intellectus agens substantia separa-
ta ab homine.

¶Q̄ nō est ipossibile intellectū possibilē ⁊ agētem
in vna suba aie ꝯuenire lxxvij.

VIdebitur autē for-
san alicui hoc esse impossibile q̄ vna ⁊ ea-
dem substātia scz nostre anime sit in poten
tia ad omnia intelligibilia quod pertinet ad intelle-
ctum possibilem. ⁊ facit ea actu quod est intellectus
agentis. cum nihil agat fm̄ q̄ est in potentia. sed fm̄
q̄ est in actu. Unde nō videbitur q̄ agens ⁊ possi-
bilis intellectus possint in vna substātia anime ꝯue
nire. Si quis autem recte inspiciat nihil incōueni-
ens aut difficile sequitur. nihil em̄ prohibet hoc respe
ctu illius esse fm̄ illud in potentia. ⁊ fm̄ aliud in ac-
tu. sicut in rebꝫ naturalibꝫ videmus. aer em̄ est actu
humidus ⁊ potentia siccus. terra autem econuerso.
hec autem operatio inuenitur esse inter animā intelle
ctiuam ⁊ fantasmata. habet em̄ anima intellectiua ali
quid in actu ad quod fantasma est in potentia ⁊ ad
aliquid est in potentia quod in fantasmatibꝫ actu in
uenitur. habet em̄ substātia anime humane immate-
rialitatem. ⁊ sicut ex dictis patz ex hoc habet naturaz
intellectualē. q̄z oīs substātia immaterialis est hu-
iusmodi. ex hoc aūt nōdum habet q̄ assimiletur huic
vel illi rei determinate. qđ requirit ad hoc q̄ aīa no-
stra hāc vel illā rez determinate cognoscat. oīs em̄
cognitio fit fm̄ silitudinē cogniti in cognoscente. re
manet igit̄ ipa aīa intellectiua in potētia ad determi
natas similitudines rerū cognoscibiliū a nobis que
sunt nature rerū sensibiliū. ⁊ has q̄dez determinatas
naturas rerum sensibiliū pſentant nobis fantasma-
ta. que tm̄ nōdū puenerūt ad esse intelligibile. cū sint
silitudines rerū sensibiliū. etiā fm̄ ꝺditiones materia-
les que sunt ꝓprietates individuales. ⁊ sunt etiā in
organis materialibꝫ. nō igit̄ sunt intelligibilia actu
et tm̄ q̄z in hoc hoie cuius silitudinē repſentant fan-
tasmata est accipere naturā vniuersalem denudatā ab
oībus ꝺditoibꝫ individuātibꝫ. sunt intelligibilia in
potentia. sic igit̄ habent intelligibilitatē in potentia.
determinatoem aūt similitudinis rerū in actu. ecōtra
rio aūt erat in aīa intellectiua. est igit̄ in aīa intellecti
ua virtus actiua in phātasmata faciens ea intelligi-
bilia actu. ⁊ hec potētia anime vocat intellect⁹ agēs
est etiā in ea virtus que est in potētia ad terminatas
silitudines rerū sensibiliū. ⁊ hec est potentia intelle-
ctus possibilis. Differt tm̄ hoc qđ inuenit in aīa ab
eo qđ inuenit in agentibꝫ naturalibꝫ. q̄z ibi vnum est
in potentia ad aliud fm̄ eūdem moduz quo in alte
ro inuenit actu. nam materia aeris est in potētia ad
formā aque eo mō quo est in aqua. ⁊ in eo corpa na
turalia que ꝺueniant in materia eodem ordine agūt
et patiūtur adinuicē. anima aūt intellectiua non est
in potētia ad silitudines rerū que sunt in phātasma
tibꝫ p̄ modū illū quo sunt ibi. sed fm̄ q̄ ille silitudi-
nes eleuātur ad aliquid altius vt scz sint abstracte a
ꝺditionibꝫ indūiduantibꝫ materialibꝫ ex quo fiunt
intelligibiles actu. ⁊ ideo actio intellectus agētis in
phātasmate precedit receptōem intellectus possibi-
lis ac sic ꝓncipalitas actionis nō attribuitur phan-
tasmatibꝫ sed intellectui agenti. ꝓpter qđ Aristo. dr
q̄ se hz ad possibilē sicut ars ad materiā. Huius au
tem exemplū oīno sile esz si oculus simul cū hoc qđ
est dyaphanos ⁊ susceptiuus colorū haberet tātum
de luce q̄ posset colores facere visibiles actu. sicut q̄-
dam aialia dicūtur sui oculi luce sufficienter sibi illu
minare obiecta. ꝓpter qđ de nocte vident magis. in
die vero minus. sunt em̄ debiliū oculoz. q̄z a pua lu
ce mouet. ad multā aūt ꝺfundūtur. cui etiā sile est in
intellectu nostro qui ad ea q̄ sunt manifestissima se

habet sicut oculus noctue ad solez. vñ parũ lumen intelligibile qđ est nobis ꝓnaturale sufficit ad nr̃m intelligere. Qđ aũt lumẽ intelligibile nostre aĩe ꝓnaturale sufficiat ad faciendũ actiõem intellectus agentis pz si quis ꝓsideret nccitatẽ ponẽdi intellectũ agẽtem. inuenebat eñ aĩa nostra in potẽtia ad intelligibilia sicut sensus ad sensibilia. sicut eñ nõ semp sentimus. ita nõ semp intelligimus. hec aũt intelligibilia que aĩa intellectiua humana intelligit. Plato posuit eẽ intelligibilia p seipsa. scz ydeas. vñ nõ erat ei neccariũ ponere intellectu agentez intelligibilia. Si aũt hoc esset verũ oporteret q̃ q̃to aliqua sunt sm se magis intelligibilia magis intelligerẽtur a nobis. qđ pz eẽfallsum. naz magis sunt nob intelligibilia q̃ sunt sensui primiora. q̃ in se sunt minus intelligibilia. vñ Arest. fuit motus ad ponendũ q̃ eȝ q̃ sñt nobis intelligibilia nõ sunt aliq̃ existẽtia intelligibilia p seipsa. sed q̃ fiunt ex sensibilibꝫ. vñ oportuit ponere virtutez q̃ hoc faceret. z hec est intellectus agẽs. ad hꝫ q̃ ponit intellectus agẽs vt faceret intelligibilia nob ꝓportõata. hoc aũt nõ excedit modũ luminis intelligibilis nobis ꝓnaturalis. vñ nihil phibet ipi lumini nr̃e aĩe attribuere actõem intellectꝰ agentis. z pcipue cũ Arest. intellectũ agẽtẽ ꝓparet lumini

Idẽ ꝑ. pte q. 79. ar. 3. Opi. plato

Opiõ. phi oppolita.

¶ Qđ nõ fuit sñia Arest. de intellectu agẽte q̃ sit ꝙba sepata. scz magis q̃ sit aliq̃d aĩe

Idẽ ꝑ. q. 79. ar. 4.

lxxviij

Quia vo pluresopi

Jsta ꝙ. ꝑ. j

nioni supra posite assentiũt credẽtes eaz fuisse opinionẽ Aresto. ostẽdendũ est ex verbis eius q̃ ipe hoc nõ sensit de intellectu agente q̃ sit ꝙba sepata. Dicit eñ primo q̃ sicut in oñi natura est aliq̃d quasi materia in vnoquoq; genere. z hꝫ ẽ in potentia ad oĩa q̃ sunt illius generis. z altera cã est q̃ si efficiẽs q̃ facit oñia q̃ sunt illius genez. sicut se hz ars ad materiã. nccẽ est z in aĩa eẽ has differẽtias. et hmõi q̃dẽ. scz q̃ in aĩa est sicut materia itellectꝰ possibilis in quo fiũt oĩa intelligibilia. ille vero q̃ in aĩa est sicut efficiẽs cã est intellectus in q̃ est oĩa facere. s. intelligibilia in actu. i. intellectꝰ agens q̃ est sicut habitꝰ z nõ sicut potẽtia. q̃liter aũt dixerit intellectum agentẽ habitũ exponit ꝙbiũgẽs q̃ est sicut lumẽ. q̃dã eñ mõ lumẽ facit potẽtia colores eẽ actu colores inq̃tũ scz facit eos visibiles actu. hoc aũt circa intelligibilia attribuit intellectui agẽti. Ex his aũt manifeste habet q̃ intellectus agens nõ sit ꝙba sepata sed magis aliq̃d aĩe. expsse eñ dr q̃ intellectus possibilis z agens sunt differẽtie aĩe. z q̃ sunt in aĩa. neutra 2 g̃ eaz est ꝙba sepata. ¶ Adhuc. rõ eius hoc idẽ ostẽdit. qz in oñi materia in qua inuenit potentia z actꝰ est aliquid quasi materia qđ est in potentia ad ea que sunt illius generis. z aliquid quasi agens qđ reducit potentiã in actũ. sicut in artificialibꝫ est ars z materia. sed aĩa intellectiua est quedã natura in q̃ inuenitur potentia z actus. cũ quãdoq; sit actu intelligens et q̃ndq; potentia. est igitur in natura aĩe intellectiue aliquid quasi materia qđ est in potẽtia ad omnia intelligibilia. qđ dr intellectꝰ possibilis. z aliq̃d quasi cã efficiens qđ facit omnia in actu. z dr intellectus agens. vterq; igit intellectus sm demonstrationem Aresto. est in natura anime. z nõ aliquid separatum sm esse a corpore cuius aĩa est actus. ¶ Amplius. Aresto. dr q̃ intellectus agens est sicut habitus qđ est lumen. habitus aũt nõ signatur vt aliq̃d p se existens. sed alicuius habentis. nõ est igit intellectus agens aliqua ꝙba sepatim p se existẽs. sz est aliq̃d aĩe humane. Nõ aũt intelligit lra Arest. vt habitus dicat eẽ effectꝰ intellectꝰ agẽtis. sz vt sit sensus intellectus agens facit hoiem intelligere oĩa qđ ẽ sicut habitus. hec eñ est dfinitio habitus vt cõmẽ. Auerroys ibidẽ dr q̃ habẽs habitũ intelligat p ipsum qđ est sibi ꝓpriũ ex se. z quãdo voluerit absq; hoc q̃ indigeat in eo aliquo extrinseco. expresse eñ assimilat habitui nõ ipm factũ sed intellectũ quo est oĩa facere. nec tñ intelligẽdũ est q̃ intellectꝰ agẽs sit habitus p modũ quo habitꝰ est in ꝑma specie q̃litatis ꝓm q̃ q̃dã dixerũt intellectũ agentẽ eẽ habituz ꝓncipioz. qz habitus ille ꝓncipioz est acceptus a sensibilibꝫ. vt ꝑbat Arest. ij. posterioz. z sic oportz q̃ sit effectus intellectus agẽtz. cuiꝰ est ꝑhãtasmata q̃ sunt intellecta ī potentia facere intellecta in actu. Sz accipit habitꝰ ꝓm. Vide eq̃uo. q̃ dicit ꝙtra ꝓpriãtem z potẽtiã. sicut oĩa forma z actꝰ ꝑt dici habitus. z hoc apparet. qz dr hꝫ mõ intellectũ agentẽ esse habitũ. sicut lumen habitus est. De inde subiũgit q̃ hic intellectus scz agens est separatus z ũmixtus z ũpassibilis. z subsãtia actu est. horuz aũt quattuor que attribuit intellectui agẽti duo supra expresse de intellectu possibili dixerat. scz q̃ sit immixtus z q̃ sit separatus. terciũ scz q̃ sit impassibilis sub distinctiõe dixerat. Ostẽdit eñ primo q̃ nõ est passibilis sicut sensus. z postmodũ ostẽdit q̃ communiter accipiendo pati passibilis est inq̃tum est. scz in potentia ad intelligibilia. Quartum ꝙ oño negauerat de intellectu possibili dicẽdo q̃ erat in potentia ad intelligibilia. z nihil hoz erat actu ante intelligere. sicut igitur in duob primis intellectus possibilis ꝓuenit cum agente. in tercio partim cõuenit et partim differt. in q̃rto aũt oño differt agens a possibili. ¶ Das quattuor ꝓditiones agentis probat per vnam rõnem subiũgens. semper eñ honorabili est agens patiente. z principiũ scz actiuũ materia. supra eñ dixerat q̃ intellectus agens est sicut cã efficiens z possibilis sicut materia. p hoc aũt mediũ ꝓcludũtur duo prima sic. agens est honorabilꝰ patiente z materia. sz possibilis q̃ est sicut patiẽs z materia est sepatꝰ et ĩmixtꝰ. vt supꝰ ꝓbatũ est. q̃ multo magis agẽs. alia vero p hoc mediũ sic excludũtur. agens in hoc est

Quattuor attribuit intellec. agẽti

hꝰ ꝓmorabilius patiẽte ⁊ materia q ꝓparat ad ipsum sicut agens ⁊ actu ens ad patiens ⁊ ens in pona. intellectus aũt possibilis ẽ patiẽs quodãmõ ⁊ pona ens intellect⁹ igit agẽs ẽ nõ patiẽs ⁊ actu ens. ¶ Patz aũt q nec ex hijs ꝟbis Aresto. haberi pt q itellectus agens sit qdã suba sepata. sz q sit sepatus hoc mõ q supra dixit de possibili. s. vt nõ habeat organũ. qd aũt dicit q est substãtia actu ens nõ repugnat ei q subsistantia aĩme est in pona. vt supra ostensum est. Deinde subiũgit. Idem aũt ẽ fm actum scientia rei in quo Commẽ. dt. q differt intellectus agẽs a possibili. nam in itellectu agẽte idẽ est intelligẽs ⁊ intellectum. nõ aũt in possibili. Hoc aũt manifeste ẽ cõtra intẽtionem Aresto. nam supra eadẽ verba dixerat de intellectu possibili. vbi dixit de intellectu possibili q ipse intelligibilis est sicut intelligibilia. in his eĩm q sine materia sunt idem ẽ intelligẽs ⁊ qd intelligit. scia nãq speculatiua ⁊ qd speculatũ est idẽ ẽ. manifeste eĩm p hoc q itellectus possibilis put est actu intelligẽs idem ẽ cum eo qd intelligit vult ostẽdere. q itellectus possibilis intelligit sicut alia intelligibilia. ⁊ primũ supra dixerat q intellectus possibilis ẽ quodammõ intelligibilia. sed nihil actu ẽ anq intelligat. vbi expresse dat intelligere q p hoc q intelligit actu fit ipsa intelligibilia. nec est mirũ si hꝰ dt de intellectu possibili. quia hoc etiam supra dixerat de sensu ⁊ sensibili fm actus sensus eĩm fit actu p speciem sensatam in actu. ⁊ simliter intellectus possibilis fit actu p speciem intelligibilem actu. ⁊ hac rõne intellectus in actu dicit ipsuz intelligibile in actu. ¶ Est igit dom q postq Aresto. determinauit de itellectu possibili ⁊ agẽte. hic incipit determinare de intellectu in actu. dicẽs q scientia i actu est idẽ rei scite in actu. Deinde dt. qui vero fm potẽtiam tpe prior in vno ẽ omino aũt neq in tpe. quaquidẽ distinctione inter ponam ⁊ actũ in pluribꝰ locis vtit. s. q actus fm naturaz ẽ prior pona. tpe vero in vno ⁊ eodez qd mutat de pona in actum est prior pona actu. simplr vero loquẽdo nõ est pona. etiam tẽpore. ꝓr actu. qz pona nõ reducit in actum nisi per actũ. dicit ergo q itellectus qui ẽ fm ponam. s. possibilis put ẽ in pona ꝓr est tpe q itellectus in actu ⁊ hoc dico in vno ⁊ eodẽ. nõ tn omino. i. vlr. qz itellectus possibilis reducit in actũ p intellectũ agentez qui est in actu vt dixit. ⁊ iterz p aliquẽ intellectũ possibilem factũ actu. vñ dt in. iij. physicoꝝ. q añ addiscere indiget aliqs docẽte vt reducat de pona in actuz sic igit in ꝟbis istis ondit ordinẽ itellectus possibil put ẽ in pona ad intellectũ in actu. Deinde dt. sz nõ aliquãdo quidẽ itelligit ⁊ aliqñ nõ itelligit. in quo ostẽdit differẽtiã intellectus in actu. ⁊ intellect⁹ possibilis. supra eĩm dixit de intellectu possibili qui nõ sp intelligit. sed qñq nõ intelligit. qñ. s. est in pona ad intelligibilia. qñq intelligit qñ scz est actu in ipa. intellectus aũt per hoc fit actu q est ipsa itelligibilia. vt iam dixit. vnde nõ ꝓpetit ei quãdoq intelligere quãdoq nõ intelligere ¶ Deinde subiũgit. Separatũ aũt hoc solum qd vere est. qd nõ potest intelligi de agente. nõ eĩm ipse solus ẽ separat⁹. quia iam idez dixerat de intellectu possibili. nec potest intelligi de possibili. qz iã idẽ dixerat de agẽte. relinq g q dicat de eo qd ꝓphẽdit vtrũq. s. de itellectu in actu de q loqbat. quia hoc solũ in aĩa nostra ẽ separatũ nõ vtẽs organo qd ptinet ad intellectũ i actu. i. illa pars aĩme qua itelligimus actu ꝓphendẽs possibilẽ ⁊ agẽtem. ¶ Et ideo subiũgit q hoc solum anime est ũmortale ⁊ ꝑpetuũ quasi a corpore non dependens cum sit separatum.

¶ Qd anima humana corrupto corpore non corrũpitur. lxxix

Jdẽ ꝑ. q. 75. ar. 6. Jsta 2ª ꝑ.

Ex premissis igit manifeste ostẽdi pt aĩam humanã nõ corrũpi corrupto corpe. Ostẽsum ẽ eĩm sup omnẽ subam intellectualẽ esse icorruptibilẽ. aĩa aũt hois est quedã substãtia itellectualis. vt ostensum est. oz igit aĩam humanã incorruptibilẽ ee. ¶ Adhuc. nulla res corrũpit ex eo in q ꝓstitit sua pfectõ. he eĩm mutationes sunt ꝓtrarie. s. ad pfectõem ⁊ corruptõem. pfectõ aũt aie hũane ꝓsistit in abstractõne qdã a corpe. pficitur eĩm aĩa scia ⁊ virtute. fm sciam aũt tãto magis pficit q̃to magis immaterialia ꝓsiderat. fortis aũt pfectio ꝓsistit in hꝰ q hõ corpis passiones nõ sequatur sz eas fm rõem tẽperet ⁊ refrenet. nõ g corruptio anime cõsistit in hoc q a corpe separet. ¶ Si aũt dicat q perfectio anime consistit in sepatõne eius a corpore fm opationẽ. corruptioni aũt in sepatõne fm esse nõ ꝓuenìter obuiat. opatio eĩm rei demõstrat substãtiã ⁊ ee ipsius. qz vnũquodq operat fm qd est ens. ⁊ ppria opatio rei sequit ppriã ipsius naturã. nõ potest igit perfici opatio alicuius rei nisi fm q pficitur eius substantia. si igit aĩa fm opationẽ suam perficitur in relinquendo corpus. ⁊ corporea substãtia sua in esse suo nõ deficiet per hoc q a corpe sepat. ¶ Item ppriũm perfectiũ homis fm aĩam est aliquid icorruptibile. ppria eĩm opatio homis; inq̃tum hmõi ẽ intelligere. per hãc eĩm differt a brutis ⁊ plãtis ⁊ inaĩatis. itelligere eĩm vltimum ẽ ⁊ incorruptibiliũ inq̃tũ hmõi. pfectiones aũt oz esse perfectibiliꝫ ꝓportionatas. g aĩa hũana ẽ icorruptibil. ¶ Amplius. ipossibile est appetitũ naturalẽ ee frustra. sz hõ naturalr appetit ꝑpetuo manere. qd ꝑz ex hꝰ q ee ẽ qd ab oĩbꝰ appetit hõ aũt p itellectũ apphẽdit ee nõ solũ vt nũc. sicz bruta aĩalia. sed simplr ꝓsequit ergo hõ ꝓpetuitatẽ fm aĩam q esse simplr ⁊ fm oĩne tẽpus apphẽdit. ¶ Itẽ vnũquodq qd recipit in aliquo recipit i eo fm modum eius in quo est. forme aũt rez recipiũtur in itellectu possibili put sunt intelligibiles actu. sunt autẽ

Obiectio.

Reprobat obiectõ.

intelligibiles actu put sunt immateriales ⁊ vniuer/
sales. ⁊ per consequens incorruptibiles. ergo intelle/
ctus possibilis ē incorruptibilis. sed sicut pbatū est
supra intellectus possibilis ē aliquid aīe humane. ē
6 igit aīma humana incorruptibilis. ¶ Adhuc. esse in
telligibile ē pmanētius q̄ ee sensibile. sed id qđ se hz
in reb⁹ sensibilib⁹ p modū ppriū pmi recipictis ē in
corruptibile fm suaz subam. s. materia pma. multo
igit fortius itellect⁹ possibilis q̄ est receptiuus forma
rū intelligibiliū. q̄ ⁊ aīa humana cui⁹ intellect⁹ possi
7 bilis ē pars. ē incorruptibilis. ¶ Amplius. faciens ē
honorabilius facto. vt etiā Aresto. dr. sed intellectus
agens facit actu intelligibilia. vt ex pmissis pz. cum
igit intelligibilia actu inq̄tum hmōi sunt incorrup/
tibilia. multo fortius intellect⁹ agens erit incorrup/
tibilis. ergo ⁊ aīa humana cuius lumē ē intellectus
8 agēs. vt ex pmissis pz. ¶ Itē. nulla forma corrumpit
nisi vel actōne ctrarij. vel p corruptionē sui subiecti
vel p defectū sue cause. per actionē qđē ctrarij sicz ca/
lor destruit p actionē frigidi. p corruptionez aūt sui
subiecti sicut destructo oculo destruit vis visiua. p de/
fectum aūt cause sicut lumē aeris deficit deficiente so/
lis psentia q̄ erat ipsius cā. sz aīa humana nō potest
corrumpi p actionē cōtrarij. nō ē eī ei aliqđ ctrari/
um. cū p intellectū possibilez ipsa sit cognoscitiua ⁊
receptiua oīm cōtrariorz. similr āt neq̄ p corruptio/
nem sui subiecti. oīs um ē eī supra q̄ aīa humana est
forma nō dependēs a corpe fm suū ee. similr āt neq̄
p deficientiā sue cause. q̄ nō pt habere aliquā causaz
nisi eternā. vt infra oīdet. nullo igit modo aīma hu
9 mana corrūpi potest ¶ Adhuc. si aīa humana corrū
pit̄ per corruptōem corpis oz q̄ eius ee debilitet p de/
bilitatem corpis. si āt aliqua virtus aīme debilitet de
bilitato corpe hoc nō est nisi p accidēs. inq̄tū. s. vir/
tus aīe indiget organo corpali. sicut visus debilitat
debilitato organo. per accidēs tn. qđ ex hoc pz. si eī
ipsi virtuti p se accideret aliqua debilitas nūq̄z restau
ret organo reparato. videm⁹ aūt q̄ q̄tumcunq̄ vis
visiua videat debilitata si organū reparet vis visiua
restaurat. vn dr Aresto. in pmo de aīa. q̄ si senex acci
piat oculum iuuenis videbit vtiq̄ sicut iuuenis. cū
igit intellectus sit virtus anime que nō indiget orga
no. vt ex pmissis pz. ipse nō debilitat neq̄ p se neq̄ p
accidēs. p senū vel p aliquā aliā debilitatē corpis. si
aūt in operatione intellectus accidit fatigatio aut im
pedimentū ppter infirmitatē corpis. hoc nō est pro/
pter debilitatē ipsius intellectus. sed ppter debilitatē
virtū quib⁹ intellectus indiget. scz imaginatiōis me
morative ⁊ cogitative virtutū. Patz igit q̄ intelle/
ctus humanus ē incorruptibilis. ergo ⁊ aīma huma
na que est intellectiua quedā substātia. ¶ Hoc etiam
apparet p autoritatē Aresti. Dicit eī in pmo de ani
ma. q̄ intellectus videt quedā substātia esse ⁊ nō cor
rumpi. qđ autem hoc nō possit intelligi de aliq̄ sub/
stantia sepata que sit intellectus possibilis vel agens
ex pdictis haberi potest. ¶ Preterea. apparet ex ipsis
verbis Aresto. in. xi. metaphy. vbi dr cōtra Platonē
loquēs q̄ cause monētes peristūt. cause vero forma
les sunt simul cum his quoz sunt cause. quādo eī
sanat homo tūc sanitas ēt non pus. cōtra hoc quod
Plato posuit formas rez pexistere reb⁹. ¶ Et his dc/
tis postmodū subdit. Si aūt ⁊ posterius aliquid
manet pscrutandū ē. nam in quibusdā nihil phibet
vt si est aīa tale nō oīnis. sz intellect⁹. ex quo pz cuz
loquat de formis q̄ vult intellectū qui ē forma hois
post materiā remanere. s. post corpus. Patz aūt ex p
missis verbis Aresto. q̄ licz ponat aīam ee formam.
nō tn ponit eā nō subsistentē. ⁊ p cōsequēs corrupti/
bilē. sicut Brego. missen⁹ ei iponit. nā a gnalitate ali
arū formaz aīam intellectiuā excludit dicēs eā post
corpus remanere ⁊ subam quādaz esse. ¶ Premissis
aūt ītia catholice fidei cōcordat. Dicit eī in libro de
ecclesiasticis dogmatib⁹. Solum hominē credimus
habere aīaz subsistātiuā q̄ ⁊ exuta corpe viuit ⁊ sensus
suos atq̄ ingenia vinaciter tenet. neq̄ cū corpe mori
tur. sicz Arabs asserit. neq̄ post modicū inteuallz
sicz Zenon. q̄z subsātialr viuit. Per hoc aūt exclu/ Error exclu
dit error impioz ex quoz psona dr Sapiē. ij. Ex ni ditur
hilo nati sumus. ⁊ post hoc erimus tanq̄z non fuerī/
mus. ⁊ ex quoz psona dicit Salomon. Eccliastes.
ij. Unus ē interit⁹ hois ⁊ iumētoz ⁊ equa vtriusq̄z
cōditio. sicz morit homo. sic ⁊ illa morīunt. silr spi/
rāt oīnia. ⁊ nihil hz hō iumēto amplius. Qz eī nō
ex psona sua. sed impioz dicat. pz p h qđ in fine lu/
bri quasi determinādo subiūgit. Donec reuertat pul
uis in terrā suā vn erat. ⁊ spūs redeat ad euz q̄ dedit
illū. Infinite etiā sūt autoritates sacre scripture q̄ im
mortalitatem anime ptestant.

¶ Rōnes pbantes aīam humanā corrumpi corrup
to corpore lxxx.

Arguūa ꝯ veritatem

Idet āt quibusdaz rōnib⁹ posse pbari aīas hūanas nō posse remanere post corpus Si eī aīe humane
multiplicant fm multiplicationez corpoz. vt supra
ostensuz ē. destructis q̄ corpib⁹ nō pnt aīe in sua multi/
tudine remanere. vn oz alterz duoz sēq̄. aut q̄ totalr
aīa hūana ee desinat. aut q̄ remaneat vna tn. qđ vi/
det ee fm opinionē eoz q̄ ponūt incorruptibile solū
id qđ ē vnū in oīb⁹ hoīb⁹ siue sūt intellect⁹ agens.
tn. vt Alexā. dr. siue cū agēte etiam possibilis. vt dr
Auerrois ¶ Ampli⁹. rō formal est cā diuersitatis fm ⁊
spēm. sz si remanēt multe aīe post corpoz corruptio
nē. oz eas ee diuersas. sicz eī idē est qđ ē vnū fm sub/
stātiā. ita diuersa sūt que sūt multa fm subam. nō pt
āt ee in aīab⁹ remanētib⁹ post corp⁹ diūsitas nisi for
malis. nō eī sūt posite ex materia ⁊ forma. vt supp.

batum est de omni substātia intellectuali . relinq̄t igit̄ q̄ sunt diuerse fm spēm. nō āt p corruptionē corpo/ris mutāt aīe ad aliā speciem, quia oīe qđ mutat de specie in spēz corrumpit̄.relinquit̄ ergo q̄ aīaq̄ ecēt a corpib⁹ sepate erāt fm speciē diuerse. ꝓposita āt sor tiunt̄ speciē fm formā.ergo t idiuidua hominū erāt fm spēm diuersa.quod est inconueniēs. ergo impossi bile videt̄ q̄ aīe humane multe remaneāt post corpa

3. Idē ꝺª p.q. 46 ¶Adhuc.videt̄ oīno eē impossibile fm ponentes eternitatē mūdi ponere q̄ aīe humane in sua multi tudine remaneāt post mortē corpis.si em̄ mūdus est ab eterno.motus fuit ab eterno. ergo t generatio est eterna.sed si gnatio ē eterna infiniti homies mortui sunt aī nos.si ergo aīe mortuoz remanēt post mor tem in sua multitudine.oz dicere aīas infinitas esse nūc in actu hoīm priusmortuoz. hoc āt ē impossi bile.nā infinitum actu nō potest eē in natura.relinqui tur igit̄ si mūdus ē eternus q̄ aīe nō remaneāt mul

4 te post mortē.¶Itē.qđ aduenit alicui t discedit ab eo pter sui corruptionē aduenit ei accidētaliter.hec em̄ est diffinitio accidētis.si g̃ aīa humana nō corrūpitur corpe abscedēte.sequit̄ q̄ aīa humana accidētaliter cor pori vniat̄.ergo homo ē ens p accīs qui ē ꝓpositus ex aīa t corpe. t sequet̄ vlterius q̄ nō sit aliq̄ species humana.nō em̄ ex his q̄ ꝓiūgunt̄ p accīs fit species

5 vna.nā homo alio nō est aliq̄ spēs.¶Amplius. im possibile ē aliquā substātiā esse cuius nō sit aliq̄ opa tio.sed oīs opatio aīe finit̄ cū corpe.quod q̄dē pz per inductionē.nā virtutes aīe nutritiue operāt̄ p q/ litates corporeas t p instrumētū corporeū. t in ipm corpus quod pficit̄ p aīam qđ nutrit̄ t auget̄. t exq̄ descindit̄ semē ad gnationē.opationes etiā oīes po tentiaz q̄ ptinēt ad aīam sensitiuā cōplent̄ p organa corpalia. t quedā eaz ꝓplentur cum aliq̄ trāsmuta tione corpali.sicut que dicunt̄ aīe passiones vt amor gaudium t huiusmodi. Intelligere āt etsi nō sit ope ratio p aliquod organū corpale exercita.tamē obiec ta eius sunt phātasmata que ita se habent ad ipsam vt colores ad visum.vnde sicut visus nō potest vi dere sine coloribus.ita aīa itellectiua nō potest intelli gere sine phātasmatibus.indiget etiā aīa ad intelligē dum virtutibus pparatibus phātasmata ad hoc q̄ fiāt intelligibilia actu.s.virtute cogitatiua t memorati ua de quibus cōstat q̄ cum sint actus quorūdā organo rum corpis p que operātur q̄ non possunt remanere post corpus.vn t Arest.ibi q̄ neq̄q̄z sine phātasmate intelligit aīa.t q̄ nihil itelligit sine itellectu passiuo. quē vocat ibi tutē cogitatiuā q̄ ē corruptibilis. t ppt hoc ibi in ꝑmo de aīa q̄ itelligere hoīs corrūpit̄ qđaz interius corrupto.s.phātasmate vel passiuo intelle ctu. t in.iij. de aīa dz.q̄ nō reminiscimur post mortez eoz q̄ sciuim⁹ in vita.sic igit̄ pz q̄ nulla opatio aīe pt remanere post mortē.neq̄z igit̄ suba eius manet. cuz nulla substātia possit eē absq̄z opatione.

¶Improbatio p̄dictaz rationū lxxxi

HAs aūt rōnes quia falsum ꝺcludūt vt ex pmissis oīsum ē.ten tādū est soluere. Ac ꝑmo sciēdū ē quecūq̄z oz esse inuicem coaptata t ꝓportionata simul recipi unt multitudinē vel vnitatē vnūquodq̄z ex sua cā. si igit̄ eē vnius ꝺpendeat ab altero vnitas vel multipli catio eius etiam ex illo ꝺpendet alioq̄n ex alia cā in trinseca.formā igit̄ t materiā sp oz eē adinuicē ꝓpor tionata t q̄si naturaliter coaptata.q̄z ꝓprius act⁹ in p/ pria materia fit.vn semp oz q̄ materia t forma cōse quāt̄ se inuicē in multitudine t vnitate. si igit̄ eē for me ꝺpendet a materia.multiplicatio ipsius a mate ria ꝺpendet.t sil̄r vnitas.si āt nō erit quidē necessari um multiplicari formā fm multiplicationē materie id ē simul cū materia.t ꝓportionē ipsius.non āt ita q̄ ꝺpendeat vnitas vel multitudo ipsi⁹ forme a ma teria.¶Oīsum ē āt q̄ aīa humana ē forma fm suuz esse a materia nō ꝺpendēs.vn sequit̄ q̄ multiplicant quidē aīe fm q̄ multiplicāt̄ corpa.nō tn multiplica tio corpoz erit cā multiplicatōnis aīaz.t ō non oz q̄ destructis corpib⁹ cesset pluralitas aīaz.vt ꝑma rō cōcludebat.¶Ex q̄ etiā de facili pz respōsio ad secū dā rōem.nō em̄ q̄libet formaz diuersitas facit diuer sitatē fm spēm.sz solū illa que est fm ꝓncipia forma lia.vel fm diuersam rōem forme.constat em̄ q̄ alia ē essentia forme huius ignis t illius . nec tn est alius ignis neq̄z alia forma fm spēm.multitudo igit̄ ani maz a corpib⁹ sepataz ꝺsequit̄ quidē diuersitatē for maz fm substātiā.qz alia est substātia huius aīme t illius . non tn ista diuersitas procedit ex diuersitate ꝓncipioz essentialium ipsius aīme.nec est fm diuer sam rōnem ipsius aīe.sed est fm diuersam cōmensura tionē animaz ad corpa.hec em̄ aīa est cōmensura ta huic corpi t nō illi.illa āt alij.t sic de oīb⁹ hmōi. āt cōmensuratōnes remanēt in aīab⁹.etiā preeuntib⁹ corpib⁹.sicut t ipe eaz substātie manēt q̄si a corpib⁹ fm eē nō ꝺpendētes.sunt em̄ aīe fm substātias suas forme corpoz.alias accidētaliter corpi vniret̄.t sic ex aīa t corpe nō fieret vnū p se.sz vnū p accīs . inq̄stuz āt forme sunt optz eas eē corpib⁹ ꝺmēsuratas.vn pz q̄ ipse diuerse ꝺmēsuratōnes manēt in aīab⁹ separatis.t p ꝺsequēs pluralitas.¶Occasione āt tercie rōnis in ducte aliq̄ eternitatē mūdi ponētes in diuersas opi niones extraneas inciderūt. Quidā em̄ ꝺclusionez simpliciter ꝺcesserūt dicētes aīas hūanas cuz corporib⁹ penitus interire. Alij vero dixerunt q̄ de oīb⁹ aīab⁹ remanet aliqđ vnū separatū qđ ē oīb⁹ cōe.s.intellectus agēs fm q̄sdā. vel cū eo intellect⁹ possibilis fm alios

Alij āt posuerūt aīas i sua multitudine post corpa remanere. sz ne cogerēt aīaz ponere infinitatē dixerūt aīas casdē diuersis corpib⁹ vniri post determinatum tēpus.t hec fuit platonicoz opinio de qua infra age

Re.p.a.g⁹. t soluūtur.

Solo ꝑmi argumēti

2

3

Opio.1.

Opio.2

Opio.3

Opio. 4 tur. Quidam vero oīa p̄dicta vitātes dixerūt nō
ee inconueniēs aīas sepatas actu exīstere infinitas. esse
eī ifinitum actu in his que nō habēt adinuicem or
dinē est ee ifinitum p accns. qō ponere nō reputant
Opi° Aui. inconueniēs. z ē positio Auicēne z Algazelis. Quid
aūt hoz Aresto. senserit ab eo exp̄sse nō inuenīt. cum
tamē exp̄sse mūdi eternitatē ponat. Ultima tamen
Repro. vl/ p̄dictaz opinionū p̄ncipijs ab eo positz repugnat
tima opio. nam in. ij. physicoz z in p̄mo celi z mūdi. pbat infi
nitum nō ee actu in corporibs naturalibs. nō aūt in
substātijs immaterialibs. certū tñ est circa h̄ nullā dif
ficultatē pati catholice fidei p̄fessores qui eternitatez
mūdi nō ponūt. Nō est etiā necessariū q̄ si aīma ma
net corpe destructo q̄ fuerit ei accidētal'r vnita. vt q̄r
ta ratio p̄cludebat. Accidens eī describīt qō potest
4 adee z abesse p̄ter corruptōem subiecti p̄positi ex ma
teria z forma. si aūt referat ad p̄ncipia p̄positi subie/
cti vez non inuenīt. cōstat eī materiā primā ingeni
tam z incorruptibilem ee. vt probat Aresto. in p̄mo
physicoz. vñ recedēte forma manet in sua eēntia. nō
tamē forma accidētal'r ei vniebat. sz eēntial'r. vniebā
tur eī ei fm ee vnum. simil'r āt aīa vnīt corpori fm
esse vnum. vt supra oīsum ē. vnde licet maneat post
corpus. substātial'r ei vnīt nō accidētal'r. q̄ āt mate/
ria prima remaneat actu post formam non ē nisi fm
actum alterius forme. aīa āt humana manet in actu
eodem. z ex hoc cōtingit q̄ aīma humana ē forma z
5 actus. materia āt prima poña ens. ¶ Qō āt quinta
ratio. p̄ponebat nullam opatōem posse remanere in
aīa si a corpe sepetur. dicimus ee falsum. manēt eī
opatōes ille que p̄r organa nō exercenī. hmōi autez
sunt itelligere z velle. que āt p̄ organa corporea exer
cētur sicut sunt opatōes aīme nutritiue z sensitiue he
Distictio. nō manēt. Sciēdū tamē est. q̄ alio mō intelligit
aīa sepata a corpe z corpi vnita sicut z alio modo ē.
vnūquodq̄z eī fm h̄ agit fm q̄ est. ee quidē aīe hu/
mane dum ē corpi vnita z si sit absolutuz a corpe nō
dependēs. tñ stramētū q̄ddā ipsius z subiectū ipsum
recipiēs ē corpus. vñ z p̄sequēter opatio p̄pria eius
q̄ est itelligere etsi nō dep̄deat a corpe q̄si p̄ organuz
corpale exercita. hz tñ obiectū in corpe. s. phātasma.
vñ q̄diu est aīa in corpe nō p̄t itelligere sine phātasma
te. nec etiā reminisci nisi p̄ virtutem cogitatiuam z
memoratiuā p̄ quā phātasmata p̄parant. vt ex dictz
pz. z p̄pter h̄ itelligere q̄tum ad hūc modū. z silr re
minisci destruīt corpe destructo. ee vero aīe sepate est
ipsi soli absq̄z corpe. vñ nec eius opatio q̄ est itellige
re explebīt p̄ . . spectum ad aliq̄ obiecta in corporeis
organis exīstia q̄ sunt phātasmata. sz intelliget p se
ipsam p̄ modū substātiaz q̄ sunt totaliter fm esse a
corporibs sepate. de quibs infra agēt. a quibs etiaz tā/
q̄z a supioribs vberius influētiā recipere poterit ad p̄
fectius intelligēdum. cuius signū etiā in viuētibs ap
paret. nam aīa q̄n impedīt ab occupatōne circa cor
pus p̄prium reddīt debilioz ad intelligēdū aliq̄ altī
oza. vñ z virtus temperātie q̄ a corporeis delectatio/
nibs retrahit aīam p̄cipue facit hoies ad intelligēdū
aptos. hoies etiā dormiētes q̄n corporeis sensibs nō
vtūt. nec est aliqua p̄turbatio humoz aut fumosita
tū impediēs. p̄cipiūt de futuris ex supioz impssione
aliq̄ q̄ modū rōtinatōis humane excedūt. z h̄ multo
magis accidit in syncopizātibs z extasim passis. quā
to magis fit retractio a corporeis sensibs nec īmeri/
to h̄ accidit. q̄ cū aīa humana. vt supra oīsum ē sit
in p̄finio corpoz z incorporeaz substātiaz quasi in
orizonte exīs eternitatis z tp̄is recedens ab infimo
appropinquat ad summū. vñ z q̄n total'r erit a cor/
pore sepata p̄fecte assimilabīt substātijs sepatis q̄tū
ad modū intelligēdi. z habēdi intelligētiam. influen
tiam eoz recipiet. sic igīt q̄si intelligere nostz fm mo
dum p̄ntis vite corrupto corpe corrumpat. succedet
isti modo. alius tamē modus intelligēdi altioz. Re
minisci āt cū sit actus p̄ corporeū organū exercitus
vt in li. de memoria z reminiscētia Aresto. pbat. nō
poterit post corpus in aīma remanere nisi reminisci
equoce sumat p̄ intelligētia eoz q̄ quis p̄us nouit.
quā oz aīe sepate ad ee. etiā eoz q̄ nouit in vita. cū
spēs intelligibiles in intellectu possibili indelebil'r re
cipiāt. vt dictū est supra. circa alias vero aīe opatio/
nes sicut est amare gaudere z alia hmōi ē equocatio
cauēda. nam quādoq̄z sumūt vt sunt aīe passiones.
z sic sunt actus sensibilis appetitus fm sensibiles vl
irascibilem cū aliq̄ pmutatōe corpali. sic in aīa mane
re nō possunt post mortē. vt Aresto. pbat in lib. de aīa
sumūt āt q̄nq̄z p̄ simplici actu volūtatis q̄ est absq̄z
passione. vñ Aresto. in. vij. ethycoz. q̄ deus vna simpli
ci opatōne gaudet. z in. x. q̄ in p̄cēplatōe sapiētie est
delectatio admirabilis. z in. viij. amorez amicitie ab
amatōne q̄ ē passio distinguit. cū ḡo volūtas sit po
tētia nō vtēs organo sicut nec itellectus. palam est
hmōi fm q̄ sunt actus volūtatis in aīa sepata rema
nere. Sic igīt ex p̄dictis rōnibs p̄cludi nō potest ani
mā hominis esse mortalem.

¶ Q̄ aīe brutoz aīaliū nō sīt īmortales lxxxij

Idē p° p. q. 75. ar. 3. Itē eadē. q. ar. 6. i so^ne ad p̄mū. Ista p° p^z.

Ex his aūt que dicta sunt euidēter oīdīt brutoz aīas nō ee īmortales. Jā eī oīsum ē q̄ nulla opatio sensitiue ptis ee sine corpe potest. in aiabs āt brutoz nō est īuenire aliquā opatōnem supioz opationibs sensitiue ptis. nō eī intelligunt neq̄z ratiocinantur. quod ex hoc apparet. quia omnia animalia eiusdez spēi silr opant quasi a natura mota z nō ex arte operā tia. oīs eī irūdo silr facit nidū. z oīs aranea si/
militer telā. nulla igīt opatio ē aīe brutoz q̄ possit si
ne corpe ee. cum igīt oīs forma subā aliquā opationē ha
beat nō poterit anima bruti absq̄z corpe ee. q̄ pereun/ z
te corpe perit. ¶ Itē. oīa forma sepata a materia ē itel

lecta in actu. sic em̃ itellectus agẽs facit spẽs itelligibiles actu inq̃tũ abstrahit eas. vt ex supradictis pz. ſz si aĩa bruti manet corrupto corpe erit forma a materia sepata. g̃ erit forma itellecta in actu. ſz in sepatis a materia idẽ ẽ intelligẽs ⁊ itellectũ. vt Aresẽ. dt in. iij de aĩa. g̃ aĩa bruti si post corpus manet erit itellectua
3 lis. qđ ẽ impossibile. ¶ Adhuc. in q̃libet re q̃ pt ptingere ad aliquã pfectõem inuenit naturalis appetit⁹ illius pfectõis. bonũ em̃ ẽ qđ oĩa appetũt. ita tm̃ q⁹vnũ quodq; ꝓpriũ bonũ. in brutis ãt nõ inuenit aliquis appetitus ad eẽ ppetuũ nisi vt ppetuent fim spẽm inq̃tũ in eis inuenit appetitus gnatõis p quã spẽs perpetuat. qđ qdẽ inuenit ⁊ in plãtis ⁊ in reb⁹ inaĩatis. nõ ãt q̃tũ ad ꝓpriũ appetitũ aĩalis inq̃tũ ẽ aĩal qui est appetitus apphẽsionẽ ꝯsequẽs. nã cũ aĩa sensitiua nõ apphẽdit nisi h̃ ⁊ nũc. impossibile ẽ q⁹ apphẽdat esse ppetuũ. neq; g̃ appetit appetitu aĩali. nõ est igit̃ aĩma
4. bruti capax ppetui eẽ ¶ Amplius. cũ delectatões operationes pficiãt vt pz p Aresẽ. in. x. ethycor. ad h̃ ordinat⁹ opatio cuiuslibet rei sic̃ in finẽ in q̃ sua delectatio figit̃. delectatões ãt brutor⁹ aĩaliũ oĩes referunt ad ꝯseruatiã corpis. nõ em̃ delectãt in sonis. odoribꝰ ⁊ aspectib⁹. nisi fim q⁹ sint idicatiua cib⁹ vel venereorũ circa q̃ ẽ ois eor⁹ delectatio. tota igit̃ opatio eorũ versat̃ ad ꝯseruationẽ eẽ corpoꝛei sic̃ in finẽ. nõ igit̃ ẽ eis aliqđ eẽ absq; corpe. ¶ Huic aũt sñie doctrina catholice fide ꝯcordat. dr em̃ Ben. ix. de aĩalib⁹ brutis. Aĩa illius in sanguine ẽ. q̃si di. ex sanguinis pmanẽtia eẽ illius dependet. ⁊ in li. de ecclesiasticis dogmatibꝰ Solũ h⁹oi em̃ dicim⁹ aĩam substãtiuã habere. i. per se vitalẽ. brutor⁹ ꝙ aĩas cũ corpib⁹ interire. Aresẽ. etiã in. iij. de aĩa dt q⁹ itellectiua pars aĩe sepat̃ ab alijs sicut incorruptibile a corruptibili. Per h̃ ãt excludit̃
Opĩo Pla. positio Platonis q̃ posuit etiã brutor⁹ aĩas eẽ imortales ¶ Videt tm̃ posse probari brutor⁹ aĩas eẽ imortales. Cuius em̃ ẽ aliq̃ opatio p se sepatim. ⁊ ipm est
Argum⁹ ꝫ veritatem j. p se subsistẽs. ſz aĩe sensitiue in brutis ẽ aliq̃ opatõ p se subsistẽs in q̃ nõ cõicat corpus. ſ. se mouere. nã mouẽs ꝯponit ex duob⁹ q̃r vnũ ẽ mouẽs ⁊ alterꝫ ẽ motũ. vñ cũ corpus sit motũ relinquit̃ q⁹ aĩa sola sit mouẽs. g̃ est p se subsistẽs. nõ igit̃ pt p accĩs corrũpi corpore corrupto. illa em̃ solũ p accĩs corrũpunt̃ q̃ per se nõ h̃nt eẽ. p se aũt nõ pt corrũpi cũ neq; ꝯtrariꝰ ꝯposita. relinq̃t̃ igit̃ q⁹ sit omnino
2 incorruptibilis. ¶ Adhuc. etiã videbat̃ redire platonis rõ q̃ pbabat oẽm aĩam eẽ immortalẽ. qr. ſ. aĩa est mouẽs seipm. oĩe ãt mouẽs seipm oz eẽ immortale corpus em̃ nõ moritur nisi absedẽte eo a q̃ mouebat. idẽ aũt seipo nõ pt discedere. vñ sequit̃ fim ipz q⁹ mouẽs seipm nõ possit mori. ⁊ sic relinq̃bat q⁹ aĩa oĩnis motiua eẽt immortalis etiã brutor⁹. Ideo ãt hãc rationẽ in idẽ redire dixim⁹ cũ pmissa. qr cũ fim platonis positionẽ nihil moueat nisi motũ. id qđ ẽ seipm mouẽs ẽ p seipm motũ. ⁊ sic h̃z aliquã opationẽ p se. Nõ solũ ãt in mouẽdo. ſz etiã in sentiẽdo ponebat Plato aĩam sensitiuã ꝓpriã opatõem habere. dicebat em̃ q⁹ sentire ẽ motus q̃dã ipsius aĩe sentiẽtis. ⁊ ipsa sic mota mouebat corpus ad sentiẽdũ. vñ defiens sensus dicebat q⁹ ẽ mot⁹ aĩe p corpus. ¶ Hec ãt q̃ dicta sunt pz eẽ falsa. nõ em̃ sentire ẽ mouere. ſz magis moueri. nã ex poña sentiẽte fit aĩal actu sentiens p sensibilia a q⁹ sensus immutãt̃. nõ aũt pt dici silr sensum pati a sensibili. sicut patit̃ itellect⁹ ab intelligibili. vt sic sentire possit eẽ opatio aĩe absq; corporeo instrumẽto. sicut ẽ intelligere. nã itellectus apphẽdit res in abstractione a materia ⁊ materialib⁹ ꝯditionibus q̃ sunt indiuiduatiõis ꝓncipia. nõ ãt sensus. qđ exinde apparet qr sensus ẽ ptcularium. intellectus ꝙ vniuersale. vñ pz q⁹ sensus patiũt̃ a reb⁹ fim q⁹ sunt in materia. nõ ãt intellectus. ſz fm q⁹ sunt abstracte. passio igit̃ intellect⁹ ẽ absq; materia corpali. nõ ãt passio sensus. ¶ Adhuc. diuersi sensus sunt pceptiui diuersor⁹ ⁊ sensibiliũ. sicut visus color⁹. auditus sonor⁹. hec aũt diũsitas manifeste ex dispõne organor⁹ diũsa ꝓtingit. nã organũ visus oz eẽ in poña ad oẽs colores. organũ audit⁹ ad oĩes sonos. si ãt hec receptio fieret absq; organo corpali eadẽ poña eẽt oĩm sensibiliũ susceptiua. nã h̃t⁹ imaterialis se h̃z eq̃lr q̃tũ de se est ad oẽs hm̃oi q̃litates. vñ itellectus q̃ non vtit̃ organo corpali oĩa sensibilia cognoscit. sentire igit̃ nõ sit absq; organo corporeo. ¶ Preterea. sensus corrũpit̃ ꝫ ab excellẽtia sensibiliũ. nõ ãt itellect⁹. qr q̃ itelligit altiora itelligibiliũ nõ minus poterit alia speculari. ſz magis. alteri⁹ igit̃ gñis est passio sensus a sensibili. ⁊ intellectus ab itelligibili. itellectus quidẽ passio sit absq; organo corpali. passio ꝙ sensus cum organo corpali cui⁹ armonia solumt̃ p sensibiliũ excellẽtiam. ¶ Q̃ ãt Plato dixit aĩam eẽ mouẽtẽ seipam certum eẽ videt̃ ex h̃ q⁹ erga corpa apparz. nullũ em̃ corp⁹ videtur mouere nisi sit motũ. vñ plato ponebat oẽ mouẽs moueri. ⁊ qr nõ itur in infinitũ vt vnũq̃dq; motũ ab alio moueat̃. ponebat ꝓmũ mouẽs in vnoq̃q; ordine mouere seipm. ⁊ ex h̃ seq̃bat aĩam q̃ ẽ primũ mouẽs in motib⁹ aĩalium eẽ aliqđ mouẽs seipsum. Repba⁹ dicti pce. duj. Hoc aũt pz eẽ falsum dupl̃r. pmo quidẽ. qr pbatũ est q⁹ oĩe qđ mouet̃ p se ẽ corpus. vñ cũ aĩma nõ sit corpus impossibile ẽ ipam moueri nisi p accĩs. ¶ Se ⁊ cũdo. qr cũ mouẽs inq̃tũ hm̃oi sit in actu. motũ ãt in q̃tũ hm̃oi sit in poña. nihil ãt pt eẽ fm idẽ actu ⁊ potẽtia. impossibile erit q⁹ idẽ fm idẽ sit mouẽs ⁊ motus ſz oz si aliqđ dr seipm mouẽs q⁹ vna ps eius sit mouẽs ⁊ alia ps sit mota. ⁊ h̃ mõ dr aĩal mouere seipm. qr aĩal ẽ mouẽs ⁊ corpus ẽ motum. ¶ Sz qr Plato Dup. mot⁹ aĩam nõ ponebat eẽ corpus. licet vteret̃ noĩe mot⁹ q̃ ꝓprie corpor ẽ. nõ tm̃ h̃ de motu ꝓprie dicto itelligebat. ſz accipiebat motũ cõmunius ꝙ q̃libet opatõe put etiã Aresẽ. dt in. iij. de aĩa. q⁹ sentire ⁊ itelligere ſñt motus q̃dã. sic ãt motus nõ ẽ actus exĩtis in poña.

Reprobat opĩo Pla. p̃ ip̃oba⁹.

ſz actus pfecti. vñ cū dicebat aīam mouere ſeipaz ūt
tēdebat p hō dicere q ipſa opatur abſqz adminiculo
corpis ecōtrario ei qđ accidit in alijs formis q non
agūt abſqz materia. nō em̄ calor calefacit ſepatim ſz
calidum. ex q volebat ꝯcludere eē aīam motiuā eē
immortalē. nā qđ p ſe hz opationē. z p ſe exiſtētiam
habere pt. ſz iā onſum ē q opatio aīe brutalis q ē ſen
tire nō pt eē ſine corpe. multo āt magis hō apparet in
opatione eiꝰ qđ ē appetere. nā oīa q ad appetitū ſenſi
tiue ptis ptinēt manifeſte cū trāſmutatōe aliq̄ corpo
ris fiūt. vñ z paſſiones aīe dicūt. ex qbꝰ ſeqt q nec ip
ſum mouere ſit opatio aīe ſenſitiue abſqz orgāno. nō
em̄ mouet aīa brutalis niſi p ſenſum z appetitū. naz
virtus q dr exequēs motū facit mēbra eē obediētia
imperio appetitus. vñ magis ſunt virtutes pficiētes
corpus ad moueri q̄z ſtutes mouētes. ſic igit pt q
nulla opatio aīe brutalis pt eē abſqz corpe. ex quo de
nccitate ꝯcludi pt q aīa brutalis cū corpe intereat.

¶ Qz anima humana non incipiat cuz corpe. ſed fu
erit ab eterno lxxxiij.

Arguīª 5 veritatem

Sed q̄ erederez res inue-
niunt z eē incipe z finē eēndi habere pt ali/
cui videri q exq̄ aīa hūana finē eēndi non
hz q nec ꝓncipiū eēndi habuerit. ſz fuerit ſp. qđ q̄dē
videt̄ his rōnibꝰ poſſe ꝓbari. nā id qđ nunq̄z eē deſi/
net hz ſtutē vt ſit ſp. qđ āt hz ſtutē nūq̄z de eo verꝫ ē
dicere nō eē. q̄z q̄tum ſe extēdit virtus eēndi. tm̄ res
durat in eſſe. oīe āt qđ incepit eē ē aliq̄n verꝫ dicere
nō eē. qđ igit nunq̄z deſinet eē nec eē aliq̄n incipiet

2 ¶ Adhuc. veritas itelligibiliū ſicut ē incorruptibilis
ita q̄tū ē de ſe ē etiā eterna. ē em̄ neccaria. oīe āt ncca
riū eſt eternū. q qđ ncce ē eē impoſſibile ē nō eſſe. ex
incorruptibilitate āt veritatis itelligibilis oñdit aīa
ſm eē incorruptibilis. pari g rōne ex eius eternitate

3. pt ꝓbari aīe eternitas. ¶ Amplius. illud nō eſt perfe
ctū cui plurime ſuaz ptiū ꝓncipaliū deſunt. pz āt ꝓn
cipales ptes vniuerſi eē intellectuales ſubas in qua
rū gñe onſium ē ſupra eē aīas humanas. ſi igit q̄tidie
de nouo tot aīe humane eē incipiāt q̄t hoies naſcūt.
pz q̄tidie vniuerſo plurimas ꝓncipaliū ſuaz ptium
addi z plurimas ei deeſſe. ſequit igit vniuerſuz eē im
perfectū. qđ ē impoſſibile. ¶ Adhuc. etiā q̄dam argu

4 mētant ex autoritate ſacre ſcripture. dr em̄ Geñ. pri
mo. q deus die ſeptimo ꝓpleuit opus ſuū qđ fecerat
z reqeuit ab oīi ope qđ patrarat. hō āt nō eēt ſi quo
tidie nouas aīas faceret. nō igit aīe hūane eē incipi/
unt. ſz a ꝓncipio mūdi fuerūt. Propter has aūt z ſi
Falſa opio triplex miles rōnes q̄dā eternitatē mūdi ponētes dixerunt
aīam humanā ſicut ē incorruptibilis. ita etiam z ab

1. eterno fuiſſe. vñ q poſuerūt aīas hūanas in ſui mul
titudine eē immortales. ſ. platonici poſuerūt eaſdem
ab eterno fuiſſe. z nūc q̄dē corpibꝰ vniri. nūc āt a cor
poribꝰ abſolui hac viciſſitudine ſm determiata ānō
rū curricula obſeruata. ¶ Qui ꝙo poſuerūt aīas hūa
nas eē immortales ſm aliq̄d vnū qđ ex oīibꝰ hoibꝰ 2
manet poſt mortē poſuerūt hoc ipm vnū ab eterno
fuiſſe ſiue hō ſit intellectꝰ agēs tm̄. vt poſuit Alexāder
ſiue cū eo etiā intellectꝰ poſſibilis. vt poſuit Auerro
is. hō etiā videt̄ ſonare z Areſ. ꝙba. nā de intellectu lo
quēs dr ipm nō ſolum incorruptibilē. ſz etiā ꝑpetuū
eē. ¶ Quidā ꝙo catholicā fidē ꝓfitētes platonicoꝝ
doctrinis imbuti viā mediā tenuerūt. qz em̄ ſm fidē 3.
catholicā nihil ē eternū ꝑter deū. humanas q̄dē aīas
eternas nō poſuerūt. ſz eas cū mūdo ſiue potius añ
mūdū viſibilē creatas eē. z tm̄ eas de nouo corpibus
alligari. quā q̄dē poſitionē ꝑmus inter xp̄iane fidei
ꝓfeſſores Origenes poſuiſſe inuenit. z poſt euz plu
res ipm ſequētes. q quidez opinio vſq̄z hodie apud
hereticos manet. q̄z manichei eas etiā eternas aſſerū
tur cū Platone. z eas de corpe ad corpus trāſire. Sz Reꝓbāt
de facili oſtēdi pt ꝑmiſſas poſitiones non eē veritati opiniones.
ſubnixas. Qz em̄ nō ſit vnꝰ oīm intellectꝰ poſſibilis
neqz agēs iā ſupra oñſum ē. Unū reſtat ꝯtra iſtas po
ſitiones ꝓcedere q dicunt plures aīas eē hoīm. z tm̄
ponūt eas añ corpa extitiſſe ſiue ab eterno ſiue a mū Quō aīe ra
di ꝯſtitutione. qđ q̄dē videt̄ incōueniēs his rōnibꝰ. tionales nō
¶ Oñſum ē em̄ ſupra aīam vniri corpi vt formaz z fuerūt crea/
actum ipſius. actus āt licz ſit naturaliꝝ ꝓior poña. te ab eterno
tm̄ in vno z eodē tpe ē poſterioꝝ. mouet em̄ aliq̄d de ꝓbat rōibꝰ.
poña in actū. ꝓus igit fuit ſemē. qđ q̄dē ē poña viuū ·i
q̄z eēt aīa q ē actus vite. ¶ Adhuc. vnicuiqz forma na
turale ē ꝓꝓrie materie vniri. alioq̄n ꝯſtitutum ex for
ma z materia eēt aliquid ꝑter naturā. ꝓius āt attri/
buit vnicuiqz qđ ꝯuenit ei ſm naturā q̄z qđ cōuenit
ei ꝑter naturā. qđ aūt ꝯuenit ei ſm naturā q̄z ineē ei per
ſe. qđ aūt p accns ē ſp poſterius ē eo qđ ē per ſe. ani/
me igit ꝓus ꝯuenit eē vnitā corpi q̄z eē a corpe ſepa/
ratā. nō ē igit creata añ corpus cui vnit. ¶ Amplꝰ. 3.
oīis pars a ſuo toto ſepata ē impfecta. aia āt cuz ſit
forma vt ꝓbatū ē ē pars ſpēi humane. igit exns per ſe
abſqz corpe ē impfecta. pfectū āt ē ꝓus impfecto ire
rū naturaliū ordine. non igit ꝯpetit nature ordini q
aīa fuerit ꝓus creata a corpe exuta q̄z corpi vnita.
¶ Amplꝰ. ſi aie ſunt create abſqz corpibꝰ q̄rēdum eſt 4
quō ſint corpibꝰ vnite. aut em̄ hō fuit violēter. aut per
naturā. ſi āt violēter. oīe āt violētū ē ꝯtra naturam
vno igit aīe ad corpus ē ꝑter naturā. hō igit qui ex
vtroqz ꝯponit ē qđ ūnaturale. qđ pz eē falſuz. ¶ Pre 5
terea. ſube itellectuales altioris ordinis ſt̄ q̄z corpo/
ra celeſtia. in corpibꝰ āt celeſtibꝰ nihil inuenit violen
tū neqz ꝯtra naturā. multo igit minus in ſubſtātijs
intellectualibꝰ. ſi āt naturaliꝝ aīe ſunt corpibꝰ vnite
naturaliꝝ igit aīe in ſui creatione appetierunt corpibꝰ
vniri. appetitus āt naturalis ſtatim ꝓdit in actū ni/
ſi ſit aliq̄d impediēs. ſicut pz in motu grauiū z leuiū
natura em̄ ſp vno mō opat. ſtatī ergo a ꝓncipio ſue

creatōis fuissent corpib⁹ vnite nisi esset aliquid impe
diens. sed oīe impediēs executōem naturalis appe
titus est violentiā inferēs. per violentiaz ergo fuit q
aīe cēnt aliquo tēpore a corpib⁹ separate. qđ est incō
ueniens. Tum qz in illis substātijs nō pt esse aliqđ
violentū. vt supra ostēsum est. Tum qz violentum
qđ est ꝓtra naturā cū sit p accīs nō pt esse ꝑpus eo qđ
est fm naturā neqz totā spēm ꝓsequēs ¶ Preterea. cū
6 vnūqđqz naturaliʳ appetat suā pfectōem. materie est
appetere formā z nō ecōuerso. aīa aūt ꝓparat ad cor
pus. sicut forma ad materiā. vt supra ostēsum est. nō
ergo vnio aīe ad corpus fit p appetitū aīe. sed magis
Euasio 1ª p appetitū corpis ¶ Si aūt dicat q vtrūqz est aīe na
turale. scz vniri corpi. z ee a corpe separatam p diuer
sis tpib⁹. hoc videt ee impossibile. qz ea que naturaliʳ
variātur circa subiectuz sunt accītia. sicut iuuentus
et senectus. si igit vniri corpi z separi a corpore natu
raliter circa aiam variet. erit accīs aīe corpori vniri.
et sic ex hac vnione hō ꝓstituī nō erit ens per se. sed p
accidēs ¶ Preterea. oīe illud cui accidit alteritas ali
qua fm diuersitatē tēpoz est subiectuz celesti motui
quem seqtur totus tpis cursus. substātie aūt intelle
ctuales z incorporee inter quas sunt aīe separate ex
cedūt totū ordinē corporis. vñ nō possunt esse subie
cte celestib⁹ motib⁹. impossibile est g q fm diuersa tē
pora naturaliʳ vniātur quādoqz z separent qñqz. vel
Euasio 2ª naturaliʳ nūc hoc nūc illud appetant. ¶ Si aūt dica
tur q neqz p violentiā neqz p naturā corpib⁹ vniun
tur. sed spontanea volūtate. Hoc ee nō pt. nullus eīm
vult in statū peiorē venire nisi receptus. aīa aūt sepa
rata est altioris status qz corpori vnita. z pcipue fm
platonicos. qui dicūt q ex vnione corpis patī obli
uionē eoz que ꝑius scīuit z retardat a contemplatōne
pura veritatis. nō igit volēs corpori vniri nisi rece
pta. receptōnis aūt nulla in eo causa pt existere. cum
ponatur fm eos sciam omnū habere. nec possz dici
q iudiciū ex vniuersali causa pcedens in particulari
eligibili subuertat ꝓpter passiōes. sicut accidit in in
cōtinētib⁹. qz passiones hmōi nō sunt absqz corpali
transmutatōe. vñ nō possunt esse in aīa separata. re
linq̄tur ergo q aīa si fuisset ante corpus nō vniretur
corpori ꝓpria volūtate ¶ Preterea. oīs effectus p
cedens ex cursu duarū volūtatum ad inuicem nō
ordinatarū est effectus casualis. sicut patz cuz aliqs
intendens emere obuiat in foro creditori illuc nō ex
ꝓdicto venienti. volūtas autem patris generātis ex
qua dependet generatio corporis nō habet ordinem
cū volūtate aīe separate vniri volentis. cum igitur
absqz vtraqz volūtate vnio corporis z aīme fieri nō
possit sequit q sit casualis. z ita generatio hoīs non
est a natura. sed a casu. qđ pz esse falsuz. cum fit vt in
Euasio 3ª pluribus. ¶ Si autē rursus dicat q nec ex natura nec
ex propria volūtate aīa corpori vnitur sed ex diuina
ordinatione. hoc etiā nō videtur ꝓueniens si anime
ante corpora fuerūt create. vnūquodqz eīm deus insti
tuit fm ꝓuenientē modū sue nature. Vñ z Beñ. ꝑ
de singulis creatis dr. Videns deus q esset bonū. z si
mul de omnib⁹. Vidit deus cūcta que fecerat z erant
valde bona. si ergo aīmas creauit a corporib⁹ separa
tas. oportz dicere. q hic modus essendi sit ꝓuenienti
or nature earum. nō est aūt ad ordinatōnem diuine
bonitatis pertinens res ad inferiorē statum reducere
sed magis ad meliorē pmouere. Nō ergo ex diuina
ordinatione factum fuisse q aīa corpori vniretur
¶ Preterea. non ptinet ad ordinem diuine sapientie
cū superiorū detrimento ea que sunt infinita nobili
tare. infinita aūt in rerū ordine sunt corpora genera
bilia z corruptibilia. nō ergo fuisse ꝓueniens ordi
ni diuine sapiētie ad nobilitandū humana corpora
aīas preexistentes eis vnire. cum hoc sine detrimento
earū esse nō possit. vt ex dictis pz. ¶ Hoc aūt Orige Opi. orig.
nes ꝓsiderans cum poneret aīas humanas a princi
pio fuisse creatas dixit q ordinatōne diuina aīe cor
poribus sunt vnite. sed in earū pnā. nam ante corpo
ra eas peccasse estimauit. z pro quātitate peccati cor
poribus nobilioribus vel minus nobilioribus eas vnitas
esse quasi quibusdā carceribus inclusas ¶ Sed hec po Rex b. ofl.
sitio stare nō potest. pena eīm bone nature aduersatur
et ex hoc dr mala. si ergo vnio anime z corpis est qđ
dam penale. non est bonū nature. qđ est impossibile
est eīm intentū per naturā. nam ad hoc naturalis ge
neratio terminatur z iterū sequeret q esse hominem
nō essz bonū fm naturā. cum tamen Beñ. pmo dicat
post hominis creatōem. Vidit deus cūcta que fecerat
et erant valde bona. ¶ Preterea. ex malo nō prouenit 2
bonū nisi per accīs. si ergo ꝓpter peccatū aīe separa
te hoc ꝓstitutum est q aīa corpori vniatur. cum hoc
sit quoddā bonū per accidēs erit. casuale igit fuit q
homo fieret. qđ derogat diuine sapiētie. de qua dicit
Sapiēn. xi. q omnia in numero. pondere. z mensura
instituit ¶ Adhuc aūt z hoc repugnat apostolice do 3
ctrine manifeste. dr eīm Roma. ix. de Jacob z Esau.
q nōdum nati essent aut aliquid boni aut aliqđ ma
li egissent. dictum est q maior seruiet minori. nō er
go anteqz hoc verbū diceretur aliquid eoruz anime
peccauerāt. cū tamē hoc post eoruz ꝓceptiōem dictum
fuerit. vt patz Gene. xxv. Sunt aūt supra cum de di
stinctione rerū ageretur plura ꝓtra Origenis positi
onem inducta. que etiā hic possent assumi. z ideo eis
pretermissis ad alia transeūdum est ¶ Itē. necesse pbo. 7. de
est dicere q aīa humana aut indigeat sensib⁹ aut nō.
videtur aūt manifeste per id qđ experimur q indige
at sensib⁹. qz qui caret sensu aliquo nō habet scientiā
de sensibilib⁹ que cognoscūtur per sensum illuz. sicut
cecus natus nullam sciam habet nec aliquid intelli
git de coloribus. Et preterea. si nō sunt necessarij huma
ne anime sensus ad intelligendū. nō inueniret in ho
mine aliquis ordo sensitiue z intellectiue cognitōis.

cuius ꝯtrarium experimur. nā ex sensib⁹ fiunt in nobis memorie ex quib⁹ experimenta de rebus accipimus. p que ad ꝓhendendū vlia sciarum ⁊ artiū ꝓncipia puenimus. si ergo anima humana ad intelligēdum sensib⁹ indiget. natura autē nulli deficit in necessarijs ad ꝓpriā operatōnem explendā. sicut aāli/bus habentib⁹ animā sensitiuā ⁊ motiuā dat ꝓuenientia orgāna sensus ⁊ motus. nō fuisset aīa humana sine neccarijs adminiculis sensuū īstituta. sensus autem nō operātur sine organis corporeis. vt ex dictis pz. nō igitur fuit īstituta aīa sine corpeis organis. Si aūt aīa humana nō indiget sensib⁹ ad intelligendum. ⁊ propter hoc dicit absq; corpore fuisse creata. oportz dici q āteqū corpori vniretur omniū sciētiaz veritates intelligebat p seipsam. qđ platonici ꝓcesserunt dicētes ydeas que sunt forme reruz intelligibiles sepate ſm Platonis sententiā cām sciētie eē. vñ aīa sepata cū nullū impedimētū adesset plenarie omniū sciarum cognitōem accipiebat. oportet igitur dicere q dum corpi vnitur cū inueniatur ignorās obliui onem p̄habite sciētie patiat. qđ etiā platonici ꝓfitent huius rei signū esse dicētes q quilibet q̄tumcūq; ignorat ordinate interrogatus de his que in sciētijs tradūtur veritatē respondet. sicut cum aliq̄s iaz oblito aliquorū que p⁹ scuit seriatim ꝓponit ea que p⁹ fuerat oblitus. in eorū memoriā ipm reducit. ex quo etiā sequebatur q addiscere nō esset aliud q̄ remini sci. Sic igitur ex hac positōne de necessitate ꝓcludit q vnio corporis ⁊ anime pstet intelligētie aīe impedimentū. nulli aūt rei natura adiūgit aliquid per qđ sua operatio impediat. sed magis ea p que fiat ꝓuentior. nō igitur erit vnio corpis ⁊ aīe naturalis. ⁊ sic homo nō erit res naturalis. nec eius generatio naturalis. que patēt esse falsa. ¶ Prete. vltimus finis rei
8 cuiuslibet est id ad qđ res puenire nititur p suas operatiōes. sed p oēs ꝓprias ordinatas opatiōes ⁊ rectas homo puenire nititur in veritatis ꝓtemplationem. nā opatōnes virtutū actiuarū sunt quedā preparationes ⁊ dispositōes ad virtutes ꝓtemplatiuas finis igit hominis est puenire ad veritatis ꝓtemplationem. ꝓpter hoc igit aīma est vnita corpi qđ est eē hominē. nō igitur p hoc q vnitur corpi scientiā habitā pdit. sed magis ei vnitur vt sciētiā acquirat.
9 ¶ Item. si aliquis sciarum ignarus de his que ad scientias ptinēt interrogetur. nō respondebit veritatez nisi de vniuersalib⁹ ꝓncipijs. que nullus ignorat. sed sunt ab omnib⁹ eodē modo ⁊ naturaliꝝ cognita. postmodū aūt ordinate interrogatus respondebit veritatem de his que sunt ꝓpinqua ꝓncipijs habito respectu ad ꝓncipia. ⁊ sic deinceps quousq; veritatē ꝓmorum ꝓncipioz ad ea de quib⁹ interrogatur applicare poterit. ¶ Ex hoc igitur manifeste apparet q p ꝓncipia ꝓma in eo qui interrogat cātur cognitio de nouo
10 nō igitur p⁹ habite notitie reminiscitur. ¶ Prete. si ita essz anime naturalis cognitio cōclusionū sicut ꝓncipiorū. eadem esset scientia apud oēs de ꝓclusionib⁹ sicut de ꝓncipijs. qz que sunt naturalia sunt eadem apud oēs. nō est aūt eadem sciētia apud omnes de ꝓclusionib⁹. sed solum de ꝓncipijs. Patz igit q cognitio principioz est nobis naturalis. nō autē ꝓclusionū. qđ aūt nō est naturale nobis acquirimus p id qđ est naturale. sicut etiā in exterioribus per manus instituimus oīa artificialia. non ergo ꝓclusionū sciētia est in nobis nisi ex ꝓncipijs acquisita.
¶ Adhuc. cum natura semp ordinetur ad vnum. vni
11 us virtutis oportebit esse naturaliter vnū obiectum sicut visus colorem ⁊ auditus sonū. intellectus igit cum sit vna vis est eius vnū naturale obiectū cuius p se ⁊ naturaliter cognitōem hz. hoc aūt oportet esse id sub quo ꝓhendūtur oīa ab intellectu cognita. sicut sub colore ꝓhendūtur oēs colores qui sunt p se visibiles. qđ nō est aliud q̄ ens naturaliter igitur intellectus noster cognoscit ens ⁊ ea que sunt p se entis inq̄tum hmōi. in qua cognitiōe fundatur ꝓmoz ꝓncipiorū notitia. vt nō esse simul affirmare ⁊ negare. ⁊ alia hmōi. hec igit sola ꝓncipia intellect⁹ noster naturaliter cognoscit. ꝓclusiones aūt per ipsa sicut p colorem cognoscit visus oīa sensibilia tā cōmunia q̄ sensibilia p accidēs. ¶ Prete. id qđ per sen
12 sum in nobis acquiritur nō īfuit aīe ante corpus. sed ipsorū ꝓncipiorum cognitio in nobis ex sensibilib⁹ cātur. nisi eñ aliqđ totū sensu precepissemus nō possemus intelligere q totus esset maius parte. sicut nec cecus natus aliquid pcipit de coloribus. ergo nec ipsoz ꝓncipioz cognitio affuit aīe ante corp⁹. multo igitur minus aliorū. nō igitur firma est platonis rō q aīa fuit anteq̄ vniretur corpori. ¶ Item. si om-
13 nes aīe pertiterūt corpibus quib⁹ vniūtur. cōsequēs videtur q eadem aīa ſm vicissitudinē temporz diuersis corporib⁹ vniatur. qđ quidem apte ꝓsequitur ponentes eternitatez mūdi. si eñ generatio hominū est sempiterna. optet infinita corpora humana generari et corrumpi ſm totū temporis discursum. aut ergo oportebit dicere aīas pertitisse actu infinitas si singule aīe singulis corpib⁹ vniūtur. aut oportebit dicere ſl aīe sunt finite q eedē vniātur nūc his nunc illis
14 corporib⁹. ¶ Idem aūt videtur sequi si ponātur animē p̄fuisse corporib⁹. ⁊ cū generatio nō sit eterna. etsi eñ ponatur humana generatio nō semp fuisse. tamē nulli dubiū est q̄n ſm naturā in infinitū possit durare. sic eñ est vnusquisq; naturaliter īstitutus nisi p accidēs impediatur vt sicut est ab alio generatus ita possit aliū generare. hoc aūt esset impossibile si aīab⁹ existentib⁹ finitis vna pluribus corporibus vniri non possit. Unde ⁊ plures ponentiū aīas ante corpa ponūt trāsitū aīe de corpe in corpus. hoc aūt est impossibile. nō igit aīe ante corpa pertiterūt ¶ Qz aūt sit Illa 2ª p.
impossibile vnā animā diuersis corpib⁹ vniri sic ptz

anime eiꝰ humane nō differūt specie ab inuicē sz numero solo. alioqn t hoies specie differrēt. differentia aūt fm numez ineſt fm ꝓncipia materialia. optet g̃ diuersitatē aiaz humanaz fm aliq̃d materiale sumi nō aūt ita q̃ ipſius aie sit materia pars. ostensum est eiꝰ supra q̃ est substātia intellectualis t q̃ nulla talis suba materiā hz. Relinq̃tur g̃ fm ordinem ad diuersas materias quib⁹ aie vniūtur diuersitas t pluralitas aiaz sumak eo mō quo supra dictū est. si igit sūt diuersa corpa. necē est q̃ habeāt diuersas animas sibi
2 vnitas. nō g̃ vna pluri⁹ vnit. ¶ Adhuc. ostēsum est supra animā vniri corpi vt formā. formas aūt optz eē ꝓpꝛijs materijs ꝓportionatas. cū se habeāt adinuicem sicut potētia t actus. ꝓprius aūt actus proprie potētie respōdet. nō ergo vna aīa pluri⁹ corpibus vnit. ¶ Amplius. ſtutē motoris optz eē suo mobili ꝓportionatā. nō eiꝰ quecūq̃ ſtus mouet q̃cūq̃
3 mobile. aīa aūt t si nō sit forma corpis. nō tn̄ pt dici q̃ nō sit motor ipius. aīatum aūt ab inaīato distinguimus sensu t motu. optz g̃ fm diuersitatē corpoꝛ esse diuersitatē aiaz. ¶ Itē in his q̃ generātur t corrūpūtur impossibile est p generatōem reiterari idē numero. cū eiꝰ generatio t corruptio sit motus in substātiā. in his que generātur t corrūpūtur non manet suba eadē sicut manet in his q̃ fm locū mouent. sed
4 si vna aīa diuersis corpib⁹ generatis vnit successiue. redibit idem nūero hō p generatōem. qđ fm Platonē de necitate sequit. qui dixit hoiem eē animā corpe indutā. sequit etiā t in malis q̃buscūq̃z. q̃ cū vnitas rei sequat formā sicut t esse. optz q̃ illa sint idē numero quoꝛ est forma nūero vna. Non igit est possibile vnā aīam diuersis corpib⁹ vniri. ex quo etiā seqūtur q̃ nec aīe fuerūt ante corpa. Huic aūt veritati catholice fidei sntia ꝺcordat. Dicit eiꝰ in ps. Qui finxit sigillatim corda eoꝝ. q̃z scz vnicuiq̃ seorsum ꝓprie de⁹ animā fecit. nō aūt simul oēs creauit. nec vnā diuersis corpib⁹ adiūxit Hinc etiā in libro de ecclīastricis dogmatib⁹ dr. Alias hominū dicimus nō esse ab initio inter ceteras intellectuales naturas. nec simul creatas. sicut Origenes finxit

¶ Solo rōnū premissarū lxxxiiij.

So°.p.arg

Rationes āt quibus

probāt aīas ab eterno fuisse vel saltē corpib⁹ ꝑtitisse facile est soluere. Qđ eiꝰ ꝓmo dr aīam habere ſtutē vt sit sp ꝺcedi oz. ¶ Sed sciendū q̃ ſtus t potentia rei nō se extēdit ad id qđ fuit. sed ad id qđ est vel erit. vñ t in ꝑteritis possibilitas locum nō hz. nō igit ex hoc q̃ aīa hz virtutem vt sit semp pt ꝺcludi q̃ sp fuerit. sz q̃ sp erit ¶ Prete. ex ſtute nō seq̃tur id ad qđ est ſtus nisi ꝓsupposita ſtute. q̃uis g̃ aīa habeat ſtutē vt sit sp. nō tn̄ pt concludi q̃ aīa sit sp nisi postq̃ hāc ſtutē accepit. si aūt sumak q̃ hāc ſtutē ab eterno habuerit erit ꝑtitū id qđ optebit ꝓbari. scz q̃ fuerit ab eterno ¶ Qđ ſo secūdo obiciē de eternitate ſitatis quaz intelligit aīa ꝺsiderare optz q̃ intellecte ſitatis eternitas pt intelligi dupl'r. Uno° q̃tū ad id qđ intelligit. Allio mō q̃tū ad id quo intelligit. et si q̃dez veritas intellecta sit eterna q̃tū ad id qđ intelligit. seq̃tur eternitas rei q̃ intelligit. nō aūt intelligentis. si aūt veritas intellecta sit eterna q̃tū ad id quo intelligit. seq̃rē intelligentē aīam eē eternā. sic autē veritas intellecta nō est eterna. sed ꝓmo mō. Ex ꝓmissis eiꝰ pz q̃ spēs intelligibiles quib⁹ aīa nra intelligit veritatē nobis de nouo aduenire ex fantasmatib⁹ p intellectuz agentē. vñ nō pt ꝺcludi q̃ aīa sit eterna. sed q̃ veritates intellecte fundent in aliquo eterno. fundātur aūt in ipa prima veritate sicut in cā vlī ꝺtentiua oīs veritatis. ad hoc aūt eternū ꝺparat aīa. nō sicut subiectum ad formā. sed sicut res ad ꝓpriū finē. nā verū est bonum intellectus t finis ipius. ex fine aūt argumentū accipe possumus de rei duratōe. sicut t de initio rei argumētari possumus p cām agentē. qđ eiꝰ est ordinatū ad finē sempiternū. optz eē capax ꝓpetue duratōis Uñ pt ꝓbari ex eternitate veritatis intelligibilis ꝺmorata lis aīe. nō aūt eius eternitas. ¶ Qđ ſo nō possit p
3 bari ex eternitate agētis patz ex his q̃ supra dicta sūt cū de eternitate creaturaz q̃reret ¶ Qđ etiā tercio obiciē de pfectōe vniuersi necessitatē nō hz. vniuersi eiꝰ pfectio attendit q̃tū ad spēs. nō q̃tum ad indiuidua cū ꝺtinue vniuerso plurima indiuidua addātur pre existētiū spēz. aīe aūt humane nō sunt diuerse fm spēciē. sed solū nūero. vt ꝓbatū est. vñ nō repugnat pfectioni vniuersi si aīe de nouo creent. ¶ Ex quo etiā pz
4 solutio ad id qđ q̃rto obiciē. scz quod dr Deñ. p°. q̃ de⁹ ꝺsummauit opa sua. t q̃ requeuit ab oīi ope qđ patrarat. sicut g̃ ꝺsummatio siue pfectio creaturarū fm spēs ꝺsideraē t nō fm indiuidua. ita quies dei est intelligēda fm cessatōem a nouis spēb⁹ ꝺdendis. nō aūt a nouis indiuiduis. quoꝝ sūma fm spēm ꝑcesserunt. t sic cū oēs aīe humane sint vnius spēi sicut t oēs hoies. nō repugnat ꝑdicte q̃ti si de⁹ quotidie nouas aīas creat. ¶ Sciendū aūt est q̃ ab Aresto. nō inuenit dictū q̃ intellectus humanꝰ sit eternꝰ. qđ tn̄ dicere ꝺsuluit in his q̃ fm suā opinionē sp fuerūt. dr aūt ipm eē ꝑpetuū. qđ q̃dē pt dici de his q̃ sp erūt. etiam si nō sp fuerūt. vñ t in. xi. metaph. cū animā intellectiuā a ꝺditōe aliaz formaz excipet. nō dixit q̃ hec forma fuerit aīa materiam. qđ tn̄ Plato de ydeis dicebat. t sic videbat ꝺuenīes materie in qua loq̃bat vt aliq̃d tale de aīa diceret. sz dixit q̃ manet post corpꝰ

Nota

¶ Q̃ aīa nō sit de suba rei lxxxv

EX his etiā patz aīam

nō esse de suba rei. Ostēsum est eiꝰ supra diuinā subam eē eternaz nec aliq̃d eius de

Jō p³ g.¶ 90.ar.1. Jsta 2°.p°. 1.

nouo incipe. aīe aūt humane non fuerūt ante corpa vt ostēsum est. nō igit aīa pt esse de substātia diuina.
¶ Amplius. ostēsum est supra q deus nullius rei forma esse pt. aīa aūt humana est forma corpis vt ostensuz est. nō g est de suba diuina. ¶ Pre. oīe illud ex q
3. fit aliqd est in potentia ad id qd fit ex eo. suba autez dei nō est in potentia ad aliqd. cū sit purus actus. vt supra ostēsum est. impossibile est igit q ex suba dei fi
4. at aīa vel qdcūqz aliud ¶ Adhuc. illud ex quo fit aliud aliquo mō mutat. deus aūt est oīno imobilis. vt supra pbatuz est. impossibile est g q ex eo aliqd fieri possit. ¶ Amplius. in aīa manifeste apparet varia-
5 tio fm icīam z ytutē z eoz opposita. de aūt est oīno inuariabilis z p se z p accīs. nō igit aīa pt esse de diuina suba. ¶ Itē supra ostēsum est q deus est actus pu-
6 rus in quo nulla potentialitas inuenit. in aīa autem humana inuenit z potentia z actus. est eīm in ea intellectus possibilis q est potētia ad oīa intelligibilia et intellectus agens. vt ex supra dictis pz. nō est ergo aīa humana de natura diuina. ¶ Itē. cū suba diuina
7 sit oīno impartibilis. nō pt aliquid sube eius esse aīa nisi sit tota suba eius. substātia aūt diuina ē impossibile esse nisi vna. vt supra ostēsum est. sequtur g q omniū hominū sit tm aīa vna qztum ad intellectū. z hoc supra improbatū est. nō est igit aīa de suba diuina

Tri. fons opinio .j

¶ Videtur aūt hec opinio ex triplici fonte processisse. Quida eīm posuerūt nullā subam incorpoream ee. vn nobilissimū corpoz deū esse dicebāt. sine hoc essz aer sine ignis sine qōcūqz aliud pncipiū ponebant. z de natura hmōi corpis aīam esse dicebāt. nā oēs id qd ponebāt pncipiū aīe attribuebāt. vt Aristo. in pmo de aīa. z sic sequebat aīaz esse de substātia diuina z ex hac radice pullulauit positio Manichei q estimauit deum esse quādā lucē corpoream p infinita spacia distensaz. cuius quādā particulā humanā animā ee dicebat. hec aūt positio supra improbata est p h q ostēsum est deū nō ee corpus. z p hoc q ostēsum est aīam humanā corpus nō esse nec aliquā intellectualē substantiā. ¶ Quida vero posuerūt intellectū omnium
2 hominū esse vnū vel agentē tm. vel agentē z possibilem simul. sicut supra dictū est. z qz qualibet substantia separata antiqui deū esse dicebāt. sequebat aīam nostrā. i. intellectū quo intelligimus esse diuine nature. Un z a qbusda nostri tpis xpiane fidei pfessoribz ponētibz intellectū agentē separatū dictū est expresse q intellectus agens sit deus. hec aūt positio de vnitate intellectus nostri supra improbata est. Potuit aūt z ex ipa silitudine aīe nostre ad deuz hec opinio nasci. Intelligere eīm qd maxime estimat ppriū dei nulli substātie in mūdo inferiori conuenire inuenit nisi homini pter aīam. vn videri potuit animā ad naturā diuina ptinere z pser tim apd hoies in quoz opinionibz erat firmatū q aīa hois esset immortalis
3 ¶ Adhuc etiā coadiuuare videt qd Ben. p° postq dictū est. Faciamus hominē ad imaginē z similitudinē nostrā. subdit. Formauit deus hominē de limo terre. z inspirauit in facie eius spiraculū vite. ex quo qdam accipe voluerūt q aīa sit de natura diuina. qui eīm in facie alterius spirat idē nūero qd in ipso erat in aliū emittit. z sic videt scriptura innuere q aliqd diuinū a deo in hoiem ad ipm vinificandū emissum sit. Sed silitudo pdicta nō ostēdit aīam hois ee aliqd substātie diuine. cū intelligēdo defectū multiplicatiua. qd de deo dici nō pt. vn hec silitudo magis ē indicatiua cuiusdā imperfecte imaginis qz alicui⁹ substātialitatis. qd etiā scriptura innuit cū dt. ad imaginē dei hominē factū. vn z inspiratio pdicta processum vite a deo in hoiem fm quādā silitudinē demonstrat nō fm vnitatē subē. pter qd z in facie spūs vite dr inspiratus. qz cū in hac pte corporis sint plurīū sensuū organa sita in ipsa facie euidentius vita mōstratur. Sic igit deus inspirasse in facie hois spiraculuz vite dr. qz ipm vite homini dedit. nō tm ex sua suba decidēdo. nā qui z corpaliter insufflat in facie alicui⁹ vnde videt sumpta ee metaphora. aerē in facie eius impellit. nō aūt aliquā sue subē ptē in ipm emittit

¶ Q aīa hūana nō traducat cū semine lxxvi.

Idē p° .pte q. jj8. ar. 2. Ista 2° p°. l.

EXpremissis autem ostendi pt q aīa hūana nō traducet cum semine quasi p coitū seminata. Quorūcūqz eīm pncipioz operatōes nō pnt esse sine corpe nec coz initiū sine corpe ee pt. sic eīm res hz ee sicut z operat. cū vnūqdqz operet inqztū est ens. econtrario vero quoz pncipioz operatōe sine corpe sunt generatio eorum nō est p generatōnem corpis. operatio aūt aīe nutritiue z sensitiue nō pt ee sine corpe. vt ex pmissis pz. operatio aūt aīe intellectiue nō fit p organū corporeū vt supra habitū est. ergo aīa nutritiua z sensitiua p generatōem corpis generant. nō aūt aīa intellectiua. sed traductio seminis ad corpis generatōem ordinatur. igitur anima nutritiua z sensitiua esse incipiunt per seminis traductōem. nō aūt intellectiua. ¶ Adhuc. si aīa humana per traductionē seminis esse inciperet. hoc nō posset esse nisi dupliciter. Uno mō. vt intelligeret esse in semine actu qsi actu diuisa ab anima generātis. sicut semen diuidit a corpore. vt videmus in animalibz anulosis que decisa viuūt. in qbz est anima vna in actu z multe in potentia. diuiso autem corpore animalis predicti in qualibet parte viuente incipit anima esse actu. Alio mō vt intelligat in semine esse virtus productiua anime intellectiue vt sic anima intellectiua ponatur esse in semine virtute. sed nō actu. Primū aūt horū est impossibile duplici rōne. Primo qz cum anima intellectiua sit perfectissima animaz z maxime virtutis eius. pprium p fectibile est corpus habens magnā diuersitatez in oz

ganis p que possunt multiplices eius opatōes expleri. vñ nō pt esse q fiat actu in semine excisō. qz nec etiā aie brutoz pfectoz p excisionē multiplicāt. put ptingit in aialib9 annulosis. Secūdo. qz cū intellect9 qui est ppria7 pncipalis ftus aie intellectiue nō sit alicuius partis corpis actus. nō pt dividi p accidēs fm corpis divisionē. vñ nec aia intellectiua. Secundū etiā est impossibile. ftus eñ actiua que est in semine agit ad generatōem aialis trāsmutādo corpus nō eñ aliter agere pt ftus que est in materia. sz ois forma que incipit esse p trāsmutatōnem materie hz ee a materia dependēs. trāsmutatio eñ materie reducit eā de potentia in actū. 7 sic determinat ad ee actu materie qđ est p vnionē forme. vñ si per hoc etiā incipiat esse forme simplr. ee forme nō erit nisi in hoc qđ est vniri materie. 7 sic erit fm ee a materia dependēs. si igit aia humana producat in esse p virtutē actiuā q est in semine. seq7 q ee suū sit dependēs a materia sicut esse aliaz formaz materialiū. cuius cōtrariū sup ostensum est. nullo igit mō aia intellectiua producitur
3 in esse p seminis traductōem ¶ Amplius. ois forma que educit in esse p materie trāsmutatōem est forma educta de potentia materie. hoc eñ est materiā trāsmutari de potentia in actū reduci. aia aūt intellectiua nō pt educi de potentia materie. iam eñ supra ostensum est q ipsa aia intellectiua excedit totū posse materie. cū habeat aliquā opatōem absq materia. vt supra ostēsum est. nō igit aia intellectiua in esse educit p trāsmutatōem materie. 7 sic neq p actiōem ftus
4 que est in semine ¶ Prete. nulla virtus actiua agit vltra suū gen9. sed aia intellectiua excedit totū genus corpoz. cū habeat opatōem sup oia corpa eleuatā. q est intelligere. nulla igit ftus corpea pt producere aiam intellectiuā. sed ois actio ftutis que est in semine est p aliquā corpoream virtutē. agit eñ virtus formatiua mediāte triplici calore. scz ignis. celi. 7 calore aie. nō igit pt produci in esse aia intellectiua p virtutez
5 que est in semine. ¶ Prete. ridiculū est dicere aliquaz intellectualē subam vel p divisionē corporis dividi vel etiā ab aliqua virtute corporea produci. sed anima humana est quedā intellectualis substātia. vt supra ostēsum est. nō igit potest dici q dividat p divisionē seminis. neq q producat in esse a virtute actiua que est in semine. 7 sic nullo mō p seminis traductionē aia humana incipit esse ¶ Prete. si generatio alicuius est cā q aliquid sit. corruptio eius erit cā q illud
6 esse desinat. corruptio aūt corporis nō e cā q aia humana esse desinat. cū sit imortalis. vt supra ostēsum est neq igit generatio corpis est cā q aia incipiat ee. sz traductio seminis e cā ppria generatōis corpis. nō est igit traductio seminis cā generatōis aie in esse

Error exclu ¶ Per hoc aūt excludit error Apollinaris 7 sequatiū eius. qui dixerunt animas ab aialib9 generari. sicut a corporib9 corpora

¶ Q9 anima humana producatur in esse a deo per creationem lxxxvij.

Jō p.ª p.q. 90. ar. 2. Ista 2.ª p.ª i.

EX his aūt que dicta sunt ostēdi pt q solus deus humanā aiam in esse producit. Oīe eñ qđ in esse producit vel generat p se aut p accīs. vel creat. aia aūt humana nō generat p se. cū nō sit cōposita ex materia 7 forma. vt supra ostēsum est. neq7 generat p accīs. cum eñ sit forma corpis generaret p corpis generatiōem que est ex virtute actiua seminis. qđ improbatū est. cū g aia humana de nouo ee incipiat. nō eñ est eterna. nec perīstit corpi. vt supra ostēsum est. relinquit q creat in ee p creatōem. ostensum est aūt supra q solus deus pt creare. solus g ipse aiam humanā in ee producit. ¶ Amplius. oīe illud cuius suba non est suū
2 esse hz sui ee auctorē. vt supra ostēsum est. aia aūt humana nō est suū ee. hoc eñ solius dei est. vt supra dictū est. hz igit cām actiuā sui ee. sed qđ p se hz ee per se etiā agit. qđ vero nō hz ee p se sed solū cū alio nō p se fit sed alio facto. sicut forma ignis fit igne generato aia aūt humana hoc hz ppriū inter alias formas q est in suo esse subsistēs. 7 ee qđ est sibi ppriū corpi cōmunicat. aia g p se hz suū fieri pter modū aliaz formarū que sunt p accīs dispositis factis. sed cū aia humana nō habeat materiā partē sui. non pt fieri ex aliquo sicut ex materia. Relinquit ergo q ex nihilo fiat et sic creat. cū igit creatio sit opus ppriū dei. vt supra ostēsum est. sequit q a solo deo immediate creatur
3 ¶ Adhuc. eoz que sunt vnius generis est idē modus prodeūdi in ee. vt supra pbatū est. aia aūt est de genere substātiaz intellectualiū. que nō pūt aliter intelligi produ in esse nisi p viā creatōnis. aia igit humana exit in esse p creatōem a deo. ¶ Itē. quicqđ producitur in ee ab aliquo agente acq7rit ab ipo vel aliqđ qđ
4 est pncipiū eēndi in tali specie. vel ipsum ee absolutū aia aūt nō pt sic produci in ee q acquirat ei aliqđ qđ sit pncipiū essendi. sicut ptingit in rebus dispositis ex materia 7 forma. que generātur p hoc q acq7rūt formā in actu. nō eñ hab3 aia aliqđ in seipsa qđ sit sibi pncipiū essendi. cū sit suba simplex. vt supra ostēsuz est. Relinq7tur g q nō producatur in ee ab aliquo agente nisi p hoc q dispo7 acq7rit ab ipso ee absolute. ipm autē ee est ppriꝰ effectus pmi 7 vlis agentis. secūda eñ agentia agūt p hoc q imprimūt similitudines suarū formarū in rebus factis. que sunt forme factoz. aia igit nō pt produci in ee nisi a pmo 7 vlī agēte. qđ est de9.
5 ¶ Preterea. finis rei respondet pncipio eius. tūc eā res perfecta est cū ad primū principiū ptingit. vel p similitudinē. vel quocūq modo. finis aūt anime humane 7 vltima eius perfectio est q p cognitionē 7 amorem trāscendat totū ordinē creaturarū. 7 ptingat ad primū principiū qđ deus est. igitur ab eo hz proprie

siue originis ꝓncipiuz. Hoc etiã innuere videt sacra scriptura Gen. ꝓmo. cũ eã de institutõe alioz aialiũ loquens coz aias alijs causis asscribit. vtpote cũ dr ¶ Producãt aque reptile aie viuẽtis. z siliter de alijs ad hominẽ veniẽs aiaz eius a deo creari ostendit dicens. formauit deus hominẽ de limo terre z inspirauit in faciẽ eius spiraculũ vite. Per hoc aũt excludit Error exclu error ponentiũ aias ab angelis esse creatas

¶ Rones ad probãduz q anima humana cauſetur ex semine .lxxxviij.

Argu. ꝫ fid 1. SEd autem quedaz que ꝑmissis vident esse aduersa. Cum eñ homo sit aial inq̃tum habet animã sensitiua. nõ aũt aialis vniuoce homini z alijs aialibꝫ cõueniat. videt q aia sensitiua hois sit eiusdez generis cum aialibꝫ aliozũ animaliũ. que aũt sunt vnius generis eũdem modũ habent pdeũdi in esse. aia igitur sensitiua hominis sicut z aliozz aialium p virtutez q̃ est in semine in eẽ procedit. est aũt idem fm substãtiam aia intellectiua z sensitiua in hoĩe. vt supra ostensum est. videt ergo q etiã aia intellectiua p virtutez z seminis producat. ¶ Preterea. sicut dicit Aresto. in lib. de generatõe aialium ꝑus tẽpore est fetus aial q̃z homo. sed cũ est aial z non hõ hz animã sensitiuã z nõ intellectiuã. quã q̃dem sensitiuã nõ est dubiuz ex virtute actiua seminis pduci. sicut z in ceteris aialibus ꝛingit. illa aũt met aia sensitiua est in potentia vt sit intellectiua. sicut illud aial est in potentia vt sit aial rõnale. nisi forte dicat q anima intellectiua supueniens sit alia substãtia. qd supra improbatum est videt ergo q substãtia aie intellectiue sit ex virtute q̃ est in semine. ¶ Item. aia cũ sit forma corporis vnit 3 corpori fm suũ esse. sed ad ea que sunt vnũ fm eẽ terminat vna actio vnius agentis. si eñ sunt diuersa agentia z p ꝛsequens diuerse actiones. seq̃ret q sint facta diuersa fm esse. oꝑtz vnius agentis vna actõne terminari ad eẽ aie z corpis. ꝛstat aũt q corpus sit p actõnem virtutis que est in semine. ergo z ab eadẽ est aia que est eius forma. z nõ ab agẽte seꝑato. ¶ Amplius. hõ generat sibi sile fm spẽm p virtutẽ que est in semine dciso. oñe aũt agens vniuocũ generat sibi simile in specie. p hoc q cãt formã generati a qua est eius spes. aia g̃ humana a qua est spes hois ꝓducit ex virtute que est in semine. ¶ Itẽ. Apolinaris sic ar- 5 gumentat. Quicũq dat ꝛplementũ opi cooꝑatur agenti. sed si aie creãtur a deo ipe dat ꝛplementũ generatoi pueroz qui q̃nq ex adulteris nascũtur. g̃ deus cooꝑat adulteris. qd sibi incõueniẽs videt. ¶ Inueniũtur aũt in libro qui Brego. misseno inscribit. q̃dam rones ad hoc idẽ pbãdũ. Argumentat aũt sic. Ex aia z corpe fit vnũ. qd est hõ vnus. si igit aia fiat ꝑus q̃ corpus. aut corpus ꝑus q̃ aia. idẽ erit ꝑus z posteriꝰ seipso. qd videt impossibile. simul igit fit corpus z aia. sed corpus incipit fieri in decisione seminis. g̃ z p decisionẽ seminis aia in eẽ pducit. ¶ Ad huc. imꝑfecta videt esse opatio agẽtis que nõ totam 7 rem in eẽ pducit. sed solũ eius alterã partez. si g̃ deus aiam in esse pduceret. corpus ꝑo ꝑtute seminis formaret. q̃ duo sunt ꝓtes vni⁹. scz hois vtriusq opatio scz dei. z seminatiue ꝑtutis imꝑfecta videret. qd patz esse incõueniẽs. ab vna g̃ z eadẽ cã pducit aia z corpus hois. ꝛstat aũt corpus hois pduci ꝑtute semis g̃ z aia ¶ Itẽ. in oĩb⁹ q̃ generãtur ex semine oẽs ꝓtes 8 rei generate simul ꝓphẽdũtur ꝑtute in semine. licz actu nõ appareãt. sicut videm⁹ in tritico aut in quolibet alio semine q herba z culmus z internodia z fructus z ariste ꝑtute ꝓphẽdũt in ꝑmo semine. z postea ꝓtendit semen z declarat quadã ꝛsequẽtia naturali ad pfectõem nõ assumẽs aliq̃d extrinsecũ. ꝛstat autẽ aiam eẽ partẽ hois. in scie g̃ hois virtute ꝓtinet aia humana. nõ aũt ex aliqua exteriori cã ꝓncipiũ sumit ¶ Amplius. eoz quoz inuenit idem pcessus z termi- 9 nus oꝑtz eẽ idem originis ꝓncipiũ. sed in generatõe hois idem pcessus corpis z aie z idem terminus inuenit. fm eñ q figuratio z q̃titas mẽbroz̃ pcedit et aie opatões magis ac magis manifestãtur. nã primus apparet opatio aie sensitiue. z tandẽ corpore completo opatio aie intellectiue. ergo idẽ est ꝓncipiũ aie et corporis. sed ꝓncipiũ originis corporis est p decisionẽ seminis. ergo est ꝓncipiũ originis aie. ¶ Ad 10 huc. qd ꝛfigurat aliqui ꝛstituit ex actõe eius cui cõfigurat. sicut cera q̃ ꝛfigurat sigillo accipit hãc ꝛfigurationem ex impssione sigilli. ꝛstat aũt corp⁹ hois et cuiuslibet aialis esse. p ꝓprie aie ꝛfiguratuz. talis est eñ organoz̃ dispositio qualis ꝓpetit ad opatões aie p ea exercendas. corpus igit format ex actõe aie. Unde etiã Aresto. dr. ij. de aia. q aia est efficiẽs cã corporis. hoc aũt nõ esset nisi aia esset in semine. nã corp⁹ p ꝑtutem q̃ est in semine ꝛstituit. est g̃ aia humana in semine hois. z ita ex decisione seminis originem habet ¶ Item. nihil viuit nisi p animã. semen aũt est viuuz 11 qd p3 ex trib⁹. ꝓmo quidẽ qz a viuente deciditur. secũdo. qz in semine apparet calor vitalis z operatio vite q̃ sunt rei viuẽtis indicia. tercio qz semina plantaz terre mãdata nisi i se vitã haberẽt ex terra q̃ ẽ exanimis nõ possent calescere ad viuendũ. est g̃ aia in semine. z sic ex decisione seminis vitã hz z originẽ capit. ¶ Amplius. si aia nõ est ante corpus. vt ostẽsuz 12 est. neq incipit eẽ cũ seminis decisione. sequit q ꝑus formet corpus. z postea ei infundat aia de nouo creata. sed si hoc est verũ sequit vlterius q aia sit ꝓpter corp⁹. qd eñ est ꝓpter aliud inuenit eo posteri⁹ sicut vestimẽta fiũt ꝓpter hominẽ. hoc aũt est falsum. nã magis est corpus ꝓpter animã. finis eñ semp nobilioz est. oꝑtz igit dicere q anima simul cum decisione seminis oriatur.

Sed Apolinaris et ꝛc. sensit de progressu animarũ ex semine.

Solutio rōnum premissaꝝ lxxxix.

Argūm. 5 veritatem solūtur

Nota.

AD faciliorem vero premissaꝝ rōnū solutionē pmittēda sunt quedā ad exponendū ordinē ⁊ processuꝫ gnationis hūane ⁊ generalr aialis. Primo itaqꝫ sciendū est falsam eē opinionē quorūdā dicētiū q opa vite q apparēt in embrione aī vltimū cōplemētum nō sunt ex aliqua aīa vel virtute aīe in eo existente. sꝫ ex aīa matris. si eīm hoc eēt verū iam embrio non esset aīal. cū oīe aīal ex aīa ⁊ corpe ꝓstet. opationes etiā vite nō pueniūt a pncipio actuo extrinseco. sꝫ ab intranea virtute in qua pcipue a nō vincētibꝫ viuentia videnē discerni quoꝝ ē ppriū mouere seipsa. qđ eīm nutrit assimilat sibi nutrimentū. vnde oꝫ in nutrito esse virtutē nutritōnis actiuā. cuꝫ agēs sibi sīle agat. ⁊ multo ē hoc manifestius in opibꝫ sensus. nam videre ⁊ audire conuenit alicui per virtutē aliquā in ipso existētem non in alio. vnde cum embrio inueniat nutriri aī vltimū cōplemētum. ⁊ etiā sentire nō poterit hꝫ attribui aīe matris. Nec tm̄ pt dici q in semine ab ipo pncipio sit aīa fm suā essentiā cōpletam. cuꝫ talnē opatōnes nō apparēt ppter organoꝝ defectuꝫ nā cū aīa vniat corpi vt forma. nō vnit nisi corpi cuius ē ppria actus. est aūt aīma actus corpis organici nō est igit aī organizationē corpis in semīe anima actu. sed solū pōa siue virtute. vñ Aresto. 2 dt in. ij. de aīa. q semē ⁊ fructus sic sunt pōa vitam habentia q abijciūt aīam. i. aīa carēt. cū tamē id cuius aīa ē actꝰ sit pōa vitam habēs. nō tamē abijciēs aīam. sequeretur etiā si a pncipio aīma eēt in semine q generato aīalis eēt solum p decisionē. sicut est in aīalibꝫ anulosis q ex vno fiunt duo. semē eīm si statim cum est decisum aīam haberet. iam haberet formā substātialē. omnis aūt gnatio substātialis pcedit formā subalez. nō eam sequit. si quē vero trālmutatōnes formā substātialem sequūt. nō ordinant ad eē generati. sed ad bene eē ipsius. sic igit gnatio aīalis ꝓpleret in ipa decisione semis. oīes aūt trālmutatōnes sequentes essent ad gnationē imptinētes. Sed adhuc magis ē ridiculum si hꝫ de aīa rōnali dicat. tū quia impossibile est vt diuidat fm diuisionē corpis ad hꝫ vt in decisō semine eē posset. tū quia sequeret q in oīibꝫ pollutionibꝫ ex quibꝫ cōceptus nō sequit. nihilominꝰ rōnales aīe multiplicarēt. Neqꝫ etiā dici pt qđ quidē dicunt si a pncipio decisionis in semīe nō sit aīa actu. sꝫ virtute. ppter deficiētiā organoꝝ. tm̄ ipam met ꝑtutē seminis. qđ ē corpꝰ organizabile. ⁊ si nō organizatum eē. pportionalr semini aīam in pōa. sed non actu. ⁊ quia vita plāte pauciora requirit organa q̄ vita aīalis pmo semīe sufficiēter ad vitā plāte organizato ipsam pdictā virtutē fieri aīam vegetabilem. vnde organis magis pfectis ⁊ multiplicatis eandē perduci vt sit aīa sensitiua. vlterius aūt forma organoꝝ pfecta eandē aīam fieri rōnalem. nō quidē p actionē virtutis semis. sed ex influxu exterioris agentis. Propter quod suspicant Aresto. dixisse intellectū ab extrinseco eē in libro de gnatione aīaliū. Sꝫ eīm hanc positionē sequeret q aliq̄ virtus eadē numero nūc esset aīa vegetabilis tm̄. ⁊ postmodū aīa sensitiua. ⁊ sic ipsa forma substātialis ꝓtinue magis ac magis pficeretur. ⁊ vlterius sequeret q nō simul. sed successiue educeretur forma substātialis de pōa in actuꝫ. ⁊ vlterꝰ q gnatio esset motus ꝓtinuus sicut ⁊ alteratio. que oīnia sunt impossibilia in natura. Sequeret etiā ad hūc maius inconueniēs. s. q aīa rōnalis eēt mortalis. nihil eīm formalr alicui rei corruptibili aduenies facit ipm eē incorruptibile per naturam. alꝫ corruptibile mutaret in incorruptibile qđ est impossibile cum differant fm genus. vt dr in. x. metaph. substātia aūt anime sensibilis cū ponat eē p accidēs generata a corpore gnato in pcessu pdicto de necessitate ē corruptibilis ad corruptionē corpis. si igit ipsamet sit rōnalis quodā lumine intrinsecꝰ inducto qđ formalr se habet ad ipam. est eīm sensitiuū pōa intellectiuū de necessitate sequit q aīa rationalis corpe corrupto corrumpit. quod ē impossibile. vt supra. pbatū est ⁊ fides catholica docet. Non igit ipsamet virtus que cū semine decidit ⁊ dicit formatiua ē aīa. neqꝫ in pcessu generatōnis fit anima. sed cū ipsa fundet sicut in pprio subiecto in spiritu cuius ē semē cōtentiuū. sicut quoddā spumosū opat formationē corpis put agit ex vi aīe patris cui attribuit generatio sicut pncipali generāti. nō ex vi aīe concepti etiam postꝫ aīa in est. nō eīm conceptū gnat seipm. sed generat a patre. ⁊ hoc pꝫ discurrēti per singulas virtutes aīme Non eīm potest attribui aīe embrionis ratione virtutis generatiue. tum qz vis gnatiua non hꝫ suam operationem nisi cōpleto ope nutritiue ⁊ augmentatiue que ei deseruiūt. cū gnare sit iam pfecti. tū quia opus generatiue nō ordinat ad pfectionē ipsius idiuidui. sꝫ ad speciei ꝓseruationē. nec etiā potest attribui virtuti nutritiue cuꝰ opus ē assimilare nutrimētuꝫ nutrito. qđ hꝫ nō apparet. nō eīm nutrimētū in pcessu formatōnis trahit in silitudinē pexistētis. sꝫ pducit ad perfectionē formā ⁊ vicinioꝝ silitudini patris. similiter nec augmētatiue ad quā nō ptinet mutatio fm formā. sꝫ solū fm q̄titatē. de sensitiua aūt ⁊ intellectiua pꝫ q nō hꝫ aliqđ opus formatōni tali approꝑatuꝫ relinq̄t igit q formato corpis pcipue q̄tū ad pmas ⁊ pncipales ptes nō ē ab aīa genita. nec a ꝑtute formatiua agēte ex vi eiꝰ. sꝫ agēte ex vi aīe gnatiē prīs cuiꝰ opꝰ ē facere sīl gnanti fm spēm. hec q̄ vis formatiua eadē manet in spū pdicto a pncō formatōis vsq; i fīnē. spēs tū formati ñ manet eadē. nā pꝰ hꝫ forma seis postea sanguis. ⁊ sic ide q̄ꝫ ven iat ad vltimū cōplemētū. licꝫ eīm gnatio simpliciū corpoꝝ nō pcedat fm ordinez eo q quodlibet eoꝝ hꝫ formā immediā

tam materie ꝑme. in gñatione tamē corpoꝝ aliorum oportꝫ essegenerationū ordinem ꝓpter multas formas intermedias inter ꝑmā formā elemēti ⁊ vltimā formā ad quā generatio ordinatur. ⁊ ideo sunt multe gñationes ⁊ corruptiones sese cōsequētes. Nec est inconueniēs si aliquid intermedioꝝ generaꝫ ⁊ statim postmodū interrumpiꝫ. qz itermedia nō habēt spēm cōpletā. sed sunt vt in via ad spēm. ⁊ ideo nō generā tur vt ꝑmaneāt. sꝫ vt p ea ad vltimū generatum ꝓueniaꝫ. Nec ē miꝝ si tota gñationis transmutatio nō ē cōtinua. sed sunt multe gñationes ītermedie. qz hoc etiam accidit in alteratōne ⁊ augmēto. nō em̄ ē tota alteratio cōtinua neqꝫ totū augmētū. sꝫ solū motus localis ē vere ↄtinuus. vt pz in. viij. physicoꝝ. quāto igiꝫ aliq̄ forma ē nobilioꝝ ⁊ magis distans a forma elemēti. tāto oꝝ esse plures formas ītermedias quibꝰ gradatim ad formā vltimā veniaꝫ. ⁊ p ↄsequēs plures gñationes medias. ⁊ ideo in gñatione aīalis ⁊ hoīs in quibꝰ ē forma pfectissima sunt plurime formē ⁊ gñationes ītermedie. ⁊ p ↄsequēs corruptōnes qz gñatio vnius ē corruptio alterius. aīa igiꝫ vegetabilis q̄ ꝑmo ineſt cū embrio viuit vita plāte. corrūpitur ⁊ succedit aīa pfectioꝝ que ē nutritiua ⁊ sensitiua simul. ⁊ tūc embrio viuit vita aīalis. hac aūt corrupta succedit aīa rōnalis ab extrinseco immissa. licꝫ ꝓcedētes fuerint virtute semīs. ¶ Nis igiꝫ visis faciSolō ꝑmi argumēti le ē respōdere ad obiecta. Qđ em̄ ꝑmo ob�

ꝫciꝫ oportere aīam sensitiuā eandē modū originis in hoīe ⁊ in brutis habere ex eo q̄ aīal ꝛ eis vniuoce ꝓdicaꝫ. dicimus hoc nccāriū nō ee. ⁊si em̄ aīa sensitiua in hoīe ⁊ bruto ↄueniāt fm gñs rōem. differūt tm̄ specie sicut ⁊ ea quoꝝ sunt formē. sicut em̄ aīal qđ ē hō ab alijs aīalibꝰ specie differt p hoc qđ est rōnale. ita aīa sensitiua hoīs ab aīa sensitiua bruti specie differt p hoc qđ est etiā intellectiua. aīa igiꝫ in bruto hꝫ id qđ est sensitiuū tm̄. ⁊ p ↄsequēs nec ee nec eius opatio supꝫ corpus eleuaꝫ. vñ oꝝ q̄ simul cū gñatione corpis generetur. ⁊ cū corruptōne corrumpaꝫ. aīa āt sensitiua i homine cū habeat supra sensitiuā naturā vim intellectiuā ex qua oꝝ q̄ ipsa suba aīe sit fm ee ⁊ opationem supra corpus eleuata neqꝫ p generationē corpis generaꝫ. neqꝫ p eius corruptionē corrūpiꝫ. diuersus ergo modus originis in aīabꝰ ꝓdictis nō est ex pte sensitiui ex q̄ sumiꝫ rō generis. sꝫ ex pte ītellectiui ex quo sumiꝫ dīa spēi. vñ nō pt ↄcludi diuersitas gñis. sed
2 sola diuersitas speciei. ¶ Qđ vero .ij. obiciꝫ ↄceptuꝫ ꝑus ee aīal q̄ hoiem. nō ondit rōnalem aīam cuꝫ semine ꝓpagari. naꝫ aīa sensitiua p quā aīal erat non manet. sꝫ ei succedit aīa q̄ ē simul sensitiua ⁊ ītellectiua ex q̄ ē aīal ⁊ hō simul. vt ex dictis pz.
3. ¶ Qđ vero .iij. obiciꝫ diuersoꝝ agētiū actiones nō terminari ad vnū factū. intelligēdū ē ꝛ diūsis agētibꝰ nō ordinatis. si em̄ ordinata sint adinuicē oꝝ eoꝝ ee vnū effectū nā cā agens ꝑma agit in effectū cause secūde agētis. vehemētius q̄ etiā ipsa cā secūda. vñ videmꝰ q̄ effectus q̄ p instrumētū agiꝫ a ꝓncipali agēte magis ꝓprie attribuiꝫ ꝓncipali agēti q̄ instrumēto. ↄtingit aūt q̄qꝫ q̄ actio ꝓncipalis agētis ptingit ad aliq̄d in operato ad qđ nō ptingit actio instrumēti sicꝫ vis vegetatiua ad spēm carnis ꝑducit ad quā nō pt ꝑducere calor ignis q̄ ē eius instrumētū. licꝫ opeꝫ dispōnēdo ad eā resoluēdo ⁊ ↄsumēdo. cū igiꝫ oīs ꝗtes nature actiue ↄpeꝫ ad deū sic instrumētū ad ꝑmū ⁊ ꝓncipale agēs. nihil phibet in vno ⁊ eodē generato qđ ē hō actionē nature ad aliq̄d hoīs terminari. ⁊ nō ad totū qđ fit actione dei. corpus igiꝫ hoīs formaꝫ siℓ ⁊ virtute dei q̄si ꝓncipalis agētis ⁊ ꝑmi. ⁊ etiā ꝗtute seminis q̄si agētis secūdi. sꝫ actio dei ꝑducit aīam hūanā quā ꝗtus semīs ꝑducere nō pt. sꝫ dispōnit ad eā.
¶ Cū pz solutio ad .iij. Sic em̄ hō sibi sile in specie 4
generat inq̄ꝫtum ꝗtus semīs eꝰ dispositiue opaꝫ ad vltimā formā ex q̄ hō spēm sortiꝫ. Deū vero adulteris cooperari in actōne nature nihil ē inconueniens. nō 5
em̄ natura adulteroꝝ mala est sꝫ volūtas. actio āt q̄ est ex virtute semīs ipsoꝝ ē naturalis nō voluntaria. vñ nō est inconueniēs si deus illi opatōni cooꝑaꝫ vltimā pfectōem inducēdo. ¶ Qđ vero .vi. obiciꝫ pz q̄ nō ꝛ necitate ↄcludit. ⁊si em̄ ꝛ q̄ corpus hoīs for- 6
meꝫ ꝑius q̄ aīa creeꝫ aut ecōuerso. nō seq̄ꝫ q̄ idem hō sit ꝑ seipso. nō em̄ hō est suū corpus neqꝫ sua aīma sequiꝫ āt q̄ aliq̄ ps eius sit altera ꝑ. qđ nō est inconueniēs. nā materia tpe est ꝑior forma. materiā dico fm q̄ est in poña ad formā. nō fm q̄ actu ē p formā pfecta. sicꝫ em̄ ē siℓ cū forma. corpꝰ igiꝫ hūanū fm q̄ ē in poña ad aīam. vtpote cū nōdū hꝫ aīam ē ꝑius tpe q̄ aīa. tūc āt nō est hūanū actu sꝫ poña tm̄. cū vero ē hūanū actu q̄si p aīmā hūanā pfectū nō ē ꝑius neq posterius aīa. sꝫ simul cū ea. Neqꝫ etiā seq̄ꝫ si aīma 7
ex ꝗtute semīs nō ꝑduciꝫ. sꝫ solū corpꝰ q̄ sit ꝑfecta opatio tā dei q̄ nature. vt. vij. rō. ꝓcedebat. ꝗtute em̄ dei vtrūq̄ fit ⁊ corpus ⁊ aīa. licꝫ formatio corpis sit ab eo mediāte ꝗtute semīs naturali. aīam āt imediate ꝑducat. neqꝫ etiā seq̄ꝫ q̄ actio ꝗtute semīs sit imꝑfecta. cū ꝑficiat hꝫ ad qđ ē. ¶ Sciēdū etiā in semīe ꝗtute ↄtineri oīa illa q̄ ꝗtutē corporeā nō excedūt. sicꝫ sensū culmꝰ internodia ⁊ siℓia. ex q̄ ↄcludi nō pt q̄ id 8
hoīs qđ totā ꝗtutē corporeā excedit in semīe ꝗtute cōtineaꝫ. vt. viij. rō. ↄcludebat. ¶ Qđ āt opatōes aīe videāt ꝑficere in ꝓcessu gñatōis hūane sicut ꝑficiunt corpis ptes nō ondit aīam hūanā ⁊ corpus idē ꝓncipiū habere. sicut nona rō. ꝓcedebat. sꝫ ondit q̄ dispo 9
sitio ptiū corpis ē necessaria ad aīe opationē ¶ Qđ
em̄ .x. obiciꝫ corpus aīe cōfigurari ⁊ ob hꝰ aīam sibi 10
corpus siℓe ꝑparare. partī qđē ē verꝫ. ptī āt falsum. si em̄ ītelligaꝫ de aīa gñantis ē verꝫ qđ dr. falsuꝫ autez si intelligatur de anima generati. non enim virtute anime generati formatur corpus q̄tum ad primas ⁊ ꝑcipuas partes. sed virtute anime generātis vt supra

pbatum est. similr etiam oīnis materia siue formę cō
figurat. non tamē hec figuratio fit ex actōne genera/
ti. sed ex actione formę generātis ¶ Qō āt vndecimo
obijcit de seminis vita in pncipio cōceptionis. pz q̄dē
ex dictis nō ē viuū nisi in poña. vñ tunc aīam actu
nō hz sed virtute. in processu aūt gnationis hz ani/
mā vegetabilē t sensibilem ex virtute seminis q̄ non
manēt. sz transeūt aīa rōnali succedēte. Neq; etiaz si
formatō corpis aīam humanā pcedit. sequit q aīma
sit ppter corpus. vt duodecima rō inferebat. est eīm
aliq̄d ppter alterz dupliciter. Uno modo ppter eī operationē siue pseruationē. vel quicq̄d hmōi ē qō sequi
tur ad eē. t hmōi sunt posteriora. eo ppter qō sunt si
cut vestimēta sunt ppter hoīem t instrumēta ppter
artificē. Allio mō est aliq̄d ppter alterz. i. ppter eē eī
t sic quod est propter alterum ē prius tempore. t na
tura posterius. hoc aūt modo corpus est ppter ani/
mā. sicut etiā oīnis materia ppter formā. secus autē
cēt si ex aīa t corpe nō fieret vnū sm ee. sicut dicūt q̄
ponūt aīam nō esse corpis formā

¶ Qz nulli alij corpi nisi humano vnit substātia itel
lectualis vel forma pc

Distictō bi mēbris

Ista p° p³

QVia vero ostensuz est substantiā aliquā intellectualē vniri
corpori vt formā. s. aīam humanā. inquirendū restat vtz alicui alteri corpi aliqua substantia
intellectualis vt forma vnīat. t quidē de corporibus
celestibus q̄ sint aīata aīa intellectuali supius est ostē/
sum quid de hꝝ Aresto. senserit. t q̄ Aug. hoc sub du
bio dereliqt. vñ ptēs inq̄sitio circa corpa elementa/
ria versari dz. Qz aūt nulli corpi elemētari substan
tia intellectual' vnīat vt forma. nisi humano. euiden
ter apparet. Si eīm alteri corpi vnīat. aut vnit corpi
mixto. aut simplici. nō aūt pt vniri corpi mixto. quia
oporteret illud corpus maxime eē equal' cōplexionis
sm suū genus inter cetera corpa mixta. cū videam⁹
corpa mixta tāto nobiliores formas habere q̄nto ma
gis ad tēperamētū cōmixtionis puenīūt. t sic qō ha
bet formā nobilissimā vtpote substam itellectualē si sit
corpus mixtū. oz eē tēperatissimū. vñ etiā videm⁹ q
mollicies carnis t bonitas tactus q̄ equalitatē cople
xionis demōstrāt sunt signa boni itellectus. cōplexio
aūt maxime eqlis ē coplexio corpis hūani. oz igit si
substa itellectual' vnīat alicui corpi mixto q illud sit
eiusdē nature cū corpe hūano. forma etiā ei⁹ cēt eius/
dē nature cū aīa hūana si cēt substa itellectual'. nō igit
cēt dīna sm spēm inter illud aīal t hoīem. Silr aūt
neq; corpi simplici puta aeri aut aq̄ aut igni aut ter
re vniri pt substa itellectual' vt forma. vnūq̄dq; eīm ho
rū corpoz ē silr in toto t ptib⁹. eiusdem eīm nature t
spēi ē ps aeris t totus aer et eīm eūdē motū hz. t silr
de alijs. silib⁹ aūt motoribus silēs formę relent. si igitur
aliq̄ ps alicui⁹ dictoz corpoz sit aīata aīa itellectuali
puta aeris. totus aer t oēs ptes ei⁹ eadē rōe erūt aīa/
ta. hꝝ aūt manifeste apparet eē falsuz. nā nulla opatio
vite apparz in ptib⁹ aeris vel alioz simpliciū corpo
rū. nō igit alicui pti aeris vl' silī corpoz substa itelle
ctualis vnit vt forma. ¶ Adhuc. si alicui simpliciuz 2
corpoz vnit aliq̄ substa itellectual' vt forma. aut hab/
bit intellectū tm. aut habebit alias poñas. vtpote q̄
ptinēt ad ptē sensitiuā aut nutritiuā. sicz est in homie
si aūt hz intellectū tm. frustra vnit corpi. oīnis eīm for
ma corpis hz aliquā ppriā opationē p corpus. intel
lectus aūt nō hz aliquā opationē ad corpus ptinētez
nisi sm q̄ monet corp⁹. intelligere eīm ipm nō ē opa/
tio q̄ p organū corpis exerceat. t eadē rōne nec velle
Elemētoz etiā mot⁹ sūt a mouētib⁹ naturalib⁹. s. a ge
nerātib⁹ t nō mouēt seipa. vñ nō oz q̄ ppter eoz mo
tū sint aīata. si aūt hz substa itellectual' q̄ ponit vniri
elemēto aut pti ei⁹ alias aīe ptes cū ptes ille sint p/
tes aliq̄z organoz oportebit in corpe elemēti īueni
re diuersitatē organoz. qō repugnat simplicitati ip/
sius. non igit substa intellectual' pt vniri vt forma ali
cui elemēto aut pti ei⁹. ¶ Amplius. quāto aliquod 3
corpus ē ppinq̄us materie pme. tāto ē ignobili⁹. vt
pote magis in poña exīs t minus in actu cōplexo.
elemēta aūt ipsa sunt ppinq̄ora materie pme q̄z cor/
pora mixta cū t ipsa sint mixtoz corpoz materia p/
xima. hz igit elementoz corpa ignobiliora sm suam
speciē corpib⁹ mixtis. cum igit nobilioris corpis sit
nobilior forma. impossibile est q nobilissima forma
que est aīa intellectiua sit vnita corpib⁹ elementorū.
¶ Itē. si corpa elemētoz aut aliq̄ ptes eoz ēnt aīata 4
nobilissimis aīab⁹ q̄ sūt aīe intellectiue oporteret q
quāto aliq̄ corpa essent vicīniora elemētis essent pro
pinq̄ora ad vitā. hꝝ aūt nō apparet. sz magis ꝯriū. nā
plāte minus habent de vita q̄z aīalia. cum tū sint pro
pinq̄iores terre. t mineralia q̄ sūt adhuc ppinquiora
nihil habēt de vita. nō igit substātia intellectual' vnit
alicui elemēto vel pti eius vt forma. ¶ Adhuc. omni 5
um mouētiū corruptibiliū vita per excellētiā ꝯrieta/
tis corrūpit. nā aīalia t plāte mortificāt ab excellenti
calido t frigido. humido aut sicco. in corpib⁹ aūt ele
mētoz sūt pcipue excellentie harum contrarietatū. nō
igit est possibile q in eis sit vita. impossibile est igit
q subā intellectiua vnīat eis vt forma. ¶ Amplius. 6
elemēta t si sm totum sint incorruptibilia. tamē sin
gule partes sūt corruptibiles. vtpote ꝯrietatem habē
tes. si igit alique partes elemētoz habeāt sibi vnitas
subas cognoscētes. maxime videt q assignet eis vis
discretiua corrūptiū. q̄ quidē est sensus tactus q̄ est
discretiu⁹ calidi t frigidi t silīū ꝯrietatū. ppt qō etiā
quasi necarius ad pseruationē a corruptione oīnib⁹
aīalib⁹ inest. hūc aūt sensum impossibl' e ē inesse corpi sim
plici cū oporteat organū tactus nō habere actu ꝯrie
tates. sz poña qō ptingit solum in mixtis tempera/

tis. nō igitur ē possibile aliquas partes elementorū esse aiatas aīa cognoscitiua. ¶ Item. oīe corpus viuens aliquo modo fm aīam localr mouet. nam corpora celestia si tamē sint aiata mouētur circulariter. aialia perfecta motu pgressiuo. ostrea āt motu dilatationis z ꝯstrictionis. plāte āt motu augmenti z decremēti qui sunt aliq̄ mō fm locū. sed in elemētis nō apparet aliquis mot⁹ q̄ sit ab aīa. ꝯz solū mot⁹ naturalis. nō sunt igit corpa viuētia. Si āt dicat q̄ substātia ītellectualis z̄si nō vniat corpi elemēti aut pti eius vt forma. vnit tamē ei vt motor. Primo quidē in aere ḡ dici impossibile ē. cū em̄ pars aeris nō sit p seipam terminabilis nē potest aliq̄ pars eius determinata motū ppriū habere ppter quē sibi substātia intellectualis vniat. ¶ Preterea. si aliq̄ substātia ītellectualis vnit alicui corpi naturalr sicut motor proprio mobili. oz virtutē motiuā illius substātie limitari ad corpus mobile cui naturalr vnit. nā cuiuslibet motoris ppriꝰ virtus nō excedit in mouēdo proprium mobile. ridiculū aūt videt dicere q̄ virtus alicuius subste intellectualis nō excedat in mouendo aliquā determinatā ptem alicui⁹ elemēti. aut aliqd̄ corpus mixtū. nō videt igit dicēdū q̄ aliq̄ substātia intellectualis vniat alicui corpi elemētari naturalr vt motor. nisi sibi etiā vniat vt forma. ¶ Itē. mot⁹ corporis elemētaris pt ex alijs ꝓncipijs causari q̄z ex substātia intellectuali. superfluū igit ēet ppter hmōi motus naturalr substātias ītellectuales corpib⁹ elemēta ribꝰ vniri. Per hoc āt excludit error opinio Apuleī z quorūdā platonicoꝝ q̄ dixerūt demonia ee aīalia corpe aerea. mēte rōnabilia. aīmo passiua. tpe eterna. z quorūdā gētiliū ponētiū elemēta ee aiata. vñ z eis cultū diuinū instituebāt. Excludit etiaz opinio dicētiū āgelos z demones habere corpa naturalr sibi vnita de natura superioꝝ vel inferioꝝ elemētoꝝ.

Euasio Repr obiat triplr.

7

1.

2

3.

Error q̄rundā excludit

¶ Q̄ sunt alique substantie intellectuales corpib⁹ non vnite xci.

Ista 2° pr 1.

Ex premissis aūt ostē di pt ee aliq̄s substas intellectuales corpib⁹ penitus nō vnitas. Oīm ē em̄ sup corporibꝰ corruptis intellectus substam q̄si ppetuā remanere. z siquidē substātia ītellectus q̄ remanet sit vna oīm. sicut quidā dicūt. de necitate ꝓsequit eā esse fm suū ee a corpe sepatam. z sic habet ꝓpositū q̄ substantia ītellectualis aliq̄ sine corpe subsistat. si āt plures aīe intellectiue remaneāt corpib⁹ destructis. ꝓueniet aliq̄bꝰ substātijs ītellectualib⁹ absq̄ corpe subsistere pīertim cū oīm sit q̄ aīe nō trāseāt de corpe ad corpus. ꝓuenit āt aīabꝰ ee a corpib⁹ sepatas p accīs cū naturalr sint forme corpoꝝ. eo āt qd̄ ē p accīs oz prius ee id qd̄ ē p se. sunt igit aliq̄ sube ītellectuales aīabus fm naturā ꝓpes q̄bꝰ p se ineſt sine corpib⁹ subsistere. ¶ Amplius. oīe qd̄ ē de rone gīis oz de rone spēi ee. sunt aūt qdā q̄ sunt de rone spēi. nō aūt de rone generis. sicut rōnale est de rone homis. nō āt de ratione animalis. q̄quid aūt ē de rone speciei. nō aūt de ratione gīis. nō est necce oīibꝰ speciebꝰ gīis inee. multe em̄ spēs sunt irrationaliū aialium. substātie aūt intellectuali fm suū genus ꝓuenit q̄ sit p se subsistens cū habeat p se operationē sicut supius ē oīsum. de ratone āt rei p se subsistētis nō est q̄ alteri vniat. nō ē igitur de rone substātie ītellectualis fm suū genus q̄ sit corpi vnita. z si sit ḡ de rone alicuius ītellectualis substantie que est aīa. sunt igit aliq̄ substātie intellectuales corpib⁹ nō vnite. ¶ Adhuc. natura superior in suo infimo cōtingit naturā inferiorē in eius supmo. natura āt intellectualis est superior corpali. ꝓtingit autez eam fm aliquā partē sui que ē aīa intellectiua. oportz igit q̄ sicut corpus pfectū p aīam intellectiuā est supmū in gne corpoꝝ. ita aīa intellectiua q̄ vnit corpori sit īfima in gne substātiaꝝ intellectualiuz. sunt igit alique substātie ītellectuales nō vnite corpib⁹ superiores fm nature ordinē aīa. ¶ Itē. si est aliquid ipfectū in aliquo gne inuenit ante illud fm nature ordinem aliquid in gne illo pfectū. pfectū em̄ natura prius ē impfecto. forme aūt que sunt in materijs sunt actus impfecti. qr nō habet esse cōpletum. sunt igit aliq̄ forme q̄ sunt actus cōpleti p se subsistētes z spēm cōpletam habētes. oīis aūt forma p se subsistēs absq̄ materia ē substātia intellectual. immunitas aūt materie cōfert ee intelligibile. vt ex pmissis pz. sunt ergo aliq̄ substātie ītellectuales corpib⁹ nō vnite. oīe āt corpus materiā habet. ¶ Amplius substantia potest esse sine q̄titate. licz q̄titas sine substātia ee nō possit. suba em̄ alioꝝ genez ꝓma ē tpe rone z cognitione sed nulla substātia corporea ē sine q̄titate. pīt igitur q̄dam ee in gne substātie oīino absq̄ corpe. oēs āt nature possibiles in rez ordine inueniūt. alr em̄ esset vniuersuz impfectū. in sempiternis etiā nō differt ee z posse. sunt igit aliq̄ substantie absq̄ corpib⁹ subsistētes post primā substātiā q̄ deus est. q̄ nō est in gne vt supra oīsum ē. z supra aīam q̄ est corpi vnita

¶ Adhuc. si ex aliquibꝰ duobꝰ inuenit aliqd̄ cōposītū z alteꝝ eoꝝ inuenit p se qd̄ ē minus pfectū. z alterū qd̄ ē maius pfectū. z minus relinq̄ indigēs p se inuenit. inuenit āt aliq̄ substātia ꝓposita ex substantia intellectuali. z corpe. ut ex pmissis pz. corpus āt inuenit p se. sicut pz in oīibꝰ corpib⁹ inaīatis. multo igitur fortiꝰ inueniūt sube ītellectuales corpib⁹ nō vnite. ¶ Itē subam rei oz ee ppoꝛtionatā sue operationi. qr operatio ē actus z bonū sube operantis. ꝯz itelligere ē ppria operatio substātie ītellectualis. oz igit substātiā intellectualē talē esse q̄ ꝓtetat pdicte operationi. intelligere āt cū sit operatio p organū corporeū nō exercita nō indiget corpe nisi inq̄ntum itelligibilia sumūt a sensibilibꝰ. ḡ autem est imperfectus modus intelli

2

4

5

6

7

gendi. pfectus eñ modus itelligendi est vt intelligā tur ea q̄ sunt fm naturā suā intelligibilia. Qz āt nō intelligāt nisi ea q̄ sunt fm se intelligibilia. sz fiūt intelligibilia p itellectum. ē impfectus modus intelligēdi. si igit āte oñe impfectū oz ee pfectum aliquid in gñe illo oz q̄ āte aias humanas que itelligūt accipiendo a phātasmatibꝫ sunt alique itellectuales substātie itelligētes ea q̄ sunt fm se itelligibilia. nō accipiētes cognitōnē a sensibilibꝫ. ac p hoc oñino a corporibꝫ fm suā naturā sepate. ¶ Preterea. Aresᵗ. argumētat sic in. xi. meta. Motū ꝓtinuū regulare ⁊ q̄tū in se ē indeficiente oz ee a motore q̄ nō mouet neq; p se neq; p accñs. vt supꝫ est pbatū. plures etiā motus oz ee a pluribꝫ motoribꝫ. motus āt celi ē ꝓtinuus regularis ⁊ q̄tū in se ē indeficiēs ē. ⁊ pter pmū motuꝫ sunt multi tales motus in celo. sicut p ꝓsideratōnes astrologoꝝ pbat. oz igit ee plures motores q̄ nō moueant neq; p se neq; p accñs. nullū āt corpus mouet nisi motū. vt pbatū ē. motor āt incorporeᵘ vnitᵘ corpori mouet p accñs ad motū corpis. sicut ptz de aīa. oz igit ee plures motores q̄ neq; sint corpa neq; corporibꝫ vniti. motus āt celestes sunt ab aliq̄ intellectu vt supra pbatū ē. sunt igit plures subste itellectuales corpibꝫ nō vnite. His āt ꝓcordat sñia Diony. iiij. ca. de diui. no. dicētis de angelis q̄ sicut immateriales ⁊ incorporei itelligunt. Per hꝫ āt excludit error saducee oz q̄ dicebāt spm nō ee. ⁊ positio ātiquoꝝ naturaliū qui dicebāt oēm substātiā corpoream ee. positio etiam Origenis q̄ dixit q̄ nulla substātia post trinitatē diuinā absq; corpe pt subsistere. ⁊ oim alioꝝ ponētium omes āgelos bonos ⁊ malos habere corpa naturaliter sibi vnita.

Error excludit

¶ De multitudine subaꝝ sepataꝝ pcij

Opio Arꝛ.

Sciendum est autem q̄ Aresᵗ. pbare nitit nō solū ee aliq̄s substātias itellectuales absq; corpe. sz etiā q̄ sunt eiusdē numeri cuius sunt motᵘ ꝛephensi in celo. neq; plures neq; pauciores. pbat eñ q̄ nō sunt aliq̄ motus in celo q̄ a nobis ꝛephendi nō pñt p hꝫ q̄ ois motus q̄ ē in celo ē ꝓpter motū alicuius stelle q̄ sensibilis ē. oꝛtes eñ ꝛferūt stellas. motus āt ꝛferētis ē ꝓpter modū ꝛlati. ¶ Itē pbat q̄ nō sunt aliq̄ substantie sepate a q̄bꝫ nō pueniāt aliq̄ motus in celo. q̄ cū motus celestes ordinēt ab subas sepatas sicut ad fines. si eēnt alie sube sepate q̄ille q̄s nūerat eēnt aliq̄ motus in eas ordinati sicut in fines. alr eēnt motᵘ ifecti. vñ ex hꝫ ꝛcludit q̄ nō sunt plures sube sepate q̄ motᵘ ꝛephesi ⁊ q̄ pñt ꝛephēdi in celo pserim cū nō sint plura corpa celestia eiusdē spēi. vt sic etiā possint ee plures motᵘ nobis incogniti. ¶ Hec āt pbatō nō hꝫ necessitatē. in his eñ q̄ sunt ad finē sumit necessitas ex fine. sicut ipsemet docet in. ij. phyſicoꝝ. non āt ecōuerso. vñ si motus celestes ordināt in substantias sepatas sicut in fines. vt ipsemet dt nō pt ꝛcludi necessario numerus substātiaꝝ pdictaꝝ ex nūero motuum. ¶ Potest eñ dici q̄ sunt aliq̄ sube sepate altioris nature q̄ ille q̄ sunt pximi fines motū celestiū. sicꝫ instrumēta artificialia sunt ppter hoies q̄ p ea operātur. ⁊ nihil phibet ee alios hoies q̄ p instrumēta huiusmodi nō opant immediate. sz imperāt operātibꝫ. et iō ipe Aresᵗ. hāc rōem nō inducit q̄si necessariā. sz tanq̄ pbabilē. dt eñ. Quas substātias ⁊ pncipia imobilia rōnabile ē tot estimare. necariū āt dimittat fortioribꝫ dicere. ¶ Restat igit ostendēdū q̄ sunt multo plures sube itellectuales a corpibꝫ sepate q̄ sint motᵘ celestes. substātie eñ itellectuales fm suū genus trālcē dunt oēm naturā corporeā. oz igit accipe gradus in predictis substātijs fm elevationē eaꝝ sup corporeaꝝ naturā. sunt āt q̄dā itellectuales substātie elevate supra corporeā substantiā fm sui gñis naturā tm. q̄ tm corpibꝫ vnitē vt forme. vt ex pmissis pz. ⁊ qr ee substātiaꝝ itellectualiū fm suū genus nulla a corpe dependentiā hꝫ. vt supra pbatū ē. inuenit altior gradus dictaꝝ subaꝝ q̄ nō vnit corpibꝫ vt forme. sz tm pprij motores aliq̄ꝝ corporꝫ determiatorꝫ. sil̄r āt natura substātie itellectual nō dependet a mouēdo. cū mouere sit ꝓpr ad pncipalē eorꝫ operationē q̄ ē intelligere. erit igit ⁊ aliq̄s gradᵘ altior subaꝝ itellectualiū. q̄ nō sz pprij motores aliq̄ꝝ corporꝫ. sz superiores motoribꝫ. ¶ Amplius. sicut agēs p naturā agit p suā formā naturalē. ita agēs p itellectū agit p formā itellectᵘ. vt pz in his q̄ agūt p artē. sicut igit agēs p naturā ē proportionatū patiēti rōne sue forme naturalis. ita agens p itellectū ē ꝓportionatū patiēti ⁊ facto p formā itellectus. vt. s. hmōi sit forma itellectꝰ q̄ possit ēduci p actōem agētis i materiā recipiētē. oz igit ꝑpos motores orbiū q̄ p itellectū mouēt si i hꝫ opinionē Arꝛ. sustinere volumus tales itelligētias habere q̄les sensibiles p motᵘ orbiū ⁊ pducibiles i rebꝫ materialibꝫ sz supꝫ hmōi ꝓceptōes itelligibiles ē accipe aliq̄s vltiores. itellectᵘ eñ vltius apphēdit formas rerꝫ q̄s sit ē eaꝝ in rebꝫ. vñ videmᵘ q̄ vltior ē forma itellectᵘ speculatiui q̄ practici. ⁊ iter artes practicas vltior ē ꝓceptō artis iperātis q̄ exequētis. oz āt subaꝝ itellectualiū gradᵘ accipe fm gradū itellectualis opatiōis q̄ ē eis ꝓpria. sunt igit aliq̄ sube itellectuales supꝫ illas q̄s sūt pprij ⁊ pximi motores determiatorꝫ orbium. ¶ Ad huc. ordo vniuersi exigere videt vt id qd̄ ē in rebꝫ nobilius excedat q̄titate vel nūero ignobiliora. ignobiliora eñ videt ee ꝓpter nobiliora. vñ oz q̄ nobiliora q̄si ꝓpter se existētia multiplicēt q̄tū possibile ē ⁊ iō videmus q̄ corpa incorruptibilia. s. celestia in tm excedūt corpalia. s. elemētaria. vt q̄si hec nō habeant notabilē q̄titatē in cōpatione ad illa. sicut autē celestia corpora digniora sunt elemētaribꝫ. et incorruptibilia corruptibilibus. ita substantie intellectuales

Ratio eius solui.

Veritas oñ. s. rōis

Reprobat opio phi

Idē p. q. 50. ar. 3

oīm̄ib⁹ corp̄ib⁹ vt īmobile ⁊ īmateriale mobili ⁊ materiali. excedūt igit̄ in nūero itellectuales subē sepate oīm rez materialiū multitudinē. nō igit̄ ꝓphēdunt̄ numero celestiū motuū ¶ Itē. spēs rez materialium nō multiplicāt̄ ꝑ materiā sed ꝑ formā. forme āt q̄ st̄ extra materiā hnt eē ꝛpletius ⁊ vīus q̄z forme q̄ st̄ in materia. nā forme in materia recipiūt̄ fm materie capacitatē. nō vident̄ igit̄ eē minoris multitudinis forme q̄ sunt extra materiā q̄s dicim⁹ subas sepatas q̄z sunt spēs materialiū rez. Nō āt ꝓpter h̄ dicimus q̄ subē sepate sint spēs ist̄oz sensibiliū sicut platonici senserūt. cū eīm nō possint ad p̄dictaz subaz noticiam puenire nisi ex sensibilib⁹. ap̄posuerūt istas substātias eē eiusdē spēi cū istis vel magis spēs ist̄az. sicut si aliq̄s nō videret solē ⁊ lunā ⁊ alia astra ⁊ audiret eē quedā corp̄a īcorruptibilia nomīaret ea noīb⁹ ist̄oz corp̄oz corruptibiliū extimās ea eē eiusdē spēi cū istis. qđ nō eēt possibile. Silr āt ipossibile est subas īmateriales eē eiusdē spēi cum materialib⁹ vel spēs ip̄az cū materia sit dē rōne spēi hoz sensibilium licz nō hec materia q̄ ē ꝓpriū ꝓncipiū indiuidui. siclz dē rōne spēi hoīs sunt carnes ⁊ ossa. nō āt he carnes ⁊ hec ossa q̄ sunt principia sortis ⁊ platonis. Sic igit̄ nō dicim⁹ subas sepatas eē spēs ist̄oz sensibiliū. sed esse alias spēs nobiliores istis. q̄to puz ē nobili⁹ permixto. ⁊ tūc illas subas eē plures oz istis spēb⁹ rerū materialiū. ¶ Adhuc. magis est aliq̄d multiplicabile fm suū eē intelligibile q̄z fm suū eē materiale. multa eīm intellectu capim⁹ q̄ in materia eē non p̄nt. ex q̄ cōtingit q⁹ cuilibet recte linee finite p̄t mathematice fieri additō. nō āt naturalr. raritas etiā corp̄oz velocitas motuū ⁊ diuersitas figuraz in ꝛinituz augeri cōphēdit̄ fm intellectū. q̄uis sit ipossibile in natura sic eē. subē āt sepate sunt in esse itelligibili fm suā naturā. maioz igit̄ multiplicitas in eis ē possibilis q̄z in rebꝫ materialib⁹ fm ꝓprietatē ⁊ rōem p̄nsatam gn̄is vtriusq̄z. in perpetuis āt nō differt esse ⁊ posse. excedit igit̄ multitudo subaz sepataz multitudinē materialiū corp̄oz. ¶ Dis āt attestat̄ sacra scriptura. dr eīm Dani. vij. Milia miliū mini. ei ⁊ decī. cēte. mi. assist. ei. ⁊ Diony. xiij. ca. cel. hierar. dt q⁹ nūerus illaz subaꝝ excedit oēm materialē multitudinē. Per hoc āt excludit̄ error dicentiū subas sepatas fm numez motuū celestiū aut fm nūez sphеraz celestiuz eē. ⁊ error Rabimoysi q̄ dixit nūez āgeloz q̄ in scriptura ponitur nō esse nūez sepataz substātiaz. sed virtutum in istis inferioribꝫ. sicut si vis ꝛcupiscibilis dicat̄ spūs cōcupiscentie. ⁊ sic de alijs.

Error excluditur

Idē p⁹ q. q. 10. ar. 4. Idē i. 2. dis. 3. ar. 4. Idē in. q. de spiri. creatu ris. q. 8 Ista 2° p². j.

¶ Dis in substātijs separatis non sunt multe vnius speciei xciij.

Ex his autē q̄ de istis substātijs p̄missa sunt oīdi p̄t q⁹ non sunt plures subē sepate vnius spēi. Dīsum eīm supra q⁹ subē sepate sunt q̄dā q̄dditates subsistentes. spēs āt rei ē quā signat̄ dfinitio q̄ ē signū q̄ddditatis rei. vñ q̄dditates subsistentes sunt spēs subsistentes. plures q̄ subē sepate esse nō possunt nisi sint plures species. ¶ Adhuc. q̄cūq̄z sunt idē specie. dr̄na aūt nūero hnt materiā. dr̄na āt q̄ ex forma ꝓcedit induc it diuersitatē spēi. q̄ āt ex materia inducit diuersitatem fm nūez. subē āt sepate nō hnt oīno materiā. neq̄z q̄ sit pars eaz neq̄z cui vniāt̄ vt forme. impossibile ē igit̄ q⁹ sint plures vnius spēi. ¶ Amplius. adhuc sunt plura idiuidua in vna specie in reb⁹ corruptibilib⁹ vt natura spēi. q̄ nō p̄t ꝓpetue conseruari in vno idiuiduo ꝓseruet̄ in pluribꝫ. vñ etiaz in corp̄ib⁹ incorruptibilib⁹ nō est nisi vnū idiuiduū in vna specie. subē āt sepate natura p̄t ꝓseruari in vno indiuiduo eo q⁹ sunt icorruptibiles. vt supꝫ oīsum ē. nō igit̄ oz esse plura indiuidua in illis substātijs eiusdez spēi ¶ Itē. id qđ est spēi in vnoq̄q̄z dignius ē eo qđ ē indiuiduatōnis ꝓncipiū p̄ter rōem spēi exīs. multiplicatio igit̄ specieꝫ plus addit nobilitatis ⁊ pfectōnis vniuerso q̄z multiplicatō indiuiduoz in vna specie. pfectio āt vniuersi maxie ꝛsistit i substātijs sepatis. magis igit̄ ꝛpetit ad pfectionē vniūsi q⁹ sint plures fm spēm diuerse q̄z q⁹ sint multe fm numez i eadē specie. ¶ Preterea. subē sepate sunt pfectiores q̄z corp̄a celestia. sz in corp̄ib⁹ celestib⁹ ꝓpter eoz pfectōnem nō inuenit̄ nisi vnū indiuiduū vnius spēi. tum qz vnūq̄dq̄z eoz ꝛstat ex tota materia sue spēi. tū qa in vno idiuiduo est pfecte ꝙtus spēi ad ꝛplendū illud in vniuerso ad qđ sua spēs ordinat̄. sicut ꝑcipue p̄z in solez luna. multo igit̄ magis in substātijs sepatis nō inuenit̄ nisi vnū idiuiduū in vna specie.

Idē 2° sēp. dis. 3. ar. 6 Ista 2° p̄. j.

1

2

3

4

5

¶ Dꝫ subа sepata ⁊ aīa nō sunt vnius spēi. xciij

Ex his āt ulteri⁹ ostēditur q⁹ aīa nō est eiusdē spēi cū substātijs sepatis. maioz eīm ē dr̄na aīe humane a subа sepata q̄z vnius subē sepate ab alia. sz substātie sepate oīes adinuicē specie differūt. vt oīsiz est multo igit̄ magis subа sepata ab aīa ¶ Ampli⁹. vna quez res hz ꝓpriū eē fm rōem sue spēi. q̄z eīm est diuersa rō essendi hoz est diuersa spēs. esse āt aīme hūane ⁊ subē sepate nō est vnius rōnis. nā in esse substātie sepate nō p̄t cōicare corpus. sicut p̄t cōicare in esse aīe humane q̄ fm eē vnit̄ corp̄i vt forma materie. aīa igit̄ humana differt specie a substātijs sepatis. ¶ Adhuc. qđ hz fm seipm spēm nō p̄t eē eiusdē spēi cū eo qđ nō hz fm se spēm. sz ē ps spēi. subа āt sepata hz p seipam spēm. aīa āt nō. sz est ps spēi humane. ipossibile est igit̄ q⁹ aīa sit eiusdē spēi cū substātijs sepatis. nisi forte hō esset eiusdē spēi cū illis. qđ pz eē ipossibile. ¶ Preterea. ex ꝓpria opatione rei ꝑcipit̄ spēs ei⁹. opatio eīm dēmōstrat virtutē q̄ indicat ēntiā. ꝓpria

1

2

3

4

aũt opatio sube sepate ⁊ aie intellectiue ẽ itelligere ẽ aut oino ali⁹ mod⁹ itelligẽdi sube sepate ⁊ aie. naz aĩa itelligit a fantasmatibꝫ accipiẽdo. nõ ãt suba sepata cũ nõ habeat orgãa corporea in qbꝫ oz ẽ fantasmata. nõ sunt igit aĩa humana ⁊ substãtia separata vnius speciei

¶Quo accipiat gen⁹ ⁊ spẽs ĩ sbstãtijs sepatꝫ lxxxv

Jõ p. q. 50. a. 2. ad p

OPortet aũt cõsiderare fm qd diuersificat spẽs in substãtijs separatis Jn rebꝫ eĩ materialibꝫ q sunt diuersaz spẽz vni⁹ gẽis exites. rõ gẽis ex pncipio materiali sumit dr̃a spẽi a pncipio formali. natura eĩ sensitiua ex q sumit rõ aial ẽ materiale in hoĩe respectu nature itellectiue ex q sumit dr̃a specifica hõis. scz rõnale. si igit sube sepate nõ sꝫ ex materia ⁊ forma ꝯposite. vt ex pmissis pz nõ apparet fm qd ĩ eis gen⁹ ⁊ dr̃a specifica accipi possit. scire igit oz q diuerse rez spẽs gradatim naturam entis possidet. statim eĩ in pma entis diuisione inuenit. hꝫ qdẽ pfectũ scz ens p se ⁊ eis actu. aliud ẽ imperfectum. s. ens in alio ⁊ ens in potẽtia. ⁊ eodẽ mõ discurrẽti p singula apparet vnã spẽm supi aliã aliquẽ gradũ pfectionis adijcere. sicut aialia sup plãtas. ⁊ aialia pgressiua sup aialia immobilia. in coloribꝫ etiã vna spẽs alia pfectior inuenit fm q ẽ alleduini ppinq̃or. ppter qd Aresto. in. viij. metaphi. dt q distinctões rez sꝫ sicut nũeri in q̃ vnitas subtracta vel addita spẽm numeri variat. p quẽ modũ in dfinitõibꝫ si vna dr̃a subtrahat vel addat diuersa spẽs inuenit. rõ igit determinate spẽi ꝯsistit in hꝫ q natura cõis in determinato gradu entis collocat ⁊ qz in rebꝫ ex materia ⁊ forma cõpositis forma ẽ q̃si termin⁹. id ãt qd terminat p eã ẽ materia vel materiale. oz q rõ gẽis sumat ex materiali. dr̃a ẽ specifica ex formali. ⁊ iõ ex dr̃a ⁊ genere fit vnũ sicut ex materia ⁊ forma. ⁊ sicut vna ⁊ eadẽ ẽ natura q̃ ex materia ⁊ forma ꝯsistit. ita dr̃a nõ addit extraneã quãdã naturã sup gen⁹ sꝫ ẽ qdã determinatio ipsi⁹ nature gẽis. vt si gen⁹ accipiat aial pdes habẽs. dr̃a ei⁹ ẽ duos pdes hns. quã qdẽ dr̃az nihil extraneũ sup gen⁹ addere manifestũ ẽ. vñ pz q accidit generi ⁊ dine q determinatio qdã qua dr̃a importat ex alio pncipio causet q̃s natura gẽis ex hꝫ q natura qua signat dfinitõ ẽ ꝯposita ex materia ⁊ forma sicut ex terminãte ⁊ terminato. si igit aliq̃ natura ẽ simplex ipa qdẽ p seipam erit termiata nec oportebit q habeat duas ptes q̃z vna sit terminãs. ⁊ alia terminata. ex ipa igit rõne nature sumet rõ gẽis. ex terminatõe ãt ei⁹ fm q ẽ in tali gradu entiũ sumet eius dr̃a specifica Ex q etiã pz q si aliq̃ natura nõ ẽ terminata sꝫ infinita in se sic supi ostensum ẽ de natura dina. nõ ẽ in ea accipe neq̃ gen⁹ neq̃ spẽm. qd ẽ ꝯsonũ hijs q supi de deo ostendim⁹ Pz etiã ex pmissis q cũ diuerse spẽs in substãtijs sepatis accipiãt fm q diuersos grad⁹ sortiũt. in vna ãt spẽ nõ sꝫ plura idiuidua q nõ sꝫ in substãtijs sepatis due eĩsles fm ordinẽ sꝫ vna naturaliter ẽ altera supior. vñ Job. xxxviij. dicit. Nũqd nosti ordinẽ celi. ⁊ Diony. dt. x. c. cele. ierar. q sic in tota angelor multitudine ẽ ierarchia suprema media ⁊ ifima. ita in q̃libet ierarchia ẽ ordo supmus medi⁹ ⁊ infim⁹ ⁊ in q̃libet ordie supmi medij ⁊ ifimi. opi⁹ origenis excludit

Per hꝫ ãt excludit Origenis positio q dixit a pncipio oĩs subas spũales eĩsles creatas fuisse. inter qs etiã aias ꝯuenerat. diuersitates ãt q in hmõi sbstãtijs inuenit q qdã ẽ vnita corpi qdã nõ vnita. ⁊ qdã altior. qdã ⁊o inferior. puenit ex dr̃a meritor. ostenditur ãt hãc dr̃am gradũ naturalẽ eĩ. ⁊ q aia nõ est eiusdẽ spẽi cũ substãtijs sepatis. nec ipe sube sepate ad inuicẽ. nec etiã fm ordinẽ nature equales

¶Qꝫ sube sepate nõ accipiũt cognitõem ex sensibilibus lxxxvi

Jõ. b. tho. j p. q. 55. ar. 2 Jsta 2ª ꝑ

EX pmissis ostẽdi pt q sube sepate nõ accipiũt itellectiuã cognitõem ex rebꝫ sensibilibꝫ. Sẽsibilia eĩ fm suã naturã nata sꝫ apphẽdi p sensũ sic intelligibilia p itellectũ. oĩs igit suba cognoscitiua ex sensibilibꝫ cognitõem accipiẽs hꝫ cognitõem sensitiuã ⁊ p ẽns hꝫ corp⁹ naturaliter vnitũ. cũ cognitio sensitiua sine organo corporeo eĩ nõ possit. sube ãt sepate nõ hnt corpora naturaliter sibi vnita. vt supern⁹ ẽ onsum. nõ igit intellectiuã cognitõem ex rebꝫ sensibilibꝫ sumũt ¶Amplio. altioris ꝛdutis oz eĩ altio⁹ obiectũ. ꝛdus ãt intellectiua sube sepate ẽ altior q̃z vis itellectiua aie hũane. cũ itellect⁹ aie hũane sit ifim⁹ in ordine itellectuũ. vt ex pmissis habet. itellect⁹ aũt hũane aie obiectũ ẽ fantasma. vt supꝫ dictũ ẽ qd ẽ supern⁹ in ordine obiectorꝫ q̃s res sensibilis extra aiam exĩs sic ex ordine ꝛdutũ cognoscitiuaꝝ apparet. obiectũ igit sube sepate non pt eĩ res exĩs extra aiam. vt ab ea imediate accipiat cognitõem. neq̃z fantasma. relinq̃t igit q obiectũ itellect⁹ sube sepate sit aliqd alt⁹ fantasmate. nihil ãt ẽ alt⁹ fantasmate in ordine obiectorꝫ cognoscibiliuꝫ nisi id qd ẽ itelligibile actu. sube igit sepate nõ accipiũt cognitõez itellectiuã a sensibilibꝫ sꝫ itelligũt ea q̃ sunt p seipa itelligibilia ¶Adhuc. fm ordinẽ intellectuũ ẽ ordo intelligibiliũ. sz ea q̃ sunt fm seipa itelligibilia sunt supiora in ordine intelligibiliũ. hꝫ q̃ nõ sꝫ itelligibilia nisi qz nos facim⁹ ea itelligibilia. huiusmodi ãt oz eĩ oĩa itelligibilia a sensibilibꝫ accepta. nã sensibilia nõ sꝫ fm se itelligibilia. hmõi aũt intelligibilia sunt q̃ intelligit itellect⁹ nr̃. intellectus igit sube sepate cũ sit supior intellectu nr̃o nõ intelligit itelligibilia a sensibilibꝫ accepta sz q̃ sꝫ fm se itelligibilia actu ¶Amplio. mod⁹ opatõis ppie alicuius rei ꝓportionatur mẽsurat mõ sube ⁊ nature ipsius. 4

suba aūt separata ē intellect⁹ p se exīs nō in corpōre
aliq̄. operatio igit̄ intellectual' ei⁹ erit intelligibiliū q̄
nō sunt fūdata in aliq̄ corpe. oīa aūt intelligibilia a
sensibilib⁹ accepta sunt in aliq̄b⁹ corpib⁹ aliqlit̄ fun
data sic̄ intelligibilia nr̄a in fantasmatib⁹ q̄ st̄z in or
ganis corporeis. suba igit̄ separate nō accipiūt cogni
5 tōem ex sensibilib⁹ ¶ Adhuc. sic̄ materia ꝑma est infi
mū in ordine rer̄ sensibiliū ⁊ p hoc̄ ē in potētia tm̄ ad
oēs formas sensibiles. ita intellect⁹ possibil' infim⁹ in
ordine intelligibiliū exīs ē in potētia ad oīa intelligi
bilia. vt ex ꝑmissis pz. st̄z ea q̄ st̄z in ordine sensibiliū
sup̄ materiā ꝑmā hnt in actu suā formā p quā cōsti
tuunt̄ in eē sensibili. suba igit̄ separate q̄ sunt in ordine
intelligibiliū sup̄ intellectū possibilē hūanū st̄z actu in
eē intelligibili. intellect⁹ em̄ accipiēs cognitōem a sensi
bilib⁹ nō ē actu in eē intelligibili st̄z in potētia. suba igi
6 tur separata nō accipit cognitōem a sensibilib⁹. ¶ Ad
huc. pfectio nature superioris nō dependet a natura īfe
rioꝛi. pfectio aūt suba separate cū sit intellectual' ē in intelli
gēdo. earꝫ igit̄ intelligere nō dependet a reb⁹ sensibili/
Correla. ꝑ. bus sic q̄ ab eis cognitōez accipiat ¶ Ptz aūt ex hoc̄ q̄
in substātijs separatis nō ē intellect⁹ agēs ⁊ possibil' nisi
forte equoce. intellect⁹ em̄ possibil' ⁊ agēs in aīa intelle/
ctiua inueniūt̄ ꝓpter hoc̄ q̄ accipit cognitōem intellectiu
ā a sensibilib⁹. nā intellect⁹ agēs ē q̄ facit spēs a sensi
bilib⁹ acceptas eē intelligibiles actu. intellect⁹ aūt possi
bil' ē in potētia ad oēs formas sensibiliū cognoscen/
das. cū igit̄ sube separate nō accipiāt cognitōem a sen
sibilib⁹ nō ē in eis intellect⁹ agēs ⁊ possibil'. vñ ⁊ Are/
2. sto. in. iij. de aīa intellectū possibilē ⁊ agētē inducēs du
cit eos in aīa optere ponī ¶ Itē. manifestū ē in eisdē
q̄ local' distātia cognitiōem aīe separate impedire nō ꝑt.
local' em̄ distātia p se ꝓpriū ad sensuz. nō aūt ad intelle/
ctū nisi per accns in quātū a sensu accipit. nā sensibilia
fm̄ determinatā distātiā mouēt sensum. intelligibilia
aūt actu fm̄ q̄ mouēt intellectū nō st̄z in loco cū sint a
materia corpali separata. cū igit̄ suba separate nō accipi/
ant intellectiuā cognitōem a sensibilib⁹. in earꝫ cogni/
tōem distātia local' nihil operat ¶ Palā ē etiā q̄ intel
3. lectuali opatōi earꝫ nō admiscet̄ tpus. sicut em̄ intelli/
gibilia actu st̄z absq̄z loco. ita etiā sunt absq̄z tpe. nā
tpus ꝓseq̄t motū localē. vñ nō mēsurat nisi ea q̄ aliq̄li
ter sunt in loco ⁊ iō intelligere suba separate ē sup̄ tpus.
opatōi aūt intellectuali nr̄e adiacet tpus ex eo q̄ a fan
tasmatib⁹ cognitōem accipim⁹ q̄ determinatū re/pi
ciūt tpus. ⁊ inde ē q̄ in ꝓpōne ⁊ diuisione sp nr̄ intelle/
ct⁹ adiūgit tpus ꝓteritū vel futurū. nō aūt intelligēdo qđ
q̄d ē. intelligit em̄ qđ q̄d ē abstrahēdo intelligibilia a
sensibiliū ꝓditōib⁹. vñ fm̄ illā opinionē neq̄z sub tē
pore neq̄z sub aliq̄ ꝓditōne sensibiliū rer̄ intelligibile
ꝓphēdit. ꝓponit aūt aut diuidit applicādo intelligibi
lia ꝑus abstracta ad res ⁊ in hac applicatōe necesse ē
cointelligi tempus

Q̄ intellect⁹ suba separate sp intelligit actu Lxxxxvij.

Jsta 2° p⁹.

Ex hoc autem appa
ret q̄ intellect⁹ suba separate ē sp intelligēs ac/
tu. Qđ em̄ ē q̄nq̄z in actu q̄nq̄z in potentia
mēsurat̄ tpe. intellect⁹ aūt suba separate ē sup̄ tpus. vt p/
batū ē. nō ē igit̄ q̄nq̄z intelligēs actu ⁊ q̄nq̄z nō. ¶ Itē 2
oīa suba viuēs hz aliquā operatōnem vite in actu ex
sua natura q̄ inest̄ ei sp. hz alie q̄nq̄z insunt ei in poten
tia sic̄ aīalia sp nutriūt̄ hz nō sp sentiāt. suba aūt separate
sunt suba viuētes. vt ex ꝑmissis ꝓz. nec hnt aliā opa
tionē vite nisi intelligere. oz igit̄ q̄ ex sua natura sint 3
intelligētes actu sp ¶ Itē. suba separate mouēt̄ p intelle
ctū corpa celestia fm̄ phoz doctrinā. mot⁹ aūt corpo
rū celestiū ē sp ꝓtinu⁹. intelligere igit̄ subaz separataz
ē ꝓtinuū ⁊ sp. hoc̄ aūt idē seq̄t̄ sic nō ponāt̄ mouētes cor
pora celestia cū sint altiores corporib⁹ celestib⁹. vñ si
ꝑpria opatio corpis celestis q̄ ē mot⁹ ipsi⁹ ē ꝓtinua
multo magis ꝑpria opatio subaz separataz q̄ ē intel
ligere. ¶ Amplius. oē qđ q̄nq̄z operat̄ ⁊ q̄nq̄z nō opat 4
mouet̄ p seipm̄ p accns. vñ ⁊ hoc̄ q̄ nos q̄nq̄z intelligim⁹
q̄nq̄z nō puenit ex alteratōe q̄ ē circa ptē sensibilem
vt dr̄ in. viij. phicoꝛ. st̄z suba separata nō mouet̄ p se qz
nō st̄z corpa. neq̄z mouet̄ p accns qz nō st̄z vnite corpo/
ribus. igit̄ opatio ꝑpria q̄ est̄ intelligere. ē in eis ꝓtinua ⁊ nō intersciā.

¶ Quō vna suba separata intelligit aliā Lxxxxviij.

Jō ꝑ ꝑt. q
Jō. ar. 2.

Sj autem substātie
separate intelligūt ea q̄ st̄z p se intelligibilia. vt
onstrum ē. p se aūt intelligibilia st̄z suba sepa/
rata. vnumitas em̄ a materia facit aliq̄d eē p se intelligi
bile. vt ex superioribus ꝓz. seq̄t̄ q̄ suba separate intelligāt sic
ut ꝑa obiecta subas separatas. vnaq̄q igit̄ ⁊ seipaz
⁊ alias cognoscet. seipam q̄dē vnaq̄q earꝫ aliter cognos
cit q̄z intellect⁹ possibil' seipm̄. intellect⁹ em̄ possibil' est
vt potētia exīs in eē intelligibili. fit aūt actu p spēm in
telligibilē sic̄ materia ꝑma fit actu in eē sensibili per
formā naturalē. nihil aūt cognoscit fm̄ q̄ ē potētia tm̄.
st̄z fm̄ q̄ ē actu. vñ ⁊ forma ē ꝓncipiū cognitōis rei. q̄
p eā fit actu. silr̄ aūt potētia cognoscitiua fit actu co/
gnoscēs p spēm aliquā. intellect⁹ igit̄ possibil' nr̄ nō co
gnoscit seipm̄ nisi p spēm intelligibilē q̄ fit actu in eā
intelligibili. ⁊ ꝓpt̄ hoc̄ dr̄ Aresto. in. iij. de aīa q̄ est̄ co/
gnoscibil' sic̄ ⁊ alia. i. p spēs a fātasmatib⁹ acceptas
sic̄ p formas ꝑas. suba aūt separate st̄z fm̄ suā naturā.
vt actu entes in eē intelligibili. vñ vnaq̄q earꝫ seipaz
p suā eētiā cognoscit nō p aliquā spēm alterius rei
cū aūt oīs cognitio sit fm̄ q̄ in cognoscēte ē similitudo
cogniti. vna aūt subaz separataz fit silis alteri fm̄ cōez
naturā gnis. dr̄nt aūt eē ab unicē fm̄ spēm. vt ex ꝑmis
sis apparet. videt̄ seq̄ q̄ vna earꝫ aliā nō cognoscat
q̄ztū ad ꝑpriā rōem spēi. st̄z solū q̄ztū ad cōem gnis
rōem. Dicūt ḡ q̄dā q̄ vna subaz separataz ē cā effe/

opi⁹ q̄nd⁹

rtiua alteri⁹. in q̄libet ãt cã effectiua oz eẽ sil̃itudinẽ sui effect⁹. ꝛ sil̃ in q̄libet effectu oz eẽ sil̃itudinẽ sue cãe. eo q̄ vnūqd̄q̄ agens agit sibi sil̃e. sic igit̄ in superiori subaz sepataz ẽ sil̃itudo iferioris sic in cã ẽ sil̃itudo effectus. in iferiori aut̄ ẽ sil̃itudo superioris est. sicut in effectu est similitudo siue causę. in causis aut̄ nō vniuocis sil̃itudo effect⁹ ẽ in cã eminẽti⁹. cãe ãt sil̃itudo in effectu iferiori mō. tales ãt cãs oz eẽ subas sepatas supiores respectu iferioꝝ cū nō sint vn⁹ spẽi in diuersis gradib⁹ ꝟstitute. cognoscit igit̄ suba separata iferior supiorẽ sm modū subę cognoscentis nō sm modū subę cognite. sz iferiori mō. supior aut̄ inferiorẽ eminẽtiori mō. ꝛ h̄ ẽ qđ dr in li. de causis dr q̄ intelligẽtia scit qđ ẽ sub se. ꝛ qđ ẽ sup̄ se p modū sue subę. q̄ alia ẽ cã alteri⁹. sz cū supius sit oñsuz q̄ subę sepate ītellectuales nō sīt ꝓposite ex materia ꝛ forma nō p̄nt causari nisi p modū creatōis. creare ãt solius dei ẽ. vt sup̄ oñsum ẽ. nō poterit igit̄ vna subaz sepataz eẽ alteri⁹ cã. ¶ Prete. oñsum ẽ q̄ ꝑncipales partes vniuersi oẽs sīt a deo ĩmediate create. nō ẽ igitur vna eaz ab alia. vnaq̄q̄ ãt subaz sepataz ẽ de ꝑncipalib⁹ ptib⁹ vniuersi. multo ampli⁹ q̄z sol vel luna cū vnaq̄q̄ eaz habeat ꝓpriã spẽm ꝛ nobiliorẽ q̄z que uis spẽs corporaliū rez. nō igit̄ vna eaz causatur ab alia sz oẽs ĩmediate a deo sic igit̄ sm p̄dicta quelibet subaz sepataz cognoscit deū naturali cognitiõe sm modū sue subę p quã sil̃es sunt deo sic cãe. de⁹ aut̄ cognoscit eas sic̃ ꝓpria cã eaz oĩm in se sil̃itudinẽ h̄ns nō aut̄ h̄ mō vna subaz sepataz poterit cognoscere alią cū vna nō sit cã alteri⁹. Cõsiderãdū ẽ igit̄ q̄ cū nulla hm̄oi subaz sm suã essentiã sit sufficiẽs ꝑncipium cognitõis oĩm aliaz rez. vnicuiq̄ eĩ eaz sup̄ ꝓpriã subam oz supaddere quasdã ītelligibiles sil̃itudines p q̄s q̄libet eaz alia in ꝓpria natura cognoscere possit. Hoc ãt sic manifestū ẽ p̄t. ẽ eĩ ꝓpriũ obiectū intellect⁹ ens ītelligibile qđ̄ qđem ꝓpẽdit oẽs dr̃as ꝛ spẽs entis possibiles. q̄cq̄d eĩ ẽ p̄t. ītelligi p̄t. cū ãt oĩs cognitio fiat p modū sil̃itudinis nō p̄t totaliter suū obiectū intellect⁹ cognoscere nisi h̄eat in se sil̃itudinẽ toti⁹ entis ꝛ oĩm dr̃az ei⁹. talis aut̄ sil̃itudo toti⁹ entis ẽ nō p̄t nisi natura infinita q̄ nō determinat ad aliquã spẽm vel gen⁹ entis sz ẽ vl̃e ꝑncipiũ ꝛ ꝟtus actiua toti⁹ entis q̄lis ẽ sola natura diuina. vt in ꝑmo oñsuz ẽ. oĩs ãt alia natura cū sit terminata ad aliqđ gen⁹ ꝛ spẽm entis nō p̄t esse vl̃is sil̃itudo toti⁹ entis. relinq̄t igit̄ q̄ sol⁹ de⁹ p suã essentiã oĩa cognoscat. q̄libet aut̄ suba separata p̄r suã naturã cognoscit p̄fecta cognitõe suã spẽm tm̃. intellect⁹ aut̄ possibil' nequaq̄z. sz p spẽm ītelligibilẽ. sic sup̄ dictū ẽ. Ex h̄ aut̄ q̄ suba aliq̄ est ītellectual'. cõ ꝓpẽsiua ẽ toti⁹ entis. vñ cū suba separata p suã naturã nō fiat actu ꝓpẽdẽs totū ens ipa in sua suba ꝓsiderata ẽ q̄si potẽtia ad sil̃itudines ītelligibiles q̄bus totū ens cognoscit. ꝛ ille sil̃itudines erūt act⁹ ei⁹ inq̄tũ ẽ ĩtellectual'. Nō ãt ẽ possibile quin iste sil̃itudines sint plures. q̄ria oñsum ẽ q̄ totius entis vl̃is p̄fecta sil̃itudo eẽ nō p̄t nisi ifinita. sic̃ aũt natura subę separate nō ẽ ifinita sz terminata. ita sil̃itudo ītelligibil' in ea exĩs nō p̄t eẽ infinita sz terminata ad aliquam spẽm vel gen⁹ entis. vñ ad cõpẽsationẽ toti⁹ entis req̄runt plures hm̄oi sil̃itudines. q̄to ãt aliq̄ suba separata ẽ supior tãto ei⁹ natura ẽ diuine nature sil̃ior. ꝛ iõ est min⁹ ꝓtracta vtpote ꝑpinq̄us accedẽs ad ens vl̃e p̄fectū ꝛ bonū. ꝛ ꝑpter h̄ vniuersaliorẽ boni ꝛ entis ptic̃ipatõem h̄ns ꝛ iõ sil̃itudines ītelligibiles in suba superiori exĩtes sunt min⁹ multiplicate ꝛ magis vl̃es. ꝛ h̄ ẽ qđ Dio. xij. ca. cele. ierar. dr q̄ angeli superiores h̄nt scĩam magis vl̃em. ꝛ in lib. de causis dr q̄ ītelligẽtie supiores h̄nt formas magis vl̃es. summū aũt h̄m̃oi vl̃itatis ẽ in deo q̄ p vnū. s. p essentiam suã oĩa cognoscit. infimū aũt in ītellectu h̄uano q̄ ad vnūqd̄q̄ ītelligibile indiget spẽ ītelligibili p̄pria ꝛ ei coẽqta. non ẽ igit̄ p formas vniuersaliores apud subas supiores ĩpfectior cognitio sic̃ apud nos. p sil̃itudinẽ eĩ aĩal' p quam cognoscim⁹ aliq̄d in gne tm̃ ĩpfectiorẽ cognitõem h̄emus. q̄z p sil̃itudinẽ h̄oĩs p quã cognoscim⁹ spẽm ꝓpriã. cognoscere eĩ aliq̄d sm gen⁹ tm̃ ẽ cognoscere ipfecte ꝛ q̄si in potẽtia. cog̃scere ãt in spẽ ẽ cognoscere p̄fecte ꝛ in actu. ītellect⁹ aũt nr̃ q̄z ifimũ gradũ tenet in substãtijs intellectualib⁹ adeo ꝑticulatas sil̃itudines req̄rit q̄ vnicuiq̄ cog̃scibili ꝑpo oz rĩdere ꝓpriã sil̃itudinẽ in ipo. vñ p sil̃itudinẽ aĩal' nō cognoscit rõnale ꝛ p ꝓs nec hoĩem nisi sm q̄d. sil̃itudo ãt ītelligibil' q̄ ẽ in suba separata ẽ vl̃ioris ꝟtutis ad plura repr̃anda sufficiẽs. ꝛ iõ nō facit ipfectiorẽ cognitõem sz perfectiorẽ. ẽ eĩ vl̃is ꝟtute ad modū forme agẽtis in cã vl̃i. q̄ q̄to fuerit vl̃ior tãto ad plura se extẽdit ꝛ effi/cati⁹ ꝑducit. p sil̃itudinẽ igit̄ vnã cognoscit ꝛ aĩal ꝛ dr̃as aĩal'. aut etiã vl̃iori mō ꝓtractiori sm ordinẽ subaz p̄dictaz. exẽpla igit̄ h̃ui⁹. vt dictū ẽ in duob⁹ extremis accipere possum⁹. s. in ītellectu diuino ꝛ hu/mano. de⁹ eĩ p vnū qđ ẽ suã ẽntia cognoscit oĩa. hõ ãt ad diuersa cognoscẽda diuersas sil̃itudines req̄rit. q̄n etiã q̄to altioris fuerit ītellect⁹ tãto ex paucioribus plura cognoscere p̄t. vñ h̄is q̄ sūt tardi ītellectus oz exẽpla ꝑticularia adducere ad cognitiõez de rebus sumẽdã. cū ãt suba separata in suã naturã ꝓsiderata sit in potẽtia ad sil̃itudines q̄b⁹ totū ens cognoscat. nō ẽ estimãdū q̄ sit denudata ab oĩb⁹ hm̄oi sil̃itudinib⁹. hec eĩ ẽ di' pō intellect⁹ possibil' añq̄z ītelligat. vt dr in. iij de aĩa. neq̄z ẽ etiã estimãdū q̄ aliq̄s eaz habeat in actu ꝛ alias in potẽtia tm̃. sic̃ materia ꝑma in corpib⁹ iferioribus h̄z vnã formã in actu ꝛ alias in potẽtia. ꝛ sic ītellect⁹ possibil' nr̃ cū iã sum⁹ sciẽtes ẽ actu sm aliq̄ ītelligibilia. sm alia vo in potẽtia. cū eĩ ille subę separate nō moueãt neq̄z per se neq̄z per accidẽs. vt oñsum ẽ. oẽ qđ ẽ in eis in potẽtia oz esse in

Jō p⁹ pt⁹. q 55. ar. 3.

actu. alias exirēt de potētia in actū. & sic moueret per se vel p accīs. ē igit in eis potētia & actꝰ q̄ztū ad esse intelligibile sic in corporibꝫ celestibꝫ q̄ztū ad eē naturale. materia eīm corpis celestis ita pficit p suam formā q̄ nō remanet in potētia ad aliq̄s formas. & sil'r intellectꝰ sube sepate totaliter pficit p formas itelligibiles q̄ztū ad cognitōem naturalē. itellectꝰ āt possibil' nr̄. pportionaliter se hz corpibꝫ corruptibilibꝫ q̄bz vnit vt forma. sic eīm fit actu hīns q̄sdā formas itelligibiles q̄ remanet in potētia ad alias. & pter hoc dr in li. de causis q̄ itelligētia ē plena formis. q̄. s. tota potētialitas itellectꝰ ei⁹ ꝑpleta ē p formas itelligibiles. & sic p hmōi itelligibiles spēs vna suba sepata aliā in telligere pt. Forte āt alicui videri pt q̄ cū suba sepata p ēntiam sit itelligibil' nō oz ponere q̄ p aliq̄s spēs intelligibiles vna ab alia itelligat hz p ēntiā ipsius sube itellecte. hoc eīm q̄ suba aliq̄ p spēm itelligibilem cognoscat videt accidere substātijs materialibꝫ ex hoc q̄ nō sunt p suā ēntiā itelligibiles actu. vñ oz q̄ per intētōes abstractas itelligāt Huic etiā videt ꝓsonare dictū phi dicētis. in. xi. metaph. q̄ in substātijs separatis a materia nō differt itellectꝰ intelligere & qđ intelligit. hoc aūt si ꝓcedat hz dubitatōes nō paucas. ꝓmo qđē q̄z itellectꝰ in actu est intellectū in actu fm doctrinā Aresto. difficile ē aūt videre q̄ūo vna suba sepata sit vnū alteri dū itelligit ipām ¶ Adhuc. oīne agēs vel operās opat p suā formā. cui opatio nīdet sicut calefactio calori. vñ & illud videm⁹. cuiꝰ spē visus informat. nō videt aūt eē ipossibile q̄ vna suba sepata sit forma alteri⁹ cū habeat vnaq̄q eē sepatum ab alia. ipossibile igit videt q̄ vna videat ab altera p ēntiā suā ¶ Amplius Intellectū ē pfectio itelligētis. nō pt āt inferior suba sepata eē pfectō superioris. seqretur etiā q̄ superior inferiorē nō itelligeret si p ēntiā suā vnaq̄q itelligeret & nō p spēm aliā ¶ Itē Intelligibile ē extra itellectū q̄ztū ad id q̄ itelligit. nulla āt suba illabit mēti nisi solus deꝰ q̄ ē in oīb⁹ p ēntiā p̄sentiam & potētiā. ipossibile igit videt q̄ suba sepata p essentiā suā itelligat ab alia & nō p silitudinē ei⁹ in ipa Et hoc qdē oz verū eē fm sentētiā Aresto. q̄ ponit q̄ itelligere ꝓtingit p hoc q̄ itellectū in actu sit vnū cū itellectu in actu. vñ suba sepata q̄uis sit p se itelligibil' actu. nō tn fm se itelligit nisi ab itellectu cui ē vnū sic aūt suba sepata seipaz itelligit p ēntiā suā. & fm hoc ē idē intellectꝰ & itellectū itelligere Secūm āt pōnē Platonis itelligere fit p ꝓtactū itellectꝰ ad rē itelligibilem sic igit vna suba sepata pt aliā p ei⁹ ēntiā itelligere dū eā spū. lr ꝓtingit. superior qdē inferiorē q̄si eā sua ꝓtute ꝓcludēs & ꝓtinēs. inferior ꝑo superiorē q̄si eā capiens vt sui pfectōem. vñ & Dio. dr. iiij. ca. de diui. no. q̄ superiores sube itelligibiles sunt q̄si cibo inferior

Jō. p°. p.q. 57. ar. ꝑmo Jsta ꝑ°. p².

¶ Q sube sepate cognoscūt mālia lxxxvij

SO°. instā.

PEr predictas igit for-

mas intelligibiles substantia separata non solum cognoscit alias subas sepatas. sz etiā spēs rez corporaliū. Cū eīm itellectꝰ eaz sit pfectꝰ naturali pfectōne vtpote totꝰ in actu exīns. oz q̄ suū obiectū. s. ens itelligibile vl'r ꝓpriū dat. sub ente āt itelligibili ꝓpriū. etiā spēs rez corporaliū. eas igit suba sepata cognoscit ¶ Adhuc. cū spēs rez distinguāt sic spēs nūeroz. vt supra habitū ē. oz q̄ in spē supiori ꝓtineat aliq̄liter qđ ē in inferiori sic maior nūerꝰ ꝓtinet minorē. cū igit sube sepate sint sup̄ subas corpales. oz q̄ ea q̄ sūt in substātijs corpalibꝫ p modū materialē. sint in substātijs sepatis p modū itelligibilē. qđ eīm ē in aliq̄ ē in eo p modū eiꝰ in q̄ ē ¶ Itē. si sube sepate mouent corpa celestia. vt phi ponit q̄cūq̄ prouenit ex motu corpoz celestiū attribuit ipis corporibꝫ sic instrumētis eo q̄ mouēt mota. substātijs āt sepatis mouētibꝫ sic ꝓncipalibꝫ agētibꝫ. agūt āt & mouēt p itellectū. sūt igit causantes ea q̄ fiūt p motū corpoz celestiū. sicut artifex opat p sua instrumēta. forme igit eoz q̄ generāt & corrūpūt sūt itelligibil'r in substātijs sepatis. vñ & Boet⁹ in li. de trini. dr q̄ ex formis q̄ sūt sine materia venerūt forme q̄ sunt in materia. cognoscūt igit sube sepate nō solū subas sepatas. sz etiā spēs rerum materialiū. nā si cognoscūt spēs gnaliū & corruptiliū corpoz. tāq̄z ꝓpoz effectuū. multo magis spēs corpoz celestiū q̄si ꝓpoz instrumētoz. Quia ꝑo itellectꝰ sube sepate ē in actu hīns oēs silitudines ad q̄s ē in potētia. hz āt ꝑtutē ꝓpriū dedi oēs spēs & drīnas entis. necē ē q̄ suba sepata q̄libet cognoscat oēs res naturales & totū ordinē eaz. Cū āt itellectꝰ in actu ꝑfecto sit itellectū in actu. pt alicui videri q̄ suba sepata nō intelligat res materiales. incōueniēs eīm videt q̄ res material' sit pfectio sube sepate. Sz si recte ꝓsideret res itellecta ē pfectio itelligētis fm suā silitudinē quā hz in itellectu. nō eīm lapis q̄ ē extra aīam ē pfectio itellectꝰ possibil' nr̄i. silitudo āt rei material' in intellectu sube sepate ē imaterialiter fm modū sube separate nō fm modū sube material'. vñ nō ē inconueniēs si hec silitudo dicat eē pfectio itellectꝰ sube separate sicut ꝓpria forma eius

Jō ꝑ°. p. q. 57. a. j. ad ꝑ°

¶ Q sube sepate cognoscūt singularia c.

Jō p° ꝑt°. q. 57. ar. 2. Jsta ꝑ°. ꝑ².

QVia vero silitudines rez in itellectu sube sepate sūt vniuerſales q̄z in itellectu nro & efficatiores ad hoc q̄ p eas aliq̄d cognoscat. p silitudines rez materialiū sube sepate nō solū cognoscūt res materiales sz rōnē gnis vel spēi sic intellectꝰ nr̄. sz etiā fm idiuidua cū eīm spēs rez in itellectu exīntes opteat eē imateriales nō poterūt fm q̄ sūt in itellectu nro eē ꝓncipiū cognoscēdi singularia q̄ p materiā idiuiduāt eo q̄ species itellectꝰ nr̄i intīm sūt ꝓtracte ꝑtis q̄ vna ducit solū in cognitōne vni⁹. vñ sic silitudo nature gnis nō pt ducere in cognitōem gnis & drīs. vt p eā spēs

cognoscat. ita silitudo nature spēi nō pt ducere in cognitōem ꝓncipioꝝ spēi ⁊ idiuiduātiū q̄ sīt ꝓncipia materialia vt p eā idiuiduū in sua singularitate cognoscat. silitudo ꝙ intellect⁹ subē sepate cū sit vlis ꝙtus q̄si q̄ vna ⁊ imaterial' exīs pt ducere in cognitōem ꝓncipioꝝ spēi ⁊ idiuiduātiū q̄ sīt ꝓncipia materialia ita q̄ p eā suba sepata nō solū naturā gñis ⁊ spēi. sz etiā idiuidui cogīcere possit p suū intellectū. nec seq̄t q̄ forma p quā cogīscit sit material' v l̄q̄ sint
2 infinite fm nūez idiuiduoꝝ ¶ Adhuc. qđ potest ife/rior ꝙt⁹ pt ⁊ supior. sz eminēt⁹. vñ ꝙtus iferior opat p multa. vbi ꝙt⁹ supior pvnū tm̄ opat. ꝙt⁹ eñ q̄nto ē supior tāto magis colligit ⁊ vnit. ecōtrario ꝙ ꝙt⁹ inferior diuidit ⁊ multiplicat. vñ videm⁹ q̄ diuersa gña sensibiliū q̄ q̄nq̄z sensus exteriores ꝓcipiūt vna vis sensus cōis apphēdit. aīa āt hūana ē iferior ordine nature q̄z suba sepata. ipa āt cognoscitia ē vlīuz ⁊ singulariū p duo ꝓncipia. s. p sensū ⁊ itellectū. suba igit sepata q̄ ē altior cogīscit vtrūq̄z altiori mō p vnū
3 ꝓncipiū. s. itellectū. ¶ Itē. spēs reꝝ itelligibiles ꝑ/ordie ꝓueniūt ad itellectū nr̄m ⁊ ad itellectū subē sepate. ad itellectū eñ nr̄m ꝓueniūt p viā resolutōis. sc̄z p abstractōez a ꝓditōib⁹ materialib⁹ ⁊ idiuiduātib⁹. vñ p eas singularia a nob⁹ cogīsci nō pñt. ad itellectū āt subē sepate ꝓueniūt spēs itelligibiles q̄si per viā ꝙpōnis. hz eñ spēs itelligibiles ex assimilatone sui ad ꝓmā itelligibilē spēm itellect⁹ diuini. q̄ q̄dez nō ē a reb⁹ abstracta sz reꝝ factīa. ē āt factiua nō solū formę sz materie q̄ ē idiuiduatōis ꝓncipiū. spēs igit intellect⁹ subē sepate totā rē respiciūt ⁊ nō solū ꝓncipia spēi. sz etiā ꝓncipia idiuiduātia. nō ē igit singulariū cognitio sbtrahēda sbstātijs sepatis sz itellect⁹ nr̄ singularia cogīscere nō possit ¶ ℔. si corpa celestia
4 mouēt a corporib⁹ sepatis fm ꝓꝝ pōnē. cū subē separate agāt ⁊ moueāt p itellectū. oz q̄ cogīscāt mobile qđ mouēt. qđ ē qđdā ptic̄lare. nāvlia imobilia sīt sīt⁹ etiā q̄ renouāt p motū sīt q̄dā singularia q̄ non pñt ignorari a suba mouēte p itellectū. oz igit dicere q̄ subē sepate singl'aria cogīscāt ista⁹ materialiū reꝝ ¶ Utꝝ subē sepate nāli cognitōe cogīscāt oīa sil'. c.

QVia ꝙ intellectus

in actu ē itellectū in actu sic̄ sensus ī actu ē sensibile in actu. idē āt nō pt sil'ē multa in actu. ipossibile videt̄ q̄ itellect⁹ subē sepate habeat spēs itelligibiliū diuersas sic̄ iā supꝝ dictū ē. Sz sciēdū ē q̄ nō oē illud ē itellectū in actu cui⁹ spēs intelligibil' actu ē in itellectu. cū eñ suba intelligēs sit etiā volēs ac p ℔ sit dña sui act⁹. in ptāte ipi⁹ ē post q̄z hz spēm itelligibilē vt ea vtat ad itelligēdū actu. vel si hz plures vtvtat vna ipaz. vñ ⁊ ea q̄rū sciam habem⁹ nō oīa actu ꝙsideram⁹. suba igit itellectual' p plures spēs cognoscēs vtit vna quā vult. cū p hoc sil' actu cogīscit oīa q̄ p vnā spēm cogīscit. oīa eñ sūt vt vnū itelligibile inq̄ntū sīt p vnū cognita. sic̄ ⁊ itellect⁹ nr̄ sil' cogīscit multa ad iuicē ꝙpōsita vel relata vt vnū qđdā. ea ꝙ q̄ p diuersas spēs cogīscit non cogīscit sil'. ⁊ iō sic̄ ē intellect⁹ vn⁹ ita ē itellectū in actu vnū. ē igit in itellectu suba separate q̄d ā itelligētia ⁊ successio. nō tm̄ mot⁹ ꝓꝓrie loq̄ndo cū nō succedat actus potētie sz act⁹ actui. itellect⁹ āt diuin⁹ q̄ p vnū qđ ē sua ētia oīa cogīscit ⁊ sua actio ē sua essentia. oīa sil' intelligit. vñ in itelligētia ei⁹ nō cadit aliqua successio sz suū intelligere ē totū sil' perfectū permanēs per oīa secula seculoꝝ. Amen

Nota

¶ Explicit liber scd⁹ ¶ Incipit liber tertius

Capitulū ꝑmū ¶ Prohemiū

DEus magnus dñs

reꝝ magn⁹ sup oēs deos. Qm̄ nō repellet dñs plebē suā. qz ī manu ei⁹ sūt oēs fines terre ⁊ altitudines mōtiū ipe ꝙspicit. Qm̄ ipsi⁹ ē mare ⁊ ipe fecit illd. ⁊ siccā man⁹ ei⁹ formauerūt. Unū esse ꝑmū entiū toti⁹ eē pfectōem plenā possidēs qđ dcū dicim⁹. oñsum ē supius qđ ex sui pfectōis abūdātia oīb⁹ exīb⁹ eē largit⁹ vt nō solū ꝑmū entiū. sz ꝑmū ꝓncipiū oīm eē ꝓducāt. eē āt alijs tribuit nō necitate nature sz fm sue arbitriū volūtatis vt ex supioribꝫ ē manifestū. vñ ꝙñs ē vt factoꝝ suoꝝ sit dñs. nā sup ea q̄ nr̄e volūtati subdūt dñamur. ℔ āt dñium sup res a se ꝓductas pfectū hz vtpote q̄ ad eas ꝓducendas nō exterioris agētis āminiculo idiget nec materie fūdamēto. cū sit tot⁹ eē vlīs effector. Eoꝝ āt q̄ per volūtatē ꝓducūt agētis vnūq̄q̄z ab agēte in finem aliquē ordinat. vnū eñ ⁊ finis ē obiectū ꝓpriū volūtatis. vñ necce ē vt q̄ ex volūtate ꝓcedūt. ad finem aliquē ordinēt. finē āt vltimū vna q̄q̄z res p suā ꝓpriā actōem quā oz dirigi ab eo q̄ ꝓncipia reb⁹ dedit per q̄ agūt. necce ē igit vt de⁹ q̄ ē in se naturali pfect⁹ ⁊ oīb⁹ entib⁹ ex sua ptāte eē largit. oīm entiū rector existat a nullo vtiq̄z direct⁹ nec ē aliq̄d qđ ab ei⁹ regimīe excusēt sic̄ nec ē aliq̄d qđ ab ipo eē nō sortiat. Est igit sicut pfect⁹ in eēndo ⁊ causando ita etiā ⁊ in regēdo ꝓfect⁹. huiꝰ ꝙ regiminis effect⁹ in diuersis apparz diuersimode fm dñaz naturaz. Quedā nāq̄z sic a deo ꝓducta sīt vt itellectū hñtia ei⁹ silitudinē gerāt ⁊ ima/ginē repñēt. vñ ⁊ ipa nō solū sīt directa sz seipa dirigētia fm ꝓꝑas actōes in debitū finē. q̄ si in sua directōe regimini diuino subdāt ad vltimū finē cōsequēdū ex diuino regimīe admittūt. repellūt āt si sec⁹ in sua directōe ꝓcesserīt. Alia ꝙ itellectu carētia seipa in suū finē nō dirigūt. sz ab alio dirigūt. ēz q̄dā incorruptibilia exīntia sic̄ in eē naturali pati nō pñt defectū. ita in ꝓpriis actōib⁹ ab ordie in finē eis pstitutum neq̄q̄ erobitāt sz indeficiēter regimini ꝑmi reꝝ gētis subdūt sic̄ sunt corpa celestia ēz motus sp vniformiter ꝓcedūt. alia ꝙ corruptibilia exīntia natu/

De⁹ triplr ē perfect⁹.

ralis ēe pati pñt defectū q̄ tñ p alteri⁹ pfectū ꝯplek. nā vno corrupto aliud generat & sīl̄r in actōib⁹ pro/pr̄ijs a naturali ordie deficiūt q̄ tñ defect⁹ p aliqđ bo/nū inde pueniēs ꝯpēsat. Ex q̄ apparet q̄ nec illa q̄ ab ordie p̄mi regiminis exorbitare vidēt. ptātē p̄mi regētis euadūt. nā & hec corruptibilia corpa sic ab ipo deo ꝯdita sunt. ita potestati ei⁹ pfecte subdūtur.

¶ Hoc igit̄ diuino replet⁹ spū psalmista ꝯsiderans vt nob diuinū regimē demōstraret. p̄mo describit no bis p̄mi regētis pfectōem. nature q̄dē in h̄ q̄ dr. de ptātis in h̄ q̄ dr. magn⁹ dñs. q̄si nullo indigēs ad sue ptātis effectū p̄ducendū. autoritatis in h̄ q̄ dr. rex magn⁹ sup oēs deos qz si sint multi regētes ei⁹ tñ regimini oēs subdūf. scdo ātē nob describit regi/minis modū. & q̄dē q̄ntū ad ītellectualia q̄ ei⁹ regi/mē seq̄ntia ab ipo ꝯsequūf vltimū finē qđ ē ipe. & iō dr. qz nō repellet dñs plebē suā Quātū ēo ad corru/ptibilia q̄ etiā si exorbitēt interdū a pp̄ijs actōib⁹. a ptāte tñ p̄mi regētis nō excludūf. vñ dr. qz in manu ei⁹ sunt oēs fines terre. Quātū ēo ad celestia corpa q̄ oēm altitudinē terre excedūt. i. corruptibiliū corpoz & sp rectū ordinē diuini regiminis seruāt. vñ dr & altitudines mōtiū ipe ꝯspicit. Tertio ēo ipsi⁹ vīs regiminis rōnē assignat. qz necē ē vt ea q̄ a deo sūt cō dita ab ipo etiā regant. & h̄ ē q̄ dr. Q̄m ipsi⁹ ē mare &c. Quia q̄ in p̄mo lib. de pfectōe diuine nature. pse cuti sum⁹. in scdo ātē de pfectōe ptātis ipsi⁹ fm q̄ est oīm rex. pductor & dñs. restat igit̄ in h̄. iij. lib. pseq̄ de pfecta autoritate siue dignitate ipius fm q̄ ē oīm rex finis & rector. Erit ḡ h̄ ordie p̄cedēdū. vt p⁹ agat de ipo fm q̄ ē rex oīm finis. scdo de regimīe vīs ipsi⁹ fm q̄ oēm creaturā gubernat. tertio de speciali ipius regimīe. put gubernat creaturas ītellectū habētes.

¶ Q̄ oē agens agit ꝓpter finē ij

Ista ꝯ p⁹ 1

OStēdēduz ē igitur p̄mo q̄ oē agēs in agēdo intēdit aliquē finē. In his em̄ q̄ manifeste ꝓpter finem agūt h̄ dicim⁹ ee finē in qđ tēdit ipet⁹ agentis. h̄ em̄ adipiscēs. & adipiscī finē. deficiēs ātē dr deficere a fi/ne intēto. sic̄ ptz in medico agēte ad sanitatē & hoīe curr̄ēte ad certū terminū. Nec differt q̄ntū ad h̄ vtrū qđ tēdit in finē sit cognoscēs vel nō. sic em̄ signū ē fi nis sagittātis ita ē finis mot⁹ sagitte. ois ātē agēs im pet⁹ ad aliqđ certū tēdit. nō em̄ ex q̄cūq; ēotute q̄uis actio pcedit sz a caloze q̄dē calefactio. a frigoze ātē in frigidatio. vñ & actōes fm diuersitatē actiuoz spē dr̄nt. actio ēo q̄nq; q̄dē terminat ad aliqđ factū sic̄ edificatio ad domū & sanatio ad sanitatē. q̄nq; autē nō sicut ītelligere & sentire. & si q̄dē actio t̄minat ad aliqđ factū ipetus agētis tēdit in ipam actōem. optz igit̄ q̄ oē agēs in agēdo intēdat finē. q̄nq; q̄dē actio 2 nē ipam. q̄nq; aliqđ p actōez factū ¶ Adhuc. in oīb⁹ agētib⁹ ꝓpter finē hoc ee vltimū finē dicimus vltra qđ agēs nō q̄rit aliqđ. sicut actō medici ē vsq; ad sa nitatē. ea ēo ꝓsecuta nō conat ad aliqđ vteri⁹. sz in actōe cuiuslibet agētis ē venire ad aliqđ vltra quod agēs nō q̄rit vltra aliqđ. alīs em̄ actiōes in infinitū tederēt. qđ q̄dē ē impossibile. qz cū infinita nō sit ptran sire. agēs agere nō incipet. nihil em̄ mouet ad id ad qđ impossibile ē puenire. oē igit̄ agēs agit ꝓpter finē

¶ Ampli⁹. Si actōes agētis p̄cedāt in infinitū. oz 3 q̄ vel ex istis actōib⁹ sequat aliqđ factū vel nō. si q̄/dem sequat aliqđ factum. esse illius facti sequet post infinitas actōes. qđ aūt p̄exigit infinita impossibile est esse. cū nō sit infinita ptransire. qđ aūt impossibi le est esse. impossibile ē fieri. & qđ est impossibile fieri est impossibile facere. impossibile est igit̄ q̄ agens in cipiat facere aliquod factū ad qđ p̄rigunt actōes infinite. Si aūt ex illis actionib⁹ nō sequat aliquod factum. optz ordinē huiusmodi actiōem esse vel fm ordinem ꝯtutū actiuaz. sicut si homo sentit vt ima ginet. imaginat aūt vt intelligat. intelligit aūt vt ve lit. vel fm ordinē obiectoz sicut si cōsidero corp⁹ vt ꝯsiderem aīam. quā ꝯsidero vt ꝯsiderem substā se/paratā. quā cōsidero vt cōsiderem deū. nō aūt ē possi bile p̄cedere in infinitū neq; in ꝯtutib⁹ actiuis sicut neq; in formis rer. vt. pbat in. ij. metaph̄. forma em̄ est agēdi principiū. neq; in obiectis sicut neq; in en tib⁹ cū sit vnū eis primū. vt supꝛ probatū ē. nō ē igit̄ possibile q̄ actiones in infinitū procedāt. oz igit̄ esse aliqđ quo habito conatus agētis q̄escat. oīe igitur agens agit ꝓpter finē ¶ Item. in his q̄ agūt ꝓpter fi nē oīa intermedia inter primū agēs & vltimū finem 4 sunt fines respectu prioꝛ & p̄ncipia actiua respectu se quentiū. si igit̄ conatus agētis nō est ad aliqđ deter minatū. sed actiones sicut dictū est p̄cedūt in infini tū. oz p̄ncipia actiua in infinitū p̄cedere. qđ est im possibile. vt supꝛa ostensum est. necesse est igit̄ q̄ co/natus agētis sit ad aliqđ determinatū. ¶ Adhuc. oē 5 agens vel agit p naturā vel p intellectū. de agētibus aūt p intellectū nō est dubiū quin agāt ꝓpter finē. agūt em̄ p̄cōcipiētes in intellectu id qđ p actōem cō sequunt & ex tali p̄ceptione agūt. hoc em̄ est agere per intellectū. sicut aūt in intellectu p̄cōcipiēte exīstit tota similitudo effect⁹ ad quā p actōes intelligētis p/uenit. ita in agente naturali persistit similitudo natural⁹ effect⁹ ex q̄ actio ad h̄ūc effectū determinat. nā ignis generat ignē & olīua olīuā. sic̄ igit̄ agēs p ītellectū tē dit in finē determinatū p suā actōem. ita agēs p na/turā. oē igit̄ agēs agit ꝓpter finē. ¶ Ampli⁹. p̄tm nō 6 inuenit nisi ī his q̄ sūt ꝓpter finē. nec em̄ iputat alicui ad p̄tm si deficiat ab eo qđ nō ē. medico em̄ nō iput tat ad p̄tm si deficiat a sanādo natura. nō aūt edifi catori aut grāmatico. sed p̄tm inuenim⁹ in his que fiunt fm artem. sicut cū grāmaticus non recte loquī tur nec in his que sunt fm naturam sicut ptz in par/

tibus monstruosis. ergo tam agens fm naturam
7 qz agēs fm artē z a pposito agit ppter finē. ¶ Itē. si
agēs nō tēderet ad aliquē effectū determinatū. oēs ef
fect⁹ eēnt ei idifferēter se hz ad mul
ta nō magz vnū eoz opaf qz aliud. vñ a pingēte ad
vtrūqz nō seqf aliqs effect⁹ nisi p aliqd qđ determinef
ad vnū ipossibile igif eēt q ageret. oē igif agēs tēdit
ad aliquē determinatū effectū q đr finis eius. Sūt ät
aliq actōes q nō videnf eē ppter finē sicut actōes lu
dicre z pteplatorie z actōes q absqz attētione fiūt sic
pfricatio barbe z hmōi ex qbz aliqs opinari pt q sit
aliqđ agēs nō ppter finē. ¶ Sz sciendū q actōes cō
tēplatiue nō sunt ppter alūd finē sz ipe sunt finis ac
tiones ät ludicre interdū sunt finis cū qs solū ludit
ppter delectatōem q in ludo ē. quęqz ät sunt ppter fi
nem cū ludim⁹ vt postmodū fortj⁹ secđo agam⁹. ac
tiones ät q fiūt sine attētōe nō sunt ab intellectu sz ab
aliq subita imaginatōe vel naturali pncipio sic inor
dinatio humoris pruritū excitātis est cā pfricatōis
barbe q fit sine attentōe intellect⁹. z tñ hec ad aliqs fi
nes tendūt. sz pter ordinē intellect⁹. ¶ Per hoc ät excludit
Error qđam dā excludit antiqz naturaliū errorē q ponebāt oīa fieri ex ne
cessitate materie. cām finalē a rebz pnit⁹ subtrahētes

¶ Qđ oīe agens agit ppter bonū .iij.

Ista 2ª p³. Sed hoc autē ulterius
oīsum ē q oē agēs agit ppter bonū. Inde
em manifestū ē oē agens agere ppter finē.
1. qz qđlibet agēs tēdit ad aliqđ determinatū. id ät ad
qđ agēs determinate tēdit oz eē ꝺueniēs ei. nō em ten
deret in ipm nisi ppter aliquā ꝺueniētiā ad ipm. qđ
ät ꝺueniēs ē alicui ē illi bonū. g oē agēs agit ppt bo
nū. ¶ Preterea. finis ē in q qescit appetit⁹ agētis vel
2. mouētis z ei⁹ qđ mouef. hoc ät ē de rōe boni vt termiet
appetitū. nā bonū ē qđ oīa appetunt. oīnis g actio z
3. mot⁹ ē ppter bonū. ¶ Adhuc. oīs actio z mot⁹ ad eē
aliq mō ordinari videf vel vt pseruef fm spēm vl in
diuiduū vel vt de nouo acqrat. hoc ät ipm qđ ē eē bonū
ē. z iō oīa appetūt eē. oīs igif actio z mot⁹ ē ppt bo
4. nū. ¶ Ampl⁹. oīs actio z mot⁹ ē ppter aliquā pfe
ctionē. si em ipa actio sit finis manifestū ē q ē pfectio
secđa agētis. si ät actio sit trāsmutatio exteriozis ma
terie. manifestū ē q mouēs intēdit aliquā pfectōem
inducere in re mota in quā etiā tēdit mobile si sit mo
tus natural. hoc ät dicim⁹ eē bonū qđ ē eē pfectū. oīnis
igif actio z mot⁹ ē ppter bonū. ¶ Itē. oē agens agit
fm q ē actu. agēdo ät tēdit in sibi sile. igif tēdit i actū
aliquē. act⁹ ät oīs hz rōem boni. nā malum nō inuenif
nisi in pōna deficiente ab actu. oīs igif actio ē ppter
bonum. ¶ Adhuc. agens p intellectum agit ppter
6 finē sicut determinās sibi finē. agēs ät p naturam. sz
agat ppter finē vt plurimū ē. nō tñ determiat sibi finē
cū nō cognoscat rōem finis. sz mouef in finē determi
natū sibi ab alio. agēs ät p intellectū nō determiat sibi
finē nisi sub ratiōne boni. intelligibile em nō mouet
nisi sub rōe boni qđ ē obiectū voluntatis. ergo z agēs
p naturā nō mouef neqz agit ppter aliquē finem nisi
fm q ē bonū. cū agenti p naturā determinef finis ab
aliquo appetitu. oīne igitur agens ppter bonū agit.
¶ Item. eiusdē rōnis est fugere malum z appetere bo 7
num sicut eiusdē rōnis est moueri a deorsum z mo
ueri sursum. oīnia aūt inueniunf malum fugere. naz
agentia p intellectū ac rōne aliquid fugiunt. hoc app
hendunt illud vt malum. oīnia aūt agentia natura
lia qtum hñt de virtute tm resistunt corruptōni que
est malum vnūscuiusqz. oīnia igitur agunt ppter bo 8
num. ¶ Adhuc. qđ pueniat ex alicuius agētis actio
ne pter intentōem ipius đr a casu vel fortuna accide
re. videmus aūt in operibz nature vel semp vl frequē
tius qđ melius est. sicut in plantis folia sic esse dispo
sita vt pducant fructus z partes alalium sic dispo
ni vt animal saluari possit. si ergo hec eueniunt pter
intentōem naturalis agentis hoc erit accidens casu
vel fortuna. sed hoc est impossibile. nam ea que acci
dunt semp vel frequenter nō sunt casualia neqz fo
rtuita. sed que accidūt in pauciorib⁹ naturale g agēs
intēdit ad id qđ melius est z multo manifestius qđ
agit p intellectū. oīne igif agens intēdit bonū in agē 9
do. ¶ Item. oīne qđ mouef ducif ad terminū mot⁹
a mouēte z agēte. oz igif mouens z motū ad idē ten
dere in quātum mouef. qđ aūt mouef cum sit in poten
tia tendit ad actum z ita ad pfectum z bonum. p mo
tum em exit de potentia in actum. ergo z mouens z
agens semp in mouēdo z agendo intēdit bonum
¶ Hinc est q plōi definientes bonum dixerūt Bonū
est qđ oīnia appetunt. z Diony. iiij. ca. de diui. nomi.
đr q oīa bonū z optimū ꝺcupiscunt.

¶ Qđ malū est pter intentōem in rebz iiij.

Sed hoc autē apparet
q malum est preter intentōnem in rebus Ista 2ª p³.
et incidit preter intentōnem agentium.
Quod em ex actōne ꝺsequitur diuersum ab eo qđ 1.
erat in intentōne siue intentum ab agente. manifestū
est pter intentōem accidere. malum aūt diuersum est
a bono. qđ intendit oīne agens. est igitur malum pre
ter intentōem euenies. ¶ Item. defectus in effectu z 2.
actione ꝺsequitur aliquē defectum in pncipijs actio
nis. sicut de aliq corruptōe seminis sequif part⁹ mon
struosus z ex curuitate cruris seqf claudicatio. agēs
ät agit fm q hz de virtute actiua nō fm id qđ defectuz
fortiz patif. fm ät q agit. sic tēdit finē. intēdit igif fi
nez cōmitentē fortuti. qđ igif seqf mōdēs defectum for
tuitis erit pter intentōem agētis. hoc ät est malū. acci
dit igif malū pter intentōem. ¶ Adhuc. ad idē tēdit 3.
motus mobilis z motio mouentis. mobile aūt ten
dit p se ad bonū. ad malū aūt p accēns z pter intentō
nem qđ ꝺdem maxime in generatōne z corruptōne

apparet materia eiꝰ cū est sub vna forma. ē in poña ad formā aliā ꝛ ꝑuatōem forme iā habite. sic cū ē sub forma aeris ē in poña ad formā ignis ꝛ ad ꝑuatōem forme aeris. ꝛ ad vtrūq; transmutatio materie terminat̄ ſimł. ad formā q̄dē ignis ſm q̄ generat̄ ignis ad ꝑuatōem ām forme aeris ſm q̄ corrūpit̄ aer. nō ām intētio ꝛ appetit⁹ materie ē ad ꝑuatōem. ſz ad formā nō eiꝰ tendit ad ipossibile. ē ām ipossibile materiā tm̄ sub ꝑuatōe eē. esse ꝯo eā sub forma ē possibile. igit̄ q̄ terminet̄ ad ꝑuatōem ē ꝓter intentōem. terminat̄ ām ad eā inq̄ntū puenit ad formā quā intēdit. quā ꝑuatio alteri⁹ forme ex necessitate ꝓsequit̄. transmutatio q̄ materie in generatōe ꝛ corruptōne p se ordinat̄ ad formā. ꝑuatio ꝯo ꝓsequit̄ ꝓter intentōem. ꝛ sił oz eē in oīb⁹ motib⁹. ꝛ iō in q̄libet motu ē generatio ꝛ corruptio ſm q̄d. sicut cū aliq̄d alterat̄ ex albo in nigrū corrūpit̄ albū. ꝛ fit nigrū. bonū ām ē ſm q̄ materia ē pfecta p formā. ꝛ potentia p actū ꝑpriū. malū ām ſm q̄ ē ꝑuata actu debito. oē igit̄ qđ mouet̄ tēdit in suo motu puenire ad bonū. puenit ām ad malū ꝓter intētionē. igit̄ cū oēs agens ꝛ mouēs intēdat ad bonum
4. probatio malū, puenit ꝓter intentōem agētis. ¶ Amplius. in agentib⁹ p intellectū ꝛ estimatōem quācūq; intentio sequit̄ apphēsionē. in illō em̄ tēdit ītētio qđ apphēdit vt finis. si ḡ pueniat̄ ad aliq̄d qđ nō hz ſpēm apprehēsam erit ꝓter intentōem. sicut si aliq̄s intendat comedere mel. ꝛ comedat fel credēs illud eē mel. hoc erit ꝓter intentōem. ſz oē agēs p itellectū intendit ad aliq̄d ſm q̄ accipit illud sub rōne boni. sicut ex supioribus pz. si ḡ illud nō sit bonū ſz malū. hoc erit ꝓter intentionem. agens igit̄ p intellectū nō opat̄ malū nisi ꝓter intentōem. cū igit̄ intēdere ad bonū sit cōe agenti p itellectū ꝛ p naturā malū nō ꝓsequit̄ ex intentōe alicui⁹ agētis nisi ꝓter intentōez Hinc ē qđ Dyo. dr. iiij. ca. de diuinis nomi. q̄ malū est ꝓter intentōez et voluntatem.

¶ Rōnes quibus videt̄ ꝓbari q̄ malū nō possit esse ꝓter intentōnem in rebus. .v.

Tria ponū tur argumēta ꝯ verita.

SVnt aūt q̄dam que huic sīe aduersari videnť. Qđ em̄ accidit ꝓter intentōem agētis dr eē fortuitū ꝛ casuale ꝛ in paucioribus accīs. malū ām fieri nō dr fortuitū ꝛ casuale. neq; vt in paucioribus accīs ſz ſp vł in pluribus. in naturalib⁹ em̄ ſp generatōi corruptio adiungit̄. in agētib⁹ etiam p volūtatē in pluribus pctm accidit cū difficile sit ſm ꝑfectē agere. sic attingere cētrū in circulo. vt dr Aresto. in ij. ethico. nō igit̄ videt
2. malū eē pueniēs ꝓter ītentōem. ¶ Itē Aresto. in iij. ethicoꝝ expresse dr q̄ malitia ē voluntariū. ꝛ hoc ꝓbat p hoc. q̄ aliq̄s opat̄ iiusta volūtarie. irrōnabile ām est opantē volūtarie iiusta nō velle iniustū esse. ꝛ voluntarie stuprantē nō velle incōtinentē esse. ꝛ per hoc etiam legislatores puniunt malos quasi voluntarie operantes mala. nō videt̄ igit̄ malum ꝓter voluntatem vel intentōem esse ¶ Preterea. oīs motus naturalis hz finem intentū a natura. corruptio aūt ē mutatio naturalis sicut ꝛ generatio. finis igit̄ eius qui est ꝑuatio hns rōem mali est intentus a natura sicut etiā forma ꝛ bonū. q̄ sunt generatōnis finis. 3.

¶ Solutio rōnum ꝓmissaꝝ .vi.

QVi aūt positaꝝ rōnū solutio manifestior fiat ꝓsiderandū est q̄ malū ꝓsiderari ꝑt vel in ſuba aliqua. vel in Distinc° b⁹.
actōe ipius. malū q̄dem in ſuba aliqua est ex eo q̄ deficit ei aliq̄d q̄ natū est ꝛ dz habere. si em̄ hō nō habet alas nō est ei malū. q⁹ nō est natus eas habere. si etiā hō capillos flauos nō hz nō est malū. q⁹ ꝛ si natus ē habere. nō tm̄ est ei debitū vt habeant̄. est tm̄ malum si nō habeat manus quas natus est ꝛ debet habere si sit pfectus qđ tm̄ nō est malū aui. oīs aūt ꝑuatio si proprie ꝛ stricte accipiat̄ est eius q̄ quis natus est habere ꝛ debet habere. in ꝑuatōe igit̄ sic accepta est rō mali. materia aūt cū sit in potētia ad oīes formas oīes q̄dem nata est habere. nulla tm̄ est ei debita cū vna earum possit esse pfecta in actu. q̄libet tm̄ earū est debita alicui eoꝝ q̄ ex materia ꝓstituunt̄. nā nō ꝑt esse aqua nisi habeat formā aque. nec ꝑt eē ignis. nisi habeat formam ignis. ꝑuatio igit̄ hmōi forme cōpata ad materiā nō est malū nature. sed cōpata ad id cui⁹ ē forma est malū eius. sicut ꝑriuatio forme ignis est malum ignis. ꝛ q⁹ tam ꝑuatōes q̄m habitus ꝛ forme nō dicūtur esse nisi ſm q̄ sunt in ſubiecto. si q̄dem ꝑuatio sit malū p cōparationē ad ſubiectū in quo est erit malum ſimpl̄r. sin aūt erit malū alicuius ꝛ non simpl̄r. hoīem igit̄ ꝑuari manu est malū ſimpl̄r. materiā aūt ꝑriuari forma aeris nō est malū simpl̄r. sed est malū aeris. ꝑuatio aūt ordinis aut cōmensuratōis debite in actōe est malum actōis. ꝛ q⁹ cuilibet actioni est debitus aliquis ordo ꝛ aliqua cōmensuratio. necesse ē vt talis ꝑuatio in actōne simpl̄r malum existat.

¶ His igit̄ visis sciendū est q̄ nō oīne qđ est ꝓter intentōem oz esse fortuitū vel casuale. vt ꝑma rō ꝓponebat. si em̄ qđ est ꝓter intentōem sit ꝛns ad id qđ ē intentū vel semp vel frequēter nō eueniet fortuito vł casualit̄. sicut in eo q̄ intēdit dulcedine vini frui. si ex potatōe vini sequat̄ ebrietas. nō erit fortuitū nec casuale. eēt aūt casuale. si seq̄ret̄ vt in paucioribus. malū ḡ corruptōis naturał ꝛ si sequat̄ ꝓter intentōem generatis ꝓsequit̄ tm̄ sp. nā sp forma vnius ē adiūcta ꝑncipio alteri⁹. vñ corruptio nō euenit casualit̄ neq; vt ī paucioribus. ſz ꝑuatio q̄nq; nō sit malū simpl̄r. ſz alicui⁹ vt dictū ē. Si aūt sit talis ꝑuatio q̄ ꝑuat id qđ ē debitū generato erit casuale ꝛ simpl̄r malū. sic cū nascit̄ part⁹ mōstruōsi. hz em̄ nō ꝓsequit̄ ex necitate ad id qđ ē Solo ꝑme rōnis

intentum. sed est ei repugnans. cum agēs intēdat p/fectōem generati. malū ãt actōis accidit in naturalibus agēt̄ib⁹ ex ꝺefectu ꝓtutꝫ actiue. vñ si agēs hꝫ virtutē ꝺefectiuã. hꝫ malū ꝓsequit̄ ꝓter intētionē. sed nō erit casuale. qz ꝺ necessitate ē ꝓns ad talē agentē. cuꝫ tale agēs vel sp vel frequēter patit̄ hūc ꝓtutꝫ ꝺefectū erit ãt casuale. si hꝫ ꝺefectus raro talē comitat agentez In agēt̄ib⁹ ãt volūtarijs intētio ē ad bonū aliqꝺ particulare. si ꝺꝫ seqū actio. nã vlia nō mouēt sꝫ particularia. in qb⁹ ē act⁹. si igit̄ illꝺ bonū qꝺ intēdit̄ habeat ꝓportionatã ꝓuatōem boni sm rōem vel sp vel frequēter sequit̄ malū morale nō casualr sꝫ vel sp vel frequenter. sicut pz in eo q̄ vult uti femina ꝓpter ꝺelectatōez. cui ꝺelectatōni adiūcta ē ꝺordinatio adulterij. vñ malū adulterij nō sequit̄ casualr cēt ãt casuale malum. si ad id qꝺ intēdit seqūret aliqꝺ pctm̄ vt in pauciorib⁹. sicut cū qs ꝓiciēs ad auē interficit hoīem. q⁹ ãt hmōi bona aliqs intēdat vt in plurib⁹. qb⁹ ꝓuatōes boni sm rōem ꝓsequunt̄. ex hꝫ ꝓuenit q⁹ plures viuūt sm sensum. eo q⁹ sensibilia sunt nobis manifesta ꝫ magꝫ efficaciter mouētia ī particularib⁹ in qb⁹ ē opatio. ad plura ãt casualiū bonoꝝ sequit̄ ꝓuatio boni sm rōem. ¶ Ex hꝫ pz q⁹ sꝫ malū ꝓter intentōem sit. ē tm̄ volūtariū. vt ꝺcta rō ꝓponit sꝫ nō p se sꝫ p accns. intētio em̄ ē vltimi finis. quē quis ꝓpter se vult. volūtas ãt ē eⁱ⁹ qꝺ qs vult ꝓpter aliud. etiã si simplr nō vellet. sicut qui ꝓiecit merces in mari cã salutis nō intendit ꝓiectionem merciū sed salutē. ꝓiectōem aũt vult nō simplr sed cã salutis. similr ꝓpter aliqꝺ bonū sensibile ꝓsequendū vult aliqs facere inordinatã actōem nō intēdens inordinatōem neqꝫ volens eã simplr sꝫ ꝓpter hꝫ. ꝫ iō hoc mō malicia ꝫ pctm̄ dicunt̄ esse volūtaria sicut ꝓiectio merciū in mari. Eodē ãt mō pz solutio ad tertiã obiectōem. Nūqꝫ em̄ inuenit̄ mutatio corruptōis sine mutatōe generatōnis. ꝫ p ōns nec finis corruptūis sine fine generatōis. natura g̃ nō intēdit finē corruptōis secūm a fine generatōis sꝫ sil' vtrū qꝫ. Non em̄ ē ꝺ intētione nature absoluta q⁹ nō sit aqua. sꝫ q⁹ sit aer. q̄ exīte nō ē aqua. hꝫ g̃ qꝺ ē ꝺ aerem intēdit natura sm se. qꝺ ꝺo ē nō ꝺ aquã nō intendit nisi inq̄tū ē ꝓiūctū ei. qꝺ ē ꝺ aerē. sic igit̄ ꝓuatōes a natura nō sunt sm se itente sꝫ sm accns. formes⁹ sm se. ¶ Patꝫ g̃ ex ꝓmissis q⁹ illud qꝺ est simplr malū. oīno est ꝓter intentōem in operibus nature sicut partus monstruosi. qꝺ vero nō est simplr sed alicui malum nō est intentū a natura sm se sed sm accns

¶ Qꝫ malū nō est in aliqua essentia vij.

Jꝺ pª p. q. 48. ar. pri. Jsta 2ª pª. j.

Exhis ãt apparet q⁹ nulla ēntia est sm se mala. Malū em̄ vt dictū ē. nihil est aliud q̄ ꝓuatio eius qꝺ qs natus est. ꝫ ꝺꝫ habere. sic em̄ apud oēs ē vsus hmōi nois malū. ꝓuatio ãt nō ē aliqua essentia. sed est negatio in substãtia. malū igit̄ nō est aliqua essentia in rebus. 2. ¶ Adhuc. vnūqꝺqꝫ sm suã essentiã hꝫ esse inq̄tū ãt hꝫ esse hꝫ aliqꝺ bonū. nã si bonū est qꝺ oia appetunt. oꝫ ipm esse bonū ꝺicere cum oia esse appetant. sm hoc igit̄ vnūqꝺqꝫ bonū est q⁹ essentiã hꝫ. bonum aũt ꝫ malū opponunt̄. nihil igit̄ est malū sm q⁹ essentiã hꝫ. nulla igit̄ ēntia mala est. ¶ Amplⁱᵘˢ. 3. oīs res vel ē agens vel ē facta. malū ãt nō pt ee agēs qz quicqꝺ agit. agit inq̄tū est actu exns ꝫ pfectū. ꝫ si mlr nō pt esse factū. nã cuiuslibet generatōis est terminus forma ꝫ bonū. nulla igit̄ res sm suã essentiã ē mala. ¶ Jtē nihil tēdit ad suū ꝓtrariū. vnūqꝺqꝫ em̄ 4. appetit qꝺ est sibi sile ꝫ ꝓueniens. oīe aũt ens agendo intēdit bonū. vt oīs⁹ est⁹. nullū igit̄ ens inq̄tum hmōi est malū. ¶ Adhuc. oīs ēntia ē alicui rei naturalis. si em̄ est in genere accntis. oꝫ q⁹ ex ꝓncipijs alicui⁹ subꝺ causat̄. ꝫ sic illi substãtie erit naturalis. licꝫ forte alteri substãtie nō sit naturalis. sicut caliditas est naturalis igni. licet sit innaturalis aque. qñ ãt est sm se malum nō potest esse alicui naturale. ꝺ ratōe em̄ mali ē ꝓuatio eius. qꝺ est alicui natum ineſſe ꝫ ꝺbitum ei. malū igit̄ cū sit eius qꝺ ē naturale ꝓuatio nō potest esse alicui naturale. vnde quicqꝺ naturalr inest alicui est ei bonū. ꝫ malū si ei ꝺsit. nulla igit̄ essentia est sm se mala. 6. ¶ Amplius. quicqꝺ habet essentiã aliquã aut ipamet est forma. aut hꝫ formam aliquã. per formã em̄ collocatur vnūquodqꝫ in genere vel spꝫcie. forma aũt inq̄tū hmōi hꝫ rōnem bonitatis cum sit ꝓncipiū actōnis ꝫ finis quē intendit oīe faciēs et actus quo vnūquodqꝫ habens formã pfectum est quicquid igit̄ hꝫ essentiã aliquam inquantū hmōi ē bonum. malū igit̄ nō hꝫ essentiam aliquã. 7. ¶ Jtē. ens p actum ꝫ potentiam diuidit̄. actus aũt inq̄tuꝫ huiusmodi bonū est. qz sm q⁹ aliquid est actu. sm hꝫ aliquid est pfectum. potentia etiã bonum aliquid est. tēdit em̄ potēcia ad actum. vt in quolibet motu apparet ꝫ etiam est actui ꝓportionata nō em̄ ꝓtraria. ꝫ ē in eodem genere cum actu. ꝫ ꝓuatio nō cōperit ei nisi p accidens. oīe igitur qꝺ est quocūqꝫ mō sit inq̄tum est ens. bonum est. malus igitur nō habet aliquã essentiã. 8. ¶ Amplius. ꝓbatum est in scꝺo huius q⁹ oē esse quocūqꝫ mō sit est a deo. ꝺum aũt esse pfectū bonitatem in ꝓmo huius ostendimus. cum igitur bonī effectus malum esse nō possit. impossibile est aliquod ens inq̄tum est ens esse malum. ¶ Hinc ē q⁹ Ben. ꝓmo ꝺr. Vidit ꝺeus cuncta que fecerat. ꝫ erant valde bona. Et Ecclesiastes. iij. Cuncta fecit bona in tempore suo. ꝫ ꝓma Thimo. iij. Oīs creatura ꝺei bona. Et Dionys⁹. capit. iiij. ꝺ diuinis nomi. ꝺr q⁹ malum nō est existens. s. per se. nec aliquid in existentibus quasi accidens sicut albedo vel nigredo.

¶ Per hoc autem excluditur error manicheorum ponentiū aliquas res sm suas naturas malas esse

Error manich. exclu⁹

So⁹ z rōis

¶ Rationes quibus videt probari q malum sit natura aliqua vel res aliqua viij.

Sex ponuntur argumenta ad veritatem.

VIdet autem quibusdam a ronibus predicte sinie posse obuiari. Ex propria enim ratione specifica vnusquisq; speciei sortit. malum autem est ratione specifica in aliquibus generibus. s. in habitibus et actibus moralibus. sicut enim virtus fm suam speciem est bonus habitus. ita quidam vicium est malus habitus fm suam speciem. et similiter de actibus vtutum et viciorum. malum igit est dans speciem aliquibus rebus. est igit aliqua entia et aliquibus rebus naturale. ¶ Preterea. vtrumq; horum est quedam natura. si enim nihil poneret alterum horum esset positio vel negatio pura. sed bonum et malum dicunt ee hria. malum igit est natura aliqua. ¶ Item. bonum et malum dicunt ee genera horum ab Aristo. in predicamentis. cuiuslibet autem generis est entia et natura aliqua. nam non entis non sunt species neque rationes. et ita quod non est non potest ee genus. malum est igit aliqua entia et natura. ¶ Adhuc. oe quod agit est res aliqua. malum autem agit inquantum malum. repugnat enim bono et corrumpit ipm. malum igit inquantum malum est res aliqua. ¶ Amplius. in quibuscunq; inuenit magis et minus. ostendit q sint res aliqua habentes ordinem. negationes enim et positiones non suscipiunt magis et minus. inuenit autem iter mala vnum alteri prius. ostendit igit vt videt q malum sit res aliqua ¶ Preterea res et ens conuertuntur. est autem malum in mundo. ergo est res aliqua et natura.

¶ Solutio rationum premissarum. ix.

Solo primi argumenti.

HAs autem rationes non difficile est soluere. Malum enim et bonum in moralibus specifice rationes ponunt. vt prima ratio proponebat. quia moralia a voluntate recipiunt. fm hoc enim aliquod ad genus moris pertinet q est voluntarium. voluntatis autem obiectum est finis et bonum. vnde a fine speciem moralia sortiuntur sicut et naturales actiones a forma principium actiui. vt calefactio a calore. quia igit bonum et malum dicuntur fm ordinem ad finem vel positionem ordinis. ostendit q in moralibus prime rationes sunt bonum et malum. vnum autem generis ostendit ee vnam mensuram prima. moralium autem mensura est ratio. ostendit igit q a fine rationis dicunt aliquid in moralibus bona vel mala. quod igit in moralibus sortitur speciem a fine. quod est finis rationem dare fm speciem suam bonum. quod autem sortitur speciem a fine horum finis rationis dare fm speciem suam malum. finis autem ille etsi tollat finem rationis. est tamen aliquod bonum sicut delectabile secundum sensum vel aliquod huiusmodi. vnde et in aliquibus animalibus sunt bona et horum etiam cum sunt fm rationem moderata. et contingit quod est malum vni ee bonum alteri. et ideo nec malum fm q est rationes specifica in genere moralium importat aliquod quod sit fm entitatem suam malum. est autem aliquod quod fm se est bonum. malum autem horum intendit positum ordinem rationis quod est bonum ¶ Ex quibus etiam patet q malum et bonum sunt contraria fm q in genere moralium accipiuntur. non autem simpliciter accepta. sicut secundum rationem proponebat. est autem malum positio est boni intentum est malum. Eodem autem modo potest accipi dictum. q malum et bonum sunt in moralibus sunt genera contrariorum ex quibus tercia ratio procedebat. Dum enim horum moralium vel vtrumq; est malum sicut prodigalitas et illiberalitas vel vnum bonum et alterum malum. sicut liberalitas et illiberalitas. est igit malum morale et genus et ratione non fm q est positio boni rationis. ex quo ostendit malum. sed ex natura actionis vel habitus ordinati ad aliquem finem quod repugnat debito fini rationis. sicut homo totus est homines individuum. non intentum est totum sed intentum est hic homo. et irrationale est ratione alicuius non propter positionem rationis sed ratione talis nature ad quam sequitur remotio rationis. ¶ Potest etiam dici q Aristo. dat malum et bonum esse genera non fm propriam opinionem. cum inter prima decem genera in quorum quolibet inuenit aliqua contrarietas ea non connumeret. sed fm opinionem Pytagore q posuit bonum et malum esse prima genera et prima principia. et in vtroq; eorum posuit ee decem prima contraria. Sub bono quidem finitum. par. vnum dextrum masculinum. quiescens rectum lucem. quadratum. et vltimo bonum. sub malo autem. infinitum. impar. plurale. sinistrum femininum motum curuum tenebre. altera pte longius. et vltimo malum. Sic autem et in pluribus librorum logicorum locis vtitur exemplis fm sinistram aliorum phorum quasi probabilibus fm illud tempus. Patet tamen hoc dictum aliquam veritatem. nam impossibile est quod probabiliter dat fm totum esse falsum. omnium enim contrariorum vnum est perfectum et alterum diminutum quasi positionem quandam finis admixtam. sicut album et calidum sunt perfecta. frigidum vero et nigrum sunt imperfecta quasi cum positione sunt signata. quare ergo ois diminutio et positio ad rationem mali pertinent. ois autem perfectio et complementum ad rationem boni semper in contrarijs alterum sub ratione bonum videtur comprehendi. alterum ad rationem mali accedere. et fm hoc bonum et malum genera contrariorum omnium esse videntur Per hoc etiam patet qualiter malum repugnat bono. ex quo quarta ratio procedebat. fm enim q forme et fines que habent rationem boni et sunt agendi vera principia. est adiuncta priuatio contrarie forme et finis contrarij actio que sequitur ex tali forma. et tali fine attribuitur positioni et malo per accidens quidem. nam priuatio fm q huiusmodi non est alicuius actionis principium propter quod xene. iiij. cap. de diuinis nominibus dat Dionysius. q malum non pugnat contra bonum nisi virtute boni. fm se vero est impotens et infirmum quasi nullius actionis principium Malum vero corrumpere dicit bonum non solum agendo virtute boni. sicut expositum est. sed formaliter fm se. sicut dat cecitas corrumpere visum. quia est ipa visus corruptio. per quem modum dicit albedo parietem colorare. quia ipse est parietis color. ¶ Dicit autem aliquod altero magis et minus malum per recessum a bono. sicut enim q positionem importat. intendunt et remittunt sicut inequale et dissimile. dat enim inequali

tus qđ ē ab eq̄litate magꝭ dissās. ⁊ sili dissilis magꝭ a silitudine recedēs. vñ ⁊ magis malū dr qđ ē magis ꝑuatū bono q̄si magis a bono dissās. ꝑuatōes eīm nō intendunt q̄si aliquā ēntiā hntes sicut eq̄litates et forme. vt q̄nta rō ꝓcedebat. ſz p augmētum cause ꝑuātis. sicut aer tenebr⁹ior ē q̄sto plura fuerint iter posita obstacula lucis. sic eīm lōgius a lucis ꝑticipatione disstat. ¶ Dicit etiā malū ee in mūdo nō quasi ēntiā aliquā habeat vel res q̄dā exists vt sexta rō ꝓcedebat. ſz a rōe. qr dr q res aliq̄ mala ē ipo malo sicecitas ⁊ q̄libet ꝑuatio ee dr. qr alal cecitate ē cecum. Ens eīm dupl̄r dr vt ph̄us in metaph̄. docet. Uno mō fm q̄ sonat ēntiā rei ⁊ diuidit ꝓ decē ꝓdicamēta. et sic nulla ꝑuatio pt dici ens. Allio mō fm q̄ sonat veritatē cōponis. ⁊ sic malū ⁊ ꝑuatio dr ens in q̄ntum ꝑuatōne dr aliquid esse ꝑuatum.

Solo q̄nti argumēti.

6

Ens dr duⁿ

¶ Q̄ causa mali est bonū. .x.

Ista p⁹ p².

Ex premissis aūt concludi pt q̄ malū nō causat nisi a bono Si eīm alicui⁹ mali ē cā malū. malū āt nō agit nisi ⁊tute boni. vt ꝓbatū ē. o⁊ ipm bonū ee cām ꝑmariā mali ¶ Adhuc. qđ nō ē. nulli⁹ ē cā. oē⁊ igit cā⁊ o⁊ ee ens aliqđ. malū āt nō ē ens aliqđ vt ꝓbatū ē. malū igit nō pt ee alicui⁹ cā. o⁊ igit si ab aliq̄ causat malū. qđ illđ sit bonū ¶ Itē. q̄d ē ꝑpe ⁊ p se alicui⁹ cā tēdit i ꝑpriū effectū. si igit malū ect p se alicui⁹ cā. tēderet i ꝑpriū effectū. s. malū. h̄ āt ē falsuz. nā oīs im ē q̄ oē agēs intēdit bonū. malū igit p se nō est cā alicuius. ſz solū p accns. oīs āt cā p accns reducit ad cām p se. solum aūt bonum potest esse causa per se. ſz malū nō pt ee p se cā. malū igit causatū ē a bono.

1

2

3

4 ¶ Preterea. oīs cā vel ē materia vel forma vel agēs vel finis. malū āt nō pt ee neq̄ materia neq̄ forma. oīsuz ē eīm sup̄ q tā ens actu q̄ ens in pona ē bonū silr nō pt ee agēs cū vnūq̄q̄ agat fm q̄ ē actu ⁊ sor mā h⁊. neq̄ etiā pt ee finis. cū sit ꝑter intentō⁊ vt ꝓbatū ē. malū igit nō pt ee alicui⁹ cā. si igit aliq̄d sit cā mali. o⁊ q̄ sit a bono causatū. Cū āt bonū ⁊ malum sint opposita. vnū āt oppositoꝝ nō pt ee cā alteri⁹ nisi p accns. sicut frigidū calefacit. vt dr in. viij. ph̄icoꝝ sequit q̄ bonū nō possit ee cā actiua mali nisi p accns Hoc āt accns in naturalib⁹ pt ee ⁊ ex pte agēt⁊ ⁊ ex pte effect⁹. Ex pte q̄dē agēt⁊. sicut cū agēs patit defectū ⁊tutis. ex q̄ sequit q̄ actio sit defectiua ⁊ effect⁹ deficies. vt cū ⁊tus mēbri digerēt⁊ ē debilis sequitur impfecta decoctio ⁊ humor indigest⁹. q̄ sunt q̄dā mala nature. accidit āt agēti. inq̄tū ē agens q̄ defectum ⁊tutis patiat. nō eīm agit fm q̄ deficit ei ⁊tus ſz fm q̄ h⁊ aliq̄d de ⁊tute. si eīm penitus ⁊tute careret oīno nō ageret. sicut igit malū causat p accns ex pte agentis inq̄tū agens est deficientis ⁊tutis. ꝑter qđ dr q malū nō h⁊ cām efficientē ſz deficientem. qr malū nō sequit ex causa agente nisi inq̄tū est deficiens⁊ virtutis. ⁊ fm hoc nō est efficiens. In idem aūt redit si defectus actōis ⁊ effectus ꝓueniat ex defectu instrumēti vel cuiuscūq̄ alterius. qđ reḡrit ad actōem agentis sicut cū virt⁹ motiua ꝓducit claudicatōe⁊ ꝓpter tibie curuitatē. vtroq̄ eīm agens agit ⁊ virtute ⁊ instrūmēto. Ex parte vero effectus malū ex bono causat⁹ p accns. tum ex parte materie effectus. tum ex parte ipius forme. Si eīm materia sit indispōsita ad recipiendā impressionē agentis. necesse est defectū seq̄ in effectu. sicut cū monstruosi partus sequunt ꝓpter materie indigestionē. Nec hoc imputat ad aliquem defectū agēntis. si materiā indispositam nō trāsmutat ad actū pfectū. vnicuiq̄ eīm agenti naturali est virtus determinata fm modū siue nature. quā si nō excedat. nō ꝓpter hoc erit deficiens in virtute. sed tunc solum q̄n deficit a mēsura ⁊tutis sibi debite p naturam. Ex pte āt forme effectus p accns malū incidit inq̄tū forme alicui de necessitate adiungit ꝑuatio alteri⁹ forme. vñ simil cū generatōe vnius rei necesse est alterius rei sequi corruptōem. sed hoc malū nō est malū effectus intenti ab agēte sicut in ꝑcedentib⁹ p⁹ ſz alterius. Sic igit in naturalib⁹ p⁹ q̄ malū p accns tm causat a bono. Eodē āt mō ⁊ in artificialib⁹ accidit. Ars eīm in sua operatōe imitat naturā ⁊ silr pctm in vtraq̄ inuenit. In moralib⁹ āt videt aliter se habere. Nō eīm ex defectu ⁊tutis sequi videt morale vitiū. cū infirmitas ⁊tutis morale viciū vel totaliter tollat vel saltē diminuat. infirmitas eīm nō meret pnā q̄ culpe dedet ſz magꝭ misericordiā ⁊ ignoscentiā. volūtariū eīm o⁊ esse mozis viciū nō necessariū. Si tm diligenter ꝓsideret. inuenit q̄stum ad aliq̄d sile. q̄stum vero ad aliq̄d dissile. dissile q̄dem q̄stū ad hoc q̄ vitium morale in sola actōe ꝓsidet nō āt in aliquo effectu ꝓducto. nā virtutes morales nō sunt factiue sed actiue. artes āt factiue sunt. ⁊ ideo dictū est q̄ in eis si milr peccatū accidit sicut in natura. malū igit morale nō ꝓsequit ex materia vel forma effectus. sed solū ꝓsequit ex agente. In actionib⁹ āt moralib⁹ inuenitur p ordinē quattuor actiua ꝑncipia. quoꝝ vnū est virtus exequutiua. s. vis motiua qua mouent mēbra ad exequendū impetū volūtatis. vñ hec vis a voluntate mouet q̄ est aliud ꝑncipiū. voluntas vero mouet a iudicio virtutis apphensiue. q̄ iudicat hoc esse bonū vel malū. q̄ sunt voluntaꝭ obiecta. vnū ad p⁹sequendū. aliud ad fugiendū. ipa āt vis apphensiua mouet a re apphensa. Primū igit actiuū ꝑncipium in actionib⁹ moralib⁹ est res apprehensa. sedm vis apprehēsiua. terciū voluntas. quartū vis motiua q̄ exequit ipm. rōis. Actus aūt virtutis exequentis iam presupponit bonum morale vel malum. nō eīm ad mozes hmōi actus exteriozes pertinent nisi fm q̄ sunt voluntarij. vnde si voluntaꝭ sit actus bonus ⁊ actus exterior bonus dicet. malus autē si ille sit malus. nihil eīm ad maliciā moralem ptineret. si act⁹ ex-

Dr̄a naturaliū artificialiū ⁊ moraliū.

Distinc⁹ bi.

Principiū actūm i moralib⁹ est q̄druplex.

tenior deficies est defectu ad volūtatē nō ptinēte. claudicatio eīm nō ē vitiū moris sz nature. hmōi igit virtutis exequētis defect⁹ moris vitiū vel totalr excusat vel minuit. Act⁹ bo q̄ res mouet appḥensiua ꝑtutē immunis ē a vitio moris. mouet em fm ordinē naturalē visibile visum z qlibet obiectū potētia p.s/siuā. Ipe etiā act⁹ appḥēsiue ꝑtutis in se ꝯsideratus morali vitio caret. cū ei⁹ defect⁹ vitiū morale vel excusat vel minuat sicut z defect⁹ exequētis ꝑtutis. pariter eīm infirmitas z ignorātia excusant pctm vl minuūt. Relinq̄t igit q̄ morale vitiū in solo actu volūtatis ꝑmo z ꝑncipali inuenit z rōnabilr. cū ex h̄ act⁹ moral dicat. qz volūtari⁹ ē. In actu igit volūtatz q̄/rēda ē radix z origo pctī moral. Videt āt hāc inq̄sitionē ꝯseq̄ difficultas. Cū eīm act⁹ deficiens ꝓueniat ꝓpter defectū actiui ꝑncipij. oz ꝑintelligere defectuz in volūtate aīe pctm morale. q̄ q̄dē defect⁹ si sit naturalis sp inheret volūtati. sp igit volūtas in agendo moralr peccabit qđ act⁹ ꝑtutū fallsz cē oīdunt. Si āt defect⁹ sit volūtari⁹ iā ē pctm morale. cui⁹ cā iterū inq̄renda restabit. z sic rō in infinitū reducet. oz q̄ dicere q defect⁹ in volūtate ꝑexistēs nō sit naturale. ne sequat volūtatē in q̄libet actu peccare. neq; etiā casuale et fortuit⁹. nō eīm est in nobis morale pctm. casualia eīm sunt ipmeditata z extra rōnem. ē igit volūtari⁹ nō tm pctm morale. ne cogamur in infinitū ꝓcedere

Nota.

Dz q̄dē q̄liter ee possit ꝯsiderandū ē. Cuiuslibet si q̄dē actiui ꝑncipij pfectio ꝑtutis ex supiori actiuo dependet. agēs eīm sēm agit p ꝑtutē ꝑmi agētis. cū igit sēm agēs manet sub ordine ꝑmi agētis indefi/cienter agit. deficit āt in agēdo. si ꝯtingat ipm ab or/dine ꝑmi agētis deflecti. sicut ptz in instrumēto. cum deficit a motu agētis. Dictū ē āt q in ordine actionū moraliū duo ꝑncipia volūtatē ꝓcedūt. s. vis appe hēsiua z obiectū appḥensum qđ ē finis. cū āt vnicui qz mobili rndeat ꝓpriū motiuū. nō q̄libet vis app/hensiua ē debitū motiuū cuiuslibet appetit⁹. sz huius hec z illi⁹ alia. sicut igit appetit⁹ sensitiui ꝓpriū motiuū ē vis appḥēsiua sensualis. ita volūtatz ꝓprium motiuū ē rō ipa. Rursus cū rō multa bona z multos fines appḥendere possit. cuius libet āt sit ꝓpri⁹ finis et volūtatis erit obiectū z finis z ꝑmū motiuū non bonū q̄libet sz bonū q̄dā determinatū. cū igit volū tas tēdit in actū mota ab appḥensione rōis repntā/tis sibi ꝓpriū bonū seq̄t debita actio. cū āt voluntas in actōe ꝓcūpit ad appḥensionē appḥēsiue sensualis vel ipius rōis aliq̄d aliud bonū repntātis a ꝓprio bo no diuersum. sequit in actōe volūtatis pctm morale

Diffinctio de duplici defectu ordinis

ꝓcedit igit in volūtate pctm actōis defectus ordinis ad rōem z ad ꝓpriū finē. ad rōnem q̄dē sicut cum ad subitā appḥensionē sensus volūtas in bonū delectabile fm sensum tēdit. ad finē bo debitū sicut cū rō in aliq̄d bonū rōcinādo deuenit. qđ nō ē vel nūc vl hoc mō bonū. z tm volūtas i illd tēdit q̄si in ꝓpriū bonū. hic āt ordinis defect⁹ volūtarius ē. nā in ptāte ipius volūtatis ē velle z nō velle. itēq; est in ptāte ipius q rō actu ꝯsideret vel a ꝯsideratōe desistat. aut q hoc vl illud ꝯsideret. nec tm iste defect⁹ ē malū morale. si eīm rō nihil ꝯsideret vel ꝯsideret bonū qđcūq;. nondū ē pctm q̄usq; volūtas in finē indebitū tēdat. qđ iā ē volūtatis act⁹. Sic igit tā in moralibꝫ q̄z in naturalibꝫ pz q malū a bono causat nisi p accns

¶ Dz malū fundat in aliquo bono. .xi.

Jđ p.ª q.ª 48. ar. 3.

In de malo q. j. ar. 2.

Jsta p.ª p.ª

EX ꝑmissis etiā ostē/di ꝑt q oē malū ē in aliq̄ bono fundatum. Malū eīm nō ꝑt esse p se cūs. cum nō sit essentiā h̄ns. vt sup̄ ons̄um est. oz igit q malū sit in aliq̄ subiecto. oē āt subiectū cū sit suba qdā bonū qđ dā ē. vt ex ꝑmissis pz. oē igit malū in bono aliquo ē. 1.

¶ Adhuc. malū ꝓuatio q̄dā ē. vt ex ꝑmissis pz. ꝓua/tio āt z forma ꝓuata in eodē subiecto sunt. subiectū āt forme ē ens in potētia ad formā qđ bonū ē. nā in eodē genere sunt poña z act⁹. ꝓuatio igit qđdā malū ē. est in bono aliq̄ sicut in subiecto. ¶ Ampli⁹. ex h̄ dz aliq̄d malū. qz nocet. nō āt nisi qz nocet bono. nocere eīm malo bonū ē. cū corruptio mali sit bona. nō āt no cere formalr loquēdo bono nisi esset in bono. sic eīm ce citas hoīs nocet inq̄tū in ipo ē. oz igit q malū sit in bono. ¶ Itē malū nō causat nisi a bono z p accns tm oē āt qđ ē p accns reducit ad id qđ est p se. oz igit sp cū malo causato qđ ē effect⁹ boni p accns ee bonū ali qđ qđ ē effect⁹ boni p se. ita q sit fundamētū ei⁹. nam qđ ē p accns fundat sup̄ id qđ ē p se. Sz cū bonū z malū sint opposita. vnū āt oppositoz nō possit ee alteri⁹ subiectū. sz expellat ipm. videt alicui ꝑmo aspe/ctu ee inconueniēs si bonū subiectū mali ee dicat. Nō ē āt inconueniēs si veritas pārat. nā bonū cōiter dz si/cut z ens. cū oē ens inq̄tū hmōi sit bonū vt ꝓbatū ē nō ē āt inconueniēs vt nō ens sit in ente sicut in subie/cto. ꝓuatio eīm q̄libet est nō ens. z tm subiectū eius ē suba. q̄ ē ens aliqđ nō tm nō ens ē in ente sibi oppo/sito sicut in subiecto. cecitas eīm nō ē nō ens vl sz nō ens hoc. q̄. s. tollit visus. nō ē igit ut visu sicut in sub iecto sz in aīali. sil āt malū nō ē sicut in subiecto bo/no sibi opposito. sz hoc p malū tollit sed in aliq̄ alio bono. sicut malū moris ē in bono nature. malū āt na ture qđ ē ꝓuatio forme ē in materia que est bonuz si/cut etiam ens in potentia

Jnstātia

Sol⁹

¶ Dz malū nūq̄z totalr ꝯsumit bonū. .xij.

QAret aūt ex ꝑdictis q q̄tūcunq; multiplicet malum. nūq̄z ꝑt totū bonū ꝯsumere. Semp eīm dz q remaneat mali subiectū. si malū remanet. subiectū aūt mali ē bonū. manet igit sp bonū. Sz cū ꝓgat malū in infinitū intēdi. sp āt p intensionē mali minuat bo/

Jđ p.ª p.ª q. 48. ar. 4

p.ª 2.ª q. 85. ar. 2.

nū. videl in infinitū p malū diminui bonū. bonū āt qđ p malū diminui pt oz eē finitū. nā ifinitū bonuz nō ē capax mali. vt in ꝓmo libro oñsum ē. videl igi tur q qñqz totū tollaf bonū per malū. nā si ex finito aliqđ ifinities tollaf. oz illud qñqz p ablatōem ꝓsu mi. Nō āt pt dici. vt dicūt qđā. q sequēs ablatio fm eāđē ꝓportionē facta q z prior in ifinitū pcedēs. bo nū nō possit ꝓsumere. sic in ꝓtinui diuisione ꝓtingit nā si ex bicubitali linea dimidiū subtraxeris. itēqz ex residuo dimidiū. z sic in ifinitū pcedas. sp aliqđ ad huc diuidēdū remanebit. sz cū in ꝫ diuisionis pces su sp posteri⁹ subtractū oz eē min⁹ fm qztitatē. dimi diū eīm totius qđ ꝑus subtrahebaf maius ē fm qzti tatē absolutā qz dimidiū dimidij. licet eadē ꝓportō maneat. ꝫ āt in diminutōe q bonū p malū diminuit neq qz pt accidere. nā qzto bonū magz p maluz fuerit diminutū. erit ifirmi⁹. z sic p scōz malū magz dimi nui poterit. rursusqz malū seqns ꝓtigit eē eqle l' mai⁹ ꝑte. vnnō sp scđo sbtrahek a bono p malū minor bo ni qztitas ꝓportōe seruata eadē. Est igit alit dom. Ex ꝓmissis eīm manifestū est q malū totaliter bonū cui oppositū ē tollit sicut cecitas visum. oz āt q remane at bonū. qđ ē mali subiectū. qđ qđē inqztū subiectū ē. hz rōnē boni fm q ē potētia ad actū boni. qđ priua tur p malū. qzto igit minus fuerit in potētia ad illđ bonū. tāto min⁹ erit bonū. subiectū āt fit min⁹ poten tia ad formā. nō qđē p solā subtractōem alicui⁹ par tis subiecti p ꝫ q aliq pars potētie subtrahaf. sz p ꝫ q potentia impedit p ꝓtrariū actū. ne in actū forme exire possit. sicut subiectū tāto ē minus potēt̄ia frigi dū. qztū in eo magis calor augef. diminuit igit bo nū p malū magis apponēdo ꝓtrariū qz de bono ali qđ. subtrahēdo. qđ etiā ꝟuenit his que dicta sunt de malo. dixim⁹ eīm q malū incidit ꝑter intētōem agen tis. qđ sp intēdit aliqđ bonū ad qđ seqf exclusio alte rius boni qđ ē ei oppositū. qztū igit illđ bonū ad qđ ꝑter intētōem agētis seqf malū magis multiplicaf. tāto potētia ad bonū ꝓtrariū diminuit magis. z sic magis p malū dz diminui bonū. Nec igit diminu tio boni p malū nō ꝑt in naturalibꝫ in ifinitū pcede re. nā forme naturales z ꝑtutes oēs terminate sunt. z pueniūt ad aliquē terminū. vltra quem ꝓrigi nō ꝑnt. nō ꝑt igit neq forma aliq ꝓtraria neq ꝑtus cō trarij agētis in ifinitū augeri. vt ex ꝫ sequaf in ifini tū diminutio boni p malū In moralibꝫ āt ꝑt ista di minutio in ifinitū pcedere. nā intellect⁹ z volūtas in suis actibꝫ terminos nō hnt. ꝑt eīm itellect⁹ intelligē do in ifinitū pcedere. vñ mathematice nūeroz spēs z figuraz ifinite dicunt. z silr volūtas in volēdo in infinitū pcedit. q eīm vult furtū ꝓmittere ꝑt itez vel lez aliud cōmittere. z sic in ifinitū. qzto āt voluntas magis in fines indebitos tēdit. tanto difficili⁹ redit ad ꝓpriū z debitū finē. qđ pz in his in qbꝫ p peccādi ꝓsuetudinē iā ē habit⁹ vitioz iduct⁹. in ifinitū igit

opi⁹ q̄rūdā ꝫ falsa

Reprobaf.

opi⁹ .b. th.

Dñe ponit int natura. z moralia

p malū mor bonū natural aptitudis diminui ꝑt. nū qz tn totaliter tollef. sz sp natura remanētē comitaf

¶ Q malū hz aliquo mō cām xliij

Jđ ꝑ⁹. p. q. 49. ar. ꝑ. Jsta ꝓ⁹. p³

EX predictis aūt ostē di ꝑt q z si malū nō habeat cām p se. cuius 1
ī tn tm mali oz eē cām p accns. Quicquid
eīm ē in aliq vt in subiecto. oz q habeat aliquā cām causaf eīm vel ex subiecti ꝓncipijs vel ex aliq extrinse ca cā. malū aūt ē in bono sicut in subiecto. vt oñsuz ē oz g q malū habeat cām. ¶ Item. qđ ē in potētia ad 2
vtrūqz oppositoz nō ꝓstituit in actu alicui⁹ eoz nisi p aliquā cām. nulla eīm potētia facit se eē in actu. ma lū aūt ē ꝑuatio ei⁹ qđ ḡs natus ē z dz habere. ex hoc eīm vnūqđqz dicit malū eē. est igit malū in subiecto qđ ē in potētia ad ipm z ad suū oppositū. oz igit q malū habeat aliquā cām. ¶ Adhuc. quicqd ineſt ali 3
cui ꝑter sūā naturā aduenit ei ex aliq alia cā. oīa eīm in his q sunt sibi naturalia pmanēt nisi aliqđ aliud impediat. vñ lapis nō ferf surſuz nisi ab aliq ꝓiciēte nec aqua calefit nisi ab aliq calefaciēte. malū āt sp in est ꝑter naturā ei⁹ cui ineſt. cū sit ꝑuatio ei⁹ qđ natū ē aliqđ z dz habere. igit oz q malū sp habeat aliquā cām. vel p se vel p accns ¶ Ampli⁹. oē malū ꝓsequit 4
ad aliqđ bonū. sicut corruptio seqf ad aliquā gnatio nē. sz oē bonū hz aliquā cām ꝑter ꝑmū bonū. in q nō ē aliqđ malū. vt in ꝓmo libro oñsum ē. oē igit ma lū hz aliquā cām ad quā sequit p accidēs

¶ Q malū ē cā p accidēs xliij

Jsta ꝓ⁹. p³. 1

EX eisdē etiam patet q malū z si nō sit cā p se ē tn cā p accidēs.
Si eīm aliqđ ē cā alicui⁹ p se. id qđ acci
dit ei ē cā illi⁹ p accns. sicut albū qđ accidit edifica tori ē cā domus p accns. oē āt malū est in aliq bono. bonū āt oē ē alicui⁹ aliq mō cā. materia eīm ē qđam mō cā forme z qđāmō ecōuerso. z silr ē de agēte z fi ne. vñ nō seqf ꝓcessus in infinitū in causis z causa tis si qđlibet ē alicui⁹ cā. ꝑter circulū inuctū in cau sis z causatis fm spēs diuersas causaz. malū igit est 2
p accns cā ¶ Adhuc. malū ē ꝑuatio qđā vt ex predi ctis pz ꝑuatio āt ē ꝓncipiū p accns in rebꝫ mobilibꝫ sicut materia z forma p se. malū igit ē alicui⁹ cā p ac cidēs ¶ Prete. ex defectu cause seqf defectus in effectu 3
defectus aūt in cā ē aliqđ malū. nō tn ꝑt eē cā p se. qz res nō ē cā p hoc q ē deficiēs sz p hoc q ē ens. si eīm tota deficeret nullius esset cā. malū igit ē alicui⁹ cā p accns ¶ Itē. fm oēs spēs causaz discurrēdo inuenit malū eē p accns cā. in spē qđē cause efficiētis. qz pro 4
pter cause agētis deficiētē ꝑtutes seqf defect⁹ in effectu z actione. in spē ꝑo cāe materiał. qz ex materie indi spōne cātur in effectu defect⁹. in spē ꝑo cāe formalis.

qz vni forme sp adiūgit alteri⁹ forme ꝑuatio. in spē ꝯo cāe finalis. qz inꝛbito fini adiūgit malū inq̄z/tū p ipm finis ꝛebit⁹ impedit. pz igit q malū ē cā p accns. ⁊ nō pt esse cā per se.

Jō p⁹. p. q. 49. ar. 3 Jsta 2° p². j

¶ Q nō est summū malū xv

GXhoc autem patet q⁹ nō pt ee aliqđ summū malū qđ sit oīm maloꝛ ꝓncipiū. Sūmū em malū ozielle absq; ꝓsoꝛtio oīs boni. sicut ꝛ summū bonū ē qđ est oīno separatū a malo. nō pt at ee aliqđ malū oīno separatū a bono. cū onsum sit q malū fundat in bo/no. g nihil ē summe malū ¶ Adhuc. Si aliqđ ē sum me malū. oz q p ecntiā suā sit malū. sic ⁊ summe bo nū ē qđ p suā essentiā bonū ē. h aūt ē impossibile. cum malū nō habeat aliquā ecntiā. vt supꝛ ꝓbatū ē. ipossi bile ē igit ponere summū malū. qđ sit maloꝛ ꝓncipi um ¶ Jtē Illud qđ ē ꝑmū ꝓncipiū nō ē ab aliq̄ cau satū. oē at malū causat a bono. vt onsum ē. nō ē igit malū ꝑmū ꝓncipiū ¶ Ampli⁹. malū nō agit nisi vir tute boni. vt ex ꝑmissis pz. ꝑmū at ꝓncipiū agit ꝑ vi te ꝓꝓia. malū igit nō pt ee ꝑmū ꝓncipiū ¶ Prete. cū id qđ ē p accns sit poster⁹ eo qđ ē p se. impossibile ē q sit ꝑmū. id qđ ē p accns. malū aūt nō euenit nisi p accns ⁊ ꝑter intēōem. vt ꝓbatū ē. ipossibile ē igit q malū sit ꝑmū ꝓncipiū ¶ Adhuc. oē malū h3 cām per accns. vt ꝓbatū ē. ꝑmū at ꝓncipiū nō h3 cām neq; p se neq; p accns. malū igit nō pt ee ꝑmū ꝓncipiū i a'i q̄ gñe ¶ Jtē. cā p se poꝛ ē ea q̄ ē p accns. sz malū nō ē cā nisi p accns. vt onsum ē. malū igit nō pt ee ꝑmū ꝓncipiū in aliq̄ gñe. Per h aūt excludit erroꝛ mani/cheoꝛ ponētiū aliqđ summū malū. qđ ē principiuz ꝓmū oīm maloꝛum.

Jō. b. t. j. p. q. 44. ar. 4 Jō. p². 2ᵉ. q. ꝓma. Jsta 2° p³ j

Erroꝛ ma/nicheoꝛ.

¶ Q finis cuiusliꝫt rei ē bonū xvi.

EJaūt omne agens agit ꝓpter bonū. vt supꝛ ꝓbatū ē. seq̄t vlte rio⁹ q cuiusliꝫt entis bonū sit finis. oē em ens ordinat in finē p suā actōem. oz em q vel ipa ac tio sit finis ipsi⁹ actōis. finis ē etiā finis agētis. qđ ē ei⁹ bonū ¶ Ampli⁹ Finis rei cuiusliꝫt ē in qđ termi/nat appetit⁹ ei⁹. appetit⁹ at cuiusliꝫt rei terminat ad bonū. sic em phi diffiniūt bonū. qđ oīa appetūt. cu/iusliꝫt igit rei finis ē aliqđ bonū ¶ Jtē. Illud ad qđ aliqđ tēdit. tēdit cū extra ipm fuerit. ⁊ in q̄ qescit. cū ipm habuerit. ē finis ei⁹. vnūqđq; at si pfectōe ꝓpa careat in ipam mouet q̄tū in se ē. si ꝯo eā habeat in ipa qescit. finis igit vniuscuiusq; rei ē ei⁹ pfectio. pfe ctio at cuiusliꝫt ē bonū ipsi⁹. vnūqđq; igit ordinat in bonū. sic in finē ¶ . Ꝑ. eodē mō ordinat in finē ea q̄ cognoscūt finē ⁊ ea q̄ finē nō cognoscūt. sz ea q̄ co gnoscūt finē p se mouent in finē. q̄ at nō cognoscūt finē. tēdūt in finē q̄si ab alio directa. sic pz de sagittā te ⁊ sagitta. sz ea q̄ cognoscūt finē sp ordinant in bo nū sic in finē. nā volūtas q̄ ē appetit⁹ finis ꝓcogniti nō tēdit in aliqđ nisi sub rone boni qđ ē ei⁹ obiectū. g ⁊ ea q̄ finē nō cognoscūt ordinat in bonū sic in fi/nē. finis igit oīm est bonū

Jsta 2° p³ j

¶ Q oīa ordinat invnū finē qđ ē de⁹ xvij

GXhoc autem appa ret q oīa ordinat in vnū bonū sicut in vl timū finē. Si em nihil tēdit in aliqđ sicut in finē nisi inq̄ntū ipm ē bonū. oz q bonū inq̄ntū bo nū sit finis. qđ igit ē summū bonū ē maxime oīm fi/nis. sed summū bonū ē vnū tm qđ ē de⁹. vt in ꝓmo lib. ꝓbatū ē. oīa igit ordinat sic in finē in vnū bonū qđ ē de⁹ ¶ Jtē. qđ ē maximū in vnoq̄z gne cā ē oīm illoꝛ q̄ sunt illi⁹ gñis. sic ignis q̄ ē calidissim⁹ ē cā ca liditatis in alijs coꝛpib⁹. summū igit bonū qđ ē de⁹ ē cā bonitatis in oīb⁹ bonis. g ⁊ ē cā cuiusliꝫt finis q sit finis. cū q̄cq̄d ē finis sit hmōi inq̄ntū ē bonū. p pter qđ at ē vnūqđq; z illud magis. de⁹ igit maxie ē oīm reꝛ finis ¶ Adhuc. in q̄libꝫt gne causaꝛ cā ꝓma ē magis cā q̄z cā scḋa. nā cā scḋa nō ē cā nisi p cām ꝓmā. illud igit qđ ē cā ꝓma in ordie causaꝛ finaliū oz q sit magis cā final' cuiusliꝫt q̄z cā final' ꝓxima. sed de⁹ ē ꝓma cā in ordie causaꝛ finaliū. cū sit summū in ordie bonoꝛ. ē igit magis finis vniuscuiusq; rei q̄z aliq̄s finis ꝓxim⁹ ¶ Ampli⁹ In oīb⁹ finib⁹ ordinatꝫ oz q vltim⁹ finis sit finis oīm ꝑcedētiū finiū. sicut si potio ꝓficit. vt de⁹ egroto. dat aūt vt purget. purgat aūt. vt extrenuet. extrenuat at vt sanet. oz q sanitas sit finis ⁊ extenuatōis ⁊ purgatōis ⁊ alioꝛ ꝑcedētiū. sz oīa inueniūt in diuersis gradib⁹ bonitatis ordi/nata sub vno summo bono. qđ ē cā oīs bonitatis. ac p h cū bonū habeat rōnem finis. oīa ordinat sub deo sic fines ꝑcedētes sub fine vltimo. oz igit q oīm finis sit de⁹ ¶ Pre. bonū pticulare ordinat in bonuz cōe sic in finē. ee em ptis ē ꝓpter ee totⁱ. Un ⁊ bonū gētis ē diuini⁹ q̄z bonū vni⁹ hoīs. bonū at summuz qđ ē de⁹. ē bonū cōe. cū ex eo vniuerſoꝛ bonū ꝛepēde at. bonū at q̄libꝫt res bona ē. ē bonū pticulare ipi⁹ ⁊ alioꝛ q̄ ab ipo ꝛepēdet. oēs igit res ordinat sicut in finē. in vnū bonū qđ ē de⁹ ¶ Jtē Ad ordinē agen/tiū seq̄t ordo in finib⁹. nā sic supmū agēs mouet oīa scḋa agētia. ita ad finē supmi agētis oz q ordinētur oēs fines scḋoꝛ agētiū. q̄cq̄d em agit supmū agens agit ꝓpter finē suū. agit at supmū agēs actiōes oīm inferioꝛ agētiū mouēdo oēs ad suas actōes ⁊ p cō sequēs ad suas fines. vñ seq̄t. q oēs scḋoꝛ agētium actōes ordinent a ꝓmo agēte in finē suū ꝓꝓrium. agēs at ꝑmū reꝛ oīm ē de⁹. vt in scḋo ꝓbatū ē. volūtatꝫ at ipsi⁹ nihil aliud finis ē q̄z sua bonitas q̄ ē ipemet. vt in ꝓmo ꝓbatū ē. oīa igit q̄cq̄z sunt facta vel ab ipo immediate vel mediātib⁹ causis scḋis in ꝛū ordinē.

tur sicut in fine. oia aut entia sic hmoi. na sic in scdo
pbak. nihil ce pt. qd ab ipo no habeat ce. oia igit or-
dinak in deu sic in fine ¶ Adhuc finis vltim⁹ cuiuslibet faciētis inqrtū ē faciēs. ē ipemet. vtimur em facts
7 a nobis ppter nos. z si aliqd aliqñ ppter aliū hō faciat. h refert in bonū suū vel vtile vel delectabile vel honestū. de⁹ aut ē cā factiua rez oim. qrūdā qdē imediate. qrūdā aut mediante siue mediātibo aliis causis vt ex pmissis ē manifestū. ē igit ipemet finis rez oiz.
8 ¶ Prete. Finis inter alias cās pmatū obtinet. z ab ipo oēs alie cae hnt. q sint cae in actu. agēs em non agit nisi ppter finē. vt oīsum ē. ex agente ät materia in actū fore reducit Un materia fit actu hui⁹ rei materia. z silr forma hui⁹ rei forma p actōnem agētis. z p ons p finē. finis etiā posterior ē cā q pcedēs finis intēdat vt finis Nō em mouet aliqd in finē primū nisi ppter finē postremū. ē igit finis vltim⁹ pma oiz cā. ee aut pmā oim cām nece ē pmo enti conuenire. qd deus ē. vt supā oīsum ē. de⁹ igit ē vltim⁹ oim finis Hinc ē qd dr puer. xvi. Uniuersa ppter semetipm operatus ē de⁹. z Apoca. vltimo Ego sum alpha z o primus z nouissimus

¶ Quō deus sit finis oim xviij.

Ista 2° p³ 1 REstat igitur inquirendū quō de⁹ sit oim finis. qd qdē ex pmissis fiet manifestū Sic em ē vltim⁹ oim rez q tm ē prius oibo in ēndo. finis aut aliqs inuenit. q etiā si primatū obtineat in causando fm q ē in intētione. ē tm in essendo posteri⁹. qd qdē contingit in qlibet fine quē agēs in sua actōe pstituit. sicut medicus pstituit sanitatē p suā actōem in infirmo. q tm ē finis ei⁹. aliqs aut finis inuenit. q sicut ē pcedēs in causando. ita etiā in ēndo pcedit. sicut dr finis id qd aliqs sua actōe vel motu acqrere intēdit. vt locū sursum. ignis p suū motū. z ciuitatē rex p pugnā. de⁹ igit sic ē finis rez. sicut aliqd ab vnaqqz re suo mō obtinēdū. ¶ Adhuc de⁹ ē simul vltim⁹ rez finis. z primum
2. agēs. vt oīsum ē. finis ät p actōem agētis pstitut⁹ nō pt ce primū agēs. sed ē magis effect⁹ agētis. non
3. pt igit de⁹ sic ee finis rez. qsi aliqd pstitutū. sed solū qsi aliqd pexistēs obtinēdū. ¶ Amplius. Si aliquid agat ppter rē aliquā ia exīstētē p ei⁹ actōem aliqd pstituat. optz q rei ppter quā agit aliqd acqrat ex actōe agētis. sicut si milites pugnāt ppter ducē. cui acqrit victoria. cuā milites suis actōibo causant. deo aut nō pt aliqd acqri ex actōe cuiuslibet rei. ē em sua bonitas oīno pfecta. vt in pmo lib. oīsum ē. relinqt igit q deus sit finis rez. non sicut aliqd pstitutū aut aliqd effectū a rebo. neqz ita q aliqd ei a rebo acqrat.
4 sed hoc solo mō qr ipe rebo acqrit ¶ Item. optz q eo mō effectus tēdat in finē quo agēs ppter finē agit. deus aut q ē primū agēs oim rez nō sic agit qsi sua actione aliqd acqrat. sz qsi sua actōne aliqd largiat. qr nō est in potētia vt aliqd acqrere possit sed solū in actu pfecto. er q pt elargiri. res igit nō ordināt in deum sicut in finē cui aliqd acqrat. sz vt ab ipo ipsum met suo mō psequāt. cū ipemet sit finis

¶ Q oia intēdūt assimilari deo. xix.

Ista 2° p⁹ 1 EX hoc aut q acquirūt diuinā bonitatē res create sīles deo cōstituunt. si igit res oēs in deū sicut in vltimū finē tendūt. vt ipsi⁹ bonitatē psequāt. sequit q vltimus rez finis sit deo assimilari. ¶ Amplius. agēs 2
dr esse finis effectus inqrtū effectus tēdit in similitudinem agētis. vnde forma generati ē finis generatōis sed deus ita ē finis rez q ē etiā primū agēs eaz. oia igit intēdūt sicut ad vltimū finē deo assimilari ¶ Itē 3.
In oīsibo rebo euidenter apparet q esse appetūt naturaliter. vnde z si qua corrūpi pnt naturaliter corrūpentibo resistūt. z tendunt illuc. vbi psemenf sicut ignis sursum z terra deorsum. fm hoc aut ee hnt oia q deo assimilanf qui ē ipm ee subsistēs cū oia sint solū quasi ee pticipātia. oia igit appetūt quasi vltimū finē deo assimilari ¶ Prete. res oēs create sunt qdam 4
imagines pmi agētis. s. dei. agēs em agit sibi simile. pfectio em imaginis ē vt repsentet suū exēplar p similitudinē ad ipm. ad hoc em imago pstituit. sunt igit res oēs ppter diuinā similitudinē psequēdā sicut pro- 5.
pter vltimū finē ¶ Adhuc. oīs res p suū motum vel actōez tendit in aliqd bonū sicut in finē. vt supā ostē sum ē. intātū aut aliqd de bono pticipat inqrtū assimilat prime bonitati que deus ē. oia igitur p motus suos z actiones tendūt in diuinā similitudinē sicut in finem vltimum.

¶ Quō res imitent diuinā bonitatē xx

DAtet ergo ex his q dicta sunt q assimilari ad deū est vltimus oīm finis. id aut qd ppie hz rōnem finis est bonū. tendūt igit res in hoc q assimilent deo prout inqrtū ē bonus. bonitatem aut creature nō asse-quunt eo modo sicut deo ē. licz in diuinā bonitatem vnaqueqz res imitet fm suū modū. diuina em bonitas simplex ē quasi tota in vno psistēs. ipm em diuinū ee oēm plenitudinē pfectōis obtinet. vt in pmo lib. pbatū ē. vñ cū vnūqdqz intm sit bonū inqrtū est pfectū ipm diuinū ee est ei⁹ pfecta bonitas. idē em est deo ee. viuere. sapientem esse. beatū esse. z qcqd aliud ad pfectōem z bonitatem videt ptinere qsi tota diuina bonitas sit ipm diuinū esse ¶ Rursum. q ipm diuinū esse est ipsi⁹ dei existis suba In aliis ät rebo h accidere nō pt. oīsum est. em in. ij. lib. q nulla suba creata est ipm suū esse. vñ si fm q res qlibet bona est nō est eaz aliq suū esse. nulla eaz est sua bonitas. sz earū

q̄libet bonitatꝫ ptícipatõe bona ẽ. sicut & ipius eẽ ptícipatõe ẽ ens. Rursus nõ oẽs creature in vno gradu bonitatis ꝓstituũt. nã q̄rũdã suba forma & actꝰ ẽ. scilꝫ cui fm id qđ ẽ ꝓpẽtit esse actu & bonũ eẽ. q̄rũdã vero suba ex materia & forma ꝓposita ẽ. cui ꝓpẽtit actu eẽ & bonũ eẽ. ſꝫ ſꝫ aliq̄d sui. ſ. fm formã. diuina igit suba sua bonitas ẽ. suba ẽo simpler bonitatẽ ptícipat fm id qđ ẽ. suba aũt ꝓposita fm aliq̄d sui. ¶ In ꝟ aũt tertio gradu subaꝝ ítez diuersitas inuenit q̄ntũ ad ipm eẽ. Nã q̄rũdã ex materia & forma ꝓpositoꝝ totã materie potẽtiã forma adimplet. ita q nõ remanet i materia potẽtia ad aliã formã. & p ons nec in aliq̄ alia materia potẽtia ad hãc formã & hmõi ſꝫ corpa celestia. q̄ ex tota materia sua ꝓstãt. Quorũdã ẽo forma nõ replet totã materie potẽtiã. vñ adhuc in materia remanet potẽtia ad aliã formã. & in aliq̄ materie pte remanet potẽtia ad hãc formã. sic pꝫ in elemẽtꝫ & elemẽtatis. Quia ẽo ꝑuatio ẽ negatio in suba eius. qđ suba ꝑt inee. manifestũ ẽ. q cũ hac forma q̄ nõ iplet totã materie potẽtiã adiũgit ꝑuatio forme. q̄ qđẽ adiũgi nõ ꝑt suba cuiꝰ forma iplet totã materie potentiã. neqꝫ illi q̄ ẽ forma p suã ẽntiã. & multo minꝰ illi cuiꝰ essentia ẽ ipm suũ eẽ. cũ aũt manifestũ ẽ q motus nõ ꝑt eẽ vbi nõ ẽ potẽtia ad aliud. qꝫ motꝰ ẽ actus existẽtis in potẽtia. itemqꝫ manifestũ sit q malũ ẽ ipsa ꝑuatio boni. planũ ẽ q in ꝟ vltimo subaꝝ ordíe ẽ bonũ mutabile cũ pmixtõe mali oppositi hñs qđ in superioribꝫ subaꝝ ordinibꝫ accidere nõ ꝑt. possidet igit hec suba vltimo mõ dicta sicut vltimũ gradũ in eẽ. ita vltimũ gradũ in bonitate. ¶ Inter ptes etiã huiꝰ subẽ ex materia & forma ꝓpositę bonitatis ordo inuenit. cũ eẽ materia sit ens in potẽtia fm se ꝓsiderata forma ẽo sit actꝰ eꝰ. suba ẽo ꝓposita sit actu exẽs p formã. forma qđẽ erit fm se bona. suba ẽo ꝓposita ꝑ ut actu hꝫ formã. materia ẽo fm q est in potẽtia ad formã. Et ſꝫ vnũqđqꝫ sit bonũ inq̄ntũ ẽ ens. nõ tñ oꝫ q materia. q̄ ẽ ens solũ in potẽtia sit bona solũ in potẽtia. ens eẽ absolute dr. bonũ aũt & in ordine ꝓsistit. nõ eẽ solũ aliq̄d bonũ dr qꝫ ẽ finis. vel qꝫ ẽ obtinẽs finẽ. sed etiã si nõdũ ad finẽ puenerit. dũmõ sit ordinatũ in finẽ ex ꝟ ipo dr bonũ. materia q̄ nõ ꝑt simplr dici ens ex ꝟ q ẽ potẽtia ens in q̄ importat ordo ad eẽ. ꝑt aũt ex ꝟ simplr dici bona ꝓpter ordinẽ ipum. in q̄ apparet q bonũ q̄dãmõ ampliorꝭ ẽ ambitus q̄ ens. ꝓpter qđ Dio. dr. iiij. ca. de diui. no. q bonũ se extẽdit ad exñtia & nõ exñtia. nã & ipa nõ exñtia. ſ. materia fm q itelligit ꝑuatõi subiecta appetit bonũ. scꝫ eẽ. ex q̄ pꝫ q etiã sunt bona. nihil eẽ appetit bonũ nisi bonũ Est aũt & alio mõ creature bonitas a bonitate diuina deficiẽs. nã sic dictũ ẽ de in ipo suo eẽ summã pfectõem obtinet bonitatis. res aũt creata suã pfectõnẽ nõ possidet in vno sed in multis. qđ eẽ in supremo vnitũ multiplex in ifimis ũenit. vñ de fm idẽ dr eẽ ꝟtuosus. sapiẽs & opans. creatura ẽo scđm diuersa. tãtoqꝫ pfecta bonitas alicui creature maiorꝫ multiplicitatẽ req̄rit q̄nto magis a ꝑma bonitate distãs inuenit. Si ẽo pfectã bonitatẽ nõ possit attingere ipfecte retinebit in paucis. & inde ẽ q ſꝫ ꝑmum & summũ bonũ sit oẽno simplex subeqꝫ ei in bonitate ꝓpinque sint pariter & q̄ntũ ad simplicitatẽ vicine. in fine tñ inuenit simpliciores q̄busdã superioribꝫ eis. sic elemẽta aĩalibꝫ hoibꝫ. qꝫ nõ ꝑt ptingere ad pfectõem cognitõis & intellectꝰ quã ꝓsequũtur aĩalia & hoies. manifestũ ẽ q ex dictis q ſꝫ dꝰ fm suum simplex eẽ pfectã & totã suã bonitatẽ habeat. creature tñ ad pfectõem sue bonitatis nõ ptingũt p solũ suũ eẽ ſꝫ ꝑ plura. vñ ſꝫ q̄libet earꝫ sit bona inq̄ntũ ẽ. nõ tñ ꝑt simplr bona dici si alius careat q̄ ad ipsius bonitatẽ req̄rit sicut hõ q̄ ẽ tute spoliat virtꝰ ẽ subiectus. dr qđẽ bonus fm qđ. ſ. inq̄ntũ ẽ ens & inq̄ntũ ẽ hõ. nõ tñ bonꝰ simplr ſꝫ magis malus. nõ igit cuilibet creaturaꝝ idẽ ẽ eẽ & bonũ eẽ simplr. ſꝫ q̄libet earũ bona sit inq̄ntũ ẽ. ꝺco ẽo simplr idẽ ẽ esse & eẽ bonũ simplr. Si aũt res q̄libet tẽdit in diuine bonitatis similitudinẽ sic in finẽ. diuine aũt bonitati assimilat aliqđ q̄ntũ ad oĩa q̄ ad ꝓpriã ptinẽt bonitatẽ. bonitas aũt rei nõ solũ in eẽ suo ꝓsistit ſꝫ in oĩbꝫ aliis q̄ ad suam pfectõem req̄rũt. vt oñsum ẽ. manifestũ est q res ordinãt in ꝺco sicut in finẽ nõ solũ fm esse subale. ſꝫ etiã fm ea q̄ ei accidũt ptinẽtia ad pfectõnem ipsius & etꝫ ſꝫ ꝓpam opatõꝝ q̄ etiã ptinẽt ad pfectõꝝ rei.

¶ Qꝫ res intẽdũt naturaliter assimilari ꝺco in hoc q est causa. xxi.

QXhis autem apparet q res intẽdũt diuinã sili|tudinẽ. etiã in ꝟ q sunt cãe alioꝝ. Tẽdit eẽ in diuinã sili|tudinẽ res creata p suã opatõem. p suã aũt opatõem vna res fit cã alterius. q̄ in ꝟ etiã res intẽdũt diuinam sili|tudinẽ. vt sint aliis cãe. ¶ Adhuc. res tẽdũt in diuinã silĩtudinẽ. inq̄ntũ ẽ bonꝰ. vt supꝫ dictũ ẽ. ex bonitate aũt rei ẽ q aliis eẽ largit. vnũqđqꝫ eẽ agit inq̄ntũ ẽ actu pfectũ. ꝺconsiderãt igit q̄naliter res in ꝟ ꝺco assimilari vt sint alioꝝ cãe. ¶ Amplius. ordo ad bonũ bonũ rõnẽ hꝫ. vt ex dictis ẽ manifestũ. vnũqđqꝫ aũt p ꝟ q ẽ cã alterius ordiat ad bonũ. bonũ aũt solũ p se cognoscit & cãtur. malũ aũt p accns tñ. vt oñsum ẽ. eẽ igit alioꝝ cã ẽ bonũ. fm aũt qđlibet bonũ ad qđ tendit aliq̄d. itẽdit diuinã silĩtudinẽ. cũ qđlibet bonũ creatũ sit ex ptícipatõe diuine bonitatis. intẽdũt igit res diuinã silĩtudinẽ in ꝟ q sunt alioꝝ cãe. Jtẽ. eiusdẽ rõnis ẽ q effectꝰ tẽdat in silĩtudinẽ agẽtis. & q agẽs assimilet sibi effectũ. tẽdit igit effectꝰ in finẽ in quẽ dirigit ab agẽte. agẽs aũt itẽdit sibi assimilare patiẽs nõ solũ q̄ntũ ad eẽ ipsius. ſꝫ etiã q̄ntũ ad cãlitatẽ. sic ei ab agẽte ꝓferũt effectui naturali ꝓncipia p que ſbsistat. ita ꝓncipia p q̄ alioꝝ sit cã. sic eñ aĩal dũ gnãt acci-

Jsta 2° p3.
1
2
3
4

pit a generāte ꝓtutē nutritiuam ita etiā ꝓtutē gnāti
uā. effect⁹ igit tēdit in silitudinē agētis. vt oīsum est
nō solū qtū ad spēm ipsius. sed etiā qtū ad h̄ q sit
alioz cā. sic āt tēdūt res in silitudinē dei. sic effect⁹ in
silitudinē agētis. intēdūt igit res naturaliter assimila-
ri deo in h̄ q sunt cāe alioz ¶ Prete. tūc maxime pfe
ctū ē vnūqdqz. qū pt alterū sibi sile facere. illud em̄ p
fecte lucet qđ alia illumināre pt. vnūqdqz āt intēdēs
in suā pfectōem tēdit in diuinā silitudinē. p h̄ igitur
vnūqdqz tēdit in diuinā silitudinē. q intēdit aliorū
cā ee ¶ Quia ꝺo cā inqtū hmōi superior ē causato.
manifestū ē q tēdere in diuinā silitudinē p hūc mo
dū vt sit alioz cā ē superior pfectio in entib⁹ ¶ Item
6 prius ē vnūqdqz in se pfectū qz possit alterū cāre. vt
dictū ē. hec igit pfectio vltimo accidit rei vt alioruz
cā existat. cū igit p multa tēdat res creata in diuinā
silitudinē. h̄ vltimū ei restat. vt diuinā silitudinē que
rat p h̄ q sit alioz cā. vñ Dio. dr. iij. ca. cele. ierar. q
oīm diuinus ē dei cooperatorē fieri. fin q aplus dr
p. Cori. iij. Dei adiutores sumus

¶ Quō diuersimode res ordināt ī suos fines xvij

EXpremissis autem

manifestū ē pt q vltimū p qđ vnaqueqz
res ordināt ad finē ē eius opatio. diuersi-
mode tn̄ fm diuersitatē opatōis ¶ Nā qdā opatio est
rei vt aliud mouētis sic calefacere et secare. qdā ꝺo ē
opatio rei vt ab alio mote sic calefieri et secari. qdā
ꝺo opatio ē pfectio operātis actu exīntis in aliō trās
mutādū nō tendēs. quoz ꝑme differūt a passione et
motu. scde ꝺo ab actōe trāsmntatiua exteriozis ma
terie. hmōi āt opatio ē sic itelligere sentire et velle. vñ
manifestū ē. q ea q mouent vl operāt tm̄ sine hoc q
mouēt vel faciāt. tēdūt in diuinā silitudinē qtum
ad h̄ q sint in seipsis pfecta. q āt faciūt et mouēt inqz
tū hmōi tēdūt in diuinā silitudinē in h̄ q sunt alioz
cāe. q ꝺo p h̄ q mouēt mouēt. tēdūt in diuinā silitu
dinē qtū ad vtrūqz. corpa āt iferiora fm q mouent
motib⁹ naturalib⁹ ꝯsiderāt vt mota tm̄. nō āt vt mo
uētia nisi p accns. accidit em̄ lapidi q descēdens ali-
qđ obuiās ipellat. et sil̄r ē in alteratōe et alijs motib⁹
vñ finis mot⁹ eoz ē. vt ꝯsequāt diuinā silitudinē qz
tū ad h̄ q sint in seipis pfecta vtpote h̄ntia ꝓpriam
formā et ꝓpriū vbi. corpa ꝺo celestia mouent mota.
vñ finis mot⁹ eoz ē ꝯseq diuinā silitudinē qtū ad
vtrūqz. qtū qdē ad ꝓpriā pfectōem inqtū corp⁹ ce
leste fit in alio vbi in actu in q prius erat ī potētia. nec
ꝓpter h̄ min⁹ suā pfectōem ꝯsequit. qđ patet ad vbi in q
ꝑius erat actu. remanet in potētia Sil̄r em̄ et materia
ꝑma in suā pfectōem tēdit. p h̄ q acq̄rit in actu for-
mā quā pri⁹ habebat in potētia. Iz et aliā h̄re desinat
quā pri⁹ actu hēbat. sic em̄ successiue materia oēs for
mas suscipit ad qs ē in potētia. vt tota ei⁹ potētia re
ducat in actū successiue. qđ sil̄ fieri nō poterat. vñ cū
corp⁹ celeste sit potentia ad vbi sic materia ꝑma ad
formā. pfectiōem suā ꝯsequit. p h̄ q ei⁹ potētia tota ad
vbi reducit in actū successiue. qđ sil̄ nō poterat fieri.
Inqtū ꝺo mouēdo mouet ē finis motus eoz ꝯseq
diuinā silitudinē in h̄ q sunt cāe alioz. sz āt aliorum
cāe. p h̄ q causant gnatōem et corruptōnem et alios
mot⁹ in istis iferioribus. mot⁹ igit corpoz celestiū inqz
tū mouēt. ordināt ad gnatōem et corruptōem q ē in
istis inferioribus ¶ Nō ē āt inconueniēs q corpa celestia
moueāt ad gnatōem h̄oz inferioz. quis hec iferio-
ra corpa sint celestib⁹ corpib⁹ indignioza. cū tn̄ finez
oz ee potiorē eo q ē ad finē. generās aūt agit ad for
mā generati. cū tn̄ generatū nō sit dignio⁹ generāte. sz
in agētib⁹ vniuocis sit eiusdē spēi cū ipo. intēdit em̄
generās formā gnati q ē gnatōis finis nō qsi vltimū
finē sz silitudinē ee diuini ī ꝓpetuatōe spēi et in diffu
sione bonitatz sue p h̄ q alijs formā spēi sue tradit et
alioz fit cā Sil̄r āt corpa celestia sz sint digniora in
feriorib⁹ corpib⁹. nō tn̄ itēdūt gnatōez eoz et formas
gnatoz in actū educere p suos mot⁹ qsi vltimū finē
sz p h̄ ad diuinam silitudinē itēdētes qsi ad vltimū Cōsiderād.
finē in h̄ q cāe alioz existāt ¶ Cōsiderādū tn̄ q vnūqz
qđqz inqtū ꝓticipat silitudinē diuine bonitatis q ē
obiectū volūtatis ei⁹ intīn ꝓticipat de silitudine di-
uine volūtatis p quā res ꝓducūt in esse et ꝯseruāt. sū
perioza āt diuine bonitatz silitudinē ꝓticipat simpli-
ci⁹ et vl'ius. iferioza ꝺo ꝓticulari⁹ et magis diuisim.
vñ et inter corpa celestia et iferioza nō attēdit silitudo
fm eq̄rantiā. sic in his q sz vni⁹ spēi. sz sicut vl'is
agētis ad ꝓticulare effectū. sic igit ꝓticularis agētis
in istis iferioribus intētio ꝯsequit ad bonū hui⁹ spēi vel il
li⁹. ita intētio corpis celestis fert ad bonum cōe sube
corporal'. q p gnatōez ꝯseruat et multiplicat et auget
cū ꝺo vt dictū ē q libet res mota inqtū mouet tēdit
in diuinā silitudinē. vt sit in se pfecta. pfectū aūt fit
vnūqdqz. inqtū fit actu. oz q intētio cuiuslibet ī po
tētia exīntis sit vt p motū tēdat in actū. qtō igit ali-
qs actus ē posterior et magis pfect⁹. tāto ꝑncipali⁹
in ipum appetit⁹ materie fert. vñ oz q in vltioriē
et pfectissimū actū. quē materia ꝯseq pt. tēdat appeti
tus materie. q appetit formā. sic in vltimū finē gna-
tionis. in actib⁹ āt formaz gradus qdā inueniunt.
nā materia ꝑma ē in potētia ꝑmo ad formā elemēti
sub forma ꝺo elemēti exīs ē in potētia ad formā mi
xti. ppt qđ elemēta sz materia mixti. sub forma aūt
mixti ꝯsiderata ē in potētia ad aiam vegetabilē. nā
talis corpis aīa actus ē Itēq aīa vegetabil' ē in potē
tia ad sensitiuā. sensitiua ꝺo ad itellectiuā. qđ pcessus
gnatōis ondit ¶ Primo em̄ in gnatōe ē fet⁹ viuens
vita plāte. postmodū ꝺo vita aīal'. demū ꝺo vita ho
minis. Post hāc āt formā nō uenit in gnabilib⁹ et
corruptibilib⁹ posterior forma et dignior. vltimus
igit gnatōis tori⁹ grad⁹ ē aīa hūana. et in hāc tendit

tit cā quo in esse ꝓseruat. Alio mō fm q ē ei⁹ rōne spēi. ⁊ sic appetit ppriū bonū. aial inq̄tū appetit generatōem plus ⁊ eius nutritōnem. vel si aliq̄d aliud opet ad ꝓseruatōnem vel defensionē indiuiduoꝝ siue spēi. Tercio ꝺo mō rōne generis. ⁊ sic appetit ppriū bonū in causando agens equocū sicut celū. Quarto āt mō rōe silitudinis analogie ꝑncipiatoꝝ ad suum ꝑncipiū. ⁊ sic deus q̄ ē extra genus ꝑter suū bonum oīb⁹ reb⁹ dat eē. Ex q̄ patꝫ q̄ q̄to aliq̄d ē pfectionis ꝯutis ⁊ eminētius in gradu bonitatis. tanto appetitum boni cōmunioꝝē hꝫ ⁊ magꝫ in distantib⁹ a se bonum q̄rit ⁊ opat. nā ipfecta ad solū bonū ppriū indiuidui tendunt. pfecta vero ad bonum speciei. perfectioꝛa vero ad bonum generis. deus aut̄ q̄ est perfectissimus in bonitate ad bonum totius entis. vnde nō īmerito ꝺr a q̄busdā q ꝑ bonū inq̄tū hmōi ē diffusiū. qz q̄to aliq̄d inuenit melius. tāto ad remotioꝛa bonitatē suā diffundit. ⁊ qz in q̄libet genere q̄d est pfectissimū ē exemplar ⁊ mēsura oīm q̄ sunt illi⁹ generis. oꝫ q ꝺ⁹ q̄ ē in bonitate pfectissim⁹ ⁊ suā bonitatē cōmunissime diffundēs. in sua diffusione sit exemplar oīm bonitatē diffundentiū. inq̄tū em̄ vnū quodq̄ bonitatē diffundit in alia sit altioꝛ cā. Hic etiā pꝫ q vnūq̄dq̄ tendēs ad hoc q sit alioꝛ cā tēdit in diuinā silitudinē. ⁊ nihilomin⁹ tēdit in suū bonum.

Dupler ē finis. ſ. sub fine ⁊ vltim⁹

Nō ē ꝯ inco͡ueniēs. si mot⁹ coꝛpoꝝ celestiū ⁊ actōes motoꝝ eoꝝ dicant eē aliq̄liter ꝑter hec corpa q̄ generant ⁊ coꝛrūpunt. q̄ sunt eis indigniora. nō em̄ fiꝫ ꝑter hec sicut ꝑter vltimū finē. ſꝫ intēdentes hoꝝ generatōem intendūt suum bonum ⁊ diuinam silitudinē tanq̄ vltimū finem.

¶ Q̄ itelligere deū ē finis oīs itellectual' subste xxv

Ista ꝓ⁹ ꝑ⁹.

1.

Nota.

2.

QVm aūt oēs creature etiā itellectu carētes ordinent in deū sicut in finē vltimū. ad hūc āt finē ptingāt oīa inq̄tū de silitudine ei⁹ aliq̄d ptcipāt. itellectuales creature aliq̄ specialioꝛi mō ad ipm ptingūt. ſ. p suā ppriā opatōem itelligēdo ipm. vñ oꝫ q hoc sit finis itellectualis creature. ſ. itelligere deū. Ultim⁹ em̄ finis cuiuslibet rei ē ꝺ⁹. vt oīssum ē. intēdit igit̄ vnūquodq̄ sicut vltimo fini deo ꝺiūgi q̄to magis sibi possibile ē. vicini⁹ āt ꝺiungit̄ aliq̄d deo p hꝫ q ad ipam subam ei⁹ aliq̄ mō ptingit. qđ fit dū aliq̄d q̄s cognoscit de diuina suba q̄ dū ꝺscēdit ei⁹ aliquā silitudinē. suba igit̄ itellectualis tēdit in diuinā cognitōem sic in vltimū finē. ¶ Itē. ppria opatio cuiuslibet rei est finis eius. est em̄ scda pfectio ipius. vñ qđ ad ppriā opatōem bñ se hꝫ dꝫ virtuosum ⁊ bonū. intelligere āt est ppria opatio subē intellectualis. ipa igit̄ est finis ei⁹. qđ igit̄ est pfectissimū in hac opatōe hoc ē vltim⁹ finis ⁊ pcipue in opatōib⁹ q̄ nō ordinant̄ ad aliqua opata. sicut ē intelligere ⁊ sentire. cū aūt hmōi opationes ex obiectis spēm recipiāt. p q̄ etiā cognoscuntur. oꝫ q tanto sit pfectioꝛ aliq̄ istaꝝ opationū. q̄to eius obiectū est pfect⁹. ⁊ sic intelligere pfectissimuꝫ intelligibile qđ deus est. ē pfectissimū in genere hui⁹ opatōis q̄ ē intelligere. cognoscere igit̄ deū itelligēdo ē vltim⁹ finis cuiuslibet itellectualis subē. Potest aūt aliq̄s dicere itellectualis q̄dē subē vltimū finem ꝓsistere in itelligēdo optimū itelligibile. nō tn illud qđ ē optimū intelligibile huius vel illi⁹ itellectualis subē ē optimū itelligibile simplr. sed q̄to aliqua intellectualis suba ē altioꝛ. tanto suū itelligibile optimū ē alti⁹. ⁊ iō suprema itellectualis suba creata hꝫ p intelligibili optimo id qđ est optimū simplr. vñ ei⁹ felicitas erit in intelligēdo deū. cuiuslibet ꝺo iferioris subē itellectualis felicitas erit itelligere aliq̄d infen⁹ intelligibile. qđ est tn altissimū eoꝝ q̄ ab ipa itelligūtur ⁊ pcipue intellect⁹ humani. videt q nō sit intelligere optimū intelligibile simplr. ꝑter eius debilitatem. hꝫ em̄ se ad cognoscendū illud qđ est maxime cognoscibile. sicut oculus noctue ad solem. ¶ Sed manifeste apparet q fīnis cuiuslibet subē intellectualis etiā infime ē intelligere deuꝫ. oīssum est em̄ supra q oīm entiū vltimus finis in quē tendūt est deus. intellectus aūt humanus etsi sit infim⁹ in ordine intellectualiū subarū. est tn supꝛioꝛ oībus intellectu carentib⁹. cū ergo nobilioris subē non sit ignobilioꝛ fīnis. erit etiā itellect⁹ humani finis ipe deus. vnūqđq̄ aūt intelligēs ꝺsequit̄ suū finē vltimū. ꝑ hoc q ipsum intelligit. vt oīssum est. intelligēdo igit̄ ptingit intellectus humanus ad deū sicut ad finē. ¶ Adhuc sicut res intellectu carētes tendūt in deū sicut in finēꝫ ꝑ viam assil'atōis. ita subē intellectuales ꝑ viam cognitōnis. vt ex ꝑdictis patꝫ. res aūt intellectu carentes ⁊ si tendant in silitudinē primoꝛ agentiū. nō tn ibi quiescit nature intentio. ſꝫ hꝫ ꝑ fine assil'atioem ad summū bonū vt ex dictis patꝫ. ⁊ si impfectissime ad hanc silitudinē possint ptingere. intellectus igit̄ q̄tumcūq̄ modicū possit de diuina cognitōe pcipere. illud erit sibi ꝑ vltio fine magꝫ q̄ pfecta cognitio inferioꝛ itelligibiliū. ¶ Amplius. vnūqđq̄ maxīe desiderat suū vltimū finē. itellect⁹ āt hūan⁹ magꝫ deside rat ⁊ amat ⁊ delectat̄ in cognitōe diuinoꝝ q̄ius modicū q̄dē de illis pcipe possit q̄ i pfecta cognitōe quā hꝫ de reb⁹ ifimis. ē igit̄ vltim⁹ finis hoīs itelligere ꝺ⁹ q̄ mō deū. ¶ Adhuc. vnūqđq̄ tēdit in diuinā silitudinē sicut in ppriū finē. illō igit̄ ꝑ qđ vnūqđq̄ maxime deo assil'at̄ ē vltim⁹ finis ei⁹. deo āt assil'at̄ maxime creatura itellectual'. ꝑ hꝫ q itellectual' ē. hāc em̄ silitudinē hꝫ pre ceteꝛ creaturꝫ. ⁊ hec ꝯcludit oēs alias. i gne āt hui⁹ silitudinis magꝫ assil'at̄ deo fm⁹ q itelligit actu q̄ fm q itelligit i habitu vl' poña. qz de⁹ sp actu itelligēs ē. vt i primo pbatū ē. ⁊ i hꝫ q itelligit actu maxime assil'at̄ deo fm q itelligit ipm deū. nā ipe de⁹ itelligēdo se itelligit oīa alia vt in ꝓmo pbatū ē. intelligere igit̄ deū est vltimus finis oīs intellectualis subē

3.

4.

5.

6.

7 ¶ Itē. qđ ē tm̄ ꝓpter aliud diligibile. est ꝓpter illđ qđ ē tm̄ ꝓpter se diligibile. nō em̄ ē abire in infinitū in appetitu nature. qz ꝺsideriū nature frustrarē. cuz nō sit possibile ptrāsire ifinita. oēs āt scie z artes z potentie practice sunt tm̄ ꝓpter aliud diligibiles. nā in eis finis nō ē scire sed opari. scie aūt speculatiue sunt ꝓpter seipas diligibiles. nā finis earū ē ipm̄ scire. nec inuenit aliq̄ actio in reb⁹ humanis q̄ nō ordinet ad aliū finē nisi ꝺsideratio speculatiua. nā etiā ipe actiones ludicre q̄ vident absq̄ fine fieri hnt aliquē finē debitū. s. vt p eas quodā mō mente releuati magis ī timus postmodū potētes ad studiosas opatōes. alias eēt sp ludendū. si ludus ꝓpter se q̄reret. qđ ē inconueniēs. ordinant igit artes practice ad speculatiuas. z silr oīs hūana opatio ad speculatōnem itellect⁹ sicut ad finē. in oīb⁹ āt scibilibus z artib⁹ ordinatis ad illam videt ptinere vltim⁹ finis q̄ ē ꝑceptiua z architectonica aliaz. sicut ars gubernatoria ad quam ptinet finis nauis. q̄ ē vsus ipius ē architectonica z ꝑceptiua respectu nauis factiue. hoc āt mō se hz phia p̄ma ad alias scias speculatiuas. nā ab ipa oēs alie dependēt. vpote ab ipa accipiētes sua p̄ncipia z directōem ꝺ negātes p̄ncipia. ipsaq̄z p̄ma phia tota ordinat ad dei cognitōem sic ad vltimū finē. vñ z scia diuina noiat est q̄ cognitio diuina finis vltimus oīs humane
8 cognitōis z opatōis. ¶ Adhuc. in oīb⁹ agentibus et mouentib⁹ ordinatis oz q̄ finis primi agentis z motoris sit vltimus finis oīm. sicut finis ducis exercitus est finis oīm sub eo militantiū. inter oēs aūt hoīs ptes intellectus inuenit superior motor. nam intellectus mouet appetitū ꝓponendo ei suū obiectū. appetitus aūt intellectiu⁹ q̄ est volūtas mouet appetitus sensitiuos. q̄ sunt irascibilis z ꝯcupiscibilis. vñ et ꝯcupiscētie nō obedimus nisi volūtatis imperiuz adsit. appetitus aūt sensitiu⁹ aduenientes ꝺsensu volūtatis mouet tā cor⁹. finis igit itellectus ē finis oīm actionū humanaz. finis āt z bonū itellect⁹ ē vez. z p ꝺns vltim⁹ finis p̄mū vez. ē igit vltim⁹ finis totius hoīs z oīm opationū z ꝺsideriorz ei⁹ cognoscere p̄mū vez. qđ ē dc⁹. ¶ Amplꝰ. naturalr inest oīb⁹ hoībus ꝺsideriū cognoscendi causas eoz q̄ vident. vñ ꝓpter admiratōem eoz q̄ videbant q̄z cause latebāt hoīes p̄mo phari ceperūt. iuenientes aūt cām q̄escebant. nec sistit inq̄sitio q̄usq̄ puenīat ad p̄mā cām. z tūc pfecte nos scire arbitramur q̄n p̄mā cām cognoscim⁹. ꝺsiderat igit hō naturalr cognoscere p̄mā cām
10 q̄si vltimū finē. p̄ma āt oīm cā dc⁹ ē. ē igit vltim⁹ finis hoīs cognoscere dc̄m. ¶ Preterea. cuiuslibet effectus cogniti naturalr hō cām scire ꝺsiderat. itellect⁹ āt human⁹ cognoscit ens vle. ꝺsiderat igit naturalr cognoscere cām ei⁹ q̄ solū dc⁹ est vt in scdo ꝓbatū ē. nō ē aūt aliqs assequutus finē vltimū quousq̄z naturale ꝺsideriū q̄escat. nō sufficit igit ad felicitatē humanā q̄ est vltimus finis. qualiscūq̄z intelligibilis cognitio nisi diuina cognitio adsit q̄ naturale ꝺsideriū quietet sicut vltim⁹ finis. ē igit vltim⁹ finis hoīs ipa dei cognitio. ¶ Amplius. corp⁹ qđ naturali appetitu tendit in suū vbi tanto vehemētius z velociꝰ mouet quāto magis appropinquat fini. vñ probat Aresto. in primo de celo. q̄ motus naturalis rectus nō ptesse ad infinitū. qz nō magis moueret postea q̄ ꝑius. qđ igit vehementius in aliqđ tendit postq̄ ꝑius nō mouet ad infinitū sed ad aliqđ determinatum intēdit. hoc aūt inuenimus in ꝺsiderio sciendi. quāto em̄ aliquis plura scit tāto maiori ꝺsiderio affectat scire. tendit igit ꝺsideriū naturale hoīs in sciēdo ad aliquē determinatū finem. hoc aūt nō pt ee aliud q̄z nobilissimū scibile qđ dc̄us est. est igit cognitō diuina finis vltimus hoīs. vltimus aūt finis hoīs z cuiuslibet intellectualis subē felicitas siue beatitudo nominat. hoc em̄ est qđ oīs substātia intellectualis ꝺsiderat tā q̄z vltimū finem z ꝓpter se m̄. est igit beatitudo z felicitas vltima cuiusl libet substātie intellectualis cognoscere dcm. Hinc est qđ dr. Matth. v. Beati mundo corde. q̄m ipi dcm videbunt. z Joh. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum dcm verum. Huic etiā sīe Aresto. in vltimo ethico. ꝯcordat. vbi vltimā hoīs felicitatē dr ee speculatiuā quantū ad speculatōem optimi speculabilis.

¶ Utz felicitas ꝺsistat in actu volūtatis vel in actu intellectus. .xxvi.

Jđ p³ 2ᵉ. q. 3. ar. 4. Itē i. 4. di. 49. Argumē. ꝺ opi. thome

QVia vero itellectu⁹ alis substātia sua opatōne ptingit ad dcm. nō solum intelligēdo sed p actū etiā volūtatis ꝺsiderando z amando ipm̄ z in ipo delectatōem habēdo. potest alicui videri q̄ vltim⁹ finis et vltima hoīs felicitas nō sit in cognoscēdo dcm sed magis in amādo vel in aliquo alio actu voluntatis se habendo ad ipm̄. pcipue cū obiectū voluntatis sit bonū qđ hz rōnem finis. vez etiā qđ est obiectū itellectus nō hz rōnem finis nisi inq̄ntum z ipe est bonū. vñ nō videt hō ꝺsequi vltimū finē p actū intellect⁹. sed magis p actum volūtatis. ¶ Preterea vltima p
2 fectio opatōnis est delectatio que pficit opatōem sicut pulcritudo iuuentutē. vt in. x. ethico. phus dr. si igit pfecta opatio est vltimus finis. videt q̄ vltim⁹ finis magis sit fin opatōem volūtatis q̄z intellect⁹.
3 ¶ Adhuc. delectatio videt ita ꝓpter se ꝺsiderari q̄
4 nūq̄z ꝓpter aliud. stultū em̄ ē q̄rere ab aliq̄ q̄re velit delectari. hec āt ē ꝺditio vltimi finis. vt scz ꝓpter se q̄ratur. est igit vltim⁹ finis magis in opatōe voluntatis q̄z intellect⁹ vt videt. ¶ Itē. in appetitu vltimi finis maxie oēs ꝯcordāt cū sit natural. ꝑles āt q̄runt
5 delectatōem q̄z cognitōez. magis igit videt ee finis delectatio q̄z cognitio. ¶ Amplꝰ. volūtas videt ee altior potentia q̄z intellect⁹. nā volūtas mouet intelle.

ctū ad finē. intellectus eīm actu ꝓsiderat q̄ habitu tenet cū aliqs voluerit. actio igit volūtatis videt nobilioꝛ q̄z actio intellectus. magis igit videt vltimus finis q̄ est beatitudo ꝓsistere in actu volūtatis q̄z actu intellectus. Hoc aūt esse impossibile manifeste ostendit. Cum eīm beatitudo sit ꝑfectiū bonū intellectualis nature oꝛ ꝑm id intellectuali nature ꝓueniat qđ est sibi ꝑfectiū. appetitus aūt nō est ꝑfectum intellectualis nature sed oībus rebus inest. Iꝛ sit diuersimode in diuersis q̄ tn diuersitas procedit ex hoc q̄ res diuersimode si habent ad cognitōem. que eīm omno cognitōne carēt hnt appetitū naturalē tm. q̄ vero habent cognitōem sensitiuā t appetitū sensibilē hnt. sub quo intrascibilis t ꝓcupiscibilis ꝓtinent. que vero hnt cognitōem intellectiuā t appetitū cognitioni ꝓportionatū hnt. s. voluntatē. volūtas igit ꝑm q̄ est appetitus nō est ꝑfectiū intellectualis nature. sed solum ꝑm q̄ ab intellectu dependet. intellectus aūt ꝑm se ꝑfectiū intellectuali nature. beatitudo igit vel felicitas in actu intellectus ꝓsistit subaliter t ꝑncipaliter magis q̄z in actu volūtatis. ¶ Adhuc. in oībus potentijs que mouent a finis obiectis. obiecta sunt naturaliter ꝑora actibus illaꝝ potentiaꝝ. sicut motoꝛ naturaliter ꝑor est q̄z moueri ipius mobilis. talis aūt potentia est volūtas. appetibile eīm mouet appetitū. obiectū igit volūtatis est ꝑus naturaliter q̄z actus ei⁹. ꝑmum igit eius obiectū ꝑcedit oēm actū ipius. nō ꝑt ergo actus volūtatis ꝑmū volitū esse. hoc aūt est vltimus finis qui est bītudo. impossibile est igit q̄ beatitudo siue felicitas sit ipe actꝰ volūtatis. ¶ Preterea. in oībus potētijs que pīt ꝓuerti in suos actus ꝑus oꝛ q̄ actus illius potētie ferat in obiectū aliqđ et postmodū ferat in finē actū. si eīm intellectus intelligit se intelligere ꝑus oꝛ ponere q̄ intelligat reꝛ aliquā t ꝓnter q̄ intelligat se intelligere. nā ipm intelligere qđ intellectꝰ itelligit alicui⁹ obiecti est. vñ oꝛ q̄ vel ꝑcedat in infinitū. vel si est ꝛcuenire ad ꝑmū intellectū hoc nō erit ipm intelligere sed aliq̄ res intelligibilis. similr oꝛ q̄ ꝑmū volitū nō sit ipm velle. Iꝛ aliqđ aliud bonū. ꝑmū aūt volitū itellectualis nature est ipa bītudo siue felicitas. nā ꝑpter hoc volumus q̄cūq̄z volum⁹. impossibile ē igit felicitatē essentialr in actu volūtatis ꝓsistere. ¶ Ampli⁹. vnūqđq̄z ꝑm ea q̄ ꝓstituūt subam ei⁹ hꝛ nature siue ꝛtutē. differt eīm verus hō a picto p ea q̄ subam hoīs ꝓstituūt. ꝛa aūt beatitudo nō differt a falsa ꝑm actū volūtatis. nā quidē mō se hꝛ volūtas in ꝛsiderādo vel amādo vel ꝛlectando quicqđ illo qđ sibi ꝓponit vt summū bonū siue ꝛe siue false. vtr aūt ꝛe sit summū bonū qđ vt tale ꝓponit vel falso hꝰ differt ex pte itellect⁹. bītudo igit siue felicitas in itellectu ēntialr magꝛ q̄z in actu volūtatis ꝓsistit. ¶ Itē. si aliqs actꝰ volūtatꝛ ēet ipa felicitas. hꝰ actꝰ ēet aut ꝛsiderare aut amare aut ꝛlectari. impossibile ē aūt q̄ ꝛsiderare sit vltim⁹ finis. ē eīm ꝛsideriū ꝑm q̄ volūtas tēdit in id qđ nondū hꝛ. hꝰ aūt ꝓriaꝝ rōni vltimi finis. amare etiā nō ꝑt ee vltim⁹ finis. amaꝝ eīm bonū nō solū q̄n habeꝝ. Iꝛ etiā q̄n nonhabeꝝ. ex amoꝛe eīm est q̄ nō habitū ꝛsiderio q̄raꝝ t si amoꝛ iā habiti ꝑfectioꝛ sit hoc causaꝝ ex hꝰ qđ bonū habeꝝ amatū. aliđ ē igit habere bonum qđ ē finis q̄z amare qđ añ habere ē ipfectū post habere ꝑfectū. sil aūt nec ꝛlectatio ē vltim⁹ finis. ipm eīm habere bonuz cā ē ꝛlectatōis. vel dū bonū nūc habitū sentim⁹. vl dū ꝑus habitū memoram⁹. vel dū in futuro habēdū speram⁹. nō ē igit ꝛlectatio vltim⁹ finis. null⁹ q̄ actꝰ volūtatis ꝑt ee subaliter ipa felicitas. ¶ Adhuc. si ꝛlectatio eēt vltim⁹ finis. ipa ꝑm seipam eēt appetēda hꝰ aūt ē falsum. refert eīm q̄ ꝛlectatio appetaꝝ ex eo adqđ ꝓsequit ꝛlectatio. nā ꝛlectatio q̄ ꝓsequit bonas t appetēdas opatōes bona ē t appetēda. q̄ aūt malas mala ē t fugienda. hꝛ igit q̄ sit bona t appetēda ex alio nō ē igit ipa vltim⁹ finis qđ ē felicitas. ¶ Adhuc. rectus ordo rez ꝓuenit cū ordine nature. nā res naturales ordinant in suū finē absq̄z erroꝛe. in naturalibꝫ aūt ē ꝛlectatio ꝑpter opatōez t nō ecōuerso. videm⁹ eīm q̄ natura illis opationibꝫ aialū ꝛlectatōem apposuit q̄ sunt manifeste ad fines necessarios ordinate. sicut in vsu ciboꝝ q̄ ordinaꝝ ad ꝓseruatōem indiuidui t in vsu venereoꝝ q̄ ordinaꝝ ad ꝓseruatōnem spēi. nisi eīm adesset ꝛlectatio aialia a ꝓdictis vsibus necessarijs abstinerēt. ipossibile ḡ ē q̄ ꝛlectatio sit vltimus finis. ¶ Itē. ꝛlectatio nihil aliud ee videt q̄z q̄tatio volūtatis in aliq̄ bono ꝓuenienti. sicut ꝛsideriū ē inclinatio volūtatis in aliqđ bonū ꝓsequendū sicut aūt hꝰ ꝑ volūtatē inclinaꝝ in finē t q̄taꝝ in illo. ita coꝛpa naturalia hnt inclinatōes naturales in fines ꝑprios q̄ qđē q̄tant fine iā adepto. Ridiculuz aūt ē dicere q̄ finis motꝰ coꝛpis grauis nō sit ee in loco ꝑprio. Iꝛ q̄tatio inclinatōis q̄ in hꝰ tēdebat. si eīm hoc ꝑncipalr natura intēderet vt inclinatio q̄taret nō daret eā. dat aūt eā vt ꝑ hꝰ in locū ꝑprium tēdat. q̄ ꝓsequuto q̄n fine seq̄t inclinatōis q̄tatio. t sic q̄tatio talis nō ē finis Iꝛ ꝓcomitās finē. nec igit ꝛlectatio ē finis vltim⁹ Iꝛ ꝓcomitās ipm. multo igit magꝛ nec aliqs volūtatꝛ actꝰ ē felicitas ¶ Adhuc. si alicui⁹ rei sit aliq̄ res exterioꝛ finis. illa ei⁹ opatio dicet etiā finis vltim⁹ ꝑ quā ꝑmo ꝓseq̄t rē illā. sic his q̄bꝫ pecunia ē finis. dr etiā possidere pecuniā finis. nō aūt amare neq̄z ꝓcupiscere. finis aūt vltim⁹ subē itellectual est ꝛe⁹. illa igit opatio hoīs ē subaliter ei⁹ bītudo vl felicitas ꝑ quā ꝑmo attigit ad rēū. hꝰ aūt ē itelligere. naꝛ velle nō possum⁹ qđ nō itelligim⁹. ē igit vltima felicitas hoīs in cognoscēdo rēū ꝑ itellectū subalr t nō in actu volūtatꝛ. ¶ Iā igit ꝑ ea q̄ dicta sunt ꝑtz solo in ꝓriū obiectoꝛ. Nō eīm si felicitas ꝑ hꝰ q̄ hꝛ rōnem summi boni ē obiectū volūtatꝛ ꝓpt hoc ncce ē q̄ sit subalr ipe actꝰ volūtatis vt ꝑma rō ꝑcedebat. imo ex hꝰ ipo q̄ est ꝑmū obiectū sequit q̄ nō sit actꝰ eius vt

Seqt opi. sā tho. q̄ ꝑ bat rōnibꝫ.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.

Sequūtur mſiones ar guēn. i ꝓriū l.

ex dictis apparet. Nec etiã oz q̃ oẽ id q̃ res quocũq; mõ pficit sit finis illi⁹ rei sicut scda rõ ꝓcedebat. Est eñ aliqd ꝓfectio alicui⁹ dupliciter. uno mõ vt hñtis raz spẽm alio mõ. vt ad spẽm hñdam. sicut ꝓfectio dom⁹ fm q̃ ia hz spẽm est id ad qđ spes domus ordinat. s. habitatio. nõ eñ domus fieret nisi ꝓpter hoc. vñ et in dfinitõe domus oz hẽ poni si dcat dfinitio eẽ pfecta. pfectio ẽ ad spẽm domus est tam id qđ ordinatur ad spẽm ꝯstituendã sicut ꝓncipia substantialia ipius q̃ id qđ ordinat ad spẽi ꝯseruatõem sicut appodiacula q̃ fiunt ad sustentatõem dom⁹ q̃ etiã illa q̃ faciunt ad hẽ q̃ usus dom⁹ sit ꝯueniẽtior. sicut pulcritudo domus. illud igit quod est pfectio rei fm q̃ iam hz spẽm ẽ finis ipius. vt habitatio ẽ finis domus. et sili⁹ ꝓpria opatio cuiuslibet rei q̃ ẽ qsi usus ei⁹ ẽ finis ipius. q̃ ãt sunt pfectões rei ad spẽm nõ sunt finis rei imo res ẽ finis ipaz. materia eñ et forma sunt ꝓpter spẽm. hz eñ forma sit finis generatõis nõ tñ est finis iã generati et spẽm hñtis. imo ad hẽ q̃rit forma vt species sit cõpleta. sili⁹ ꝯseruãtia rẽ i sua specie. vt sanitas et vis nutritiua hz pficiãt aial nõ tñ sunt finis aialis hz magis ecõuerso. ea etiam qbꝫ aptant res ad ꝓprias opatões spẽi pficiendas. et ad debitũ finẽ ꝯgruentius ꝯsequendũ nõ sunt finis rei hz magis ecõuerso. sicut pulcritudo hois et robur corpis et alia hmõi. de qbꝫ dt phs in ꝓmo ethicoz. q̃ organice dsei uiũt felicitati. delectatio ãt ẽ pfectio opatois nõ ita q̃ ad ipaz ordinet opatio fm iuã spẽm hz ordinat ad alios fines sicut comestio ordinat ad ꝯseruatõem indiuidui sed ẽ silis pfectõi q̃ ordinat ad spẽm rei. nã ꝓpter delectationẽ attenti⁹ et dcẽtius opatõni iistim⁹ in q̃ delectamur. vñ in. x. ethic. phs dt q̃ delectatio pficit opationẽ. sicut dcor iuuẽtutẽ. q̃ qdẽ ẽ ꝓpter eũ cui ineſt iuuent⁹ et nõ ecõuerso. Neqz ãt q̃ delectatoez nõ ꝓpter aliđ volũt hoies hz ꝓpter seipam. Est sufficies signũ q̃ delectatio sit ultim⁹ finis sicut tercia rõ ꝯcludebat. nã delectatio etsi nõ sit ultim⁹ finis ẽ tñ ultimũ finez ꝯcomitãs cũ ex adeptõe finis delectatio ꝯsurgat. Nõ ãt ples q̃rũt delectatoez q̃ ẽ in cognoscẽdo q̃ cognitione. hz ples sunt q̃ q̃runt delectatões q̃ cognitoez et intellect⁹ delectatõem ipam ꝯsequentẽ. qz ea q̃ exteri⁹ sunt. magꝫ nota plurib⁹ existũt. eo q̃ a sensibilib⁹ incipit hũana cognitio. Qđ ãt q̃nta rõ ꝓponit voluntatẽ eẽ altioꝛẽ itellectu q̃si ei⁹ motiuã. falsuz ẽ manifestũ ẽ. nã ꝓmo et p se itellect⁹ mouet volũtatẽ. volũtas eñ inq̃ztũ hmõi mouet a suo obiecto qđ ẽ bonũ apphensum. volũtas ãt mouet itellectũ q̃si p accns inq̃ztũ scz itelligere ipm apphendit vt bonũ. et sic desit dcat a volũtate erq̃ sequit q̃ itellect⁹ actu itelligit et in hoc ꝓpo voluntatẽ ꝓcedit. nũq; eñ volũtas deliberaret itelligere nisi ꝓus itellectus ipm itelligere apphenderet vt bonũ. et itez volũtas mouet itellectũ ad opandũ in actu p modũ q̃ agẽs mouere dr. itellect⁹ ãt volũtatẽ p modũ q̃ finis mouet. nã bonũ itellectũ

Solo sedi argumẽti.

est finis volũtatis. agẽs ãt est posterior in mouẽdo q̃ finis. nã agẽs nõ mouet nisi ꝓpter finẽ. vñ apparet intellectũ simplr eẽ altioꝛẽ volũtate. volũtatẽ ꝙo intellectu per accidens et fm quid

Jđ p⁹ 2ᵉ. q. 9. ar. ꝓmo

In de ꝺcta. 2. ar. 12.

¶ Qz felicitas hũana nõ ꝯsistit in delectationib⁹ corporalibus. .xxvij.

Jđ p⁹ 2ᵉ. q. 2. ar. 6.

Jsta 3ª p⁹.

¶ Ex premissis ãt apparet q̃ impossibile ẽ felicitatẽ hũanã ꝯsistere in delectatõnib⁹ corpalib⁹. quar ꝓcipue sunt in cibis et venereis. Ostensum ẽ eñ q̃ fm nature ordinẽ delectatio ẽ ꝓpter opatõnem et nõ ecõuerso. si igit opatões nõ fuerint ultim⁹ finis delectatões ꝯsequẽtes eas neqz sunt ultim⁹ finis neqz ꝯcomitantes ultimũ finẽ. ꝯstat ãt q̃ opatões q̃s ꝯsequunt̃ ꝓdicte delectatões nõ sunt ultim⁹ finis. ordinant ãt ad alios fines manifestos sicut comestio ad ꝯseruatõnem corpis. coit⁹ ãt ad generatõez. plis. delectatões igit pmisse nõ sunt ultim⁹ finis neqz ultimũ finẽ ꝯcomitates. nõ ẽ igit in his ponẽda felicitas. 2. ¶ Adhuc. uolũtas ẽ supioꝛ q̃ appetitus sensitiu⁹. mouet eñ ipm sicut supius dictũ ẽ. in actu ãt volũtatis nõ ꝯsistit felicitas sicut iã sup̃ oñsum ẽ. multo igit min⁹ in delectationib⁹ ꝓdictis q̃ sunt in appetitu sensitiuo. ¶ Amplius. felicitas ẽ qđã bonũ hois ꝓpriũ. nõ eñ bruta pñt dici felicia nisi abusiue. delectatões ãt pmisse sũ cões hoĩb⁹ et brutis. nõ ẽ igit in eis ponẽda felicitas. 3. ¶ Itẽ. ultim⁹ finis ẽ nobilissimũ eoz q̃ ad rẽ ptinent hz eñ rõem optimi. hẽ ãt delectatões nõ ꝓueniũt homini fm id qđ ẽ nobilissimũ in ipo qđ ẽ intellect⁹ hz fm sensuz. nõ ẽ igit in talib⁹ delectatoib⁹ ponẽda felicitas. 4. ¶ Amplius. summa pfectio hois eẽ nõ pt in hẽ q̃ ꝯiũgit rebus seriorib⁹. hz p hẽ q̃ ꝯiũgit alicui rei altioꝛi. finis eñ ẽ melioꝛ eo qđ ẽ ad finẽ. delectatões ãt pmisse ꝯsistũt in hẽ q̃ hõ fm sensuz ꝯiũgit aliqbꝫ seriorib⁹. s. sensibilib⁹ qbusdã. nõ ẽ igit in talib⁹ delectationib⁹ felicitas ponẽda. 5. ¶ Amplius. qđ nõ ẽ bonũ nisi fm q̃ ẽ moderatũ nõ ẽ fm se bonũ sed accipit bonitatẽ a moderãte. usus ãt ꝓdictaꝝ delectationum nõ ẽ bon⁹ hoĩ nisi sit moderat⁹. aliq eñ delectatões he seipsis ẽ ꝓdirẽt nõ sunt igit he delectatões fm se bonũ hois. qđ ãt ẽ summũ bonũ. ẽ ꝓ se bonũ. qz qđ ꝓ se bonũ ẽ. melioꝛ ẽ eo qđ ꝓ aliđ. nõ sunt igit tales delectationes summũ hois bonũ qđ ẽ felicitas. 6. ¶ Itẽ. in oibus q̃ ꝓ se dicunt̃ seq̃t magꝫ ad magis si simplr seq̃t ad simplr. sicut si calidũ calefacit. magꝫ calidũ magꝫ calefacit. et maxie calidũ maxie calefacier. si igit delectatões ꝓmisse eẽnt fm se bone. opteret q̃ maxime uti eis eẽt optimũ. hẽ ãt pz eẽ falsuz. nã min⁹ usus eoz reputat̃ in vitiũ. et ẽ etiã coꝛpi noꝛi⁹ et silibz delectatõnũ ipeditiu⁹. nõ sunt igit ꝓ se bonũ hois. in eis igit non ꝯsistit hũana felicitas. 7. ¶ Preterea. act⁹ ꝺtutũ sũ labdiles ex hẽ q̃ ad felicitatẽ ordinãt̃. si igit i delectationib⁹ ꝓmissis ꝯsisteret hũana felicitas. act⁹ ꝺtutũ ma

gis eēt laudabil'in accedēdo ad has ꝛelectatōnes q̄z in abstinēdo ab eis. h̄ ät pz eē fallūz. nā act⁹ tēperantie maxime laudak in abstinēdo a ꝛelectatōibꝫ. vñ ab h̄ ꝛenoiak. nō ē igit̄ in ꝛelectatōibꝫ pmissis hois felicitas. ¶ Amplⁱ⁹. finis vltim⁹ cuiusl libet rei dē ē vt ex pmissis pz. illō igit̄ oz vltimū finē hois poni p qō maxie appropiquat ad ꝛeū. p pdictas ät ꝛelectatōes hō ipedit a maxima appropinqtōe ad ꝛeū q̄ fit p cōtemplatōem quā maxime pdicte ꝛelectatōes ipediūt vtpote ad sensibilia maxie hoiez ūmergētes. z p ons ab itelligibilibꝫ retrahētes. nō ē igit̄ in ꝛelectatōibꝫ corpalibꝫ felicitas hūana ponēda. ¶ Per h̄ ät exclu/dīt error epicurioz in his voluptatibꝫ felicitatē hois ponentium. ex q̄z psona dr Salomon Eccl'astes. v. Hoc itaq; visum ē mihi bonū vt comedat q̄s z bibat z fruak leticia ex labore suo. z hec ē pars illius. z Sap. ij. Ubiq; relinq̄m⁹ signa leticie. q̄m hec ē ps nr̄a. z hec ē sors nr̄a. Excludit̄ etiā error cheritianoz q̄ in vltima felicitate post resurrectōem mille annos in regno xp̄i fm carnales vētris voluptates fabulāt futuros. vñ z chiliastes q̄si millenarij sunt appellati

Error q̄rundā excludit̄

Scdus error excludit̄

3. In greco chilia idē ē q̄ mille. Excludunt̄ etiā iudeoꝝ z saracenoꝝ fabule. q̄ retributōes iustoꝝ in pdictis voluptatibꝫ ponūt. felicitas eīm ꝓtutis est pmiū

Jō p⁹ 2ᵉ. q. 2. ar. 2.

¶ Q̄s felicitas hois nō ꝯsistit in honoribꝫ xxviij

Jsta 2° p⁹. j.

Ex pdictis pz q̄ etiā nec in honoribꝫ ē summū hois bonū qō ē felicitas. Finis eīm vltim⁹ hois z sua felicitas ē ei⁹ pfectissima opatio vt ex supioribꝫ pz. honor ät hois nō ꝯsistit in sua opatōe sz alter⁹ ad ipm q̄ ei reuerentiā exhibet. nō ē igit̄ felicitas hois in honoribꝫ poonēda. ¶ Adhuc. qō ē ppter alterꝫ bonuz et ꝛesiderabile nō ē vltim⁹ finis. tale ät ē honor. non eīm aliqs recte honorak nisi ppter aliqd̄ aliō bonuz in eo exīs. z ppter h̄ hoies honorari q̄runt q̄si boni alicuius qō in eis ē testimoniū habꝛe volētes. vñ z magis gaudēt hoies a magnis z sapiētibꝫ honorari. nō ē igit̄ in honoribꝫ felicitas hois ponēda. ¶ Amplius. ad felicitatē p ꝓtutē pueniūt. opatōes ät ꝓtutū sunt volūtarie. aliter eīm nō ecnt laudabiles. oz igit̄ felicitatē eē aliqd̄ bonū ad qō hō sua volūtate pueniat. hoc ät q̄ honorē assequat nō ē in ptāte hois sz magis in ptāte honorātis. nō ē igit̄ in honoribꝫ felicitas hūana ponēda. ¶ Jtē. oē dignū honore nō pt nisi bonis ineē. honorari ät nō pnt etiā mali. meliⁿ ē igit̄ fieri honore dignū q̄z honorari. nō ē igit̄ honor summū hois bonū. ¶ Preterea. summū bonū ē pfectū bonū. pfectū ät bonū nō ꝯpatit aliqd̄ malū cui ät ineſt aliqd̄ malū ipossibile ē eē malū. ipossibile est igit̄ eē malū cui adest summū bonū. pt ät aliqs malꝰ honorē ꝯseq̄. nō est igit̄ honor summū hois bonum

1. 2. 3. 4. 5.

¶ Q̄s felicitas hois nō ꝯsistit i gl'ia mūdana xxix

Jō p⁹ 2ᵉ. q. 2. ar. 3.

Ex q̄ etiā apparet q̄ nec in gl'ia que ē in celebritate fame ꝯsistit summū hois bonū. Est eīm gl'ia fm Tullīū frequēs de aliq̄ fama cū laude. z fm Ambrosiuz. clara cū laude noticia. ad h̄ ät volūt hoies ūnoteſcere cū laude z claritate q̄dāvt ab eis q̄bꝫ ūnoteſcūt honorent. ē igit̄ gl'ia ppt honorē q̄sita. si igit̄ honor nō ē summū bonū multo min⁹ gl'ia. ¶ Adhuc. laudabilia bona sunt fm q̄ aliqs ordīt ordinat⁹ ad finē q̄ ät ordinat⁹ ad finē nodū ē vltimū finē assecut⁹. laus igit̄ nō attribuit̄ ei q̄ iā ē vltimū finē assecut⁹. sz magis honor vt phs dr in pmo ethicoz. nō pt igit̄ gl'ia eē summū bonū cū ꝓncipal'r in laude ꝯsistat. ¶ Amplⁱ⁹. cognoscere nobili⁹ ē q̄z cognosci. nō eīm cognoscunt̄ nisi q̄ sunt nobiliora i rebꝫ. cognoscunt̄ ät etiā infima. nō pt igit̄ summū hois bonū eē gl'ia q̄ ꝯsistit in h̄ q̄ aliqs cognoscat. ¶ Jtē. cognosci aliqs nō ꝛesiderat nisi in bonis. in malis aūt q̄rit latere. cognosci igit̄ bonū ē z ꝛesiderabile. ppt bona q̄ in aliq̄ cognoscunt̄. illa igit̄ sunt meliora. nō ē igit̄ gl'ia q̄ in h̄ ꝯsistit q̄ aliqs cognoscat summū hois bonū. ¶ Preterea. summū bonū oz eē pfectū cū q̄tet appetitū. cognitō ät fame in q̄ gl'ia hūana ꝯsistit ē ipfecta. est eīm plurimū incertitudinis z erroꝛis hūs. nō pt igit̄ talis gl'ia eē summū bonū. ¶ Jtē. id qō summū hois bonū ē. oz eē stabilissimū in rebꝫ hūanis. natural'r eīm ꝛesiderat diuturna boni stātia. gl'ia ät q̄ in fama ꝯsistit ē istabilissima. nihil eīm ē mutabil⁹ opinione et laude hūana. nō ē igit̄ talis gl'ia summū bonū hois

1. 2. 3. 4. 5.

¶ Q̄s felicitas hois nō ꝯsistit i diuitijs xxx.

Jō p⁹ 2ᵉ. q. 2. ar. pmo Jsta 2° p⁹. j.

Ex hoc autē apparet q̄ nec diuitie sunt summū hois bonū. ¶ Nō eīm appetunt̄ diuitie nisi ppt aliud. p se eīm nihil boni iferūt. sz solū vtimur eis vel ad corpis sustentatōem vel ad aliqd hmōi. qō ät est summū est ppt se ꝛesideratū z nō ppt aliud. nō sunt igit̄ diuitie summū hois bonū. ¶ Adhuc. oz possessio vl ꝯseruatio nō pt eē summū hois bonū q̄ maxime ꝯseruāt hoi in h̄ q̄ emittunt̄. diuitie ät in h̄ maxie ꝯseruant q̄ expendunt̄. hoc eīm eaz vsus est. nō pt igit̄ diuitiaz possessio eē summū hois bonū. ¶ Amplⁱ⁹. act⁹ ꝓtutis laudabil'ē fm q̄ ad felicitatē accedit. magis ät est laudabil'act⁹ liberalitatis z munificētie q̄ sunt circa pecunias ex h̄ q̄ pecunie mittunt̄ quā ex h̄ q̄ ꝯseruant̄. vñ z ab hoc noīa haz ꝓtutū sumunt̄. nō ꝯsistit igit̄ hois felicitas in possessione diuitiaz. ¶ Jtē. illud in cui⁹ ꝯsequtōe summū hois bonū ē oz eē hoie melius. diuitijs ät hō ē melior cū sint res q̄dā ad vsum hois ordinate. nō ē igit̄ i diuitijs summū hois bonū. ¶ Preterea. summū hois bonū fortune nō subiacet nā fortuita absq; studio rōis eueniūt. oz ät q̄ p rōez

1. 2. 3. 4. 5.

homo ꝑpriū finē ꝯsequatur. in ꝯsecutōe aūt diuitiarum maximū locū hz fortuna. nō est igiť in diuitijs humana felicitas ꝯstituta. ¶Amplius. hoc euidēs fit p hoc q diuitie inuolūtarie amittūtur. ⁊ q malis euenire possunt quos necesse est summo bono carere et q instabiles sunt ⁊ alia hmōi. que ex superioribus rōnib colligi possunt.

6

Q felicitas humana nō consistit in potentia mundana .xxxi.

Jsta ꝯ° ꝑ². 1

SImiliter autez nec in mūdana potentia summū hois bonuz esse pt cum in ea obtinenda plurimū fortuna possit ⁊ instabilis sit. ⁊ nō subiacat hois volūtati. ⁊ plerūqz malis adueniat q̄ summo bono repugnāt. vt ex premissis pz ¶Item. hō maxime dr bonus fm q ad summū bonū attingit. fm aūt q habz potentiā nō dr bonus neqz malus. nō em est bonus oīs q pt bona facere. neqz malus est aliquis ex hoc q pt mala facere. summū igiť bonū nō cōsistit in hoc qd est esse potentē. ¶Adhuc. oīs potentia ad alterz est. summū aūt bonū est ad alterū. nō est igiť potētia summū hois bonū. ¶Amplius illud quo q̄s pt et bene ⁊ male vti nō pt esse summū hois bonū. melius em est quo nullus male vti pt. potentia aūt aliqs bene et male vti potest. nam potestates rōnales ad oppositā sunt. nō est igiť potestas humana summū hois bonū. ¶Preterea. si aliqua potestas est summū bonū oportz illā esse pfectissima. potestas aūt humana est imperfectissima. radicat em in hominū volūtatib et opinionib in quib est maxima incōstantia. ⁊ q̄z to magis reputat potestas tanto a plurib pendet qd etiā ad eius pbilitatem ptinet. cū qd a multis pendet pstrui multipliciter possit. nō est igitur in potestate humana summū hois bonū. felicitas igiť hominis in nullo bono exteriori ꝯsistit. cū oīa exteriora bona q dicūtur bona fortune sub p̄dictz ptineant

2

3

4

5

¶Q felicitas nō ꝯsistit in bonis corpis .xxxij

Jsta ꝯ° ꝑ². 1

QBod aūt nec in corporis bonis. cuiusmodi sunt sanitas. pulcritudo. ⁊ robur. sit hois summū bonū pr similia manifeste apparet. hec em etiā bonis ⁊ malis ꝯmunia sunt ⁊ instabilia sunt. ⁊ volūtati non subiacent. ¶Preterea. aīa est melior corpore qd non viuit nec pdicta bona hz nisi p animaz. bonū igiť aīe sicut intelligere ⁊ alia hmōi est melius q̄z bonuz corporis. nō est igiť corporis bonū summū hois bonuz. ¶Adhuc. hec bona sunt homini ⁊ alijs aīalib ꝯmunia. felicitas aūt est ꝑpriū hois bonū. nō est g̃ in premissis bonis homis felicitas ¶Amplius. multa aīalia q̄ztum ad bona corpis sunt hoīe potiora. quedaz em sunt velociora hoīe. qdā robustiora. ⁊ sic de alijs. si igitur in his esset summū hois bonū non esset hō optimū aīaliū. qd patz esse falsum. nō est igiť felicitas humana in bonis corpis ꝯsistens

2

3

4

¶Q felicitas hūana nō ꝯsistit in pte sensitiua. xxxij

Jsta ꝯ° ꝑ². 1

OEreadez etiā apparet q neqz summū hois bonū est in bonis sensitiue partis. nam hec etiā bona sūt hoī et alijs aīalib ꝯmunia. ¶Itē. intellectus est melior sensu. bonū igiť intellect⁹ est melius q̄z bonū sensus nō igiť summū hois bonū in sensu ꝯsistit. ¶Adhuc. maxime delectatōes fm sensum sunt in cibis ⁊ venereis in quib oporteret esse summū bonuz si in sensu esset. nihil est aūt in his. nō est igiť in sensu summuz hois bonū. ¶Amplius sensus diligūtur ꝓpter vtilitatem ⁊ ꝓpter cognitōem. tota aūt vtilitas sensuū ad corporis bona refertur. cognitio aūt sensus ad intellectūā ordinat. vñ aīalia intellectu carentia non delectāt in sentiendo nisi p ꝓparatiōem ad vtilitatem ad corpus ptinentē fm q p sensus cognitiōem ꝯsequūtur cibos vl venerea. nō est igiť in parte sensitiua summū hois bonū qd est felicitas

2

3

4

¶Q vltima hois felicitas non ꝯsistit in actibus virtutū moraliū xxxiij.

Jsta ꝯ° ꝑ². 1

APparet autez q nec in opationib moralib ꝯsistit vltima felicitas hois. felicitas em humana nō est ad vltiorem finē ordinabilis si sit vltima. oēs aūt opationes morales sunt ordinabiles ad aliq̄d aliud qd pz ex his que inter eas sunt precipue. operatiōes em fortitudinis que sunt in rebz bellicis ordinantur ad victoriā ⁊ ad pacem. stultum em essz ꝓpter se tm bellare. siliter operationes iusticie ad seruandā pacez inter homines ordinātur p hoc q vnusquisqz quiete qd suū est possidet. ⁊ siliter patz in oīb alijs. non est igitur in operatiōib moralib vltima hois felicitas ¶Adhuc. virtutes morales ad hoc sunt vt p eas ꝯseruetur medium in passionib intrinsecis ⁊ exteriorib rebz. nō est aūt possibile q modificatio passionū vel rerū exterioz sit vltimus finis humane vite. cum ipse passiones ⁊ exteriores res sint ad aliud ordinabiles. nō est igiť possibile q in actib virtutum moraliū sit vltima hois felicitas. ¶Amplius. cū hō sit hō ex eo q est rōnem habens. oportz q ꝑpriū eius bonū qd est felicitas sit fm id qd est ꝑpriū rōnis. magis aūt est ꝑpriū rōnis qd ipsa in se hz q̄ qd in alio facit. cū igiť bonū moralis virtutz quoddaz a rōne in rebz alijs a se institutuz nō poterit esse optimū hois qd est felicitas. sz magis bonū qd est in ipsa rōne situm. ¶Itē. ostensum est supra q finis omniū rerum vltimus est assimilari ad deū. illud igiť fm qd est hō maxime assimilat deo erit eius felicitas. hoc aūt non

2

3

4

est fm actus morales. cū tales actus ꝛeo attribui nō ꝑnt nisi metaphorice. nō em̄ ꝛeo ꝙuenit habere passi ones vel aliqua hmōi que sunt circa actus morales nō est igit vltima felicitas hois que est vltimus eius finis ꝙsistēs in actib⁹ moralib⁹ ¶ Prete. felicitas est .5 ꝑpriū hois bonū. illud ḡ qō est maxime ꝑpriū hois inter oia bona humana respectu alioꝝ aialiū est in q̄ querēda est eius vltima felicitas. hmōi aūt nō est vir tutū moraliū actus. naꝫ alia aialia aliq̄d participāt vel literalitatis vel fortitudinis. intellectualis aueē actōis nullū aial aliq̄d participat. nō est igit vltima hois felicitas in actib⁹ moralib⁹

¶ Q̄ vltima felicitas nō sit in actu prudētie .xxxv

Ista ꝙ°. ꝑ². c. 1 EX hoc etiā apparet q̄ neq; in actu prudentie est vltima hois felicitas. Actus em̄ prudentie est solū cir ca ea que sunt moraliū virtutū. nō est aūt in actibus moraliū virtutū vltima homis felicitas. neq; igit in 2 actu prudentie ¶ Adhuc. vltima felicitas hois est in optima hois opatione. optima aūt hois opatio fm id qō est ꝑpriū hois est in ꝙparatōe ad pfectissima obiecta. opatio aūt prudentie nō est erga obiecta p fectissima intellectus vel rōnis. nō em̄ est erga ncca ria. sed erga ꝙtingētia opabilia. nō est ḡ in eius opa tione vltima hois felicitas. ¶ Amplius. qō ordinat 3. ad alterū sicut ad finē nō est vltima homis felicitas operatio aūt prudentie ordinatur ad alterū sicut ad finē. tū q̄ oīs practica cognitio sub qua ꝙtinetur prudentia ordinat ad opationem. tum etiā q̄ pru dentia facit hoiem bene se habere in his que sunt ad finē eligenda. sicut ptz p Aresto. vi. ethicoꝝ. non est igitur in operatōne prudētie vltima hois felicitas. ¶ Item. aialia irrōnabilia nō participant aliq̄d feli 4 citatꝫ. sicut probat Aresto. in ꝑmo ethicoꝝ. partici pant aūt quedā eoꝝ aliquid prudentie. vt patet per eūdē ꝑmo metaphꝫ. igit felicitas nō cōsistit in opera tione prudentie

¶ Q̄ felicitas nō ꝙsistit in opatōe artis. xxxvi.

Ista ꝙ°. ꝑ². c. 1 QAtet etiā q̄ neq; in operatōe artis. q̄ etiā artis cognitio pra ctica est. ⁊ ita ad finē ordinat. ⁊ ideo ipa 2 nō est vltimus finis. ¶ Preterea. operationū artis fi nes sunt artificiata qui nō possunt esse vltim⁹ finis humane vite. cum magis nos simus fines omniuꝫ artificialiū. oīa em̄ ꝑpter hois vsum fiūt. nō ꝑt ḡ in opatione artis esse vltima felicitas

¶ Q̄ vltima felicitas hominis consistit in cō templatione ꝛei xxxvii.

SI igitur vltima felici tas hois nō ꝙsistit in exterioꝛib⁹ que dicunt bona for tune neq; in bonis corpis neq; in bonis aīe q̄tuꝫ ad sensitiuā partē neq; q̄tū ad intellectiuā fm act⁹ mo raliū virtutū. neq; fm intellectuales que ad actionez pertinent. scz artē ⁊ prudentiā. relinq̄tur q̄ vltima ho minis felicitas sit in ꝙtemplatōe veritatis. hec em̄ so la operatio hois est sibi ꝑpria. ⁊ in qua nullo mō ali quid eoꝝ ꝙmunicat. hec etiā ad nihil aliud ordinat sicut ad finē. cū ꝙtemplatio veritatis ꝑpter seipsam querit. ꝑ hāc etiā opationē hō substātijs supioꝛib⁹ ꝙiūgitur p silitudinē. q̄ hoc tm̄ ꝛe operatōib⁹ huma nis in ꝛeo ⁊ in substātijs separatis est. hac etiā opera tione ad illa supioꝛa cōtingit cognoscendo ipsa quo cūq; mō. ad hāc etiā opatōez hō sibi magis est sufficī ens. vtpote ad eam in paꝫ auxilio exterioꝝ rerū egēs ad hāc etiā oīes alie operatōes humane ordinari vi dentur sicut ad finē. Ad pfectōem em̄ ꝙtemplatōnis requirit incolumitas corpis ad quā ordinant artifi cilia oīnia que sunt necessaria ad vitā. requirit etiaꝫ quies a ꝑturbatōib⁹ passionū ad quam ꝑuenitur p virtutes morales ⁊ p prudentiā. ⁊ quies ab exterioꝛi bus passionib⁹ ad quā ordinant totū regimen vite ci uilis. vt sic si recte ꝙsiderētur oīnia hūana officia ser uire videātur ꝙtemplantib⁹ veritatē. nō est aūt possi bile q̄ vltima hois felicitas ꝙsistat in ꝙtemplatione que est ꝑfm intellectū ꝑncipioꝝ. que est ūnpfectissima sicut maxime vlis rerū cognitōnem in potentia ꝙti nens. ⁊ est principiū nō finis humani studij a natu ra nobis ꝑueniens nō fm studiū virtutis neq; etiā fm scias que sunt ꝛe reb⁹ infimis. cū opteat felicitatē esse in opatōe intellectus p ꝙparatōem ad nobilissi ma intelligibilia. relinq̄tur igitur q̄ in ꝙtemplatōne sapiētie vltima hois felicitas ꝙsistat fm diuinoꝝ cō sideratōem. Ex quo etiā pz inductōis via qō supra rōnib⁹ est probatū q̄ vltima felicitas hois nō ꝙsistit nisi in ꝙtemplatione ꝛei

¶ Q̄ humana felicitas nō ꝙsistit in cognitiōe ꝛei q̄ cōiter habet a pluribꝫ xxxviij.

IAquirendū aūt re Ista ꝙ°. ꝑ². c. 1 linquitur in quali ꝛei cognitōne vltima fe licitas substantie intellectualis ꝙsistit. Est em̄ quedā ꝙmunis ⁊ ꝙfusa ꝛei cognitio. q̄ quasi om nib⁹ hoib⁹ adest. siue hoc sit p hoc q̄ ꝛeum esse sit p se notū. sicut alia ꝛemonstratōis ꝑncipia. sicut quibus dam videt. vt in ꝑmo libro est dictuꝫ. siue q̄ magis verū videt. q̄ naturali rōne statim hō in aliqualem ꝛei cognitōem ꝑuenire ꝑt. videtes em̄ hoies res natu rales fm ordinē certū currere cū ordinatio absq; or dinatore nō sit ꝑcipiūt vt in pluribꝫ aliquē esse ordi natorē rerū quas videmus. Quis aūt vel qualis vel si vnus tm̄ est ordinatoꝝ nature nōduꝫ statim ex hac

ꝺmuni ꝺsideratõe habeꝛ. sicut cũ videmus hoĩez moueri ⁊ alia opa agere. ꝓcipim⁹ em̃ ex quãdã cãz harũ opationũ q̃ alijs rebꝫ nõ inest. ⁊ hãc cãm aĩam noĩamus. nõdũ tñ sciẽtes q̃d sit aĩa si est corpus vel q̃liter opatões p̃dictas efficiat. ¶ Nõ est aũt possibile hãc cognitõem ad felicitatẽ sufficere. felicitas em̃ opatio nẽ esse oꝫ absq; ꝺfectu. hec aũt cognitio est multoꝝ erroꝝ admixtionẽ sucipiens. Quidã em̃ rerũ mũdanaꝝ nõ alĩũ ordinatoꝛẽ esse crediderũt q̃z corpa celestia. vñ corpa celestia deos eẽ dixerũt Quidã ꝯo vlterius ipa elemẽta q̃ ex eis generanꝺ q̃si estimãtes motus ⁊ opatões naturales q̃s hñt nõ ab alio ordinatoꝛe eis inesse. ſz ab eis alia ordinari. Quidã ꝯo humanos actus nõ alicuⁱ⁹ ordinatõi subesse credentes nisi hũane. hoĩes q̃ alios ordinãt deos eẽ diterũt. ista igit̃ dei cognitio nõ sufficit ad felicitatẽ. ¶ Amp̃. felicitas est finis hũanoꝝ actuũ. ad p̃dictã aũt cognitõez nõ ordinãtur hũani actus sicut ad finẽ. imo q̃si statum a ꝓncipio oĩbꝫ adest. nõ g̃ in hac dei cognitõe felicitas ꝺsistit. ¶ Jtẽ. nullⁱ⁹ p hoc vitupabilis appareꝛ qꝛ felicitate careat. q̃nimmo carẽtes ea ⁊ i ipaz tendentes laudãtur. ex hoc aũt q̃ p̃dicta dei cognitõe alicꝫ caret maxime vitupabilis apparet. ꝛeſignat em̃ p hoc maxime hoĩs ſtolidit⁹ q̃ tam manifesta dei signa nõ pcipit. sicut ſtolidus reputaretur q̃ hoiem videns eũ habere aĩam eũ nõ ꝓhenderet. Unꝺ ⁊ in ps. 52. Dixit insipiẽs in corde suo nõ est deꝰ. nõ est g̃ hec dei cognitio q̃ ad felicitatẽ sufficiat. ¶ Amp̃. cognitio q̃ habeꝛ ꝛe tm̃ in cõi nõ fm̃ aliq̃d sibi ꝓpriũ est imꝑfectissima. sicut cognitio q̃ habeꝛ ꝛe hoiꝛe ex h̃ q̃ moueꝛ. est em̃ hmõi cognitio p quã res cognoscit̃ in potentia tm̃. ꝓpria em̃ in cõibꝫ potentia ꝺtinẽtur. felicitas aũt est opatio ꝑfecta. ⁊ summũ hoĩs bonũ oꝫ eẽ fm̃ id q̃d est actu ⁊ nõ fm̃ q̃d est potẽtia tm̃. nã potẽtia p actũ ꝑfecta hꝫ boni rõnẽ. nõ est g̃ ꝓmissa dei cognitio ad felitatẽ nostrã sufficiens.

¶ Qꝫ felicitas humana nõ ꝺsistit in cognitõne dei q̃ habeꝛ p ꝛemonstratõem ꝛxxix.

RUrsus est quedam alia dei cognitio altiorꝫ q̃ ꝓmissa q̃ ꝛe ꝛeo p ꝛemonstratõem habeꝛ. p quã magis ad ꝓpriã ipⁱ⁹ cognitõez accedit̃. cũ p ꝛemõstratõez remoueãt ab eo mꝛta. p q̃z remotionẽ ab alijs discretⁱ⁹ intelligit̃. Ostẽdit em̃ ꝛemonstratio ꝛũ esse ĩmobilem eternũ. incoꝛporeũ. oĩno simplicẽ. vnũ. ⁊ alia hmõi q̃ in li. ꝓmo ꝛe ꝛeo ostẽdimus. Ad ꝓpriã aũt alicuⁱ⁹ rei cognitõem puenit̃ nõ solũ p affirmatões. sed etiã per negatões. sicut em̃ ꝓpriũ hoĩs est esse aĩal rõnale. ita ꝓpriũ eius est nõ esse inaiatũ neq; irrõnale. sed h̃ interest inter vtrũq; cognitõnis ꝓprie modũ q̃ p affirmationes ꝓpria cognitõne ꝛe re habita scitur q̃d est res. ⁊ quõ ab alijs seꝑatur. p negationes aũt habita ꝓpria cognitione ꝛe re scitur q̃ est ab alijs discreta. tñ quid sit remanet ignotũ. talis aũt est ꝓpria cognitio que ꝛe ꝛeo habeꝛ p ꝛemõstratões. Nõ est aũt nec ista ad vltimã hoĩs felicitatez sufficiens. ea em̃ q̃ sunt alicuius spẽi puenũt ad finem illius spẽi vt in pluribꝫ. ea vero que sunt a natura sunt semper vel in pluribꝫ. ꝛeficiũt aũt in paucioribꝫ ꝓpter aliquã coꝛruptiõem. felicitas aũt est finis humane spẽi. cũ omnes hoĩes ipam naturaliꝛ ꝛesiderant. felicitas g̃ est q̃d dam cõe bonũ possibile puenire oĩbꝫ hoĩbꝫ. nisi accidat aliq̃bꝫ impedimentũ quo sint oꝛbati. Ad p̃dictã aũt cognitõem ꝛe ꝛeo habẽdã p viã ꝛemõstratiõis pauci puenũt ꝓpter impedimẽta huius cognitõis que in ꝓncipio libꝝ tetigim⁹. nõ est g̃ dei talis cognitio ẽntialiꝛ ipa hũana felicitas. ¶ Adhuc. eẽin actu ẽ finis existẽtis in poña. vt ex ꝓmissis ꝑz. felicitas em̃ q̃ est vltimⁱ⁹ finis ẽ actⁱ⁹ cui nõ adiũgit̃ poña ad vlteriorẽ actũ. talis aũt cognitio p viã ꝛemõstratõis ꝛe ꝛeo habita remanet adhuc in potentia ad aliq̃d vlterius ꝛe ꝛeo cognoscendũ vel eãdẽ nobiliori mõ. posteriores em̃ conati sunt aliq̃d ad diuinã cognitiõem ꝑtinens adiũgere his q̃ne a prioribꝫ inuenerunt tradita nõ est g̃ talis cognitio vltima hoĩs felicitas. ¶ Amplius. felicitas omnem miseriã excludit. nemo em̃ si mul miser ⁊ felix eẽ ꝑt. ꝛeceptio aũt. ⁊ error magna ꝑs miserie est. hoc est em̃ qõ oẽs naturaliꝛ fugiũt. ꝓdicte aũt cognitõi que ꝛe ꝛeo habeꝛ multiplex error attingi ꝑt. qõ ꝑz in multis. q̃ aliqua vera ꝛe ꝛeo p viaꝫ ꝛemonstratõis cognouerũt. qui suas estimatões sequentes dũ ꝛemõstratio eis ꝛeesset in errores multiplices inciderũt. si aũt aliq̃ fuerunt qui sic ꝛe diuinis veritatẽ inuenerũt ꝛemonstratõis via q̃ coꝛ estimationi nulla falsitas adiũgeret̃ paꝛz eos fuisse pauciſsimos. qõ nõ ꝺgruit felicitati que est cõis finis. nõ g̃ est i hac cognitõe ꝛe ꝛeo vltima hoĩs felicitas. ¶ Pꝛe terea. felicitas in opatõe ꝑfecta ꝺsistit. ad ꝑfectionem aũt cognitõis ꝛeq̃ritur certitudo. vñ scire aliter non dicimur nisi cognoscam⁹ q̃d impossibile est aliter se habere. vt ꝑz in ꝓmo posteriorũ. cognitio aũt p̃dicta multũ incertitudinis hꝫ. q̃d ꝛemõstrat diuersitas scientiaꝝ ꝛe diuinis coꝝ q̃ hoc p viã ꝛemõstratõis inuenire conati sunt. nõ est igit̃ in tali cognitõe vltima felicitas. ¶ Jtem. volũtas cũ ꝺsecuta fuerit vltimũ finem quietat eius ꝛesideriũ. vltimus aũt finis oĩs cognitiõis humane est felicitas. illa g̃ cognitio dei ẽntialiter est ipsa felicitas. qua habita nõ restabit alicuius scibilis ꝛesiderãda cognitio. talis aũt nõ est cognitio quã phi p ꝛemonstratões ꝛe ꝛeo habere potuerũt. qꝛ adhuc illa cognitõe habita alia ꝛesideramus scire que p hanc cognitõem nõdũ sciũtur. nõ est igit̃ in tali cognitõe dei felicitas ¶ Adhuc. finis cuiusliber in potentia existens est vt ducatur in actum. ad hoc em̃ tendit p motum quo mouetur in finẽ. tendit aũt vnũquodq; ens in potentia ad hoc q̃ sit actu fm̃ q̃ est possibile. aliquid em̃ est existẽs in potentia cuius

tota potentia ꝑt reduci in actū. vñ huius finis est vt totaliꝝ in actū reducaꝫ. sicut graue extra medium existens est in potentia ad ꝓpriū vbi. aliq̄d vero cuius potentia tota nō ꝑt simul in actū reduci. sicut ptz de materia ꝑma. vñ p sinū motū appetit successiue in actu diuersaꝝ formarū exire que sibi ꝓpter earū diuersitatē simul inesse nō possunt. intellectus aūt videtur esse in potentia ad oia intelligibilia. vt in secūdo dictum est. duo aūt intelligibilia pñt simul in intellectu possibili existere ſm actū ꝑmū. qui est scia. licz forte nō ſm actū secūdū. qui est ꝯsideratio ¶ Ex quo pz q̄ tota potētia intellectus possibilis ꝑt reduci simul in actū. hoc g̃ requirit ad eius vltimū finē q̄ est felicitas. hoc aūt nō facit p̄dicta cognitio que de deo p demonstratōem habetur ꝑt. quia ea habita adhuc multa ignoramus. nō est ergo talis cognitio dei sufficiens ad vltimam felicitatem

¶ Q̄ felicitas humana nō ꝯsistit in cognitōne dei que est per fidem ꝓl.

Ita 2° ꝓ². l.

QStautē et alia dei cognitio q̄ntum ad aliq̄d superior cognitione p̄dicta. qua scz deus ab oīnib⁹ p fidē cognoscit. que eadem q̄ntum ad hoc cognitiōem q̄ de deo p demonstratōem habet excedit. qz q̄dam de deo p fidem cognoscimus ad q̄ sui ꝓpter eminētiaz nō demonstrās peruenire nō ꝑt. sicut in ꝓncipio huius operis dictū est. nō est aūt possibile neq; in hac dei cognitione vltimā hois felicitatē ꝯsistere. felicitas em̄ est p fecta humani intellectus opatio. sicut ex dictis patz in cognitōe aūt fidei inuenit opatio intellectus ipfectissima q̄ntum ad id q̄d est ex parte intellect⁹. q̄uis maxima pfectio inueniaꝫ ex parte obiecti. nō em̄ intellectus capit illud cui assentit credendo. nō est igit neq; in hac dei cognitōe vltima hois felicitas ¶ Itē ostensum est supra. q vltima felicitas nō ꝯsistit ꝓncipaliter in actu volūtatis. in cognitōe aūt fidei ꝓncipalitatem hz volūtas. intellectus aūt assentit p fidē his que sibi ꝓponūtur qz vult. nō aūt ex ipsa veritatis euidentia necc̄ario tractus. nō est g̃ in hac cognitione vltima hois felicitas. ¶ Adhuc. qui credit assentit p̄bet his q̄ sibi ab alio ꝓponūtur. que ipse nō videt. Vñ fides magis hz cognitōem auditui silez q̄z visioni. nō aūt crederet aliq̄s nō visis ab aliquo propositis nisi estimaret eū pfectiorē cognitōnem habere de ꝓpositis q̄z ipe habeat q̄ nō videt. aut g̃ estimatio credentis est falsa. aut optz q̄ ꝓponēs habeat pfectiorem cognitōem ꝓpositoꝝ. q̄d etsi ipse nō solū cognoscit ea sed quasi ab aliquo alio audiēs. nō ꝑt hoc in infinitū ꝓcedere. esset em̄ vanus z absq; certitudine fidei assensus. nō em̄ inueniret aliq̄d ꝓmū ex se certum q̄d certitudinē fidei credentiā afferret. nō est em̄ possibile fidei cognitōem eē falsam neq; vanā. vt ex dc̄is pz in ꝓncipio li. z tm̄ si esset falsa z vana. in tali cognitōe felicitas nō posset ꝯsistere. Est g̃ aliqua hominis cognitio de deo altior cognitiōe fidei siue ipse hō ꝓponens fidē imediate videat veritatē. sicut xp̄o credimus. siue a videte immediate accipiat. sicut credimus aplis z ꝓphetis. cū g̃ in summa dei cognitōe felicitas hois ꝯsistat. impossibile est q̄ ꝯsistat in fidei cognitōe. ¶ Amplius. p felicitatē cū sit vltimus finis naturale desideriū quietat. cognitio aūt fidei nō q̄etat desideriū. sed magis ipm accendit. qz vnusq̄sq; desiderat videre q̄d credit. nō est g̃ in cognitōe fidei vltima hois felicitas ¶ Prete. cognitio de deo dicta est finis in q̄ntum vltimo fini rerū scz deo ꝯiūgit. per cognitōem aūt fidei non fit res credita intellectui p̄ns pfecte. qz fides de absentib⁹ est nō de p̄sentib⁹. Vñ et aplus dr. ij. Corin. v. q̄diu p fidem ambulamus peregrinamur a dño. sit ēt p fidē deus p̄sens affectui cū volūtarie credens deo assentiat. ſm q̄ dr Ephe. iij habitare xp̄m p fidē in cordib⁹ nostris. nō est g̃ possibile q̄ in cognitōe fidei vltima felicitas hūana ꝯsistat

4.

5

¶ Utrū in hac vita hō possit intelligere subas separatas p studiū z inq̄sitōem sciaz speculatiuaz ꝓli

HAbet autē et adhuc aliam cognitōem de deo intellectualis substantia. Dictum est em̄ in secūdo libro q̄ intellectualis substātia separata cognoscēdo essentiā suā cognoscit z q̄d est supra se z q̄d ē sub se. z ſm modum sue substātie. q̄d p̄cipue necc̄e est si illud q̄d est supra ipam sit cā eius. cū oporteat in effectib⁹ similitudinē inueniri cause. vñ cū deus sit cā oīnium subarum intellectualiū creaturaz. vt ex supioribus pz. necc̄e est q̄ intellectuales sube separate cognoscendo suam essentiā cognoscāt p modū visionis cuiusdā ipm deū. res em̄ illa p intellectū visionis mō cognoscit. cuius similitudo in intellectu existit. sicut z similitudo rei corporalis vise est in sensu videntis. quicūq; g̃ intellectus apprehendit substātiā separatā cognoscendo de ea quid est. videt deū altiori mō q̄z aliqua p̄dictarum cognoscant. Quia g̃ quidā posuerūt vltimā felicitatē hois eē in hac vita p hoc q̄ cognoscūt substātias separatas. cōsiderandū est vtrū hō in hac vita possit substātias separatas cognoscere. hoc aūt questionez hz. intellect⁹ em̄ noster ſm statū p̄sentē nihil intelligit sine phantasmate. q̄d ita se hz ad intellectū possibilē quo intelligimus sicut se habēt colores ad visum. vt patet ex his que in scōo tractata sunt. si igit p cognitōem intellectiuā q̄ est ex phātasmatib⁹ possit peruenire aliq̄s nostruz ad intelligendas subas separatas. possibile erit q̄ aliq̄s in hac vita intelliget ipsas subas separatas. et p ꝯsequens videndo ipsas substātias separatas participabit modū illius cognitionis quo substantia separata intelligens se intelligit. deū. si aūt p

cognitõem que est ex phãtasmatibꝫ nullo mõ possit
puenire ad intelligẽdas subas separas nõ erit possi-
bile q; hõ in statu huius vite pdictũ modum diuine
Diuerse opiõ. cognitõis assequat. Q3 aũt ex cognitõe q̃ est p phan-
tasmata ad intelligẽdũ subas separas puenire possi-
mus aliqui diuersimode posuerũt. Auẽpete namq;
posuit q; p studiũ speculatiuaz sciaz possum⁹ ex his
intellectis q̃ p phãtasmata cognoscimus puenire ad
intelligendas subas separas. possumus em̃ actõe in
tellectus extrahere q̃ditatẽ rei cuiuslibet hñtis q̃di
tatẽ q̃ nõ est sua q̃ditas. est em̃ intellectus nat⁹ co-
gnoscere quãlibet q̃ditatẽ inq̃ntũ est q̃ditas. cũ in-
tellectus ꝑprium obiectũ sit q; q̃d est. sit aũt illud qõ
ꝑmo p intellectũ possibilẽ intelligit est aliq̃d habes
q̃ditatẽ. possumus p intellectũ possibilẽ abstrahe-
re q̃ditatẽ illius ꝑmo intellecti. z si illa q̃ditas ha
beat q̃ditatẽ. possibile erit iterũ abstrahere q̃dita-
tẽ illius q̃ditatis. z cũ nõ sit ꝓcedere in infinitũ. oz
q; stetur alicubi. põt g̃ intellectus noster puenire via
resolutõis ad cognoscendã q̃ditatẽ sube separate nõ
habẽtẽ aliã q̃ditatẽ. talis aũt est q̃ditas sube sepa
rate. põt g̃ intellectus noster p cognitiõem q̃ ex phan-
tasmatibꝫ accipit puenire ad intelligendas subas se
paratas. Procedit aũt ad ostẽdẽdũ idẽ p aliã siles vi
am. Ponit em̃ q; intellectũ vnius rei vtputa eq̃ apõ
me z apud te multiplicat solũ p multiplicatõez spe-
ciez spũaliũ q̃ sunt diuerse in me z in te. oz g̃ q; intel
lectũ qõ non sustentat in aliqua hmõi specie sit idem
apud te z apud me. sed q̃ditas intellecti quã intelle
ctus noster natus est abstrahere. vt ꝓbatũ est. nõ hz
aliquã spẽm spũalem z indiuidualez. cũ q̃ditas in-
tellecti non sit q̃ditas indiuidui neq; spũalis neq;
corꝑalis. cũ intellectũ inq̃ntũ est hmõi sit vle. intelle-
ctus g̃ noster natus est intelligere q̃ditatẽ cuius in
tellectus est vnus apud oẽs. talis aũt est quidditas
sube separate. est g̃ intellect⁹ nr̃ nat⁹ cognoscere subaz
separatam. ¶ Si aũt diligẽter ꝑsideret vie iste friuole
Reꝓbaõ. ꝓdce vie. inuenient. Cũ em̃ intellectũ inq̃ntuz hmõi sit vle. oz
q; q̃ditas intellecti sit q̃ditas alicuius vlis. scz ge
neris vel spẽi. q̃ditas aũt generis vel spẽi hoz sensi-
biliũ cuius cognitõem intellectiua p phãtasmata ac
cipimus. ꝓhendit in se materiã z formã. est g̃ oĩno
dissilis q̃ditati sube separate. q̃ est simplex z ũmateria
lis. nõ est g̃ possibile q; p hoc q; intelligit q̃ditas rei
sensibilis p phãtasmata itelligat q̃ditas sube sepa-
z rate. ¶ Prete. nõ est eiusdẽ rõnis forma que fm̃ se nõ
põt separari ab aliquo subiecto. cũ illa q̃ separat fm̃ eẽ
a tali subiecto. licz vtraq; fm̃ ꝑsideratõnem accipiat
absq; tali subiecto. nõ em̃ est eadẽ rõ magnitudinis
et sube separate nisi ponamus magnitudines separas
medias inter spẽs z sensibilia. sicut aliq̃ platonici po
suerũt. quidditas aũt generis vel spẽi rerũ sensibiliuz
nõ põt separari fm̃ eẽ ab hac indiuiduali materia nisi
forte fm̃ platonicos ponamus rerũ spẽs separatas. qõ
est ab Aresto. imꝓbatũ. Est igit oĩno dissilis q̃d-
ditas ꝓdicta substãtijs sepatis. q̃ nullo mõ est in ma
teria. nõ g̃ p hoc q; hẽ q̃ditates intelligũtur sube se
parate intelligi pnt. ¶ Adhuc. si q̃ditas sube sepa- 3
te ꝛetur eẽ eiusdẽ rõnis cuz q̃ditate generis vel spẽi
istoz sensibiliũ nõ poterit dici q; sit eiusdẽ rõnis fm̃
spẽm. nisi dicamus q; spẽs hoz sensibiliũ sint ipe sub
stãtie separate. sicut platonici posuerũt. Remanet g̃ q;
nõ erũt eiusdẽ rõnis nisi q̃tum ad rõnez q̃ditatis
inq̃ntũ est q̃ditas. Nec aũt est rõ cõis generis. scz et
spẽi z sube. nõ g̃ p has q̃ditates ꝛe subst̃ijs separa
tis aliq̃d intelligi poterit nisi remotũ genus ipsaruz
cognito aũt genere nõ ꝓpter hoc cognoscit spẽs nisi
in potentia. nõ poterit g̃ intelligi suba separata p intel 4.
lectũ haz q̃ditatũ. ¶ Amp. maioz est distantia sube
separate a sensibilibꝫ q̃z vn⁹ sensibilis ab alio. sed itelli
gere q̃ditatẽ vnius sensibilis non sufficit ad intelli
gendã q̃ditatẽ alteri⁹ sensibilis. cecus em̃ nat⁹ ꝑ hz
q; intelligit q̃ditatem soni nullo mõ põt puenire ad
intelligẽdã q̃ditatẽ coloris. multo g̃ minus p hz q;
intelligat q̃s q̃ditatẽ sensibil' sube poterit intellige
re q̃ditatẽ sube separate. Jtẽ. si etiã ponam⁹ q; sube se 5
parate oꝛtes moueãt ex quoz motibꝫ cãntur forme
sensibiliũ. hic modus cognitõis sube separate ex sensi-
bilibꝫ nõ sufficit ad sciẽdã q̃ditatẽ ipaz. nam p effe-
ctũ scit cã. vel rõne silitudinis q̃ est inter effectũ z cãz
vel inq̃ntũ effectus ꝛemõstrat ꝑfectẽ cause. rõne aũtẽ
silitudinis ex effectu non poterit sciri ꝛe cã q̃d est nisi
sit agens vnius spẽi. sic aũt nõ se hñt substãtie separate
ad sensibilia. rõne aũt virtutis hoc etiã nõ põt eẽ. nisi
qñ effectus adequat ꝑfectẽ cause. tũc em̃ p effectũ to-
ta ꝑfectus cause cognoscit. ꝑfectus aũt rei ꝛemõstrat sub-
stãtiã ipius. hoc aũt in ꝓposito dici nõ põt. nã ꝑfectes
subaz separataz excedũt effectus sensibiles oẽs q̃s ĩtel
lectu ꝓhendim⁹. sicut ꝑfectus vlis effectũ pticularem
nõ est g̃ possibile q; p sensibiliũ intellectum ꝛeuenire
possimus ad intelligendũ subas separatas. ¶ Adhuc 6
oĩa intelligibilia in quoz cognitõem ꝛeuenim⁹ p in
quisitionẽ z studiũ ad aliquã sciaz speculatiuaz pti
nẽt. si g̃ p hz q; intelligimus naturas z q̃ditates ist
orum sensibiliũ puenimus ad intelligendas substan-
tias separatas optz q; intelligere subas separatas ꝓtin
gat p aliquã sciaz speculatiuaz. hoc aũt nõ videm⁹.
nõ est em̃ aliqua speculatiua scia q̃ ꝛeceat ꝛe aliq̃ sub-
stantiaz separataz quid est. sed solũ qz sunt. nõ est g̃
possibile q; p hz q; intelligimus naturas sensibiliũ p
ueniamus ad intelligẽdas subas separatas. Si autez
dicat q; est possibile esse aliquã talem scia m speculati
uam. q̃uis adhuc nõ sit inuenta. hoc nihil est. qz nõ
est possibile p aliqua ꝓncipia nobis nota ad intelli-
gendas subas põdictas ꝛeuenire. oĩa em̃ ꝑpria princi
pia cuiuscũq; scie ꝛependent ex ꝓncipijs ꝑmis inde-
monstrabilibꝫ p se notis. quoz cognitõem a sensibi
libꝫ accipim⁹. vt ꝓz in fine posterioꝛ. sensibilia aũt

nō sufficienter ducūt in cognitōem rerū ymaterialiū vt p superiores rōnes est pbatū. nō est ḡ possibile aliquā sciam esse p quā ad intelligendas substantias separatas peruenire possit

¶ Qz nō possumus in hac vita itelligere subas separates sicut posuit Alexāder .xlij.

QVia vero Alexander posuit q intellect⁹ possibilis est generabilis ⁊ corruptibilis. vtpote q̄dā ꝓparatio hūane nature ꝯsequēs ꝯmixtionē elemētoꝝ. vt in scō habitū est. non est aūt possibile vt talis ⁹tus sup̄ materialia eleuet. posuit q intellectus possibilis noster nūq̄z possit peruenire ad intelligēdas subas separatas. posuit tn̄ q nos ſm statū p̄ntis vite possim⁹ subas sepatas intelligere. Qd̄ q̄dē ostēdere nitebat hoc mō. Unumq̄dq̄z qñ peuenerit ad ꝯplemētū in sua gñatōe ⁊ ad vltimā pfectōez siue subē ꝯplebit opatio ꝓpria sua siue actio siue passio. sicut em̄ opatio subam seqūtur. ita opatōis pfectio pfectōem subē vñ aīal cū fuerit ex toto pfectus poterit p se ābulare. intellect⁹ aūt habitual' q̄ nihil est aliud q̄z spēs intelligibiles facte p intellectū agētē existētes in itellectu possibili opatio est duplex. vna vt faciat intellecta in potētia eē intellecta actu. quā hz ex pte itellect⁹ agētz Secōa est itelligere intellecta in actu. hec em̄ duo hō p̄t facere p habitū intellectualē. qñ ḡ ꝯplebit gñatio intellectus in habitu ꝯplebit in ipso vtraq̄z pmissarum operationū. semp aūt accedit ad ꝯplemētū siue generatōis dū nouas spēs intellectas acq̄rit. ⁊ sic necesse est q qñq̄z generatio ꝯpleat nisi sit impedimētū qz nulla generatio est ad infinituz tendēs. ꝯplebit ḡ qñq̄z vtraq̄z operationū intellectus in habitu p hoc q oīa intellecta in potētia faciet in actu. qd̄ est ꝯplemētū ꝓme opatōis. ⁊ p hoc q intelliget oīa intelligibilia sepata ⁊ nō sepata. Cū aūt intellect⁹ possibilis nō possit intelligere subas separatas. iam ſm eius opinionē. vt dictū est. intendit q intelligemus p intellectū in habitu subas sepatas inq̄ztuz intellectus agens qui ab ipso ponit substātia sepata fiet forma intellectus in habitu ⁊ in nobilissimis. ita q p cū intelligem⁹ sicut nūc intelligim⁹ p intellectū possibilē. et cū de ⁹tute intellectus agētis sit facere oīa intellecta in actu que sunt intelligibilia potētia etiā intelligere substātias sepatas. in statu illo itelligemus oēs substātias sepatas ⁊ oīa intelligibilia nō sepata. Et ſm hoc p hāc cognitōem q̄ est ex phātasmatib⁹ peruenimus in cognitōem substātie sepate. nō q ipa phātasmata intellecta p ea sint mediū aliq̄d ad cognoscendas substātias sepatas. ꝓut accidit in scientijs speculatiuis. sicut posuit opinio supior. sed inq̄ztū spēs intelligibiles sunt q̄dā dispositōes in nobis ad talem formā. q̄ est intellectus agens. ⁊ hoc est ꝓmū in quo differūt he due opiniones. Un̄ qñ intellectus in habitu fuerit pfectus p hmōi spēs intelligibiles in nobis factas ab intellectu agēte fiet ipe intellect⁹ agens nobis forma. ut dictū est Et nō sat ipm intellectū adeptū. de q̄ dicūt Aresst. dicere q sit ab extrinseco. ⁊ sic lz i sciētijs speculatiuis nō sit pfectio vltima hūana. sicut supior ponebat opinio. p eas tn̄ hō disponit ad vltimā pfectōem ꝯsequēdā. ⁊ hoc ē scōm in q̄ differt scōa opinio ⁊ ꝓma. Tercio aūt differt p hz q ſm primā opinionē intelligere itellectū agētē ē cā q ꝯtingit etur nobiscū. ſm vo hāc scōam opinionē est econuerso. nā ꝓpter hz q nobiscū ꝯtinuat vt forma intelligim⁹ ipm ⁊ alias subas sepatas Nec aūt irrōnabiliter dicunt. intellect⁹ em̄ in habitu sicut intellect⁹ possibilis ponit ab Alexādro eē gñabil' ⁊ corruptibilis. eternū aūt nō p̄t fieri forma gñabil' ⁊ corruptibil' ſm eū. ꝓpter hoc em̄ ponit intellectū possibilez q̄ vnit nobis vt forma eē gñabilē ⁊ corruptibilē. itellectū vo agētē q̄ est incorruptibilis eē subam sepatā. cū ḡ intellectus agens ſm Alexādrū ponat eē quedā suba separata eterna. ipossibile erit q intellect⁹ agens fiat forma intellect⁹ in habitu ¶ Pre. forma intellect⁹ inq̄ztū est intellect⁹ est intelligibile sicut forma sensus est sensibile. nō em̄ recipit intellect⁹ aliq̄d p se loquēdo nisi intelligibil'r. sic nec sensus nisi sensibil'r. si igit̄ non p̄t intellect⁹ agēs eē intelligibile p intellectū in habitu. impossibile erit q sit forma ei⁹. ¶ Itē itelligere aliq̄d tripl'r dicimur. vno mō sicut intelligim⁹ intellectū q̄ est ⁹tus qua egredit talis opatio. vñ ⁊ ipse intellect⁹ intelligere dr. ⁊ ipm intelligere intellectus fit intelligere nostrū. Alio° sicut ſpecie intelligibili q̄ q̄dē dicimur intelligere. nō quasi ipa intelligat. sz qz vis itellectiua pficit p eā in actu sicut vis visiua p spēm colozis. Tercio mō sicut medio. p cuius cognitōem deuenimus in cognitōem alterius. si ḡ hō q̄nq̄z p intellectū agentē intelligat subas sepatas. optz aliq̄ modoz dictoz hoc dici. nō aūt dr hoc mō tercio. qz non ꝯcedit Alexander q intelligat intellectū agentē vel intellectus possibilis. vel intellect⁹ in habitu. nec etiam scdo mō. qz intelligere p spēm intelligibilē attribuit virtuti intellectiue. cuius illa spēs intelligibilis est forma. Nec aūt ꝯcedit Alexāder q intellect⁹ possibilis vel intellectus in habitu intelligat substantias separatas. vñ nō p̄t esse q sic intelligim⁹ substātias separatas p intellectum agentē. sicut intelligimus aliqua per spēm intelligibilem. si autem sicut per virtutem intellectiuam. oportet q ipsum intelligere intellectus agentis sit intelligere hominis. hoc aūt eē nō potest. nisi ex substātia intellectus agentis ⁊ substantia hominis fiat vnū ſm̄ esse. impossibile est em̄ si sint due substātie ſm eē diuerse. q operatio vnius sit operatio alterius. erit ergo intellectus agens vnū ſm eē cū homine. nō aūt ſm esse accīntale. qz iam nō esset intellectus agens substātia sed accidens. sic em̄ ex colo

Dist. trim.

re ⁊ corpore fit vnū fm esse accidētale. Relinquit igit̄ q intellectus agēs sit cum hoīe vnū fm eē substātiale. erit igit̄ vel alia humana vel pars eius. ⁊ nō aliq̄ substātia separata sicut Alexāder ponit. nō g̃ fm opinionē Alexādri pt poni q hō intelligat substātias separatas

¶ Amplius. si intellect⁹ agēs quāq̄ fiet forma istius hominis. ita q p ipm intelligere possit. eadē rōne poterit fieri forma alterius hoīs p ipm sibi intelligētis. sequet ergo q duo hoīes simul p intellectum agētem intelligent sicut p formā suam. hoc aūt ē ita q ipsum intelligere intellectus agētis sit intelligere intelligētis p ipm. vt iam dictū est. erit g̃ idem intelligere duorū intelligētium. qd̄ ē impossibile. Ratio etiā sua friuola ē omino

Rō Alexād. ē friuola tripliciter

Primo q̄dem. q⁹ q̄n pficit generatio alicui⁹ generis. os q pficiat sua opatio. sed tñ fm modū sui generis. nō aūt fm modū g̃nis altioris. cuius eīm pficit g̃natio aeris hīs g̃natōem ⁊ motū cōpletū sursum. nō tñ vt moueat ad locū ignis. sīl aūt cum cōplet g̃natō intellectus in habitu. cōplebit et⁹ opatio q̄ est intelligere fm suū modū. nō aūt fm modū quo itelligūt substātie separate. vt. s. intelligat substātias separatas. vñ ex g̃natione intellectus in habitu nō pt cōcludi q hō

2 q̄nq̄ intelligat subas separatas. Secūdo. q⁹ eiusdē virtutis ē cōplemētum opatōis cui⁹ est opatio ipsa. si igit̄ intelligere subas separatas sit cōplemētū opatōis intellectus in habitu. sequet q intellectus in habitu intelligat quādoq̄ substātias separatas. qd̄ Alexander nō ponit. sequeret eīm q itelligere subas separatas cōtingeret p scias speculatiuas que sub intellectu in habitu cōprehēdunt. Tercio. q⁹ eorū que g̃nari incipiūt

3 cōplet g̃natio vt in pluribo. cum oīnes g̃nationes rerum sint a causis determiatis q̄ cōsequūt effectus sui os vel semp vl in maiori pte. si igit̄ ad cōpletionem g̃nationis sequit etiam cōplemētum actōnis. oportz etiam q opatio completa cōsequat ea que generant vel semp vel in maiori parte. intelligere aūt substantias separatas nō cōsequunt qui ad g̃nationem intellectus in habitu studēt neq⁹ in pluribo neq⁹ semp. q̄nimmo nullus pfectus est se ad hanc pfectionē peruenisse. nō est igit̄ cōplemētum opatōis intellectus in habitu intelligere substantias separatas

¶ Q̄ nō possumus intelligere in hac vita subas separatas sicut posuit Auerrois xliij

QVia vero maxima

Opinio Auerrois

difficultas ē in opinione Alexandri ex hoc q ponit intellectum possibilem in habitu totaliter corruptibilem. Auerrois faciliorē viam se estimauit adinuenisse ad ostendendum q q̄nq̄ intelligam⁹ substātias separatas ex hoc q ponit intellectum possibilem incorruptibilē ⁊ a nobis fm esse separatū. sicut ⁊ intellectū agētem. ostēdit eīm pmo q necē est ponere q intellectus agēs se habeat ad pncipia naturaliter cognita a nobis. vel sicut agēs ad instrumēta. vel sicut forma ad materiā. intellectus eīm in habitu q̄ intelligimus nō solum hīs hāc actionē. q̄ ē intelligere. sed etiam hāc q̄ est facere intellecta in actu. vtrūq⁹ eīm experimur in nostra potestate existere. hoc aūt qd̄ ē facere intellecta in actu magis ppriē notificat intellectū in habitu q̄ intelligere. q⁹ pus ē facere intellecta in actu q̄ intelligere. sunt eīm q̄daz in nobis facta intellecta in actu naturaliter nō ex studio aut ex nostra volūtate. sicut pma intelligibilia. hoc aūt facere intellecta actu nō pcingit p intellectū in habitu p quē fiūt intellecta in actu ea q̄ scim⁹ ex studio. sed magis sunt inditū intellect⁹ in habitu. vñ ⁊ habit⁹ horū intelligibiliū ab Aristo. in. vi. ethycorū intellectus dr fiūt aūt intellecta in actu p solum intellectū agētē. p hoc aūt fiūt intellecta in actu alia que ex studio scimus. facere igit̄ hec pcequētia intellecta in actu. ē actio ⁊ intellectus in habitu q̄tū ad pma pncipia ⁊ ipsius intellectus agētis. vna aūt actio nō ē duorū nisi vnū eorū cōparet ad alterū sicut agēs ad instrumētū. vl sicut forma ad materiā. horū igit̄ q intellect⁹ agēs pcurat ad pma pncipia intellectus in habitu. vl sicut agēs ad instrumētū. vl sicut forma ad materiā. Qd̄ q̄dē q̄lr possit eē sic ostēdit. Intellect⁹ possibilis cū sit fm et⁹ positionē q̄dam suba separata intelligit intellectū agētē ⁊ alias subas separatas ⁊ etiā pma intellecta speculatiua. ē igit̄ subiectū vtrorūq⁹ q̄cūq⁹ aūt cōueniūt in vno subiecto alterū eorū ē sicut forma alterius. sicut cū color ⁊ lux sint in dyaphano sicut in subiecto. horū q̄ alterū. s. lux sit q̄si forma alterius. s. coloris hoc aūt necē est q̄n habent ordinem ad inuicē non in his que p accidēs pcūgūt in eodē subiecto. sicut albedo ⁊ musica. sunt aūt intellecta speculatiua ⁊ intellect⁹ agēs ordinē adinuicē habētia. cū intellecta speculatiua sint facta intellecta in actu p intellectū agētē. hīs se igit̄ intellect⁹ agēs ad intellecta speculatiua q̄si forma ad materiā. horū igit̄ q cū intellecta speculatiua sint nobis copulata p phantasmata q̄ sunt q̄si q̄dā subiectum ipsorū q etiā intellectus agēs pcinuck nobiscum inquātum ē forma intellectorū speculatiuorū. quādo igit̄ intellecta speculatiua sunt in nobis solum in potētia intellectus agēs cōtinuat nobiscum solū in pōa. q̄n aūt aliqua intellecta speculatiua ī sunt in nobis ī actu ⁊ aliq̄ in pōa pcinuat nobis prim in actu ⁊ prim in pōa. ⁊ tūc dicimur moueri ad pcinuatōem pdictā q⁹ q̄to plura intellecta in actu fuerūt in nobis facta pfectius intellect⁹ agēs pcinuat in nobis. hoc aūt pfect⁹ mot⁹ ad pcinuatōem fit p studiū i scientijs speculatiis p qd̄ ꝺa intellecta acq̄rim⁹. ⁊ false opiniones excludūt que sūt extra ordinē hui⁹ mot⁹. sic mōstruosa extra ordinē naturaliter opatōis. vñ ⁊ ad hūc pfectum iuuāt se hoīes sic iuuāt se inuicē i scientijs speculatiis. q̄n g̃ oia intellecta in pōa fuerint in nobis facta i actu tūc intellectus agens pfecte copulabitur nobis vt forma. ⁊ intelligimus p ipsum pfecte. sicut nūc pfecte intel/

ligimus p intellectum in habitu. vnde cū ad intelle/ crum agētem ptineat intelligere substātias sepatas. intelligemus tūc substātias separatas. sicut nunc in telligimus ītellecta speculatiua. ⁊ hoc erit vltima ho minis felicitas in qua homo erit sicut quidam deus.

*Reproba° Auerrois p^a ip^roba°.

¶ Huius aūt positōnis destructio ex premissis suffi/ cienter apparet. procedit eīm ex suppositōne multo/ rum que in supioribꝫ sunt improbata. *Primo q̄dē supra ostēsum est q intellectus possibilis nō est aliq̄ substātia sepata a nobis fm esse. vñ nō oportebit q sit subiectū substantiaꝝ separataruꝫ precipue cum Aresto. dicat q intellectus possibilis ē in quo ē om/ nia fieri. vñ videt q sit subiectū soluꝫ illoꝝ que sunt
2 facta intellecta. ¶ Item. de ītellectu agente etiā supra ostēsum est q nō est aliqua substātia separata. sed pa aie cui Aresto. attribuit hāc opatōem. s. facere intel/ lecta in actu q̄ est in nostra potestate. vñ non oportе/ bit q ītelligere p intellectū agentem sit nobis causa q possimus intelligere substātias sepatas. alꝫ semp
3. intelligeremus eas. ¶ Adhuc. si intellectus agēs est substātia sepata nō copulat nobiscum nisi p species factas intellectas in actu fm eius positionē. sicut nec intellectus possibilis. licꝫ intellectus possibilis se ha beat ad illas species sicut materia ad formā. intellect⁹ aūt agēs ecōuerso. sicut forma ad materiā. species āt facte intellecte in actu copulant nobis fm eius posi tionē p phātasmata. que ita se habēt ad intellectum possibilem. sicut colores ad visum. ad intellectuꝫ ve/ ro agētem sicut colores ad lucem. vt ex verbis Aresto. in. iij. de aīa pz. non aūt lapidi in quo est color pt at/ tribui neq̄ actio visus vt videat. neq̄ actio solis vt illuminet. q̄ fm positōem predictā homini non pote rit attribui. neq̄ actio intellectus possibilis vt intel ligat. neq̄ actio intellectus agētis vt intelligat sub/ stātias sepatas. vel vt faciat intellecta in actu. ¶ Am
4 plius. fm positionē p̄dictam intellectus agēs nō po nitur cōtinuari nobiscum vt forma. nisi p hoc q est forma speculatiuoꝝ intellectoꝝ. quoꝝ etiam ponit forma p hoc q eadem actio ē intellectus agētis ⁊ il/ loꝝ intellectoꝝ. s. facere intellecta in actu. nō igit po terit esse forma nobis nisi fm q cōmunicāt in actio/ ne eius intellecta speculatiua. hoc aūt communicant in actione eius que est intelligere substātias separa/ tas cum sint species rerū sensibiliū. nisi recedamus ad opinionē Auenpete. qui quidditates substantia/ rū separataꝝ posuit cognosci p ea que intelligimus de istis sensibilibꝫ. nullo igit modo p viā predictam
5 poterimus intelligere substātias separatas. ¶ Prete rea. intellectus agēs fm alium ordinē cōparatur ad intellecta speculatiua quoꝝ est factiuꝰ. ⁊ substantias sepatas quarū nō est factiuus. sed cognoscitiuus tā/ tum fm eius positionē. nō igit oportet si copuletur no bis per hoc q est factiuus intellectoꝝ speculatiuoruꝫ q copulet nobis fm q est cognoscitiuus substātiaꝝ sepataꝝ. sed in tali pcessu est excepto manifeste fm ac cidens. ¶ Adhuc. si p ītellectum agētem cognoscim⁹ 6
substātias sepatas hoc nō est inquantuꝫ intellect⁹ agēs est forma hui⁹ vel illius intellecti speculatiui. sed inq̄n tum sit forma nobis. sic eīm p ipm possumus ītellige re. fit aūt forma nobis etiā p ꝑma intellecta speculati ua fm q ipse dt. ergo statim a ꝓncipio homo potest p intellectū agētem intelligere substātias separatas. Si aūt dicat q nō sit nobis pfecte forma p q̄dā in tellecta speculatiua intellect⁹ agēs vt p ipm possum⁹ intelligere subas sepatas. hꝫ nō est nisi qꝫ ipsa intelle/ cta speculatiua nō adequāt pfectōem ītellectus agen tis in ītelligēdo subas sepatas. sed nec oīa intellecta speculatiua simul accepta adequāt illā pfectionē ītel/ lectus agētis fm q intelligit substātias sepatas. cuꝫ oīa hec nō sint ītelligibilia nisi inq̄ntū sunt facta in tellecta. illa vero sunt ītelligibilia fm suam naturaꝫ. nō igit p hoc q oīa speculatiua ītelligibilia sciemus oportebit q ita pfecte ītellectus agēs fiat nobis for/ ma q p ipm ītelligamus subas sepatas. vel si hꝫ nō re q̄ritur oportebit dicere q ītelligēdo q̄dlibet intelligi bile intelligimus substātias separatas

¶ Qꝫ vltima felicitas homis nō cōsistit in cognitio/ ne substantiaꝝ separataꝝ qualem p̄dicte opiniones fingunt xliij.

¶ Non est autem positi Ista q° p°
bile neq̄ felicitatē humanā in tali cognitō j.
ne substātiaꝝ sepataꝝ ponere sicut predicti plꝫi posuerūt. Uanū eīm ē qd̄ est ad finē quē non pt cōsequi. cū igit finis hois sit felicitas in quā tendit naturale ipsius ꝺsideriū. non pt poni felicitas hois in eo ad qd̄ hō puenire nō pt. alioq̄n sequeret q ho/ mo eet in vanū ⁊ naturale eiꝰ ꝺsideriū eet inane. qd̄ ē impossibile. q aūt ītelligere subas sepatas hoi sit im possibile fm p̄dictas positōnes. ex dictis est manife stū. nō ē igit in tali cognitōe subaꝝ sepataꝝ felicitas hois ꝺstituta. ¶ Preterea. ad hꝫ q ītellect⁹ agēs vnia 2
tur nobis vt forma. ita q p ipm ītelligam⁹ subas se/ paratas req̄rit q gnatio ītellectus in habitu sit ꝺple ta fm Alexādrū. vl q oīa ītellecta speculatiua sunt fa cta in nobis in actu fm Auerroim. q̄ duo iidē rede unt. nā fm hꝫ ītellect⁹ in habitu gnat in nobis fm q in tellecta speculatiua fiūt in nobis in actu. oēs āt spes rez sensibiliū sꝫ ītellecte in poīa. ad hꝫ g q ītellectus agēs copulet alicui oꝝ q ītelligat in actu p ītellectū speculatiuū oēs naturas rez sensibiliū ⁊ oēs ꝑtutes ⁊ opatōes ⁊ motus coꝝ. qd̄ nō ē possibile aliquē ho minē scire p ꝓncipia sciaꝝ speculatiuaꝝ p quas mo/ uemur ad ꝺtinuationē ītellectus agentis. vt ipsi di/ cunt. cū ex his que nostris sensibꝫ subsunt ex quibus sumūtur principia scientiarū speculatiuaruꝫ nō pos/ sit peruenire ad oīa predicta cognoscenda. ē igitur

fm possibile q aliquis homo ad illã ꝯtinuatõem pue
niat p modum ab eis assignatũ. nõ est igit possi
bile q in tali cõtinuatione sit homis felicitas. ¶ Ad
huc. dato q talis cõtinuatio homis ad itellectũ agẽ
§. tem sit possibilis qualẽ ipsi ascribũt. planum est q
talis pfectio paucissimis hoĩm aduenit in tñ q nec
ipsi nec aliqui quãtucũq; in scientijs speculatiuis stu
diosi z periti ausi sunt talem perfectõem de se profite
ri. ymmo omes plurima a se asserũt ignorata. sic
Aresto. quadraturã circuli. z rões ordinis corpoꝝ
celestiũ in quib; vt ipsemet dt in. ij. de celo. nõ nisi to
picas rões reddere potest. z quid sit in his necessa
rium z eoꝝ motoribꝫ alijs reseruat in. xi. metaphysi.
felicitas aũt est quoddã cõe bonũ ad qd plures per
uenire possunt. nisi sint orbati. vt Aresto. dt in pmo
ethycoꝝ. z hoc etiã verꝫ est de oĩ fine naturali alicu
ius speciei. qz ipm cõsequẽtur ea q sunt illius spẽi vt i
pluribꝫ. nõ est ergo possibile q vltima homis felici
Arꝫ. pdictꝫ tas in cõtinuatõe predicta cõsistat. Patet aũt q nec
aduersatur. Aresto. cuius sentẽtiam sequi conãtur predicti phi
losophi in tali cõtinuatõe homis vltimã felicitatẽ
opinatus ẽ esse. pbat em in pmo ethycoꝝ q felicitas
homis est operatio ipsius fm ỽtutẽ pfectam. vñ neces
se fuit q de ỽtutibꝫ determinaret quas diuisit in virtu
tes morales z itellectuales. Ostẽdit aũt in. x. eiusdẽ
libri q vltima felicitas hoĩs ẽ in speculatõe. vñ pz q
nõ est in actu alicui⁹ ỽtutis moralis. nec prudentie.
nec artis. q tñ sunt itellectuales. relinq̃t igit q sit ope
ratio fm sapiẽtiã q̃ est pcipua inter tres residuas itel
lectuales. q̃ sunt sapiẽtia. scia. z itellectus. vt ostẽdit
in. vi. ethycoꝝ. vñ z in. x. ethycoꝝ. sapiẽtem indicat
esse felicẽ. sapiẽtia aũt fm ipm est vna de sciẽtijs specu
latiuis caput aliaꝝ. vt dr in. vi. ethyco. z in pncipio
Opio Arꝫ. metaph̃. sciam quã in illo libro tradere intẽdit sapiẽ
tiam noiat. Patet ergo q opinio Aresto. fuit q vlti
ma felicitas quã hõ in hac vita acq̃rere pt sit cognitõ
de reb⁹ diuis q̃lis p scias speculatiuas haberi pt. ille
aũt posterior modus cognoscẽdi res diuinas nõ p vi
am sciaꝝ speculatiuaꝝ. sed q̃dã gñatõis ordine natu
rali ẽ cõfictus ab expositoribꝫ q̃busdam.

¶ Qꝫ nõ possumus in hac vita intelligere substanti
as separatas xlv.

Idẽ p⁹ p. q. 88. ar. pmo

QVia igitur fm mo
dos pdictos substãe separate nõ pnt cogno
sci a nobis in vita ista. inq̃rendum restat
Opio Themistij vtrꝫ aliquo modo in vita ista substãtias ipsas sepa
ratas itelligere possim⁹. Qd aũt hoc sit possibile ni
titur ostẽdere Themistius p locũ a minori. Substã
tie em separate sunt magis itelligibiles q̃ materia
lia. hec em sunt itelligibilia in q̃tũ sunt facta intelle
cta in actu p itellectum agẽtem. illa vero sunt fm se
ipsa itelligibilia. si ergo itellectus noster cõprehẽdit
hec materialia. multo magis natus est intelligere il
las substãs separatas. Hec aũt ratõ fm diuersas opi
niones de itellectu possibili diuersimode iudicanda
est. Si em itellectus possibilis nõ sit ỽtus a materia
dependẽs. z sit itemꝫ fm se a corpe separatus. vt Auerro
is ponit. sequet q nullum necessariũ ordinem ad res
materiales habeat. vnde que sunt magis intelligibi
lia in seipsis. erũt ei magis itelligibilia. sed tunc seq̃
videtur q cum nos a pncipio per itellectum possibi
lem itelligamus q a pncipio itelligamus substãti Auerrois.
as separatas. qd pz esse falsum. Sed hoc incõueni
ens euitare Auerrois nitit fm ea que de eius opinio
ne dicta sunt. que pz esse falsa ex premissis. Si autẽ
intellectus possibilis nõ est a corpe separatus fm eẽ ex
hocipso q est tali corpi vnitus fm esse. habet quen
dam necessariũ ordinem ad materialia vt nõ nisi per
illa ad alioꝝ cognitõem puenire possit. vñ nõ seq̃tur
si substãtie separate in seipsis sint magis itelligibiles
q ppter hoc sint magis itelligibiles intellectui no
stro. z hoc demõstrant verba Aresto. in. ij. metaphy.
dt em ibidem q difficultas itelligẽdi res illas acci
dit et nobis nõ ex illis. naꝫ itellectus noster se habet
ad manifestissima rem. sicut se hꝫ oculus vespertilio
nis ad lucem solis. vñ p materialia itellecta nõ pos
sunt itelligi substãtie separate. vt supra ostẽsum est. seq̃
tur q itellectus possibilis noster nullo modo possit
intelligere substãtias separatas. Hoc etiaꝫ apparet
ex ordine itellectus possibilis ad agẽtem. Potentia
em passiua ad illa solum est i pona in que potest p
prium eius actiuũ. oĩ em pone passiue respondet
pona actiua in natura. alꝫ pona passiua esset frustra
cũ nõ possit reduci in actũ nisi p actiuaꝫ. vñ videm⁹
q visus nõ ẽ susceptiu⁹ nisi colorꝫ q̃ illuminãt p lucẽ
intellect⁹ aũt possibil' cũ sit ỽtus q̃dammodo passiua hꝫ
pprium agẽs sibi rndẽs. s. itellectũ agẽtẽ. q̃ ita se hꝫ ad
intellectũ possibilẽ. sicut se hꝫ lux ad visuꝫ. nõ ẽ g in
tellect⁹ possibil' in pona nisi ad illa itelligibilia q̃ fũt
facta p itellectũ agẽtẽ. vñ z Aresꝫ. iij. de aĩa dicit ẽs
vtrũq; itellectũ dt q itellect⁹ possibil' ẽ q̃ ẽ oĩa fieri.
agẽs ỽo q̃ ẽ oĩa facere. vt ad eadẽ vtriusq; pona refer
ri itelligat. hui⁹ actiua. illi⁹ passiua. cũ g sube separate
nõ sint facte itellecte i actu p itellectũ agẽtẽ. hꝫ solum
materialia ad hec sola se extẽdit possibil' itellect⁹. nõ
g p ipm possim⁹ itelligere substãs separatas. Propt qd
Aresꝫ. ꝯgruo exẽplo vtus ẽ. nã oculꝫ vespertilionis nũ
q̃ pt videre lucẽ solis. q̃uis Auꝛois hꝫ exẽplũ dicẽs. q
simile nõ ẽ de itellectu nro ad substãs se
paratas z oculo vespertilionis ad lucẽ solꝫ. q̃tũ ad im
possibilitatẽ. hꝫ solũ q̃tũ ad difficultatẽ. qd tali rõe
pbat ibidẽ. qz si illa q̃ sũt itellecta fm se. s. sube separate
ẽnt nobis ipossibiles ad itelligendũ. frustra essent.
sicut si esset aliqd visibile qd a nullo visu videri pos
sit. ¶ Que q̃dem rõ q̃ frivola sit apparet. Etsi em a Reꝓba⁹
nobis nunq̃ ille substantie intelligerẽtur. tamen in Auerrois.
telligerẽtur a seipsis. vnde nec frustra intelligibiles

essent. sicut nec sol frustra visibilis est. vt Aresto. exponamur. qz nō pt ipm videre vesptilio. cū possit ipsum videre hō. z alia aialia. sic ḡ intellectꝰ possibilis si ponit corpi vnitus fm eē nō pt itelligere subas sepatas. Interest tn qlīter de suba ipsius sentiat. Si em ponat eē qdā totus materialis gnabilis. z corruptibilis vt qdā posuerūt. seqt qꝙ ex sua suba determinat ad intelligēdū materiā. vn necce est qꝙ nullo mō possit intelligere subas sepatas. qz impossibile erit ipm eē sepatum. Si aūt itellectꝰ possibilis qlis sit corpi vnitꝰ. est tn incorruptibil z a materia nō dependēs fm suū eē sicut supra ostēdim⁹. sequit qꝙ obligatio ad itelligendas res materiales accidat ei ex vnione ad corpꝰ. vn cū aīa a corpe tali fuerit sepata. itellectꝰ possibilis itelligere poterit ea q fm se sunt itelligibilia. s. subas separatas p lumē itellectꝰ agentis. qđ ē silitudo in aīa itellectualis luminis qđ ē in substātijs sepatis. Et hec ē sīa nostre fidei de intelligēdo subas separatas a nobis post mortem z nō in hac vita.

¶ Qꝺ aīa in hac vita non intelligit seipsam per se ipsam. xlvi.

Videtur āt difficultas qdā ex pdicta afferri ex qbusdā Augusti. verbis q diligēter pertractāda sūt. Dicit em in. ix. de trini. qꝙ mēs sicut corporeaꝝ rez notitias p sensus corpis colligit. sic incorporeaꝝ rez p semet ipsam. ḡ z seipam p seipam nouit. qm ipsa ē incorporea. Ex his em videt qꝙ mēs nostra se p seipsaz intelligat z itelligēdo se itelligat subas sepatas. qđ ē cōtra pdicta. Inqrere ḡ oz quo aīa nostra p seipsam intelligat se. impossibile ē aūt dici qꝙ p seipam itelligat de se qđ est. p hm em fit poña cognoscitiua actu cognoscens qꝙ est in ea id q cognoscit. z sīdem sit in ea in poña. cognoscit in poña. si aūt in actu. cognoscit in actu. si aūt medio modo. cognoscit habitu. ipsa aūt aīa semp adest sibi actu z nūq in potētia vel in habitu tātum. si igit p seipsam aīa seipsam cognoscit quid est semp actu itelliget de se quid ē. qđ pz esse falsum. ¶ Adhuc. si aīa p seipsam cognoscit de se quid ē 2 omis aūt homo aīam hz. omis igit hō cognoscit de aīa qđ est. qđ pz eē falsum. ¶ Amplius. cognitio q fit 3. p aliqđ naturalr nobis inditū ē naturalr sicut principia idemōstrabilia q cognoscūt p lumē itellectꝰ agentis. si igit nos de aīa scimus qđ est p ipsam aīam. hm erit naturalr notū. in his aūt q naturalr nota sūt nullus pt errare. in cognitōne em pncipioz indemōstrabilium nullus errat. nullus igit erraret circa animā quid ē. si hoc aīa p seipsam cognosceret. qđ pz eē falsum. cum multi opinati sint aīam eē homo vel illud corpus. z aliqui numez vel armoniā. nō igit anima 4 per seipsam cognoscit de se quid ē. ¶ Amplius. in qlibet ordine qđ est p se est prius eo qđ est per aliud z pncipiū eius. qđ ergo est p se notū ē prius notū omnibus que p aliud cognoscūtur. z pncipiū cognoscendi ea. sicut pmi ppones cōclusionibus. sīgit aīa per se ipsam de se cognoscit quid ē. hoc erit per se notum. z p cōsequēs primo notū z pncipiuz cognoscēdi alia. hoc aūt pz esse falsum. nā quid est aīa nō supponit in scientia quasi notū. sed ponit ex alijs inquirendū nō igit aīma de seipsa cognoscit quid est per seipsam. Patet aūt qꝙ nec ipse Augusti. hoc voluit. Dicit em in. x. lib. de trini. qꝙ aīa cū sui noticiam qrit. nō velut absentē se querit cernere. sed psentem se curat discernere. nō vt cognoscat se quasi nō nouit. sed vt dinoscat ab eo qꝙ alterz nouit. Ex quo dat itelligere qꝙ anima p se cognoscit seipsam quasi psentē quasi ab alijs distinctā. vnde z in hoc dt alios errare qꝙ animā non distinxerūt ab illis que sunt ab ipsa diuersa. p hm autē qđ scit de re quid ē. scit res quid ē. put est ab alijs distincta. vn z dfinitio q signat qđ est res. distinguit de finitum ab oībus alijs. nō igit voluit Aug. qꝙ aīma de se cognoscat quid ē p seipsam. Nec Aresto. hm voluit. Dicit em in. iij. de anima. qꝙ itellectus possibilis intelligit se sicut alia. itelligit em se p speciē intelligibilem qua fit actu in genere intelligibiliū. in se em cōsideratus est solū in poña ad eē intelligibile. nihil āt cognoscit fm qꝙ ē in poña. sed fm qꝙ ē in actu. vn substātie separate quaz substātie sunt vt aliqđ actu ens in genere intelligibiliū de se intelligūt quid sunt p suas substātias. intellectus vero possibilis noster p speciem intelligibilē p quā fit actu intelligēs. vn z Aresto. in. iij. de aīa ex ipso itelligere demōstrat naturam intellectus possibilis. s. qꝙ sit immixtꝰ z incorruptibil. vt ex premissis pz. Sic igit fm intentionem Augus. mens nostra p seipsam nouit seipsam inquisitum de se cognoscit qđ est. ex hoc em ipso qđ pcipit se agere pcipit se eē. agit aūt p seipsam. vn p seipsam cognoscit qđ est. Sic ergo z de substātijs separatis aīa cognoscendo seipsam cognoscit. quia sunt. non aūt qđ sunt. quod ē eaz substātias intelligere. cum em de substantijs separatis hoc qđ sint intellectuales qdaz substantie cognoscamus vel p demōstrationē. vel per fidem. neutro modo hanc cognitionē accipe possum⁹ nisi hoc ipm quod est intellectuale aīma nostra ex se ipsa cognosceret. vnde z scientia de intellectu anime oportet vti vt principio ad omnia que de substātijs separatis cognoscimus. Non aūt oportet qꝙ si per scientias speculatiuas possimus puenire ad sciendum de aīa quid est. qđ possimus ad sciendū qđ qđ ē de substātijs sepatis p hmōi scias deuenire. nā intelligere nostz p qđ peruenimus ad sciendū de aīma nostra quid est. multū est remotum ab intelligentia substātie separate. potest tamen per hoc qꝙ scitur de anima nostra quid est peruenirī ad sciendum aliquod genus remotum substantiarum separataz. qđ non est eaz substantias intelligere. Sicut aūt de aīa scimus

Ista 2ª. p. j.

Insert

quia ē p seipsam inq̄stū eius actus pcipimus. q̄d āt sit inq̄rim⁹ ex actib⁹ ⁊ obiectis p ꝓncipia sciaꝝ speculatiuaꝝ. ita etiā ꝛ his q̄ sunt in aīa nostra. s. potētijs ⁊ habitib⁹ scimus q̄dē q̄ sunt inq̄stum actus pcipimus. q̄d ꝯo sint ex ipsoꝝ actuū qualitate inuenim⁹.

¶ Q̄ non possimus in hac vita videre ꝺeum p eē/ntiam xlvij.

Jdē p⁹ p. q. ſ. ar. ij. Jō i. 4. dis. 49. Jtē i ꝛ ver. q. 10. ar. ti. ii.

SJ aūt alias substā/tias sepatas in hac vita itelligere nō possu/mus ꝓpter ꝺnaturalitatē intellect⁹ nr̄i ad ꝓportionē. multo min⁹ in hac vita diuinā eētiaꝝ videre possim⁹ q̄ trāscēdit oēs substās sepatas. Dun⁹ aūt signū hic etiā accipi pt. Quia q̄nto magis mens nr̄a ad ꝓtēplāda spūalia eleuat. tāto magis abstra/hitur a sensibilib⁹. vltim⁹ aūt termin⁹ q̄ ꝓtēplatio pertingere pt est diuina substā. vñ oz mētē q̄ diuinā substātiā videt totalr̄ a corpalib⁹ sensib⁹ ee absolutā vl̄ p mortē vel p aliquē raptū. Vnde ē qđ ꝺr ex ꝑsona dei Exo. xxxiij. Nō videbit me hō ⁊ viuet. Q̄ aūt in sacra scriptura aliq̄ deū vidisse dicunt. oz intelligi hō fuisse p aliquā imaginariā visionē seu etiā corpalez put. s. p aliquas corporeas spēs vel exterius appa/rentes vel interius formatas imaginatōe diuine vir/tutis pñtia demōstrabat. vel etiā sm q̄ aliq̄ spūales subē aliquā cognitōem de deo intelligibilē pceperunt

Deū nemo vidit vnq̄.

Obiectō.

Difficultatē āt afferūt q̄dā ꝙba Aug. ex quib⁹ videt q̄ in hac vita possimus intelligere ipm deū. ꝺr em in xv. li. de tri. q̄ in eterna veritate ex q̄ oīa facta sunt. formā sm quā sum⁹ ⁊ sm quā vel in nobis vel i corpoꝛib⁹ vera ⁊ recta rōne q̄d opamur visu mētis conspicim⁹. atq̄ inde ꝓceptā rez veracē noticiam apud nos habem⁹. Duodecimo etiā ꝓfes. ꝺr. Si āt videmus veꝝ ee qđ dicis. ⁊ āt videmus veꝝ ee qđ dico vbi q̄so id videmus. nec ego vtiq̄ in te nec tu in me sed āb⁹ in ipsa q̄ supra mētes nostras ē incōmutabili veritate. In li. etiā de vera religione ꝺr q̄ sm veritatem diuinā de oīb⁹ iudicam⁹. In li. etiā soliloquioꝝ ꝺr. q̄ ꝑus est veritas cognoscenda p quā pñt alia cognosci qđ de veritate diuina intelligere videt. Videt ergo ex ꝙbis eius q̄ ipm deū q̄ sua veritas ē videam⁹ ⁊ p ipm alia cognoscam⁹. Ad idē etiā ptinere vident verba eiusdē q̄ ponit in. xij. de trini. sic dicēs. Rōnis est iudicare de istis corpalib⁹ sm rōnes incorpales ⁊ sempiternas q̄ nisi supra mētē hūanā eent incōmutabiles pfecto nō eent. rōnes āt incōmutabiles ⁊ sempiterne alibi q̄z in deo ē nō pñt. cū solus deus sm fi dei doctrinā sit sempiternus. videt igit seq̄ q̄ deum in ista vita videre possimus. ⁊ p h̄ q̄ eū ⁊ in eo. rez rōes videmus. de alijs iudicam⁹. Nō est aūt credēdum q̄ Augusti. in verbis p̄missis senserit q̄ in hac vita deum p suā essentiā intelligere possimus. cū ꝓtrarium dicat in li. de videndo deū ad Paulinā. Qualr̄ igit illam incōmutabilē veritatē vt istas rōnes eternas in hac vita videamus ⁊ sm eam de alijs iudicem⁹ in quirendū ē. Veritatē q̄dē in aīa esse ipse Aug. in li. soliloquioꝝ ꝓfitet. vñ ab eternitate veritatis inmortalitatē aīe ꝓbat. nō solū aūt sic veritas ē in aīa sicꝫ deus p essentiā in reb⁹ oīb⁹ ꝺr. neq̄ sicut in reb⁹ oīb⁹ est p̄r suā silitudinē. put vnaqueq̄ res intīm ꝺr vera inq̄stum ad dei silitudinē accedit. nō em in h̄ aīa rebus alijs ꝓferē. est q̄ spūali modo in aīa inq̄stū veritatem cognoscit. sicut igit aīe ⁊ res alie vere q̄dez dicūtur in suis naturis sm q̄ silitudinē illius summe nature habēt qđ est ipsa veritas cum sit suū intellectū esse. ita id qđ p aīam cognitū est ver̄ ē inq̄stum illi⁹ diuine veritatis quā deus cognoscit silitudo quedaꝝ existit in ipsa. Unde ⁊ glosa sup illud ps. Diminute sunt veritates a filijs hominū. ꝺr q̄ sicut ab vna facie resultāt multe facies in speculo. ita ab vna prima veritate resultāt multe veritates in mentib⁹ hominū. Quāuis āt diuersa a diuersis cognoscāt ⁊ credātur vera. tamē quedā sunt vera in quib⁹ omes homines cōcordant. sicut sunt prima ꝓncipia intellectus tam speculatiui q̄z practici sm q̄ vl̄ in mentib⁹ hoīm diuine veritatis quasi quedā imago resultat. inq̄stum ergo quelibet mes q̄cquid p certitudinē cognoscit in his ꝓncipijs intuet sm que de omnib⁹ iudicat facta resolutōne in ipsa ꝺr oīa in diuia veritate vel in rationib⁹ eternis videre ⁊ sm eas de oīb⁹ iudicare. Et hunc sensum cōfirmāt verba Augus. in soliloquijs qui ꝺr q̄ sciaꝝ spectamina vident in diuia veritate sicut visibilia in lumine solis que ꝓstat non videri in ipso corpe solis. sed per lumē quod est silitudo solaris in aere ⁊ silib⁹ corporib⁹ relicta. Ex his ergo ꝙbis Augus. nō habet q̄ deus videat sm suam substantiam in hac vita. sed solū sicut in speculo. Qđ ⁊ aplus de cognitōne huius vite confert dicēs. p. Corin. xiij. Videmus nūc per speculum quod est mens humana de ꝓpinquiori dei similitudinez repꝛesentet q̄z inferiores creature. tamē cognitio dei que ex mēte humana accipi potest nō excedit illud genus cognitōnis quod ex sensibilib⁹ sumit. cum ⁊ ipa de seipsa cognoscat quid est p hoc q̄ naturas sensibiliū intelligit. vt dictum est vnde nec p hāc viā cognosci deus altiorī mō pt q̄z sicut cognoscat causa p effectum.

¶ Q̄ vltima felicitas hominis non sit in hac vita. xlviij.

Jō p⁹ 2ᵉ. q. 3. ar. 3. Ista 2°. p⁹.

SJ ergo humana fe/licitas vltima non consistat in cognitione dei qua cōmuniter ab oīb⁹ vel plurib⁹ cognoscit sm quandā estimatōem cōfusam. neq̄ iterū in cognitōe dei qua cognoscit p viam demōstratōis in scientijs speculatiuis. neq̄ in cognitōne dei qua cognoscit p fidē. vt in simplicib⁹ est ostēsum. non autē

1. est possibile in hac vita ad altiorē dei cognitionē pue
nire vt p essentiaz cognoscat. vel saltē ita q alie subē
sepate intelligant. vt ex his possit de⁹ q̄si de ppinq̄ori
cognosci. vt onsum ē. oz ät in aliq̄ dei cognitōne feli
citatē vltimā poni. vt supra pbatū ē. ipossibile est q
2. in hac vita sit vltima hois felicitas. ¶ Jtē. vltim⁹ fi/
nis hois terminat eius naturalē appetitum ita q eo
habito nihil aliud querit. si eī adhuc mouet ad ali/
ud nōdū hz finē in q̄ quiescat. h̄ ät in hac vita accide
re nō pt. quāto eī plus aliq̄s intelligit. tāto magis
in eo desiderū itelligēdi auget q̄d ē oībus naturale.
nisi forte aliq̄s sit q̄ oīa itelligat. q̄d in hac vita nul
li vnq̄z accidit q̄ ecē solū hō. nec ē possibile accidere.
cū in hac vita subas sepatas q̄ sunt maxime itelligi
bilia cognoscere nō possum⁹. vt onsum ē. nō est igit
3. possibile vltimā hois felicitatē in hac vita eē. ¶ Ad
huc. oīe qd̄ mouet in finē desiderat naturalr stabili/
ri z quiescere in illo. vñ a loco q̄ corp⁹ naturalr mo/
uetur nō recedit nisi p motū violētū q̄ contrariat appe
titui. felicitas ät ē vltimus finis quē hō naturalr de
siderat. ē igit hois desiderū naturale ad h̄ q in felici
tate stabiliat. nisi igit cū felicitate pariter īmobiliter
q̄z stabilitatē sequat. nōdū est felix ei⁹ desiderio na/
turali nōdū quiescēte. Cū igit aliq̄s felicitatē sequt.
pariter stabilitatē z quietē sequit. vñ z oīm hec ē de
felicitate opceptio q de sui rōne stabilitatē req̄rat. pro
pter qd̄ phs dt in pmo ethycoz q nō estimam⁹ feli/
cem camaleonta quēdā. in vita ät ista nō ē aliq̄ certa
stabilitas. cuilibet eī q̄tūcūq̄z felix dicat possibile ē
infirmitates z infortunia accidere q̄b⁹ impeditur ab
opatione q̄cūq̄z sit illa in q̄ ponit felicitas. nō igit est
possibile in hac vita eē vltimā hois felicitatē. ¶ Am
4. plius. incōueniēs videt z irrōnabile q tps gnatōis
alicuius rei sit magnū. tps aūt duratōnis ipsius sit
parū. sequeret eī q natura in maiori tpe suo fine
puaret. vñ videmus q aīalia q̄ puo tpe viuūt puum
etiā tps ad h̄ q pficiant habēt. si ät felicitas consistat in
pfecta opatione sm virtutē pfectā vel itellectualē vl
moralē. impossibile est eā aduenire hoi nisi post tps
diuturnū. z h̄ maxime in speculatiuis apparet in q̄/
bus vltima felicitas hois ponit. vt ex dictis pz. nā
vix in vltima etate hō ad pfectā speculationē sciaz p
uenire pt. tūc aūt vt plurimū modicū restat humane
vite. nō est igit possibile in hac vita vltimā hois feli
5. citatē eē pfectā. ¶ Preterea. felicitatē pfectā quoddā
bonū oēs consitent. alias appetitū nō quietaret. pfectum
aūt bonū est qd̄ oīno caret admixtōne mali. sicut p
fectū albū est qd̄ ē oīno impmixtū nigro. nō est ät
possibile q homo in statu istius vite omnino sit īm
munis a malis nō solū corpalib⁹ siue carnalib⁹ que
sunt fames. sitis. frigus. z alia hmōi. sz etiā a malis
aīe. nullus eī inuenit q̄ nō aliq̄n inordinatis passio
nib⁹ inq̄etet qui nō aliq̄n pereat medio in quo vir
tus consistit vel in plus vel in minus. q̄ nō etiaz in ali
quib⁹ accipiat. vel saltez ignoret q̄ scire desiderat. aut
etiā debili opinione capiat ea de quib⁹ certitudinez
habere vellet. nō est igit aliq̄s in hac vita felix. ¶ Ad/
huc. hō naturalr refugit mortē z tristat de ipsa nō so
lum vt nūc cū eam sentit z eā refugit. sz etiam cū eaz
recogitat. hoc ät q̄ nō moriat hō nō pt assequi i hac
vita. nō est igit possibile q hō in hac vita sit felix. 6
¶ Amplius. felicitas vltima nō consistit in habitu sed
in opatione. habitus eī pter actus sunt. sz impos/
sibile ē in hac vita cōtinue agere q̄cūq̄z actionē. im/
possibile ē igit in hac vita hoiem totalr esse felicem.
¶ Jtē. quāto aliq̄d ē magis desideratū z dilectū. tan/
to eius amissio maiorem dolorē z tristiciam affert. fe/ 7
licitas aūt maxime desiderat z amat. maxime igitur
eius amissio tristiciā hz. sed si sit in hac vita vltima
felicitas certū ē q̄ amittet saltē p mortē. z nō ē certū
vtz diuturna sit vsqz ad mortē. cū cuilibet hoi possi
bile sit in hac vita accidere morbos q̄b⁹ totalr ab ope
ratōne virtutis impedit. sicut frenesim z alia hmōi in q̄
bus impedit rōnis vsus. semp igit talis felicitas habe/
bit tristiciā naturalr anexā. nō erit igit perfecta felici/
tas. ¶ Potest aūt aliq̄s dicere q cū felicitas sit bonū Solo
intellectualis nature pfecta z vera felicitas ē illoz in
quib⁹ natura itellectualis pfecta inuenit. i. in substā
tijs sepatis. in hoib⁹ ät inuenit impfecta p modū p
ticipatōnis cuiusdā. ad veritatē eī itelligēdā plene
nō nisi p quēdā inq̄sitōnis motū ptingere pnt. z ad
ea q̄ sunt sm naturā maxime itelligibilia oīno defici
unt. sicut ex dictis pz. vñ nec felicitas sm suā pfectā
ratōnē pt oib⁹ hoib⁹ adesse. sz aliq̄d ipsius pticipant
etiam in hac vita. z hec videt fuisse sntia Aristo. de fe
licitate. vnde in pmo ethycoz vbi inq̄rit vtz infortu
nia tollāt felicitatē ostēdo q felicitas sit in opatōnib⁹
virtutis qua marie pmanētes in hac vita eē vident
cōcludit illos q̄b⁹ talis pfectio in hac vita q̄dem ad
est esse beatos vt hoies q̄si nō simplr ad felicitatē per Reprobat
tingētes. sz modo humano. ¶ Qz aūt pdicta respon
sio rōnes pmissas nō euacuet ostendēdū est. hō eī z
si nature ordine substātijs sepatis sit inferior. creatu/
ris tamē irrōnalib⁹ superior ē. pfectiori igit mō suum
finē vltimū consequit q̄z illa. illa vero sic pfecte suum fi/
nem vltimū consequūt q nihil aliud querūt. graue
eī cum fuerit in suo vbi q̄escit. aīalia etiam cū frue
tur delectatōnib⁹ sm sensum eoz naturale desideriuz
quietatur. oportz igit multo fortius q cum homo p
uenerit ad suum finem vltimū naturale eius dese/
rium quietet. sed hoc non potest fieri in vita ista. er/
go homo non cōsequtur felicitatem prout est finis p
prius eius in hac vita. vt ostensum est. oportz ergo
q consequat post hanc vitam. ¶ Adhuc. impossibi/
le est naturale desiderium esse inane. natura enim ni
hil facit frustra. esset autez inane nature desiderium si
nunq̄z posset impleri. est igitur implebile desideriuz
naturale homis. nō aūt in hac vita. vt onsum est. oz

igit̄ q̄ impleat post hāc vitā. est ergo felicitas vltima
ij hois post hāc vitā ¶ Amplius. q̄diu aliq̄d mouet
ad pfectōem nōdū est in vltimo fine. sed oēs hoies
cognoscēdo veritatē semper se hnt vt moti & tendē/
tes ad pfectōez. q̄ illi q̄ sequūtur semp inueniūt alia
ab illis que a prioribꝫ inuenta sunt. sicut dicit in .ij.
metaph. nō igit̄ hoies in cognitōe veritatis sic se ha
bent quasi in vltimo fine existētes. cū ergo in specula
tione p quā querit cognitio veritatis maxime vide/
atur vltima hois felicitas in hac vita consistere. sicut
etiā ipse Aristo. pbat. x. ethicoꝝ. impossibile est di
ij cere q̄ hō in hac vita vltimū finē suū ꝓsequat ¶ Pre.
oē q̄d est in potentia intendit exire in actū. q̄diu igit
nō est ex tota factū in actu non est in suo fine vltimo
intellectus aūt noster est in potentia ad oēs formas
rerū cognoscēdas. reducit aūt in actū cū aliquā earū
cognoscit. g̃ nō erit ex toto in actu nec in vltimo suo
fine. nisi qn oīa saltez ista materialia cognoscit. ſz hꝫ
nō pt hō assequi p scias speculatiuas q̄bꝫ in hac vita
veritatē cognoscit. nō est igit̄ possibile q̄ vltima feli
citas hois sit in hac vita ¶ Propter has aūt & hmōi
Opi. alexā. rōnes Alexāder & Auerrois posuerūt vltimā felici/
& Auerrois tatē hois nō eē in cognitōe hūana q̄ est p scias specu
latiuas. sed p ꝯtinuatōem cū suba separata quā eē cre
dēbāt possibilē hoī in hac vita. ¶ Quia ꝙ Arest. vi
dit q̄ nō est alia cognitio hois in hac vita. q̄ p scias
speculatiuas posuit hoiem nō ꝓsequi felicitatem pfe
ctā sed suo mō. In quo satis apparet q̄tā angustiā
patiebātur hinc inde eoꝝ p̄clara ingenia a quibꝫ an/
gustijs liberabimur si ponamus fm pbatōes p̄miſ/
sas hoies ad verā felicitatē post hanc vitam puenire
posse aia hois īmortali existente in quo statu aia in/
telliget p modū quo intelligūt suba separate. sicut in se
cūdo huius opis ostēsum est. Erit g̃ vltima felicitas
hois in cognitōe dei quā hz humana mens post hāc
vitā p modū quo ipm cognoscūt suba separate. Pro/
pter q̄d Math. v. dns mercedē in celis nobis p̄mit
tit. & Math. xxij. dr q̄ sancti erūt sicut angeli. qui vi
dent deū semp in celis. vt dr Math. xviij.

¶ Q̄ substantie separate nō vidēt deū p essentiā ex hꝫ
q̄ cognoscūt eū p suas essentias xlix.

Ista ꝙ p̄.

OPortet aūt inquire
re vtrꝫ hec ipsa cognitio qua suba separate
et aie post mortē cognoscūt deum p suas
eentias sufficiat ad ipaz vltimā felicitatē. Ad cuius ve
ritatis indagatōem p̄mo ostendēdū est q̄ p talē mo
Dist. trinē. dū cognitōis nō cognoscit diuina eentia. contingit
eīm ex effectu cām cognoscere multiplr. Vno mō fm
q̄ effectus sumit vt mediū ad cognoscēdū de cā q̄ sit
et q̄ talis sit. sicut accidit in scientijs q̄ cām demōstrāt
p effectū. Alio mō ita q̄ in ipo effectu videat cā inq̄/
tum sīlitudo cause resultat in effectu. sicut hō videt
in speculo ꝓpter suā sīlitudinē Et differt hic modus
a p̄mo. nā in p̄mo sunt due cognitōes. effectus. & cause. quarū vna est alterius cā. nā cognitio effectus
est cā q̄ cognoscat cā eius. in mō aūt dicto vna est vi
sio vtriusq̄z. simul eīm dū videt effectus videt & cā in
ipso Tercio mō. ita q̄ sīlitudo cause in effectu sit for
ma qua cognoscit cām suū effectus. sicut si archa ha
beret intellectū. & p formā suā cognosceret artem a q̄
talis forma velut eius sīlitudo ꝓcessit ¶ Nullo aūt Rō .f.
istoꝝ modoꝝ per effectū pt cognosci cā q̄d est nisi sit
effectus cause adequatus. in quo tota virtus cause
exprimat. substātie aūt separate cognoscūt deū p suas
substātias sicut cā cognoscit p effectū. nō aūt p̄mo
mō. q̄ sic eaꝝ cognitio esset discursiua. sed scdo
mō. inq̄tum vna videt deū in alia. & mō tercio inq̄/
tum quelibet eaꝝ videt deū in seipsa. nulla aūt earuꝫ
est effectus adequās virtutem dei. vt in secūdo libro
ostēsum est. nō est g̃ possibile q̄ p hūc modū cogniti 2.
onis ipam diuinā essentiā videat. ¶ Amplius. sīlitu
do intelligibilis p quā intelligit aliq̄d fm suā subaz
oꝑtz q̄ sit eiusdē spēi vel magis spēi ei⁹. sicut forma
domus q̄ est in mēte artificis est eiusdē spēi cū forma
domus que est in materia. vel potius spes eius. non
eīm p spēm hois intelligit de asino vel equo quid est.
sed ipsa natura substātie separate nō est idē specie cuz
natura diuina q̄nimmo nec genere. vt in p̄mo libro
ostēsum est. nō est g̃ possibile q̄ suba separata intelli/ 3
gat diuinā subam p ꝓpriā naturā. ¶ Itē oīe creatū
ad aliq̄d genus vel spēm terminat. diuina aūt essen
tia est infinita ꝓphendens in se omnē pfectōem toti/
us esse vt in primo libro ostēsum est. impossibile est 4
igit̄ q̄ p aliq̄d creatū diuina suba videatur. ¶ Prete
rea. oīnis intelligibilis spes p quā intelligit quidditas vel essentia alicuius rei ꝓphendit in repsentan
do rem illā. vñ & orōnes signātes q̄d quid est termi/
nos & rōnes & definitōes vocamus. impossibile ē au
tem q̄ aliqua sīlitudo creata totaliter deū repsentet. cuz
q̄libet sīlitudo creata sit alicuius generis determinati
nō aūt deus. vt in p̄mo ostēsum est. nō igit̄ possibile
est q̄ p aliquā sīlitudinē creatā diuina substātia in/ 5
telligat. ¶ Amplius. diuina suba est suū eē. vt in pri
mo ostēsum est. ipm aūt esse substātie separate est aliud
q̄z sua suba. vt in scdo pbatū est. eentia g̃ suba separate
non est sufficiēs mediū quo deus p essentiā suā vide/
ri possit. cognoscit tn suba separata p suā subam de deo
q̄z est & q̄ est omniū cā. & eminēs oīb & remotus ab
oīb nō solū que sunt. sed etiaz q̄ mente creata ꝓcipi
possunt. ad quā etiam cognitiōem de deo nos vteꝫ/
q̄z ptingere possumus. p effectus eīm de deo cognosci/
mus q̄z est. & q̄ cā aliozꝝ est & aliis supeminens. & ab
oīnib⁹ remot⁹. & hoc est vltimū & pfectissimū nostre
cognitōis in hac vita. vt Diony. dr in libro de mystica theologia. cū deo quasi ignoto ꝓiungimur. qd q̄dē
ptingit dū de eo q̄d nō sit cognoscim⁹. q̄d ꝙ sit pe/

nitus manet ignotū. Uñ t ad huius sublimissime cognitōis ignorātiā ostendēdā dr moyse. Exo. xx. q accessit ad caliginē in qua erat deus. Quia ḡo natura inferior in sui summo nō nisi ad infimū superioris nature attingit. oz q hec cognitio ipa sit eminentior in substātijs separatis qz in nobis. qđ p singula pz. nā qzto ppinquior t expssior alicuius cause effectus cognoscit. tāto euidētior apparet de eā eius q sit. subē aūt separate q p seipas deū cognoscūt sunt ppinquores effectus t expssius dei similitudinē gerētes qz effectus p qs nos deū cognoscim⁹. certi⁹ ḡ sciūt subē separate t clarius qz nos q deus est. ¶ Rursus. cū p negatōes ad ppriā cognitōem rei quodāmō pueniat. vt supra dictū est. qzto plura t magis qs ab aliquo remota cē cognouerit. tāto magis ad ppriā cognitiōnē ipsius accedit. sicut magis accedit ad ppriā hominis cognitōem q scit eū nō esse. neqz inaiatū. neqz insensibilē. qz qui scit solū eū nō esse inaiatū. licz nesciat de hoīe qđ sit. subē aūt separate plura cognoscūt qz nos. t que sunt deo magis ppinqua. t p cōse quēs suo intellectu plura t magis ppinqua a deo remouent qz nos. magis ḡ accedūt ad ppriā ipsius cognitōem qz nos. licet nec ipse p hoc q seipas intelligūt diuinā essentiā videāt. ¶ Itē. tanto aliqs alicui⁹ altitudinē magis nouit. qzto altioribꝰ scit eū esse plātum. sicut t si rusticus sciat regē summū esse in regno qz tñ nō cognoscit nisi quosdā regni infimos officiales cū qbꝰ aliqđ habz negocij. nō ita cognoscit regis eminētiā sicut aliqs qui omniū ꝓncipū regni dignitatē nouit quibꝰ scit regē esse plātū qzuis neuter altitudinē regie dignitatis ꝓphendit. nos aūt nō scim⁹ nisi quedā infima entiū. licz ḡ sciamus deū oibꝰ entibus eminere. nō tñ ita cognoscimus eminentiā diuinā sicut subē separate. qbꝰ altissimi rerū ordines noti sunt. t eis oibꝰ superiorē deū esse cognoscūt. ¶ Ulterius manifestū est q cālitas alicui⁹ cause t virtus eius tāto magis cognoscit qzto plures t maiores ei⁹ effectus innotescūt. Ex quo manifestū fit q subē separate causalitatē dei t ei⁹ potentē magis cognoscūt qz nos. lz nos omniū entiū eū esse cām sciamus

¶ Qz in naturali cognitōe quā hñt subē separate de deo nō qescit eoz naturale desideriū 2.

NOn potest autez esse q in tali dei cognitōe qescat naturale desideriū subē separate. Omne em̄ qđ est ipfectū in aliq specie desiderat. seq pfectōem illius spēi. q em̄ hz opinionē de re aliq q impfecta illius rei notitia est ex hocipso incitat ad desiderandū illius rei scientiā. pdicta aūt cognitio quā subē separate hñt de deo nō ognoscētes ipsius substam plene est ipfecta cognitōis spēs. nō em̄ arbitramur nos aliqđ cognoscere si substaz ei⁹ nō cognoscam⁹. uñ t pcipuū in cognitōe alicui⁹ rei est scire de ea qđ est. ex hac igit cognitōe quā hñt substātie separate de deo nō quiescit naturale desideriū. sz incitat magis ad diuinā substam videndā ¶ Itē ex cognitione effectuū incitat desideriū ad cognoscendū cām uñ t hoīes phari inceperūt cās rerū mirantes. nō q escit igit scirē desideriū naturali⁹ oibꝰ substātijs intellectualibꝰ inditū nisi cognitis substātijs effectuuz etiā si substam cause cognoscāt. p hoc ḡ q subē separate cognoscūt omniū rerū quaz substas videt eē deū cām nā quiescit naturale desideriū in ipis nisi etiā ipi⁹ dei substam videāt. ¶ Adhuc. sicut se hz qstio pter quid ad qstionē qr. ita se hz qstio qđ est ad qstionē anest. nō qstio pter qđ qrit medium ad demonstrandū qr est aliqđ. puta qr luna eclypsat. t silr qstio qr est qrit medium ad demōstrandū an est fm doctrinā traditā in secūdo posteriorz. videmus aūt q videtes naturali⁹ qr est aliqđ scire desiderāt qđ est ipum. qđ est intelligere eius substam. nō ḡ qetat naturale sciendi desiderium in cognitōe dei qua scit de ipso solū qr est. ¶ Amp. nihil finitū desiderium intellectus qetare pt. qđ exinde ostendit q intellectus quolibt finito dato aliqđ vltra molitur apprehēdere. uñ qualibet linea finita data aliquā maiorē molit apphendere. t silr in numeris. et het est rō infinite additōis in nūeris t lineis mathematicis. altitudo aūt t ꝓtus est finita cuiuslibet subste create. nō ḡ intellectus subste separate quiescit p hoc q cognoscit substas creatas qtūcūqz eminētes. sed adhuc naturali desiderio tendit ad intelligendū substam q est altitudinis infinite. vt in primo libro ostēsuz est de substa diuinia. ¶ Prete. sicut naturale desideriū inest oibꝰ intellectualibꝰ naturz ad sciendū. ita inest eis naturale desideriū ignorātiā seu nescientiam pellendi subē aūt separate. sicut iā dictū ē. cognoscūt pdicto cognitōnis mō substam dei esse supra se t supra oē id qđ ab eis intelligit. t p ois sciūt diuinā substam sibi esse ignotā. tendit ḡ naturale ipoz desideriū ad intelligendā diuinā substātiā ¶ Itē. qzto aliqđ est finis ꝓpinq⁹ ex maiori desiderio tendit ad finez. uñ videm⁹ q motus naturalis corpoz in fine intendit. intellectus aūt substaz separataz ppinquiores sunt diuine cognitioni qz noster intellectus. intensius ḡ desiderāt dei cognitōem qz nos. nos aūt qtūcūqz sciamus deuz esse t alia q supra dicta sunt. nō qescimus desiderio. sed adhuc desideramus deū p essentiā suā cognoscere. multo ḡ magis substātie separate hoc naturali desiderant. nō igit in cognitōe dei pdicta coz desideriū qetat. Ex quibꝰ concludit q vltima felicitas substātie separate nō est in illa cognitōe dei qua deū cognoscūt p suas substantias. cū adhuc coz desideriuz ducat eos vsqz ad dei substantiā. In quo etiā satis apparet q in nullo alio querenda est vltima felicitas qz in operatōne intellectus. cū nullū desideriū taz in sublime ferat. sicut desideriū intelligende veritatis. omnia nāqz desideria nostra vel delectationis vel cuiuscūqz alterius qđ ab hoīe desideratur in alijs rebꝰ quiescere possiunt. desi-

Ista p°. p². l.

rīū aūt p̄dictū nō quiescit nisi ad summū rerū cardinem ⁊ factorē ꝑuenerit. ꝓpter qđ ꝺicit Eccl̄s. xxiiij. Ego in altis habito. ⁊ thron⁹ meus in colũna. Et puer. x. ꝺr. q̄ sapia p ancillas suas vocat ad arcē. Erubescāt ergo q̄ felicitatē hoīs tā altissimę sitam in infimis rebꝰ querūt.

¶ Qūo ꝺeus p essentiam videatur li.

Idēp⁹ .pte q. jz. ar. j. ꝺ. 4. d. 49

QVm autē impossibile sit naturale ꝺesideriū eē inane. qđ ꝙ ꝺem esset si nō essz possibile ꝓuenire ad diuinā substātiā intelligēdā. qđ naturaliꝫ oēs mētes ꝺesiderāt. necē est ꝺicere q̄ possibile est substātiā ꝺei videri p intellectū ⁊ a substātijs intellectualibꝰ sepatis et aiabꝰ nr̄is. Modus aūt huiꝰ visionis satis iaz ex dictis qualis eē ꝺebeat apparet. ostēsum est em̄ sup̄ q̄ diuina substātia nō p̄t videri p intellectū in aliq̄ specie creata. vñ optz si ꝺei essentia videat q̄ p ipammet essentiā diuinā intellectus ipam videat vt sit in tali visione diuina eētia sit ⁊ qđ videt ⁊ quo videt. Cū aūt intellectus subam aliquā intelligere nō possit nisi fiat actu fm aliquā spēm informātē ipm q̄ sit similitudo rei itellecte. impossibile p̄t videri alicui q̄ p eētiā diuinā intellectꝰ creatus possit videre ipam diuinaz subam quasi p quādā spēm intelligibilē. cum diuina eētia sit quoddam p seipsum subsistens. ⁊ in p̄mo ostēsum sit q̄ ꝺeus nullius p̄t esse forma. ¶ Ad hmōi igit̄ intelligentiā veritatis ꝺesiderādū est. q̄ substātia q̄ est p seipam subsistēs est vel forma tm̄ vel ꝺepositū ex materia ⁊ forma. illud ḡ qđ est ex materia ⁊ forma ꝺepositū nō p̄t alteri esse forma. q⁹ forma in eo q̄ iā est ꝺetracta ad illā materiā vt alterius rei forma esse non possit. illud aūt qđ sic est subsistēs vt solum tm̄ sit forma. p̄t alteri esse forma ꝺūmodo eē suū sit tale q̄ ab aliquo alio pticipari possit. sicut in scḋo ostēdimus de aīa humana. si ꝺo esse suū ab altero pticipari non possit nullius rei forma eē possz. sic em̄ p suū eē ꝺeterminaret in seipso sicut q̄ sunt materialia p materiaz hoc aūt sicut in eē subali vl̄ naturali inuenit. sic ⁊ in esse intelligibili ꝺesiderādū est. cū em̄ intellectꝰ pfectio sit verū. illud intelligibile erit vt forma tm̄ in genere intelligibiliū. qđ est veritas ipsa. qđ ꝺecnit soli ꝺeo. nam cū verū sequat ad esse. illud tm̄ sua veritas eē qđ est suū esse. qđ est ꝓpriū soli ꝺeo. vt in scḋo ostensum est. Alia igit̄ intelligibilia subsistētia nō sunt. vt pura forma in genere intelligibiliuz. sed vt formam in subiecto aliquo habentes. est em̄ vnumqđq; eoꝝ verum nō veritas. sicut ⁊ est ens. nō aūt ⁊ ipm esse. manifestū est ergo q̄ eētia diuina p̄t ꝺeparari ad intellectū creatum vt spēs intelligibilis qua intelligit. qđ nō ꝺetingit ꝺe essentia alicuius alteriꝰ substātie separate. nec tm̄ p̄t esse forma alterius rei fm esse naturale sequeretur em̄ q̄ simul cum aliquo vnita cōstitueret vnā naturā. qđ esse nō p̄t. cum essentia diuina in se p fecta sit in sui natura. spēs aūt intelligibilis vnita intellectui nō ꝺestituit aliquā naturā. sed pfecit ipsum ad intelligendum. qđ pfectōi diuine essentie nō repugnat Hec igit̄ visio immediata ꝺei repromittitur nobis in scriptura. j. Cor. xiij. Videmus nūc p speculū in enigmate. tūc aūt facie ad faciē. qđ corporali mō nephas est intelligere. vt in ipa diuinitate corporalem faciem imaginemur. cū ostēsum sit ꝺeū incorporeū esse. neq; etiā sit possibile vt nostra corpali facie ꝺeū videamus. cū visus corporalis q̄ in facie nostra resident nō nisi rerū corporaliū esse possit. sic igit̄ facie ꝺeū videbimus. q⁹ immediate euz videbimus. sicut hominē quē facie ad faciē videmus. Sz̄m aūt hanc visionē maxime ꝺeo assimilamur ⁊ eius beatitudinis participes sumus. nam ipse ꝺeus p suā essentiā suā substātiā intelligit. ⁊ hec ē felicitas. vñ ꝺr. j. Joh. iij. Cū aūt apparuerit similes ei erimus. et vi. eū sicuti est. Et Luc. xxij. ꝺns ꝺt Ego ꝺispono vobis sicut ꝺisposuit mihi pater meus regnū vt edatis ⁊ bibatis sup mensam meā in regno meo. qđ q̄ꝺem ꝺe corporali cibo vel potu nō p̄t intelligi. sed ꝺe eo q̄ in mēsa sapientie sumit. ꝺe quo a sapientia ꝺr. prouer. ix. Comedite panes meos ⁊ bibite vinū qđ miscui vobis. Super mensam ergo ꝺei manducāt ⁊ bibūt qui eadē felicitate fruūtur qua ꝺeus felix est. vidētes eum illo mō quo ipse videt seipsum

Nota

¶ Q̄ nulla creata subа p̄t sua naturali virtute ꝓuenire ad videndū ꝺeū p essentiā .lij.

Jō. p⁹ q. q. jz. ar. 4. et in 4. d. 49. Ista 2ª p⁹. 1

IDn est aūt possibile q̄ ad istū visionis ꝺiuine modū aliq̄ creata subа ex virtute ꝓpria possit attingere. Qđ em̄ est supioris nature ꝓpriū nō p̄t ꝺesequi natura inferior nisi p actōem supioris nature cuius est ꝓpriū. sicut aqua nō p̄t esse calida nisi p actionem ignis. videre aūt ꝺeū p ipsam diuinā essentiā est ꝓpriū ꝺiuine nature. opari aūt fm ꝓpriā formā est ꝓprium cuiuslibet operātis. nulla ergo intellectualis substantia p̄t videre ꝺeum p ipam diuinā essentiam nisi ꝺeo hoc faciente. ¶ Amplius. forma alicuius ꝓpria 2. nō fit alterius nisi eo agente. agens em̄ facit sibi sile inq̄tum formā suā alteri ꝺemunicat. videre aūt substantiā ꝺei impossibile est. nisi ipsa diuina essentia sit forma intellectus quo intelligit. vt ꝓbatū est. impossibile est ergo q̄ aliqua subа creata ad illam visionez ꝓueniat nisi p actionē diuinā ¶ Adhuc. si aliqua duo 3. ꝺebeant ad inuicem copulari quoꝝ vnū sit formale et aliud materiale. oportz q̄ copulatio fiat ꝺeoz copulet̄ per actōnem que est ex parte eius qđ est formale. non aūt per actionem eius quod est materiale. forma em̄ est ꝓncipiū agendi. materia vero ꝓncipiū patiendi ad hoc aūt q̄ intellectus creatus videat ꝺei substāti-

am oꝑtz q ipsa diuina ēntia copulet intellectui vt forma intelligibilis. sicut ꝓbatū est. nō est ḡ possibile ad hāc p visionē pueniri ab aliquo intellectu creato nisi p actōem diuinā. ¶ Itē. qđ est p se. cā est eius qđ est p aliud. intellectus aūt diuin⁹ p seipam diuinā essentiā videt. nam intellectus diuin⁹ est ipa ēntia diuina qua dei substātia videt. vt in ꝑmo ꝓbatū est. intellectus aūt creatus videt diuinā substātiaz p ēntiā dei quasi p aliud a se. hec ḡ visio nō ꝑt aduenire intellectui creato nisi p actōem dei. ¶ Prete. q̄cq̄d excedit limites alicuius nature nō ꝑt sibi aduenire nisi p actōem alterius. sicut aqua nō tendit sursum nisi ab aliquo alio mota. videre aūt dei substātiā trāscendit limites oīs nature create. nā cuilibet nature intellectuali create ꝓpriū est vt intelligat fm modum sue substātie. substātia aūt diuina non ꝑt sic intelligi. vt supra ostēsuz est. impossibile est ḡ pueniri ab aliq̄ intellectu creato ad visionē diuine substātie nisi p actionē dei. qui oēm creaturam trāscendit. ¶ Hinc est q Ro. vi. dr. Gratia dei vita eterna. In ipsa eīm diuina visione ostēdimus eē hoīs beatitudinē q̄ vita eterna dr. ad quā sola dei gratia ducimur z dicimur pueni re. qz talis visio oēm creature facultatē excedit. nec est possibile ad eā pueníre. nisi diuino munere. q̄ aūt sic aduenīūt creature dei gratie reputanť. Et Joh. xiiij. dns dr. Ego manifestabo ei meipm.

¶ Qꝫ intellect⁹ creat⁹ indiget aliq̄ influētia diuini luminis ad hoc q deū p eēntiā videat liij.

Idē ꝑ⁸. pte q. j z. ar. j. id. 4. d. 49 Jd ꝑ. 2ᵉ. q. j. ar. j. et. 6. Ista 2° ꝑ⁸ j

OPortet aūt q ad tā nobilē visionē intellectus creat⁹ p aliquā diuine bonitatis influentiā eleuetur. Impossibile eīm est q id qđ est forma alicuius rei ꝓpria fiat alterius rei forma. nisi res illa ptic̄pet aliquā silitudinē illius cuius est forma ꝓpria. sicut lux non fit actus alicui⁹ corꝑis nisi aliq̄d participet de dyapha no. essentia aūt diuina est ꝓpria forma intelligibilis intellectus diuini z ei ꝓportionata. nā hec tria in deo sunt vnū. intellectus quo intelligit. z qđ intelligitur impossibile est ḡ q ipa ēntia dei fiat intelligibilis forma alicuius intellectus creati. nisi p hoc q aliquā diuinā silitudinē intellect⁹ creat⁹ participat. hec igit diuine silitudinis participatio necc̄aria ē ad hoc q dei substātia videat. ¶ Adhuc. nihil est susceptiuū forme sublimioris nisi p aliquā dispositiōez ad illius capacitatē eleuet. ꝓprius eīm actus in ꝓpria potentia fit. essentia aūt diuina est forma altior oīni intellectu creato. Ad hoc ḡ q essentia diuina fiat intelligibil' species alicuius intellectus creati qđ req̄ritur ad hoc q diuina substātia videat. necesse est q intellectus creatus aligua dispositōe sublimiori ad hoc eleuetur.

¶ Amp. si aliqua duo ꝑus fuerūt nō vnita z postmo dū vniātur. oꝑtz q hoc fiat p mutatōez vtriusq̄ vel alterius tm̄. si aūt ponat q intellectus aliq̄s creatus de nouo incipiat dei substātiā videre. oꝑtz fm ꝑmissa q diuina essentia copulet ei de nouo vt intelligibilis spēs. impossibile est aūt q diuina essentia moueat sicut supra ostēsum est. oꝑtz ḡ q talis vnio incipiat esse p mutatōem intellectus creati. que quidē mutatio aliter eē nō ꝑt nisi p hoc q intellectus creatus aliquā dispositōem de nouo acquirat. Jdē aūt sequit si detur q a ꝑncipio siue creatōis tali visione aliq̄s intellectus creatus potiatur. nā si talis visio facultatē nature create excedit. vt ꝓbatū est. ꝑt intelligi quis intellectus creatus in specie siue nature ꝑsistere absq̄ hz q dei substātiā videat. Unde siue a ꝑncipio siue post modū deū videre incipiat. oꝑtz eius nature aliq̄d sit peraddi. ¶ Itē nihil ꝑt ad altiorē operatōem eleuari nisi p hoc q eius ꝕtus fortificat. Contingit aūt dupliť alicuius ꝕtutem fortificari. Uno mō p simplicē ipius virtutis intensionē. sicut ꝕtus actiua calidi augetur p intensionē caloris vt possit efficere vehemētiorem actōem in eadē specie. Alio mō p noue forme appositōem. sicut dyaphani ꝕtus auget ad hoc vt possit illuminare p hoc q fit lucidū actu p formā lucis receptam in ipso de nouo. z hoc q̄dē ꝕtutis augmentum requirit ad alterius spēi operatōem ꝑsequēdā. virtus aūt intellectus creati naturalis nō sufficit ad diuinā substantiā videndā. vt ex ꝓdictis ꝑz. ergo oꝑtz q augeat ei⁹ ꝕtus ad hoc q ad talē visionē pueniat nō sufficit aūt augmētū p intensionē naturalē ꝕtuz qz talis visio nō est eiusdē rōnis cū visione naturali intellectus creati. qđ ex distātia visoꝝ ꝑz. oportz igit q fiat augmentū virtutis intellectiue p alicuius noue dispositōis adeptōem. Quia vero in cognitōne intelligibiliū ex sensibꝫ pueníimus. etiā sensibilis cognitōis notia ad intelligibilē cognitōem trāsumim⁹ et ꝑcipue que ptinent ad visum. qui inter ceteros sensus nobilior est z spūalior ac p hoc intellectui affinior. z inde est q ipsa intellectualis cognitio notiať visio. et qz corꝑalis visio nō ꝑplet nisi p lucē. ea a q̄bus intellectualis visio pficit lucis nomen assumūt Unde z Aresto. iij. de aīa intellectū agentē luci assimilat. ex eo q intellectus agens facit intelligibilia in actu. sicut lux quodāmō facit visibilia in actu. illa igit dispositio qua intellectus creatus ad intellectualem diuine substātie visionē extollit. ꝑgnue lux glorie dr nō ꝓpter hoc q faciat intelligibile in actu sicut lux intellectus agētis. sed p hoc q facit intellectū pacientem actu intelligere. Hoc aūt est lumen de quo in ꝑs dr. In lumine tuo videbimus lumen. scz diuine substātie. z Apoc. xxi. dr. Claritas scz beatoꝝ nō eget sole neq̄ luna. nā claritas dei illuminabit illā. z Isa. lx. Nō erit tibi amplius sol ad lucendum p diem. neq̄ splendor lune illuminabit te. sed erit tibi dns in lucem sempiternā. z deus tuus in gloriaz tuā. Jnde est etiā qz deo est idem esse qđ intelligere. z est oiū causa

intelligendi. qđ ꝺr esse lux. Jo. j. Erat lux vera q̄ illuminat oēm hoīem venientē in hūc mūdū. 7 p̄. Jo. j. Deus lux est. 7 in p̄s. Amictus lumine sicut vestimento. 7 propter hoc etiā tam xp̄s q̄m angeli in sacra scriptura in figuris igneis ꝛscribūtur ꝓpter ignis claritatem

¶ Rōnes ꝓbare volentiū q̄ absq; diuini luminis influētia videri potest ab intellectu creato diuina entia. 7 solo earum Liij.

OBijciet āt aliquis

contra p̄dicta. Nullū em̄ lumē aduenies visui p̄t visum eleuare ad videndū ea q̄ naturalē facultatē visus corpalis excedūt. nō em̄ p̄t visus videre nisi colorata. diuina aūt substātia excedit oēm intellect⁹ creati capacitatē magis q̄m intellectus excedat capacitatē sensus. nullo ḡ lumine superueniente intellectus creatus eleuari poterit ad diuinā subam videndā. ¶ Prete. lumen illud qđ in intellectu creato recipit creatū aliq̄d est. ipm ḡ in infinitum a ꝛo distat. nō sic ḡ per hmōi lumen intellectus creat⁹ ad diuine essentie visionē eleuari p̄t. ¶ Jtē. si hoc q̄dem p̄t facere lumē p̄dictū ꝓpter hoc q̄ est diuine sube silitudo. cū omnis intellectualis suba ex hoc ipo q̄ intellectualis est diuinā silitudinē gerat. ipsa natura cuiuslibet intellectualis sube ad visionē diuinā sufficiet ¶ Adhuc. si lumen illud creatū est. nihil aūt phibz qđ est creatū alicui rei create ꝛnaturale eē. poterit aliquis intellectus creatus esse q̄ suo ꝛnaturali lumine diuinā subam videbit. cuius ꝛtrariū ostēsum est.

¶ Amp̄. infinitū inq̄tū hmōi incognitū est. ostēsum est aūt in p̄mo ꝛū esse infinitum. nō ḡ p̄t diuina suba p lumē p̄dictū videri. ¶ Adhuc. oportz eē ꝓportiōez intelligētis ad rem intellectā. non est aūt aliqua ꝓportio intellectus creati in lumine p̄dicto pfecti ad substātiā diuinā. cū adhuc remaneat distantia infinita. nō p̄t ḡ intellectus creatus ad diuinā subam videndā per lumen aliqō eleuari. Ex hmōi aūt rōnibꝫ aliq̄ moti sunt ad ponēdū q̄ diuina suba nūq̄ ab aliq̄ intellectu creato videt. que q̄dem positio 7 verā creature rōnalis beatitudinē tollit. q̄ nō p̄t esse nisi in visione diuine sube. vt ostēsum est. 7 autoritati sacre scripture ꝛtradicit. vt ex supioribꝫ patz. vñ tanq̄m falsa 7 heretica abijcienda est. ¶ Rōnes aūt p̄dictas nō difficile est soluere. Diuina em̄ suba nō sic est extra facultatē intellectus creati quasi aliq̄d oīno extraneuz ab ipo. sicut est sonus a visu. vel suba ⁊material' a sensu. nā ipa diuina suba ē p̄mū intelligibile 7 totius intellectual' cognitōis p̄ncipiū. sz est extra facultatē intellect⁹ creati. sicut excedēs ꝑtutē eius. sicut excellētia sensibilium sunt extra facultatē sensuū. vñ 7 phs. ij. metaphz. ꝺr. q̄ intellect⁹ nr̄ se hz ad rerū manifestissima sic oculus noctue ad lucē solis. indiget ḡ ꝓfortari intellect⁹ creatus aliq̄ diuino lumine ad hoc q̄ diuinā eēntiā videre possit. p qđ p̄ma rō solui. Hmōi aūt lumē intellectū creatū ad ꝛei visionē exaltat. non ꝓpter eius distantiā a diuina suba. sz ꝓpter ꝑtutē quā a ꝛeo sortit ad talē effectū. licz fm suū eē a ꝛeo in infinitū distet. vt sēda rō ꝓponebat. nō em̄ hm̄ lumē creatū intellectū ꝛeo ꝓiūgit fm eē. sed fm intelligere solū. q̄z ꝛo ipius ꝛei ꝓpriū ē vt suā subam pfecte cognoscat. lumē p̄dictū ꝛei silitudo ē q̄tū ad hoc q̄ ad ꝛei subaz videndā producit. h̄ aūt mō nulla intellectual' suba silitudo ꝛei eē p̄t. cū em̄ nulli⁹ sube create simplicitas sit eqlis diuine. ipossibile est q̄ tota suā pfectiōnem creata suba habeat in eodē. h̄ em̄ est ꝓpriū ꝛei. vt in p̄mo ostēsuz est. q̄ fm idē est ens intelligēs 7 beat⁹. ḡ oportz aliud eē in suba intellectuali creata lumē q̄ diuina visione beatificaī 7 aliud qđcūq; lumen q̄ in specie siue nature ꝛplet 7 ꝓportionalr̄ suā subam intelligit. ex q̄ patz solutio tercie rōnis. Quarta ꝛo soluit p h̄ q̄ visio diuine sube oēm naturalē ꝑtutē excedit. vt ostēsuz est. vñ et lumē q̄ intellect⁹ creat⁹ pficit ad diuine subē visionē oz eē supnaturale. Negz aūt diuine sube visionez impedire p̄t q̄ xp̄s ꝺr eē infinit⁹. vt q̄nta rō ꝓponebat nō em̄ ꝺr infinit⁹ ꝓuatiue sicut q̄ntitas. hmōi em̄ infinitū rōnabilr̄ ē ignotū. q̄z ē quasi materia carēs forma. q̄ est p̄ncipiū cognitōis. finis em̄ 7 termin⁹ ē forma. sz ꝺr infinit⁹ negatiue. q̄si forma p se subsistēs nō limitata p materiā recipientē. vñ qđ sic ē infinitū maxime cognoscibile est fm se. Proportio aūt intellect⁹ creati ē qdē ad ꝛeū intelligēdū nō fm ꝛmēsuratōez alicuius ꝓportōe exīte. sz fm q̄ ꝓportio signat quācūq; habitudinē vni⁹ ad alterz. vt materie ad formā vl' cāe ad effectū. sic em̄ nihil phibet eē ꝓportiōem creature ad ꝛeū fm habitudinē intelligētis ad intellectū. sicut et fm habitudinē effectus ad cām. vñ patz solo sexte obiectionis

¶ Q̄ intellectus creatus non comprehēdit diuinam substantiam lv.

QVia vero quidā

ꝺcē p̄ᵃ. ꝑte q. j. 7. ar. 7. Jd̄ p. 2ᵉ. q. 4. ar. 3. id. 4. d. 49 Jsta 2° p¹ j

ꝺcunt q̄ intellectus creatus non videt ꝺm suā naturā nisi finitum. et hoc ꝓpter hoc q̄ omne quod videt videt ꝺm modum sue nature. Et ideo cum intellectus creatus sit finitus ꝺm suam naturam. non videt nisi finitum. Sed hoc non videtur conueniens. Quia ꝺm hoc intellectus creatus non videret deum ꝺm quod est visibilis. Et ita non videret ipsum sicut est. Et ita non videret ipsum. Et ita nullus intellectus videret deum. Et ita nullus beatus esset. Et ita frustra esset lumen gloriae. Et ita frustra esset gloria. Et ita frustra esset beatitudo. Et ita frustra esset vita aeterna. Et ita frustra esset resurrectio. Et ita frustra esset christus. Et ita frustra esset deus. Et ita frustra esset omnia. Et ita frustra esset nihil. Et ita frustra esset aliquid. Et ita frustra esset ens. Et ita frustra esset non ens. Et ita frustra esset contradictio. Et ita frustra esset impossibile. Et ita frustra esset necessarium. Et ita frustra esset contingens. Et ita frustra esset possibile. Et ita frustra esset actus. Et ita frustra esset potentia. Et ita frustra esset materia. Et ita frustra esset forma. Et ita frustra esset compositum. Et ita frustra esset simplex. Et ita frustra esset accidens. Et ita frustra esset substantia. Et ita frustra esset quantitas. Et ita frustra esset qualitas. Et ita frustra esset relatio. Et ita frustra esset actio. Et ita frustra esset passio. Et ita frustra esset ubi. Et ita frustra esset quando. Et ita frustra esset situs. Et ita frustra esset habitus. Et ita frustra esset prius. Et ita frustra esset posterius. Et ita frustra esset simul. Et ita frustra esset motus. Et ita frustra esset tempus. Et ita frustra esset aeternitas. Et ita frustra esset infinitum. Et ita frustra esset finitum. Et ita frustra esset unum. Et ita frustra esset multa. Et ita frustra esset totum. Et ita frustra esset pars. Et ita frustra esset genus. Et ita frustra esset species. Et ita frustra esset differentia. Et ita frustra esset proprium. Et ita frustra esset accidens. Et ita frustra esset definitio. Et ita frustra esset demonstratio. Et ita frustra esset syllogismus. Et ita frustra esset inductio. Et ita frustra esset exemplum. Et ita frustra esset enthymema. Et ita frustra esset sophisma. Et ita frustra esset paralogismus. Et ita frustra esset fallacia. Et ita frustra esset elenchus. Et ita frustra esset topica. Et ita frustra esset dialectica. Et ita frustra esset rhetorica. Et ita frustra esset poetica. Et ita frustra esset grammatica. Et ita frustra esset logica. Et ita frustra esset philosophia. Et ita frustra esset theologia. Et ita frustra esset scientia. Et ita frustra esset ars. Et ita frustra esset prudentia. Et ita frustra esset sapientia. Et ita frustra esset intellectus. Et ita frustra esset ratio. Et ita frustra esset voluntas. Et ita frustra esset memoria. Et ita frustra esset imaginatio. Et ita frustra esset sensus. Et ita frustra esset anima. Et ita frustra esset corpus. Et ita frustra esset homo. Et ita frustra esset angel

lis. oīe aūt qđ ꝯphendit ab aliquo cognoscēte cognoscit ab eo ita pfecte sicut cognoscibile est. qui eīm nouit q̄ t. iāgul⁹ hz tres angulos eq̄les duob⁹ rectz q̄si opīnabile q̄ddā pbabili rōne. q̄ sic a sapientib⁹ dr. nodū hoc ꝯphēdit. sed solū ille q̄ nouit h̄ q̄si q̄ddā scibile p mediū qđ ē cā. ipossibile est ḡ q̄ intellect⁹ creat⁹ diuinā subam ꝯphendat. ¶ Adhuc. vt⁹ finita
2 nō p̄t adeq̄re in sua opatōe obiectū infinituz. suba āt diuina q̄ddā infinitū est p ꝯpatōem ad oēm intellectū creatū. cū oīs intellect⁹ creat⁹ sub certa spēcie termineť. ipossibile est ḡ q̄ visio alicui⁹ intellect⁹ creati adequet in videndo diuinā subam. scz ita pfecte ipaz videndo sicut visibil' est. null⁹ ḡ intellect⁹ creat⁹ ipaz
3. ꝯphēdere poterit ¶ Amp̄. oē agēs intātū pfecte agit inq̄ntū pfecte pticipat formā. q̄ est opatōis p̄ncipiuz forma aūt intelligibil' q̄ diuina suba videť est ipa diuina eēntia. q̄ vlī fiat forma intellect⁹ creati. nō tm̄ intellect⁹ creat⁹ capit ipam fm totū posse. nō ḡ ita pfecte ipam videt sicut ipa visibil' est. nō ḡ ꝯphendit ab
4. intellectu creato. ¶ Jtē. nullū ꝯphēsum excedit terminos ꝯphēdētis. si ḡ intellect⁹ creat⁹ diuinā subaz cōphēderet. diuina suba nō excederet limites intellect⁹ creati. qđ est ipossibile. impossibile est ḡ q̄ intellect⁹ creat⁹ diuinā subam ꝯphendat. ¶ Nō aūt sic dr q̄ diuina suba ab intellectu creato videať. nō tm̄ ꝯphendit q̄si aliq̄d ei⁹ videat z aliq̄d nō videat. cū diuina substātia sit simplex oīno. sed q̄ nō ita pfecte ab intellectu creato videť. sicut visibil' est p quē modū dr opinans ꝯclusionē demōstratiuā cognoscere. sed nō cōphendere. q̄ nō pfecte ipam cognoscit. scz p moduz scie. licz nulla ps eius sit quā nō cognoscat.

¶ Q̄ null⁹ intellectus creatus videndo deū videt oīa que in ipso videri possunt .lvi.

Jsta ꝯ p². 1

EXhoc aūt ē apparet. q̄ intellect⁹ creat⁹ vlī diuinā subam videat nō tm̄ oīa cognoscit q̄ p diuinā subam cognosci p̄nt. Tūc eīm soluz nccē est q̄ cognito aliq̄ p̄ncipio oēs eius effect⁹ cognoscanť p ipm q̄n p̄ncipiū ꝯphendit intellectu. sic eīm p̄ncipiū aliqđ p̄fm suā totā virtutē cognoscit. q̄n oēs eius effect⁹ cognoscūtur q̄ causanť ex ipso. p diuinā aūt eēntiā alia cognoscūtur sicut cognoscit effectus ex cā. cū ḡ intellectus creatus nō possit diuinā subam cognoscere sic q̄ ipaz ꝯphendat. nō est nccārū q̄ videndo ipam oīa videz at q̄ ipam cognosci possunt. ¶ Jtē. q̄zto aliq̄s intellectus est altior tāto plura cognoscit vel fm rez multitudinē vel fm earūdem reruz plures rōnes. intellectus aūt diuin⁹ excedit oēm intellectū creatū. plura ḡ cognoscit q̄z intellect⁹ aliq̄s creat⁹. non aūt cognoscit aliq̄d nisi p h̄ q̄ suā eēntiā videt. vt in p̄mo ostensum est. plura ḡ sunt cognoscibilia p eēntiā diuinam q̄z aliq̄s intellectus creatus p ipsam videre possit

¶ Adhuc. q̄ztitas ⁊tutis attendit fm ea in q̄ p̄t. idez ḡ est cognoscere oīa in q̄ p̄t aliq̄ ⁊tus z ipaz ⁊tutē cō 3
prehēdere. diuinā aūt ⁊tutē cū sit infinita nō p̄t aliq̄s creatus intellect⁹ ꝯphendere. sicut nec eēntiā eius vt pbatuz est. neq̄z ḡ intellect⁹ creatus p̄t cognoscere oīa in que diuina ⁊tus p̄t. oīa aūt in q̄ diuina ⁊tus p̄t sunt p eēntiā diuinā cognoscibilia. oīa eīm cognoscit de⁹ z nō nisi p eēntiā suā. nō ḡ intellect⁹ creatus videns diuinā subam videt omia q̄ in dei suba videri p̄nt. ¶ Amp̄. nulla ⁊tus cognoscitiua cognoscit rez
aliquā nisi fm rōnē. ppr̄ij obiecti. nō eīm visu cogno 4
scimus aliq̄d nisi inq̄ntū est coloratū. ppr̄iū aūt obiectū intellect⁹ est qđ q̄d est. i. suba rei. vt dr. iij. de aīa. ḡ q̄cq̄d intellect⁹ de aliq̄ re cognoscet cognoscit p cognitionē subē illi⁹ rei. vn in q̄libet demōstratōe p quā in notescūt nobis ppria accēntia p̄ncipiuz accipiun⁹ qđ q̄d est. vt dr in li. posteriorz. si aūt subam alicuius rei intellect⁹ cognoscat p accēntia. sicut dr in p°. de aīa. q̄ accēntia magnā p̄tē ꝯferūt ad cognoscēdū q̄ q̄d est. h̄ est p accēs inq̄ntū cognitio intellectus orīt a sensu. z sic p sensibiliū accēntiū cognitōem oz ad subē intellectū puenire. ꝑpter qđ h̄ oc nō hz locū in mathematicis. sz in naturalib⁹ tm̄. q̄cq̄d ḡ ē in re qđ nō p̄t cognosci p cognitōem subē ei⁹. oz ē intellectui ignotū. q̄c q̄d aūt velit aliq̄s volēs nō p̄t cognosci p cognitionē subē ipius. nā volūtas nō tendit in sua volita omnino naturaliť. ꝑpter qđ volūtas z natura duo p̄ncipia actiua ponūť. nō p̄t ḡ aliq̄s intellect⁹ cognoscere q̄d volens nisi forte velit cognoscere p aliq̄s effectus sicut cū videm⁹ aliq̄ē volūtarie operātē scimus q̄d voluerit aut p cām. sicut deus volūtates nr̄as sicut z alios suos effect⁹ cognoscit p h̄ q̄ est nobis cā volendi. aut p h̄ q̄ aliq̄s alteri suā volūtatē insinuat. vt cū aliq̄s suū loquēdo affectū exp̄mit. cū ḡ multa ex simplici dei volūtate dependeāt. vt ptim ex supioribus p̄z. et adhuc erit amplius manifestū. intellect⁹ creat⁹ et si dei subam videat. nō tm̄ oīa cognoscit q̄ de⁹ p suā eēntiā videt. Pōt aūt aliq̄s ō pdicta obijcere q̄ dei suba est aliq̄d maius q̄z oīa q̄ ipe facere vl' intelligere vl' velle p̄t ꝑter seipm. vñ si intellect⁹ creat⁹ dei subam videre p̄t. multo magis possibile est q̄ oīa cognoscat que de⁹ ꝑter seipm vel intelligit vel vult vel facere p̄t. Q̄z si diligēter ꝯsideret nō est eius dē rōnis aliq̄d cognosci in seipo z in sua cā. q̄dā eīm in seipsis de facili cognoscibilia sunt. q̄ tm̄ in suis causis nō de facili cognoscūtur. verū est ḡ q̄ maius est intelligere diuinā subam q̄z q̄cq̄d aliud ꝑter ipsam. qđ in seipso cognosci p̄t. perfectioris aūt cognitōis est cognoscere diuinā substātiā z in ea eius effectus videre q̄z cognoscere diuinaz substātiā sine h̄ q̄ videat effect⁹ in ipa. z h̄ qđē q̄ diuina substātia videat absq̄ ꝯphensione ipsius fieri potest. qđ aūt oīa p ipm intelligi possunt z cognoscanť. hoc absq̄ ꝯprehensione nō potest accidere. vt ex predictis apparet.

Volūtas z natura duo p̄n⁹ actiua ſſ

Obiectio

Jō. p°. q. 12. ar. 8

¶ Q̃ oīis intellectus cuiuscūq; gradus ꝓticeps eē
potest diuine visionis lvij

Ista p° p^2 l.

QVm āt ad visionē diuine substantie itellectus creatus quo/
dam supnaturali lumine sublimet. vt pz
ex dictis nō est aliqs itellectus creatus ita fm natu/
ram infim° q̃ nō ad hāc visionē possit eleuari. Ostē/
sum ē eīm q̃ lumē illud nō ꝓt eē alicui creature conna
turale. sed oēm creaturā excedit fm virtutē. qđ āt fit
virtute supnaturali nō impedit. ꝓpter nature diuersi
tatem cū diuina virtus sit infinita. vñ in sanatōe in
firmi q̃ fit miraculose nō differt vtz aliqs paruz vel
multū infirmet. diuersus igit gradus nature intelle
ctualis nō impedit q̃n infimū in tali natura ad illaz
visionē ꝓduci possit ꝑdicto lumine ¶ Adhuc. distan
2 tia itellectus fm ordinē nature supmi ad ītū est infi
nita in ꝓfectōne z bonitate. eius āt distātia ad intel/
lectū infimū est finita. ītiniti aūt ad finitū nō ꝓt esse
infinita distātia. igit distātia q̃ est inter infimū intel
lectum creatū z supremū est q̃si nihil in ꝓpatione ad
illam distātiam que ē inter supremū intellectū crea/
tum z ītū. qđ aūt est q̃si nihil nō potest variationem
sensibilem facere. sicut distātia q̃ est inter centrū terre
z vīsum ē quasi nihil in ꝓpatione ad distantiā q̃ est
inter vīsum nostz z sphērā octauā ad quā tota terra
cōparata obtinet locū pūcti. z ꝓpter hoc nulla sensibil
variatio fit p hoc q̃ astrologi in suis ītēnōstrationib
vtunt vīsu nostro q̃si cētro terre. nihil g̃ differt q̃n
q̃z intellectus sit q̃ ad ītī visionē p lumē ꝑdictū eleue
3. tur vtz summus vel infim° vel medius. ¶ Itē. supra
ꝓbatū est q̃ oīis itellectus natural' ītēsiderat diuīe
substātie visionē. naturale aūt ītēsideriū nō ꝓt eē ina/
ne. quilibet igit intellect° creatus ꝓt puenire ad diui/
ne substātie visionē nō impedīte inferioritate natu/
re. Hinc est q̃ Math. xxv. dīs homib repromittit
gloriam angelor. Erunt inq̃t ītī hoīb loquēs sic̄ an
geli ītī in celo. Et Apoca. x. eadē mensura hois z an
geli eē phibet. ꝓpter qđ z fere in sacra scriptura ange
li in forma hoīm ītscribunt. vel in toto. sic̄ pz ītī an
gelis q̃ apparuerūt Abrae in silitudine viroz Bene.
xviij. vel in ꝑte. sicut pz ītī aīalib Ezech. p. ītī quib
dr q̃ manus hoīs erant sub pennis eoz. Per hoc āt
Error excludi/ excludit error q̃rundā qui dicebant q̃ aīa humana
tur q̃ztūcunq; eleuetur nō potest ad equalitatem supe/
riorum intellectuū peruenire

Idē p^a p. q. 12. ar. 6. Idē i. 4. dis. 49 Ista p° p^2 l.

¶ Q̃ vn° alio ꝓfectius ītī videre potest lviij

QVia vero mod° ope
rationis ꝓsequit formā q̃ est operatōis ꝓnci
piū. visionis aūt q̃ intellectus creat° sub
stantiā diuīnā videt ꝓncipiū q̃dā est lumē ꝑdictuz
vt ex dictis pz. ucce est q̃ fm modū huius luminis sit
modus diuine visionis. possibile ē aūt huius lumīs
diuersos eē ꝑticipatōnis gradus ita q̃ vnus eo ꝓfe/
ctius illustret q̃z alius. possibile ē igit q̃ vnus ītū vi
dentiuz impfectius alio videat. q̃uis vterq; videat
eius substam. ¶ Adhuc. in q̃cūq; gne ē aliq̃d summū
qđ excedit alia ē etiā inuenire magis z minus fm ma 2
iorem ꝓpinq̃tatem vel distantiam ab ipso. sicut aliq̃
sunt magis z minus calida fm q̃ magis z min° ap/
ꝓpinquāt ad ignē q̃ est summe calidus. ītī āt suaz
substam pfectissime videt. vtpote q̃ solus eā ꝓphendit
vt supra oīsum ē. igit z eū videntium vnus alio ma
gis vel minus eius substam videt fm q̃ magis vl' mi
nus ei appꝛopinquat. ¶ Amplius. lumē glorie ex hoc 3
ad diuinā visionē eleuat q̃ ē silitudo q̃dam ītellect°
diuini sic̄ iā dictū ē. ꝓtingit aūt aliq̃d magis vel mi
nus assilari ītō. possibile ē igit aliq̃d pfectius vel mi
nus pfecte diuinā substam videre. ¶ Item. cum finis 4
ꝓꝓꝛional' respōdeat his q̃ sunt ad finē. oz q̃ sicut
aliqua diuersimode ꝓparant ad finē. ita diuersimo/
de ꝑticipent finē. visio aūt diuīe subē ē vltimus finis
cuiuslibet itellectualis substātie vt ex dictis pz. itelle
ctuales aūt subē nō oēs eq̃l' ꝓparant ad finē. quedā
eīm sunt maioris ꝑfectionis z q̃dam minoris. ꝑfectionis āt est
via ad felicitatē. oz igit q̃ in visione diuīa sit diuersi
tas q̃ q̃dā pfectiō z q̃dā min° pfecte diuinā substātiā
videat. Hinc ē q̃ ad hāc felicitatis dīām ītsignādaz
dīs dr Joh. xiij. In domo p̄ris mei mā. m. sūt. Per
hoc aūt excludit error q̃rundā dicētiū oīa ꝑmia eē eq/ Error ꝑcclu
lia. sic̄ aūt ex mō visionis apparet diuersus gradus ditur.
glorie in beatis. ita ex eo q̃ videt apparet glia eadem
nā cuiuslibet felicitas ex hoc ē q̃ ītī substātiā videt.
vt ꝓbatū est. idē g̃ ē q̃ oēs beatos facit. non tū ab eo
oēs equal' beatitudinē capiūt. Un ꝑdictis nō obui
at qđ dīs Math. xx. oīmib labrātibus in vinea licz
nō equal' laborauerint. idē tū premiū reddere docet
sez denariū. qz idē est qđ oīmib dat in premiū ad vi
dendū z ad fruendū. s. deus. In hoc etiā ꝓsiderandū est Distinctio
q̃ q̃dāmodo ꝓtrarius ē ordo corpaliuz z spūaliuꝫ
motuū. oīm eīm corpaliuꝫ motuū est idem' numero
primū subiectū. fines vero diuersi. spūalium vo mo
tuū. s. intellectualiū apphensionū z volūtatū sunt q̃
dem diuersa subiecta ꝓma. finis vero numero idem

¶ Q̃ videtes diuinā substam oīa videant lix

QVia vero visio di/ Idē p^a p. q. 12. ar. 8. Ista p° p^2 l.
uine subē est vltimus finis cuiuslibet itel
lectualis substātie. vt pz ex dictis. oīs āt
res cū puenerit ad vltimū finē q̃escit appetit° ei° na/
turalis. oz q̃ natural' appetit° subē itellectual' diuinā
substam videtis oīno q̃escat. ē āt appetit° natural' itel/
lectus vt cognoscat oīm rez gnia z spēs z virtutes z
totum ordinē vniuersi. qđ demonstrat humanuz stu
dium erga singula predictoꝛum. q̃libet igit diuinam

2 substãtiã videtiũ cognoscit oĩa supradicta. ¶ Amplius. in ꝯ sensus ⁊ itellectus differũt. vt pz in. iij. de aĩa q̃ sensus a sensibilib⁹ excellẽtib⁹ corrũpit vel debilitat vt postmodũ minora sensibilia ꝓcipere nõ possit. itellectus ãt q̃ nõ corrũpit nec ipedit a suo obiecto. ſz solum pficit. posteaꝫ itellerit maius itelligibile nõ minus poterit alia itelligibilia itelligere ſz magis summũ aũt in gñe intelligibiliũ ẽ diuina substãtia. intellectus igit̃ q̃ ꝓ lumẽ diuinũ eleuat ad videndũ dei substam multo magis eodẽ lumine pficit ad oĩa alia
3. intelligẽda q̃ sunt in rez natura. ¶ Adhuc. esse itelligibile nõ minoris ambitus ẽ q̃ ee naturale. sed forte maioris. intellectus em̃ natus ẽ oĩa q̃ sunt in rez natura itelligere. ⁊ q̃dam itelligit q̃ nõ habẽt ee naturale sicut negatões ⁊ puatões. q̃cũq; igit̃ requirũt ad pfectionẽ ee naturalis. req̃rũt etiã ad pfectionẽ esse itelligibilis vel etiã plura. pfectio ãt ee intelligibil' est cũ intellect⁹ ad suũ fine vltimũ puenerit. sicut pfectõ ee naturalis in ipsa rez cõstitutõne ꝓsistit. oĩe igit̃ qđ deus ad pfectionẽ vniuersi ꝓduxit itellectui se videnti manifestat. ¶ Itẽ. q̃uis videtiũ de⁹ vn⁹ alio pfectius eũ videat vt oĩnsum ẽ. q̃libet tñ ita pfecte eũ videt q̃ implet̃ tota capacitas natural' q̃nimmo ipa visio
4 oĩm capacitatẽ naturalẽ excedit. vt oĩnsum ẽ. oz igit̃ q̃ q̃libet videns diuinã substam in ipsa diuina substãtia cognoscat oĩa ad q̃ se extẽdit sua capacitas natural'. capacitas aũt naturalis cuiuslibet itellectus se extendit ad cognoscẽda oĩa gña ⁊ spẽs ⁊ ordinẽ rez. ꝯ igitur q̃libet deũ videtiũ in diuina suba cognoscet. Hic est q̃ dñs Moysi petẽti diuie substãtie visionem respõdit Exo. xxxiij. Ego ostẽdã tibi oẽ bonũ. ⁊ Greg.
Dilectio. Quid est qđ nesciat q̃ scictẽ oĩa sciũt. ¶ Si ãt p̃missa diligẽter ꝓsideret pz q̃ q̃dãmodo videtes diuinã substãtiã oĩa videt. q̃dã vero mõ nõ. si em̃ p oĩa illa intelligãt q̃ ad vniuersi pfectionẽ ptinẽt. manifestũ est ex dictis q̃ videtes diuinã substãtiã oĩa videt vt rões mõ inducte ostẽdũt. cũ em̃ itellectus sit q̃quo mõ oĩa q̃cũq; ad pfectionẽ nature ptinẽt. oĩa etiaꝫ ptinẽt ad pfectionẽ esse itelligibilis. ꝓpter qđ ſm Augusti. sup Gen. ad lram. quecũq; facta sunt p deũ verbũ vt in ꝑma natura substiterũt. fiebãt etiã in intelligẽtia angelica vt ab angelis intelligerẽt. de pfectõne aũt naturalis ee sunt nature spẽs ⁊ eaꝝ ꝓprietates ⁊ virtutes. ad naturas em̃ spẽs intẽtio nature fert. idiuidua em̃ sunt ꝓpter spẽm ptinet igit̃ ad pfectionez intellectual' substãtie vt oĩm spẽs naturas ⁊ virtutes ⁊ ꝓpria accidẽtia cognoscat. ꝯ igit̃ in finali beatitudine ꝓseqũt p diuie ẽntie visionẽ. Per cognitionem aũt naturaliũ spẽs ⁊ indiuidua sub speciebꝫ hmõi existẽtia cognoscũt ab itellectu deũ vidente. vt ex his q̃ dicta sunt supra de cognitõe dei ⁊ angelo⁹ pt ee manifestũ. si vero p oĩa intelligãt oĩa q̃ deus suã ẽntiaz videndo cognoscit. nullus itellectus creat⁹ oĩa in dei substãtia videt. vt supius oĩnsum ẽ. Hoc ãt ꝓsidera-

ri potest q̃tũ ad plura. ꝑmo q̃dẽ q̃tũ ad ea q̃ de⁹ facere pt. ſz nec fecit nec facturus ẽ vnq̃. oĩa em̃ hmõi cognosci nõ pñt nisi eius ẽſſus ꝓphenderet. qđ nõ ẽ possibile alicui intellectui creato. vt supra ostẽsum ẽ. Hinc est qđ dr Job. xi. Forsitan vestigia dei cõpre. ⁊ vsq; ad p. oĩpotẽ. reper. ex celo est. ⁊ qđ fa. ⁊ pfun. infer. ⁊ vnde cog. lon. terra mẽ. eius. ⁊ la. mari. non em̃ hec dicũt quasi dimẽsionib⁹ q̃titatis de⁹ sit magn⁹ sed qz eius virtus nõ limitat̃ ad oĩa q̃ magna esse videnť q̃n possit etiã maiora facere. Scdo q̃tum ad
2 rõem rez factaꝝ quas oẽs cognoscere nõ pt itellect⁹ nisi diuinã bonitatẽ ꝓphẽdat. rõ em̃ cuiuslibet rei facte sumit̃ ex fine quẽ facies intendit. finis aũt oĩm a deo factoꝝ diuina bonitas ẽ. rõ igit̃ rez factaꝝ ẽ vt diuina bonitas diffundat̃ in reb⁹. sic igit̃ alios oẽs rationes rez creataꝝ cognoscere ſ cognosceret oĩa bona q̃ in reb⁹ creatis ſm ordinẽ diuine sapie puenire possunt. qđ esset diuinã bonitatẽ ⁊ etiã sapiẽtiã ꝓphẽdere qđ nullus intellect⁹ creat⁹ pt. Hinc ẽ qđ dr Eccl. viij. Intelleri q̃ oĩm opez dei nõ possit hõ inuenire rationẽ. Tercio q̃tũ ad ea q̃ ex sola dei volũtate dependent. sicut predestinatio. electio. ⁊ iustificatio. ⁊ hmõi
3. que ad sanctificationẽ ptinent creature. Hinc est qđ dr ꝑma Cor. ij. Que hoĩs sunt nemo nouit nisi spiritus hoĩs q̃ in ipso est. ita ⁊ que sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei.

¶ Q̃ videtes deũ oĩa sil' videt in ipso [illegible]

Cõsideratõ multiplex

Idẽ p⁹ p. q. 12. ar. 10. Ista ꝓ ꝑ.

QVm aũt ostẽsuꝫ sit q̃ intellectus creat⁹ diuinã suba videns in ipsa dei substãtia oĩa spẽs rez itelligat quecũq; aũt vna spẽs videnť oz simul ⁊ vna visione videri. cũ visio ꝑncipio visionis respõdeat. necẽ ẽ q̃ intellectus q̃ diuinã substãtiã videt nõ successiue. ſz simul oĩa ꝓcipiet. ¶ Itẽ. summa ⁊ pfecta felicitas
2 intellectual' nature in dei visione ꝓsistit vt supra ostẽsum ẽ. felicitas ãt nõ ẽ ſm habitũ. ſz ſm actũ cũ sit vltima pfectio ⁊ vltimus finis. ea igit̃ q̃ videt̃ p visionẽ diuie substãe q̃ beati sumus oĩa fm actũ videt. nõ ergo vnũ ꝑus ⁊ aliud posterius ¶ Adhuc. vnaq̃q; res
3 cũ venerit ad' suũ vltimũ finẽ q̃escit. cũ oĩmis mot⁹ sit ad acq̃rendũ finẽ. vltimus ãt finis intellect⁹ ẽ visio diuine substãtie. vt supra oĩnsum est. intellectus igit̃ diuinã substãtiã videns nõ moueť de vno intelligibili in aliud oĩa igit̃ q̃ p hãc visionẽ ꝓgnoscit. simul actu ꝓsiderat ¶ Amplius. in diuina suba itellectus oẽs
4 rez spẽs cognoscit. vt ex ꝓdictis pz. q̃rũdã ãt generũ sunt spẽs infinite. sicut numeroꝝ ⁊ figuraꝝ ⁊ ꝓportionũ. intellectus igit̃ in diuina substãtia videt infinita. nõ aũt oĩa ea videre posset nisi simul videret. qz infinita nõ est transire. oz igit̃ q̃ oĩa q̃ itellect⁹ in diuina substãtia videt simul videat. Hinc ẽ q̃ Aug. in xv. de trini. dr. Non erũt tũc volubiles nostre cogita-

tiones ab alijs in alia eũtes ⁊ redeũtes. sed oẽm sciẽtiam nostram vno simul cõspectu videbimus

¶ Qz per visionem dei aliquis sit particeps vite eterne lxi

Ista 2° p° Ex hoc autez apparet

1. q̃ p visionẽ pdictam intellectus creat⁹ vite eterne sit pticeps Jn hz eñ eternitas a tẽpore differt q̃ tps in q̃dam successione hz eẽ. eternitatis ẏo eẽ est totũ simul. iã ãt oñsuz ẽ q̃ in pdicta visione nõ ẽ aliq̃ successio. sz oia q̃ p illã videt simul ⁊ vno intuitu videt. illa ḡ visio in q̃dã eternitatis principatõe pficit. est ãt illa visio q̃dã vita. actio eñ intellectus ẽ vita q̃dã. fit ḡ p illã visionẽ itellect⁹ creatus

2 vite eterne pticeps. ¶ Jtẽ. p obiecta act⁹ specificãtur. obiectũ ãt pdicte visionis ẽ diuina suba ẽm seipaz nõ ẽm aliquã ei⁹ silitudinẽ creatã. vt supz oñsuz ẽ. eẽ aũt diuine sube in eternitate est vel magis est ipsa eternitas. ḡ visio pdicta in pticipatõne eternitatis ẽ ¶ Adhuc. si aliqua actio sit in tpe hoc erit vel ppter pncipium actõis q̃ est in tẽpore. sicut actiones rerũ naturalium sunt tpales. vel ppter opationis terminuz sicut substãtiaz spiritualiũ que sunt supza tps quas excedũt in res tẽpori subditas. visio aũt predicta non

3. est in tpe ex pte eius q̃ videt cũ hoc sit suba eterna. neqz etiã ex pte ei⁹ quo videt. q̃ etiã est suba eterna. neqz etiã ex parte videntis. q̃ est intellect⁹ cuius eẽ nõ subiacet tpi cum sit icorruptibilis. vt supza pbatuz est. est igit visio illa ẽm eternitatis pticipatõnem. vt pote oñino transcẽdens tẽpus. ¶ Amplí⁹. aĩa intellectiua ẽ creata in cõfinio eternitatis ⁊ tpis. vt in lib. de causis dz. ⁊ ex pmissis pt eẽ manifestũ. qz ẽ vltima

4 in ordine itellectuũ. ⁊ tñ eius substãtia ẽ elevata supra materiã corpalem nõ expendẽs ab ipsa. sed actio ei⁹ ẽm quã coniũgit inferioribz q̃ sunt in tpe est tẽporalis. ergo actio ei⁹ ẽm quã cõiũgit superioribz que sunt supza tẽpus eternitatẽ pticipat. talis aũt est maxime visio qua suba diuinã videt. ergo p hmõi visionẽ in pticipatione eternitatis fit. ⁊ eadem rõne quicũqz alius intellect⁹ creatus deum videt. Hinc ẽ q̃ dñs dicit Johan. xvij. Hec est vita eterna vt cognoscant te solum deum verum.

¶ Qz videntes deũ i ppetuũ eũ videbunt lxij.

Ista 2° p°. Ex hoc autez apparet

1. q̃ illi qui vltimã felicitatem cõsequunt ex visione diuina nunqz ab illa decidẽt. Omne eñ qd̃ q̃nqz ẽ ⁊ q̃nqz nõ ẽ tẽpore mensurat. vt pz in. iij. physicoz. visio aũt predicta q̃ itellectuales creaturas facit btãs nõ ẽ in tpe. sz in eternitate. ipossibile est ḡ q̃ exẽ illius pticeps aliquis fit. ipam amittat

2 ¶ Adhuc. creatura itellectual nõ puenit ad vltimũ fiñẽ nisi q̃n ei⁹ desideriũ naturale q̃etat. sicz ãt naturaliter desiderat felicitatẽ. ita naturaliter desiderat felicitatis ppetuitatẽ. cũ eñ in sua suba sit ppetua illud qd̃ ppter se desiderat ⁊ nõ ppter aliud desiderat vt semp habẽdũ. nõ igit eẽt felicitas vltim⁹ finis nisi ppetuo pmaneret ¶ Amplí⁹. oĩe illud qd̃ cũ amore possidet

3. si sciat q̃ q̃nqz amittat tristiciã infert. visio ãt pdicta q̃ beatos facit cũ sit maxie delectabilis ⁊ maxime deside rata a possidẽtibz eã maxime amat. ḡ ipossibile esset eos nõ tristari si scirẽt se q̃nqz eã amissuros. si aũt nõ eẽt ppetua hz scirẽt. iã ẏo oñsum ẽ q̃ videndo diuinaz suba etiã alia cognoscũt que naturaliter sunt. vñ mul

4 to magis cognoscũt q̃lis illa visio sit vtz ppetua vl q̃nqz desitura. nõ ḡ talis visio adesset eis sine tristicia ⁊ ita nõ eẽt vera felicitas q̃ ab oĩ malo imunẽ red dere dz. vt supza ostẽsum ẽ. ¶ Jtẽ. qd̃ mouet naturaliter ad aliq̃d sicut ad fiñẽ sui motus nõ remouet ab eo nisi p violẽtiam. sicut graue cũ proȝcit sursuz. cõstat aũt ex pdictis q̃ ois suba itellectual naturali desiderio tendit ad illã visionẽ. non igit ab illa deficiet nisi p violẽtiam. nihil aũt tollit p violẽtiam alicui⁹ nisi ẏtus auferentis sit maior ẏtute causantis. visionis aũt diuine cã ẽ deus. vt supza pbatũ est. ḡ cũ nulla virtus diuinã ẏtutẽ excedat ipossibile ẽ q̃ illa visio

5 p violẽtiam tollat. in ppetuũ ḡ durabit. ¶ Adhuc. si aliqs videre desinat qd̃ primo videbat. aut hoc erit qz deficiet ei facultas videndi. sicut cũ aliqs morit vel cecat vel aliqualiter alr impedit. aut erit qz nõ vult amplius videre. sicut cũ aliquis auertit visum a re quã prius videbat. vel qz obiectũ subtrahit. ⁊ hz est cõiter vez sive de visione sensus sive de intellectuali visione loqmur. substãtie aũt intellectuali videnti deuz nõ potest deesse facultas videndi deum. neqz p hoc q̃ esse desinat cũ sit ppetua. vt supza ostẽsum est. neqz per defectum luminis quo deũ videt. cũ lumẽ illud incorruptibiliter recipiat ẽm cõditionẽ ⁊ recipientis ⁊ dantis. neqz pt ei desse volũtas tali visione fruendi exẽ percipit in illa visione eẽ suã vltimã felicitatẽ. sic nõ pt velle nõ eẽ felix. neqz etiã videre desinet p subtractionem obiecti. qz obiectũ illud qd̃ est deus semp eodẽ mõ se hz. nec elongat a nobis nisi inq̃tũ nos elongamur ab ipso. ipossibile ẽ ḡ q̃ visio illa dei q̃ btos facit vn

6 q̃z deficiat. ¶ Preterea. ipossibile est q̃ aliqs a bono q̃ fruit velit discedere nisi ppt aliqd malũ qd̃ i fruitone illi⁹ boni estimat saltẽ ppt hz q̃ estimat impedimẽtũ maioris boni. sic eñ nihil desiderat appetit⁹ nisi sub rõe boni. ita nihil fugit nisi sub rõe mali. sz i fruitiõe illi⁹ visionis ñ pt eẽ aliqd malũ cũ sit optimũ ad qd̃ creatura itellectual puenire pt neqz etiã pt eẽ q̃ ab eo q̃ illa fruit visiõe estimet in ea eẽ aliqd malũ vl aliqd commodi. cũ visio illi⁹ summe veritatis ocz falsaz estimatiõnẽ excludat. ipossibile ẽ igit q̃ suba itellectual que deum videt vnqz illa visione carere velit. ¶ Jtẽ. fastidi-

7 um alicuius quo ẏus aliquis delectabiliter fruebat accidit ppter hz q̃ res illa aliquã imutatiõem facit in re

corrumpēdo vel debilitādo ꝯ tutez ipsius. ⁊ propter hoc vires sensibiles ꝙb accidit fatigatō in suis actōnibꝫ ꝓpter immutatōem corporaliū organoꝝ a sensibilibꝫ a quibꝫ etiā si fuerit excellētia corrūpunt. fastidiūt post aliqđ tps frui. eo ꝙ ꝑus delectabiliꝫ sentiebant. ⁊ ꝓpter hꝫ etiā intelligēdo fastidium patimur post lōgam vel vehemētē meditationē. qꝝ fatigāt potētie vtētes corpalibꝫ organis sine quibꝫ cōsideratio intellectus nostri cōpleri nō ꝑt. diuina aūt substantia nō corrumpit. sz maxime pficit itellectuz. neqz ad eius visionem cōcurrit aliqs actus q̄ per organa corporalia exerceat. ipossibile est ḡ ꝙ illa visio aliquē fastidiet qui prius ea delectabiliꝫ fruebatur. ¶ Amplius. nihil
8 qđ cum āmiratōne cōsideraē potest eē fastidiosuz. qz qz diu sub ammiratōne est. adhuc desideriuz manet. diuina aūt substātia a quolibet itellectu creato sp cuz ammiratōne videt. cū nullus itellectus creatꝰ eaz cōprehēdat. impossibile ē igit ꝙ substātia itellectualis illam visionez fastidiat. ⁊ ita nō ꝑt esse ꝙ p ꝓpriam
9 volūtatem ab illa visione desistat. ¶ Adhuc. si aliqua duo fuerūt ꝑus vnita ⁊ postmodū sepenē. oz ꝙ hoc accidat p mutationē alicuius eoꝝ. relatio eīm sic nō incipit eē de nouo absqz mutatōne alterius relatorū. ita nec absqz mutatione alterius de nouo esse desistit. intellectus aūt creatꝰ videt deum p hꝫ ꝙ ei qđāmodo vnit. vt ex dictis pz. si ḡ visio illa desinat vnione huius desinēte. oz ꝙ hoc fiat p mutatōem diuine substantie vel intellectus ipsa videntis. quoꝝ vtrūqz ē impossibile. nam diuina substātia est ūmutabilis. vt in ꝑmo libro ostēsum ē. substātia etiā itellectual' eleuat supra oēm mutatōem cū dei substātiā videt. ipossibile ē ꝙ aliqs decidat ab illa felicitate q̄ dei substam videt.
10 ¶ Itē. qzto aliqđ est deo ꝓpinqus q̄ ē oīno ūmobilis tāto ē minus mutabile ⁊ magis pleuerās. vñ qđam corpa ꝓpter hꝫ ꝙ lōge distāt a deo nō ꝑnt in ꝑpetuū durare. sicut dr in. ij de generatōe. sed nulla creatura ꝑt deo vicinius appropinqre qz q̄ eius substātiaz videt creatura igit itellectual' que dei substātiam videt. summā ūmobilitatē cōsequit. non igit possibile est ꝙ vnqz ab illa visione deficiat. Hinc ē ꝙ in psal. dr. Beati q̄ habitāt in do. t. do. in se. se. lau. te. ⁊ alibi. nō cōmouebit ineternū. q̄ habi. in hierlm. ⁊ Isa. xxxiij. Oculi tui videbūt hierusa. ciui. opu. tabrna. qđ netrās. po. nec au. cla. eius in sem. ⁊ oēs fumi. ei nō rūquia so. ibi mag. dns deus noster. ⁊ Apoca. iij. Qui vicerit faciā il. co. in tem. d. m. ⁊ so. nō egre. amplius.

Error excluditur

Per hꝫ aūt excludit error platonicoꝝ q̄ dicebāt aias sepatas postqz felicitatē vltimā adepte fuissent iterū ad corpa icipere velle redire. ⁊ finita felicitate illi vite iteꝝ miseriꝫs vite huꝰ inuolui. ⁊ etiā error Origenis q̄ dixit aias ⁊ angelos post beatitudinē iteꝝ posse ad miseriam deuenire

¶ Qualiter in illa vltima felicitate oīe desideriū hominis cōpletur

Ex premissis autē apparet ꝙ in illa felicitate q̄ puenit per visionē diuina omne desideriū humanū impleꝫ sm illud ps. Qui replet in bonis desiderium tuum. ⁊ oīe humanū studiū ibi suam cōsummatōem accipit. qđ q̄ dem pz discurrēti p singula. est eīm qđdam desideriuz hominis inqzntū itellectual' est de cognitione veritatis. qđ qđem hoies ꝓsequūt p studiū cōtemplatiue vite ⁊ hoc qđem maxime in illa visione cōsummabiꝫ. qñ per visionē ꝑme veritatis oīa q̄ itellectꝰ naturaliꝫ scire desiderat ei innotescēt. vt ex supradictis apparet. Est etiā quoddā hoies desideriū sm qđ hz rōem q̄ in ferioza disponere ꝑt. qđ qđem ꝓsequūt hoies p studiū actiue ⁊ ciuiliꝫ vite. qđ desideriū ꝓncipaliꝫ ad hoc est vt tota hoīs vita sm ratōem disponat. qđ ē viuere sm ꝟtutem. cuiuslibet eīm virtuosi finis in operando est ꝓprie virtutis bonum. sicut fortis vt fortiter agat. hoc aūt desiderium tunc oīno complebitur quādo ratio in summo vigore erit diuīo lumīe illustrata ne a recto deficere possit. cōsequūt etiā ciuilem vitā aliud appetibile qđ est fame celebritas. p cuius inordinatū appetitū homines inanis glorie cupidi dicūt. beati aūt p illā visionem reddūt celebres. nō sm hominū q̄ decipi ⁊ decipere possunt opinionē. sz sm verissimā cognitōem ⁊ dei ⁊ oīm beatoꝝ. ⁊ iō illa beatitudo in scriptura sacra frequētissime gl'ia noīat. sicut in psal. dr. Exultabūt sancti in gl'a. Est etiā ⁊ aliud in ciuili vita appetibile. s. diuitie p cuius inordinatū appetitū ⁊ amoreꝫ hoies illiterales ⁊ ūusti fiūt. in illa aūt btūdine ē honoꝝ oīm sufficiētia inqzntū btī pfruūt illo qđ ꝓphendit bonoꝝ oīm pfectōem. ꝓpter qđ dr Sap. vij. Venerūt mi. o. bo. pa. cū illa. ⁊ ps. dr. Bl'a ⁊ di. i do. ei. Est etiā terciū hoīs desideriū. qđ ē sibi ⁊ alijs aialibꝫ cōe vt delectatōibꝫ pfruat. qđ hoies maxīe ꝓsequunt sm vitā voluptuosaz. ⁊ p ei ꝰ imoderātiā intpati et ⁊ icōtinētes fiūt. In illa ꝯo felicitate ē delectatio pfectissima tāto qđē pfectior ea q̄ sm sensus ē q̄ ⁊ bruta aialia pfruūt. qzto itellectꝰ ē altior sensu. tāto etiā illō bonū i q̄ delectabimur maiꝰ ē oī sībili bono ⁊ magis intimū ⁊ magis delectās. qzto etiā illa delectatō ē magis pura ab oī pmixtōe ꝺtristātis aut sollicitudinis alicuiꝰ molestātis. de q̄ dr in ps. Inebriabūt ab vbr. do. t. ⁊ tor. vo. t. po. e. Est etiā naturale desideriū oībꝫ rebꝫ cōe p qđ ꝓsuatōez sui desiderāt fm q̄ possibile ē. p cuiꝰ imoderātiā hoies timidi reddūt ⁊ nimis a la-

Desideriuz hoīs ē multiplex

boribꝫ sibi parcẽtes. qđ ꝙdem desideriũ tũc oĩno cõ plebit qñ beati pfectam sempiternitatẽ cõsequẽt ab oĩ nocumento securi. sm illud Isa. xlix. & Apocal. xxi. Non esuriẽt neq; sitiẽt amplius ne. ca. su. il. sol. ne. vl. estus. Sic igit pz p diuinã visionẽ cõsequunt sube intellectuales verã felicitatẽ in q̃ oino desideri/ um quietat. & in qua ẽ plena sufficiẽtia oĩm bonorũ que sm Aref. ad felicitatẽ requirit. vñ & Boe. dt. q̃ beatitudo est status oĩm bonoꝝ ꝯgregatõne pfectus Unus ãt pfecte & vltime felicitatis in hac vita nihil est adeo sile sicut vita ꝓtẽplatiũ veritatẽ sm q̃ ẽ pos/ sibile in hac vita. & ideo phi q̃ de illa felicitate vltima plenã noticiã habere nõ potuerũt. in ꝓtemplatõne q̃ est possibilis in hac vita vltimã felicitatẽ hoĩs posue rũt. ꝓpter h etiam inter alias vitas in scriptura diui na magis ꝓtemplatiua comẽdat dicẽte dño Luce. x Maria optimã ptem elegit. s. ꝓtẽplatõem veritatis. que nõ auferet ab ea. incipit eĩ ꝓtẽplatio veritatẽ in hac vita. sed in futura ꝑfimet. actiua vero & ciuilis vita huĩ vite terminos nõ transcẽdũt

¶ Q̃ de sua ꝓuidẽtia gubernat vniũsa lxiij

Idẽ p. q. 22. ar. 2 Ista 2° p.

Ex his ãt que premis/ sa sunt sufficiẽter habet q̃ deus rex omniũ est finis. ex quo haberi pt vltio q̃ ipse sua ꝓuidẽtia gubernat & regit vniuersa. quicunq; eĩ aliq ordinãt ad aliquẽ finẽ oĩa dispõi illius subiacent. ad quẽ ꝓncipal pertinet ille finis. sicut in exercitu ap/ paret. oĩes eĩ ptes exercit & eoꝝ opa ordinant ad bonũ ducis qđ ẽ victoria sicut in vltimũ finẽ. & pro/ pter h ad ducẽ pertinet totũ exercitũ gubernare. sil iter ars q̃ est de fine iperat & dat leges arti q̃ est de his que sunt ad finez. vt ciuilis militari. militaris equestri. & ars gubernatoria nauifactiue. cũ g̃ oĩa ordinent ad bonitatẽ diuinã sicut in finẽ. vt oĩsum ẽ. oz q̃ de ad quẽ ꝓncipal illa bonitas pertinet. sicut subal habita & intellecta & amata. sit gubernator omniũ rez. ¶ Ad huc. q̃cũq; facit aliqđ ꝓpter finez vtik illo ad finem. oĩsum est aũt supra q̃ oĩnia q̃ habẽt eẽ q̃cũq; modo sunt effectus dei. & q̃ deus oĩa facit ꝓpter finẽ q̃ ẽ ipe. ipse g̃ vtik oĩbꝫ dirigẽdo ea in finẽ. h aũt ẽ guberna/ re. est g̃ deus p suaz ꝓuidẽtiã oĩm gubernator. ¶ Am plius. ostẽsum ẽ q̃ deus ẽ pmũ mouẽs nõ motum. p mũ ãt mouẽs nõ minus mouet q̃z secũda mouentia sz magis q̃z sine eo nõ mouẽt alia. oĩa aũt q̃ mouẽt mouẽt ꝓpter finẽ. vt supra oĩsuz ẽ. mouet igit deus oĩa ad fines suos & p intellectũ. oĩsum ẽ eĩ supra q̃ nõ agit p necitatẽ nature. sz p itellectũ & volũtatem. nihil ãt ẽ regere & gubernare p ꝓuidẽtiã q̃z mouere p intellectũ aliqua ad finẽ. deus igit p suã ꝓuidẽtiam gubernat & regit oĩa q̃ mouent in finẽ siue moueant coꝛpal siue spual. sicut desideras dr moueri a deside rato. ¶ Itẽ. pbatũ est q̃ coꝛpa naturalia mouẽt & ope rãtur ꝓpter finẽ. licet finẽ nõ cognoscãt ex h q̃ semꝑ vel frequẽtius accidit in eis qđ melius ẽ. & no aliter fierẽt p artẽ. ipossibile ẽ ãt q̃ aliq̃ nõ cognoscẽtia finẽ operent ꝓpter finẽ & ordinate ducant in ipm nisi sint mota ab aliq̃ habẽte cognitõnem finis. sicut sagitta dirigit ad signũ a sagittãte. oz g̃ q̃ tota opatio natu re ab aliqua cognitõne ordinet. & h q̃dẽ mediate vel immediate oz reducere in deuz. oz eĩ q̃ oĩs inferioꝝ ars & cognitio a superiori ꝓncipia accipiat. sicut in sci entijs opatiuis & speculatiuis apparet. deus igit sua puidentia mũdum gubernat. ¶ Adhuc. ea que sunt sm suã naturam distincta in vnũ ordinẽ nõ cõueni/ unt nisi ab vno ordinãte colligãt in vnũ. in vniuersi tate aũt rez sunt res distincte & ꝓtrarias naturas habẽ tes q̃ tñ oĩes in vnũ ordinẽ cõueniũt cũ quedã opa tiones q̃rudã excipiũt. q̃dã aũt a q̃busdã immanẽt vel etiã opanẽt. oz g̃ q̃ sit vniuersoꝝ vñs ordinator & gu/ bernator. ¶ Ampliꝰ. eoꝝ q̃ circa celestiũ coꝛpoꝝ mo tus apparẽt rõ assignari nõ pt ex necitate nature cũ quedã eoꝝ habeãt plures q̃busdã & oĩno diffoꝛmes oz igit q̃ illoꝝ motuũ ordinatio sit ab aliq̃ puiden/ tia. & p ꝯs oĩm inferioꝝ motuũ vel opationũ q̃ per illos motus disponũt ¶ Itẽ q̃nto aliqđ ꝓpinq̃us est cause. tãto plus pticipat de effectu ipius. vñ si aliqđ tãto pticipat pfectius ab aliq̃bꝫ quãto alicui rei ma gis appropinquat. signũ ẽ q̃ illa res sit cã illoꝝ qđ di/ uersimode pticipat. sicut si aliqua sint magis calida sm q̃ magis appropinquãt igni signũ ẽ q̃ ignis sit cã calozis. inueniũt ãt aliq̃ tãto pfectius ordinata eẽ quãto sunt deo magis ꝓpinq̃. nã in coꝛpibꝫ iferiori/ bus q̃ stz maxie a deo distãtia nature sil itudine inue/ nit eẽ defect aliq̃n ab eo qđ ẽ sm cursuz nature. sicut pz in mõstruosis & alijs casualibꝫ qđ nũq̃z accidit in coꝛpibꝫ celestibꝫ q̃ tñ stz aliq̃ mõ mutabilia. qđ nõ ac cidit ĩ substãtijs itellectualibꝫ sepatis. manifestũ ẽ ãt q̃ deꝰ ẽ cã totius ordinis rez. ẽ g̃ ipe p suã ꝓuidẽtiam gubernator toti vniũsitatis rez. ¶ Adhuc. sicz supꝑ batũ ẽ deus res oĩs in eẽ ꝓduxit nõ ex necitate natu re. sz p itellectũ & volũtatẽ. itellect ãt & volũtatz ipsi us nõ pt eẽ alius finis vltim nisi bonitas ei vt. s. cã rebꝫ cõicaret sicz ex pmissis apparet. res ãt pticipant diuinã bonitatẽ p modũ sil itudis ingꝫtũ ipe stz bone id aũt qđ ẽ maxie bonũ in rebꝫ creatis ẽ bonũ quod est vniuersi ordinis maxime perfectum. vt phus dt. Cui etiam cõsonat diuina scriptura Beñ. p. cum dr. Uidit deus cũcta q̃ fecerat & erãt valde bona. cuz de singulis opibꝫ dixisset simpliꝛ qđ erãt bona. bonuz g̃ ordinis rez creatoꝝ a deo ẽ id qđ ẽ pcipue volitum & creatũ a deo. nihil aũt aliud est gubernare aliquã rem q̃z ei ordinem imponere. ipse igit deus oĩa sua itel/ lectu & volũtate gubernat. ¶ Ampliꝰ. vnũq̃dq; inten deus aliquẽ finẽ magis curat de eo qđ ẽ ꝓpinq̃us fi/ ni vltimo. qz h est etiã finis alioꝝ. vltim ãt finis di uine volũtatis ẽ bonitas ipsius cui ꝓpinquissimũ i re

bus creatis ē bonū ordinis totius vniuersi. cū ordine
tur ad ipm sicut ad finē oīe pticulare bonū huiꝰ vel
illius rei sicut miꝰ pfectū ordinat ad id qđ ē pfectꝰ.
vñ ꝛ qlibet pars inuenit ee ppter suū totū. id igit qđ
10 marie curat deus in rebꝫ creatis est ordo vniuersi. est
igit gubernatoꝛ ipsius ¶ Jtē. qlibet res creata ꝯsequi
tur suā vltimā pfectōem p opatiōem ppriā. nā oꝛ q
vltimꝰ finis ꝛ pfectio rei sit vel ipsa opatio vel opa/
tionis terminꝰ aut effectꝰ. forma ꝺo ꝑm quā res ē est
pfectio ꝺma. vt ꝓz in. ij. de aīa. ordo āt rerꝫ creataruꝫ
ꝑm distictōem naturaꝝ ꝛ graduū ipsaꝝ ꝓcedit ex di
uina sapiētia. sicut in. ij. ostenſuꝫ ē. g ꝛ ordo opatōis p
quā res create magis appropiquāt ad vltimū finem
ordinare āt actōes aliqꝫ rerꝫ ad fīnē ē gubernare ip
sas. deus igit p sue sapiē puidētiā rebꝫ gubernatōem
ꝛ regimē pstat. Hinc ē q sacra scriptura deuꝫ dīm ꝛ
regē pfitet. ꝑm illud ps. Dñs ipe est deus ꝛ idē. Rex
oīm terre deus. Regis em ē ꝛ dñi suo ipio regere
ꝛ gubernare subiectos. vñ ꝛ rex curſuꝫ sacra scriptu/
ra diuio ꝓcepto ascribit Job. ix. Qui ꝓcipit soli ꝛ
nō oriꝛ ꝛ stel. clau. q sub signa. ꝛ ps. Preceptū posuit
Error exclu ditur ꝛ nō ꝓte. Per h āt excludit error antiqꝝ naturaliū q
dicebant oīa ex necessitate materie puenire ex q ſequeb
oīa a casu accidere ꝛ nō ex aliq ꝓuidētie ordine

¶ Q deus cōseruat res in esse lxv.

Jdē ꝺ° p. q. 104. ar. j. Jsta ꝺ° p³ j.

Ex hoc āt q deus res
sua puidētia regit sequit q in ee ꝯseruet.
Ad gubernatōem em aliqꝫ ptinet oīe il
lud p qđ suū finē ꝯsequit. ꝑm h em aliq regi vel gu/
bernari dicit q ordinat in finē. in finē āt vltimū que
deus intēdit. s. bonitatē diuinā ordinat res nō solū p
h q opant. sz p h q sunt. q inqꝫtuꝫ sunt diuine boni/
tatis sīlitudinē gerūt qđ ē finis rerꝫ. vt supꝛ oīsum ē.
ad diuinā igit puidētiā ptinet q res gubernet in ee.
2 ¶ Jtē. oꝛ q idē sit cā rei ꝛ gubernatōis ipsius. nā ꝯser
uatio rei nō ē nisi ꝺtinuatio ee ipsius. oīsuꝫ ē āt supꝛ
q deus p suū intellectū ꝛ volūtatē ē cā eendi oīa re/
bus. igit p suū intellectū ꝛ volūtatē ꝯseruat res oīes
3 in ee. ¶ Jtē. nullū pticulare agēs vniuocū ꝑt simplr
ee cā spēi. sicut h hō nō ꝑt ee cā spēi hūane. eet em cau
sa hois. ꝛ p ons suuipsius. qđ ē impossibile. ē āt cā h hō
huius hois p se loquēdo. h āt hō ē p h q natura hu
mana ē in hac materia q ē indiuiduatōis ꝓncipiū. h
igit hō nō ē cā hois nisi inqꝫtuꝫ est cā q forma hūana
fiat in hac materia. h āt est ee ꝓncipiū gnatōis hui
hois. pz g q nec h hō nec aliqđ aliud agēs vniuocuꝫ
in natura ē cā nisi gnatōis vel huiꝰ vl illius rei. oꝛ āt
ipsius spēi hūane ee aliquā p se cām agentē qđ ipsi
cōpositō ondit ꝛ ordinatio ptiū q eodē mō se hz in
oīb nisi p accns impediat. ꝛ eadē rō est de oīb alijs spe
ciebꝫ rerꝫ naturaliū. hec aūt cā ē deus vel mediate vel
immediate. oīsum ē em q ipe ē oium rerꝫ cā prima. oꝛ
ergo q ipse se h mō habeat ad ꝯseruatōem spēi sicut
se hz h generās in natura ad gnatōem cuiꝰ ē p se cau
sa. gnatio āt cessat cessante opatōe generātis. g ꝛ oēs
rerꝫ spēs cessarēt cessante opatōe diuina. igit ipe p suā
opatōem ꝯseruat res in ee. ¶ Adhuc. licz alicui exīti 4
accidat motus. tm motꝰ est pter ee rei. nullū āt corpo
reū ē causa alicuius rei nisi inqꝫtuꝫ mouet. q nullum
corpus agit nisi p motū. vt Aresˢ. pbat. nullū g cor/
pus ē cā ee alicuius rei inqꝫtuꝫ ē ee. sz ē cā eius qđ est
moueri ad ee qđ ē fieri rei. ee āt cuiuslibet rei ē ee pti/
cipatū cū nō sit res aliq pter deū suū ee vt supꝛ pbatū
est. ꝛ sic oꝛ q ipse deus q ē suū esse sit ꝑmo ꝛ p se cau
sa oīs esse. sic g se hz ad ee rerꝫ opatio diuina. sicꝫ mo/
tio corpis mouētis ad fieri ꝛ moueri rerꝫ factarū vel
motaꝝ. impossibile āt ē qđ fieri vl moueri alicuius rei
maneat cessante motōne mouētis. impossibile ē g q ee
alicuius rei maneat nisi p opatōnem diuinā. ¶ Am/ 5
plius. sicut opus artis presupponit opus nature. ita
opus nature ꝓsupponit opus dei creātis. nā materia
artificialiū ē a natura. naturaliū vero p creatōnem a
deo. artificialia āt ꝯseruant in ee ꝺ virtute naturaliū. sicꝫ
domus p soliditatē lapidū. oīa g naturalia nō cōser/
uant in esse nisi ꝺ virtute dei. ¶ Jtē. impressio agētis nō re 6
manet in effectu cessante actōne agētis nisi vertat in
naturā effectus. forme em generatoꝝ ꝛ ꝓprietates ip
soꝝ remanēt in eis post generatōem. q efficiunt eis
naturales. ꝛ sīlr habitꝰ sunt difficile mobiles. q ꝺ virtutē
in naturā. dispōnes āt ꝛ passiones siue corpales siue
aīales manēt aliquātulū post actōem agētis. sed nō
sp. q insunt vt in via ad naturā. qđ āt ptinet ad na/
turam supiozis gnis nullo mō post actōem agentis
manet. sicut lumē nō manet in dyaphano recedente
illuminānte. ee aūt nō ē natura vel ēntia alicuius rei
create. sz solius dei vt in ꝺmo oīsum ē. nulla g res re
manere pt in ee cessante opatōe diuina. ¶ Adhuc. cir/ 7
ca rerꝫ originē dupler ē positio. vna fidei q res de no
uo fuerūt a deo ꝓducte in esse. ꝛ positio quūdā pho-
ꝝ q res ab eterno a deo fluxerūt. ꝑm āt vtrāqꝫ positōem
oꝛ dicere q res ꝯseruēt a deo in esse. nā si res a deo p/
ducte sunt in ee postqꝫ nō fuerāt oꝛ q ee rerꝫ diuinaꝝ
volūtatē ꝯsequant. ꝛ sīlr nō esse. q ꝑmisit res nō ee qñ
voluit. ꝛ fecit res ee cū voluit. tādiu g sunt qꝺiu deꝰ
eas ee vult. sua g volūtas ꝯseruatrix ē rerꝫ. si āt res ab
eterno a deo fluxerūt nō est dare tps aut instans in q
ꝑmo a deo efluxerūt. aut g nūqꝫ a deo ꝓducte sunt.
aut semp a deo eoꝝ ee ꝓcedit qꝺiu sunt. sua g opatō
ne res in ee ꝯseruat. Hinc est qđ ꝺr Heb. i. Portās
oīa ꝺ verbo ꝺ virtutis sue. ꝛ Aug. ꝺ. 4. supꝛ Gen. ad lram.
Creatoris pōna ꝛ oīpotētis atqꝫ ostenētis ꝺ virtus cā
est subsistēdi oīs creature. q ꝺ virtus si ab eis q creata sūt
regēdis aliqñ cessaret. ꝛ sīlr cessaret eoꝝ spēs. oīsqꝫ na
tura ꝯcideret. neqꝫ em sicut structurā ediū cū fabrica
uerit qs abscedit atqꝫ illo cessante atqꝫ abscedēte stat
opus. ita mundus vel in ictu oculi stare poterit si ei

Error excludens regimē dei subtraxerit ¶ Per hoc aūt excludit quorūdā loquētiū in lege mauroz politio q̄ ad hoc q̄ sustinere possent mūdū dei ꝓseruatōe idigere .posuerūt oēs formas eē accīntia. z q̄ nullū accīns durat p duo ītātia. vt sic sp rez formatio eēt in fieri .q̄si res nō indigeret cā agēte nisi dū ē in fieri. vñ z aliq̄ coz dicunt ponere q̄ corpa indiuisibilia ex q̄bꝰ oēs subāe dicūt eē ꝓpositas q̄ sola fm eos firmitatē hnt pnt ad horā aliquā remanere. si deꝰ suā gubernatōem rebꝰ subtraxerit. q̄z etiā q̄dā dicūt q̄ res eē nō deſineret nisi deꝰ in ipa accīs desitionis causaret. q̄ oīa pz eē absurda

¶ Q̄ nihil dat eē nisi inq̄tū agit in ſtute diuina Lxvi

Ista ꝑ. p. i. EX hoc autē manifestū ē q̄ oīa inferiora agētia nō dāt eē nisi inq̄tum agūt in ſtute diuina. Nihil eīm dat eē nisi inq̄tū ē ens actu. deꝰ aūt ꝓseruat res in eē p suā puidētiā. vt oñsum ē. ex ſtute igit diuina ē q̄ 2. aliq̄d det eē. ¶ Amp. q̄n aliq̄ agētia diuersa sub vno agēte ordināt necesse ē q̄ effectꝰ q̄ ab eis cōiter fit sit eoz fm q̄ vniūt in pticipādo motū z ſtutē illiꝰ agētis. nō eīm plura faciūt vnū nisi inq̄tū vnū ſt. sic pz q̄ oēs q̄ in exercitu ſt opant ad victoriā causandaz quā causant fm q̄ sub ordiatōe ducis eiꝰ ꝓpriꝰ effectꝰ victoria ē. oñsum ē aūt in ꝑmo q̄ ꝑmū agēs est deꝰ. cū igit eē sit cōis effectꝰ oīm agētiū. nā oē agēs facit eē actu. oz q̄ hūc effectū ꝓducat inq̄tū ordinant 3 sub ꝑmo agēte z agūt in ſtute ipi ¶ Itē. in oīb causis agētib ordiatis qđ ē vltimū in gnatōe z ꝑmū in intētōe ē ꝓpriꝰ effectꝰ ꝑmi agētis. sic forma domꝰ q̄ ē ꝓpriꝰ effectꝰ edificatoris posteri ꝓuenit q̄z ꝑpatio cemēti z lapidū z lignoz q̄ fiūt p artifices iferiores q̄ subsunt edificatori. in oī aūt actōe eē in actu ē ꝑncipaliter intētū z vltimū in gnatōe. nā ab eo habito quiescit agētis actio z motꝰ patiētis. ē igit eē ꝓpriꝰ effectus ꝑmi agētis .s. dei. z oīa q̄ dāt eē hnt inq̄tum 4 agūt in ſtute dei. ¶ Amplꝰ. vltimū in bonitate z pfctōe inter ea q̄ pt agēs sedm ē illd in qđ pt ex ſtute agētis ꝑmi. nā ꝓplemētū ſtutis agētis sedi ē ex stute agētis ꝑmi. qđ aūt ē in oīb agētib pfectissimū est eē. q̄libz eīm natura vl forma pficit p hoc q̄ ē actu z cō 5 parat ad eē in actu sic potētia ad actū ipz. igit eē est qđ agētia sēda agūt in ſtute ꝑmi agentis ¶ Itē. fm ordinē cāz ē ordo effectuū. ꝑmū aūt in oīb effectib ē eē. nā oīa alia ſt determiatōes ipiꝰ. q̄ eē ē ꝓpriꝰ effectꝰ ꝑmi agētis z oīa alia agūt ipm inq̄tū agūt in ſtute ꝑmi agētis. sēda aūt agētia q̄ sunt q̄si pticulātes z determinātes actōem ꝑmi agētis agūt sic ꝓprios effectus alias pfectōes q̄ dei mināt eē ¶ Ꝑ. qđ ē p essen 6 tiā tale ē ꝓpria cā eiꝰ qđ ē p pticipatōem tale sicut ignis ē cā oīm ignitoz. deꝰ aūt solus ē ens p essentiā suam. oīa aūt alia ſt entia p pticipatiōem. nā in solo deo eē est sua essentia. eē q̄ cuiuslibet exītis ē ꝓpriꝰ effectus eiꝰ. ita q̄ oē qđ ꝓducit aliq̄d in eē hoc facit inq̄tū agit in ſtute dei Hinc ē qđ dr Sap. ꝑ. Creauit deꝰ vt eēnt oīa. z in pluribꝰ scpture locis dr q̄ deꝰ oīa facit. z in li. de causis dr. q̄ nec itelligētia dat eē nisi inq̄tū ē diuina. z inq̄tū agit in virtute diuina. Confirmat

¶ Q̄ deus est cā opandi oīb opantib Lxvij

Ista ꝑ. p. i. EX hoc aūt apparet q̄ deꝰ ē cā oīb opantib vt operent. Oīne eīm opans ē aliq̄ mō cā essendi vel fm esse subale l accītale. nihil aūt ē cā essendi nisi inq̄tū agit in ſtute diuina. vt oñsum ē. oē igit opans opat p ſtutē dei. ¶ Adhuc. oīs opatio q̄ ꝓsequit aliquā ſtutē at 2 tribuit sicut causē illi rei q̄ debit illā ſtutē. sicut motus grauiū z leuiū naturalis cōsequit formā ipsoz fm q̄ sunt grauia z leuia. z ideo cā ipoz motus dr esse generans q̄ debit formā. omnis aūt ſtus vnius cuiuslibz agētis est a deo sicut a ꝓncipio oīs pfectionis. ergo cū oīs opatio cōsequat aliquā ſtutē oz q̄ cuiuslibet opationis cā sit deus ¶ Amplꝰ. manifestū 3. ē q̄ oīs actio q̄ nō pt ꝑmanere cessante impssione alicuius agētis est ab illo agēte. sicut manifestatio colorum nō posset esse cessante actione solis q̄ aerem illustrat. vñ nō est dubiū quin sol sit cā manifestationis coloz z silr pz de motu violēto qui cessat cessante violētia impellētis. sicut aūt deus nō solū dedit eē rebꝰ cū primo eē inceperūt sed quādiu sunt eē in eis causat res in esse ꝓseruās. vt oñsum est. ita nō solū cum res ꝑmo condite sunt eis ſtutes operatiuas indidit sed sp eas in rebꝰ causat. vnde cessante influētia diuina. oīnis operatio cessaret. oīnis igit rei operatio in ipm reducit sicut in causam. ¶ Itē. quicqd applicat 4 virtutē actiuā ad agēdum dr esse cā illius actionis. artifex eīm applicās ſtutē rei naturalis ad aliquam actōem dr eē cā illius actionis. sicut cocus decoctionis q̄ est p ignē sed oīs applicatio ſtutis ad operatōem est ꝓncipaliter z ꝑmo a deo. applicant eīm virtutes opatiue ad ꝓprias operatōes p aliquē motū vel corporis vel animē. primū aūt principium vtriusq̄ motus ē deus. est eīm primū mouēs oīno immobile vt supra oñsum ē. z silr oīs motus volūtatis q̄ applicant aliqne ſtutes ad operandū reducit in deū sicut in ꝑmū appetibile z in primū volētē. oīs igit operatio dr attribui deo sic primo z principali agenti

¶ Adhuc. in oīb causis agētib ordiatis sp oz q̄ causē sequētes agāt in ſtute cāe prime. sic in rebꝰ naturalibꝰ corpa iferiora agūt in ſtute corpoz celestiū. z in rebꝰ volūtarijs. oēs artifices iferiores opant fm imperiū supmi architectoris. in ordie aūt cāz agētiuz deꝰ ē prima cā. vt in primo oñsum ē. q̄ oēs cāe iferiores agētes agūt in ſtute ipsiꝰ. cā aūt actōis magis ē id cuiꝰ ſtute agit q̄ etiā illud qđ agit sic principale 5

agēs magis agit q̄z ilstrumētū. dē igit̄ ꝓncipaliꝰ ē cā
6 cuiuslibet actōis q̄z etiā scō e cāe agētes. ¶ Itē. oē opa
rās p suā opatōem ordinat ad finē vltimū. oz aūt q̄
vel opatio ipa sit finis vel opatū qđ ē opatiōis effe
ctus. ordinare āt res in finē ē ipius dei. vt supꝰ onsuz
ē. oz igit̄ dicere q̄ oē agēs in ꝑtute diuina agat. ipse
Confirmat igit̄ ē q̄ ē cā actōis oīm rez ¶ Hinc ē qđ dr Isa. xxvi.
oia opa nostra operat⁹ es in nob dñe. z Joan. xv. Si
ne me nihil potestis facere. z phil. ij. Deus ē q̄ operat
in nobis velle z pficere p bona volūtate Et hac rōne
frequēter in scriptura nature effect⁹ opatōi diuine at
tribuunt q̄z ipe ē q̄ operat in oī opante p naturā vel
p volūtatē sicut illud Job. xi. Nōne sicut lac mulsi
me. z si. ca. me coa. pel. z car. vel. me. ossi. z ner. cōpe
me Et in ps. intonuit dē ce. dñs. z al. dē vo. suā. grau.
z carbo. ignis

Jō. p⁹. p. q. 8. ar. ꝓmo. Jō. p scp. d 37 Jsta ꝓ⁹ p⁹ i

¶ Q̄ deus est vbiq̄z Lxviij.

Ex hoc autez apparet
q̄ dē necesse ē ee vbiq̄z z in oīb rebꝰ M. o
nēs esse z motū oz simul ee. vt ꝓbat phus
vij. phicoꝝ. dē aūt oia mouet ad suas opatōes. vt
2. onsum. ē igit̄ in oīb rebꝰ ¶ Itē. oē qđ ē in loco vel in
re quacūq̄z. aliq̄ mō ꝓtingit ipam. res esse corporea ē
in aliq̄ sicut in loco f̄m cōtactū q̄titatis dimēsiue.
res aūt incorporea in aliq̄ ee dr f̄m ꝓtactū ꝑtutis cū
careat dimēsiua q̄titate. sic g̃ se habz res incorporea
ad hꝰ q̄ sit in aliq̄ p virtutē suā. sicut se hz res corpo
rea ad hꝰ q̄ sit in aliq̄ p q̄titatē dimēsiuā. si āt ecē ali
qđ corpꝰ hns q̄titatē dimēsiuā infinitā opterz illud
ee vbiq̄z. g̃ si sit aliq̄ res incorporea hns ꝑtutē infini
tā oz q̄ sit vbiq̄z. onsum ē aūt in ꝓmo dē ee infinite
3 ꝑtutis. ē igit̄ vbiq̄z ¶ Adhuc. sicut se hz cā pticula
ris ad pticularē effectū. ita se hz cā vlis ad vlem effe
ctū. oz aūt cām pticularē ꝓprio effectui pticulari ad
ee simul. sic ignis p suā ēntiā calefacit z aīa p suam
ēntiā vitā corpi ꝓfert. cū igit̄ dꝰ sit cā vlis totꝰ esse
vt in. ij. onsum ē. oz q̄ in q̄cūq̄z ē inuenire ee. ei adsit
4 diuina psentia. ¶ Amplꝰ. qđcūq̄z agēs ē psens tātū
vni suoꝝ effectuū ei⁹ actio nō ꝑt terminari ad alia nisi
illo mediāte. eo q̄ agēs z patiēs oz ee simul. sicut vis
motiua nō mouet alia mēbra nisi mediante corde. si
g̃ dꝰ esset psens vni tm̄ suoꝝ effectuū vtpote primo
mobili qđ ab eo imediate mouet. seq̄ret q̄ ei⁹ actio
nō posset ad alia terminari nisi illo mediāte. hꝰ āt ē in
cōueniēs. si em̄ alicui⁹ agētis actio nō posset terminari
ad alia nisi mediāte aliq̄ ꝓmo. oz q̄ illꝰ ꝓportionalr
reī pōdeat agēti f̄z totā ei⁹ ꝑtutē. aliter em̄ posset agēs
tota sua ꝑtute vti. sic videm⁹ q̄ oēs motꝰ q̄s ꝑt cāre
virt⁹ motiua expleri pñt p coz. nō ē aūt aliq̄ creatura
p quā posset expleri q̄cq̄d diuina virt⁹ facere ꝑt. cuz
diuina virt⁹ excedat in ifinitū quālibet rē creatā. vt ap
paret ex hīs q̄ in ꝓmo oñsa sūt. icōueniēs ē igit̄ dice
re q̄ diuina actio nō se extēdat ad alia nisi mediāte
vno ꝓmo. nō ē igit̄ pñs in vno tm̄ suoꝝ effectuū. sed
in oīb. cadē em̄ rōne opinabit̄ si q̄s dicat cū ee in ali
qđ. z nō in oīb. q̄ q̄cūq̄z mō effect⁹ diuini accipiāt.
nō sufficiēter explere poterūt diuine virtutis exe. utō
nē ¶ P.. ncce ē vt cā agēs sit simul cū suo effectu pri 5
mo z imediato. in q̄libet āt re ē aliq̄s effect⁹ ꝓprim⁹ z
imediatus ipi⁹ dei. onsum ē em̄ in. ij. q̄ sol⁹ dē creare
ꝑt. in q̄libet āt re ē aliq̄d qđ p creatōnem causat. in re
bus q̄dē corpalib. ꝓma materia. in rebꝰ āt icorpore
is simplices eaꝝ ēntie. vt apparet ex his q̄ in scō
sūt determiata. oz q̄ simul dei adee in oīb rebꝰ ꝑsertim cū ea q̄ dē nō ee ad ee ꝓduxit ꝓtinuo z sp in esse
ꝓseruet. vt onsum ē ¶ Hinc ē qđ dr Hiere. xxiij. Celū Cōfirmat
z terrā ego ipleo. z in ps Si ascēdero in celū tu illic
es. z si descēdo ad ifer. ades Per hꝰ āt excludit error q̄/ Error exclu
rūdā dicētiū dei in aliq̄ ꝑte mūdi determiata ee pu
ta in ꝓmo celoꝝ in ꝑte orietis. vñ ē ꝓncipiū inoꝰ ce
li. q̄z tm̄ dictū sustineri posset si sane accipiat. vt scilz
nō intelligam⁹ dei aliq̄ determiata mūdi ꝑte ee ꝓdu
sum sz q̄z oīm corporeaꝝ motionū ꝓncipiū f̄m natu
re ordinē ab aliq̄ determiata incipit ꝑte dei mouēte
ꝓpter qđ dr in sacra scꝑtura dē dr ispēalr ee in celo f̄m
illd Isa. vltio Celū mihi sedes ē. z in ps Celū celi do
mino dē. sz ex hꝰ q̄ ꝑter nature ordinē etiā in ifimis
corpib⁹ dei aliq̄d opat. qđ virtute celestis corporis
cāri nō ꝑt. manifeste ostēdit dei nō solū celesti corpo
ri sz etiā ifimis rebꝰ imediate adee Nō ē aūt estimā
dū dei sic ee vbiq̄z q̄ p locoꝝ spacia diuidat q̄si vna
ps ei⁹ sit hic z alia alibi. sz tot⁹ vbiq̄z ē. deus em̄ cū sit
oīno simplex ꝓtibꝰ caret. neq̄z sic simplex ē sic pūct⁹
q̄ ē termin⁹ ꝓtinui. z ꝓpter hꝰ determinatū situ in ꝓti
nuo hz. vñ nō ꝑt vn⁹ pūctus nisi in vno loco idiuisi
bili ee. dē aūt idiuisibil⁹ ē q̄si oīno extra gen⁹ ꝓtinui
entis. vñ nō determiat ad locū vel magnū vel parū
ex necitate sue ēntie q̄si oꝑtet eū ee in aliq̄ loco cū ip
se fuerit ab eterno añ oēm locū sz imēsitate sue virtu
tis attingit oīa q̄ sūt in loco. cū sit vlis cā essendi. vt
dictū ē. sic g̃ ipe totus ē vbiq̄z ē. q̄z p simplicē suaz
virtutē vniuersa attīgit. Nō ē tm̄ estimādū q̄ sic sit
in rebꝰ q̄si in rebꝰ mixtꝰ. onsum ē em̄ in ꝓmo. q̄ nec
materia neq̄z forma est alicuius sed in operibꝰ p mo
dū cause agētis.

¶ De opinione eoꝝ q̄ rebꝰ naturalibꝰ ꝓprias sub
trahūt actiones Lxix.

Ex premissis autem
q̄dā occasiōne errādi sumpserūt putātes mlte opinā
q̄ nulla creatura hz aliquā actōnem in p/ ponunt.
ducrōe effectuū naturaliū ita. s. q̄ ignis nō calefacit
sz dei causat colorē psente igne. z silr dicūt in oībus
aliis effectib⁹ naturalib⁹. Huic āt errori rōnib⁹ ostr/ opi⁹ prima
mare conati sūt ostēdētes nullā formā neq̄z subalem sz falsa
neq̄z accitalē nisi p viā creatōis ꝓduci in ee. non em̄

pñt forme ⁊ accñtia fieri ex materia cū nō habeant materiā ptē sui. vñ si fuerit. oz q fiāt ex nihilo qđ ē creari ⁊ qz creatio soli⁹ dei actio ē. vt in .ij. oñsum ē. seq̄ videt q sol⁹ de tā formas subales q̄ accñtales in natura pduc̄at. ¶ Huic āt pōni ptm etiā q̄rūdā phoz opi⁹ pcordauit. Quia em̄ oē qđ p se nō ē. ab eo qđ ē p se dependit inuenit. videt q forme rez q̄ nō sunt p se exñtes sz in materia, pueniāt ex formis q̄ p se sine materia sūt q̄si forme in materia exñtes sicut q̄ dā ptitipatōes illaz formaz q̄ sine materia sūt ⁊ p/
opi⁹ plato. pter h̄ plato posuit spēs rez sensibiliū esse q̄sdā formas sepatas q̄ sunt cāe essendi his sensibilibus sm q
3 eas ptic̄pāt Auicēna vo posuit oēs formas subales ab intelligētia agēte affluere. accñtales āt formas
opi⁹ Auicē. eē ponebat materie dispōnes q̄ ex actōe inferioz agētiū naturā dispōnētiū pueniebāt in q̄ a pore stultricia declinabat Hui⁹ aūt signū ec videbat q nulla virtus actiua inuenit ec in istis coporibus nisi accñtal' forma. sicut q̄litates actiue ⁊ passiue q̄ nō videt ee ad h̄ sufficiētes q subales formas cāre possint. inueniūtur etiā q̄dā in istis iferioribus q̄ nō generant ex similibus sicut aīalia ex putrefactōe generata. vñ videt q hoz forme ex altioribus pueniāt pncipijs. ⁊ pari rōne alie
4 forme q̄rū q̄dā sunt multo nobiliores. ¶ Quidā vo ad h̄ argumētū assumūt ex naturaliū coporū ibecillitate ad agēdū. nā oīs corpis forma ē adiūcta q̄ztitati. q̄ztitas āt ipedit ⁊ actōem ⁊ motū. cui⁹ signū ponūt qz q̄ztū addit in q̄ztitate alicui corpi. tāto fit pōdero sius ⁊ tardat motus ei⁹. vñ ex h̄ cludūt q nullū corpus sit actiuū sz passiuū tm̄. Hoc etiā nituntur oñdere p h̄ q oē patiēs ē subiectū agēti. ⁊ oē agēs pter primū qđ causat req̄rit subiectū infer⁹se. nulla āt subā ē inferior corporali. vñ videt q nullū corpus sit actiuum. Addūt etiā ad h̄ q corpalis suba ē in vltima distātia a pmo agēte. vñ nō videt eis q ꝑtus actiua pueniat vsq; ad subam corpalē. sz sic de ē agēs tātū
ita suba corpalis cū sit infima in gñe rez sit passiua
5 tm̄. Propter has igit rōes ponit Auicebron in lib.
opi⁹ Auicebron. fontis vite q nullū corp⁹ ē actiuū. sz ꝑtus sube spiritual' ptrāsies p corpora agit actōes q̄ p corpa fieri
6 vident ¶ Quidā etiā loquētes in lege Mauroz di
opi⁹ falsa cunt ad h̄ rōnē inducere q etiā accñtia nō sint ex actōe corpoz. qz accñs nō trāsit a subiecto in subiectū
vñ reputāt ipossibile q calor trāseat a corpe calido
pmisse opi. falle re, pbā in aliud corp⁹ ab ipo calefactū. sz dicūt oīa hmōi accidētia creari a deo ¶ Ad pmissas āt pōnes multa in
cōueniētia sequūt Si em̄ nulla iferior cā ⁊ maxime
corpal' aliq̄d opaf sz de⁹ opaf in oīb⁹ sol⁹. de⁹ aūt nō
variaf p h̄ q opaf in reb⁹ diuersis. nō seq̄f diuersus
effect⁹ ex diuersitate rez in q̄b⁹ opaf. h̄ aūt ad sensuz
apparet falsum. nō em̄ ex appōne calidi seq̄f infrigidatio sz calefactio tm̄. neq; ex semie hoīs seq̄f gnatio
nisi hoīs. nō q̄ cālitas effectuū iferioz ē ita attribuēda diuine ꝑtuti q sbtrahaf cālitas iferioz agentiuz

¶ Itē. ꝓtra rōnē sapiētie ē vt sit aliq̄d frustra in operi 2
bus sapiētis. si āt res create nullo mō operēf ad effect⁹ pducēdos sz solus de⁹ opef oīa imediate. frustra
eēnt adhibite ab ipo alie res ad pducēdos effect⁹. repugnat igit pdicta positio diuine sapiētie ¶ Adhuc 3
qđ dat alicui aliqđ pncipale dat eidē oīa q̄ psequūf
ad illd. sic cā q̄ dat corpi elemētari grauitatē dat ei
motū recti. facere āt aliq̄d actu psequf ad qđ ē ee actu. vt pz in deo. ipe em̄ ē act⁹ pur⁹ ⁊ ē pma cā essendi oīb⁹. vt sup oñsum ē. si igit cmunicauit aliis similitudinē suā q̄tū ad ee inq̄tū res in ee pduxit. cōis ē
q cmunicauerit eis similitudinē suā q̄tū ad agere vt
etiā res create habeāt ꝑpas actōes ¶ Ampli⁹. pfectō 4
effect⁹ demōstrat pfectōem cāe. maior em̄ ꝑtus pfecti
oz effectū inducit. de⁹ āt ē pfectissimū agens. oz igit
q res ab ipo create pfectōem ab eo psequāf. detrahere q̄ pfectōi creaturaz ē detrahere pfectōi diuine ꝑtutis. sz si nulla creatura h̄z aliquē effectū pducēdum
multū detrahit pfectōi creature. ex abūdātia em̄ pfectōis ē q pfectōem quā h̄z possit alteri cōicare. detrahit igit hec positio diuine ꝑtuti ¶ Itē. sic ē boni bonū 5
facere ita summi boni ē aliq̄d optime facere. de⁹ aūt ē
summū bonū. vt in p⁹ oñsum ē. igit ei⁹ ē facere optime oīa. meli⁹ aūt ē bonū qđ alicui collocatū sit multoz cōe q̄ qđ sit ꝑpriū. qz bonū cōe sp inuenit ee diuin⁹ q̄ bonū vni⁹ tm̄. sz bonū vni⁹ fit multis cōe si
ab vno in alia deriuaf. qđ nō pt ee nisi inq̄tū diffundit ipm in alia p pmā actōem. si vo ptātē nō h̄z illd
in alia trāf fundēdi manet sibi ꝑpriū. ꝑ cōs. sic igit deus
reb⁹ creatis suā bonitatē cōicauit vt vna res qđ accepit posset in aliā rē trāf fūdere. detrahere g̃ actōes p/
prias reb⁹ creatis ē diuine bonitati derogare. ¶ Ad/ 6
huc. subtrahere ordinē reb⁹ creatis ē eis subtrahere
id qđ optimū h̄nt. nā singula in seipis sūt bona. sil' āt
oīa sūt optia ꝓpter ordinē vniuersi. sp em̄ totū melius ē ptib⁹ ⁊ finis ipaz. si aūt reb⁹ subtrahāf actiones
subtrahit ordo rez ad inuicē. rez em̄ q̄ sunt diuerse
sm suas naturas nō ē colligatio in ordinis vnitatē
nisi p h̄ q q̄dā agūt ⁊ q̄dā patiunt. inconueniēs igit ē
dicere q res nō h̄nt ꝓpas actōes ¶ Ampli⁹. si effect⁹ 7
nō pducūf ex actōe rez creataz sz solū ex actōe dei.
ipossibile ē q p effect⁹ manifestef ꝑtus alicui⁹ cāe create. nō em̄ effect⁹ ostēdit ꝑtutē cāe nisi rōne actōis q̄
a ꝑtute pcedēs ad effectū terminaf. natura āt cāe nō
cogn̄scit p effectū nisi inq̄tū p ipm cogn̄scit ꝑtus ei⁹ q̄
naturā psequf. si g̃ res create nō habeat actōes ad pducēdū effect⁹. seq̄f q nūq̄z natura alicui⁹ rei create
poterit cogn̄sci p effectū. ⁊ sic subtrahit nob⁹ oīs cognitio scie natural' in q̄ pcipue demōstratōes p effectum
sumūt ¶ Itē. apparet p inductōem in oīb⁹ q sile agat
sibi sile. id āt qđ generat in reb⁹ inferioribus nō ē forma tm̄. sz cōpositū ex materia ⁊ forma. nā oīs gnatō
ex aliq̄ ē. s. ex materia ⁊ ad aliq̄d. s. ad formā. oz igit
q generās nō sit forma tm̄ sz cōpositum ex materia ⁊

opi⁹ reprobatur platone, ⁊ auicē.

forma. nō igit̄ spēs rez̄ sepata. vt platonici posuer̄t neq; itelligetia agēs. vt posuit Auicēna. ē cā formarū q̄ st̄z in materys st̄z magis h̄z cōpositū ex materia ⁊ forma ¶ Jtē. si agere seq̄t̄ ad ee in actu. icōuenies ē q̄ actus pfectior actōe ꝯstituat. pfectior aūt actus est forma subalis q̄z forma accītalis. si g̃ forme accidētales q̄ st̄z in rebus corpalib⁹ h̄nt. ppas actōes. multo magis forma subal' h̄z aliq̄z ppriā actōem. nō est āt eiusmodi actio disponere materiā. qz h̄z fit p alteratōem ad quā sufficiūt forme accītales. g̃ forma generātis ē pncipiū actōis vt forma subal' introducat in generatū. ¶ Rōnes āt q̄s inducūt facile ē soluere. Cū em̄ ad h̄ aliq̄d fiat vt sit. sic forma nō d̄r ens q̄si ipa habeat ee. st̄z qz p eā ꝯpositū ē. ita nec forma ppe fit st̄z icipit ee p h̄ q̄ ꝯpositū sit reductū ꝛc potēcia in actū q̄ ē forma. Nec etiā oz vt oē qđ h̄z aliquā formā ḡsi pticipatā recipiat eā imediate ab eo qđ ē essenti aliter forma st̄z imediate q̄dē ab alio qđ h̄z sil'em formā sili mō. s. pticipatā qđ tū agat in ⁊tute illi⁹ forme separate si q̄ sit tal'. sic em̄ agēs sil'em effectū sibi producit. Sil'r etiā nō oz q̄ qz ois actio iferioz corpoz sit p q̄litates actiuas ⁊ passiuas q̄ sunt accītia. q̄ nō pducat ex actōe eaz nisi accīs. qz ille forme accītales sic creāt a forma subali q̄ sil' cū materia ē cā ppri ozū accītiū. ita agūt ⁊tute forme subal'. qđ aūt agit in ⁊tute alteri⁹ pducit effectū sil'em nō sibi tm̄ st̄z magis ei in cui⁹ ⁊tute agit sic ex actōne ist̄rumēti fit in artificiato sil'itudo artis. ex q̄ seq̄t̄ q̄ ex actiōe formarū accītaliū pducūt forme subales inq̄ntū agūt instrumētal'r in ⁊tute subaliū formaz. Jn aīalibꝫ ꝯo q̄ ex putrefactōe generāt cātur forma subalis ex agēte corpali. s. corpe celesti qđ ē pmū alterās. vñ oz q̄ oia mouētia ad formā in istis iferioribꝫ agāt in ⁊tute illi⁹. ⁊ ppter h̄ ad pducēdas aliās formas iperfectas sufficit ⁊r celestis absq; agēte vniuoco Ad pducendas āt formas pfectiores sic sunt aīe aīaliū pfectoz reqrit̄ cū agēte celesti agens vniuocū. talia em̄ aīalia nō generāt nisi ex semie. ⁊ ppt̄ h̄ d̄r Aresto. i. ij. phīsi co. q̄ h̄ō generat h̄oiem ⁊ sol. Nō ē āt vez q̄ q̄ztitas īpediat actōem forme nisi p accīs inq̄ntū. s. ois q̄ztitas ⁊tinua ē in materia. forma aūt in materia exīs cū sit minoris actualitat̄ ē p ꝯns minoris ⁊tutis in agēdo. vñ corp⁹ qđ h̄z min⁹ de materia ⁊ plus de forma. sic ignis. ē magis actiuū Supposito āt mō actionis quā formam in materia exīs h̄abere pt̄ q̄ztitas coauget magis q̄z minuat actōem. nā q̄zto corpuscula fuerit maⁱ⁹ supposita eq̄ intēsa caliditate tāto magis calefacit ⁊ supposita q̄ntitate eq̄ intēsa q̄zto magⁱ fuerit corp⁹ graue tāto velociⁱ⁹ mouebit̄ motu naturali. ⁊ inde ē q̄ tardiⁱ⁹ mouet̄ motu īnaturali. qz igit̄ corpa grauia st̄z tardioris motⁱ⁹ īnatal' cū fuerit maioris q̄ztitat̄ nō ondit̄ q̄ q̄ztitas īpediat actiōem sed magis q̄ coaugeat ipam Nō oz etiā q̄ corp⁹ oē careat actōe. ppt̄ h̄ q̄ in ozdie rez̄ suba corpal' est infima

Solones sequūt.

agēs duplr.

fm̄ suū genⁱ⁹. qz etiā inter corpa vnū est superius altero ⁊ formaliⁱ⁹ ⁊ magⁱ actiuū. sic ignis ē respectu ifer̄ioz corpoz. nec tm̄ etiā ifimū corpⁱ⁹ excludit̄ ab agēdo. manifestū ē em̄ q̄ corpⁱ⁹ nō pt agere se toto cū sit cōpositū ex materia q̄ ē ens in poña ⁊ forma q̄ ē actⁱ⁹. agit em̄ vnūqđq; fm̄ q̄ ē actu. ⁊ ppt̄ h̄ oē corpⁱ⁹ agit fm̄ suā formā ad quā cōpat aliō corpⁱ⁹. s. patiēs fm̄ fm̄ suā materiā vt subiectū. in q̄ntū materia ei⁹ ē ī potētia ad formā agētis. si āt ecouerio ad formā corporis patictis sit in poña materia corpis agentis erunt agētia ⁊ patiētia ad inuicē sicut accidit in duobꝫ corporib⁹ elemētarib⁹. sūt aūt erit vnū tm̄ agēs ⁊ alterⁿ tm̄ patiēs respectu illi⁹. sicut ē cōpatio corpis celestis ad corpⁱ⁹ elemētare. sic igit̄ corpⁱ⁹ agit fm̄ subiectū nō tōe totⁱ⁹ corpis st̄z forme p quā agit. Nō ē etiā vez q̄ corpa sint in vltia remotōe a ꝛco. cū em̄ d̄r sit actus purⁱ⁹. fm̄ h̄ aliq̄ magis vel minus ab eo distāt fm̄ q̄ sunt plus vel minⁱ⁹ in actu vel in poña. illud etiaz in entib⁹ ē extreme distās a ꝛco qđ ē poña tm̄. s. materia pma. vñ ei⁹ tm̄ ē pati ⁊ nō agere. corpa ꝯo cū sint cōposita ex materia ⁊ forma accedūt ad diuinā sil'itudinē in q̄ntū h̄nt formā quā Aresto. in pmo phīco. noīat diuinū qđdā. ⁊ ppter h̄ fm̄ q̄ h̄nt formā agūt fm̄ ꝯo q̄ h̄nt materiā patiunt. Ridiculū āt ē dicere q̄ iō corpⁱ⁹ nō agat. qz accīs nō trāsit de subiecto in subiectū. nō em̄ hoc mō d̄r corpⁱ⁹ calidū calefacere q̄ idē numero calor q̄ ē in calefaciente corpe, trāseat ad corpⁱ⁹ calefactū. st̄z qz ⁊tute caloris q̄ ē in calefaciente corpe aliⁱ⁹ calor nūero fit actu in corpe calefacto q̄ p̄ius erat in eo in poña. agēs em̄ naturale nō ē traducens ppriā formā in alterⁿ subiectū. st̄z reducēs subiectū qđ patit̄ de poña in actū. nō igit̄ auferem⁹ ppias actōes rebus creatis. q̄ius oēs effectus rerū creaturum ꝛco attribuam⁹ quasi in oīnibus operanti.

¶ Quō idē effectⁱ⁹ sit a ꝛco ⁊ a naturali agēte lxx.

Note

Corpⁱ⁹ nō pt agēte too

difficul. fm̄ q̄sdā oūt̄ p pt illa argumēt. seq̄ntia.

Qbusdā aūt difficile videt̄ ad itelligēdū q̄ effectⁱ⁹ naturales attribuant̄ ꝛco ⁊ naturali agēti. Naz p̄mū argumēt̄ vna actio a duobⁿ agētib⁹ nō videt̄ pgredi posse. si igit̄ actio p quā natural' effectⁱ⁹ pducit̄ pcedit a corpore naturali nō pcedit a ꝛco. ¶ Jtē qđ pt fieri sufficiēter p vnū. superfluū ē q̄ fiat p multa. videm⁹ em̄ q̄ natura nō facit p duo instrumēta qđ pt facere p vnū cū igit̄ ⁊tus diuina sufficiēs sit ad pducēdos effectⁱ⁹ naturales superfluū ē adhibere ad eosdē effectⁱ⁹ pducēdos etiā naturales ⁊tutes. vel si ⁊tus natural' sufficienter p̄ p̄ū effectū pducit. superfluū ē q̄ diuina ⁊tus ad eundē effectū agat. ¶ Preterea. si ꝛco totū effectū naturalē pducit nihil relinq̄t̄ ꝛco effectu naturali agēti ad producēdū. nō videt̄ igit̄ ee possibile q̄ eosdem effectⁱ⁹ ꝛcⁿ producere dicat̄ q̄s res naturales pducūt

z.

difficul. tol lit̄ ⁊ argum̄. predcā solu untur

¶ Nec āt difficultatē nō afferūt si p̄missa ꝯsiderent̄. Jn q̄libet em̄ agēte ē duo ꝯsiderare. s. rē ipam̄ q̄ agit.

et ꝑtute q̄ agit. sicut ignis calefacit p calorē. ꝑtus ā̄t inferioris agētis ꝛepēdet a ꝑtute supioris agētis in q̄ztū supius agēs dat ꝑtutē ipam inferiori agēti per quā agit vel ꝛseruat eā aut etiā applicat eā ad agēdū. sic artifex applicat ılstrumētū ad ꝓpriū effectum cui tn interdū formā nō dat p quā agit ılstrumētum nec ꝛseruat sz dat ei solū motū. oz igit ꝙ actio iferioris agētis nō solū sit ab eo p ꝑtutē ꝓpriā sz p ꝑtutē oīm superioz agētiū. agit em̄ in ꝑtute oīm. z sicut agēs ılsmū ūuenit̄ imediatū actiuū. ita ꝑt⁹ ꝑmi agētis ūuenit̄ imediata ad ꝓducēdū effectū. nā ꝑt⁹ infimi agētis nō hz ꝙ ꝓducat hūc effectū ex se sz ex ꝑtute supioris primi. z ꝑtus ille⁹ ex ꝑtute supioris. z sic ꝑtus supmi agētis ūuenit̄ ex se ꝓductiua effect⁹ q̄si cā imediata. sic̄ pz in ꝓncipijs ꝛemōstrationū q̄z primū ē imediatū. sic̄ igit̄ nō ē icōueniēs ꝙ vna actio ꝓducat̄ ex alio agēte z ex⁹ ꝑtute ita nō ē icōueniens ꝙ ꝓducat̄ idē effect⁹ ab iferiori agēte z ꝛeo ab vtroq; imediate sz alio z alio mō. ¶ Patz etiā ꝙ si res natural' ꝓducat ꝓpriū effectū nō ē supfluū ꝙ ꝛe⁹ illum ꝓducat. q̄z res natural' nō ꝓducit ipm nisi ꝑtute diuina. neq; ē supfluū si ꝛe⁹ p seipm ꝑt oēs effect⁹ naturales ꝓducere ꝙ p q̄sdā alias cās ꝓducāt. nō em̄ hz ex insufficiētia diuine ꝑtutis sz exām̄ēsitate bonitatis ipius p quā suā silitudinē rebus cōicare voluit. nō q̄ztū ad hz ꝙ essent sed etiā q̄ztū ad hz ꝙ alioz cāe essent. Dis em̄ duobus modis creature cōiter oēs diuinam silitudinē ꝛsequunt. vt supra oñsum ē. p hz etiā ꝛeoꝛ ordinis in rebus creatis apparet. ¶ Patz ā̄t ꝙ nō sic idē effect⁹ cāe naturali z diuine ꝑtuti attribuit q̄si ptim a ꝛeo z ptim a naturali agēte fiat. sz totus ab vtroq; sm aliū modū. sic idē effect⁹ totus attribuit instrumēto z ꝓncipali agēti etiā totus.

Duo cōes modi

¶ Q̄ diuina puidētia nō excludit totaliter malum a rebus Lxxi

Solo ꝓmi argumēti.

Jō p. q. 22. ar. 2. ad 2 Ista 2ª p.

2

3.

OXhis etiaz apparet ꝙ diuina puidētia q̄ res gubernat nō ipedit q̄n corruptio z defect⁹ z malū in reb⁹ inueniat̄. Diuina em̄ gubernatio q̄ deus in rebus opat nō excludit operatōem cauſaz ſcdaz. sic iā oñsum ē. ꝓtingit ā̄t puenire defectū in effectu ꝓpt̄ defectū cāe ſcde agētis absq; eo ꝙ sit defect⁹ in ꝓmo agēte. sic cū in effectu artificis hntis pfecte artē ꝓtigit aliqs defect⁹ ꝓpter ılstrumēti defectū. z sic hoiem cui⁹ vis motiua ē fortis ꝓtingit claudicare nō ꝓpt̄ defectū ꝑtutis motiue sz ꝓpt̄ tibie curuitatē. ꝓtigit q̄ in his q̄ agūt z gubernāt a deo aliquē defectū z aliq̄d malū inueniri ꝓpter defectū ſcdoz agētiū sz in ipo deo nullus sit defect⁹. ¶ Amplⁱ⁹. pfecta bonitas in rebus creatis non inuenit̄ nisi eēt ordo bonitatis in eis vt. s. q̄dam sint alijs melioza. nō em̄ ipleret oēs grad⁹ possibiles bonitatis neq; etiā aliq̄ creatura deo assimilaret̄ q̄ztū ad hz ꝙ alteri eminēt. tolleret etiā summ⁹ deoꝛ a rebus si ab eis ordo distinctoꝛ z dispariū tolleret̄. z q̄d ē amplius tolleret multitudo a rebus ineq̄litate bonitatis sublata. cū p diuītias q̄dā res ab ūuicē differūt vnū altero melio⁹ existat. sic aīatū inaīato z rōnale irrōnali. z sic si equalitas oīmoda eēt in rebus nō eēt nisi vnū bonū creatū. q̄d manifeste pfectōi ꝛerogat creature. gradus ā̄t bonitatis supioꝛ ē vt aliq̄d sit bonū q̄d nō possit ꝛeficere a bonitate. iferioꝛ ā̄t eo ē q̄d ꝑt a bonitate ꝛeficere. vtrūq; ḡ gradū bonitatis pfectio vniuersi requirit. ad puidētiā ā̄t gubernātis ptinet pfectiōem in rebus gubernatis ꝛseruare nō aūt eā minuere. ḡ nō ptinet ad diuinā puidētiā. vt oīno excludat a rebus potētiā ꝛeficiēdi a bono. hāc ā̄t potētiā sequit malū. q̄z q̄d ꝑt ꝛeficere q̄nq; ꝛeficit. z ipe ꝛefect⁹ boni malū est. vt supra oñsum ē. nō ē ḡ ad diuinā puidētiā ptinens. vt oīno malū a rebus gubernatis ꝓhibeat. ¶ Adhuc. optimū in gubernatōe q̄libet ē vt rebus gubernatis sm modū suū puideat. in hz em̄ regiminis iusticia ꝛsistit. sicut ḡ esset ꝛtra rōnē hūani regiminis si ipedirēt a gubernatore ciuitatis hoīes agere sm sua officia nisi forte q̄nq; ad horā. ꝓpt̄ aliquā necitatē. ita eēt ꝛtra rōnē diuini regiminis si nō ꝛsineret res creatas agere sm modū ꝓprie nature. ex hz ā̄t ꝙ creature sic agūt sequit corruptio z malū in rebus. cū ꝑpter ꝛtrarietatē z repugnātiā q̄ ē in rebus vna res sit alteri⁹ corruptiua. nō ē igit̄ ad diuinā puidētiā ptinēs. malū oīno a rebus gubernatis excludere. ¶ Itē. impossibile ē ꝙ agēs opet aliq̄d malū nisi ꝓpt̄ hz ꝙ intēdit aliq̄d bonū. sic ex supioribus apparet. ꝓhibere ā̄t cuiuscūq; boni intētōem vli⁹ a rebus creatis nō ptinet ad puidētiā ei⁹ q̄ ē ois boni cā. sic em̄ multa bona subtraherēt ab vniuersitate rez. sic si subtraheret igni intētio generādi sibisile ad quā sequit hz malū q̄d ē corruptio rez ꝓbustibilium. tolleret hz bonū q̄d ē gnatio ignis z ꝛseruatio ipius sm suā spēm. nō ē igit̄ diuine puidētie malū totaliter a rebus excludere. ¶ Adhuc. multa bona sunt in rebus q̄ nisi mala eēnt locū nō haberēt. sic nō eēt patientia iustoꝛ si nō eēt malignitas psequētiū. nec eēt locus iusticie vindicādi si delicta nō eēnt. in rebus etiam naturalibus nō eēt vni⁹ gnatio nisi eēt alterius corruptio. si ḡ malū totaliter ab vniuersitate rez p diuinā puidētiā excluderet̄ opteꝛz etiā bonoꝛ multitudinem diminui. q̄d eē nō dz. q̄z ꝑtuosius ē bonū in bonitate q̄z in malitia malū. sic ex supioribus ptz. igit̄ nō dz p diuinā puidētiā totaliter malū excludi a rebus. ¶ Amplⁱ⁹. bonū toti⁹ peminet bono ptis. ad puidū ḡ gubernatorē ptinet negligere aliquē defectū bonitatis in pte vt fiat augmētū bonitatis in toto. sic artifex abscōdit fundamētū sub terra vt tota dom⁹ habeat' firmitatē. sz si malū a q̄busdā ptibus vniuersi subtraheret. multū ꝛeperiret pfectōis vniuersi cui⁹ pulcritudo ex ordinata bonoꝛ z maloꝛ admatōe ꝛsurgit dum mala ex bonis defectibus ꝓueniūt. z tm̄ ex eis q̄dā bo-

na ꝓsequunt ex puidētia gubernātis .sicut t silentij interpositio facit cantilenā ee suauem.nō igit p diuinā prouidētiā debuit malū a rebꝰ excludi.¶Adhuc. res alie t pcipue inferiores ad bonū hois ordinātur sicut ad finē.si āt nulla mala essent in rebꝰ.multuz de bono hois diminueret t qztū ad cognitōnem t qztū ad boni desideriū vel amorē.nā bonū ex cōparatone mali magis cognoscit.t dum aliq̄ mala ꝓpetrantur ardētius bona optamus.sicut qztū bonū sit sanitas. infirmi maxime cognoscūt.q̄ etiā ad eam magis ex ardēt qz sani.nō igit ptinet ad diuinā puidētiā .mala a rebꝰ totaliter excludere.¶ Propter qđ dr Isa. xlv. Faciēs pacē t creās malū Et Amos. iij. Non est malū in ciuitate qđ dꝰ nō fecerit. Per hꝰ aūt excludit quorūdā error q̄ propter hoc q̄ mala in mundo euenire videbāt dicebāt deū nō ee.sicut Boetius in ꝑmo de ꝯsolatōne introducit quēdā phm querētē.si deus ē vnde malū ē.esset aūt ecōtrario arguēdum. si malū ē.deus ē.nō em esset malū sublato ordine boni.cuius ꝑuatio ē malū.hic aūt ordo nō esset si deus nō eet¶Tollit etiā t errozis occasio p ꝑmissa illis q̄ diuinā prouidētiā vsq̄z ad hec corruptibilia extendi negabāt propter hꝰ q̄ in eis multa mala euenire cōspiciebāt.sola aūt incorruptibilia diuine prouidentie subdi dicebāt in qbꝰ nullus defectꝰ nec malū aliqđ inuenit.Per hoc etiā tollit errādi occasio manicheis q̄ duo ꝑncipia agētia posuerūt bonum t malū quasi malo sub prouidētia boni dei locū habere nō posset.Soluit etiā quorūdā dubitatio vtrum scz actōes male sint a deo¶ Nam cū ostēsum sit oīe agēs actiōem suā pducere inq̄tū agit ꝥtute diuina t ex hoc deū ee oīm t effectuū t etiā actōnū cām.itē q̄z oīsum sit q̄ malū t defectꝰ in his q̄ puidētia diuina regunt accidat ex additōne scdaz cārū in qbꝰ pt ee defectꝰ.manifestū ē q̄ actōes male sm q̄ deficientes sunt nō sūt deo sz a causis primis deficientibꝰ.qztū āt ad id qđ dr actōe t de entitate hñt oz q̄ sint a deo sic claudicato ē a ꝥtute motiua qztū ad id qđ hꝫ de motu.qztū vo ad id qđ hꝫ de defectu ē ex curuitate cruz

7 Confirmat

Error exclu

occasio erro ris tollit

dubita. cīrū dā solui.

¶Q̄ diuina prouidētia nō excludit ꝓtingentiam a rebꝰ Lxxij.

Ista ꝓ° p̄.

SIcut āt diuina prouidētia nō excludit vl̄ malum a rebꝰ .ita etiā nō excludit ꝓtingētiā.nec necessitatē rebus imponit Jā em oīsum ē q̄ opatio puidētie q̄ deꝰ operat in rebꝰ nō excludit cās scdas sed p eas iplet inqz tū agūt ꝥtute dei.ex causis āt primis aliq̄ effectꝰ dicunt necessarij vel ꝓtingētes.nō āt ex remotis causis nā fructificatio plāte ē effectꝰ ꝓtingēs ppter cām proximā q̄ ē vis germinatiua q̄ pt impediri t deficere.qz uis cā remota.s.sol sit cā ex necessitate agēs .cū igit inter cās primas multa sint q̄ deficere pñt.nō oēs effectus q̄ puidētie subdūt erūt necarij sz plurimi sūt cōtingētes¶ Adhuc.ad diuinā puidētiā ptinet vt gradus entiū q̄ possibiles sunt adimpleāt.vt ex supꝰ dictis pz.ens aūt diuidit p ꝓtingēs t necariū t ē per se diuisio entis.si g̃ diuina prouidētia excluderet oēm ꝓtingētiā.nō oēs gradus entiū ꝓseruarēt¶ Amplꝰ quāto aliqua sunt propinquora deo tanto magis de eiꝰ similitudine ptic̄pās t qztō magis distāt tāto magis a similitudine ipsiꝰ deficiūt.illa aūt q̄ sunt deo propinquissima sunt oīno imobilia.s. subsepate q̄ maxie ad dei similitudinē accedūt q̄ ē oīno imobilis.ea aūt q̄ sunt his proxima t mouent immediate ab his q̄ sp eodē mō se habēt.quādā imobilitatis spēm retinēt in hoc q̄ sp eodē mō mouent.sicut corpa celestia.cōsequitur g̃ q̄ ea q̄ cōsequunt ad ista t ab eis mota longius ab imobilitate distāt.vt.s.sp eodē mō moueāt t in hꝰ ordinis pulcritudo apparet.oē aūt necessarium inqztū hmōi sp eodē mō se hz.repugnaret g̃ diuine prouidētie ad quā ptinet ordinē in rebꝰ statuere t ꝓseruare si oīa ex necessitate euenirēt¶ Prete.qđ necessariū ē ee.sp ē.nullū aūt corruptibile sp ē.si igit diuina prouidētia hꝰ requirit q̄ oīa sint necaria .seq̄t q̄ nihil sit in rebꝰ corruptibile.p ꝑns nec gnabile.subtraheret g̃ a rebꝰ tota pars gnabilū t corruptibiliū qđ pfectōi totius gatv̄ universi¶ Adhuc.in oīm motu ē q̄dā gnatio t corruptio.nā in eo qđ mouet aliqđ incipit t aliqđ desinit ee.si g̃ oīs gnatio t corruptio subtraheret subtracta ꝓtingētia rez oīm.vt ꝑns sit ē ꝑns ē q̄ t motus subtraheret a rebꝰ t oīa mobilia. ¶Itē debilitatio ꝥtutis alicuiꝰ subie t eiꝰ impedimētū ex aliq̄ ctrario agēte.ē ex aliq̄ eiꝰ immutatōe .si g̃ diuina prouidētia nō ipedit motū a rebꝰ.neqz etiaz impediet debilitatio ꝥtutis ipaz aut ipedimētū ex resistētia alteriꝰ.ex ꝥtutis āt debilitate t eius ipedimēto ꝓtingit q̄ res natural nō sp eodē mō opat.sz qñ qz deficit ab eo qđ ꝓpetit sibi sm suā naturā vt sic naturales effectꝰ nō ex necessitate proueniāt.nō g̃ pertinet ad prouidētiā diuinā q̄ rebꝰ prouisis necessitatem imponat¶ Amplꝰ.in his q̄ prouidētia debite regūtur nō dz ee aliqđ frustra.cū igit manifestum sit cās aliqs ee ꝓtingētes ex eo q̄ impediri pñt vt nō producat suos effectus patz q̄ contra rationem prouidentie esset quod omnia ex necessitate contingerent non igitur diuina prouidentia necessitatem a rebus imponit contingentiam a rebus vniuersaliter excludens

1 2 3 4 5 6 7

¶Q̄ diuina prouidentia nō excludit arbitrij libertatem Lxxiij.

QX quo etiam patet quod prouidentia diuina voluntatis libertati non repugnat . Cuiuslibet enim gubernantis prouidentis gubernatio ad perfectio-

Jō p.q. 22.a.2.ad 4 Ista ꝓ° p̄

tem rerum gubernatarū ordinatur. vel adipiscendaz vel augendā vel ꝯseruandam qđ igit pfectōnis est. magis ꝯseruandū est p̄uidentiam q̄ qđ est impfectionis ⁊ defectus. in rebz aūt inanimatis causaz cōtingentiā ex impfectōne ⁊ defectu est. ꝑm eīm suā naturā sunt determinata ad vnū effectū quē sp ꝯsequūtur nisi sit impedimentū vel ex debilitate virtutis vel ex aliquo exteriori agente vl ex materie indispōne. ⁊ ꝓpter hoc cause naturales agētes nō sunt ad vtrūq̄z sed vt frequēti9 eodē mō suū effectū p̄ducunt. deficiunt aūt raro. Qz aūt volūtas sit cā ꝯtingēs ex ipius pfectōne puenit. qz nō hz virtutē limitatā ad vnū. hz hz in ptāte p̄ducere hunc effectū vel illū. ꝓpter quez est ꝯtingens ad vtrūlibet. magis eīm ptinet ad prouidentiā diuinā ꝯseruare libertatē voluntatis q̄z ꝯtingentiā in naturalibz causis. ¶ Amplius. ad puidentiā diuinā ptinet vt rebus vtaf ꝑm modū earū. modus aūt agendi cuiuslibet rei ꝯsequit formā eius q̄ est p̄ncipium actōnis. forma aūt p quā agit volūtarie agens nō est determinata. agit eīm voluntas p formam apprehensam ab intellectu. nā bonū apprehensum monet voluntatē vt eius obiectum. intellectus aūt nō hz vnde formā effectus determinat. sed de ratione sua est vt multitudinē formaz cōprehendat. ⁊ ꝓpter hoc voluntas multiformes effectus p̄ducere pt. nō igit ad rōem puidētie ptinet q̄ excludat libertatis volūtatē. ¶ Jtē. p gubernatōem cuiuscūq̄z puidentis res gubernate ꝺducunt ad finem ꝓuenientē. vnde ⁊ de puidentia diuina Brego. nissenus ꝺr. q̄ē voluntas dei p quā oīa que sunt ꝓueniente ꝺductionē accipiunt. finis aūt vltimus cuiuslibet creature est vt ꝯsequaf diuinam silitudinē vt supra ostensum est. esset igit diuine puidētie repugnans si alicui rei subtraherēf illud p qđ assequitur diuinā silitudinez agens aūt voluntariū assequit diuinam silitudinem in hoc q̄ libere agit. ostensum est eīm in p̄mo liberum arbitriū in deo esse. nō igit p puidentiā subtrahitur volūtaz libertas. ¶ Adhuc. puidētia ē multiplicatiua bonoz in rebz gubernatz. illd ḡ p qđ mlta bona subtraherēf a rebz nō ptinet ad puidētiā. si aūt libertas volūtatz tolleret mlta bona subtraherēf tolleret ei laus ⁊ frutz hūane q̄ nulla ē si hō libere nō agat. tolleret etiā iusticia premiantis ⁊ puniētis si nō libere hō ageret bonū vel malum. cessaret etiam circūscriptio in cōsilijs que de his que ex necessitate agūtur frustra tractarenf. esset igitur ꝯtra puidentie ratōem si subtraheretur volūtatis libertas. Hinc est qđ dr Eccleſi. xv. Deus ab initio ꝯstituit hominē ⁊ reliquit illum in manu consilij sui. ⁊ iterum. Ante hominē vita ⁊ mors. bonū ⁊ malū qđ placuerit ei dabit illi.

Per hoc aūt excludit error ⁊ opinio stoicoz q̄ ꝑm ordinem quēdā causaz intrāsgressibilē quē greci ymarmin vocabāt. oīa ex necessitate dicebāt puenire.

Qz diuina puidētia nō excludit casuz ⁊ fortunā. lxxiiij

Ex premissis etiā apparet q̄ diuina puidentia nō subtrahit a rebz casum ⁊ fortunā. In his eīm q̄ in minori pte accidūt dicunt esse fortuna ⁊ casus. si aūt puenirent aliqua vt in minori parte. oīa ex necessitate accideret. nā ea q̄ sunt ꝯtingentia vt in pluribz in hoc solo a necessarijs differūt q̄ p̄nt in minori pte deficere. eet aūt ꝯtra rōem diuine puidētie si oīa ex necessitate ꝯtingeret vt oīsum ē. igit ⁊ ꝯtra rōem puidentie diuine esset si nihil fieret fortuitū ⁊ casuale in rebus. Jsta 2ª p̄ 1.

¶ Amplius. ꝯtra rōnem puidētie eet si res puidentie subiecte nō agerēt ꝓpf finē. cū puidētie sit oīa ordinare in finē. eet etiā ꝯtra pfectōem vniuersi si nulla res corruptibilis eet nec aliq̄ ḧtus deficere potēs vt ex supdictis pz. ex hoc aūt q̄ aliqđ agēs ꝓpf finē deficit ab eo qđ intēdit sequif aliq̄ casu ꝯtingere. eet igit cōtra rōem puidētie ⁊ pfectōis rerū si nō eēnt aliq̄ casualia. 2.

¶ Adhuc. multitudo ⁊ diuersitas causaz ex ordine puidētie diuine ⁊ dispōis ꝓcedit suppositā aūt causaz dispōe. oz vnā alteri q̄nq̄z ꝯcurrere p quā ipediat vl impedf ad suū effectū p̄ducendū. ex ꝯcursu aūt duaz causaz vel pluriū ꝯtingit aliq̄d casualr euenire dū finis nō intentus ex ꝯcursu alicuius cause puenit. sicut inuentio debitoris ab eo q̄ ibat ad forū causa emendi aliquid. puenit ex hoc q̄ debitor etiam ad forū venit. nō est igit diuine puidentie ꝯtrarium q̄ sint aliqua fortuita ⁊ casualia in rebz. 3.

¶ Item. qđ nō ē nō ꝑt ee alicui9 cā. vñ oz q̄ vnūqđq̄z sic se hz ad ee. ita se habeat ad hoc q̄ sit cā. oz igit q̄ ꝑm diuersitatē ordinis in entibz sit diuersitas etiā ordinis in causis ad pfectōez aūt rez reqrit q̄ nō solū sint ī rebz entia p se sz etiā entia p accūs. res eīm q̄ nō hnt ī sua suba vltimā pfectōez. oz q̄ pfectōez aliquā ꝯsequnt p accūtia et tāto p plā q̄nto magz a dei simplicitate distāt. ex hoc aūt q̄ aliqđ subiectū hz multa accūtia seq̄t q̄ sit aliqđ ens p accūs. nā subiectū ⁊ accūs ⁊ etiā duo accūtia vni9 subiecti sunt vnū ⁊ ens sic hō albus ⁊ musicus albū. oz igit ad pfectōez rez q̄ sint etiā q̄dā cāe p accūs ea aūt q̄ ex causis aliqbz pcedūt p accūs dicunt accidere a casu vl a fortuna. nō ē igit ꝺ rōez puidētie q̄ pfectōez rez ꝯsuat vt aliq̄ fiāt. vl casu vl fortuna. 4.

¶ Ꝑ. ad ordinē diuīe puidētie ptiet vt sit ordo ⁊ gdus i causis. q̄nto aūt ē aliq̄ superior tāto ē maioris ḧtutis vñ ei9 cālitas ad plura se extēdit. nulli9 aūt cāe naturalr itētio se extendit vltra ḧtutem eius. esset eīm frustra. oz ergo q̄ intentio cause particularis nō se extendat ad oīa que contingere possunt. ex hoc aūt contingit aliquid casualiter vel fortuito q̄ eueniunt aliqua p̄ter intentōem agentiū. ordo igitur diuine puidentie exigit q̄ sit casus ⁊ fortuna in rebus. Hinc ē qđ dr Eccl. ix. Vidi nec velocium esse cursum ꝛc. sz tēpus casumq̄z in oīb9 sc. inferioribz. 5.

¶ Qz puidētia diuina sit singulariū ꝯtigētiū lxxv

Ista 2°.p°.

His aũt q̃ ostensa sunt manifestũ fit q̃ diuina puidentia p/ uenit vsq; ad singularia generabilium et corruptibiliũ. Nõ em videt hoz nõ esse puidentiaz nisi ppter eoz ꝓtingentiã. z qz in eis multa casualr et fortuito eueniũt. In hoc eñ solũ differũt ab icoz/ruptibilibꝫ z vlibus corruptibiliũ quoz dicũt pui/dentiã esse. puidentie aũt nõ repugnat ꝓtingentia z casus z fortuna z neq; volũtariũ. vt oñsum ẽ. nihil igit̃ phibet hoz puidentiã esse sicut incorruptibiliũ et vlium. ¶ Adhuc. si deus hoz singulariũ puidẽtiã nõ hz. aut hoc ẽ qz nõ cognoscit ea. aut qz nõ pt. aut qz nõ vult hoz curã habere. nõ aũt pt dici q̃ deus sin gularia nõ cognoscat. oñsum eñ est supra. q̃ deus eo rum noticiã hz. nec etiã pt dici q̃ deus eoz curã habe/re nõ possit. cũ eius potẽtia sit infinita vt supra pba/tum est. neq; etiã hec singularia gubernatõis nõ ca/pacia sunt. cũ videamus ea gubernari rõis industria sicut patz in hoibus z p naturalẽ instinctũ. sicut ptz in apibꝫ z multis aialibꝫ bꝛutis que quodã naturali instinctu gubernant̃. neq; etiã pt dici q̃ deus nõ ve lit ea gubernare. cũ volũtas ipius sit vlter oĩs boni. bonũ aũt eoz que gubernant̃ in ordine gubernatõis maxime ꝓsistit. nõ igit̃ pt dici q̃ deus hoz singula/riũ curam nõ hz ¶ Amplius. oñes cause scdẽ in hoc q̃ cause existũt diuinã similitudinẽ ꝓsequunt̃. vt ex sup dictis patz. inuenit aũt hoc cõmuniter in causis p/ducentibꝫ aliq̃d q̃ curam hñt eoz que pducũt. sicut aialia naturaliter nutriũt fetus suos. deus igit̃ curã hz eoz quoz cã existit. est aũt causa etiã istoz parti/culariũ vt ex supra dictis ptz. hz igit̃ eoz curã. ¶ Itẽ oñsum est supra. q̃ deus in rebꝫ creatis nõ ex necessi tate nature agit sed p volũtatẽ z intellectũ. ea aũt q̃ agunt̃ p voluntatẽ z intellectũ cure puidẽtie subdũ tur. que in hoc ꝓsistere videt̃ q̃ p intellectum aliqua dispensent̃. diuie ergo prouidẽtie subdunt̃ ea q̃ ab ip so agunt̃. oñsum est aũt supra q̃ deus opatur in om nibꝫ causis scdis z omes rerũ effectus reducunt̃ in de um sicut in cãm. z sic oz q̃ ea que in istis singularibꝫ agunt̃ sint sicut ipius opera. igit̃ hec singularia z mo tus z operatõnes ipoz diuine prouidẽtie subiacent. ¶ Preterea. stulta est prouidẽtia alicuꝰ q̃ nõ curat ea sine q̃bus ea q̃ curat nõ pñt esse. ꝓstat aũt q̃ si oĩa deficerent pticularia q̃ vlia eoz remanere nõ pñt. si igit̃ deus vlia tm̃ curat. singularia vero ista derelinq̃t stulta z imperfecta erit eius puidentia. ¶ Si aũt di/cat aliquis q̃ hoz singulariũ deus curã hz vsq; ad hꝰ q̃ ꝓstruent̃ in esse nõ q̃tum aũt ad alia. hoc oñno esse nõ pt. nã oĩa alia q̃ circa singularia accidũt ad eoꝝ ꝓseruatõem vel corruptõem ordinant̃. si ergo deꝰ hz curam singulariũ q̃tum ad eoz ꝓseruatõem. hz etiã curam omniũ circa ea ꝓtingentiũ. ¶ Potest aũt ali quis dicere q̃ sola cura vlium sufficit ad pticulariuz cõseruatõem in esse. puisa sunt em̃ cuiuslibet speciei ea p q̃ q̃libet indiuiduũ illius spẽi pt ꝓseruari in eẽ. sicut data sunt aialibus organa ad cibum sumendũ et digerendũ z cornua ad ptegendũ se. vtilitates aũt hoz nõ deficiunt nisi in minori parte cum ea q̃ sunt a natura producũt effectus suos vel semp vel frequẽ ter. z sic nõ possunt oñia indiuidua deficere z si ali/quod deficiat. sed ẽm hanc ratõem oñia que circa in 7.pbatõ diuidua ꝓtingunt prouidẽtie subiacebũt sicut z cõ/seruatio eorum in esse. qz circa singularia alicuiꝰ spe/ciei nihil potest accidere qd̃ nõ reducatur aliquo mõ ad ꝓncipia illius speciei. sic igitur singularia nõ ma/gis subiacent diuine prouidẽtie q̃tum ad ꝓseruatio nem in esse q̃ q̃tum ad alia. ¶ Preterea. in cõpatio 8 ne rerũ ad finez talis ordo apparet q̃ accidẽtia sunt ppter substãtias vt p ea pficiunt̃ in substãtijs natu/re. materia est ppter formã. p hanc em̃ participat di/uinam bonitatẽ propter quã oñia facta sunt. vt su/pra ostẽsum est. Ex quo patz q̃ pticularia sunt pro/ Corre. iſet pter naturam vlem. cuius signũ est q̃ in his in qui/bus potest natura vlis cõseruari p vnum indiuiduũ nõ sunt multa indiuidua vnius speciei sicut patz in luna z sole. cum aũt puidẽtia sit ordinativa aliquo/rum in finem. ideo oportz q̃ ad prouidentiã ptine/ant z fines z ea que sunt ad finẽ. subiacent em̃ prouidentie nõ solum vlia sed etiaz singularia. ¶ Adhuc. 9. hec est differẽtia inter speculativã cognitõez z practi/cam q̃ cognitio speculativa z ea que ad ipam ptinẽt pficiunt̃ in vli. ea vero q̃ ptinent ad cognitõem pra/ctica pficiunt̃ in pticulari. nã finis speculative est ve/ritas q̃ pmo z p se z in ũnaterialibꝫ ꝓsistit z in vlibꝫ finis vero practice est operatio q̃ est circa singularia. vñ medicꝰ nõ curat hoiem i vli sz hũc hoiez z ad hꝰ ẽ tota scia medicine ordinata. ꝓstat ãt q̃ puidẽtia ad practicã cognitõez ptinet cũ sit ordinatia rerũ in finẽ eẽt igit̃ ipfecta dei puidẽtia si in vlibꝫ ꝓsisteret z vsq; ad singularia nõ pueniret ¶ Itẽ. cognitio speculatia 10 magꝭ pficit̃ in vli q̃z in pticulari. qz magꝭ sciunt̃ vlia q̃z pticularia. z ppt̃ hꝰ vlissimoz ꝓncipioz cognitio ẽ cõis. ille ꝙ ẽ pfectior i scia speculatia q̃ nõ solũ vlez sz ppriã cognitõez de rebꝫ hz. nã q̃ cognoscit i vli tm̃ cognoscit re solũ in poña ppt̃ qd̃ discipulꝰ de vli co gnitõe ꝓncipioz reducit̃ in ppriã cognitõez ꝛdonũ p magistz q̃ vtraq; cognitoez hz sic aliq̃d reducit̃ de poña in actũ p ens actũ. multo igit̃ magꝭ i scia pra/ctica pfectior ẽ q̃ nõ solũ in vli sz etiam in pticulari res disponit ad actũ. diuia igit̃ puidẽtia q̃ ẽ pfectissi ma vsq; ad singlaria se extẽdit ¶ Amplꝰ. cũ deꝰ sit cã 11 ens iq̃tũ ẽ ens vt sup oñsuz ẽ. oz q̃ ipe sit puisor ens iq̃tũ ẽ ens puidet ei rebꝫ iq̃tũ ẽ cã eaz. q̃cq̃d g̃ q̃cũ qz mõ ẽ sub eiꝰ puidẽtia cadit. singlaria ãt sũt entia z magꝭ q̃z vlia. qz vlia nõ subsistũt p se sz solũ i singlari bꝰ. ẽ g̃ diuina puidẽtia ext̃ singlariũ ¶ Itẽ. creature di 12 uine puidẽtie subdũt̃ put ab ipo i finẽ vltm̃ ordinãt

Euasio
Repro. dcã
euasio
6. probatio

Euasio

q̄ ē bonitas sua. ptcipatio igit̄ diuine bonitat̄ a reb̄ creatis ē p diuinā ꝓuidētiā. bonitatē ār diuinā ptici pant etiā singularia ꝓtingētia. oz g̈ q̄ etiā ad ea diui na ꝓuidētia se extendat. Hinc ē qđ dr Math. x. Duo passeres asse veneūt ⁊ vn⁹ ex eis nō cadit ī ter rā sine patre meo. ⁊ Sap. viij. Attingit a fine vsq; ad finē fortit. i. a p̄mis creat̄ vsq; ad ūltima eor̄. Ezech. xtiā. ix. arguit̄ opinio ḡrunda q̄ dicebāt. Dereliquit dñs terrā. dñs nō videt. ⁊ Job. xxij. Circa cardines celi pambulat nec nr̄a ꝓsiderat. Per hꝰ ār excluditur opio ḡrunda q̄ dix̄erūt q̄ diuina ꝓuidētia nō se exten dit vsq; ad hec singularia. qua q̄dē opinionē q̄dam Aresto. ponūt hz ex ꝓbis eius haberi nō possit.

Opi. ḡrum dā excludit

¶ Q̄ ꝓuidētia dei sit singulariū imediate. lxxvi.

Ista ꝑ° ꝑ².

QVidā ār cōcesserūt ꝓuidētiā diuinā vsq; ad hec singularia peedere. hz q̄busdā mediātib⁹ causis ꝓ

Opi. plat. Distict. tri.

suit em̄ plato vt Greg⁹. nissen⁹ dr triplicē ꝓuidētiā q̄z p̄⁹ ē sūmi dei q̄ p°⁷ p̄ncipalit̄ ꝓuidet ꝓpr̄ys. i. oīb⁹ spūalib⁹ ⁊ ītellectualib⁹ ꝓsequēt̄ ꝓo toti mūdo q̄tū ad gña ⁊ spēs ⁊ vles cās q̄ sunt corpa celestia. Scđa ꝓo ē q̄ ꝓuidet̄ singularib⁹ aialiū ⁊ plātaꝝ ⁊ eor̄ ge nerabiliū ⁊ corruptibiliū q̄tū ad eor̄ generatōem ⁊ corruptōem ⁊ mutatōes alias. quā q̄dē ꝓuidētiam plato attribuit dijs q̄ celū circueūt. Aresto. ꝓo hoz ꝯlitatē attribuit oblīq; circulo. Terciā ꝓo ꝓuidētiā ponit rez q̄ ad hūanā vitā ptinēt. quā q̄dē attribuit q̄busdā demonib⁹ circa terrā exūtib⁹ q̄ fm ipm hūa naz actionū sunt custodes. hz tñ fm Platonē scđa ⁊ tercia ꝓuidentia a p̄ma dependet. nā dr summ⁹ scđos et tercios statuit ꝓisores. Hec ār positio catholice fidei ꝙsonat q̄tū ad hꝰ q̄ oīm ꝓuidētiā reducit ī dm̄ sicut in p̄mū actorē. videt ār hmōi fidei repugnare q̄z tum ad hꝰ q̄ nō oīa pticularia diuine ꝓuidētie dr ee subiecta. qđ ex ꝓdict̄ oñdi ꝑt. hz em̄ deus imediataz singulariū cognitōem nō q̄si ea in suis causis cogno scens tm̄. hz etiā ī seipis sic in p̄mo huiꝰ opis ē onstz inconueniens ār videt q̄ singularia cognoscēs eoz or dinē nō velit in quo bonū ꝑcipuū rerū ꝙstat cū vo luntas sua sit totius bonitatis p̄ncipiū. oz igit̄ q̄ sic immediate singularia cognoscit ita imediate eorum ordinē statuat. ¶ Ampli⁹. ordo q̄ p ꝓuidētiā in re bus gubernatis statuit ex ordine illo ꝓuenit quez p uisor in sua mēte dispositit. sicut ⁊ forma artis q̄ fit in materia ab ea pcedit q̄ est in mente artificis. oz ār vbi sunt multi ꝓisores vnus sub alio q̄ ordinē cō tentū supior inferiori tradat. sicut ars iferioris tradat sicut ars inferior accipit p̄ncipia a superiori. si igit̄ scđi et tercij ꝓisores ponunt esse sub p̄mo ꝓisore q̄ est deus summus. oz q̄ ordinē statuendū in reb⁹ a sum mo deo accipiant. nō est ār possibile q̄ iste ordo sit in eis pfectior q̄z in summo deo. quinimo oēs pfe ctiones p modū descensus ab eo in alia ꝓuenūnt vt ex superioribus pz. oz ār q̄ ordo rerū sit in scđis ꝓviso ribus nō solū in vtl sed etiā q̄tū ad singularia. alias nō possent sua ꝓuidentia in singularib⁹ ordinē statuere multo magis ordo singulariū est in diuine ꝓviden tie dispone. ¶ Adhuc. in his que humana ꝓuidētia regunt̄ inuenit̄ q̄ aliquis superior ꝓvisor circa queda magna vlia p seipm excogitat qualiter sint ordinan da. minor vero ordinē ipe nō excogitat hz alijs iferio ribus excogitandū relinquit. ⁊ hꝰ q̄dē ꝓtingit p defectū ingtū vel singulariū minor ꝓditōes ignorat vel nō sufficit ad oīm ordinē excogitandū ꝓpter la borē ⁊ tpis plixitatē q̄ req̄ret. hmōi ār defectus lon gi sunt a deo. nam ipe oīa singularia cognoscit. nec intelligēdo laborat aut tēpus req̄rit. cum intelligen do seipm oīa alia cognoscat sicut supra oñm hz est. ipe igit̄ oīm singulariū ordinē excogitat. eius igit̄ pui dentia est oīm singulariū imediate. ¶ Itē in reb⁹ hu manis inferiores ꝓisores p suā industriā ordinē ex cogitāt in his q̄z gubernatio eis a p̄sidente cōmittit̄ qua q̄dē industria a p̄sidēte habere nō p̄nt nec vsum ipius. si ꝓo a superiore eā haberēt ia ordinatio p supio rem fieret ipi ār eēnt illius ordinatōis nō ꝓisores hz exequutores. ꝓstat ār p sup̄ dicta q̄ oīs sapia et intellectus a summo deo in oīmb⁹ intellectib⁹ causa tur. nec intellectus aliqs pt aliq̄d intelligere nisi ꝑti te diuina sicut nec aliquod operat̄ nisi in q̄tum agit virtute ipius. est igit̄ ipe deus imediate sua ꝓuidē tia oīa dispensans. q̄cunq; vero sub ipo ꝓisores di cunt̄ sunt, puidētie ipius executores. ¶ Preterea. su perior ꝓuidētia dat regulas ꝓuidētie inferiori sicut politicus dat regulas ⁊ leges duci exercitus q̄ dat re gulas ⁊ leges centurionib⁹ ⁊ tribunis. si igit̄ sub p̄ma ꝓuidētia dei summi sunt alie ꝓuidētie. oz q̄ dr illis scđis vel tercijs ꝓuisorib⁹ dat regulas sui reginiinis aut g̈ dat regulas ⁊ leges vles vel pticulares. si autē dat eis vles regulas reginiinis cum vles regule nō p̄nt semp ad pticularia applicari ⁊ maxime in rebus mobilib⁹ que nō semp eodē mō se habent. oporteret q̄ illi ꝓuisores secūdi vel tercij quādoq; ꝓter regu las sibi datas ordinarēt de reb⁹ sue ꝓuisionis sub iectis. haberēt ergo iudicium sup regulas acceptas. quando fm eas oporteret agere ⁊ quādo eas preter mittere oporteret. qđ esse nō potest. quia hoc iudiciū ad superiorē pertinet. nam eius est interpretari leges et dispensare in eis. cuius est eas condere. hoc igitur iudiciū de regulis vniuersalib⁹ datis. oportet q̄ fiat p̄limp̄mū ꝓuisorē. quod quidē esse nō posset si se ordinatōni singulariū imediate nō immisceret. oportet igitur fm hoc q̄ sit horum immediatus pro uisor. si vero secūdi ⁊ tercij ꝓuisores a summo pro uisore particulares regulas ⁊ leges accipiunt. ma nifeste apparet q̄ horum singulariū ordinatio sit imediate per ꝓuidentiam diuinam a deo.

Posi° pla.

ꝑ° ꝓbatio

2.

3.

4.

6 ¶ Amplius. sp̄ p̄uisor superior hz iudiciū de his que ab iferioribꝫ p̄uisoribꝫ ordinant vtz sint bñ ordinata nec ne. si igit̄ scdi p̄uisores vel tercij sint sub deo p̄mo prouisore. oz q̄ deꝰ iudiciū habeat de his que ab eis ordinant. qđ q̄dē esse nō pt si hoz singularū ordinē nō ꝓsideret. hz igit̄ ipe p seipm curā de singula-
7 ribus. ¶ Adhuc. si deus p seipm imediate inferiora singularia nō curat hoc a deo est. vl' q̄z ea despicit vel eius dignitas inq̄net. vt quidā dicūt. hoc āt irrōnabile est. nā dignius est p̄ide aliquoz ordinatōem excogitare q̄z in eis opari. si igit̄ deus in oībus opat sicut supra oñsum ē. nec in hoc aliq̄d eius dignitati derogat. quinimo ptinet ad eius vtem et summā virtutē. nullo mō despiciendū est ei vel eius dignitatez cōmaculat. si circa hec singularia imediate p̄uidētiā
8 habeat. ¶ Itē. oīs sapiens q̄ p̄uide sua ꝑtute vtit in agēdo moderat sue ꝑtutis vsuz ordinās ad q̄d et q̄z tum p̄ueniat. alꝫ ꝑtus in agēdo sapiam nō seq̄ret. ꝓstat aūt ex p̄missis q̄ diuina ꝑtus in opando vsq̄ ad infima rez puenit. igit̄ diuina sapia est ordinatiua q̄ et quot et qualiter ex eius ꝑtute p gredianť effectus etiā in infimis reb. est igit̄ ipe imediata sua p̄uidentia oīm rerū ordinē excogitans. Hinc ē qđ dr Ro. xiij. Que a deo sunt. ordinata sunt. et Judith ix. Tu fecisti priora. et illa post illa cogitasti. et hoc factum est. qđ ipse voluisti.

¶ Q̄ executio diuine prouidentie fit mediantibꝫ causis secundis. lxxvij.

Ista ꝯ p̄.

OStendendū est aūt q̄ ad p̄uidentiā duo req̄runť. ordinatio et ordinis executio. quoz primū fit p ꝑtutem cognoscitiuā. vñ q̄ pfectioris cognitōis siue cogitatōis sunt. ordinatores alioz dicunť. sapientz eē

Distinc° bi.

p̄ª p°. est ordinare. scōm deo fit p virtutē operatiuā. ex ctrario aūt se hz in his duobꝫ. nam tanto pfectior est ordinatio. q̄nto magis descēdit ad minima. minimoz aūt executio ꝓcedit inferiorē virtutē effectui ꝓportionatā. in deo aūt q̄tū ad vtrūq̄ summa pfectio inuenit. est eī in eo pfectissima sapia ad ordinandū et ꝑtus pfectissima ad opandū. oz g̃ q̄ ipe p sapiaz suā oīm ordines disponat etiā minimoz. executat vero minima siue infima p alias iferiores ꝑtutes p quas
2. ipe operat. sicut ꝑtus vlis et altior p inferiorē et ptcularem virtutē. ꝓueniens est igit̄ q̄ sint inferiores virtutes agētes diuine p̄uidētie executores. ¶ Itē. ostēsum est sup̄ q̄ diuina opatio nō excludit operatōes causaz secundaz. ea vero que ex operatōnibꝫ scdārū causaz p̄ueniūt diuine p̄uidētie subiacēt. cū deꝰ oīa singularia ordinet p seipm. vt sup̄ oñsum ē. sunt igit
3. scde cause diuine p̄uidētie executores. ¶ Adhuc. q̄to ꝑtus alicui⁹ agētis est fortior. tāto in magz remotissimā opatōnem se extēdit. sicut ignis q̄nto ē maioz tāto magis remotissima calefacit. hoc āt nō ptingit in agēte qđ nō agit p mediū. qz qđlibet in qđ agit ē sibi primū. cū igit̄ ꝑtus diuine p̄uidētie sit maxima p aliq̄ media ad vltimā suā opatōem pducere debet

¶ Amplius. ad dignitatē regentis ptinet vt habeat multos ministros et diuersos sui regiminis executores. qz tanto altius et magis suū dñium ostendetur 4.
q̄nto plures in diuersis gradibꝫ ei subdunť. nulla aūt dignitas alicui⁹ regētis ē cōparabilis dignitati diuini regiminis. ꝓuenies igit̄ ē q̄ p diuersos gradus agentiū fiat diuine p̄uidētie executio. ¶ Preterea. 5
ꝓuenientia ordinis pfectōem p̄uidētie demōstrat. cū ordo sit p̄ prius effectus p̄uidentie. ad ꝓuenientiaz aūt ordinis ptinet vt nihil inordinatū relinquat. pfectio igit̄ diuine p̄uidētie req̄rit vt excessum aliquaz rerū supra alias ad ordinē ꝓuenientē reducat. ꝯ aūt fit cū ex supabundātia aliquoz magis habentiū p̄uenit aliq̄d bonū minus habentibꝫ. cuz igit̄ pfectio vniuersi req̄rat q̄ q̄dā alijs abundātibꝫ diuinā bonitatē participēt vt sup̄ oñsum est. exigit diuine p̄uidentie dispositio vt p ea q̄ plenius diuinā bonitatē participant executio diuini regiminis cōpleat. ¶ Ad 6.
hoc. nobilior est ordo causaz q̄z effectuū sicut cā potior est effectu. magis igit̄ in eo pfectio p̄uidentie demonstrat. si aūt nō essent alique cause medie exequentes diuinā p̄uidentiā nō esset in rebus ordo causarū. sed effectuū tm̄. exigit igit̄ diuine p̄uidentie pfectio q̄ sint cause medie exequētes ipam Hinc est qđ in ps. dr. Benedicite dñm oīes virtutes eius. mi. et qui fa. vo. eius. et alibi. Ignis grando niz gla. spi. procel. que fa. verbum eius.

¶ Q̄ mediantibꝫ creaturis intellectualibꝫ alie creature regunť a deo lxxvij.

Ista ꝯ p̄.

OBia vero ad p̄uidentiā diuinā ptinet vt ordo seruet in rebus. ꝓgruꝫ āt ordo ē vt a supmis ad ifima descēdat ꝓportionabiliter. oz q̄ diuina p̄uidētia fm 1.
quādā ꝓportionē vsq̄ ad resvltimas p̄ueniat. hec aūt ꝓportio ē vt sic supme creature sint sub deo et gubernant ab ipo. ita iferiores creature sint sub supioribꝫ et regant ab ipis. inter oēs āt creaturas sunt supme intellectuales vt ex supioribꝫ p̄z. exigit igit̄ diuine p̄uidentie rō vt cetere creature p creaturas rōnales regāt

¶ Amplius. q̄cūq̄ creatura exāpt diuine p̄uidētie ordinē. ꝯ hz inq̄tū pticipat aliq̄d de ꝑtute sibi p̄uidē- 2.
tis. sic ilstrumētū nō mouet nisi inq̄tū p motū pticipat aliq̄d de ꝑtute pncipal' agētis. q̄ igit̄ apli⁹ de ꝑtute diuine p̄uidētie pticipāt sunt executiua diuine p̄uidētie in illa q̄ min⁹ pticipāt. creature aūt irrellectuales plus alijs de ipa pticipāt. nā cū ad p̄uidentiā req̄rat dispō ordinis q̄ fit p cognoscitiuā ꝑtutē et executio q̄ fit p opatiuā. creature rōnales vtrāq̄ ꝑtutē pticipant. reliq̄ vo creature ꝑtutē opatiuā tm̄. p creatu-

ras igit rōnales oēs alie creature sub diuina puidē/
tia regunt ¶ Adhuc. cuicūq; a deo dat aliq̄ ꝓtus dat
ei in ordine ad effectū ipius ꝓtutis. sic cū optime oīa
disponunt dū vnūqq; ordinat ad oīa bona q̄ ex ip
so nata sunt puenire. ꝓtus ät itellectiua de se ordina
tiua z regitiua. vñ videm⁹ q̄ qñ plungunt in eodem
ꝓtus opatiua sequit regimē ꝓtutis itellectiue sicut
in hoīe videm⁹ q̄ ad ipāriū volūtatis mouet mēbrū
Idē etiā apparet si in diuersis existāt. nā illi hoīes q̄
excedūt in ꝓtute opatiua oz q̄ dirigant ab illis q̄ in
ꝓtute intellectiua excedūt. exigit igit diuine puiden
tie rō q̄ creature alie p creaturas itellectuales regant
¶ Itē. ꝓtutes pticulares nate sunt moueri a ꝓtutib⁹
4 vlib⁹ vt patz tam in arte q̄z in natura. ꝓstat ät q̄ vir
tus intellectiua est vlior oīi ꝓtute opatiua. nā vir
tus intellectiua ptinet formas vles. oīs ät ꝓtus ope
ratiua tm est ex aliq̄ ꝓpria forma opantis. oz igit q̄
p ꝓtutes itellectuales moueant z regant oēs alie cre
5 ature. ¶ Preterea. in oīb⁹ potētijs ordinatis vna est
directiua alteri⁹ q̄ magis rōem cognoscit. vñ videm⁹
in artib⁹ q̄ ars illa ad quā ptinet finis ex q̄ sumit rō
tot⁹ artificij dirigit illā z impat ei q̄ artificiū opat. si
cut ars gubernatoria nauifactiue. z illa q̄ formā idu
cit ipat ei. q̄ materiā disponit. instrumēta ät q̄ nō co
gnoscūt aliquā rōem regunt tm. cū g̃ sole itellectua/
les creature rōes ordinis rez creataz cognoscere pos
sint. eaz erit regere z gubernare oēs alias creaturas.
6 ¶ Adhuc. qđ ē p se ē cā ei⁹ qđ ē p aliđ. sole ät creature
intellectuales opant p seipas vtpote suaz operationū
p liberū volūtatis arbitriū dñe exītes. alie ño crea/
ture ex necessitate nature opant tanq̄ ab alio mote.
creature igit intellectuales p suā opatōem sunt moti
ue z regitiue aliaz creaturaz

¶ Oz substantie intellectuales inferio
res regunt p supiores. lxxix.

Illa 2ª p². 1. QVm aūt iter creatu
ras intellectuales q̄dā sint ¦alijs altiores
vt ex supioribus pz. oz q̄ iferiores itellectu
2. aliū naturaz p supiores gubernent. ¶ Adhuc. virtu
tes magis vles sunt motiue ꝓtutū pticulariū vt dictū
ē. supiores ät inter itellectuales naturas hnt formas
3. magis vles vt sup̄ oīsum ē. sunt igit regitiue iferior
intellectualiū naturaz. ¶ Itē. potētia itellectiua q̄ est
ꝓpinq̄or ꝓncipio sp̄ uenit regitiua itellectual' ꝓtutis
que magis a ꝓncipio distat. qđ q̄dē apparet tā i sci/
entijs speculatiuis q̄z in actiuis. nā scīa speculatiua q̄
accipit ab alia ꝓncipia ex q̄bus demōstrat dr ee illi sub
alternata. z scīa actiua q̄ ē ꝓpinq̄or fini q̄ est ꝓncipiū
in operatiuis est architectonica respectu magis distā
tis. cū g̃ inter intellectuales substās q̄dā sint ꝓmo ꝓn
cipio. s. deo ꝓpinq̄ores vt sup̄ oīsum ē. ipe erūt alia/
4 rum regitiue. ¶ Adhuc. supiores intellectuales sube
pfectius diuine sapie influentiā in seipis recipiūt. cū
vnūqq̄z recipiat aliq̄d sm modū suū. p sapiam aūt
diuinā oīa gubernant. z sic oz q̄ ea q̄ magis ptici/
pant diuinā sapiam sint gubernatiua eoz q̄ minus ptici/
pant. sube igit itellectuales inferiores gubernant per
supiores. dicunt igit supiores spūs z angeli inq̄tus
inferiores spūs dirigūt q̄si eis annūciando. nā an/
geli q̄si nūcij dicunt z ministri inq̄tū p suā optōem
exequunt etiā in rebus corpalibus diuine puidentie or/
dinem. nā minister ē q̄si instrumētū aiatū sm pḣm.
et hoc est qđ dr in ps. Qui facis angelos tuos spūs
et ministros tuos ignem vrentem.

¶ De ordinatōe angeloz ad inuicē. lxxx. Jđ p⁸ p. q.
108. ar. 5

QVm autez corpora
lia p spiritualia regant vt oīsum est. cor/
poraliū aūt est q̄dam ordo. oportz q̄ supe/
rioza corpora p supiores intellectuales subas regan
tur. inferiora vero p inferiores. q̄z vero quāto aliqua
suba est superior. tanto virtus eius est vlior. virt⁹ ve
ro intellectualis sube est vlior virtute corpis. superio
res q̄dem inter intellectuales subas hnt virtutes nō
explicabiles p aliquā virtutē corpoream. z iō non sunt
corporib⁹ vnite. inferiores vero hnt virtutes pticula
tas explicabiles p aliqua corporea instrumēta. z iō
oz q̄ corporib⁹ vniant. sicut aūt supiores inter subas
intellectuales sunt vliores virtutis. ita etiā z pfect⁹
diuinā dispōem ab ipo recipiunt in hoc q̄ viq̄z ad
singularia ordinis rōem cognoscūt p hoc q̄ a deo ac
cipiunt. hec aūt diuine ordinatōis manifestatio di/
nitus facta vsq̄z ad vltimas intellectualiū substan
tiarū ptingit. sicut dr Job. xxv. ¶ Nūquid est nume
rus militū eius. z sup quē nō surget lumē eius. sz infe
riores intellectus nō in ea pfectōne ipam recipiūt q̄
p eam singula q̄ ad ordinē diuine puidētie spectant
ab ipis exequēda cognoscere possunt. sed solū in qua
dā cōmunitate. q̄to sunt inferiores tāto p ꝓpriam il
luminatōem diuin⁹ acceptā minus in speciali diui
ni ordinis cognitōem accipiūt. in tantū q̄ intellect⁹
human⁹ q̄ est infimus sm naturalē cognitōem solū
quorūdā vlissimoz noticiā hz. Sic igit sube intelle
ctuales superiores pfectiorē cognitōnem pdicti ordi/
nis imediate ꝓsequunt a deo. quā q̄dem pfectōnem
oportz q̄ alie inferiores per eas consequant. sicut su/
pra diximus q̄ vlis discipuli cognitio p cognitōem
magistri q̄ in speciali cognoscit pducit ad pfectum.
¶ Hinc est qđ Diony. de sup̄mis intellectualib⁹ sub
stantijs quas ꝓprie ierarchie. i. sacri ꝓncipatus nomi
nat. vij. c. cel. ierar. dr q̄ nō p alias substātias sanctifi
cate sed ab ipa diuinitate in ipa imediate extendunt
etiā ad imaterialē z inuisibilē pulcritudinē q̄rū fas
ē in ꝓtēplatōez adducunt z ad diuinoz operz scibiles
rōes. z p has dr supposītas celestiū ēntiaz dispōes
erudiri. ¶ Sic g̃ altiores intellectus in altiori ꝓnci/
pio cognitōis pfectōez suscipiūt. in q̄libet ät dispōe

ꝓuidẽtie ipsa ordinatio effectuũ ex forma agẽtiũ ꝛe/
riyak. oz eĩ effect⁹ a cã ſm aliquã ſilitudinẽ ꝓcedere
q̃ ãt agẽs ſue forme ſilitudinẽ effectiꝭ cõicet ẽ ꝓpter
aliquẽ finẽ. ꝓmũ g̃ ꝓncipiũ in diſpõne ꝓuidẽtie ẽ fi/
nis. ſecm forma agẽtis. terciũ ipa diſpõ ordinis effe
ctuũ. ſuꝑmũ igit̃ in ordine ĩtellect⁹ ẽ q̃ in fine ordis
rõ attẽdat. ſecm ãt q̃ in forma. terciũ ꝯo q̃ ipa ordi/
nis diſpõ in ſeipa nõ in aliq̃ altiori ꝓncipio cogno/
ſcat. vñ ꝛ ars q̃ ꝯſiderat finẽ eſt architectonica reſpe/
ctu ei⁹ q̃ ꝯſiderat formã. ſicut gubernatoria reſpectu
nauifactiue. ea ꝯo q̃ ꝯſiderat formã reſpectu ei⁹ q̃ ꝯſi
derat ſolũ ordinẽ motuũ q̃ ordinant̃ ad formaz. ſic̃
Diſtic. ꝓme nauifactiua reſpectu man⁹ artificũ. ſic g̃ inter illos in
ierarchie tellect⁹ q̃ ĩmediate in ipo ꝛeo pfectã cognitõem ordi
nis ꝓuidẽtie diuine ꝓcipiũt ẽ q̃dã ordo. qz ſuꝑmi et
ꝓmi ordinis ꝓuidẽtie rõem accipiũt in ipo vltio fi/
Seraphin dicunt ne q̃ ẽ diuina bonitas. Quidã tñ eoz alijs clarius. et
iſti dicunt ſeraphim q̃ſi ardẽtes vel incẽdẽtes. qz ꝑ
incendiũ ſolet ꝛeſignari intẽſio amoris vel ꝛeſideriꝭ
q̃ ſunt ꝛe fine. vñ Diony. ꝺt. vij. ca. cel'. ierar. q̃ ex hoc
eoz noĩe ꝛeſignat ꝛ ĩmobilitas eoz erga diuina ſer/
uens ꝛ flexibil' ꝛ reductio iferioz in ꝛeũ ſic in finẽ
Cherubin ¶ Scõi ãt rõem ordinis ꝓuidẽtie in ipa forma di/
dicunt uina ꝓfecte cognoſcũt. ꝛ hi dicunt cherubi q̃ ꝺ iterꝑ/
tat ſcie plenitudo. ſcia eĩ ꝑ formã ſcibil' ꝓficit. vñ ꝺt
Dionyſi⁹ q̃ talis noiatio ſignat q̃ ſunt ꝛcẽplatiui in
Throni di ꝓma operatrice ſtute diuine pulcritudinis. ¶ Ter/
cunt cij ꝯo ipam diſpõem diuinoz iudicioz in ſeipa ꝯſi/
derãt. ꝛ hi dicunt throni. nã ꝑ throꝛũ ptãs iudicia/
ria ꝛeſignat ſm illꝺ. ſedes ſup throꝛũ q̃ in. iu. vñ ꝺt
Diony. q̃ ꝑ hãc ꝛenoiatõem ꝛeſignat q̃ ſunt ꝛeiferi ꝛ
ad oẽs diuinas ſuſceptões familiarit̃ apti. Nõ ãt ſic
ꝓmiſſa intelligẽda ſunt q̃ſi aliꝺ ſit diuina bonitas et
aliꝺ diuina ẽntia ꝛ aliꝺ ſcia ꝛeꝛ diſpõem ꝓtinẽs ſed
qz ſm ꝗ alia ꝛ alia ẽ ei⁹ ꝯſideratio. ¶ Itẽ. inter potẽ/
Diſti. 2ᵉ ie/ tias etiã iferiores ſpũs q̃ diuini ordinis ꝑ eos exe/
rarchie quẽdi pfectã cognitõem ꝑ ſupiores ſpũs ꝯſequunt
oz ordinẽ ẽ. nã q̃ inter eos ſunt altioris ſtutis etiaz
ſunt vltioris in cognoſcẽdo. vñ cognitõem ordinis
ꝓuidẽtie in ꝓncipijs ꝛ cauſis magz vltiꝰ adipiſcũt.
inferiores ꝯo in cauſis magz ꝑticularibꝰ. altioris aũ
intellect⁹ eẽt hõ q̃ ordinẽ oĩm naturalium ꝯſiderare
poſſet in corꝑoribꝰ celeſtibꝰ qz q̃ idiget ad pfectã co/
gnitõem ad iferiora ꝑſpicere. illi aũt q̃ in cauſis vlti/
bus q̃ ſunt medie inter ꝛeũ q̃ ẽ vltiſſima cã ꝛ cauſas
ꝑticulares ꝓñ ordinẽ ꝓuidentie pfecte cognoſcere.
medij ſunt inter illos q̃ in ipo ꝛeo rõem ꝓdicti ordis
ꝯſiderare ſufficiũt. ꝛ eos q̃ in cauſis ꝑticularibꝰ neẽe
hñt ꝯſiderare. ꝛ hij a Diony. ponunt̃ in media ierar
chia. q̃ ſicut a ſuꝑmo dirigit̃ ita dirigit infimã vt ꝺt
Prim⁹ or/ in. viij. ca. cel'. ierar. Inter has etiã ĩtellectuales ſubas
do 2ᵉ ierarc. oz q̃ ordo q̃dã exiſtit. nã ipa vltia ꝓuidẽtie diſpõ di
ſtribuit q̃dẽ ꝓmo in multos exequtores. qꝺ q̃dem
fit ꝑ ordinẽ dñationũ. dñoz eĩ ẽ ꝓpere q̃d alij exe/
quant̃. vñ Diony. ꝺt. viij. ca. cel'. ierar. q̃ nomẽ dña/
tionis ꝛeſignat aliquã anagogẽ ſuppoſitã oĩi fui/
tuti ꝛ oĩi ſubiectoi ſuperioꝛe. Scõo ãt ab opante
et exequẽte diſtribuit̃ ꝛ multiplicat̃ ad varios effect⁹ Medi⁹ eſt
qꝺ q̃dẽ fit ꝑ ordinẽ ſtutũ qz nomẽ vt ꝺt Dio. ibi/ ordo ſtutũ
dẽ ſcat quãdã fortẽ virilitatẽ in oẽs ꝛeiformes opa
tiones nõ relinquentẽ ſui imbecillitate aliquẽ ꝛeiſor
mẽ motũ. ꝛ ſic ꝑz q̃ ꝓcipiũ vltis opatõis ad hũc or/
dinẽ ptinet. vñ videt̃ q̃ ad hũc ordinẽ ptineat mot⁹
celeſtiũ corꝑoz ex q̃bꝺ ſicut a q̃buſdã cauſis vltiꝰ ꝯſe
quunt̃ ꝑticulares effect⁹ in natura. ꝛ iõ ſtutes celoz
nominant̃ Luc. xxi. vbi ꝺt q̃ ſtutes celoz mouebũt
et ad eos etiã ſpũs ptinere videt̃ executio diuinoꝛuz
opeꝛ q̃ ꝑter nature ordinẽ fiũt. ꝛ iõ iſta ſunt ſubliimiſ
ſima in diuinis miniſterijs. ꝓpt̃ qꝺ ꝺt Grego. q̃ ſtu
tes dicunt̃ illi ſpũs ꝑ q̃s ſigna frequẽtiꝰ fiũt. Et ſi q̃d
aliud vlẽ ꝛ ꝓmũ ẽ in miniſterijs diuinis exequẽdis
ꝯuenies ẽ ad hũc ordinẽ ptinere. ¶ Tercio ꝯo vltis Tercius or
ꝓuidẽtie ordo iã in effectiꝭ inſtitut⁹ incõfuſus cu/ do medie
ſtodit dũ cohibent̃ ea q̃ poſſent hũc ordinẽ ꝑturbare rarchie ẽ or
qꝺ q̃dẽ ptinet ad ordinẽ poteſtatũ. vñ Dio. ꝺt ibidẽ do ptãtũ
q̃ nomẽ ptãtũ ꝛportat quãdã bñ ordinatã ꝛ incõfu
ſam circa diuinas ſuſceptões ordinatõem. ꝛ iõ Bre Nota
go. ꝺt. q̃ ad hũc ordinẽ ptinet ꝛrias ptãtes arcere
¶ Infimi ãt inter ſupiores ĩtellectuales ſubas ſunt Diſti. ifime
q̃ ordinẽ diuine ꝓuidẽtie ĩ ꝑticularibꝰ cauſis cogno ierarchie
ſcibilẽ diuinit⁹ accipiunt. ꝛ hi ĩmediate rebꝰ hũanis Suꝑm⁹ or
ꝓponunt̃. vñ Dio. ꝛe eis ꝺt q̃ iſta tercia diſpõ ſpiri/ do ẽ ptãtus
tuũ hũanis ierarchijs ꝑ ꝯſequentiã ꝓcipit. ꝑ res aũt ſm Diony.
hũanas intelligẽde ſunt oẽs iferiores nature ꝛ cau/
ſe ꝑticulares q̃ ad hoiem ordinant̃ ꝛ in vſum hois
cedũt ſic̃ ꝑz ex ꝓmiſſis. Inter has etiã q̃dã ordo ex/
iſtit. nã in rebꝰ hũanis ẽ aliq̃ bonũ cõe qꝺ q̃dẽ ẽ bo/
nũ ciuitatis vl' gẽtis qꝺ videt̃ ad ꝓncipatuũ ordinẽ Medi⁹ or/
ptinere. vñ ꝺt ĩ eodẽ ca. q̃ nomẽ ꝓncipatuũ ꝛeſignat do eſt ordo
q̃ꝺã dñium cũ ordine ſacro ꝓpt̃ qꝺ ꝛ Daniel. x. fit archãgeloꝝ
mẽtio ꝛe Michaele ꝓncipe iudeoz. ꝛ ꝓcipe ꝑſaꝝ ꝛ
greco. ꝛ ſic diſpõ regnoz ꝛ mutatio dñatoꝝ ꝛe gẽ
te in gentẽ ad miniſteriũ huius ordinis ꝓtinere oz.
Inſtructio etiã eoz q̃ inter hoies exiſtunt ꝓncipes ꝛe
his q̃ adminiſtratõem ſui regiminis ptinẽt ad hunc
ordinẽ ſpectare videt̃. Eſt etiã aliq̃ꝺ hũanũ bonũ qꝺ
nõ in cõitate ꝯſiſtit ſz ad vnũ aliquẽ ptinet ſm ſeipz
nõ tñ vni ſoli ſunt vtilia ſz multis q̃ ſic ab oĩbꝰ ꝛ ſin
gulis credẽda ꝛ ſeruãda. ſic̃ ea q̃ ſunt fidei. ꝛ cultus
diuin⁹ ꝛ alia hmõi. ꝛ hꝰ ad archãgelos ptinet. ꝛe qbꝰ
Greg⁹ ꝺt q̃ ſumma nũciãt ſicut Gabrielẽ nũciũ no/
minam⁹. qz vnigeniti ꝺ̃i incarnatõem nũciauit ab
oĩbꝰ credẽdũ ẽ. ¶ Quoꝺdã ꝯo humanũ bonũ ẽ ad Infim⁹ ẽ or
vnũqꝺq; ſingulariť ptinẽs. ꝛ hꝰ ad ordinẽ ptinet an/ do angeloꝝ
geloꝝ ꝛe qbꝰ Greg⁹ ꝺt q̃ infima nũciant. vñ ꝛ hoĩm
cuſtodes eẽ dicunt̃ ſm illꝺ ꝑs. Angelis ſuis mã. ꝛe Nota
te. vt cu. te in om. vi. tu. ꝛc. vñ ꝛ Dio. ꝺt q̃ archãgeli
medij ſunt inter ꝓncipatus ꝛ angelos hũtes aliq̃ꝺ

cōē cū vtrisq; cū principatibꝫ q̄dē inq̄ntū inferiorī/
bus angelis ducatū pstāt nec īmerito q; q̄ sunt ꝓpa
in hūanis fm ea q̄ sunt ℑria dispēsari oz. cū archan
gelis ꝺo q; annūciāt angel' ⁊ p angelos nobis q̄z ē
manifestare hoīb; q̄ ad eos pīnēt fm vniuscuiusq;
analogiā .ppt̄ q; ⁊ cōē nomē vltim⁹ ordo q̄si spēci/
ale sibi assumit. q; s. officiū hz nob immediate nun
ciādi. ⁊ ꝓpter h̄ archāgeli nomē ꝺpositū hñt ex vtro
q; ꝺicūt em archāgeli q̄si p̄ncipes angelic¶ Assignat
ät ⁊ Greg⁹. aliter celestiū spirituū ordinatōnem Nā
p̄cipatos īt̄ medios spūs ℑnūerat post dñatōes
īmediate. ꝯtutes ꝺo inter īfimos añ archāgelos. sed
diligēter ispiciētib; vtraq; ordīatio in modico dif/
fert. nā fm Greg⁹. p̄cipat⁹ ꝺicūt nō q̄ gētib; p̄ponū
tur sz q̄ etiā ipsis bonis spiritib⁹ p̄cipāt q̄si pexistē
tes in ministeriōz diuinōz executiōe. ꝺr em q; prin
cipari ē inter alios priorē existere. h̄ aūt fm assigna/
tōem añ dictā dixim⁹ ad ꝯtutū ordinē pīnere. ꝯtu
tes ät fm Grego. sunt q̄ ad q̄sdā p̄ticulares operatio/
nes ordināt cū in aliq; spēali casu p̄ter cōem ordinē
oz aliq; miraculose fieri fm quā rōnē satis ꝓuenīter
cū īfimis ordināt. vtraq; ät ordinatio ex ꝺbis aplī
auctoritatē h̄re p̄t. ꝺr em Eph. ℙmo Cōstitutōes illū. sc̄z
Christū ad dexterā suā in celestib; supēm p̄ncipa
tū ⁊ potestatē ⁊ virtutē ⁊ dñatōem ℑn q̄ pz q; ascēdē
do supēr p̄ncipatus potestates posuit ⁊ supēr has ꝯtu
tes. supēr quas dñatōes collocauit. quē ordinē Dio.
obseruauit Ad Col. aūt primo loquēs de Christo ꝺr
¶ Siue throni. siue dñatōes. siue p̄ncipat⁹. siue po
testates. oīa p ipm ⁊ in ipo creata sunt. ℑn q̄ pz q; a
thronis incipiēs descēdēdo sub eis dñatōes. sub q̄ꝺ
p̄cipatus. ⁊ sub his ptātes posuit. quē ordinē Gre/
go. obseruauit. ¶ De seraphin ät fit mētio Isa. vi. de
cherubin ät Ezechiel primo. de archāgel' in canonica
Iude. cū Michael archāgel⁹ cū ꝺyabolo disputās
ꝛc. de angel' aūt in ps. vt dictū ē Est aūt in oīb; ordi
natis ꝯtutib; hoc cōe. q; in vi superioris ꝯtutis oēs
inferiores agūt. vñ id q̄ꝺ diximus ad seraphim ordi
nē pīnere. oēs inferiores ex ꝯtute ipsius exequūt. et
silr etiā in aliis ordinib; ē ꝯsiderādū

Alii assigñt ordia. ãge. fm gregori.

Regla cōis

¶ De ordinatōe hoīm ad iuicē ⁊ ad alia Lxxxi

ℑnter alias vero in/
tellectuales substās humane aīe infimū gra
dū hñt q; sicut sup̄ dictū ē in sui institutō
ne cognitōnem ordinis p̄uidētie diuine in sola q̄dā
vli cognitōe suscipiūt. ad pfectā ꝺo ordinis fm sin
gulariū cognitōem oz q; ex ipsis rebꝫ in q̄bꝫ ordo di
uine p̄uidētie iā p̄ticulariter institut⁹ ē pducantur.
vñ oportuit q; haberēt organa corpea p q̄ a rebꝫ cor/
poralibꝫ cognitōem haurirēt. ex q̄bus tñ ꝓpter rbi
litatē intellectualis luminis pfectā noticiā coz que
ad hoīem spectāt adipisci nō valēt nisi p lumē sup/
riōris spūs adiuuēt hoc exigēte diuina dispōne vt
inferiores p supiores spūs pfectōem ac q̄rant. vt su/
pra oīum ē Quia tñ aliq̄d hō de lumine intellectua
li p̄ticipat. ei fm p̄uidētie diuine ordinē subdunt
alia bruta q̄ intellectu nullo mō p̄ticipant. vnde ꝺr
Ben. p. Faciam⁹ hoīez ad imaginē ⁊ simi. no. s. fm q;
intellectū hz. ⁊ p̄lit. pi. ma. ⁊ vo. ce ⁊ de. te. Alia ꝺo
bruta ꝛsi intellectu carēt. q; tñ cognitōem aliquā hā
bēt. plātis ⁊ alijs q̄ cognitōe carēt fm diuine p̄uidē/
tie ordinē p̄ferunt. vñ ꝺr Ben. p. Ecce dedi vob oēm
her. affer. se. su. terrā. ⁊ vni. li. q̄ hñt in semetipis semē
tē gñis sui. vt sint vobis in escā ⁊ cūctis animātibus
terre ℑnter ea vero q̄ penitus cognitōe carēt vnū sub
iacet alteri fm q; vnū ē altero magis potētius in agē
do. nō em p̄ticipāt aliq̄d de dispōne p̄uidētie sz solū
de executōe¶ Que vero hñt intellectū ⁊ sensum ⁊ cor
porale ꝯtutē. hec in ipo ad inuicē ordināt fm diuine
p̄uidētie dispōnē ad similitudinē ordinis q; in vniuer/
so inuenīt. nā virt⁹ corpea subdit sensitiue ⁊ intelle/
ctiue virtuti velut exequēs eaz iperiū. ipa ꝺo sensiti/
ua potētia intellectiue subdit ⁊ sub ei⁹ impio ꝓtinet Ex
eadē rōne ⁊ inter ipos hoīes ordo inuenīt. nā illi q; in
tellectu pemīnēt naturalr dominānt. illi vero q; sunt in
tellectu deficiētes corpe vero robusti. a natura vidēt
instituti ad seruiendū. sic Aristotel. ꝺr in sua politica
Cui etiā ꝓcordat sntia Salomonis q; ꝺr prouer. xi.
Qui stultus ē seruiet sapiēti Et exo. xviij. ꝺr Proui/
de omni plebe viros sapientes ⁊ timētes deū q; indicēt
populū oī tpe Sicut aūt in operib⁹ vni⁹ hoīs ex hoc
inordinatio p̄uenit q; intellect⁹ sensualē ꝯtutē sequit
sensual' vero virtus ꝓpter corpis indispōnē trahit
ad corpis motū. vt in claudicātib⁹ apparet. ita ⁊ in
regimine hūano inordinatio p̄uenit ex eo q; nō pro
pter intellectus pemīnētiā aliqs pest sz vel robore cor
porali dñatiōnī sibi vsurpat vel ꝓpter sensualē affectō
nē aliqs ad regendū p̄ficit. quā q̄dē inordinatiōez nec
Salomō tacet q̄ ꝺr Eccles. x. Est malū q̄ vidi sub
sole q̄si p errorē egrediēs a facie p̄ncipis. positū stult⁹
in dignitate sublimi. ℙmōi ät inordinatio diui/
nā p̄uidētiā nō excludit. p̄uenit em p̄missione diui
na ex defectu inferiorū agētiū sic ⁊ de aliis malis dictū
ē. sz neqz p hmōi inordinatōnem totaliter naturalis
ordo p̄uertit. nā stultoz dīuum infirmū ē nisi sapiē/
tū ℑsilio roborēt. vñ ꝺr Eccle. xx. Cogitatōes ℑsilijs
roborabūt ⁊ gubernacul' tractāda sunt bella. ⁊ xxiij.
Vir sapiēs fortis ē ⁊ vir doctus robust⁹ ⁊ valid⁹. oz
cū dispōne inīt bellū. ⁊ erit salus vbi multa ℑsilia Et
q; ℑsilians regit eū q̄ ℑsiliū accipit ⁊ ꝺdāmō ei dñat
ꝺr Eccle. xviij. ℙ seru⁹ sapiēs dñabit filijs stultis Pa
tet q̄ q; diuina p̄uidētia oīb; rebus oīdinē imponit
vt sic verū sit quod ꝺr aplus Ro. xiij. Que a deo sunt
ordinata sunt.

¶ Q̄ inferiora corpora regunt a deo p
corpora celestia Lxxxij

Ista 2° p³.

SIcut aũt in substãtijs intellectualibꝫ ē superiꝰ ⁊ inferius. ita etiã in substãtijs corpalibꝫ. subē aũt itellectuales regũt a superioribꝫ vt dispositio diuine puidētie pportionaliꝫ descēdat vsq; ad ifima. sic iã dictũ ē. g̃ pari rõne iferiora corpa p supiora disponũtur.

2 ¶ Amplꝰ. q̃to aliq̃d corpꝰ ē superiꝰ loco. tãto inuenit ee formaliꝰ. ⁊ ppter hꝫ rõnabiliter locus superior ē locus inferioris. nã forma ē ptineri sicut loci. aqua em̃ ē formalior terra. aer aqua. ⁊ ignis aere. sz corpa celestia sz oĩbꝫ loco supiora. ipa igit sunt magis formalia oĩbꝫ alijs. g̃ magis actiua. agũt g̃ in inferiora

3. corpa. sic p ea inferiora disponũt. ¶ Itē. qđ est in sua natura pfectũ absq; ctrarietate. ē vlioris ꝑtis q̃ illud qđ in sua natura nõ pficit nisi in ctrarietate. cõ trarietas em̃ est ex dñtijs determinatibꝫ ⁊ ctrahentibus genus. vñ in acceptõe intellectus q̃ est vltis species ctrariorꝫ nõ sunt ctrarie cũ sint simul. corpora aũt celestia sunt in suis naturis absq; oi ctrarietate pfecta. nõ sunt em̃ leuia neq; sunt grauia neq; calida neq; frigida. corpa ꝺo inferiora nõ pficiũt in suis naturis nisi cũ aliq̃ ctrarietate. ⁊ hoc etiã motus eorꝫ demõstrat. nã motui circulari corporꝫ celestium nõ est aliq̃d ctrariũ. vñ nec in eis violẽtia ee ꝑt. motus aũt inferiorꝫ corporꝫ ctrarij sunt. s. motus deorsum motui sursum. corpora g̃ celestia sunt vlioris virtutis q̃ corpora inferiora. vniuersales aũt ꝺtutes sz motiue particulariũ. sicut ex dictis pz. corpora. g̃ ce-

4 lestia mouẽt ⁊ disponũt corpa inferiora ¶ Adhuc. ostẽsum ē supra q̃ p substãs intellectuales oĩa alia regunt. corpa aũt celestia sunt similiora substãtijs itellectualibꝫ q̃ alia corpa inq̃tũ sunt incorruptibilia sunt tñ eis ppinq̃ora inq̃tũ ab eis immediate mouent. vt sup̃ oñsum ē. p ipa igit regũt inferiora corpa

5 ¶ Prete. oz ꝑmũ ꝓncipiũ motus ee aliq̃d ĩmobile. q̃ g̃ magis accedũt ad ĩmobilitatẽ dñt ee aliorꝫ motiua. corpa aũt celestia magis accedũt ad ĩmobilitatẽ ꝑmi ꝓncipij q̃z inferiora. qz nõ mouent nisi vna spẽ motꝰ. s. motu locali. alia ꝺo corpa mouẽt oĩbꝫ spẽbꝫ motus. corpa igit celestia sunt motiua ⁊ regitiua oĩm

6 inferiorꝫ corpum ¶ Amplꝰ. ꝑmũ in q̃libet gñe est cã eorꝫ q̃ sunt post. inter oẽs aũt alios motus ꝑmus est motus celi. ꝑmo q̃dẽ qz motꝰ localis ē ꝑmus inter oẽs motꝰ. ⁊ tpe qz solus ꝑt ee ppetuꝰ. vt ꝓbat in. viij. phicoꝝ. ⁊ naturaliꝫ. qz sine ipo nõ ꝑt ee aliq̃s aliorꝫ motuũ. nõ em̃ augmẽtat aliq̃d nisi peristẽte alteratõe p quã qđ ꝑus erat dissile ꝺuertat ⁊ fiat sile. neq; alteratio ꝑt ee nisi peristẽte loci mutatiõe qz ad hꝫ q̃ fiat alteratio oz q̃ alterãs sit magis ꝓpinquũ alterato nũc q̃z ꝑus. ē etiã pfectõe ꝑor. qz motꝰ localꝫ nõ variat rẽ secõm aliq̃d ei ĩherẽs. sed solũ secõm aliq̃d extrinsecũ. ⁊ ppter hꝫ ē rei iã pfecte Scõo qz etiã iter motꝰ locales ē motꝰ circularis ꝑor. ⁊ tpe qz solus ipe ꝑt ee ppetuus. vt ꝓbat in. viij. phicoꝝ. ⁊ naturaliꝫ qz ē magis simplex ⁊ vnꝰ cũ nõ distinguat in ꝓncipiũ mediũ ⁊ finẽ sz totꝰ fit q̃si mediũ. ⁊ etiã pfectõe qz reflectit ad ꝓncipiũ. Tertio qz solꝰ motus celi inuenit sp regularis ⁊ vniformis. in motibꝫ em̃ naturalibus grauiũ ⁊ leuiũ fit additio velocitatis in fine. in violẽtis aũt additio tarditatis. oz g̃ q̃ motꝰ celi cã sit oĩm aliorꝫ motuũ ¶ Adhuc. sic se hꝫ ĩmobile simpliciꝫ ad 7
motũ simpliciꝫ. ita se hꝫ ĩmobile fm hunc motum ad motũ talẽ. id aũt qđ ē ĩmobile simpliciꝫ ē ꝓncipiũ oĩs motꝰ. vt sup̃ ꝓbatũ ē. qđ g̃ ē ĩmobile fm alterationẽ z ē ꝓncipiũ oĩs alterationis. corpa aũt celestia sola inter corpalia sz ialterabilia qđ demõstrat dispõ corꝝ q̃ sp ead ē inuenit. ē g̃ sp corpꝰ celeste cã oĩs alterationis in hꝫ q̃ alterãt. alteratio aũt in hꝫ inferioribꝫ ē ꝓncipiũ oĩs motꝰ. nã p alterationem puenit ad augmẽtũ ⁊ generationem. generãs aũt ē motor p se ĩ motu locali grauiũ ⁊ leuiũ. oz g̃ q̃ celũ sit cã oĩs motꝰ in istis inferioribꝫ corporibꝫ. Sic ergo pz q̃ corpa inferiora a corpora superiora regunt.

¶ Epilogus ꝓdictorꝫ Lxxxiij.

QXomnibus autem hijs q̃ ostẽsa sunt colligere possumꝰ q̃ q̃tũ ad ordinis excogitatiõem rebꝫ iponẽdi deꝰ oĩa p seipm disponit. vñ sup illꝫ Job. xxxiij. Quem posuit aliũ sup orbẽ quẽ fabricatꝰ ē. ꝺt Greg⁹ Mundũ quippe p seipm regit. q̃ p seipm ordidit. ⁊ Boetiꝰ in. iij. de ꝑsolatõe. Deꝰ p se solũ cũcta disponit. sz q̃ztũ ad executõem iferiora p supiora dispẽsat. corpora lia q̃dẽ p spualia. vñ Greg⁹. ꝺt in. iiij. dyalog. ¶ In hꝫ mũdo visibili nihil nisi p inuisibilẽ creaturã dispoꝝ ni ꝑt. iferiores ꝺo spũs p supiores. vñ ꝺt Dio. iij. c. cele. ierar. q̃ celestes essentie itellectuales ꝓmo in seipas diuinã edũt illuminatõnem ⁊ in nos deferũt q̃ sup̃ nos sz manifestatões. iferiora etiã corpa p superiora. vñ Dio. ꝺt. iiij. c. de diui. no. q̃ sol gñatõem visibiliũ corporꝫ ꝺfert ⁊ ad vitã ipam mouet ⁊ nutrit et auget ⁊ pficit ⁊ mũdat ⁊ renouat De hijs aũt oĩbꝫ sic ꝺt Aug⁹. i. iij. de trin. Quẽadmodũ corpa grossiora ⁊ iferiora p sbtiliora ⁊ potẽtiora q̃dã ordie regũtur. ita oĩa corpa p spiritũ vite rõnalẽ. ⁊ spũs rõnal' pecatorꝫ p spiritũ rõnalẽ iustũ

¶ Q̃ corpa celestia ñ ipmãt ĩ itellectꝰ nros lxxxiij

QEhijs aũt que ꝑmiſ sa sz in ꝑmptu lapparet q̃ corꝝ q̃ sz circa intellectũ. corpa celestia cãe ee nõ ꝑnt. Jã em̃ oñsum ē q̃ diuine puidentie ordo ē vt p supiora regãt iferiora ⁊ mouẽãt. itellectꝰ aũt ordie nature oĩa corpa excedit. vt ex ꝓdictis pz. ipossibile ē igit q̃ corpora celestia agãt in itellectũ directe. nõ igit ꝑnt ee cã p se corꝝ q̃ sz circa itellectũ. ¶ Adhuc. nullũ corpꝰ agit nisi p motũ. vt ꝓbat in. viij. phicoꝝ. q̃ aũt sz sim-

Jõ p. q. iij. ar. 4. Ista 2° p³.

mobilia nō causant ex motu. nihil eīm causat ex motu alicui⁹ agētis nisi inq̄ntū mouet. passiue āt mouet q̄ igit stellatum extra motū nō pōt ee cāta a corpib⁹ celestib⁹. sz ea q̄ sunt circa intellectū stellatum extra motū p se loquēdo sic pz p phm in. vij. physicoz. quin imo p q̄tē a motib⁹ fit aia prudēs et scies. vt ibidē dr. im
3 possibile ē g̃ q corpa celestia sint p se cā eoz q̄ stellatum circa intellectū. ¶ Ampli⁹. si nihil causat ab aliq̄ corpe nisi inq̄ntū mouet dū mouet oz oē illud qđ recipit impssionē alicui⁹ corpis moueri. nihil āt mouet nisi corp⁹. vt pbat in. vi. physi. oz g̃ oē id qđ recipit ipressionē alicui⁹ corpis ē corpus vel aliquā ẏtutē corporeā. onsum ē aūt in scđo q intellect⁹ neq; ē corp⁹ neq; ẏtus corporea. impossibile ē igit q corpa celestia di
4 recte impmāt in intellectū. ¶ Itē. oē qđ mouet ab aliq̄ reducit ab eo de potētia in actū. nihil aūt reducit ab aliq̄ de potētia in actū nisi p id qđ ē actu. oz g̃ omne agēs et mouēs ee aliq̄ mō actu respectu eoz ad q̄ passum et motū ē in potētia. corpa āt celestia nō stellatum actu intelligibilia cū sint qdā singularia sensibilia. cū igit intellect⁹ nr̄ nō sit in potētia nisi ad intelligibilia in
5 actu. impossibile ē q corpa celestia directe agāt in intellectū. ¶ Adhuc. ppa opatio rei ꝺsequit naturā ipsius q̄ reb⁹ generatis p gnatōem acq̄runt simul cū ppa operatōe. sic pz de graui et leui q̄ hnt statim ppriū motū in termino siue gnatōis nisi sit aliqđ impedies ratōne cui⁹ generās dr mouēs. illđ g̃ qđ fm principium siue nature nō ē subiectū actōib⁹ corpoz celestiū. neq; fm opatōem suā pt ei ee subiectū. ps āt intellectia nō causat ab aliq̄b⁹ pncipijs corpalib⁹ sz ē oīno ab extrīseco. vt supꝰ pbatū ē. opatio g̃ intellect⁹ nō directe sub
6 iacet corpib⁹ celestib⁹. ¶ Ampli⁹. ea q̄ causant ex motib⁹ celestib⁹ tpi subdūt qđ ē nūerus pmi mot⁹ celestis. q̄ igit oīno abstrahūt a tpe nō sunt celestib⁹ motib⁹ subiecta. intellect⁹ aūt in sua opatōne abstrahit a tpe sic et a loco. ꝺsiderat eīm vle qđ ē abstractū ab hic et nūc. nō igit opatio intellectual' subdit celestib⁹ mo
7 tib⁹. ¶ Adhuc. nihil agit vltra suā spēm. ipm āt intelligere trāscēdit spēm et formā cuiuslibet corpis agentis. qz oīs forma corpea ē materiat' et idiuiduata. ipsum āt intelligere hz spēm a suo obiecto qđ ē vle et immateriale. vñ nullū corp⁹ p formā suā corpoream in
8 telligere pt. multo igit min⁹ pt qđcūq; corp⁹ causare ipm intelligere in alio. ¶ Itē. fm illđ g̃ aliqđ vnit superioribus nō ē inferioribus subiectū. aia āt nra fm q intelligit vnit substātijs intellectualib⁹ q̄ stellatum supiores ordine nature corpib⁹ celestib⁹. nō eīm pt aia nra intelligere nisi fm q lumē intellectuale inde sortit. impossibile ē g̃ q intellectual' opatio directe motib⁹ celestib⁹ subdat
9 ¶ Prete. huic rei fidē faciet si ꝺsiderem⁹ ea q̄ a phis circa hoc dicta stellatum. Antiq̄ eīm phi naturales. vt Democrit⁹. Empedocles et hmōi posuerūt q intellect⁹ nō differt a sensu. vt pz i. iiij. metaph. et i. ij. de aia. et io seq̄bat q intellect⁹ sit qdā ẏtus corpea sequēs corporum trāsmutatōem. et io dixerūt q cū trāsmutatio iferio/rū corpoz seq̄t trāsmutatōem superioz corpoz. intellectual' etiā opatio seq̄t corpoz celestiū motū. fm illđ Homeri. Talis ē intellect⁹ indijs et hoīb⁹ terrenis q̄ lē in die inducit pr̄ viroz deoz̄q; .i. solvel magis Jupiter quē dicebāt sūmū deū intelligētes p ipm totuz celū. vt pz p Aug⁹. in li. de ciui. dei. Hinc etiā processit op° stoicoz
stoicoz opinio q̄ dicebāt cognitōem intellect⁹ cāri ex hoc q imagines corpoz nr̄is mētib⁹ ipzumūt sic specu/lū qdā imagines. et sic pagina recipit lras impressas absq; hoc q aliqđ agat. vt Boeti⁹ narrat in. v. de ꝺso/la. fm q̄rū sniam seq̄bat q maxie ex ipssione corpoz celestiū intellectuales notitiōes nob⁹ impmerēt. vnde et stoici fuerunt q̄ pcipue necessitate quadā fatali hoīm vitā posuerūt duci. Sz hec positio inde falsa appa repro. opi°
ret. vt Boeti⁹ ibidē dr q intellect⁹ cōponit et diuidit et stoicoz
cōparat supma ad infima et cognoscit vlia et simplices formas q̄ in corporib⁹ nō inueniūt. et sic manifestū ē q intellect⁹ nō ē sicut recipies tm imagines corpoz sz hz aliquā ẏtutē corporib⁹ altiorē. nā sensus exterior q̄ solū imagines corpoz recipit ad pdicta se nō extē dit. oēs āt sequētes phi intellectū a sensu discernētes cām nr̄e scie nō aliq̄b⁹ corporib⁹ sz reb⁹ imaterialib⁹ attribuerūt. sic Plato posuit cām nr̄e scie esse ideas
Aresto. āt intellectū agētē. Ex his oīb⁹ ē accipe q ponere corpa celestia ee cām nob⁹ intelligēdi ē ꝺsiderans opi nionē eoz q ponebāt intellectū a sensu nō differre. vt pz etiā p Aresto. in lib. de aia. hāc opinionē manifestū ē ee falsam. igit et manifestū ē et eā ee falsam q̄ po Confirmat
nit corpa celestia ee nob⁹ cās intelligēdi directe. Hinc ē q sacra scptura cām nr̄e intelligētie attribuit. non alicui corpi sz deo. Job. xxxv. Ubi ē deus q̄ fecit me. q̄ dedit carmia in nocte. q̄ docet nos sup iumēta terre. et sup volucres celi erudit nos. et in ps. Qui docet ho/
minē sciam. ¶ Sciēdū ē tm q sz corpa celestia directe Sciendū
intelligētie nr̄e cāe ee nō pōt. aliqđ tū ad hoc opant in directe. sz eīm intellect⁹ nō sit ẏtus corpea. tm in nob⁹ intellectus operatio ꝺpleri nō pt sine opatōe ẏtutū corporeaꝝ q̄ sunt imaginatio et vis memoratiua et cogitatiua. vt ex superioribus pz. et inde ē q ipeditis haruz ẏtutū operatōib⁹ ꝺpter aliquā indispōnē corporis impedit operatio intellect⁹. sic pz in freneticis et litargicis et alijs hmōi. et ꝺpter hoc etiā bonitas indispōis corpis hūani facit aptū ad bñ intelligēdū inq̄ntū ex hoc pdicte vires fortiores existunt. vñ dr in. ij. de aia q̄ molles carne aptos bñ mēte videm⁹. dispō aūt corporis hūani subiacet celestib⁹ motibus. dr eīm Aug⁹ Aſha ogni — corpea, — in. v. de ciui. dei. q nō vsqueq; absurde dici pt ad solas corpoz dotias affectus ꝺsdam valere sidereos. et Damas. dr i. ij. lib. q alij et alij planete diuersas ꝺplexiones et habit⁹ et dispōnes in nob⁹ structūt. et io indirecte corpa celestia ad bonitatē intelligētie operāt. et sic sic medici pnt iudicare de bonitate intellectus ex corpis ꝺplexione sic ex dispōne pprima ita astrolog⁹

ex motibꝫ celestibꝫ sicut ex cā remota talis dispōnis. ⁊ p hūc modū pt verificari qđ ptholome⁹ in cētilo quio dr. Cū fuerit Mercurius in natiuitate alicui⁹ in aliq̄ domoꝝ saturni. ⁊ ipe fortis in ce suo dat boni tatē intelligētie medullitus in rebꝫ

¶ Q̄ corpa celestia nō sunt cause volūtatū ⁊ electionū nostraꝝ ℣. xxxv.

Jđ p⁹ pt̄. q iij. ar. 4 Jsta 2ª p⁹ 1

QX hoc aūt ulterius ap paret q corpa celestia nō st̄ volūtatum nraꝝ neq̄ electōnū cā. Volūtas em in pte intellectiua aīe ē. vt pz p ph̄m. i. iij. de aīa. si igit corpa celestia nō pnt ipzimere directe in intellectū nīm. vt oñsum ē. neq̄ etiā in volūtatē nr̄am directe ipmere poterūt ¶ Amplius. oīs electioꝝ actual volūtas in nobis īmediate ex apphēsione itellectuali cāt. bonū em intellectū ē obiectū volūtat̄. vt pz i. iij. de aīa. ⁊ ppt̄ h̄ nō pt seq̄ puersitas in eligēdo nisi itellect⁹ iudiciū deficiat in pticulari eligibili. vt pz p ph̄m i. vij. ethi/coꝝ. corpa aūt celestia nō st̄ cāe intelligētie nr̄e. g nec electōis nr̄e pnt ee cāe ¶ Jtē. q̄cūq̄ ex ipssione corpoꝝ celestiū in istis iferioribꝫ euenīūt naturaliꝫ ptīgūt cū hec iferiora sint naturaliꝫ sub illis ordiata. si g electōes nr̄e euenīūt ex ipssione corpoꝝ celestiū. oꝝ q naturaliꝫ eueniāt vt. i. sic hō naturaliꝫ eligat opari suas opatōes sic naturali instinctu bruta opant̄ ⁊ naturaliꝫ corpa inaīata mouent̄. nō g erūt ppositū ⁊ natura duo pncipia agētia st̄ vnū tm qđ ē natura. cui⁹ ꝯriū pz p Arest̄o. i. ij. phicoꝝ. nō ē g verꝫ q ex ipssione corpoꝝ celestiū nr̄e electōes pueniāt ¶ Ꝑ. ea q̄ naturaliꝫ fiūt determiatis medijs pducūt̄ ad finē. vñ sp ⁊ eodē mō ptīgūt. natura em determiata ē ad vnū. electōes aūt hūane diuersis vijs tēdūt ad finē tā in moralibꝫ q̄z in artificialibꝫ. nō g electōes hūane st̄ naturaliꝫ ¶ Amplius. ea q̄ naturaliꝫ fiūt vt plurimū recte fiunt. natura em nō deficit nisi i paucioribꝫ. si g hō naturaliꝫ eligeret. vt in plurib⁹ electōes ei⁹ eēnt recte. qđ pz ee falsum. ꝝ. nō igit hō naturaliꝫ eligit qđ opterꝫ si ex impulsu corpoꝝ celestiū eligeret ¶ Jtē. ea q̄ st̄ eiusdē spēi nō diuersificāt in opatoib⁹ naturalib⁹ q̄ natura spēi ꝓsequunt̄. vñ oīs Jrudo silr facit nidū. ⁊ oīs hō silr itelligit ꝑma pncipia q̄ st̄ naturaliꝫ nota. electio aūt ē opatio ꝓpria spēi hūanā. si g hō naturaliꝫ eligeret opterꝫ q oēs hoīes eodē mō eligerēt. qđ pz ee falsum tā in moralib⁹ q̄z in artificialib⁹ ¶ Adhuc. ꝟtutes ⁊ vitia st̄ electionū pncipia p̄pa. nā ꝟtuosus ⁊ vitiosus dr̄nt ex h̄ q ꝯria eligūt. ꝟtutes aūt politice ⁊ vitia nō sunt nobis a natura. st̄ ex assuetudie. vt pbat ph̄s i. ij. ethico. ex h̄ q ꝯles opatōes assuescim⁹ ⁊ maxime a puero ad tales habitū habrm⁹. g electōes nr̄e nō sunt nob a natura. nō g causant̄ ex ipssiōe corporū celestiū sm quā res naturaliꝫ pceduūt ¶ Adhuc. corpa celestia nō imꝑmūt directe nisi in corpa. vt ostē sum ē. si g sint cā electionum nr̄aꝝ aut hoc erit inq̄/tū imꝑmūt in corpora nostra aut inq̄tum imꝑmūt in exteriora. neutro āt mō sufficiēter pnt ee cā electōnis nr̄e. nō em ē sufficies cā nr̄e electōnis q aliq̄ corpoꝛalia nob exteriꝰ p̄sentēt. pz em q ad occursuꝝ alicui⁹ delectabil puta cibi vel mulieris. tēperat⁹ nō mouet̄ ad eligēdū ipm. intēperat⁹ āt mouet̄. silr etiā nō sufficit ad nr̄am electōem q̄cūq̄ īmutatio posset esse in nr̄o corpe ab ipssiōe corpis celestis. q̄ p h̄ nō sequātur in nob nisi q̄dā passiones vel magis vl min⁹ vehemētes. passiones aūt q̄tūcūq̄ vehemētes nō st̄ cā sufficies electōis. q p easdē passiones incōtinēs idu cit̄ ad eas sequēdū p electōem. ꝓtinēs aūt nō inducit̄ non pt igit dici q corpa celestia sint cāe nr̄aꝝ electionū ¶ Amplius. nulla ꝟtus dat̄ alicui rei frustra. hō aūt h̄z ꝟtutē iudicādi ⁊ ꝓsiliādi de oīb⁹ q̄ p ipm operabilia sunt sive in vsu exteriorꝝ rer. sive in admittēdo ⁊ repellēdo extrīsecas passiones. qđ q̄dē frustra esset si electio nr̄a causaret̄ a corporib⁹ celestib⁹ nō existēs in nr̄a potestate. nō ē g possibile q corpa celestia sint cause nr̄e electōis ¶ Prete. hō naturaliꝫ est̄ aīal politicū vel sociale. qđ q̄dē ex hoc apparet q vn⁹ hō nō sufficit sibi si sol⁹ viuat. ꝓpterea q natura i paucis hōi puidit sufficiēter dās ei rōnē p quā possit sibi necessaria ad vitā ꝑparare. sic cibū. indumēta ⁊ alia hmōi ad q̄ ola opanda nō sufficit vn⁹ hō. vñ naturaliꝫ inditū est hōi vt in societate viuat. st̄ ordo puidentie nō aufert alicui rei qđ ē sibi naturale. sed magis vni cuiq̄ puidet̄ sm suā naturā. vt ex dictis pꝛz. nō igit p ordinē puidētie sic est hō ordinatus vt vita socialis tollat̄. tolleret aūt si electōes nr̄e ex impssionibus corpoꝝ celestiū pueniret̄ sicut naturalis instinctus alioꝝ aīaliū. Frustra etiā daret̄ leges ⁊ p̄cepta viuēdi si h⁹ omo electionū suaꝝ dñs nō esset. frustra etiaꝫ adhiberent̄ pmia ⁊ pene bonis ⁊ malis ex q̄ nō est in nob hec vel illa eligere. his aūt dēsitis statim socialis vita corrūpit̄. nō g hō ē sic sm ordinē diuine p/uidētie institut⁹ vt electōes ei⁹ ex motibꝫ celestiū corpoꝝ pueniāt ¶ Adhuc. electōes hoīm ad bona ⁊ mala se hnt. si g electōes nr̄e ex motibꝫ stellaꝝ pueniret̄ sequeret̄ q stelle p se essent cā malaꝝ electionū. quod aūt est malū nō hz cām in natura. nā malus incidit ex defectu alicui⁹ cause ⁊ nō hz cām p se. vt supꝰ ostensum ē. nō est igit possibile q electōes nr̄e directe ⁊ p se a corporibꝫ celestibꝫ pueniāt sicut ex causis ¶ Potest aūt aliqs huic rōni obuiare. dicēdo q oīnis mala electio ex alicui⁹ boni appetitu prouenit. vt supra oñsum ē. sicut electio adulterij prouenit ex appetitu boni delectabil qđ ē in venereis. ad qđ q̄dē bonū vl aliq̄ stella mouet. ⁊ h̄ nec̄ariū ē ad gnatōem aīaliū p ficiēdā. nec debuit h̄ cōe bonū ptermitti ppter malū pticulare huius q ex h̄ istinctu eligit malū ¶ Hec aūt rūsio sufficies nō ē. si ponāt corpa celestia p se cā electionū nr̄aꝝ. ytpote p se imꝑmētia ⁊ tellectū ⁊ volūtatē. nā ipressio vl̄is cāe recipit̄ in vnoq̄q sm modus

Reprobat

suū. effect⁹ g̃ stelle mouētis ad delectatōem q̃ ē in cō
iūctōe ordiata ad gñatōem recipiēt in q̃libet fm mo
dū sibi ꝓpriū. sicut videm⁹ q̃ diuersa aialia hñt di
uersa tpa ⁊ diuersos modos ꝯmixtōis fm ꝯgruen
tiā siue nature. vt Arestō. dt in lib. de hīstoriis aialiū.
recipiēt g̃ intellect⁹ ⁊ volūtas ipressionē illi⁹ stelle
fm modū suum. cum aūt aliq̃d appetit fm modum
intellect⁹ ⁊ rōnis. nō accidit pctm̄ in electōne. q̃ q̃dē
sp ex hꝫ mala ē q̃ nō ē fm rōnē rectā. nō g̃ si corpa ce
lestia cēnt cā electionū nr̄ar. esset vniuꝫ in nob electio
ɟ3 mala ¶ Ampli⁹. nulla ꝑtus actiua se extendit ad ea q̃
sunt sup̄ spēm ⁊ naturā agētis. q̃ oē agēs agit p sui
am formā. sed ipm velle trāscēdit oēm spēm corpalē
sicut ⁊ ipm intelligere. sic em̄ intelligim⁹ vlia. ita ⁊ vo
lūtas nr̄a in aliq̃d vle ferf. puta q̃ odimus oē latro
nū gen⁹. vt phꝫs dt in sua rhetorica. nr̄m igit velle nō
ɟ4 cātur a corpe celesti. ¶ P. ea q̃ sunt ad finē ꝓportio
nant finī. electōes aūt hūane ordināt ad felicitatē. sic
ad vltimū finē. q̃ q̃dē nō ꝯsistit in aliq̃bꝫ corpalibus
bonis. sed in hꝫ q̃ aīa ꝯiūgat p intellectū reb⁹ diuinis
vt sup̄ oñsum ē tā fm sniam fidei q̃m phoz opinio
nes. corpa igit celestia nō p̄nt ee cā electionū nr̄arum
Cōfirmat Hinc ē q̃d dr Jere. x. A signis celi nolite metuere q̃
pō stoicorū timēt gētes. q̃z leges pploꝝ vane sunt ¶ Per hꝫ aūt ex
excludit. cludit positio stoicoꝝ. q̃ ponebāt oēs act⁹ nostros ⁊
etiā electōes nr̄as fm corpa celestia disponi. q̃ etiaꝫ
dr fuisse positū antiq̃ phariseoꝝ q̃ apud iudeos p̄sci
lianiste hmōi erroris etiā rei fuerūt. vt dr in libro. de
hereslb⁹. Hec etiā fuit opinio antiq̃oꝝ naturaliū q̃ po
nebāt sensum ⁊ intellectū nō differre. Unde Empedocles
dixit q̃ voluntas augef in hoīb⁹ sic in alijs aialib⁹ ad
p̄ns. i. fm p̄ns momētū ex motu celi causante tpus.
Sciendū vt Arestō. introducit in li. de aīa. ¶ Sciēdū tn̄ ē q̃ ꝫ
corpa celestia nō sunt directe cā electionū nr̄arum quasi
directe in volūtates nr̄as ipsimētia. idirecte tn̄ ex his
aliq̃ occasio nostris electiōib⁹ p̄stat. fm q̃ hñt impssi
Dissi. bimē onē sup̄ corpa. ⁊ hꝫ dupli. Uno q̃dē mō fm q̃ ipressi
ones corpum celestiū in exteriora corpa sūt nobis cā
alicui⁹ electōis. sicut cū p corpa celestia disponit aer
ad frigus intēsum. eligim⁹ calefieri ad ignē vel aliq̃
hmōi facere q̃ ꝯgruūt tpi. Allio⁹ fm q̃ impsiūt in
corpa nr̄a ad q̃z imutatōem isurgūt nob aliq̃ mo
tus passionū. vel p eoꝝ ipssionē efficimur abiles ad
aliq̃s passiones. sic colerici sunt pni ad irā. vel fm q̃
ex eoꝝ ipressione cātur in nob aliq̃ dispositio corpa
lis que ē occasio alicui⁹ electōis. sic cū nob infirman
tibꝫ eligimus accipe medicinā. Interdū etiā ex corpo
ribꝫ celestibꝫ act⁹ humani causant. inq̃tū ex indispōe
corpis aliq̃ amētes efficiūt vsu rōnis ꝓuati in q̃bꝫ p
ꝓie electio nō ē ꝫ mouēt aliq̃ naturali instinctu sic
⁊ bruta. Manifestū ē aūt ⁊ experimento cognitū q̃
tales occasiones siue sint exteriores siue interiores nō
sunt cā neccaria electōis. cū hō p rōnē possit eis resiste
re vel obedire. ꝫ plures sūt q̃ ipe⁹ tales naturales se
quunt. pauciores aūt. i. soli sapientes q̃ occasiones ma
le agēdi ⁊ naturales impet⁹ nō sequunt. ⁊ ꝓpter hꝫ dr
Ptholome⁹ in centiloquo q̃ aīa sapiēs adiuuat opus
stellaꝝ. ⁊ q̃ nō poterit astrolog⁹ dare iudicia fm stel
las nisi vim aīe ꝯplectionē bn cognouerit. ⁊ q̃ astro
log⁹ nō dꝫ dicere rē specialiter sz vlr. q̃. s. impssio stel
laꝝ in plurib⁹ sortit effectū. q̃ nō resistit inclinatōi q̃ ē
ex corpe. nō aūt sp in hoc vel illo q̃ forte p rōnē natu
rali inclinationi resistit

¶ Q corpales effect⁹ in istis iferioribꝫ nō sequunt
ex neccitate a corpib⁹ celestib⁹ Lxxxvi

Ista p⁹ p⁹. ¶ Non solū aūt corpa ra celestia hūane electōi necessitatē infer
re nō p̄nt. ꝫ nec etiā corpales effectus in
istis inferioribꝫ ex neccitate ab eis ꝓcedūt. Impressio
nes em̄ cāe naturaliū recipiūt in effectibꝫ fm recipi
entiū modū. hec aūt inferiora sūt fluxibilia ⁊ nō semp
eodē mō se hñtia. ppē materiā q̃ ē in potētia ad plu
res formas. ⁊ ꝓpter ꝓtrarietatē formaꝝ ⁊ ꝑtutu. nō
igit impssiones corpoꝝ celestiū recipiunt in istis in
ferioribꝫ p modū neccitatis ¶ Itē. a cā remota nō seq̃
tur effect⁹ de neccitate. nisi etiā sit cā media neccaria. sic
⁊ in syllogismis ex maiori de neccitate ⁊ minori de cō
tingēti nō seq̃t ꝯclusio de neccitate. corpa aūt celestia
sunt cāe remote. ꝓme aūt cāe inferioꝝ effectuū sūt
ꝑtutes actiue ⁊ passiue in istis inferioribꝫ q̃ nō sunt
cāe necessarie sz ꝯtingētes. p̄nt em̄ deficere vt in pau
cioribꝫ. nō g̃ ex corporibꝫ celestibꝫ sequunt in istis ife
rioribꝫ corpib⁹ effect⁹ de neccitate ¶ P. mot⁹ celestiuꝫ
corpoꝝ sp ē eodē mō. si igit effect⁹ celestiū corpoꝝ in
istis iferioribꝫ corporibꝫ ex neccitate ꝓueniret. sp eo
dē mō se haberēt q̃ in iferioribꝫ sūt. nō aūt sp eodē mō
se hñt. sz vt in plurib⁹. nō igit ex neccitate ꝓueniunt.
¶ Adhuc. ex multis ꝯtingētib⁹ nō ꝑt fieri vnū neces
sariū. q̃z sic q̃libet ꝯtingentiū p se deficere ꝑt ab effe
ctu. ita ⁊ oia simul. ꝫstat aūt q̃ singula q̃ in istis iferi
oribꝫ fiūt ex ipssione celestiū corpoꝝ sunt ꝯtingētia.
nō igit ꝯnerio eoꝝ q̃ in istis iferioribꝫ ꝯtigūt ex im
pssione celestiū corpoꝝ sūt neccaria. manifestū ē em̄ q̃
q̃libet eoꝝ ipediri ꝑt. ¶ Ampli⁹. corpa celestia sunt
agētia naturali q̃ reqrūt materiā in quā agāt. non g̃
ex actōe corpoꝝ celestiū tollit id q̃d materia requirit
materia aūt in quā agūt corpa celestia sunt corpora
inferiora. q̃ cū sint corruptibilia fm suā naturā. sicut
deficere p̄nt ab esse ita ab operari. ⁊ sic eoꝝ natura hꝫ
hz. vt nō ex neccitate pducāt effect⁹. nō igit ex necessi
tate ꝓueniūt effect⁹ celestiū corpoꝝ in corporibꝫ infe
riorib⁹. Si aūt aliq̃s forte dicat q̃ neccariū ē q̃ effect⁹
corpoꝝ celestiū cōp'eant. nec tn̄ p hoc tollit possibi
litas a reb⁹ inferioribꝫ. eo q̃ q̃libet effect⁹ ē in poten
tia añq̃ fiat. ⁊ tūc dr possibilis. q̃ aūt iam ē in actu.
trāsit a possibilitate in necessitatē. ⁊ totū hoc subtra

repro. ponit corpo⁹ q̃dam falsa

cet celestib⁹ motib⁹. ⁊ sic nō tollit quin aliq̄ effect⁹ sit possibil'. lz necessariū sit effectū illum q̄q̄z ꝓduci

Reprobat°. sic em̄ Albumasar in ꝑ. lib'. sui introductoꝝ defende re nitit possibile Nō ē aūt possibile q ꝑm hūc modū possibile defendat. possibile em̄ qdā ē qđ ad necessa riū sequat. nā qđ ncce ē ee. possibile ē ee. qđ em̄ non possibile ē ee. impossibile ē ee. ⁊ qđ impossibile ē esse necesse ē nō ee. igit qđ necesse ē ee. necesse ē nō ee. hꝫ āt ē impossibile. q̄ impossibile ē q aliqđ necesse sit ee. ⁊ tm̄ nō sit possibile illud ee. q̄ possibile ee seqt ad ncce ee. hꝫ āt possibile nō ē necessariū dicendere. qz ꝓtra hꝫ effect⁹ ex necessitate cāri dicūt. lz possibile qđ oppo nit necessario. put dz possibile qđ ꝑt ee ⁊ nō ee Nō āt dz aliqđ p hūc modū possibile ⁊ ꝓtingēs ex hꝫ soluz q q̄q̄z sit in potētia ⁊ q̄q̄z in actu. vt ꝑdicta rnsio ꝓsupponit. nā sic etiā in motib⁹ celestib⁹ ē possibile ⁊ ꝓtingēs. nō em̄ sp ē ꝓiūctio vel oppō solis aut lune in actu. sed q̄q̄z qdē in actu. q̄q̄z āt in potētia. que tm̄ necessaria sūt. cū de his dicit demōstratōes. lz possi bilevel ꝓtingēs qđ opponit nccario hoc in sua rone hz q nō sit ncce illud fieri q̄n nō ē. qđ qdē ē. qz non de necessitate seqt ex cā sua. sicut em̄ dicim⁹ sortē sessu rū ee ꝓtingēs. ipm āt ee morituꝝ ē necessariū. qz ꝑm hos ex cā sua de necessitate seqt. nō aūt ꝑmū. si q̄ ex motib⁹ celestib⁹ de nccitate seqt q eoꝝ effect⁹ sint q̄n q futuri. tollit possibiler ꝓtingēs. qđ necessario op ponit. Sciēdū ē āt q ad ꝑbādū effectus celestium

ꝑba. auicē. coꝝ ex nccitate puenire Auicēna in sua metaphisi ca vtit tali rone. Si em̄ effect⁹ aliq̄s celestiū coꝝ impedit. oz q hꝫ sit p aliquā cām volūtariā vel natu ralē. ois āt cā volūtaria vl naturalreducit ad aliqđ celeste ꝓncipiū. q̄ impedimentū effectuū celestiū coꝝ ꝓcedit ex aliq̄b⁹ celestib⁹ ꝓncipijs. ipossibile ē q̄ q si totus ordo celestiū coꝝ sil' accipiat. q effect⁹ eius vnq̄z casset. vñ ꝯcludit q corpa celestia faciunt necessario eē dcere effect⁹ in istis iferioꝝib⁹ tā volun tarios q̄z naturales Nec āt rō. vt Aresto. in. vj. phisi coꝝ dr. fuit q̄rūdā antiq̄z. q negabāt casum ⁊ fortu nā. p hꝫ q cuiuslibet effect⁹ ē aliq̄ cā determīata. posita aūt cā ponit effect⁹ de necessitate. ⁊ sic cū oīa de necessi

Solo aresto. tate pueniāt. nō ē aliqđ fortuitū neq casuale. Hāc aūt rōnē ipe Aresto. soluit in. vi. metha. negādo du as ꝓpones. q̄b⁹ hec rō vtit. quaꝝ vna ē. q posita cā quacūq̄z necesse sit ei⁹ effectū poni Hoc em̄ nō oz in oīb⁹ causis. qz aliq̄ cā lz sit p se ⁊ ꝓpria cā ⁊ sufficies alicui⁹ effectus. ꝑt tm̄ impediri ex ꝯcursu alteri⁹ cause vt nō sequat effect⁹. Alia ꝓpō ē quā negat. q nō oē qđ ē quocūq̄z mō hz cām p se. lz solū ea q̄ sunt per se. q aūt sunt p accns nō hnt aliquā cām. sicut q sit mu sicū hz aliquā cām in hoīe. q aūt hō sit simul alb⁹ ⁊ musicus nō hz aliquā cām. q̄cūq̄z em̄ sunt simul pro pter aliquā cām. ordinē hnt ad inuicē ex illa cā. que aūt sunt p accns nō hnt ordinē ad inuicem. nō igit sunt ex aliqua cā p se agēte lz solum per accidēs hoc euenit. accidit em̄ docēti musicum q doceat hominē albū. ē em̄ ꝑter eius intētionem. sed intēdit docere di sciplinę susceptibilē Sic ergo proposito aliquo ef fectu dicemus q habuit aliquā causam ex qua non de necessitate sequebat. qz poterat impediri ex aliqua alia cā concurrēte per accidēs. ⁊ lz illam causam con currētem hz reducere in aliquā causam altiorē. tamē ipsum ꝯcursum qui impedit nō ē reducere in aliquā causam. ⁊ sic nō ꝑt dici q impedimētū huius effect⁹ vel illius ꝓcedit ex aliquo celesti ꝓncipio. vñ non oz dicere q effectus coꝝ celestiū ex necessitate pueni ant in istis inferioꝝib⁹ Hinc ē q Damas. dr in. ij. li. Confirmat q coꝝpa celestia nō sunt cā gnationis alicuius eoꝝ q fiūt neq coꝝruptōis eoꝝ q coꝝpunt. qz. l. non ex necessitate ex eis effect⁹ pueniūt Aresto. etiā dr in. ij. de somno ⁊ vigilia. q eoꝝ q in coꝝpib⁹ sunt signoꝝz etiā celestiū velut aquaꝝ ⁊ vētoꝝ multa nō eueniūt. si em̄ aliq̄s alius vehemētioꝝ isto accidat motus a q futuꝝ ē signū nō fit. sicut ⁊ multa ꝯsulta bene q fieri expediebat dissoluta sunt ꝓpter alias dignioꝝes in choātōnes Ptholome⁹ etiā in q̄dripartito dr Rur sus nec estimare debemus q superioꝝa ꝓcedūt ineui tabiliter. vt ea q̄ diuina dispōne ꝯtingūt. ⁊ q̄ nulla tenus sunt vitāda nec nō q̄ veraciter ⁊ ex necessitate pueniūt In cētilogio etiā dr Hec indicia q̄ tibi tra do sunt media inter necessariū ⁊ possibile.

¶ Qz motꝰ celestꝫ coꝝpis nō sꝫ cā electionū nraꝝ ex ꝑtute aie monētis. vt q̄dā dicūt ⁊ xxxvij. Jō. ꝑ°. 2°. q 9. ar. 5.

QSt tamē attēdendū q Auicēna vult q motus celestiū coꝝporū sint nostraꝝ electionū cause. nō q̄dē per oc opi° Auicē. casionē tm̄. sicut supra dictū ē sed per se. ponit em̄ coꝝ pora celestia eē aiata. vñ oz cū motus celestis sit ab aia ⁊ sit motus coꝝpis. q sicut inq̄ntum ē motus coꝝ poris hz ꝑtutem transmutādi coꝝpora. ita inq̄ntuz est ab aia. habet virtutē imprimēdi in aias nostras ⁊ sic motus celestis sit causa electionū nostrarum ⁊ volūtatum. ad qđ etiā redire videt positio Albuma sar in primo sui introductoꝝij. ¶ Nec aūt positio ir rationalis ē. ois em̄ effectus qui ē p instrumētū ali Repro. q̄ qđ ab efficiēte ꝓcedēs oz eē ꝓportionatū instrumē tuoꝝ rōnib⁹ to sicut ⁊ agēti. nō em̄ quolibet instrumēto vtimur ad quēlibet effectū. vnde illud nō ꝑt fieri p aliquod instrumētum ad qđ nullo mō se extēdit actio instru mēti. actio aūt coꝝpis nullo mō se extēdit ad immu tationem intellectus ⁊ volūtatis. vt supra ostēsum ē nisi forte per accidens. inq̄ntum ex his immutat coꝝ pus. sicut ꝓdictum ē. impossibile est ergo q anima celestis coꝝpis si sit animatū intellectū ⁊ voluntatez imprimat mediante motu celestis coꝝporis. ¶ Am pli⁹. cā agēs particularis in agēdo simlitudinē ge rit cause agētis vlis ⁊ est exemplum eius. si autem 2.

aīa humana in aliā aīam humanā aliq̄d p opatōē corpalem īprimeret. sicut cū p ꝓcatōem vocis suā intelligētiā pandit. actio corpalis q̄ ē ab vna aīa nō puenit actualiā nisi mediante corpe. vox em̄ plata īmutat organū auditus. ⁊ sic a sēnsu pcepta puenit eius signatū vsq; ad intellectū. si igit aīa celestis aliquid imꝑmat in aīas nostras p motū corporeū. actio illa nō puenit vsq; ad aīam nostrā nisi p mutatōem corporis nostri q̄ q̄dem nō est cā nostrar electionū. sed occasio tm̄ sicut ex pmissis pz. nō igit erit mot⁹ celestis cā nr̄e electōis nisi p occasionē tm̄. ¶ Itē. cū mo-
3. uens ⁊ motū oporteat sil'ē. vt pbat in. vij. ꝓhicor. oz q; a ꝑmo mouēte pueniat mot⁹ vsq; ad vltimum q̄d mouet q̄dā ordine. vt. s. mouēs p id q̄d ē sibi ꝓpriū moueat id q̄d ē ab eo distās. corpori aūt celesti q̄d moueri ponit ab aīa sibi ꝓiuncta ꝓpinq̄us ē corpus nostr̄ q̄ aīa. q̄ nō hz ordinē ad corp⁹ celeste nisi mediante corpe. q̄d ex hoc pz. q; intellect⁹ sepati nullz hz ordinē ad corp⁹ celeste. nisi forte mouetis ad motum. īmutatio igit corpis celestis ab aīa eius proce-dens nō ptingit ad aīam nostrā nisi mediante corpe. ad motū aūt corpis nō mouet aīa nisi p accīs. nec īmmutatōem corpis sequit electio nisi p occasionem. vt dictū est. motus igit celestis nō pt esse cā electōis
4 nostre per hoc q; est ab aīa. ¶ Preterea. fm̄ posītōem Auicēne ⁊ quorundā phoꝝ alioꝝ intellectus agēs ē q̄dam suba separata. q̄ q̄dem agit in aīas nostras in-q̄tum facit intellecta in potētia esse intellecta in actu hoc aūt fit p abstractōem ab oībus materialibꝫ dispositionibꝫ. vt pz ex his que dicta sunt in scō libro q̄d igit agit directe in aīam nō agit in eā p motū corporeū sed magis p abstractōnem ab oīni corporeo. aīa igit celi si sit aīatum nō pt eē cā electionū nostrar̄ vel intelligētiar̄ p motū celi. Per eas̄dē etiā rōnes pt pbari q; motus celi nō sit cā electionū nostrarū p ꝓtutē suba separate. si q̄s ponat celū nō esse aīatū sed a suba separata moueri

Alia falsa opi. eiusdē i pro. repro². Jō p³ p. q. lxv. ar. 4. p³ 2ᵉ. q. 9. ar. 6.

¶ Q̄s suba separate create nō pūt eē cā directe electōnū et volūtatū nr̄ar̄. sz sol⁹ deus. lxxxviij.

QUo est aūt estiman-
dū q; aīe celoꝝ si q̄ sint vel q̄cūq; alie suba intellectuales separate create pūt directe vo-
Jsta 2ª p³. lūtatē nob īmittere aut electōis nr̄e cā esse. Q̄m em̄
j. creatoꝝ actōes sub ordine duūe puidētie ꝓtinentur vn̄ pter leges ipius agere nō pūt. ē aūt puidētie lex vt vnūq̄dq; īmediate a prima sibi cā moueat. cā igit superioꝝ creata tali ordine pterm̄isso nec mouere nec agere pt. primū aūt motiuū volūtatz ē bonū itellectū q̄d ē suū obiectū. ⁊ mouet ab ipo sicut visus a colore. nulla igit suba creata pt mouere volūtatē nisi mediante bono itellecto. hꝫ aūt ē inq̄tū manifestat ei aliq̄d eē bonū ad agēdū. q̄d ē psuadere. nulla igit suba creata pt agere in volūtatē vel eē cā electōis nr̄e nisi p modū suadētis. ¶ Itē. ab illo agēte aliq̄d natū est 2. moueri ⁊ pati p cui⁹ formā reduci pt in actū. nā oīne agēs agit p formā suā. volūtas aūt reducit in actū per appetibile q̄d motū desideriū aī q̄etat. in solo aūt bono diuino q̄etat desideriū volūtatz sic in vltio fine. vt ex supꝫ dictis pz. sol⁹ igit deus pt mouere volūtatē p mo
dū agētis. ¶ Adhuc. sic in re inaīata se hz inclinatio 3. naturalis ad ꝓpriū finē q̄ appetitus dr naturalis. ita se hz in suba itellectuali volūtas. q̄ dr appetie itellectualis. inclinatōes aūt naturales dare nō ē nisi illi⁹ q̄ naturā istituit. g̃ ⁊ volūtatē inclinare in aliq̄d nō est nisi ei⁹ q̄ ē nature itellectualis cā. hꝫ aūt sol⁹ dei ē. sicut ex supioribꝫ pz. ipe igit sol⁹ volūtatē nostrā in aliq̄d inclinare pt. ¶ Simpli⁹. violētū vt dr in. iij. ethicoꝝ est 4. cui⁹ ꝓncipiū ē extra nil cōferēte vim passo. si igit volūntas moueat ab alie exteriori ꝓncipio erit violentus motus. dico aūt moueri ab extrinseco principio q̄d moueat p modū agētis ⁊ nō p modū finis. violētum aūt volūtario repugnat. impossibile est igitur q; volūtas moueat a ꝓncipio extrīseco quasi ab agēte. sed oz q; ois motus volūtatis ab interiori ꝓcedat nulla aūt suba creata ꝓiūgit aīe itellectuali q̄ntuz ad sua iteriora. nisi sol⁹ deus. q̄ sol⁹ ē cā ipius ⁊ sustīnēs eā in eē. a solo igit deo pt mot⁹ volūtari⁹ causari ¶ Ad 5 hoc. violētū opponit naturali ⁊ voluntario motui. q̄ vtrūq; oz q; sit a ꝓncipio itrīnseco. agēs aūt exteri⁹ sic solū naturaliter mouet inq̄tū causat in mobili itrīnsecū ꝓncipiū mot⁹. sic generās q̄d dat formā grauitatis corpi grauī generato mouet ipm̄ naturaliter deorsuz. nihil aūt aliud extrīsecū mouere pt absq; violētia corp⁹ naturale nisi forte p accīs sic remouēs ꝓhibēs q̄d magz vtik motu naturali vel actōe. q̄ causet ipm̄ illd igit solū agēs pt causare motū voluntatz absq; violētia. q̄d causat ꝓncipiū itrīnsecū huiꝰ mot⁹ q̄d ē pona ipa volūtatz. hꝫ aūt ē deus q̄ aīam sol⁹ creat. vt i secūdo oñsuz ē. sol⁹ igit deus pt mouere volūtatē p mo
dū agētis absq; violētia. Hinc ē q̄d dr puer. xxi. Cor regis in manu dñi. ⁊ q̄cūq; voluerit iclinabit illud. Et Phil'. ij. Deus est q̄ operat in nobis ⁊ velle ⁊ pficere pro bona voluntate.

¶ Q̄s motus volūtatis causat a deo ⁊ nō solū potētia voluntatis. lxxxix.

QUidā vero nō itel- Opi. quorum dā falsa recitat
ligētes q̄lit motū volūtatz deū i nob cāre possit absq; pīudicio libertatis volūtatz. conati sūt has autoritates male exponere. vt. s. dicerent q; deus causat i nob velle ⁊ pficere. īgitū dat nob ꝓtutē volēdi. nō aūt sic q; faciat nos velle hoc vel illd. sic Origenes exponit i. iij. ꝓarchon li. ar. defendēs p autoritates pdcas. Et ex hꝫ ꝓcessisse videt opio q̄ūdā. q̄ dicebāt q; puidē nō ē de his q̄ subsunt libe. ar. s. de electōnibꝫ. z puidē refert ad exteriores euēt⁹. nō ei q̄ eligit aliqd ꝓsequi vel pficere puta edificare vel ditari sp̄ potest

ad hoc pueníre. ꝛ sic euent⁹ actionū nostraꝝ nō sub
iacent libero arbitrio sz puidētia dísponunt. qbꝰ q̄dē
Repro. dcā opinio autoritatibꝰ sacre scripture resístit euidēter. Dicit em̄
Jsa. xxvi. Oia opa nra opatus es in nobis dñe. vñ
1. nō solū ꝑtutē volēdi a deo habem⁹ sz etiā opatōem.
¶ Preterea. hoc ꝑm qđ Salomon dt. Quocunq;
2. voluerit vertet illū. oñdit nō solū diuinā causalitatē
ad potentiā volūtatis extēdi sz etiā ad actum ipius.
¶ Jtē. deus nō solū dat redꝰ ꝑtutē. sed etiā nulla res
3. pt ppria ꝑtute agere. nísi agat in ꝑtute ipius. vt sup
oñsum ē. g̃ hō nō pt ꝑtute volūtatis sibi data vti ni/
si in q̄tū agit in ꝑtute dei. illud āt in cui⁹ ꝑtute agēs
agit. ē cā nō solū ꝑtutis sz etiā act⁹ qđ in artifice ap
paret. in cui⁹ ꝑtute agit instrumētū etiā qđ ab h̄ arti
fice ppriā formā nō accipit. sz solū ab ipo applicat
ad actū. dē igit ē cā nobis nō solū volūtatis sz etiaz
4 volēdi. ¶ Ampli⁹. pfecti⁹ inuenit ordoi in spūalibꝰ
q̄z in corpalibꝰ. in corpalibꝰ āt oīs mot⁹ causat a pri
mo motu. oz igit q̄ in spūalibꝰ oīs mot⁹ volūtatis
5. a ꝑma volūtate causaret. q̄ ē volūtas dei. ¶ Adhuc.
supius ē oñsum q̄ dē ē cā oīs actōis. ꝛ opat in oīni
agente. ē igit cā mot⁹ uū volūtatis. ¶ Jtē. arguit Are
6 sto. in. viij. eudimice ethice p hūc modū. Dui⁹ qđ ali
q̄s itelligit ꝓsiliet ꝛ eligat ꝛ velit. oz aliq̄d eē cām. qz
oē nouū oz q̄ habeat aliquā cām. sī āt ē cā ei⁹ aliꝰ cō
siliū ꝛ alia volūtas ꝓcedēs cū nō sit ꝓcedere ī his in
ifinitū oz deuenire ad aliq̄d ꝑmū. hmōi āt ꝑmū oz eē
aliq̄d qđ ē meli⁹ rōe. nihil āt ē meli⁹ itellectu ꝛ rōe ni
si de⁹. ē igit de⁹ ꝑmū ꝓncipiū nr̄oz ꝓsilioꝝ ꝛ volūtatū

¶ Q̄z electōes ꝛ volūtates hūane subdū/
tur diuine puidētie. .xc.

Jđ p⁹ p. q. 22. ar. 2.

EX quo ptz q̄ oportz

Jsta ꝯ p⁹. 1. etiā volūtates humanas ꝛ electōes diuine
prouidētie subditas eē. Oia em̄ q̄ de⁹ agit
ex ordine puidētie sue agit. cū igit ipe sit cā electōis
et volūtatis nostre. ꝛ electōes ꝛ volūtates nostre di/
2 uine puidentie sudunt. ¶ Ampli⁹. oia corpalia p
spūalia amministrant. sicut supius est oñsum. spūa/
lia āt agunt in corpalia p voluntatē. si igit electōes
et motus voluntatū intellectualiū subaruꝫ ad dei p/
uidentiā nō ptinent. sequit q̄ etiā corpoalia ipius p
uidentie subtrahant. ꝛ sic totaliter nulla erit puidē/
3. tia. ¶ Jtē. q̄to aliqua sunt nobiliora in vniuerso. tā
to oz q̄ magis participent ordinē in quo bonuꝫ vni/
uersi ꝓsistit. vnde Aresto. in. ij. phicoꝝ arguit antiq̄s
phos q̄ ponebant casuꝫ ꝛ fortunā ī ꝓstitutōe celestiū
corpoꝝ. nō āt in inferioribꝰ rebus. subē āt intelle/
ctuales sunt nobiliores substātijs corporalibꝰ. si igit
subē corpales q̄tum ad suas subas ꝛ actōes cadūt
sub ordine puidentie. multo magis subē intellectua
4. les. ¶ Preterea. ea q̄ sunt ppinquiora fini. magz ca/
dunt sub ordine q̄ est ad finē. nā eis mediantib⁹ etiā
alia ordinant in finem. actōes āt subarum intelle
ctualiū ppinquius ordinant in deum sicut in finem
q̄z actōes aliaꝝ rerū. sicut supra oñsuꝫ est. magis igit
cadunt actōes intellectualiū subarum sub ordine p/
uidentie. qua deus oia in seipm ordinat q̄z actōes
aliarū reruꝫ. ¶ Adhuc. gubernatio puidētie ex amo
re diuino ꝓcedit quo de⁹ res a se creatas amat. in h̄
em̄ ꝑcipue ꝓsistit amor q̄ amans amato bonū velit.
q̄to ergo deus aliqua magis amat. magis sub eius
puidentia cadunt. Hoc āt ꝛ sacra scriptura docet
in ꝑs dicens. Dñs custodit oēs diligentes se. ꝛ, etiaz
phus in. x. ethicoꝝ tradit dicens. q̄ deus maxime cu
rat de his q̄ diligunt intellectū tanq̄z de suis amicis.
ex quo etiā habet q̄ maxime substātias intellectua/
les amat. sub eius igit puidentia cadunt earū volū
tates ꝛ electōes. ¶ Ampli⁹. bona interiora hoīs q̄ 6.
ex voluntate ꝛ electōe dependet. sunt magis ꝓpria
hoīs q̄z illa q̄ extra ipm sunt. vt adeptio diuitiaꝝ. vl
si quid aliud est hmōi. vnde p illa hō dr esse bon⁹ nō
aūt p ista. si igit electōes humane ꝛ volūtatis mot⁹
nō cadūt sub diuina puidētia sed solū exteriores ꝓ
uentus. verū erit q̄ res humane sunt extra puidētiaz
q̄z q̄ prouidētie subsunt. qđ q̄dē ex psona blasphemā
tiū inducit Job. xxij. Circa cardines celi pambulat Videt q̄dā
nec nostra ꝓsiderat. ꝛ Ezech. ix. Dereliquit dñs ter auto. ꝑ ve/
ram. ꝛ dñs nō videt. ꝛ Tren. iij. Quis est iste qui di ritatē.
xit vt fieret dño nō iubente. Uident aūt quedā i do/
ctrina sacra fm pdictam sniam sonare. Dicit em̄ Ec/
cle. xv. Deus ab initio ꝓstituit hoīem. ꝛ reliquit illū
in manu ꝓsilij sui ꝛ infra. Apposuit tibi aquā ꝛ ignē
ad qđ volueris porrige manū tuam. Ante hoīem vi
ta ꝛ mors. bonū ꝛ malum. qđ placuerit ei dabit illi.
et Deutrono. iij. Considera q̄ hodie ꝓposuerim in
conspectu tuo vitam ꝛ bonum ꝛ econuerso mortem ꝛ
malum. Hec aūt verba ad hoc inducunt. vt ho/ Nota
mines esse liberi arbitrij ostendant. nō vt eoꝝ electio/
nes a diuina prouidētia subtrahantur. Et simil⁹ qđ
Brego. nissenus dt in libro quem de hoīe fecit. pro/
uidentia est eorū que nō sunt in nobis. nō aūt eoruꝫ
que sunt in nobis. ꝛ Damas. eum sequens dt in secū
do libro q̄ ea que sunt in nobis. deus ꝓnoscit. sed nō
ꝑdeterminat. exponenda sunt vt intelligant ea que
sunt in nobis diuine determinatōi nō esse subiecta
quasi ab ea necessitatē accipientia.

¶ Quō res hūane ad supiores cās reducāt .xci.

EX his ergo q̄ supra

ostensa sunt colligere possum⁹ quō huma
na ad superiores reducunt causas. ꝛ non
agunt fortuito. nam electōes ꝛ volūtates imediate a
deo disponūt. cognitio hō hūana ad itellectū ptinēs
a deo mediātibꝰ angel⁹ ordinat. ea vero q̄ ad corpalia
ptinent siue sint interiora siue exteriora in vsum hō/

minis venientia a deo mediantibus angelis et celestibus corporibus dispensat. Huius autem ratio generalis una est. Nam ordo omnie multiforme et mutabile et deficere potens reduci sicut in principium in aliquod uniforme et immutabile. et deficere non valens. ea autem que nobis sunt inuenium esse multiplicia variabilia et defectibilia. patet cum quod electione nostre multiplicitate habent cum in diuersis et a diuersis diuersa eligant. mutabiles etiam sunt. tum propter animi leuitatem que non est firmata in fine ultimo. tum etiam propter mutationem rerum que nos extra circumstant. que autem defectibiles sunt. hominum peccata testantur diuina autem uoluntas uniformis est. quia unum uolendo ea alia vult et immutabilis et indeficiens est. omnium est in primo. ordo igitur omnium uoluntatum et electionum motus in diuinam uoluntatem reduci. non autem in aliquam aliam causam. quia solus deus noster uoluntatum et electionum causa est. sic autem intelligentia nostra multiplicationem habet. quia ex multis sensibilibus veritatem intelligibilem colligam. est etiam mutabilis. quia ex uno in aliud discurrendo procedit ex notis ad ignota pueniens. est etiam delectabilis propter permixtionem fantasie et sensus ut errores hominum ostendunt. angelorum autem cognitiones sunt uniformes. quia ab ipso uno veritatis fonte. scilicet deo accipiunt veritatis cognitionem. est etiam immobilis. quia non discurrendo ab effectibus in causas aut econuerso. sed simplici intuitu puram veritatem de rebus intuentur. est etiam indefectibilis cum ipsas rerum naturas seu quidditates intuentur per seipsas. circa quas non potest intellectus errare sicut nec sensus circa propria sensibilia. non autem quidditates rerum ex accidentibus et effectibus communicant. ordo igitur quia nostra intellectualis cognitio regulet per angelorum cognitionem. ¶ Rursus. de corporibus humanis et exterioribus quibus homines utuntur. manifestum est quia est in eis multiplicitas commixtionis et contrarietatis. et quia non semper eodem modo mouent. quia motus eorum non putat esse continui. et quia defectibilia sunt per alterationem et corruptionem. corpora autem celestia sunt uniformia utpote simplicia absque omni contrarietate existentia. motus etiam eorum sunt uniformes continui et specie eodem modo se habentes. nec in eis potest esse corruptio vel alteratio. unde necessarium est quia corpora nostra et alia que in usum nostrum ueniunt. per motum celestium corporum regulent ¶ Quod de aliquis bene fortunatus. et quod adiuuatur homo ex superioribus causis

Quod alicui homini de aliquid contingere secundum fortunam

THis autem apparere potest quod aliqui possit dici bene fortunatus. Dicit enim alicui homini bene secundum fortunam contingere quod aliquod bonum accidit sibi preter intentionem. sicut cum aliquis fodiens in agro inuenit thesaurum quem non querebat contingit autem aliquem operantem preter intentionem operari propriam non tamen preter intentionem alicuius superioris cuius ipse subest sicut si dominus aliquis precipiat alicui seruo quia uadat ad aliquem locum quia ipse alium seruum ita miserat illo ignorante. in actio superioris est preter intentionem serui missi. non autem preter intentionem domini mittentis. et ideo dicitur per comparationem ad huius seruum sit fortuitum et casuale. non autem per comparationem ad dominum. dicitur etiam quidam ordinatum. cum igitur homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus celestibus secundum intellectum vero sub angelis. secundum uoluntatem autem sub deo. potest contingere aliquid preter intentionem hominis. quod tamen est secundum ordinem celestium corporum vel dispositionem angelorum vel etiam dei. cuius autem deus solum directe ad electionem hominis operetur. tamen actio angeli operatur aliquid ad electionem hominis per modum persuadentis. actio vero corporis celestis per modum dispontentis. inquantum corpales celestium corporum impressiones in corpora nostra disponunt ad aliquas electiones. quamuis igitur aliquis ex impressione celestium corporum et superiorum causarum secundum modum inclinatur ad aliquas electiones sibi utiles. quamuis tamen utilitatem propriam ratione non cognoscit. et cum hoc ex lumine intellectuali superius illuminatur intellectus eius. ad eadem intelligenda et ex diuina operatione inclinatur eius uoluntas ad aliquid eligendum sibi utile cuius rationem ignorat. Dicitur ergo bene fortunatus. et econtrario male fortunatus qui ex superioribus causis ad contraria electio inclinatur. sic de quibusdam dicitur Jere. xxij. Scribe uirum istum sterilem. uirum qui in diebus suis non prosperabitur. Sed in hoc est attendenda differentia. nam impressiones corporum celestium in corpora nostra causant in nobis naturales corporum dispositiones. et ideo ex dispositione relicta ex corpore celesti in corpore nostro dicitur aliquis non solum bene fortunatus aut male. sed etiam bene natus aut male secundum quem modum ponitur in magnis moralibus quod bene fortunatum esse est eodem bene natum. non enim potest intelligi quod hoc ex natura intellectus diuersa procedat quod unus utilia sibi eligat. et alius nociua propter rationem proprium. cum natura intellectus uel voluntatis in omnibus hominibus sit una. diuersitas enim formalis induceret diuersitatem secundum speciem. diuersitas autem materialis inducit diuersitatem secundum numerum. unde secundum quod intellectus hominis illustratur ad aliquid agendum vel uoluntas a deo instigatur non dicitur homo bene natus sed magis custoditus uel gubernatus. ¶ Rursus attendenda est circa hec alia differentia quia operatio angeli et corporis celestis est solum sic disponens ad electiones. operatio autem dei est sicut perficiens. cum autem dispositio quod est ex corporis qualitate vel intellectus persuasione necessitatem ad eligendum non inducat. non ipse homo eligit id quod angelus custodies intendit. neque illud ad quod corpus celeste inclinat. sepe tamen homo eligit quod deus operatur in eius uoluntate. uel custodia angelorum interdum cessat secundum illud Jere. Curauimus babilonem et non est curata. et multo magis inclinatio celestium corporum. diuina uero quidditia sepe est firma. Est etiam et alia differentia consideranda. nam cum corpus celeste non disponat ad electiones. nisi inquantum imprimit in corpora nostra ex quibus homo iudicat ad eligendum per modum quod passiones inducunt ad electiones. eo dispositio ad electiones quod est ex corporibus celestibus est per modum alicuius passionis. sic cum quis inducit ad aliquid eligendum per odium vel amorem vel iram rectus Alb angelo disponit aliquis ad eligendum per modum intelligibilem considerationis absque passione. quod contingit dupliciter. Quoniam enim illuminat intellectus homines ab angelo ad cognoscendum

Solus deus ad electiones hominis directe operatur

Quia homo dicitur male fortunatus

Differentia bi-

Differentia tripartita est attendenda.

2a differentia

solū q aliq̄d ē bonū fieri. nō āt instruit ad rōe ꝓpter quā ē bonū q̄ sūmitur ex fine. z iō hō q̄nq̄z estimat q aliq̄d sit bonū fieri. si tñ q̄reret q̄re rnderet se nescire. vñ q̄n̄ pueniet in finē vtilem quē nō ꝑconsiderauit erit sibi fortuitū. Quandoq̄z ꝯo p illuminatōez angeli instruit etiā q hoc sit bonū z ad rōne q̄re ē bonū q̄ expendet ex fine. z sic q̄n̄ puenit ad finē quē ꝓcōsiderauit nō erit fortuitū. ¶ Sciendū ē etiā q vis actiua spūalis nature sicut ē altior q̄z corpalis. ita z est vltior. vñ nō ad oīa ad q̄ se extendit humana electio. se extendit dispō corpis celestis. Rursus. q̄ virtus hūane aīe vel etiā angeli ē ꝑticularis in cōparatōne ad ꝑtutē diuinā. q̄ q̄dem est vltis respectu oīm entiū.

Correla. ꝑm Sic g̃ aliq̄d bonū accidere ꝑt hoī z ꝑter propriā intentōem z ꝑter inclinatōem celestiū corpoz z ꝓter angeloz illuminatōem. nō āt ꝑter diuinā prouidentiā q̄ est gubernatiua sicut z factiua entis in q̄tum ē

Correl. scdz ens. vñ oz q oīa sub se ꝯtineat Sic g̃ aliq̄d fortuitū bonū vel malū ꝑt ꝯtingere hoī z p cōparatōem ad ipm z p cōparatōem ad celestia corpa z p cōparatōem ad angelos. nō āt p cōparatōem ad deū. nam p cōparatōem ad ipm nō solū in reb⁹ humanis sz nec in q̄libet alia re ꝑt ee aliq̄d casuale z ꝓuisuz Quia ꝯo fortuita sunt q̄ sunt ꝑter intentōem. bona āt moralia ꝑter intentōem esse nō ꝑñt cū in electōe ꝯsistāt. respectu eoz nō ꝑt dici aliquis bñ vel male fortunatus. sz respectu eoz possit aliq̄s dici bene vel male natus. q̄n̄ ex naturali dispōne corpis est aptus ad electiones ꝑtutū vel vitioz. respectu aūt exterioz bonorū q̄ ꝑter intentōem hoī euenire ꝑñt. ꝑt dici hō z bñ natus z bñ fortunatus z a deo gubernatus z ab angelis custoditus. Cōsequit aūt ex supiozibz causis et aliud auxiliū q̄tū ad exitus suaz actionū. cū em̄ hō et eligere habeat z proseq̄ qđ eligit. in vtroq̄z a causis supiozib⁹ adiuuat interdū z ipedit fm electōem q̄dē vt dictū ē in q̄tū hō. vel disponit ad aliud eligendum p celestia corpa. vel q illustrat p angeloz custodiam vel etiā inclinat p opatōnem diuinā. fm executōem ꝯo in q̄tū hō ꝓseq̄t ex aliq̄ supiozi cā robur z efficaciā ad implendū qđ eligit. q̄ q̄dē nō solū a deo z ab angelis esse ꝑt sed etiā a corpozib⁹ celestib⁹ in q̄tū talis efficatia in corpe sita ē. manifestū ē em̄ q etiā inaīata corpa quasdā vires z efficatias a celestib⁹ corporibus ꝓsequunt. z etiā ꝑter eas q̄ ad qualitates actiuas z passiuas elemētoz ꝓsequunt. quas etiā nō est dubiū celestib⁹ corpozib⁹ esse subiectas. sicut q magnes attrahit ferrū hz ex virtute celestis corpis. z lapides q̄dē z herbe alias occultas ꝑtutes. vñ nihil ꝑhibet q etiā aliq̄s hō habeat ex impressione corpis celestis aliquā efficatiā in aliq̄b⁹ corpozib⁹ faciendis. q̄s aliq̄s nō hz. puta medicus in sanando. z agricola in plantādo. z miles in expugnādo. Dāc āt efficatiā multo pfectiꝰ deus hoīb⁹ largit ad sua opa efficacit exequēda. q̄tū g̃ ad ꝑmū auxiliū qđ ē in eligēdo dz deꝰ hoīem dirigere. q̄tū ꝯo ad scdm auxiliū dz hoiez ꝓfortare. z hec duo auxilia tāgūt sil' in ps. vbi dicit Dñs illuminatio mea z salꝰ mea quē timebo. q̄tum ad ꝑmū. Deꝰ ꝓtector vite mee. a q̄ trepidabo. q̄tum ad scdm Sz inter hec duo auxilia est dzña duplex. Dzña dup. Prima q̄dē q ex auxilio ꝑmo adiuuat hō tā in his q̄ ꝑtuti hoīs sbdūt q̄z etiā in aliis. sz scdz auxiliū ad illa tm̄ se extendit ad q̄ ꝑtꝰ hōis valet. q cū hō fodiens sepulchz inueniat thesauz ex nullo hoīs ꝑtute precedit. vñ respectu talis puēt adiuuari ꝑt hō. in q̄ q̄ instiget ad q̄rendū vbi ē thesauꝰ. nō āt in q̄ q ei aliq̄ ꝑtus occ ad thesauz inueniendū. in q̄ āt q medicꝰ sanat vel miles in pugna vincat ꝑt adiuuari in q̄ q eligat ꝓuenientia ad finē. z in q̄ q efficaciter exeq̄tur ꝑtutē a superiori cā adeptā. vñ ꝑmū auxiliū ē vltius Scda dzña ē. q̄ scdz auxiliū dat ad ꝓseq̄ndū efficaciter ea q̄ intendit. vñ cū fortuita sint ꝑter intentōnem ex tali auxilio nō ꝑt dici hō ꝓprie loquendo bñ fortunatus. sic ꝑt dici ex ꝑmo. vt supꝑ oñsum ē. ꝓtingit āt hōi bñ vel male fm fortunā q̄nq̄z ipo solo agēte. sic cū fodiēs in terrā inuenit thesauz q̄escēte. q̄nq̄z autē actōe alteriꝰ cāe ꝯcurrēte. sic cū aliq̄s vadēs ad foz cā emēdi aliq̄d. inuenit debitorē quē nō credebat in Euēt⁹ dup. uenire In ꝑmo āt euētu hō adiuuat ad q̄ q aliq̄d si bi bñ ꝓtingat fm q̄ solū q dirigit in eligēdo illd cui ꝯsuctū ē p accns aliq̄d cōmodū. qđ puenit p ītētionē. In scdo āt euētu oz q ꝑterq̄z agēs dirigat ad eligēdū actōem vel motū vñ sibi occurrat ¶ Oꝑtz āt z aliud ꝯsiderare circa ea q̄ dicta sūt. dictū ē em̄ q ad q̄ hōi aliq̄d bñ ꝓtingat vel male fm fortunā. z ex deo ē z a corpe celesti ee ꝑt. in q̄tū hō a deo ītendit ad eligēdū aliq̄d cui ꝯsuctū ē aliq̄d cōmodū vel incōmodū. qđ eligēs nō ꝑconsiderat z in q̄tū a corpe celesti ad tale aliq̄d eligēdū sic disponit. q̄ āt cōmodū vl' in cōmodū relatū q̄dē ad electōem hōis ē fortuitū. relatū ꝯo ad deū rōne amittit fortuiti nō āt relatū ad corpꝰ celeste. qđ sic ꝑz. Nō em̄ aliq̄s euētꝰ amittit rōnē fortuiti nisi reducat in cām p se. ꝑtꝰ āt celestis corpis ē cā agēs. nō p modū ītellectꝰ z electiōis sz per modū nature. nature āt ē ꝓpriū tendere ad vnū. si g̃ aliq̄s effectꝰ nō ē vnꝰ. nō ꝑt p se cā ei⁹ ee aliq̄ ꝑtus natural'. cū āt aliq̄ duo sibi p accns ꝯiungūt nō fit vere vnū sz solū p accns. vñ hmōi ꝯiuctōis nulla cā natu- Corre. ifert ral' p se cā ee ꝑt Sic g̃ qđ iste hō ex impssione celestis corpis instiget p modū passionis. vt dictū ē ad fodiendū sepulchz. sepulchz āt z locꝰ thesauri nō fit vnū nisi p accns. q̄ nō hnt aliquē ordinē ad inuicē. vnde virtꝰ celestis corpis nō ꝑt p se inclinare ad q̄ totum q iste fodiat sepulchrū z locū vbi ē thesaurus. sz aliquis per intellectū agens ꝑt esse cā inclinatōnis in q̄ totum. q̄ intelligētis est multa ordinare in vnum ¶ Patet etiā q hō qui sciret thesauz ibi ee posset alium ignorantē mittere ad fodiēdum sepulchrum in loco eodem. vt ꝑeter intentōem suam inueniret the-

Ex supiozibz causis hō ꝓsequit duplex auxiliū.

saturū. Sic igit hmōi fortuiti euent⁹ reducti in cām diuinā amittūt rōe fortuiti. reducti ꝺo in cām celestem nequaqz. Per eandē etiā rōnem apparet q hō nō ꝑt eē bn fortunat⁹ vlter ex ſtrute corpis celestis. ſz solū qztū ad hoc vel illud. Dico āt vlter vt aliqs hō habeat in natura sua ipressionē celestis corpis. vt eligat sp z in pluribꝰ aliq ꝺbꝰ sint ꝺiuncta per accns aliq cōmoda vel incōmoda. natura ꝺo nō ordinat nisi ad vnū. ea aūt fm q hoi accidit bn vel male fm fortunā nō sunt reducibilia in aliqꝺ vnū. ſz sunt determinata z infinita. vt phs. iij. physi. ꝺt. z ad sensuz pz. nō ē g possibile. q aliqs habeat i natura sua eligere sp ea ad q etiā p accns sequunt aliq cōmoda. ſz ꝑt eē q ex inclinatōne celesti inclinat ad eligendū aliqd cui ꝺiūgat p accns aliqꝺ cōmodū. z ex alia inclinatione aliud. z ex tercia terciū. nō āt ita q ex vna inclinatōne inclinet ad oīa. ex vna ꝺiuina aūt ꝺispositōe potest hō ad oīa dirigi

Jō pⁿ q.q. ij6. ¶ De fato an sit. z qd sit .xciij.

QExhis āt q premissa sunt apparet qd sit de fato sentiendū. Videntes em hoies multa in hoc mūdo p accidens ꝺtingere si cauſe pticulares ꝺsiderent. posuerunt qdā q nec etiā ab aliqbꝰ superioribꝰ causis ordinent. z his videbat fatū eē nihil oīno. Quidā ꝺo in aliqs ea altiores cās reducere sunt conati. ex qbꝰ tn cū qdā dispōe ordinate ꝓcedāt. z hi fatū posuerūt qsi ea q vident a casu ꝺtingere sint ab aliq cā effata siue ꝓloquuta z ꝺordinata vt eēnt. Noz āt qdā oīa q hic accidūt a casu ꝺtingere reducere sunt conati sicut in causas in celestia corpa etiā electōes hūanas i dispositōe sidez cui oīa cū qdā necessitate subdi ponebant fatū appellātes. q qdē positio ipossibil ē z a fide aliena. vt ex superioribꝰ pz. Quidā ꝺo in dispōe diuine puidētie oīa reducere voluerūt. qcūqz in his inferioribꝰ casu ꝺtingere vident. vñ oīa fato agi dixerunt. ordinatōem q ē in rebꝰ ex diuina puidētia fatuz nominātes. vñ Boetⁱ ꝺt. q fatū ē inhērēs rebꝰ mobilibus dispō p quā puidētia suis qbz nectit ordinibꝰ. In q fati ꝺscriptōe dispō p ordinatōne ponit rebꝰ āt inhērēs ponit vt distinguat fatū a puidētia. nā ipa ordinatio fm q in mēte diuina ē nōdū rebus impressa puidētia ē. fm ꝺo q iā ē explicata in rebus fatū noīat. mobilibꝰ āt ꝺt. vt oñdat q ordo puidentie a rebꝰ ꝺtingentiā z mobilitatē nō aufert. vt qdaz posuerūt. Sedm hāc g acceptōem negare fatū ē puidentiā diuinā negare. Sz qz cū ifidelibꝰ nec noīa ꝺtemꝰ habere cōia. ne ex ꝺsortio noīum possit sumi erroris occasio. nomē fati nō ē a fidelibus vtendū. ne videamur illis assentire q male de fato senserunt oīa necessitati sidez subijcētes. vñ Augꝰ. ꝺt in. v. de ciuit. dei. Si qs ſtrutē vel ptātē dei noīe fati appellat. sentētiā teneat. linguā corrigat. Et Greg. ꝺt fm eūdez ītellectū. Absit a fideliū mētibꝰ. vt fatū aliqd ee ꝺicant.

¶ De certitudie diuie puidētie .xciij.

QJfficultas āt qdā ex pmissis suboꝛit. Si em oīa q h inferius agunt etiā ꝺtingētia puidētie diuine subdunt. oz vt videt vel puidētia nō ee certa vl oīa ex necessitate ꝺtingere. ondit em phs. vi. metaphi. q si oēm effectū ponim⁹ habere aliquā cām p se. z iterū q qlibet cā p se posita necessariū sit effectū poni. seqt q oīa futura ex necessitate eueniāt. si em qlibet effect⁹ habeat cām p se. qlibet futuz erit reducere i aliquā cām pītē vel ptitā. si qrat de aliq vtz sit occidēd⁹ a latronibꝰ. hmōi effectū ꝓcedit causa. s. occursus latronū. hunc aūt effectū precedit alia cā. s. q ipe exiuit domū. hūc āt adhuc alia q vult qrere aquā. quā qdē ꝓcedit cā. s. sitis. z hec causat ex comestione sallez q iā ē vel fuit. si g cā posita necē ē effectū poni. necē ē q si comedat sallā q sitiat. z si sitit. q velit qrere aquā. z si vult qrere aquā q exeat domū. z si exeat domuz q occurrāt ei latrones. z si occurrāt q occidat. g de primo ad vltimū necē ē hūc comedentē sallā a latronibus occidi. Cōcludit g phus nō ee verz. q posita cā necē ē effectū poni. qz aliq cā ē q pt ꝺficere. neqz itez verz ē q oīa effectus habeat p se cām. qz qdē ē p accns sez istū volentē aquā qrere occurrere latronibꝰ nō hz aliquā cām. ex hac rōe apparet q nō oēs effectus reducunt in aliquā cām p se pteritā vel pītem. q posita necē sit effectum poni ex necessitate ꝺtingere. vel g oz dicere. q nō oēs effectus diuine puidētie subdantur. z sic diuina puidentia nō est de oībus. qd prius fuit oñsum. vel nō est necessariū. q puidentia posita effectus eius ponat. z sic puidentia nō est certa. aut ē necessariū q oīa ex necessitate ꝺtingant. puidentia em nō solū ē in pīti tpe vel pterito sz eterno. qz nihil pt eē in deo nō eternū. ¶ Adhuc. si diuina puidētia ē certa. oz hāc ꝺditionalē eē veram. si deꝰ puidit h. g erit huic āt ꝺditionalis añcedēs ē necessariū. qz ē eternū. g ons ē necessariū. oz em oīs ꝺditionalis ons eē necessariū. cuiꝰ ans ē necessariū. z iō ons ē sicut ꝺclusio añcedentis. quicqd aūt ex necessario sequit. oportz eē necessariū. sequit igitur si diuina puidentia est certa q omia ex necessitate proueniant. ¶ Amplius. si aliquid est prouisum a deo. puta q talis sit regnaturus aut ergo possibile est accidere q nō regnet. aut non. siquidē nō est possibile ipsum non regnare. ergo impossibile est ipsum non regnare. ergo necessariuz est eum regnare. si autem possibile est eum non regnare. possibili aūt posito nō sequitur aliquod impossibile. sequit aūt diuinam puidētiam ꝺficere. nō est igit ipossibile diuinā puidentiā ꝺficere. aut igit oz. q si oīa sint puisa a deo. q diuina puidētia nō sit certa. aut q oīa ex necessitate eueniūt. ¶ Itē argumētat

Argumē. ꝺ certitudinē diuie pui. l.

Descirptio fati.

2.

3.

Nomē fati explodit sexta Cōclusio

4. ſic. Tullꝰ in libro de diuinatõe. Si oĩa a deo puiſa ſunt. certꝰ ẽ ordo cauſarꝫ. ſi ãt hꝫ verꝫ ẽ. oĩa fato agunt. q ſi oĩa fato agunt. nihil ẽ in nr̃a ptãte. nullũ ẽ g̃ voluntatis arbitriũ. ſeq̃t g̃ q tollat liberꝫ arbitriũ. ſi diuina puidẽtia ſit certa. ⁊ eodẽ mõ ſeq̃t. q oĩs cauſe cõtingẽtes tollant. ¶ Preterea. diuina puidentia cauſas medias nõ excludit. vt ſup̃ oñſum ẽ. inter cauſas ãt ſunt aliq̃ contingẽtes ⁊ deficere valẽtes. deficere igit̃ pt puidẽtie effectus. nõ ẽ igit̃ dei puidentia certa.

¶ Oportz ãt ad hoc ſolutõez aliq̃ repetere ex his q̃ ſup̃ poſita ſũt. vt manifeſtũ fiat. q nihil diuinã puidẽtiã effugit. ⁊ q ordo diuĩe puidẽtie oĩno ĩmutari nõ pt. nec tñ oz. q ea q̃ ex puidẽtia diuina pueniũt ex neceſſitate cũcta pueniãt. ¶ Primo nãqz conſiderandũ ẽ. q cũ deꝰ ſit oĩm exiſtiũ cã rebꝰ oĩbꝰ cõferẽs eẽ. oz q ſine puidẽtie ordo oẽs res cõplectat. q̃bꝰ ei eẽ largit̃ ẽ. oz q ⁊ cõſeruatõem largiat. ⁊ pfectõez in vltio fine cõferat. Cũ ãt in q̃libet puidẽte. duo conſiderari oporteat. ſ. ordinis p̃meditatõem. ⁊ p̃meditati ordinis inſtitutõem in rebꝰ. q̃ puidẽtie ſubdũt. q̃z p̃mũ ad cognoſcitiuã vtutẽ ptinet. aliũ vo ad opatiuã. hꝫ inter vtrãqz differt. q in p̃meditãdo ordinẽ tãto ẽ puidẽtia pfectior q̃to magꝫ vſqz ad minima ordo puidẽtie pt̃ pduci. q em̃ nos oĩm ptiularium ordinẽ p̃meditari nõ poſſumꝰ circa ea q̃ ſunt diſponẽda a nob̃ ex defectu nr̃e cognitõis puenit. q̃ cũcta ſingl̃aria cõplecti nõ pt. tãto ãt vnuſquiſqz i puidẽdo ſolertior habet. q̃to plura ſingularia p̃meditari pt. cui ãt puiſio i ſolis vlĩbꝰ conſiſteret. paz de prudẽtia ptic̃iparet. ¶ Siłe ãt in oĩbus opatiuis artibꝰ conſiderari pt. ¶ Sz in hꝫ q ordo p̃meditãtis rebꝰ ĩponit. tãto ẽ dignior ⁊ pfectior puidentia gubernãtis. q̃to vlĩor ẽ. ⁊ p plura miniſteria ſua explicat p̃meditatõem. qz ⁊ ipa miniſteriorz diſpoſitio magnã pt̃ puiſi ordinis hꝫ. oz ãt q diuĩa puidẽtia in ſummo pfectõis conſiſtat. qz ipe ẽ ſimplr̃ et vlr̃ pfectꝰ. vt in p̃mo libro oñſum ẽ. ¶ In puidendo igit̃ ſue ſapie p̃meditatõe ſempiterna oĩa ordinat. q̃z tumcũqz minima videanꝫ. q̃cũqz deo rez aliq̃d opantur inſtrumẽtalr̃ agũt ab eo mota. ⁊ ei obtẽperãdo miniſtrãt ad ordinẽ puidẽtie ab eterno. vt ita dicã excogitatũ explicandũ in rebꝰ ¶ Si ãt oĩa q̃ agere p̃nt ncce ẽ vt in agẽdo ei miniſtret Impoſſibile ẽ q aliq̃ agẽs diuine puidẽtie exequtõez ipediat ſibi cõtrium agẽdo. ¶ Neqz etiã poſſibile ẽ diuinã puidẽtiã ipediri p defectũ alicuiꝰ agẽtis vel patiẽtis. cũ oĩs vtus actiua ⁊ paſſiua ſit in rebꝰ p̃m diuinã diſpoſitõez cauſata. ĩpoſſibile ẽ etiã q ipediat diuine puidẽtie executio p puidẽtis ĩmutatõem. cũ deꝰ ſit oĩno ĩmutabil̃. vt ſup̃ oñſum ẽ. relinq̃t g̃ q diuina puiſio oĩno caſſari nõ pt̃ ¶ Deiceps ãt conſiderãdũ ẽ q oẽ agẽs itẽdit ad bonũ ⁊ meliꝰ. qđ pt. vt ſup̃ oñſuz ẽ. bonũ ãt ⁊ melius nõ eodez mõ conſideranꝫ in toto ⁊ in ptibꝰ. in toto em̃ bonũ ẽ integritas. q̃ ex ptiũ ordine ⁊ cõpõne relinquit. vñ meliꝰ ẽ toti q ſit inter ptes eiꝰ diſparitas ſine q̃ ordo ⁊ pfectio totiꝰ eẽ nõ pt. q̃z q oẽs ptes cẽſ eq̃les vnaq̃qz eaz pueniente ad gradũ nobiliſſime p tis. q̃libet ãt ps ĩferioris gradꝰ in ſe conſiderata melioz eẽt. ſi eẽt in gradu ſupiorus ptis. ſic in corpe hũano. dignior em̃ ps eẽt pes homis ſi oculi pulcritudinẽ ⁊ vtutẽ haberet. corpꝰ ãt totũ eẽt ĩpfectiꝰ. ſi ei pedis officiũ deeſſet. ad aliꝰ igit̃ tẽdit intẽtio ptic̃ularis agẽtis et vlis. nã ptic̃ulare agẽs tẽdit ad bonũ ptis abſolute. ⁊ facit eã q̃to meliorẽ pt. vle ãt agẽs tẽdit ad bonũ totiꝰ. vñ aliq̃s defectꝰ ẽ p̃ter intẽtionem ptic̃ularis agẽtis q ẽ fm̃ intẽtõem agẽtis vlis. ſic pz q generatio femine ẽ p̃ter intentõem nature ptic̃ularis. i. huius vtutis q ẽ in hꝫ ſemine q̃ ad hꝫ tẽdit q pficiat̃ dcepꝰ q̃to magꝫ pt. ẽ ãt de intẽtõe nature vlis. i. vtutis vlis agẽtis ad generatõem inferior q femina generet. ſine q̃ generatio multoz aĩaliũ cõpleri nõ poſſet. ⁊ eodẽ mõ corruptio ⁊ diminutio ⁊ oĩs defectꝰ ẽ de intentione nature vlis nõ ãũt nature ptic̃ularis. nã q̃libet res fugit defectũ. tẽdit vo ad pfectõem q̃tũ in ſe eſt Corre. iſert

Patz g̃ q de intẽtõe ptic̃ularis agẽtis ẽ q effectꝰ ſiꝰ fiat pfectus q̃tũcũqz pt in genere ſuo. de intentõe ãt nature vlis ẽ q hic effectꝰ fiat pfectꝰ tali pfectõe puta pfectõe maſculi. ille ãt pfectõe femine. Inter ptes ãt totiꝰ vniũ erſi p̃ma diſtinctio apparet fm̃ cõtingẽs et neceſſariũ. ſupiora em̃ in entibꝰ ſũt neceſſaria ⁊ incorruptibilia ⁊ imobilia a q̃ q̃dẽ cõditõe tãto magis deficiũt. q̃to in ĩferiori gradu conſtituunt. ita q ifima conũpunt q̃dẽ q̃tũ ad eẽ ſuũ. mouent vo q̃tum ad ſuas diſpoẽs. ſuos etiã effectꝰ nõ de neceſſitate ſz cõtingent. pducũt. q̃libet igit̃ agẽs q̃ẽ ps vniuerſi intẽdit in q̃tũ pt̃ i ſuo eẽ ⁊ naturali diſpoẽ pſiſtere ⁊ ſuũ ſtabilire effectũ. de ãt q ẽ vniuerſi gubernator intẽdit q effectuũ ei⁹ hꝫ q̃dẽ ſtabiliat̃ p modũ neceſſitatiſ. hic ãt cõtingẽter. ⁊ fm̃ hꝫ diuerſas cãs eis adaptat. his q̃dẽ neceſſarias. his ãt cõtingẽtes. cadit igit̃ ſub ordine diuĩe puidẽtie nõ ſolũ hũc effectũ eẽ. ſz hũc effectũ eẽ cõtingent̃ aliũ ãt neceſſario. ⁊ fm̃ hꝫ q̃dã eoz q̃ diuine puidẽtie ſubdunt̃ ſunt neceſſaria. q̃dã vo cõtingẽtia. nõ ãt oĩa neceſſaria. Solo p̃mi argumẽti.

¶ Patz g̃ q et ſi diuina puidentia ſit p ſe cã hui⁹ effectꝰ futuri ẽ etiã p̃ntis ⁊ p̃teriti. magꝫ ãt ab eterno. nõ tñ ſeq̃t vt p̃ma rõ p̃cedebat q effectꝰ ſit de neceſſitate futurꝰ. ẽ em̃ diuina puidentia p ſe cã q hic effectꝰ cõtingẽter pueniat. ⁊ hꝫ caſſari nõ pt. ¶ Ex q etiã pz q hec conditionalis nõ ẽ vra ſi deꝰ puidit hoc futurz. hꝫ erit ſic ſcda rõ p̃cedebat. ſz ſic erit ſic deꝰ puidit illd̃ eẽ futurz. puidit ãt illd̃ eẽ futurz cõtingẽter. ſeq̃t g̃ infallibilr̃. q erit cõtingẽter nõ neceſſario. Solo ſcõi

Patz etiã q hoc qđ ponit. puiſum eſſe a deo. vt ſit futurz. ſi ſit de genere cõtingentiũ. poterit nõ eẽ fm̃ ſe conſideratũ ſic em̃ puiſuz ẽ vt ſit cõtingẽs potẽs nõ eẽ. nõ tñ ẽ poſſibile q ordo puidẽtie deficiat q̃n cõtingẽter eueniat. et ſic tercia rõ ſolui. vñ pt poni. q iſte nõ ſit regnaturus. ſi fm̃ ſe conſideret. nõ ãt ſi conſideret vt puiſuz ¶ Illud ãt qđ Tullꝰ obiecit fm̃ pmiſſa friuolũ apparet. 4.

cū eīm diuine puidentie nō solū subdant effectus. sz etiā cause ⁊ modi essendi. vt ex pmissis pz. nō sequit̄ q si oīa dei puidentia agūtur q nihil sit in nobis. sic eīm sunt a deo puisa vt p nos libere fiant. Neqz etiam defectibilitas cāz secūdaz quibꝫ mediantibꝫ effectibꝫ diuine puidētie pducūtur certitudinē puidentie pīt auferre. vt ḋcta rō pcedebat. cū ipe deꝰ in oīb opetur. ⁊ p suo arbitrio volūtatis. vt supra ostēsum est. vñ ad eius puidentiaz ptinet vt cās defectibiles qñqz delinat deficere. qñqz eas ad defectū ꝛseruet. Ea vero que ad necessitatē puisorum a deo possent assumi ex certitudine diuine puidentie supra soluta sūt. cuz de dei scientia ageretur.

¶ Qꝺ immobilitas diuine puidentie vtilitatē orōnis nō excludit .xcv.

Jsta ꝛº .p². l.

Cōsiderare etiā oportet q sicut diuine puidentie īmobilitas necessitatē rebꝫ puisis nō imponit. ita etiam nec orōnis vtilitatē nō excludit. Nō eīm ad hoc oro ad deū fundit̄ vt eterna puidentie dispositio īmutet. hoc eīm impossibile est. sed vt aliqs aliud qꝺ deside rat assequat a deo. Pijs eīm desideriis rōnalis creature ꝛueniēs est q deus assentiat. nō tamqz deideria nostra moueāt immobilē deū. sed ex sua bonitate pcedit vt ꝛueniēter desiderata pficiat. Cuz eīm oīa naturaliter bonū desiderāt. vt supra pbatū est. ad supeminentiā aūt diuine bonitatis ptinet q esse ⁊ bene oīb ordine quodā distribuat. ꝛsequēs est vt pm suā bonitatē desideria pia q̄ p orōnez explicātur adimpleat. ¶ Adhuc ad mouentē ptinet vt illud qꝺ mouet pducat ad finem. vñ ⁊ p eāde naturā aliqd mouet ad finē ⁊ ꝛsequitur finē ⁊ in eode desinit. oīe aūt desideriuz est qdam motus ad bonū. qui qdē nō pt rebꝫ inesse nisi a deo. q̄ est p ētiā suā bonus ⁊ fons bonitatis. mouens eīm oīe mouet aliqd sibi. ad deū igit̄ ptinet pm suaz bonitatē q desideria nostra ꝛueniētia q̄ p orōnem explicātur ad effectū ꝛueniētē pducat. ¶ Itē. qñto aliqua sunt ppinquiora mouēti tanto efficatius impressionem mouētis assequūtur. nā ⁊ que ppinquiora sūt igni magis ab ipso calefiūt. substātie aūt intellectuales ppinquiores sunt deo q̄ substātie naturales inaīate. efficacior est ḡ impressio diuine motiōis in substantijs intellectualibꝫ q̄ in substātijs alijs naturalibꝫ. corpa aūt naturalia intātū pticipāt de motione diuina q naturalē appetitū boni ꝛsequūtur ex ea. et etiā appetitus ꝛplerionē. qꝺ qdē fit dum ppios fines ꝛsequūtur. multo ḡ magis intellectuales substātie desideriozꝫ suoz q̄ p orōnē suā deo offerūt impleti onē ꝛsequūtur. ¶ Amplio. de rōne amicicie ē q amās velit impleri desideriū amati inq̄ztū vult eius bonuz et pfectōem. ppter qꝺ ḋr q amatorū est idem velle. ostensum est aūt supra q deus suam creaturā amet. ⁊ tanto magis vnāquāqz quāto plus de bonitate participat quelest pmū ⁊ pncipale amatū ab ipso. vult ergo impleri desideria rōnalis creature que pfectissime diuinā bonitatem participat inter ceteras creaturas. sua aūt volūtas est pfectissima cā rerū. est eīm cā rerū p suā volūtatē. vt supra ostēsum est. ad bonitatem ergo diuinā ptinet vt impleat desideria rōnalis creature sibi p orōnem ppōsita. ¶ Prete. bonū creature deriuatū est fm quandā silitudinē a bonitate diuina. hoc aūt maxime ꝛmendabile in homibꝫ apparet vt iuste petentibꝫ assensum nō denegēt. ex hoc eīm vocant liberales. clemētes. misericordes. ⁊ pq. maxime ḡ hoc ad diuinā bonitatē ptinet vt pias orōnes exaudiat. Hinc est q ḋr in ps. Volūtatē timentiū se faciet. ⁊ orōnes eoz exaudiet. ⁊ sal. fa. eos. Mat. vij. Dominus ḋt. Oīs qui petit accipit. ⁊ qui q̄rit inuenit. ⁊ pulsanti aperietur

¶ Qꝺ petitiones orōnum nō semp admittunt a deo .xcvi.

Jsta ꝛº .p². l.

Sed est aūt inconueniens si qñqz petitōes orantiū nō admittantur a deo. Ea eīm rōne ostensum est q deus desideria rōnalis creature adimplet. inq̄ztū desiderat bonū. qñqz aūt ꝛtingit q id qꝺ petit nō est vez bonū sed apparens simplr aūt malū. nō est ergo talis oratio a deo exaudibilis. Hinc est qꝺ ḋr Jaco. iiij. Petitis ⁊ nō accipitis. eo q male petatis. ¶ Silit̄er aūt ex hoc q deus ad desiderandū mouet ostēsum est ꝛueniēs esse q desideria impleat. mobile aūt ad finē motus nō pducit a mouente nisi motus cōtinuet. si igit̄ motus desideriū p orōnis instantiā nō ꝛtinuetur nō est inconueniēs si oro effectum debitū nō sortiatur. Hinc est q dns ḋt Luce. xviij. Oportz semp orare ⁊ nō deficere. ⁊ pma Thessa. v. ḋt aplus Sine iter missione orate. Rursus ostensum est q deus rōnalis creature ceteris desideriū implet inq̄ztū ei appropinquat. appropinquat aūt ds ei p ꝛtemplatōem ⁊ deuotā affectōem. ⁊ humilē ⁊ firmā intentōem. illa igitur oro q̄ sic deo nō appropinquat nō est adeo exaudibilis. vñ in ps. ḋr. Respexit in orōnē humilium. ⁊ Jaco. pmo. Postulet aūt in fide nihil hesitans. Itez ostensum est q rōne amicicie deus vota pioz exaudit qui ergo a dei amicicia declinat. nō est dignū vt eius oro exaudiat. Hinc est q puer. xxviij. ḋr. Qui declinat aurē suā ne audiat legem oro eius erit execrabilis. ⁊ Jsa. pmo. Cum multiplicaueritis orōnem nō exaudiā. manus eīm vestre sanguine plene sunt. ¶ Ex hac aūt radice pcedit q qñqz aliqs dei amicus nō exaudit̄ qñ pro his rogat qui nō sunt dei amici. fm illud Hiere. vij. Tu ḡ noli orare p populo hoc. nec assumas p eis laudē ⁊ orōnem. ⁊ nō obsi. mi. qz nō exaudiā te. Cōtingit aūt qñqz q aliqs ex amicicia dene

gat qđ petit ab amico. qz cognoscit hoc ei esse nociuū vel ꝓtrariuz ei magis expedire. vt medicus infirmāti qnqz negat qđ petit. ꝯsideratis q nō expedit ei ad salutē corpis ꝯsequēdā. Un cū ostēsum sit q dei ex amore quē ad creaturā rōnalē hz eius desideria impleat p ordinem sibi ꝓpositā. nō est mirandū si qnqz eoz etiā quos pcipue diligit petitōem nō implet. vt impleat qđ petenti magis expedit ad salutem. ꝓpter qđ a paulo stimuluz carnis non amouit. q̄uis ḥ ter peteret. ꝓuidens hoc ei esse vtile ad humilitatis ꝯseruatōem. vt habet. ij. Cor. xij. vñ 7 Matth. xx. q̄busdā dr. Nescitis qđ petatis. Ro. viij. dr. Nam qđ oremꝰ sicut oportz. nescimus. 7 ꝓpter hoc Aug⁹. dr in epistola ad paulū 7 theraſiā. Bonus dñs qui nō tribuit sepe qđ volumus. vt qđ mallemus attribuat. Patet ḡ ex pmissis q eoz que fiūt a deo cā sunt ordines 7 pua desideria. Ostēsum est aūt supra q diuina puidentia causas alias nō excludit quin potius ordinat eas ad hoc q ordo quē apud se statuit rebꝫ imponatur. 7 sic cause scde puidētie nō repugnāt. sed magis puidētie exequūtur effectū. Sic ḡ ordines apud deū efficaces sunt. nō tñ ordinē immutabilē diuine puidētie soluūt. qz 7 hoc ipm q tali petenti hoc ꝓcedat sub ordine diuine puidētie cadit. Silr est ḡ dicere non ee ordādū vt aliqđ ꝯsequamur a deo. qz ordo siue puidentie est immutabilis. alī diceret q nō esset ambulandū vt pueniamus ad locū. nec comedendū vt nutriamur. q oia patēt ee absurda. ¶ Excludit ḡ ex premissis duplex error circa ordinem Quidā em dixerūt nullū ee ordinis fructū. qđ qdā dicebāt tā illi q negabant diuinā puidentiā oīno. sicut epicuri. q̄z illi qui res humanas diuine puidentie subtrahebāt. sicut alii qui peripatetici dr. necnō 7 illi q oia q̄ puidētie subsunt ex necitate contingere arbitrabātur. sicut stoici. Ex his em oibꝫ seqtur q null⁹ sit ordinis fructus. 7 p ons q oia ritatis cultus fiat in vanū. qui qdē error tangit Malach. iij. Dixistis inqt. vanus est q̄ seruit deo. 7 qđ emolumentū qz custodiuimus pcepta eius et qz ambulauimus tristes coram dño exercituū. Qui dā ꝙ contrario diuinā dispositōem ꝛtribilē ordinibꝫ esse dicebāt. sicut egyptij dicebāt q fatū ordinibꝫ 7 q̄busdā imaginibꝫ siue subsumigatōibꝫ siue incātationibꝫ vertebat. Et ad hūc sensum ptinere videnť qdā q̄ in scripturis diuinis dicūtur fm id qđ ꝑma facie apparet ex eis. Dicit em Isa. xxxviij. q Isaias ex mādato dñi dixit Ezechie regi. Hec dr dñs. dispone domui tue qz morieris tu 7 nō vives. 7 post ordinē Ezechie factū est ꝛbū dñi ad Isaiam dicēs. Uade 7 dic Ezechie Audini ordinem tuā. ecce ego adijciā sup dies tuos. xv. annos. Et Iere. xviij. dr ex ꝑsona dñi. Repente loquar aduersum gentē 7 aduersum regnū vt eradicē 7 destruā 7 dispdā illud. si penitentiā egerit gens illa a malo suo qđ locut⁹ sum aduersus eā. agā et ego pnitētiā sup malo qđ cogitaui vt facerē ei. Et

Dup. error circa ordinem

Joel. ij. Conuertimini ad dñm deū vestrū qz benigⁿ et misericors ē. q̄s scit si ꝯuertat 7 ignoscat dꝰ. Hec aūt si fm superficiē intelligātur ad inconuenīa ducunt Sequit em ꝑmo q voluntas dei sit mutabilis. Itē q aliqđ ex tpe deo adueniat. 7 vlterius q aliq̄ q tpaliť in creaturis sunt sint cā alicuⁱ exītis in deo. q̄ sunt manifeste impossibilia. sicut ex supioribꝫ pz. Aduersant aūt auctoritatibꝫ sacre scripture q̄ infallibilē cōtinent veritatē 7 expssam. Dicit em nūeri. xxiij. Nō est deꝰ q̄ si hō vt mentiat. nec vt filius hoīs vt mutet. dixit ḡ et nō faciet. locutꝰ est 7 nō ꝑplebit. 7. j. Re. xv. Triumphator in israel nō parcet. 7 penitudine nō flectet. ne qz em hō est vt agat pniaz. 7 Malach. iij. Ego dñs et nō mutor. Si q̄s aūt diligēter ꝯsideret circa pdicta inueniet q oīs error q̄ in his accidit ex hoc puenit q nō ꝯsiderat dīna inter vlem ordinē 7 pticularem. cū em oēs effectus ordinē adinuicē habeāt ꝑ⁽ᵐ⁾ q in vna cā ꝯueniūt. oportz tāto cōiorē ordinē ee q̄to est vlior cā. vñ ab vli cā q deus est ordo pueniēs necce ē q oīa ꝯplectat. nihil ḡ phibet aliquē pticularē ordinē vel p ordinem vel p aliquē alīū modū immutari. est em extra illū ordinē aliqđ qđ possit ipm immutare. ꝓpter qđ nō est mirū si egyptij reducentes rerū humanarū ordinē in corpora celestia posuerūt fatuz ex stellis pueniens aliqbꝫ ordinibꝫ 7 titibꝫ posse immutari nā extra celestia corpa 7 supra ea est deus. q̄ pt celestium corpoz impedire effectū q̄ in istis inferioribꝫ ex illoz impssione secutus erat. sed extra ordinē ꝯplectēntem oia non pt poni aliqđ ꝙ qđ possit ordo ab vli cā dependens euerti. ꝓpter qđ stoici qui in deuz sicut in cām vlem omniū ordinis rerū reductōnem ꝯsiderabant. ponebāt q ordo instituťa deo nulla rōne possit immutari. sed in hoc iterū a ꝯsideratōe vlis ordinis recedebāt. q ponebāt ordines ad nihil vtiles esse tā q̄z arbitrent voluntates hominū. 7 eoz desideria ex qbꝫ ordines ꝓcedūt sub illo vli ordine nō ꝯprehendi. cū em dicūt q siue ordines fiant siue nō. nihilominꝰ idē effectus seqtur in rebꝫ ex vli ordine earuz. manifeste ab illo vli ordine vota oātiū seqstrant. si em hec sub illo ordine ꝯprehendātur sicut ꝑ alias causas. ita 7 ꝑ hec ex diuina ordinatōe aliq effectus sequūtur. Idez ergo erit excludere ordinis effectū 7 omniū aliaz causaz. Q̄z si alijs causis ūmobilitas diuini ordinis effectus nō subtrahit neq ordinū efficaciaz tollit. Ualent ḡ ordines nō quasi ordinē eterne dispositōis immutantes. sed quasi sub tali ordine etiā ipe cristes nihil aūt phibet ꝑ ordinū efficaciā aliquē pticularem ordinē alicuius inferioris cause immutari deo faciente. q oēs supgredit causas. ¶ Uñ sub nulla necitate ordinis alicuius cause ptinet. sed econuerso oīnis necessitas ordinis inferioris cause cōtinet sub ipso. q̄si ab eo institutus. inq̄tū ḡ ꝑ ordinem immutat aliqđ de ordine inferioz cāz instituto a deo ꝓpter ordines pioꝝ dr dꝰ ꝯuerti vel pnitere. nō q eterna eꝰ dispositio

mutet. sed qz mutat aliquis eius effectus. vñ t Bre. dr q nō mutat deus ꝺsiluū. ꝯiuis qñqz mutet sentētiā nō tñ illā q exꝑmit dispositōem eternā. sed illā sentētiā q exꝑmit ordinē inferioꝝ cāz. fm quā Ezechias erat moriturus. vel gens aliqua ꝓ pcis suis puniē da. talis aūt imutatio sentētie dr trāsumptiua locutione dr pūia inqztū deus ad penitentis silitudinē se hz. cui⁹ est mutare qd fecerat. ꝓ quē modū dr t meta phorice irasci inqztū puniēdo facit irascēz effectum

¶ Quomodo dispositio diuine prouidētie ha beat rōnem .xcvij.

EX his autē que prē missa sunt manifeste videri ꝑt vt ea q sunt ꝑ diuinā ꝓuidentiā dispensata sequūt alia quā rōnem. Ostēsum est em q deus p sinā ꝓuidētiaz oia ordinat in diuinā bonitatē sicut in finē. nō autē hoc mō q aliqd diuine bonitati p ea que fiūt accrescat. sed vt silitudo siue bonitatis inqztū possibile est impmat in reb⁹. Quia vero oēm creatam subam cōstat a pfectōe diuine bonitatis dficere. necē est vt pfectus diuine bonitatis silitudo reb⁹ cōicaret. oportuit esse diuersitatē in reb⁹. vt qd pfecte ab vno aliquo repsentari nō ꝑt. ꝑ diuersa diuersimode pfectiozi mō repsentaret. nā t hō cū mētis ꝺceptū vno vocali verbo videt sufficiēter exꝑmi nō posse. verba diuersimo dr multiplicat ad exꝑmendā ꝓ diuersa siue mētis cōceptōem. t in hoc etiā diuine pfectōis eminētia ꝺsiderari ꝑt q pfecta bonitas q in deo est vnite t simplr in creaturis esse nō ꝑt nisi fm modū diuersum t per plura. res aūt ꝑ hoc diuerse sunt eo q formas habet diuersas a quib⁹ spēm sortiūtur. Sic g ex fine sumit rō diuersitatis formaz in reb⁹. Ex diuersitate aūt formaz sumit rō ordinis in rebus. cuz em forma sit fm quā res hz esse. res aūt q̄libet fm q hz esse accedit ad silitudinē dei. q est ipm suū ee simplex. necē est q forma nihil sit aliud qz diuina silitudo pticipata in rebus. vñ ꝺueniēter Aresto. in ꝓmo phy. dr forma loquens dr q est diuinū quoddam t appetibile. silitudo aūt ad vnū simplex ꝺsiderata diuersificari nō ꝑt. nisi fm q magis vel minus silitudo est ꝓpinqua vel remota. qzto aūt aliqd ꝓpinquius ad diuinā silitudinē accedit pfectius est. vñ in formis dūtia ee non ꝑt nisi q vna pfectior existit qz alia. ꝓpter qd Arest. viij. metaph⁹. dfinitōes p quas nature rerū t forme signātur assilat nūeris in q̄b⁹ spēs variant ꝑ additionē vel subtractōem vnitatis. vt ex hoc dr intelligi q formaz diuersitas diuersum gradū pfectiōis req̄rit. Et hoc euidēter apparet naturas rerū speculanti Inueniet em si q̄s diligēter ꝺsideret gradatim rerum diuersitatē ꝺpleri. nā supra inaiata cōpora inueniet plantas. t sup has irōnalia aialia. t sup has intellectuales subas. t in singulis horū inueniet diuersitatem fm q dā sunt alijs pfectiora intātū q ea q est suprema inferioris generis vident ꝓpinqua superiori generi t ecōuerso. sicut aialia immobilia sunt suā plantis. vñ t Dio. dr. vij. ca. de di. no. q diuina sapia ꝺiūgit fines ꝓmoꝝ ꝓncipijs secūdoꝝ. Ulm ꝑz q rerū diuersitas exigit q nō sint oia eq̄lia. sed sit ordo in rebus t gradus. Ex diuersitate aūt formaz fm quas rerū spēs diuersificātur seq̄tur t operationū dīa. cū em vnūq̄qz agit fm q est actu. q em sunt in potētia fm q hmōi inueniūtur actōnis expertia. est aūt vnū q̄qz ens actu ꝑ formā. oportz q opatio rei sequat formā ipius. oportz g q si sint diuerse forme q habeāt diuersas opatōes. Quia ꝯo ꝑ ꝓpriam actōem res q̄libet ad ꝓpriū finē ptingit. necē est t ꝓprios fines diuersificari in reb⁹. cuius sit finis vltimus ostēdo cōis. Seq̄tur etiā ex diuersitate formaz diuersa habitudo materie ad res. cū em forme diuerse sint fm q q̄dam sunt alijs pfectiores. sunt inter eas aliq̄ intantū pfecte q sunt ꝑ se subsistētes t pfecte ad nihil indigentes materie fulcimento. q̄dā ꝯo q ꝑ se pfecte subsistere nō ꝑnt sed materiā ꝓ fundamento requirūt. vt sic illud qd subsistit non sit forma tñ nec materia tñ q ꝑ se nō est ens actu sed ꝺpositū ex vtroq. nō aūt possent materia t forma ad aliqd vnū ꝺstituēdū ꝺueniēte nisi esset aliqua ꝓportio inter ea. si aūt ꝓportionata oportz ea esse. necesse est q diuersis formis diuerse materie respōdeāt. vñ fit vt quedam forme requirāt materiā simplicē. q̄dā vero materiā ꝺpositā. t fm diuersas formas diuersam partiū ꝺpositōem oportz esse ꝺgruentē ad spēm forme t operatōnem ipius. Ex diuersa aūt habitudine ad materiam seq̄tur diuersitas agentiū t patientiū. cum em agat vnūq̄qz rōne forme. patiat vero t moueat rōne materie. oportet q illa quoꝝ forme sunt pfectiores t minꝰ materiales agant in illa q̄ sunt magis materialia t quoꝝ forme sunt impfectiores. Ex diuersitate aūt formaz t materiaz et agentiū seq̄tur diuersitas ꝓprietatū t accidentiū. cū em subsātia sit cā accidētis sicut pfectū impfecti oportz q ex diuersis ꝓncipijs subalib⁹ diuersa accēntia ꝓpria ꝺsequātur. Rursus cū ex diuersis agētib⁹ sint diuerse impssiones in patientib⁹. oportz q fm diuersa agentia diuersa sint accēntia. q̄ ab agentib⁹ impmunt. Patz g ex dictis q cū ꝑ diuinā essentiaz reb⁹ creatis diuersa accēntia t actōes t passiones t collocatōnes distribuātur. nō hoc absqz rōne accidit. Unde ē q sacra scriptura rerū ꝓductōem t gubernatōem sapie et prudentie diuine attribuit. Dicit em ꝑuer. iij. Dns sapia fundauit terrā. stabilīuit celos prudentia. sapientia illius eruperūt abyssi. t nu. rore. ꝺcre. et Sapie. viij. dr de deo sapia. q attingit a fine vsqz ad finē fortiter. t disponit oia suauiter. et. xi. eiusdez dr. Oia in mensura t nūero t pondere dispositisti dne. vt ꝑ mēsurā q̄titatē siue modū aūt gradū pfectiōis vnⁱ cuiusqz rei intelligamus. ꝑ numerū vero diuersitatē et

pluralitatē ſpēz ꝯſequentē ex diuerſis pfectōnis gradibꝫ.p pondus vero inclinatiōes diuerſas ad ꝓpriꝰ fines ⁊ opatōes ⁊ ad ꝓpria agentia ⁊ patientia ⁊ accīntia. q̄ ſequūtur diſtinctōem ſpēz. In pdictoꝝ autē ordine fm quē rō diuine ꝓuidentie attendit ꝓmū eē diximus diuinā bonitatē quaſi vltimū fīnē qui eſt ꝓmū ꝓncipiū in agendis. De hinc ꝓo rerū nūerositatē ad quā cōſtituēdā neccē eſt gradꝰ diuerſos ī formis et materijs ⁊ agentibꝫ ⁊ patientibꝫ ⁊ actōnibꝫ ⁊ accidentibꝫ eſſe. ſicut g̃ ꝓma rō diuine ꝓuidentie ſimplr̄ē diuina bonitas. ita ꝓma rō in creaturis eſt eaꝝ nūerositas. ad cuius ꝯſeruatōem ⁊ ꝯſtitutōnem oīa alia ordinari videnť. ⁊ fm hoc videť eē rōnabil'r a Boetio dictū in ꝓncipio ſue aritmetrice. q̄ oīa quecūqꝫ a ꝓmeua rerū natura ꝯſtituta ſunt ex numeroꝝ videnť rōne eſſe formata. ¶ Eſt aūt ꝯſiderandū. q̄ opatiua rō ⁊ ſpeculatiua ptim q̄dē ꝯueniūt. ⁊ ptim differunt ꝯueniūt q̄dē in hoc q̄ ſicut rō ſpeculatiua incipit ab aliquo ꝓncipio ⁊ p media ꝛcuenit ad ꝯclusionē intē tam. ita rō opatiua incipit ab aliquo ꝓmo ⁊ p aliq̄ media ꝛcuenit ad opatōem vel operatū qđ intendit. ꝓncipiū aūt in ſpeculatiuis eſt forma ⁊ qđ q̄d eſt. in opatiuis vero finis qđ q̄nq̄ eſt forma. q̄nq̄ aliq̄d aliud. ꝓncipiū etiā in ſpeculatiuis ſemp optꝫ eſſe neceſſariū. in opatiuis aūt q̄nq̄ q̄dez eſt neccariū. q̄nq̄ aūt nō. neccarium em̄ eſt hominē velle felicitatē vt finem. nō neceſſariū aūt velle domus edificatōem. Similiter in ꝛcemonſtratiuis ſemp poſteriora ad ꝓora ꝛcnecčitate ſequūtur. nō aūt in opatiuis ſp. ſed tūc ſolū qñ ad fīnē nō niſi p hāc viam ꝛcueniri ꝓt. ſicut neccarium eſt volenti edificare domū q̄ querat ligna. ſed q̄ querat abiegna ligna hoc ex ſimplici volūtate ipius ꝛcpendet. nō aūt ex rōne domus edificande. ſic g̃ q̄ ꝛcus ſuā bonitatē amet hoc neccariū eſt. ſed hoc non neceſſario ſeq̄tur q̄ p creaturas repſentet. cū ſine hoc diuina bonitas ſit pfecta. vñ q̄ creature in eſſe ꝓducantur. etſi ex rōne diuine bonitatis originē habeāt. tñ ex ſimplici dei volūtate ꝛcpendet. Suppoſito aūt q̄ ꝛcꝰ creaturis ſuā bonitatē cōicare fm̄ q̄ eſt poſſibile velit p ſilitudinis modū. ex hoc rōnem accipit q̄ ſint creature diuerſe. nō aūt ex neccitate ſeq̄tur q̄ fm hāc vel illam pfectōis menſurā aut fm hūc vel illū numeruꝫ rerū. ſuppoſito aūt ex diuina volūtate q̄ hūc numerum in rebꝫ ſtatuere velit. ⁊ hāc vnicuiq̄ rei pfectōis mēſurā. ex hoc rōnem accipit q̄ habeat formā talez ⁊ materiā talē. ⁊ ſilr̄ in oībꝫ pz. manifeſtū g̃ fit q̄ diuina ꝓuidentia fm rōnem quādā res diſpenſat. ⁊ tñ hec rō ſumit ex ſuppoſitōe volūtatis diuine. Sic g̃ p pmiſſa duplex erroꝝ excludit. eoꝝ ſcz qui credūt q̄ oīa ſimplicē volūtatē ſequantur abſq̄ rōne. q̄ eſt erroꝝ loquentiuꝫ in lege ſaracenoꝝ. vt rabimoyſes dꝛt fm quos nulla dēntia eſt q̄ ignis calefaciat ⁊ infrigidet. niſi qz ꝛcus ita vult. excludit etiā erroꝝ eoꝝ qui dicūt cāz ordinē ex diuina ꝓuidentia fm modū neceſſitatis ꝓuenire. quoꝝ vtrūq̄ ptꝫ eſſe falſum ex dictis. Sunt aūt q̄dā ꝛba ſacre ſcripture q̄ videnť oīa ſimplici volūtati attribuere. q̄ nō dicūtur ad hoc vt rō tollať a ꝓuidentie diſpenſatōe. ſed vt omniū primū ꝓncipiū dei volūtas oſtēdať. ſicut iam ſup dictū eſt. ſicut illud ꝑs. Oīa quecunqꝫ voluit dñs fecit. Et Job. xi. Quis dicere ei ꝓt. cur ita facis. Et Roñ. ix. Voluntati em̄ eius q̄s reſiſtit. Et Aug⁹. dꝛ. iij. ꝛctrini. Nō niſi dei volūtas cā ꝓma ſanitatis ⁊ egritudinis ꝓmioꝝ atq̄ pnaꝝ. grāꝝ atq̄ retributionū. ¶ Sic g̃ cū queriť ꝓpter q̄d ꝛc aliq̄ effectu naturali poſſumus reddere rōnem ex aliqua ꝓxima cā. dū tñ ſicut in pmā cām reducamus oīa in volūtatez diuinā. ſicut ſi quarať quare lignū eſt calefactū ad pſentiā ignis. dꝛ q̄ calefactio eſt naturalis actio ignis. hoc aūt q̄ calor eſt ꝓpriū accidēs eius. hoc aūt ꝯſeq̄tur ꝓpriā formā eius. ⁊ ſic inde quousq̄ ꝓueniať ad diuinā volūtatē. Vñ ſi q̄s rñdet q̄renti quare lignū calefactū eſt q̄ ꝛcus voluit. ꝓuenienter q̄dē rñdet ſi intendit reducere q̄ſtionem in primā cauſam. inconuenienter vero ſi intendit oñes alias excludere cauſas.

Nota

Nota Rōnem ad queſtionem

Dña i demō ſtratiuis et operatiuis.

Erroꝝ exclu

¶ Quō ꝛcus poſſit facere ꝓter ordinē ſue ꝓuidentie. ⁊ quō nō. xcviij.

EX premiſſis aūt accipi ꝓt duplicis ordinis ꝯſideratio. quoꝝ vnus q̄dē ꝛcpendet ex ꝓma omniū cā. vñ ⁊ oīa ꝯplectiť. alius aūt ꝓticularis q̄ ex aliq̄ cā creata ꝛcpendet. ⁊ ꝓtinet illa q̄ cauſe illi ſubdūtur. Et hoc q̄ ꝛcus multiplex eſt fm diuerſitatē cāruꝫ q̄ inter creaturas inueniūtur. vnū tñ eoꝝ ſub altero ꝓtineť. ſicut et cāꝝ vna ſub altera exiſtit. vñ optꝫ q̄ oēs ꝓticulares ordines ſub illo vlī ordine ꝓtineant. ⁊ ab illo deſcendant q̄ inueniūtur in rebꝫ fm q̄ a ꝓma cā ꝛcpendent. Dmōſtr exēplū in politicis ꝯſiderari ꝓt. nā oēs domeſtici vnius patriſfamilias ordinē quēdā adinuicē habēt fm q̄ ei ſubdūtur. Rurſus tam ipe paterfamilias q̄z oēs alij q̄ ſunt ſue ciuitatis ordinē quēdā adinuicem habent ⁊ ad ꝓncipē ciuitatis. q̄ iterū cuꝫ oībꝫ q̄ ſtꝫ in regno aliquē ordinē hūt ad regē. Ordinē aūt vlem fm quē oīa ex diuina ꝓuidentia ordinātur poſſumꝰ ꝯſiderare duplr̄. ſcz q̄tū ad res q̄ ſubdūtur ordini ⁊ q̄tū ad ordinis rōnem q̄ ex ꝓncipio ordinis ꝛcpendet oſtēſum eſt aūt in ſcdo q̄ res ipſe q̄ a ꝛco ſub ordine ponūtur ꝓueniūt ab ipo nō ſicut ab agente p neccitatem nature vel cuiuſcūq̄ alterius. ſed ex ſimplici voluntate maxime q̄tū ad ꝓmā rerū inſtitutōem. relinquit g̃ q̄ ꝓter ea q̄ ſub ordine diuine ꝓuidētie cadūt ꝛcus aliq̄ facere ꝓt. nō aūt eſt eius ꝛctus ad hās vel illas res obligata. ¶ Si aūt ꝯſiderem⁹ pdictū ordinē q̄tū ad rōnē a ꝓncipio ꝛcpendentē. ſic ꝓter ordinē illū dꝛ facere nō ꝓt. ordo em̄ ille ꝓcedit vt dictū eſt ex ſcīa ⁊ volūtate ꝛci oīa ordinātē in ſuā bonitatē ſicut

Diſtinctiō

Subdiſti.

in finē. nō est aūt possibile q̄ deus aliq̄d faciat q̄d nō sit ab eo volitū. cū creature ab ipo nō ꝓcedāt naturaliʳ. sz p volūtatē. vt ostēsum est. neqz etiā est possibile ab eo aliq̄d fieri q̄d eius scia nō ꝓphendat. cū volūtas eē nō possit nisi de aliquo noto. neqz iterum est possibile q̄ in creaturis aliq̄d faciat q̄d in suā bonitatem nō sit ordinatū sicut in finē. cū sua bonitas sit ꝓ priū obiectū volūtatis ipius. silr aūt cuz deo sit oīno immutabilis ipossibile est q̄ aliq̄d velit q̄d ꝑus noluerit. aut aliq̄d de nouo incipiat scire. vel in suaz ordinet bonitatē. nihil g̃ deo facere pt q̄n sub ordine sue puidētie cadat. sicut nō pt aliq̄d facere q̄d ei⁹ operationi nō subdat. pt tn̄ alia facere qz ea q̄ subdūtur ei⁹ puidētie vel operatōi si absolute ꝯsideret eius ptās. sed nec pt facere aliq̄ q̄ sub ordine puidētie ipius aberano nō fuerūt. eo q̄ mutabilis eē nō pt. ¶ Hāc aūt distinctōem q̄dā nō ꝯsiderātes in diuersos errores inciderūt. Quidā ꝑo immobilitatē diuini ordinis ad res ipas q̄ ordini subdūtur extēdere conati sunt dicētes. q̄ oīa necce est eē sicut sunt. intātū q̄ q̄daz dixerūt q̄ deus nō pt alia facere qz q̄ facit. ꝯtra qd̄ est qd̄ habet Matth. xxvj. An putas qz nō possum rogare patrē meū z exhibebit mihi plus qz duodecim legiones angelorz. Quidā aūt econuerso mutabilitatē rerū q̄ diuine puidētie subjciūtur imutabilitatē diuine puidentie trāstulerūt de eo carnaliʳ sentiētes q̄ deus ad modū carnalis hois sit in sua volūtate mutabilis. ꝯtra qd̄ dr Nūeri. xxiij. Nō est deus q̄si hō vt mentiat nec vt filius hois vt mutet. Alij ꝑo ꝯtingētia diuine prouidentie subtraxerūt. cōtra qs dr Treñ. iij. Quis est iste q̄ dixit vt fieret aliq̄d dño nō iubente

Motiā di uersoz erro

Qz deus pt opari ꝑter ordinē rebz inditū. ꝓducēdo effectus absqz causis ꝓximis

Ista ꝑ. p. 1.

Restat aūt ostendere q̄ ꝑter ordinē ab ipo rebz inditū deus agere possit. Est em̄ ordo diuinit⁹ institut⁹ vt inferiora p superiora moueātur a deo. vt sup̄ dictū est. pt aūt deus ꝑter hūc ordinē facere vt scz ipe effectū aliquē in inferioribz opet nihil ad hoc agēte sup̄iori agente. in hoc em̄ differt agēs fm necitatē nature ab agente fm volūtatē. qz ab agēte fm necitatē nature effectus nō pt seq̄ nisi fm modū virtutis actiue. vñ agēs q̄d est maxime fortis nō pt imediate ꝓducere effectum aliquē puū. sz ꝓducit effectū siue fortuit ꝓportionatuz in q̄ tn̄ inuenit q̄ntz minor fortus qz in ea. z sic p multa media tendēs a ea supma puenit aliqs puus effect⁹ in agēte aūt p volūtatē nō est sic. nā agēs p volūtatē statim sine medio pt ꝓducere quecūqz effectū q̄ suaz nō excedat fortitudinē. artifex em̄ pfectissim⁹ pt facere op⁹ quale faciat artifex imperfect⁹. deus aūt opat p volūtatem z nō p necitatē nature. vt sup̄ ostēsum est. g̃ minores effect⁹ qui fiūt p eas inferiores pt facere immediate absqz secūdis causis. ¶ Adhuc. fortus diuina cō parat ad omēs virtutes actiuas. sicut virtus vlis ad virtutes ꝑticulares. sicut p supra dicta pz. Virt⁹ aūt actiua vlis ad ꝑticularē effectū producendū determinari pt dupliciʳ. Uno mō p eam̄ mediā ꝑticularem. sicut fortus actiua celestis corpis determinat ad effectuz generatōis humane per virtutē ꝑticularem q̄ est in semine. sicut z in syllogisticis virtus ꝓpositōis vlis determinat ad ꝑticularē ꝯclusionē p assumptōem ꝑticularē. Alio mō p intellectū q̄ determinatā formā apprehendit z eā in effectū producit. diuin⁹ aūt intellectus nō solū est cognoscitiu⁹ siue essentie q̄ est q̄si vlis virt⁹ actiua. neqz etiā tm̄ vliuz z ꝑmaz eaz. sed oīm particulariū. sicut p sup̄ dicta pz. pt g̃ producere imediate oēm effectū quē ꝓducit q̄cūqz ꝑticulare agēs Distinctio bimē.

¶ Amp̄. cū accitia ꝯsequātur ꝑncipia subalia rei. oz q̄ ille q̄ imediate subam rei producit possit imediate circa ipam rem opari quecūqz ad subam ei⁹ ꝯsequūtur. generās em̄ q̄d dat formā dat oēs ꝓprietates et motus ꝯsequētes. ostēsum est aūt sup̄ q̄ deus in prima rez institutōe oēs res p creatōem imediate produxit in esse. pt g̃ imediate vnāquāqz rem producere siue mouere ad aliquē effectū absqz mediis causis. 3

¶ Itē. ordo rerū profluit in res fm q̄ est ꝓcogitatus in intellectu ipius. sicut videm⁹ in rebz humanis q̄ ꝑceps ciuitatis ordinē apud se ꝑmeditatū cuilibet imponit. intellect⁹ aūt diuin⁹ nō ē determinat⁹ ad hūc ordinē de necitate vt nullū aliū ordinē itelligē possit cū et nos aliū ordinē p itellectū apphendere possum⁹ pt eū intelligi a nobis q̄ deus hoiem ex terra absqz semine formet. pt g̃ deus ꝑter inferiores cās effectuz illis causis propriū opari. ¶ Hic ordo rebz indit⁹ a ꝓuidentia diuina bonitatē suo mō repsentet. nō tn̄ ipsam repsentat pfecte. cuz nō ptingat bonitas creature ad equalitatē bonitatis diuine. qd̄ autē nō repsentat pfecte p aliq̄d exēplatū pt iterū p hoc alio mō repsentari. repsentatio aūt diuine bonitatis in rebz est finis productōis rerū a deo. vt supra ostēsuz est. nō est g̃ volūtas diuina determinata ad hūc ordinē cārum et effectuū. vt nō possit velle effectū aliquē in inferioribz producere imediate absqz aliis causis ¶ Adhuc. vniuersa creatura magis est deo subdita qz corp⁹ humanū sit subditū aie ei⁹. nā aia est corpi ꝓportionata vt forma ipius. deus aūt oēm ꝓportionem creature excedit. ex hoc aūt q̄ aia imaginat aliq̄d z vehemēter afficit ad illud. seqūtur aliqn̄ imutatio in corpe ad sanitatē vel egritudinē absqz actōe ꝓncipioz corporaliuz q̄ sunt nata in corpe egritudinē vel sanitatē causare. multo g̃ magis ex volūtate diuina pt effect⁹ aliqs sequi in creaturis absqz causis q̄ nate sunt fm naturaz illū effectū producere. ¶ Hic. fm nature ordinē fortes actiue elemētoz sub fortib⁹ actiuis corpoz celestiuz ordinant. ꝓpriū aūt effectū virtutū elemētariū interdū fortus celestis efficit absqz actōe elemēte. sicut pz cū sol calefacit absqz ignis actōe. multo g̃ magis z di 2 3 4 5 6 7

aīna ꝑtus absq; actōe cāz creataz ꝑt producere pro prios effectus eaz. Si aūt qs dicat q cū ordinē istū rebz deus indiderit nō ꝑt eē absq; mutatōe ipius. vt ꝑter ordinē ab ipso institutū opetur in rebz effectus absq; pprijs causis producendo. ex ipa rerū natura repelli pt. Ordo eīm indit⁹ rebz a deo fm id. ē qđ in rebus frequēter accidere solet. nō autē vbiq; vel fm id qđ est semp. multa eīm naturaliū cāruz effectus suos producūt eodē mō vt frequēter. nō aūt vt semp. naz qnq; licz vt in pauciorib⁹ aliter accidit vel ꝑpter defectū virtutis agētis. vel ꝑpter materie indispōnem vel ꝑpter aliqđ fortius agēs. sicut cū natura in hoīe generat digitū sextū. nō tn ꝑpter h deficit aut mutat prouidentie ordo. nā z hoc ipm q naturalis ordo instit⁹ fm ea q̄ sunt frequēter qnq; deficiat prouidentie subest diuine. si g̃ ꝑ aliquā virtutē creataz fieri ꝑt vt ordo naturalis mutetur ab eo qđ est frequēter ad id qđ est raro absq; mutatōe prouidētie diuine. multo magis diuina ꝑtus qnq; aliqđ facere ꝑt sine prouidentie sue pīudicio ꝓter ordinē naturalib⁹ inditū rebz a deo. hoc eīm ipm ad sue virtutis manifestatōem facit interdū. nullo eīm mō medio manifestari ꝑt q tota natura diuine subiecta est volūtati q̄ ex hoc q qnq; ip se ꝑter ordinē nature aliqđ opat. ¶ Ex hoc eīm appa ret q ordo rerum processit a deo nō ꝑ necitatē nature. sed ꝑ liberā volūtatē Nec dz hec rō friuola reputari q deus aliqđ facit in natura ad hoc q de⁹ se mentibus hominū manifestet. cū supra ostensum sit q oēs creature corpales ad naturā intellectualē ordinātur quodāmō sicut in finē. ipius aūt intellectualis nature finis est diuina cognitio. vt in supioribz est ostensum. nō est g̃ mirū si ad cognitōem de deo intellectuali nature ꝑuēdā sit aliq mutatio in natura corpali

Corrolariū.

¶ Q̄ ea que deus facit ꝓter nature ordinem nō sunt ꝓtra naturam C.

Ista ꝓ. p. 1.

QOnsiderādū tamē videt. q licet de⁹ interdū ꝓter ordinē rebz inditū aliqđ opet. nihil tn facit ꝓtra naturā. Cū eīm de⁹ sit actus pur⁹. oīa vero alia habeant aliqđ de potentia admixtū. oportz q deus ꝓparet ad oīa sicut mouens ad motuz. z actiuū ad id qđ est in potentia. qđ aūt est in potentia fm ordinē naturales in respectu alicuius agētis. si aliqđ impmat in ipm ab illo nō est ꝓtra naturā simplr. etsi sit aliq̄n ꝓtrarium particulari forme que corrūpit ꝑ actiōem hmōi. cū eīm generat ignis z corrūpit aer igne agente est generatio z corruptio naturalis. qcq̄d g̃ a deo fit in rebus creatis nō est ꝓtra naturā. etsi videat eē ꝓtra ordinē proprijū alicuius nature. ¶ Adhuc. cū deus sit 2 ꝑmū agēs. vt supra ostēsum est. oīa q̄ sunt post ipm sunt q̄si q̄dā instrumēta ipsius. ad hoc aūt sunt instrumēta instituta vt deseruiāt actōi ꝑncipalis agētis. dum mouētur ab ipso. vñ talis instrumenti materia z forma eē debet vt sit ꝓpetens actōi. quā intēdit ꝑncipale agens. z ꝓpter h nō est ꝓtra naturā istrumeti vt moueat a ꝑncipali agēte. sz est ei maxime cōueniēs. neq; g̃ ē ꝓtra naturā cū res create mouēt q̄litercūq; a deo sic eīm institute sunt vt ei deseruiāt. ¶ ꝑ. in agentibus etiā corpalib⁹ h videt q mot⁹ q̄ sunt in istis inferioribus corpib⁹ ex impssione supioz nō sunt violēti neq; ꝓtra naturā. q̄uis nō videāt ꝓuenientes motui naturali quē corp⁹ inferi⁹ hz fm ꝑfectionem siue forme nō eīm dicim⁹ q fluxus z reflux⁹ maris sit mot⁹ violent⁹. cū sit ex impssione celestis corpis. licz natural⁹ motus aque sit solū ad vnā ptē. scilz ad mediū. multo g̃ magis q̄cq̄d a deo fit in q̄libet creatura nō ꝑt dici violentū neq; ꝓtra naturā. ¶ Itē ꝑma mēsura essentie et nature cuiuslibet rei est deus sicut ꝑmuz ens qđ est oīb⁹ cā essendi. cū aūt per mensurā de vnaquaq; rem habeat iudiciuz. oportz h naturale dici vnicuiq; rei ꝑ qđ ꝓformat sue mēsure. hoc g̃ erit naturale vnicuiq; rei qđ a deo ei inditū est. g̃ etsi adhec eidē rei a deo aliqđ aliter impmat nō est ꝓtra naturā. ¶ Impm. oēs creature ꝓpantur ad deū sicut artificiata ad artificē. sicut ex ꝑmissis pz. vñ tota natura est sicut quoddā artificiatū diuine artis. nō est aūt ꝓtra rōnē artificij si artifex aliqđ aliter operet in suo artificio. etiā postq̄ ei ꝑma formā dedit. neq; ergo est ꝓtra naturaz si deus in rebz naturalib⁹ aliter opetur aliqđ q̄ cōsuet⁹ cursus nature hz. ¶ Hinc est q Aug⁹ dr. Deus creator z cōditor omniū creaturarū nihil ꝓtra naturam facit. qz id est naturale cuiq; rei qđ facit a quo est oīs modus numerus z ordo nature

¶ De miraculis Cj.

Jō. ꝑ. p. 4. 105. ar. 8

HEc āt que ꝓter ordinem ꝓmuniter in rebz statutum q̄nq; diuinitus fiunt miracula dici solent. admiramur eīm aliqđ cū effectū videntes causam ignoramus. z qz cā vna z eadem a quibusdam interdum est cognita z a quibusdā incognita. inde contingit q videntium simul aliquem effectū aliq̄ mirantur z aliqui nō mirātur. astrologus eīm nō miratur videns eclypsim solis. qz cognoscit cām. ignarus aūt huius scie ncie hz ammirari cām ignorans. Sic igit est aliqđ mirū quo ad hūc. nō aūt q̄tum ad illū. illud g̃ simpliciter mirū est qđ habet cām simpliciter occultam. z hoc sonat nomē miraculi. vt scz sit de se āmiratione plenū. nō quo ad hūc vel quo ad illū tm. cā aūt simpliciter occulta oīm hoī est deus. probatuz est eīm supra q eius essentia nullus hō in statu hui⁹ vite intellectu capere potest. illa igitur simpliciter miracula dicenda sunt que diuinitus fiunt ꝓter ordinē ꝓmuniter seruatū in rebz. Doz aūt miraculorum diuersi sunt gradus z ordines. Nā sūmū gradū iter

Triplex gradus miraculorū

Idē p.a p.q. 105.ar.8 miracula tenēt in quibꝫ aliq̄d fit a deo qđ natura nū q̄ facere pt. sicut q duo corpa sint sil'. ⁊ q sol retrocedat aut stet. q mare diuisum trāseūtibꝫ iter p̄beat. Et inter hec etiā ordo attēdit. naz q̄to maiora sunt illa q̄ deus opaf. ⁊ q̄to magis sūt remota a facultate nature. tāto miraculū maius ē. sicut maius ē miraculū q sol retrocedat q̄ q mare diuidaf. Secūdū āt gradū in miracul' tenēt illa in qbꝫ dē aliq̄d facit qđ natura facere pt. sz nō p illū ordinē. opus em̄ nature ē q aliqđ aīal viuat videat ⁊ ābulet. sz q post mortez viuat. post cecitatē videat. post debilitatē claudus ambulet. hꝰ natura facere nō pt. sz deus interdū miraculose opaf. Inter hec etiā miracula gradus attēdit fm̄ q id qđ fit magis ē a facultate nature remotū. Tercius āt gradus miraculoz ē cū deus facit qđ ꝯsuetū ē fieri opatōe nature. em̄ absq; nature p̄ncipijs opantibus. sicz cū aliq̄s a febre curabili p naturā ⁊tute diuina curaf. ⁊ cū pluit sine opatōe p̄ncipioz nature.

2

3

¶ Qꝫ solus deus facit miracula cij

Idē p.a p.q. 110.ar.4. Illa 2.ª p.ª

Ex premissis aūt ostē di pt q solus deus pt facere miracula. Qđ em̄ ē sub ordine totali' ꝯstitutū nō pt p̄ter ordinē illū opari. oīs āt creatura ē ꝯstituta sub ordine quē deus in rebꝫ statuit. nulla ḡ creatura pt supra hūc ordinē opari. qđ ē miracula facere. ¶ Itē. qū aliq̄ virt⁹ finita ppriū effectū opaf ad quē determinaf. nō est miraculū. licz posset eē miz alicui q illā ⁊tutē nō cōprehēdit. sicz mirū videf ignaris q magnes trahit ferz. vel q aliq̄s puus piscis sit retinēs nauē. oīs aūt creature poña ē limitata ad aliquē determinatū effectū vel ad aliq̄s. q̄cūq; ḡ ⁊tute cuiuscūq; creature fiat nō pt dici miraculū ppriē. si sit miz creature virtutē illi⁹ nō ꝯprehendēti. qđ āt sit ⁊tute diuina q̄ cuz sit infinita se incōprehēsibilis ē. vere miraculū ē. ¶ Amplius. oīs creatura in sua actōe req̄rit subiectū aliqđ in qđ agat. solius āt dei ē ex nihilo aliq̄d facere. vt supra oñsuz ē. nihil āt qđ req̄rit in sua actōne subiectū potest agere nisi illa ad q̄ subiectū ē in poña. hoc em̄ agēs in subiectū aliqđ opaf vt educat illud de poña in actum. nulla ḡ creatura sicut nec creare pt. ita ⁊ nec agere pt in aliq̄ re nisi qđ ē in poña illi⁹ rei. fiūt autē multa miracula diuinit⁹ dū in re aliq̄ fit diuina ⁊tute qđ nō est in poña illi⁹ rei. sicut q mortuus reuiuiscat ⁊ q sol retrocedat. ⁊ q duo corpa sint sil'. hec ḡ miracula nulla ⁊tute creata fieri pñt. ¶ Adhuc. subiectuz in qđ agit ordinē hz ⁊ ad agēs qđ reducit ipm̄ de potētia in actū ⁊ ad actū in quē reducit. sic ḡ subiectuz aliqđ ē in poña ad aliquē determinatū actū ⁊ non ad quēlibet. ita nō pt reduci de poña in actū determinatū nisi p agēs aliqđ determinatū. req̄rit em̄ agēs diūsimode ad reducēdū in diuersuz actū. nā cū aer sit in poña ignis ⁊ aq̄ alio agēte fit actu ignis ⁊ actu aq̄. sil'r etiā

4

pz q materia corpalis in aliquē actū pfectū nō reducitur a sola ⁊tute vt agēte. sz oz eē aliqđ agēs ppriū p qđ determinet impssio vtis ⁊tutis ad determinatū effectū. in actū āt minꝰ pfectū pt materia corpalis sola virtute vt absq; pticulari agēte. aīalia em̄ pfecta nō solū generāf ex sola ⁊tute celesti. sed ad hꝰ req̄rit determinatū semē. Ad gñatōem em̄ ho q̄rūdā iperfectoz aīaliū sola ⁊tus celestis sufficit sine semīe. effectus ḡ qui in his inferioribꝫ fiūt si sint nati fieri a causis vtibus superioribꝫ sine opatiōe causaz pticulariū inferioz nō est miraculū si sic fiāt. sicut nō ē miraculū q aīalia exputrefactione sine semīe nascāf. si āt nō sūt nati fieri p solas cās superiores req̄rūt ad eoz ꝯplemētū cause inferiores pticulares. cū āt aliq̄s effect⁹ pducit ab aliq̄ cā superiori mediātibꝫ ppriis p̄ncipijs nō ē miraculū nullo igit modo virtute superioz creataz aliqua miracula fieri pñt. ¶ Amplius. ciusdē rōnis eē videt q aliqđ opet ex subiecto. ⁊ q opet id ad qđ ē in potētia subiectū. ⁊ q ordinate opet p determinata media. nā subiectū nō fit in poña ppinq̄ ad vltimū nisi cū fuerit actu in media. sicut cibꝫ nō est statim in poña caro. sed cū fuerit ꝯuersus in sanguinē. oīs aūt creatura necesse hz vti subiecto ad hꝰ qđ aliqđ faciat. nec potest facere nisi ad qđ subiectū est in poña. vt ostensum est. g̈ nō potest facere aliqđ nisi subiectū reducat in actū p determiata media. miracula igit q̄ sunt ex hꝰ q aliquis effectus pducit nō illo ordine q̄ naturali' fieri pt. virtute creature fieri nō pñt. ¶ Adhuc. inter 6
spēs motus ordo q̄dā naturalis attendit. nā primus motuū est motus localis. vñ ⁊ cā alioz existit. p̄mū em̄ in q̄libet genere cā inuenit coz q̄ in illo gñe consequūt. oīs āt effect⁹ q̄ in his inferioribꝫ producit p aliquā generatōem vel alteratōem nece ē vt pducat. oz igit qđ p aliqđ local' motū hꝰ proueniat si fiat ab aliquo agēte incorpali qđ ppriē local' mouere nō possit. effect⁹ aūt q fiūt a substātijs incorporeis p corporea ⁊trumēta non sūt miraculosi. corpa em̄ nō opant nisi natural'r. nō ḡ subē incorporee create pñt aliq̄ miracula facere ppria ⁊tute. ⁊ multo miⁿ⁹ subē corporee q̄z oīs actio natural' est. soli⁹ ḡ dei ē miracula facere. ipe em̄ ē supior ordine q̄ vniuersa ꝯtinet. sicut a cui⁹ puidētia tot⁹ hꝰ ordo fluit. ei⁹ etiā ⁊tus cū sit omnino ifinita nō determinaf ad aliquē speāle effectū. neq; ad hꝰ q effect⁹ illi⁹ pducaf aliq̄ determiato mō vel ordine. Vnde est qđ in ps. dr de deo. Qui facit mirabilia magna solus.

¶ Qꝫ substātie spūales aliqua mirabilia operant. q̄ tñ non sunt vere miracula ciij.

Act⁹ dupl⁹

Idē p.a p.q. 110.ar.4. Opi⁹ Aui.

Fit autem positio Auicenne. q substantijs separatis multo magis obedit materia ad productionem alicuius effectus q̄ contrarijs agētibꝫ in natura. vñ ponit q ad apphensionē pdictaz subarum sequitur

interdū effectus aliqs in ĩstis ĩferioribꝫ vel pluuiaꝝ vel sanitatis alicuius infirmi absq; aliquo corporeo agẽte medio. Cuius q̃dē signū ab aīa nostra accepit que cū fuerit fortis in sua imaginatiõe ad solaz appręhẽsionē ĩmutat corpus. sicut cū q̃s ãbulans sup trabē in alto positā cadit ꝛc facili. qz imaginat casum ex timoze. nō aūt caderet si eēt trabs illa posita super terrā. vñ casuz timere nō posset. manifestū ē aūt q ad solā appręhẽsionē aīe calefit corpus. sicut accidit i cōcupiscẽtibꝫ vel iratis. aut etiā ifrigidat sicut accidit in timẽtibꝫ. Q̃nq; ĩmutat ex forti appręhẽsione ad aliquā egritudinē puta febrē vel etiā lepzā. z p hūc modū ꝺ̄r q si aīa sit pura nō subiecta corpalibꝫ passionibus z fortis in sua appręhẽsione q obẽdit appręhẽsioni eius. nō solū corpus ppzium. sz corpa etiā exteriora adeo q ad eius appręhẽsionē sanet aliqs infirmus vl aliquid aliud hmōi accidat. z hꝫ ponit cē cām fascinationis. qz aīa alicuius vehemẽter affecta in malivolentia hz ĩpssionē nocumẽti in aliquē maxīe puerꝝ q ppter corpis tenerit udinē ē facile susceptiuꝫ ĩpssionū. vñ vult q multo ãplius ad appręhẽsionē subaz sepataz q̃s ponit aīas vel motores orbiū sequāt aliqui effectus in ĩstis ĩferioribꝫ absq; actione alicuꝰ corpalis agẽtis. ¶ Hec aūt positio satis ꝓsona ē aliꝫ suis positionibꝫ. Ponit eñ q oēs forme subales efluāt in hec ĩferiora a suba sepata. z q corpalia agentia nō sunt nisi disponẽtia materiā ad suscipiendam ĩpssionē agẽtis sepati. Qꝺ̄ q̃dem nō ē verꝝ sm Arestō. doctrinā q̃ pbat in. viij. metaph. q forme q̃ sūt in materia nō sunt a formis sepatis. sz a formis q̃ sunt in materia. sic eñ inuenit silitudo iter faciẽs z factū. Exẽplū etiā qꝺ̄ sumit ꝛc ĩpssione aīe in corꝰ non multū adiuuat eius intẽtionē. Nō eñ ex appręhẽsione sequit aliq̃ ĩmutatio corpis nisi appręhẽsiom adiuncta fuerit affectio aliq̃ vt gaudij vel timoris vel ꝓcupiscẽtie aut alteriꝰ passionis. hmōi aūt passiones accidūt cū aliq̃ determiato motu cordis. ex q̃ sequit vltimus ĩmutatio totius corpis vel sm motū localē vel sm alterationē aliquā. vñ adhuc remanet q appręhensio spūalis nō alterat corpus nisi mediante motu locali. Qꝺ̄ aūt ꝛc fascinatiõe iducit nō ob hꝫ accidit q appręhẽsio vnius immediate ĩmutet corpꝰ alteriꝰ. sz quia mediãte motu cordis ĩmutat corpꝰ ꝓiūctū cuius ĩmutatio ꝓuenit ad oculū a q̃ infici pt aliqd extrinsecū ꝓcipue si sit facile ĩmutabile. sicut etiā oculꝰ mẽstruate inficit speculū. suba g spūal creata ppria virtute nullā formā iducere pt i materiā corpalē q̃si materia ad hꝫ sibi obediẽte vt exeat in actū alicuius forme nisi p motū localē alicuius corpis. ē eñ hꝫ i virtute suba spūal create vt corpꝰ obediat sibi ad motū localē. monẽdo aūt localit aliqꝺ̄ corpꝰ adhibere pt aliq̃ naturalit actiua ad effectꝰ aliqs ꝓducendos. sicꝫ etiā ars fabrilis adhibet ignē ad mollificatiõem ferri. hꝫ aūt nō ē miraculosuz p ꝓzie loquẽdo. vñ relinq̃t q subę spūales create nō faciūt miracula ppria virtute. dico aūt ppria virtute. quia nihil phibet hmōi subas spūales inq̃ztū agūt virtute diuina miracula facere. qꝺ̄ etiā ex hꝫ videt q vnꝰ ordo ãgeloz spealit ꝛeputat. vt Greg. ꝺ̄r ad miracula faciẽda. q etiā ꝺ̄r q q̃dā sancti interdū miracula faciūt ex protestate. nō solū ex ĩtercessione. ¶ Cōsiderādū tñ est. q cū res aliqs naturales vel ãgeli vl ꝛemones adhibẽt ad aliqs ꝛetermiatos effectꝰ vtunt eis q̃si instrumẽtis q̃busdā. sicut medicꝰ vtit vt instrumentis aliqbꝫ herbis ad sanādū. ex instrumẽto aūt pcedit nō solum sue virtutis correspōdẽs effectꝰ. sz etiā vltra ppriā virtutē inq̃zum agit in virtute ꝓncipalis agẽtis. serra eñ z securis nō pnt facere lectū nisi inq̃ztū agūt vt mote ab arte z ad talē effectū. nec calor naturalis posset carnez gnare nisi virtute aīe vegetabilis q̃ vtit ipso q̃si q̃dā instrumẽto cōueniẽs est g q ex ipsis rebꝫ naturalibꝫ pueniãt aliqui altiores effectꝰ ex hꝫ q spūales sube eis vtunt quasi instrumẽtis q̃busdā. Sic g licet tales effectꝰ simplr miracula dici nō pnt. qz ex naturalibꝫ causis pueniunt. mirabiles tñ redduñt nobis duplr. Uno ex hꝫ q spūales subas tales cause mō nobis incōsueto ad ꝓprios effectꝰ apponūt. vñ igenioso artificū opa mira reddūt cū ab alijs nō ꝓpiq̃ liter opant. Alio ex hꝫ q cę naturales apposite ad effectꝰ aliquos ꝓducẽdos aliqd virtutis fortiūt ex hꝫ q sz instrumẽta spūaliū subaz. z hꝫ magis accedit ad rōem miraculi.

¶ Q̃ opa magoz non sunt soluz ex impressione celestium corporum ciiij

Verūt aūt quidā dicẽtes q hmōi opa nobis mirabilia q̃ p artes magicas fiūt nō ab aliqbꝫ spūalibꝫ fiunt subsitātijs. sz ex virtute celestiū corpoz. cuius signū videt q ab exercẽtibꝫ hmōi opa stellaz certꝰ sit ꝓsideraī. adhibẽt etiā q̃dā herbaz z aliaz corpaliū rerum utilia q̃si ad ꝓparādā ĩferiorē materiā ad suscipiẽdā ĩfluentiā virtutis celestis. hꝫ aūt expsse adūsat apparẽtibꝫ. cū eñ nō sit possibile ex aliqbꝫ corporeis ꝓncipijs intellectū cāri vt supꝑ pbatū ē. ipossibile ē q effectꝰ q̃ sz ppriį intellectual nature ex virtute celestis corpis causent. in hmōi aūt opatoribꝫ magoz apparet q̃dā q sz ppria rōnal creature opa. reddūt em mīsa ꝛe furtz sblatis z ꝛe alijs hmōi qꝺ̄ nō posset fieri nisi p intellectū nō g ē verꝝ oēs hmōi effectꝰ sola virtute celestiū corporū cāri. ¶ hꝫ ipsa loq̃la ppriꝰ actꝰ ē rōnal nature. apparet aūt aliq̃ colloquẽtes hoibꝫ i pdictis opatiōibꝫ rōcinātes ꝛe diuinis. nō est g possibile q hmōi fiāt sola virtute celestiū corpoz. Si q̃s aūt dicat q hmōi apparẽtie nō sz sm sensuz exteriorē. sz sm imaginatiōnē tñ. hꝫ q̃dē ꝓ nū videt verꝝ. nō ei alicui apparet foꝛe imagiate q̃si res vere nisi fiat alienatio ab exterioribꝫ sensibꝫ. qz nō pt cē q silitudinibꝫ attẽdat rāq̃ rebꝫ nisi ligato naturali iudicio sensus. hmōi aūt colloqu-

Nota

Diffictꝫ hi mẽbris

Alie eiusdē opiones recitant

Reprobat.

Nota cām fascinatiōis

Opio fām recitat ꝓmo

Reprobat pdicta opio pmo ꝓbat.

2

ones ⁊ apparitões fiũt ad homies qui vtunt libe re sensib⁹ exteriorib⁹. nõ est igit possibile q⁹ hmõi visa vel audita sint fin imaginatõem tñ. Deinde ex quibuscũq formis imaginatis nõ pt alicui puenire intellectual cognitio vltra facultatẽ naturale vel acq sitã sui itellect⁹. qõ ⁊ in somnis pz. in quib⁹ ⁊ si sit aliqua psignatõ futuror. nõ tñ q̃cũq videt somnia co rũ signata itelligit. p hmõi aũt visa vel audita q̃ apparẽt in opib⁹ magor plerũq aduenit alicui intellectualis cognitio aliq̃z q̃ sui itellectus facultatẽ exce dũt. sicut reuelatio occultor thesauror. manifestatõ futuror. ⁊ qñq etiã de alib⁹ documẽtis scie alicui⁹ alib⁹ vera rndent. oz ergo q⁹ vel illi apparẽtes ⁊ colloquẽtes nõ videãt fin imaginatõem tñ. vel saltẽ q hoc fiat ꝑ virtute alicui⁹ intellect⁹. supioris qõ hõ p huiusmodi imaginatões in cognitõem talium adducat 3 ⁊ nõ fiat hꝫ solum virtute celestiũ corpor. ¶ Adhuc. qõ ꝑ virtute celestiũ corpor fit ẽ effect⁹ naturalis. nã forme naturales sunt q̃ in iferioribus causant ex ꝑ virtute celestiũ corpor. qõ igit nulli rei pt esse naturale nõ pt fieri ꝑ virtute celestiũ corpor. q̃dam aũt talia fieri dicitur p opatões pdictas sicut qõ ad psentiã alicui⁹ q̃cunq̃z sera ei pandat. q⁹ alib⁹ inuisibilis reddat. ⁊ multa hmõi narrant. nõ est igit possibile hꝫ fieri virtute celestiũ corpor. ¶ Amplius. cuicũq ꝑ virtute celestium 4 corpor ꝑfert qõ posterius ẽ. confert ⁊ ei qõ prius est. moueri aũt p se cõsequit ad habere aiam. aiator em pprium ẽ q⁹ moueat seipsa. ipossibile ẽ igit fieri virtute celestiũ corpor q⁹ aliq̃d inaiatũ p se moueatur. fieri aũt hꝫ p magicas artes dr q⁹ aliqua statua per se moueat aut voce emittat. nõ est igit possibile q⁹ effectus magicar artiũ fiat ꝑ virtute celesti. ¶ Si aũt dicatur q⁹ statua illa sortit aliq̃d pncipium vite ꝑ virtute celestiũ corpor. Hoc ẽ impossibile. pncipiũ em vite in Reprobat. 5 oñib⁹ viuẽtib⁹ ẽ forma substãtialis. viuere em est eẽ viuẽtib⁹. vt phꝫs dt in. ij. de aia. impossibile ẽ aũt q⁹ aliquid recipiat aliquã formã substãtialem de nouo nisi amittat formã quã ꝓus habuit. generatõ em vnius est corruptio alterius. in fabricatõne aũt alicui⁹ statue nõ adijcit aliq̃ forma substãtialis. sz fit trãsmutatio solũ fin figurã q̃ est accidẽs. manet em forma cuꝑi vel alicui⁹ hmõi. nõ igit possibile ẽ q⁹ hmõi statue sortiãt aliq̃d pncipiũ vite ¶ Adhuc. si aliq̃d p pncipiũ vite moueat necẽ ẽ q⁹ habeat sensum. mouens em ẽ sensus vel itellect⁹. itellect⁹ aũt in gnabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ nõ ẽ sine sensu. sensus aũt nõ pt eẽ vbi nõ ẽ tact⁹. nec tact⁹ sine organo medie tpato. talis aũt tẽperies nõ inuenit in lapide vel cera vel metallo ex q̃ fit statua. nõ ẽ q̃ possibile q⁹ hmõi statue moueãt p pnci 7 piũ vite. ¶ Ampli⁹. viuẽtia pfecta nõ solũ generant ex ꝑ virtute celesti. sz etiã ex semie. hõ em generat hoiem ⁊ sol. q̃ vero ex sola ꝑ virtute celesti sine semie generãtur sunt aialia gnata ex putrefactõe q̃ iter alia ignobiliora sunt. si igit p ꝑ virtutem celestẽ solã hmõi statue sortiunt pncipiũ vite p qõ moueãt seipa. oz ea ẽ ignobilissima inter aialia. qõ tñ esset falsum si p pncipiũ vite intrinsecũ operarent. nã in eis actib⁹ apparet nobiles opatões cũ respõdeant de occultis. nõ ẽ q̃ possibile q⁹ operent vel moueãt p pncipiũ vite. ¶ Item. effectũ naturalẽ ꝑ virtute celestiũ corpor ꝓducũ ꝓtingit inueniri absq̃z artis opatõe. ⁊ li em aliq̃n artificio aliq̃s operet ad gnationẽ ranar vel aliq̃z hmõi. contingit tñ gnari ranas absq̃z omni artificio. si g̃ ꝑ virtute celestiũ corpor hmõi statue q̃ p artẽ necromãticã fiunt sortiãt pncipiũ vite erit inuenire gnationẽ talium absq̃z hmõi arte. hꝫ aũt nõ inuenit. manifestũ est g̃ q⁹ huiusmodi statue nõ hñt pncipiũ vite neq̃z monebit ꝑ virtute celestis corpis. Per hꝫ aũt excludit positio Per metis q̃ sic dixit. vt Aug. refert. viij. de ci. dei. Deus si cut effector ẽ eor celestiũ. ita hõ fictor ẽ eor q̃ in tẽplis sunt humana ꝓmitate ꝓtẽti statuas dico aiatas sensu ⁊ spiritu plenas tãtaq̃z facientes ⁊ talia. statuas futuror plcias. easdẽ de somnijs ⁊ multis alijs reb⁹ pdicẽtes ⁊ illexillitates hoib⁹ faciẽtes. cosq̃z curantes. tristiciã leticiãq̃z dãres p meritis. Hec aũt positio autoritate diuina destruit. dr in ps. Simulachra gẽtiũ ar. ⁊ au. o. ma. ho. os ha. ⁊ nõ lo. neq̃z em ẽ spiritus in ore ipsor. Nõ videt aũt omino negãdũ q̃n in pdictis ex ꝑ virtute celestiuz corpor aliq̃d ꝑ virtutis esse possit. ad illos tñ solos effect⁹ q̃s ꝑ virtute celestiuz corpor aliq̃ iferiora corpa ꝓducere possunt

Posit⁹ Der metz exclu⁹.

¶ Vñ magor opatões efficatiã habent cv.

Questiõ aũt relinquit vñ artes magice efficaciã hñt qõ q̃ dam facile ꝑpendi pt si modus opatõis earũ attendat. In suis em opatõib⁹ vtũt vocib⁹ quibusdã fcatiuis ad determinatos effect⁹ producendos. vox aũt inq̃tũ ẽ fcatiua nõ hꝫ ꝑ virtutẽ nisi ex aliq̃ itellectu vel ex itellectu ꝑferẽtis vel ex itellectu ei⁹ ad quẽ ꝑfert. Ex ꝑferẽtis qdẽ itellectu sicz si aliq̃s itellect⁹ sit tãte ꝑ virtutis q⁹ sua ꝓceptõe res posset causare. quã qdẽ cõceptõem vocis officio ꝓducẽdis effectib⁹ qdãmõ psentat. Ex itellectu aũt ei⁹ ad quẽ sermo dirigit. sicut cũ p fcatõem vocis in itellectũ receptã audiẽs inducitur ad aliq̃d faciẽdũ. Nõ aũt pt dici q⁹ voces ille significatiue a magis plate efficaciã hñt ex itellectu ꝑferẽtis. cũ em ꝑ virtutẽ essentialiũ pncipioz diuersitatẽ ondit. itellect⁹ aũt cõiter hominũ hui⁹ dispõnis inuenit q⁹ cognitio ex reb⁹ causat magis q̃z sua ꝓceptõe res causare possit. si g̃ sint aliq̃ hoies q̃ ꝑbis ꝓceptõem sui itellectus exꝑmẽtib⁹ res possint trãsmutare ꝓpria virtute erũt alteri⁹ speciei. ⁊ dicent eũdoce hoies. ¶ Amplius. virtus faciendi nõ acquirit p disciplinã. sed solũ cognitio aliq̃d faciendi. p disciplinã aũt aliq̃ acquirũt q⁹ hmõi opationes magicas efficiant. non est igitur in eis ad hmõi effectus ꝓducẽdos virtus aliqua sed cognitio sola.

Propõ negatia ponit ⁊ ꝓbat 1. 2

Enasio

Euasio Si ḡs aūt dicat q hmōi hoīes sua natiuitate ex virtute stellaꝝ sortiūt p ceteris ꝟtutē pdictā ita q ḡtūcūq; alij instruant q ꝫ ex natiuitate nō hnt efficaces
Reprobat in hmōi opib⁹ eē nō pnt. Primo q̄dē dō̄m est q corpora celestia sup ītellectū ītimere nō pnt. vt supra oñsum ē. nō igit ex ꝟtute stellaꝝ sortiri pt ītellectus
Alia rōsio. alicui⁹ hāc virtutē q repsentatio siue ꝛceptōis p vocē sit alicui⁹ effectiua. ¶ Si aūt dicat q etiā imaginatio aliq̄d in platōne vocū significatinaꝝ opak̄ superquā pnt corpa celestia ītimere cū hmōi opatio fit p
So° ꝛplice organū corpale. Hoc nō pt eē q̄stū ad oēs effectus q̄ p hmōi artes fiūt. oñsum ē em̄ q nō pnt oēs effectus virtute stellaꝝ pduci. ergo neq; ex virtute stellarum aliquis sortiri potest hanc virtutē vt eosdē effectus producat. relinq̄t igit q hmōi effectus ꝛpleāt p aliquē ītellectum ad quē sermo proferētis hmōi voces dirigit. huius aūt signū est. nam hmōi significatiue voces quib⁹ magi vtunt̄ inuocatōes sunt. supplicationes. adiuratōes. aut etiā imperia quasi ad alteruz
3. colloquētis. ¶ Item. in obseruatōnib⁹ hui⁹ artis vtūtur quibusdā caracteribꝰ ꝛ figuris ꝛterminatis. figura aūt nullius actōnis ꝓncipium est neq; passionis. alꝫ mathematica corpa essent actiua ꝛ passiua. nō ergo pt p figuras ꝛterminatas disponi materia ad aliquē naturalē effectū suscipiendū. nō ḡ vtunt̄ magi figuris aliquib⁹ quasi dispositōib⁹. relinquit̄ ḡ q vtūtur eis solū quasi signis. nō em̄ est aliq̄d ꝛterminatuz dare. signis aūt nō vtimur nisi ad alios intelligētes hab̄t ergo magice artes efficaciā ab illo intelligente
Euasio ad quē sermo magi dirigit. ¶ Si ḡs aūt dicat q figure aliq̄ appropriant̄ aliquib⁹ celestium corpoꝝ. ꝛ ita corpa inferioza ꝛterminā̄t p aliquas figuras ad ali
Reprobat quoꝝ celestiū corpoꝝ impssiones suscipiēdas. Uidetur nō rōnabilr dici. nō em̄ ordinat aliq̄d patiēs ad suscipiēdas impssiones agētis nisi p hꝫ qđ est in potētia. illa ergo tm̄ ꝛterminat ipm̄ ad specialē impssionem suscipiēdam p que in ꝓna fit quodammō. per figuras aūt nō disponit materia vt sit in ꝓna ad aliquā formā. q; figura abstrahit fm̄ suam rōem ab oī materia ꝛ forma sensibili cū sit quoddā mathematicū. nō ḡ p figuras ꝛ caracteres ꝛterminat aliq̄d corpus ad suscipiēdam aliquā influentiā celestis corpo
4 ris. ¶ Preterea. figure aliq̄ appropriant̄ corpib⁹ celestib⁹ vt effect⁹ ipsaꝝ. nā figure inferioꝝ causant a corpib⁹ celestib⁹. pdicte aūt artes nō vtūt̄ caracteribꝰ aut figuris quasi effectib⁹ celestiū corpoꝝ. sꝫ sunt effectus hoīs opantis p artem. appropriatio igit figurarū ad aliq̄ celestia corpa nihil ad ꝓpositū facere vi
5 detur. ¶ Itē. p figuras nō disponit aliq̄ materia naturalis ad formā vt oñsum est. corpa igit in quib⁹ sunt impsse hmōi figure sunt eiusdē habilitatis ad recipiendā influētiam celestē cū alijs corpib⁹ eiusdē specici
Qđ aūt aliquid agat in vnū eoꝝ que sunt equaliter dispositā ꝓpter aliquid sibi appropriatū ibi inuen-

tum ꝛ nō in aliud nō est operātis p necessitatē nature. sed p electionē. Patet ḡ q hmōi artes figuris vtēres ad effectus aliq̄s ꝓducēdos nō habent efficaciam ab aliq̄ agente p naturā. sed ab aliq̄ ītellectuali substātia p intellectū agētē. ¶ Hoc etiā dēmōstrat ꝛ ipm̄ nomen qđ talib⁹ figuris ꝛponūt caracteres cos dicētes Caracter em̄ signū est in quo dat intelligi q figuris hmōi nō vtūt nisi vt signis exhibitis alicui ītellectuali nature. Quia vero figure in artificialib⁹ sunt q̄si formе specifice pt aliquis dicere q nihil prohibet q̄n cōstitutionē figure q̄ dat speciem imagini consequat aliqua ꝟtus ex influētia celesti nō fm̄ q figura est. sꝫ fm̄ q causat spēm artificiati qđ adipiscit virtutez ex stellis. Sed ꝛ lris quib⁹ inscribit aliq̄d in imagine vel alijs caracteribꝰ nihil aliud pt dici q̄ q signa sꝫ vnde nō habēt ordinē nisi ad aliquē intellectuz. Qꝫ etiā ostendit p sacrificia ꝓstratōnes ꝛ alia hmōi quibus vtunt̄ que nō pnt esse nisi signa reuerētie exhibite alicui intellectuali nature

Instantia

So° instā

¶ Qꝫ substantia intellectualis que ꝓstat efficaciaꝝ magicis operib⁹ nō est bona cvi

Q Staut̄ ulterius in

Ista 2° p. 3. quirendū q̄ sit hec intellectualis natura cuius virtute tales opatōes fiūt. Et ꝓmo q̄ dem apparet q nō sit bona ꝛ laudabilis. Prestare em̄ patrocinia aliq̄bꝰ q̄ sunt ꝛtraria virtuti nō est alicuius ītellect⁹ bñ dispositi. hꝫ ät fit ꝛ hmōi artib⁹. fiunt em̄ plerūq; adulteria. furta. homicidia. ꝛ alia hmōi maleficia. pcurāt. vñ vtētes his actib⁹ malefici vocāt nō ē ḡ bñ disposita fm̄ ꝟtutē ītellectual' nature cui⁹ auxilio hmōi artes initūt. ¶ Itē. nō ē ītellectus bene
2 dispositi fm̄ ꝟtutē familiarē eē ꝛ patrocinia exhibere sceleratis ꝛ nō q̄busliber optimis viris. hmōi aūt artib⁹ vtūt plerūq; hoīes sceleratī. nō ē ḡ ītellectual' natura. cui⁹ auxilio hę artes efficaciā hnt bñ dispositi fm̄ ꝟtutē. ¶ Adhuc. ītellect⁹ bñ dispositi ē reducere hoīes in ea q̄ sꝫ hoīm ꝓpria bona q̄ q̄dez sꝫ bona
3. rōnis. adducere ḡ ab istis ptrahēdo ad aliq̄ minima bona ē ītellect⁹ idecēter dispositi. p hmōi ät artes nō adipiscūt hoīes aliquē ꝓfectū in bonis rōis q̄ sꝫ scie ꝛ ꝟtutes. sꝫ in q̄busdā minimis. sic in iuētiōe furtoꝝ ꝛ in dēphēsione latronū ꝛ his silib⁹. nō ḡ subē ītellectiue q̄ꝝ auxilio hę artes vtūt sꝫ bñ dispositе fm̄ virtutē. ¶ Ampli⁹. in opatōib⁹ pdictaꝝ artū illusio q̄
4 dā videt ꝛ irrōnabilitas. req̄rūt em̄ hmōi artes homine reuerenter nō attrectatū. cū tū plerūq; adhibeāt ad illicitos ꝛsiliādos. in opatōe ät ītellectus bñ dispositi nihil irrōnabile ꝛ sibi diuīsuz apparet. nō ḡ hmōi artes vtūt patrocinio ītellect⁹ bñ dispositi fm̄ ꝟtutē. ¶ Ꝑ. nō ē bñ dispositus fm̄ ītellectū q̄ ꝑ
5 aliq̄ scelera ꝛmissa puocāt ad auxiliū alicui ferēdū. hꝫ ät fit in istis artib⁹. nā aliq̄ in executōne hꝫ legūtur

innocētes pueros occidisse. nō igit̄ sunt boni intellectus quoꝝ auxilio ista fiūt. ¶ Item. bonū ꝓprium intellectus ē veritas. cum igit̄ bom sit bonū adducere. cuilibet itellectus bene dispositi eē videt̄ alios pducere ad veritatē. in opib⁹ aūt magoꝝ plerūq; fiūt ꝙb⁹ ludificēt̄ hoīes ⁊ decipiant̄. intellectus igit̄ cui⁹ auxilio vtunt̄ nō est bene dispositus sm morem. ¶ Adhuc intellectus bene dispositus veritate alicui⁹ in qua delectatur. nō aūt mendacijs. magi aūt in suis inuocationib⁹ vtunt̄ quibusdā mēdacijs quib⁹ allicīāt eos quoꝝ auxilio vtunt̄. ꝓmittāt eīs q̄dam impossibilia. sicut q̄ nisi ille q̄ inuocat̄ opem ferat inuocās celuꝝ cōminuet aut sidera deponet. vt narrat Porphirius in epla ad Anebriotē. ille igit̄ intellectuales subē quib⁹ adiuuantib⁹ operatōes magoꝝ pficiunt̄ nō videt̄ esse bene dispōsite sm itellectū ¶ Amplius. nō videt̄ esse habētis itellectum bene dispositū vt si sit superior imperāti sibi subdat̄ sicut inferior. aut si sit inferior vt sibi ab eo quasi superiori supplicari patiat̄. magi aūt inuocāt eas quoꝝ auxilio vtunt̄ supplīciter q̄si superiores. cū aūt aduenerint ꝓperāt eis quasi iferioribꝰ. nullo igit̄ mō videnť eē bene dispositi sm itellectū. Per hoc aūt excludit̄ error gētilium qui hmōi operationes dijs attribuebant.

Error exclu ditur

¶ Q̄ subā intellectualis cuius auxilio magice artes vtunt̄ nō est mala sm suā naturam cvij.

Vtrū est aūt possibile q̄ sit naturalis malicia in substātijs itellectualibꝰ q̄ꝝ auxilio magice artes opant̄.

Ista ꝓ⁹ ꝓ⁹. in illud em̄ in qđ aliq̄d tēdit sm suā naturā nō tendit p accīs sz p se. sicut graue deorsum. sz si hmōi substātie itellectuales sm suā naturā eēnt male naturaliter in malū tēderēt. nō igit̄ p accīs. sz p se tēdūt ad malū. Hoc aūt ē impossibile. ostēsum ē em̄ supra q̄ oīa p se tendūt ad bonū ⁊ nihil tēdit ad malū nisi p accidēs. nō igit̄ hmōi itellectuales subē sunt sm suā naturā male ¶ Adhuc. q̄cūq; ē in rebꝰ oꝝ q̄ cā vel causa tū sit alioq̄n ad alia ordinē nō haberet. aut igit̄ hmōi subē sunt cause aut etiā causata. Si aūt cause. maluꝝ aūt nō pt̄ eē cā alicui⁹ nisi p accīs. vt supra oñsum ē. oīe aūt qđ ē p accīs oꝝ reduci ad id qđ ē p se. oportz igit̄ q̄ in eis sit aliud primū q̄ꝰ eoꝝ malicia p qđ sunt cause. primū aūt in vnoq̄q; ē eius natura ⁊ essentia. nō igit̄ sm suā naturā sunt male hmōi subē. Idē etiā seqūt̄ si sint causata. nā nullus agens agit nisi intēdēs ad bonū. malū ḡ nō pt̄ esse effect⁹ alicui⁹ cause nisi per accidēs. qđ aūt causat̄ p accīs tm̄ nō pt̄ eē sm naturam. cū oīs natura determinatū modū habeat q̄ꝰ pcedit in esse. nō est igit̄ possibile q̄ hmōi subē sint male sm suā naturā. ¶ Amplius. vnūq̄dq; entiū hz ꝓprium eē sm̄ modū sue nature. eē aūt inq̄tū hmōi ē bonū cui⁹ signū ē q̄ oīa eē appetūt. si igit̄ hmōi subē sm suam naturā eēnt male nullū esse haberēt. ¶ Itē. ostēsuz est supra q̄ nihil pt̄ eē q̄n a ꝓmo ente eē habeat. ⁊ q̄ ꝓmū ens ē summū bonū. cū aūt oē agēs inq̄tum hmōi agat sibi sile. oꝝ q̄ ea q̄ a ꝓmo ente sz bona sunt. pdicte igit̄ subē sm q̄ sunt ⁊ naturā aliquā hnt̄ non pnt eē male. ¶ Amplius. impossibile ē aliq̄d eē q̄ sit vltimū pticipatōe boni. cū em̄ idē sit appetibile ⁊ bonuz si aliq̄d eēt oīno expers boni nihil haberet in se appetibile. vnicuiq; aūt ē appetibile suū eē. oꝝ igit̄ q̄ si aliq̄d sm suā naturā dicat̄ malū q̄ꝰ nō sit q̄sū simplr ma-lū. sz q̄ ē malū huic vel q̄tū ad hoc. sicut venenū nō ē simplr malū. sz huic cui ē nocuū. vñ qđ est alij venenū ē alteri cibꝰ. hoc aūt cōtingit ex eo q̄ bonū pticulare qđ ē ꝓprium huius. ꝓtrariū ē bono pticulari qđ ē ꝓprium alteri⁹. sicꝫ calor q̄ ē ꝓprium ignis ē ꝓrius frigori qđ ē bonū aq̄ ⁊ destruit ipm. illud igit̄ qđ sm suam naturā ordinat̄ in bonū nō pticulare sz simplr. impossibile ē q̄ neq; sm huīc modū possit naturaliter dici malū. tale aūt est oīs itellect⁹. nā eius bonū ē in ꝓpria operatione q̄ ē vniuersaliū ⁊ eoꝝ q̄ sunt simplr. nō ē igit̄ possibile q̄ aliq̄s itellect⁹ sm suā naturā sit mal⁹ nō solū simplr. sz nec etiā sm q̄d. ¶ Itē. in vnoq̄q; habente intellectū naturali ordine itellect⁹ monet appetitū ꝓprium em̄ obiectū volūtatis ē bonū itellectū. bonuz aūt volūtatis ē in eo qđ seqūt̄ itellectū. sicut in nobis bonū est qđ ē sm rōem. qđ aūt est ꝓter hoc malū ē. naturali igit̄ ordine subā itellectualis vult bonuz. impossibile ē igit̄ q̄ ille subē itellectuales q̄rū auxilio magice artes vtunt̄ sint naturaliter male. ¶ Preterea. cū voluntas tēdat in bonū intellectū naturaliter sicut in ꝓprium obiectū. ⁊ finē. impossibile ē q̄ aliq̄ itellectual⁹ substantia malā sm naturā habeat volūtatē nisi naturaliter intellectus erret circa iudiciū boni. nullus aūt itellect⁹ talis pt̄ eē. falsa em̄ iudicia in opatiōib⁹ itellect⁹ sunt sicut mōstra in rebꝰ naturalibꝰ q̄ nō sz sm suā naturā. sz ꝓter naturā. nā bonū itellect⁹ ⁊ ei⁹ finis naturalis est cognitio veritatis. impossibile ē ḡ q̄ aliq̄s itellect⁹ sit q̄ naturaliter in iudicio veri decipiat̄. neq; ḡ possibile ē q̄ sit aliq̄ subā itellectual⁹ hns naturaliter malā voluntatem ¶ Adhuc. nulla poña cognoscitiua deficit a cognitōne sui obiecti nisi ꝓpter aliquē defectū aut corruptionē suā cū sm ꝓpriā rōem ad cognitōnem tal⁹ obiecti ordinet̄. sic visus nō deficit a cognitōe coloris nisi aliqua corruptōe circa ipm exīte. oīs aūt defect⁹ ⁊ corruptio ē ꝓter naturā. qz natura tēdit eē ⁊ pfectiōem rei. impossibile ē ḡ q̄ sit aliq̄ ꝑt⁹ cognoscitiua q̄ naturaliter deficiat a recto iudicio sui obiecti. ꝓprium aūt obiectū itellect⁹ ē verū. impossibile ē ḡ q̄ sit aliq̄s intellect⁹ naturaliter circa ꝙgnitōem veri errās. neq; ḡ volūtas aliq̄ naturaliter pt̄ a bono deficere. Hoc etiaz autoritate sacre scripture ꝓfirmat̄. Dicit em̄. i. Thimo. 4. Oīs creatura dei bona. vñ Gen. i. Vidit deꝰ cū. q̄ fe. ⁊ e. v. b. Per hoc aūt excludit̄ error manicheoꝝ ponentiū hmōi subās intellectuales q̄s demones ꝙcueto nōie dicimus vel

Error manicheoꝝ excluditur

dyabolos esse naturaliʳ malas. Excludiť etiã opinio quã Porphiriʳ narrat in epla ad Anebziotẽ dicens ꝙd dã opinari eẽ ꝺddã spirituũ genꝰ cui exaudire magos sit ꝓpriũ natura fallax oñiforme simulãs deos ⁊ demones ⁊ aias defunctoꝝ. ⁊ hꝫ ẽ qđ efficiat hec oĩa q̃ videť eẽ vel bona vel prava. ceteraq; circa ea q̃ vere sunt bona nihil opitulari ũmo ꝺo ista nec nosse. sed ⁊ mala ꝺsiliare ⁊ insimulare atq; ĩpedire ⁊ inuideri virtutis sedulos sectatores ⁊ plenũ eẽ temeritatis ⁊ faustus gaudere odoribꝫ adulationibꝫ capi. Nec ꝺdem Porphirij ꝺba malitia demonũ ꝗz auxilio artes magice vtuť satis apte declarant. in hꝫ aũt solo reprehensibilia sunt q hãc malitiã naturaliʳ eis ꝺt inesse.

¶ Rationes quibꝫ ꝓbari videť q in demonibꝫ non possit esse peccatum. cviij.

Argumᵃ veritatem

Si aũt in demonibꝰ nõ ẽ naturalis malitia. oñsum ẽ aũt supra eos eẽ malos. nccario relinq̃ť q sint voluntate mali. oz g̃ inq̃rere quo hꝫ possibile sit. videť enim oĩno hꝫ ipossibile eẽ. Oñsuz ẽ eĩm in secũdo nullã substãtiã naturalẽ eẽ corpi naturaliʳ vnitã nisi aiam hũana. vel fm q̃sdã aias corpoꝝ celestiũ de qbꝫ inconueniens ẽ estimare q sint male cũ motꝰ celestiũ corpoꝝ sit ordinatissimꝰ ⁊ totius ordinis naturalʳ q̃dãmõ ꝓncipiũ. oĩs aũt alia cognoscitiua poña pter ĩtellectuz vtiť organis corpalibꝫ aiatis. nõ ẽ g̃ possibile q in hmõi substãtijs sit aliq̃ ꝺtus cognoscitiua nisi ĩtellectꝰ. q̃c/q̃d igiť cognoscũt ĩtelligũt. in eo aũt qđ q̃s intelligit nõ errat. ex defectu eĩm ĩtelligẽdi puenit oĩs error. nõ pt igiť eẽ aliq̃s error in cognitõe substãtiaꝝ taliũ. nullum aũt volũtatis pctũ pt eẽ absq; erroꝛe. qz volũtas sp tẽdit in bonũ apphẽsiuz. vñ nisi in apphensione boni erret nõ pt in volũtate eẽ pctũ. videť g̃ q hmõi substãtijs nõ possit eẽ volũtatis pctũ. ¶ Adhuc. in nob pctũ volũtatis accidit circa ea de qbꝫ in vli scianverã halemꝰ p hꝫ q in pticulari ĩpediť iudiciũ rõnis ex aliq̃ passione rõem ligãte. he aũt passiones in demonibꝫ eẽ non pñt. qz he passiones sꝫ ptis sensitiue que nullã hꝫ opatõez sine organo corpali. si g̃ hmõi substãte sepate hñt rectã sciam in vli ipossibile ẽ q defectũ cognitõis in pticulari volũtas in malũ tẽdat. ¶ Amplius. nulla ꝺtus cognoscitiua circa ꝓpriũ obiectũ decipiť. sꝫ solũ circa extraneũ. visus eĩm nõ decipiť in iudicio coloꝝ. sꝫ dũ hõ p visum iudicat de sapore vl de specie rei. in hꝫ deceptio accidit. ꝓpriũ aũt obiectũ intellectꝰ ẽ qddas rei. in cognitõe igiť intellectꝰ decep tio accidere nõ pt si puras rez qddates apphẽdat. sed oĩs deceptio ĩtellectus accidere videť ex hꝫ q apphẽdit formas rez pmixtas phantasmatibꝫ vt in nob accidit. talis aũt modus cognoscẽdi nõ ẽ in substãtijs ĩtellectualibꝫ corpi nõ vnitis. qz phãtasmata non pñt eẽ absq; corpe. nõ ẽ igiť possibile q in substãtijs sepatis accidat erroꝛ in cognitõe. g̃ neq; pctũ voluntatis. ¶ Itẽ. in nobis falsitas accidit in opatõe intellectus ꝓponẽtis ⁊ diuidẽtis ex hꝫ q non absolute rei qddatẽ apphẽdit. sꝫ rei apphense aliq̃d ꝓponit in opatõe aũt ĩtellectꝰ q̃ apphẽdit qđ q̃d ẽ nõ accidit falsum nisi p accns fm q in hac etiã opatõe pmiscetur aliq̃d de opatõe ĩtellectꝰ ꝓponẽtis ⁊ diuidẽtis. qđ q̃ dem ꝓtingit inq̃ntũ ĩtellectus noster nõ statiñ. sꝫ q̃daz inq̃sitõis ordine ad cognoscẽdã qddatẽ rei alicuꝰ ptingit. sicut cũ pmo apphẽdimꝰ aial ⁊ diuidẽtes p oppositas drãs altera relicta vnã generi apponimꝰ quousq; pueniam ad definitõem spẽi. in q̃ qđ processu pt falsitas accidere si accipiať. vt dña gnis id qđ nõ ẽ gnis dña. sic aũt procedere de aliq̃ ad cognoscẽ dũ. qđ q̃d ẽ ĩtellectus rõcinãdo discurrẽtis de vno ad aliud qđ nõ ꝓpetit substãtijs ĩtellectualibꝫ sepatis. vt supra oñsum ẽ. nõ videť igiť q possit aliqs error accidere in cognitõe hmõi subaz. vñ nec in volũtate eaz pctũ accidere pt ¶ Preterea. cũ nullius rei appetitus tẽdat nisi in ꝓpriũ bonũ. ipossibile videť id cuius ẽ singulariter vnũ solũ bonũ qđ in suo appetitu errat. ⁊ ꝓpter hꝫ si pctũ accidat in rebꝫ naturalibꝫ ꝓpter defectũ ꝓtingẽtẽ in executõe appetitꝰ. nũq̃ tamẽ pctũ accidit in appetitu naturali. sp eĩm lapis tẽdit deorsuz siue pueniat siue ĩpediať. in nobis aũt pctũ accidit in appetẽdo. qz cũ sit natura nra ꝓposita ex spirituali ⁊ corpali sꝫ in nobis plura bona. aliud eĩm est bonũ nostz fm ĩtellectũ ⁊ aliud fm sensuz vel etiam fm corpus. hoz aũt diuersoꝝ q̃ sunt hoĩs bona. ordo q̃dã ẽ fm q id qđ ẽ minus ꝓncipale ⁊ ad ꝓncipaliꝰ referẽdũ est. vñ pctũ volũtatis in nobis accidit cuz tali ordine nõ seruato appetim id qđ ẽ nobis bonũ fm q̃d ꝓtra id qđ ẽ nobis bonũ simpliʳ. talis aũt ꝓpõ ⁊ diuersitas bonoꝝ nõ ẽ in substãtijs sepatis q̃nimmo oñe eoꝝ bonũ ẽ fm ĩtellectũ. nõ ẽ igiť in eis possibile q sit pctũ volũtatis. vt videť. ¶ Adhuc. in nobis pctũ volũtatis accidit ex supabũdãtia. vel defectu in q̃z medio ꝺtus ꝓsistit. vñ in his in qbꝫ nõ est accipe supabũdãtiã ⁊ defectũ. sꝫ solũ mediũ nõ ꝓtingit volũtatẽ peccare. nullus eĩm peccare pt in appetẽdo iusticiã. nã ipsa iusticia mediũ q̃ddã ẽ. subẽ aũt intellectuales sepate nõ pñt appetere nisi bona ĩtellectu alia. ridiculũ ẽ eĩm dicere q bona corpalia appetant q̃ fm suã naturã incorporei sꝫ. aut bona sensibilia qbꝫ nõ ẽ sensus. in bonis aũt ĩtellectualibꝫ nõ ẽ accipe supabũdãtiã. nã fm se media sunt supabũdãtie ⁊ defectꝰ sicut verz mediũ ĩter duos errores q̃z vnũ ẽ fm plus alter fm minꝰ. vñ ⁊ sensibilia ⁊ corpalia bona in medio sunt sicut fm rõem sunt. nõ videť igiť q subẽ intellectuales sepate fm volũtatem peccare possint. ¶ Amplꝰ. magis a defectibꝫ remota videť suba ĩcorporea q̃z corpalis. in substãtijs aũt corporeis q̃ sunt a cõtrarietate remote nullꝰ defectꝰ accidere pt. s. in corporibꝫ celestibꝫ. multo igiť minꝰ in substãtijs sepatis

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.

et a ꝓfectate remotꝰ ⁊ a materia ⁊ a motu ex q̃bꝫ vi/
det defectꝰ aliq̃s posse ꝓtingere.aliq̃d pctm̃ ꝓtigere p̃t

¶ Q̃ in dem̃onibꝫ possit eē pctm̃ ⁊ qualr̃ cix.

Jō.p°.q.
63.ar.j
et scdo scp.
d.j.q.j. ar.j

QVod aũt in demo/nibꝫ sit pctm̃ volũtatis.manifestũ est ex auctoritate sacre scripture.Dicit em̃ .pri. Joh.iij.q dyabolus ab initio peccat.⁊ Jo.viij.de dyabolo dr q est mẽdax ⁊ pater est mẽdacij.⁊ q homicida erat ab initio.⁊ Sapiẽ.ij.dr q invidia dyaboli mors introivit in orbẽ terraꝝ.Si q̃s autẽ seq̃ vellet platonicoꝝ positões facilis esset via ad soluẽdũ p̃dicta.Dicũt em̃ dem̃ones eē aialia corpe aerea.⁊ sic cuꝫ

Opi.plato

habeãt sibi corpa vnita p̃t in eis esse etiã ps sensitiua vĩ ⁊ passiones q̃ nobis sunt cã peccati eis attribuũt scz iram ⁊ odiũ.⁊ alia hmõi.ppter qd̃ dr Apuleius q sunt aĩa passiua Preter h̃ etiã q vniri corpibꝫ phi bent sm̃ positõnem platonis forte posset in eis aliud genꝰ cognitõis poni q̃z intellectus.nam sm̃ platonẽ etiã aĩa sensitiua est incorruptibilis.vñ optz q habeat opatõem cui non cõicet corpus.⁊ sic nihil phibet opatõnem sensitiue aĩe inueniri in suba aliqua intellectuali cuius corpori nõ vnita.⁊ p ꝓsequens passiones.⁊ sic manet in eis eadẽ radix peccãdi q̃ est in no/

Reproba°.

bis.sed vtrũqꝫ pmissoꝝ est impossibile. ¶ Q̃ em̃ nõ sint alique alie substãtie intellectuales vnite corpibꝫ p̃ter aĩas humanas ostẽsum est supra. Q̃ aũt operationes sensitiue aĩe non p̃nt esse sine corpore hinc apparet q corrupto aliquo organo sentiendi corrũpit operatio vna sensus.sicut corrupto oculo visio defecit.ppter qd̃ corrupto organo tactus sine quo nõ p̃t esse aial.optz q aial moriat. ¶ Ad evidentiã aũt premisse dubitatõis ꝓsiderandũ est. q sicut est ordo in causis agentibꝫ.ita etiã in causis finalibꝫ.vt scz secũdarius finis a ꝓncipali dependeat.sicut scõariũ agens a principali dependet.accidit aũt pctm̃ in causis agẽtibus q̃n secũdariũ agens exit ab ordine ꝓncipalis agentis.sicut cũ tibia deficit ppter suã curuitatẽ ab executõe motus quẽ virtus appetitiua imperabat.sequit claudicatio.Sic igit̃ ⁊ in causis finalibꝫ cuꝫ finis secũdarius nõ ꝓtinet sub ordine ꝓncipalis finis est pctm̃ volũtatis.cuius obiectum est bonũ ⁊ finis. quelibet aũt volũtas naturalr̃ vult illud qd̃ est ppr̃ium volentis bonũ.scz ipm̃ esse pfectũ.⁊ nõ p̃t ꝓtrariũm huius velle.in illo ergo volente nullũ p̃t peccatũ volũtatis accidere cuius bonũ est vltimꝰ finis. qd̃ nõ ꝓtinet sub alterius finis ordine.sed sub eiꝰ ordine oẽs alij fines ꝓtinẽtur. Huius aũt volẽs est deus cuius esse est summa bonitas.q̃ est vltimus finis

In deo pec. volũtatis eē non potest.

In deo g̃ pctm̃ volũtatis esse nõ p̃t. in quo cũqꝫ autẽ alio volente cuius ppr̃iũ bonũ necce est sub ordine alterius boni ꝓtineri p̃t peccatũ accidere volũtatis si in sua natura ꝓsideratur.licet em̃ naturalis inclinatio volũtatis insit vnicuiq volẽti ad volẽdũ ⁊ amãdũ suũpsius pfectõem.ita q ꝓtrariũ huiꝰ velle nõ possit.nõ tm̃ sic est ei inditũ naturalr̃ vt ita ordinet sinaꝝ pfectõem in aliũ finẽ qd̃ ab eo deficere nõ possit.cũ finis supioꝝ nõ sit sue nature ppr̃ius.sed supioris nature.relinq̃t g̃ suo arbitrio q ppr̃iã pfectiõez i supio rẽ ordinet finẽ. In hoc em̃ differũt volũtatẽ habẽtia ab his q̃ volũtate carent.q hñtia volũtatẽ ordinãt se ⁊ sua in finẽ.vñ ⁊ liberi arbitrij esse dicũtur.q̃ autẽ volũtate carent nõ ordinãt se in finẽ.sed ordinant a supiori agẽte q̃si ab alio acta in finẽ.nõ aũt a seipsis potuit g̃ in volũtate subẽ sepate eẽ pctm̃.ex hoc q p ꝓpriũ bonũ ⁊ pfectõem in vltimũ finem nõ ordinauit sed inhesit ppr̃io bono vt fini. Et qz ex fine necce ẽ vt regule actõis sumãtur.necce est vt ex seipa in quo finẽ ꝓstituit alia regulariter disponeret.⁊ vt eius volũtas ab alio supiori nõ regularet.hoc aũt soli deo debetur Et sm̃ hoc intelligendũ est q appetitꝰ dei equalitatez. nõ q̃dẽ vt bonuz suũ esset diuino bono equale. h̃ em̃ in intellectu cadere nõ poterat.⁊ hoc appetẽdo appeteret se nõesse.cũ distinctio spẽz fiat diuersos gradus rerũ pueniat.vt ex supra dictis apparet. velle autez alios regulare ⁊ volũtatẽ suã a supiori non regulari est velle p̃esse ⁊ quodãmõ nõ subijci.qd̃ est pctm̃ sup/

bie.vñ ꝓuenienter dr q ꝑmũ pctm̃ dem̃onis fuit superbia. Sed qz ex vno errore circa ꝓncipiũ varij ⁊ multiplex error ꝓsequit.ideo ex ꝑma inordinatõe volũtatis q̃ fuit in dem̃one ꝓsecutũ est multiplex pctm̃ i volũtate ipsius ⁊ odij ipsius ad deũ.vt resistentẽ siue superbie ⁊ punientẽ iustissime suã culpã ⁊ invidiaz ad hominẽ ⁊ multa alia hmõi. ¶ Considerãdũ est etiam q Nota cũ ppr̃iũ alicuius bonũ hz ordinẽ ad plura superiora liberũ est volenti vt ab ordine alicuius supioꝝ recedat ⁊ alterius ordinẽ nõ derelinquat.siue sit superior siue sit inferior.sicut miles q̃ ordinat sub rege ⁊ sub duce exercitus p̃t volũtatẽ suã ordinare in bonũ ducis ⁊ nõ regis.aut ecõuerso.sed si dux ab ordine regis recedat.bona erit volũtas militis recedentis a volũtate ducis dirigẽtis volũtatẽ suã in regẽ.mala autez volũtas militis sequẽtis volũtatẽ ducis ꝓtra volũtatẽ regis.ordo em̃ inferioris ꝓncipij dependet ab ordine superioris.subẽ aũt sepate non solũ ordinant sub deo.sed vna etiã eaz ordinat sub alia a ꝑma vsq ad vltimã.vt in secũdo ostẽsum est.et qz in quolibet volente sub deo p̃t eẽ pctm̃ volũtatis si in sua natura ꝓsideret.possibile fuit q aliqua de superioribus aut etiaz sua ꝑma inter oẽs peccaret sm̃ volũtatẽ. Et hoc q̃dẽ satis ꝓbabile est.nõ em̃ in suo bono q̃uisset sicut in fine nisi suũ bonũ valde pfectũ esset.potuit g̃ fieri q ꝑ de inferioribꝫ aliq̃ p ppr̃iã volũtatez bonũ suũ ordinarẽt in ipam recedẽtes a diuino ordine.q̃ silr̃ peccauerũt.alie ꝺo seruãtes in motu sue volũtatis diuinum ordinẽ ab ordine peccãtis.q̃uis supioris sm̃ nature ordinẽ recte recederẽt. Quo vero in bonitate vel ma/

Idẽ p°. pte q.63.ar.7.

licia immobilr vtrozūqz volūtas pseuerat ostēdet in quarto. hoc em ptinet ad pnas vel pmia bonoz vel maloz. Hoc aūt differt inter hoiem z subam separā q in vno hoie sunt plures appetitiue ⁊tutes. quarū vna sub altera ordinat. qđ q̄dē in substātijs sepatis nō ⁊tingit. vna tn eaz est sub altera. peccatū aūt i volūtate ⁊tingit qualitercūqz appetit⁹ inferioz reflectat Dñs iter hoīnē z āge. Dist⁹ bimē. fi ergo pctm in substātijs sepatis essz vel p hoc q aliqua eaz inferioz reflecteret ab ordine alicuius superioris sub ordine diuino manētis. Ita in hoie vno contingit pctm duplr. Uno⁰ p hoc q voluntas hūana bonū ppriū nō ordinat in deū. qđ q̄dē pctm est cōe sibi z sube sepate. Alio⁰ p hz q bonū inferiozis appetit⁹ nō regulat fm superiozē puta qn delectabilia carnis in q̄ concupiscibilis tēdit volum⁹ nō fm ordinē ratōnis. hmōi aūt pctm nō ⁊tingit in substātijs sepatis eē

¶Solutio rōnum premissarū cx.

HIs ergo hec que obiecta sunt nō difficile est soluere. Nō em cogimur dicere q error fuit in intellectu subē sepate iudicādo aliq̄d bonū qđ bonū nō sit. sz nō osi derādo bonū superius ad qđ ppriū bonū referēdū erat cuius q̄dē icōsideratōis rō potuit eē volūtas in proprium bonū intēse ⁊uersa. est em liberū volūtati in hoc vel in illud magis vel min⁹ ⁊uerti. Sz etiā q nō appetit aliqđ bonū nisi vnū qđ est sibi ppriū. sz in hoc fuit pctm q ptermisit superi⁹ bonū in qđ debuit ordinari. sicut em in nobis pctm est ex hz q bona inferioza scz corpis appetim⁹ absq̄ ordine rōnis. ita in dyabolo pctm fuit in hz q ppriū bonuz nō retulit ad diuinū bonū. Sz etiā q medium ⁊tutis ptermisit inq̄ituz se superiori ordini nō subdidit. z sic plus debit sibi q̄z debuit. deo aūt min⁹ q̄z ei deberet. cui oīa debēt eē subiecta vt pme regule ordināti. Manifestū est g̃ q i peccato illo nō est ptermissum medium p superabūdātiam passionis. sz solū p ineq̄litatē iusticie q̄ē circa operationes. in substātijs em sepatis opatōes eē pnt. passiōes ⁊o nequaq̄z. Nec etiā oz q si in superiorib⁹ corpib⁹ nullus pt eē defect⁹ q ppter hoc in substātijs sepatis peccatū eē nō possz. corpa em z oīa q̄ rōne carēt agūt tm et nō agūt seipa. nō em sui act⁹ dñiuz hnt vñ nō pnt exire a regula pmi ipa agētis z mouētis nisi p hoc q rectitudinē pme regule sufficiēter recipe nō pnt. qđ q dē ⁊tingit ex indispositōe materie. z ppter hz superioza corpa in q̄bo dispositio materie locū nō hz. nūq̄z a rectitudine pme regule deficere pnt. subē ⁊o rōnales siue intellectuales nō tm agūtur. sz etiā agūt se ad pp os act⁹. qđ q̄dē tāto magz inuenit i eis q̄nto perfectioz est ipaz natura. q̄z em natura perfecta est. ē z perfectioz eoz ⁊t⁹ in agendo. vñ nature perfectio non ipedit qn pctm in eis accidere possit modo predicto. ex hoc scz q seipis inhereāt ordinē superiozis agētz nō attendentes

¶Qz spāli quadā rōne creature rōnales diuine p/uidentie subdūtur Lxi.

EX his quidem que supra determīata sunt manifestū est q diuina puidentia ad oia se extēdit. oportz tn aliquā rōnē puidētie spāle obseruari circa intellectuales z rōnales naturas pre alijs creaturis. pcellūt em alias creaturas z in perfectōne nature z in dignitate finis. In perfectōe q̄dē nature. q̄z sola creatura rōnal hz dñiuz sui act⁹ libere se agēs ad operādū. cetere ⁊o creature ad opa ppria magis agūtur q̄z agāt. vt ex supdictis pz. In dignitate aūt finis. q̄z sola creat intellectualis ad ipm vltimū finē vniuersi sua opatōe ptingit. scz cognoscēdo z amādo deū. Alie ⁊o creature ad finē vltimū ptingere nō pnt nisi p aliquale silitudinis ipius pticipatōem. oīs aūt rō opis variat fm diuersitatē finis z eoz q̄ opatōi subiciūtur. sicut rō operādi p artē diuersa est p⁹ diuersitatē finis z materie aliter em opat medicus ad egritudinē pellendā z ad sanitatē ⁊ferendā atqz aliter in corpib⁹ diuersimode cōplexionatis. z silr oz in regione ciuitatis diuersam rōnem ordinis obseruari fm diuersas cditōes eoz q̄ subiiciūt regimini z fm diuersa ad q̄ ordinant. oz em aliter disponi milites vt sint pparati ad pugnaz et artifices vt bn se habeant circa sua opa. sic g̃ z alia est ordinis rō fm quā creature rōnales puidētie diuine subdūtur. z alia fm quā ordināt cetere creature

¶Qz creature rōnales gubernātur ppter seipas. alie vero in ordine ad eas Lxij.

OSTimuz igitur ipsa cognitio intellectualis nature fm quā est dna sui act⁹ puidētie curā requirit qua si bi ppter se puideat. alioz ⁊o cditio q̄ nō hnt dñiuz sui act⁹ hoc indicat q eis nō ppter ipsa cura impēdatur. sz velut ad alia ordinatis. quod em ab altero tm agit rōnē instrumēti hz. qđ ⁊o p se agit hz rōnē pncipalis agētis. instrumētū aūt nō querit ppter seipm. sed vt eo pncipale agens vtat. vñ oportz q oīs operatōis diligētia q̄ circa instrumēta adhibet ad pncipale agens referat sicut ad finē. qđ aūt circa pncipale agēs vel ab ipo vel ab alio adhibet inq̄tū est pncipale agens ppter ipm est. disponūtur g̃ a deo. intellectuales creature quasi ppter se pcurate. creature ⁊o alie quasi ad rōnales creaturas ordinate. ¶Adhuc qđ dñiuz sui actus hz liberū est in agēdo. liber em est q sui cā est. qđ aūt quadā necitate ab alio agit ad operandū seruituti subiectū est. oīs aūt alia creatura naturaliter seruituti subiecta est. sola vero natura intellectualis libera est. in quolibet aūt regimine liberz puidet ppter seipsos. seruis aūt vt sint in vsum liberorū. sic g̃ p diuinā puidentiā intellectualib⁹ creaturis puidet ppter se. ceteris aūt creaturis ppter ipsa.

Creature intellectuales et rōnales pcellūt alias duplicitr

Ista p⁹ p⁹ j

3. ¶Amp̄. qñcūqz sunt aliqua ordinata ad fin̄ aliquez si q̄ inter illa ad fin̄ ptingere nō pñt p seipa. optz ea ordinari ad illa q̄ fin̄ ꝺsequāt̄ur q̄. ppter se ordinantur in fin̄. sicut finis exercitus est victoria. quā milites ꝺsequūtur p ppriū actū pugnando .q̄ soli ppter se in exercitu querūtur. oēs aūt alij ad alia officia deputati. puta ad custodiendū eqs .ad operādū arma. ppter milites in exercitu q̄runt̄. Cōstat aūt ex pmissis fin̄ vltimū vniuersi deū esse quē sola intellectual' natura ꝺsequet̄ in seipo. eū scz cognoscēdo ⁊ amādo vt ex dictis pz. sola igit̄ intellectual' natura est ppter
4. se q̄sita in vniuerso. alia aūt oīa ppter ipam¶ Itē. in quolibet toto ptes p̄ncipales ppter se exigunt̄ ad cōstitutōem totiꝰ. alie ꝯo ad ꝺseruatōez vel ad aliquā melioratōem earū. inter oēs aūt ptes vniuersi nobiliores sunt intellectuales creature. qz magis ad similitudinē diuinā accedūt. nature g̃ intellectuales sūt ppter se a diuina puidētia pcurate. alia ꝯo oīa ppter ipas
5 ¶ P̄. manifestū est ptes oēs ordinari ad pfectōem totius. nō em̄ est totū ppter ptes. sūt ptes ppter totum sunt. nature aūt intellectuales maiorē h̄nt affinitatez ad totū q̄ alie nature. nā vna q̄q̄z intellectualis suba est quodāmō oīa inq̄tū totiꝰ entis ꝑhēsiua est suo intellectu. q̄libz aūt alia suba pticularē solā entis pticipatōem h̄z. ꝺuenienter g̃ alia ppter subas intellectua
6 les puidenť a deo. ¶Adh̄uc .sicut agit̄ vnūqdq̄z currit natura ita natū est agi. sic aūt videmꝰ res cursu nature currere. qz suba intellectual' oīb̄ alijs vtik̄ ppē se vel ad intellectꝰ pfectōez. qz in eis fitatē speculak̄. vel ad sue ꝓtutis executōem ⁊ scie explicatōez. ad modū quo artifex explicat artis sue ꝺceptōnem in materia corpali. vel etiā ad corpis sustētatiōez. qđ ē vnitū aie intellectuali. sicut in ꝯoīb̄ pz. manifestū est g̃ q̄ ꝓpter subas intellectuales oīa alia diuinitꝰ puidētur
7 ¶Amp̄. qđ aliqs ppter se q̄rit sp illd q̄rit. qđ em̄ patet se est sp est. qđ ꝯo aliqs ppter aliud q̄rit non oz q̄ sp q̄rat illud. sūt fm q̄ ꝺtinet ei ppter qđ q̄rik̄. ee ār rerū ex diuina volūtate pfluxit. vt ex sup̄ioribus manifestū est. q̄ g̃ sp sūt in entib̄ sunt ppter se a deo volita. q̄ aūt nō sp sunt nō ppter se sūt ppter aliud .sube aūt intellectuales maxime accedūt ad h̄ q̄ sint sp. qz sunt incorruptibiles. sunt aūt mutabiles solū fm electionez. g̃ subē intellectuales gubernanť ppter se. alie ꝯo ppter ipas. ¶Nō est aūt ei qđ pmissis rōnib̄ est
So°obiec. ostēsiuz ⁊ trariū q̄ oēs ptes vniuersi ad pfectōz totiꝰ ordinanť. sic em̄ ad pfectōez totiꝰ ordinanť oēs ptes inq̄tū vna deseruit alteri sicut in corpe h̄uano apparet q̄ pulmo i h̄ est de pfectōe corpis q̄ deseruit cordi vñ nō est ⁊trariū pulmonē ee ppter cor ⁊ ppter totū aīal. ⁊ silr nō ē ꝺtrariū alias naturas ee ppter intellectuales ⁊ ppter pfectōem vniuersi. si em̄ deessent ea q̄ req̄rit subē intellectualis pfectio nō eēt vniuersiz completū¶Silr etiā p̄dictis nō obuiat q̄ indiuidua sūt
So.2ᵉ ob. ppter ꝓpias spēs. p h̄ em̄ q̄ ad suas spēs ordinātur ordinē h̄nt vlterius ad intellectualē naturā. non em̄ aliqđ corruptibiliū ordinať ad ꝯoiem ppter vnū in diuiduū ꝯois tm̄. sed ppter totā h̄uanā spēm. toti āt h̄uane spēi nō possz aliqđ corruptibiliū deseruire nisi fm suā spēm totā. ordo g̃ q̄ corruptibilia ordinať ad ꝯoiem req̄rit q̄ idiuidua ordinēť ad spēm. Per h̄ āt q̄ dicim⁹ subas intellectuales ppter se a diuina puiNota.
dentia ordinari. nō intelligim⁹ q̄ ipa vlteri⁹ nō referanť in deū ⁊ ad pfectōem vniuersi. sic g̃ ppter se patrari dicūť ⁊ alia ppter ipa. qz bona q̄ ppter diuinā puidentiā sortiūť nō eis sūt data ppter alteri⁹ vtilitatē q̄ ꝯo alijs danť in eo qz vsum ex diuina ordinatōe ceduūt. Vnde ē qđ dr Deu. iiij. Ne videas solē ⁊ lunaz et cetera astra ⁊ erroze decept⁹ adores ea q̄ creauit dñs deꝰ tuꝰ inimi. cūc. gē. q̄ sub ce. sūt. ⁊ in ps. dr Oīa subiecisti sub pe. eiꝰ. o. ⁊ bo. vni. iūp ⁊ pe. cāpi. ⁊ Sap. xij. Tu āt dñator ꝓtuz cū trā. iudi. ⁊ cū mag̃. re. disdo. nos
Error q̄rūd ¶Per h̄ aūt excludiť error ponētiū hoīem ee petū si aīa lia bruta occidat. ex diuina em̄ puidētia naturali ordine in vsum hoīs ordinātur. vñ absq̄z iuria hō eis vtik̄ occidēdo vel quolibet alio mō. ppter qđ ⁊ dñs dixit ad Noe. Bene. ix. sicut olera virētia dedi vobis oēm carnē. Si q̄ ꝯo in sacra scriptura inueniāť phi/
So.sa.sēp/ bentia aliqđ crudelitatē in aīalia bruta ꝺmitti. sicut de aue cū pullis nō occidēdo. h̄ fit vel ad remouendū hoīs animū a crudelitate in hoīes exercēda. ne aliqs exercēdo crudelia circa bruta ex h̄ pcedit ad homines vel qz in rpale dānū hoīs puenit aīalib̄ illata lesio siue infertis siue alteri⁹. vel ppter aliquā ꝓfatōez sic apl's exponit illud de nō ligādo ore bouis triturātis Q̄ rōnal' creatura dirigit̄ a deo ad suos actꝰ nō solū fm̄ ordinē ad spēz sz etiā fm̄ q̄ ꝺgruit idiuiduo cuiij

Ex hoc aūt apparet q̄ Ista ꝑ. p. i
sola rōnal' creatura dirigit̄ a deo ad suos actꝰ nō solū fm ꝺgruētiā spēi. sed etiā fm ꝺgruētiā indiuidui. Q̄is em̄ res ppter suā opatōez ee videť. opatio em̄ est vltia pfectio rei. sic g̃ vnūqđqz a deo ad suū actū ordinať fm q̄ diuine puidētie subsłat. creatura aūt rōnalis diuine puidētie subsłat sicut fm se gubernata ⁊ puisa nō solū ppter spēm. vt alie corruptibiles creature. qz indiuiduū qđ gubernatur solū ppter spēm nō gubernať ppter seipm. creatura āt rōnalis ppter seipam gubernať. vt ex dictꝰ manifestū est. sic g̃ sole rōnes creature directōez a deo ad suos actꝰ accipiūt nō solū ppter spēm. sz fm indiuiduū¶Aduc. qcūqz directōem h̄nt in suis actib̄ solū fm q̄ ptinēt ad spēm nō est in ipis agere vel nō agere. q̄ nō ꝺsequūť spēm sūt cōia ⁊ naturalia oīb̄ idiuiduis sub spē ꝺtētis. naturalia āt nō sūt in nob̄. si g̃ hō haberet directōem in suis actib̄ solū fm ꝺgruētiam spēi. nō esset i ipo agere vl nō agere. sz opteret q̄ seq̄reť inclinatōez naturalē toti spēi cōem. vt ꝺtigit in oīb̄ irrōnalib̄ creaturis. manifestū est g̃ q̄ rōnales creatu/

re actus directōem hūt nō solū fm spēm sed etiā fm
3. indiuiduū. ¶Amp. sicut supꝰ oñsum ē diuina puidē
tia ad oīa singularia se extēdit etiā minima. q̄buscū
q̄z ḡ sunt aliq̄ actōes p̄ter inclinatōem spēi oz q̄ p di
uinā puidētiā regulent in suis actib⁹ p̄ter directōem
q̄ ptinet ad spēm. sz in rōnali creatura apparēt multe
actōes ad q̄s nō sufficit inclinatio spēi. cuiꝰ signū est
q̄ nō siles sunt in oīb⁹. sz varie in diuersis. oz ḡ q̄ rō
4. nalis creatura dirigat a deo ad suos actꝰ nō solū fm
spēm. sz etiā fm indiuiduū. ¶Jtē. dꝰ vnicuiq; natu
re puidens fm ipius capacitatez. tales em̄ singulas
creaturas p̄didit q̄les aptas eē cognouit. vt p suā gu
bernatōem p̄uenirēt ad finē. sola āt creatura rōnalis
est capax directōis q̄ dirigit ad suos actꝰ nō solū fm
spēm. sed etiā fm indiuiduū. hz em̄ intellectū. z rōnē
vñ pcipe possit quo diuersimode sit aliq̄d bonū vel
malū fm q̄ p̄gruit diuersis indiuiduis rpib⁹ z locis
sola ḡ creatura rōnalis dirigit a deo ad suos actꝰ nō
solū fm spēm. sed etiā fm indiuiduū. ¶P̄. creatura
5 rōnalis sic diuine puidētie subiacet q̄ nō solū ea gu
bernat. sed etiā rōnem puidētie vtcūq; cognoscere pt
vñ sibi p̄tit etiā alijs puidentiā. z gubernatōem ex
hibere. qđ nō p̄tingit in ceteris creaturis. q̄ solū pro
uidentiā ptic̄pāt inq̄tū puidētie subdūtur. p h̄ āt
q̄ aliq̄s facultatē puidēdi hz pt etiā suos actꝰ dirige
re. z gubernare. ptic̄pat ḡ rōnalis creatura diuinā p
uidētiā nō solū fm gubernari. sed etiā fm gubernare
gubernat em̄ se in suis actib⁹ p̄prijs. z etiā alia. oīs
aūt inferior puidētia diuine puidētie subdit̄ q̄si su
p̄reme. gubernatio ḡ actuū rōnalis creature inq̄tum
6 sunt actꝰ psonales ad diuinā puidētiā ptinet. ¶Jtē
actꝰ psonales rōnalis creature sūt p̄prie actꝰ q̄ sūt ab
aīa rōnali. aīa aūt rōnalis nō solū fm spēm est p̄petui
tatis capax sicut alie creature. sz etiaz fm indiuiduū.
actꝰ ḡ rōnalis creature a diuina puidētia dirigūt nō
solū ea rōne q̄ ad spēm ptinēt. sz etiā inq̄tū sunt ps
nales actus. Hinc est q̄ licz diuine puidētie oīa sub
dant. tñ in scripturis sacris spēaliter ei hominū cura
attribuit. fm illud p̄s. Quid est hō q̄ memor es eiꝰ.
aut fi. ho. q. re. eū. et. j. Lozin. ix. Nūq̄d deo cura est de
bobus. q̄ q̄dē ideo dicūtur. q̄z de hūanis actib⁹ deus
curā hz. nō solū prout ad spēm ptinēt. sed etiaz fm q̄
sunt actus personales.

¶Qz diuinitꝰ hoīb⁹ leges dantur Lxiiij.

Isa. xl. p. j. QXhoc autē apparet q̄ necc̄ariū fuit hoī diuinitꝰ legē dari. Si
cut em̄ actꝰ irrōnaliū creaturaz dirigūtur
a deo ea rōne q̄ ad spēm ptinēt. ita actꝰ hoīm dirigūt
a deo fm q̄ ad indiuiduū ptinēt. vt ostēsuz ē. sz actꝰ
creaturaz irrōnaliū put ad spēm ptinēt dirigūtur a
deo q̄dā naturali inclinatōe q̄ naturā spēi p̄seq̄t. ḡ su
2 p̄a hoc dandus est aliq̄d hoīb⁹ q̄ in suis psonalib⁹
actib⁹ dirigant. z hoc dicim⁹ legē. ¶Ad huc. rōnalis
creatura vt dictū est sic diuine puidētie subdit̄ q̄ etiā
silitudinē quādā diuine puidētie ptic̄pat inq̄tū se
in suis actib⁹ z alia gubernare pt. id aūt quo aliq̄d
actus gubernāt dr lex. Conuenies ḡ fuit a deo hoīb⁹ legē 3
dari. ¶Jtē. cū lex nihil aliud sit q̄z q̄dam rō. z regula
operādi. illis solū conuenit dari legē q̄ sui opis rōnem
cognoscūt. hoc aūt conuenit solū rōnali creature. soli ḡ
rōnali creature fuit conueniēs dari legē. ¶P̄. illis dan
da est lex in q̄b⁹ ē agere. z nō agere. hoc āt conuenit soli 4.
rōnali creature. sola ḡ rōnalis creatura est susceptiua
legis. ¶Amp. cū lex nihil aliud sit q̄z rō opis. cuiusli
bet aūt opis rō a fine sumit̄ ab eo vnusq̄sq; legis ca 5
pax suscepit legē a quo ad finē p̄ducit. sicut inferior
artifex ab architectore. z miles a duce exercitus. sed
creatura rōnalis finē suū vltimū in deo. z a deo p̄seq̄
tur. vt ex supioribus pz. fuit ḡ conueniens a deo legē hoīb⁹
dari. Hinc ē q̄d dr Hiere. xxxj. Dabo legem meā in
visceribus eoz. z Osee. viij. Scribā eis multi le. me.

¶Qz lex diuina p̄cipaliꝰ ordinat hoīem in deū Lxv.

QXhoc aūt sumi po
test ad q̄d lex diuinitꝰ data p̄cipaliꝰ tēdat Isa. xl. p. j.
Manifestū est em̄ q̄ vnusquisq; legisla
tor ad suū finē p̄cipaliꝰ p leges hoīes dirigere inten 1.
dit. sicut dux exercit⁹ ad victoriā. z rector ciuitaz ad
pacē. finis aūt quē deus intēdit est ipemet deus. lex ḡ
diuina hoīem p̄cipaliꝰ in deū ordinare intēdit. ¶Ad
huc. lex sicut dictū est. est q̄dā rō diuine p̄udentie gu
bernātis rōnali creature. p̄posita. sed gubernatio p̄u 2.
dentis dei singula ad p̄prios fines ducit. p legē ḡ di
uinitꝰ data hō ad suū finē p̄cipue ordinat. finis aūt
hūane creature est adherere deo. in h̄ em̄ felicitas eius
p̄sistit. vt sup̄ ostēsum est. ad hoc ḡ p̄cipaliꝰ lex diui
na hoīem dirigit vt deo adhereat. ¶Amp. intēto cu
iuslibet legislatoris est eos q̄b⁹ legē dat facere bonos. 3
vñ p̄cepta legis dr̄et eē de actib⁹ p̄tutū. illi ḡ actꝰ a le
ge diuina p̄cipue intēdunt̄ q̄ sunt optimi. sz iter oēs
hūanos actꝰ illi sunt optimi q̄b⁹ hō adheret deo. vt
pote fini p̄pinq̄ores. ḡ ad hos actꝰ p̄cipue lex diuina
ordinat hoīes. ¶Jtē. illud p̄cipuū dz eē in lege ex q̄
lex efficaciā hz. sz lex diuinitꝰ data ex h̄ apud hoīes
efficaciā habz q̄ hō subdit̄ deo. nō em̄ aliq̄s alicuius 4
regis lege artat̄ q̄ ei subdit⁹ nō est. hoc ḡ p̄cipuū in
diuina lege eē dz vt mēs hūana deo adhereat. Hinc
est q̄d dr Deu. x. Et nunc israel q̄d dñs deꝰ tuꝰ p̄tit a
te nisi vt timeas dñm deū tuū. z ābules in vijs eius.
et diligas eū ac seruias dño deo tuo i toto corde tuo
et in tota anima tua.

¶Qz finis legis diuine est dilectio dei Lxvi Isa. xl. p. j.

QBia vero intentio
diuine legis ad hoc p̄cipaliꝰ est vt hō
deo adhereat. hō aūtē potissime adheret
deo p amorē. necesse est q̄ intentio diuine legis p̄nci

paliter ordinet ad amādū. q aūt p amorē hō marie
deo adhereat manifestū est. duo em ssz i hoīe q̄bz deo
pt adherere. intellect⁹ scz z volūtas. nā sm inferiores
aīe ptes deo adherere nō pt. sz inferioribz rebz adhe/
sio aūt q̄ est p intellectū ꝓplerionē recipit p eaz q̄ est
volūtatz. qz p volūtatē hō quodāmō q̄escit in eo qđ
intellect⁹ apphēdit. volūtas autez adheret alicui rei
vel ppter amorē vel ppter timorē. sz differēter. naz ei
q̄dē cui inheret ppter timorē inheret ppter aliud vt
scz euitet malū. qđ si nō adhereat. ei timinet. ei ꝙo cui
adheret ppter amorē adheret ppter seipm. qđ autez
est ppter se ꝓncipali⁹ est eo qđ est ppter aliud. adhe
sio aūt amoris ad deū est potissim⁹ mod⁹ ei adherē/
di. hoc ḡ est potissime intentū in diuina lege. ¶ Item
2 finis cuiuslibet legis z pcipue diuine est homines facere
bonos. hō aūt dr bonus ex eo q̄ hz volūtatē bonaz p
quā reducit in actū q̄cq̄d boni in ipo est. volūtas āt
bona est ex eo q̄ vult bonū z pcipue maximū bonum
qđ est finis. q̄nto ḡ hmōi bonū magis volūtas vult.
tāto magis hō ē bon⁹. sed magis vult hō id qđ vult
ppter amorē. q̄ id qđ vult ppter timorē tm. naz qđ
vult ppter timorē tm dr mixtū ꝙ volūtario. sicut ali/
q̄s vult in mari p iectōem merciū ppter timorem. ḡ
amor summi boni scz dei maxime facit bonos z ē ma/
3 xime intētū in diuina lege. ¶ Ꝓ. bonitas hoīs ē p vir
tutē. vt⁹ em est q̄ bonū facit habentem. vñ z lex intēdit
hoīem facere vtuosos. z pcepta legis ssz de actibz vir
tutū. scz de ꝓditōe vtutz ē vt vtuosius z firmiter z dele
ctabil⁹ opet. h aūt facit maxime amor. naz ex amore
aliq̄d firmiter z delectabil⁹ facim⁹. amor ḡ boni ē vl/
4 mū intētū in lege diuina ¶ Adhuc. legislatores ipio
legis edite mouēt eos q̄bz lex dat. in oibz aūt q̄ mo/
uent ab aliq̄ ꝑmo mouēte tāto aliq̄d pfecti⁹ mouet
q̄nto magis ptcipat de motōe ꝑmi mouētis z de sili/
tudine ipi⁹. de⁹ aūt q̄ est legz diuine dator oīa facit p
pter suū amorē. q̄ ḡ hoc mō tēdit in ipm scz amādo.
pfectissime mouet in ipm. oē āt agēs intēdit pfectōez
in eo qđ agit. h ḡ est finis toti⁹ legislatoris vt hō deū
amet. Hinc est qđ dr. j. Thimo. j. Finis pcepti chari
tas est. z Math. xxij. dr. q ꝑmū z maximū mādatū
in lege est. Diliges dñm deū tuū Jñ ē q lex noua tā/
q̄ pfectior dr lex amoris. lex aūt vetus tanq̄ imprfe
ctior lex timoris

Qđ lege diuina ordinamur ad dilectōez ꝓximi. Lxvij

Jsta ꝑ. p. j. Ex hoc aūt sequitur q
diuina lex dilectōem ꝓximi ītēdat. Optz
em vnionē ee affect⁹ inter eos q̄bz ē vn⁹ fi
nis cōis. cōicant aūt hoīes in vno vltimo fine beati/
tudinis ad quē diuinit⁹ ordināt. oz ḡ q vniāt hoīes
2 adinuicē mutua dilectōe. ¶ Adhuc. q̄cūq; diligit ali
quē ꝓns est vt etiā diligat dilectos ab eo z eos q̄ cō
iuncti sunt ei. hoīes aūt dilecti sunt a deo q̄bz suppius
fruitōem q̄si vltimū finē ꝓdisposuit. oz ḡ vt sicut ali/
quis sit dilector dei. ita etiaz fiat dilector ꝓximi
¶ Amp. cū hō sit naturali⁹ animal sociale indiget ab 3
aliis hoīb⁹ adiuuari ad ꝓsequēdū ꝓpriū finē. qđ cō/
uenientissime fit dilectōe mutua inter hoīes existente.
ex lege ḡ dei q̄ hoīes in vltimū finez dirigit pcipit in
nobis mutua dilectio ¶ Jtē ad hoc q hō diuinis va
cet indiget trāq̄llitate z pace. ea ꝙo q̄ pacez pturbare 4
pnt pcipue p dilectōem mutuā tollūt. cū ḡ lex diuina
ad h ordinet hoīes vt diuinis vacēt. necariū est q ex
lege diuina in hoīb⁹ mutua dilectio ꝓcedat. ¶ Ꝓ. lex 5
diuina ꝑfert hoī in auxiliū legis naturalis. est aūt oi/
bus hoīb⁹ naturale vt seinuicē diligāt. cui⁹ signū est
q quodā naturali instinctu hō cuilibet hoī etiā igno
to subuenit in necessitate. puta reuocando ab errore
vie. erigēdo a casu z alijs hmōi. acsi oīs hō oi hoī eēt
familiaris z amic⁹. ḡ ex diuina lege mutua dilectio
hoīb⁹ pcipit. ¶ Hinc est qđ dr Joh. xv. Hoc est pce/
ptū meū vt diligatis inuicē. et. j. Joh. iij. Hoc man
datū habem⁹ a deo vt q̄ diligit deū diligat z fratrem
suū. z Math. xxij. dr q secūdū mandatū est. Diliges
ꝓximū tuū tē.

Qđ ꝑ diuinā legē hoīes ad rectā fidē obligāt Lxviij

Ex hoc aūt apparet Jsta ꝑ. p. j.
q ꝑ diuinā legē hoīes ad rectā fidē obligā
tur. Sicut em amatōis corpalis ꝓncipiū
est visio q̄ est ꝑ oculū corpalē. ita etiā dilectōis spūa
lis initiū esse oz visionē intelligibilē diligibilis spū
alis. visio aūt illu⁹ intelligibilis spūalis qđ est de⁹ in
ꝑsenti haberi nō pt a nobis nisi p fidē. eo q naturalē
rōnem excedit. z pcipue sm q in eo fruitōe nra beati/
tudo cōsistit. ḡ ex lege diuina in fidē rectā inducimur
¶ Jtē. lex diuina ad hoc ordinat hoīem vt sit total⁹ 2
subdit⁹ deo. sed sicut hō subdit deo amando q̄tū ad
volūtatē. ita subdit deo credendo q̄tū ad intellectū
nō aūt credēdo aliq̄d falluz. qz a deo q̄ est vitas nul
lū falsum hoī ꝓponi pt. vñ q̄ credit aliq̄d falsum nō
credit deo. ex lege ḡ diuina ordināt hoīes ad fidem re
ctā. Adhuc. q̄cūq; errat circa aliq̄d qđ ē cētria rei nō 3
cognoscit illā rē. sicut si aliq̄s apprehenderet aīal rō/
nale estimās hoc ee hoīem nō cognosceret hoīem. se/
cus aūt esset si erraret circa aliq̄d accidētiū ei⁹. sed in
ꝓpositis q̄ errat circa aliq̄d ꝓncipioruz essentialiū etsi
nō cognoscat rem simplr. tm cognoscit eaz sm qđ. si/
cut q̄ estimat hoīem esse aīal rōnale cognoscit eū sm
genus suū. in simplicib⁹ aūt hoc non pt accidere. sed
quilibet error totaliter excludit cognitōem rei. de⁹ aūt
est maxime simplex. ḡ q̄cūq; errat circa deum nō co/
gnoscit deū. sicut q̄ credit deū ee corpus nullo mō co/
gnoscit deū. sed apphendit aliquid aliud loco dei. sm
aūt q aliq̄d cognoscit sm hoc amat z desiderat. q̄ er/
go errat circa deuz. nec amare pt deum nec desiderare
ipm vt finē. cuz igit lex diuina ad h tendat vt hoīes
amēt z desiderēt deū. oz q ex lege diuina hoīes obli/

genk ad rectā fidē habēdā de deo ¶ Amp. falsa opinio ita se hz in intelligibilib sicut viciū ȳtuti opposituz in moralib. nā bonū intellectus est verz. sed ad legem diuinā ptinet vitia phibere. g ad eā etiā ptinet falsas opiniones de deo z de his q sunt dei excludere. Hinc est qđ dr Hebre. xi. Sine fide impossibile est placere deo. et Deut. vi. anteq̄z alia p̄cepta legis ponātur p̄sti tuit recta fides de deo cū dr. Audi israel dñs deus tuꝰ vnꝰ est. Per hoc aūt excludit error quoruūdā dicētiū q nihil refert ad salutē hoīs cū q̄cūq fide sentiat deo

Qđ p q̄dā sensibilia mēs nra dirigit in deū Lxix

QVia vero connatu rale est hoī vt p sensus cognitōem accipiat. et difficillimū est sensibilia trāscendere. puisum est diuinitus hoī vt etiā in sensibilib rebus diuinoz ei ꝯmemoratio fieret. vt p hoc hoīs intentio magis reuocaret ad diuina. ille etiā cuiꝰ mēs nō est valida ad diuina in seipis ꝓtēplāda. z ꝓpter h instituta sunt sensibilia sacrificia q hō deo offert. non ꝓpter hoc q deꝰ eis indigeat. sed vt repsentet hoī q seipm z oīa sua dz referre in ipm sicut in finē z sicut in creatorē z gubernatorē z dnm vniuersoz. Adhibē tur etiā hoī q̄dā sanctificatōes p q̄sdā res sensibiles quib hō lauat aut vngit aut pascit aut potat cū sensibiliū ȳboz. platōe vt hoī repsentet p sensibilia intelligibiliū donoz pcessum in ipo ab extrinseco fieri z a deo cuius nomē sensibilib vocib exp̄mit. Exercentur etiā ab hoīb q̄dā sensibilia opa nō qbus deū excitent. sed qbus seipi. puocent in diuina. sicut pstratōes. genuflexiones. vocales clamores z cant. q nō fiunt quasi deus his indigeat. qz oīa nouit. z cuius voluntas est ūmutabilis z affectū mētis z etiā motū corporis nō ꝓpter se acceptat. sed ꝓpter nos facim. vt p hec sensibilia opa intentio nostra dirigat in deū z affectio accendat. simul etiā p hoc deū pfitemur aie et corpis actorē cui z spūalia z corpalia obsequia exhibemus. Propter hoc nō est mirum si heretici q corpis nostri deū esse actorē negāt. hmōi corpalia obsequia deo fieri reprehendūt. In quo etiaz apparet q se hoīes esse nō meminerūt dum sensibiliū sibi repsentatōem necessariā nō iudicāt ad interiorē cognitōem z affectionē. nā experimēto apparet q p corpales actus aīa excitat ad aliquā cognitōem vel affectōem. vñ manifestum est ꝯueniēter etiā corpalib quibusdam nos vti ad mentis nostre eleuatōem in deū In his aūt corporalib deo exhibendis cultus dei ꝯsistere dr Illa em colere dicimur quib p nostra opa studiū adhibemus. circa deū aūt adhibemus studiū nostro actu nō q̄dez vt pficiamus ei. sicut cū alias res nostris opib colere dicimur. sed qz p hmōi actus pficim in deū. z qz p interiores actus directe in deū tendimus. ideo interioribz actib ꝓxie deū colimus. sed tm z exteriores actus ad cultū dei ptinēt inq̄tū p hmōi actus mens nostra eleuat in deū. vt dictū est. Hinc est q dei cultꝰ religio noīat. qz hmōi actib quodammō hō se ligat vt ab eo nō euaget. et qz etiā quodam naturali instinctu se obligatū sentit vt deo suo mō reuerētiā impendat a quo est sui esse z oīs boni ꝓncipiū. Hinc ē etiā q religio nomen accepit pietatiz. nā pietas est p quā honorē debitū parentib impendimus. vñ ꝯueniēter qui deo parenti omniū honor exhibet pietatis esse vidētur. ꝓpter qđ qui his q ad diuinū cultuz ptinent aduersant impij dicūtur. Quia ꝛo deus nō solus est nostri esse ēt z ꝓncipiū. sed totū nostrū esse in potestate ipsius est. z totū qđ in nobis est ipsi debemus. ac p hoc vere dñs noster est id qđ in honorē dei exhibem⁹ seruitiū dr. est aūt deus dñs nō p accēs sicut oīs hō. sed p naturā. ideo aliter debet seruitiū deo z aliter homini cui p accēs subdimur. Et qz hz aliqđ ꝓticulare in rebz dīnium z a deo derivat. vñ seruitiuz qđ debet deo spāliter apud grecos latria vocatur

¶ Qđ latrie cultus soli deo est exhibendus .Lxx.

FVerunt aūt aliqui qui latrie cultū nō solū ꝓmo rerū ꝓncipio exhibendū estimauerūt. sed oīmb etiā creaturis que supra hoīes sunt. vñ q̄dam licet opinarētur deū esse vnū p mū z vle rerū ꝓncipiū. latriā tamē exhibendā estimauerūt. ꝓmo quidē post summū deū substātijs intellectualib celestib. quas deos esse vocabant. siue essent substātie oīno a corporib separate siue essent aīe orbiū aut stellarū. ¶ Secūdo etiā quibusdā substātijs itellectualib q̄s vnitas ē credebāt corpib aeris quos demones esse dicebāt. z tm qz sup hoīes eos esse credebāt. sicut corpus aereū est sup terrestre. hmōi etiā subas colēdas diuino cultu ab hoīb ponebāt. z in ꝯpatōe ad hoīes deos illos ē dicebāt q̄si medios inter hoīes z deos. z qz aīas bonoz per h q a corpe sepant in statū altiorē q̄z sit status p̄sentis vite trālire credebāt etiā aīas mortuoz q̄s heroycas aut manes vocabāt. diuinū cultū exhibendū esse opinabāt. ¶ Quidā ꝛo deū esse aiam mūdi estimātes crediderūt q toti mūdo z singulis eius ptib eet cultus diuinitatis exhibend. nō tm ꝓpter corp. sed ꝓpter aiam. quā deū ē dicebāt. sicut z hoī sapienti honor exhibet nō ꝓpter corpus. sed ꝓpter aiam ¶ Quidam vero etiā ea q infra hoīem sunt fm naturā. hmini tm colenda ee dicebāt diuino cultu inq̄tum in eis ptic̄pat aliqđ ȳtutis supioris nature. cū quasdā imagines p hoīes factas sortiri crederēt aliquā ȳtutem supnaturalē. vel ex influentia celestiū corpoꝝ vel ex psentia aliquoz spirituū dicebāt hmōi imaginib diuinū cultum esse exhibendū. quas etiā imagines deos vocabant. ꝓpter qđ z idolatre sunt dicti. qz latrie cultum idolis. i. imaginib impendebant

Error multi.

Actus exteriores ordinantur ad interiores

In qb⁹ cultꝰ dei ꝯsistit

Reprobāt doctī errores rōnibꝫ. xi. pᵃ fproba.

¶ Est aūt irrōnabile ponētibꝫ vnū tm̄ ꝑncipiū sepa/ratū cultū diuinū alteri exhibere. cultū em̄ deo exhibemus vt dictū ē. nō qz ipe ꝫ indigeat. sed vt in nobis firmet etiā ꝙ sensibilia opinio vera de deo. opinio aūt de ꝫ ꝙ deus sit vnus supra oīa exaltatus. ꝙ sensibilia firmati nō ꝑtīn nobis nisi ꝙ ꝫ ꝙ ei aliqđ sepatum exhibem⁹ qđ dicim⁹ cultū diuinū. ꝑz ḡ ꝙ vera opinio de vno ꝑncipio debilitat si cultus diuin⁹ pluribꝫ exhibeat. ¶ Preterea. sicut dictū est supra hmōi cultus exterior hoī necessarius ē ad ꝫ ꝙ aīa hoīs excitet in spiritualē reuerētiā dei. ad ꝫ aūt ꝙ anim⁹ hoīs ad aliqđ moueat. multū opat ꝙsuetudo. naz ad ꝙsueta facili⁹ mouet. hz aūt ꝫ humana ꝙsuetudo ꝙ honor q̄ exhibetur ei q̄ summū locū in republica tenet. puta regi vel impatori nulli alij exhibet. ē igit animus hominis excitādus ad ꝫ ꝙ estimet eē vnū summū rex ꝑncipium ꝙ ꝫ ꝙ ei exhibeat qđ nulli alteri exhibet. z hoc dicimus latrie cultū. ¶ Itē. si cultus latrie alicui deberet qz est supior. z nō qz summus cū hoīm vnus alio sit superior z etiā angelꝰ. sequeret ꝙ vnus hō exhibere latriā alteri deberet. z āgelus angelo. z cū ille iter homines q̄ supior est q̄tum ad vnū sit inferior q̄tū ad aliuz. videt ꝙ mutuo sibi hoīes latriā exhibere deberent. qđ ē icōueniēs. ¶ Adhuc. fm hoīm ꝙsuetudinē ꝑ spāli beneficio spālis retributio debet. est aūt qđdaz spāle beneficiū qđ hō a deo summo ꝓcipit. s. creationis sue. oñsum est em̄ in. ij. li. ꝙ solus deus creator est. debet ḡ hō aliqđ spāle deo reddere in recognitionē beneficij specialis. z ꝫ ē latrie cultus. ¶ Amplius. latria seruitū dr. seruitiū aūt dño debet. dns aūt ꝑprie z vere ē q̄ alijs ꝓcepta opandi dispēsat z a nullo regulam opandi sumit. q̄ em̄ exequit qđ a superiori fuerit dispositū magis ē minister q̄z dns. de⁹ aūt q̄ ē summū rex ꝑncipiū ꝑ suam puidētiā oīa ad debitas actōes disponit. vt supra oñsum ē. vñ z in sacra scriptura z angeli z supiora corpa ministrare dicūt. z deo cuius ordinationē exequūt. z nobis in q̄z utilitatē actōes eoz ꝓueniūt. nō est igit cultus latrie q̄ summo debet dño exhibēdus nisi summo rex ꝑncipio. ¶ Itē. inter alia q̄ ad latriā ꝑtinēt singulare videt eē sacrificium. nā genuflexiones. pstratōes z alia hmōi honoris indicia. etiā hoīb⁹ exhiberi ꝓnt. licet alia intētiōe q̄ deo sacrificiū aūt nullus offerendū cēsuit alicui. nisi qz eū deū estimauit aut estimare se finxit. exterius aūt sacrificiū repsentatiuū ē interioris veri sacrificij fm ꝙ mēs hūana seipam deo offert. offert aūt se mēs nra deo. s. q̄si sue creatōis ꝑncipio. q̄si sue opatiōis actori. quasi sue beatitudinis fini. q̄ qđē ꝓueniūt soli summo rex ꝑncipio. oñsum ē aūt supra ꝙ aie rōnalis cā creatrix solus de⁹ summus ē. ipse em̄ solus hoīs volūtatem potest inclinare ad qđcūq̄ voluerit. vt supra oñsum est. ꝑz etiā ex supioribꝫ ꝙ in ei⁹ solius fruitōe vltima hoīs ꝙsistit felicitas. soli ḡ summo deo hō sacrificiuz z latrie cultū offerre dz. nō aūt substātijs q̄buscunq̄ spiritualibꝫ. Licet aūt positio q̄ ponit deū summū nō esse aliud q̄z aīam mūdi magis a veritate recedat. vt supra oñsum ē. illa vero q̄ ponit deū sepatū esse z ab ipso existere oēs alias ītellectuales subas siue separatas siue corpi ꝯiūctas sit vera. ¶ Dec tm̄ positio rationabilius mouet ad exhibēdū latrie cultū diuersis exhibēdo em̄ latrie cultū diuersis rebꝫ videt vni sūmo deo latriā exhibere. ad quē fm eoz positionē dīū se ptes mūdi ꝙpant sicut ad aīam hoīs diuersa corporis mēbra. ¶ Sz etiā ei rō obuiat. dicūt em̄ mundo nō esse exhibēdū latrie cultū rōne corpis. sz rōe aie quā deū eē dicūt. Licet aūt corp⁹ mūdi diuisibile sit in ptes diuersas. aīa tm̄ idiuisibilis ē. nō ē igit diuinitatis cultus diuersis rebꝫ exhibēdus. sed vni tm̄. ¶ Ad huc. si mūdus ponit aīam habere q̄ totum animet. z oēs ptes ipsius. nō ꝑt ꝫ intelligi de aīa nutritiua vel sensitiua. qz hmōi ꝑtiū aie opatōes nō ꝙpetūt oībꝫ pribus vniuersi. dato etiā ꝙ mūdus haberet aīam sensitiuā vel nutritiuā nō ꝓpter hmōi aīmas deberet ei latrie cultus. sicut nec brutis aīalibꝫ nec plātis. relinq̄t ergo ꝙ hoc qđ dicunt deum cui debet latria esse aīam mundi intelligat de anima intellectuali. que quidem aīa nō est ꝑfectō determinata ꝙtium corporis. sed aliquo modo respicit totum. qđ etiā in nostra aīma que est ignobilior ꝑz. nō em̄ intellectus habet aliq̄d organuz corporale. vt ꝓbatur in. iij. de anima. nō igitur exhibendus esset cultus diuinitatis diuersis partibus mundi. sed toti mūdo ꝓpter aīam eius fm̄ eorum radicē. ¶ Amplius. si fm eoz positionē vna tā tū sit aīa q̄ totū mundū animat z ptes oēs ipsi⁹. mūdus aūt nō dr deus nisi ꝓpter aīam. erit ḡ vnus tm̄ de nr̄s. z sic cult⁹ diuinitatis nō debet nisi tm̄ vni. si ꝯo sit vna aīa totius z diuerse ptes itez habeant diuersas aīas oz eos dicere ꝙ aie ptiū sub aīa toti⁹ ordinent. eadē em̄ ē ꝓportio pfectionū z pfectibiliū. exīntibus aūt pluribꝫ substātijs ītellectualibꝫ ordinatis illi tm̄ debet latrie cult⁹ q̄ summū locū in eis tenet. vt oñsuz est ꝺ aliā positōem. nō erit ḡ exhibēd⁹ latrie cult⁹ pribus mūdi. sz solū toti. ¶ ꝯ manifestū ē q̄sdā partes mūdi nō habere aīam ꝓpriā. eis ḡ nō erit exhibēd⁹ latrie cult⁹. z tm̄ ipsi colebāt aīas z mūdi elemēta. s. trā aquā ignē z alia hmōi inaīata corpa. ¶ Itē. manifestū ē ꝙ supius nō dz inferiori latrie cultū. hō aūt superior ē ordine nature ad mīn⁹ oīb⁹ inferioribꝫ corpib⁹ q̄sto pfectiorē hz formā. nō ḡ ab hoīe eet exhibendus latrie cultus inferioribꝫ corpib⁹ si ꝓpter ꝓprias eoz aīas eis cultus deberet. Eadē etiā icōueniētia seq̄ ne cesse ē si quis dicat ꝙ singule ptes mundi habeāt ꝓprias aīas. nō aūt totū habet aliquā vnā cōem. oportebit em̄ ꝙ suprema pars mūdi habeat aīam nobiliorem cui soli fm ꝓmissa debet latrie cult⁹. ¶ His aūt positionibꝫ irrōnabilior est illa q̄ dr imaginibꝫ eē latrie cultū exhibēdum. Si em̄ hmōi imagines hūt dtē rep⁹ rōnibꝫ aut aliquā dignitatē ex corpib⁹ celestibꝫ non ꝓpter

Lōpat opi nio. adiuncē

Pō d cultu latrie ima/gīb⁹ exhibē/das rep⁹ rōnibꝫ ꝑ.

hoc debet eis latrie cultꝰ cū nec ipsis corpibꝫ celestibꝫ debeat. nisi forte ꝓpter eoꝝ aias. vt q̄dā posuerūt. hę aūt imagines ponūt ꝯtutē aliquā ꝯseqū ex corpibꝫ celestibꝫ ꝑm eoꝝ corpalē ꝯtutē. ¶ Ꝺ manifestū ē nō cō
2 seqū ex celestibꝫ corpibꝫ tā nobilē pfectōem sicut ē aia rōnalis. sunt g̃ infra gradū dignitatꝭ cuiuslibet hoīs
3. nō g̃ ab hoīe debet eis aliq̄s cultꝰ. ¶ Adhuc. cā potior est effectu. haꝝ aūt imaginū factores sunt hoīes. nō g̃ hō dꝫ eis aliquē cultū. Si aūt dicat q̄ hmōi imagines hūt aliquā ꝯtutē aut dignitatē ex ꝟtute q̄ eis adhereāt aliq̄ spūales subē. ꝟtia nō sufficit cū nulli spūali subē debeat latrie cultus nisi soli summe. ¶ Prete-
4 nobiliori mō aia rōnalis adhereat corpi hoīs q̄s aliq̄ spūalis subā adhereat p̄dictis imaginibꝫ. adhuc igit hō remanet in maiori dignitate q̄s p̄dicte imagines
5 ¶ Adhuc. cū hmōi imagines interdū ad aliq̄s noxios effectꝰ fiāt manifestū est q̄ si p aliq̄s spūales subsūtias effectū sortiant q̄ ille spūales subē sint vitiose. qd etiā manifestius ꝑbat ꝓ ꝟtia q̄ respōsionibꝫ decipiunt. et aliq̄ ꝓtraria virtuti exigūt a suis cultoribꝫ. et sic sunt bonis hominꝫ inferiores. nō g̃ eis debet latrie cultus. Manifestum ē g̃ ex dictis q̄ latrie cultꝰ soli vni summo deo debet. ¶ Hinc ē qd dꝫ Exo. xxij. Qui immolat dijs occidet ꝑter dño soli. et Deute. vi. Dñm deū tuū adorabis et illi soli seruies. et Roma. i. dꝫ de gētilibꝫ. Dicētes em̃ se esse sapientes. stulti facti sunt et mutauerūt gloriā incorruptibil' dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs et volucꝝ et q̄drupedū et serpentū. et infra. Qui cōmutauerūt veritatē dei in mēdaciū et coluerūt et seruierūt creature potiusq̄ creatori q̄ est ꝓ oīa deus bñdict' in secula. Quia g̃ indebituꝫ est q̄ latrie cultus alteri exhibeat q̄s ꝓmo rez ꝓncipio ad indebita aūt incitare nō ē nisi rōnalis creature male dispōsite. manifestū ē q̄ ad p̄dictas indebitas culturas instictu dēmonū hoīes puocati fuerūt q̄ se etiā loco dei hoīb colēdos exhibuerūt diuinū appetētes honorē. Dic ē qd dꝫ in ps. Oēs dij gētiū dēmonia. et ꝑ. Coꝝ. x. Que immolāt gētes dēmonijs et non deo. Quia g̃ ē ꝓncipal' legis diuie intētio vt hō deo subdat et ei singularē reuerētiā exhibeat nō solū corde. sz etiā ore et ope corpali. iō ꝓmit' Exo. xx. vbi lex diuia ꝓponit interdicit cultus pluriū deoꝝ. vbi dꝫ. Nō habebis deos alienos coꝝā me. et nō facies tibi sculptile neq̄ oēm similitudinē. sed̄o indicit hoī ne irreuerenter diuinū nomē ore pnūciet ad ꝓfirmatōnem. s. alicui' falsi. et ꝟtia ē qd dꝫ Nō assumes nomē dei invanū. Tercio indicit reqes ꝑm aliqd ꝑs ab exterioribꝫ exercitiis vt mēs diuie ꝓtemplationi vacet. et iō dꝫ. Memēto vt diem sabbati sanctifices.

¶ Q̄ diuia lex ordinat hoīem ꝑm rōnem circa corpalia et sensibilia cxxi

Ista 2ª ꝑ. i. SIcut aūt per corpora lia et sensibilia mēs hoīs deuiari pt in deū. si quis em̃ reuerētia dei debito mō vtat. ita eoꝝ idebit' vsus mētē vel a deo totaliter abstrahit duꝫ in ꝯsideratiōnibꝫ rebꝫ ꝓstituit' volūtatis finis. vl' mētis intētionē a deo retardāt dū vltra q̄s necē sit ad hmōi res afficimur. ē aūt diuia lex ad ꝟtia ꝓncipal'r data vt hō adhereat deo ꝓtinet g̃ ad legē diuinā ordinare hoīem circa corpaliū et sensibiliū affectionē et vsuꝫ. ¶ Adhuc. sicꝫ mēs hoīs ordinat' sub deo. ita corpꝰ sub aīa ordinat'. et inferiores vires sub rōne. ꝓtinet aūt ad diuinā puidētiaꝫ cuiꝰ q̄dē rō hoī a deo ꝓposita diuia lex est vt singula suū ordinē teneāt. ē g̃ sic hō ordinādus lege diuia vt interiores vires rōni subdāt et corpus aīme et exteriores res ad necessitatē hoī deseruiāt. ¶ Amplius. q̄libet lex recte ꝓposita inducit ad ꝟtutē. virtꝰ aūt in ꝟtia cōsistit q̄ tā interiores affectōes q̄s corpaliū rez vsus rōe regulent. ē g̃ ꝟtia legediuia statuēdū. ¶ Ꝺ ad vnūquēq̄s legislatorē ꝓtinet ea lege statuere sine q̄b lex obseruari nō ꝑt. cū aūt lex rōni ꝓponat hō legē nō sequerēt nisi alia oīa q̄ ꝓtinēt ad hoīem rōni subderent. ꝓtinet g̃ ad legē diuinā ꝑcipere. vt oīa q̄ sunt hoīs rōni subdātur. Hinc ē qd dꝫ Ro. xij. Rōnabile obsequiū vrm Et ꝑ. Thes. 4. Hec ē volūtas dei sctificatio vra. Per ꝟtia aūt excludit' q̄rūdam error dicētiū. illa solū esse pcta quib proximus aut offendit aut scandalizatur

¶ Qua rōne fornicatio simpler ꝑm legē diuinam sit pctm̃. et q̄ matrimoniū sit naturale cxxij.

Error exclu ditur.

EX hoc autez apparet vana esse rōem q̄rundā dicentiū fornicatōnē simplicē nō esse pctm̃. Dicūt em̃ sic. Illi qua mulier a viro soluta q̄ sub nullius potestate. vel patris vel alicuius alteri' existat. si q̄s ad eā accedat. ea volēte nō facit illi iniuriā. q̄ sibi placet. et sui corporis ꝟtātē. et alteri nō facit iniuriā. q̄ sub nulli' potestate eē ponit. nō videt g̃ esse pctm̃. Nō aūt videtur eē missio sufficiēs. si q̄s dicat q̄ facit iniuriam deo. Nō em̃ deus a nobis offendit nisi ex eo q̄ ꝓtra nr̄m bonū agim'. vt dictū ē. ꝟtia aūt nō apparet ꝓtra hoīs bonū. vñ ex ꝟtia nō videt deo aliq̄ iniuria fieri. Silr etiam nō videt sufficiens rōnis q̄ ꝑ ꝟtia fiat iniuria proximo q̄ scādalizat. ꝓtingit em̃ de aliq̄ qd ꝑm se non est pctm̃ aliquē scādalizari. et sic fit pctm̃ ꝑ accidēs. nūc aūt nō agimus an fornicatio simpler sit pctm̃ ꝑ accidens. sed ꝑ se. oꝝ igit ex superioribꝫ solutionez inquirere. Dictū est em̃ q̄ deus vniuscuiusq̄ curam hz ꝑm id qd est ei bonum. est autez bonum vniuscuiusq̄ qd finem suum consequitur. malum aūt eius est qd a debito fine diuertat. sicut autez in toto ita et in partibꝫ cōsiderari oportet. vt. s. vnaquaeq̄ pars hoīs et quilibet actus eius finem debitum sortiatur. semen autez est superfluum q̄tum ad indiuidui conseruationez. est tamē necessariū q̄tum ad ꝓpagatōnē speciei. alia vero superflua vt egestio vrina sudoꝝ et similia ad nihil

Opio ſtāre cita² et rō ponitur.

Reprobat

necessaria sīz. vñ ad bonū hoīs pinet solū q̄ emittāt nō solū ātḥ q̄rit in semīe. sz vt emittat ad gnationis vtilitatē ad quā coit⁹ ordinat. frustra āt ecet hois generatio nisi t debita nutritio seq̄ret. qz gnatū non remaneret debita nutritōe subtracta. sic g̃ ordinata dz esse semis emissio vt seq̄ possit t gnatio ꝯueniens t geniti educatio. Exḡ pz q̄ ꝑ hoīs bonū ē ois emissio semis tali mō. qz gnatio seq̄ nō posset. vel ex ꝓposito ḥ agat oz eē pctm. Dico āt modū ex q̄ gnatio sequi nō pt fm se. sic3 ois emissio semis sine naturali ꝯiunctione maris t femie ꝓpter qd̄ hmōi pctā ꝑ naturaz dicūt. Si āt p accns gnatio ex emissione semis sequi nō posset. ḥ nō ē ꝑ naturā nec pctm. sic si ꝓtigat mulierē sterilē eē. Sil'r etiā oz ꝑ bonū hoīs eē. si semē talit̄ emittat q̄ generatio seq̄ posset. sz educatio cōueniens impediat. Est em̄ ꝯsiderandū q̄ in aialibꝫ in q̄bus sola femina sufficit ad plis educatōem. mas t femina post coitū nullo tpe cōmanēt. sicut pz in aialibus. q̄cūq; vero aialia sīz in q̄bꝫ femia nō sufficit ad educationē prolis. mas t femia sil' post coitū cōmanet q̄usq; neccariū ē ad plis educatōem t īstructōem sicut pz in q̄busdā auibꝫ q̄z pulli nō statī postq̄z nati sunt pñt cibū sibi q̄rere. cū em̄ auis nō nutriat lacte pullos qd̄ in promptu ē velut a natura ꝓparatus sicut in q̄drupedibꝫ accidit. sz oz q̄ cibū alienū pullis q̄rat t ꝓter ḥ in cibādo eos foueat. non sufficeret ad ḥ sola femella. vñ ex diuina puidētia ē natural'r inditus mari in talibꝫ aialibꝫ vt cōmaneat femelle ad educationē fetus. manifestū ē āt q̄ in specie hūana femina minime sufficeret sola ad prolis educationem cū necessitas humane vite multa req̄rat q̄ ꝑ vnū solum parari nō pñt. ē g̃ ꝯueniēs fm naturā humanā vt hō post coitū mulieri cōmaneat. t nō statim abscedat indifferēter ad quācūq; accedēs. sicut apud fornicātes accidit. Nō aūt huic rōni obstat q̄ aliq̄ mulier suis diuitijs potēs ē vt sola nutriat fetū. qz rectitudo natural'r in hūanis actibꝫ nō ē fm ea q̄ ꝑ accns cōtingūt in vno idiuiduo. sz fm ea q̄ totā spēm cōsequūt. Rursus ꝯsiderādū ē q̄ in specie hūana ples nō indiget solū nutritōne q̄ntū ad corpus vt in aliis aialibꝫ. sed etiā īstructōne q̄ntū ad aiam. nā alia aialia ḥnt natural'r suas prudētias q̄bꝫ sibi puidere possunt. Nō aūt rōne viuit quē ꝑ lōgi tpis expimētum ad prudētiā puenire oz. vñ ncce ē vt filij a parētibꝫ q̄ si ia exptis īstruāt. nec hmōi īstructōis sīz capaces mox geniti. sz post lōgū tpus t ꝓcipue cum ad ānos discretōnis puenīūt. Ad hāc etiā īstructionē lōguz tpus requirit. t tūc etiā ꝓpter ipet⁹ passionū q̄bꝫ corrūpitur estimatio prudētie idiget nō solū īstructōne. sz etiā repssione. ad ḥ āt mulier sola nō sufficit. sz magis in ḥ req̄rit opus maris in q̄ ē t rō pfectior ad īstruēdū t ꝓtus potētior ad castigāduz. oz g̃ in specie hūana nō ꝑ puū tps īsistere ꝓmotioni prolis sic in aliis. sz ꝑ magnū spaciū vite. vñ cū neccariū sit marem femie cōmanere in oīmibꝫ aialibꝫ quousq; opus patris neccariū ē prolī. naturale ē hoi q̄ nō ad modicū tps. sz diuturnā societatē habeat vir ad determinatā mulierē. hāc aūt societatē matrimoniū vocam⁹. ē igit̄ mrimoniū hoī naturale t fornicar⁹ coit⁹ q̄ ē ꝑter matrimoniū ē ꝓtra hoīs bonū. t ꝓpter ḥ oz ip'm eē pctm. Nec tñ oz reputari leue pctm esse si q̄s seminis emissionē ꝑcuret ꝑter debitū gnationis t educatōis finē. ꝓpter ḥ q̄ aut leue aut nullus pctm ē si q̄s aliq̄ sui corpis pte vtat ad aliū vsum q̄z ad eū ad quē est ordinata fm naturā. vt si q̄s ꝑbi gra manibꝫ ābulet aut pedibꝫ operet aliq̄d manibꝫ opanduz. qz p hmōi inordinatos vsus bonū hoīs nō multū impedit. In ordinata vero semis emissio repugnat bono nature qd̄ ē ꝓseruatio speciei. vñ post pctm homicidij q̄ natura hūana ia in actu existēs destruit. hmōi gen⁹ pcti videt sedm locū tenere q̄ impedit gnatio hūane nature. ¶ Hec āt q̄ ꝓmissa sunt diuina autoritate firmant. Q̄ em̄ emissio semis ex q̄ proles seq̄ nō pt sit illicita pz. Dicit em̄ Leui. xviij. Cū masculo nō commiscearis coitu femineo. t cū oi pecore nō coibis. Et ꝑ. Cor. vi. Neq; molles neq; masculoz ꝯcubitores regnū dei possidebūt. Q̄ etiā fornicatio t ois coit⁹ ꝑter ꝓpriā vrorē sit illicit⁹ pz. Dicit em̄ Deute. xxiij. Nō erit meretrix de filiabꝫ isr'l. neq; scortator de filijs isr'l. t Tobie. iiij. Attende tibi a fornicatōe. t ꝑter vxorē tuā nō patiaris tc. t. i. Cor. vi. Fugite fornicationē tc. Per ḥ āt excludit error dicētiū in emissione seminis nō eē mal⁹ pctm q̄z in alia ꝑ superfluitatē emissione. t dicentiū fornicationē nō esse peccatum

Error exclu ditur.

¶ Q̄s matrimoniū debeat esse indiuisibile cxviij

Jdē. 4. dis. 33. q. 2. ar. 1. Jsta 2ª ꝓ.

SI quis autē recte cōsideret ꝓdicta rō nō solū ad ḥ pducere videtur vt societas maris t femie quā matrimoniū appellam⁹ sit diuturna. sz etiā q̄ sit ꝑ totā vitam. Possessiones em̄ ad ꝓseruatōem naturalis vite ordinat. t qz naturalis vita q̄ ꝓseruari nō pt in patre ꝑpetuo q̄si q̄dā successione fm spēi silitudinē ꝓseruat in filio fm naturā ē ꝯueniēs vt in hoīs q̄ sz patris succedat t filī⁹ naturale ē g̃ vt sollicitudo p̄ris ad filiū maneat vsq; ad finē vite sue. si g̃ sollicitudo p̄ris de filio āt etiā in auibꝫ ꝯmanētia maris t femie. ordo natural' req̄rit q̄vsq; ad finē vite i hūana spēm̄ t p̄sil' ꝯmaneāt. Videt etiā eq̄tati repugnare si ꝓdicta societas dissoluat. Fēia em̄ idiget mare nō solū ꝓpt̄ generatōem sic in alijs aialibꝫ. sz etiā ꝓpt̄ gubernatōez qz mas ē t rōne pfectior t virtute fortior. mulier ꝯo ad viri societatē assumit̄ ꝑter neccitatez gnationis. cessante igit̄ fecūditate mulieris t decore impedit. ne ab alio assumat. si q̄s igit̄ mulierē assumēs tpe īnētutis q̄ t decor t fecunditas ei adsunt eam dimittere posset postq̄z etate ꝓuecta fuerit dānuz inferret mu-

3. lieri cõtra naturalem eq̃tatẽ ¶ Itẽ. manifeste apparet
inconuenies si mulier viz dimittere posset cuz mulier
naturaliʳ viro subiecta sit tanq̃z gubernatori. nõ ẽ aũt
in potestate eius q̃ alteri subijciẽ vt ab eius regimine
discedat. cõtra naturalẽ igiẽ ordinem esset si mulier
viz deserere posset. si ergo vir deserere posset mulierẽ
nõ esset equa societas viri ad mulierẽ. sz seruitus q̃/
dam ex pte mulieris. ¶ Preterea. naturalis quedam
4 sollicitudo inest hoibꝫ de certitudine plis q̃ ppter hꝫ
necessariũ ẽ. qz filius diuturna patris gubernatõe in
diget. q̃cuq; igiẽ certitudinẽ plis ipediũt sunt cõtra
naturalẽ instinctũ hũane speciei. si aũt vir posset mu
lierẽ dimittere vel mulier viz alteri copulari ipedi
retur certitudo plis dũ mulier a pmo cognita post
modũ a secũdo cognosceret. ẽ igiẽ cõtra naturalẽ in/
stinctũ spẽi hũane q̃ mulier a viro sepeꝫ. sic igiẽ nõ so
lũ diuturnã sz indiuiduã oz eẽ in hũana specie marz
I z femine psũctõnẽ. ¶ Amplius. amicitia q̃zto maior
est tãto dz eẽ firmior z diuturnior. inter viz aũt vxo
rẽ maxima amicitia eẽ videꝫ. adunaꝫ enim nõ soluz in
actu carnalis copule q̃ etiã inter bestias quãdaz sua/
uẽ amicitiã facit. sz ad totius domestice psuersatõnis
cõsortiũ. vñ in signũ huiꝰ hõ ppter vxorẽ z patreꝫ z
matrẽ dimittit. vt dr Ben. ij. incõueniẽs ẽ g̃ q̃ matri
Nota monium sit oino dissolubile. ¶ Ulterius aũt psideran
dũ est q̃ inter naturales actus sola gñatio ad bonũ
cõe ordinaꝫ. nã comestio z aliaz supfluitatũ emissio
ad indiuiduũ ptinẽt. gñatio vo ad pseruatõem spẽi
vnde cũ lex instituaꝫ ad bonũ cõe ea q̃ ptinent ad ge
nerationẽ. plis oz legibꝰ ordinari z diuinis z huma
nis. leges aũt posite oz q̃ ex naturali instinctu pceduũt
si humane sunt. sicz z in scietijs demõstratiuis oĩis
hũana inuẽtio ex pncipijs naturaliʳ cognitis initiuz
sumit. si aũt diuine sunt. nõ solũ instinctu nature expli
cãt. sz etiã defectus naturalis instictus supplẽt. sicz ea
q̃ diuinitus reuelanẽ superãt naturalis rõnis capaci
tatẽ. Cuz igiẽ instictus naturaliʳ sit in specie hũana ad
hꝫ q̃ psũctio maris z femie sit indiuidua z q̃ sit vna
vnius oportuit hꝫ lege hũana ordinatũ esse. lex aũt di
uina q̃ supnaturalẽ quãdã rõem apponit ex signifi/
catione insepabilis psũctõnis xpi z ecclesie si est vna
vnius. Sic igiẽ inordinatões circa actũ gñationis
nõ solũ istinctui naturali repugnãt. sz etiã leges di/
uinas z hũanas trãsgrediũt. vñ ex hꝫ etiã magis circa
hꝫ peccaꝫ ex iordinatõe q̃z circa supfluũ cibi aut alte
rius hmõi. Quia vo nccẽ ẽ ad id qđ ẽ optimũ i hoie
alia oĩa ordinari psũctio maris z feie nõ solũ sic ẽ or
dinata legibꝰ fm q̃ ad plẽ generãdã ptinet. vt est in
aliis aialibꝰ. sz etiã fm q̃ pueniẽt ad bonos mores q̃s
rõ recta disponit. vel q̃tũ ad hoiem fm se vel fm q̃
hõ ẽ ps domestice familie aut ciuiliʳ societatiz ad q̃s q̃
dẽ bonos mores ptinet idiuidua psũctio marz z feie
sic eĩ fidelior amoz vniꝰ ad alterz erit dũ cognoscũt
se idiuisibiliʳ psũctos. Erit etiã vtriusq; sollicitior q̃
ra in rebꝰ domesticis dũ se ppetuo pmãsuros in earũ
dẽ rez possessione estimãt. Subtrahũt etiã ex hꝫ dis/
cordiaz origines q̃s oporteret accidere si vir vxorẽ di/
mitteret iter eũ z ppinq̃s vxoris. z firmior iter affi/
nes dilectio. Tollũt etiã adulteriozꝫ occasiones q̃ da
renꝫ si vir vxorẽ dimittere posset aut ecõuerso. p hꝫ eĩ
daret via facilior sollicitãdi mrimonia aliena. Dicẽ
qđ dr Math. xix. z. i. Lozꝫ. vij. Ego aũt di. vo. vxo. a
viro nõ discedere. Per hꝫ aũt excludiũ psuetudo dimit Excludiʳ cõ
tẽdi vxores. qđ tñ in veteri lege pmissuz fuit indeis suetudo oli
ppẽ eozꝫ duritiã. qz. s. ꝓni erãt ad occisionẽ vxoꝝ. per pmissa
missuz g̃ fuit minꝰ malũ ad excludẽdũ maiꝰ malum
¶ Oz mrimoniũ debeat eẽ vnius ad vnam cxxiij.

Jdẽ. 4. dis. 33. q. j. ar. 3° Jlla 2° p°

OCõsideradũ aũt vi/
deꝫ q̃ inatũ ẽ mẽtibꝰ oĩm aialium q̃ coitu
vtiũ q̃ psortiũ i opari nõ ꝓpatiũt vñ p/
pter coitũ pugne in aialibꝰ existũt. z q̃dẽ q̃tũ ad oĩa
aialia ẽ vna cõis rõ. qz q̃dlibet aiaꝫ desiderat libere
frui voluptate coitꝰ sic z voluptate cibi. q̃ q̃dẽ liber/
tas ipediũ p hꝫ q̃ ad vnã plures accedãt aut ecõuerso
sicz in libertate cibo fruẽdi ipediũ aliq̃d aial si cibum
quẽ ipm sumere cupit aliud aial vsurpet. z iõ silr p/
pter cibũ z ppter coitũ aialia pugnãt. In hoibꝰ aũt est
rõ specialis. qz vt dictũ ẽ hõ naturaliʳ desiderat certꝰ eẽ
de ple. q̃ q̃dẽ certitudo oĩno tolleretur si plures eẽnt
vniꝰ. ex naturali g̃ instictu pceditq̃ sit vna vnius.
¶ Sz in hꝫ dña psideranda ẽ. q̃tũ eĩ ad hꝫ q̃ vna fe/ Nota dñas
mina a pluribꝰ maribꝰ nõ cognoscaꝫ vtraq; pdicta/
rũ rõnũ pcurrit. sz q̃tũ ad hꝫ q̃ vnus mas plures fe
minas nõ cognoscat nõ facit rõ secũda. nõ eĩ certi/
tudo plis ipediẽ si vnꝰ mas plures feias cognoscat.
facit aũt ꝓtra hꝫ rõ ꝓma. nã sicut libertas vtẽdi femina
tollit a mare si femia habeat aliũ. ita z eadẽ libertas
a femia tollit si mas habeat plures. z iõ qz certitudo
plis ẽ pncipale bonũ qđ ex mrimonio q̃rit nulla lex
aut psuetudo hũana pmisit q̃ vna eẽt pluriũ vxoꝝ.
Fuit etiã hꝫ inconuenies reputatũ apud antiqs roma
nos de qbꝰ refert Ualerius maxiꝰ q̃ credebãt nec p
pter sterilitatẽ fidẽ psingalẽ deberi dissolui. ¶ Item. in z
oĩ aialis specie in q̃ patri iest aliq̃ sollicitudo de ple
vnus mas nõ hz nisi vnã feminaz. sicut pz in oĩbꝰ
auibꝰ q̃ sil nutriũt pullos. nõ eĩ sufficeret vnꝰ mas
auxiliũ prestare in educatõne plis pluribꝰ femis. In
aialibꝰ aũt in qbꝰ maribꝰ nulla ẽ sollicitudo de ple in
differẽter mas hz plures femias. z femina habet plu
res mares. sic in canibꝰ gallinis z hmõi. cũ aũt mascu
lo inter oĩa aialia sit magis cura de ple i spẽ hũana.
manifestũ ẽ q̃ naturale ẽ hoi q̃ vnꝰ mas vnã feminã
habeat z ecõuerso. ¶ Adhuc. amicitia i q̃dã cõlitate 5.
cõsistit. si g̃ mulieri nõ licz habere plures viros. qz hꝫ
est ꝺ certitudinẽ plis. liceret aũt viro habere plures vxo
res nõ eẽt liberalis amicitia vxoris ad viz. sz q̃si ser/
uilis. z hec etiã rõ experimẽto cõprobaꝫ. quia apud

viros hñtes plures vxores. vxores q̃si ancille habeñt

4 ¶ Preterea. amicitia intensa nō habeť ad multos. vt pz p phm in. 8. ethy. si ḡ vxor hz vnū viz tm̃ . vir ãt hz plures vxores nō erit eḡlis amicitia ex vtraq; pte nō ḡ erit amicitia liberal'. sed q̃dāmō seruilis. ¶ Am

5 plius. sicut dictū ē . matrimoniū in hoīb⁹ oz ordinari fm q̄ ꝓpetit ad bonas vxores. ē ãt ꝺtra bonas vxores q̄ vn⁹ habeat plures vxores. qz ex h̄ sequit discordia in domestica familia vt expimēto pz. nō ē ḡ conueniēs q̄ vn⁹ hō habeat plures vxores. Hinc ē q̄ dicit

Opi⁹ Pla. Beñ. ij. Erūt duo in carne vna. Per h̄ ãt excluditur cōsuetudo habentiū plures vxores. z opinio Platonis q̄ posuit vxores debere esse cōes quē in noua lege secutus ē Nicolaus vnus ex septem dyaconib⁹

¶ Q̃ mr̃imoniū nō debeat fieri iter ꝓpinq̃s cxxv

Ista ꝑ⁹ ꝑ⁹ 1. Propter hmōi etiam causas rōnabiles ordinatū ē legib⁹ q̄ certe pſone a matrimonio excludant q̄ fm origine sunt coniūcte. Nā cū in mr̃imonio sit diuersaz plonaz ꝺiūctio. ille pſone q̄ debēt se reputare q̃si vnū p/pter eādē originē ꝺueniēter a mr̃imonio excludūt vt dū se p h̄ vnū eē recognoscūt. feruētius se diligant.

2 ¶ Itē. cū ea q̄ inter viz z vxorē agūť quādā naturalē verecūdiā hñt ab his mutuo agēdis illas pſonas p hiberi oportuit. q̃b⁹ ꝓpter ꝺiūctionē sanguinis reuerētia debeť. q̄ q̃dē rō videť in veteri lege inducta propter h̄ qđ dr. Turpitudinē sororis tue nō discooperias. z silr de alijs. ¶ Preterea. ad corruptōem bonoz̄ moz ptinet q̄ hoies sint nimis dediti voluptatibus coitus. qz cū hec voluptas maxie mētē abstrahat impediret rō ab his q̄ recte agēda eēnt. seqreť aūt nimius voluptatis vsus. si liceret hoi p coitū ꝺiūgi illis pſonis q̃b⁹ ꝺmorādi hz necessitatem. sicut sororib⁹ z alijs ꝓpinq̃s. qz talib⁹ occasio coitus subtrahi non posset. ꝺueniēs igiť fuit bonis moribus vt talis ꝺiunctio legib⁹ inhiberet. ¶ Adhuc. delectatio coitus ma/

4 xime corrūpit estimationē prudētie. multiplicatō igitur talis delectatōnis repugnat bonis moribus. talis aūt delectatio augeť p amorē pſonaz q̄ ꝺiūgūť . esset igiť ꝺtrariū bonis moribus ꝓpinq̃s coniūgi. quia in eis cōiungeret amor q̄ est ex cōione originis z cōmutatione amore ꝺcupiscētie. z multiplicato amore necesse est magis aīam delectatōnib⁹ subdi. ¶ Amplius

5 in societate humana h̄ est maxime necessarium vt sit amicitia iter multos . multiplicať aūt amicitia inter hoīes dū pſone extranee p mr̃imonia colliganť. cō/ueniēs fuit igiť legib⁹ ordinari q̄ mr̃imonia cōtraherent cū extraneis pſonis. z non cū ꝓpinq̃s. ¶ Ad

6 huc. incōueniēs ē vt illis pſonis aliq̃s socialr cōiungatur quib⁹ naturalr dz esse subiectus. naturale aūt est q̄ aliq̃s parētib⁹ sit subiectus. ḡ incōueniēs ēet q̄ cū parētib⁹ aliquis matrimoniū cōtraheret. cum in matrimonio sit q̃dam cōiunctio socialis. Hinc ē qđ dr Leuitī. xviij. Oīnis homo ad ꝓximā sanguinis sui nō accedat. ¶ Per h̄ aūt excludiť cōsuetudo coz q̄ ꝓ pinquis sinis se carnalr cōmiscēt ¶ Sciendū est aūt q̄ sicut naturalis inclinatio ē ad ea que sunt vt i plu/ribus . ita z lex posita est fm id qđ in pluribus accidit. Nō est aūt predictis rōnib⁹ cōtrariū nisi in aliq̄ aliter possit accidere. nō em̃ ꝓpter bonū vnius dz pter mitti bonū multoz. cū bonū multitudinis semp sit diuinius q̄z bonū vnius . Negtīm defectus q̄ in aliq̄ possit accidere oīnino absq; medela remaneat residet apud legislatores z eis sil'es autoritas dispēsandi in eo qđ cōiter est statutū fm q̄ est necessarium in aliq̄ casu ꝑticulari. z siq̃dem lex sit humana p hoies simi/lem potestatē habētes dispēsari pt. si aūt lex sit diuinitus posita autoritate diuina dispēsatio fieri pt. sicut in veteri lege ex dispēsatōe indultū videť vxores plures habere z ꝺcubinas z vxoris repudium

¶ Q̃ nō dis carnalis ꝺmixtio est pctm̃ cxxvi

Ista ꝑ⁹ ꝑ⁹ Sicut autem contra rationē est vt aliquis carnali cōiunctione vtatur cōtra id qđ cōuenit proli generāde z educāde. ita etiam fm rōnem est q̄ aliquis carnali cōiūctione vtaťfm q̄ cōgruit ad generatōem z educationē prolis. lege aūt diuina hec solū ꝓhibita sunt que rōni aduersanť. vt ex supradictis pz. inconueniēs est igiť dicere q̄ dis carnalis cōiūctio sit pctm̃ ¶ Ad 2

huc. cū mēbra corpis sint q̃dā aie instrumēta. cuilibet mēbri finis est vsus eius . sicut z cuilibet alterius instrumēti. quorūdam aūt mēbroz corpis vsus est carnalis commixtio. carnalis igiť commixtio est finis quorūdam mēbroz corpis . id aūt quod est finis aliquaz naturaliū rerū nō potest eē fm se malum quia ea que naturalr sunt ex diuina prudentia ordinātur ad finem. vt ex supradictis pz. impossibile ē igitur q̄ carnalis cōmixtio sit fm se mala. ¶ Amplius. 3

naturales inclinationes insunt rebus a deo q̄ cūcta mouet. impossibile ē igiť q̄ naturalis inclinatio alicuius speciei sit ad id qđ est fm se malum. sed oīnib⁹ animalibus perfectis ineſt naturalis inclinatio ad coniunctionem carnalem . impossibile est igitur q̄ carnalis cōmixtio sit fm se mala. ¶ Item. illud sine quo non 4.

potest esse aliquid quod ē bonum z optimū non est fm se malum. sed ꝑpetuitas speciei nō conseruatur in animalib⁹ nisi p generationē que est ex commixtōne carnali. impossibile ē igiť q̄ commixtio carnalis sit fm se mala. ¶ Hinc est qđ dicit ꝑma Cor. vij. Mulier nō peccat si nubat. Per hoc aūt excluditur error quorūdam dicentium oēm carnalē cōiūctionē esse illicitam. vñ totaliter matrimoniū z nuptias dānant. quoz q̃dem hoc ideo dicūt. quia credunt tēporalia non a bono sed a malo ꝓncipio esse.

Reproba Nota

Error exclu/ditur.

¶Q nullus cibi vsus ē pctm̄ fm se cxxvij

Isa 2°p². 1. Sicut aūt venereoꝝ vsus absq; pctō ē si fm rōem fiat. ita etiā vsus ciboꝝ. fit ät vnūq̄q; fm rōem qñ ordinat fm q; ꝺgruit debito fini. finis ät debit⁹ sumptōnis ciboꝝ ē ꝺseruatio corpis p nutrimētū. q̄cūq; igit̄ cibꝫ h; facere pt absq; pctō pt sumi. nullius igit̄ cibi sumptio fm se ē pctm̄. ¶Adhuc. nulli⁹ rei vsus fm se malus ē nisi res ipa fm se mala sit. nullus ät cibus fm naturā malus ē. q; oīs res fm suā naturā bona ē vt sup̄ oñsuz ē. pt ät aliq̄s cibꝫ esse alicui malus inq̄;/tū ꝺriat salubritati ipsius fm corpus. nullius igit̄ cibi sumptio fm q; ē talis res ē pctm̄ fm se. sz pt eē pec/catū si pter rōem aliq̄s ipso vtat fm suā salutē ¶Am/plius. vti rebꝫ ad h; q; sunt nō ē fm se malū. sunt aūt plāte ꝓpter aīalia. aīaliū ꝯo q̄dā ꝓpter alia. z oīa p/pter hoiem. sicut ex supioribꝫ pz. vti g; vel plātis vel aīaliū carnibꝫ vel ad esuz vel ad q̄cq̄d aliud sunt hoī/vtilia. nō ē fm se pctm̄. ¶Itē. defect⁹ pctī ab aīa dēri/uat ad corpus z nō ecōuerso. pctm̄ eñ dicim⁹ fm q; dēordinat volūtas. cibi ät ūmediate ad corp⁹ ptinēt. nō ad aīam. nō g; ciboꝝ sumptio fm se pt eē pctm̄. ni si q̄tenus repugnat rectitudini volūtatis. Qꝺ q̄dez Distinctio trimēbris cōtingit vno mō ꝓpter repugnātiā ad ꝓpriū finē ci/boꝝ. sicut cū aliq̄s ꝓpter delectatōem q̄ est in cibis vti/tur cibis ꝺriantibꝫ corpis saluti vel fm spēm ciborū 1. vel fm q̄ztitatē. Alio⁹ fm q; repugnat ꝺdītō er⁹ q̄ vti/tur cibis vel eoꝝ cū q̄bꝫ ꝺuersat. puta cū q̄s accurati⁹ cibis vtit q̄z sua facultas sustineat. z alr q̄z eoꝝ mo/res habeāt cū q̄bꝫ ꝺuiuit. Tercio⁹ fm q; cibi st̄ aliq̄ le/ge ꝓhibiti ꝓpter aliquā cām spēalē. puta in veteri le/ge q̄dā cibi ꝓhibebāt ꝓpter ꝓcatōem. in egypto ꝓhi/bebāt antiq̄tus comestio carnis bouine. ne agricultu/ra ipedirēt. vel etiā fm q; aliq̄ regule ꝓhibēt aliq̄bꝫ ci/bis vti ad ꝺcupiscētiā refrenādam. Hinc ē q; dns dr Mat. xv. Qꝺ intrat in os nō coiuq̄nat hoiem. z ꝓ. Loz. x. dr. Oīne qꝺ in macellū venit māducate ni/hil iterrogātes ꝓpt ꝺscīam. z ꝓ. Thimo. iiij. dr. Ois creatura dei bona ē. z nihil reiciēdū qꝺ cū grārū actō/ne ꝓcipit. Per h; ät excludit q̄rūdā error q̄ vsuz q̄rū/dā ciboꝝ fm se dicūt eē illicitū. de q̄bꝫ apls dr ibidez. In nouissimis tpibꝫ discedēt q̄dā a fide ꝓhibētiū m bere. abstinere a cibis q̄s deus creauit ad pcipiēdū cū grārū actōne. Quia ꝯo vsus ciboꝝ z venereoꝝ nō ē fm se illicit⁹. sz solū fm q; exit ab ordine rōnis illicit⁹ esse pt. ea ꝯo q̄ exterius possident necc̄aria st̄ ad sup̄/tionē ciboꝝ ad educatōem. plis z sustētationē fami/lie z ad alias corpis necc̄itates. ꝺsequēs ē q; nec fm se etiaz diuitiaz possessio ē illicita si ordo rōnis seruet̄ ita. s. q; iuste hō possideat q̄ hz z q; in eis finē volūta/tis sue nō ꝺstituat. z q; eis debito mō vtat ad suam z alioz vtilitatē. Hinc q; ap̄lus. i. Thimo. vl. diuites nō ꝺdēnat. sz eis certā regulā diuitijs vtēdi tradidit

Error excludi/tur.

dicēs. Diuitibꝫ hui⁹ seculi pcipe nō sublime sapere. ne q; sperare in ūcerto diuitiaz. sz in deo viuo q̄ pstat no/bis oīa abūde ad fruēdū. bene agere. diuites fieri in/ bonis opibꝫ. facile tribuere. cōicare. z Ecc̄i. xxxi. Bea/tus diues q̄ iuētus est sine macula. z q̄ post auz non abiit nec sperauit in pecunie thesauris. Per h; etiā ex/cludit q̄rūdā error q̄ vt Aug. dr in li. de hereslbꝫ apo/stolicos se arrogātissime vocauerūt. eo q; in suā cōio/nem nō acciperēt vtētes ꝺiugibꝫ z res ꝓprias possidē/tes q̄les hz catholica ecclia z monachos et clericos plurimos. sz iō isti heretici sunt. qui se ab ecclesia se/parātes nullam spem putāt eos habere qui vtunt̄ his rebꝫ quibꝫ ipsi carent

¶Quo fm legē dei hō ordinat ad ꝓximū cxxvij.

Isa 2°p¹ 1. Ex his ergo que dicta sunt manifestū ē q; fm legē diuinā hō idu/citur vt ordinē rōis seruet in oībꝫ q̄ in ei⁹ vsuz venire pnt. inter oīa ät q̄ in vsuz hoīs veniunt pcipua sunt etiā alij hoīes. hō ät natural⁹ aīal socia/le ē. indiget eñ multis q̄ p vnū solus parari nō pnt. oz igit̄ q; ex lege diuina instituat hō vt fm ordinē ra/tionis se habeat ad alios hoīes. ¶Adhuc. finis diui z ne legis ē vt hō deo adhereat. iuuat ät vn⁹ hō in hoc ex alio tā q̄ztū ad cognitōem q̄z etiā q̄ztū ad affectio/nē. iuuāt eñ se hoīes mutuo in cognitōe veritatis z vnus aliū puocat ad bonū. z retrahit a malo. vnde Prouer. xxvij. dr. Ferrū ferro acuit̄. z hō exacuit faci/em amici sui. z Ecc̄s. iiij. Melius ē duos eē q̄z vnū hñt eñ emolumētū societatis sue si vn⁹ ceciderit ab altero fulciet̄. ve soli. q; cū ceciderit nō hz sublevantē se. z si dormierīt duo fouebūt mutuo. vn⁹ q̄uo calefi/et. z si q̄spiā pualuerit ctra vnū duo resistūt ei. opor/tuit igit̄ lege diuina ordinari societatē hoīm adinui/cem. ¶Ampli⁹. lex diuina ē q̄dā rō diuie puidētie ad hoīes gubernādos. ad diuinā ät puidētiā ptinet sin/gula q̄ ei subsunt sub debito ordine ꝺtinere. vt. s. suū locū z gradū teneat vnūq̄dq; lex g; diuina sic homies adinuicē ordinat z vnusq̄sq; suū ordinē teneat. qꝺ ē hoīes pacē habere adinuicē. pax eñ hoīm nihil aliud est q̄z ordinata ꝯcordia. vt Aug. dr. ¶Itē q̄ztūcunq; aliq̄ ordināt sub aliq̄ optz illa ꝯcorditer eē ordinata 4 adinuicē. al's seinuicē ipedirēt in ꝯsecutōe finis cōis. sicut pz in exercitu q̄ ꝯcorditer ordinat ad victoriā q̄ est finis ducis. vnusq̄sq; ät hō p legē diuinā ordina/tur ad deū. oportuit g; p legē diuinā inter hoīes ne se inuicē ipedirēt ordinata ꝯcordia eē. qꝺ ē pax. Hinc ē qꝺ in ps. dr. Qui posuit fines tuos pacez. z dns dr Joh. xvi. Hec locutus sum vobis. vt in me pacē ha/beatis. Tūc ät ordinata ꝯcordia iter hoīes seruat̄ q̄z vnicuiq; qꝺ suū est reddit̄. qꝺ ē iusticie. Et iō dr Isa. xxxij. Opus iusticie pax. oportuit igit̄ p legem diui/nā iusticie precepta dari. vt vnusq̄sq; alteri redderet

qđ suū ē. ⁊ abstinet a nocumētis ei inferendis. inter hoīes āt maxīe ē aliqs parētib⁹ debitor. ⁊ iō inter p̄cepta legis q̄ nos ad p̄imū ordināt Exo. xx. ponit Honora p̄rem tuū ⁊ matrē tuā. in q̄ intelligit p̄cipi vt tā parētib⁹ q̄z etiā alijs vnusquisq; reddat qđ d⁹ sm illud Ro. xiij. Reddite oīb⁹ debita. Deinde po/nūtur p̄cepta q̄b⁹ p̄cipit abstinere ē a nocumētis p̄ximo inferēdis. vt neq; factis eū offendam⁹ in p̄so/na p̄pria. q⁹ dictū ē Nō occides. neq; in p̄sona con iūcta. q⁹ scriptū ē Nō mechaberis. neq; etiā in exteri oribꝫ reb⁹. q⁹ scriptū ē Nō furtū facies. Prohibemur etiā ne ꝓtra iusticiā p̄ximū ꝙbo offendamus. q⁹ scriptū ē Nō loq̄ris ꝓtra p̄ximū tuū falsum testimo nium. Et q⁹ d⁹ etiā cordiū iudex ē. p̄hibemur ne corde p̄ximū offendam⁹ ꝙcupiscēdo. s. vxorē aut aliquā
Disti. bimē rem ei⁹. ¶ Ad hmōi aūt iusticiā obseruādā q̄ lege di/uina statuit. duplr hō inclinat. vno mō ab interiori alio mō ab exteriori. Ab interiori q̄dē dū hō volūta/rius ē ad obseruādū ea q̄ p̄cipit lex diuina. qđ q̄dē fit p amorē hoīs ad dēū ⁊ p̄ximū. q̄ eīm diligit ali quē sponte ⁊ delectabiliter ei reddit qđ d⁹ ⁊ etiā libe raliter supaddit. vñ tota legis impletio ex dilectōne dependet sm illud apli Ro. xiij. Plenitudo legis ē p fectio Et dñs dr Math. xxij. q⁹ in duob⁹ p̄ceptis. scz in dilectōe dei ⁊ p̄ximi vniuersa lex pendet Sz q⁹ aliq̄ interius nō iunt sic dispositi. vt ex seipsis sponte faciāt. qđ lex iubet. ab exteriori trahēdi sunt ad iusti cia legis implēdā. qđ q̄dē fit dū timore pnaꝝ nō li teraliter sz seruiliter legē implēt. vñ dr Isa. xxvi. Cū feceris iudicia tua in terra. s. puniēdo malos iusticia/am discēt oēs habitatores orbis Alij ꝙo si sunt dis/positi vt ex seipsis sponte faciāt. qđ lex iubet Secūdi igit sibiꝑi sunt lex hītes charitatē q̄ eos loco legis inclinat ⁊ liberaliter operari facit. lex ḡ exterior nō fu/it necessaria q⁹ ꝓpter eos poneret. sz ꝓpter illos q̄ ex seipsis nō inclināt ad bonū. vñ dr p. Thimo. p. Justo
Error q̄rūd lex nō ē posita sed iniustis Qđ nō ē sic intelligēdū. reꝓbat q̄si iusti nō teneant ad legē implēdā. vt q̄dā male intellexerūt. sz q⁹ isti inclinant ex seipsis ad iusticiaz faciendā etiam sine lege

¶ Qz in actib⁹ hūanis sunt aliq̄ recta sm natu ram ⁊ nō solū q̄si lege posita Lxxix

Isa ꝑ° ꝑ²

EX premissis aūt ap paret q⁹ ea q̄ diuina lege p̄cipiūt rectitudi nē hīnt nō solū q⁹ sunt lege posita. sed etiā j sm naturā Ex p̄ceptis eīm legis diuine mēs hoīs or dinat sub dēo. ⁊ oīa alia q̄ sūt in hoīe sub rōne. Hꝫ aūt natural ordo req̄rit q⁹ iferiora superioribꝫ subdāt. sūt ḡ ea q̄ lege diuina p̄cipiūt sm se naturalr recta. ¶ Ꝓ. 2 hoīes ex diuina puidētia sortiūt naturale iudicato rū rōnis. vt p̄cipiū ꝑ̄ax opationū. naturalia aūt p̄ncipia ad ea ordināt q̄ sūt naturalr. sūt igit aliq̄ ope

rationes naturalr hoī ꝙuenientes q̄ sunt sm se recte. ⁊ nō solū q̄si lege posite. ¶ Ꝓ. q⁹cūq; ē natura dēter/ 3. minata oz ē opationes determinatas q̄ illi nature ꝙue niāt. ꝑpria eīm opatio vnuscuiusq; naturā ipsius se quit. ꝙstat āt hoīm naturā ē dētermiatā. oz ḡ opatō nes ē aliqs sm se hoī ꝙuenientes ¶ Adhuc. cuicūq; ē 4 aliqđ naturale. oz etiā ē naturale id sine q̄ illō habe ri nō pt. natura eīm nō deficit in necessarijs. ē aūt hoī naturale q⁹ sit aīal sociale. qđ exhꝫ ostendit q⁹ vnꝰ hō solꝰ nō sufficit ad oīa q̄ sunt hūane vite necaria. ea ḡ sine q̄b⁹ societas hūana ꝙseruari nō pt. sūt hoī naturalr ꝙuenientia. hmōi aūt sunt. vnicuiq; qđ suū ē ꝙser uare. ⁊ ab iniurijs abstinere. sūt igit aliq̄ in hūanis actib⁹ naturalr recta ¶ Amplī. supꝫ ostensum ē q⁹ oīs 5. hō naturalr hꝫ hz q⁹ vtat reb⁹ iferioribꝫ ad sue vite ne cessitatē. ē aūt aliq̄ mēsura determinata sm quā vsus p̄dictaꝝ rez hūane vite ē ꝙueniēs. q̄ qđē mēsura si p/termittat fit hoī nociuū. sic apparet in sumptōe in/ordinata ciboꝝ. sūt ḡ aliq̄ act⁹ hoī naturalr ꝙuenien/ 6 tes ¶ Itē. sm naturalē ordinē corꝑ hoīs ē ꝑpē aiam ⁊ inferiores ptutes aīe ꝑpter rōnē. sicut ⁊ in alijs re bus materia ē ꝑpē formā. ⁊ instrumēta ꝑpē p̄ncipa/lē agētē. ex eo āt q⁹ ē ad aliud ordinatū dr ei auxiliuz ꝓuenire. nō aūt aliqđ impedimētum. ē ḡ naturalr re ctū q⁹ sic ꝑcuret ab hoīe corꝑ ⁊ inferiores vires aīe ex hꝫ ⁊ actus rōnis ⁊ bonū ipsius minime impediat q⁹ magis āt iuuet. si aūt secus accideret erit naturaliter pctm. violētie ḡ ⁊ comessationes ⁊ inordinat⁹ venere oꝝ vsus p q̄ actus rōnis impedit ⁊ subdi passionib⁹ q̄ libez iudiciū rōnis ē nō sinunt. sunt naturalr ma/la. ¶ Prete. vnicuiq; naturalr ꝙueniunt ea q̄b⁹ tēdit 7 in suū finē naturalē. q̄ aūt ecōtrario se hīnt sunt ei na turalr inconueniētia. oīsum ē eīm supꝑ. q⁹ hō naturaliē ordinat in dēū sicut in finē. ea igit q̄b⁹ hō inducit in cognitōem ⁊ amorē dei sunt naturalr recta. q̄cūq; ꝙo ecōtrario se hīnt. sunt naturalr hoī mala. pz ḡ q⁹ bonū ⁊ malū in hūanis actib⁹ nō solū sūt sm legis pōnē sūt sm naturalē ordinē. ¶ Hinc ē qđ in ꝑs dr q⁹ iudicia Cōfirmat dīni sūt vera iustificata in semetipis Per hꝫ aūt exclu Error exclu dit positō dicētiū q⁹ iusta ⁊ recta sunt sm legē posita

¶ De ꝙsilijs q̄ dant in lege diuina Lxxx

Jd ꝑ° 2ᵉ. q. 108. ar. 4.

QUia vero optimuz hoīs ē vt mēte deo adhereat ⁊ reb⁹ diui/nis. impossibile āt ē q⁹ hō intēdat circa di/uersa occupet. ad hꝫ q⁹ liber⁹ ferat in dēū mens hoīs. dant in diuina lege ꝙsilia. q̄b⁹ hoies ab occupatōib⁹ p̄sentis vite q̄stū possibile ē retrahāt terrenā vitam agētes. hꝫ āt nō ē ita necessariū hoī ad iusticiā. vt si/ne eo iusticia ee nō possit. nō eīm ꝓtus ⁊ iusticia tollit si hō sm ordinē rōnis corꝑalib⁹ ⁊ terrenis reb⁹ vtat ⁊ iō hmōi diuine legis ammonitiōes dicūt ꝙsilia ⁊ nō ꝑcepta inq̄tū suadet hoī. vt ꝑpē me ꝑa minus

Dilli. trimẽ

tona ꝑtermittat Occupat aũt hũana solicitudo finẽ modũ hũane vite erga tria. ꝓmo q̃dẽ circa propriã pſonã q̃d agat. aut vbi ꝙuerſet. Secũdo aũt circa pſonas ſibi ꝙiũctas ꝑcipue vxorẽ & filios Tertio circa res exteriores ꝓcurãdas. q̃bꝫ hõ indiget ad ſuſtẽtatõem vite ¶Ad amputãdã g̃ ſolicitudinẽ circa res exteriores dat hõi in lege diuina ꝙſiliũ paupta/

Conſilium pauptatis.

tis. vt. ſ. res huiꝰ mũdi abiiciat. q̃bꝫ animus eiꝰ ſolicitudine aliq̃ implicari poſſet Hinc ẽ qđ dñs dr Matheı. xix. Si vis pfectus eẽ vade & vẽde oĩa q̃ habes & da pauperibꝫ. & veni ſeq̃re me ¶Ad amputãdũ aũt

Cõſi. ꝓtinẽ.

ſolicitudinẽ vxoris & filioꝝ dat hõi ꝙſiliũ de ꝙginitate vel ꝓtinẽtia. Hinc ẽ qđ dr. ꝑ. Corı. vij. De ꝙginibus aũt ꝑceptũ dñi nõ habeo. ꝙſiliũ aũt do. Et hmõi cõſiliꝫ rõnẽ aſſignãs ſubdit Qui ſine vxore ẽ ſolicitꝰ eſt q̃ dñi ſunt. quõ placeat deo. Qui aũt cũ vxore ẽ. ſolicitus ẽ q̃ ſunt mũdi quõ placeat vxori. & diuiſus eſt. ¶Ad amputãdũ aũt ſolicitudinẽ hõis etiã circa ſeipm dat ꝙſiliũ obꝺiẽtie p quã hõ diſpõnẽ ſuoꝝ actuũ cõmittit ſuperiori. ꝓpter qđ dr Hebre. vltimo. Obꝺite ꝓpositis veſtris & ſubiacete eis. ipi enĩ pui/

Cõſi. obꝺi.

gilãt q̃ſi rõnẽ p aĩabꝫ veſtris reddituri. Quia vero ſumma pfectio hũane vite in hoc ꝙſiſtit. q̃ mẽs hoĩminis deo vacet. ad hãc aũt mẽtis vacatõem predicta tria maxime vident diſponere ꝓcuienter ad pfectiõis ſtatũ ptinere vident nõ q̃ſi ipe ſint pfectiones ſed qꝝ ſunt diſpõnes quedã ad pfectõnem q̃ ꝙſiſtit in hꝫ q deo vacet. & hoc expſſe oſtẽdũt ꝟba dñi pauptatẽ ſuadẽtis. cũ dr Si vis pfectus eẽ vade & vende oĩa q̃ habes & da pauperibꝫ & ſeq̃re me. quaſi in hac ſequela vitã pfectõis ꝙſtituẽs ¶Poſſunt etiã dici p

Cõſili. dici pũt pfectõ. effecꝰ & ſigna

fectõis effectꝰ & ſigna. cũ eĩ mẽs vehemẽter amoꝝ & deſiderio alicuiꝰ rei afficit ꝓ̃s ẽ q alia poſtponat. ex hꝫ igit q mẽs hoĩs amoꝝ & deſiderio feruẽter in diuina fert. in q̃ pfectõnem ꝙſtare manifeſtũ ẽ. ꝙſeq̃t q oĩa q̃ ipm pnt retardare q̃ minꝰ ferat in deũ abiiciat. nõ ſolũ rez curã & vxoris & ꝓlis affectũ. ſed etiã ſuiipſiꝰ. & hꝫ ſignãt ꝟba ſcꝑture. dr eĩm Lãti. viij. Si deſerit hõ oĩm ſubam dom̃ ſue ad mercãdã dilectiõez quaſi nihil ꝓputabit eã. & Matth. xiij Simle ẽ regnũ celoꝝ hõi negociatori q̃rẽti bonas margaritas. inuẽta ãt vna ꝑciosa margarita abiit & vẽdidit oĩa q̃ habuit & cõparauit eã. & Phil. iij. Que mihi aliq̃n fuerũt lucra. arbitrat̃ ſum. vt ſtercora. vt xp̃m lucrifacerẽ. Quia igit ꝑdicta tria diſpõnes ad pfectões ſꝫ & effectꝰ & ſigna. ꝙueniẽter q̃ ꝑdicta tria deo vouẽt in ſtatu pfectõis eẽ dicũt. pfectio ãt ad quã ꝑdicta diſponũt. in vacatõe mẽtis circa deũ ꝙſiſtit. vñ & predictorum profeſſores religioſi dicuntur quaſi ſe deo & ſua in modum cuiuſdam ſacrificiꝫ dedicantes. & q̃ꝫtum ad res ꝑ pauꝑtatem. & q̃ꝫtum ad corpus p continẽtiam. & q̃ꝫtum ad voluntatem ꝑ obꝺientiam. religio igitur in cultu diuino conſiſtit. vt ſupra dictum eſt

¶De errore impugnãtium voluntariam pauꝑtatem

Lxxxi

Error vigilãtij recitat q̃qꝫ arguitur & ſtꝫ ꝓ ſcita. ꝓmũ augu.

FUerunt aũt ẽ aliqui pauptatis ꝓpositũ improbãtes ꝓtra euãgelicã doctrinã quoꝝ ꝓmus. Vigilãtiꝰ inuenit quẽ tñ postmodũ aliq̃ sunt ſecuti dicẽtes ſe eẽ legis doctores nõ intelligẽtes neq̃ q̃ loquunt neq̃ de q̃bꝫ affirmãt. q̃ ad hꝫ his & ſilibꝫ rõnibꝫ ſunt inducti Naturalis em appetitꝰ req̃rit vt vnũq̃q̃ aĩal ſibi puideat in neceſſarijs ſue vite. vñ aĩalia q̃ nõ q̃ſtit tpe anni neccaria ſue vite inuenire pnt. q̃dã naturali inſtinctu ea q̃ ſunt ſue vite neccaria ꝙgregãt illo tpe q̃ inueniri pnt & ea ꝙſeruãt. ſicut pz de apibus & formicis. hoĩes ãt ad ſue vite ꝙſeruatõnem multis indiget. q̃ nõ oĩbꝰ tpe inueniri pnt. ineſt g̃ naturaliter hõi q ꝙgreget & ꝙſeruet ea q̃ ſunt ſibi neceſſaria. ẽ g̃ ꝓtra legẽ naturalẽ oĩa ꝙgregata diſpgere p pauptatem ¶Adhuc. naturalẽ affectũ hnt oĩa ad ea qbꝫ ẽ & ſibi ꝙſeruat. inq̃tũ oĩa ee appetũt. ſed p ſubam exteriorꝫ bonoꝝ vita hoĩs ꝙſeruat. ſicut igit ex naturali lege vnuſquiſq̃ ſuã vitã ꝙſeruare tenet. ita & exteriorẽ ſubam. ſicut ẽ ergo ꝓtra legem nature. q aliqs ſibi manũ inijciat. ita & q aliqs neceſſariã vite ſibi ſubtrahat p volũtariã pauptatẽ. ¶Amplius. naturaliter hõ eſt aĩal ſociale. vt ſup dictũ eſt. ſocietas aũt inter hoĩes ꝙſeruari nõ poſſet. niſi vnus alĩũ iuuaret. ẽ igitur naturalẽ hoĩbꝰ. q vnus alĩũ in neceſſitatibꝫ iuuet. ab hꝫ aũt auxilio ferrẽdo ſe faciũt impotẽtes. q̃ exteriorẽ ſubam abiiciũt. p quã pluriumũ aliqs auxiliũ ferẽt eſt g̃ ꝓtra naturalẽ inſtinctũ & ꝓtra amicitie & charitatis bonũ q homo p volũtariã pauptatẽ oĩm ſubſtãtiã mũdi abiiciat. ¶Itẽ. ſi habere ſubſtãtiam huius mũdi malũ ẽ. bonũ ẽ aũt primos liberare a malo. malũ aũt eos in malũ educere. ꝙ̃s eſt. q dare alicui indigẽti ſubam huiꝰ mũdi ſit malũ. auferre autẽ habẽti bonũ ſit. qđ inconueniẽs ẽ. ẽ g̃ bonũ habere ſubſtãtiã huiꝰ mũdi. eã igit p volũtariã pauptatẽ totaliter abiicere malũ ẽ ¶. ꝑ. occaſiones malorꝝ vitãde ſunt. eſt aũt pauptas occaſio mali. qꝝ ꝓpter eam ad furta. adulationes. iurgia & hꝰ ſilia aliq̃ inducũtur nõ ẽ igit pauptas volũtarie aſſumẽda ſꝫ magis ne aduenĩat vitãda ¶Amplius. cũ ꝟtus ꝙſiſtat in medio. vtraq̃ extrema corrũpũt. ẽ aũt ꝟtus liberalitas q̃dã. q̃ dat dãda & retinet retinẽda. viciũ ãt ẽ in minꝰ illiberalitas. q̃ retinet retinẽda & nõ retinẽda. ẽ ãt & viciũ in plus q oĩa dent. qđ faciũt q̃ volũtarie pauptatẽ aſſumũt. ẽ g̃ hoc vicioſum & pdigalitati ſimile

¶De aũt rõnes auctoritate ſacre ſcꝑture ꝙfirmari vident. dr eĩm puer. xxx. Mendicitatẽ & diuitias ne dederis mihi. prebue tñ victui meo neceſſaria. ne forte ſatiatus illiciar ad negandum. & dicam. quis eſt dominus. & egeſtate compulſus furer. & peruram nomen dei mei.

Cõfirmat

¶De mō viuēdi eox q̄ volūtariā pauptatē sectantur Lxxxij

Videtur aūt hec que stio magis vrgeri si q̄s spēalius exequat modos q̄bus necesse ē viuere eos q̄ volūtariā pauptatē sectāt. Est em̄ vn⁹ mod⁹ viuēdi q̄ possessiones singulox vēdant. z dēpcio oēs cōiter viuant. qđ q̄dē sub apl̄is seruatū videt in hierl̄m. dr em̄ Actuū. iiij. Quotēs possessores agrox aut domox erāt vendētes afferebāt pcia eox q̄ vēdebāt. z ponebāt ad pedes apl̄ox. z di. sin. put cuiq; opus erat. Hic āt modus nō videt efficaciter puidere hūane vite. primo q̄ dē qr nō ē facile q̄ plures etiā hītes magnas possessiones hāc vitā assumāt. z si ofertat inter multos pciū qđ ex possessionib⁹ paucox diuitū assumptū est nō sufficiet in multū tps Deinde qr possibilet facile ē hmōi pciū vel fraude dispēlatox vel furto aut rapina reperiri. remanebūt q̄ illi q̄ talē pauptatē sectāt absq; sustētatōe vite ¶ Itē. multa accītia sunt q̄bus hoies cogunt locū mutare. non q̄ erit facile puidere his q̄s oz forte p diuersa loca dispgi dēpcio assumpto dē possessionib⁹ in cōi redacto ¶ Est āt alius modus vt possessiones habeāt cōes. ex q̄b⁹ singulis puideat put cuiq; opus fuerit sicut in monasterijs plurimis obseruat ¶ Sz nec hmōi mod⁹ videt ꝯuenies Possessiones em̄ terrene solicitudinē afferūt. z ppē pcurationū fructuū. z ppter defensionē eaz ꝯtra fraudes z violētias. z tāto maiorē z a pluribz oz habere solicitudinē q̄sto maiores possessiones ee oz. q̄ sufficiāt ad plurium sustētatōem. deperit q̄ in hoc mō finis volūtarie pauptatis ad minus q̄ztū ad multos q̄s oz ee circa pcurādas possessiones solicitos ¶ Itē cōis possessio solet ee cā discordie. nō em̄ videt litigare q̄ nihil hīt cōe. vt hyspani z perse. sz q̄ simul habet aliq̄d cōe. ppter qđ etiā inter fratres sunt iurgia discordia aūt maxime impedit vacatōem mētis circa diuina. vt dictū ē. videt q̄ iste modus viuēdi impedire finē volūtarie pauptatis ¶ Adhuc āt ē tert⁹ modus viuēdi. vt de laboribz manuū suaz viuant q̄ volūtariā pauptatē sectant. quē q̄dē viuēdi moduz Paulus apl̄s seq̄bat. z alijs obseruādū suo exēplo instituōe dimisit. dr em̄. ij. Thessalo. tertio Nō gratis panē māducauimus ab aliq̄. sed in labore z fatigatōe nocte z die operātes ne quē vestrū grauarem⁹ nō q̄si nō habuerimus potestatē. sed vt nosmetipos formā daremus vobis ad imitādū nos. nā z cū esse mus apud vos hoc denūciabam⁹ vobis. qm̄ si q̄s non vult laborare nō māducet. Sed nec iste mod⁹ viuendi videt ee cōueniēs. labor em̄ manualis necessarius ē ad sustētatōem vite. fm q̄ p ipm aliq̄d acq̄rit. vanū aūt videt q̄ q̄s relinquēs illud qđ necessariū est. iterz acq̄rere laboret. si q̄ post volūtariā pauptatē ē necessariū iterz acq̄rere vñ aliq̄s sustētet p labore manualem. vanū fuit illa dimittere oīa q̄ habebat ad sustētatōem vite ¶ Adhuc volūtaria pauptas ad hoc ꝯsulit. vt p eā aliq̄s disponat ad expeditius sequendū xpm. p hoc q̄ a solicitudinib⁹ secularib⁹ liberatur maiorē aūt solicitudinē req̄rere videt. q̄ aliq̄s ppio labore sibi victū acq̄rat q̄z q̄ his q̄ habuit vtat ad sustētatōem vite. z pcipue si habuit possessiones moderatas. aut etiā aliqua mobilia ex q̄bus in promptu erat. vt sumeret victus necessaria. nō igit viuere de laboribz manuū videt ee ꝯueniēs ꝓposito assumētiū volūtariā pauptatē. ¶ Adhoc aūt accedit. q̄ etiaz dīs solicitudinē terrenox a discipulis remouēs sub similitudine volucrū z liliox agri videt eis laborē interdicere manualē. dr em̄. Respicite volatilia celi. qm̄ neq; serūt. neq; ꝯgregāt in horrea. z iterz. Cōsiderate lilia agri quō crescūt. z nō laborāt. neq; nent. Videt aūt hic modus viuēdi insufficiēs. Nā multi sunt perfectōem vite desiderātes. quib⁹ nō suppetit facultas aut ars vt possint labore manuū vitā trāsigere. qr nō sunt in his nutriti nec instructi. sic em̄ melioris ꝯditōis essent ad pfectōem vite capescēdā rustici z opifices. q̄z q̄ sapiētie studio vacauerunt z in diuitijs z in delitijs q̄s ꝑpter xpm deserūt sunt nutriti. ꝯtingit etiā aliquos volūtariā pauptatē assumētes infirmari aut alias impediri q̄ minus operari possent. sic q̄ remaneret destituti necessarijs vite ¶ Itē. nō modica tēporis labor sufficit ad necessaria vita q̄rēda. qđ pz in multis q̄ totū tēpus ad hoc expēdūt. vix tm̄ sufficiētem sustētatōem acq̄rere pnt. si aūt volūtariā pauptatē sectātes opteret labore manuali victū acq̄rere. se quer̄et q̄ circa hmōi laborē maius tps sue vite cōsumeret. z p ꝯs impediret ab alijs magis necessarijs actionib⁹. q̄ etiā magnū tps req̄rūt. sicut sunt studiū sapiētie z doctrina z hmōi alia spiritualia exercitia. z sic pauptas volūtaria magis impediret pfectōem vite. q̄z ad ipam disponeret ¶ Si q̄s aūt dicat q̄ labor manualis necessarius ē ad tollēdū ociū. h̄ nō sufficit ad ꝓpositū. melio⁹ em̄ esset tollere ociū p occupatōnes in vtutib⁹ moralib⁹ q̄b⁹ deseruiūt organice diuitie. puta in elemosynis faciēdis z alijs hmōi q̄z p laborē manualē ¶ H. vanū esset dare ꝯsiliū de pauptate ad h̄ solū q̄ hoies pauper facti abstinerēt ab ocio vitā suā laboribz manualib⁹ occupātes nisi ad h̄ darēt. q̄ nobilioribz exercitijs vacarēt q̄z illis q̄ sunt fm vitā cōem hoim Si vo aliq̄s dicat. q̄ necessari⁹ ē labor manualis ad carnis ꝯcupiscētias domādas. hoc nō ē ad ꝓpositū. q̄rim⁹ em̄ vtr sit necariū q̄ victū p manualē laborē volūtariā pauptatē sectātes acq̄rāt ¶ H. possibile ē multis alijs modis domare ꝯcupiscētias carnis. s. p ieiunia vigilias z alia hmōi. labore etiā manuali ad hūc finē vti possent etiā diuites q̄ nō h̄nt necē laborare ꝑpter victū q̄rēdū. ¶ Inuenīt aūt z alium⁹ viuēdi. vt. s. volūtariā pauptatē sectātes viuāt de his q̄ ab alijs iferūt q̄ ad hāc pfectōem

volũtarie pauptatis ꝓficere volũt diuitias retinentes. z hũc modũ videt dñs cũ suis discipulis obseruasse. Legit em̃ Luce. viij. q mulieres q̃dã seq̃bãtur xp̃m. z ministrabãt illi de facultatib⁹ suis. Sz ille etiam mod⁹ viuẽdi nõ videt ꝓuenies. nõ em̃ videt rõnabile. q aliꝙs dimittat sua. z viuat de alieno. ¶ Ꝑ. incõueniẽs videt q aliꝙs ab aliꝙ accipiat. z nihil ei repẽdat. in dãdo em̃ z recipiẽdo eq̃litas iusticie seruat. ¶ Potest ãt sustineri q illi de his q̃ ab aliꝙs iferũt viuãt q̃ eis seruiũt in aliꝙ officio. ꝓpt qđ z ministri altaris z ꝓdicatores q̃ doctrinã z alia diuina populo dãt nõ incõueniẽter videt ab eis sustẽtatoem vite accipe. dignus ẽ em̃ operari⁹ cibo suo. vt dñs dt Matth. x. ꝓpter qđ apls dt. ꝑ. Cor. ix. q dñs ordinauit vt hi q̃ euãgeliũ annũciãt. de euãgelio viuãt. sicut q̃ altari seruiũt. cũ altari pricipant. illi ḡ q̃ in nullo officio populo ministrãt. incõueniẽs videt si a pplo necessaria vite accipiãt. ¶ Itẽ. ille mod⁹ viuẽdi videt eẽ aliꝙs dãnosus. sunt em̃ q̃dã q̃s ex necessitate oz aliorũ bñficijs sustẽtari. q̃ ꝓpter pauptatẽ z infirmitatẽ sibi nõ ꝑnt sufficere. q̃z bñficia oz q diminuant si illi q̃ volũtarie pauptatẽ assumũt ex his q̃ aliꝙs dãtur deberẽt sustẽtari. cũ hoies nõ sufficiãt nec sint ꝓmpti ad subueniẽdũ magne multitudini paupez. vnde z apls. ꝑ. Timo. v. mãdat q si aliꝙs hz viduã ad se pertinẽtẽ eã sustẽtet. vt eccl̃ia sufficiat his q̃ vere vidue sunt. ẽ ḡ incõueniẽs vt hoies pauptatẽ eligẽtes hũc modũ viuẽdi assumãt. ¶ Adhuc. ad pfectõnem ꝟtutis maxime req̃rit animi libertas. hac em̃ sublata de facili hoies alienis pctis cõicãt vel exp̃sse ꝓsentiẽdo aut p adulatõem leniẽdo vel saltẽ dissimulãdo. huic aũt libertati magnũ ꝓiudiciũ generat ex ꝓdicto mõ viuẽdi. nõ em̃ ꝑt eẽ quin hõ vereat offendere eũ cui⁹ bñficijs viuit. ꝓdict⁹ ḡ modus viuẽdi impedit pfectionẽ ꝟtutis q̃ ẽ finis volũtarie pauptatis. z ita nõ videt cõpterе volũtarie pauptati. ¶ Ampli⁹. ei⁹ qđ ex alteri⁹ volũtate dependet. facultatẽ nõ habem⁹. Sz ex voluntate dãtis dependet q ex ꝓprijs dt. nõ ḡ sufficiẽter puidet in facultate sustẽtatoris vite volũtarijs pauperib⁹ p hũc modũ viuendi. ¶ Ꝑ. necẽ ẽ q paupes q̃ ex his q̃ ab aliꝙs dant sustentari dñt necessitates suas aliꝙs exponãt. z necẽaria petãt. hmõi ãt necessitas reddit ꝓcẽptibiles medicãtes z etiã graues. hoies em̃ superiores se estimãt illis q̃ p eos sustẽtari necẽ hnt. z cũ difficultate dãt plurimi. oz ãt eos q̃ pfectiõem vite assumũt in reuerẽtia haberi z diligi. vt sic hoies eos facili⁹ imitẽt. z ꝟtutis statũ emulẽt. si ãt ꝛriũ accidat etiã ꝟtus ipa ꝓtẽnit. ẽ ḡ nociuus mod⁹ ex medicitate viuẽdi in his q̃ ꝓpt pfectõnem ꝟtutis volũtarie pauptatẽ assumũt. ¶ Ꝑ. pfectis viris nõ solũ ꝛz vitãda mala. Sz etiã ea q̃ mali spem hñt. Vñ apls dt Rom. xij. Ab oi spẽ mali abstinete vos. z phs dt. q ꝟtuosus nõ solũ dz fugere turpia. Sz etiã q̃ turpia vident medicitas ãt hz spem mali. cũ multi ꝓpt quẽlũ mẽ dicẽt. nõ ẽ ḡ hic modus viuẽdi apfect⁹ viris assumẽdus. ¶ Itẽ. ad hoc dat ꝓsiliũ de pauptate volũtaria. vt mes hoies a solicitudie terrenoz remota liber⁹ deo vacet. hẽ aũt mod⁹ ex medicitate viuẽdi hz plurimũ solicitudinis. maioris em̃ solicitudinis videt eẽ acq̃rere aliena. q̃ ꝓprijs vti. nõ ḡ videt ꝓuenies eẽ hmodus viuẽdi pauptatẽ volũtariã assumẽtibus. ¶ Si q̃s aũt medicitatẽ laudare velit ꝓpter hũilitatẽ. videt oino irrõnabiliꝛ loq̃. laudat em̃ hũilitas fm q ꝓtẽnit terrena altitudo q̃ ꝓsilit in diuitijs. honorib⁹. fama z hmõi. nõ ãt fm q ꝓtẽnit altitudo ꝟtutis respectu cui⁹ oz nos magnanimos eẽ. eẽt ḡ vituperãda hũilitas. si q̃s ꝓpt hũilitatẽ aliq̃d faceret. qđ altitudini ꝟtutis derogaret. derogat ãt ei medicitas. tũ q̃z ꝟtuosi⁹ ẽ dare q̃z accipe. tũ qz hz spem tpis lucri. vt dictũ ẽ. nõ ẽ ḡ ꝓpt hũilitatẽ medicitas laudãda. Fuerũt etiã aliq̃ q̃ pfectiõem vite sectãtib⁹ dicebãt nullã solicitudinẽ eẽ habẽdã neq̃z medicãdo neq̃z laborando neq̃z sibi aliq̃d reseruãdo. Sz optere eos a solo deo sustẽtatoem vite expectare. ꝓpt qđ dr Matth. vi. Nolite solliciti eẽ aĩe vre q̃d manducetis aut bibatis. aut corpi vro q̃d induamini. z iterꝛ Nolite in crastinũ cogitare. Hoc ãt videt oino irrõnabile. stultũ em̃ ẽ velle finẽ z ptermittere ea q̃ sũt ordiata ad finẽ. ad finẽ aũt comestionis ordinat solicitudo hũana. p quã sibi victũ pcurat. q̃ igit absq̃ comestione viuere nõ ꝑnt. aliquã solicitudinẽ de victu q̃rẽdo dñt hre. ¶ Ꝑ. solicitudo terrenoz nõ ẽ vitãda. nisi qz ipedit ꝓtẽplationũ eternoz. nõ ꝑt ãt hõ mortalẽ carnẽ gerens viuere q̃n multa agat. q̃n ꝓtẽplatio interrũpat sic dormiendo comedẽdo z alia hmõi faciẽdo. neq̃z ḡ ptermittẽda ẽ solicitudo eoz q̃ sũt necẽaria ad vitã. ꝓpt impedimẽtũ ꝓtẽplatois. Seq̃t etiã mira absurditas. Pari em̃ rõne ꝑt dicere q nõ velit ambulare. aut apire os ad edẽdũ. aut fugere lapidẽ cadẽtẽ. aut gladiũ irruentẽ. Sz expectare q de⁹ operet. qđ ẽ extra tẽtare. nõ est ḡ solicitudo vicẽ totaliter abijciẽda.

¶ Quõ pauptas sit bona Lxxiiij.

Ita aũt pmissorũ veritas manifestet. q̃d de pauptate senticdũ sit ex diuitijs ꝓsiderem⁹. Exteriores q̃dẽ diuitie sũt necẽarie ad bonũ ꝟtutis. cũ p eas sustẽtem⁹ corp⁹ z aliꝙs subueniam⁹. oz ãt q ea q̃ sũt ad finẽ ex fine bonitatẽ accipiãt. necẽ ẽ ḡ q exteriores diuitie sint aliqđ bonũ hoĩs nõ tñ ꝓncipale Sz q̃si scdariũ. nã finis ꝓncipaliꝛ ẽ bonũ. alia ꝙ fm q ordinãt in finẽ. ꝓpt hoc q̃busdã visum ẽ q ꝟtutes sint maxia bona hoĩs. exteriores ãt diuitie q̃dã minima bona. oz ãt q ea q̃ sũt ad finẽ modũ accipiãt fm exigẽtiã finis. in tñ ḡ diuitie bone sũt inq̃ntũ pficiũt ad vsum ꝟtutis. Si ꝙ iste modus excedat. vt ipediat vsum ꝟtutis. nõ iã inter bona ꝓputãda sũt. Sz iter mala. vñ accidit q̃busdã bonũ eẽ habere diuitias q̃ eis vtũt ad ꝟtutes. q̃busdã ꝙ ma

lū ē eas habere q̄ p eas a ꝑtute retrahāt vel nimia solicitudine. vel nimia affectōe ad ipas. vel etiā mētis elatōe ex eis ꝓsurgēte. sz cū sint ꝑtutes actiue vite z ꝓtēplatiue. aliter vtreq; diuitijs exterioribꝫ indigēt. nā ꝑtutes ꝓtemplatiue indigēt ad solā sustētatiōem nature. ꝑtutes aūt actiue indigēt z ad h̄ z ad subuenīdū alijs cū q̄bꝫ ꝓueniedū ē. vñ z ꝓtēplatiua vita etiā in h̄ pfectior ē. q̄z pauciorib⁹ indiget. ad quā q̄ dē vitā videt ptinere q̄ totaliter hō diuinis rebꝫ vacet. quā q̄dē pfectiōem doctrina xpi hōi suadet vnde hāc pfectiōem sectātibꝫ minimū de exterioribꝫ diuitijs sufficit. q̄ztū. s. necesse ē ad sustētatiōnem nature. vñ z apls dr. ꝑ. Thimo. vi. Habētes solū alimēta z q̄bꝫ tegamur. his ꝓtēti simus. ¶Pauptas g̃ laudabilis ē inq̄ntū hoiem liberat ab illis vicijs q̄bꝫ aliq̄ per diuitias iplicāt. Inq̄ntū aūt solicitudinē tollit. q̄ ex diuitijs ꝓsurgit ē vtilis q̄busdā. q̄. s. sunt ita dispositi. vt circa meliora occupēt. q̄busdā ꝙ nociua qui ab hac solicitudīe liberati in piores occupatiōes cadūt vñ Grego. in. vi. moral. Sepe q̄ occupati bñ humanis vsibꝫ viuerēt, gladio siue q̄cūq; extincti sūt. Inq̄ntū ꝙ pauptas bonū qd̄ ex diuitijs puenit. s. subuētio nē alioꝝ z sustētatiōem ꝑpriā ipedit. simplr malū est nisi inq̄ntū subuētio q̄ in tpalibꝫ ꝑximis subuenit p maiꝰ bonū ꝑt recōpēsari. s. p h̄ q̄ hō diuitijs carēs liberiꝰ ꝑt diuinis z spūalibꝫ vacare. bonū aūt sustētationis ꝑprie adeo necessariū ē q̄ nullo alio bono recōpēsari ꝑt. nulliꝰ em̄ boni obtētu dz hō sibi sustētatiōem vite subtrahere. pauptas igit̄ talr laudabil ē. cū hō a solicitudinibꝫ terrenis liberatꝰ liberiꝰ diuinis z spūalibꝫ vacat. ita tn̄ q̄ cū ea remaneat facultas hōi p licitū modū sustētādi seipm. ad qd̄ nō multa requrūt z q̄ztō modus viuēdi in pauptate minorē solicitudinē exigit. tāto pauptas ē laudabilior. nō aūt q̄ztō pauptas fuerit maior. nō em̄ pauptas sm se bona ē. sed inq̄ntū liberat ab illis q̄bꝫ hō impedit̄ q̄ minꝰ spiritualibꝫ intēdat. vñ sm modū q̄ hō p ea liberat ab impedimētis ꝑdictis ē mēsura bonitatis ipsiꝰ. z h̄ ē cōe oibꝫ exterioribꝫ q̄ in tm̄ bona sunt inq̄ntū pficiūt ad ꝑtutē. nō aūt sm seipa.

¶Solo rōnū supꝝ iductaꝝ ꝙ pauptatē Lxxviij

HIs aūt visis rationes ꝑdictas q̄bꝫ pauptas impugnāt dissoluere nō ē difficile. q̄uis em̄ hōi naturalr insit appetitꝰ ꝙgregādi ea q̄ sūt necessaria ad vitā. vt ꝑma rō ꝓponebat. nō tn̄ h̄ mō. q̄ opteat quēlibet circa h̄ opꝰ occupari. nec em̄ in apibꝫ oēs eidē vacāt officio. sz q̄dā colligūt mel q̄dā ex cera domos ꝙstituūt. reges etiā circa hec opa nō occupāt. Et silr necesse ē in hoibꝫ ee. q̄z em̄ multa necessaria sūt ad hoīs vitā. ad q̄ vnꝰ hō p se sufficere nō posset. necessariū ē p diuersos diuersa fieri. puta vt q̄dā sint agricultores. q̄dā aīalīū custodes. q̄dā edificatores z sic de alijs. z q̄z vita hoīm nō solū idiget corpalibꝫ sz magis spiritualibꝫ. necessariū ē etiā vt q̄dā vacēt spūalibꝫ rebꝫ ad melioratiōem alioꝝ. q̄s oz a cura tpaliū ab solutos eē hec aūt distributio diuersoꝝ officioꝝ in diuersas psonas fit diuina puidētia sm q̄ q̄dā magis inclinant ad h̄ officiū q̄z ad alia. ¶Sic g̃ patz q̄ q̄ tpalia relinquūt nō sibi subtrahūt sustētatiōem vite. vt sēda rō ꝓponebat. remanet em̄ eis spes pbabil̄ siue vite sustētāde vel ex labore ꝓprio vel ex alioꝝ bñficijs. siue accipiāt ea in possessionibꝫ cōibꝫ siue in victu q̄tidiano sic em̄ q̄d p amicos possumꝰ. p nos aliq̄liter possumus. vt phs dr. ita z q̄d ab amicis habem̄. a nob aliq̄liter habem̄. oz aūt iter hoīes ad inuicē ee amicitiā. sm q̄ sibi inuicē subseruūt vel in spūalibꝫ vl̄ terrenis officijs. Est aūt maiꝰ subuenire alteri in spūalibꝫ q̄z in tpalibꝫ. q̄ztō spūalia sūt tpalibꝫ potiora z magis necessaria ad finē bñtudinis ꝙsequēdū. vñ q̄ subtrahit sibi facultatē subueniēdi alijs in tpalibꝫ p volūtariā pauptatē. vt acq̄rat spūalia. p q̄ vtiliꝰ ꝑt alijs subuenire nō facit ꝓtra bonū societatis h̄uane. vt tertia rō nō ꝯcludebat. ¶ Patz etiā ex ꝑdictis q̄ diuitie q̄dā bonū hoīs sūt. sm q̄ ordināt ad bonū rōnis. nō aūt sm se. vñ nihil phibet pauptatē meliꝰ eē si p eā ad pfectius bonū aliq̄d ordinat. z sic soluit̄ q̄rta ratio 4

¶Et q̄z neq; diuitie neq; pauptas neq; aliq̄d exterioꝝ ē sm se hoīs bonū sz solū sm q̄ ordinant ad bonum rōnis. nihil phibet ex quolibet eoꝝ aliquod vitiū oriri. q̄ nō veniūt in vsum hoīs sm regulā rōis nec tn̄ ꝑpter h̄ sunt simplr mala iudicāda sz malus vsus eoꝝ. z sic neq; pauptas ē abiicieda ꝑpter aliq̄ vicia q̄ ex ea accideralr q̄nq; pcedūt vt q̄nta rō ostēdere videbat. Hinc etiā ꝙsiderādū ē q̄ mediū virtutis nō accipit sm q̄ntitatē exterioꝝ q̄ in vsum veniūt sz sm regulā rōnis. vñ q̄nq; ctīgit q̄ illud qd̄ ē extremū sm q̄ntitatē rei exterioris. sm regulā rōnis ē medium. neq; em̄ ē aliqs q̄ ad maiora tēdat q̄z magnanimus vel q̄ in sumptibꝫ magnificꝰ magnitudīe supere. mediū g̃ dr nō q̄ntitate sumpt⁹ aut alicuꝰ hmōi. sz inq̄ntū nō trāscēdit regulā rōis. nec ab ea dēficit. q̄ qdē regula nō solū metit̄ q̄ntitatē rei q̄ in vsum venit sz ꝙditiōem psone z intētiōem eiꝰ opportunitatē loci z tēporis z alia hmōi. q̄ in actibꝫ ꝑtutū req̄runt. nō igit̄ aliqs p volūtariā pauptatē ꝓpriat ꝑtuti q̄uis oia dēsiderat. nec h̄ pdigaliter facit. cū h̄ faciat debito fine z aliꝭ ꝙditiōibꝫ debitis seruatis. plus em̄ ē seipz mortī exponere. qd̄ tn̄ aliqs p ꝑtutē fortitudinis opatur debitas circūstātias seruans q̄ oia sua relinq̄re debito fine. z sic soluit̄ rō sexta. Qd̄ aūt ex ꝑbis Salomonis iducit̄ nō ē ꝓtrariū. manifestū ē em̄ q̄ loq̄t de coacta pauptate. q̄ furādi solet eē occasio 6

Solo ꝑmi

¶Solutio eoꝝ q̄ obijciebāt ꝙ diuersos modos viuēdi eoꝝ q̄ assumūt volūtariā pauptatē Lxxv

POst hoc aũt cõsideradũ ẽ de modis q̃b⁹ oz viuere eos q̃ paupertatẽ volũtariã sectãt. Et p̃m⁹ q̃dẽ mod⁹ vt scz de pcio possessionũ vẽditaz oẽs cõiter viuãt. sufficices ẽ nõ tñ ad lõgũ tps z iõ apl̃i hũc modũ viuẽdi fidelib⁹ in hierl'm instituebãt. qz puidebãt p spũm sctm̃ q̃ nõ diu i hierl'm sil' cmorari deberẽt. tũ ppt̃ psecutões z iniurias eis iferẽdas a iudeis. tũ etiã ppt̃ instãtẽ destructoem ciuitatz z gẽtis. vñ nõ fuit neccariũ nisi ad modicũ tps fidelib⁹ puidere. z ppt̃ h̃ trãseũtes ad gẽtes in q̃b⁹ firmãda z pduratura erat ecclia hũc modũ viuẽdi nõ legũt instituisse. Nõ ẽ ãt ꝯ hunc modũ viuẽdi fraus q̃ pt p dispẽsatores cmitti. hoc em̃ ẽ cõe in oi mõ viuẽdi. in q̃b⁹ aliq̃ ad iuuicem cuiuunt. in h̃ ãt tãto min⁹ q̃sto difficili⁹ crigere videt. q pfectoem vite sectãtes. fraudẽ cmittãt. Adhibet etiã ctra h̃ remediũ p puidã fideliũ dispẽsatoz instituõnẽ. vñ sub apl̃is electi sc̃z stephan⁹ z alij q̃ ad h̃ officiũ idonei reputabãt. Elt ãt z scdus mod⁹ viuẽdi quenies volũtariã pauptatẽ sectãtib⁹. vt. s. de possessionibus cõib⁹ viuãt. nec p hũc modũ aliq̃d deperit pfectioni ad quã tẽdũt pauptatẽ volũtariã assumentes. ¶ Potest em̃ fieri p vn⁹ vel paucoz solicitudinẽ. vt possessiões mõ debito pcurẽt. z sic alij absq; tpalium solicitudie remanẽtes libere p̃nt spũalib⁹ vacare. qđ ẽ fruct⁹ volũtarie pauptatis. nec etiã illis deperit aliq̃d de pfectõe vite. q̃ hãc solicitudinẽ p alios assumũt qđ em̃ amittere videt in defectu q̃ recuperãt in obsequio charitatis. in q̃ etiã pfectio vite ꝯsistit. Nec etiã p hũc modũ viuẽdi cordia tollit occasione cõium possessionũ. tales ei dñt volũtariã pauptatẽ assumere q̃ tpalia ctẽnãt. z tales p tpalib⁹ cõib⁹ discordare nõ p̃nt. p̃sertim cũ ex tpalib⁹ nihil p̃ter neccaria vite debãt expectare. z cũ dispẽsatores oporteat eẽ fideles. Nec ppt̃ h̃ q̃ aliq̃ h̃ mõ viuẽdi abutãt. h̃ mod⁹ viuẽdi p̃t ip̃robari. cũ etiã bonis malis vtãt male sic z malꝰ boni bñ vtũt Tertiꝰ etz mod⁹ viuẽdi pauptatẽ volũtariã assumẽtib⁹ cuenit. vt. s. de labore manuũ viuãt Nõ em̃ vanũ ẽ tpalia dimittere. vt itez acq̃rãt p laborẽ manuũ sic p⁹ rõ in ctriũ ꝓponebat. qz diuitiaz possessio z solicitudin ereq̃rabat i pcurãdo vel saltẽ in custodiẽdo. z affectũ hois ad se trahebat. qđ non accidit dũ obsequis p laborẽ manuũ q̃tidianũ victũ acq̃rere studet Patz ãt q̃ ad acq̃rẽdũ p laborẽ manuũ victũ q̃tũ sufficit ad nature sustẽtatoez. modicũ tps sufficit z modica solicitudo neccaria ẽ. sz ad diuitias ꝯgregãdas vl' supfluũ victũ q̃rẽdũ p laborẽ manuuz sic seculares artifices itẽdũt. oz multũ tps ipẽdere z magnã solicitudinẽ adhibere. in q̃ pz solo scde rõis.

2 ¶ Cõsiderãdũ ẽ ãt q̃ dñs in euãgelio nõ laborẽ phibuit. sz solicitudinẽ mẽtz. p neccarijs vite. nõ em̃ dixit nolite laborare. sz nolite solliciti eẽ. qđ a minori pbat Si em̃ ex diuina puidẽtia sustẽtãt aues z lilia q̃ iferioris ꝺditõis sũt z nõ p̃nt laborare illis opib⁹ q̃bus hoies sibi neccariũ victũ acq̃rũt. multo magis puidebit h̃o ib⁹ q̃ sũt dignioris ꝺditõis z q̃b⁹ dedit facultatẽ p ꝓpos labores victũ q̃rẽdi. vt sic nõ opteat anxia solicitudie de neccarijs vite affligi. vñ pz q̃ p ꝓba dñi q̃ iducebãt huic mõ viuẽdi nõ derogãt. Nec etiã iste mod⁹ viuẽdi p̃t reprobari p h̃ q̃ nõ sufficiat. qz h̃ vt in paucioribus accidit. q̃ aliqs nõ possit tm̃ labore manuũ acq̃rere. qđ sufficiat ad neccariũ victũ vl' ppt̃ infirmitatẽ vl' ppt̃ aliq̃d hmõi. Nõ ẽ ãt ppt̃ defectũ q̃ in paucioribus accidit aliq̃ ordiatio repudiãda. hoc em̃ z i naturalib⁹ z etiã involũtarijs ordiatoib⁹ accidit. nec ẽ aliqs mod⁹ viuẽdi p quẽ ita puideat h̃oi. q̃n q̃q; possit deficere. nã z diuitie furto aut rapina p̃nt auferri sic z q̃ de labore manuũ viuit p̃t debilitari remanet tñ aliq̃d remediũ circa pdictũ modũ viuẽdi. vt. s. ei cui⁹ labor ad ꝑ̃ victũ nõ sufficit. sbueniat vel p alios eiusdẽ societatz q̃ pl⁹ laborare p̃nt. q̃ eis neccariũ sit. vl' etiã p eos q̃ diuitias possidẽt fm legẽ charitatz z z amicitie naturaĺ. q̃ vn⁹ h̃o alteri sbuenit indigẽti. vñ z cũ apl's dt. ij Thessal. iij. Qui nõ vult opari ñ mãdu. ppt̃ alios. q̃ sibi ñ sufficiũt ad victũ q̃rẽdũ ꝓpo laborẽ. sbdit ãmonitõem ad alios dicens Vos ãt nolite deficere bñ facientes Cũ etiã ad victuz neccariũ pauca sufficiãt. nõ oz eos q̃ modicis sũt ꝓpẽti magnũ tps occupare in neccarijs q̃rẽdis laborẽ manuũ. z ita nõ ipediũt multũ ab alijs opib⁹ spũalib⁹ ppt̃ q̃ pauptatẽ volũtariã assumpserũt z pcipue cũ manib⁹ opando p̃nt de deo cogitare z eum laudare z alia hmõi facere. q̃ singulariẽ sibi viuẽtes obesse oz sz ne oĩno i spũalib⁹ opib⁹ impediãt. p̃nt etiã alioz fideliũ bñficijs adiuuari. Licz ãt volũtaria pauptas nõ assumat ppt̃ ociũ tollẽdũ. aut carnẽ marcerãdã opemanuali. qz h̃ z diuitias possidẽtes facere p̃nt. nõ tñ ẽ dubiũ q̃n labor manual' ad pdicta valeat. etiã sub modica vict⁹ necitate. cũ ociũ p alias occupatões vtiliores pt auferri. z carnis ꝯcupiscẽtia validiorib⁹ remedijs edomari. vñ ppt̃ hmõi nõ imminet neccitas laborãdi his q̃ al's h̃nt vl' hre p̃nt. vñ licite viuant. sola em̃ neccitas vict⁹ cogit manib⁹ opari. vñ z apl's dt. ij. Thessal. iij Qui nõ vult opari ñ mãducet ¶ Quart⁹ etiã mod⁹ viuẽdi de his. q̃ ab alijs iferũt ẽ quenies ill' q̃ volũtariã pauptatẽ assumũt Nõ ei h̃ ẽ iconueniens. vt q̃ sua dimisit ppt̃ aliq̃d q̃ i vtilitatẽ alioz ꝺgit. de his q̃ ab alijs dãt sustẽtẽt. nisi ei h̃ eẽt. societas hũana pmanere nõ posset Si ei aliqs circa sua ꝓpa tm̃ solicitudinẽ gereret. nõ eẽt q̃ cõi vtilitati deesset. oportunũ ẽ q̃ bonoz societati. q̃ illi q̃ p̃missa p̃ poz cura vtilitati cõi defuiũt ab his q̃z vtilitati deseruiũt sustẽtẽt. ppt̃ h̃ ei z milites de stipẽdijs alioz viuũt. z rectorib⁹ reipublice de cõi puideat. q̃ ãt volũtariã pauptatẽ assumũt. vt xp̃m sequãt. ad h̃ vtiqz oĩa dimittũt. vt cõi vtilitati deseruiãt. sapiãz eruditõe exẽplo ꝓpin illustrãtes vl' oratõne z itercessione sustẽ

Solo ꝓmi rõis

Nõ vera actiua z relegãt cõmunat ꝓfõi z q̃ explanari alioz

tātes Ex q̄ etiā ꝑz q̄ nō turpit viuūt de his q̄ ab alijs dāt. ex q̄ ipi maiora repēdūt ad sustētationem temporalia accipientes. ⁊ in spiritualibus alijs profi/cientes. Vñ ⁊ apls dt. ij. Corin. viij. Uestra abūdantia scz in tpalib⁹ illoz inopiā suppleat. ⁊ in eodē Ut et illoz abūdātia scz in spūalib⁹ vestre inopie sit supplementū. Qui eñ alter iuuat. ꝓceps fit opis. et⁹ ⁊ in bono ⁊ in malo. Dū āt exēplis suis alios ꝓuocāt ad ꝑfectos. fit vt hi q̄ eoz exēplis ꝓficiūt. min⁹ ad divitias affluūt. dū videt alios ꝓpter pfectōem vite

Uolūtarij paupes pl⁹ alijs ꝓsunt

diuitias oīno dēserere. q̄sto āt alios minus diuitias amat. ⁊ ē ꝑfuti magis intētus. tāto facili⁹ diuitias in alioz necessitates distribuit. vñ q̄ pauptatē volūtariā assumētes de his q̄ ab alijs dant viuūt magis fiūt alijs pauperib⁹ vtiles alios ad misericordie opa verbis ⁊ exēplis ꝓuocādo q̄z fiāt dānosi ad sustētatōez vite alioz bñficia accipiētes. ¶ Dtz etiā q̄ hoīes ī q̄libet ꝑfute pfectos ee oz q̄ pauptatē volūtariā sectāt diuitias ꝓtēnētes libertatē animi nō pdūt ꝓpter ali q̄ modica q̄ ad sustentatōem vite ab alijs accipiunt cū hō libertatē animi nō pdat nisi ꝓpter ea q̄ in affectu suo dānat. vñ ꝓpter ea q̄ hō ꝓtēnit si sibi dent libertatē nō pdit. Licz āt sustētatio eoz q̄ viuūt de his q̄ ab alijs dant ex volūtate dantiū dependeat. nō tn ꝓpter h̄ ūsufficies ē ad sustētandā vitā pauper xpi. nō eñ dependet ex volūtate vni⁹. scz ex volūtate multoz. nō ē āt ꝓbabile q̄ in multitudine fideliū ppli nō sint multi q̄ pmpto aīo nō subueniāt necessitatib⁹ eorū q̄s in reuerētia hñt ppē pfectōez ꝑfuti. Nō ē āt in cōueniēs si etiā necessitates suas exponāt. ⁊ necessaria petāt vel ꝑ alios vel ꝑ se. h̄ eñ ⁊ apli fecisse leguntur nō solū ab illis q̄b⁹ ꝑdicabāt necessaria accipientes. qd̄ magis ptātis erat q̄z mēdicitatis. ppē ordinatōem dñi. vt q̄ euāgelio deseruiūt. de euāgelio viuāt. scz etiā ꝑ pauperib⁹ q̄ erāt in hierlem. q̄ sua dimittētes ī pauptate viuebāt. nec tn gētib⁹ ꝑdicabāt. scz eoz spūal' cōuersatio poterat illis valere a q̄b⁹ sustentabant. vñ ⁊ apls talib⁹ nō ex necitate scz ex volūtate dātiū ꝓsuadet in elemosynis subueniēdū. qd̄ nihil ē aliud q̄z mēdicare. hec āt mēdicitas nō reddit hoīes ꝛceptibiles si moderate fiat ad necessitatē nō ad superfluitatē et sine oportunitate ꝓsiderata ꝓditōne psonaz a q̄b⁹ petit. ⁊ loci ⁊ tpis qd̄ necce ē obseruari ab his q̄ ꝑfectōez vite sectāt. Ex q̄ etiā ꝑz q̄ tal' mēdicitas nō hz aliquā scz turpis quā haberet. si cū ꝛportunitate ⁊ discrete fieret ad superfluitatē vl' voluptatē. manifestū ē q̄ mē

Q̄s nō ē illicita paupertas.

dicitas cū q̄dā abiectōe fit. sic eñ pati ignobile ē q̄z agere. ita accipe q̄z dare. ⁊ regi obedire q̄z gubernare ⁊ ipare. q̄uis ppē aliq̄d ad victū posset recōpēsatio fieri. Ea ꝛo q̄ abiectōis sunt ꝑōte assumere ad hūilitatē ptinet nō q̄dē simplr. scz fm q̄ necciū ē. cū ei humilitas sit ꝑfuti nihil discrete opat. nō ē igit hūilitas scz stultitie si q̄s qd̄cūq; abiectū assūpserit. scz id qd̄ neciū ē fieri ppē ꝑfutē aliq̄s ppē abiectōez nō recusat. puta si charitas exigat q̄ primis aliq̄d abiectū officiū ipēdat. h̄ ppē hūilitatē aliq̄s nō recuset. si igit neciū ē ad pfectōez paupis vite sectādam q̄ aliq̄s mēdicet. hāc abiectōez ferre hūilitatis ē. Qñq; etiam abiecta assumere ꝑfutis. si nrm h̄ officiū nō reqrat vt alios ī nro exēplo ꝓuocem⁹. q̄b⁹ icūbit. vt id facili⁹ ferāt. nā ⁊ dux iterdū milit̄ officio fungit. vt alios ꝓuocet. q̄nq; etiā abiectis vtimur p ꝑfutē vt medicina q̄dā. puta si alicui⁹ anim⁹ ad īmoderatā excellētiā sit ꝓnus vtili⁹ debita moderatōe fuata abiectis vtit vl' spōte vl' alijs ipositis ad elatōez animi ꝓmēdā. dū p hec q̄ gerit sibiꝑpi q̄dāmō pacificat etiā insanos hoies q̄ circa vilia officia occupāt. Est āt oīno irrōnabil' error illoz q̄ putāt oēz sibi sollicitudinē a dño iterdictā de victu q̄rēdo. oīs ei actus sollicitudinē requirit. si igitur hō nullam solicitudinem de rebus tēpalibus hr̄e dz. seq̄t q̄ nihil tpale agere debeat qd̄ neq; possibile neq; rōnabile ē obseruari. de⁹ ei vnicuiq; rei ordinauit actōes fm ꝓpetatē sue nature. hō āt ex spūali ⁊ corpali natura ꝯdit⁹ ē. neciū ē igit fm diuinā ordinatōez. vt corpales actōes exerceat. ⁊ spūalib⁹ intendat. ⁊ tāto pfectior est quāto plus spūalibus intendit. Nō ē igit mod⁹ pfectōis hūane q̄ nihil corpale agat. q̄z cū corpales actōes ordinent ad ea q̄ sunt necessaria ad ꝯseruatōz vite. si q̄s eas ptermittit. vitam suā negligit. quā q̄libet obseruare tenet. Expectare āt a deo subsidiū in q̄b⁹ se aliq̄s ꝑt ꝑ ꝓpria actōez iuuare ptermissa ꝓpria actōe ē ipietis ⁊ deū tentātis. h̄ eñ ad diuinā bonitatē ptinet. vt rebus puideat nō īmediate oīa faciēdo scz alia mouēdo ad ꝓprias actōes. vt supꝰ dictū ē. nō ē igit expectādū a deo. vt oī actōne ꝓpria q̄ sibi aliq̄s subuenire ꝑt ptermissa de⁹ ei subueniat. h̄ eñ diuie ordinatōi repugnat ⁊ bonitati ipi⁹. Sz qr lz in nobis sit agere nō tn in nobis est vt actiones nostre debitū finē ꝯsequunt. ppter impedimenta q̄ pūt ꝯtingere. h̄ dispōi diuie subiacet q̄d cuiq; ex actōe sua ꝓueniat. ꝑcipit ḡ dñs nos non debere ee sollicitos de eo qd̄ ad nos nō ptinet. scz de eētibus nostraz actionū. nō āt phibuit nos esse sollicitos de eo qd̄ ad nos ptinet. scz de nro ope. nō igit ꝛceptum dñi agit q̄ de his q̄ ab ipo agēda sunt sollicitudinem hz. scz ille q̄ sollicit⁹ ē de his q̄ pūt emergere etiā si ipse ꝓpas actōes exeq̄t. ita q̄ debitas actōes ptermittat ad obuiādū hmōi eētib⁹. ꝛ q̄s debem⁹ in dei puidētia sperare. ꝑ quā etiā aues ⁊ herbe sustētant. tale eñ sollicitudinē hr̄e videt ptinere ad errorē gētiliū. q̄ diuinā puidētiā negāt. ppē qd̄ dns ꝯcludit q̄ nō sim⁹ solliciti ī crastinū. ꝑ qd̄ nō phibuit q̄n ꝛfuem⁹ ea q̄ sunt nob in crastinū necciaria suo tpe. scz ne de futuris eētib⁹ solicitaremur cū q̄dā despatōe diuini auxilij. vl' ne ꝓoccupet hodie solicitudinē q̄ erit hūana ī crastino. qr q̄libet dies sua solicitudinē hz. vñ subdit. sufficit ei diei malitia sua Sic igit ꝑz q̄ diuersis mōis cōuenientib⁹ viuere pūt q̄ volūtariā pauptatē sectāt. iterq̄s tāto aliq̄s laudabilior ē. q̄sto magis a solicitudie tpaliū ⁊ occupatōe circa ea hoīs q̄m reddit īmunē.

¶ De errore eorum qui perpetuam continentiam impugnant. .cxxxvi.

Sex ponūtur argumēta ꝯ veritatē.

Erit ãt cōtra pauptatis pfectōem. ita ⁊ ꝓtinētie bonū q̄dã puersi sensus hoīes sunt loquuti. quorum q̄dē bonū ꝓtinentie his ⁊ silibus rōnibꝫ excludere nituntur. Uiri em̄ ⁊ mulieris ꝯiunctio ad bonum spēi ordinat. diuini⁹ ãt ē bonū spēi q̄z bonū indiuidui magis ḡ peccat q̄ oīno abstinet ab actu q̄ ꝓseruat̄ speciem q̄z peccaret si abstineret ab actu q̄ ꝓseruat̄ indiuiduū. sicut sunt comestio. potus ⁊ alia hmōi. ¶ Ad 2 huc. ex diuina ordinatōe dant̄ hoī mēbra ad generationē apta ⁊ etiã vis ꝓcupiscibil' incitãs ⁊ alia hmōi ad hoc ordinata. videt igit̄ ꝓtra diuinã ordinatōez 3. agere. q̄ oīno ab actu generatōis abstinet. ¶ Itē. si bonum ē q̄ vnus ꝓtineat. meli⁹ ē q̄ multi ⁊ optimū q̄ oēs. sz ex hꝫ sequit̄ q̄ gen⁹ hūanū ḋficiat. nō igit̄ bonum ē q̄ aliq̄s hō oīno ꝓtineat. ¶ Ampli⁹. castitas sicut ⁊ alie ꝟtutes in medio ꝓsistit. sicut igit̄ ꝓtra virtutē agit. q̄ oīno ꝓcupiscētias ꝫequit̄. ⁊ intēperat⁹ est ita ꝓtra ꝟtutē agit. q̄ oīno a ꝓcupiscētijs abstinet. ⁊ 5. insensibilis ē. ¶ Preterea. nō est possibile q̄n in hoīe ꝓcupiscētie venereoꝝ oriant̄. cū naturales sint. resistere aũt oīno ꝓcupiscētijs ⁊ q̄si ꝓtinuã pugnã hre. maiorē inq̄etudinē aīo tribuit. q̄z si aliq̄s moderate ꝓcupiscētijs vteret. cū igit̄ inq̄etudo aīmi maxie pfectōi ꝟtutꝫ repugnat. videt pfectōi ꝟtutꝫ aduersari q̄ aliq̄s ppetuã ꝓtinētiã seruet. Hec igit̄ ꝯ ppetuã ꝓtinentiã 6 obijci videt. q̄bꝫ etiã adũgi pt̄ pceptũ dñi q̄ dicit̄ parentibꝫ legit̄ esse datũ Gen. ꝑmo ⁊ ix. Crescite ⁊ multiplicamini. ⁊ replete terram. q̄ nō ē remotũ. sz magis videt̄ a dño in euãgelio esse ꝯfirmatũ. Math. xix. vbi dr. Quos dꝰ ꝯiunxit hō nō separet. de cō iunctōne matrimonij loquens. ꝓtra ãt hoc pceptuꝫ expresse faciunt q̄ ppetuam ꝓtinentiã seruant. videt igit̄ nō esse licitũ ppetuã ꝓtinentiã seruari. ¶ Hoc ãt nō difficile est soluere �somatū. Manifestũ em̄ est q̄ alia rō est habenda in his q̄ ad necessitatē vniuscuiusq̄z hoīs ptinent atq̄z alia in his q̄ ptinent ad multitudinis necessitatē. in his em̄ q̄ ad vniuscuiusq̄z necessitatē ptinent. oꝝ q̄ cuilibet puideatur hmōi ãt sunt cibi ⁊ potus. ⁊ alia q̄ ad sustentatōem indiuidui ptinēt. vñ necessariũ ē q̄ q̄libet cibo ⁊ potu vtat̄. In his ãt q̄ necessaria sunt multitudini nō oꝝ q̄ cuilibet de multitudine attribuat. neq̄z etiã ē possibile. pz em̄ multa eē necessaria multitudini hoīm. vt cibus pot⁹ idumētũ dom⁹ ⁊ alia hmōi q̄ ipossibile est q̄ p vnũ ꝓcurēt. ⁊ ideo diuersoꝝ oꝝ eē diuersa officia. sicut etiã in corpe diuersa mēbra ad diuersos act⁹ ordinant̄. qz igit̄ generatio nō ē de necessitate idiuidui. sz de necessitate totiꝰ spēi. nō ē necessariũ q̄ oēs hoīes actibꝫ generatōis vacēt. sz q̄dã ab his actibꝫ abstinētes aliꝭ officijs mancipent̄ puta militie vel ꝓtēplationi. ex quo pz solutio ad scm̄. ¶ Ex diuina em̄ ꝓuidētia dant̄ hoī ea q̄ sunt toti spēi necessaria. nec tm̄ oꝝ q̄libet hō quolibet illoꝝ vtat̄. data ē em̄ hoī industria edificandi. ꝟtus ad pugnandũ. nec tm̄ oꝝ q̄ oēs sint edificatores aut milites. Similr̄ ꝛz sit hoī diuini⁹ ꝓuisa ꝟtus generatiua. ⁊ ea q̄ ad actũ eius ordinant̄. nō tm̄ oꝝ q̄libet actui generatōis intēdat. vñ etiã pz solutio ad terciũ. Ab his em̄ q̄ sunt multi 3 tudini necessaria q̄uis q̄stũ ad singulos meli⁹ sit q̄ abstineat melioribꝫ ꝛdit̄. nō tm̄ ē bonũ q̄ oēs abstineãt. sicut ⁊ in ordine vniuersi apparet. q̄uis em̄ substantia spūalis sit melior q̄z corpalis. nō tm̄ eēt meli⁹ vniuersum. in q̄ essent solũ sube spūales. ꝛz imperfectꝰ et q̄uis sit melior oculꝰ pede in corpe aīmalis nō tm̄ eēt pfectũ aīal nisi haberet oculũ ⁊ pedē. ita etiam nec multitudo hūani generis haberet statũ pfectum nisi essent aliq̄ intēdentes generatōnis actibꝫ ⁊ aliqui ab his abstinētes ⁊ ꝓtemplatōi vacãtes. ¶ Qđ aũt. iij 4 obijcit̄ q̄ necesse ē ꝟtutē in medio esse. soluit̄ p id q̄d supꝝ ia dc̄m est de pauptate dictũ ē. Medium igit̄ ꝟtutis nō accipit̄ sp̄m q̄ntitatē rei q̄ ordinat̄ rōne ꝛz ꝑm regulam rōis q̄ debitũ finē attingit. ⁊ circūstãtias ꝓuenientes metit̄. ⁊ sic ab oīb⁹ venereoꝝ delectatōnibꝫ abstinere ꝑter rōem virilis insensibilitatis dr. si ãt ꝑm rōem fiat ꝟtus ē etiã q̄ eōem hoīs modũ excedit. facit ei hoīes eē in diuine q̄dã silitudinis ptic̄patōe. vñ ꝟginitas angel'or eē cognata. ¶ Ad q̄ntũ dđm q̄ sollicitudo Solo q̄nti et occupatio quã hñt hi q̄ ꝓiugio vtunt̄ de vxoribꝫ filijs ⁊ necessarijs vite acq̄rēdis ē ꝓtinua. inq̄etatio ãt quã hō patit̄ ex pugna ꝓcupiscētiaꝝ ē ad aliquã horã q̄ etiã minorat̄ p hꝫ q̄ eis aliq̄s nō ꝓsentit. nã q̄sto magis aliq̄s delectabilibꝫ vtit̄. tãto magis crescit in eo delectabilis appetitus. Debilitant̄ em̄ ꝓcupiscentie p abstinentiã ⁊ alia exercitia corporalia. q̄ ꝓueniunt his q̄ ꝓtinentie ꝓpositum hñt. vsus etiã corporaliũ delectabiliũ magis abducit mentē a sua altitudine. ⁊ impedit a ꝓtemplatōne spūaliũ q̄z inquietudo q̄ ꝓuenit in resistendo cōcupiscētijs hoꝝ delectabilium. qz p vsum delectabiliũ ⁊ maxime venereorum mens maxime carnalibꝫ inheret. cū delectatio faciat ḋescere appetitũ in re delectabili. ⁊ iō his q̄ ad ꝓtēplationē diuinoꝝ ⁊ cuiusq̄z veritatꝫ intendũt maxie nociuũ ē venereis ḋditos eē. ⁊ maxie vtile ab eis abstinere. nihil ãt phibet q̄uis vl'r dicat̄ vni hoī meli⁹ eē ꝓtinētiã suare q̄z mrimonio vti. q̄n alicui illd meli⁹ sit. vñ ⁊ dñs fctã de ꝓtinētia mētōe dr. Nō oēs capiũt ꝟbũ hꝫ. sz q̄ pt̄ cape capiat ¶ Ad id ãt qđ de pcepto ꝑ 6. mis parētibꝫ dato vltio positũ ē. pz missio p ea q̄ dicã sunt. pceptũ ei illd respicit idinatōez naturalē q̄ ē in hoīb⁹ ad ꝓseruãdã spēm p actũ generatōis. qđ tm̄ nō ē necessariũ p oēs exeq̄. sed p aliquos vt dictũ ē. sicut aũt nō expedit cuilibet oīm tpe actui generatōnis vacare. ita ⁊ ab eo oī tpe abstinere. maxie q̄n necessaria erat multiplicatio generatōnis vel ꝓpter hominũ

Pro solo argumēto ꝯ Distinc⁰ bi. Solo ꝑmi argumenti.

Solo scdi patz

paucitatē sicut in ꝓncipio qñ hūanū gen⁹ cepit multiplicari. siue ꝓpter paucitatē fidel' ꝑpl'i. qñ optebat ips̄m p carnalē generatōem multiplicari. vt fuit in veteri testamēto. ꝛ iō ꝓhibitū de ꝓtinētia ꝑpetua obseruāda reseruatū ē tpib⁹ noui testamēti. qñ spūalis populus p spūalē generatōnem multiplicat.

Nota

¶ Cōtra eos q̄ mr̄imoniū ꝯginitati eq̄bāt cxxxvij

Hereſis Joviniani hic recitat

Reꝓbat illi⁹ opin. p dicta pat3

Sol'o istā

Fuerūt āt et alij qui ꝛ ꝓtinentiā ꝑpetuā nō ip̄obarēt. tñ ei statū matrimonij equabāt. qđ ē hereſis Joviniani. ſz hui⁹ erroris falſitas ſatis ex p̄dictis apparet. cū p ꝓtinentiā hō reddat habiliorē ad mētis eleuationem in spūalia ꝛ diuina ꝛ q̄dāmō sup̄ statū hoīs ponat in q̄dā ſilitudine angelor̄. Nec obstat q̄ aliq̄ p̄fectiſſime ꝯiuncti viri mr̄imonio vſi ſunt vt Abraam Iſaac ꝛ Jacob. q̄ q̄uis ꝯiugium ſit fortior tāto minus pt p q̄cūq̄ a ſua altitudine deijci. nec tñ q̄ ips̄i matrimonio vſi ſunt' min⁹ ꝓtēplatōem veritatis ꝛ diuinor̄ amauerūt. ſz fin q̄ ꝓditio tpis req̄rebat. mr̄imonio vtebant ad multiplicatōem ꝑpl'i fidel'. nec tñ p̄fectio alicuius ꝑsone ē ſufficiēs argumētū ad p̄fectōnem ſtat⁹. cū aliq̄s p̄fectiori mente poſſit vti minori bono q̄ alius maiori bono imp̄fectiori mēte. nō igit q̄ Abraā vel moyſes p̄fectior fuit multis q̄ ꝓtinētiā ſeruāt. ꝓpter hoc ſtat⁹ matrimonij eſt p̄fectior q̄ ſtatus ꝓtinentie vel ei equalis.

¶ De errore eor̄ q̄ vota ip̄ugnāt cxxxviij.

Error ſrecitatur.

Error p̄dicē ex ignorantia videt̄ ꝑceſſiſſe.

Diſtinc⁹ bi.

Qbibuſdaz āt uiſuz eſt ſtultū eē obligare ſe voto ad obediendū alicui aut ad qđcūq̄ seruandū Unū qđq̄z em̄ bonū q̄to liber⁹ agit tāto ꝯtuoſi⁹ eē videt q̄to āt ex maiori neceſſitate q̄s ad aliq̄d obseruādū aſtringit. tāto min⁹ libere id agere videt. videt igit̄ derogari laudabilitati ꝯtuoſor̄ actuū p h̄ q̄ ex neceſſitate obediētie vel voti fiūt. Uident āt hmōi homines neceſſitatē rōem ignorare. Est em̄ dupler neceſſitas q̄dā coactōis. ꝛ hec laudē ꝯtuoſor̄ actuū diminuit. q̄ volūtario ꝓriat. coactū em̄ ē qđ ē volūtati ꝓrium Est āt q̄dā neceſſitas ex interiori inclinatōe ꝓcedens. et hec laudē ꝯtuoſi act⁹ nō minuit ſz auget. facit em̄ volūtatē magis intēſe tēdere in actū ꝯtutis. p̄z em̄ q̄ habit⁹ ꝯtutis q̄to fuerit p̄fectior. tāto vehemēti⁹ voluntatē facit tēdere in bonū ꝯtutis ꝛ min⁹ ab eo ꝛeſi cere. q̄ ſi ad finē p̄fectōis ꝛeuenerit. q̄dā neceſſitatez infert ad bn̄ agendū. ſic ē ī beatis q̄ ꝓccare nō p̄nt. vt infra patebit. nec tñ ꝓpt̄ h̄ aut libertati volūtatis aliq̄d ꝛperit aut act⁹ bonitati. Est āt ꝛ alia neceſſitas ex fine. ſicut cū dr̄ alicui neceſſe habere nauē. vt transeat mare. p̄z āt q̄ nec hmōi neceſſitas libertatē volūtatis diminuit nec actuū bonitatē. q̄n poti⁹ qđ q̄s agit q̄ſi neceſſariū ad finē. ex h̄ ipo laudabile ē. ꝛ tāto laudabili⁹ q̄to finis fuerit melior. neceſſitas aūt obſeruandi q̄ q̄s vouit aut obediendi cui ſe ſuppoſuit. nō ē neceſſitas coactōis. ſz nec etiā ex interiori inclinatōne puenies. ſz ex ordine ad finē. ē em̄ neceſſariū vouēti hoc vel illd agere ſi velit votū ip̄leri. aut obedientia seruari. cū igit̄ hui⁹ fines laudabiles ſint vtpote q̄bus hō ſe deo ſubijcit. neceſſitas p̄dicta nihil diminuit de laude ꝯtutis. Est āt vlterius cōſiderandū q̄ dū im̄pleri aliq̄ q̄ q̄s vouit vel q̄ ſibi p̄cipiunt ab eo cui ſe ſubdidit ꝓpter deū maiori laude ꝛ remuneratōne ſt̄z digna. Contingit aūt vnū actū duor̄ vitior̄ ē duz act⁹ vnius vitij ad finē alter⁹ vitij ordinat. vt cū q̄s furat vt fornicet. act⁹ q̄dē furti ſm ſp̄m ſuā ē auaritie. ſm intentōem ꝯo luxurie. Eodē āt mō ꝛ in ꝯtutibus ꝓtingit q̄ act⁹ vnius ꝯtutis ad aliā ꝯtutē ordinat. ſicut cū q̄s dat ſua vt cū altero amicitiā habeat charitatis. act⁹ q̄dē ex ſua ſpē ē liberalitatis. ex fine āt charitatis. hmōi āt actus maiorē laudē h̄z ex amore ꝯtutis. ſ. ex charitate q̄z ex liberalitate. vñ ꝛ ſi remittat in eo qđ liberalitatis ē ex eo q̄ ad charitatē ordinat laudabilior et maiori mercede dignius erit q̄z ſi liberalius ageret nō in ordine ad charitatē. Ponam⁹ g̃ aliquē opus aliqđ ꝯtutis agentē puta ieiunantē vel ꝓtinentē ſe a venereis. ꝛ qđē ſi abſq̄ voto h̄ faciat. erit act⁹ vl' caſtitatis vel abſtinētie. ſi āt ex voto referat vlterius ad aliā ꝯtutē cui⁹ē deo aliqđ vouere. ſ. ad religionē q̄ potior ē caſtitate vel abſtinētia vtpote facies nos recte habere ad deū. erit g̃ act⁹ ꝓtinētie vel abſtinētie laudabilior in eo qđ ex voto facit. etiā ſi nō ita ſelecteā in abſtinētia vel ꝓtinētia ex eo q̄ ſelectat in potiori ꝯtute q̄ ē religio. ¶ Itē. id qđ potiſſimū ē in ꝯtute ē debitus finis. nā ex fine ꝓncipal'r rō boni manat. ſi g̃ finis fuerit eminētior etiā ſi in actu aliq̄s ſe remiſſi⁹ habeat. erit ei⁹ act⁹ ꝯtuoſior. ſic ſi aliq̄s ꝓponat ꝓpt̄ bonū ꝯtutis lōgā viā agere ali⁹ āt breuē. laudabilior erit q̄ mai⁹ aliq̄d ꝓpt̄ ꝯtutē intēdit ſz in ꝑgreſſu vie lent⁹ ꝑcedat Si āt aliq̄s facit aliq̄d ꝓpt̄ deū. illū actū deo offert. ſz ſi ex voto h̄ faciat nō ſolū actū ſz etiā ꝓnaz offert deo. ꝛ ſic ꝑz q̄ ꝓpoſitū ſuū ē ad aliq̄d mai⁹ deo exhibēdū. erit g̃ act⁹ ei⁹ ꝯtuoſior rōe maioris boni in tēti ꝛ ſi in executōe ali⁹ videat feruētior. ¶ H. volūtas p̄cedēs actū manet ꝯtute in tota ꝓſecutōe act⁹ et ips̄m laudabilē reddit etiā qñ de ꝓpoſito voluntatis ꝓpt̄ qđ actū ī cipit ī executōe opis nō cogitabat. nō em̄ oz q̄ q̄ ꝓpt̄ deū aliqđ iter arripuit. in q̄libet pte itineris de deo cogitet actu. ꝑz āt q̄ ille q̄ vouet ſe aliq̄d factur̄ intēſi⁹ illd voluit q̄z q̄ ſimpl'r facere diſponit. q̄z nō ſolū facere voluit. ſz voluit ſe firmare vt nō deficeret a faciēdo. ex hac igit̄ volūtatis ītēſione reddit executio voti cū ītentōe q̄dā laudabil' etiā q̄n volūtas vl' nō actu ferē ī op⁹ vl' ferē remiſſe. ſic g̃ laudabil⁹ fit qđ ex voto fit q̄z qđ fit ſine voto. ceteris tñ paribus.

Ad h̄ ponit h̄ tres rōes

¶ Qz merita ꝛ pene nō ſunt paria cxxxix.

Jō p.ª 2.ᵉ q. 73. ar. 2. Jsta 2.ª p.ª j.

QXhis ãt manifestuz est ꝙ neqz oĩa bona opa neqz oĩa pctã sũt paria. Consiliũ em̃ nõ dat nisi de meliori bono. dant ãt ꝓsilia in lege diuina de pauptate cõtinentia ⁊ alijs hmõi vt sup dictũ est. hec igit meliora sunt q̃z matrimonio vti ⁊ tpalia possidere. fm que tm̃ ꝓtingit ꝟtuose agere ordine rõis seruato vt sup ostẽsum ẽ. nõ igit oẽs actꝰ ꝟtutũ sunt pares. ¶ Adhuc. actꝰ spẽm recipiũt ex obiectis. q̃to igit obiectũ ẽ melius tãto ⁊ actꝰ erit ꝟtuosior fm spẽm suã. finis aũt melior ẽ his q̃ sunt ad finẽ. q̃z tãto aliq̃d melꝰ ẽ q̃to ẽ fini ꝓpinquus. inter actꝰ igit hũanos ille ẽ optimꝰ q̃ in vltimũ finẽ. s. dei ũmediate fert. post quẽ tanto actꝰ melior ẽ fm suã spẽm q̃to obiectũ est deo ꝓpinquus. ¶ Amplꝰ. bonũ in actibꝰ hũanis ẽ fm ꝙ rõne regulat. ꝓtingit ãt aliq̃s alijs ad rõnem magis accedere qm̃ actus q̃ sunt ipius rõnis magis hñt de bono rõnis q̃z actus inferioz viriũ q̃bꝰ rõ impat. sunt igit inter actꝰ hũanos aliq̃ alijs meliores. ¶ Jtẽ. ꝓcepta legis optime ex dilectõe implent vt sup dictũ ẽ. ꝓtingit ãt aliquẽ alio ex maiori dilectõe qõd faciendũ est facere. erit igit ꝟtuosoz actuũ vnꝰ alio melior. ¶ Ꝟ. si ex ꝟtute actꝰ hois boni reddunt. ꝓtingit ãt intentionẽ etiã eandẽ maiorẽ ee in vno q̃z in alio. oz ꝙ ꝙ humanoz actuũ sit vnus alio melior. ¶ Jtẽ. si ex virtutibꝰ actus hũani boni reddunt. oz meliorẽ ee actũ q̃ ẽ melioris ꝟtutis. ꝓtingit ãt ꝟtutẽ vnã altera meliorẽ ee. puta magnificentiã liberalitate. ⁊ magnanimitatẽ moderãtia. erit igit hũanoz actuũ vnus alio melior Hinc ẽ qõd dr. i. Lozin. vij. Qui matrimonio iũgit virgines suas bene facit. q̃ aũt nõ iũgit melius facit. ¶ Ex eisdẽ etiã rõnibꝰ apparet. ꝙ non oĩa peccata sunt paria. cũ p vnũ pctũ magis discedat a fine q̃z p aliud. ⁊ magis puertat ordo rõnis ⁊ maiꝰ nocumentũ primo inferat. Hinc ẽ qõd dr Ezech. xvi. Sceleratoria fecisti illis in oĩbus vijs tuis. ¶ Per hoc ãt excludit quorundã error dicentiũ oĩa merita ⁊ pctã paria ee. Qm̃ tm̃ oẽs virtuosi actus sint equales. ex hꝫ videbat aliquã rõem hñre. qz oĩs actꝰ ꝟtuosus est ex fine boni. vñ si oĩm bonoz actuũ ẽ idẽ finis boni. oz oẽs eq̃liter bonos ee. hz ãt sit vnꝰ finis vltimꝰ boni. actꝰ tm̃ q̃ ex illo bonitatẽ hñt diuersum bonitatis gradũ accipiunt. est em̃ in his bonis q̃ ad vltimũ finẽ ordinant. dña gradꝰ fm ꝙ q̃dã hz alijs meliora ⁊ fini vltimo ꝓpinqora. vñ vbi in volũtate et actibꝰ eiꝰ gradꝰ bonitatis erit fm diuersitatẽ bonorum ad q̃ terminat volũtas ⁊ eiꝰ actꝰ. hz vltimus finis sit idẽ. Silr etiã ꝙ oĩa pctã sint paria. videt ex hꝫ habere rõem. qz pctm̃ in actibꝰ hũanis accidit ex hoc solo ꝙ aliqs ꝓterit regulã rõis. ita ãt ꝓterit regulam rõis q̃ in modico a rõe recedit sicut q̃ i magno. videt igit pctm̃ eqle esse in modico siue in magno peccet. Huic ãt rõni videt suffragari qõd in hũanis iudicijs agit. nã si alicui statuat limes quẽ nõ trãsgrediat. nil hil refert apd iudicẽ siue multũ siue modicũ sit trãsgressus. sic nõ refert ex q̃ pugil limites campi exiuit vtz lõgiꝰ pgrediat. ex q̃ igit regulã rõis ptrãsijt. nõ refert vtz in modico vel in magno ipam trãsiuerit. Sz si q̃s diligẽter ispiciat. in oĩbꝰ q̃z pfectio ⁊ bonũ in q̃dã cõmẽsuratõe ꝓsistit. q̃to magꝫ a debita ꝓmẽsuratõe recedit tãto maiꝰ erit malũ. sic sanitas ꝓsistit in debita ꝓmẽsuratõe humoꝝ. ⁊ pulcritudo in debita ꝓportõe mẽbroꝝ. veritas ãt in cõmẽsuratõe itellectꝰ vel sermonis ad rẽ. pz ãt ꝙ q̃to ẽ maior ineq̃litas in humoribꝰ tãto ẽ maior ĩfirmitas. ⁊ q̃to ẽ maior inordinatio in mẽbris tãto ẽ maior turpitudo. ⁊ q̃to magis a veritate recedit tãto ẽ maior falsitas. nõ em̃ ẽ tã magna falsitas estimãtis tria ee q̃nqz. sic eiꝰ qui estimat tria ee centũ. bonũ ãt ꝟtutis in q̃dã cõmẽsuratõe ꝓsistit. ẽ em̃ mediũ fm debitã limitatõem circũstantiaꝝ inter ꝓria vitia ꝓstitutũ. q̃to igit magis ab hac armonia recedit tãto ẽ maior malitia. Nõ ẽ aũt sic de ꝟtute trãsgredi. ⁊ terminos a iudice positos trãsire. nã ꝟtus ẽ fm se bonũ. vñ ꝟtute trãsgredi est fm se malũ. ⁊ iõ oz ꝙ magis a ꝟtute recedere sit maꝰ malum. trãsgredi ãt terminũ a iudice positũ nõ ẽ fm se malũ. sz p accns inq̃tũ. s. ẽ ꝓhibitũ. In his ãt q̃ sunt p accns. nõ ẽ necessariũ ꝙ si simplr sequit ad simplr et magis seq̃t ad magꝫ. hz solũ in his q̃ sunt p se. nõ em̃ sequit. si albũ ẽ musicũ ꝙ magis albus sit magis musicũ. sequit ãt si albũ ẽ disgregatiuũ visus ꝙ magis albũ sit disgregatiuũ visus. Est ãt ĩ iter peccatoꝝ dñtias attẽdendũ ꝙ qõdam ẽ mortale. ⁊ qõdã veniale. mortale ãt ẽ qõ aiam spũali vita ꝓuat cuiꝰ q̃dẽ vite rõ ex duobꝰ sumi pt fm similitudinẽ vite naturalis. viuit em̃ corpꝰ naturalr p hꝫ ꝙ aie vnit q̃ ẽ ei ꝓncipiũ vite. corpꝰ ãt viuificatũ p aiam ex seipso mouet. hz corpus mortuũ. vel ĩmobile manet. vel ab exteriori tm̃ mouet. sic em̃ ⁊ volũtas hois cũ p rectã intentõem vltimo fini ꝓiungit qõ ẽ eiꝰ obiectũ ⁊ q̃dãmõ forma ⁊ vita ẽ. cũ p dilectõnem deo ⁊ primo ĩhereat. ⁊ ex interiori ꝓncipiũ mouet ad agendũ recta. intentõem aũt vltimi finis ⁊ dilectõe remota. aia fit velut mortua. qz nõ mouet ex seipa ad agendũ recta. hz vel oĩno ab eis agẽdis desistit. vl ad ea agẽdus solũ ab exteriori inducit. s. motu penaꝝ. q̃unq̃z igit pctã intẽtõi vltimi finis ⁊ dilectõi opponunt. mortalia sunt. si ꝙo his saluis aliqs in aliq̃ ordine rõis deficiat. nõ erit mortale pctm̃ sed veniale.

Error q̃rundã excludit

Nota

¶ Qz actꝰ hois puniunt vl ꝓmiant a deo. cxl.

QXpmissis ãt manifestũ ẽ ꝙ actꝰ hois puniũt vl ꝓmiãt a deo. Eiꝰ em̃ ẽ punire vl ꝓmiare. cuiꝰ ẽ legẽ ponere. legꝫ ãt latores p ꝓmia ⁊ penas obstrictiã legis iducũt. sz ad diuinã ꝓuidẽtiã ptinet vt legẽ hoibꝰ poneret vt ex dicta pz. ꝙ ad deũ ptinet hoies punir vl ꝓmiare

Jsta 2.ª p.ª j.

2. ¶ Preterea. vbicūqz ē aliqs dēbit⁹ ordo ad finē. oz q ordo ille ad finē ducat. recessus āt ab ordine finez excludat. ea eīm q̄ sunt ex fine necessitatē sortiunt ex fine. vt. s. ea necce sit cē si finis dēbeat sequi. z eis absqz impedimēto exñtibꝰ finis ꝓsequaf. dē⁹ āt ipposuit actibus hoīm ordinē aliquē in respectu ad finē boni. vt ex p̄dictis pz. oz igit q si ordo ille recte posit⁹ ē. q in/cedētes p illū ordinē finē boni ꝓsequant qd ē pmiari
3. recedētes āt ab illo ordine p pctm a fine boni exclu/di. qd ē puniri. ¶ Adhuc. sicut res naturales ordini diuine puidētie subdunf. ita z act⁹ hūani vt ex p̄dictis pz. vtrobiqz āt ꝓuenit debitū ordinē seruari vel etiā ptermitti. hoc tn interest q̄ obseruatio vel transgressio debiti ordinis ē in ptāte hūane volūtatis cōstituta. nō āt in ptāte naturaliū rez ē q a debito ordine deficiat vel ipm sequaf. oz āt effect⁹ causis p ꝓuenientiā rndere. sic igit res naturales cū in eis debit⁹ ordo naturaliū ꝓncipioz z actionū seruaf. sequif ex necessitate nature ꝓseruatio z bonū in ipis. corruptō āt z malū cū a debito z naturali ordine recedit. ita etiā in rebꝰ hūanis oz q cū hō volūtarie seruat ordinem legis diuinit⁹ ipposite ꝓsequaf bonum nō velut ex necessitate sz ex dispōne gubernātis. qđ ē p̄miari. z ecōuerso malū. cū ordo legis fuerit ptermissus z hꝰ ē
4 puniri. ¶ Amplus. ad pfectā dei bonitatē ptinet q nihil inordinatū in rebꝰ relinquat. vñ in rebꝰ naturalibꝰ videm⁹ ꝓtingere q oñe malū sub ordine alicuius boni ꝓcludit. sicut corruptio aeris est ignis generatio. z occisio ouis est pastus lupi. cū igit actus humani diuine puidētie subdant sicut z res naturales oz malū qđ accidit in humanis actibꝰ sub ordine alicuius boni ꝓcludi. hoc aūt ꝓuenientissime fit p hoc q pctā puniunt. sic eīm sub ordine iusticie q̄ ad cōmutatē reducit cōprehendunt ea q̄ debitā q̄titatē excedunt. excedit aūt hō debitū siue quātitatis gradū dū volūtatē suā diuine volūtati p̄fert. satisfaciēdo ei ꝑ ordinatōem dei. q̄ qdē ineq̄litas tollit dū ꝑ volūtatē suā hō aliqđ pati cogit fm ordinatōnem diuinā. oz igit q pctā hūana puniant diuinit⁹. z eadē rōe bona
5. facta remuneratōem accipiāt. ¶ Itē. diuina puidentia nō solū disponit rerū ordinē sed etiā mouet oīa ad ordinis ab eo dispositi executōem vt supꝰ oñsum ē. volūtas āt a suo obiecto mouef qđ ē bonū vl malum. ad diuinā igit puidentiā ptinet q hoībꝰ bona ꝓponat in pmiū vt volūtas ad recte ꝓcedēdū moueat z mala ꝓponat in pnā ad hꝰ q inordinatōez vi
6 tet. ¶ B. diuīa puidētia hꝰ mō res ordinauit q vna alteri ꝓsit. ꝓuenientissime āt hō ꝓficit ad finē boni tā ex bono alteri⁹ hoīs q̄z ex malo dū excitaf ad bñ agē dū p hꝰ q videt bñ opantes p̄miari. z dū reuocaf a male agēdo p hꝰ q videt male agētes puniri. ad diuinā igit puidentiā ptinet q mali puniant z boni premient. Hinc ē qđ dr Exo. xx. Ego sum deus tuus visitās iniq̄tatē patrū in filios. z faciens misericordiā his q̄ diligūt me z custodiūt p̄cepta mea. z ī ps⁹. Reddes vnicuiqz iuxta opa sua. z Roma. ij. reddet vnicuiqz fm opa sua his qdē q̄ sunt fm patientiā boni opis gl̄iam z honorē. his āt q̄ nō acq̄escūt veritati credūt āt iniq̄tati. irā z indignatōem. Per hꝰ āt excludit error q̄rūdā dicentiū q dē⁹ nō punit. dicebāt eīm Marchion z Valentin⁹ aliū esse deū bonum z aliū esse deum iustum qui punit. Error q̄rum dā excludit

¶ De dñtia z ordine pnaz exli.

QVia vero sicut ex p̄ dictis pz pmiū ē. qđ volūtati ꝓponit q̄si finis q̄ excitat ad bñ agendū. econtrario pena volūtati ꝓponit. vt a malo retrahat q̄si aliqđ fugiendū z malū. sicut de rōne pmij est q sit bonū et volūtati ꝓsonū. ita de rōne pene est q sit malū z ꝓtrarium volūtati. malū aūt est ꝑuatio boni. vñ oportz q fm dr̄am z ordinē bonoz sit etiā ordo z dona pe/narū. est aūt summū bonū hoīs felicitas q̄ ē vltim⁹ finis eius. q̄to q̄ aliqđ est huic fini ꝓpinquus tanto p̄eminet inter hoīs bonū. huic aūt ꝓpinquissimū ē ſtus z si quid aliud ē qđ ad bonā opatōem hoīem p/ficiat q̄ pueniat ad btitudinē. ꝓseq̄t āt z debita dispō rōnis z virtū ei subiectaz. post hꝰ āt z corpis incolumitas q̄ necessaria ē ad expeditā opatōem. remū aūt ea q̄ exteri⁹ sunt q̄bꝰ quasi āminiculātibꝰ vtimur ad ſtutē. Erit igit maxima pena hoīem a btitudine excludi. post hanc aūt ſtute ꝑuari z pfectōe q̄cūqz naturaliū ſtutū aīe ad bñ agendū. dehinc naturalium potentiaz aīe dezordinatio. post hoc aūt corpis nocumentū. remū āt exteriorꝫ bonoz sublatio. Sed q̄ de rōne pene est nō solū q sit ꝑuativa boni sed etiā q̄ sit ꝓtraria volūtati. nō aūt cuiuslibet hoīs volūtas estimat bona fm q̄ sunt. ꝓtingit interdū q id qđ ē maioris boni ꝑuatiuū ē min⁹ ꝓtrariū volūtati. z ꝓpē hoc minus penale ecē videf. z inde est q plures hoies q̄ bona sensibilia z corpalia magis estimāt z cognoscunt intelligibilia z spūalia. plus timent corpales penas q̄z spūales. fm quoz estimatōem ꝓtrari⁹ ordo videf penaz ordini supra dicto. apud hos eīm maxima pena estimanf lesiones corpis z damna rez exteriorꝫ. dezordinatio aūt aīe z damnū ſtutis z amissio fruitōis diuine in q̄ cōsistit vltima hoīs felicitas. aut modicū aut nihil reputaf ab eis. Hinc āt pcedit q hoīm pctā a deo puniri nō estimāt. qz videt plerūq pctōres in columitate corpis vigere z exteriori fortuna potiri. qbꝰ uterdū hoīes ſtuosi ꝑuanf. Qđ recte cōsiderātibꝰ mirū videri nō dz. cū ei oia exteriora ad ꝓsiderātibꝰ mirū videri nō dz. cū ei oia exteriora ad interiora ordinenf. corp⁹ āt ad aiaz. intantū exteriora z corpalia bona hꝰ hoi bona inq̄tū ad bonū rōis pficiūt. fm so q bonū rōis ꝑficiūt hoi ſtutē i malanouit āt dispositor dē⁹ mēsurā ſtutis hūane. vñ interdū homi ſtuoso corpalia z exteriora bona ministrat in adiutoriū ſtutis. z hꝰ ei būficiū p̄stat. interdum

ho ei ꝓdicta subtrahit eo q̄ ꝓsiderat hmōi cē sibi ad impedimētū ꝟtutz̄ z fruitōis diuīe. ex hꝫ āt exteriora bona ꝟtutē hoī ī malā vt dictū ē. vñ z eoꝝ amissio ea dē rōe hoī ꝟtutē ī bonū. si igit oīs pena malū ē. nō ē āt malū hoiem exterioribꝫ z corpalibꝫ bonis ꝑuari ſ̄m q̄ expedit ad pfectū ꝟtutz̄. nō erit hꝫ hoī ꝟtuosū pena si ꝑuet exterioribꝫ bonis in adiuuamētū ꝟtutz̄. ecōtrario āt erit malis in penā si eis exteriora bona ꝓcedunt q̄bꝫ ꝓuocant ad malū. vñ z Sap. xiiij. dr q̄ creature dei in odiū facte sunt. z in tētatōem aīe hoim z ī muscipulā pedibꝫ insipientiū. Quia ꝟo dē rōe pene ē nō solū q̄ sit malū. sz etiā q̄ sit ꝛriū voluntati. āmissio corpaliū z exterioꝝ bonoꝝ etiā qñ ē homī in ꝓfectū ꝟtutis z nō in malū dr pena abusiue ex eo q̄ ē ꝛ voluntatē. ex inordinatōe āt hoīs ꝓtingit q̄ hō nō est ī met res ſm q̄ sunt sz corpalia spūalibꝫ ꝑferat. inordinatio āt talis aut ē culpa aut ex aliq̄ culpa ꝓcedente ꝓcdēs. vñ ꝛnter pt z q̄ pena nō sit in hoīe etiā ſm q̄ ē ꝓtra volūtatē nisi culpa ꝓcedēte. Hoc etiā ex alio pz. qz ea q̄ sunt ſm se bona nō verterent hoī in malū p abusum nisi aliq̄ inordinatōe in hoīe exīte. itē qđ oporteat ea q̄ voluntas acceptat eo q̄ sunt naturaliꝫ bona hoī subtrahi ad ꝓfectū virtutis. puenit ex aliq̄ hoīs inordinatōe q̄ vel ē culpa vel seq̄t culpā. manifestū ē eñ qđ p pctm̄ ꝓcdēs fit q̄dā inordinatio in affectu hūano vt facilꝫ postmodū ad pctm̄ inclinet. Nō g̃ ē absq̄ culpa etiā q̄ oz hoīem adiuuari ad bonū ꝟtutis p id qđ ē ei q̄dām̄ penale inq̄ntū ē absolute ꝛ volūtatē ipius. sz qñq̄ sit volitū ſm q̄ rō recipit finē. sz de hac inordinatōe in natura hūana exīte ex peccato originali posterꝫ dicet. nūc āt in tātū manifestū sit q̄ deus punit hoīes ꝓ peccatis. z q̄ nō punit absq̄ culpa

¶ Qñ nō oīa ꝑmia z pene sunt eq̄les. cxlij.

Ista ꝛ° ꝑ². QVm aūt diuina iustitia id exigat qđ ad eq̄litatē in rebꝫ seruandā ꝓ culpis pene reddant z ꝓ bonis

1. actibꝫ ꝑmia. oz si ē gradꝫ in ꝟtuosis actibꝫ z ī pctis vt oñsuz ē q̄ sit etiā gradꝫ ꝑmioꝝ z penaꝝ. aliter eñ nō seruaret eq̄litas si nō plus peccāti maioꝝ pena aut meliꝫ agēti maꝫ ꝑmiū redderet. ciusdē eñ rōnis esse videt q̄ differēter retribuat ſm drām boni z mali z

2. ſm drām boni z melioris vel mali z peioris. ¶ Ꝑ. talis ē eq̄litas distributiue iusticie vt ineq̄lia ineq̄libꝫ reddant. nō g̃ eēt iusta recōpensatio p penas z ꝑmia

3. si oīa ꝑmia z oēs pene eēnt eq̄les. ¶ Adhuc. ꝑmia et pene a legislatore ꝓponunt vt hoīes a malis ad bona trahant vt ex supdictis pz. oz āt hoīes nō solum trahi ad bona z retrahi a malis. sz etiam bonos allici ad meliora z malos retrahi a peioribꝫ qđ nō fieret si

4 ꝑmia z pene eēnt eq̄lia. oz igit z penas z ꝑmia ineq̄lia eē. ¶ Amplius. sicut p dispões naturales aliquis disponit ad formā. ita p opa bona z mala aliqs disponit ad penas z ꝑmia. sz hoc hꝫ ordo quē diuina prouidētia statuit in rebꝫ q̄ magz dispolita pfectionē formā ꝓsequunt. g̃ ſm diuersitatē bonoꝝ opeꝝ vl malorū. oz q̄ sit diuersitas penaꝝ z ꝑmioꝝ. ¶ Itē. ꝓtingit 5 excessiuz eē in opibꝫ bonis z malis duplr. vno mō ſm nūeꝝ. put vn⁹ alio hꝫ opa plura bona vel mala. alio mō ſm q̄litatē opeꝝ. put vn⁹ alio vl meliꝫ vl peiꝫ op⁹ hꝫ. oz āt q̄ excessui q̄ ē ſm nūeꝝ opeꝝ rndeat excessus ꝑmioꝝ vel penaꝝ. alis nō fieret recōpensatio in diuīo iudicio p oībꝫ q̄ qs agit si aliq̄ mala remanerēt ipunita z aliq̄ bona irremunerata. pari g̃ rōe excessui q̄ ē ſm eq̄litatē opeꝝ ineq̄litas ꝑmioꝝ z penaꝝ rndet. Hinc ē qđ dr Deutro. xxv. Pro mensura pctī erit z plagaꝝ modꝫ. z Isa. xxvij. In mēsura ꝛ mēsurā cuz abiecta fuerit vindicabo eā. Per hꝫ āt excludit error q̄rūdā dicētiū in futuro oīa ꝑmia z penas eē eq̄les. Error q̄dam dā excludit

¶ De pena q̄ debet peccato mortali z veniali p respectū ad vltimū finem. cxlij.

QSt āt ex ꝓdictis manifestū q̄ dupliꝫ ꝓtingit peccare. vno mō sic q̄ totaliꝫ intētio mentis auertat ab ordine ad deū q̄ ē vltimꝰ finis bonoꝝ z hꝫ est pctm̄ mortale. alio mō sic q̄ manēte ordine hūane mētis ad vltimū finē ipedimētū aliqđ afferat q̄ retardat ne libere tendat in finē. z hꝫ dr pctm̄ veniale. si g̃ ſm drām pctoꝝ oz eē drām penaꝝ. ꝓnis ē q̄ ille q̄ mortaliꝫ peccat sit puniendus sic q̄ excidat ab hoīs fine. q̄ āt peccat venialiter nō ita q̄ excidat. sz ita q̄ retardet aut difficultatem patiat in adipiscendo finē. sic eñ iusticie seruat eq̄litas vt quo hō peccādo volūtarie a fine diuertit. ita penaliꝫ ꝛ suā volūtatē in finis adeptōe ipediatur. Distinc° bi. Ista ꝛ° ꝑ². 1.

¶ Adhuc. sicut ē volūtas in hoībꝫ. ita ē inclinatio naturalis in rebꝫ naturalibꝫ. si āt ab aliq̄ re naturali tollat inclinatio eiꝰ ad finē. oīno finē illū ꝓseq nō ꝑt. sicut corpꝰ graue cū grauitatē amiserit p corruptōez z factū fuerit leue. nō pueniet ad mediū. si āt fuerit ī suo motu ipeditū inclinatōne ad finē manēte. remoto ꝑ hibente pueniet ad finē. in eo āt q̄ peccat mortaliꝫ oīno auertit intētio volūtatis a fine vltimo. in illo aūt q̄ venialiꝫ peccat manet intētio ꝓuersa ad finē. sz aliq̄liter ipedit ex hꝫ q̄ plus debito inhęret his q̄ sunt ad finē. igit ei q̄ peccat mortaliꝫ hec pena debet vt oīno excludat a ꝓsequutōe finis. ei āt q̄ peccat venialiꝫ q̄ difficultatē aliquā patiat añq̄z ad finē pueniat. ¶ Amplius. cū aliqs ꝓseq̄t aliqđ bonū qđ nō intēdebat. est a fortuna z casu. si igit ille cuius intētio ē auersa a fine vltio finē vltimū assequat erit hꝫ a fortuna z casu. hꝫ āt incōueniēs ē. qz vltimꝰ finis ē bonū itellectꝰ. fortuna āt intellectui repugnat. qz fortuita absq̄ ordinatione itellectꝰ pueniūt. incōueniēs āt ē q̄ intellectus sui finē ꝓsequat nō ꝑ viā intelligibilē. nō g̃ ꝓsequet 2. 3.

finē vltimū q̄ pecc̄as mortaliter hz intēt̄oem aduersam ab vltīo fine. ¶ Jtē. materia nō ꝯsequit̄ formā abagēte nisi fuerit ad formā disposita ꝯuenient̄er. finis āt z bonū ē pfectio volūtatis sic̄ forma materie. volūtas g̃ nō ꝯsequit̄ vltimū finē nisi fuerit dispositaꝯuenient̄er. dispōnit̄ āt ad finē volūtas p intēt̄oem z ꝛsiderū finis. nō g̃ ꝯsequit̄ finē cui⁹ intēt̄io a fine auertit̄. ¶ ꝑ. Jn his q̄ st̃ ordinata ad finē tal'habitudo ūenit̄ q̄ si finis ē vel erit. necc̄ est ea q̄ st̃ ad finē fore. si aūt ea q̄ sunt ad finē nō sunt nec finis erit. si em̄ finis eē pt etiā nō exīt̄ibꝫ illis q̄ st̃ ad finē. frustra p hm̄oi media q̄rit̄ finis. oñsum ē āt apud oēs q̄ hō p opa ꝑtutū in q̄b⁹ p̄cipuū ē intēt̄io finis ꝛsideꝛii. ꝯsequit̄ suū vltimū finē q̄ ē felicitas. si g̃ aliqs ꝯtra ꝑtutem agat ab intēt̄oe vltimi finis auersus ꝯueniēs ē q̄ vltimo fine ꝑuert̄. ¶ Hinc ē qđ dr Math. vij. Discedite a me oēs q̄ operamini iniquitatē

Confirmat

¶ Q̄ p pct̄m mortale vltimo fine aliq̄s in eternum p̄natur Exliij.

Jsta ꝯ. p̄.

OPortet aūt hāc pnā qua q̄s ꝑuat vltimo fine esse interminabilē. Pnatio em̄ alicui⁹ nō ē nisi q̄ natū ē haberi. nō em̄ catul⁹ mox natus dr visū ꝑuat⁹ vltimū aūt finē nō ē hō aptus nat⁹ ꝯsequi in hac vita vt pbatū ē. pnatio g̃ hm̄oi finis oz q̄ sit pena post hāc vitā. sz post hāc vitā nō remanet hoi facultas ad ꝑsequendi vltimū finē. aīa em̄ indiget corpe ad ꝯsecutōem sui finis inq̄tū p corp⁹ pfectōnem acq̄rit z in sciaz in ꝑtute. aīa āt postq̄ fuerit a corpe sepata non redit iterꝫ ad hūc statū q̄ p corp⁹ pfectōnem accipiat sic̄ dicebāt trāsmigratōem ponētes ꝯtra q̄s superius disputatū ē. necesse ē igit̄ q̄ ille q̄ hac pena punit̄ vltimo fine ꝑuert̄ z in eternū ꝑuat⁹ remaneat ¶ Adhuc si q̄s ꝑuert̄ eo qđ ē in natura ei⁹ vt habeat. impossibile ē illud reparī nisi fiat resolutio in p̄macentē materiam vt iterꝫ aliud ꝛe nouo generet̄. sic cū aīal amittit visum aut aliū sensum. ipossibile ē aūt q̄ id qđ iā generatū ē iterꝫ generet̄ nisi p̄mū corrūpat̄. z tūc ex eadē materia poterit aliud iterꝫ generari. nō idē nūero sed spē. res aūt spiritualis vt aīa vel angel⁹ nō ꝑt resolui p corruptōem in aliquā p̄macētē materiā vt iterū generet̄ illud idē spē. si g̃ ꝑuert̄ eo qđ est in natura ipsi⁹ vt habeat. oz q̄ in ꝑpetuū maneat tal' ꝑuatio. ē aūt in natura aīe z angeli ordo ad vltimū finē qui ē dei⁹. si g̃ ab hoc ordine ꝛcidat p aliquā pnā. in ꝑpetuū talis pena manebit ¶ Jtē. natural'eq̄tas hoc habere videt̄ q̄ vnusquisq̄ ꝑuert̄ bono ꝯtra qđ agit. ex hoc em̄ reddit se tali bono indignū. z inde ē q̄ sm ciuilē iust̄iciā. q̄ ꝯtra rē publicam peccat societate rei publice ꝑuat oīno vel p mortē vel p exiliū ꝑpetuum nec attēdit̄ q̄ta fuerit mora tēporis in peccādo sz q̄d fit ꝯtra qđ peccauit. eadē aūt est cōparatio totius vite p̄sentis ad rem publicā terrenā z totius eternitatis ad societatē beatoꝝ q̄ vt supra oñsum ē vltimo fine eternaliter potiunt̄. q̄ g̃ ꝯtra vltimū finē peccat z cōtra charitatē p quā est societas beatoꝝ z tendēt̄iū in beatitudinē. in eternū dz puniri. q̄uis aliq̄ breui temporis mora peccauerit ¶ ꝑ. apud diuinū iudiciū volūtas p facto ꝯputat. qz sicut hoīes videt̄ ea q̄ exterius aguntur. ita dr inspicit hoim cordа. q̄ aūt ꝑpter aliquod tpale bonū auersus ē ab vltimo fine qui in eternū possidet. ꝓponit fruitionē tēporalē illi⁹ boni tpalis eterne fruitioni vltimi finis. vñ ptz q̄ multo magis voluisset in eternū illo bono tpali frui. g̃ sm diuinū iudiciū ita puniri dz ac si eternaliter peccasset. nulli aūt dubium ē quin p eterno pct̄o eterna pena debeat. debet g̃ ei q̄ ab vltimo fine auertit̄ pena eterna ¶ Adhuc. eadē iust̄icie rōne pena peccatis redditur z bonis actib⁹ p̄miū. p̄miū aūt ꝑfectis ē beatitudo q̄ q̄dē ē eterna. vt supra oñsum ē. g̃ z pena qua q̄s a bono fine excludit̄ dz ee eterna. ¶ Hinc est qđ dr Math. xxv. Jbūt hi in supplicium eternū. iusti aūt in vitam eternā ¶ Per hoc aūt excludit̄ error dicentiū penas malox q̄nq̄z ee terminādas. q̄ q̄dē positio ortū habuisse videt̄ a positōe q̄rūdā philox q̄ dicebāt oīes penas purgatorias ee z ita q̄nq̄z terminādas. videbat aūt hoc pbabile. tū ex humana ꝯsuetudine. pene em̄ humanis legib⁹ infligunt̄ ad emēdatōem vitioꝝ. vñ sicut medicine q̄dā sunt. tū etiā rōne. si em̄ pena nō ꝓpter aliud inferret̄ a punient̄e sz ꝓpter se tm̄. sequit̄ q̄ in penis ꝓpter se dilectet̄. qđ bonitati diuine nō congruit. oz g̃ penas ꝓpter aliud inferri. nec videt̄ alius ꝯuenientior finis q̄ emēdatio vitioꝝ. videt̄ g̃ ꝯuenient̄er dici oēs penas purgatorias ee. z p ꝯsequens q̄nq̄z terminādas. cū etiā illud qđ est purgabile accidentale sit rōne creature. z possit remoueri absq̄ ꝯsumptōe subst̄atie. Est aūt ꝛcedēdū q̄ pene inferunt̄ a deo nō ꝓpter se q̄si de⁹ in ipis delectet̄. sz ꝓpter aliud. s. ꝓpter ordinē imponēdū creaturis. in q̄ bonū vniuersi ꝯsistit. Ex igit aūt hm̄ ordo rer⁹ vt ꝓportionalit̄ oīa diuinit⁹ dispensent̄ ꝓpter qđ dr in li. Sap. q̄ de⁹ oīa fecit in pondere nūero z mēsura. sic aūt pmia ꝓportionalit̄ rndet̄ actibus ꝑtuosis. ita pena pctis. z q̄busdā pctis ꝓportionat̄ pene sempiterne. vt oñsum ē. infligit g̃ de⁹ pro q̄busdā pctis penas eternas vt debit⁹ ordo seruet̄ in rebꝫ q̄ ei⁹ sapiētia demōstrat. Si q̄s tm̄ ꝛcedat oīes penas ad emēdatiōem vitioꝝ ꝛduci z nō ꝓpt aliud. nō tm̄ ꝓpter hm̄ cogit̄ ponere oēs penas purgatorias z terminabiles ee. nā z sm leges hūanas aliq̄ morte ꝑpniunt̄. nō q̄dē ad emēdatōem sui sz aliox. Hinc ē qđ ꝑuer. xix. dr Percute derisorē z cribit cū eo iurgiū cessat z būt cause ꝛ ꝯtumelie. Nihil igit̄ phibet etiam si pene nō nisi ad emēdatōem mox adhibeāt. quin sm diui

nū iudiciū aliq̄ exeāt a societate bonoz ꝑpetuo sepa
rari z in eternū puniri vt ex ꝑpetue pene timore ho
mines peccare desistāt. z bonoz societas purioz ex eo
rū separatōe reddat sic dr Apocal. xx. Nō intrabit in
ea. i. in hierlm celestē. p quā designat societas bonoz.
aliqd coinquinatū z facies abhomīatōem z mēdaciū.

¶ Q3 peccata puniūtur etiam per experientiam
alicuius nocui Cxlv

Ista ꝑ° p³. i

ON solum aūt qui
otra deū peccāt puniēdi sunt p hꝫ q̄ a bea
titudine ꝑpetuo excludāt sed etiā p experi
mētū alicui⁹ nociui. Pena eīm dr ꝓportionaliter
culpe rīdere. vt sup̄ oñsum ē. in culpa aūt nō solum
auertit mens ab vltimo fine sed etiā indebite ꝓuerti
tur in alia quasi in fines. nō solū g̃ puniēdus ē q̄ sic
peccat p hoc q̄ excludat a fine sz etiā p hoc q̄ ex alijs
reb⁹ sentiat nocumētū ¶ Ampli⁹. pene inferūt p cul
pis vt timore penaz hoies a pctis retrahāt. vt supra
dictū ē. nullus aūt timet amittere id qd nō desiderat
adipisci. q̄ g̃ hñt voluntatē auersam ab vltimo fine
nō timēt excludi ab illo. nō g̃ p solā exclusionē ab vl
timo fine a peccādo reuocarent. oz g̃ peccātib⁹ aliam
penā adhiberi. quā timeāt peccātes. ¶ Jtē. si q̄s eo qd
est ad finē inordinate vtit nō solū fine ꝑuat sed etiā
aliud nocumētū incurrit. vt ptz in cibo inordinate
assumpto q̄ nō solū firmitatē nō affert sz etiā egritu
dinē inducit. q̄ aūt in reb⁹ creatis finē ꝓstituit eis nō
vtit fm q̄ dz referēdo. s. ad vltimū finē. nō g̃ solū dz
puniri p hoc q̄ beatitudine careat sed etiā p hꝫ q̄ ali
qd nocumētū ab ipis experiat ¶ ℙ. sicut recte agēti
bus debent bona. ita puerse agētib⁹ debent mala. sz il
li q̄ recte agūt. in fine ab eis intēto pcipiūt pfectōnē
z gaudiū. ecōtrario g̃ debet hec pena peccantib⁹ vt ex
his in q̄b⁹ sibi finē ꝓstituūt afflictionē accipiāt z no
cumētū ¶ Hinc ē q̄ diuina scptura peccatoribus omi
nat nō solū exclusionē a gloria. sz etiā afflictiōem ex
alijs reb⁹. dr eīm Mathꝫ. xxv. Discedite a me maledi
cti in ignē eternū q̄ paratus ē dyabolo z angelis eiꝰ
z in ꝑs. Pluet sup̄ pctōres laqos ignis z sulphur z
spirit⁹ procellaz pars calicis eoz ¶ Per hꝫ aūt excludi
tur opinio Algazelis. qui posuit q̄ pctōribus hec sola
pena reddet q̄ affligent. p amissione vltimi finis

Confirmat

Error exclu

¶ Q3 iudicib⁹ licet penas inferre Cxlvi

Ista ꝑ° p³ j

OBia vero penas a
deo inflictas aliq̄ puipēdūt ꝓpter hoc q̄
sensibilib⁹ dediti solū ea q̄ videt curant.
ideo p diuinā prouidentiā ordinatū est vt in terris
sint hoies q̄ p penas sensibiles z presentes alios ad
obseruātiā iusticie cogāt. quos manifestū ē nō pecca
re deū malos puniūt Nullus eīm peccat ex hoc q̄ iu
sticiā facit. iustū aūt est malos puniri qz p penā cul
pa ordinat. vt ex sup̄dictis ptz. nō g̃ iudices peccant
malos puniēdo. ¶ Adhuc. hoies q̄ in terris sup̄ ali
os ꝓstituūt sunt q̄si diuine puidētie executores. dr
eīm p sue puidētie ordinē p superiora inferiora exeq̄
tur. vt ex sup̄ dictis ptz. nullus aūt ex hoc q̄ exequit
ordinē diuine puidētie peccat. hꝫ aūt hoc ordo diui
ne puidētie vt boni premient z mali puniant. vt ex
sup̄ dictis ptz. nō g̃ hoies q̄ alijs pīunt peccāt ex hꝫ q̄
bonos remunerāt z punīūt malos ¶ Ampli⁹. bonuz
nō indiget malo sz ecōuerso. illud g̃ qd est necessari
um ad ꝑuersatōem boni. nō ꝑt ee fm se malū. ad cō
uersatōem aūt cōcordie inter hoies necessariū ē q̄ pe
ne malis infligant. punire g̃ malos nō ē fm se ma
lū ¶ Jtē. bonū cōe melius ē q̄z bonū pticulare vnius.
subtrahēdū est g̃ bonū pticulare vt ꝑseruet bonū cōe
vita aūt quoruūdā pestiferoz ītedit cōe bonū qd ē cō
cordia societatis humane. subtrahendi g̃ sunt hmōi
hoies p mortē ab hoīm societate ¶ ℙ. sicut medicus
in sua opatōe intēdit sanitatē que ꝓsistit in ordina
ta ꝓcordia humoz ita rector ciuitatis intēdit in sua
opatōe pacē q̄ ꝓsistit in ciuiū ordinata ꝓcordia. me
dicus aūt abscidit mēbrū putridū bñz vtiliter si per
ipm ūmineat corruptio corpis. iuste igit z absqz pec
cato rector ciuitatis hoies pestiferos occidit ne pax
ciuitatis turbet Hinc ē qd dr apls. ꝑ. Cor. v. Ne
scitis qz modicū fermētū totam massam corrūpit. z
post pauca subdit. Auferte malum ex vobis ipsis
z Romanorum. xiij. dicitur de potestate terrena q̄
nō sine cā gladiū portat. Dei eīm minister ē vindex
in irā ei q̄ male agit. z ꝑ. Pet. ij. dr subiecti estote oī
hūane creature ppt deū. siue regi q̄si ꝑcellēti siue du
cib⁹ tāq̄z ab eo missis ad vindictā malefactoz. laudē
bo bonoz Per hꝫ aūt excludit error q̄rūdā dicētiuz
vindictas corpales nō licere fieri q̄ ad sui sulcimētū
erroris inducūt qd dr Exo. xx. Nō occides. Indu
cūt etiā qd dr Mathꝫ. xiij. q̄ dñs ministris volētib⁹
zizaniā colligere de medio tritici. respōdit sinite vtra
q̄z crescere vsq̄z ad messem. p zizaniā aūt filij nequā
intelligūt. p messem aūt seculi finis. vt ibidē dr. nō g̃
mali subtrahēdi sunt de medio bonoz p occisionem
Inducūt etiā q̄ hō q̄diu in mūdo ē pt in meli⁹ trās
mutari. nō g̃ ē p occisionē subtrahēdus a mūdo sed
ad pniam reseruādus Hec aūt frīuola sunt. nā in le
ge q̄ dr. Nō occides. postmodū subdit. Maleficos
nō patieris viuere. Ex q̄ dat intelligi occisionē hoiz
iniustā phibitā ee. qd etiā ex ꝓbis dñi apparet Ma
thꝫ. v. nā cū dixisset. Audistis q̄z dictū ē antiq̄s. non
occides subiūxit. Ego aūt dico vob. q̄ irascit fratri
suo rē. Ex q̄ dat intelligere illā occisionē ee. phibitā
q̄ procedit ex ira. non aūt illā q̄ procedit ex zelo iusticie.
Qd etiā dñs dr. Sinite vtraq̄z crescere vsq̄z ad mes
sem. q̄liter intelligēdū sit apparet p illud qd sequit.
Ne forte colligētes zizania eradicetis simul z trití
cū. Ibi g̃ interdicit malorum occisio vbi hoc sine pcu
lo bonoz fieri nō ꝑt qd plerūq̄z ꝓtingit qñ mali nōn

Reprobat

Nota

dū discernūtur a bonis p manifesta pcā. vel quanto timet periculū ne mali multos bonos post se trahāt. Qñ vero mali q̄diu viuūt emēdari pūt. nō prohibet quin iuste possint occidi qz periculū qđ de eorū vita imminet z maius ē z certius q̄ bonū q de eorum emēdatōne expectaf. hnt etiā in ipo mortis articulo facultatē. vt p penitētiā ꝺuertāt ad deū. q si adeo sñ obstinati q etiā in mortis articulo coz eoz a malitia nō recedit. satis pbabiliter estimari pt q nūq̄ a malitia resipiscant.

¶ Qñ homo indiget diuino auxilio ad beatitudinem cōsequēdam Cxlvij.

Jō. p°. 2ᵉ. q 109. ar. 5. Jsta 2° p³

QVia vero ex superioribꝫ manifestū ē q diuina puidētia aliter disponit creaturas rōnales q̄z res alias fm q in ꝺditōe nature ꝑprie ab alijs differūt. restat oñdēdū q etiā ex dignitate finis altioris gubernatōis modus a diuina puidētia eis adhibef. manifestū est aūt q fm ꝺueniētiā siue nature ad altiorē participatōem finis pueniūt. Quia cū intellectuales nature sint. p suā opatōem itelligibilē veritatē attingere pñt qđ alijs rebꝫ nō ꝓpetit q̄ intellectu carēt z fm q ad itelligibilē veritatē naturali opatōe pueniūt. manifestū ē eis aliter puideri diuinitꝰ q̄z alijs rebꝫ inq̄tū hōi datus ē intellectꝰ z rō p q̄ veritatē z discernere z inuestigare possit. Date sunt etiā ei vires sensitiue z interiores z exteriores q̄bꝫ ad inuestigādū veritatē adiuuef. Datus ē ei etiā loq̄le vsus p quē officium veritatē quā alijs mēte ꝯcipit alteri manifestare possit vt sic hoīes seipos iuuēt in cognitōe veritatis sicut z in alijs rebꝫ necessarijs vite cū sit hō aīal naturaliter sociale. Sz vlteriꝰ vltimꝰ finis hoīs in quadā veritatis cognitōe ꝓstitutꝰ ē que naturalē facultatē ipius excedit. vt. s. ipam ꝑmā veritatē videat in seipa sicut supꝛ oñsum ē. hoc aūt inferioribꝫ creaturis non ꝓpetit. vt. s. ad finē puenire possint q̄ eoz facultatem naturalē excedat. oz g vt etiā ex h fine attēdaf diuersus gubernatōis modus circa hoīes z alias iferiores creaturas. ea em q̄ sñ ad finē. necesse ē fini eē ꝓportionata. si g hō ordinaf ad finē q̄ ei facultatē naturalē excedit. necesse ē ei aliqđ auxiliū diuinitꝰ adhiberi supnaturale p qđ tēdat in finē. ¶ Adhuc. res iferioris nature in id qđ ē ꝑpriū superioris nature nō potest ꝑduci nisi virtute illius supioris nature. sicut luna q̄ ex se nō lucet fit lucida ꝙtute z actōe solis. z aq̄ q̄ p se nō calet fit calida ꝙtute z actōne ignis. videre aūt ipam ꝑmā veritatē in seipa ita trāscēdit facultatē hūane nature q ē ꝑpriū solius dei. vt supꝛ oñsum est indiget g hō auxilio diuino ad h q in dictū finē pueniat ¶ Itē. vnaq̄q res p opatōem suā vltimū finem ꝓsequif. opatio aūt ꝙtutē sortif ex ꝓncipio opante. vñ p actōem seminis generat aliqđ in ꝺtermīata spē cuius ꝙtus in semine pexistit. nō pt g hō p opatōnem suā puenire in vltimū finē suū q trāscēdit facultatez naturaliū potētiaz nisi eius operatio ex diuina ꝙtute efficatiā capiat ad finē ꝓdictū. ¶ Amplius. nullum instrumētū fm ꝙtutē ꝑprie forme pt ad vltimā pducere pfectōem. sz solū fm ꝙtutē ꝓncipalis agētis. q̄uis fm ꝑpriā ꝙtutē aliquā dispōnē facere possit ad vltimā pfectōem. a serra em fm rōnē ꝑprie forme ē sectio ligni. sed forma scāni ē ab arte q̄ vtif instrumēto. silr resolutio z ꝓsumptio in corpe aīalis ē a calore ignis sz gnatio carnis z ꝺtermīatio augmēti z alia hmōi sunt ab aīa vegetabili q̄ vtif calore igneo. sicut instrumēto. sub eo aūt q ē ꝓmus intellect⁹ z volens ordinaf oēs intellect⁹ z volūtates sicut instrumenta sub ꝓncipali agēte. oz g q eoz opatōes efficatiā non habeāt respectu vltime pfectiōis q̄ ē adeptio finalis btitudinis nisi p ꝙtutē diuinā. indiget g rōnalis natura diuino auxilio ad ꝓsequēdū vltimū finē ¶. ꝑ. 5 hōmini sunt ipedimēta plurima pueniēdi ad finem impedif em ꝑ debilitatē rōnis q̄ de facili trahif in errorē p quē a recta via pueniēdi in finē excludif. impeditur etiā ex passionibꝫ partis sensitiue z ex affectiōibꝫ q̄bꝫ ad sensibilia z inferiora trahif q̄bꝫ quāto magis inhęret. lōgiꝰ ab vltimo fine distat. hec em infra hominē sunt. finis aūt supior eo existit. ipedif etiā plerūq̄ corpis infirmitate ab executionē ꝙtuoꝝ actuū q̄bus ad btitudinē tēdif. indiget g auxilio diuino hone p hmōi ipedimēta totalr ab vltimo fine ꝺficiat. Hinc ē qđ dr Joh. vi. Nemo pt venire ad me nisi pr̄ q̄ misit me traxerit illū. z. xv. Sicut palmes non pt ferre fructū a semetipo nisi mānerit in vite. sic nec vos nisi in me mānseritis. Per h aūt excludif error pelagianoz q̄ dixerūt q p solū liberū arbitriū hō poterat dei gloriam promereri. Confirmaf Error excluꝺ

¶ Qñ p auxiliū diuine gratie homo nō cogitur ad virtutem. Cxlvij

QVesset āt videri alicui q̄ p diuinū auxiliū aliq̄ coactō hōi inferaf ad bñ agēdū ex h q dictū ē. Nemo pt venire ad me nisi pr̄ q̄ misit me ꝯtraxerit eū. z ex h qđ dr Ro. viij. Qui spiritu dei agūf hi filij dei sñ. z. sed a Lōi. v. Charitas xpi vrget nos. trahi em z agi z vrgeri coactōem importare videf. h aūt nō ē verū manifeste oñdit Diuina em puidētia rebꝫ oibꝫ puidet fm modū eoz. vt supꝛ oñsum ē. ꝙ aūt ꝑpriū hōi z oi rōnali creature q volūtarie agat z suis actibꝫ dominef. vt ex supꝛ dictis pz. huic āt coactio ꝓtrariat. nō igit ꝺ suo auxilio hōiem cogit ad recte agendū ¶ Adhuc. diuinū auxiliū sic intelligif ad bñ agēdū z hōi adhiberi q in nobis nra opa opaf. sicut cā ꝑma opaf opatōes cāz sc̄az z agēs ꝓncipale opaf actōnē instrumēti. vñ dr Isa. xxvi. Oia opa nra operatus es in nob dñe. cā aūt ꝑma causat opatōem cause se- Jsta 2° p². 1 2 3

cūde fm modū ipius. g̃ z dr causat in nobis nostra
opa fm modū nostr q̃ ē vt volūtarie z nō coacte
agamus. nō g̃ diuino auxilio aliqs cogitur ad recte
3 agēdū ¶ Amplr. hō p volūtatē ordinat in finē. ob-
iectū eī volūtatis ē bonū z finis. auxiliū aūt diui-
nū nobis ad h̄ pcipue impēdit vt ꝓsequmur finē. ei⁹
ergo auxiliū nō excludit a nobis actū volūtatis sed
ipm pcipue in nobis facit. vñ z apls dr ad Phil. ij.
Deus ē q̃ operat in nobis velle z pficere p bona volū
tate. coactio aūt excludit in nobis actū volūtatis. co
acte eī agim⁹ cui⁹ ꝓtrariū volumus. nō g̃ dcus suo
auxilio nos cogit ad recte agēdū ¶ Item. hō puenit
4 ad vltimū suū finē p actus v̄tutū. felicitas eī v̄tutū
pmiū ponit. actus aūt coacti nō sūt act⁹ v̄tutū. nā in
v̄tute pcipuū est electio. q̃ sine volūtario ee nō pt cui
violētū ꝓtrariū ē. nō g̃ diuinitus hō cogit ad recte
5 agēdū ¶. Ꝑ. eaq̃ sunt ad finē dēbēt esse fini ꝓportio-
nata. finis aūt vltim⁹ q̃ est felicitas nō compet nisi
volūtarie agētibꝰ q̃ sunt dñi sui actus. vñ neq; inaīa
ta neq; bruta aīalia felicia dicimus sicut nec fortu-
nata aut infortunata nisi fm metaphorā. auxiliū g̃
qd hōi dat diuinitus ad felicitatē ꝓsequēdā nō ē co
actiuū. Hinc ē qd Deut. xxx. dr Cōsidera q̃ hodie p
Confirmat posuerit dñs in cōspectu tuo vitā z bonū z ecōuerso
mortē z malū. vt diligas dñm dcū tuū z ambules in
vijs ei⁹. si aūt auersum fuerit cor tuū z audire nolu-
eris. pdico tibi hodie q̃ pereas ꝛc. z Eccli. xv. dr An-
te hoīem ē vita z mors bonū z malū qd placuerit ei
dabitur illi.

¶ Q̃ predictū diuinū auxiliū homo ꝓmereri
non potest Lxix

Jō. p⁹. 2ᵉ. q
114. ar. 5.
Ista 2ᵃ p⁹

EX predictis aūt ma
nifeste ostēdit q̃ auxiliū diuinū hō ꝓme-
reri nō pt. Quelibet eī res ad id qd sup
ipam ē materialr se hz. materia aūt nō mouet seipam
ad suā pfectōez. sz oz q̃ ab alio moueat. hō g̃ nō mo
uet seipz ad h̄ q̃ adipiscat diuinū auxiliū qd ē ipm ē
sz pot⁹ ad h̄ adipiscēdū a dco mouet. motio aūt mo
uēt̄ pcedit motū mobilis rōne rē. nō g̃ ꝓpter h̄ dat
nobis auxiliū diuinū q̃ nos ad illud p bona opa
ꝓmouemur sed potius q̃ bona opa pficimus. q̃ di-
uino auxilio pūenimur ¶ Adhuc. agēs instrumēta-
2 le nō disponit ad pfectōem inducēdā a ꝓncipali agē
te nisi fm q̃ agit ex v̄tute ꝓncipalis agētis. sicut ca-
lor ignis nō magis ꝓparat materiā ad formam car
nis q̃z ad aliā formā nisi inq̃tū agit in v̄tute anime
sed aīa nostra operat sub dco sicut agens instrumen-
tale sub ꝓncipali agēte. nō g̃ pt se aīa ꝓparare ad sus
cipiēdū effectū diuini auxilij nisi fm q̃ agit ex v̄tute
diuina. pūenit g̃ diuino auxilio ad bene operādum
magis q̃z diuinū auxiliū pueniat quasi merēdo illd
vel p se ꝓparādo ad illud ¶ Amplr. nullū agēs par
3. ticulare pt vlr pūenire actōem ꝓmi vlis agētis. eo q̃
omnis actio particularis agentis originē hz ab vli
agēte. sicut in istis inferioribꝰ oīs motus pūenitur a
motu celesti. sed aīa humana ordinat sub dco sicut
particulare agēs sub vli. impossibile ē ergo ee aliquē
rectū motū in ipa quē nō pueniat actio diuina. vñ z
Joh. xv. dñs dr Sine me nihil potestis facere ¶ Itē. 4
merces ꝓportionat meritis vt in retributōe mercedis
equalitas iusticie obseruet. effectus aūt diuini auxi
lij q̃ facultatē nature excedit nō ē ꝓportionatus acti
bus quos hō ex naturali facultate pducit. nō ergo
p hmōi actus pt hō pdictū auxiliū mereri. ¶ Ꝑ. co- 5
gnitio pcedit volūtatis motū. cognitio aūt supnatu
ralis finis ē hōi a dco cū p rōnē naturalē in ipum at
tingere hō nō possit eo q̃ facultatē naturalē excedit.
oz g̃ q̃ motus volūtatis nostre in vltimū finē auxi-
liū diuinū pueniat Hinc ē qd dr Titū. iij. Non ex Cōfirmat
operibꝰ iusticie q̃ fecimus nos sed fm suā misericor-
diā saluos nos fecit. z Ro. ix. Nō ē volentis. s. velle
nec currētis. s. currere. sed miserētis dei. qz. s. oz q̃ ad
bñ volēdū z operādū hō diuino pueniat auxilio. si
cut ꝓsuetū est q̃ effect⁹ aliqs nō attribuit proximo
operāti sed ꝑmo mouēti. attribuit eī victoria duci
q̃ labore militū ꝓpetratur. nō g̃ p hmōi v̄ba excludit
librū volūtatis arbitriū sicut qdā male intellexerūt
quasi homo nō sit dñs suoz actuū interioz z exteri
orū. sed oñdit dco ee subiectū Et Treñ. v. dr. Cōuer-
te nos dñe ad te z ꝓuertemur. p qd pz q̃ ꝓuersio no
stra ad dcū pueniat auxilio dei nos ꝓuertētis Legit tñ
Zach. p. ex pⁱona dei dictū Cōuertimini ad me z cō Nota
uertar ad vos. nō quin dei opatio nostrā ꝓuersionē
pueniat vt dictū est. sed qz ꝓuersionē nostrā qua ad
ipm ꝓuertimur adiuuat subsequēter eā roborādo vt
ad effectū pueniat. z stabiliēdo vt finē dēbitū ꝓsequt.
Per h̄ aūt excludit error pelagianoz q̃ dicebāt hmōi
auxiliū ꝓpter merita nobis dari z q̃ iustificatōnis Error excl
nostre initiū ex nobis sit. ꝓsummatio aūt a dco

¶ Q̃ pdictū diuinū auxiliū gratia noiat. z qd
sit gratia gratū facies Lxi.

QVia dr hoc quod
dat alicui absq; suis meritis pcedētibus diuinū au
gratis ei dr dari. cū diuinū auxilium hōi xiliū dr gra
exhibitū oīe meritū h̄uanū pueniat. vt oñsum est. duabꝰ rōib⁹
ꝓsequit q̃ h̄ auxiliū hōi gratis ipēdat. z ex h̄ pueni
enter gre nomē acceperit. vñ z apls dr Ro. xi Si gra
ē iā nō ex operibꝰ. alioquin gra iā nō ē gra. Est aūt z
alia rō ꝓpter quā pdictū dei auxiliū gre nomen acce
pit. dr eī aliqs alicui ee gratus qz ē ei dilectus. vñ z
q̃ ab aliq̃ diligit dr gram ei habere. ē aūt de rōne di-
lectois vt diligēs bonū velit ei quē diligit z operet.
z qdē de⁹ bona vult z operat circa oēm creaturā. ipm
eī ē creature z oīs ei⁹ pfectio ē a dco volēte z operā
te. vt sup oñsum ē. vñ dr Sap. xi. Diligis oīa q̃ sunt

duplex est dilectio.

Jō p.ª 2.ª q. 110. ar. 3.

et nihil odisti eoꝝ q̄ fecisti. sz spēalis rō diuine dilectōis ad illos ꝓsiderat q̄d auxiliū pbet ad h̄ q̄ cōsequant bonū q̄d ordinē nature eoꝝ excedit. s. pfectam fruitōem nō alicui⁹ boni creati sz sui ipius. h̄ igit̄ auxiliū ꝓuenienter dr̄ gra nō solū qr̄ gratis dat. vt oñsuz ē. sed etiā qr̄ hoc auxilio hō spēali quadā ꝓgatiua reddit̄ deo gratus. vñ 2 apl's dr̄ Eph̄e. 1mo. Predestinauit nos in adoptionē filioꝝ sm̄ ppositū volūtatis sue in laudē gl'ie sue in q̄ gratificauit nos in dilecto filio suo. ¶ Oportz aūt h̄ac gratiā aliq̄d in hoīe gratificato eē quasi quādā formā 2 pfectōem ipsius. Qd̄ em̄ in aliquē finē dirigit. oz q̄ habeat ꝓtinuum ordinē in ipm. nā mouēs ꝓtinue mutat q̄uslz mobile p motū finē sortiat. cū g̃ auxilio diuine gratie hō dirigat in vltimū finē. vt oñsum est. oz q̄ ꝓtinue hō isto auxilio potiat q̄uslz ad finē ꝓueniat. h̄ aūt non esset si p̄dictū auxiliū participaret hō sm̄ aliquē motū aut passionē 2 nō sm̄ aliquā formā manētē 2 q̄si q̄escētē in ipo. motus em̄ 2 passio talis nō eēt in homine nisi q̄n actu ꝓcurreret in finē. qd̄ nō ꝓtinue ab hoīe agit̄ vt p̄cipue pz in dormiētib⁹. est g̃ gra gratū faciēs aliq̄ forma 2 pfectio in hoīe manēs etiā quando nos operat. ¶ Adhuc. dilectio dei ē causatiua boni 2 qd̄ in nobis ē sicut dilectio hoīs ꝓuocat 2 causat ex aliq̄ bono qd̄ in dilecto ē. sed hō ꝓuocat ad spēaliter aliquē diligēdū. ppter aliqd̄ spēale bonū in dilecto pexistēs. g̃ vbi ponit̄ spēalis dilectio dei ad hominē. oz q̄ ꝓnter ponat aliqd̄ spēale bonū hōi a deo collatū. cū g̃ sm̄ pdicta gra gratū faciēs designet spēalē dilectōem dei ad hoīem. oz q̄ aliq̄ spēalis bonitas 2 3 pfectio p h̄ hoī ineſſe designet. ¶ Amplī⁹. vnūqdq̄z oz dinat in finē sibi ꝓuenienter sm̄ rōnē sue forme. diuersaz em̄ spēz diuersi sunt fines. sed finis in quē hō dirigit p auxiliū diuine gre ē supᵉ naturā hūanā. g̃ oz q̄ hōi supaddat aliq̄ supnaturalē formā 2 pfectio per 4 quā ꝓuenienter ordinet̄ in finē p̄dictū. ¶ Itē. oz q̄ hō ad vltimū finē p ppias opatōes ꝓueniat. vnūqdq̄z aūt opat sm̄ ppriā formā. oz g̃ ad h̄ q̄ hō pducat in vltimū finē p ppias opatōes q̄ sup addat ei aliq̄ forma ex q̄ ei⁹ opatōes aliquā efficatiā accipiāt pro 5 merēdi vltimū finē. ¶ Ꝑ. diuina ꝓuidētia oīb⁹ prouidet sm̄ modū sue nature. vt ex sup dictis pz. ē aūt hic mod⁹ ppri⁹ hoīb⁹ q̄ ad pfectōem suaz opatōnū oz eis ineē supnaturales potētias q̄sdā pfectōnes 2 habitus q̄b⁹ q̄si ꝓnaturaliter 2 faciliter 2 delectabiliter bonū 2 bñ operēt. g̃ auxiliū gre qd̄ hō a deo ꝓsequit ad ꝓueniēdū in vltimū finē aliquā formā 2 pfectōez Confirmat hōi ineē designat. Hinc ē q̄ gra dei in scḡtura q̄si lux q̄dā designat. dr̄ em̄ apl's Eph. v. Eratis aliq̄n tenebre. nūc aūt lux in dño. decēter aūt pfectio p quā hō p mouet̄ in vltimū finē q̄ in dei visione ꝓsistit dr̄ lux q̄ ē p̄ncipiū viuēdi. ¶ Per h̄ aūt excludit̄ opinio q̄rundā dicētiū q̄ gra dei nihil in hoīe ponit. sicut nihil in aliq̄ ponit ex h̄ q̄ dr̄ gram regis habere sz solū in regē diligēte. ¶ Patz g̃ eos fuisse deceptos ex hoc q̄ nō attēderūt dñam inter dilectōem diuinā 2 humanā diuina em̄ dilectio est causatiua boni qd̄ in aliq̄ diligit. nō semp aūt humana. Error expelit

¶ Qd̄ gratia gratum faciens causat in nobis dilectionem dei Cli.

EX premissis autem manifestū fit q̄ p auxiliū gre diuine gratū faciētis h̄ hō ꝓsequit q̄ deū diligat. Gratia em̄ gratū faciēs ē in hoīe diuine dilectōis effect⁹. ppri⁹ aūt diuine dilectōis effect⁹ in hoīe eē videt̄ q̄ deū diligat. h̄ em̄ ē p̄cipuū in ītētōe diligētis vt a dilecto reamet̄. ad h̄ em̄ p̄cipue studiū diligētis tendit vt ad sui amorē dilectū attrahat. 2 nisi h̄ accidat oz dilectōez dissolui g̃ ex gra gratū faciēte h̄ i hoīe ꝓsequit̄ qd̄ deū diligat. ¶ Adhuc. eoꝝ q̄z ē vn⁹ finis. oz 2 aliquā vnionē eē inq̄ztū ordināt̄ ad finē. vñ 2 in ciuitate hoīes p quādā cōcordiā adunant̄ vt possint cōseq̄ reipublice bonū. 2 milites in acie oz vniri 2 ꝓcoꝛditer agere ad h̄ q̄ victoriā q̄ ē cōis finis ꝓsequāt. finis aūt vltimus ad quē hō p auxiliū diuine gre perducit̄ est visio dei p essentiā q̄ ppria ē ipius dei. 2 sic h̄ finale bonū cōicat̄ hōi a deo. nō pt g̃ hō ad hūc finē pduci nisi vniat̄ deo p ꝓformitatē volūtatis q̄ ē ppriꝰ effect⁹ dilectōis. nā amicoꝝ ppriū ē idē velle 2 nolle 2 de eisdē gaudere 2 dolere. p gram g̃ gratū faciētē hō ꝓstituit̄ dei dilectoꝛ cū p eā hō dirigat̄ in finē ei 3. cōicatū a deo. ¶ Amplī⁹. cū finis 2 bonū sit ppriū obiectū appetitus siue affectus. oz q̄ p gram gratuz faciētē q̄ hoīem dirigit in vltimū finem affect⁹ hoīs ꝓncipaliter pficiat. ꝓncipalis aūt pfectio affectus ē dilectio. cui⁹ signū ē. q̄ oīs motus affect⁹ ab amore deriuat̄. nullus em̄ desiderat aut sperat aut gaudet nisi ppter bonū amatū. silr aūt neq̄z aliqs refugit aut timet aut tristat̄ aut irascit̄ nisi ppter id qd̄ ꝓriat bono amato. ꝓncipal' g̃ effect⁹ gre gratū facientis est. vt 4 hō deū diligat. ¶ Itē. forma p quā res ordinat̄ in aliquē finē assimilat q̄dāmō rē illā fini. sicut corpus p formā grauitatis acq̄rit sili'tudinē 2 cōformitatē ad locū ad quē natural'r mouet̄. oñsuz ē aūt q̄ gra gratū faciēs est q̄dā forma in hoīe p quā ordinat̄ ad vltimū finē q̄ deū. p gram g̃ hō dei sili'tudinē ꝓsequit̄ sili'tudo aūt ē dilectōis cā. oē em̄ sile diligit sibi sile. p gram g̃ hō efficit dei dilector. ¶ Ꝑ. ad pfectōem ope- 5. ratōis req̄rit̄ q̄ aliqs ꝓstāter 2 ꝓmpte opet̄. h̄ aūt p̄cipue facit amor. ppter quē etiā difficilia 2 grauia leuia videt̄. cū g̃ ex gra gratū faciēte opteat hoīs operatōes pfectas fieri. vt ex pdictis pz. necessariū ē q̄ p eandē gram dei dilectio ꝓstituat̄ in nobis. Hinc est Cōfirmat qd̄ dr̄ apl's Ro. v. Charitas dei diffusa ē in cordibus nostris. p spm̄sctm̄ q̄ datus ē nobis. dñs aūt dilectoribus suis visionē suam repromittit dicens Joh. xiiij.

Qui diligit me diligēt a patre meo. ⁊ ego diligā eū ⁊ manifestabo ei meipm. vñ ptz q̄ gra q̄ ad finē di/ uine visionis dirigit. dilectōem dei causat in nobis.

¶ Q̄ diuina gratia causat in nobis fidē Cliij

Ista ꝯ° p².

1

EX hoc āt q̄ diuina gratia charitatē in nobis causat. necessariū ē q̄ etiā in nobis fides p grāz causēt. Motus em̄ ḡ p grām in vltimū finē dirigimur ē volū/ tarius no violētus. vt supꝰ oñsum ē. volūtari⁹ āt motus in aliq̄d ee nō ꝑt nisi sit cognitū. oz ḡ q̄ p grām in nobis cognitio vltimi finis pstituat ad ḣ q̄ volū tarie dirigamur in ipm. hec aūt cognitō nō ꝑt ee fm aptā visionē in statu isto. vt supꝰ ꝓbatū est. oz ḡ q̄ sit

2 cognitio p fidē. ¶ Amplio⁹. in q̄libet cōgnōscēte modus cognitōis ꝯsequit modū ꝓpe nature. vñ ali⁹ modus cognitōis ē angeli. hoīs. ⁊ bruti aialis fm q̄ eoz nature diuerse sūt. vt ex p̄missis ptz. ſz hōi ad ꝯsequēdū vltimū finē addit aliq̄ pfectio supꝑ ꝓpriā naturā. scz gratia. vt oñsum ē. oz ḡ q̄ etiā supꝑ cognitōem naturalē hoīs addat in eo aliq̄ cognitio q̄ rōnē naturalē excedat. ⁊ hec ē cognitio fidei q̄ ē de his q̄ nō vident

3 p rōnē naturalē. ¶ Itē. q̄cūq; ab aliq̄ agente mouet aliq̄d ad id qđ ē ꝓprium illi agēti. oz q̄ a p̄ncipio ipm mobile subdat impssionib⁹ agētis in pfectiōe q̄si alienis ⁊ nō ꝓpriis sibi q̄uscq; fiat ei ꝑpe in termio motus. sic lignū ab igne p̄mo calefit. ⁊ ille calor nō ē ꝓ/ prius ligno sz ꝑter naturā ipius. in fine āt q̄n iam lignū ignitū ē. fit ei calor ꝑpus ⁊ ꝓnaturalꝭ. ⁊ silr cum aliq̄s a mgro doceꝫ oz q̄ a p̄ncipio ꝯceptōnes magistri recipiat nō q̄si eas p se itelligēs. sz p modū crudelitatis q̄si supꝑ suā capacitatē existētes. in fine āt q̄n iā edoctꝰ fuerit eas poterit itelligere. sic āt ex dictꝭ ptz auxilio diuine grē dirigimur in vltimū finē. vltimꝰ aūt finis ē manifesta visio p̄me veritatis in seipa. vt supꝰ oñsum ē. oz ḡ q̄ añq̄ ad istū finē veniaꝫ. intellectꝰ hoīs deo subdat p modū credulitatis diuina grā ḣ faciēte. ¶ P̄. in p̄ncipio huiꝰ opis posite sūt vtilitates ꝓpt̄ q̄s nccariū fuit diuinā veritatē hoīb⁹ p modū credulitatis ꝓponi. ex q̄b⁹ etiā ꝯcludi ꝑt q̄ necessariū fuit fidē ee diuine grē effectū in nobis. Hinc ē q̄ apl's dt Eph. ij. Gratia saluati estis p fidē ⁊ ḣ nō ex vobis. dei em̄ donū ē. Per hoc aūt excludit error pelagianoz q̄ dicebāt q̄ initium fidei in nobis non erat a deo sed a nobis.

4 Cōfirmat

Error exclu

¶ Q̄ diuina grā cāt ī nob⁹ spez future btūdis cliij

Ista ꝯ° p².

1

EX eisdē etiā ostendi ꝑt q̄ oz in nobis p grām spēm future beatitudinis cāri. dilectio em̄ q̄ ē ad alios p̄uenit in hoīe ex dilectōe hoīs ad seipm inq̄ntum ad amicū aliq̄s se hz sic ad se. diligit āt aliq̄s seipm inq̄ntū vult sibi bonū. sic aliū diligit inq̄ntū vult ei bonū optz ḡ q̄ hō p hoc q̄ circa ꝓpriū bonū afficit̄ p̄ducatur ad ḣ q̄ afficiat circa bonū alteri⁹. p ḣ ḡ q̄ aliquis ab alio sperat bonū. fit hōi via vt illū diligat a q̄ bonū sperat fm seipm q̄n diligēs bonū ei⁹ vult etiā si nichil ei inde p̄ueniat. cū igit̄ p grām gratū faciēte causet in hoīe q̄ deū, ꝑter se diligat. ꝯs fuit vt etiā per grām hō spē de deo adipiscerē. p̄e amicitia ꝙa q̄ q̄s aliū fm se diligit. tāli nō sit ꝑter ꝓpriā vtilitatē hz tū multas vtilitates ꝯsequēt̄es fm q̄ vn⁹ amicoz alteri subuenit vt sibīpi. vñ oz q̄ cū aliq̄s aliū diligit vt cognoscit se ab alio diligi q̄ de eo spēm habeat. per grām āt ita ꝯstituit hō dei dilectoz fm charitatē. effectū q̄ etiā ꝯstruit p fidē q̄ a deo p̄diligat. fm illō qđ habet. p. Joh. iiij. In ḣ ē dilectio nō q̄si nos dilexerimus deū sed q̄m ipe ꝑ dilexit nos. ꝯsequit̄ ḡ ex dono gratie q̄ hō de deo spēm habeat. ex q̄ etiā patz q̄ sicut spes ē ꝑparatio hoīs ad verā dei dilectōem. ita ⁊ econuerso ex charitate hō in spē ꝯfirmat. ¶ Amplio⁹. in oi 2

2 diligēte causat̄ desideriū vt vniat̄ suo dilecto inq̄ntū possibile ē. ⁊ hinc ē q̄ delectabilissimū ē amicis ꝯuiuere. si ḡ p grām hō dei dilectoz ꝯstituit. oz q̄ in eo causet desideriū vnionis ad deū fm q̄ possibile ē. fides aūt q̄ causat ex gra declarat possibilē ee vnionem hoīs ad deū fm pfectā fruitōem in q̄ btūdo ꝯsistit hmōi ḡ fruitōis desideriū in hoīe ꝯsequit ex dei dilectione. sed desideriū rei alicui⁹ molestat aiam desideran/ tis. nisi adsit spes de ꝯsequēdo. ꝙnies ḡ fuit vt in hoīb⁹ in q̄b⁹ dei dilectio ⁊ fides cātur p grām q̄ etiā causet spes future btūdinis adipiscēde. ¶ Itē. i his 3.

3 q̄ ordinat̄ ad aliquē finē desideratum si aliq̄ difficultas emerserit solaciū affert spes de fide ꝯsequendo sic amaritudinē medicine aliq̄s leuiter fert ꝓpt̄ spem sanitatꝭ. in ꝓcessu āt q̄ in btūdinē tēdim⁹ que ē finis oīm desideriorū nr̄oz multa difficilia ūminēt sustinēda. nā ꝺr⁹ p quā ad btūdinē itur circa difficilia est ad ḣ ḡ vt leui⁹ ⁊ ꝓmpti⁹ hō in btūdinem tēderet nccariū fuit ei spēm de obtinēda btūdine adhibere.

¶ P̄. null⁹ mouet ad finē ad quē estimat ee impossibile

4 pueniri. ad ḣ ḡ q̄ aliq̄s pgat in finē aliquē. oz q̄ afficiat̄ ad finē illū tāq̄ possibilē haberi. ⁊ hic ē affectus spei. cū ḡ p grām hō dirigat̄ in vltimū finē btūdinis. nccariū fuit vt p grām imprimeret humano affectui spes de beatitudine consequēda. Hinc ē q̄ dr. p. Pet. p̄mo. Regenerauit nos in spēm viuā in hereditatē imarcessibilē ꝯseruatā in celis. ⁊ Ro. viij. dicit. Spe salui facti sumus. Confirmat

¶ De donis gratie gratis date. In q̄ ⁊ de diuinationib⁹ dēmonū Cliiij.

QVia vero ea que hō ꝑ se non videt cognoscere non potest nisi ea recipiat ab eo qui videt. fides autem ē de his q̄ nō videmus. oz cognitōem fidei eoz̄m de Jō. p°. 2°. q iij. ar. 4.

ḡbo ē fides ab eo deriuari q̄ ea p se videt. h̄ ät dr ē q̄ sepm pfecte ꝓphēdit ⁊ naturalr sua ēntia videt. de deo em fidē habem⁹. oz igit ea q̄ p fidē tenem⁹ a deo in nos puenire. cū ät q̄ a deo sunt ordine q̄dā agant vt sup̄ onsum ē. in manifestatōe eoz q̄ sunt fidei ordinem quēdā obseruari oportuit. s. vt q̄dam īmediate a deo reciperēt. alij ꝙ ab his ⁊ sic p ordinē vsq; ad vltimos. In q̄buscūq; ät ē aliq̄s ordo. oz q̄ q̄sto aliq̄d ē ppinq̄us ꝑmo ꝓncipio. tāto ꝯtuosi⁹ inueniat. qđ in h̄ ordine manifestatōis diuie apparet. inuisibilia em̄ q̄z visio beatos facit de q̄bo fides ē. ꝑmo a deo reuelant angel' beat⁹ p aptā visionē vt ex sup̄ dict⁹ p̄z. deinde ageloz īterueniēte officio manifestat q̄busdā hoib⁹ nō q̄dē p aptā visionē sz p q̄zdā certitudinē puenientez ex reuelatōe diuina. q̄ q̄dē reuelatio fit q̄dā īteriori et itelligibili lumie mentē eleuāte ad pcipiēdū ea ad q̄ p lumē naturale itellectus ptingere nō pt. sic em̄ p lumē naturale itellect⁹ redd̄it cert⁹ de his q̄ lumie illo cognoscit vt de p̄mis ꝓncipijs. ita de his q̄ supna naturali lumie appꝓhēdit certitudinē hz. hec ät certitudo necessaria ē ad h̄ q̄ alijs ꝓponi possint ea q̄ diuina reuelatōe pcipiunt. nō em̄ cū securitate alijs ꝓferim⁹ de q̄b⁹ certitudinē nō habem⁹. cū p̄dicto ät lumine mentē interi⁹ illustrāte adsunt aliq̄n in diuina reuelatōe aliq̄ exteriora vel īteriora cognitōis auxilia. vtpote aliq̄s sermo exteri⁹ sensibilr audit⁹. q̄ diuina ꝙtute formet aut p imaginatōem īteri⁹ deo faciente ꝓceptus siue etiā aliq̄ corpaliter visa exteri⁹ a deo formata vel etiā īterius in imaginatōe descripta ex q̄bus h̄o p lumē interi⁹ mēti ipressum cognitōez accipit diuinoz. vñ hmōi auxilia sine īteriori lumie ad cognitōem diuinoz nō sufficiūt. lumē ät īterius sufficit sine istis. hec ät inuisibiliū dei reuelatio ad sapientiā ptinet q̄ ꝓprie ē cognitio diuinoz. ⁊ iō dr Sapien. vij. q̄ sapia dei p natōes in alas sanctas se trās fert. neminē em̄ diligit de⁹ nisi eū q̄ cū sapia inhabitat. ⁊ Ecc. xv. dr. Implenit eū dns spū sapie ⁊ intellectus. Sz qz inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt itellecta ꝓspiciunt p diuinā grām. nō solū reuelant hoib⁹ diuina. sz etiā aliq̄ de reb⁹ creatis. qđ ad sciam ptinere videt. vñ dr Sap. vij. ipe dedit mihi hoz q̄ ſt̄ sciaz verā. vt sciā dispōem orbis terraz ⁊ ꝙtutes elementoz. ⁊ scdo paralipo. ꝑmo dns dixit ad Salomonē Sciētia ⁊ sapia data sunt tibi Ea ꝙ q̄ h̄o cognoscit in notitiā alteri⁹ ꝓducere ꝓuenīter nō pt nisi p sermonē. qz igit illi q̄ a deo reuelatōem accipiūt fm ordinē diuini⁹ institutū alios instruere debēt. necessariū fuit vt etiā his gra loquutōis dare⁹ fm q̄ exigeret vtilitas eoz q̄ erāt instruēdi. vñ dr Isa. l. Dns dedit mihi linguā eru. vt sciam sustētare eū q̄ lapsus ē ꝙbo. ⁊ dns discipulis dr Luce. xxi. Ego dabo vobis os ⁊ sapiam cui nō po. resi. ⁊ ꝯdi. oēs aduersa. vestri. vñ ⁊ ppter h̄ etiā q̄n oportuit p paucos veritatē fidei in diuersis gētib⁹ p̄dicari. instructi sunt q̄dā diuini⁹ vt linguis varijs loq̄rent. sicut dr Act. ij. Repleti sunt oēs spūsctō ⁊ ceperunt loq̄ varijs linguis ꝓut spūssc̄us dabat eloq̄ illis. Sz qz sermo ꝓpos⁹ ꝓfirmatōe indiget ad h̄ q̄ recipiat nisi sit p se manifestus. ea ät q̄ sunt fidei. sunt hūane ratōi inmanifesta necessariū fuit aliq̄d adhiberi q̄ ꝓfirmaret sermo p̄dicantiū fidē. nō ät ꝓfirmari poterat p aliq̄ ꝓncipia rationis p modū demōstratōis cū ea q̄ sunt fidei rōem excedāt. oportuit igit aliq̄b⁹ iudicijs ꝓfirmari p̄dicantiū sermonē. q̄b⁹ manifeste ondere⁹ hmōi sermonem ꝓcessisse a deo dū p̄dicātes talia operarent⁹ sanādo infirmos ⁊ alias virtutes opando q̄ nō posset facere ali⁹ nisi deus. vñ dns discipulos ad p̄dicandū mittens dixit Math. x. Infirmos curate. mortuos suscitate. leprosos mūdate. demones eycite. ⁊ Math. vlti. dr. Illi aūt ꝓfecti p̄dicauerūt vbiq; dño cooperante ⁊ sermonē ꝓfirmāte sequētib⁹ signis. Fuit aūt ⁊ alius ꝓfirmatōis modus. vt dū p̄dicatores veritatis vera inuenirent⁹ dicere de occultis q̄ postmo dū manifestari pñt. eis crederet⁹ vera dicētib⁹ de his q̄ hoies experiri nō possunt. vñ necessariū fuit donū ꝓphetie p qđ futura ⁊ ea q̄ cōiter hoies latēt deo revelante possent hoies cognoscere ⁊ alijs indicare. vt sic dū in his inuenirent⁹ ꝙa dicere in his q̄ sunt fidei eis crederet⁹. vñ apl's dr ꝑma ad Corin. xiij. Si autē oēs ꝓphetēt. intret ät q̄s infidelis vel idiota. ꝯuincit ab oib⁹. dijudicat ab oib⁹. occulta em̄ cordis ei⁹ manifesta fiūt. ⁊ ita cadēs in faciem adorabit deū. pnuntians q̄ de⁹ vere in vobis sit. nō ät p h̄ ꝓphetie donū sufficiēs testimoniū fidei adhiberet⁹ nisi cēt de his q̄ a solo deo cognosci pñt sicut ⁊ miracula talia sunt q̄ solus deus ea pt opari. hmōi aūt p̄cipue sunt in reb⁹ inferioribus occulta cordiū q̄ solus deus cognoscere pt vt sup̄ onsum ē. ⁊ futura ꝓtingētia q̄ etiā soli diuine cognitōi subsunt. qz ea in seipis videt cum sint ei psentia rōne sue eternitatis. vt supra onsum est. pñt tamē aliqua futura ꝓtingentia etiā ab hoibus pcognosci nō q̄dem inq̄tum futura sunt. sed inq̄tum in causis suis p̄existunt. q̄bus cognitis vel fm seipsas vel p aliquos effectus eaz manifestos. q̄ signa dicunt de aliquib⁹ effectib⁹ futuris pt ab hoie p̄cognitio habere. sicut medicus p̄cognoscit mortē vel sanitatē futurā ex statu ꝙtutis naturalis quā cognoscit pulsu. vrina ⁊ hmōi signis. hmōi ät cognitio futuroꝝ partim q̄dē certa est. partim q̄dē incerta. sunt em̄ q̄dā cause p̄existētes ex q̄b⁹ futuri effectus ex necessitate ꝓsequunt⁹ sicut p̄existēte cōpone ex ꝓprijs in q̄ali ex necessitate sequit⁹ mors. Quibusdā ꝙ causis p̄existentib⁹ sequunt⁹ futuri effect⁹ nō ex necessitate sz vt frequēter. sic ex semie hoīs in matrice ꝓiecto vt i pluribus seq̄t⁹ hō pfect⁹. q̄nq; tñ monstra generant⁹ ppter aliq̄d ipedimētū supuenies operatōi naturali ꝙtutis ꝑmoz igit effectuū p̄cognitio infallibilr certa habet⁹ hoz ät q̄ posteri⁹ dicta sunt nō ē p̄cognitio infallibilr

certa. ꝓcognitio aūt q̄ de futuris habet ex reuelatōe diuina ſm grām ꝓphetalē ē oīno certa. ſic ⁊ diuina ꝓcognitio ē certa. nō em̄ deꝰ ꝓcognoſcit futura ſolū ꝓut ſunt in ſuis cauſis ſz ifallibiliť ſm q̄ ſunt in ſeipſis ſicut ſupius oñſum ē. vñ ⁊ cognitio ꝓphetica p eum dē modū dať hoī de futuris cū certitudie pfecta. nec tm̄ hec certitudo repugnat ꝓtingētie futuroꝝ. ſic nec certitudo ſcie diuine vt ſup oñſum ē. Reuelať tm̄ alicui q̄n aliq̄ futuri effectꝰ ꝓphetz nō ſm q̄ ſunt in ſeipſis. ſz ſm q̄ ſunt in cauſis ſuis. ⁊ tūc nihil phibet ſi cauſe impediant ne ꝓueniāt ad ſuos effectꝰ. q̄n etiā ꝓphetie ꝓnunciatio imuteť. ſicut Iſaias ꝓphetauit Ezechie egrotāti. Diſpone domui tue q̄ morieris ⁊ nō viues q̄ tm̄ ſanabꝰ ē. ⁊ Jonas ꝓpheta p̄nūciauit q̄ poſt. xl. dies. Niniue ſubuerteť. nec tm̄ ē ſubuerſa. pnūciauit em̄ Iſaias mortē futurā Ezechie ſm ordinē diſpoſitōis corpis ⁊ aliaꝝ cauſaꝝ inferioꝝ ad iſtū effectū ⁊ Jonas ſubuerſionē Niniue ſm exigentiā meritoꝝ. vtrobiq̄ tm̄ aliter euenit ſm operatōem dei liberantis ⁊ ſanātis. Sic igiť ꝓphetica denūciatio de futuris ſufficiens eſt fidei argumentū. q̄z ſz hoīes aliq̄ de futuris ꝓcognoſcant. nō tm̄ de futuris ꝓtingentibꝰ eſt ꝓcognitio cū certitudine ſicut ē ꝓcognitio ꝓphetie. etſi em̄ aliq̄n fiat ꝓphete reuelatio ſm ordinē cauſarū ad aliquē effectū. ſil'tm̄ vel poſtea ſit eidē reuelatio de euentu futuri effectus qualiter ſit imutādus. ſicut Iſaie reuelata fuit ſanatio Ezechie ⁊ Jone liberatio Niniuitaꝝ. Maligni aūt ſpūs veritatē fidei corrumpere molientes. ſicut abutunť operatōne miraculoꝝ vt errorē inducant ⁊ argumentū vere fidei debilitent. tm̄ nō vere miracula faciendo. ſz ea q̄ hoīb⁹ miraculoſe apparent vt ſup oſtenſum eſt. ita etiā abutūtur ꝓphetica ꝓnunciatōne. nō q̄dē vere ꝓphetādo. ſz p̄nunciando aliqua ſm ordinem cauſaꝝ hoī occultaꝝ vt videant futura ꝓcognoſcere in ſeipſis. ⁊ licz ex cauſis naturalib⁹ effectꝰ ꝓtingētes ꝓueniant. p̄dicti tm̄ ſpūs ſubtilitate intellectꝰ ſui magis pñt cognoſcere q̄z hoies. q̄z cognoſcūt q̄n ⁊ qualiter effectꝰ naturaliū cauſaꝝ impediri poſſint. ⁊ ideo in p̄nunciando futura mirabiliores ⁊ veratiores apparent q̄z hoies q̄tumcūq̄z ſcientes. inter cauſas aūt naturales ſupreme ꝓ cognitōe noſtra magis remote ſunt vires celeſtiū corpoꝝ quas p̄dictis ſpiritib⁹ cognitas eē ſm ꝓprietatē ſue nature ex ſuperioꝝ pz. cū ergo oīa inferiora corpa ſm vires ⁊ motū ſuperioꝝ corpoꝝ diſponanť. poſſunt p̄dicti ſpūs multo magis q̄z aliq̄s aſtrologus p̄nunciare ventos ⁊ tempeſtates futuras corruptōes aeris ⁊ alia hmōi que circa mutatōnes inferioꝝ corpoꝝ accidunt ex motu ſuperioꝝ corporū cauſata. ⁊ ſz celeſtia corpa ſup partē intellectiuā aīe directe nō pñt imꝑmere. vt ſup oñſuz eſt. plurimi tm̄ ſequunť impetus paſſionū ⁊ inclinatōnes corpales in quas efficaciā habere celeſtia corpa manifeſtū eſt. ſolū em̄ ſapientū quoꝝ paruus numerꝰ ē hmōi paſſionib⁹ obuiare. ⁊ inde ē q̄ etiā de actib⁹ hoīm multa p̄dicere pñt. ſz q̄nq̄z ⁊ ipi in p̄nunciando deficiāt ꝓpter arbitrij libertatē. Ea ꝙo q̄ ꝓcognoſcunt. p̄nunciant q̄dem nō mentē illuſtrando ſicut in reuelatōe diuina. nō em̄ eoꝝ intentio eſt vt mens hūana pficiať ad veritatē cognoſcendā. ſz magis q̄ a veritate auertať. p̄nunciāt aūt q̄nq̄z q̄dē ſm imaginatōis imutatōnem vel in dormiēdo. ſic cū p ſomnia aliq̄z futuroꝝ iudicia monſtrāt. ſiue etiā vigilādo ſic in arrepticijs et freneticis pz q̄ aliq̄ futura p̄nūciāt. aliq̄n ꝙo p aliq̄ exteriora iudicia. ſic p motꝰ ⁊ garritꝰ auiū ⁊ p ea q̄ apparēt in extis aīaliū. ⁊ in p̄ctoꝝ q̄ſūdā deſcriptōe ⁊ in ſilib⁹ q̄ ſorte q̄dā fieri videnť. aliq̄n aūt viſibiliť apparēdo ⁊ ſermone ſenſibili p̄nūciando futura. Et ſz hoꝝ vltimū manifeſte p malignos ſpūs fiat. tm̄ alia q̄dā reducere conanť i aliq̄s cauſas naturales. dicūt em̄ q̄ cū corpꝰ celeſte moueat ad aliq̄s effectꝰ in iſtis inferioribꝰ. ex eiuſdē corpis ꝓpreſſione in aliq̄b⁹ rebꝰ illius effectus ſigna q̄dā apparēt. celeſtē em̄ ꝓpreſſionem diuerſe res diuerſimode recipiūt. ſm h̄ q̄ dicūt q̄ imutatio q̄ fit a corpe celeſti in aliqua re ꝑt accipi vt ſignū imutatōnis alterius rei. ⁊ iō dicunt q̄ motꝰ q̄ ſunt ꝑter deliberatōem rōnis. vt viſa ſomniantiū ⁊ eoꝝ q̄ ſunt mente capti ⁊ motus ⁊ garritus auium et deſcriptōes punctoꝝ cū quis nō deliberat quot puncta debeat ſcribere. ſequunť impreſſionē corpis celeſtis. ⁊ ideo dicūt q̄ hmōi pñt eſſe ſigna effectuum futuroꝝ q̄ ex motu celeſti cauſanť. Sed q̄ h̄ modicam rōnem hz. magis eſtimandū eſt q̄ p̄nunciatōes q̄ ex hmōi ſignis fiunt. ab aliqua intellectuali ſubſtantia originē habeant. cuiꝰ ꝓtute diſponunť p̄dicti motus ꝑter deliberatōem exīſtes ſm q̄ ꝓgruit obſeruatōi futuroꝝ. Et ſz q̄nq̄z h̄ diſponanť volūtate diuina miniſterio bonoꝝ ſpirituū. q̄z ⁊ a deo multa ꝑ ſomnia reuelanť ſicut Pharaoni ⁊ Nabuchodonoſor ⁊ ſortes q̄ mittunť in ſinu. q̄nq̄z etiā a dño tēperāť vt Salomon dr. tm̄ plerūq̄z ex opatōe ſpirituū malignoꝝ accidūt vt ⁊ ſancti doctores dicūt ⁊ etiā ipi gentiles cēſuerūt. dr em̄ maxim⁹ Ualeriꝰ q̄ obſeruatio augurioꝝ ⁊ ſomnioꝝ ⁊ hmōi. ad religionē ꝓtinēt q̄ ydola colebanť. ⁊ iō in veteri lege ſil' cū ydolatria hec oīa ꝓhibebanť. dr ei Deutro. xviij. Nec imitari vel' abhominationes illaꝝ gētiū. q̄. ſ. ydol' fuiebāt. nec ueniať i te q̄ luſtret filiū ſuū aut filiā ducēs p ignē. aut q̄ ariolos ſciſcitet aut obſeruet ſomnia atq̄ auguria. ne ſit malefic⁹. nec incantatoꝝ. neq̄ phitones conſulat nec diuinos ⁊ q̄rat a mortuis ꝓfitatē. atteſtať aūt p̄dicatōni fidei ꝓphetia p aliū modū iq̄ſtū. ſ. aliq̄ fide tenēda p̄dicanť q̄ tpalit agūť. ſic natiuitas xpi. paſſio. ⁊ reſurrectio ⁊ ne hmōi ficta a p̄dicātib⁹ eē credāť aut caſualiť euenire. oñdunť lōge añ p ꝓphas p̄dicta. vñ apl's dr Roꝺmo. Paul⁹ ſeruus Jeſu xpi vocatꝰ apl's ſegregatꝰ in euangeliū dei q̄ ante p̄miſerat p ꝓphas ſuos in ſcripturꝭ ſanctis de filio ſuo qui factus eſt ex ſemine

Cū mal. poſſ. in robur ꝓuere poſſit. vel futura Quēadmo

Dauid fm carnē. Post gradū aūt illoz q̄ īmediate reuelatōem a xo recipiūt. ē necessariꝰ alius gr̄e gradus. Quia eīm hoies reuelatōem a xo accipiūt nō solū p̄ p̄ñti tpe. sz etiā ad īstructōem oīm futuroz necessariū fuit vt nō solū ea q̄ ipīs reuelant sermone narrarent p̄ñtibꝫ. sz etiā scriberent ad īstructōez futuroz. vñ t oportuit aliqs cē q̄ hmōi scripta interpretarent q̄ diuina gr̄a ec oz. sicut t ipa reuelatio p gr̄az dei fuit. vñ t Hen. xl. dr. Nūquid nō xi ē iterpratio. Sequit aūt vltimꝰ gradꝰ eoz. s. q̄ ea q̄ aliꝫ sunt reuelata t p alios interptata fideli credūt. hoc aūt xi donum esse supius oñsum est. Quia ꝺo p malignos spūs aliq̄ falsa fiunt hīs q̄bꝫ fides ꝓfirmat tā i signorū opatōe q̄ in futuroz reuelatōe vt sup dictū est ne p hmōi hoies xcepti mēdatio credāt necessariū ē vt adiutorio diuine gr̄e īstruant xe hmōi spīritibꝫ discernēdis fm q̄ dr. i. Jo. iiij. Nolite oīi spiritui credere sz pbate spūs si ex xo sunt. hos aūt gr̄e effect⁹ ad īstructōem t ꝓfirmatōnem fidei ordinatos aplus enumerat. i. ad Corin. xij. dicēs. Alij p spīritū datur sermo sapīe. alij aūt sermo sciē fm eundē spm̄ alteri fides in eodē spiritu. alij gr̄a sanitatū in vno spū. alij opatiōes virtutū. alij pphetia. alij discretio spirituū. alij genera linguaz. alij interpratio sermonū ¶ Per hoc aūt excludit error quorundā manicheoz. q̄ dicūt coz poralia miracula nō cē a xo facta. sil' etiā excluditur eoz error q̄z cum ad hoc dicunt pphetas nō esse spiritu dei loquutos. Excluditur etiam error Prisille t Montani q̄ dicebāt pphetas tāq̄z arreptīcios nō intellexisse q̄ loq̄bant. q̄ ꝺ diuine reuelatōni nō congruit fm quā mens p̄cipalius illuminat. Jn premissis aūt gr̄e effectibꝫ ꝓsideranda est quedā dantia nam essi oīibus gr̄e nomē cōperat. qz gratis absq̄ p̄cedenti merito ꝓferunt. solus tn dilectōis effectus vlterius nomē gr̄e meret ex hoc q̄ gratū xo facit. dr eīm puer. viij. Ego diligentes me diligo. vñ fides t spes t alia q̄ ad fidem ordinant p̄ñt esse in peccatoribus q̄ nō sunt xo grati. sola aūt dilectio est pprium donū iustoz. Quia q̄ manet in charitate in xo manet. t xus in eo vt dr. i. Joan. iiij. Est aūt t alia differētia in p̄dictis effectibꝫ gratie ꝓsideranda. nam q̄dam eoz sunt ad totā vitā hoīs necessarij vtpote sine q̄bus saluus esse non potest. sicut credere. sperare. diligere. t p̄ceptis xi obedire. t ad hos effectus necesse est habituales quasdā pfectōes hoībus inesse vt fm eas agere possint cū fuerit tempus. Alij vero effectus sunt necessarij nō p totam vitā sz certis temporibꝫ t locis. sicut facere miracula. prenūciare futura t hmōi. t ad hos nō dant habituales pfectōes. sed impressiones q̄dam fiunt a xo que cessant actu cessante. t eas oz iterari cum act⁹ iterari fuerit opportunū. sicut pphete in qualibet reuelatōe nouo lumīe illustrant. t in q̄libet miraculoz opatōe oz adesse nouam efficaciam diuine virtutis

Error manich. exclus

Error exclus

Nota.

¶ Oz homo indiget auxilio gratie ad p seuerandum in bono. .clv. Jd p⁹ 2ᵉ. q. 109. ar. 10.

Jsta 2° p⁹. 1.

Jndiget etiā hō diuīne gr̄e auxilio ad hoc q̄ pseueret in bono Omne eīm q̄ xe se est variabile ad hoc q̄ figat in vno indiget auxilio alicuius mouentis īmobilis. hō eīm variabilis est t xe malo in bonum t xe bono in malū. ad hoc igit q̄ immobilr pseueret in bono q̄ ꝺ est pseuerare indiget auxilio diuino. 2.

¶ Adhuc. ad illud q̄ excedit vires libri arbitrij indiget hō auxilio diuine gr̄e. sed xtus liberi nō se extēdit ad hūc effectū q̄ est pseuerare finalr in bono q̄ sic pz. potestas eīm liberi arbitrij est respectu eoz que sub electōe cadunt. q̄ aūt eligit est aliq̄ ꝺ pticulare opabile. pticulare aūt opabile est q̄ ꝺ ē hic t nūc. q̄ igit cadit sub ptāte liberi arbitrij est aliq̄d. vt nūc opandū. pseuerare aūt nō ꝺt aliq̄d vt nūc opabile sz cōtinuatōem opatōis p totū tps. iste igit effectus q̄ ē pseuerare in bono est supa ptātem liberi arbitrij. indiget igit hō ad pseuerandum in bono auxilio diuine gr̄e. 3.

¶ Amplius. sz hō p voluntatē t liberū arbitriū sit dns sui actus. nō tn est dns suaz naturaliū potentiaz. t iō sz liber sit ad volendū vel ad nō volenduz aliq̄d. nō tn volēdo facere pt q̄ volūtas i eo q̄ ꝺ vult ad id q̄ ꝺ vult vel eligit īmobilr se habeat. hꝰ aūt req̄rit ad pseuerantiā vt. s. volūtas in bono īmobilr permaneat. pseuerātia igit nō est in ptāte liberi arbitrij. oz igit adesse hoi auxiliū diuine gr̄e ad hoc vt pseueret. 4.

¶ Preterea. si sunt plura agentia successiue q̄rum. s. vnū agat post actōez alterius. ꝓtinuitas actionis istoz nō pt causari ex aliquo vno istoz. qz nullū eoz semp agit. nec ex oīibus qz nō simlr agūt. vñ oz q̄ causet ab aliquo supiori q̄ ꝺ semp agat sicut phs pbat in. viij. phicoz q̄ ꝓtinuitas generatōis in aialibus causat ab aliquo superiori sempiterno. ponam⁹ aūt aliquez pseuerantē in bono. in eo igit sunt multi motus liberi arbitrij in bonū tēdētes sibīmicē succedētes vsq̄ ad finē. huiꝰ igit ꝓtinuatōis boni q̄ ꝺ est pseuerātia nō pt esse cā aliqs istoz motuū. qz nullus eoz semp durat. nec oēs simlr. qz cum nō simul sunt. nō possunt simul aliquid causare. relinquit ergo q̄ ista ꝓtinuatio causet ab aliquo superiori. indiget igit hō auxilio supioris gr̄e ad pseuerandū in bono. 5.

¶ Item. si sunt multa ordinata ad vnum finem totus ordo eoz quousq̄ peruenerint ad finem est a p̄mo agente dirigente in finem. in eo aūt qui perse uerat in bono sunt multi motus t multe actōes p tingentes ad vnum finem. oportet igitur q̄ totus ordo istoz motuū t actionū causetur a primo dirigente in finem. ostensum est aūt q̄ per auxiliū diuine gratie dirigunt in vltimum finem. igitur per auxliuz diuine gratie est totus ordo t ꝓtinuatio bonoz operū in eo qui pseuerat in bono. Hinc ē q̄ ꝺ ad Phil.

ꝑmo. Qui cepit in vobis opus bo. ꝓfi. vsq; in diem Jesu xp̃i. ꝛ. i. Phil. vlt. Deꝰ oĩs gr̃e q̃ vo. nos in eter. glo. suã mo. pas. ipe pficiet ꝓfir. solidabitq;. Inueni unt etiã in sacra scriptura multe oro̅es q̃bꝫ a deo petit̃ pseuerãtia. sicut in p̃s. Perfice gressus me. in se. tu. ꝛ nõ mo. ve. me. Et. ij. ad Thessal. ij. Deꝰ pater noster exhor. cor. vestra ꝛ ꝓfir. in oĩ ope ꝛ ser. bono. ꝫ etiã ipm in oro̅ne dñica petit̃ maxime cũ dr. adueniat regnũ tuũ. nõ em̃ nobis adueniet regnũ dei. nisi in bono fuerim⁹ pseuerãtes. ueriꝫ ãt ect aliq̃d a deo petere cui⁹ ipe dator nõ ect. ẽ igit̃ pseuerãtia hoĩs a deo

Error pelagi. excludit

¶ Per ꝫ ãt excludit̃ error pelagianoꝝ q̃ dixerunt̃ q⁹ ad pseuerandũ in bono sufficit hoĩ liber arbitriũ nec ad ꝫ indiget auxilio gr̃e. Sciendũ tñ ẽ q⁹ cũ ille q̃ grãm hꝫ petat a deo vt pseueret in bono. sicut liber arbitriũ nõ sufficit ad istũ effectũ q̃ ẽ pseuerare in bono sine exteriori dei auxilio. ita nec ad hoc sufficit ali q̃s habitus nobis infusus. habit⁹ em̃ q̃ nobis infundunt̃ diuinit⁹ sm statũ pñtis vite nõ auferũt a libero arbitrio totaliter mobilitatẽ ad malũ. hꝫ p eos liber arbitriũ aliq̃liter stabiliat̃ in bono. ꝛ iõ cũ dicim⁹ hoĩez indigere ad pseuerandũ finaliter auxilio' gr̃e nõ itelligimus q⁹ sup grãm habitualẽ ꝑus infusam ad bñ operandũ. alia dẽsup infundat̃ ad pseuerandũ. hꝫ itelligimus q⁹ habitis oĩbꝫ habitibꝫ gratuit̃ adhuc idiget hõ diuine ꝓuidẽtie auxilio exteri⁹ gubernãtis.

¶ Qꝫ ille q̃ cecidit a gr̃a p petm̃ ꝑt iterũ p grãm reparari. .clvi.

Jõ p³ 2ᵉ. q. 109. ar. 7. Jtẽ i. 4. di. 14. Jsta 2° p³. j.

QHis autẽ apparet q⁹ p auxiliũ gr̃e hõ etiã si nõ pseuerauerit sed in petm̃ ceciderit ꝑt reparari ad bonũ. Eiusdẽ em̃ ꝫtutis ẽ ꝛtinuare salutẽ alicuius ꝛ interruptã repare. sicut em̃ p ꝫtutẽ naturalẽ ꝛtinuat̃ sanitas in corpe. ita p eandẽ ꝫtutẽ naturalẽ sanitas interrupta repat̃. hõ ãt pseuerat i bono. auxilio diuĩe gr̃e vt oĩnꝫ ẽ. igit̃ si p petm̃ lapsus fuerit eiusdẽ gr̃e auxilio poterit reparari ¶ Adhuc. agẽs q̃ dr̃ reqrit dispositõem in subiecto ꝑt suũ effectũ ꝑtinere in subiectũ q̃litercũq; dispositũ. ꝛ ꝓpter ꝫ deꝰ q̃ in agẽdo nõ reqrit subiectũ dispositũ ꝑt absq; dispõe subiecti formã naturalẽ inducere. vtpote dũ cecũ illuminat ꝛ mortuũ viuificat ꝛ sic de silibꝫ. ꝫ sic nõ reqrit dispõez naturalẽ in subiecto corporeo. ita nõ reqrit meritũ i volũtate ad grãm ꝓferendã. q⁹ sine meritis dat̃ vt ostẽsum ẽ. q̃ grãm gratũ facientẽ p quã petã tollunt̃ deꝰ alicui ꝓferre ꝑt etiam postq̃ a grã cecidit p petm̃.

2. 3. ¶ Amplius. hec sola hõ recuperare amissa nõ ꝑt q̃ p generatõem ei aduenĩt. sic potentias naturales ꝛ mẽbra eo q⁹ hõ nõ ꝑt iterꝫ generari. auxiliũ ãt gr̃e datur hoĩ nõ p generatõez ꝫ postq̃ iã ẽ. ꝑt igit̃ post amissionẽ gr̃e p petm̃ iterꝫ reparari ad petã dẽda ¶ Jtẽ. gr̃a ẽ q̃dã habitual' dispõ in aĩa vt oĩnꝫ ẽ. ꝫ habit⁹ acq̃sitꝰ p actus si amittant̃ pñt iterꝫ reqri p actus p q̃s acq̃siti sunt. multo igit̃ magis gr̃a deo ꝯungẽs ꝛ a pcto liberãs si amittat̃ diuina operatõe reparari ꝑt. ¶ Ꝑ. ꝫ in operibꝫ dei nõ ẽ aliq̃d frustra sicut nec in operibus nature. hꝫ em̃ ꝛ natura hꝫ a deo. frustra ãt aliq̃d moueret nisi posset peruenire ad finẽ motꝰ. nccariũ ẽ q̃ q⁹ natũ ẽ moueri ad aliquẽ finẽ sit possibile deuenir̃ i illũ finẽ ꝫ hõ postq̃ in pcm̃ cecidit q̃diu stat⁹ huius vite durat remanet in eo aptitudo vt moueat ad bonũ cui⁹ signa sunt dẽsideriũ de bono ꝛ dolor de malo q̃ adhuc in hoĩe remanẽt post pcm̃. ẽ igit̃ possibile hoĩez post pcm̃ iterꝫ redire ad bonũ q⁹ gr̃a i hoĩe opat̃ ¶ Amplius. nulla poña passiua inuenit̃ in rez natura q̃ nõ possit reduci in actũ p aliquã potentiã actiuã naturalẽ. multo igit̃ min⁹ ẽ aliq̃ poña in aĩa ꝯuana q̃ nõ sit reducibil' in actũ p potẽtiã actiuã diuinaz. manet ãt in aĩa ꝯuana etiã post pcm̃ poña ad bonũ. q⁹ per pcm̃ nõ tollunt̃ potentie naturales q̃bꝫ aĩa ordinat̃ ad suũ bonũ. ꝑt igit̃ p diuinã potẽtiã poña reparari in bono. ꝛ sic auxilio gr̃e hõ ꝑt ꝓseq; remissionẽ pcatoruz

6.

Hinc ẽ q⁹ dr̃ Jsa. i. Si fuerint pcta vra vt coc. q̃ si nix dealbat. ꝛ puer. x. Vniuersa delicta opit ca. hꝫ etiã q̃tti die a dño nõ frustra petim̃ dicẽtes. dimitte nob̃ debita nostra. ¶ Per ꝫ ãt excludit̃ error nouacianoꝝ qui dixerũt q⁹ de peccatis q̃ hõ post baptismũ' peccat. hõ veniam consequi nõ potest.

Error excludit

¶ Qꝫ hõ a pcto liberari nõ ꝑt nisi p grãm. clvij

Jõ p³ 2ᵉ. q. 113. ar. 2. In de pita. 28. ar. 2. Jsta 2° p³. j.

QEx eisdem etiã ostendi potest q⁹ hõ a peccato mortali resurgere nõ potest nisi p grãm. p peccatũ em̃ mortale hõ ab vltimo fine auertit̃. in vltimũ ãt finem hõ nõ ordinat̃ nisi p grãm. p solam igit̃ grãm hõ potest a peccato resurgere. ¶ Adhuc. offensa nõ nisi p dilectionẽ tollit̃. sed per peccatũ mortale hõ offensam dei incurrit. dr̃ em̃ q⁹ deus peccatores odit inq̃ntum vult eos priuare vltimo fine quẽ hꝫ quos diligit preparat. nõ ergo hõ potest a mortali peccato resurgere nisi p gratiã p quam fit quedam amicicia inter deum ꝛ hominẽ. ¶ Ad hoc ãt etiã induci possunt oĩes rationes superius posite de gr̃e necessitate. Hinc est q⁹ dr̃ Jsa. xlij. Ego sum ipe q̃ deleo iniq̃tates tuas ꝓpter me. ꝛ in p̃s. remisisti iniq̃tatẽ plebis tue. operuisti oĩa peccata eoz. ¶ Per hoc ãt excludit̃ error pelagianoꝝ qui dixerũt hoĩem posse a peccato resurgere per liberum arbitrium

2. 3.

Error excludit

¶ Qualiter hõ a peccato liberatur .clvij.

QVia vero homo nõ potest ad vnum oppositorũ redire nisi recedat ab alio. ad hoc q⁹ homo auxilio gratie ad statum rectitudinis redeat. necessariũ est q⁹ a

pccato p quod a rectitudine ordinauerat recedat ⁊ qz homo in vltimū finem dirigitur ⁊ ab eo auertit pcipue p volūtatē nō solū necessariū ē q hō exterio/ri actu a pctō recedat peccare desinēs. sz etiā q recedat volūtate ad hoc q p grām a pctō resurgat. volūtate ät hō a pctō recedit dū ⁊ de pterito pnitet ⁊ futuꝝ vita re, pponit. necessariū ē igit q hō a pctō resurgēs ⁊ de pctō pterito pniteat ⁊ futura vitare, pponat. si ei hō nō pponeret desistere a pctō nō eēt pctm̄ fm se ꝺriuꝝ volūtati. si ho vellet desistere a pctō nō tm̄ doleret de pctō pterito. nō eēt illō idē pctm̄ qđ fecit ꝺriū volū tati. ē ät ꝺrius motus q ab aliq recedit. motui q ad illō pueniat. sicut redalbatio ꝺria ē denigratōi. vñ oz q p ꝺria volūtas recedat a pctō his p q̄ in pctm̄ in/clinata fuit. fuit ät inclinata in pctm̄ p appetitū ⁊ de lectatōem circa res iferiores. oz igit q a pctō recedat p aliq penalia q̄bꝫ affligat p hoc q peccauit. sicut em̄ p delectatōem tracta fuit volūtas ad ꝺsensuz pcti. sic p
2 pnas ꝺfirmat in abhominatōe pcti. ¶ Itē. videm9 q etiā bruta aīalia a maximis voluptatibꝫ retrahūt p dolores ꝓberū. oz cū q de pctō resurgit nō solū dere stari pctm̄ pteritū. sz etiā vitare futurū. ē igit ꝺueniēs vt affligat p pctō vt sic magꝭ ꝺfirmet in ꝓposito vi/
3 tādi pctā. ¶ Ad ea q cū labore ⁊ pena acq̄rim9 magꝭ amam9 ⁊ diligēti9 ꝺseruam9. vñ illi q p ꝓpriū labo/rem acq̄rūt pecunias. minus eas expendūt q̄z q sine labore accipiūt vel a parentibꝫ vel quocūqz alio mō. sz hoi resurgēti a pctō hoc maxime necessariū est vt statū gre ⁊ dei amorē diligēter ꝺseruet quē negligen ter p pctm̄ amisit. est g̃ ꝺueniens vt laborez ⁊ penam
4 sustineat p peccatis comissis ¶ Adhuc. ordo iusticie hoc req̄rit vt peccato pena reddat. ex hoc aūt q ordo seruat in rebꝫ sapia dei gubernātis apparet. ptinet igi tur ad manifestatōem diuine bontatis ⁊ dei gliam q p pctō pena reddat. sz peccator peccādo ꝓtra ordi/nem diuinitus institutū facit leges dei ptergrediēdo est igit ꝺueniens vt hoc recōpenset in seipo puniēdo qđ ꝑ̄us peccauerat. sic em̄ totalr extra inordinatōem ꝺstituet. ¶ Per hoc g̃ ptz q postq̄z hō p grām remis
Jō p. 2ª. q. 87. ar. 2. sionē peccati ꝺsequit9 ē ⁊ ad statū gre reductus. re/manet obligatus ex dei iusticia ad aliquā penā. p pec cato cōmisso. quā q̄dē penā si ꝓpria volūtate a se ex/egerit. p hoc deo satisfacere ꝺr in q̄ntum cū labore ⁊ pe na ordinē diuinit9 institutū exequit. p pccato se po niendo quē peccando transgressus fuerat. ꝓpriā vo luntatē sequēdo. si aūt a se hanc penā nō exigat cū ea q̄ diuine puidētie subiacēt inordinata remanere nō possint. hec pena infliget ei a deo. nec talis pena satisfa ctoria dicet cū nō fuerit ex electōe patictis. sed dicet
Pena ē duplex purgatoria. qz alio puniēte quasi purgabit dū quic quid inordinatū fuit in eo ad debitū ordinē reducet.

Hinc est qđ aplus ꝺr. i. ad cor. xi. Si nos metip/sos dijudicaremus. nō vtiqz iudicaremur. dum iudi/camur aūt a dño corripimur. vt nō cum hoc mūdo dānemur. ¶ Considerandū tm̄ q cū mens a pec/cato auertit. tam vehemens potest esse peccati dilpli/centia ⁊ inhesio mentis ad deū q nō remanebit obli gatio ad aliquā penam. nā vt ex ꝓdictis colligi po/test pena quā quis patit post peccati remissionē. ad hoc necessaria est vt mens firmius bono inhereat. homie Nota. p pnas castigato. pene em̄ medicine q̄daz sunt. ⁊ vt etiam ordo iusticie seruet dum q peccauit sustinet pe nam. dilectio aūt ad deū sufficit mentē hoīs firmare in bono pcipue si vehemens fuerit. dilplicentia autē culpe ꝓterite cū fuerit intensa magnū affert dolorem vnde p vehemētiam dilectōis dei. ⁊ odij peccati ꝓte/riti. excludit necessitas satisfactorie vl purgatorie pe ne. si nō sit tanta vehemētia q totaliter penā exclu/dat. tm̄ quāto vehementius fuerit tanto mín9 de pe/na sufficiet. Qđ vero p amicos facimus. p nos ipos facere videmur. qz amicicia ex duob9 facit vnū p af/fectū ⁊ pcipue dilectio charitatis. ⁊ ideo sicut p seip/sum ita ⁊ p alio ꝓt aliqs satisfacere deo pcipue cū ne cessitas fuerit. nam ⁊ penā q̄ā amicus ꝓpter ipsum Nota patit reputat aliquis acsi ipe pateret. ⁊ sic pena ei nō deest dum patienti amico cōpatit. ⁊ tanto amplius q̄nto ipe est ei causa patiendi. ⁊ itez affectio charitat̄ Un9 p alio satisfacer ꝓt in eo qui p amico patit facit magis satisfactōez deo dū vterqz i acceptā q̄z si p se pateret. hoc em̄ est prompte chari/ charitate fu tatis. illud aūt est necessitatis. ex quo accipit q̄nus erit. p alio satisfacere ꝓt dum vterqz in charitate fuerit.

Hinc est qđ aplus ꝺr Gal. vi. Alter alterius one/ra portate. ⁊ sic adimplebitis legem xpi

¶ Q̄ rōnabiliter hoi imputat̄ si ad deū non ꝺuertat q̄nis hoc sine gratia nō possit. .clix.

QVm aūt sicut ex pre/missis habet in finem vltimū aliqs diri/gi nō possit nisi auxilio diuine gre. sine q Dubitatio etiā nullus ꝓt habere ea que sunt necessaria ad tendē recitat dū in vltimū finem sicut est fides. spes. dilectio. ⁊ p/seuerantia. ꝓt alicui videri q nō sit homini imputā/dū si ꝓdictis careat pcipue cum auxiliū diuine gratie mereri nō possit nec ad deū ꝺuerti nisi deus cum ꝺuer tat. nulli em̄ imputat̄ qđ ab alio dependet. q si hoc cō cedat plura inconuenientia ꝺsequi manifestū est. seq̄/tur em̄ q ille q fidem nō hz nec spem nec dilectōnem dei nec pseuerantiā in bono. nō sit pena dignus. cū ex preesse dicat Joh. iij. Qui incredulus est filio. nō vi. sed ira dei ma. su. eū. ⁊ cum nullus ad beatitudinis fi nem sine pmissis pueniat sequet vlterius q aliq hoꝝ/mines sint qui nec beatitudinē ꝺsequantur nec penā patiant a deo. cuius ꝓtrariū ondit ex eo qđ dicitur Math. xxv. qđ omnib9 in diuino iudicio existentibꝫ dicet. Venite pos. para. vobis reg. vel discedite in ignē eternū. ¶ Ad hui9 ät dubitatōis solutōez ꝺsi/derandū ē q lz aliqs p motū liberi arbitrij dīnā grāz

nec pmereri nec aduocari possit. pt tñ seipm ipedire ne ea recipiat. dr em ꝛe qbusdã Job.xxi. dixerũt deo Recede a nobis sciam. via.t.no. ꝛ Job.xxiiij. Ipsi fuerũt rebelles lũi. ꝛ cũ h̄ sit ī ptāte libri arbitrij ipedire diuine gre receptõem vel nõ ipedire.nõ imerito in culpã iputat ei q̄ ipedimẽtũ pstat gre receptõi. dr ei q̄tũ in se ẽ parat ẽ oĩbo grãm dare. vult em oẽs homines sal. fieri. ꝛ ad agnitõez ꝟitatz venire vt dr.i.ad Thimot.ij. sz illi soli gra ꝓuant.q̄ in seipis gre ipedimẽtũ pstant.sic sole mũdũ illuminãte in culpã imputat ei q̄ oculos claudit si ex h̄ aliq̄d malũ sequat. Nota: lz videre nõ possit nisi lumine solis pueniat

Jõ p.ª 2ª.q. 109.ar.8. ¶ Qs hõ ī pctõ exns sine gra pctm̄ vitare ñ pt. clx

Jsta 2ª p.ª j. QVod ãt dictũ ẽ ī potestate libri arbitrij eẽ ne ipedimẽtũ gre prestet. cõpetit his in qbo naturalis ꝓna integra fuerit. si ãt p inordinatõem pcedentẽ declinauerit ad malũ nõ erit oĩno in ptāte eius nullũ ipedimentũ gre pstare. ꝛ si em ad aliq̄d momẽtũ ab aliq̄ pcti actu pticulari possit abstinere ppria ptāte. si tñ diu sibi relinq̄t in pctm̄ cadet p qd̄ gre ipedimentuz pstat. Cũ em mens hois a statu rectitudinis declinauerit manifestũ ẽ q̄ recessit ab ordine debiti finis. illd igit qd̄ deberet ee in affectu pcipuũ tãq̄ vltim̄ finis efficit min̄ dilectũ illo ad qd̄ mens inordinate ꝟuersa ẽ sicut ī vltimũ finẽ. q̄ncũq̄z igit occurrerit aliquid ꝟueniẽs inordinato fini repugnans fini debito. eligek nisi reducat ad debitũ ordinez vt finẽ debitũ oĩbꝰ pferat qd̄ ẽ gre effectꝰ. dum ãt eligit aliq̄d qd̄ repugnat vltio fini. ipedimẽtũ pstat gre q̄ dirigit in finẽ vñ manifestũ ẽ q̄ post pctm̄ nõ pt hõ abstinere ab oi z pctõ añq̄z p grãm ad debitũ ordinẽ reducat. ¶ Ꝑ. cũ mens iclinata fuerit ad aliq̄d non se iã hz eq̃liter ad vtrũq̄z oppositoz sz magz ad illd ad qd̄ ẽ inclinata. illud ãt ad qd̄ mens magz se hz eligit nisi p rõis discussionẽ ab eo q̄dã sollicitudie abducat. vñ ꝛ in repetitis signũ iteriozis habit̄ pcipue accipi pt. nõ ẽ aũt possibile mentẽ hoĩs ꝟtinue in ea vigilãtia eẽ vt p rõem discutiat quicq̄d debz velle vel agere. vñ ꝟsequit̄ q̄ mens aliq̃n eligat id ad qd̄ ẽ iclinata inclinatõne manẽte. ꝛ ita si inclinata fuerit in pctm̄ nõ stabit diu q̄n peccet ipedimẽtũ gre pstans nisi ad statũ rectitudinis reducat. ¶ Ad hoc etiã opant̄ ipet̄ corpalizz passionũ ꝛ appetibilia sm̄ sensuz ꝛ plurime passiões et occasiones male agẽdi q̄bꝰ de facili hõ ꝓuocat̄ ad peccandũ nisi retrahat̄ p firmã inhesionẽ ad vltimũ finẽ quã gra facit. Unde apparet stulta pelagianoz opio q̄ dicebãt hoiem in pctõ exntem sine gra posse vitare pctã. cui ꝟriũ apparet ex h̄ q̄ ps. petit. Dũ de fecerit ꝺtus mea ne dere. me. ꝛ dns ozare nos docet. Et ne nos ducas in tẽptatõez. sz libra nos a malo. Quãuis ãt illi q̄ in pctõ sunt vitare nõ pñt p ꝓpriã ptãtẽ q̄n ipedimẽtũ gre prestet vel ponãt vt oñsuz ẽ nisi auxilio gre pueniant. nihilomin̄ tñ h̄ eis iputat ad culpã. qz h̄ defect̄ ex culpa pcedẽte in eis relinq̄t. sic ebri ab homicidio nõ excusat̄ qd̄ p ebrietatẽ cõmittit quã sua culpa icurrit. ¶ Ꝑ. licz ille q̄ ẽ in pctõ 4 nõ habeat h̄ in ꝓpria ptāte q̄ omo vitet pctm̄. hz tñ ptãtẽ nũc vitare h̄ vel illud pctm̄ vt dictũ ẽ. vñ qd̄cunq̄z cõmittit. volũtarie cõmittit. ꝛ ita nõ immerito ei imputatur ad culpam

¶ Qs deus aliquos a pctõ liberat. ꝛ aliq̄s in pctõ relinquit. .clxi.

LIcet aũt ille qui peccat ipedimẽtũ gre prestet. ꝛ inq̄tũ ordo rerũ exigit grãm nõ debeat recipe. tñ qz deus pter ordinẽ rebꝰ inditũ opari pt. sic cũ cecũ illuminat vel mortuũ resuscitat. interdũ ex abũdãtia bonitatis sue etiã eos q̄ ipedimẽtũ gre pstant auxilio suo pmit auertẽs eos a malo ꝛ ꝟuertẽs ad bonũ. ꝛ sicut nõ oẽs ceecos illuminat nec oẽs lãguidos sanat vt ꝛ in illis q̄s curat opꝰ ꝟtutz eiꝰ appareat ꝛ in aliis ordo nature seruet. ita nõ oẽs q̄ grãm ipediũt auxilio suo pueniẽt vt auertant̄ a malo ꝛ ꝟuertant̄ ad bonũ. sz aliq̄s in qbo vult suã misericordiã apparere. ita q̄ ī aliis iustitie ordo manifestet. Hinc ẽ qd̄ aplus dr Ro.ix. volẽs dꝰ ondere irã ꝛ notã facere ponaz suã sustinuit in multa patiẽtia vasa ire apta in interitũ vt oñderet diuitias glie sue in vasa misericordie q̄ pparauit in gliaz. Cũ ãt dꝰ hoies q̄ in eisdẽ peccatz detinent̄. hos Nota q̄dẽ pueniẽs ꝟuertat. illos ãt sustineat sine pmittat fm ordinẽ rez pcedere. nõ ẽ rõ inq̄rẽda gre hos conuertat ꝛ nõ illos. h̄ ãt ex simplici eiꝰ volũtate dependet sicut ex simplici eiꝰ volũtate pcessit q̄ cũ oĩa fierẽt ex nihilo. q̄dã facta sunt aliis dignioza. ꝛ sicut ex simplici volũtate pcepit artificis vt ex eadẽ materia similr̄ disposita. q̄dã vasa formet ad nobiles vsus ꝛ q̄dam ad ignobiles. Hinc ẽ qd̄ apls dr ad Ro.ix. An nõ hz ptãtẽ figulꝰ luti ex eadẽ massa facere aliꝺ q̄dẽ vas in honorẽ. aliꝺ ꝯo in ꝺtumeliã. Per h̄ ãt excludit error Origenis q̄ dicebat hos ad deũ ꝟuerti ꝛ nõ alios ꝓpter aliq̄ opa q̄ aie eoz fecerãt añq̄z corpibꝰ vnirent̄ q̄ dẽ positio in.ij. libro improbata est Error excluditur

¶ Qs dꝰ nemini ẽ cã peccãdi .clxij. Jõ p.ª 2ª.q. 79.ar.pri.

QVãuis ãt quosdaz peccatores dꝰ ad se nõ ꝟuertat sz in peccatis sm̄ eoz merita eos relinquat. non tñ eos ad peccãdũ ĩducit. hoies em̄ peccãt p h̄ q̄ deuiãt ab ipo q̄ ẽ vltimꝰ finis vt ex superioribꝰ pz. Cũ ãt oẽ agẽs agat ad ꝓpriũ finẽ ꝛ sibi ꝟueniẽtẽ. impossibile ẽ q̄ deus agẽte aliq̄ auertant̄ ab vltio fine q̄ dꝰ ẽ. impossibile igit ẽ q̄ dꝰ aliq̄s peccare faciat. ¶ Ite. bonum cã z. mali eẽ nõ pt. sed pctm̄ ẽ hoĩs malũ. ꝟiat em̄ ꝓpio Jsta 2ª p.ª j.

hominis bono qđ est viuere fm rōnem. impossibile est igit̄ q deus sit alicui cā peccādi. Preterea. ois sapientia z bonitas hoīs ꝺriuatur a sapiētia z bonitate diuina sicut q̄dam similitudo ipius. repugnat aūt sapientie z bonitati humane q aliquē peccare faciat. g̃ multo magis diuine ¶ Adhuc. pctm oīe ex aliquo ꝺfectu prouenit proximi agentis. non autem ex influentia primi agentis. sicut peccatum claudicationis ꝓuenit ex indispositōne tibie. non aūt ex virtute motiua. cū tn ex ea sit quicq̄d ꝺfectione motus in claudicatōe apparet. primū aūt agēs peccati humani est volūtas. est igit̄ ꝺfectus peccati ex volūtate hominis. nō aūt ex deo qui est p̄mus agens. a quo tn est quicq̄d ad pfectōem actōnis ptinet in actu peccati. Hinc est qđ ꝺr Eccl. xv. Nō dicas ille me implanauit. nō em̄ necessarij sunt ei hoīes impij z infra. Nemini mādauit impie agere. z nemini ꝺdit spaciū peccandi. z Jaco. p̄mo ꝺr. Nemo cū tentatur dicat quoniā a deo tentet. deus em̄ intērpator malox est Inuenitur tn q̄daz in scripturis ex quibꝫ videt q deus sit aliqbꝫ causa peccādi. dicit em̄ Exo. x. Ego indurauī cox Pharaonis z seruox illius. z Isa. vi. Excēca cox populi huius. z aures eius ag. ne forte videant oculis suis z ꝺuertātur. z sanem eos. z Isa. lxiij. Errare nos fecisti de vijs tuis. induraſti cox nostrū ne timere mus te. z Roma. p̄mo ꝺr. Tradidit illos deus in reprobū sensum vt faciāt que nō ꝓueniūt. que oīa fm hoc intelligenda sunt q deus aliquibꝫ nō ꝓfert auxilium ad vitandū pctm̄ qđ. aliis qnibusdā ꝓfert. hoc aūt auxiliū nō solū infusio grē. sz etiā exterioz custoꝺia p quā occasiones peccādi homini ex diuina pui- Jō. p. 2e. q. 79. ar. 3. dentia tollūtur. z p̄uocātia ad pctm̄ ꝓmūtur. adiuuat etiā deus hominē ꝓtra pctm̄ p naturale lumen rōnis z alia naturalia bona que hoī ꝓfert. cum g̃ hec auxilia aliqbꝫ subtrahit pro merito sue actōis fm q eius iustitia exigit̄ ꝺr eos obdurare vl excecare vl aliquid eox que dicta sunt

¶ De predestinatione. reprobatione. z electiōe diuina Clxiij.

QVia vero ostēsum est q diuina operatōe aliqui diriguntur in vltimū finem p gratiā adiuti. aliq̄ vero eodē auxilio gratie ꝺserti ab vltimo fine ꝺcidūt. Jō. p. q. 23. Jō. p. scp. d 40 oīa aūt que a deo agūtur ab eterno per eius sapientiam puisa z ordinata sunt. vt supra ostensuz est. ne cesse est predictā hominū distinctōnem ab eterno a deo esse ordinatā. fm ergo q quosdā ab eterno preꝺordinauit vt dirigendos in vltimū finē dicit̄ eos predestinasse. vnde apl's ꝺr ad Eph̄. p̄mo. Qui predestinauit nos in adoptōem filioz p̄ ꝓpositum volūtatis sue. Illos aūt quibꝫ ab eterno disposuit se gratiam non daturū dicit̄ reprobasse vel odio habuisse. fm illud qđ habetur Malach. p̄mo. Jacob dilexi. Esau aūt odio habui. rōne vero ipsius distinctiōis fm q quosdā reprobauit z quosdā predestinauit attenditur diuina electio. de qua dicit̄ Ephe. p̄mo. diligit nos in ipso ante mūdi ꝯstitutōem. ¶ Sic igit̄ pz q p̄destinatio z electio z reprobatio est quedā pars diuine prouidētie fm q hoīes ex diuina prouidētia ordinātur in vltimū finem. vñ per eadē manifestum esse p̄t q predestinatio z electio necessitatē non inducunt. quibꝫ z supra ostensum est q diuina prouidētia ꝓtingentiā a rebꝫ nō aufert. ¶ Q aūt p̄destinatio et electio causam nō habeant ex aliquibꝫ humanis meritis p̄t fieri manifestū nō solum ex hoc q gratia dei que est p̄destinatōnis effectus meritis nō preuenitur sed oīa merita precedit humana. vt ostēsuz est. sed etiā manifestari p̄t ex hoc q diuina volūtas z puidentia est prima cā corū que fiunt. nil aūt potest esse causa volūtatis z puidentie diuine. licet effectū puidentie z sīliter predestinatōnis vnus possit alterius esse causa. Quis em̄ vt apl's dicit prioz ꝺdit illi et retribuet ei. quoniā ex ipo. z p ipm. z i ipo sunt oīa ipi honoz z gloria in secula seculoz Amen Corrolariū.

¶ Explicit liber tercius

¶ Incipit quartus.

¶ Capitulum primū. Proemiū

QVe hec ex parte dicta sunt viarū eius. et cū vix paruā stillaz sermonū eius audiuerimus. quis potent tonitruū magnitudinis eius intueri. Job. xxvj. Intellectus humanus a rebꝫ sensibilibꝫ cōnaturaliter sibi scientiā capiens ad intuendā diuinā substantiaz in seipa que sup oīa sensibilia immo sup oīa alia entia ꝓportiōaliter eleuat̄ ptingere p seipm nō valet. Sed q pfectuz hoīs bonū est vt quoquo mō deū cognoscat. ne tam nobilis creatura oīno in vanū esse videretur velut finē proprīū attingere nō valēs. ꝺatur homini quedā via per quā in dei cognitionem ascendere possit vt scz q omēs rerū perfectōes quodam ordine a summo rerū vertice deo descendūt. ipe ab inferioribꝫ incipiens z gradatim ascendēs in dei cognitōem proficiat. Nam z in corporalibꝫ motibꝫ eadem est via qua descendit̄ z ascenditur rōne principij z finis distincta. Predicti aūt descensus perfectionum a deo duplex est rō. Una quidē ex parte prime rerū originis. nam diuina sapientia vt pfectio essz in rebus res produxit in ordine vt creaturarū vniuersitas ex summis rerū z infimis ꝺpleret. Alia vero rō ex ipsis rebus procedit. naz cū cause sint nobiliores effectibꝫ. primo quidē causata ꝺficiūt a prima causa que deus est. que tn suis effectibꝫ preeminent. z sic deinceps quousqz ad vltima rerum ꝓueniatur. Et q in summo rerum vertice deo perfectissima vnitas in- Nota.

uenitur. ⁊ vnūquodq; q̄nto est magis vnū tanto est magis virtuosum ⁊ dignius. cōsequens est vt q̄nto a primo principio recedit̄. tanto maior diuersitas et variatio inueniat̄ in reb⁹. oportz igit̄ processus emanationis a deo vsq; ad vltima ad quas terminat̄. ⁊ ita fm diuersitatē rerū appareat viarū diuersitas quasi ab vno principio inchoatarū ⁊ terminataruz ad diuersa. Per has igit̄ vias intellectus noster in dei cognitionem ascendere pt. sed ppter debilitatē intellectus nostri nec ipas vias perfecte cognoscere possum⁹. nā cū sensus vnde nostra cognitio incipit circa exteriora accidentia versetur que sunt fm se sensibilia. vt color ⁊ odor ⁊ hmōi. intellectus vix p hmōi exteriora pt ad pfectā notitiaz exterioris nature peruenire. etiā illarū rerum quarū accidētia sensu pfecte cōprehendit. multo igit̄ minus pertingere poterit ad cōprehendū naturas illarū rerū quarū pauca accidētia capimus sensu. ⁊ adhuc minus illorū quorū accidentia capi nō possunt. etsi p quosdā defectes effectus participātur. sed etsi ipse nature rerū essent nobis cognite. ordo tm earū fm q̄ a diuina prouidentia ⁊ ad inuicem disponūtur ⁊ dirigūtur in finē tenuiter nobis notus esse pt. cū ad cognoscendaz rōnem diuine prouidentie nō ptingamus. si ergo ipe vie imperfecte cognoscūtur a nobis. quo per eas ad perfecte cognoscendum iparum viarū pncipiuz poterimus puenire. qz sine pportōne excedit vias pdictas. etiā si vias ipas cognosceremus perfecte nōdum tm perfecta principy cognitio nobis adesset Quia igit̄ debilis erat dei cognitio ad quā hō per vias predictas intellectuali quodā quasi intuitu ptingere poterat ex supabūdanti bonitate vt firmior essz homis de deo cognitio quedaz de seipso hoibus reuelauit que intellectū humanū excedunt. in qua quidē reuelatiōe fm congruentiā homis quidā ordo seruat̄. vt palatim de imperfecto veniat ad perfectū sicut in ceteris reb⁹ mobilib⁹ accidit. Primo igit̄ sic homini reuelātur vt tm nō intelligātur. sed solum quasi audita credātur. qz intellectus homis fm hūc statū quo sensibilib⁹ est cōnexus ad ea intuenda que oēs pportōnes sensus excedūt oīno eleuari nō potest. sed cum a sensibiliū cōnexione fuerit liberatus. tūc eleuabitur ad ea que reuelātur intuēda. Est igit̄ triplex cognitio hois de deo. quarū pma est fm q̄ hō naturali lumine rōnis p creaturas in dei cognitionem ascendit Secūda est q̄m diuina veritas intellectū humanū excedens p modum reuelatōnis in nos descendit. nō tm quasi demonstrata ad videndum sed quasi sermone plata ad credendū. Tercia est fm q̄ mens humana eleuat̄ ad ea que sunt reuelata perfecte intuenda. ¶ Hanc igit̄ triplicez cognitionem Job in verbis ppositis insinuat. Dō em̄ dicit. Ecce hec ex pte dicta sunt viaz eius ad illā cognitionem pertinet qua p viā creaturaz in dei cognitionem noster intellectus ascendit. ⁊ qz has vias imperfecte cognoscimus recte adiūxit ex pte. Ex parte em̄ cognoscimus sicut aplus dr. j. ad Corin. xiij. Dō ꝙo subdit. ⁊ cum vix parua stilla sermonū eius audiuerimus ad secūdam cognitionem pertinet q̄d diuina nobis credenda p modū locutōis reuelant̄. Fides em̄ vt dr Ro. x. est ex auditu. auditus aūt p verbū dei. de quo etiā dr Jo. xvij Sanctifica eos in veritate. sermo tuus veritas est. sic igit̄ qz reuelata veritas de diuinis nō videnda sz credenda ponitur recte dr audiuerim⁹. qz vero hec imperfecta cognitio effluit ab illa perfecta cognitione qua diuina veritas in seipa videt dū a deo nobis mediātib⁹ angelis reuelat̄ qui videt facie patrz recte nominat stillā. vñ ⁊ Joh. iij. dr In die illa stillabūt montes dulcedinē. sed qz nō oīa mysteria q̄ in pma veritate visa angeli ⁊ alij beati cognoscūt. sed qdā pauca nobis reuelātur. signāter addidit paruā. dr em̄ Eccl. xliij Quis magnificabit eū sicut est ab initio. multa abscondita sunt maiora his. pauca em̄ vidimus operum eius. et dns discipulis dr Joh. xvi. Multa habeo vob dicere sz nō potestz portare mō. hec etiā pauca q̄ nobis reuelātur sub quibusdā similitudinib⁹ ⁊ obscuritatib⁹ verboz nobis proponūtur. vt ad ea quoq; capienda soli studiosi pueniāt. alij vero quasi occulta venerētur ⁊ incredulī lacerare nō possint. vnde dr aplus. j. ad Corin. xiij. Videmus nūc p speculum in enigmate. signāter ergo addidit vix. vt difficultas ostēderet. qd vero subdidit. Quis poterit tonitruuz magnitudinis eius intueri. ad terciā cognitionem pertinet qua pma veritas cognoscet nō sicut credita sz sicut visa. Videbimus em̄ eū sicuti est. vt dr. j. Johis tercio. vñ dr intueri. nec aliqd modicū de diuinis mysteriis decipietur. sed ipsa maiestas diuina videbitur et oīs bonoz perfectio. vñ dns ad Moysem dixit. Exo. xxxiij. Ego ostēdaz tibi oīe bonū. recte ergo dr magnitudinis. Nō aūt ponetur veritas hoī aliqb⁹ velaminib⁹ occultata sed oīno manifesta. vñ dns discipulis suis dr Joh. xvi. Venit hora cū iam non in proverbijs loquar vob. sed palā de patre meo annūciabo vobis. signāter ergo dr tonitruū. ad manifestatiōez insinuādā. Cōpetit aūt verba premissa nostro proposito. nā in precedentib⁹ de diuinis sermo est habit⁹ fm q̄ ad cognitionem diuinoz naturalis rō p creaturas puenire pt. imperfecte tm ⁊ fm pprij possibilitatez ingenij. vt sic possumus dicere cuz Job. Ecce hec ex parte dicta sunt viaz eius. Restat aūt sermo habendus de his q̄ nobis reuelata sunt diuinitus vt credēda excedentia intellectū hūanū. Circa que qualiter procedendū sit p missa verba nos docent. cū em̄ veritatē vix audiuerimus in sermonib⁹ sacre scripture quasi stillā puā ad nos descendentē. nec possit aliqs in huius vite statu tonitruū magnitudinis intueri. erit hic modus seruandus. vt ea q̄ in sermonib⁹ sacre scripture sz tradita quasi principia sumātur. ⁊ sic ea q̄ in sermonib⁹ predi

Triplex cognitio hois de deo

etis occulte nobis tradūt studeamus vtcūq; mente cape a laceratione infideliū defendendo. vt tamē presumptio pfecte cognoscēdi non assit. pbanda eīm sūt hmōi autoritate sacre scripture. nō aūt rōne naturali. sed tm ostendendū est q rōni naturali nō sunt opposita. vt ab impugnatōe infideliū defendātur. qui etiā modus in pncipio huius opis pdeterminatus est. Quia vero naturalis rō p creaturas in dei cognitionem ascēdit. fidei vero cognitio a deo in nos ecōuerso diuina reuelatōe descendit. est aūt eadē via ascēsus et descensus. oportz eadē via pcedere in his q̄ supra rōnem credūtur. qua in supioribus pcessum est circa ea que rōne inuestigātur de deo vt pmo scz et ea tractentur q̄ in ipo deo supra rōnem credenda pponūtur. sicut est confessio trinitatis. Scdo aūt de his q̄ supra rōnem a deo sunt facta. sicut opus incarnatōis et q̄ sequūtur ad ipam. Tercio vero ea que supra rōnez in vltimo hominū fine expectāt. sicut resurrectio et glorificatio corpoz. ppetua beatitudo animaz. et que his connectuntur

¶ Q̄ sit generatio. paternitas et filiatio in diuinis .ij.

Jdē p̄ p. q. 27. ar. 2. Jō. p. scp. d 4

QKincipiū aūt considerationis a secreto diuine generationis sumentes. quid de ea fm sacre scripture documenta teneri debeat premittamus. de hinc vero ea q̄ contra veritatē fidei infidelitas adinuenit argumēta ponamus quoz solutōe subiecta. huius consideratōis ppositū conseq̄mur. ¶ Tradit igit nobis sacra scriptura in diuinis paternitatis et filiatōis nomia. Jesum xp̄m filiū dei contestans. qđ in scriptura noui testamenti frequētissime inuenit. dr eīm Matth. xi. Nemo nouit filiū nisi pater. neq; patrē quis nouit nisi filius. Ab hoc Marcus suū euāgeliū incepit dicēs. Initium euāgelij Jesu christi filij dei. Johānes etiaz euāgelista hoc frequēter ostendit. dr eīm Joh. iij. Pater diligit filium et oīa dedit in manu eius. et Joh. v. Sicut pater suscitat mortuos et viuificat. sic et filius quos vult viuificat. Paulus etiā aplus hec verba frequēter interserit. dr eīm Rom. primo. Segregatū in euāgelium dei qđ ante promiserat p pphetas suos in scripturis sanctis de filio suo. et ad Hebre. p°. Multiphariam multisq; modis olim deus loquēs patribus in pphetis. nouissime diebus istis locutus est nobis in filio. Hoc etiā tradit licz rarius in scriptura veteri testamēti. dr eīm Prouer. xxx. Qđ nomen est eius et qđ nomē filij eius sit nosti. In ps. etiā legit. Dns dixit ad me. filius meus es tu. et iterū Ipse inuocauit me. pater meus es tu. Et q̄uis hec duo vltima ybа aliq; vellent ad sensuz aliū retorquere. vt qđ dr dns dixit ad me filius meus es tu. ad ipsuz Dauid referat. qđ vero dr. Ipe inuocauit me pater meus es tu. Salomoni attribuat. eīm ea q̄ subiūgunt vtriq; hoc nō omnino ita de ee ostendūt. neq; eīm Dauid pt propterea qđ additur. ego hodie genui te. et qđ subdit Dabo tibi gentes hereditatē tuā. et possessionē tuā terminos terre. cui eius regnū nō vsq; ad terminos terre fuerit dilatatum. vt historia libri regū declarat. Neq; etiā Salomoni pt omino propterea qđ dr. ipe inuocauit me pater me⁹ es tu. cui subdat. Ponā in seculū seculi semen eius. et thronum eius sicut dies celi. vñ dat intelligi q̄ quedā pmissis ybis annexa Dauid vel Salomoni possint congruere. q̄dam vero nequaq̄ q̄ de Dauid et Salomone hec ybа dicāt fm morē scripture in alterius figurā in quo vniuersa impleant. Quia ho noīa patris et filij generatione aliq; consequūtur. ipm etiā diuine generatōis nomen scriptura nō tacuit nā et in ps. vt dictū est legit. ego hodie genui te. et Prouer. viij. dr Nōdū erant abyssi et ego iam concepta eram. añ colles ego parturiebar. vt fm aliā litteram. Añ oēs colles genuit me dns. dr etiā Isa. vlti. Nūqd ego q̄ alios parere facio ipe nō pariā dr dns. si ego q̄ generatōem ceteris tribuo sterilis ero ait dns deus. Et licz dici possit hoc ee referē dū ad multiplicatōem filioz israel de captiuitate reuertentiū in terrā suā. qz pmittit. Parturiui et peperit syon filios suos. tm hoc propposito nō obsistit. ad qđcūq; eīm rō aptet. ipa tm rō q̄ ex dei ore inducit firma et stabilis manet. vt si ipe alios generatōem tribuat sterilis nō sit. Nec esse inuenies vt q̄ alios vere generare facit ipe nō vere sed p similitudinē generet. cū optent nobilius ee aliq̄d in ea q̄z in causatis. vt ostensum est. Jo. etiā pmo dr. Vidimus gloriā eius gloriā quasi vnigeniti a patre. et iterū. Unigenitus filius q̄ est in sinu patris ipe enarrauit. et Paulus dr Hebre. j. Et cū iterū introduxit pmogenitū in orbē terre dicit. Et adorent eum oēs angeli dei

¶ Q̄ filius dei sit deus .ij.

QConsiderādū est tamen q̄ pdictis nominibus diuina scriptura vtit etiā ad creatōem rerū ostendendā. dr eīm Job. xxxviij. Quis est pluuie pater vel q̄s genuit stillas roris. de cuius vtero egressa est glacies. et gelu de celo q̄s genuit. Ne q̄ nihil aliud ex paternitatis filiatōis et generatōis vocabulis intelligeret q̄z creationis efficacia. addidit scripture autoritas vt eum quē filiū et genitū nouerat etiā deū ee nō taceret vt sic pdicta generatio aliq̄d amplius q̄z creatio intellige ret. dr eīm Joh. j. In pncio erat ver. et ybа. erat a. de. et deus erat ybа. Et q̄ ybа noīe filius intelligat ex consequentibus ostendit. nā subdit. Uerbū caro factū est. et habitabit in nobis. et vidimus gloriā eius gloriā q̄si vnigeniti a patre. et Paulus dr titum. iij. Apparuit benignitas et hūanitas saluatoris nostri dei. Hoc etiaz veteris testamēti scriptura nō tacuit. xp̄m deū nominans. dr eīm in ps. Sedes tua deus in seculum seculi

virga directōnis virga regni tui. dilexisti iusticiam ⁊ odisti iniq̄. Et q̄ ad xp̄m dicat̄ p̄z p̄ id q̄d subdit̄. propterea vnxit te deus deus tu⁹ oleo letitie p̄e ꝯsortib⁹ tuis. Et Isa. ix. dr. Paruulus natus est nobis. ⁊ filius datus est nobis. ⁊ factus est p̄ncipatus sup humerū eius. ⁊ voca. no. eius admi. ꝯsi. de⁹ for. pater fu. secu. p̄n. pacis. Sic g̃ ex sacra scriptura docemur filiuz dei a deo genitū deū ee. filiū aūt dei Jesum xp̄m Petrus ꝯfessus est ei dicēs. Tu es xp̄us filius dei viui. ipse g̃ et vnigenitus est ⁊ deus est

¶ Quid opinatus sit Fotinus de filio dei. ⁊ eius improbatio .iiij.

HIus aūt doctrine veritatē q̄dā puersi hoīes suo sensu metiri p̄sumētes de p̄missis vanas ⁊ varias opiniones ꝯcepерūt quoz q̄dam ꝯsiderauerūt hanc ee scripture ꝯsuetudinē eos q̄ diuina gratia iustificātur filios dei dici fm illud Jo. p̄mo. Dedit eis potestatē filios dei fieri his q̄ credunt in noīe eius. ⁊ Ro. viij. dr. Jpe em̄ spūs testimoniuz reddit spūi nostro q̄ sumus filij dei. ⁊. j. Jo. iij. Videte qualē charitatez dedit nobis pater vt filij dei noiemur ⁊ simus. quos etiā a deo genitos ee scriptura nō tacet. dr em̄ Jac. j. Uolūtarie em̄ genuit nos ꝑbo veritatis. ⁊. j. Jo. iij. dr. Oīis q̄ natus est ex deo pcm̄ nō facit. q̄m semē ipius in eo manet. ⁊ qđ est mirabil⁹ eisdē nomē diuinitatis ascribit. dns em̄ dixit ad moysen. Ego constitui te deū Pharaonis. ⁊ in ps. Ego dixi dij estis. ⁊ fi. ex. oēs. ⁊ sicut dns dr Jo. x. illos dixit deos. ad q̄s sermo dei factus est. Per hūc modū opinātes iesum xp̄m purū hominē ee. ⁊ ex maria virgine initiū sumpsisse. ⁊ p̄ beate vite meritū diuinitatis honorē p̄ ceteris fuisse adeptū. estimauerūt eniz siliter alijs hoīb⁹ p̄ adoptōis spūm dei filiū ⁊ p̄ grām ab eo genituz ⁊ p̄ quādā assimilatōem ad deū in scripturis dici deū. nō p̄ naturā. sed p̄ ꝯsortiū q̄ddā diuine bonitatis. sicut et de sanctis dr. ij. Pe. p̄mo Ut efficiamini diuine cōsortes nature fugientes ei⁹ q̄ in mūdo est ꝯcupiscentie corruptōem. Hāc aūt positōem sacre scripture auctoritate ꝯfirmare nitebantur. dr em̄ dns Math. vlti. Data est mihi oīs potestas in celo ⁊ in terra. q̄ si aī tpa deus essz ptāte ex tpe nō accepissz. Itē Ro. j. dr. de filio q̄ factus est ei secz deo ex semine Dauid ꝑm carnē. ⁊ q̄ p̄destinatus est filius dei in virtute. qđ aūt p̄destinat ⁊ factū est videt nō ee eternuz. Idē aplus dr ad Phil. ij. Factus est obediēs vsq̄ ad mortē. mortē aūt crucis. ꝓpter qđ ⁊ deus exaltauit illū. ⁊ dedit illi nomē qđ est sup oē nomē. ex quo videt ostēdi q̄ p̄pter obedientie ⁊ passionis meritū diuino sit honore donatus ⁊ sup oīa exaltatus. Petr⁹ etiā dr Actuū. ij certissime g̃ sciat oīs dom⁹ israel q̄ dnm eū ⁊ xp̄m deus fecit hunc Jesum quē vos crucifixistis. videt g̃ ex tpe deus ee factus nō aī tpa natus. Adducūt etiā in fulcimētū sue opinionis ea q̄ in scripturis de xp̄o ad defectū ptinere videntur. sicut qđ femineo portat vtero ⁊ pfectū etatis accepit. esuriē passus est. ⁊ lassitudine fatigatus. ⁊ morti subiectus. q̄ sp̄ pfecit iudicij se nescire dicē ꝯfessus est. ⁊ mortis terroze cōcussus est. ⁊ alia hmōi. q̄ deo p̄ naturā existēti ꝯuenire nō possent vñ ꝯcludūt q̄ p̄ meritū honorē diuinū adept⁹ est p grām. nō q̄ essz nature diuine. ¶ Hāc aūt positiōez p̄mo adinuenerūt q̄dā hereticī Cherint⁹ ⁊ Ebion quā postea paul⁹ samosetan⁹ instaurauit. ⁊ postea a Fotino ē ꝯfirmata. vt q̄ hec dogmatizāt fotiniani nūcupent. Diligēter aūt ꝑba sacre scripture ꝯsideāti apparet nō hūc sensuz in ea ꝯtineri quē pdicti hoīes sua opione ꝯcepерūt. nā cū Salomon dicat. Mōdū erāt abyssi ⁊ ego iam ꝯcepta erā. satis ostēdit hāc generatōem aī oīa corpalia extitisse. vñ relinq̄tur q̄ filius a deo genitus initiū eēndi a Maria non sumpsit Et licz hec ⁊ alia filia testimonia deprauari conati fuerint ꝓuersa expōne dicētes hec fm p̄destinatōem deberе intelligi. q̄ sicz ante mūdi ꝯstitutōem disposituz fuit vt ex maria virgine dei filius nasceret. nō q̄ dei filius fuerit aī mūdū. p̄ ea tm̄ q̄ sequūtur p̄z q̄ nō solūz in p̄destinatōe sed etiā realiter fuerit aī mariaz. nam post p̄missa verba salomonis subiūgit. Oīa appēdebat fundamēta terre cū eo erā cūcta ꝯponēs. si āt in sola p̄destinatōe fuissz nihil agere potuissz. Nocet iā ex ꝑbis Joh̄is euāgeliste habet. nā cū p̄misisset in p̄ncipio erat ꝑbū. quo noīe filius dei intelligit. vt ostēsuz est. ne q̄s h̄ fm p̄destinatōem accipe possz subdidit. Oīa p̄ ipm facta sunt. ⁊ sine ipo factū est nihil. qđ verū ee nō posset nisi realr aī mūdū extitisset. Itē de dei filio dr Jo. iij. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ descēdit de celo. filius hoīs q̄ est in celo. ⁊ iterz Jo. vj. Descēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā. sed volūtatez ei⁹ q̄ misit me. apparet g̃ eū fuisse anteq̄z de celo descēderet.

¶ P̄. fm pdictā pōnem hō p̄ vite meritū p̄fecit in deum. apl's aūt ecouerso ostēdit q̄ cū de⁹ essz factus est hō. dr em̄ ad Phil. ij. Cū in forma dei eēt nō rapinā arbitrat⁹ est esse se equalē deo. sed semetip̄m exinaniuit formā serui accipiēs in similitudinē hoīm factus. ⁊ habitu inuētus vt hō. repugnat g̃ pdicta positio apostolice sñe. ¶ Adhuc. inter ceteros q̄ dei grām habuerūt Moyses habuit eā copiose. de q̄ dr Exo. xxxiij. q̄ loq̄bat ei dns facie ad faciez. sicut loq̄ solet hō ad amicū suū. si g̃ Jesus xp̄s nō diceret dei filius nisi p̄pter grām adoptōis sicut alij scti. ead ē rōne moyses filius dei diceret qua ⁊ xp̄us. licz etiā abūdātiori grā xp̄s fuerit dotatus. naz ⁊ inter alios sctos vnus alio maiori gratia repleт. ⁊ tñ oēs eadē rōne filij dei dicūt Moyses aūt nō eadē rōne dr filius qua ⁊ xp̄s. distinguit em̄ aplus xp̄m a moyse. sicut filiū a seruo. Dicit em̄ ad Hebre. iij. Moyses q̄dē fidelis erat in tota domo eius tanq̄z famulus in testimoniū eoz q̄ dicēda

q̄ fuere p̄. in uctores dicte hereſis Rep. hereſ

Nota.

Opi°. falsa

ꝑbatō. eoz

erant. xp̃us autem tanq̃ filius in domo sua. manifestū est ḡ q̃ xp̃s nō dr dei filius p adoptōis grāz sicut alij sancti. Sillis etiā rō ex pluribꝫ alijs scripture locis colligi pt. q̃ quodaz singulari mō xp̃m p alijs dei filiū noiat. q̃nq̃z q̃dē absq̃z alijs singulariter eū filiū nominās. sicut vox patris intonuit in baptismo Hic est filius meꝰ dilectꝰ in q̃ mihi ꝯplacui. q̃nq̃z eū vnigenitū noiat. sicut Jo. j. Vidimus eū q̃si vnigenitū a patre. z iterū. Unigenitus q̃ est in sinu patris ipse enarrauit. si aūt ꝯmuni mō sicut z alij filius diceret. vnigenitus dici nō posset. q̃nq̃z etiaz z p̃mogenitus noiat. vt q̃dā veriuatio filiatōis ab eo in alios ostēdatur. sm illud Ro. viij. Quos p̃scinit z p̃destinauit fieri ꝯformes imagini filij eius vt sit ipe p̃mogenitus in multis fratribꝫ. z Bal. iiij. dr. Misit deꝰ filiū suū vt adoptōem filioz recipemus. alia ḡ rōne ipe est filius p quē filiatōis siliitudinē alij filij dicūt. ¶ Ampq̃dā opa in scripturis sacris ita deo ꝑprie attribuunt q̃ alteri ꝯuenire nō p̃t. sicut sanctificatio. aiarū et remissio pctoz. Dicit em Leui. xx. Ego dns q̃ sanctifico vos. z Isa. xliij. Ego sum q̃ deleo iniq̃tates vestras ꝑpter me. vtrūq̃z aūt hoz xp̃o scriptura attribuit. dr em ad Hebre. ij. Qui sanctificat z q̃ sanctificantur ex vno oēs. z ad Heb. xiti. Jesus vt sctificaret per suū sanguinē populū extra portā passus est. Ipe etiā dns de se ꝑtestatus est q̃ haberet ptātē remittēdi pec cata. z miraculo cōfirmauit. vt habet Math. ix. z hꝰ etiā angelꝰ de ipso p̃nūciauit. Ipe iq̃ens saluū faciet populū suū a pccatis eoz. nō ḡ xp̃s z sctificās z peccata remittēs sic dr deus. sicut dicūtur dij hi q̃ sanctificant z quoz pctā remittūtur. sed sicut virtutē z naturā dīnitatis hns. Illa ꝯo scripture testimonia q̃bꝫ ostēdere nitebāt q̃ xp̃s nō essz deus p naturā. efficacia nō sunt ad eoz ꝓpositū ostēdendū. ꝯfitemur em in xp̃o dei filio post incarnatōis mysteriū duas naturas. h̃uanā scz z diuinā. vñ de eo dicuntur z q̃ dei sūt ꝑꝑria rōne diuine nature. z q̃ ad defectus ptinere videnť rōne h̃uane nature. vt infra plenius explanabit nūc aūt ad p̃sentē ꝯsideratōem de dīna generatōne hꝰ sufficiat monstratū eē sm scripturas q̃ xp̃s dei filius et deus dr nō solū sicut purus hō p grām adoptōis sed ꝑpter diuinitatis naturam.

Alia repbō

Soō. argu. dcē pōnis

¶ Opinio Sabellij de filio dei z eiꝰ iprobatio v.

QUia vero omnium de deo recte sentientiū hec est fixa mentis ꝯceptio q̃ nō possit esse nisi vnꝰ naturaliť deus. q̃dā ex scripturis ꝯcipientes q̃ xp̃s sit vere z naturaliter deꝰ ac dei filiꝰ vnū deū esse ꝯfessi sunt xp̃m dei filiū z deū patrē. nec tñ q̃ deus filiꝰ dicat sm suā naturā aut ab eterno. sed ex tūc filiatōis nomē accepit. ex q̃ de maria virgine natꝰ est p incarnatōis mysteriū et sic oīa q̃ xp̃s sm carnē sustinuit deo patri attribuebant. puta eē filiū ꝑginis ꝯceptū z natum eē ex ipsa passum. mortuuz. z resurrexisse. z alia oīa q̃ scripture de xp̃o sm carnē loquūť. Hanc aūt positōem ꝯfirmare nitebanť scripture autoritatibꝫ. dr em Deut. lxvi. Audi israel dns deus tuꝰ vnꝰ est. z Deu. xxxij. videte q̃ ego sum solus. z nō sit alius deꝰ ꝑter me. z Joh. v. Pater in me manēs ipe facit opa. z xiiij. Qui videt me videt z patrē. z ego in patre z pater in me est. Ex q̃bꝫ oībꝫ ꝯcipiebāt deū patrē ipm filiū dici ex ꝑgine incarnatū. Hec aūt fuit opinio sabellianoꝝ q̃ z patripassiani dicti sunt. eo q̃ patrē passum eē ꝯfitebant. asserētes ipm patrē eē xp̃m. ¶ Hec aūt positio etsi a dicta differat q̃ntū ad xp̃i diuinitatē. nā hec xp̃m verum et naturalē deū eē ꝯfitet. q̃d p̃ma negabat. tñ q̃ntum ad filiatōnem z generationem vtraq̃z est ꝯformis opinio. nō sicut p̃ma positio filiatōem z generationē q̃ xp̃s filius dr nō fuisse ante Mariā. ita z hec opinio ꝯfitet. Neutra ḡ positio generatōem z filiationē ad diuinā naturā refert. sed solū ad naturaz humanā. Habz etiā z hoc ꝑpriū ista positio q̃ cū dr filius dei. nō designat aliq̃ subsistēs ꝑsona. sz q̃dā proprietas supueniēs ꝑexistēti ꝑsone. nā ipe pater sm q̃ carnē sumpsit ex virgine filij nomē accepit. nō quasi filius sit aliqua subsistēs ꝑsona a ꝑsona patris distincta. ¶ Huius aūt positōis falsitas manifeste ostēdit autoritate scripture. nā xp̃s nō solū ꝑginis filius dr in scripturis. sed etiā filius dei. vt ex supioribꝫ p̃z. hoc aūt esse nō p̃t vt idē sit filiꝰ suiꝑpius. cū em filiꝰ generet a patre. generās aūt det esse genito. seq̃ret q̃ idez esset dans z accipiēs eē. qd̄ oīno eē nō p̃t. nō est ḡ deꝰ pater ipe filius. sed alius est filiꝰ z alius pater Item dns dr. Descēdi de celo nō vt faciā volūtatē meā. sed volūtatē eius q̃ misit me. Jo. vi. et. xvij. Clarifica me pater apud temetipm. Ex q̃bꝫ oībꝫ z silibꝫ ostēditur filius esse alius a patre. Pōt aūt dici sm hāc positiōnē q̃ xp̃s dr filius dei patris solū sm humanā naturā. q̃z scz ipe deus pater humanaz naturā quā assumpsit creauit z sctificauit. sic ḡ ipe sm diuinitatē suiꝑ sius sm humanitatē dr pater. z ita etiā nihil ꝓhibet eūdē sm h̃uanitatē distinctū eē a seipso sm diuinitatē Sed sm hoc seq̃ret q̃ xp̃s dicat filius dei sicut z alij hoies vel rōne creatōis. vel rōne sctificatōis. ostēsuz est aūt q̃ alia rōne xp̃s dr dei filius q̃z alij sancti. nō ḡ mō p̃dicto p̃t intelligi q̃ ipe pater sit xp̃s z filiꝰ suiꝑpius. ¶ P. vbi est vnū suppositū subsistēs pluralis p̃dicatio nō recipiť. xp̃s aūt de se z de patre pluraliť loq̃ť dicēs. ego z pater vnū sum. nō est ḡ filius ipe pater ¶ Adhuc. si filiꝰ a patre nō distinguiť nisi p incarnationis mysteriū. ante incarnatōem oīno nulla distinctio erat. inueniť aūt ex sacra scriptura etiā aī icarnationē filiꝰ a patre fuisse distinctꝰ. dr em Jo. j. In p̃n. erat ver. z ỹ. er. apd deū. z deꝰ erat ỹbū. ỹbū ḡ qd̄ ap d deū erat aliquā distinctōem ab ipo habebat. hz em hꝰ ꝓsuetudo loquēdi vt alius apud aliū eē dicat Silr

Opō. falsa

Repbō.

etiã ꝓuer. viij. genitus a deo dr. Cũ eo erã ꝓponẽs oĩa. in quo rursus associatio ꝙdã distinctio designatur. dr etiã Ozee. j. Domui Juda miserebor. ꝙ saluabo eos in dño deo suo. vbi deus pater de saluãdis in deo filio populis loqtur. qsi de psona a se distincta q̃ dei noĩe digna habeꝛ. dr etiã Gen. j. Faciamus hoĩem ad imaginẽ ꝙ silitudinẽ nostrã. in quo expsse pluralitas ꝙ distinctio facientiũ hoĩem designat. hõ aũt per scripturas a solo deo ꝺditus cẽ docet. ꝙ sic dei patrꝭ ꝙ dei filij pluralitas ꝙ distinctio fuit etiã ante xpi incarnationẽ. nõ g̃ ipe pater filius dr. ꝓpter incarnatõis mysteriũ. ¶ Amp. vera filiatio ad ipm suppositũ pti net eius q̃ dr filꝰ. nõ em̃ manus vel pes hoĩs filiationis nomẽ ꝓprie accipit. sed ipe hõ cuius iste sꝭ ptes paternitatis aũt ꝙ filiatõis noĩa distinctiõem req̃rũt in illis de q̃bꝫ dicũtur. sicut ꝙ generãs ꝙ genitũ. optet g̃ si aliq̃s vere dr filꝰ q̃ suppposito a patre distinguat. Christus aũt vere est dei filius. dr em̃. j. Jo. vlti. Ut simus in vero filio eius Jesu xpo. oꝛ g̃ q̃ xpus sit suppposito distinctus a patre. nõ g̃ ipe pater est filius.

¶ Adhuc. post incarnatõis mysteriũ pater de filio ꝓtestat. hic est filius meus dilect⁹. hec aũt demõstratio ad suppositũ referꝛ. xpus g̃ sm suppositũ est alius a patre. ¶ Ea ꝛo q̃bꝫ Sabellius suã positiõem nitit cõfirmare id qđ intendit nõ ostendit. vt infra plenius ostendeꝛ. nõ em̃ ꝓ hoc q̃ deus est vnus. vl̃ q̃ pater est in filio ꝙ filius in patre habeꝛ q̃ filius ꝙ pater sit vnũ suppositõ. ꝑt em̃ ꝙ duoꝛ suppposito distinctoꝝ ali qua vnitas esse.

¶ De opinione Arrij circa filiũ dei vj.

QVm autẽ doctrine sacre nõ ꝛgruat q̃ filius dei a Maria initiũ sumpserit. vt Fotin⁹ dicebat. neq̃ vt is q̃ ab eterno de⁹ fuit ꝙ pater est. ꝓ carnis assumptionẽ filiꝰ cẽ cepit. vt Sabellius dixerat. fuerũt alij hanc de diuina generatõe quã scriptura tradit opiones sumentes q̃ filiꝰ dei ãte incarnatõis mysteriũ extiterit et etiã añ mũdi ꝺditõem Et q̃ iste filius a deo patre est aliꝰ. estimauerũt eũ nõ cẽ eiusdẽ nature cũ deo patre. nõ em̃ itelligere poterãt nec credere volebãt q̃ ali q̃ duo sm psonã distincti habeãt vnã eẽntiã ꝙ naturã. ꝙ q̃ sola natura dei pñs sm fidei doctrinã eterna credit. crediderũt naturã filij non ab eterno extitisse. licꝫ fuerit filiꝰ añ alias creaturas. Et q̃ oẽ qđ nõ est eternũ ex nihilo factũ ẽ ꝙ a deo creatũ. filiũ deũ ex nihilo factũ eẽ ꝙ creaturã ꝓdicabãt. Sꝫ q̃ autoritate scripture cogebãt vt etiã filiũ dei noiarẽt. sicut in superioꝛibꝫ est expssum. dicebãt eũ vnũ cũ deo pñe. nõ q̃ dẽ ꝓ naturã. sꝫ ꝓ quãdã ꝺlensus vnionẽ ꝙ per diuine silitudinis ꝓticipatiõem sup ceteras creaturas. vñ cũ supme creature q̃s angelos dicim⁹ in scripturꝭ ꝙ dij et filij dei noient. sm illud Job. xxxviij. Ubi eras cũ me laudarẽt astra matutina. ꝙ iubilarẽt oẽs filij dei. et in ps. Deꝰ stetit in synagoga deoꝛ. hũc dei filiũ ꝙ deum ꝓ alijs dici optebat. vtpote nobiliozẽ iter ceteras creaturas intãtũ q̃ ꝓ eũ de⁹ pñ oẽm aliã ꝺciderit creaturã. ¶ Hãc aũt positionẽ ꝺfirmare nitebãt sacre scripture documẽtꝭ. dr em̃ filiꝰ Jo. xvij. ad patrẽ loquẽs Hec est vita eterna vt cognoscãt te solũ deũ verꝫ. solꝰ g̃ pater de⁹ verꝰ est. cũ g̃ filiꝰ nõ sit pater. filiꝰ deꝰ verꝰ cẽ nõ ꝑt. Itẽ aplus dr. j. Thimo. vlti. Serues mandatũ sine macula irrepꝛhẽsibile vsq̃ in aduẽtũ dñi nri Jesu xpi. quẽ suis tpibꝫ ostẽdet beatꝰ ꝙ solꝰ potẽs rex regũ ꝙ dñs dñantiũ. q̃ solꝰ hꝫ imortalitatẽ ꝙ lucẽ habitat inaccessibilẽ. In q̃bꝫ ꝑbis ostẽdit distinctio dei patris ostẽdẽtis ad xpm ostẽsum. solus g̃ deꝰ pater oñdẽs est potẽs rex regũ ꝙ dñs dñantiũ. ꝙ solꝰ hꝫ imortalitatẽ ꝙ lucẽ habitat inaccessibilẽ. solꝰ g̃ ꝑ deꝰ verus est. nõ g̃ filiꝰ. ¶ Ꝓ. dñs dr Jo. xiij. Pater maioꝛ me est. ꝙ aplꝰ dr filiũ patri eẽ subiectũ. j. ad Coꝛ. xv. Cũ oĩa subiecta illi fuerint tũc ipe filiꝰ subiectus est illi sꝫ patri q̃ sibi subiecit oĩa. si aũt essꝫ vna natura patris ꝙ filij. eẽt etiã vna magnitudo ꝙ vna maiestas. nõ em̃ filiꝰ essꝫ minoꝛ patre nec patri subiectꝰ. relinq̃tur g̃ ex scripturis q̃ filiꝰ nõ sit eiusdẽ nature cuꝫ ꝑre. vt credebãt. ¶ Adhuc. natura patrꝭ nõ patit indigẽtiã. in filio aũt indigẽtia inueniꝫ. oñdit em̃ ex scripturis q̃ a patre recipit. recipe aũt indigentis est. dr em̃ Matꝫ. xv. Oĩa tradita sunt mihi a patre meo. ꝙ Joꝫ. iij. Pater diligit filiũ ꝙ oĩa dedit in manu eius videꝫ g̃ filius nõ esse eiusdem nature cũ patre. ¶ Amplius. doceri ꝙ adiuuari indigentibꝫ est. filius autẽ a patre docet ꝙ iuuatur. dr em̃ Joꝫ. v. Non ꝑt filius a se facere q̃q̃ nisi q̃ viderit patrẽ facientẽ. ꝙ ita pater diligit filiũ. ꝙ oĩa demõstrat ei q̃ ipe facit. et Jo. xv. filius dr discipulis Oĩa q̃cũq̃ audiui a patre meo nota feci vobis. nõ g̃ videꝫ esse eiusdẽ nature filiꝰ cũ patre. ¶ Ꝓ. preceptũ recipere. obedire. orare. ꝙ mitti inferioris esse videꝫ. hec aũt de filio legũtur. dr em̃ filius Joꝫ. xiij. Sicut mãdatũ dedit mihi pater sic facio et Phil. ij. factus est obediẽs patri vsq̃ ad mortẽ. ꝙ Joꝫ. xiij. Ego rogabo patrẽ. ꝙ aliũ paraclytum dabit vobis. ꝙ Gal. iiij. dicit aplus. Cũ venit plenitudo tpis misit deus filiũ suũ. est g̃ filius minoꝛ patre et ei subiectus. ¶ Itẽ. filius clarificaꝛ a patre. sicut ipe dr Joꝫ. xij. Pater clarifica nomẽ tuũ. ꝙ sequit. Venit vox de celo. et clarificaui et iterũ clarificabo. Apostolus etiã dr ad Ro. viij. q̃ deꝰ suscitauit ihm xpm a mortuis. et Petrus dr Act. ij. q̃ est dextera dei exaltatus. ex q̃bꝫ videꝫ q̃ sit patre inferioꝛ. ¶ Ꝓ. in natura patris nullus defectus cẽ ꝑt. in filio aũt inuenit defectus potestatis. dr aũt Matꝫ. xx. Sedere ad dexteram meã vel sinistrã nõ est meũ dare vobis. sed quibus paratũ est a patre meo. ¶ Defectus etiã scientie dicit em̃ ipe Matꝫ. xxiiij. De die aũt illa et hoꝛa nemo scit neq̃ angeli in celo. neq̃ filius nisi pater ¶ In

Opio falsa

uenitur etiã in eo defectus quiete affectõnis cuz in eo scriptura asserat tristiciã fuisse z irã z alias hmõi passiones. nõ g videt filius ee eiusdẽ nature cum patre.
¶ Adhuc. exposse in scripturis inuenit q filius dei sit creatura. dr em Ecci. xxiiij. Dixit mihi creator oim. z q creauit me requit in tabernaculo meo. z iterũ. Ab initio z ãte secula creata sum. ẽ igitur filius creatura.
¶ ℙ. filius creaturis numerat. dr em Ecci. xxiiij. ex psona sapiẽtie. Ego ex ore altissimi pdij pmogenita ãte oẽm creaturã. z aplus ad Col. p. dr de filio q est pmogenitus creature. videt g q filius ordinẽ cuz creaturis habeat qsi primũ inter eas obtinẽs graduz
¶ Amplius. filius dr Joh. xvij. p discipulis ad patrẽ orãs. Ego claritatem quã dedisti mihi dedi eis vt sint vnũ. sicut z nos vnũ sum⁹. sicut g pater z filius vnũ sunt. sic discipulos vnũ ee volebat. nõ aũt volebat discipulos ee p essentiã vnũ. nõ g pater z filius p essentiã vnũ. z sic sequit q sit creatura z patri subiectus. Est ãt hec positio Arrij z Eunomij. z videtur a platonicoz dictis exorta q ponebãt summũ deum patrẽ z creatorẽ oim rez a q pmitus effluxisse dicebant quãdã mẽtẽ in q eent oim rez forme supiorem omnibz alijs rebz quã paternũ intellectũ noiabant. z post hãc aiam mũdi. z deinde alias creaturas.
¶ Qz ergo in scripturis sacris de dei filio dr. h de mẽte pdicta intelligebãt. z pcipue qz sacra scriptura dei filium dei sapiẽtiã noiat z virtutẽ dei. Cui etiã opinioni consonat positio Auicenne q supra aiam pmi celi ponit intelligẽtiã pmã mouentẽ pmũ celũ supra quã vlteriꝰ deus in summo ponebat. Sic igit Arriani de dei filio suspicati sunt q eet qdã creatura supeminẽs oibz alijs creaturis. q mediãte deus oia creasset. pcipue etiaz cũ qdã phi posuerũt qdã ordine res a pmo pncipio p/cessisse. ita q p pmũ creatũ oia alia sint creata

¶ Improbatio opinionis Arrij circa filiũ dei vij.

Filiꝰ eq̃uoz in diuis

Hanc aũt positionẽ diuine scripture repugnare manifeste pt pci pere si qs sacraz scripturaz dicta diligẽter psideret. Cũ em scriptura diuina z xpm dei filiũ z ãgelos dei filios noiet. alia tñ z alia rone. vñ aplus Heb. p. dr. Cui dixit aliquãdo ãgelorz. filiꝰ meꝰ es tu ego. h. g. te. qd ad xpm asserit ee dictũ. Sz m ãt positõ nẽ pdictã eadẽ rõe ãgeli filij dei dicerẽt z xps. vtrisqz em vnũ no filiatõis ordine preteret fm quãdã sublimitatẽ nature i q creati sũt a deo. nec obstat si xps sit excellẽtioris nature p alijs ãgel. qz etiã iter ãgelos ordines diuersi inueniũt. vt ex supioribz pz. z tñ oibz eadẽ filiatõnis rõ ordinẽt. nõ g xps filiꝰ dei dr fm q asserit pdicta positio.

p ipobaꝰ opionis Arrij

¶ Itẽ. cũ rõe creatõis no filiatõis dine multis conueniat. qz oibz ãgel. z sctis. si etiã eadẽ rõe xps filius diceret nõ eet vnigenitꝰ. licz p excellẽtiã sue nature iter ceteros pmogenitꝰ posset dici. asserit ãt cum scriptura ee vnigenitũ Joh. i. Vidimꝰ eũ q. v. a pre. nõ g rõe creatõis dei filiꝰ dr. ¶ Amplius. no filiatõnis ordine z ne gnatõem viuentiũ oes q in qbz genitũ ex substãtia generãtiz pcedit. alis em no filiatõis nõ fm veritatẽ. sz potius p similitudinẽ accipit cũ filios dicimus aut discipulos aut hos qz gerimus curã. si g xps n dicere filius nisi rõe creatõis cũ id qd creat a deo nõ exsuba dei deriuet. Xps ne filiꝰ dici nõ posset. dr ãt verꝰ filius. i. Joh. vl. Ut simus in ver in filio eius ihu xpo. nõ g dei filiꝰ dr qsi a deo creatꝰ i qtacuqz nature excellẽtia. sz qsi ex dei suba genitꝰ. ¶ ℙ. si xps rõe creatõnis filius dr nõ erit verꝰ deus. nichil em creatũ deus pt dici nisi p quãdã similitudinẽ ad deũ. ipe ãt ihs xps ẽ verꝰ deus. cũ em Joh. dixisset. Ut simus in filio eius. subdidit. Hic ẽ verꝰ deus z vita etna. nõ g xps filiꝰ dei dr rõe creatõis. ¶ Amplius apls ad Ro. ix. dr. Ex qbz xps ẽ fm carnẽ q ẽ sup oia deus bndictꝰ in secula amẽ z Titũ. ij. Expectãtes btaz spem z aduentũ gl'e magni dei z saluatoris nri ihu xpi. z Dicere. xxiij. dr. Suscitabo Dauid germẽ iustũ. z postea subdit. Et h ẽ nomẽ qd vocabũt eũ dns iustus nr. vbi in hebreo habet no mẽ tetragramatõ qd de solo deo certũ ẽ dici. ex qbus apparet q filius dei ẽ verus deus.
¶ ℙ. si xps verus filius ẽ de necitate seq q sit verus deus. nõ em vere filius pt dici qd ab alio gignit. etiã si de suba generantis nascat nisi in silem spem generãtis pcedat. oz em q filius habeãs hõ sit. si g xpus ẽ verus filiꝰ dei oz q sit verus deus. nõ ẽ g aliqd creatũ.
¶ Itẽ. nulla creatura recipit totã plenitudinẽ diuine bonitatis. qz sic ex superioribz pz. pfectões a deo in creaturas p modũ cuiusdã descẽsus pcedũt. xps ãt habz in se totã plenitudinẽ diuine bonitatis. dr em apls ad Col. ij. In ipso habitat omis plenitudo diuinitatis. xps g nõ est creatura.
¶ Adhuc. licz intellectus ãgeli pfectionẽ cognitionem habeat qz intellectus homis. tñ multũ deficit ab intellectu diuino. intellectus ãt xpi nõ deficit in cognitiõe ab intellectu diuino. dr em apls ad Col. ij. q in xpo sunt oes thesauri sapiẽtie z scie absconditi. nõ ẽ g xps filius dei creatura.
¶ Amplius. qcqd de homine in seipo ẽ eius essentia vt in p° onsiz ẽ. oia ãt q habz pr sz filij. dr em ipe filius Joh. xvi. Oia q habz pater mea sunt. z Joh. xvij. ad patrẽ loquẽs ait. Mea oia tua sunt. z tua mea sz est g eadẽ entia z natura pris z filij. nõ ẽ g filiꝰ creatura.
¶ ℙ. aplus dr Phil. ij. q filiꝰ anqz exinaniret semetipm for. ser. ac. i forma dei erat. p formã ãt dei nõ aliud intelligit qz natura diuina sic p formã serui nõ intelligit aliud qz humana natura. ẽ g filiꝰ i natura diuina. nõ ẽ g creatura.
¶ Itẽ. nichil creatũ pt ee deo eqle. filiꝰ ãt ẽ pri eql. dr em Joh. v. qrebãt eũ iudei interfi. qz nõ solũ soluebat sabbatũ. sz z patrẽ suũ dicebat deũ eqlez se deo faciẽs. hec ẽ g euãgeliste narratio cuiꝰ testimoniũ vez est q xps filiũ dei se dicebat z deo eqlem. et propterea eũ iudei pseqbant. Nec dubiũ ẽ alicui xpiano quin illud quod xpus de se dixit verum sit. cum et aplus dicat Phil. ij. Hoc nõ fuisse rapinã q equa

lem se esse patri arbitratus ē. est g̃ filius eq̃lis p̃ri. nō
12 est igit creatura. ¶ Amplius. in ps. legit nō esse simi
litudinē alicuius ad dm̃. etiā inter ãgelos q̃ filij dei
dicunt. Quis inq̃t filioꝝ deo in filijs dei. & alibi Deus
quis filius erit tibi. qđ de pfecta filiatione accipi opt
qđ pz ex his q̃ in p̃mo libro tractata sunt. Christ⁹ ãt
pfectã sui filiationē ad patrē ostēdit etiã in viuendo
dr enim Joh. v. Sicut pater hz vitaz in semetipso. sic
dedit & filio vitã habere in semetipso. nō ē igit xps cō
13 putãdus inter filios dei creatos. ¶ Adhuc. nulla sub
stantia creata repsentat dm̃ q̃tũ ad eius subaz. q̃cq̃d
enim ex pfectione cuiuscūq̃ creature apparet minus ē
q̃z q deus ē. vñ p nullaz creaturã sciri pt de deo q̃d est
filius aũt repsentat patrē. dr enim de eo apls ad Col. p̃
mo. q ē imago invisibilis dei. & ne estimet eē imago
deficiens ēntiam dei nō repsentãs p quã nō possit co
gnosci de deo q̃d est. sicut vir dr imago dei. i. Cor. xi.
ostēdit pfecta eē imago ipam dei subam repsentans.
Hebre. p̃mo dicēte apl̃o. Cū sit splendor glie & figu
14 re substãtie eius. nō est igit filius dei creatura. ¶ Pre
terea. nihil qđ est in aliq̃ gne ē vlis cã eoz q̃ sunt i ge
nere illo. sicut vlis cã hoim nō est aliqs hō. nihil enim
suiipsius ē cã. sz sol q̃ est extra genꝰ humanũ ē vlis cã
generatonis hũane. & vlterius deus. filius aũt ē vlis
causa creaturaz. dr enim Joh. p̃mo. Omnia p ipm fa
cta sunt. & Prouer. viij. dr sapiẽtia genita. Cũ eo eraz
cõponẽs omia. & apls dr ad Col. p̃mo. In ipo con
dita sunt vniuersa in celo & in terra. ipse igit non ē de
15 genere creaturaz. ¶ Itē. ex ostēsis in secũdo libro ma
nifestum ē q sube incorporee q̃s angelos dicimꝰ non
possunt aliter fieri q̃z p creationē. & etiaz oñsum est q
nulla suba pt creare. sz solus deus. sz dei filius Jesus
xps est cã angeloz eos in eē pducẽs. dr enim apls Si
ue throni. sive dnationes. sive p̃ncipat⁹. sive potesta
tes. omia p ipm & in ipo creata sunt. ipe igit filiꝰ non
16 est creatura. ¶ Preterea. cũ ppria actio cuiuslibet rei
sequat naturã ipsius. nulli cõpetit ppria actio alicuiꝰ
rei cui nõ cõpetit illius rei natura. qđ enim nõ hz huma
nã spẽm nec actionẽ hũanã habere pt. ppriæ ãt actões
dei conueniũt filio sicut creare vt iã oñsum est. obtinere &
cõseruare oia in eē & pctã purgare qđ ē ppriuz ipsius
dei. vt ex supioribꝰ pz. dr aũt de filio ad Col. primo. q
omia in ipo cõstãt. & ad Heb. p̃. dr. q portat oia verbo
virtutis sue purgationē pctoꝝ faciẽs. filius g̃ dei est
nature diuine & nō ē creatura. Sz qr posset Arrianus
dicere q h̃ filiꝰ facit nō tãq̃z p̃ncipale agẽs. sz sic instru
mẽtũ p̃ncipal' agẽtis qđ p ppriã vtutẽ nō agit. sz so
lũ p vtutẽ p̃ncipal' agẽtis. Hãc positionẽ dns exclu
dit Joh. v. dicẽs. Quecũq̃z enim ille fecerit hec & filiꝰ si
militer facit. sic g̃ pr̃ p se opat & ppria vtute. ita & fili
us Ulterꝰ etiã ex h̃ verbo concludit q sit eadẽ vtꝰ & ptãs
filij & patris nō solũ enim dr q filius silr opat. sz q ea
dẽ opat filius sicut & pr̃. & silr idẽ ãt nō pt eẽ opatuz
eodẽ mõ a duobꝰ agẽtibꝰ nisi dissimiliꝰ. sicut idẽ fit a
p̃ncipali agẽte & instrumẽto. vel silr oz q̃ conueniãt in
una virtute. q̃ q̃dẽ vtus q̃nq̃z congregat ex diuersis vir
tutibꝰ in diuersis agẽtibꝰ inuẽtis. sicut pz in multis
trahẽtibꝰ nauẽ. oẽs enim silr trahũt. & qr vtus cuiusli
bet impfecta ē & insufficiẽs ad istũ effectũ ex diuersis
virtutibꝰ congregat una vtus oĩum q̃ sufficit ad trahen
dũ nauẽ. h̃ ãt nō pt dici a patre & filio. virtus enim dei
patris nō est impfecta sz infinita. vt in p̃mo oñsum
est. oz igit q eadẽ nũero sit virtus patris & filij. & cuz
virtus sequat naturã rei oz q eadẽ nũero sit natura
ēntia p patris & filij. qđ etiã ex p̃cedentibꝰ concludi pt.
nã si in filio ē natura diuina vt multipliꝰ ostēsuz ē cuz
natura diuina multiplicari nō possit. vt in p̃mo libro
oñsuz ē. seq̃t de necitate q sit eadẽ nũero natura & es
sentia in patre & filio. ¶ Itē. vltima nostra beatitudo 17
in solo deo ē in q̃ etiã sola spes hoĩs dz poni. & cui so
li ē honor latrie exhibẽd⁹. vt in. iij. ē oñsuz. beatitudo
aũt nra in dei filio ē. dr enim Joh. xvij. Hec ē vita eter
na vt cognoscãt te. s. patrẽ. & quẽ misisti Jhm xpm. &
p. Joh. vl. dr de filio q ē verꝰ deus & vita eterna. certũ
est ãt noie vite eterne in scripturis sacris vltimã bea
titudinẽ peari. dr enim Isaias de filio vt apls inducit
Erit radix yesse & q exur. re. ge. in eo gẽtes sperabunt
dr enim in ps. Et adorabũt eũ oẽs reges. oẽs gẽtes ser
uiẽt ei. & Joh. v. dr. Oẽs honorificẽt filiũ sic honori
ficãt patrẽ. & iterz in ps. dr. Adorate eũ oẽs ãgeli eiꝰ
qđ de filio apls introducit Heb. p̃. Manifestũ igit fi
liũ dei vez deũ eē. Ad h̃ etiã ondẽdũ valẽt ea q̃ supe
rius dicta Fotinũ inducta sunt ad ondẽdũ xpm deũ
esse nõ factũ. sz vez. Ex p̃missis igit & consilibꝰ sacre
scripture documẽtis eccl'ia catholica docta xpm verũ
& naturalẽ dei filiũ confitet coeternũ patri & eq̃lẽ & ve
rũ deũ eiusdẽ ēntie & nature cũ patre genitũ nõ crea
tũ nec factũ. Unde pz q sola eccl'ie catholice fides ve
re confitet gnatõem in deo dũ ipam gnationez filij ad
h̃ refert q filiꝰ accepit diuinã naturã a patre. Alij vo
heretici ad aliquã extraneã naturã hãc gnationẽ refe
rũt. Fotinꝰ q̃dẽ & Sabellius ad hũanã. Arrius autẽ
nõ ad hũanã. sz ad quãdã naturã creatã digniorẽ ce
teris creaturis. differt etiã Arrius a Sabellio & Fo
tino q hmõi gnationẽ pdictã asserit ãte mũdũ fuisse
illi vo eã fuisse negãt ãte natiuitatẽ ex v̄gie. Sabelli
us tñ a Fotino differt in h̃ q Sabellius xpm vez deũ cõ
fitet & naturalẽ. nõ ãt Fotinꝰ. sz neq̃z Arrius. sz Foti
nus puz hoiem. Arrius ãt q̃si cõmixtũ ex q̃dã excel
lẽtissima creatura dina & hũana hi aliã eẽ psonã pris
& filij confitet. qđ Sabellius negat. Fides g̃ catholica me
dia via iedẽs confitet cũ Arrio & Fotino q̃ Sabellii
aliã psonã pris & filij & filiũ genitũ. patrẽ vo oĩno i
genitũ cũ Sabellio vo q̃ Fotinũ & Arriũ. Xpm vez
& naturalẽ deũ & eiusdẽ nature cũ pre. licz nõ eiusdez
psone. ¶ Ex q etiã indiciuz veritatis catholice sumi
pt. nã vero hic phs dr etiã falsa testant. falsa vo non
solum a veris. sed etiam ad inuicem distant.

¶ Solo ad autoritates qs Arri⁹ p se iducebat. viij

Quia vero veritas veritati ꝯraria cē nō ꝑt. manifestū ē ea q̄ ex scripturis veritatis ab arrianis introducta sunt ad suū errorē ꝓfirmādū. eoꝝ sine accōmoda nō esse. Cū eīm ex scripturis diuin⁹ oñsum sit patris z filij eādē nūero essentiā cē z naturā diuinā fm quā vterqꝫ verus ꝺr ꝺeus. oz patrē z filiū nō duos ꝺeos. sed vnū ꝺeū cē. si eīm plures dij ēent oporteret p consequēs diuinitatis ēentiā in vtroqꝫ partitā cē. sicut in duob⁹ hoīb⁹ ē alia z alia hūanitas nūero. z precipue cū nō sit aliud diuina natura z aliud ipe ꝺeus. vt supꝫ oñsum est. Ex q̄ autoritate ꝓsequit q ex ante vna natura diuina in patre z filio q sunt pater z filius vn⁹ ꝺeus. licet g z patrē ꝓfiteamur ꝺeū z filiū ꝺeū. non tn recedimus a fide q ponit vn⁹ solus ꝺeus quā in pmo z rationib⁹ z autoritatib⁹ firmauim⁹. vñ si sit vn⁹ solus verus ꝺeus. tn hꝫ z ꝺe patre z ꝺe filio ꝑdicari ꝓfitemur cū g ꝺns ad patrē loquēs ꝺr. vt cognoscāt te solū ꝺm vez nō sic itelligēdū ē q solus pater sit ver⁹ ꝺeus quasi filius nō sit ver⁹ ꝺeus. qd tn manifeste scripture testimonio ꝓbat. sz q illa q ē vna sola vera ꝺeitas patri ꝓueniat. ita tn q nō excludat inde z filius. vnde si gnāter nō dixit ꝺns vt cognoscāt te solū vez ꝺeū. qsi solus ipe sit ꝺeus. sz dixit. vt cognoscāt te. z addidit. solū ꝺeū vez. vt ostēderet patrē cuius se filiuz ꝓtestabat esse ꝺeū in q̄ unenit illa q̄ sola ē vera diuinitas. z qz oz vez filiū eiusdē nature cē cū patre magis seq̄tur q illa q̄ sola ē vera diuinitas filio ꝓueniat q̄ ab ea filius excludat. vñ z Joh. iij. in fine sue cano. qui si hec ꝛba ꝺni exponēs vtrūqꝫ istoꝝ vero filio attribuit q̄ hꝫ ꝺns ꝺr ꝺe patre. s. q sit verus ꝺeus z q in eo sit vita eterna dicēs. vt cognoscam⁹ vez ꝺeū z scim⁹ in vero filio eius. hꝫ ē ver⁹ ꝺeus z vita eterna. Si tn cōfessus cēt filius q solus pater cēt verus ꝺe⁹. non pter hꝫ a vera diuinitate filius excludi itelligēdus cēt nā qz pater z filius sunt vn⁹ ꝺeus vt oñsum ē. ḧcḋ rōne diuinitatis ꝺe patre ꝺr. idē est ac si ꝺe filio dicere tur z ecōuerso. nō eīm ꝓpter hꝫ qꝺ ꝺns ꝺr Math. xi. Nemo nouit filiū nisi pr. neqꝫ patrē qs nouit nisi filius vt itelligit. vel pr a sui cognitōe excludi vel fili⁹ Ex q̄ etiā pz q vera filij diuinitas nō excludit ex verbis apli q̄b⁹ ꝺr. que suis tpib⁹ oñdēs beat⁹ z sol⁹ potēs rex regū ꝺns dominātiū. nō eīm i his ꝛbis pr nominat. sz id qꝺ ē pri cōe z filio. nā q fili⁹ sit rex regum z ꝺns dominātiū manifeste oñdit Apoc. xix. vbi ꝺr. Vestit⁹ erat veste aspsa sanguīe z vocabat no⁹ ei⁹ ꝛbū ꝺei. z postea subdit. Et hz vestimēto z in femore suo scriptū. rex regū z ꝺns ꝺnantiū Nec ab hꝫ qꝺ subdit. Qui sol⁹ hz imortalitatē excludit fili⁹. cū z sibi credētib⁹ imortalitatē ꝓferat. vñ ꝺr Joh. xi. Qui credit i me nō morietꝫ in eternū Sz z hꝫ qꝺ subdit. quē nemo hoīm vidit. sz nec videre pt. certū ē filio ꝓuenire cū ꝺns dicat Math. xi. Nemo no. fi. nisi pr. Cui nō obstat q visibil⁹ apparuit. hꝫ eīm fm carnē factū. ē aūt inuisibil⁹ fm ḧtatē sic z pr. vñ apls in eadē epla ꝺr. manifestū magnū ē pietatꝫ sacramētū qꝺ manifestū est in carne Nec cogit q hec ꝺe solo pre dicta itelligamus. qz ꝺr qsi opteat aliū cē oñdētē z aliū oñsuz. nā z fil⁹ seipm oñdit. ꝺr eīm ipse Joh. xiij. Qui diligit me diliget a pre meo. z ego diligā eū z manifestabo ei meipm. vñ z ei dicim⁹. Oñde faciē tuā z salui erimus. Qs aūt ꝺns ꝺr. pr maior me ē. qliter sit itelligēdū apls docet. cū eīm maius referat ad min⁹ oz itelligi hꝫ dici ꝺe filio fm q ē minorat⁹. oñdit aūt apls cū cē minoratū fm assumptōem forme serui. ita tn q eo patri eqlis existat fm formā diuinā. ꝺr eīm ad Phil. ij. Cū in forma ꝺei cēt nō rapinā arbitrat⁹ ē cē se eqlez deo. sz semetipm exinaniuit formā serui accipiēs Nec est miz si ex hꝫ pr eo maior dicat. cū etiā ab āgelis eū minoratū apls dicat Heb. ij. eū inqt q modico ab āgelis minorat⁹ ē videmus Jhm propter passionē mortis glia z honora coronatū. ¶ Ex q̄ etiā pz q fm eam dem rōem ꝺr filius cē pri subiect⁹. s. fm hūanā naturā qꝺ ex ipa circūstātia lre apparet. pmisetat eīm apostolus p hoiem mors. z p hoiem resurrectio mortuorū. z postea subiūxerat q vnusqsqz resurget in suo ordine pmū xps. deinde hij q̄ sūt xpi. z postea addidit. deinde filius cū tradiderit regnū deo z patri. z ostēdo q̄le sit hꝫ regnū. qz. s. oz ei oñia cē subiecta. cōsequēter subiūgit. Cū subiecta illi fuerāt oīa. tūc ipe fil⁹ subiectus erit illi q̄ sibi subiecit oīa. Ipse g ꝛterius littere oñdit hꝫ de xpo ḧcere itelligi fm q ē hō. sic eīm mortuus ē z resurrexit. nā fm diuinitatē cū oīa faciat q̄ facit pater vt oñsuz ē etiā ipe sibi subiecit oīa. vñ z apls ꝺr ad Phil. iij. Saluatorē expectam⁹ ꝺnm Jhm xpm q reformabit corpus hūilitatis nostre ꝓfiguratū corpori claritatis sue fm opatōem q̄ possit sibi subiicere omnia. Ex eo autem q pr filio dare ꝺr in scripturis ex quo p scripturam seq̄t ipsuz recipe. nō pt ostendi aliq̄ indigētia cē in ipo. sz hꝫ reqrit ad q filius sit. nō eīm filius dici posset nisi a patre genit⁹ cēt. oīe aūt genitū a generāte naturā recipit generātis. p hꝫ g q pat filio dare ꝺr nihil aliud intelligit q̄m filij gnatio fm quā pater ḧdit filio suā naturā. hꝫ ipm ex eo qꝺ dat intelligi pt. ꝺr eīm ꝺns Joh. x. Pater qꝺ ḧdit mihi. maius oīb⁹ ē. id aūt qꝺ maius oīb⁹ ē diuina natura est in q̄ filius ē patri eqlis qꝺ ipa ꝛba ꝺni oñdūt. pmiserat eīm q omes suas null⁹ ꝛe manu ei⁹ rapere posset ad cui⁹ pbationē iducit ꝛbū ꝓpositū. s. q id qꝺ ē sibi a pre datū maius oīb⁹ sit. z q ꝛe manu pris vt subiūgit nemo rapet. ex hꝫ seq̄t q nec ꝛe manu filij. nō aūt seq̄retur nisi p id qꝺ ē sibi a pre datū cēt patri eqlis Unde ad hꝫ clarius explicādū subdit. Ego z pater vnū sumus. silr etiā apls ad Phil. ij. ꝺr. Et ḧdit illi nomē qꝺ est supra omne nomen. vt in nomine Jesu omne genu flectat celestium terrestriū z infernoz. z omnis

aūt oīb⁹ noīb⁹ altius q̄ oīs creatura venerat. nō est
aliud q̄z nomē diuinitatis. ex hac ḡ generatōnis da-
tione generatio ipa intelligit ꝑm quā pater filio ve-
rā ꝓ̄itatē ꝺedit. ¶ Itē. etiā ostendit ex hoc q̄ oīa sibi
dicunt eē data a patre. nō aūt eēnt sibi data oīa nisi
oīs plenitudo diuinitatis que ē in patre eēt in filio.
sic igit ex hoc q̄ sibi patrē ꝺedisse asserit se verꝝ filium
ꝓfitet ⁊tra Sabellīū. ex magnitudine ꝺo eius q̄ da
tur patri se ꝓfitet esse equalē vt Arrius ꝓfundat. ꝓtz
igit q̄ talis ꝺonatio indigentiā in filio non ꝺesignat.
nō em aī fuit filius q̄z sibi daret. cū generatio ei⁹ sit
ipa ꝺonatio. neq̄z plenitudo dati hoc patet vt indi-
gere possit ille cui ꝓstat eē ꝺonatū. Nec obuiat predi
ctis q̄ ex tpe filio pater ꝺedisse legit in scripturis. si-
cut dīs post resurrectōez ꝺt discipulis. Data ē mihi
oīs ptās in celo ⁊ in terra. ⁊ aplus ad Phil. ij. ꝺt q̄
ꝓpter hoc eū ipm exaltauit ⁊ ꝺedit illi nomē qđ ē sup
oē nomē. qz fact⁹ fuit obediēs vsq̄z ad mortē. q̄si hoc
nomē nō habuerit ab eterno. ē em ꝓsuetus scripture
modus vt aliq̄ dicant eē vel fieri q̄n imotescūt. Hāt
q̄ filius ab eterno vlem ptātē ⁊ nomē diuinū accepe-
rit. post resurrectōem ꝑdicātib⁹ discipul' mūdo ē ma-
nifestatū. ⁊ hoc etiā ꝺba ꝺei oñdunt. ꝺt em dīs Jo. xvij
Clarifica me pater apꝺ temetipm claritate quā ha-
bui ꝑ⁹q̄z mūdus fieret. petit em vt sua gl'ia quā ab
eterno a patre recepit vt deus in eo iā hoīe facto esse
declaret. Ex hoc aūt manifestū ē quō filius ꝺoceat cum
nō sit ignorās. oñsum ē em in p⁹ libro q̄ intelligere ⁊
eē in ꝺeo idē sunt. vñ cōmunicatio diuine nature est
etiā intelligētie cōmunicatio. Cōmunicatio aūt intel-
ligentie ꝺemōstratio vel loquutio siue ꝺoctrina ꝑt di
ci. ꝑ hoc ḡ q̄ filius sua natiuitate a patre naturā diui-
nā acceperit. ꝺr vel a patre audiuisse vel pater ei ꝺemō
strasse vel si q̄d aliꝺ sīl'e legit in scripturis. nō q̄ ꝑus
filius ignorās aut nesciēs fuerit. ⁊ postmoꝺū eū pa-
ter ꝺocuerit. ꝓfitet em aplus. i. ad Corin. ꝑmo Christū
ꝺei ꝺtutē ⁊ ꝺei sapiam. Nō ē aūt possibile q̄ sapia sit
ignorās neq̄z q̄ ꝺtus ifirmet. iō etiā qđ ꝺr. nō ꝑt fili
us a se facere quicq̄z. nullā ifirmitatē agendi ꝺemon-
strat in filio. sz qz cū ꝺeo nō sit aliꝺ agere q̄z eē. nec sua
actio sit aliꝺ q̄z sua eēntia vt sup ꝓbatū ē. ita ꝺr q̄ fi-
lius nō possit a se agere sz agat a patre. sic q̄ nō ꝑt a
se eē sz solū a patre. si em a se eēt. iā filius nō eēt. sic ḡ fi
lius nō ꝑt nō eē filius. ita a se agere nō ꝑt. qz ꝺo eandē na
turā accipit filius quā hz pater. ⁊ ex oñti eandē ꝺtutē
hz filius a se nō sit nec a se opet. m̄ ē p se ⁊ p se opat. qz
sic ē p ꝓpriā naturā quā accepit a patre. ita p ꝓpriā
naturā a patre acceptā opat. vñ postq̄z dīs dixerat.
Nō ꝑt filius a se facere quicq̄z. vt oñderet q̄ hz nō a se.
m̄ p se filius opat. subiūgit. Quecūq̄z ille fecerit. s. pa-
ter. hec ⁊ filius sīl'r facit. Ex p̄missis etiā apparet q̄liter
pater ꝓpiat filio vt filius obediat patri. aut patrē ozet
aut mittat a p̄re. hec em oīa filio ꝓueniunt ꝑm q̄ est
patri subiect⁹. qđ nō ē nisi ꝑm hūanitatē assumptaz
vt oñsuz ē. pat ḡ filio p̄cipit vt subiecto sibi ꝑm hu-
manā naturā. ⁊ hoc etiā ꝺba dīi manifestāt. nā cū dīs
dicat. Ut cognoscat mūd⁹. qz diligo patrē. ⁊ sic mā
datū ꝺedit mihi pater sic facio. qđ sit istud mādatuz
oñdit p id qđ subdit. Surgite eamus hinc. Hoc em di
xit ad passionē accedēs. mādatū aūt patiendi manife-
stū ē filio nō ꝓpetere nisi ꝑm hūanā naturā. Sil'r vbi
ait. Si pcepta mea seruaueritz manebitis i dilectōe
mea. sicut ⁊ ego pcepta patris mei seruaui ⁊ maneo
in eius dilectione. manifestū ē hec pcepta ad filiū pti
nere. put a patre diligebat vt hō sicut ipe discipulos
vt hoīes diligebat. Et q̄ pcepta patris ad filiū acci
pienda sint ꝑm hūanā naturā a filio assumptā. apl's
ostēdit docēs filiū obedientē patri fuisse in his q̄ pti
nēt ad hūanā naturā. ꝺt em ad Phil. ij. Factus ē obe-
diēs patri vsq̄z ad mortē. Ostēdit etiā apl's q̄ ozare
filio ꝓueniat ꝑm hūanā naturā. Dicit em ad Heb. v.
q̄ in ꝺieb⁹ carnis sue pces supplicatōnesq̄z ad eum q̄
possit illū saluū a morte facere cū clamore valido ⁊ la
chrymis offerēs exaudit⁹ ē ꝓ sua reuerētia. Sz⁹ⁿ q̄ꝺ
etiā missus a patre ꝺicat apl's oñdit ad Gal. iiij. di-
cēs Misit ꝺeus filiū suū factū ex muliere. eo ergo ꝺr
missus q̄ ē factus ex muliere. qđ q̄ꝺ ꝑm carnē assūp
tā certū est sibi ꝓuenire. Patet ḡ q̄ p hec oīa non ꝑt
ostēdi filius patri eē subiect⁹ nisi ꝑm hūanā naturaz
¶ Sz tū sciēdū ē q̄ filius mitti a patre ꝺr etiā imisi-
biliter inq̄ntū ꝺeus sine p̄iudicio eq̄litatis quā hz ad
patrē. vt infra ostēdet cū aget ꝺe missione sp̄ūs sancti
¶ Sil'r etiā pz q̄ p hoc q̄ filius a patre clarificat vl' su
scitatur vel exaltat nō ꝑt oñdi q̄ filius sit minor pa-
tre nisi ꝑm hūanā naturā. nō em filius clarificatōe in
diget q̄si ꝺe nouo claritatē accipiēs cū eam ꝓfitear se
ante mūdū habuisse. sed oportebat q̄ sua claritas q̄
sub infirmitate carnis erat occultata. ꝑ carnis glori-
ficationē ⁊ miraculoz opatōem manifestaret in fide
credētiū populoz. vñ ꝺe eius occultatōne ꝺr Isa. liij.
Uere absc̄ōditus ē vult⁹ eius. vñ nec reputauim⁹ eū
¶ Sil'r aūt ꝑm hoc xp̄s suscitat⁹ ē q̄ ē passus ⁊ mortu
us ꝑm carnē Dicit em ꝑ. Petri. iiij. Christo passo in
carne ⁊ vos eaꝺē cogitatōe armamini. exaltari etiā eū
oportuit ꝑm hoc q̄ fuit hūiliat⁹. nā ⁊ apl's ꝺt Phil. ij.
Hūiliauit semetipm fact⁹ obediēs vsq̄z ad mortē. ꝓ-
pter qđ ꝺeus exaltauit illū. Sic ḡ p hoc q̄ pater clarifi
cat filiū suscitat ⁊ exaltat. filius nō oñdit minor p̄re nisi ꝑm hūanā na
turā. nā ꝑm diuinā naturā q̄ ē p̄ri eḡlis ē eaꝺez virt⁹
patris ⁊ filij ⁊ eaꝺē opatio. vñ ⁊ ipse filius ꝓpria vir
tute se exaltat. ꝑm illud p̄s. Exaltare dīne in ꝺtute tua
Ipse seipm suscitat. qz de se ꝺt Joh. x. Potestatem ha
beo ponēdi aīam meā ⁊ iterz sumere eā. Ipe etiā nō so
lū seipm clarificat. sz etiā patrē. ꝺt em Joh. xvij. Cla-
rifica filiū tuū vt ⁊ filius tuus clarificet te. nō q̄ pater

velamine carnis assumpte sit occultat⁹.sz siue inuisibi/
litate nature q etiã mõ filius ẽ occultus fm diuinã na
turã.nã pri ⁊ filio cõe ẽ qđ dr Isa.xlv. Uere tu es de
us absconditus deus isrl saluator.filius ãt patrẽ clarifi
cat nõ claritatẽ ei dando.sz eũ mũdo manifestãdo.nã
⁊ ipe ibidẽ dr. Manifestaui nomẽ tuũ hoibus. Nõ ẽ
aũt credẽdũ q in dei filio sit aliqđ ptãtis defect⁹ cũ ip
se dicat. Data ẽ mihi ois ptãs in celo ⁊ in terra. Uñ
qđ ipe dr. Sedere ad dexterã meã vl sinistrã ñ ẽ meũ
dare vobis.sz qbus paratũ ẽ a patre meo.nõ ondit q
filius distribuẽdaz celestiũ sediũ ptãtẽ nõ habeat.cũ
p hmõi sessionẽ pticipatio vite eterne itelligat.cuius
collationẽ ad se ptinere ondit cum dr Joh.x. Oues
mee vocẽ meã audiũt.⁊ ego cognosco eas.⁊ sequũt
me.⁊ ego vitã eter.do eis.dr etiã Joh.v.q pr oẽ iudi
ciũ dedit filio.ad iudiciũ ãt ptinet vt p meritis aliq
in celesti glia collocent.vñ ⁊ Math.xxv. dr.q filius
hois statuet oues a dextris⁊ hedos a sinistris.ptinet
g ad potestatẽ filij statuere aliquẽ vel a dextris vel a si
nistris siue vtrũqz referat ad differẽtẽ glie pticipatõ
nẽ.siue vnũ referat ad gliam ⁊ alterz referat ad penaz
oz g vt ybi ppositi sensus ex pmissis sumat. Premit
titur nãqz q mr filiorz Zebedei accesserat ad Jhm pe
tẽs vt vnus filiorz ei⁹ sederet ad dexterã ei⁹ ⁊ ali⁹ ad si
nistrã.⁊ ad h petẽdũ mota videbat ex qdã fiducia p
pinqtatis carnal quã habebat ad hoiem ppm.dns g
sua rnsione nõ dixit q ad eius potestatẽ nõ ptineret
dare qđ petebat.sz q ad deũ nõ ptinebat illis dare p
qbus rogabat.nõ eñ dixit.sedere ad dexterã meã vl si
nistrã nõ ẽ meũ dare alicui qn potius ondit qđ suus
erat h dare illis qbus erat paratũ a patre suo. nõ eñ h
dare ad eũ ptinebat fm q erat filius hominis.sz fm q
erat fili⁹ dei.⁊ io ñ erat suũ h dare aliqbus ppter h qđ
ad eũ ptinebat fm q erat filius hominis fm ppinqta
tẽ carnalẽ.sz ppter h q ptinebat ad eũ fm q erat fili
us dei qbus.s.paratũ erat a patre p predestinatõem eter
nã.sz q etiã hec pparatio ad potestatẽ filij dei ptineat
ipse dns confitet dicẽs Joh.xiiij. In domo patris mei
mã.m.sh.si q minus dixissez vobis.qz vado parare
vobis locũ.mansiones ãt multe sunt diuersi gradus
pticipãde beatitudinis q ab eterno a deo in predestina
tione pparati sh.cũ g dns dr q si in aliq minus esset
id ẽ si deficeret ppate mãsiones hoibus ad beatitudinẽ
introducẽdis.⁊ subdit dixissem.qz vado parare vo/
bis locũ.ondit hmõi ppationẽ ad suã potestatẽ perti
nere. ¶ Neqz etiã pt intelligi q fil⁹ hoiã aduẽtus sui
ignoret.cũ in eo sint oes thesauri sapiẽtie ⁊ scie absco
diti vt ap'us dr.⁊ cũ id qđ maius ẽ pfecte cognoscat
sez patrẽ.sz h intelligẽdũ ẽ qz filius iter hoies hõ co
stitutus ad modũ ignorãtis se habuit dũ discipulis
nõ reuelauit. est eñ Auctus modus loquẽdi in scrip
turis vt deus dicat aliqđ cognoscere si illud cognos/
cere facit.sicut habet Gen.xxij. Nũc cognoui q time
as dñm.i.nũc cognoscere feci.⁊ sic p oppositũ filius
nescire dr qđ nõ facit nos scire. ¶ Tristicia vero ⁊ ti/
mor ⁊ alia hmõi manifestũ est ad ppm ptinere fm q
homo.vñ ⁊ p h nulla minoratõ pt in diuinitate filij de
prehẽdi. ¶ Q aũt dr sapiẽtiã ee creatã.pmo qdez pt
intelligi nõ de sapiẽtia q est filius dei.sed de sapientia
quã deus indidit creaturis.Dicit eñ Ecci.pri. Ipse
creauit eã.s.sapiẽtiam in spũsancto.⁊ effudit illaz sup
per oẽia opa sua. Potest etiã referri ad naturã crea/
tã assumptã a filio.vt sit sensus. Ab initio ⁊ ante se/
cula creata sum.i.puella sum creature vniri. Uel p h
q sapientia ⁊ creata ⁊ genita nũcupat.modus diuine
gnationis nobis insinuat. in gnatione eñ qđ gene/
ratur accipit naturã generãtis.qđ pfectõnis ẽ.sed in
gnationibus q sunt apud nos generãs ipse mutatur.
qđ impfectionis ẽ.in creatõne vero creãs nõ mutat
sed creatũ nõ recipit naturã creãtis.dr g simul filius
creat⁹ ⁊ genitus vt ex creatõne accipiat immutabilitas
patris ⁊ ex gnatione vnitas nature in patre ⁊ filio.⁊
sic hmõi scripture itellectũ synodus exposuit. vt per
Hilariũ pz. Q vero filius dr pmogenitus creature
nõ ex h est q filius sit in ordinatõne creaturarz.sz qz
filius ẽ a patre ⁊ a patre accipit a q sunt ⁊ accipiunt
creature.sz filius accipit a patre eandẽ naturã. nõ ãt
creature. vñ ⁊ filius nõ solũ pmogenitus dr.sed etiã
vnigenit⁹ ppter singularẽ modũ accipiẽdi. ¶ Per h
aũt q dns ad patrẽ dr de discipulis vt sint vnum si/
cut ⁊ nos vnũ sumus.ondit quidez q pater ⁊ fili⁹ sh
vnũ eo mõ q discipulos vnũ esse optz.s. p amorem.
Dic tñ vnionis modus nõ excludit essentie vnitatẽ.
sed magis eã demõstrat.dr eñ Joh.xij. Pater diligit
filiũz ⁊ oia dedit in manu eius.p qđ plenitudo diui
nitatis ostenditur esse in filio.vt dictuz ẽ. Sic igit pz q
testimonia scripturarũ q arriani p se assumebãt non
repugnãt veritati quã fides catholica confitetur

¶ Sol'o ad autoritates Fotini ⁊ Sabellij ix

Ex his ãt cõsideratis

apparet q nec ea q Fotin⁹ ⁊ Sabellius p
suis opinionibus ex sacris scripturis addu
cebãt eoz errores confirmare pnt.nã qđ dns post resur
rectionẽ dr Math.vl. Data ẽ mihi ois ptãs in celo
⁊ in terra.nõ io dr q tũc de nouo hãc ptãtẽ accepit.sz
qz ptãs quã fili⁹ dei ab eterno accepat in eodẽ hoie fa
cto apparere incepat p victoriã quã de morte habue
rat resurgẽdo. Qđ ẏo ap'us dr ad Ro.p. de filio lo
quẽs. Qui fact⁹ ẽ ei ex semie Dauid.manifeste ostẽ/
ditur q liter sit itelligẽdũ ex eo qđ addit fm carnẽ.nõ
eñ dixit q filius dei eet simpl factus.sz q factus eet
ex semie Dauid fm carnẽ p assumptõem hũane na/
ture.sic ⁊ Joh.p. dr. Uerbũ caro factũ ẽ.vñ etiã pz p
h qđ sequit. Qui predestinat⁹ ẽ fili⁹ dei in ẏpotute fm hũanã na
turã ad filiũ ptinet. Q ei hũana natura filio dei vni
refert sic hõ posset dici fili⁹ dei ñ fuit ex hũanis meritis

sed ex gratia dei predestinatis. Silr etiā qđ idē aplus ad Phil. dr q deus xpm ppter passionis meritū exaltauit ad huanā naturā referēdū ē in q fuerat humilitas passionis. vñ z qđ subdit. Dedit illi nomē qđ est sup oē nomē. ad h referēdū ē q nomē conuenies filio ex natiuitate eterna. manifestādū eet in fide populoz h conuenire filio incarnato p qđ z manifestū ē q id qđ dr Petrus q deus ihm xpm z dnm fecit. ad filiuz referēdū ē fm humanā naturā in q incepit id habere ex tpe qđ i natura diuinitatis habuit ab eterno ¶ Qđ
Solo Sabellij etiā Sabellius introducit de vnitate veritatis. Audi isr. dns de⁹ tuus deus vn⁹ ē. z videte q ego sim sol⁹ et nō sit alius deus pter me inie catholice fidei nō repugnat q patrē z filiū nō duos deos. sz vnū deū ee confitetur. vt dictū ē. Silr etiā qđ dr. Pater in me manēs ipse facit opa. z ego in patre z pr in me ē. nō ostēdit vnitatē psone vt volebat Sabellius. sz vnitatē essentie quā Arrius negabat. si em eet vna psona pris et filij nō congrue diceret pr ee in filio z filius in pre. cū nō dicat ppie idē suppositū in seipo ee. sz solū rone ptiū. qz em ptes in toto st z qđ conuenit ptibz soler attribui toti. qnqz dr aliqđ totū esse in seipso. h at modus loquēdi nō conuenit in diuinis in qbz ptes ee n pnt vt in pmo onsuz ē. relinq̄t g cū pater in filio z filius in pre. cū nō dicat ppie idē suppositū in seipo ee. sz solū rone ptiū. qz em ptes in toto st z qđ conuenit ptibz soler attribui toti. qnqz dr aliqđ totū esse in seipso. h at modus loquēdi nō conuenit in diuinis in qbz ptes ee n pnt vt in pmo onsuz ē. relinq̄t g cū pater in filio z filius in patre ee dicat q pater z filius nō sint idē suppositō. sz ex h ondit q patris z filij sit essentia vna. h em posito manifeste apparet q lr pater ē in filio z filius in patre. nā cū pater sit sua entia. qz in deo nō est aliud esse z entiā h̄ns. vt in pmo ē onsum. relinq̄t q in q cūqz sit entia patris sit pater. z eadē rone in qcūqz est essentia filij ē filius. vñ cū entia patris sit in filio z essentia filij in patre eo q vna ē essentia vtriusqz vt fides catholica docet. sequit manifeste q pater sit in filio z filius sit in patre. z sic eodem verbo z Sabellij z Arrij error confutatur

¶ Rones ctra gnatōem z pcessionē diuinā p

Pria ro 3 veritatem

Omnib⁹ igit diligēter consideratis manifeste apparet h nobis de gnatone diuina in sacris scripturis ppon credēdū q pater z filius z si psonis distinguāt. sz tn vn⁹ deus z vna h̄nt essentiā seu naturā Quia vo a creaturaz natura h inuenit valde remotū vt aliqua duo suppositō distinguāt. z tn eoz sit vna entia. humana ro ex creaturaz pprietatibz pcedes multipl in h secreto diuine gnatōis patit difficultatē. nā cū generatio nobis nota mutatō qdā sit cui opponit corruptio difficile videt in deo gnationē ponere q ē immutabilis icorruptibil z eternus. vt ex supioribz patet.

2 ¶ Ampli⁹. si gnatio mutatio ē oz oē qđ gnat mutabile ee. qđ at mutat exit de pōa in actū. nā motus ē actus exntis in pōa fm q hmōi. si g filius dei ē genitus videt q neq eternus sit tāq de pōa in actum exies. neq verus deus ex q nō ē actus purus. sed aliqđ potētialitatis h̄ns. ¶ Adhuc. genitū naturā accipit a generāte. si g filius genit⁹ ē a deo patre oz q naturā quā hz a pre accepit. nō est at possibile q acceperit a patre aliā naturā nūero q pr hz. z silem spēm si cut fit in gnatōibz vniuocis vt cū hō generat hoiem z ignis ignē. sup em onsum ē q impossibile ē ee plures nūero deitates. videt etiā ee impossibile q receperit eam dē naturā nūero q pater hz. qz si recipit pte eius sequtur diuinā naturā ee diuisibilē. si at tota videt sequ q natura diuina si sit tota trāsfusa in filiū desinat esse in patre. z sic pr generando corrūpit. ¶ Neq iterz pt dici q natura diuina p quādā exuberātiā effluat a patre filiū sicut aq fontis effluit in riuū z fons nō euacuat qz natura diuina sic nō pt diuidi. ita nec augeri. videt ergo reliquū ee q filius naturā a patre accepit. non eadē nūero nec specie quā pr hz. sed oīno alteri⁹ gnis. sicut accidit in gnatone equoca vt cū aialia ex putre factione nata ptute solis generāt ad cui⁹ spēm nō attingūt. sequt g q dei fili⁹ neq ver⁹ filius sit cū nō h̄eat spēm pris. neq ver⁹ deus cū nō recipiat diuinā naturā

¶ Itē. si filius recipit naturaz a deo patre oz q in eo 4
aliud sit recipies z aliud natura recepta. nihil em recipit seipm. filius g nō est sua entia vel natura. nō ē igit verus deus. ¶ P. si filius nō ē aliud qz entia diuina cū entia diuina sit subsistēs vt in pmo pbatū ē. constat at q etiā pater ē ipa essentia diuina. videt relinq̄ q pater z filius conueniat in eadē re subsistēte. res at subsistēs in itellectualibz naturis vocat psona. sequt g si filius ē ipa diuina entia q pr z filius conueniāt in psona. si at filius nō est ipa diuina entia nō ē ver⁹ deus. h em de deo pbatuz ē in pmo li. videt g q vel filius nō sit ver⁹ deus vt dicebat Arrius. vl nō sit alius psona liter a patre vt Sabellius asserebat. ¶ Adhuc illud 6
qđ ē pncipiū indiuiduatōis in vnoq̄qz mō impossibile ē ineē alteri qđ suppositō distinguat ab eo. qđ em in multis ē. nō ē indiuiduatōis pncipiū. ipa at nō ē aliud qz ipse deus entia dei est p quā deus indiuiduat nō em entia dei ē forma in materia vt p materiā indiuiduari posset. non ē g aliud in deo patre p qđ indiuiduet qz sua entia. cius g entia in nullo alio supposito esse pt. aut igit nō ē in filio. z sic filius nō ē verus deus fm Arriū. aut filius nō est alius suppositō a patre. z sic ē eadē psona vtriusqz fm Sabellium

¶ Ampli⁹. si pr z filius st duo suppositā siue due p 7
sone. z tn sunt in entia vnū. oz in eis ee aliqđ preter essentiā p qđ distinguāt. nā entia cōis vtriq ponit. qđ aut cōe est nō pt ee distinctōis pncipiuz. oz g id q distinguit pater z filius ee aliud ab essentia diuina. ergo psona filij conposita ex duobz. z silr psona patris sez ex entia cōi z ex pncipio distinguēte. vterq g est cōpositus. neuter g ē ver⁹ deus ¶ Si qs at dicat distinguit sola relatione. put vn⁹ est pater alius q filius. que aut relatiue pdicant nō aliqđ vident pdicare in Solutio

eo de quo dicūtur. sed magis adaliqd. ⁊ sic p hoc cō
7 positio nō inducit. Videt q hec rnsio nō sit sufficies
ad pdicta incōuenientia vitāda. nā relatio non pt esse
ablq aliquo absoluto. in quolibet em relatiuo optz
intelligi q ad se dr pter id qd ad aliud dr. sicut scia
aliqd est absolute pter id qd ad dīm dr. relatio g il
la p quā pater ⁊ filius distinguunt optz q habeat ali
qd absolutū in q fundet. aut g illud absolutū ē vnū
tm. aut sunt duo absoluta. si est vnū tm in eo non pt
fundari duplex relatio nisi forte sit relatio identitatis
q distinctōem opari nō pt. sicut dr idē eidē idem. si g
sit talis relatio q distinctōem req̄rat optz q pintelli
8 gat absolutor distinctio. nō g videt possibile q pso
ne patris ⁊ filij solis relatōibz distinguātur. ¶ Dr
dicere q relatio illa q filiū distinguit a patre. aut sit
res aliqua. aut sit in solo intellectu. si aut sit res aliq
nō aut videt esse illa res q est diuina essentia. qr diui
na eētia cōis est patri ⁊ filio. erit g in filio aliq res q
nō est eius eētia. ⁊ sic nō est verus deus. oīum ē em
in pmo libro q nihil est in deo qd nō sit sua eētia. si
aut illa relatio sit in intellectu tm. nō g pt psonali di
stinguere filiū a patre. que em psonali distinguunt
9 realiter optz distingui. ¶ Itē. oīne relatiuū dependet
a suo correlatiuo. qd aut dependet ab altero nō est ve
rus deus. si g psona patris ⁊ filij relatōibz distingua
10. tur neuter erit verus deus. ¶ Adhuc. si pater est deus
et filius est deus. optz q hoc nomen de de patre ⁊ fi
lio subalr pdicet. cū diuinitas accidēs esse nō possit.
pdicatū aut subale est vere ipm de quo pdicat. nā cuz
dr hō est aīal. qd vere hō est aīal est. ⁊ siliter cū dicit
sortes est hō. qd vere sortes est. hō est. ex quo videt se
qui q impossibile sit ex pte subiector inueniri plura
litatē. cū vnitas sit ex pte subalis pdicati. nō em sor
tes ⁊ plato sunt vnus hō. licet sint vnū in humanita
te. neq hō ⁊ asinus sunt vnū aīal. licz sint vnū in aīa
11 li. si ergo pater ⁊ filius sunt due psone. impossibile vi
detur q sint vn de ¶ Amp. op posita pdicata plurali
tatē ondūt i eo de q pdicāt. de deo ät pre ⁊ de deo filio
opposita pdicant. nā pater est deus ingenitus ⁊ gene
rans. filius aut est deus genitus. nō igit videt ee pos
sibile q pater ⁊ filius sint vnus deus. Hec igit ⁊ silia
sunt ex quibz aliq diuinor mysteria ppria rone meti
Ueritas fi/ dei rōe supa ri nō pt
ri volētes diuinā generatōnem impugnare nitūtur
Sed qr veritas in seipsa fortis est ⁊ nulla impugna
tione euellitur. optz intendere ad ostendēdā q veri
tas fidei rone superari nō possit

¶ Quo accipiēda sit generatio in diuinis. ⁊ q
de filio dei in scripturis dicūtur xi.

Principiū aūt huius intentiōis hinc sumere optz q sm diuersi
tatem naturarū diuersus emanatiōis mo/
Drsus mo/ dus inuenit in rebz. ⁊ q̄to aliqua natura est altior tā
dus emana tōnis i rebz to id qd ex ea emanat magis est initium. In rebz em
omnibz inaīata corpa infimū locū tenēt in quibz ema
nationes aliter esse nō possunt nisi p actōem vnius eo
rum in aliqd alterū. sic em ex igne generat ignis duz
ab igne corpus extraneū alterat ⁊ ad qualitatē ⁊ spē
ciem ignis pducit. post inaīta vero corpora primuz
locū tenent plante. in quibz iam emanatio ex interio
ri pcedit. ingītum scz humor plante intraneus in se
men ducit ⁊ illud semen terre mandatuz erescit in
plantā. iam g hic primus gradus vite inuenit. nam
viuentia sunt q seipa mouent ad agenduz. illa vo q
nō nisi exteriora mouere pūt oīno sunt vita carentia
in plantis vero hoc indītū vite est q id qd in ipis est
mouent ad aliquā formā. est tm vita plantaz impfe
cta. qr emanatio in eis licz ab interiori pcedat. tamē
paulatim ab interioribz exiens qd emanat finaliter
oīno extrinsecū inuenit. humor em arboris primo ab
arbore egrediens fit flos ⁊ tandē fructus ab arboris
cortice discretus sed ei colligatus. pfectio aūt fructus
oīno ab arbore separat. ⁊ in terraz cadens sementina
virtute pducit aliā plantā. Si qs etiā diligēter con
sideret primū huius emanatōis principiū ab exterio
ri sumit. nam humor intrinsecus arboris p radices a
terra sumit de qua planta suscipit nutrimentuz. Ul
tra plantarū vero vitā altior gradus vite inuenit. q
est fm aīam sensitiuaz. cuius emanatio ppria etsi ab
exteriori percipiat in interiori terminat. ⁊ q̄to ema
natio magis incesserit tanto magis ad intima deue
nit. sensibile em exterius formā suā exterioribz sensi
bus ingerit a quibz pcedit in imaginatōe. deinde in
memorie thezaurū. in quolibet tm huius emanati
onis pcessu principiū ⁊ terminus ptinent ad diuersa
nō em aliqua potentia sensitiua in seipam reflectitur
est g hic gradus vite tāto altior q̄ vita plantaz q̄to
opatio huius vite magis in intimis dtinet. nō tm est
oīno vita pfecta. cū emanatio semp fiat ex vno in al
terū. ¶ Est igit supremus ⁊ pfectus gradus vite qui
est fm intellectū. nā intellectus in seipm reflectit ⁊ se
ipsum intelligere pōt. sed ex intellectuali vita diuersi
gradus inueniūtur. nā intellectus humanus etsi se
ipm cognoscere possit. tm primū siue cognitōis initiuz
ab extrinseco sumit. qr nō est intelligere sine phātas
mate. vt ex superioribz patz. pfectior ergo est intelle
ctualis vita in angelis in quibz intellectus ad sui co
gnitōem nō pcedit ex aliq exteriori. sz p se cognoscit
seipm. nōdū tm ad vltimā pfectiōem vita ipor pring
git. qr licet intentio intellecta sit eis oīno intrinseca.
nō tamen ipsa intentio intellecta est eor substantia
qr nō est idem in eis intelligere ⁊ esse. vt ex supioribz
pz. vltima igit perfectio vite cōpetit deo in quo non
est aliud intelligere ⁊ aliud esse. vt supra ostēsum est.
et ita optz q intentio intellecta in deo sit ipa diuina
essentia. Dico aūt intentōem intellectā id qd intelle
ctus in seipso dcipit de re intellecta. que quidē in no
bis neq est ipsa res que intelligit. neq est ipa subā

Nota supm gra dū vite

intellectus.sed est q̄dā similitudo ꝯcepta ī intellectu de re intellecta quā voces exteriores signāt. vñ & ipsa intentio verbuz interius noīatur qđ est exteriori verbo signatū. Et q̄dem q̄ p̄dicta intentio nō sit in nobis res intellecta inde apparet q̄ aliud est intelligere rem. & aliud est intelligere ipam intentōem intellectam. qđ intellectus facit duz sup suū opus reflectit vñ & alie sciētie sunt de rebz. & alie de intentōibz intellectis. ¶ Q3 aūt intentio intellecta nō sit ipe intellect⁹ in nobis ex hoc pz q̄ esse intentōis intellecte etiaz in ipso intellectu ꝯsistit. non aūt esse intellectus nostri. cuius esse nō est suū intelligere. cū ergo in deo sit idez esse & intelligere. intentio intellecta in ipso est eius intellectus. & qz intellectus in eo est res intellecta. intelligendo eī se intelligit oīa alia. vt in p̄mo ostēsuz est. relinq̄tur q̄ in deo intelligente seip̄m sit idē intellectus & res que intelligit. & intentio intellecta. ¶ His igit ꝯsideratis vtcūqz ꝯcipere possumus qualiter sit diuina generatio accipienda. patz eī q̄ nō est possibile sic accipi generatōem diuinā sicut in rebz inaiatis. generatio inuenit in quibz generās imp̄mit suā spēm in exteriorē materiā. oportz eī fm positōem fidei q̄ filius a deo genitus verā habeat deitatē & sit ver⁹ deus. ipa aūt deitas nō est forma materie inherens. neqz deus est ex materia existens. vt in p̄mo p̄batū est. Similiter aūt nō p̄t accipi diuina generatio ad moduz generatōis. que in plantis inuenit & etiam in aialibz que cōicant cū plantis in nutritiua & generatiua virtute. separat eī aliqd qđ erat in planta vel aiali ad generatiōem silis in specie qđ in fine generatōnis est oīno extra generantem. a deo aūt cū indiuisibilis sit nō p̄t aliquid separari. ipe etiā filius a deo genit⁹ nō est extra patrē generantē. sed in eo sicut ex supioribz autoritatibz patz. Neqz etiā p̄t diuina generatio intelligi fm modū emanatōis que inuenit in aīa sensitiua. nō eī deus ab aliquo exteriori accipit vt in alterum influere possit. nō eī esset p̄mū agens. operationes etiā aie sensitiue nō complent sine corporalibus instrumentis. deū aūt manifestū est incorporeū esse. relinquit ergo q̄ generatio dīna fm intellectualē emanationē sit intelligenda. hoc aūt sic manifestari optz manifestū est eī ex his q̄ in p̄mo declarata sunt q̄ deus seip̄m intelligit. oīe eī intellectū inq̄ztū intellectū optz esse in intelligente. Signat eī ipm intelligere apprehēsionē eius qđ intelligit p intellectū. vñ etiā intellectus noster seipsum intelligēs est in seipo nō solū vt idem sibi p essentiā. sed etiā vt a se apprehēsum intelligendo. optz ḡ q̄ de⁹ in seipo sit vt intellectū in intelligente. intellectū aūt in intelligente est intentio intellecta & verbū. est ḡ in deo intelligēte seip̄z p̄bū dei q̄si deus intelligens. sicut p̄bū lapidis in intellectu est lapis intellectus. ¶ Hinc est q̄ Joh̄.j.dr. Verbū erat apud deū. qz ꝺo intellect⁹ diuin⁹ nō exit de potētia in actū. sed sp̄ est actu existēs. vt in p̄mo p̄batū est. ex necessitate optz q̄ semp seipsum intellexerit. ex hoc aūt q̄ seip̄m intelligit optz q̄ verbū ipius in ipo sit. vt ostēsum est. nec est ḡ semp verbuz eius in deo extitisse. Est ḡ coeternū deo p̄bū ipius. nec accedit ei ex tpe sicut intellectui nostro accedit ex tpe p̄bū interius ꝯceptū. qđ est intētio intellecta ¶ Hinc est qđ Joh̄.j.dr. In p̄ncipio erat verbū. Cū aūt intellectus diuinus nō solū sit sp̄ in actu. sed etiā sit ipe act⁹ purus. vt in p̄mo p̄batū est. optz q̄ suba intellectus diuini sit ipm suū intelligere. qđ est actus intellect⁹. esse aūt p̄bi interius ꝯcepti siue intentōis intellecte ē ipm suū intelligi. idē ḡ ē est p̄bi diuini & intellect⁹ diuini. & p ꝯsequēs ipius dei q̄ est suus intellectus. ē aūt dei est eius ēntia vel natura qua idē est ipe de⁹. vt in p̄mo ostēsum est. p̄bū igit dei est ipm ē diuinū & ēntia eius & ipe verus deus. Nō aūt sic est de p̄bo intellectus humani. cū eī intellect⁹ noster seip̄m intelligit aliud est ē intellect⁹. & aliud ipm eius intelligere. substantia eī intellect⁹ erat in potētia intelligēs anteqū intelligeret actu. seqūtur ḡ q̄ aliud sit ē intentōis intellecte ē sit ipm intelligi. vñ opz q̄ in hoīe intelligēte seip̄z verbū interius ꝯceptū nō sit hō ver⁹ naturale hois esse hūs sed sit hō intellect⁹ tm quasi q̄dam silitudo hois veri ab intellectu apphensa. Ipm ꝺo p̄buz dei ex hoc ipso q̄ est deus intellect⁹ est verus de⁹ hūs naturaliter esse diuinū. eo q̄ nō est aliud naturale ē dei et aliud eius intelligere. vt dictum est. ¶ Hinc est q̄ Joh̄.j.dr. Deus erat p̄bū. qđ qz absolute dr demonstrat p̄bū dei verū deū ꝺcere intelligi. p̄bū eī homis nō possz dici simpl'r & absolute hō. sed fm q̄d. scz hō intellect⁹. Vñ hec falsa essz hō est verbū. sed hec vera p̄t ē hō intellect⁹ est p̄bū. cū ḡ dr de⁹ erat verbū. ostē dit p̄bū diuinū nō solū ē intentionē intellectam. sicut p̄bū nostrū. sz etiā rem in natura existētē & subsistentē. deus eī verus res subsistēs est. cū maxime sit p se ens. Nō sic aūt natura dei est in p̄bo. vt sit vna specie et nūero differēs. sic eī p̄bū hz naturā dei. sicut intelligere dei est ipm ē eius. vt dictū est. intelligere autez est ipsum esse diuinū. verbū ḡ habz ipam ēntiaz diuinā. nō soluz specie sed nūero eandē. ¶ Itē natura q̄ est vna fm spēm nō diuidit in plura fm nūerū nisi p pter materiā. diuina aūt natura oīno imaterialis est impossibile est ḡ q̄ natura diuina sit vna specie & numero differēs. verbū igit dei in eadē natura numero cōicat cū deo. ppter qđ p̄bū dei & deus cuius est p̄bū nō sunt duo dij sed vnus deus. nā q̄ apud nos duo hūntes hūanā naturā sunt duo homines ex hoc ꝯingit q̄ natura hūana nūero diuidit in duob⁹. ostēsum est aūt in p̄mo libro q̄ ea q̄ in creaturis diuisa sunt ī deo simpl'r vnū ē. sicut in creatura aliud ē ēntia & ē. et in quibusdā est etiā aliud qđ subsistit in sua essentia et eius ēntie siue natura. nā hic hō nō est sua humanitas nec suū esse. sz de⁹ est sua ēntia & suū ē. & q̄uis

Intētio ītellecta nō est ipe ītellect⁹

Correlariū.

Verbuz dei ē coeternū deo

Distin.xxv.

Alia diffi.

hoc in deo vnū sint verissime. cū in deo est q̄cūq; ptinet ad rōnē vel subsistēz vel ēntie vl' ipi' cē. Ouenit eīm ei nō esse in alijs inq̄tū est subsistēs. esse q̄d inq̄tū est ēntia. z esse in actu rōne ipius ēē. optz g̃ cuz in deo sit idē intelligēs z intelligere z intētio intellecta q̄d est ꝟbū ipius q̄d verissime in deo sit. z q̄d ptinet ad rōnem intelligētis. z q̄d ptinet ad rōnē eius q̄d est intelligere. z q̄d ptinet ad rōnem intentōis intellecte sine ꝟbi. Est aūt de rōne interioris ꝟbi q̄d est intentio intellecta q̄ pcedat ab intelligēte fm suuz intelligere cū sit q̄si terminus intellectualis operatōnis. intellect' eīm intelligēdo ꝯcipit z formatur intentōem siue rōem intellectā q̄ est vlterius ꝟbū. optz g̃ q̄ a deo fm ipm suū intelligere pcedat ꝟbū ipius. Cōparat g̃ verbū dei ad deū intelligentē cuius est ꝟbū. sicut ad eū a q̄ est. hoc eīm est de rōne ꝟbi. cū g̃ in deo intelligēs intelligere z intentio intellecta sine ꝟbū sint p ēntiā vnū et p hoc necē sit q̄ q̄libet horuz sit de'. remanet sola distinctio relatiōis. put ꝟbū refert ad ꝯcipientez vt a quo est. ¶ Hinc est q̄ Joh. euāgelista q̄ dixerat. deus erat ꝟbū. ne oīno distinctio sublata intelligeret ꝟbi a deo dicēte siue ꝯcipiēte ꝟbum. subiūxit. hoc erat in p̄ncipio apud deū. q̄si dicat. hoc ꝟbū q̄d deū esse dixi aliquo mō distinctum est a deo dicēte. z sic possz dici apud deū ēē. verbū aūt interi' ꝯceptū est q̄dā rō z similitudo rei intellecte. silitudo eīm alicuius in altero exist̄s vel hz rōnem exēplaris si se habeat vt p̄ncipiū vel hz potius rōnē imaginis si se habeat ad id cui' est silitudo sicut ad p̄ncipiū. vtrūq; aūt exēplū in nro intellectu pspicit. Quia eīm silitudo artificiati exīs in mēte artificis est p̄ncipiū operatōis p quā artificiatum est. ꝯparat ad artificiatū vt exēplar ad exēplatū. Sed silitudo rei naturalis in nostro intellectu cōcepta ꝯparat ad rem cui' silitudo existit vt ad suū p̄ncipiū. q̄ nostrū intelligere a sensibꝫ p̄ncipiū accipit q̄ p res naturales imutant. Cū aūt deus z se ipm intelligat z alia. vt in p̄mo ostēsum est. ei' intelligere p̄ncipiū est rerū intellectaz ab ipo. cuz ab eo causent' p intellectū z volūtatē. sed ad intelligibile q̄d est ipe comparat vt ad p̄ncipiū. est eīm hoc intelligibile idē cuz intellectu intelligēte. cuius q̄dā emanatio est ꝟbū cōceptū. optz g̃ q̄ ꝟbū dei ꝯparetur ad res alias intellectas a deo sicut exēplar ad ipm deū cuius est ꝟbum sicut eius imago. Hinc est q̄ de ꝟbo dei dr̄ Col'. j. q̄ est imago invisibilis dei. Est aūt dr̄ūtia inter intellectuz et sensum. nā sensus apprehēdit rem q̄tum ad exteriora eius accūtia q̄ sunt color. sapor. quantitas. z alia hmōi. sed intellect' ingredit ad interiora rei. z q̄ ois cognitio pficit fm silitudinē q̄ est inter cognoscens z cognitū. oz q̄ in sensu sit silitudo rei sensibilis q̄tuz ad eius accūtia. in intellectu vo sit silitudo rei intellecte q̄tum ad eius essentiā. verbuz igit in intellectu ꝯceptū est imago vel exēplar substātie rei intellecte. cū igit verbū dei sit imago dei. vt ostēsum est. necesse est q̄ sit imago dei q̄tuz ad eius essentiā. Hinc est q̄d aplus dicit ad Heb. p̄mo. q̄ est figura substantie dei. Imago aūt alicui' rei est duplex. est eīm aliq̄ imago q̄ nō ꝯmunicat in natura cuz eo cuius est imago. siue sit imago eius q̄tum ad exteriora accidētia. sicut statua enea est imago hois nec tn̄ est hō. siue sit imago q̄tum ad substātiā rei. Rō eīm hois in intellectu nō est hō. nā z pl'us dicit. lapis nō est in aia sed spēs lapidis. imago aūt alicuius rei que essēdē naturā habet cū re cuius est imago. est sicut filius regis in quo imago patris apparet. z est eiusdem nature cū ipso. Ostēsum est aūt q̄ ꝟbū dei est imago dicētis q̄tum ad ipam eius ēntiam. z q̄ in eadē natura cum dicēte ꝯmunicat. relinq̄tur ergo q̄ verbū dei nō solū sit imago. sed etiā filius. nō eīm sic esse imaginē alicuius vt eiusdē nature cū illo sit in aliquo inuenīt q̄ filius dei dici nō possit. dūmodo hoc in viuentibꝫ accipiatur. nam q̄d pcedit ex aliq̄ viuente in silitudine spēi dr̄ filius eius. Hinc est q̄d in ps. Dns dixit ad me filius meus es tu. ¶ Rursus ꝯsiderandū est. q̄ cū in qualibet natura pcessio filij a patre sit naturalis. ex q̄ verbum dei filij' dr̄. optz q̄ naturaliter generet' z a patre pcedat. z hoc q̄dē supra dictis ꝯuenit vt ex his q̄ in intellectu nostro accidūt pspici pt. intellect' eīm noster aliqua naturaliter cognoscit sicut p̄ma intelligibiliū p̄ncipia. quoz intelligibiles ꝯceptōes q̄ ꝟba interiora dicūtur naturaliter in ipso existūt z ex eo procedūt. Sunt etiā q̄dam intelligibilia q̄ nō naturaliter intellectus noster cognoscit. sed in eoz cognitōnem rōcinādo ptingit. z hoz ꝯceptiones in intellectu nro naturaliter nō existūt. sed cū studio querūt'. manifestuz est aūt q̄ deus seipm naturaliter intelligit sicut z naturaliter est. suū eīm intelligere est suū ēē. vt in p̄mo ꝓbatum est. ꝟbū g̃ dei seipm intelligētis naturaliter ab ipo pcedit. z cū ꝟbo dei sit eiusdē nature cū deo dicēte z sit silitudo ipius'. sequit' q̄ hic naturalis pcessus sit in silitudinē eius a quo est. pcessio cum identitate nature. hec est aūt vere generatōis rō in rebꝫ viuentibꝫ. q̄ id q̄d generat a generāte pcedat. vt silitudo ipsius et eiusdē nature cū ipso est. g̃ verbū dei genitū vere a deo dicente. z eius pcessio generatio vel natiuitas dici pt. ¶ Hinc est q̄d in ps dr̄. Ego hodie genui te. i. in eternitate q̄ semp est pns z nulla est in eo rō p̄teriti z futuri. Vñ pz falsum ēē q̄d Arriani dixerūt. q̄ pater genuit filiū volūtate. q̄ eīm volūtarie fiūt nō naturalia sunt. ¶ Quia ꝟo nō minus est q̄d deus de seipo intelligit q̄z q̄d in ipso est. alias nō intelligeret seipsuz perfecte nec suū esse ēet suū intelligere. optz verbū dei de deo ēē ēntiale. hoc aūt ē est filius dei. est igit' filius dei patri essentialis Hoc etiā hinc manifestū est q̄ filius dei cū sit verus filius habet spēm z naturā patris. cui libet aūt nature exterminata q̄titas dēbetur. vñ etiam apud nos filius ad equalitatē patris p̄ducit' in fine generatōis z augmēti. nisi aliquis defectus appa

Nota

Imago rei est duplex

Nota

Diffin. silī.

Idē p̄a p. q. 14. ar. 8

dra iter sensum z intelle.

Reprobat Arriū.

paret ꝓpter materiam indiſpoſitam ⁊ ꝓpter debili
tatē virtutis actiue in generatōe. ⁊ q̄dez q̄ a ꝓncipio
filius naſcat minor patre ꝛtingit ex hoc q̄ aīalis ge
neratio ꝓcedit de potētia ad actuz. ⁊ paulatim ducit
de impfectōe ad pfectōem. nihil aūt hoꝛ eſt poſſibile
in diuina generatōe accidere. qꝛ generatio diuina nō
eſt ex materia. nec ꝓ exitū de potentia in actū. nec vir
tus dei generātis ꝑt eſſe deficiēs. cū ſit infinita. optz g̃
filiū dei patri eſſe equalē. ¶ Itē ſi filius ſit patri ineq̄
lis optz aliā numero eſſe magnitudinē patris ⁊ filij.
nam eadē numero q̄ntitas nō ꝑt ſeipſa eē maior ⁊ mi
nor. diuina aūt magnitudo nō eſt aliud q̄ eius eēn
tia. vt ex ꝓmo libro apparet. erit g̃ alia numero eēn
tia patris ⁊ filij. cuius ↄtrariū ſupra oſtēſum eſt. optz
igit dicere filiū patri eſſe equalē Hinc eſt qđ Joh. v.
dꝛ. q̄ Jeſus patrē ſuū dicebat deū equalē ſe deo faci
ens. ⁊ Phil. ij. dꝛ. q̄ nō rapinā arbitratus eſt eē ſe eq̄
lem deo. ¶ Conſiderādū eſt etiā q̄ id qđ generat q̄
diu in generāte manet. dꝛ eſſe ↄceptū. verbū aūtē dei
ita eſt a deo genitum q̄ tñ ab ipo nō recedit. ſed in eo
manet. vt ex ſupioribꝫ pz. recte g̃ verbū dei pōt dici a
deo ↄceptū. Hinc eſt q̄ Prouer. viij. dei ſapientia dꝛ
Nōdū erāt abyſſi. ⁊ ego ↄcepta erā. Eſt aūt dīa in
ter ↄceptōem verbi dei ⁊ materialē ↄceptiōem q̄ apd
nos in aīalibꝫ inuenit. nam ꝓles q̄diu ↄcepta eſt et
in vtero claudit nōdū hz vltimā pfectiōem vt per ſe
ſubſiſtat a generāte ſm locuz differēter. vñ oportet q̄
in corporali generatōe aīaliuz aliud ſit genite ꝓlis
ↄceptio. atq; aliud partus ipſius ſm quē etiaz loco
ſeparat ꝓles genita a generāte ab vtero generātis
egrediens. verbum aūt dei in ipo deo dicente exiſtēs
eſt pfectū in ſe ſubſiſtens diſtinctū a deo dicente. non
eīm expectatur ibi localis diſtinctio. ſed ſola ratione
diſtinguūtur. vt dictū eſt. Idem eſt g̃ in generatōne
verbi dei ⁊ ↄceptio ⁊ partus. ⁊ ideo poſtq̄z ex ore ſapi
entie dictū eſt Ego iam ↄcepta eram. poſt pauca ſub
dit. Ante colles ego parturiebar. Sed qꝛ ↄceptio ⁊
partus in rebꝫ corpalibꝫ cū motu ſunt. ⁊ ideo optet
in eis quādā ſucceſſionē eſſe. cū ↄceptōis terminꝰ ſit
eſſe ↄcepti in ↄcipiente. terminus aūt partus ſit eſſe
eius q̄ parturit diſtinctū a pariente. necē eſt g̃ in cor
poralibꝫ q̄ id qđ ↄcipit nōdū ſit. ⁊ id qđ parturit in
parturiendo nō ſit a parturiēte diſtinctū Conceptio
aūt ⁊ partus intelligibilis verbi nō eſt cuz motu nec
cū ſucceſſione. vñ ſimul dum ↄcipit eſt. ⁊ ſimul dum
parturitur diſtinctū eſt. ſicut qđ illuminat ſimul dū
illuminat illuminatū eſt. eo q̄ in illuminatiōe nulla
ſucceſſio eſt. ⁊ cū hoc inueniat in intelligibili verbo
noſtro. multo magis ↄpetit verbo dei nō ſolum qꝛ in
telligibilis ↄceptio ⁊ partus eſt. ſed qꝛ in eternitate
exiſtit vtrūq; in qua ꝑus ⁊ poſterius eſſe nō poſſunt
Hinc eſt q̄ poſtq̄z ex ore ſapiētie dictū eſt. ante colles
ego parturiebar. ne intelligeret qđ dū parturiret nō
eſſet ſub dit. Quādo ꝓparabat celos aderam. vt ſic

Idē ꝑ. q. 42. ar. 4 Filiꝰ dei eſt eqlis patri.

Nota

Diſt. bimē.

cū in generatōe carnali aīaliuz ꝑus aliquid ↄcipiat
deinde parturiatur. ⁊ deinde ↄueniat ſibi adeſſe par
turienti quaſi ſibi ↄſociatū vt ab eo diſtinctū. hec om
nia in diuina generatōe ſimul eſſe intelligātur. nam
verbū dei ſimul ↄcipitur parturitur ⁊ adeſt. Et quia
qđ parturit ex vtero ꝓcedit ſicut generatio verbi dei
ad inſinuandū pfectam diſtinctōem eius a generāte
dꝛ partus. ſimili rōne dꝛ generatio ex vtero ſm illud
ꝑs. Ex vtero ante luciferū genui te. qꝛ tñ nō eſt talis
diſtinctio verbi a dicente que impediat verbū eſſe in
dicente. vt ex dictis patz. ſicut ad inſinuandā diſtin
ctionē verbi dicit parturiri vel ex vtero genitus eſſe.
ita ad oſtendendū q̄ talis diſtinctio nō excludit ver
bū eſſe in dicente. dꝛ Joh. ꝓmo. q̄ eſt in ſinu patris.
Attendendū aūt q̄ generatio carnalis aīalium pfi
citur per virtutē actiuā ⁊ paſſiuā. ⁊ ab actiua quidez
virtute dꝛ pater. a paſſiua vero dicit mater. vñ coꝛū
que ad generatōem ꝓlis requirūtur quedā ↄueni
unt patri. ⁊ q̄dam ↄueniūt matri. dare eīm naturaz ⁊
ſpēm ꝓli ↄpetit patri. ↄcipere aūt ⁊ parturire cōpe
tit matri tanq̄z patienti ⁊ recipienti. Cuz aūt ꝓceſſio
verbi ſm hec dicta ſit eſſe q̄ deus ſeipm intelligit. ip
ſum aūt diuinū intelligere nō eſt ꝑ aliquā virtutem
paſſiuā. ſed quaſi actiuam. qꝛ intellectus diuinꝰ nō
eſt in potentia ſed in actu tūm. ideo in generatōne ver
bi dei nō ↄpetit matri ſed ſolum patri. vñ que in ge
neratione carnali diſtinctim patri ⁊ matri ↄueniunt
oīa in generatiōe verbi patri attribuūtur in ſacris
ſcripturis. dꝛ em pater ⁊ dare filio vitam ⁊ ↄcipere ⁊
parturire.

Nota

¶ Quō filius dei dicatur dei ſapientia xij.

QBia vero ea que de ſapientia diuina dicūtur ad generatōez verbi adduximus. conſequēs eſt oſtendere q̄ ꝑ diuinā ſapientiā ex cuius ꝑſona premiſſa verba ꝓponūtur verbū dei intelligi poſſit. ⁊ vt a rebꝫ humanis ad diuinoꝝ cognitōem ꝓueniamus. conſiderare optz q̄ ſapientia in hoīe dꝛ habitus q̄dē quo mens noſtra pficit in cognitōe altiſſimoꝝ. ⁊ hmōi ſunt diuina. cū vero ſm ſapiētie habitū in intellectu noſtro aliqua formaī ↄceptio de diuinis. ipa ↄceptio intel
lectus que eſt interius verbū ſapientie nomē accipe
re ſolet ſm illū modū loquendi quo actus ⁊ ſpēs no
minibꝫ habituū a qbꝫ procedūt noīantur. Qđ eīm in
ſte fit interdū iuſticia dꝛ. ⁊ qđ fit fortiter fortitudo. ⁊
generaliꝛ qđ virtuoſe fit virtus dꝛ. ⁊ ꝑ hūc modū qđ
ſapienter excogitat dꝛ ſapīa alicui⁹. In deo aūt ſapīa
q̄dē optz dici ex eo q̄ ſeipm cognoſcit. ſed qꝛ nō cog
noſcit ſe ꝑ aliquā ſpēm niſi ꝑ eſſentiā. q̄nimmo ⁊ ipm
eius intelligere eſt eius eſſentia. ſapiētia dei habitus
eſſe nō ꝑt ſed ipa dei eſſentia. Manifeſtum eſt aūt ex
dictis q̄ dei filius eſt ꝓbū ⁊ ↄceptio dei intelligentis

Idē ꝑ. q. 14. ar. 1.

seipm. sequtur g̃ q ipm dei verbũ tanq̃ sapiẽter mente diuina conceptũ, ppie cepta seu genita sapia dicat. vñ apls xpi dei sapiẽtiã noiat. j. ad Cor. j. Ipm ãt sapiẽtie ihũ mente conceptũ est q̃dã manifestatio sapie intelligẽtis. sicut t in nobis oẽs habit⁹ p actⁿ manifestant. Quia g̃ diuina sapia lux dr, put in puro actu cognitois ostilit. lucis aũt manifestatio splendor ipius est ab ea pcedẽs. quiẽter t ihũ diuine sapie splẽdor lucis noiat. sm illud apli de filio dicẽtis Cũ sit splendor glorie. vñ t filius manifestatoem patr̃ sibi asscribit Joh. xvij. dicẽs. Pater manifestaui nomẽ tuũ hoibus. Sz tñ licz filiꝰ q̃ est dei ihus ppie sapiẽtia conceptũ dicat. nomẽ tñ sapie absolute dictum oz eẽ cõe patri t filio. cũ sapia q̃ p ihum resplendet sit patris essentia. vt dictum est. essentia vero patris sit sibi t filio cõmunis.

¶ Qd nõ est nisi vnus filius in diuinis xiij.

Idẽ p³ p. q. 41. ar. 6.

QVia vero deus intelligendo seipm oia alia intelligit t. vt in pmo ostẽsum est. seipm aũt vno t simplici intuitu intelligit. cũ suũ intelligere sit suũ eẽ. necẽ verbũ dei esse vnicũ tm̃. cũ aũt in diuinis nihil aliud sit filij generatio q̃m ihi conceptio. sequtur q vna sola sit generatio in diuinis t vnicus filius solꝰ a patre genitus. vñ Jo. j. dr. Vidimus eũ quasi vnigenitũ a patre. t iterũ Unigenitus q̃ est in sinu patris. ipe nobis enarrauit. ¶ Videt tñ ex pmissis seq q t ihi diuini sit aliud ihũ. t filij sit alius filius. ostẽsum ẽ enim q ihũ dei sit deus verus. oz g̃ oia q̃ deo conueniũt ihu dei conuenire. deus aũt ex necessitate seipm intelligit. t verbũ g̃ dei seipm intelligit. si g̃ ex hoc q deus seipm intelligit ihũ ab eo genitũ in deo ponit. cõsequ videt q etiã t ihc in q̃tũ seipm intelligit aliud ihũ attribuatur. t sic ihi erit ihũ. t filij filiꝰ. t illud ihũ si deꝰ est iterũ seipm intelliget t habebit aliud ihũ. t sic in infinitũ generatio diuina pceder. ¶ Huic aũt solutio ex pmissis haberi pt. cũ enim ostẽsum sit q ihũ dei sit deus. ostẽsum tñ est q nõ est alius deꝰ a deo cuiꝰ est verbũ. sed vnꝰ oino. hoc solo ab eo distinctũ q ab eo est vt ihũ pcedẽs. sicut aũt ihũ nõ est alius deꝰ. ita nec est aliꝰ intellectꝰ. t q oẽs nec aliud intelligere. vñ nec aliud ihũ. nec tñ sequtur q sit ihũ suũpius sm q verbũ seipm intelligit. nã in h̃ solo ihũ a dicẽte distinguit. vt dictũ est. q est ab ipso. oia g̃ alia cõiter attribuenda sunt deo dicẽti q̃ est pater. t ihc qd est filiꝰ. ppter h̃ q etiã ihũ ẽ deus. sz h̃ solũ vt ab eo sit ihũ ascribendũ est ppie patri. t hoc qd est esse a deo dicẽte attribuẽdũ est ppie filio. Ex quo etiã pz q filius nõ est impotẽs. et si generare filiũ nõ possit. cũ tñ pater generet filiũ. nã eadẽ potentia est patris t filij. sicut t eadẽ diuinitas. t cũ generatio in diuinis sit intelligibil' ihi conceptio. sm sz q deus intelligit seipm op tz q potentia ad generãdũ in deo sit sicut potentia ad intelligendũ seipm. t cũ intelligere seipm in deo sit vnũ t simplex. oportz t potentiã intelligẽdi seipm que nõ est aliud q̃m suus actus esse vnã tm̃. ex eadẽ g̃ potentia est t q ihũ conciat. t q dicẽs ihum conciat. vñ ex eadẽ potentia est q pater generet t q filius generet. nulla g̃ potẽtia h̃z pater quã nõ habeat filius sed pater h̃z ad generare generatiuã potentiã. filius aũt ad generari q̃ sola relatõe differre ex dictis pz

Obiectio

So⁹ obiec.

Filiꝰ non est impotens

¶ Sed q apls filiũ dei dr ihũ habere. ex quo seq videtur q filij sit filius. t ihi verbũ. Considerãdũ est qualiter ihc apli hoc dicentis sunt intelligenda. dr enim Deb. j. Deus istis loquutus est nobis i filio. t post ea qui cũ sit splendor glorie t figura subie eiꝰ portans oia ihc virtutis sue. ꝛc. hmõi aũt intellectũ sumere oportz ex his q̃ iam dicta sunt. dictũ est enim q cõceptio sapiẽtie q̃ est ihũ sapie sibi vindicat nomẽ. Ulteriꝰ aũt pcedentibus apparet q etiã exterior effectus ex cõceptõe sapiẽtie puenies sapiẽtia dici pt p modum quo effectus nomẽ cause sibi assumit. dr enim sapiẽtia alicuius esse nõ solum id quod sapiẽter excogitat. sz etiã id qd sapiẽter facit. ex quo ostingit vt etiã explicatio diuine sapiẽtie p opus in rebus creatis dei sapientia dicat. sm illud Eccl. j. Ipe creauit illã sz sapiẽtiam spũsancto. t postea dr. Et effudit illã sup oia opera sua. sic g̃ t id qd ex verbo efficit verbi nomẽ accepit. nam t in nobis expssio interioris verbi p vocez dr ihũ quasi sit ihũ verbi. q est interioris ihi ostensiuũ. sic g̃ nõ solũ diuini intellectus conceptio dr ihũ qd est filius. sed etiã explicatio diuini conceptus p opera exteriora verbũ verbi noiat. et sic oportz intelligi q filius portet oia verbo virtutis sue. sicut t id qd in ps legit. Ignis grando niz glacies spũs procellaruz q̃ faciũt verbũ eius. q sez p virtutes creaturarũ explicãtur diuine conceptois effectus in rebus Cũ ho deus intelligendo seipm omnia alia intelligat. vt dictũ est. oz q verbũ in deo conceptus ex eo q seipsum intelligit sit etiã verbũ vniũ t idẽ omniũ rerũ. nõ tñ eodẽ mõ est verbũ dei et aliaꝝ rerum. nam dei qdẽ verbũ est sicut ab eo procedens. aliaꝝ aũt rerũ nõ sicut ex eis procedens nõ enim deus a rebus scientiã sumit sed magis p suã sciẽtiam res in esse producit. vt sup ostensum est. oportet g̃ q verbũ dei omniũ q̃ facta sũt rõ perfecta existat. Qualiter aũt singuloꝝ propria rõ eẽ possit ex his que in p⁹ libro tractata sunt manifestũ est. Ubi ostẽsus est q deus omniũ propriã cognitoem hz. quicũq aũt facit aliqd p intellectũ opat p rõnem rerũ factaꝝ quã apud se hz. domus enim q est in materia fit ab edificatore p domus rõnem quã hz in mente. ostẽsum est autẽ sup q deus res in esse produxit nõ naturali necessitate. sed qsi p intellectũ t volũtatẽ agẽs. fecit igit deus oia p verbũ suũ qd est rõ rerũ factaꝝ ab ipo. ¶ Hinc est qd dr Jo. j. Oia p ipm facta sunt. cui consonat qd Moyses mũdi originẽ describẽs in singulis operibus tali vtit mõ

Alia obiec.

Nota

loquēdi. Dixit deus. fiat lux. ⁊ facta est lux. dixit deus fiat firmamētū. ⁊cūs. q̄ oīa ꝑs ꝓphendit dicens. Dixit ⁊ facta sunt. Dicere eñ est ꝟbū ꝓducere. sic g̃ intelligendū est q̄ deus dixit ⁊ facta sunt. qz verbū ꝓducit p qđ res cē ꝓduxit sicut p eaz rōnem pfectā. sz qz idē est cā ꝓseruatōis rerū ⁊ ꝓductōnis ipaz. sicut oīa p verbū facta sunt. ita oīa p dei verbū ꝓseruāt in cē. vñ ps dr. Verbo dñi celi firmati sunt. ⁊ apls dr ad Heb. j. de filio q̄ portat oīa verbo virtutis sue. qđ q̄dem qualr accipi opteat iam dictū est. ¶ Sciēdū tñ q̄ verbū dei in hoc differt a rōne q̄ est in mente artificis. qz ꝟbū dei deus subsistēs est. rō aūt artificiati i mēte artificis nō est res subsistēs sed soluz intelligibilis forma. forme aūt nō subsistēti nō ꝓpter ꝓpriē vt agat agere eñ rei pfecte ⁊ subsistētis est. sz est ei⁹ vt ea agat est eñ forma ꝓncipiū actōis q̄ agens agit. rō g̃ dom⁹ in mēte artificis non agit domū sz artifex p eā domū facit. verbū aūt dei qđ est rō rerū factaz a deo cuz sit subsistēs agit nō solū p ipm aliq̄d agit. ⁊ ideo dei sapiētia loq̄tur ꝓuer. viij. Cū eo erā cūcta ꝓponens et Jo. v. dr dñs Pater me⁹ opaf ⁊ ego operor ¶ Cōsiderādū est etiā q̄ res facta p intellectū ꝑexistit in rōne intellectus añ etiā q̄z sit in seipa. ꝓus eñ dom⁹ est in rōne artificis q̄z pducaf in actū. ꝟbū aūt dei est rō omniū eoz q̄ a deo sunt facta. vt ostēsum est. optz g̃ q̄ oīa q̄ sunt facta a deo ꝑtiterint in verbo dei añq̄z sint etiā in ꝓpria natura. qđ aūt est in aliq̄ est in eo p modū eius in q̄ est. ⁊ nō p ꝓpriū modū. dom⁹ eñ in mente artificis intelligibilr ⁊ ūmaterialr existit. res g̃ intelligēde sunt in verbo dei ꝑtitisse sm modū ꝟbi ipius. est aūt modus verbi ipius q̄ sit vnum simplex immateriale. ⁊ nō solū viuēs. sed etiā vita. cū sit sūū esse. optet g̃ q̄ res facte a deo ꝑexistiterint in verbo dei ab eterno immaterialiter ⁊ absq̄z oñi ꝓpositōne. ⁊ q̄ nihil aliud in eo sit q̄z ipm verbū qđ est vita. ꝓpter qđ dr Joh. j. Qđ factum est in ipo vita erat. id est in verbo. sicut aūt operans p intellectū ⁊ p rōnem quaz apud se hz res in esse ꝓducit. ita etiā q̄ alium docet p rōnem quā apud se hz sciam causat in illo. cū scia discipuli sit deducta a scia docentis sicut imago q̄dā ipius. deus aūt nō solū est cā p intellectuz suū omniū q̄ naturalr subsistūt. sz etiā oīs intellectualis cognitio ab intellectu diuino deriuaf. sicut ex supioribus pz. oz g̃ q̄ p verbū dei qđ est rō intellect⁹ diuini causef oīs intellectualis cognitio. ꝓpter qđ dr Jo. j. Vita erat lux hominū. qz scz ipm verbū qđ vita est ⁊ in q̄ oīa vita sunt manifestat vt lux q̄dam mentibus hominū veritatez. Nec est ex defectu verbi q̄ nō oēs homines ad veritatis cognitōem pueniunt. sed aliq̄ tenebrosi existūt. puenit aūt hoc ex defectu hominū q̄ ad verbuz nō ꝓuertūt nec eū plene capere pñt. vñ adhuc in hoibus tenebre remanēt vel maiores vel minores sm q̄ magis ⁊ min⁹ ꝓuertūtur ad verbū ⁊ capiūt ipm. vñ Johānes vt oēm defectū a manifestiua verbi virtute excludat. cū dixisz q̄ vita est lux hominū subiūgit qđ in tenebris lucet. ⁊ tenebre eā nō ꝓphenderūt. nō eñ tenebre sunt ex hoc q̄ verbū nō luceat. sed ex hꝫ q̄ aliqui lucē verbi nō capiūt sicut luce corporei solis per orbem diffusa. tenebre nō sūt nisi ei⁹ q̄ oculos clausos vel debiles hz. Nec g̃ sunt q̄ de generatōe diuina ⁊ de virtute vnigeniti filij dei ex sacris scripturis edocti vt cūq̄z ꝓcipere possumus.

Dña ꝓuīt.

Lorrelariū.

Solo ĩstā.

¶ Solutio ad rōnes supra inductas ꝓtra generatōem eternam xiiij.

QVia deo ꝺitas oēm falsitatē excludit ⁊ dubietatē dissoluit in promptu iam sit ea dissoluere q̄ circa generatōem diuinā difficultatē afferre videbant. iam eñ ex dictis pz q̄ in deo generatōnem intelligibilē ponimus. nō aūt talē qualis est in materialibus rebus quaz generatio mutatio q̄dam est corruptiōi opposita. qz neq̄z ꝟbum in intellectu nostro cū aliq̄ mutatiōe cōcipif. nec hz oppositā corruptōem cui q̄dē ꝓceptōni silem esse filij dei generatōem iam pz ex dictis. Similiter etiā verbū qđ in mēte nostra ꝓcipif nō exijt de potentia in actū nisi quatenus intellect⁹ noster ꝓcedit de potētia in actū. tñ verbuz oritf ex intellectu nro nisi put existit in ac- simul aūt cū in actu existit est in eo verbū ꝓceptū. intellectus aūt diuin⁹ numq̄z est in potentia. sed solū in actu. vt supra ostēsum est. generatio g̃ verbi ipius nō est sm exitum de potētia in actū. sed sicut oritur ex actu act⁹. vt splendor ex luce. et rō intellecta ex intellectu in actu. vñ etiā apparet q̄ generatio nō pbibet dei filiū esse verū deū. aut ipm eē eternū. q̄n magis necesse est ipm eē coeternū deo cui⁹ est verbū. qz intellect⁹ in actu nūq̄z est sine ꝟbo Et qz filij dei generatio nō ē materialis. sz in ītellectu ītelligibilis. stulte iā dubitaf si pr̃ totā naturā vedit aut ptem manifestū ē eñ q̄ si de⁹ se intelligit oz q̄ tota plenitudo ipi⁹ ꝓtineaf in ꝟbo. nec tñ suba filio data desinit eē in patre. qz nec etiā apud nos desinit eē ꝓpria natura in re q̄ intelligif ex hꝫ q̄ ꝟbū nr̃i intellect⁹ ex ipa re intellecta hz vt intelligibilr eandē naturā nūero ꝓtineat. Ex hoc aūt q̄ diuina generatio nō ē materialis manifestū est q̄ nō oz in filio dei eē aliud recipiens et aliud naturā receptā. Hoc eñ in materialibus generationibus accidere necē est inq̄ztū materia generati recipit formā generātis. in generatōe aūt intelligibili non sic est. nō eñ sic verbū ab intellectu exorif q̄ ps ei⁹ ꝓintelligaf vt recipiēs ⁊ ps ei⁹ ab ītellectu effluat. sz totalr ꝟbū ab intellectu originē hz. sicut ⁊ ī nob totalr vnū ꝟbū ex alijs orif vt ꝺcl'o ex ꝓncipijs. vbi aūt tota liter aliq̄d ex alio orif nō ē assignate recipiēs ⁊ receptū. sz totū qđ exorit ab eo ē a q̄ orif Silr etiā pz q̄ ñ excludif dine gñatōis vnitas. ex hꝫ q̄ in deo plurimū subsistētiū distinctio eē nō possit. ēentia eñ dina ⁊ si subsistēs sit. nō tñ pt separi a relatōe quaz optz in deo intelligi ex hoc q̄ verbū ꝓceptū diuine mentis est ab ipso deo dicente. nam ⁊ verbū est diuina essentia

Bñatio duplex

Dina gña ñ ē materia.

Nota

vt oñsum est ⁊ deus dicēs a q̄ ē verbū cēt etiā diuina
Jō p³ q.9 28.ar.2 essentia nō alia ⁊ alia. sz eadē nūero. hmōi āt relatio-
nes nō sunt accidētia in deo, sed res subsistentes. deo
em̄ nihil accidere pt. vt supra pbatum est. sunt g̃ plu-
res res subsistētes si relatōes ꝓsiderentur. ē aūt vna
Jdē p³ q.9. ii.ar.3.et.4 res subsistens si ꝓsideret cēntia. Et ppter hꝰ dicimus
vnū deū esse. qz est vna essentia subsistēs ⁊ plures ꝑso-
nas ppter distinctionē subsistētiū relationū. ꝑsona-
rū em̄ distinctio etiā in reb⁹ humanis nō attēdit fm
essentiā spēi. sz fm ea q̄ sunt nature spēi adiūcta. in oi-
bus em̄ ꝑsonis hoīm est vna spēi natura. sunt tn plu-
res ꝑsone ppter hꝰ q̄ distinguunt hoīes in his q̄ sūt
adiūcta nature. nō ergo in diuinis dicēda est vna ꝑ-
sona ppter vnitatē essentie subsistentis. sed plures ꝑ
pter relationes. Ex hoc aūt pz q̄ id qđ est q̄si indiui
duatōnis ꝓncipiū nō seq̄t ee in alio. nā neq; essentia
diuīa est in alio deo. neq; paternitas ē in filio. q̄uis
aūt due ꝑsone patris. s. ⁊ filij nō distinguāt cēntia sz
relatōne. nō tn relatio ē aliud q̄z cēntia fm rem cum
relatio in deo accīs ee nō possit. Nec hꝰ ipossibile repu-
Jdē p³ q.9. 28.ar.2 tabit si q̄s diligēter ꝓsideret ea q̄ in ꝓmo ꝺtermiata
sunt vbi oñsum ē q̄ in deo sunt oīa entiū ꝑfectōnes
nō fm ꝓpōem aliquā. sz fm simplicis cēntie vnitatez
nā diuerse ꝑfectōnes q̄s res creata p multas obtinet
Jdē p³ q.9. 4.ar.ꝑ. et.2 formas. deo ꝓpetūt fm vnā ⁊ simplicē eius essentiaz
hō em̄ aliq̄s p aliā formā vnit ⁊ p aliā est sapiens. ⁊
p aliam ē iustus. q̄ oīa deo p cēntiam suā ꝓueniunt
sicut igit sapiētia ⁊ iustīcia in homīe q̄dem sunt acci-
Corelariuz dentia. in deo āt sunt idē qđ diuīa cēntia. sic aliquare
latio puta paternitatis ⁊ filiatōnis. ⁊si in homīb⁹ sit
accidēs in deo ē diuīa cēntia. nō aūt ideo ꝺz q̄ diuīa
sapiētia sit eius cēntia cū in nobis sapiētia sup essen-
tiā addat. q̄si diuīa sapiētia a nostra sapiētia ꝺficiat
sz qz eius cēntia nostrā cēntiā excedit. ita q̄ id ad qđ
essentia nostra nō sufficit. s. scire ⁊ iustū esse. deus fm
suam essentiā hz ꝑfecte. oz igit q̄ quicūq̄d nobis ꝓue-
nit fm cēntiam ⁊ sapiētiā distinctim simul deo ꝑ⁹ es-
sentiā suam attribuat. ⁊ sīlis rō in alijs est obseruāda
Aliꝺ corre. Cū igit diuīa cēntia sit ipa paternitatis vel filiatōis
relatio. oz q̄ q̄cūq̄d ē paternitatis ppriū deo ꝓueniat
licz paternitas sit ipa cēntia. ē aūt hꝰ ppriū paterni-
tatis vt a filiatione distinguat. ꝺz em̄ pr̄ ad filiū q̄si ad
aliū. ⁊ hec ē rō patris vt sit filij pater. licz g̃ deus pater
sit diuīa cēntia. ⁊ sīl deus filius. ex hoc tn q̄ est pater
distinguit a filio. licz sint vnū ex hꝰ q̄ vterq; est diuīa
Ꝺna ponit essentia. Ex hꝰ etiā pz q̄ relatio in diuīs nō est absq;
absoluto. aliter tn ꝓpat ad absolutum in deo q̄z in re-
bus creatis. nam in reb⁹ creatis ꝓpat relatio ad ab-
solutum sicut accidēs ad subiectum. nō aūt in deo sic
sed p modū idētitatis. sicut ē ⁊ de aliis q̄ de deo dicūt
idem aūt subiectum nō potest oppositas relatiōes in
se habere vt sit idem hō pater ⁊ filius fm idem. sed es-
sentia diuīa ppter oīmodā eius pfectionē idez est
z sapientie ⁊ iustīcie ⁊ aliꝰ hmōi q̄ apud nos
in diuersis generib⁹ continētur. Et sic nihil prohibet
vnam cēntiam esse idem ⁊ paternitati ⁊ filiationi et
patrem ⁊ filium vnū deum esse. licet pater nō sit filꝰ.
eadem em̄ cēntia ē q̄ est res habens ee real'r ⁊ hꝰz in
telligibile suiipsius Ex his etiā q̄ dicta sunt pt ee ma-
nifestum q̄ relatōes in deo sunt fm rē ⁊ nō solo ītel-
lectu. Oñis em̄ relatio q̄ ꝓsequit' ppriā opationem
aliciꝰ rei aut potentiā aut q̄ztitatē aut aliquid hmōi
realiter in eo existit. aliter em̄ esset in eo solo ītellectu
sicut apparet de scientia ⁊ scibili. relatio em̄ scientie ad
scibile ꝓsequit' actionē scientis. non aūt actionē scibil'.
scibile em̄ eodem modo se habet q̄ztum in se est ⁊ qñ
intelligit' ⁊ qñ nō intelligit'. ⁊ ideo relatio in sciēte re-
aliter est. in scibili aūt fm intellectū tātum. ꝺz em̄ qđ
intelligit' scibile ad sciētiam relatiue ex eo q̄ scientia
referr' ad ipm. Sīle quoq; apparet i dextro ⁊ sinistro
in aīalib⁹ em̄ sunt distincte ꝑtutes ex quibo relatio de
xtri ⁊ sinistri ꝓsurgit. ppter qđ talis relatio vere ⁊ rea
liter in aīali ꝓsistit. vnde qualitercūq; vertatur aīal
semp relatio eodē modo manet. nunq̄z em̄ ꝑs dextra
sinistra dicet'. Res vero inaīate q̄ predictis virtutib⁹
carent nō habēt in se hmōi relationē real'r existētez. sz
nominā't fm relationē dextri aut sinistri ex eo q̄ aīma-
lia aliq̄ modo se hnt ad ipam. vñ eadē colūna nunc
dextra nūc sinistra ꝺz fm q̄ aīal ex diuerso situ ei cō-
para't. Relatio aūt verbi ad deū dicentē cui⁹ē ꝑbum
in deo ponit ex hꝰ q̄ deus seipm intelligit. q̄ qđem ope-
ratio in deo ē vel magis ē ipse deus. vt supra ostēsum
est. relinquit igit ꝑdictas relationes in deo esse vere ⁊
realiter ⁊ nō solū fm intellectum nostrū. q̄uis aūt in
deo ponāt esse relatio. nō tn sequit' q̄ in deo sit aliq̄d
habēs esse dependēs. in nobis em̄ habēt relatōes esse
dependēs. qz eaz ee est aliud ab ee substātie. vñ habēt
ppriū modū essendi fm ppriā rōem. sicut ⁊ in alijs
accidētib⁹ ꝓtingit. qz em̄ oīa accīa sunt forme q̄dā
subsātie supaddite ⁊ a ꝓncipijs subsantie causate.
oz q̄ eoz ee sit supadditū supra ee subsātie ⁊ ab ipso
dependēs. ⁊ tāto vniuscuiusq; eoz ee est ꝓius vel po-
sterius q̄to forma accidētalis fm ppriam rōem fue-
rit ppinq̃or subsātie vel magis pfecta ppter qđ ꝺz re-
latio real'r subē aduenies ⁊ postremū ⁊ impfectissi-
mū ee hz. postremū q̄dē. qz nō solū ꝑrigit ee subsā-
tie. sz etiā ee alioz accidētiū ex q̄b⁹ causat' relatō. sicut
vnū in q̄ztitate causat' eq̄litatē. ⁊ vnū in q̄litate simi-
litudinē ipfectissimū aūt. qz ppria relatōis rō cō-
sistit in eo qđ ē ad altez. vñ ee eius ppriuz qđ subsā-
tie supaddit nō solū dependet ab ee subsātie. sz etiam
ab esse alicui⁹ exteriorīs. hꝰ aūt in diuīs locū nō habet
quia nō est in deo aliquod aliud ee q̄z subsātie. quic-
quid em̄ in deo est substātia ē. sicut igit ee sapiētie in
deo nō est esse dependēs a subsātia. qz esse sapiētie est
esse subsātie. ita nec ee relationis ē esse dependēs neq;
a substantia neq; ab aliquo exteriori. quia etiaz esse
relationis est esse subsantie. non igitur ꝑ hoc q̄ re-

Mota regu lā gñalem.

In deo nō ē aliq̄d habēs ee dependēs

Mota

latio in deo ponitur. sequit̄ q̄ sit in eo aliquod esse dependens. sed solum q̄ in deo sit respectus aliquis in q̄ ratio relationis consistit. sicut ex hoc q̄ sapientia in deo ponit̄ nō sequit̄ q̄ sit in eo aliquid accidētale. sed solum pfectio quedā in qua ratio sapientie consistit. Per qđ etiam pz q̄ ex impfectōne que in relatōnib⁹ creatis eē videt̄ nō sequit̄ q̄ psone diuie sint imperfecte q̄ relatōnib⁹ distinguūt̄. sed sequit̄ q̄ diuinaꝝ personaꝝ minima sit discretio. Patet etiam ex predictis q̄ licet deus de patre z filio substantialr̄ p̄dicet̄. nō tamē sequit̄ si pater z filius sint plures psone q̄ sint plures dij. sunt em̄ plures ꝓpter distinctionē subsistentium relationū. sed tū sunt vnus deus ꝓpter vnitatez essentie subsistētis. hoc aūt in homib⁹ nō cōtingit vt plures aliq̄ sint vnus homo. quia eēntia humanitatis nō est vna numero in vtroq; neq; eēntia humanitatis ē subsistēs vt humanitas sit hō. ex hoc aūt q̄ in deo ē essentie vnitas z relationū distinctio. manifestū fit q̄ nihil phibet in vno deo opposita q̄daz inueniri. illa dūtaxat opposita q̄ relatōnis distinctōem cōsequūt̄ vt generās z genitū q̄ opponūt̄ relatiue. z genitū z ingenitū q̄ opponūt̄ vt affirmatio z negatio. vbicūq; em̄ ē aliq̄ distinctio oz inuenire negationis z affirmatōis oppositionē. q̄ em̄ fm nullaz affirmationē z negationē differūt penitus indistincta sūt oz em̄ q̄ q̄cuz ad oīa vnū eēt qđ z alterz. z sic ēent penitus idem z nullo modo distincta. Hec igit̄ de generatione diuina dicta sufficiant.

Dinaꝝ psonarū mūnā ē distinctio

¶De spūsancto q̄ sit in diuinis xv

Diuine aūt scripture autoritas nō solū nobis in diuis patrē z filium annūciat. sed his duob⁹ spiritū sanctū ꝓnumerat. dr̄ em̄ dns Math. vlti. Euntes docete oēs gentes ba. eos in no. pa. z fi. z spūsctī. Et p̄. Joh. v. Tres sunt q̄ testimoniū dant in celo pater verbum z spūsctūs. Dur⁹ etiā spūsancti ꝓcessionem quādā sacra scriptura ꝓmemorat. dr̄ em̄ Joh. xv. Cū venerit paraclitus quē ego mittā vobis a patre spm̄ veritatis q̄ a pr̄e ꝓcedit ille testimoniū phibebit de me

¶Rationes ex quib⁹ aliqui spm̄sanctum estimauerunt esse creaturam xvi

Arguūa 3 veritatem

Opinati sunt aūt quidam spm̄sanctū creaturam eē alys creaturis excelsiorē. ad cuius assertionem sacre scripture testimonijs vtebant. dr̄ em̄ Amos. iiij. fm litterā septuaginta. Ecce formās mōtes z creās spiritum z ānūcians homini ꝑbum eius. z Zacha. xij. dicit dns. Extendēs celum z fundās terram z creās spiritū homis in eo. videt̄ igit̄ q̄ spiritussanctus sit z creatura. ¶Adhuc. dr̄ dominus Joh. xvi. de spūsancto loquēs. Non loquet̄ a semetipso. sed quecūq; audiet loquet̄. ex quo videtur q̄ nihil vltro nec potestatis autoritate loquat̄. sed iubenti p ministeriuz famulet̄. loqui em̄ que ꝙs audit famulātis esse videt̄. videtur igit̄ spūssanctus eē creatura deo subiecta. ¶Jtē. mitti inferioris eē videt̄. cum in mittēte imponet̄ autoritas. spūs aūt sanctus a patre z filio mittit̄. dr̄ em̄ dominus Joh. xiiij. Paracl⁹ spūsctūs quē mit. pa. in nomi. meo ille vos do. oīa. z Joh. xv. Cū venerit paraclitus quē ego mit. vo. a patre. spūs q̄ sctūs z p̄re z filio minor eē videt̄. ¶Adhuc scriptura diuina filiū patri associās in his q̄ diuinitatis eē videnī de spiritu sancto mētionē non facit. vt pz Math. xi. cum dns dicit. Nemo novit filiū nisi pater. neq; patrē ꝙs novit nisi filius. de spūsancto mētionē nō facit. z Joh. xvij. dr̄. Hec est vita eterna vt cognoscāt te so. deū verz. z quē misisti Jhm xpm. vbi etiam de spiritusctō mentio nō fit. Aplus etiaz ad Roma. p. dr̄. Gratia vobis z pax a deo pa. no. z dño ihu xpo. z pz. ad Lor. viij. Nobis vnus deus pater ex quo oīa z nos in illo. z vnus dns Jhs xpus p quē oīa z nos per ipsuz in quib⁹ etiam nihil de spiritusancto dr̄. videt̄ igit̄ spiritussanctus deus nō esse. ¶Amplius. oīe qđ mouet̄ creatū est. oīsum em̄ ē in ꝑmo. deum ūmobilem esse. spūi aūt sancto scriptura diuina motū attribuit. dicit̄ em̄ Gene. ꝑmo. Spūs dñi ferebat̄ sup aq̄s. z Johelis. ij. Effundā de spū meo sup oēm carnē. videtur ergo spūssanctus creatura esse. ¶Preterea. omne quod potest augeri vel diuidi mutabile est z creatum. hoc aūt spiritui sancto in scripturis sacris attribui videt̄ Dicit em̄ dom⁹ Nume. xi. ad Moysen. Congrega mihi septuaginta viros de senioribus israel. z auferam de spū tuo. tradamq; eis. Et. iiij. Regum. ij. dr̄. q̄ Helizeus ab Helia petijt. Obsecro quod fiat spiritus tuus duplex in me. z Helias respōdit Si videris quādo tollar a te erit qđ petisti. videt̄ ergo spiritussanctus esse mutabilis z nō eē deus. ¶Item. in deum tristicia cadere nō potest. cum tristicia passio q̄dam sit. deus aūt impassibilis est. cadit aut̄ tristicia in spm̄sanctum. vnde apostol⁹ dicit Ephesi. quarto Nolite cōtristare spm̄sanctum dei. z Isa. lxiij. dicitur Ipsi ad iracūdiam ꝓuocauerūt z afflixerūt spiritus sancti eius. videt̄ igit̄ spūssanctus deus nō esse. ¶Adhuc. deo nō cōuenit orare. sed magis orari. spm̄ aut̄ sanctū orare cōuenit. dr̄ em̄ Roma. viij. Ipse spirit⁹ postulat p nobis gemitib⁹ inenarrabilib⁹. spūs ergo sctūs nō eē de⁹ videt̄. ¶Amplius. null⁹ ꝙgrue donat nisi id cui⁹ hz dominiū. hz de⁹ pr̄ dat spm̄sctm̄. z silr̄ filius. dr̄ em̄ dns Lu. xi. Pr̄ nr̄ de celo dabit spm̄ bonū petētib⁹ se. z Actu. v. Petr⁹ dr̄ q̄ deus spm̄sctm̄ dedit obedientib⁹ sibi. ex his igit̄ videt̄ q̄ spūssctūs deus non sit. ¶Jtē. si spūssanctus verus deus. eē oz q̄ naturam in diuinā habeat. z sic cū spūssctūs a patre ꝓcedat. vt dr̄ Joh. xv. necesse est q̄ ab eo naturam diuinā accipiat qđ aut̄ accipit naturam eius a quo ꝓducit̄ ab eo

generatur. ppriū em̄ est geniti vt in similem speciem sui ꝓncipy producat. spūs ḡ sanctus genitus erit. z p
ii consequēs filius. qđ sane fidei repugnat ¶ Preterea si spūsscūs naturam diuinā a patre accipit. z nō qua si genitus. oz diuinā naturam duobꝫ modis cōicari. s. p modū gnatōnis q̄ ꝓcedit filius. z p illuz modum quo ꝓcedit spūsscus. Hoc aūt vni nature cōpetere nō videt vt duobꝫ modis cōicetur si quis vniuersas naturas inspiciat. oz igit vt videt cum spūsscūs naturam p generationē nō accipiat q̄ nullo mō accipiat eam. z sic videt nō esse verus ds. Fuit aūt hec
Predcā pō positio Arrij q̄ filium z spm̄sanctū dixit esse creaturas. filiū tm̄ maiorē spūscō z eius ministrū. sicut z filium minorem patre esse dicebat. Quē etiaz q̄zuz ad
heretica fuit Arrij spm̄sanctū secutus est Macedonius q̄ de patre z filio recte sensit q̄ vnius eiusdē substātie sint. sed h̄ de spūscō credere noluit creaturā eū esse dicēs. vñ q̄daz macedonianos semiarrianos vocāt. eo q̄ cū arrianis in pte ꝓueniūt z in pte differunt ab eisdem.

¶ Q̄ spūssanctus sit verus ds xvij

Isa 7° p° i. OStēditur āt euidēter tribꝰ scripture testimonijs q̄ spūscūs sit ds. Nulli em̄ rēplū ꝓsecrat nisi ds. vñ z in psal. dr. Deus in templo sancto suo. reputat āt templū spūsancto. dr em̄ aplus pª. ad Coz. vi. An nescitis q̄m̄ mēbra vestra templū sunt spūscī. spūs ḡ sanctus ds est z precipue cum mēbra nostra q̄ templum spūssancti esse dr sint mēbra xpi. nam supra p̄miserat. Nescitis q̄niam corpa vestra mēbra sūt xpi. inconuenies aūt esset cum xpus sit verus ds. vt ex supioribꝫ pz. q̄ mēbra xpi templuz spūssancti essent nisi spūssanctus ds eēt. ¶ Item. a sanctis latrie seruitus non nisi vero ds exhibet. Dicit em̄ Deu. sexto
2 Dominū ds tuū timebis z illi soli seruies. seruiūt aūt sancti spūsancto. dr em̄ aplus Phil. iij. Nos sumus circūcisio q̄ spiritui ds seruimꝰ. Et licet q̄dam libri habeāt q̄ spintu dñi seruimus. tamen greci libri z antiq̄ores latini habēt qui spiritui ds seruimus. z ex ipso greco apparet q̄ h̄ de seruiture latrie intelligēdum ē q̄ soli ds debet. est igit spūssanctus verus ds cui latria debet. ¶ Adhuc. sanctificare homies ppriū
3. dei opus est. dr em̄ Leui. xxij. Ego dñs qui sanctifico vos. est aūt spūssanctus q̄ sanctificat. dr em̄ aplus prima ad Coz. vi. Abluti z sanctificati estis. iustificati estis in nomīe dñi nostri ihesu xpi. z in spiritu dei nostri. z. ij. ad Thessa. ij. dr. Elegit nos ds primitias in salutem in sanctificatōne spiritꝰ z fide veritatis.
4 oz igit spm̄sanctū ds eē ¶ Amplius. sicut vita nature corpis est p aīam. ita vita iusticie ipsius anime est p ds. Unde dñs dicit Joh. vi. Sicut misit me viuens pater z ego viuo ꝓpter patrē. z q̄ manet i me z ipse viuet ꝓpter me. Ultimo di aūt vita est per spiritū sanctum. vnde ibidez subdit. Spiritus est q̄ viuificat. z ad Roma. viij. dicit aplus Si spū facta carnis mortificaueritis viuetis. spūs ergo sanctꝰ diuine nature est. ¶ Preterea. dominꝰ in argumētū sue
5 diuinitatis ꝓtra iudeos q̄ sustinere nō poterāt vt se equalē ds faceret. asserit in se eē resuscitandi virtutē. dicens Joh. v. Sicut pater suscitat mortuos z viuificat. sic z filius quos vult viuificat. virtus aūt re suscitatiua ad spm̄sanctuz ptinet. dr em̄ aplus Roma. viij. Si spiritus eꝰ qui suscitauit Jesum xpm a mortuis habitat in nobis. q̄ suscitauit Jesum xpm a mortuis viuificabit z mortalia corpa vestra ꝓpter inhabitātem spiritū eius in vobis. spiritꝰ ergo sanctꝰ ē
6 diuine nature. ¶ Item. creatio solus dei opus est. vt supra oīum ē. ptinet aūt creatio ad spm̄sanctuz. dr em̄ in ps. Emitte spm̄ tuū z creabunt. z Job. xxxiij. dr. Spūs dei fecit me. z Ecc. ꝑmo dr de ds. Ipse creauit illā. s. sapiētiā spūscō. ē ḡ spūsscūs diuine nature.
7 ¶ Adhuc. aplus dr. i. ad Coz. ij. Spūs oīa scrutat etiā pfunda dei. q̄s em̄ scit q̄ sunt hois nisi spūs hominis q̄ in ipo ē. ita z q̄ dei sunt nemo cognouit nisi spūs dei. ꝓphendere āt oīa pfunda dei non est alicuius creature. qđ pz ex h̄ qđ dñs dr Math. xi. Nemo nouit filiū nisi pater. neq̄z patrē quis nouit nisi filius. z Isaie. xviij. ex psona dei dr. Secretū meum mihi. ergo spūssanctus nō est creatura. ¶ Preterea. 8
fm̄ predictā apostoli cōparationē spiritussanctus se habet ad deum sicut spūs homis ad hoiem. spiritꝰ aūt homis intrinsecus ē hoi z nō est extranee nature ab ipso. sed est aliqd eius. igit z spūssanctꝰ nō est nature extranee a deo. ¶ Amplius. si quis conferat ver- 9
ba apostoli ꝑmissa verbis Isaie. ꝓphete manifeste p cipiet spm̄sanctū deū esse. dicit em̄ Isa. lxiij. Oculꝰ nō vidit deus absq̄z te q̄ ꝓparasti expectātibꝫ te. que q̄dem verba aplus cū introduxisset subiūgit ꝟba ꝑmissa. s. q̄ spūs scrutat pfunda dei. vñ manifestū ē q̄ spūssanctꝰ illa pfunda dei cognoscit q̄ ꝓparauit expectantibꝫ eum. si ergo hec nullus vidit preter deum vt Isa. dicit. manifestū est spm̄sctm̄ deum eē. ¶ Item 10
Isa. vi. dicit. Audiui vocē dei dicētis. quē mittā et quis ibit nobis. z dixi. ecce ego sum. mitte me. z dixit. vade. z dices populo huic. audite audientes. z nolite itelligere. hec aūt verba Paulus spūsancto attribuit. vnde dr Actu. vlti. q̄ Paulus dixit iudeis Bene spūsscūs locutꝰ est p Isa. ꝓphetā dicēs. Uade ad populū istū z dic ad eos. Aure audietis z non itelligetis. manifestū est ergo spm̄sanctū deū esse. ¶ Ad 11
huc. ex sacris scripturis apparet deū eē qui locutus est p ꝓphetas. dr em̄ Nūeri. xij. ex ore dei. Si q̄s fuerit inter vos ꝓpheta dñi in visione apparebo ei vl p somniū. i. p spm̄ meū loquar ad illū. z in ps. dr. Audiā q̄d loq̄t in me dñs deus. manifeste āt ondit spm̄ sanctū locutū eē in ꝓphetis. dr em̄ Actu. ꝑmo Oportet em̄ impleri scripturā quā ꝑdixit spūssanctus per

os Dauid. ⁊ Matth. xij. dns dicit. Quo dicunt scribe xpm filium Dauid esse. ipe em dicebat in spūsctō Dixit dns dno meo sedea dextris meis. ⁊ ij. Petri p mo dicit. Non em volūtate humana allata est aliqn pphetia spūsco inspirati locuti sunt sancti dei hoies manifeste ergo ex scripturis colligit spiritūsanctum
12 deum esse ¶ Item. reuelatio mysteriorz pprium opus dei ostendit in scripturis. dr em Danie. ij. Est deus in celo reuelās mysteria. mysteriorz aūt reuelatio opus spūssancti ostendit. dr em. i. ad Corz. ij. Nobis reuelauit deus p spm sctm. ⁊ xiiij. dr. Spūs loqt mysteria. spūs g sanctus deus e. ¶ Preterea. interius docere pprium opus dei e. dr em in ps. de deo. Qui docet homine sciam. ⁊ Daniel. ij. Dat sapiēt iam sapientibo ⁊ sciam itelligentibo disciplinā. hoc aūt pprius opus spūssci esse manifestū e. dr em dns Joh. xiiij. Paraclitus spūssanctus quē mit. pa. in nomi. meo. il. vos
14 docebit omia. spūs g sanctus e diuine nature. ¶ Adhuc. quorz est eadē opatō oz ee eandē naturā. est aūt eadē opatio filij ⁊ spūssci. q em xps in sanctis loqt. aplus ostēdit. ij. ad Corz. vlti. dicēs. An experimētū qritis eius q in me loquit xps. hoc etiā op⁹ spūssci esse manifeste apparet. dr em Matth. x. Nō vos estis qui loqmini. sz spi. pa. vestri q loqt in vobis. e ergo eadē natura filij ⁊ spūssci. ⁊ p osequēs patrz cū oste
15 sum sit patre ⁊ filio vnā esse naturā. ¶ Amplius. inhabitare mētes sanctorz pprio dei e vn aplus dr. ij. ad Corz. vi. Vos estis tēplū dei viui sicz dr dns. qm inhabitabo in illis. h aūt idem aplus spiritui sancto attribuit. dr em pma ad Corz. iij. Nescitis qz templuz dei estis ⁊ spūssanctus habitat in vobis. e ergo spūs
16 sanct⁹ deus ¶ Item. esse vbiqz pprio dei e. q dr Hiere. xxiij. Celū ⁊ terram ego ipleo. hoc spiritui sancto conuenit. Dicit em Sapien. pmo. Spūs dni replenit orbem terraz. ⁊ in ps. Quo ibo a spū tuo. ⁊ quo a facie tua fugiā. ⁊ si ascē. in ce. tu. il. es. ⁊c. dns etiā discipulis dr Actu. pmo. Accipietis vtutem supueniētis spūssancti in vos ⁊ eritis mihi testes in hierlm et in
17 omi iudea ⁊ samaria ⁊ vsqz ad vltimū terre. ex q pz q spūssanctus vbiqz e qui vbiqz ⁊ vbicūqz existētes inhabitat. spiritus ergo sanctus deus est. ¶ Preterea
18 expresse in scriptura spiritussanct⁹ nominat. dicit em Petrus Actu. v. Anania cur tētauit Sathanas cor tuū mentiri te spūisancto. ⁊ postea subdit. Non e mētitus hoibo. sed deo. spūs g sanctus deus est. ¶ Item.
19 prima Corin. xiiij. dicit. Qui loquit lingua non hominib⁹ loquit sed deo. nemo em audit. spūs aūt loqtur mysteria. ex quo dat itelligere q spūs loquebatur in his qui varijs linguis loqbant. postmodū aūt dicit. In lege scriptū est. quoniam in alijs linguis ⁊ labijs alijs loquar populo huic. ⁊ nec sic exaudiet me dicit dns. spiritus ergo sanctus qui loquit mysteria
20 diuersis labijs ⁊ linguis deus est ¶ Adhuc. post pauca subdit Si oēs pphetent. intret aūt quis infidelis vel ydiota cōuincit ab omnib⁹ dijudicat. occulta em cordis eius manifesta fiūt. ⁊ ita cadens in faciem adorabit deum pnuncians q vere deus in vobis sit. Patet aūt p id qd pmisit q spiritus loquit mysteria q manifestatio occultorū cordis a spiritusancto fit qd est pprium diuinitatis signum. Dicit em Hiere. xvij. Prauū e cor homis ⁊ inscrutabile quis cognoscet illud. ego dns scrutans corda ⁊ probans renes. vnde ex hoc indicio etiā infidelis ppendere dicit q il
21 le qui hec occulta cordiū loquit sit deus. g spūssctus deus est. ¶ Item paz post dr. Spūs pphetaz pphetis subiecti sunt. nō em est discessionis deus. sz pacis gratias aūt pphetaz quas spūs pphetarū noīat a spūsctō sunt. spūs g sctus q hmōi gratias sic distribuit vt ex eis nō sit discessio sed paz sequat. deus esse ostēdit in h q dr. Nō e discessionis deus. sed pacis.
22 ¶ Amplius. adoptare in filios dei nō pt ee opus alterius nisi dei. nulla em creatura spūalis dr filio⁹ dei pr naturā. sz p adoptionis gratiā. vn ⁊ h opus filio dei q verus deus est aplus attribuit ad Gal. iiij. dicens. Misit deus filiū suū vt adoptionē filiorz recipem⁹ spūs aūt sctus e adoptōis cā. dr em aplus ad Roma. viij. Accepistis spm adoptōis filiorz in quo clamam⁹ abba pater. g spūssctus nō e creatura. sz deus.
23 ¶ Itē si spūssctus nō est de⁹ oportz q sit aliqua creatura. planum est aūt q non est creatura corporalis. nec etiam spiritualis. nulla em creatura spūali. creature ifundit cum creatura non sit pticipabilis. sed magis pticipans. spiritus aūt sanct⁹ infundit sanctorz mentib⁹ quasi ab eis pticipat⁹. legit em ⁊ christus plen⁹ fuisse ⁊ etiam apli. nō est ergo spūssanctus creatura sed de⁹. ¶ Si qs aūt dicat pdicta opa q sunt dei spiritui sancto attribui nō p auctoritatē vt deo. sz p mysterium qsi creature. ¶ Expsse h ee falsiz apparet ex his que aplus dr. i. Corz. xij. dicens. Diuisiones opatiōnū sunt. idē vero de⁹ q opat oia in omib⁹. ⁊ postea cō numeratis diuersis donis dei subdit Hec omia opat vn⁹ atqz idē spūs diuidēs singulis put vult. vbi manifeste expsit spm sanctū deum esse. tū ex eo q spm sctm opari dicit que supra dixerat deum opari. tū ex hoc q eum p sue volūtatis arbitrio opari confitet. manifestū est igitur spm sanctum deum esse

Solutio

Reprobat.

¶ Q spūssanct⁹ sit subsistēs psona xviij

Sed quia quidā spiritumsanctū asserūt nō esse personam subsistentem. sed vel ipsam diuinitatez patris ⁊ filij. vt quidam macedoniani dixisse phibent. vel etiam aliquā accidētalem pfectionē mētis a deo nobis donatā. puta sapiētiā vel charitatē vel aliquid hmōi que pticipanea nobis sicut q̄dam accidentia creata. cōtra hoc ostēdendū e spm sctm non esse aliqd hmōi. Nō em forme accētales pprie opant. sz magis his

Ista p. p'

eas p sue arbitrio volūtatis. hō em̄ sapiēs vtiť sapientia cū vult. sz spūssc̄us operať p sue arbitrio volūtatis vt oñsum est. nō igiť est estimādus spūssc̄us velut aliqua accītalis pfectio mentis. ¶ Itē. spūssc̄us
2. vt ex scripturis docemur cā est oīm pfectionū hūane mētis. ðr em̄ apl's ad Ro. v. Charitas dei diffusa ē in cordibꝫ nostris p spiritūsc̄m q̄ datꝰ ē nobis. t. i. ad Corin. xij. Alij p spiritū datꝰ sermo sapiē. alij sermo
Nota scie fm eundē spm̄ t sic de alijs. nō ḡ spūssc̄us est estimandus q̄si aliq̄ accītalis pfectio mētis hūane. cum ipe oīm hmōi pfectionū cā existat. q̄ ať in noie spūs sancti designať ēntia patris t filij t sic a neutro p̄sonaliť distinguať. repugnat his q̄ diuina scriptura de spūsc̄o tradit. ðr em̄ Jo. xv. q̄ spūssc̄us ꝓcedit a pa-
tre. t Jo. xvi. q̄ accipit a filio. qđ nō ꝑtꝫ diuina essentia itelligi cū ēntia diuina a patre nō ꝓcedat nec a filio accipiat. oz igiť dicere q̄ spūssc̄us sit subsistēs p̄so-
3. na. ¶ Itē. sacra scriptura manifeste de spūsancto loq̄tur tanq̄ de p̄sona diuina subsistēte. ðr em̄ Act. xiij. Ministrantibꝫ illis dño t ieiunantibꝫ ðr illis spūs sanctꝰ. segregate mihi Barnabā t Saulū in opꝰ ad qđ assumpsi eos. t infra. Et ipi qdem missi a spūsc̄o abierūt. t Act. xv. ðr. Dicunt apli. visum est spiritui
sancto t nobis. nihil vltra imponere oneris vob̄ tē. que de spūsancto nō dicerent. nisi esset subsistens p̄so-
4 na. est igiť spūssanctus subsistens p̄sona. ¶ Amplꝰ. cū pater t filius sint p̄sone subsistentes t diuine nature. spūssc̄us nō ꝺnumeraret eisdem nisi ipe esset p̄sona subsistens in diuina natura. cōnumeraţ aūt eis dem vt ꝑz Math. vlti. dicente dño discipulis Euntes docete oīes gen. bap. eos in no. pa. t fi. t. ss. t. uj. ad Corin. vlt. Gratia dñi nostri Jesu xpi t charitas dei t cōmunicatio spūssc̄i sit sp cū oīb̄ vobis. t. i. Jo
an. vlti. Tres sunt q̄ testimoniū dant in celo. pater. verbū. t spūssc̄us. t hij tres vnū sunt. Ex quo manifeste ostendiť. q̄ nō solū sit p̄sona subsistens sicut pa
ter t filius. sed etiā cum eis essentie habeat vnitatem
Euasio ¶ Posset aūt aliquis cōtra predicta calumniari dicens. aliud esse spiritū dei t aliud spiritūsanctū. nam
Repro. dcā cuatio in quibusdā p̄missaꝝ autoritatū nominať spiritus dei. in quibusdā vero spūssanctus. Sed q̄ idem
1. sit spūs dei t spūssanctus. manifeste ostendit ex verbis apostoli dicentis. i. ad Corinthios. ij. vbi cū premisisset nobis reuelauit deus per spiritūsanctum ad huius confirmatōem inducit. spiritus em̄ oīa scrutatur etiam profunda dei. t postea concludit. Ita t que sunt dei nemo nouit nisi spiritus dei ex quo ma
nifeste apparet q̄ idem sunt spiritussanctus t spūs
6. dei. ¶ Item. apparet ex hoc quod Math. x. dñs ðr. Nō estis vos qui loquimini sed spiritus patris vestri q̄ loquiť in vobis. loco aūt istoꝝ verboꝝ Marcus ðr. Non estis vos loquentes sed spūssanctꝰ. manifestum est igiť idem esse spiritūsc̄m t spiritum dei.
Sic ergo cuz ex p̄missis autoritatib̄ multipliť ap-
pareat spiritūsc̄m nō esse creaturā sed verum deum. manifestū est q̄ nō cogimur eodem mō esse intelligēdum q̄ spūssanctus mentes sanctoꝝ impleat t eas inhabiter. sicut dyabolus aliquos implere vel inhabitare ðr. habeť em̄ Joan. xiij. de Juda q̄ post buccellam introiuit in eo Sathanas. t Act. v. ðr. Petrus vt q̄dam libri hñt Anania cur implenit Sathanas cor tuum. cū em̄ dyabolus creatura sit vt ex supioribus manifestū est. nō implet aliquē ꝑticipatōne sui. neq̄ ꝑt mentem inhabitare sua ꝑticipatōe vel p suā subam. sed ðr aliquos implere p effectū sue malitie. vnde t Paulus dicit ad quēdam act̄. xiij. O plene oīi dolo t oīi fallacia. spiritus aūt sanctus cuz deus sit p suam substantiā mentem inhabitat t sui ꝑticipatōne bonos facit. ipe em̄ est sua bonitas cum sit deus. qđ de nulla creatura verū esse potest. nec tamē per hoc remouetur quin p effectum sue virtutis sanctoꝝ impleat mentes.

¶ Quomodo intelligenda sint que de spiritusancto dicunť .xix.

SAnctaruz igiť scripturarum testimonijs edocti. hoc firmiter de spiritusancto tenemus q̄ verus sit deus subsistens t p̄sonaliter distinctus a patre t filio. oportet aūt cōsiderare qualiter huiusmodi veritas vtcūq̄z accipi ꝺeat vt ab impugnationib̄ infideliū defendatur. ad cuius euidentiā premitti oportz q̄ in q̄libet intellectuali natura oportz inueniri voluntatē. intellectus em̄ sit in actu p formam intelligibilē in q̄tum est intelligens. sicut res naturalis sit actu in esse naturali p ꝓpriam formam. res aūt naturalis p formam qua pficitur in sua specie hz inclinatōem in ꝓprias opatōnes t ꝓpriū finem quē p opatōnes ꝓsequiť. quale em̄ est vnūquodq̄z talia opať t in sibi ꝺuenientia tendit. vñ etiā oz q̄ ex forma intelligibili ꝓsequať in intelligēte inclinatio ad ꝓprias opatōnes t ꝓpriū finem. hec aūt inclinatio in intellectuali natura volūtas est que ē ꝑncipiū operationū que in nobis sunt q̄bus intellectus ꝓpter finem opať. finis em̄ t bonū est voluntatis obiectū. oz igiť in quolibet intelligēte inueniri etiā t voluntatē. cū aūt ad volūtatem plures actus ꝑtinere videanť. vt ꝺsiderare. delectari. odire. t hmōi. omniū tamē amor t vnū ꝑncipium t cōmunis radix inueniť. qđ ex his accipi ꝑt volūtas em̄ vt dictū est sic se hz in rebꝰ intellectualibꝰ sic̄ natural' inclinatio in rebꝰ naturalibꝰ q̄ t natural' appetitꝰ ðr. ex h' ať oriť inclinatio natural' q̄ res naturalis hz affinitatē t ꝺuenientiā fm formā quā dixim⁹ eē inclinatōis ꝑncipiū. cū eo ad qđ mouet sic ḡue cū loco iferiori. vñ etiā hic oriť oīs inclinatō volūtatis eo q̄ p formā itelligibilē aliq̄d apphēdit vt ꝺuenies vl' aptibles affici aūt ad aliq̄d igitū hmōi ē amare ipm. oīs

igit̄ inclinatio volūtatis ꝛ etiā appetit⁹ sensibilis ēt amore originē hz. ex hꝫ em̄ q aliq̄d amamus cōsidera mus illud si absit. gaudem⁹ āt cū adest ꝛ tristamur

Amatū nō solū ē i ītel/lectu sz etiā i affcū amā. cū ab eo ipedimur. ꝛ odimus q̄ nos ab amato ipedi/unt. ꝛ irascimur ꝓtra ea. sic g̈ q̄ amat nō solū ē in in tellectu amātis. sz etiā in volūtate ipsius. aliter tn̄ ꝛ aliter. in ītellectu em̄ ē ſm̄ silitudinē sue spēi. in volū/tate āt amātis ē sicut termin⁹ mot⁹ in p̄ncipio moti/no ꝓportionato p ꝺueniētiā ꝛ ꝓportōem quā hz ad ipm̄ sicut in igne q̄dām̄ ō locus sursuz rōne leuitat⁊ ſm̄ quā hz ꝓportionē ꝛ ꝺueniētiā ad talē locū. ignis vero gñatus ē i igne generāte p silitudinē sue forme.

Jdē p⁹ p. q. 19. ar. p̄mo. Quia igit̄ oñsum ē q in oīi natura ītellectuali ē vo lūtas. ꝺeus āt intelligēs ē vt in p̄mo oñsuz ē. oz q in ipso sit volūtas. nō q̄dē q volūtas ꝺei sit aliq̄d eius ēntie supueniēs sicut nec ītellectus vt sup̄ oñsuz est sz volūtas ꝺei ē ipsa sua suba. ꝛ cū intellectus etiā ꝺei sit ipsa eius suba. sequit̄ q vna res sint in ꝺeo ītellectus ꝛ volūtas. q̄liter āt hec q̄ in alijs rebꝫ plures res sint in ꝺeo sint vna res ex his q̄ in primo li. dicta sunt pt esse manifestū.

Jdē p⁹ p. q. 14. ar 4. l Et q̄ oñsuz ē in p̄mo li. q opatio dei sit ipa ei⁹ essentia ꝛ ēntia ꝺei sit eius volūtas. sequit̄ q in ꝺeo nō est volūtas ſm̄ ponam vel habituz. sed ſm̄ actū. oñsum ē āt q oīs actus volūtatis in amore ra/dicat. vñ oz q in ꝺeo sit amor. ꝛ q̄ vt in p̄mo oñsuz est p̄priū obiectū diuīe volūtatis ē eius bonitas. ne cesse ē q ꝺeus p̄mo ꝛ p̄ncipal⁹ suā bonitatē ꝛ seipsum amet. cū āt oñsum sit q amatū nccē ē aliq̄liter esse in volūtate amātis. ipe āt ꝺeus seipm̄ amat. nccē ē q ipe ꝺeus sit in sua volūtate vt amatū in amāte. ē āt ama tū in amāte ſm̄ q amat. amare āt q̄ddaz velle ē. velle aūt ꝺei ē eius ē sicut ꝛ volūtas eius ē eius ē. ē g̈ ꝺei in volūtate sua p modū amoris nō ē esse accītale sic in nobis. sz ēntiale. vñ oz q ꝺeus ſm̄ q cōsiderat vt in sua volūtate exīs sit vere ꝛ substātialr ꝺe⁹. Qz aūt aliq̄d sit in volūtate vt amatū in amāte ordinē quē dā hz ad ꝺceptōem q̄ ab ītellectu ꝺcipit ꝛ ad ipaz rē cui⁹ ītellectual' ꝺceptio ꝺr ꝟbū. nō em̄ amaret aliq̄d nisi aliq̄ mō ꝺgnosceret. nec solū amati cognitō ama tur. sz ſm̄ q in se bonū ē. nccē ē g̈ q amor q̄ ꝺeus ē in volūtate diuīa vt amatū in amāte ꝛ a ꝟbo ꝺei ꝛ a ꝺeo cui⁹ est ꝟbū procedat. cū āt oñsum sit q amatū in amā te nō ē ſm̄ silitudinē spēi. sicut ītellectū in ītelligente oīe āt q̄ꝺ procedit ab altero p modū geniti procedit ſm̄ silitudinē spēi a generāte. relinq̄t q̄ processus rei ad hꝫ q sit in volūtate sicut amatū in amāte nō sit p modū gñatōis sicut processus rei ad hꝫ q sit in ītellectu hz ra/tionē gñatōnis vt sup̄ oñsuz ē. ꝺeus g̈ procedēs p mo dū amoris nō procedit vt genit⁹. neq; igit̄ filius dici pt. sz q̄ amatū in volūtate existit vt inclinās ꝛ q̄dā/mō ipellēs intrinsec⁹ amātē in ipam rē amatā. ipuls⁹ aūt rei viuētis ab ītriori ad spm̄ ptinet. ꝺuenit ꝺeo p modū amoris procedēti vt spūs ꝺicat ei⁹ spiratione q̄si q̄dā aspiratōe exīte. Hinc ē q aplus spūi ꝛ amo ri ipulsum quēdā attribuit. ꝺr em̄ Ro. viij. Qui spūs ꝺei agūt. hi filij ꝺei sunt. ꝛ ij. Cor. v. charitas xpi vr/get nos. Quia ꝟo oīs ītellectual' motus a termio ꝺe nominat. amor āt p̄dictus ē q̄ ꝺeus ipe amat. ꝺuenit/ter ꝺeus p modū amoris procēs ꝺr spūsctus. ea em̄ q̄ ꝺeo dicata sunt sancta dici ꝺsueuerūt

¶ De effectib⁹ attributis spūisancto in scripturis re/spectu totius creature xx

QPortet āt ſm̄ cōue/nientiā p̄dictoꝝ ꝺsiderare effectus q̄s spūi sancto sacra scriptura attribuit. Oñsuz ē notū q̄ spi/em̄ in supiorib⁹ q bonitas ꝺei ē eius rō volēdi q alia rituisctō at sint ꝛ p suā volūtatē res in ee p̄ducit. amor q̄ q̄ suā bonitatē amat ē cā creatōis rer. vñ ꝛ q̄dā antiq̄ phi amorē ꝺeoꝝ cām oīm rer. ee posuerūt vt pz in p⁹ me taphꝫ. ꝛ Dio. ꝺr. iiij. c. ꝺe di. no. q ꝺiuin⁹ amor nō per mīsit ipm̄ sine germie ee. habitū ē āt ex p̄missis q spi rituisctūs p̄cedit p modū amoris q̄ ꝺeus amat seipz ſ. igit̄ spūisctūs ē p̄ncipiū creatōis rer. ꝛ hꝫ signū i ps. Emitte spm̄ tuū ꝛ creabūt. Ex hꝫ etiā q spūisctūs per modū amoris p̄cedit. amor āt vim quādā ipulsuā ꝛ motiuā hz mot⁹ q̄ ē a ꝺeo in rebꝫ spūisctō. ꝓprie at tribui videt. p̄ma āt mutatio in rebꝫ a ꝺeo exīs ītelli ꝛ igit̄ ſm̄ q ex materia creata iformi spēs diūsas p̄ducit. vñ hoc opus spūisctō sacra scriptura attribuit. ꝺr em̄ Ben. i. Spūs ꝺni ferebat sup̄ aq̄s. vult em̄ Au/gusti. p aq̄s ītelligi materiā p̄maz sup̄ quā spūs ꝺni ferri ꝺr. nō q̄si ipe moueat. sz q ē motōnis p̄ncipiuz.

¶ Rursus rer. gubernatio a ꝺeo ſm̄ quādā motionē esse ītelligit̄ ſm̄ q ꝺeus oīa dirigit ꝛ mouet in p̄pos fines. si g̈ ipulsus ꝛ motio ad spm̄isctm̄ rōne amoris ptinet. ꝺuenit̄er rer. gubernatio ꝛ ppagatio spūisctō attribuit. vñ Job. xxxiij. ꝺr. Spūs ꝺni fecit me. ꝛ in ps. Spūs tuus bo. ꝺc. me in ter. rectā. Et q̄ gubernare subditos p̄prius act⁹ ꝺni ē. ꝺuenit̄er spūisctō do minū attribuit. ꝺr em̄ apl's. ij. ad Cor. iij. Spūs āt ꝺns ē. ꝛ in symbolo fidei ꝺr. Credo in spm̄isctm̄ ꝺnm̄

¶ Itē. vita maxīe in motu manifestat. viuētia em̄ se ipsa viuere ꝺicim⁹ ꝛ vlr q̄cūq; a seipsis agūt ad ope rādū. si g̈ rōne amoris spūisctō ipulsio ꝛ motio cōpe tit. ꝺuenit̄er etiā sibi attribuit vita. ꝺr em̄ Joh. sexto. Spūs ē q viuificat. ꝛ Ezech. xxxvij. Dabo vob̄ spm̄ ꝛ viuetis. ꝛ in symbolo fidei nos in spm̄isctm̄ viuifi/cātem credere p̄fitemur. q̄ꝺ etiā ꝛ nomini spūs cōso nat. nā etiam corpalis vita aliū est p spm̄ vitalez a p̄ncipio vite in cetera mēbra diffusum

¶ De effectib⁹ attributꝫ spūisctō i sacra scriptura respe ctu rōnal' creature q̄stū ad ea q̄ ꝺe⁹ nob̄ largit xxi

QOnsideradū ē etiaz q̄stū ad effect⁹ q̄s p̄prie in natura rōnali facit q ex hꝫ q ꝺiuine p̄fectōi vtcūq; assi

milamur hmõi pfectio a deo nobis dari dr sicut sapientia a deo nobis donat fm q diuine sapietie vtcũq assimilamur. cũ g spũsctus procedat p modum amoris q deus seipm amat. vt onsum ẽ. ex h q huic amori assimilamur deũ amates. spũsctus a deo nob dari dr Uñ apls dr Ro. v. Charitas dei diffusa ẽ in cordib nostris p spm̃sctm̃ q datꝰ ẽ nob ¶ Sciẽdũ ẽ tm̃ q ea q a deo in nobis sñ reducũt in deũ sic in cãm efficiẽtẽ r exẽplarẽ. in cãm q dẽ efficiẽtẽ inq̃tũ ptute opatiua diuina aliq̃d in nob efficit. in cãm q dẽ exẽplarẽ fm q id qd in nob a deo ẽ aliq̃ mõ deũ imitat. cũ g eadẽ virtus sit pris r filij r spũsancti. sic r eadem essentia oz q oẽ id qd deus in nob is efficit sit sicut a eã efficiẽte simul a patre r filio r spũsctõ. hbũ tñ sapietie q deũ cognoscimus nob a deo immissum ẽ. p. prie repsentatiuũ filij. r silr amor q deũ diligimus ẽ ppriũ repsentatiuũ spũssancti. r sic charitas q̃ in nobis ẽ hz sit effectꝰ pris r filij r spũssancti. tñ q̃dã spẽali rõne dr eẽ in nobis p spm̃ fctm̃. Quia ho effectus diuini nõ solũ diuina opatõe eẽ incipiũt. sz etiam p eã tenent in eẽ. vt ex supioribꝫ pz. nihil aũt opari pt vbi nõ ẽ. oz em̃ operãs r opatũ in actu esse simul sicut mouẽs r motũ. ncce ẽ vt vbicũq ẽ aliq̃s effectus dei. ibi sit r ipe deꝰ effector. vñ cũ charitas q deũ diligimus sit in nob p spm̃sctm̃. oz q ipe etiã spũsctus in nob sit q̃z diu charitas in nobis ẽ. vñ apls dr. p. Cor. iiij. Nescitis qm̃ tẽplũ dei estis. r spũsctus habitat in vobis. cũ g p spm̃sctm̃ dei amatores efficiamur. oẽ aũt amatũ in amãte ẽ inq̃tũ hmõi ncce ẽ q p spm̃sctm̃ pr etiã r filiꝰ in nobis habitẽt. vñ dns dr. Johannis. xiiij. ad eum veniemus. scilicet diligenti deum. r mansionem apud eum faciemus. r. p. Joh. tertio dicitur in h scimꝰ qm̃ manet in nob de spũ quẽ dedit nobis Rursus manifestũ ẽ q deꝰ maxime amat illos q̃s sui amatores p spm̃sctm̃ ꝯstituit. nõ em̃ tm̃ bonũ nisi amãdo ꝯferret. vñ. puer. viij. dr ex persona dñi Ego diligẽtes me diligo nõ q̃si nos ꝑius dilexerimus deũ sed qm̃ ipe ꝑor dilexit nos. vt dr p. Joh. .iiij. oẽ aũt amatũ in amãte ẽ. ncce ẽ q p spm̃sctm̃ nõ solũ deꝰ sit in nobis. sz etiã nos in deo. vñ dr. ꝑma Jo. iiij Qui manet in charitate in deo manet r deꝰ in eo. r itez Jn h intelligim⁹ qm̃ in eo manem⁹ r ipe in nobis. qm̃ de spũ suo dedit nobis Est aũt h amicitie ppriũ q amico alioq̃s sua secreta reuelet. cũ em̃ amicitia ꝯiũgat affectꝰ r duoz faciat q̃si cor vnũ. nõ videt extra cor suũ alioq̃s illud ptulisse qd amico reuelat. vñ dns dr discipul. Joh. xv. Jam nõ dicã vos seruos sed amicos meos. qz oĩa q audiui a patre meo nota feci vobis Quia g p spm̃sctm̃ amici dei ꝯstituimur. ꝯuenĩter p spm̃sctm̃ hoĩb dicũt reuelari diuina mysteria. vñ apls dr. p. ad Cor. ij. scptũ ẽ. q oculus nõ vidit nec auris audiuit. nec in cor hois ascendit q̃ ꝑparauit deꝰ diligẽtib se. nobis aũt reuelauit deꝰ p spm̃sctm̃ Et qz ex his q̃ homo nouit formaf ei⁹loquela. ꝯuenĩter etiã p spm̃sctm̃ homo loq̃tur diuina mysteria fm illud. p. Cor. xiij. Spiritus ẽ q loquif mysteria. r Math. x. Nõ em̃ vos estis q̃ loquimini sed spũs patris vestri q̃ loq̃tur in vobis r de prophetis dr. ij. Pet. ꝑmo q spũsctõ inspirati locuti sñt sancti dei hoies. vñ etiã in symbolo fidei dr de spũsctõ. Qui locutus ẽ p. pphetas. Nõ solũ aũt ẽ ppriũ amicitie q amico aliq̃s reuelet sua secreta ꝓpter vnitatẽ affectꝰ. sed eadẽ vnitas req̃rit q etiã ea q̃ habet amico cõicet. qz cũ hõ amicũ habeat vt se alterũ ncce ẽ q ei subueniat sicut r sibi sua ei cõicans. vñ r ppriuz amicitie eẽ ponit velle r facere bonũ amico. fm illud p. Joh. iij. Qui habuerit substãtiam huius mũdi r viderit fratrẽ suũ necessitatẽ habentẽ. r clauserit viscera sua ab eo. qũo charitas dei manet in eo. Hoc aũt maxime in deo hz locũ cuius velle ẽ efficax ad effectũ. r iõ cõueniẽter oĩa dona dei p spm̃sctm̃ nobis donari dicũtur fm illud. p. Cor. xij. Alij datꝰ p spm̃ sermo sapiẽtie. alij aũt sermo sciẽtie fm eũdẽ spm̃. r postea multis enumeratis ait Hec oĩa operat vnꝰ atq̃z idẽ spũs. diuidẽs singulis ꝓut vult. manifestũ ẽ aũt q sic ad h q corꝑ aliq̃d ad locũ ignis pueniat oz q ignis assimulet leuitate acq̃rẽs ex q̃ motu ignis ppio mouetur. ita ad h q hõ ad diuine fruitõnis bñitudinẽ que duo req̃rũt deo ppria ẽ fm suã naturã pueniat. ncce ẽ ꝑmo q̃dẽ ad ꝯsequẽ. q p spũales pfectões deo assimulet. r deinde fm eas bñitudinẽ operet. r sic tãdẽ ꝑdictã bñitudinẽ ꝯsequet. Dona aũt spũalia nobis p spm̃sctm̃ dãt. vt oñsum ẽ. r sic p spiritũsctm̃ deo ꝯfiguramur r p ipm ad bñ opandum habiles reddimur. r p eũdẽ ad bñitudinẽ nobis via ꝑparat. q̃ tria apls insinuat nobis. q. Cor. ꝑ. dices. Unxit nos deꝰ r signauit nos. r dedit pignꝰ spũs in cordib nostris. r Eph. ꝑmo signati estis spũ ꝓmissionis sctõ q̃ est pignus hereditatis nostre. signato em̃ ad silitudinẽ ꝯfiguratõnis ptinere videt. vnctio aũt ad habilitatõem hoĩs ad pfectas opatões. pignus aũt ad spẽ q̃ ordinamur in celeste hereditatez q̃ ẽ bñitudo pfecta Et qz ex benivolẽtia quã q̃s habet ad aliquẽ. ꝯtingit q eũ sibi adoptat in filiuz vt sic ad eũ hereditas adoptãtis ptineat ꝯuenĩter spiritusctõ adoptio filioꝝ dei attribuit fm illd Ro. viij. Accepistis spm̃ adoptõis filioꝝ in q̃ clamam⁹ abba pr. Per h aũt q aliq̃s alteri⁹ amicꝰ ꝯstituit. ois offensa remouet. amicitie em̃ offensa ꝓriat. vñ dr. puer. x. Uniuersa delicta operit charitas. cũ g p spm̃sctm̃ dei amici ꝯstituamur ꝯñs ẽ q p. ipm nob a deo remittãt petã. r iõ dns dr discipul Joh. xx. Accipite spm̃sanctũ. q̃z remiseritꝭ petã remittent. r iõ Math. ꝯbla. sphemãtib spm̃sctm̃ petõz remissio denegat q̃si non habẽtib illud p qd hõ remissionẽ ꝯsequitur petõrum. Inde etiã ẽ q p spm̃sctm̃ dicimur renouari r purgari siue lauari fm illd psal. Emitte spm̃ tuũ r creabunt. r renouabis faciẽ terre. r Eph. iiij Renouamini spũ mẽtis vre. r. Esa. q̃rto. Si ablu erit dns sor-

Sciendũ

des filioꝝ ſyon ⁊ ſanguinē filiaꝝ lauerit de medio eiꝰ in ſpū iudicij ⁊ ſpū ardoris

¶De effectiuis attributis ſpūiſctō ſm q̄ mouet creaturā in deum. xxij

Spūſſctūs nos amicos dei ꝓſtituit.

triaſtiꝫ Amicitie ꝓpꝛa

Hſ igitur cōſiderationis q̄ p ſpūſctm in ſacris ſcpturis nobis a deo fieri dicūt oꝛ ꝓſiderare quō p ſpūſctm moueamur in deū Et ꝑmo q̄dē hꝫ videt̄ ee amicitie maxime ꝓpꝛiū ſimul ꝓuerſari ad amicū. ꝓuerſatio aūt hoīs ad deū ē p ꝓtēplatōem ipius ſic ⁊ apls dr Phil. iij. Noſtra ꝓuerſatio in celis ē. q̄ igit ſpūs ſctūs nos amatores dei facit. ꝓſequēs ē q̄ p ſpūm ſanctū dei ꝓtēplatores ꝓſtituamur. vñ apls dr. ij Cor. tertio. Nos aūt oēs reuelata facie gloriā dei ſpeculātes. in eandē imaginē trāſformamur a claritate in claritatē tāq̄ a dñi ſpiritu Eſt aūt ⁊ amicitie ꝓpꝛiū

2 q̄ aliq̄s in ꝑſentia amici delectet̄ in eius ꝓbis ⁊ factis gaudeat ⁊ in eo ꝓſolatōem ꝓtra oēs anxietates ſue miat Vñ in triſtitijs maxie ad amicos ꝓſolatiōis cā ꝓfugim⁹. q̄ ⁊ ſpūſctūs dei nos amicos ꝓſtituit ⁊ eū in nobis habitare facit ⁊ nō in ipo. vt oñſum ē. ꝓpꝛis ē vt p ſpūſctm gaudiū de deo ⁊ ꝓſolatōe habeam⁹ ⁊ oēs mūdi aduerſitates ⁊ ipugnatōes. vñ ⁊ in ꝑs. dr Redde mihi letitiā ſalutaris tui ⁊ ſpū ꝓncipali ꝓfirma me. ⁊ Ro. xiij. regnū dei ē iuſtitia ⁊ pax ⁊ gaudiū in ſpūſctō ⁊ Actu. ix. dr. Eccl'ia habebat pacē. ⁊ edificabat ambulās in timore dei ⁊ ꝓſolatōe ſpūſctī replebat. ⁊ iō dñs ſpūſctm paclitū. i. ꝓſolatorē noīat Jo hā. xiiij. Paraclitus aūt ſpūſctūs ⁊c. Silr aūt ⁊

3. amicitie ꝓpꝛiū ē ꝓſentire amico in his q̄ vult. volūtas aūt dei nobis p ꝓcepta ipſi⁹ explicat. ꝓtinet ergo ad amorē q̄ deū diligim⁹ vt ei⁹ mādata ipleam⁹ ſm illud Jo. xiiij. Si diligitis me mādata mea ſeruate vñ cū p ſpūſctm dei amatores ꝓſtituamur. p ipum etiā q̄dāmō agimur vt ꝓcepta dei ipleam⁹ ſm illud. apli Ro. viij. Qui ſpū dei agūt. hi filij dei ſūt ¶ Cōſiderādū tñ ē q̄ a ſpūſctō filij dei agūt nō ſic ſerui ſz ſic liberi. cū em̄ liber ſit q̄ ſua cā ē illud libere agim⁹ q̄d ex nob ipis agim⁹. hꝫ ꝛo ex volūtate agim⁹. q̄d aūt agimus ꝫ volūtatē nō libere ſz fruſtr agim⁹. ſiue ſit violētia abſoluta. vt q̄n totū ꝑncipiū extra nihil ꝓferēs vim paſſo. puta cum aliq̄s vi ipellit̄ ad mot⁹ ſiue ſit violētia volūtaria mixta. vt cū aliq̄s vult facere vl pati q̄d min⁹ ē ꝫriū volūtati vt euadat q̄d magis volūtati ꝫriat Spūs aūt ſctūs ſic nos ad agēdū iclinat vt nos volūtarie agere faciat inq̄tū nos amatores dei ꝓſtituit. filij q̄ dei libere a ſpūſctō agūt ex amore. non ſeruiliter ex timore. vñ apls. Ro. viij. ¶ Nō accepiſtis ſpīm ſeruitutiſ iterꝫ in timore ſz ſpīm adoptōis filioꝝ. cū aūt volūtas ordinet̄ in id q̄d ē ꝛe bonū. ſiue ꝓpter paſſionē ſiue ꝓpter malū habitū aut diſpōnē hō ab eo q̄d ē vere bonū auertat̄ ſeruiliter agit inq̄tū a q̄dā

Cōſiderād.

extraneo inclinat̄ ſi ꝓſideret̄ ipe ordo natural' volūtatiſ. ſz ſi ꝓſideret̄ act⁹ volūtatis vt iclinare ī apparēs bonū. libere agit cū ſeq̄t paſſionē aut habitum corrūptū. ſeruiliter āt agit ſi tali volūtate manēte ꝓpter timorē legis in ꝫriū poſite abſtinet ab eo q̄d vult. cū q̄ ſpūſctūs p amorē volūtatē iclinet in verꝫ bonū in q̄d natural'r ordinat̄. ⁊ ſeruitutē q̄ ſeru⁹ paſſionis ⁊ pctī effect⁹ ꝓtra ordinē volūtatis agit. ⁊ ſm ꝛtutē q̄ ꝓtra motū ſue volūtatis ſm legē agit q̄ſi legis ſeruus nō amic⁹. ꝓpt q̄d apls dr. ij. Cor. iij. Ubi ſpūs do. ibi libertas. ⁊ Gal. v. Si ſpū ducimini nō eſtis ſub lege

Nota

Hinc ē q̄ ſpūſctūs facta carnis mortificare dr ſm q̄ p paſſionē carnis a ꝛo bono nō auertimur in q̄d ſpūſctūs p amorē nos ordinat. ſm illd Ro. viij Si ſpū facta carnis mortificaueritis. viuetis.

¶Solutio rōnum ſupra inductaꝝ ꝓtra diuinitatē ſpūſancti xxiij

Reſtat aūt ſolucre ſu

ꝓ pra poſitas rōnes q̄bus ꝓcludi videbat̄ q̄ ſpūſctūs ſit creatura ⁊ nō de⁹ Circa q̄d ꝓſiderā. ē. ꝑ. dērādū ē ꝑmo q̄ nomē ſpūs a reſpiratōe aīalīū ſumptū videt̄ in q̄ aer cū q̄dā motu inferet̄ ⁊ emittit Vñ nomē ſpūs ad oēm ipulſum ⁊ motū vel cuiuſcūq; ⁊ aerei corpis trahit̄. ⁊ ſic vēt⁹ dr ſpūs ſz illō ꝑs Ignis grādo niꝫ glacies ⁊ ſpūs ꝓcellaꝝ q̄ faciūt ſbū eius ſic etiā vapor tenuis diffuſus p mēbra ad eoꝝ mot⁹ ſpūs vocat̄. Rurſus. q̄ aer ūiſibil' ē. trāſlatū ē vlteri⁹ ſpūs nomē ad oēs ſtutes ⁊ ſubas ūiſibiles ⁊ motiuas. ⁊ ꝓpt hꝫ ⁊ aīa ſenſibil' ⁊ aīa rōnal' ⁊ angelica dr ſpūs dicūt̄. ⁊ ꝓpe de⁹ p modū amoris procedēs. q̄ amor ſtutē quādā motiuā inſinuat. ſic q̄ q̄ Almos dr. ⁊ creans ſpīm. de vēto ītelligit vt nra trāſlatio ex ꝑſſi⁹ hꝫ. q̄d etiā ꝓſonat ei q̄d ꝑmittit. formās mōtes Q̄d ꝛo Zach. de deo dr q̄ ē creās vel fugiēs ſpīritus hoīs in eo. de aīa hūana ītelligit. vñ ꝓcludi nō ꝑt q̄ ⁊ ſpūſctūs ſit creatura. ¶ Silr āt nec ex hꝫ q̄d dñs dr de ſpūſctō. nō loq̄t̄ a ſemetipo ſz q̄cūq; audiet loq̄t̄. ꝓcludi ꝑt q̄d ſit creatura. onſum ē em̄ q̄ ſpūſctūs ē de⁹ de deo ꝓcedēs. vñ oꝛ q̄ ēentiā ſuā ab alio habeat ſic ⁊ de filio dei dcm̄ ē ſup̄. ⁊ ſic cū in deo ⁊ ſciat ſtut⁹ ⁊ opatio dei ſit ei⁹ ēentia. oīs filij ⁊ ſpūſctī ſciat ſtut⁹ ⁊ opatio ē ab alio. ſz filij a ꝑre tm̄. ſpūs āt ſcti a ꝑre ⁊ filio. q̄ ⁊ vna de opatiōibꝰ ſpūſcti ē q̄ loq̄t̄ in ſctis viris. vt oñſum ē. ꝓpt hꝫ dr q̄ nō loq̄t̄ a ſemetipo q̄a a ſe nō opat̄ audire āt ipſi⁹ ē accipe ſciam ſic ⁊ eſſentiā a ꝑre ⁊ filio eo q̄ nos p auditū ſciam accipim⁹. ē em̄ ꝓſuetū in ſcptura vt diuina per modū hūanoꝝ tradāt̄. nec mouere oꝑtꝫ q̄ dr audiet q̄ſi de futuro loquēs. cū accipe ſpūſctm ſit eternū. nā eterno ſbā cui ſubſibet tpis aptari ꝑnt. eo q̄d eternitas totū tps cōplectit̄ ¶ Scdꝫ eade etiā apparet q̄ miſſio q̄ ſpūſancti⁹ mitti dr a ꝑre ⁊ filio. nō ꝑt ꝓcludere eū ee creatūrā. dictū eſt em̄ ſup̄ q̄ filiꝰ dei ſm hꝫ miſſus fuiſſe dr q̄

Solo ꝑmi argumēti.

3.

in carne visibili hoiby apparuit. ⁊ sic nouo qdā mō fuit in mūdo q̄ pr⁹ nō fuerat. i. visibilr. in q̄ tn sp fuerat inuisibilr vt dr. q aūt h̄ filius ageret. ei a patre fuit. vn⁹ ⁊m h̄ a pre dr missus. sic āt ⁊ spūsctus visibiliter apparuit ⁊ in spē colūbe sup xp̄um in baptismo. vel in linguis sup apl̄os. ⁊ lz nō fuerit fact⁹ columba vel ignis sic filius fact⁹ hō. tn sic in signis q̄busdā ipius in hmōi visibilibz spēby apparuit. ⁊ sic etiā ipe qdā nouo mō. s. visibilr in mūdo fuit. ⁊ h̄ ei fuit a pre filio. vn⁹ ⁊ ipe a pre filio dr missus. qd nō minozatōem in ipo. lz pcessionē oñdit Est tn ⁊ alius q̄ tā filius q̄z spūsctus inuisibilr mitti dicūt. pz em ex dictz q filius pcedit a pre p modū noticie q dr cognoscit seipm ⁊ spūsctus pcedit a pre ⁊ filio p modū amoris q̄ dr amat seipm. vn sic dictū ē. cū aliqs p spūsctm amatoz dei efficit. spūsctus ē habitator ipsi⁹. ⁊ sic qdā nouo mō in hoie ē. s. ⁊m nouū pprium effectū ipm inhabitās. ⁊ q hūc effectū in hoie faciat spūsctus ē ei a pre ⁊ filio. ⁊ ppt h̄ a pre filio inuisibilr dr mitti. ⁊ pari rōne in mēte hois filius dr mitti inuisibilr cū aliqs sic in diuina cognitōe instituit q ex tali cognitōe dei amor pcedat in hoie. vn pz q nec iste etiā mod⁹ missionis in filio aut spūsctō minoratōem inducit. lz solū pcessionē ab alio ¶ Silr etiā nec spūsctm a diuinitate excludit q pr ⁊ filius interdum innuerāt nō facta mētiōe de spūsctō. sic nec filiū a diuinitate excludit q iterdū fit mētio de pre nō facta mētōe de filio p h̄ em tacite scriptura insinuat q q̄cq̄d ad diuinitatē ptinēs dr vno triū dr. de oibz ē intelligē dū. eo q lz vn⁹ dr. Nec etiā pt dr pr sine ẏbo ⁊ amore intelligi nec ecōuerso. ⁊ ppt h̄ in vno triū oēs tres intelligūt. vn ⁊ interdū fit mētio de solo filio i eo qd cōē ē tribz. sic ē illd Matth. xi. Neq patrē q̄s nouit nisi filius. cū tn ⁊ pr ⁊ spūsctus patrē cognoscāt Silr etiā de spūsctō. dr. p. Cor. ij. Que lz dei nemo nouit nisi spūs dei. cū tn certū sit q ab hac cognitōne diuinoz neq pr neq filius excludāt. ¶ Patz etiā q nō pt oñdi spūsctus ee creatura p h̄ q de ipo in scptura sacra aliq ad motū ptinētia dicta inueniūt. lz em accipienda metaphorice. sic em ⁊ de o aliqn scriptura sacra motū attribuit. vt ē illud Ge. iij. Cū audissent vocē dñi deambulātis in paradyso. ⁊ xviij. Descēdā ⁊ videbo vtz clamorē ope pleuerint Qd g dr spūs dñi ferebat sup aq̄s. intelligēdū ē eo mō q dictū ē. sic dr q volūtas fert in volitū. ⁊ amor in amatū. q̄uis ⁊ h̄ q dā nō de spūsctō. lz de aere itelligere velint. q̄ hz naturalē locū sup aquā. vn ad ei⁹ multimodas trāsmutatōes scādas dictū ē q ferebat sup aq̄s Qd etiā dr effundā de spū meo sup oēm carnē. ea rōne dictū ē oz intelligi q spūsctus dr mitti hoiby a pre vel filio. vt dictū ē. in ẏbis āt effusionis. abūdātia effect⁹ spūsctī intelligit. ⁊ q nō stabit in vno. lz ad plures deueniet a q̄bz etiā qdā mō in alios derivet. sic pz in his q coporalr effundūt Silr āt qd dr. auferā de spū tuo tradāq̄z eis. nō ad ipam cētiā seu psonā spūsctī referē dū ē cū indiuisibil sit. lz ad ipius effect⁹ ⁊m q̄s i nob habitat q in hoie pūt augeri ⁊ minui. nō tn ita q id qd subtrahit vni. ⁊ idē nūero alteri inferat. sic in rebus corpalibz accidit. lz qz aliqd sile pt accrescere vni in q̄ alij decrescit. nec tn reqritur q ad h̄ q accrescat vni. i. q alteri subtrahat. qz res spūal pt sil absq; detrimēto cuiuslibet a pluribz possideri. vn nec itelligē dū ē q de donis spūalibz optuit aliqd subtrahi Moysi ad h̄ q aliis inferret. lz ad actū siue ad officiū referēdū ē. qz q spūsctus ẏus p solū Moysen effecerat postea p plures iplenit. ¶ Sic etiā nec Helisē petijt vt spūsctī ētia seu psona duplicata augeret lz vt duos effect⁹ spūsctī q fuerant in Helia. s. pphetia. ⁊ opatio miraculoz ēent etiā in ipo q̄uis etiā nō sit in cōueniēs q effectū spūsctī vn⁹ alio abūdāt⁹ pticipet ⁊m duplā vel q̄tācūq; aliā pportionē. cū mēsurata sit dr vnuscuiusq; atq; finita. nō tn h̄ presumpsisset Helizeus petere vt in effectu spūali superaret magistrū. ¶ Patz etia ex ẏsuetudie sacre scpture q p q̄ndā silitudinē hūanā animi passiones trāsferūt in deū. sicut dr in ps Irat⁹ ē furore dñs in pplm suū. dr em de ira tus p silitudinē effect⁹. punit em qd⁹ irati faciūt. vn ⁊ ibidē subdit Et tradidit eos in manus gētiū. sic ⁊ spūsctus ẏtristari dr per silitudinē effect⁹. deserit em petōres sic ẏtristati deserūt ẏtristātes ¶ Est etiā ẏsuetus mod⁹ loquēdi in sacra scptura vt illud dco attribuat qd in hoie facit. ⁊m illud Gen. xxij Nūc cognoui q timeas dñm. i. nūc cognoscere feci ¶ Et h̄ mō dr q spūsctus postulat qz postulātes facit. facit em amorē dei in cordibz nostris ex q̄ desideram⁹ ipo fruiz desiderātes postulamus. cū aūt spūsctus procedat p modū amoris q̄ seipm de⁹ amat. eodē āt amore deus se ⁊ alia. ppt suā bonitatē amat. manifestū ē q ad spiritū sanctū ptinet amor q̄ de⁹ nos amat. silr etiaz amor q̄ nos deū amam⁹. cū nos dei faciat amatores. vt ex dictz pz ¶ Et q̄tū ad vtrūq; spūsctō ẏperit donari. rōne q dē amoris q̄ de⁹ nos amat eo mō loquēdi quo vnusq̄sq; dr dare amorē suū alicui cū eū amare incipit. q̄uis de⁹ neminē ex tpe amare icipiat ⁊ respiciat ad volūtatē diuinā q nos amat. effect⁹ tn sui amoris ex tpe cātur in aliq cū eū ad se trahit. rōne āt amoris q nos deū amamus. qz hūc amorē spūsctus facit in nob. vn ⁊m hūc amorē in nob habitat. vt ex dictz pz ⁊ sic eū habem⁹ vt cui⁹ ope fruimur. ⁊ qz h̄ ē spūsctō a pre ⁊ a filio qd p amorē quē in nob causat sit ⁊ habeat a nob. ẏuenīē dr a pre ⁊ filio nob dari. nec p h̄ pre filio minor oñdit. lz ab ipis hre originē. dr etiā ⁊ a seipo dari nob in q̄tū amorē ⁊m quē nos habitat sil cū pre filio in nob causat ¶ Quāuis āt spūsctus verus sit deus ⁊ verā naturaz diuinā habeat a pre filio. nō tn oz q filius sit. filius em dr aliqs ex eo q genitus ē. vn si res aliq naturaz alterius ab eo acciperet nō p genitūrā. lz aliū quēcūq; modū. rōe si

4 5 6 7 8 9 10

nota differē. mittit filius ⁊ spūsctus inuisibilr.

Modū loq̄n. sac scpt

spūsctūs dr dari. nō dr a seipo.

liatōis careret. vtputa si aliqs hō ſtute ſibi diuinit⁹ ad hꝰ ꝓcessa hoiem faceret ex aliq̄ ſui corpis pte vel etiā exterioꝛi mō sic facit artificiata. pduct⁹ hō. pdu cētis fili⁹ nō diceret. qz nō ꝓcederet ab eo vt natus. ꝓcessio āt ſpūſſcti rōnē natiuitatꝭ nō hꝫ. vt ſupꝛ ostē ſum ē. vñ ſpūſſctūs lꝫ a pꝛe ꝛ filio diuinā naturā ha 6 beat. nō tn eoꝛ fili⁹ dici pt ¶ Qꝫ āt in ſola natura di uina pluribꝫ modis natura cōicat rōnabile est. qz in ſolo ꝛeo ei⁹ opatio ē ſuū eē. vñ cū in eo sic ꝛ in q̄libet intellectuali natura sit itelligere ꝛ velle id qđ ꝓcedit in eo p modū itellect⁹ vt ꝟbū aut amoꝛis ꝛ volūta tis vt amoꝛ. oꝫ q habeat eē diuinū ꝛ sit deꝰ. ꝛ sic tā fi li⁹ q̄ꝫ ſpūſſctūs ē ver⁹ deꝰ Hec g̃ de ſpūſſcti diuinitate dicta sint. alia ꝟo q̄ circa ei⁹ ꝓcessionē difficultatem Jō. b. tho. ſ. hnt. ex his q̄ de natiuitate filij dicta stꝫ ꝓsiderare oꝫ p. q. 36. a. 2 ¶ Qꝫ ſpūſſctūs ꝓcedat a filio xxiiij.

Jō. de po. q. jo. ar. 4 Jſta 2ª p². QVidam vero circa ſpūſſcti ꝓcessionē errare inueniūt dicen tes ſpm̄ſctm̄ a filio nō ꝓcedere. ꝛ iō ostē dēdū ē ipm̄ſctm̄ a filio ꝓcedere Manifestū ē em̄ ex ſacra ſcꝓtura q ſpūſſctūs ē ſpūs filij. dꝛ em̄ Ro. viij Si q̄s ſpm̄ xpi nō hꝫ hic nō ē ei⁹. Sꝫ ne aliq̄s poſ ſet dicere q ali⁹ sit ſpūs q̄ ꝓcedit a pꝛe ꝛ ali⁹ q̄ ē filij. ostēdit ex ꝟbis eiusdē apli q idē ſpūſſctūs sit patris ꝛ filij. nā hꝫ q inductū ē. Si q̄s ſpm̄ xpi nō hꝫ hꝫ nō ē ei⁹. subiūxit postq̄ꝫ dixerat. ſi ſpūs dei habitat in no bis ꝛc. Nō āt pt dici ſpūſſctūs eē ſpūs xpi ex hꝫ solo q eū habuit tā q̄ꝫ hō. fm illd Luce. iiij. Jesus plenus ſpūſſctō regressus est a iordane. dꝛ em̄. Bal'. iiij. Qm̄ estis filij dei misit deꝰ ſpm̄ filij ſui in cordaꝛa clamā tē abba pꝛ Ex hꝫ g̃ ſpūſſctūs nos facit filios dei inq̄ tū ē ſpūs filij dei. efficimur āt filij dei adoptiui p assi milatōnem ad filiū dei naturalē. fm illd Ro. viij. q̄s pſciuit ꝛ pdestinauit fieri ꝓformes imaginis filij ei⁹ vt sit ipe ꝑmogenit⁹ in multis fratribꝫ. sic g̃ est ſpūſ ſcūs ſpūs xpi. iq̄tū ē filij dei natural'. nō pt āt ex alia habitudinem ſpūſſctūs dici ſpūs filij dei nisi fm ali quā originē. qz hec sola distinctō in diuinis inuenit ncce ē g̃ dicere q ſpūſſctūs sic sit filij q ab eo ꝓcedat 2 ¶ Jtē. ſpūſſctūs a filio mittit. fm illd Jo. xv Cūvene rit paracli⁹ quē ego mittā vob a pꝛe. mittēs aūt au toritatē aliquā ex in missum. oꝫ g̃ dicere q fili⁹ habe at aliquā autoritatē reſpectu ſpūſſcti. nō āt dominij vl maioritat'. ex fm solā originē. sic g̃ ſpūſſctūs ē a fi lio. ¶ Si q̄s āt dicat q etiā fili⁹ mittit a ſpūſctō. q̄a dꝛ Luce. iiij. q dns dixit in ſe ipletū illd Jſa. Spūs Instantia Cōsiderād. So°. instā. dni sup me euāgelizare paupibꝫ misit me ¶ Sꝫ cōsi deradū ē q fili⁹ a ſpūſctō mittit fm naturā assum ptā. spūs āt ſctūs nō assumpsit naturā creatā vt fm eā possit dici missus a filio vl fili⁹ hꝛe autoritatē re ſpectu ipſi⁹. relinq̄t g̃ q reſpectu ꝑsone eterne fili⁹ sup ſpm̄ſctm̄ autoritatē habeat ¶ Ampli⁹. Jo. xvi. dꝛ fi 3 li⁹ de ſpūſctō. Ille me clarificabit. qz de meo accipiet ꝛ annūciabit vob. nō āt pt dici q accipiat id qđ est filij. nō tn accipiat a filio. vtputa si dicat q accipiat eētiā diuinā q̄ ē filij a pꝛe. vñ ꝛ subdit. Oīa q̄cūqꝫ hꝫ pꝛ mea stꝫ. ꝓpterea dixi vob. qz de meo accipiet. si em̄ oīa q̄ pꝛis stꝫ ꝛ filij stꝫ. oꝫ q autoritas patris fm quā ē ꝓncipiū ſpūſſcti accipiet de eo qđ ē pꝛis a pꝛe. ita accipit de eo q ē filij a filio. ¶ Adhuc. etiā induci 4 pnt autoritates doctoꝛ eccl'ie etiā grecoꝛ. dꝛ ei Atha nasi⁹ Spūſſctūs a pꝛe ꝛ filio nō fact⁹ ꝛ creat⁹ nec ge nit⁹. sed ꝓcedēs Cirill⁹ etiā in epl'a sua quā sy̓nod⁹. Calcidonēſ recepit dꝛ ſpūs ſanctis noiat' ꝛ ē spirit⁹ ſanctis ꝛ pfluit ab eo sic de ueniqꝫ ex eo pꝛe Didim⁹ etiā dꝛ in lib. de spūſctō. Neqꝫ qđ ē ali⁹ fili⁹ exceptis his q̄ ei dāt a pꝛe. neqꝫ alia ē ſpūſſcti ſuba pter id qđ q̄dā ꝓcedūt videlz ſpm̄ſctm̄ eē a filio ꝛ pfluere ab ip ſo. ꝟbū em̄ ꝓcessionis inter oīa q̄ ad originē ptinet magis inuenit eē cōe. q̄cq̄d em̄ q̄cūqꝫ mō est ab aliq̄ ab ipo ꝓcedere dicimus. ꝛ qz diuina meli⁹ p cōia q̄ꝫ p ſpēalia de signāt. ꝟbū ꝓcessionis in originē diuina rū ꝓsonaꝝ maxime ē attēdēdū. vñ si ꝓcedat q ſpūſ ſctūs sit a filio vel pfluat ab eo. seq̄t q ab eo ꝓcedat ¶ Jtē. habet in ꝛetermiatōe q̄nti ꝛcilij. Seq̄mur pꝛ 5 oīa ſctōs patres ꝛ doctoꝛes eccl'ie Anathanasiū Hila riū. Basiliū. Gregoriū theologū. Gregoriū nissenū. Ambꝛosiū. Augustinū. Theophilū. Johānē. Con stātinopolitanū. Cirillū. Leonē. Pꝛobum. ꝛ suscipi mus oīa q̄ de recta fide ꝛ damnatōe hereticoꝝ expo ſuerūt. manifestū ē āt ex multis autoritatibꝫ Augu. ꝛ pcipue in lib. de trini. ꝛ sup Johānē. q ſpūſſctūs sit a filio ¶ Optꝫ g̃ ꝓcedi q ſpūſctūs sit a filio Hoc eti 6 am euidētibꝫ rōnibꝫ apparet Jn rebꝫ em̄ remota ma teriali distinctiōe q̄ in diuinis ꝑsonis locū hꝛe nō pt nō ueniūt aliq̄ distingui nisi p aliquā oppōnē. q em̄ nullā oppōnē habent ad inuicē sil'ē pnt in eo dē. vñ p ea distinctio causari nō pt. albū em̄ ꝛ triangulare lꝫ diuersa sint. qz tn nō opponunt in eo dē eē ꝛtigit. oꝫ āt supponere fm fidei catholice documēta q ſpirit⁹ ſcti a filio distinguat. aliter em̄ nō eēt trinitas sꝫ dua litas in ꝑsonis. oꝫ g̃ hmōi distinctōnem p aliquā op pōnē fieri. ñ āt oppōe affirmatiōis ꝛ negatōis. qz sic distinguūt entia a nō entibꝫ. nec etiā oppōne ꝓpriationis ꝛ habit⁹. qz sic distinguūt pfecta ab ipfectis. ne qz etiā oppōne ꝛrietatꝭ. qz sic distinguūt q̄ stꝫ fm for ma diuersa. nā ꝛrietas vt phi docēt ē dna fm formā q̄ qđē dna diuinis ꝑsonis nō ꝛuenit. cū eaꝫ sit vna forma sic vna eētia. fm illd apli Phil'. ij. de filio dei dicētis. q̄ cū in foa dei eēt. s. pris. relinq̄t g̃ vnā ꝑsō nā diuinā ab alia nō distingui nisi oppōe relatōis. sic em̄ filij a pꝛe distinguit fm oppōnē relatiuā pris ꝛ fi lij. nō ei in diuinis ꝑsonis alia relatiua oppō eē ꝓpt nisi fm originē. nā relatie oppositе vl sup q̄titatem fundāt. vt duplū ꝛ dimidiū. vl sup actōnē ꝛ passiō nē. vt dns ꝛ seruꝰ. mouēs ꝛ motū. pr ꝛ filius ¶ Rursus 7 relatiuoꝝ q̄ sup q̄titatē fundāt. q̄dā fundāt sup di-

uersam q̃ztitatẽ. vt duplũ ꝛ dimidiũ. maius ꝛ mi⁹ q̃dã sup ipam vnitatẽ vt idẽ. qđ ſcat vnũ in subã et eq̃le qđ ſcat vnũ in q̃ztitate. ꝛ sile qđ ſcat vnũ in q̃li tate. diuine ḡ plone distingui nõ põt relatõibꝫ fun datis sup diuersitatẽ q̃ztitatis. qz sic tolleret triũ p/ sonaꝝ eq̃litas. neqz itez relatõibꝫ q̃ fundãt sup vnũ qz hmõi relatões distictões nõ causant. ũo magis ad ꝓuenictiã ptinere inueniũt. ꝛsi forte aliq̃ eoꝝ di/ stictõem p̃supponũt. in relatõibꝫ ꝯo oĩbꝫ sup actõe vel passione fundatis sp altez ẽ vt subiectũ ꝛ ineq̃le fm ꝯtutẽ nisi solũ in relatõibꝫ originis in qbꝫ nulla mínoratio ꝺsignat eo q̃ inuenit aliqđ ꝓducere sibi sile ꝛ eq̃le fm naturã ꝛ ꝯtutẽ. relinq̃t ḡ q̃ diuine per/ sone distingui nõ põt nisi oppõne relatiã fm originẽ oz ḡ q̃ si spũſctus a filio distinguit q̃ sit ab eo. nõ em̃ ẽ dicere q̃ filius sit a spũſctõ cuz spũſctus magis filij
8 eẽ dicat ꝛ a filio ꝺct. ¶ Jtẽ. a pre ẽ ꝛ filius ꝛ spũſctus. oz ḡ patrẽ referri ꝛ ad filium ꝛ ad spm̃sctm̃ vt ꝓnci piũ ad id qđ ẽ a ꝓncipio. referat aũt ad filiũ rõne pa/ ternitatis. nõ ãt ad spm̃sctm̃. qz tũc spũſctus eet fi li⁹. paternitas em̃ nõ ꝺz nisi ad filiũ. oz ḡ in pre esse aliã relatõnẽ. q̃ referat ad spm̃sctm̃ ꝛ vocet spiratio. silr cũ in filio sit q̃dã relatio q̃ referat ad pꝛem q̃ ꝺz si liatio. oz q̃ in spũſctõ sit etiã alia relatio q̃ referat ad pꝛem ꝛ dicat ꝓcessio. ꝛ sic fm originẽ filij a pre sunt due relatões. vna in originãte. alia in originato. scz pꝛnitas ꝛ filiatio. ꝛ alie due ex pte originis spũſctũ. scz spiratio ꝛ ꝓcessio. paternitas ḡ ꝛ spiratio nõ con stituũt duas psonas. sz ad vnã p̃sonã pꝛis ptinent. qz nõ ht oppõnẽ ad inuicẽ. neqz ḡ filiatio ꝛ ꝓcessio duas psonas ꝛstituerẽt. sz ad vnã ptinerent nisi haberẽt oppõnẽ ad inuicẽ. nõ ẽ aũt dare aliã oppõ/
9 nẽ nisi fm originẽ. oz ḡ q̃ sit oppõ originis inter fi/ liũ ꝛ spm̃sctm̃. ita q̃ vn⁹ sit ab alio. ¶ Adhuc. q̃cũq̃ ꝓueniũt in aliq̃ cõi si distinguãt ad inicẽ. oz q̃ distin/ guãt fm aliq̃s differẽtias p se ꝛ nõ p accñs ptinẽtes ad illud cõe. sic hõ ꝛ equus ꝓueniũt in aiali ꝛ distin guũt ab inicẽ nõ p albũ ꝛ nigrũ q̃ se ht̃ p accñs ad aial. sz p rõnale ꝛ irrõnale q̃ p se ad aial ptinẽt. qz cũ aial sit hz aiam. oz q̃ hꝫ distinguãt p hꝫ q̃ est hre aiam talẽ vel talẽ vtputa rõnalẽ vel irrõnalẽ. manifestũ est aũt q̃ filius ꝛ spũſctus ꝓueniũt in hꝫ qđ ẽ eẽ ab alio. qz vteraz ẽ a pre. ꝛ fm hꝫ pr ꝓueniẽter differt ab vtro qz inq̃ztũ ẽ inascibile. si ḡ spũſctus distinguat a filio. oz q̃ hꝫ sit pꝺcãs q̃ p se diuidãt hꝫ qđ ẽ eẽ ab alio. q̃ q̃ dẽ nõ põt eẽ nisi ꝺne eiusdẽ gñis. s. ad originẽ pti/ nẽtes vt vn⁹ eoꝝ fit ab alio. relinq̃t ḡ q̃ ad hꝫ vt spũſ ctus distinguat a filio. necẽ q̃ sit a filio ¶ Ampli⁹. si
enasio q̃ũd ꝯs dicat spm̃sctm̃ distingui a filio nõ qz sit a filio. sz
io ꝓpter diuersam originẽ vtriusqz a pre. Jn idẽ hꝫ rea/
Dilli. trimẽ liter redire necẽ ẽ. si em̃ spũſctus ẽ aliꝰ a filio. oz q̃ alia sit origo vel ꝓcessio vtriusqz. due ãt origines nõ põt distingui nisi p terminũ vel ꝓncipiũ vel subie ctũ. sic origo eq̃ differt ab origine duoꝝ ex pte termi ni fm q̃ hẽ due origines terminãt ad naturas specie diuersas. ex pte ãt ꝓncipij vt si ꝯponam⁹ in cadez spẽ aial. q̃dã gñari ex ꝯtute actiã solis tm̃. q̃dã ãt sil cũ hac ex ꝯtute actiua seminis. ex pte ꝯo subiecti dif fert gñatio huiꝰ eq̃ ꝛ illiꝰ fm q̃ natura spẽi in diuersa materia recipit. hec ãt distictio q̃ ẽ ex pte subiecti in diuinis pꝺonis locũ hre nõ põt cũ sint oĩno imateria les. silr etiã ex pte termini. vt ita liceat loq̃. nõ põt esse ꝓcessionũ distictio. qz vnã ꝛ eandẽ diuinã naturam quã accipit filius nascẽdo. accipit spũſctus ꝓcedẽdo. relinq̃t ḡ q̃ vtriusqz originis distictio nõ põt eẽ nisi ex pte ꝓncipij. manifestũ ẽ ãt q̃ ꝓncipiũ originis fi/ lij ẽ pat̃ sol⁹. si ḡ ꝓcessionis spũſcti ꝓncipiũ sit sol⁹ pat̃. nõ erit alia ꝓcessio spũſcti a gñatõne filij. ꝛ sic nec spũſctus distict⁹ a filio. ad hꝫ ḡ q̃ sint alie ꝓcessi ones ꝛ alij ꝓcedẽtes necẽ ẽ dicere q̃ spũſctus nõ sit a solo patre. sz a patre ꝛ filio. Si qs ꝯo itez dicat q̃ So⁹ ponit
dẽnt ꝓcessiones fm ꝓncipiũ inq̃ztũ pat̃ ꝓducit filiũ p modũ ĩtellect⁹ vt ꝯbũ. spm̃ ãt sctm̃ p modũ volũ tatis q̃si amoꝛ. fm hꝫ optebit dici q̃ fm dẽnam vo jj
lũtatis ꝛ ĩtellect⁹ in deo patre distinguãt due ꝓcessio nes ꝛ duo ꝓcedẽtes. sz volũtas ꝛ ĩtellect⁹ in deo patre nõ distinguũt fm rẽ. sz solũ fm rõnẽ. vt in ꝑ⁹ lib. ostẽ sum ẽ. seq̃t ḡ q̃ due ꝓcessiões ꝛ duo ꝓcedẽtes differ/ rãt solũ rõne. ea ꝯo q̃ solũ rõne dẽnt ꝺe se inuicẽ ꝑdi cãt. vez em̃ ẽ dicere q̃ diuina volũtas ẽ ĩtellect⁹ ei⁹. ꝛ ecõuerso. vez ergo erit dicere q̃ spũſctus sit filius ꝛ ecõuerso. qđ ẽ sabelliane ĩpietatis. nõ ḡ sufficit ad di stinctõem spũſcti ꝛ filij dicere q̃ filius ꝓcedat p mo/ jz
dũ ĩtellect⁹ ꝛ spũſctus p modũ volũtatis nisi cũ hꝫ dicat q̃ dicat q̃ spũſctus sit a filio. ¶ ꝑ. ex hꝫ ipo q̃ ꝺz q̃ spũſctus ꝓcedit p modũ volũtatis ꝛ filius p modũ ĩtellect⁹. ideq̃ q̃ spũſctus sit a filio. nã amoꝛ p cedit a ꝯbo eo q̃ nihil amare possum⁹ nisi ꝯbo coꝛ jj
dis illũ ꝺcipiam⁹. ¶ Jtẽ. si qs diuersas spẽs rez ꝑsi deret. in eis q̃dã ordo ostẽdit. put viuẽtia sñ sup nõ viuẽtia. ꝛ aialia sup plãtas ꝛ hõ sup alia aialia cũ in singul' hoꝝ diuersi grad⁹ inueniũt fm diuersas spẽs vñ ꝛ plato spẽs rez dixit eẽ nũeros q̃ spẽ variãtur p additõnẽ vel subtractõnẽ vnitatz. vñ in sbstãtijs im materialibꝫ nõ põt eẽ distictio nisi fm ordinẽ. in diui nis ãt pꝺonis q̃ sñ oĩno imateriales nõ põt eẽ aliꝰ oꝛ do nisi originis. nõ ḡ sñ due pꝺone ab vna ꝓcedẽtes
nisi vna eaz ꝓcedat ab altera. ꝛ sic oz spm̃sctm̃ ꝓce/ 14.
dere a filio ¶ Adhuc. pat̃ ꝛ filius q̃ztũ ad vnitatẽ essen tie nõ ꝺnt nisi in hꝫ q̃ hꝫ ẽ pat̃. hꝫ ẽ filius. q̃q̃d ḡ põ hꝫ ẽ cõe ẽ pri ꝛ filio. eẽ ãt ꝓncipiũ spũſcti ẽ pter rõnẽ pa/ ternitatis ꝛ filiatõis. nã alia relatio ẽ q̃ pr ẽ pr ꝛ q̃ pr ẽ ꝓncipiũ spũſcti. vt supꝫ dictũ ẽ. eẽ ḡ ꝓncipiũ spũſ/ 25.
cti ẽ cõe pri ꝛ filio. ¶ Ampli⁹. q̃q̃d nõ ẽ ꝺ rõnẽ ali/ cui⁹ nõ ẽ ipossibile ei ꝓuenire nisi forte p accñs. Cũ ãt eẽ ꝓncipiũ spũſcti nõ ẽ ꝺ rõnẽ filij neqz inq̃ztũ ẽ ꝺ. qz pr q̃ ẽ ꝺ ẽ ꝓncipiũ spũſcti. neqz iq̃ztũ ẽ filius eo q̃ alia ẽ ꝓcessio spũſcti. ꝛ alia filij. nõ ẽ ãt repugnãs qđ

qđ ē a ꝓncipio fm vnā ꝓcessionē eē ꝓncipiū ꝓcessionis alteri⁹. relinq̄t ḡ q̄ nō sit ipossibile filiū eē ꝓncipiū spūssctī. qđ āt n ē ipossibile ꝑt ēe. i diuinis āt nō differt eē z posse. ḡ filiꝰ ē ꝓncipiū spūssancti.

¶ Rōnes ostēdere volētiū q̄ spūssctūs nō ꝓcedat a filio. z solutio ipsāꝝ. xxv

ꝓmū argumēto veritatē

Qvidam vero pertinaciter veritati resistere volentes q̄dā in ꝯrīū inducūt. q̄ vix respōsione sꝫ digna Dicūt em̄ q̄ dñs dē ꝓcessione spūssctī loquēs. euz a ꝑre ꝓcedere dixit nulla mētōe facta dē filio. vt ꝑz Jo hā. xv. vbi dr Cū venerit paraclit⁹ quē ego mittā vobis a ꝑre spm̄ veritatis q̄ a ꝑre ꝓcedit. vñ cū dē eo nihil sit sentiēdū nisi qđ scꝑtura tradit. nō ē dōm q̄ spūssctūs ꝓcedat a filio. Sz hꝰ oīno friuolū ē. nā ꝓpter vnitatē eētie qđ in scꝑturis dē vna ꝑsona dr z dē alia oz itelligi nisi repugnet ꝓpietati ꝑsonali ipsi⁹ etiā si dictio exclusiua adderet. ꝫ em̄ dicit Mat. xi. q̄ nemo nouit filiū nisi ꝑ. nō tn a cognitiōe filij vel ipe fili⁹ vel spūssctūs excludit. vnde etiā si diceret in euāgelio q̄ spūssctūs nō ꝓcedit nisi a ꝑre. nō ꝓ hꝰ remoueret q̄n ꝓcederet a filio cū hꝰ ꝓpietati filij nō repugnet. vt onsum ē Nec ē miz si dñs spm̄sctm̄ a patre ꝓcedere dixit dē se mētōne nō facta. qr oīa ad patrē referre solet a q̄ hz q̄cq̄d hz sic cū dr Jo. vij. Mea doctrina nō ē mea. ꝫ ei⁹ q̄ misit me patris. z multa hmōi in ꝟbis dñi inueniūt ad ꝓmēdādā in ꝑre autoritatē ꝓncipij Nec tn in autoritate ꝓmissa oīno obticuit se eē spūssctī ꝓncipiū cū dixit eū spm̄ veritatis se āt ꝓus dixerat veritatē Objciūt etiā q̄ in q̄busdā ꝓcilys inuenit sub interminatōe anathematis phibitū ne aliq̄d addat in symbolo i ꝓcilys ordiato. in q̄ tn dē ꝓcessione spūssctī a filio mētio nō habet. vñ arguūt latinos anathematꝫ reos q̄ hꝰ in symbolo addiderūt Sz hec efficatia nō hnt. nā in dētermiatōne synodi Calcedonēſ dr q̄ ꝑres apō Cōstātinopolim ꝯgregati doctrinā Nicene synodi corroborauerūt nō ꝯsti aliq̄d min⁹ eēt iferētes. ꝫ dē spūssctō itellectū eoz aduersum eos q̄ dñm eū respuere tētauerūt scꝑturarū testimonijs dclarātes Et sili⁹ dōm ē q̄ ꝓcessio spiritussctī a filio iplicite ꝓtinet. in Cōstātinopolitano symbolo in hꝰ q̄ ibi dr q̄ ꝓcedit qr qđ dē ꝑre itelligit oz dē filio itelligi. vt dcm̄ ē Et ad hꝰ addendū sufficit autoritas romani pontificis p quā etiā antiq̄ ꝓcilia sꝫ confirmata ¶ Inducūt etiā q̄ spūssctūs cū sit simpler nō ꝑt eē a duob⁹ z q̄ spūssctūs si ꝑfecte ꝓcedat a ꝑre. nō ꝓcedit a filio z alia hmōi Que facile ē solue re etiā pariz i theologia exercitatꝫ. nā ꝑ z fili⁹ sꝫ vnū ꝓncipiū spūssctī ꝓꝑ vnitatē diuine ꝟtutꝫ. z vna ꝓductōe ꝓducūt spm̄sctm̄. sic etiā tres ꝑsone sꝫ vnuz ꝓncipiū creature z vna actōe creaturā ꝓducūt.

¶ Q̄tm̄ sꝫ tres ꝑsōe i dīnis. s. ꝑ filiꝰ z spi. san. xxvi

Solō ꝓmi argumēti.

Solō

Jō. b. t. j. p. q. 30. a. 3. Jsta 2ª ꝑ.

2

3

obiē ꝯ dcm̄ Jō. pª pᵉ q. 30. ar. 2.

Cōsiderādō

Nota

Æ his igit q̄ dicta sꝫ accipe oz q̄ in dīna natura tres ꝑsone subsistūt ꝑ z filiꝰ z spūssctūs. z q̄ hi tres sunt vnꝰ dē solis relatōib⁹ ab inuicē distincti. ꝑ em̄ a filio distinguit ꝓprietatꝫ relatōis z inascibilitate. filiꝰ āt a ꝑre relatōe filiatōis. ꝑ āt z filiꝰ a spūssctō spiratōe. vt ita dicat. spūs āt sctūs a ꝑre z filio ꝓcessione amoris q̄ ab vtroq; ꝓcedit ¶ Prēt has tres ꝑsōas nō ē q̄rta in diuīa natura ponere. ꝑsone em̄ diuine cū in essentia ꝓueniāt. nō ꝑnt distingui nisi p relatōnē originis. vt ex dictꝫ ꝑz. has āt origis relatōes accipe oz nō fm ꝓcessionē in exteriora tēdētē. sic em̄ ꝓcedēs nō ēet coessentiale suo ꝓncipio. ꝫ oz q̄ ꝓcessio interꝰ ꝯsistat. q̄ āt aliq̄d ꝓcedat manēs itra suū ꝓncipiū. inuenit solū in opatōe itellectꝰ z volūtatꝫ. vt ex dictꝫ ꝑz. vñ ꝑsone diuīe multiplicari nō ꝑnt nisi fm q̄ exigit ꝓcessio itellectꝰ z volūtatꝫ in dēo. nō ē āt possibile q̄ in dēo sit nisi vna ꝓcessio fm itellectū. eo q̄ suū itelligere ē vnū z simplex z pfectū. qr itelligēdo se itelligit oīa alia. z sic nō ꝑt eē in dēo nisi vna ꝟbi ꝓcessio. silr āt oz z ꝓcessionē amoris eēvnam tm̄. quia etiam diuinum velle est vnum tantum z simplex. amando em̄ se amat oīa alia. nō ē q̄ possibile q̄ sint in dēo nisi due ꝑsone ꝓcedēs. vna ꝑ modū itellectꝰ. vt ꝟbū. s. filiꝰ. z alia ꝑ modū amoris. s. vt spūssctūs. ē etiam z vna ꝑsona nō ꝓcedēs. s. ꝑ. solā ḡ tres ꝑsone i trinitate eē ꝑnt ¶ Itē. si fm ꝓcessionē oz ꝑsonas diuinas distingui. modꝰ āt ꝑsone q̄ztū ad ꝓcessiōes nō ꝑt eē nisi triplex. vt s. sit aut oīno nō ꝓcedēs q̄d ꝑris ē. aut a nō ꝓcedēte ꝓcedēs. q̄d filij ē. aut a ꝓcedēte ꝓcedēs q̄ spūssctī ē. ipossibile ē ḡ ponere plures q̄z tres ꝑsōas. Licz āt i alijs viuctib⁹ possint relatōes originis multiplicari. vt. s. sint i natura hūana plures ꝑres z plures filij. in dīna natura hꝰ oīno ipossibile ē eē. nā filiatio cū in vna natura sit vnꝰ spēi nō ꝑt multiplicari nisi fm materiā aut sbiectū. sic ē etiā dē alijs formis. vñ cū in dēo nō sit materia aut sbiectū z ipe relatōes sint sbsistētes. vt ex dictꝫ ꝑz. ipossibile ē q̄ i dēo sint plures filiatōes. z eadē rō ē dē alijs. z sic i dēo sꝫ solū tres ꝑsōe ¶ Si q̄s āt objciēs dicat q̄ i filio cū sit ꝑfectꝰ dꝰ ē ꝟtꝰ itellectia ꝑfecta. z sic ꝑt ꝓducere ꝟbū. z silr cū i spūssctō sit bonitas infinita q̄ ē cōicatōis ꝓncipiū. poterit alteri diuīe ꝑsone naturā dīnā cōicare Cōsiderare dz q̄ filiꝰ ē dꝰ vt genit⁹ nō vt generās. vñ ꝟtꝰ itellectia ē in eo vt ꝓcedēte per modum verbi non vt in producente verbum. z silr cum spūssctūs sit dꝰ vt ꝓcedēs ē i eo bonitas infinita vt i ꝑsona accipiēte nō vt i cōicāte alteri bonitatē infinitā. nō em̄ distinguūt ab inuicē nisi sol relatōib⁹. vt ex dictis ꝑz. tota q̄ plenitudo dīnitatꝫ ē in filio z eadē nūero q̄ in ꝑre. ꝫ cū relatōe natiuitatꝫ sic in ꝑre. cū relatōe gnatōis actie. vñ si relatio ꝑris attribueret filio. oīs distinctō tolleret z eadē rō ē dē spūssctō ¶ Hmōi āt di

nine trinitat⁹ silitudinē in mēte hūana possum⁹ ꝯsidē rare. ipa em̄ mēs ex h⁹ q se actu itelligit ꝟbū siuū concipit in seipa quod nihil aliud ē q̄z ipa intētio intelligibilis mentis q̄ t mens intellecta dr in mente existens q̄dum vlterius seipam amat. seipam ꝓducit in voluntate vt amatū. vlterius aūt nō ꝓcedit intra se. sed ꝯcludit circulo dū p amorē redit ad ipam substantiā a q̄ ꝓcessio inceperat p intentōem intellectaz fit ꝓcessio ad exteriores effect⁹ dū ex amore sui ꝓcedit ad aliq̄d faciendū. t sic tria in mente inueniuntur. mens ipa q̄ est ꝓcessionis ꝓncipiū in sua natura exīs. Et mens ꝯcepta in intellectu. t mens amata in voluntate. nō tn hec tria sunt vna natura. qz intelligere mentis nō est eius esse. nec eius velle est eius esse aut intelligere. t ꝓpter h⁹ etiā mens intellecta t mēs amata nō sunt plone cū nō sunt subsistētes. mēs etiā ipa in sua natura existens nō est plona cū nō sit totū qđ subsistit sed ps subsistentis. s. hois. in mente igit nostra inuenit silitudo trinitatis diuine q̄tū ad processionē q̄ multiplicat trinitatē. cū ex dictis manifestū sit esse in diuina natura dū ingenitū q̄ est totius diuine ꝓcessionis ꝓncipiū. s. patrē t dū genituz per modū verbi in intellectu ꝯcepti. s. filium. t dū p modū amoris ꝓcedentē. s. spūsanctū. Ulterius aūt in tra diuinā naturā nulla ꝓcessio inuenit. sed soluz ꝓcessio in exteriores effectus. in hoc aūt deficit a repre sentatōe diuine trinitatis q̄ pater t filius t spūssanctus sunt vn⁹ nature. t singulis hoz ē plona pfecta eo q̄ intelligere t velle sunt ipm esse diuinū vt ostensum est. t ꝓpter h⁹ sic ꝯsiderat diuina silitudo i hoie sicut silitudo Herculis in lapide q̄tum ad repntationē forme nō q̄tū ad ꝓuenientiā nature. vnde t in mente hois dr esse imago dei. fm illud Gen. i. Faciamus hoīem ad imaginē t silitudinē naturā. ¶ Inuenit etiā in alijs rebꝫ diuine trinitatis silitudo ꝓut q̄libet res in sua suba vna est t specie quadā formal⁹ et ordinē aliq̄ē hz. sicut aūt ex dictis patz. ꝯceptio intellectus in esse intelligibili est sicut informatio spēi in esse naturali. amor aūt est sicut inclinatio vel ordo in re naturali. vnde t spēs naturaliū rerū a remotis repsentat filium. ordo aūt spīritūsanctū. t ideo ꝓpter remotā repntatōem t obscurā. in irrationabilibꝫ rebus dr in eis esse trinitatis vestigiū nō imago. fm illud Job. xi. Nūq̄d vestigia dei cōprehendes ꝛc. Et hec de diuina trinitate ad psens dicta sufficiant

Jō p³ p. q. 27. ar. 3.

¶ De īcarnatōe ꝟbi fz traditōnē sacre scpture. xxvij

QUoniā aūtē supza cū de diuina generatōe ageret dictū ē dei filio dño Jesu xpo q̄dā fm diuinā naturā. q̄dā fm hūanā ꝯuenire quā ex tpe assumēdo dei etern⁹ fil⁹ voluit incarnari. de ipo nūc incarnatōnis mysterio restat dām. qđ q̄dē inter diuina opa maxime rōem excedit. nihil em̄ mirabili⁹ excogitari ꝑt diuinit⁹ factū q̄z q⁹ ver⁹ deus dei fili⁹ fieret hō verus. t qz inter oīa mirabilissimū ē. ꝯsequit q⁹ ad huj⁹ maxime mirabilis fidē oīa alia mirabilia ordinent. cuz id qđ ē in vnoq̄z genere maximū causa alioz ē vt dicat. Danc aūt dei incarnatōnem mirabilē auctoritate diuina tradere ꝯfitemur. dr em̄ Joā. i. Uerbū caro factū ē. t habitauit in nobis. t apl⁹ Paul⁹ Philip. ij. dr de filio dei loquens. Cū in forma dei esset nō rapinā arbitrat⁹ est ee se equalē deo. sz semetipm exinanit formā serui accipiens. in silitudine hoim fact⁹ et habitu inuētus vt hō. Hoc etiā t ipius dñi Jesu xpi ꝟba manifeste oñdūt cū de se q̄nq̄z loquat humilia t hūana. vt ē illd. Pater maioz me ē. t tristis est aīa mea vsq̄z ad mortē. q̄ ei fm hūanitatē assumptā ꝯueniūt. q̄nq̄z ꝟo sublimia t diuina. vt ē illd. Ego t pater vnū sumus. t oīa q̄ hz pater mea sunt. q̄ certū ē ei fm naturā diuinā cōpetere. Ostendūt etiā h⁹ ipi⁹ dñi facta q̄ de ipo legunt. q⁹ em̄ tumuit. tristatus est. elurijt. mortuus est. ptinet ad humanā naturā. q⁹ p ꝑa ptāte infirmos sanauit. q⁹ mortuos suscitauit. t q⁹ elemētis mūdi efficaciter ipauit. q⁹ demones expulit. q⁹ pctā dimisit. q⁹ a mortuis cū voluit resurrexit. q⁹ denq̄z celos ascēdit. diuinā i eo ꝟtutē demōstrant.

¶ De erroze Fotini circa incarnatōem xxvij

QUidā aūt scriptura rū sensuz deprauātes circa dñi nr̄i Jesu xpi diuinitatē t hūanitatē puersum sensum ꝯceperūt. Fuerūt em̄ q̄dā vt Ebion t Cherint⁹ postea Paul⁹ samositan⁹ t Fotin⁹ q̄ in xpo solū naturā hūanā ꝯfitent. diuinitatē ꝟo nō p naturā. sz p q̄dā excellentē diuine glie ptcipatōez quā p opa meruerat in eo fuisse ꝯfingūt vt supius dictū ē. Sz vt alia ptermittam⁹ q̄ ꝯ pōnem hmōi dicta sunt supi⁹. Nec positio incarnatōis mysteriū tollit. Nō em̄ fm pōnem hmōi de⁹ carnē assumpsisset vt fieret hō. sed magz hō carnal⁹ de⁹ fact⁹ fuisset. t sic nō vez esset qđ Joānes dr. ꝟbū caro factū ē. sz magz ecōuerso. caro ꝟbū facta fuisset. silr etiā nō ꝯueniret dei filio exinanitio aut descēsio sz magz hoi glificatio t ascēsio. t sic nō vez eet qđ apl⁹ dr. Qui cū i forma dei eet exinanit semetipm formā serui accipiēs. sz sola exaltatio hois in diuinā gliaz. de q̄ postmodū subdit. Propt qđ t de⁹ exaltauit illū. neq̄z vez eet qđ dñs dr. Descē di de celo. sz solū qđ ait. Ascēdo ad patrē meū. cū tn vtrūq̄z scriptura ꝯiūgat. dr em̄ dñs Joā. iij. Nemo ascēdit in celū nisi q̄ de celo descēdit. fil⁹ hois q̄ ei celo. t Eph. iiij. Qui descēdit ipe ē t q̄ ascēdit sup oēs celos. sic etiā nō ꝯueniret filio q⁹ missus eet a pre nez q⁹ a pre exierit vt veniret in mūdū. sz solū q⁹ ad patrē iret. cū tn ipe vtrūq̄z ꝯiūgat dicens Joan. xvi. Uado ad eum qui misit me. t iterum. Exiui a patre et veni i mūdū. t iterz relinq̄ mūdū t vado ad pr̄em in q̄z vtroq̄z t hūanitas t diuinitas cōprobat.

¶ De errore manicheoꝝ circa icarnatōem. xxix.

HErūt āt et alij qui veritate incarnatōis negata quādā ficticiam incarnatōis silitudinē introduxerūt. Dicerūt em̄ manichei xi filiū nō vez corp⁹. ꝛz fantastice assumpsisse. vñ nec verus hō ee potuit sed apparens. neqz ea q̄ fm hoīem gessit. sicut q natus est . q comedit. bibit. ambulauit. passus ē. ꝛ sepult⁹. in veritate fuisse. ꝛz in q̄dā assimilatōe ꝓsequit. ꝛ sic pz q to tum incarnatōis mysteriū ad qnandā fictōem ꝛeducunt. ¶ Hec aūt positio ꝓmo q̄dē scripture autozitatem euacuat. cū em̄ carnis silitudo caro non sit. neqz silitudo ābulatōis ambulatio. ꝛ in ceteris silr. mentit scriptura dicēs. verbū caro factū ē. si solū fantastica caro fuit. mentit etiā dicens Jesum xp̄m ābulasse comedisse. mortuū fuisse. ꝛ sepultū . si hec in sola fantastica apparitōe ꝓtigerunt. si aūt vel in modico autozitati sacre scripture ꝛerogef . iā nihil fixum in fide nostra esse potent q̄ sacris scripturis innitit. fm illō Joan. xx. Hec scripta sunt vt credatis. ¶ Potest aūt aliqs dicere scripture q̄dē sacre veritatē nō ꝛesse. dū id qđ apparuit refert. acsi factū fuisset. qz rez silitudines eq̄oce ac figurate ip̄az rerū noib⁹ nūcupat. sicut hō pictus eq̄oce ꝺr hō. ꝛ ipa sacra scriptura consuenit hoc mō loquēdi vti vt ē illud. i. Lozin. x. Petra aūt erat xp̄s. plurima ēt cozpalia in scripturis de ꝛeo inueniunt dici ꝓpter silitudinē solā sicut q noiatur agn⁹ vel leo vel aliq̄d hmōi. ¶ Sed ꝛz rerū silitudines eq̄oce rerū sibi noīa interdū assumant. nō tn cōpetit sacre scripture ut narratōem vm⁹ facti totam sub tali eq̄ocatōe ꝓponat. ita q ex aliꝭ scripture locis manifesta veritas haberi nō possit. qz ex hm nō erudition hoīm sed magis ꝛceptio sequeret. cū tn apl's dicat Ro. xv. q cunqz scripta sunt ad nostrā doctrinā scripta sunt. ꝛ ad Thimo. iij. Omnis scriptura diuinit⁹ inspirata vtilis ē ad docendū ꝛ erudiendum.

¶ Esset ꝓterea tota euāgelica narratio poetico ꝛ fabularis si rerū silitudines apparētes q̄si res ipas narraret. cū tn dicat. ij. Pet. i. Nō em̄ indoctas fabulas secuti notā faciem⁹ vobis dñi nostri iesu xp̄i ꝟtutez.

¶ Sicubi ꝥo scriptura narrat aliq̄ q apparētia ꝛ nō rerū existentiā habuerūt. ex ipo more narratōis hm intelligere facit. ꝺr em̄ Gen. xviij. Cunqz eleuasset oculos. Abraā. i. apparuerūt tres viri. ex q̄ dat intelligi q fm apparentiā viri fuerūt . vñ ꝛ in eis ꝛeū adorauit ꝛ veritatē ꝓfessus ē dicens. Loquar ad dñm meuz cū sim puluis ꝛ cinis. Et iterz. Nō ē tuū hm q̄ iudicas oēm terrā. Ostꝥo Isaias ꝛ Ezechiel ꝛ alij ꝓphete alia q̄ alia ꝛescripserūt q imaginarie visa sunt. errorē nō generat. qz hmōi ponūt nō in narratōe hystorie ꝛz in ꝛescriptōe ꝓphetie. ꝛ tn sp aliq̄d addūt ꝓ qđ apparitio ꝛesignat. sicut Isa. vi. Uidi dñm sedentem ꝛc. etem̄ ꝓmo facta ē sup me manus dñi vidi ꝛc. Ezech. viij. Emissa silitudo manus apphendit me ꝛ adduxit. ꝛ veni in hierusalē in visione ꝛei. ¶ Ostꝥo etiaz aliq̄ in scripturis ꝛebꝰ diuinis p silitudinē dicunt erorem generare nō ꝓt. tum qz silitudines sumunt a rebus tā vlibus. vt solū sit hoc q fm silitudinē. ꝛ non fm rerū existentiā dicunt . tum qz inueniunt aliq̄ ꝓ prie dicta in scripturis p q̄ veritas exp̄sse manifestat q̄ sub silitudinibꝰ in locis alijs occultant. qđ q̄dē in ꝓposito nō accidit. nā nulla scripture autozitas veritatē eoz q̄ ꝛe humanitate xp̄i legunt excludit. Forte aūt q̄s dicat q hm datur intelligi p hm qđ apl's ꝺr Roma. viij. Misit ꝺ⁹ filiū suū in silitudine carnis peccati. vel p hm qđ ꝺr Philip. ij. In silitudinē hoīm factus ꝛ habitu inuent⁹ vt hō. Hic em̄ sensus p ea q̄ hm addunt excludit. nō em̄ ꝺr solū. in silitudinē carnis ꝛz addit peccati. qz xp̄s verā q̄dē carnē habuit. sed nō carnē peccati. qz carnē passibilē habuit q̄lis ē facta caro hoīs ex peccato. ¶ Simil'r fictōis intellectus excludit ab hoc q ꝺr in silitudinē hoīm factus . p hoc q ꝺr formā serui accipiens. manifestū est aūt formā p natura poni ꝛ nō p silitudine. ex hoc q dixerat q̄ cum in forma ꝛei esset. vbi p natura ponit forma . nō em̄ ponit q xp̄s fuerit silitudinarie ꝺus ¶ Excludit etiā fictōis intellectus p hoc q subdit. factus obediens vsqz ad mortē. nō igitur silitudo accipit p silitudine apparēte sed p natura silitudine spēi. sicut oēs hoīes sil'es specie dicunt. ¶ Magis aūt sacra scriptura expresse fantasmatis suspicionē excludit Dicit em̄ Math. xiiij. q videntes discipuli Jesum ambulantem supra marc. turbati sunt dicentes. qz fantasma ē et pre timore clamauerūt. quā q̄dem eoz suspitōem dñs ꝓuenienter remouit . vnde subdit statim q Jesus loquutus est eis dicens Habete fiduciā. ego suz nolite timere. q̄nis nō rōnabile videatur q aut discipulos lateret . q nō nisi corpus fantasticū assumpsisset cum eos ad hoc elegerit vt ꝛ eo testimoniuz phiberent veritatis ex his que viderāt ꝛ audierant. aut si eos nō labteat extimatio fantasmatis non incussisset tunc eis timorem. ¶ Adhuc aūt expressius suspitōem fantastici corpis a mentibus discipuloz remouit dñs post resurrectōnem Dicit em̄ Luce vlti. q discipuli conturbati ꝛ conterriti extimabant se spiritum videre. dum sez viderent Jesum. ꝛ dixit eis Quid turbati estis ꝛ cogitatōnes ascendunt in coꝛda vestra. videte manus meas ꝛ pedes meos. qz ego ipe sum. palpate ꝛ videte . qz spiritus carnem ꝛ ossa nō hz sicut me videtis habere. frustra em̄ se palpādū pbuit si nō nisi corpus fantasticū habuisset. ¶ Item apl's seipos idoneos xp̄i testes oñdūt. ꝺr em̄ Petrus Act. x. hūc sez Jesum. ꝺ⁹ suscitauit tercia die. ꝛ ꝛedit eū manifestū fieri nō oi pplo. sz testib⁹ ꝓordinatis a ꝛeo. nobis q̄ māducauim⁹ ꝛ bibim⁹ cū illo postq̄z resurrexit a mortuis. ꝛ Joānes apl's i ꝓncipio sue ep̄le

Error manicheoꝝ recitatur

Reprobat° positio manichei.

Euasio recitat

Solo motu oꝝ.

1.

2.

3. reproba°.

4.

dr. Qđ vidim⁹ oculis nostris. qđ psperimus t manus nre ꝓtrectauerũt de ꝟbo vite. h̄ testamur. nō pt ãt efficax sumi testimoniũ veritatis p ea q̄ nō sunt ī rei exñtia. sz solũ ī apparẽtia sunt gesta. si igit corp⁹ xpi fuit fantasticũ t nō vere mãducauit t bibit. neqz ꝑe vilus ẽ t palpat⁹ ẽ. sz phãtastice tm̃. ꝟuenit nō ee ido neũ testimoniũ apl̄oz de xpo. t sic inanis ẽ eoz p̄dicatio. inanis ẽ t fides nr̃a. vt dr Paul⁹ ꝑma Corin. xv. ¶ Ampli⁹ ãt. si xps vez corp⁹ nō habuit. nō ꝑe mortu⁹ ẽ. g̃ nec ꝑe resurrexit. sunt igit apli falsi testes xpi p̄dicates mũdo ipm̃ resurrexisse. vñ aplus ibidẽ dr. Inuenimur ãt t falsi testes dei. qm̃ testimoniũ dixim⁹ aduersus deũ q̄ suscitauerit Jesum quẽ nō suscitauit. ¶ Ꝓ. falsitas nō ẽ idonea via ad veritatẽ. sm illd Eccl. xxxiij. A mẽdace ꝺ vez dicek. aduẽt⁹ aũt xpi in mundũ ad veritatis manifestatõnem fuit. dr em ipe Joan. xviij. Ego ãt in h̄ nat⁹ sum. t ad h̄ veni in mũdũ. vt testimoniũ phibẽ veritati. nō igit in xpo fuit aliq̄ falsitas. fuisset ãt si ea q̄ dicunt de ipo. in apparẽtia tm̃ fuissent. nã falsuz ẽ qđ nō ẽ vt videtur oia igit q̄ de xpo dicunt sm rei exñtiam fuerũt. ¶ Ad huc. Ro. iij. dr. q iustificati sum⁹ in sanguine xpi. t Apoca. v. dr. Redemisti nos dñe in sanguine tuo. si igit xps nō habuit vez sanguinẽ neqz ꝑe p nobis ipm̃ fudit. neqz igit ꝑe iustificati neqz ꝑe redẽpti sumus. ad nihil igit vtile ẽ ee in xpo. ¶ Item. si nō nisi fantasia intelligẽdus ẽ aduẽtus xpi in mundũ. nihil nouũ in xpi aduẽtu accidit. nã t in veteri testamento de⁹ apparuit Moysi t ꝓphetis sm multiplices figuras. vt etiã scriptura noui testamẽti testat. hec ãt totã doctrinã noui testamẽti euacuat. nō igit corpus fantasticũ. sz vez filius dei assumpsit.

¶ De errore Valẽtini circa incarnatõem xxx

HIs aũt et Valenti nus ꝓpinq̄ de mysterio ĩcarnatõis sensit dixit em̃ q xps terrenũ corp⁹ nō habuit sz de celo portauit. t qđ nihil de ꝟgine mr̃e accepit. sz p ea ꝙsi aque ductũ trãsiuit. Occasionẽ ãt sui erroris ex q̄busdã ꝟbis sacre scripture accepisse videt. dr em̃ Joã. iij. Nemo ascẽdit in celũ nisi q̄ de celo descẽdit. filius hoīs q̄ ẽ in celo. q̄ de celo venit. sup oẽs ẽ. t Joã. vi. dr dñs. Descẽdi de celo nō vt faciã volũtatẽ meã. sz volũtatẽ ei⁹ q̄ misit me. t ꝑma Corin. xv. Primus hõ de terra terren⁹. scdus hõ de celo celestis. q̄ oia sic intelligi volũt vt xps de celo. etiã sm corp⁹ descendisse credak. Procedit ãt tã hec Valentini positio q̄z manifeste ꝓmissa. ex vna falsa radice. qz credebant q hec oia terrena a dyabolo sunt creata. Vñ cũ filius dei in h̄ apparuit. vt dissoluat opa dyaboli. sic dr p⁹ Joã. iij. nō ei ꝓpetebat vt de creatura dyaboli corpus assumeret. cũ etiã Paul⁹ dicat. ij. Corinth. vi. Que societas lucis ad tenebras. q̄ ãt ꝙuctio xpi ad beliał. Et qz q̄ ab eadẽ radice ꝓcedũt. sil̃es fruct⁹ ꝓducunt idẽ fallitaz incõueniẽs relabit hec positio cũ ꝓdicta. Uniuscuiusq̄z em̃ spẽi sunt determinata ẽntialia ꝑncipia. materiã dico t formã ex q̄bꝫ ꝟstituit rõ spẽi in his q̄ sunt ex materia t forma cõposita. sz sic caro humana t os t hmõi. sunt materia ꝓpria hoīs. ita ignis aer aqua t terra t hmõi q̄lia sentim⁹ sunt materia carnis t ossis t hmõi ptiũ. si igit corp⁹ xpi nō fuit terrenũ nō in ipo ꝟa caro t vez os. sz oia sm apparentiã tm̃. t ita etiã nō fuit ver⁹ hõ sz apparẽs. cũ tñ vt dictũ ẽ ipe dicat. spũs carnẽ. t ossa nō hz sic mevideris h̄re. ¶ Adhuc. corp⁹ celeste sm suã naturã ẽ incorruptibile t ialtarabile t extra suũ vbi nō pt trãsferri nō ãt decuit q̄ dei filius dignitati nature assumpte ad peius aliq̄d detraheret. sz magz q̄ eã exaltaret. nō igit corp⁹ celeste aut icorruptibile ad iferiora portauit. sz magz assumptũ terrenũ corp⁹ t passibile icorruptibile reddidit t celeste. ¶ Itẽ. apls dr Ro. ꝑmo de filio dei q̄ fact⁹ ẽ ex semĩe Dauid sm carnẽ. sz corp⁹ Dauid terrenũ fuit. g̃ t corp⁹ xpi. ¶ Amp. idẽ apls dr Galath. iiij. q̄ de⁹ misit filiũ suũ factũ ex mulie re. t Math. i. dr q̄ Jacob genuit Joseph virũ Marie de q̄ nat⁹ ẽ Jesus q̄ vocat xps. nō ãt vl̃ ex ea fact⁹ vl̃ ex ea nat⁹ diceret si solũ p eã sic p fistulã trantisset nihil ex ea assumẽs. ex ea igit corp⁹ assumpsit. ¶ Ꝓ. nō posset dici mater Jesu Maria qđ euãgelista testat. nisi ex ea aliq̄d accepisset. ¶ Adhuc. apls dr De bze. ij. q̄ sanctificat. s. xpus. t q̄ sanctificank. s. fideles xpi ex vno oẽs ppk quã cãm nō ꝟfundit eos vocare fratres dicẽs. Narrabo nomẽ tuũ fratribꝫ meis. t in fra. Quia g̃ pueri cõicauerũt carni t sanguini. t ipe sil̃r pticipauit eisdẽ. si ãt xps corp⁹ celeste solũ habuit manifestũ ẽ cũ nos corp⁹ terrenũ habeam⁹ q̄ nō sumus ex vno cũ ipo. t p ꝟns. neqz fratres ei⁹ possum⁹ dici. neqz etiã ipe pticipauit carni t sanguini. Nam notũ ẽ q caro t sanguis ex elemẽtz iferioribꝫ ꝟponũtur t nō sunt nature celestz. pz igit ꝟ aplicã sniam p dictã ponem ee Ea ꝟo q̄bꝫ initunk. manifestũ ẽ friuola ee. Nõ em̃ xps descẽdit de celo sm corp⁹ aut aiaz. sz sm q de⁹. t h̄ ex ipis ꝟbis dñi accipi pt. cũ em̃ diceret Joã. iij. Nemo ascẽdit in celũ nisi q̄ descẽdit de celo. Adiunxit filius hoīs q̄ ẽ in celo. in q̄ ondit se ita descendisse de celo. q tñ in celo ee nō desierit. h̄ ãt ꝓpriũ dei tatz ẽ vt ita in terris sit q t celũ ipleat. sm illd Hieremi. xxiij. Celũ t terrã ego ipleo. nō g̃ filio dei inq̄ztũ de⁹ ẽ descẽdere de celo ꝟpetit sm motũ localẽ. Naz qđ localr mouek sic ad vnũ locũ accedit q ab altero recedit. dr igit filius dei descẽdisse sm hoc q terrenaz subam sibi copulauit. sicut t aplus eum exinanitum dr inq̄ztum formam serui accepit. ita tamẽ q diuinitatis naturã nō pdidit. Jd vero qđ ꝓ radice huius positõnis assumunt ex superioribꝫ patet esse falsuz ostensum est em̃ in scdo libro. q ista corporalia non a dyabolo. sed a deo sunt facta

Reprobak dcã hereſis.

p⁹ reprobaõ

Soluũtur friuola motiua

Repro. ꝛ dix falsa

Radix fa ꝑnis Va lẽ. t manic.

1. reprobaõ

¶ De errore Apollinaris circa corp⁹ xpi. .xxxi.

Error apollinaris ponit

Reprobat dcā hereſis.

Hec poſitio reprobat⁹ eſt ipoſſibilis

Ratiōnabilib⁹ aūt his circa ĩcarnatōis myſteriū Apollinaris errauit. in h̄ ẽ cū pdictis ꝯcordās q̄ corp⁹ xpi nō fuit de ſ̄gine aſſumptū. ſz qđ ē magis ipium aliq̄d ſbi dē in carnē xpi fuiſſe ꝯuerſum. occaſionem erroris ſumēs ex eo qđ dr Joā. ꝑmo. Uerbū caro factū ē. qđ ſic intelligendū putauit. q̄ſi ipm ſbū ſit cōuerſum in carnē. ſicut t intelligit illud qđ legit Joānis ſcdo. Ut guſtauit architriclin⁹ aquā vinū factū qđ ea rōe dr. qz ꝯuerſa ē aqua in vinū. ¶ Huius aūt erroris impoſſibilitatē ex his q̄ ſup oſtenſa ſunt facile eſt deꝓhendere. Oſtenſum ē em̄ ſup q⁹ de⁹ oīno immutabilis ē. oīe aūt qđ in aliud ꝯuertit manifeſtum ē ĩ illud mutari. cū igit ſbū dei ſit ver⁹ deus vt oſtenſum eſt. ipoſſibile eſt q⁹ ſbū dei fuerit in carnē mutatum. ¶ Item. verbū dei cū ſit deus. ſimpleꝝ ē. oſtenſum ē em̄ ſupra in deo cōpoſitōem nō ee. ſi igit aliq̄d ſbi dei ē ꝯuerſum in carnē. oz totū ſbū ꝯuerſum eſſe qđ āt in aliud ꝯuertit deſinit ee id qđ ꝑius fuit. aqua em̄ ꝯuerſa in vinū. iā nō ē aqua ſz vinū. igit poſt incarnatōem ſm poſitōem pdictā ſbū dei pen⁹ nō erit qđ apparet ipoſſibile. tum ex h̄ q⁹ ſbū dei ē eternū ſm illud Joan. ꝑmo. In ꝓncipio erat ſbū. tum qz poſt incarnatōem xps ſbū dr. ſm illd Apoca. xix. Veſtitus erat veſte aſpſa ſanguine. t vocabat nomē eius ſbū dei. ¶ Ampli⁹. eoz q̄ nō cōicant in materia t in genere vno. ipoſſibile ē fieri ꝯuerſionē in inuicē. nō em̄ ex linea fit albedo. qz ſunt diuerſoz generuz. neq; corp⁹ elemētare pt ꝯuerti in aliqđ corpus celeſtiū vl in aliquā incorporeā ſubam aut econuerſo. cū nō cōueniunt in materia. ſbū āt dei cū ſit deus nō ꝯuenit neq; in genere neq; in materia cū q̄cūq; alio eo q⁹ deus in genere nō ē neq; materiā h̄z. ipoſſibile ē igitur ſbū dei fuiſſe in carnē ꝯuerſum vel in qđcūq; aliud.

¶ ꝑ. de rōne carnis oſſiū t ſanguinis t hmōi ptiuz ē q⁹ ſit ex determinata materia. ſi igit ſbū dei ſit in carnem ꝯuerſum ſm poſitōem pdictā. ſequet q⁹ in xpo nō fuerit ſba caro nec aliq̄d aliud hmōi. t ſic etiaz nō erit ver⁹ hō. ſz apparēs tm̄ t alia hmōi q̄ ſupra ꝯtra Ualēt̄inū poſuim⁹. Patet igit h̄ qđ Joānes dr. verbū caro factū ē. nō ſic itelligendū ee q̄ſi ſbū ſit ꝯuerſuz in carnē. ſz qz carnē aſſumpſit vt cū hoīb⁹ ꝯuerſar et eis viſibil⁹ appareret. vn̄ t ſubdit. Et habitabit in nob⁹. t vidim⁹ gl̄iam ei⁹ ꝛc. ſicut t in Baruch de deo dr. qđ i terris viſus ē. t cū hoīb⁹ ꝯuerſat⁹ eſt

¶ De errore arij t Apollinaris circa aiaz xpi. .xxxij

Non ſolum āt circa corp⁹ xpi. ſz etiā circa ei⁹ aiam aliq̄ male ſenſiſſe ꝛueniunt. Poſuit em̄ Arrius q⁹ in xpo nō fuit aia. ſz q⁹ ſolū carnē aſſumpſit cui diuinitas loco aie fuit. t ad h̄ ponēdū neccitate q̄dā videt fuiſſe iduct⁹. Cū em̄ vellet aſſerere q⁹ filius dei ſit creatura t minor pre. ad h̄ ꝓbādū illa ſcripturaz aſſumpſit teſtimonia q̄ infirmitatē hūanā ondūt ĩ xpo. t ne aliqs ei⁹ ꝓbatoez refelleret dicendo aſſumpta ab eo teſtimonia. xpo nō ſm diuinā naturā. ſz hūanā ꝛuenire neq; aiam remouit a xpo vt cū q̄dā corpi hūano cō uenire nō poſſint. ſic q⁹ mirat⁹ ē. q⁹ tūuit. ſq; ozauerit. neccariū fiat hmōi ĩ filiū dei minoratōez iferre. aſſumpſit āt in ſue pōnis aſſertionē pmiſſuz ſbū Jo. dicētis. ſbū caro factū ē. ex q̄ accipe volebat q⁹ ſolaz carnē ſbū aſſumpſerit. nō āt aiam. In hac pōne etiā Apollinaris cū ſecut⁹ ē. Manifeſtū ē āt ex pmiſſis hāc pōnem ipoſſibilē ee. oñſuz ē em̄ ſup q⁹ de⁹ forma corpis ee nō pt. cū igit ſbū dei ſit de⁹ vt oñſuz ē. ipoſſibile ē q⁹ ſbū dei ſit forma corpis vt ſic cami ꝓ aiā ee poſſit. Utile āt ē hec rō ꝛ Apollina. q̄ ſbū dei ver⁹ deū ee ꝓfitebat. t lz h̄ Arri⁹ negaret. tn̄ etiā ꝛ cū pdcā ꝓce dit rō. qz nō ſolū de⁹ nō pt ee forma corpis. ſz nec etz aliqs ſup celeſtiū ſpūuz iter q̄s ſuprmū filiū dei Arrius ponebat niſi forte ſm pōnem Origenis q̄ poſuit aias hūanas einſdē ſpēi t nature cū ſup celeſtibꝫ ſpiritibꝫ ee. Cui⁹ opinionis falſitatē ſup oñdim⁹. ¶ Itē ſubtracto eo qđ ē de rōe hoīs ver⁹ hō ee nō pt. manifeſtū ē āt aiaz ꝓncipalit de rōe hoīs ee cū ſit ei⁹ forma ſi igit xps aiaz nō habuit ver⁹ hō nō fuit. cū tn̄ eum hoiez apls aſſerat dicēs. i. ad Thimo. ij. Un⁹ ē mediator dei t hoim hō xps Jeſus. ¶ Adhuc. ex aīa nō ſolū rō hoīs. ſz ex ſingl̄aribꝫ ptibꝫ ei⁹ deꝓhendz. vñ remota aīa ocul⁹ caro t os hoīs mortui eq̄uoce dicunt. ſic ocul⁹ pict⁹ aut lapide⁹. ſi igit in xpo nō fuit aia nec ē q⁹ nec ꝑa caro ĩ eo fuerit nec aliq̄ alia ptiū hoīs. cū tn̄ h̄ dns in ſe ee ꝓhibeat dicēs Luc. vlti. Spūs carnez t oſſa nō hz ſic me videt⁹ hr̄e ¶ Amp. qđ generat ex aliq̄ viuēte filius ei⁹ dici nō pt niſi in eadē ſpē. pcedat. nō em̄ vermis dr filius aial⁹ ex q̄ generat. ſz ſi xps aiam nō habuerit. nō ēet eiusdē ſpēi cū aliis hoīb⁹. q̄ ei ſm formā dr̄nt. eiusdē ſpēi ee nō pnt. nō igit dici poterit q⁹ xps ſit filius Marie ꝛginis. aut q⁹ illa ſit mat ei⁹. qđ tn̄ in euāgelica ſcriptura aſſerit ¶ ꝑ. in euangelio exꝓſſe dr q⁹ xps aiaz habuit. ſic ē illd Math. xxvi. Triſtis ē aīa mea vſq; ad mortē. t Jo. xij. Nūc aīa mea turbata ē. Et ne forte dicāt ipm filiū dei aiaz dici eo q⁹ ſm pōnem eoz loco aie t carnis ſit. ſumēdū ē qđ dns dr Jo. x. Poteſtatē habeo ponēdi aiaz meā et iteꝝ ſumēdi eā. ex q̄ itelligit aliud q̄z aiaz ee in xpo qđ habuit ptātē ponēdi aiaz ſuā t ſumēdi. nō āt fuit in ptāte corpis q⁹ nireſt filio dei vl ſeparet a deo cū h̄ etiā nature ptātē excedat. oz igit itelligi ĩ xpo aliđ fuiſſe aiaz t aliđ diuinitatē filij dei cui merito tal⁹ ptās tribuit. ¶ Itē. triſticia ira t hmōi paſſiones. ſz aie ſenſitiue. vt pz ꝑ ph̄m in. vij. phicoz. hec āt ĩ xpo fuiſſe ex euāgelijs cōprobat. oz igit in xpo fuiſſe aiaz ſenſitiuā. de q̄ planū eſt q⁹ differt a natura diuina filij dei.

Euasio ¶ Sz qz ꝑt dici. hūana in euāgelijs metaphorice dici de xpo. sicut de deo in plerisqz locis sacre scripture
Reprobat loqt̄. Accipiendū ē aliqd qđ necce sit vt ꝓprie dictuz intelligat̄. sicut em̄ alia corpalia q̄ de xpo euangeliste narrāt ꝓprie itelligunt̄ z nō metaphorice. ita oz nō metaphorice de ipo intelligi q̄ māducauerit z ꝑ ꝺ sequens q̄ esurierit. esurire āt nō ē nisi habēt̄z aiaz sensitiuā cū esuries sit appetitus cibi. oz igit̄ q̄ xpus habuerit aiam sensitiuam.

¶ De erroze Apollinaris dicētis aiam rōnalē nō fuisse in xpo. z de erroze Origenis dicētis aiam xpi aī mundū fuisse creatam. .xxxiij.

Reprobat Apollinarē 1. HJs āt testimonijs euangelicis Apollinaris ꝺuict⁹ ꝺfessus ē in xpo aiam sensitiuā fuisse tñ sine mente z intellectu. ita qđ ꝟbū dei fuerit illi aie loco intellectus z mentis. Sz nec h̄ sufficit ad incōuenientia ꝑdicta vitāda. hō em̄ spēm sortit̄ hūanā ex h̄ q̄ mētez hūanā z rōem hz. si igit̄ xps h̄ nō habuit. ver⁹ hō nō fuit. nec eiusdē spēi nobiscū. aia āt rōne carēs ad aliā spēm ptinet q̄z aia rōnem hns. etem̄ fm phm in. viij. metaph̄. ꝺr q̄ in ꝺfinitiōnibz z specieb⁹ q̄libet ditia ēntialis addita vl̄ subtracta variat spēm sicut in numeris vnitas. rōnale aūt est ditia specifica. si igit̄ in xpo fuit aia sensitiua sine rōe nō fuit eiusdē spēi cū aia nostra q̄ ē rōem hns. nec ipe igit̄ xps fuit eiusdē spēi
2 nobiscū. ¶ Adhuc. inter ipas aias sensitiuas rōe carētes diuersitas fm spēm existit. qđ pz ex aialibz irrōnabilibz q̄ ab inuicē spē differūt. quoz tñ vnūqđqz fm ꝓpriā aiam spēm hz. sic igit̄ aia sensitiua rōe carēs est q̄si vnū genꝰ sub se plures spēs cōphendēs. nihil āt ē in genere qđ nō sit in aliq̄ eiꝰ spē. si igit̄ aia xpi fuit in genere aie sensitiue rōe carentis. oz q̄ ptineret sub aliq̄ speciez eiꝰ. vtpote q̄ fuerit in spē aie leonis vl̄ equi
3. aut alicuiꝰ alteriꝰ velue. qđ ē oīno absurdū. ¶ Amp. corpus cōparat ad aiam sicut materia ad formā z sicut instrumentū ad p̄ncipale agens. oz āt materiaz ꝓportionatā ee forme z instrumentū p̄ncipali agēti. q̄ fm diuersitatē aiaz oz z corpoz diuersitatē ee. qđ z fm sensum apparet. nā in diuersis aialibz inueniunt diuerse dispones mēbroz fm q̄ ꝓueniunt diuersis
4 dispōnibz aiaz. si q̄ in xpo nō fuit aia q̄lis ē aia nr̄a. nec mēbra habuisset sicut sunt mēbra hūana. ¶ Pcū fm Apollinarē ꝟbū dei sit ver⁹ deus. ei admiratio cōpetere nō ꝑt. nā ea admiramur q̄z cām ignoramꝰ. sili āt nec admiratio aie sensitie cōpeteret cū ad aiam sensitiuā nō ptineat solicitari de cognitiōe causaz. in xpo āt admiratio fuit sicut ex euāgelijs pbat. ꝺr em̄ Math. viij. q̄ audiens Jesus verba Centurionis miratus est. oz igit̄ ꝑter diuinitatē verbi z aiam sensitiuā in xpo aliquid ponere. fm q̄ admiratio ei cōpetere posset. s. mentē humanā. manifestū est igit̄ ex predictis q̄ in xpo verū corpus humanū z vera anima humana fuit. Sic igit̄ qđ Joan. euā. ꝺr. verbū caro factū est. nō sic intelligit̄ quasi verbū sit in carnē conuersum. neqz sic q̄ verbū carnē solā assumpserit. aut aiam sensitiuā sine mente. sz fm ꝺsuetū scripture mo dū ponit̄ ꝑs ꝓ toto. z sic dictū sit. verbū caro factū ē ac si diceret. verbū hō factū ē. nā z aia interdū ponit̄ ꝓ hoie in scriptura. ꝺr em̄ Exo. ꝑmo. Erāt oēs aie. q̄ egresse sunt de femore Jacob septuaginta. sili⁹ etiā et caro ꝓ toto hoie ponit̄. ꝺr em̄ Isa. xl. Videbit oīs caro pariter q̄ os dñi loquutū ē. sic igit̄ z hic caro ꝓ toto hoie ponit̄ ad exp̄mendā humane nature infirmitatē quā verbū dei assumpsit. Si aūt xps humanaz carnē z humanā aiam habuit vt oīsum est. manifestum est aiam xpi nō fuisse aī corporis eiꝰ ꝺceptionem. oīsum est em̄ q̄ humane aie ꝓpriis corporib⁹ nō ꝑexistunt. vñ patz falsum esse Origenis dogma dicētis aiaz xpi ab ūtio aī corpales creaturas cū omnib⁹ aliis spūalib⁹ creaturis creatā z a ꝟbo dei assumptam z demū circa fines seculoz pro salute hominū carne fuisse indutam.

Notaz

Repro. ori ge. dogma.

¶ De erroze Theodori mopsueseni circa vnionē verbi ad hominem. xxxiij.

Opꝰ. falsa aliorū triuz recitat

Qꝫ vnio ꝺr accētal

QX p̄missis igit̄ apparet q̄ xpo nec diuina natura ꝺfuit vt Ebion Cerinus z Fotinus ꝺixerunt. nec verū corpꝰ humanū fm errorē Manichei atqz Valentini. nec etiā hūana aia sicut posuerunt Arrius z Apollinaris. Dis igit̄ tribz substātijs in xpo ꝓueni entib⁹. s. diuinitate. aia humana. z vero hūano corpe circa hoz vnionē qđ sentiendū sit fm scripturaz ꝺcumenta inq̄rendū restat. Theodorus igit̄ mopsuestenus z Nestoriꝰ eius sectator talē sniaz de ꝑdicta vnione ꝓtulerūt. Dixerūt em̄ q̄ aia hūana z corpus humanū naturali vnione ꝓuenerunt in xpo ad ꝓstitutionē vnius homis eiusdē spēi z nature cum aliis hominib⁹. z q̄ in hoc hoie deus habitauit sicut in templo suo. s. p grām sicut z in aliis hoīb⁹ sanctis. vnde ꝺr Joan. sc̄do. q̄ ipe iudeis dixit. Soluite templuz hoc z in trib⁹ dieb⁹ excitabo illud. z postea euāgelista quasi exponens subdit. Ille aūt dicebat de tēplo corpis sui. z apostol⁹ Col. ꝑmo ꝺr. q̄ in ipo cōplacuit oēm plenitudinē habitare. z ex hoc cōsequuta ē vlterius q̄dam affectualis vnio inter hoiem illum z deum dū z hō ille vna sua voluntate deo inhesit z deus sua volūtate illum acceptauit. fm illud Joā. viij. Qui misit me mecum est. z nō reliquit me solum. qz que placita sunt ei facio semp. vt sic intelligat̄ talis esse vnio hois illius ad deū qualis est vnio de q̄ apostolus ꝺr ꝑma Corin. vi. Qui adheret deo vn⁹ spūs est. z sicut ex hac vnione noīa q̄ ꝓprie deo ꝓueniunt ad homies transferunt̄ vt dicant̄ dij z filij dei z dñi

et sancti ⁊ xpi sicut ex diuersis locis scripture pz. ita et noia diuina hoi illi ꝺueniũt vt ꝓpter dei inhabitationẽ ⁊ vnionẽ affectꝰ dicaf ⁊ deꝰ ⁊ dei filius ⁊ dñs ⁊ scũs ⁊ xps. sz tñ. qz in illo hoie maior plenitudo gre fuit qz in alijs hoibꝫ sanctz. fuit pre ceterz tẽplũ dei. ⁊ artiꝰ deo fm affectũ vnit. ⁊ singulari q̃dã priuilegio diuina noia pticipauit. ⁊ ꝓpter hãc excellẽtiã gre cõstituus ẽ in pticipatõe diuine dignitatis ⁊ honoris vt sez coadoref deo. ⁊ sic fm ꝓdicta oz q alia sit pso/na ꝺei dei ⁊ alia pso illi⁹ hois q ꝺei dei coadorak etsi dicak vna pso vtriusqz. h erit ꝓpter vnionem affectualẽ ꝓdictã. vt sic dicak hõ ille ⁊ dei ꝺei vna p/sona. sic ꝺr de viro ⁊ muliere q ia nõ sunt duo sz vna caro. ⁊ qz talis vnio nõ facit vt qꝺ de vno ꝺr de altero dici possit. nõ em quicqd ꝺueniet viro vez ẽ de mulie re aut ecõuerso. ideo in vnione ꝺei ⁊ illius hois h obseruandũ putãt. q ea q̃ sunt ꝓpria illi⁹ hois ad humanã naturã ptinẽtia. de ꝺei dei aut de deo ꝺueniẽter dici nõ pñt sicut hoi illi ꝺuenit q sit natꝰ de ꝺgine q passus mortuꝰ ⁊ sepultus ⁊ hmõi q oia asserunt de deo vel de dei ꝺei dici nõ debere. sz qz sunt q̃dã noia q̃ etsi deo ꝓncipalr ꝺueniãt. cõmunicanf tñ hoibꝫ p alias modũ. sicut xps dñs scũs. ⁊ etiã filiꝰ dei. de hmõi noibꝫ fm eos nihil phibet ꝓdicta ꝓdicari. ꝺueniẽter em ꝺr fm eos q xps dñs glie vel scũs sanctoz vl dei filiꝰ sit natꝰ de ꝺgine passus mortuus ⁊ sepultꝰ. vñ ⁊ beatã ꝺginẽ nõ matrẽ dei vel ꝺei dei. sz matrẽ xpi nominandũ eẽ dicũt. ¶ Sz si qs diligẽter ꝺsideret. ꝓdicta positio veritatẽ incarnatõis excludit. nõ em fm ꝓdicta ꝺei dei fuit hoi illi vnitũ nisi fm ihabitatõez p grãm ex q ꝺsequf vnio volũtatũ. ihabitatio ãt ꝺei dei in hoie nõ ẽ ꝺei dei incarnati. habitauit em ꝺeus dei deꝰ ipe in oibꝫ sanctz a ꝺstitutõe mũdi. fm illud apli scda Corin. vi. Vos estz tẽplũ dei viui sicut ꝺr dñs. qm ihabitabo in illis. q tũ ihabitatio incarnatio dici nõ pt. alioqn frequẽter ab initio mũdi de incarnatus fuisset. Nec etiã ad incarnatõis rõnem sufficit si ꝺei dei aut de pleniori gra habitauit in illo homie. qz magz ⁊ minꝰ spẽm nõ diuersificãt vnionis. cũ igit xpiana religio in fide incarnatõis fundef. euidẽter apparet q ꝓdicta positio fundamentũ xpiane religiõis tollit. ¶ P. ex ipo mõ loquẽdi scripturaz falsitas ꝓdicte positõis apparet. ihabitatõem em ꝺei dei i sanctz hoibꝫ ꝺsuenit sacra scriptura his modis fcare. loquutꝰ ẽ dñs ad Moysen vel ꝺr dñs ad Moysen. factũ ẽ ꝺei dñi ad Hieremiã aut ad aliquẽ alioz ꝓphetaz. factũ ẽ ꝺei dñi in manu Aggei ꝓphete. nũ qz ãt legit q ꝺei dñi factũ sit vel Moyses vel Hieremias vel aliqs alioz. h ãt mõ singulariter vnionez dei ꝺei ad carnẽ xpi designat euãgelista dicẽs Verbũ caro factũ ẽ. vt supꝫ expositũ ẽ. manifestũ ẽ igit q non solũ ꝓ modũ ihabitatõis ꝺei dei in hoie xpo fuit fm traditões scripture. ¶ Itẽ. oẽ qꝺ factũ ẽ aliqd ẽ. illꝺ qꝺ factũ sicut qꝺ factũ ẽ hõ. ẽ hõ. ⁊ qꝺ factũ ẽ albũ. ẽ albũ. sz ꝺei dei factũ ẽ hõ vt ex pmissis habet. igitur ꝺei dei ẽ hõ. impossibile ẽ ãt vt duoz differẽtiũ pso aut ypostasi vl suppositi vnũ de altero pdicef. cũ em ꝺr. hõ ẽ aial. idipm qꝺ aial ẽ. hõ ẽ. ⁊ cũ ꝺr. hõ ẽ albꝰ. ipe hõ albꝰ ee signaf. sz albedo sit extra rõem hũanitatis. ⁊ ideo nullo mõ dici pt q sortes sit Plato. vel aliqꝺ aliꝺ singulariũ eiusdẽ vel alterꝰ spẽi. si igit ꝺei dei caro factũ ẽ. i. hõ vt euãgelista testaf. impossibile est q ꝺei dei ⁊ illi⁹ hois sint due psone vel due ypostases vel duo suppositа. ¶ Adhuc. pnoia demõstratia ad psonã referunt vl ypostasim vel suppositũ. nemo em diceret ego curro alio currẽte nisi forte figuratiue. vt pote q alꝰ loco eiꝰ curreret. sz ille hõ q dictꝰ ẽ Jesus ꝺr de se. anteqz Abraã fieret ego sum. Joã. viij. ⁊ Jo. x. Ego ⁊ pater vnũ sumꝰ. ⁊ plura alia q̃ manifeste ad diuinitatẽ ꝺei ptinẽt. g manifestũ ẽ q psona illi⁹ hominis loquẽtz ⁊ ypostasis ẽ ipa pso filij dei. ¶ Amplꝰ. ex supioribꝫ pz. q neqz corpꝰ xpi de celo descẽdit fm errorẽ Valentini. neqz aia fm errorẽ Origenis. vñ restat q ad ꝺei dei ptineat q ꝺr descẽdisse nõ motu locali. sz rõe vnionis ad iferiorẽ naturã. vt supꝫ dictũ ẽ. sz ille hõ ex pso sua loquẽs ꝺr se descẽdisse de celo Joã. vi. Ego sum panis viuꝰ q de celo descendi. ncce ẽ igit pso ⁊ ypostasim illi⁹ hois ee pso ꝺei dei. ¶ Itẽ. manifestũ ẽ q ascẽdere in celũ xpo hoi ꝺuenit q videtibꝫ aplis eleuatꝰ ẽ. vt ꝺr Act. ꝓmo. descendere ãt de celo ꝺei dei ꝺuenit. sz aplus ꝺr Ephe. iiij. Qui descẽdit ipe ẽ ⁊ q ascẽdit. ipa igit ẽ pso ⁊ ypostasis illi⁹ hois q ẽ pso ⁊ ypostasis ꝺei dei. ¶ Adhuc ei q originẽ hz ex mũdo ⁊ q nõ fuit anteqz eẽt in mũdo. nõ ꝺuenit venire in mũdũ. sz hõ xps fm carnem originẽ hz ex mũdo. qz vez corpꝰ hũanũ ⁊ terrenũ habuit vt oñsuz ẽ. fm aiam ꝺo nõ fuit anteqz eẽt in mũdo. habuit em verã aiam hũanã de cuiꝰ natura est. vt nõ sit anteqz corpi vniaf. relinqf igit q hoi illi ex sua hũanitate nõ ꝺueniat venire in mũdũ. ipe ãut se ꝺr venisse in mũdũ. Exiui inquit a patre ⁊ veni in mũdũ. Jo. xvi. manifestũ ẽ igit id qꝺ ꝺei dei ꝺuenit de hoie illo ꝺr ee. nã q ꝺei dei ꝺueniat venire i mũdũ. manifeste oñdit Joanes euãgelista dicẽs In mũdo erat ⁊ mũdus p ipm factꝰ ẽ. ⁊ mũ. cũ nõ. cog. in pria venit ꝛc. oz igit psonã ⁊ ypostasim illi⁹ hois loquẽtis ee psonã ⁊ ypostasim ꝺei dei. Itẽ apls ꝺr De bre. x. Ingrediẽs mundũ ꝺr. hostiã ⁊ oblatõem noluisti. corpꝰ ãt aptasti mihi. ingrediẽs ãt mũdũ ꝺei dei ẽ. vt oñsuz ẽ. ipi g dei ꝺei corpꝰ aptaf. vt. s. sit priũ corpꝰ eiꝰ. qꝺ dici nõ posset nisi eẽt eadẽ ypostasis ꝺei dei ⁊ illi⁹ hois. oz igit esse eandẽ ypostasim ꝺei ꝺei dei ⁊ illi⁹ hois ¶ Amplꝰ. ois mutatio vl passio cõueniẽs corpi alicui⁹ pt attribui ei cuius ẽ corpꝰ. si em corpꝰ Petri vulneref flagellef aut moriaf pt dici q Petꝰ vulneraf flagellaf aut moriaf. sz corpꝰ illius hois fuit corpꝰ ꝺei dei vt oñsum ẽ. g ois passio q in corpe illi⁹ hois facta fuit pt ꝺei dei attribui. recte igit

Scdam pdictã opin. erroneaz sz due persone in xpo.

Nota.

Repro. dcã opinio

Inhabitatꝰ icarnatõ dici nõ pt

Fundamẽm xpiane reli.

2ª ꝓ.

3.

4

5

6.

7

ꝑt dici q̄ ꝟbū dei ⁊ deus ē passus crucifix⁹ mortuus ⁊
10 sepult⁹. qđ ipi negabāt ¶ Jtē apl's dr ad Heb. ij. De-
cebat eū ꝓpter quē oīa. ⁊ p quē oīa. q̄ multos filios
in gl'iam adduxerat auctorē salutis eor̄ p passionē
cōsummari. ex q̄ habet q̄ ille ꝓpr̄ quē st̄ oīa. ⁊ p quē
sunt oīa. ⁊ q̄ hoies in gl'iam adducit. ⁊ q̄ ē auctor sa
lutis hūane. passus ē⁊ mortu⁹. st̄ hec q̄ttuor singula
riter st̄ dei ⁊ nulli alij attribuūt. dr ei puer. xvi Uni
uersa ꝓpter semetipm opatus ē dns. ⁊ Joh. p. deuer
bo dei dr Omnia p ipm facta st̄. ⁊ in. ps Bratiā ⁊ glo
riā dabit dns. ⁊ alibi Salus ät iustor̄ a dño. manifestū ē q̄ recte dici deū dei ꝟbū eē passum ⁊ mortuum
ij ¶ P. licet aliq̄s hō ꝓticipatōne diuini dominij dns
dici possit. nullus hō tñ neq̄ creatura aliqua ꝑt dici
dns glorie. q̄r gl'iam future bītudinis sol⁹ de⁹ ex na
tura possidet. alij ꝟbo p donū gratie. vñ ⁊ ps. dr Dns
ꝟtutū ipe ē rex glorie. sed apl's dr dns glorie eē cru
cifixū. i. Corin. ij. Si em̄ cognouissent. numq̄ dns
glorie crucifixent. vere igit̄ dici ꝑt q̄ de⁹ sit crucifix⁹.
12 ¶ Adhuc. ꝟbū dei dr dei filius p naturā. vt ex sup̄ di-
ctis p̄z. hō aūt ꝓpter inhabitatōem dei dr dei filius per
gr̄am adoptōis. sic g̃ in dño Jesu xp̄o fm positōem
pdictā ē accipe vtrūq̄ filiatōis modū. nā ꝟbū inha
bitās ē dei filius p naturā. hō inhabitatus ē dei filius p
gr̄am adoptōis. vñ hō ille nō ꝑt dici ꝓprius vel' uni
genitus dei filius. st̄ solū dei ꝟbū. q̄ fm ꝓprietatē nati
uitatis singulariter a pr̄e genitū ē. attribuit ät scꝑtu
ra ꝓprio ⁊ unigenito dei filio passionē ⁊ mortē. dr em̄
apl's Ro. viij. Proprio filio suo nō pepcit. sed p no
bis oīb⁹ tradidit illū. ⁊ Joh. iij. Sic de⁹ dilexit mun
dū vt filiū suū unigenitū daret. vt oīs q̄ credit in il
lū nō pereat st̄ habeat vitā eternā. ⁊ q̄ loquat de tradi
tione ad mortē. p̄z p id qđ eadē ꝟba sup̄ p̄miserat
de filio hoīs crucifixo dicens. sic Moyses exaltauit
serpētē in deserto. ita oꝛ exaltari filiū hoīs. vt oīs q̄
13 credūt in illū rē. ⁊ apl's mortē xp̄i iudiciū diuine di
lectōis ad mūdū eē oñdit dicēs Ro. v. Cōmēdat su
am charitatē deus in nobis qm̄ cū adhuc inimici es-
sem⁹. xp̄s p nob⁹ mortu⁹ ē. recte g̃ dici ꝑt q̄ ꝟbuꝫ dei
13 dns sit passus ⁊ mortu⁹. ¶ Jtē. ex hr dr aliq̄s filij ali
cuius matris q̄r corp⁹ eius. ex ea sumit̄ lz aīa non su
mat̄ ex matre. sed ab exteriori sit. corpus ät illi⁹ hoīs
ex ꝟgine matre sumptū ē. oñsum est aūt corp⁹ illius
hoīs. eē corp⁹ filij dei naturale. i. ꝟbi dei. queniēter g̃ dr
q̄ beata ꝟgo sit mater ꝟbi dei. ⁊ etiā deitꝫ diuinitas
ꝟbi a matre nō sumat̄. nō em̄ oꝛ q̄ fili⁹ totū qđ ē de
14 sua ſuba a matre sumat. sed solū corp⁹ ¶ Amplius.
apl's dr ad Gal. iiij. Misit de⁹ filiū suū factū ex mu
liere. ex qbꝫ ꝟbis oñdit̄ q̄liter missio filij dei sit intel-
ligēda. eo em̄ dr missus q̄ factus ē ex muliere. qđ q̄dē
verꝫ eē non posset nisi filius dei añ fuisset q̄ factus eēt ex
muliere. qđ em̄ in aliq̄d mittit̄ ꝓius eē intelligit̄ q̄
sit in eo in qđ mittit̄. sed hō ille q̄ ē filius adoptōis
fm Nestoriū non fuit autē q̄ natus esset ex muliere.
qđ ergo dr misit deus filiū suum. nō ꝑt intelligi de f
lio adoptiuo. sed oꝛ q̄ intelligat de filio naturali. id
est de deo dei ꝟbo. sed ex hr q̄ aliq̄s factus ē ex muliere
dr filius mulieris. deus g̃ dei ꝟbū est filius muleris

Sz forte diceret aliq̄s nō decere ꝟbū apl's sic itelligi So° ponit
q̄ dei filius ad hr sit missus vt sit factus ex muliere. sed ita
q̄ dei filius q̄ est factus ex muliere ⁊ sub lege ad hr sit
missus vt eos q̄ sub lege erāt redimeret. ⁊ fm hr q̄ dr
filiū suū. nō oportebit intelligi de filio naturali. sed de reꝓbat
hoīe illo q̄ ē filius adoptōis Sed hic sensus excludit
ex ipis apl's ꝟbis ¶ Nō em̄ a lege ꝑt absoluere. nisi il-
le q̄ sup̄ legē exist̄it. q̄ ē actor legis ¶ Lex aūt a deo po
sita ē. solus igit̄ dei ē a seruitute legis eripere. hr ät at-
tribuit apl's filio dei de q̄ loq̄tur. filius g̃ dei de q̄ loq̄t
est filius naturalis. verꝫ g̃ est dicere q̄ natural' dei fili-
us. i. deus dei ꝟbū ē factus ex muliere ¶ P. idē p̄z per 15.
hr q̄ redēptio hūani gn̄is ipi deo attribuit in ps Re-
demisti me dne deus veritatis ¶ Adhuc adoptio fi-
liorꝫ dei fit p spm̄sctm̄ fm illud. Ro. viij. Accepistis 16.
spm̄ adoptōnis filiorꝫ. spūs aūt sctus nō ē donū ho
minis. sed dei. adoptio g̃ filiorꝫ nō causat̄ ab hoīe sz
a deo. cātur ät a filio dei misso a deo ⁊ facto ex mulie
re. qđ p̄z p id qđ apl's subdit. ⁊ adoptōem filiorꝫ re
ciperem⁹. oꝛ g̃ ꝟbū apl's intelligi de filio dei naturali
deus g̃ dei verbū fact⁹ ē ex muliere id ē ex ꝟgine ma
tre ¶ Jtē. Joh. dr. Uerbū caro factū ē. nō aūt hz car
nē nisi ex muliere. ꝟbū igit̄ factū ē ex muliere. id ē ex
ꝟgine matre. ꝟgo em̄ ē mater dei ꝟbi ¶ Ampli⁹. apo 17
sto. dr. Ro. ix. q̄ xp̄s ē ex patribꝫ fm carnē q̄ ē super
oīa deus bñdict⁹ in secula. nō aūt ex patribꝫ nisi me
diāte ꝟgine. de⁹ igit̄ q̄ est sup oīa ē ex ꝟgine fm car-
nē. ꝟgo g̃ est mater dei fm carnē ¶ Adhuc. aplus dr.
Phil. ij. de xp̄o Jesu. q̄ cū in forma dei eēt exinaniuit
semetipm formā serui accipiēs in similitudinē hoīm fa
ctus. vbi manifestū ē si fm Nestoriū xp̄m diuidam⁹
in duos. s. in hoīem illū q̄ ē filius adoptōis. ⁊ in filiū
dei naturalē q̄ ē ꝟbū dei. q̄ nō ꝑt itelligi de hoīe ille.
ille em̄ hō si pur⁹ hō sit nō ꝓius fuit in forma dei vt
postmodū in similitudinē hoīm fieret. sz magis ecōuer
so. hō exīs diuinitatꝫ ꝓticeps fact⁹ ē. in q̄ nō fuit ex
inanit⁹. sz exaltat⁹. oꝛ g̃ q̄ itelligat de ꝟbo dei qđ ꝓ⁹
fuerit ab eterno in forma dei. i. in natura dei. ⁊ post-
modū exinaniuit semetipm in similitudinē hoīm fact⁹
nō ꝑt ät intelligi ista exinanitio p solā inhabitatōem
ꝟbi dei in hoīe Jesu xp̄o. nā verbū dei in oīb⁹ sanctis
a ꝓncipio mūdi habitauit p gr̄am. nec tñ dr exinani
tū. q̄r de⁹ sic suā bonitatem creaturis cōicat q̄ nihil ei
subtrahit̄ sz magis q̄dā mō exaltat̄ fm q̄ ei⁹ sublimi
tas ex bonitate creaturarꝫ apparet. ⁊ tāto amplius.
q̄nto creature fuerint meliores. vñ si verbū dei plen⁹
habitauit in hoīe xp̄o q̄ in aliis sctis. min⁹ etiā hr q̄
in aliis ꝛueniet exinanitio verbi. manifestū est g̃ q̄
vnio verbi ad hūanā naturā nō ē itelligēda fm solā
inhabitatōem ꝟbi dei in hoīe illo. vt Nestor⁹ dice-

bat. sed fm q verbū dei vere factū ē hō. sic eīm solum habebit locū exinanitio. vt. s. dicat ybū dei exinanitū id ē paruū factū nō amissione ppie magnitudinis sz assumptōe hūane puitatis sic si aīa pexisteret corpi
18. z diceret fieri suba corpea q ē hō nō mutatiōe ppie nature. sz assumptōe nature corpee ¶ Ꝟ. manifestū ē q spūsctūs in hoīe xpo habitauit. dr eīm Luce iiij. q Jesus plen⁹ spūsctō. regressus ē a iordane. si g incarnatio verbi fm Ꝟ solū intelligēda ē q verbum dei in hoīe illo plenissime habitauit. necce erit dicere q etiaz spūsctūs erit incarnat⁹. qđ ē oīno alienū a doctrina
19 fidei. ¶ Adhuc. manifestū ē verbū dei in sctis angelis habitare q pticipatōe verbi itelligētia replent. dr eīm apl's Heb. i. Nusq̄ angelos apphēdit. sz semen Abrahe apphēdit. manifestum ē g q assumptio humane nature a verbo nō ē fm solā inhabitatōem accipiēda ¶ Adhuc. si fm positōem nestorij xps separe
20. tur in duos fm hypostasim differētes. i. in verbū dei z hoīem illū. impossibile ē q verbū dei xps dicat. qđ pz dū ex mō loquēdi scpture q nūq̄z an incarnatōnem dñi dea aut dei verbū noīat xpm. tū etiā ex ipa noīs rōne. dr eīm xps q̄si vnct⁹. xps vnct⁹ aūt intelligitur oleo exultatōnis. i. spūsctō. vt petr⁹ exponit Actu. iij. Nō ār pt dici q verbū dei sit vnctū spūsctō. qz sic spiritussctūs eēt maior filio vt sctificās sctificato. oportebit g q Ꝟ nomē xps solū p hoīe illo possit itelligi. Oz g dr apl's ad Phil. ij. Hoc sentite in vob qđ z in xpo Jesu. ad hoiem illū referēdū ē. subdit ār Qui cū
21 in forma dei eēt nō rapinā arbitrat⁹ ē esse se eqlē deo. vez g ē dicere q hō ille ē in forma. i. in natura dei z eqlis deo. sz ār hoīes dicāt diy vel filij dei ppē inhabitatē deū. nūq̄z tn dr q sint eqles deo. pz g q hō xpus nō p solā inhabitatōem dr de⁹. ¶ Jte. sz nomē dei ad sctos hoies trāsferat ppē inhabitatōem gre. numq̄z tn oīa q sūt sol⁹ dei sic creare celū z terrā aliq̄d hmōi de aliq̄ sctōz ppē inhabitatōem gre dr Chzisto autē hōi attribuit iq̄z tū hō creatō. dr ei Heb. iij Cōsidera te apl'm z pōtificē ocessionis nre Jesum xpm q fideł ē ei q fecit illū. sic z Moyses in oī domo illi⁹ qđ oz de hoīe illo z nō de deiverbo itelligi. tū qz oīsum ē q fm pōnē Nestorij verbū dei xps dici nō pt. tū qz verbū dei nō ē factū sz genitū Addit ār apl's. ampliori glia iste pre Moyse dign⁹ habit⁹ ē. q̄zto āpliorē honorē hz dom⁹ q fabricauit illā. hō g xps fabricauit domū dei. qđ ꝟ apl's pbat sbdēs Oīs nāq̄z dom⁹ fabricat ab aliq̄. q ār oīa creauit de⁹ ē. sic g apl's pbat q hō xps fabricauit domū dei p Ꝟ q de⁹ creauit oīa. q̄ p batio nulla eēt. nisi xps eēt de⁹ creās oīa. sic g hōi illi attribuit creatio vniuersoz qđ ē ppriū op⁹ dei. ē igit hō xps ipe de⁹ fm ypostasim z nō rōne ihabitatiōis
22 tm ¶ Ampli⁹. manifestū ē q hō xps loqns de se. m ulta diuina dr z supnaturalia. vt ē illđ Joh. vi. Ego resuscitabo illū in nouissimo die. z Joh. x. Ego vitam eternā do eis. qđ q̄dē eēt summe supbie si ille homo loquēs nō eēt fm ypostasim ipe deus. sz solū haberet deū inhabitātē. Ꝟ ār hōi xpo nō ꝟpetit q de se dr Ma th. xi. Discite a me qz mitis sum z humilis corde. ē g eade⁹ psona hoīs illi⁹ z dei ¶ Ꝟ. sic legit in scpturis q 23
hō ille ē exaltat⁹. dr eīm Actu. ij. Dextera g dei exaltatus ꝛc. ita legit q de⁹ sit exinanit⁹ Philip. ij. Exinanivit semetipum ꝛc. sic g sublimia pūt dici de hoīe illo rōne vnionis q sit de⁹ q resuscitet mortuos z alia hmōi. ita de deo pūt dici hūilia. vt qđ sit nat⁹ de virgine. passus. mortu⁹ z sepultus. ¶ Adhuc. relatia tā 24
ve ba q̄z pnoīa idē suppositū referūt. dr eīm apl's. Col. pmo. loquēs de filio dei. Jn ipo ꝟdita sūt vniuersa in celis z in terra visibilia z invisibilia. z postea subdit Et ipe ē caput corpis ecclie q ē pncipiū pmogenit⁹ ex mortuis Manifestū ē ār q Ꝟ qđ dr. in ipso ꝟdita sūt vniuersa. ad verbū dei ptinet. q ār dr pmogenit⁹ ex mortuis hōi xpo ꝟpetit. sic g dei verbum z hō xps sūt vnū suppositū. z p oīs vna persona. z oz q q̄cq̄d dr de hoīe illo dicat de verbo dei z econuerso ¶ Jtē apl's dr p. ad. Corī. viij. Unus ē dñs Jesus 25.
xps p quē oīa. manifestū ē ār q iesus xps nomē illi⁹ hoīs p quē oīa ꝟuenit verbo dei. sic g verbū dei z hō ille sūt vnus dñs nec duo dñi nec duo filij. vt Nestori⁹ dicebat. z ex Ꝟ vlteri⁹ sequit q verbi dei z hominis sit vna psona Si q̄s ār diligēter ꝟsideret hec Nestorij opinio q̄ztū ad icarnatōnis mysteriū paz differt ab opinione Fotini. qz vterq̄ hoīem illū deū asserebat solū ppē inhabitatōem gre. q̄uis Fotin⁹ dixerit q ille hō nomē diuinitat⁹ z gliam p passionem z bona opa meruit Nestor⁹ ār ꝟfessius est q a pncipio sue ꝟceptōis hmōi nomē z gliam habuit ppter plenissimā habitatōem dei in ipo Circa gnātōez ār eternā verbi multū differebāt. nā Nestorius eā ꝟfitebat Fotinus vero negabat omnino.

¶ Cōtra errorē enticctis xxxv.

QVia ergo sicut multipliciter oīsum ē. ita oz mysteriū incarnatōis itelligi q verbi dei z hoīs sit vna z eadēq̄ psona. relinq̄t tn q̄dā circa hui⁹ veritatis ꝟsideratōem difficultas. naturā eīm diuinaz ncce ē vt sua psonalitas ꝟseq̄t ¶ Sil'r ār videt. z de hūana natura Nā oē qđ subsistit in itellectuali vł rōnali natura hz rōnē plōrie. vñ nō videt eē possibile q sit vna psona z sint due nature diuina z hūana. Ad hui⁹ aūt difficultatis solutōem diuersi diuersas positōes attulerūt Eutices eīm vt vnitatē psone ꝟtra Nestorij seruaret in xpo. dr in xpo eē etiā vnā naturā ita q q̄uis ante vnionē essent due nature distincte diuina z hūana. in vnione tn coierūt in vnā naturā. z sic dicebat xpi psonā ex duabꝰ naturis eē. nō aūt ex duabꝰ naturis subsistere. ppter q in Calcedonēsi synodo ē ꝺtēnat⁹ Huius aūt positōis falsitas ex multis apparet. ostē- difficultas relinqt

sum ē em̄ sup̄ q̄ in xp̄o Jesu ⁊ corp⁹ fuit ⁊ aīa rōnal' ⁊ diuinitas. ⁊ manifestū ē q̄ corp⁹ xp̄i etiā post vnionē nō fuit ipa ꝑsona diuinitas. Nā corp⁹ xp̄i etiā post vnionē passibile fuit ⁊ corporeis oculis visibile ⁊ li/niamētis mēbroꝝ distinctū. q̄ oīa aliena sunt a diui nitate ꝑsone. vt ex supioribꝫ pz. silr etiā aīa xp̄i post vni onē aliud fuit a diuinitate ꝑsone. qz aīa xp̄i etiam post vnionē passionibꝫ tristicie ⁊ doloris ⁊ ire affecta fu/it q̄ etiā diuinitati ꝑsone nullo mō ꝓuenire p̄nt. vt ex p̄missis pz. aīa aūt humana ⁊ corpus ꝯstituunt hu/manā naturā. sic g̈ etiā post vnionē humana natu/ra in xp̄o fuit aliud a diuinitate ꝑsone q̄ ē natura diui na. Sūt igit̄ in xp̄o etiā post vnionē due nature.

¶ Jtē. natura ē fm̄ quā res aliq̄ dr̄ res naturalis. dr̄ aūt res naturalis ex h̄ q̄ hz forma sicut ⁊ res artifici/alis. Nō em̄ dr̄ domus anēq̄ hz formā artis. ⁊ silr nō dr̄ equus anteq̄ habeat formā nature siue. forma igit̄ rei naturalis ē eius natura. oz g̈ dicere q̄ in xp̄o sint due forme etiā post vnionē. dr̄ em̄ aplus Phil'. ij. de xp̄o Jesu q̄ cū in forma dei esset formaz serui accepit Non aūt p̄t dici q̄ sit eadē forma dei ⁊ forma serui. nihil em̄ accipit qđ iā hz. ⁊ sic si eadē ē forā dei ⁊ for/ma serui cū iā formā dei habuisset nō accepisset for/mā serui. neq; itez p̄t dici q̄ forma dei in xp̄o p vnio nē sit corrupta. qz sic xp̄s post vnionē nō eēt de⁹. ne/q; itez p̄t dici q̄ forma serui sit corrupta in vnione. qz sic nō accepisset formam serui. Sed nec dici p̄t q̄ forma serui sit p̄mixta forme dei. qz q̄ p̄miscēt nō ma nēt integra sed partim vtrūq; corrūpit. vñ nō dice/ret q̄ accepisset formā serui sed aliq̄d eius. ⁊ sic oz di ci fm̄ ꝑba apli q̄ in xp̄o etiā post vnionē fuerūt due forme. g̈ due nature ¶ Ampli. nomē nature p̄mo im positū ē ad signā dū ipam g̈nationē nascētiū. ⁊ ex in de trāslatū ē ad signādū p̄ncipiū g̈natōis hmōi. ⁊ in de ad signādū p̄ncipiū motus intrinsecum mobili ⁊ qz hmōi p̄ncipiū ē materia vel forma. vlter⁹ natura dr̄ forma vel materia rei naturalis hntis in se p̄ncipiū motus. ⁊ qz formaz materia ꝯstituūt ēntiā rei natu ra talis ext̄sum ē nomē nature ad ſcandū ēntiā cu iuscūq; rei in natura exīntis vt sic natura alicui⁹ rei dicat ēntia quā ſcat dfinitio. ⁊ h̄ mō hic de natura ē q̄stio. sic em̄ dicim⁹ hūanā naturā eē in xp̄o ⁊ diuinā sic g̈ vt Eutices posuit hūanā naturā ⁊ diuinā fuerī due añ vnionē hz ex eis in vnione ꝯflata ē vna natu/ra. oz h̄ eē aliq̄ modoꝝ fm̄ q̄s ex multis natū ē vnuz fieri. Fit aūt vnū ex multis. vno qđē mō fm̄ ordinem tm̄ sic ex multis domibꝫ fit ciuitas. ⁊ ex multis mili tibꝫ fit exercit⁹ Alio⁹ ordinez ꝑpōne. sic ex ptibꝫ do mus ꝯsurg⁹ ⁊ p tecti colligatōem dom⁹ fit hz hi duo modi nō ꝓpetūt ad ꝯstitutōem vni⁹ nature ex pluri bus. ea igit̄ q̄z forma ē ordo vel ꝓpositio nō hz res naturales vt sic corz vnitas possit dici vnitas natu/re Tertio mō ex pluribꝫ fit vnū p ꝑmixtionē. sicut ex q̄ttuoꝝ elemētis fit corp⁹ mixtū. h̄ etiā modus nullo modo ꝓpetit ad ꝓpositū. ꝑmo qđē qz mixtio nō est nisi corz q̄ cōicāt in materia ⁊ q̄ agere ⁊ pati ad inui/cē nata sūt. qđ qđē hic eē nō p̄t. onsum ē em̄ in ꝑmo libro q̄ de⁹ imateriāl' ⁊ oīno ipassibil' ē. Sedo qz ex his q̄z vnū multū excedit aliud mixtio fieri nō p̄t. si q̄s em̄ guttā vini mittat in mille amphoras aq̄. nō erit mixtio hz corruptio vini. ꝓpt̄ qđ etiā nec ligna in fornace ignis missa dicim⁹ miscerī igni hz ab igne ꝓsumi ꝓpter excellēcem ignis ꝑtutē. diuina āt natu ra in ifinitū humanā excedit. cū ꝑtus dei sit infinita. vt in ꝑmo onsum est. nullo g̈ mō posset fieri mixtio vtriusq; nature. Tertio qz dato q̄ fieret mixtio neu tra natura remaneret saluata. miscibilia em̄ in mix/to nō saluāt si sit ꝑa mixtio. facta g̈ ꝑmixtōe vtriusq; nature diuine. s. ⁊ hūane. neutra natura remaneret hz aliq̄d tertiū. ⁊ sic xp̄s nō eēt de⁹ neq; hō. nō g̈ sic p̄t intelligi qđ Eutices dixit añ vnionē fuisse duas na/turas. post vnionē ꝑo vnā in dño Jesu xp̄o q̄si ex du abꝫ naturis sit ꝯstituta vna natura. relinq̄t g̈ q̄ h̄ in telligat h̄ mō q̄ altera tm̄ earz post vnionē remāserit aut g̈ fuit in xp̄o sola natura diuina. ⁊ id qđ videbat in eo hūanū fuit fantasticū. vt Manich⁹ dixit. aut diuina natura ꝯuersa ē in hūanā naturā. vt Apolli/naris dixit ꝺ q̄s sup̄ disputauim⁹. relinq̄t g̈ h̄ eē im possibile añ vnionē fuisse duas naturas in xp̄o. post vnionē ꝑo vnā ¶ Ampli⁹. nūq; ꝛuenit̄ ex duabꝫ na/turis manētibꝫ fieri vnā eo q̄ qlibet natura ē qđdaz totū. ea ꝑo ex qbꝫ aliq̄d ꝯstituit cadūt in rōne ptis. vñ cū ex aīa ⁊ corꝑe fiat vnū. neq; corp⁹ neq; aīa na/tura dici p̄t sicut nūc loq̄mur de natura. qz neutr hz spēm ꝯpletā. hz vtrūq; ē ps vni⁹ nature. cū g̈ natura hūana sit qđā natura ꝯpleta ⁊ silr natura diuina. im possibile ē q̄ ꝯcurrāt in vnā naturā nisi vl' vtraq; vel alia corrūpat qđ eē nō p̄t cū ex sup̄ dict⁹ pateat vnū xp̄m ⁊ vez de⁹ ⁊ vez hoiem eē. ipossibile est g̈ in xp̄o vnā eē tm̄ naturā. ¶ Jtē. ex duobꝫ manētibꝫ vna na/tura ꝯstituit vl' sic ptibꝫ corꝑalibꝫ sic ex mēbris ꝯsti tuit aīal. qđ h̄ dici nō p̄t cū diuina natura nō sit ali/q̄d corꝑeū vel sic ex materia ⁊ forma ꝯstituit aliq̄d vnū. sic ex aīa ⁊ corꝑe aīal. qđ etiā nō p̄t in ꝓposito dici. onsum ē em̄ in p⁹ lib. q̄ de⁹ neq; materia ē neq; alicui⁹ forma eē p̄t. si g̈ xp̄s ē ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō. vt ostē sum ē. ipossibile ē q̄ in eo sit vna natura tm̄. ¶ Ad/huc. subtractio vel additio alicui⁹ ēntial' ꝑncipij va riat spēm rei. ⁊ p ꝯs mutat naturā. q̄ nihil ē aliud q̄z ēntia quā ſcat dfinitō. vt dcm̄ ē. ⁊ ꝓpt̄ h̄ videm⁹ q̄ dr̄a specifica additaꝝl' subtracta dfinitōi facit dif/ferre fm̄ spēm. sic aīal rōnale ⁊ rōe carēs spē differūt sic ⁊ in nūeris vnitas addita vl' subtracta facit aliā. ⁊ aliā spēm nūeri. fora āt ē ēntiale ꝑncipiū. ois g̈ for me additio facit aliā spēm ⁊ aliā naturā. sic nūc loq̄ mur de natura. si g̈ diuinitas h̄ addat hūane natu re sic forma faciet aliā naturā. ⁊ sic xp̄s nō erit hūane nature. hz cuiuscūq; alteri⁹ sic corp⁹ aīatū ē alteri⁹ natu/

Dicit. trimē

tertius modus ē ipossibilis q̄d ꝓbat

j ⁊

3

4

5

6

7 re q̄z id qđ ē corp⁹ tm̄.¶ Adhuc.ea q̄ nō ꝯueniūt in
natura nō sz̄ sūt in fm spēm.vt hō z equ⁹.si āt natura
xp̄i sit ꝯposita ex diuina z hūana.manifestū ē q non
erit natura xp̄i in alīs hoīb⁹.q̄ nō erit sīlis nob⁹ fm
spēm.qđ ē ꝰ ap̄lm dicētē Heb.ij.q debuit p oīa fra/
8 tribꝰ assīlari¶ Ꝑ.ex forma z materia sp ꝯstituīt vna spe
cies q̄ ē ꝑdicabil' de pluribꝰ actu vel pōa.q̄tū est de
rōne spēi. si g hūane nature diuīa natura q̄si forma
aduenīat.oportebit q ex cōmixtōne vtriusq; q̄dā cōis
spēs resultet.q̄ sit a multis ptīcipabilis.qđ pz ee fal
sum.nō em̄ ē nisi vn⁹ ies⁹ xp̄s de⁹ z hō.nō g diuīna
z hūana natura in xp̄o ꝯstituerūt vnā naturā¶ Am
9 plius.h̄ etiā videt a fide alienū esse q Eutices dixit
aī vnionē in xp̄o fuisse duas naturas.cū em̄ hūana
natura ex aīa z corpe ꝯstituat.seq̄t q vel aīa vel cor
pus aut vtrūq; aī xp̄i incarnatōnem fuerit.qđ p su
pradicta pz ee falsum.ē g fidei ꝓrīū dicere q aī vnio
nē fuerint due nature xp̄i.z postvnionē vna

¶De errore Macharij antiocheni ponētis
vnā tm̄ volūtatē in xp̄o xxxvi

Jđ. 3ª. p⁹. q 18.ar.ꝑ.

Error iste repro. rōib⁹

1 Ere aūt in idē redi/
revidēt z Macharij antiocheni positio di
cētis in xp̄o ee vnā tm̄ opatōem z volūta/
tē Cuiuslībet em̄ nature ē alīq opatio ꝑpa.nā forma
ē opatōis p̄ncipiū.fm quā vnaq̄q natura h̄z ꝑpaz
spēm.vñ oz q sic diuersaz naturaz sūt diuerse forme
ita sint z diuerse actōes.si g in xp̄o sit vna tm̄ actio se
q̄t q in eo sit vna tm̄ natura.qđ ē Euticiane hereseos
2 relinquit g falsum ee q in xp̄o sit vna tm̄ opatio¶ Jtē
in xp̄o ē diuīna natura pfecta.p quā cōsubalis ē p̄r̄i
z hūana natura pfecta fm quā ē vn⁹ spēi nobiscuz
sz de pfectōe diuine nature ē volūtatē h̄re.vt in p̄mo
lib. oñsum ē.sīl' etiā de pfectōe hūane nature ē q ha/
beat volūtatē p quā ē hō liberi arbitrij.oz g in xp̄o ee
3 duas volūtates¶ Adhuc. volūtas ē vna ꝑs ponal'
aīe hūane sic z intellect⁹.si g in xp̄o nō fuit alia volū
tas ꝓter volūtatē ꝺbi. pari rōne nec fuit in eo itelle/
ct⁹ ꝓter itellectū ꝺbi.z sic redibit positio Apollina/
4 ris¶ Ampl⁹.si in xp̄o fuit tm̄ vna volūtas.oz q in
eo fuerit solū volūtas diuina.nō em̄ ꝺbū volūtatē
diuīnā quā ab eterno habuit amittere potuit.ad vo
lūtatē aūt dīnā nō ptinet mereri.q meritū ē alicui⁹
in p fectōem tēdētis.sic g xp̄s nihil neq; sibi neq; no
bis sua passione meruisset.cui⁹ ꝓrīū docet ap̄ls Phi
lip.ij.dicēs Fact⁹ ē obediēs p̄r̄i vsq; ad mortē.ꝓpter
5 qđ z de⁹ exaltauit illū.¶ Ꝑ.si in xp̄o volūtas hūana
nō fuit sēq̄t q neq; fm naturā assumptā liberi arbi/
trij fuit.nā fm volūtatē ē hō liberi arbitrij. sic g non
agebat xp̄s hō ad modū hoīs sz ad modū aliorum
aīaliū.q̄ libero arbitrio carēt.nihil g in eī actib⁹ vir
tuosum z laudabile aut nob⁹ imitādū fuit. frustra g
dr̄ Math.xi. Discite a me.q mitis sum z hūilis cor
de.z Jo.xiij. Exēplū dedi vob.vt quēadmodū ego fe
ci.ita z vos faciat;¶ Adhuc.in vno hoīe puro q̄tuis 6
sit suppositō vn⁹.sz̄ tm̄ plures z appetit⁹ z opatones
fm diuersa naturalia p̄ncipia.nā fm rōnale ptē in/
est ei volūtas.fm sensitiuā iest ei irascibil' z ꝯcupisci
bil'.z rursus natural' appetit⁹ ꝯns vires naturales.
sīl' āt z fm oculū videt.fm aurē audit.pede ābulat.
lingua loq̄t.z mēte itelligit.q sūt opatōes diuerse h̄
īō ē q z opatiōes nō multiplicāt solū fm diuersa sub
iecta opatia.sz etiā fm diuersa p̄ncipia.q̄bꝰ vnū z idē
subiectū opat.a q̄bꝰ etiā opatōes spēm trahūt. diui
na ꝯo natura multo plus distat ab hūana q̄ natu/
ralia p̄ncipia hūane nature ab iuicē.ē g alia z alia vo
lūtas z opatio diuine z hūane nature in xp̄o .sz ipse
xp̄s sit in vtraq; natura vn⁹¶ Jtē.ex autoritate scptu
re manifeste ondit in xp̄o duas volūtates fuisse .dr̄ Cōfirmat
em̄ ipe Jo.vi.Descēdi de celo nō vt faciā volūtatem
meā.sz volūtatē ei⁹ q̄ misit me Et Luce.xxij. Nō mea
volūtas sz tua fiat.ex q̄bꝰ pz q in xp̄o fuit q̄dā volū/
tas p̄pa ei⁹ ꝓter volūtatē p̄ris. manifestū ē aūt q in
eo fuit volūtas q̄dā cōis sibi z p̄r̄i.p̄ris em̄ z filius sic ē
vna natura.ita etiā ē vna volūtas.sz̄ g in xp̄o due vo
lūtates Jdē āt z de opatōib⁹ ptz.fuit em̄ in xp̄o vna
opatio sibi z p̄r̄i cōis.cū ipe dicat Jo.v. Quecūq; p̄r̄
facit.hec z sīl' filius fac. Est āt in eo z alia opatio q nō
ꝯuenit p̄r̄i.vt dormire esurire comedere z alia hmōi.
q xp̄s hūanit⁹ fecit vel passus ē.vt euāgeliste tradūt
nō g fuit in xp̄o vna tm̄ opatio¶ Videt āt hec posi/ origo erro/
tio ortū habuisse ex h̄ q ei⁹ autores nescierūt distin/ ris ponit
guere iter id qđ ē simpl'r vnū z ordie vnū. videt em̄
volūtatē hūanā in xp̄o oīno sub volūtate diuīna or/
dinatā fuisse.ita q nihil volūtate hūana xp̄s voluit
nisi fm q eū velle volūtas diuīna dispposuit.sīl' etiaz
nihil xp̄s fm hūanā naturā opat⁹ ē vel agēdo vl' pa/
tiēdo nisi q volūtas diuina dispposuit h̄z illō Jo.viij
Que placita sz̄ ei.facio sp Humana etiā opatio xp̄i
quādā efficatiā diuinā ex vnione diuinitat; ꝯseqūbat.
sic actio sēdarij agētis ꝯseqūt efficatiā quādā ex p̄nci/
pali agēte ex h̄ ꝓtigit q q̄libet ei⁹ factio vl' passio fuit
salubris.ppt q Dyoni.hūanā xp̄i opatōem vocat
theandricā.i.dei virilē.z etiā qz ē dei z hoīs Videtes so motiua
g hūanā volūtatē z opatōem xp̄i sub diuina ordina
ri ifallibili ordie iudicauerūt in xp̄o ee tm̄ volūtatē z
opatōem vnā.q̄tuis nō sit idez vt dictum ē ordinis
vnū z simpliciter vnum.

¶ Cōtra eos q̄ dixerūt ex aīa z corpe nō ee aliq̄d
vnū ꝯstitutū in xp̄o xxxvij

Expmissis igit̄ ma/ recitat falsa
nifestū ē q in xp̄o ē tm̄ vna ꝓsona fm fidei opi. nestorij
assertionē z due nature ꝺ id qđ Nestori⁹ z z eutycis.
Eutices posuerūt.¶ Sed qz h̄ alienū videt ab his q
natural' rō experīt fuerūt q̄dā posteriores talē de vni
one pone asserētes.qz em̄ ex vnione aīe z corpis ꝯsti
tuit hō.sz ex hac aīa z ex h̄ corpe h̄ hō qđ hyspostasi

sim vl' psonā hypostasim ⁊ psonam ꝛsignat. volentes eīm euitare ne cogerēt in xpo ponere aliquā hypostasim vl' psonā ꝟbi. dixerūt q aīa ⁊ coꝛpꝰ nō fuerūt vnita in xpo. nec ex eis aliq̄ suba facta ē. ⁊ p hꝫ Nestorij hereſim vitare volebāt Rursus. qꝫ hꝫ ipossibile vitarē. q aliq̄d sit subale alicui. nō sit de natura eiꝰ quā ꝓpꝰ habuit absq; mutatōe ipius. ꝟbū ät oīno immutabile ē. ne cogerēt ponere aīam ⁊ coꝛpꝰ assumpta pertinere ad naturā ꝟbi quā habuit ab eterno. posuerūt q ꝟbū assumpsit aīam hūanā ⁊ coꝛpꝰ mō accīntali. sicut hō assumit īdumētū p hꝫ errorē Eutices exclude re volētes ¶ Sꝫ hec positio oīno doctrīe fidei repugnat. Alia eīm ⁊ coꝛpꝰ sua vnione hoīem ꝯstituūt. forma eīm materie aduenies spēm ꝯstituit. si g aīa ⁊ coꝛpꝰ nō fuerint in xpo vnita. xps nō fuit hō ꝯ aplūm dicētē. p. ad Thimo. ij. Mediatoꝛ deiꝛ hoīm homo xps ihesus ¶ Itē. vnusq̄sq; noſtꝝ ea rōne hō dꝛ. q; est ex aīa rōnali ꝯstitutꝰ. si g xps nō ea rōne dꝛ hō. sꝫ solū q; habuit aīam ⁊ coꝛpꝰ. sꝫ nō vnita. eq̄uoce dicet hō. ⁊ nō erit eiusdē spēi nobiscū. ꝯ aplm dicētē. heb. ij. q; debuit p oīa fratribꝫ assimilari ¶ Adhuc. nō dē coꝛ pꝰ ptinet ad hūanā naturā sꝫ solū coꝛpꝰ hūanū. non ät ē coꝛpꝰ hūanū. nisi q ē p vnionē aīe rōnal' vīuificatū. neq; eīm ocul' aut manꝰ aut pes vel caro ⁊ os aīa sepata dicūt nisi eq̄uoce. nō g potent dici q ꝟbū assumpsit naturā hūanā. si coꝛpꝰ aīe nō vnitū assumpsit. ¶ Amplꝰ. aīa hūana naturalr vnibil' ē coꝛpi. aīa g q nūq̄ coꝛpi vnit ad aliq̄d ꝯstituēdū nō ē aīa hūana. qꝛ qđ ē pter naturā nō pt ee sp. si g aīa xpi nō ē vnita coꝛpi eiꝰ ad aliq̄d ꝯstituēdū. relinq̄t q nō sit aīa hūana. ⁊ sic in xpo nō fuit hūana natura. ¶ ꝑ. si ꝟbū vnitū ē aīe ⁊ coꝛpi accīntalr sic indumēto. natura hūana nō fuit natura ꝟbi. ꝟbū g post vnionē nō fuit subsistēs in duabꝰ naturis. sic neq; hō induꝰ dꝛ in duabꝰ naturis subsistere. qđ qꝛ Eutices dꝛ in Calcedonēsi synodo ē dānat' ¶ Itē. idumēti passio non refert ad idutū. nō eīm dꝛ hō nasci qñ induit neq; vulnerari si vestimētū laceret. si g ꝟbū assumpsit aīam ⁊ coꝛpꝰ sic hō indumētū. nō poterit dici q deꝰ sit natus aut passus ꝓpt coꝛpꝰ assumptū ¶ Adhuc. si ꝟbū assumpsit hūanā naturā solū vt indumentū q̄ posset hoīm oculꝫ apparere frustra aīam assumpsisset. q̄ fm suā naturā inuisibil' ē ¶ Amplꝰ. fm hꝫ nō aliē assumpsisset filiꝰ carnē hūanā q̄ꝫ spūssctūs colūbe spēm in q̄ apparuit. qđ pꝫ ee falsum. nā spūssctūs nō dꝛ factꝰ colūba neq; minor pre fm naturā assumptā ¶ Itē. si q̄s diligēter ꝯsideret ad hāc pōnē. diuersaꝫ hereſiuꝫ inconueniētia sequūt Ex eo ei q ꝟbi filiū deī vnitū aīe ⁊ carni accīntali mō sic hoīem vestimēto. ꝯuenit opinioni Nestoꝛij q̄ fm ihabitatōem ꝟbi deī hāc i hoīe vnionē ee factā asseruit. nō ei deū ee indutū ꝑt itelligi p tactū coꝛpeū sꝫ solū p grām ihabitātē Ex hꝫ etiā q dixit accīntalē vnionē ꝟbi ad aīam ⁊ carnē hūanā sequt q ꝟbū post vnionē nō fuit ꝯsistēs in duabꝰ naturis. qđ Eutices dixit. nihil ei ꝯsistit i eo qđ sibi accidētalr vnit Ex eo ꝟo q dꝛ aīam ⁊ carnē nō vniri, ad aliq̄d ꝯstituēdū. ꝯuenit ptim qđē cū Arrio ⁊ Apollinari q posuerūt coꝛpꝰ xpi nō aīatū aīa rōnali. ⁊ ptim cū Manicheo q posuit xpm nō vez hoīem sꝫ fantasticū fuisse. Si ei aīa nō ēvnita carni ad alicuꝰ ꝯstitutionē. fantasticū erat. qđ videbatur in xpo silr aliis hoībꝰ ex vnione aīe ⁊ coꝛpis ꝯstitutis. Sumpsit ät hec positio occasionē ex ꝟbo aplī dicētis ꝓhil. ij. Habitu iuēt' vt hō. nō eīm itelleꝛerūt hꝫ fm metaphoꝛa dici. q ät metaphoꝛice dicūt. nō oꝛ fm oīa silia ee. hꝫ q natura hūana assumpta q̄ꝫdā īdumēti similitudinē in q̄tū ꝟbū p carnē visibilē videbat. sic hō videt p indumētū. nō aūt q̄tū ad hꝫ q vnio verbi ad hūanā naturā in xpo fuerit modo accidētali

¶ Cōtra eos q ponūt duo supposita vel duas hypostases in vna psona xpi xxxviij

¶ Hanc igitur pōnem propter ꝑdicta inconueniētia alij q̄dē vitantes posuerūt ex aīa ⁊ carne in dño ihesu xpo vnā subam ꝯstitutā ee. s. hoīem quēdā eiusdem spēi alijs hoībꝰ. quē q̄dē hoīem vnitū dicūt verbo deī. nō q̄dē in natura sꝫ in psona. vt. s. sit vna psona ꝟbi deī ⁊ illi⁹ hoīs. sed qꝛ hō ille q̄dā indiuidua suba ē. qđ ē ee hypostasim ⁊ suppositū. dicūt q̄dā in xpo ee aliaꝫ hypostasim illi⁹ hoīs ⁊ ꝟbi deī. sꝫ vnā psonā vtriusqꝫ rōne cui⁹ vnitatis dicūt ꝟbū deī de hoīe illo ꝑdicari ⁊ hoīem illū de verbo deī. vt sit sensus. ꝟbū deī ē hō. id ē psona verbi deī ē psona hoīs ⁊ econuerso. ⁊ hac rōne q̄cq̄d de verbo deī ꝑdicat. dicūt de hoīe illo posse ꝑdicari ⁊ econuerso cū q̄dā tñ replicatōe vt cū dꝛ. deꝰ ē passus. sit sensus. hō q̄ ē deus ꝓpter vnitatē persone ē passus. ⁊ hō creauit stellas. i. ille q̄ ē hō. Sed hec positio de nccitate in erroꝛē Nestoꝛij dilabitur. si eīm dīna psone ⁊ hypostasis attēdat'. inuenit psona ee nō alienū ab hypostasi. sꝫ q̄dā ps eiꝰ. nihil eīm aliud ē psona q̄ꝫ hypostasis tal' nature. s. rōal'. qđ pꝫ ex dfinitōe Boetij dicētis. q psona ē rōnal' nature indiuidua suba. ex q̄ pꝫ q ꝫ nō oīs hypostasis sit psona. oīa tñ hypostasis hūane nature psona ē. si g ex sola vnione aīe ⁊ coꝛpis ꝯstituta ē in xpo q̄dā suba particularis. q̄ ē hypostasis. s. ille hō. seq̄t q ex eadē vnione sit ꝯstituta psona. sic g in xpo erūt due psone. vna illi⁹ hoīs de nouo ꝯstituta. ⁊ alia eterna ꝟbi deī. qđ ē nestoriane impietatis ¶ Itē. ⁊ si hypostasis illi⁹ hoīs nō posset dici psona. tñ idē ē hypostasis ꝟbi deī q psona. si g hypostasis ꝟbi deī nō ē illi⁹ hoīs neq; etiaꝫ psona verbi deī erit psona illi⁹ hoīs. ⁊ sic falsum erit qđ dicūt q psona illi⁹ hoīs ē psona ꝟbi deī ¶ Adhuc dato q psona eet aliud ab hypostasi verbi deī. vl' hoīs minis nō posset alia dīna inueniri. nisi q psona supra hypostasim addit. ꝓprietatē aliquā. nihil eīm ad genus subē ptinēs addere pt. cū hypostasis sit comple

erroꝛ Eutī.

erroꝛ Arīj ⁊ Apolli.

Erroꝛ manicheoꝝ.

opi⁹ falsa

ꝑdicta falsa opi⁹ repꝛo.

erroꝛ nesto.

ꝑdicta opi⁹ repꝛobat

bb iij

tissimū in gñe subē. qđ ōr suba ꝑma. sic g̃ vnio facta ē ꝑm psonā ⁊ nō ꝑm hypostasim. seq̃t q̄ non sit facta vnio nisi ꝑm aliquā ꝓpetatē accītalē. qđ itez redit
4 in errorē Nestorij¶Amplꝰ. Cirillꝰ ōr in epla ad Nestorīū q̄ ē in effensiua approbata synodo. Si q̄s nō ꝓfitet carni ꝑm sbsistētiā vnitū ex deo pre ꝙbū vnū/qz eē xpm cū sua carne. eūdē videlicz deū sil' ⁊ hoiem anathema sit. ⁊ fere vbiqz in synodalibꝰ scptis hꝰ errori
5 Nestorij reputat' q̄ posuit duas in xpo hypostases ¶Ꝓ. Damascenꝰ in. iij. lib. ōr Ex duabꝰ naturis pfectis dicimꝰ eē factā vnionē nō ꝑm psothicā. i. psonalē vt dei inimicꝰ ōr Nestoriꝰ. sz ꝑm hypostasim. vñ pz exꝑsse q̄ hec fuit positio Nestorij ꝓfiteri vnā psonā ⁊ duas hypostases¶Itē. hypostat' ⁊ suppositū oz idē
6 eē. nā de ꝑma suba q̄ ē hypostasis oīa alia ꝑdicant. s. ⁊ vlia in gñe subē ⁊ accītia ꝑm phm in ꝑdicamētis. si g̃ in xpo non sint due hypostases p ons neqz duo
7 suppolita. ¶Adhuc. si ꝙbū ⁊ hō ille suppolito dent. oz q̄ suppolito hoīe illo nō supponat' ꝙbū dei nec econuerso sz distinct' suppolitꝰ ncce ē ⁊ ea q̄ de ipis dicunt distingui. nā suppolito hoīs ñ sbueniūt ꝑdicata diuina nisi ꝓpt' ꝙbū neqz econuerso sepati g̃ accipienda erūt q̄ de xpo i scptur' dicūt dīna. s. ⁊ hūana. qđ ē ꝯ
8 sniam Cirilli i synodo ꝓfirmatā dicēt'. Si q̄s psōis duabꝰ l'subsistētijs vel eas q̄ sīt euāgelicis ⁊ aplicis scpturis ipartit voces aut de xpo a sanctꝭ dictas aut ab ipo de se ⁊ q̄sdā q̄dē velut hoī pt' illō ex deo verbū spēal'r itellecto applicat. q̄sdā ꝙbo velut deo docibiles soli ex deo pre ꝙbo anathema sit¶Amp. fm pōnē ꝑ dictā ea q̄ ꝙbo dei ꝙueniūt p naturā de illo hoīe nō di cerēt nisi p quādā assiatiōnē in vna psona. hꝰ em̄ signat replicatio iterposita cū sic exponūt. hō ille creauit stellas. i. filiꝰ dei q̄ ē hō ille. ⁊ sic de alijs hmōi. vñ cū ōr hō ille ē deꝰ. sic itelligit hō ille ꝙbo ei' deꝰ existit Hmōi āt locutōes ꝓdēnat Cirilꝰ dicēs Si q̄s audet dicere assumptū hoīem adorari optere dei ꝙbo ꝙglorificari ⁊ coappellari deū q̄si alteq̄ alteriꝰ. id ei qđ est sp q̄tiēs addit hꝰ itelligi cogit. ⁊ nō magis vna adorone honorificat emanuelē ⁊ vnā ei glorificatiōez ad hibet ꝑm q̄ factū ē caro ꝙbū. anathema sit¶Ꝓ. si hō
9 ille suppolito ē aliō a dei ꝙbo nō ꝑt ad psonā ꝙbi p/tinere nisi p assumptōnē q̄ assumpt' ē a ꝙbo. sz hoc ē alienū a recto sensu fidei. ōr ei in Effesina synodo ex ꝙb felicis papē ⁊ martyris Credimꝰ in deū nrm Jesuz de ꝙgie Maria natū. q̄ ipe ē dei sempiternꝰ filiꝰ ꝙbū ⁊ nō hō a deo assumptꝰ. vt alter sit ꝑter illū. neqz em̄
10 hoiem assumpsit dei filiꝰ. vt sit alter ꝑter ipm. sed deꝰ ex ñs pfectꝰ factꝰ sil' ⁊ hō pfectꝰ icarnatꝰ de ꝙgie¶Itē q̄ st̄ plura suppolito. simplr pl'ra st̄. nec st̄ vnū nisi ꝑm q̄d. si g̃ in xpo st̄ duo suppolita. seq̃t q̄ sit simplr duo ⁊ nō sit vnū nisi ꝑm q̄d. qđ est soluere iesum. q̄ vnūqđqz in tin̄ ē. inqz tū vnū est. qđ g̃ ꝓnō est simplr vnū. nō est simpliciter ens

¶Quid fides catholica sētiat de icarnatōe xpi xxxix

EX supra dictis igit manifestū ē. q̄ ꝑm catholice fidei traditionē oz dicere q̄ i xpo sit vna natura dīna ꝑfecta. ⁊ hūana natura ꝑfecta ex aīa. s. rōnali ⁊ hūana carne ꝓstituta. ⁊ q̄ he due nature vnite st̄ in xpo nō p solā inhabitatōem neqz accītali mō. vt hō vnit' ve stimēto neqz i sola psonali habitudiē. ꝑpetate sz ꝑz vnā hypostasim ⁊ suppositū vnū. hꝰ em̄ solū mō sal nari ꝓnt ea q̄ in scpturis circa icarnatōez tradūt. cū em̄ scptura sacra idistincte q̄ sunt dei hōi illi attribuat. ⁊ q̄ sunt illi' hoīs deo. vt ex ꝓmissis pz. oz vnum ⁊ eūdē eē. de q̄ vtraqz dicāt. sz qz opposita de eodē fm idē dici vere nō ꝓnt. dīna āt ⁊ hūana q̄ de xpo dicūt oppōnē hñt. vtpote passum ⁊ ipassibile. mortuum ⁊ imortale ⁊ cetera hmōi ncce ē q̄ fm aliō ⁊ aliud di/uina ⁊ hūana ꝑdicēt de xpo. sic g̃ ꝙtū ad id de q̄ vtra qz ꝑdicāt. nō ē distictio faciēda. sz inuenit vnitas. ꝙ/tū aūt ad id fm qđ ꝑdicāt distictio ē faciēda. natu/rales āt ꝓpetates ꝑdicāt de vno ꝙqz fm ei' naturam sic de hꝰ lapide ferri deorsum fm naturā grauitatꝭ. cū g̃ aliud ⁊ aliud sit fm q̄ diuina ⁊ hūana ꝑdicātur de xpo. ncce ē dicere in xpo ee duas naturas incōfusas ⁊ impmixtas id āt de q̄ ꝑdicāt ꝓpetates naturales ꝑz naturā ꝓpriā ad gen' subē ptinentē est hypostasis. ⁊ suppositū illi' nature. qz g̃ indistinctū ē ⁊ vnū id de q̄ hūana ⁊ diuina ꝑdicāt circa xpm. ncce ē dicere xpm eē vnā hypostasim ⁊ vnū suppositū hūane ⁊ diuine nature. sic em̄ vere ⁊ ꝓpe de hoīe illo ꝑdicabūt diuina fm hꝰ q̄ hō ille ꝓportat suppositū nō solū hūane na/ture sz diuine ⁊ econuerso de ꝙbo dei ꝑdicāt hūana inq̄/tū ē suppositū hūane nature¶Ex q̄ etiā pz q̄ hꝰ filiꝰ sit icarnatus. nō tū oz prem vel spūsctū ee icarnatū cū incarnatio nō sit facta fm vnionē in natura. in q̄ tres ps̄one diuine ꝙueniūt sz fm hypostasim ⁊ sup/positū. put tres ps̄one distiguūt. ⁊ sic sic in trinitate st̄ plures ps̄one subsistētes in vna natura. ita in my sterio incarnatōnis est vna ps̄ona subsistēs in pluri/bus naturis.

Cōfirmat Jō. 3ª. pt. q 3. ar. 4.

¶Obiectōes ꝓtra fidē incarnatōis xl.

SED contra hanc ca/tholice fidei sentētiā plures difficultates occurrūt. ꝓpter quas aduersarij fidei icarnatōem impugnāt. Ostēsum ē em̄ in ꝓmo lib. q̄ de neqz corpus ē neqz ꝙtus in corpe. si āt carnē assum/pſit. seq̃t q̄ vel sit mutatꝰ in corpꝰ. vel q̄ sit ꝙtꝰ in cor pore post icarnatōem. ipossibile g̃ videt deū fuisse in carnatū. ¶Itē. oē qđ acq̃rit nouā naturam ē subali mutatōi subiectū. fm hꝰ em̄ aliq̄d generat. q̄ naturā aliquā acq̃rit. si g̃ hypostasis filij dei fiat de nouo sub sistēs in natura hūana. videt q̄ esset subalit' mutata. ¶Adhuc. nulla hypostasis alicuius nature extenditur extra naturam illā quin potius natura inuenit q̄

argumēta cōtra fidē ꝙbitatē incarnatōis

tra ypostasim. vtpote multas ypostases sub se hñs. si igit ypostasis filij dei sit p incarnatõez facta ypostasis hũane nature. seqt q filius dei nõ sit vbiqz post icarnatõem. cũ hũana natura vbiqz nõ sit. Amp. rei vnius et eiusdẽ nõ ẽ nisi vnũ qđ qđ ẽ. h enim ꝑcat subam rei q̃ vnius vna ẽ. ſz natura cuiuslibet rei ẽ qđ qđ ẽ eius. natura enim rei est quã signat dfinitio. ipossibile ẽ igit vt videt q vna ypostasis in duabꝫ naturis subsistat.

¶ ꝓ. in his q̃ sunt sine materia nõ ꝑt ee aliud qđditas rei t aliud res vt supꝰ oñsum est. t hoc pcipue est in deo. q nõ ẽ solũ sua qđditas ſz etiã suũ ee. ſz hũana natura nõ ꝑt ee idẽ qđ diuina ypostasis. g ipossibile ee videt q diuina ypostasis subsistat in hũana natura. ¶ Jtẽ. natura ẽ simplicior t formalior ypostasi. q̃ in ea subsistit. nã p additõem alicui⁹ material' natura cõis indiuiduat ad hãc ypostasim. si igit diuina ypostasis subsistat in hũana natura. videt seq q hũana natura sit simplicior t formalior q̃z diuina ypostasis qđ ẽ oño ipossibile. ¶ Adhuc. in his soluz q̃ sunt ex materia t forma cõposita differre iuenit singulare et qđditas eius. ex eo q singulare ẽ idiuiduatũ p materiã dsignatã. q̃ in qđditate t natura spei nõ includit. in signatõe enim socratis includit hec materia. nõ aut in rõne hũane nature. oñis igit ypostasis in natura hũana subsistẽs ẽ ostituta p materiã signatã. qđ de diuina ypostasi dici nõ ꝑt. nõ ẽ igit possibile vt videt q ypostas ẽ ubi dei subsistat i hũana natura ¶ Am. aia t corp⁹ i xpo nõ fuerũt minozis ẽtuz q̃z i alijs hoib⁹. ſz i alijs hoib⁹ ex sua vnione ostituũt suppositũ ypostasim t psonã. igit t in xpo ex vnione aie t corpis ostituit suppositũ ypostasis t psona. nõ autem suppositum ypostasis et persona verbi dei que est eterna. igit in xpo ẽ aliud suppositũ ypostasis t psona preter suppositum ypostasim t personam verbi dei. vt videt. ¶ ꝓ. sicut ex aia t corpe ostituit humana natura in cõi. ita ex hac aia t ex hoc corpe ostituit h hõ. qđ ẽ ypostasis hois. ſz in xpo fuit hec aia t h corpus. igit ex eoz vnione ostituta ẽ ypostasis. vt videt et sic idẽ qđ ꝑus. ¶ Jtẽ. h hõ q ẽ xpus put ꝓsiderat ex aia solũ t carne ꝓsistens ẽ qđã suba. nõ aũt vlus. g ptcularis. g ẽ ypostasis. ¶ Adhuc. si idẽ ẽ suppositũ hũane t diuine nature in xpo. oz q dr itellectu hois q ẽ xps sit ypostasis diuina. nõ aũt ẽ dr itellectu aliorũ hoim. hõ igit eqnoce dr xpo dicetur t alijs. t sic non erit eiusdẽ spei nobiscũ. ¶ Amplꝰ. in xpo tria inueniunt. vt ex dictis ꝑz. s. corpus aia t diuinitas. aia aũt cũ sit nobilior corpe. nõ ẽ suppositũ corpis ſz magis forma eius. neq igit id qđ est diuinũ est suppositus hũane nature. ſz magis formal' se hns ad ipam ¶ ꝓ. oñe qđ aduenit alicui post esse ꝓpletũ. aduenit ei accidental'. ſz cũ hũ dei sit ab eterno. manifestũ ẽ q caro assumpta aduenit ei post esse cõpletũ. igitur aduenit ei accidental'.

¶ Quõ oporteat itelligere incarnatõez filij dei. xli.

Ad hoc igit solutio

Anem ꝓsiderandã paulo altius inchoandũ ẽ. Cũ enim Eutices vnionẽ dei t homis factã ee posuerit in natura. Nestoriꝰ aũt nec in natura nec in psona. fides aũt catholica h teneat q sit facta vnio in psona nõ in natura. necessariũ videt pcognoscere qđ sit vniri in natura. t qđ sit vniri in psona. natura igit ſz multis modis dicat. nã t gnatio viuentiũ et pncipiũ generatõis t motꝰ t materia t forma natura dicunt. Jtẽ t aliqñ natura dr qđ qđ rei ꝓtinẽs ea q̃ ad spem ptinet itegritatẽ. sicut enim dicim⁹ naturaz hũanã cõem ee oib⁹ hoib⁹ t silr in ceteris. illa g vniũtur in natura ex qb⁹ ꝓstituit integritas spei alicui⁹ sicut aia t corpꝰ hũanũ vniunt ad ꝓstituendã spez aialis. t vlr q̃cũqz sunt ptes spei. ẽ aũt ipossibile q alicui spei in sua integritate ia ostitute aliqđ extraneũ vniatur in vnitatẽ nature. nisi spes soluat. cũ enim spes sint sicut nũeri in qb⁹ qlibet vnitas addita vel subtracta variat spem. si qđ ad spem ia pfectã addat. ncce est ia aliã spem ee. sicut si sube aiate tm addat sensibile. erit ia alia spes. nã aial t plãta diuerse spes sunt. ꝓtingit tm id qđ nõ ẽ de integritate spei in aliq̃ iduiduo sub illa spe ꝓtento repiri. sicut albũ t vestitũ in sorte vel platone aut digitꝰ sertꝰ vel aliqđ hmoi. Un nihil ꝓhibet aliq̃ vniri in induiduo. q nõ vniunt in vna integritate spei. sicut hũana natura t albedo t musica in sorte t hmoi. q dicunt ee vnũ subiecto. t qr induiduũ in genere sube dr ypostasis. in substãtijs aute rõnalib⁹ dr etiã psona. ꝓuenient oia hmoi dicũt vniri sm ypostasim vel etiã sm psonã. sic igit ꝑz q nihil ꝓhibet aliq̃ nõ vnita ee sm naturã. vniri aũt sm ypostasim vel psonã. Audietes aũt heretici i xpo vnionẽ dei t hois ee factã. ꝓijs vijs iceserũt ad h exponẽ dũ ptermisso tramite veritatẽ. Aliq̃ enim hãc vnionez estimauerũt ad modũ eoz q̃ vniunt in vnã naturã sicut Arriꝰ t Apollinaris ponẽtes. q ubũ erat corpori xpi p aia siue p mẽte. t sic Eutices q̃ posuit aũ icarnatõez duas naturas dei t hois. post icarnatõem ꝺo vnã. Sz eoz dem nõo ipossibilitatẽ ꝓtinet. manifestũ ẽ enim naturã ubi ab eterno in sua itegritate pfectissimã ee. nec nõo corũpi aut mutari posse. vn im possibile ẽ aliqđ extrinsecũ a natura diuina. vtpote naturã hũanã vl aliquã ptẽ ei⁹ i vnitatẽ nature ei aduenire. Alij ꝺo huius põnis ipossibilitatẽ videtes i viã ꝺriã diuerterũt. ea enim q̃ hñti aliquã naturã aduenient. nec tm ptinẽt ad itegritatẽ nature illi⁹ vl accntia ee videt vt albedo t musica. vl accntalr se hre ad ipm sicut amicꝰ vestimẽtũ dom⁹ t silia. Cõsiderauerũt aũt q cum hmana natura verbo dei aduenial. nec ad eius nature integritatem ꝑtineat necesse esse putauerunt. q humana natura accidentalez vnionez haberet ad verbũ. t q manifestũ est h non ꝑt inesse verbo vt accns. tum qr dus nõ est susceptiuũ accntis. vt sit

Optet aliq̃ pcognoscer ꝺ° qđ sit vniri i natura. distict. po². Lxxre. ifert

Nota:

Reꝓbat

pra pbatū est. tum qz hūana natura cū sit de genere subē nullius accidens esse pt. vñ relinqui videbaf. q

Heresis Nestorij

hūana natura aduenīret verbo nō sicut accūs. sed sicut accūtalr se hns ad ipm. Posuit igif Nestoriꝰ q humana natura z xpi se habebat ad verbū sicut tēplū qdam. ita q fm solā inhabitatōem erat intelligenda vnio verbi ad humanā naturā. z qz templū se ozsum hz suā indiuiduatōem ab eo q inhabitat tem plū. indiuiduatio aūt ꝓueniens hūane nature est psonalitas. reliquū erat q alia eēt psonalitas humane nature z alia ꝟbi z sic verbū z ille hō erāt due psone Qd qdē incōueniens alij vitare volētes circa humana nā naturā talē dispōnem introduxerūt vt ei psonalitas ppie ꝓuenire nō possit dicētes aiam z corpꝰ in qbus integritas hūane nature cōsistit a verbo sic esse assumpta vt corpori aia nō esset vnita ad aliquā substantiā ꝓstituendā ne cogerenf illā subam sic ꝓstitutam rōnem psone habere. vnio aūtem verbi ad aiam et corpus posuerūt. sicut ad ea q accūtalr se hūt puta

Veritas fidei ponif

induti ad indumentū. in hoc quodāmō Nestoriuz imitantes. His igif remotis p supꝰ dicta necessariū ē ponere talē fuisse vnionē verbi z hoīs vt neqz ex duabus vna natura ꝓflata sit neqz verbi ad hūanā naturam talis fuerit vnio sicut est alicuiꝰ subē puta hoīs ad exteriora q accūtalr se hūt ad ipm vt domꝰ z vestimentū. sz ꝟbū in hūana natura sicut in sibi ppria psona facta p incarnatōem subsistere ponaf vt z corpus illud vere sit corpus verbi dei. z similr aīa et verbū dei vere sit hō. Et q̄uis hec vnio pfecte ab homine nō valeat explicari. tñ fm modū z facultatē nostrā conabimur aliqd dicere ad edificatōem fidei vt circa hꝰ mysteriū fides catholica ab infidelibꝰ defendaf. In oībus aūt rebus creatis nihil iuenif huic vnioni tam sile sicut vnio aie ad corpus. z maioz est silitudo vt etiā Aug. dr ꝓtra Felicianū. si eēt vnꝰ intellectus in oīb hoīb vt qdā posuerūt fm qs oporteret dicere q intellectꝰ pe⁹ hꝰ mō de nouo ꝓceptui hoīs vniaf vt ex vtroqz fiat vna psona sicut ponimꝰ verbū pexistens hūane nature in psonā vnā vniri. vnde ppter hāc silitudinē vtriusqz vnionis Athanasiꝰ dr in symbolo. q sicut aīa rōnalis z caro vnꝰ ē hō. ita deꝰ et hō vnus ē xps. sz cū aīa rōnalis vniaf corpori z sicut materie z sicut ūstrumēto. nō pt eē silitudo q̄tuz ad pmū modū vniōis. sic em ex deo z hoīe fieret vna natura cū materia z forma ppria naturā ꝓstituant

Nota.

spēi. relinqref gvt attēdaf silitudo fm q aia vniaf corpori vt instrumēto. ad qd etiā dicta antiq̄z doctoz ꝓcordant q hūanā naturā in xpo organū qdā diuinitatis posuerūt sicut z ponif corpus organū aie. aliter em est aie organū corpus z aliter exteriora instrumēta. hec em dolabra nō ē ppriū ūstrumentū sicut hec manꝰ. p dolabrā em multi pnt opari. sz hec manus ad ppriā opatōem huius aie deputaf. ppter qd manꝰ ē organū vnitū z ppriū. dolabra aūt instrumentū extrinsecū z cōe. sic igif z in vnione dei z hoīs ꝓsideran pt. oēs em hoīes ꝓpantur ad deum vt qdam instrumēta q̄bus opaf. Ipe em est q opatur in nobis velle z pficere p bona voluntate. ꝑm aplm Phil. ij. sed alij hoīes cōparanf ad deū quasi instrumēta extrinseca z separata. mouentur em a deo nō ad opatōes ppias sibi tñ. sed ad opatōes cōmunes oīm rōnali nature. vt est intelligere veritatez diligere bona z operari iusta. sed humana natura in xpo assumpta est vt instrumētalr operef ea que sunt opatōes ppie solius dei sicut ē mūdare pctā. illuminare mentes p grām. z introducere in pfectōez vite eterne. cōparaf igif humana natura xpi ad deum sicut instrumētū ppriū z ꝓiunctū vt manus ad aiam Nec discrepat a rerū naturaliū ꝓsuetudine q aliqd sit naturalr ppriū instrumentū alicuius qd tñ nō sit forma ipius. nā lingua put ē instrumentū loquutionis est ppriū organū intellectꝰ q tñ vt phz pbat nullius partis corpis actus est. Similr etiā inuenif aliqd instrumentū qd ad naturā spēi nō ptinet. z tñ ex pte materie cōpetit huic indiuiduo vt sextus digitꝰ vel aliqd hmōi. nihil igif phibet hoc modo ponere vnionē humane nature ad verbū q humana natura sit quasi ꝟbi instrumentū nō separatū sz ꝓiunctum. nec tñ hūana ad naturā verbi ptinet nec ꝟbū ē eius forma. ptinet tñ ad eius psonā. Predicta tñ exēpla nō sic posita sunt. vt oīmimoda silitudo sit in his req̄renda. intelligendū est em ꝟbū dei multo sublimius et intimiꝰ hūane nature potuisse vniri q̄z aīa q̄licunqz ppio instrumēto. pcipue cū toti hūane nature mediante intellectu ꝓiunctū dicaf. z sz verbū dei sua virtute penetret oīa vtpote oīa ꝓseruās z portans. creaturis tñ intellectualib⁹ q̄ ppie verbo pfrui pnt et eius participes esse ex quadā silitudinis affinitate et eminētius z ineffabilius pt vniri

¶ Qd assumptio humane nature maxime cōpetebat verbo dei. xliij. Jō 3ª q. 4. 3. ar. 8

Ex quo etiā ptz q hu Jsta 2° p. j.

mane nature assumptio potissime cōpetit psone verbi Nam si assumptio nature humane ad solutē hoīm ordinaf. vltima aūt salus hoīs est. vt fm intellectiuā partē pficiaf ꝓtemplatōne veritatis ꝑme. oportuit p ꝟbū qd fm emanatōez ītellectualē a pre pcedit hūanā naturā assumi ¶ Rursus affinitas qdā videf marie ꝟbi ad hūanā naturā. hō em ppriā spēm sortif fm q rōnal ē. ꝟbū aūt rōi affine ē. vñ apud grecos logos ꝟbū z rō dr. ꝓueniētissime igif ꝟbū rōnali nature vnitū ē. nā z ppf affinitatem pdictā diuina scriptura nomē imaginis z verbi attribuit z homini. dr em aplus Col. i. de verbo. q est imago inuisibilis dei. z idem de hoīe dr. i. Corint. xi. q vir est imago dei. Habet etiā ꝟbū nō solum ad rōnalē naturā. sz etiā vlter ad oēz creaturā quādā affi-

Quō hūana nafa sit strumētū diuine nature

nitatis ratōem. cū verbū ꝓtineat ratōnes oīm creatoꝝ a deo. sicut artifex hō ꝓceptōne sui intellectus rōes artificiatoꝝ cōprehēdit. sic igit oēs creature nihil alid sunt q̄z realis q̄dā expssio ⁊ repntatio eoꝝ q̄ in ꝓceptōne diuini ꝟbi ꝓphendunt. ꝓpter qd ⁊ oīa p verbū facta ee dicunt. Conuenienter igit ꝟbū creature. s. humane nature vnitum est.

¶ Qd humana natura assumpta a verbo nō preexistit assumptiōi. sed in ipa ꝓceptione fuit assumpta a verbo dei xliij.

Jsta ꝑ. p. 1.

QVm āt verbū hūana natā assumpsit ī vnitatē psone vt dict ia pz. oportuit hūanā naturā nō preexistere añq̄ ꝟbo vniret. Si em preexisteret cū natura preexistere nō possit nisi in idiuiduo. oportuisset ee aliqd idiuiduū illi hūane nature preexistētis añ vnionē indiuiduū āt hūane nature ē ypostasis ⁊ psona. erit igit dicere q hūana natura assumenda a ꝟbo in aliq ypostasi vl psona preexistisset. si igit natura illa assumpta fuisset manēte pori ypostasi vl psona. remānsisset tūc post vnionē due ypostases vel psone. vna verbi ⁊ alia hois. ⁊ sic nō eet facta vnio ī ypostasi vel psona qd ē ꝺ fidei. si ꝟo ypostas vl psona illa nō remaneret ī ea natura ī q assumēda a ꝟbo preexistisset. h sine corruptōe accidere nō potuisset. nullū em singlare desinit ee h qd ē. nisi p corruptōnem. sic igit oportuisset illū hoiem corrūpi q vnioni preexistisset. ⁊ p ons humanā naturā in eo existentē. impossibile igit fuit q verbū assumeret in vnitatē psone aliqē hoiem preexistentem. Sīml aūt ⁊ derogaret pfectōni incarnatōis dei ꝟbi si aliqd eoꝝ q̄ naturalia sunt hoi ei deesset. ē āt naturale hoī. vt nascat natiuitate hūana. hoc āt verbum dei nō haberet si hoiem preexistentē assumpsisset. nā ille hō in sua natiuitate purus hō extitisset. vnde ei natiuitas verbo nō posset attribui nec beata ꝟgo mater verbi dici posset. fides aūt p oia sine pctō silez cū nobis in naturalibꝫ ꝓfitet dicēs filiū dei fm apm factū ex muliere ⁊ natū ⁊ virginē matrē dei. nō igit h decuit vt preexistentē hoiem assumeret. Hinc etiā apparet q ab ipo ꝓceptōis pncipio. naturā humanā sibi vniuit. qz sicut hūanato dei ꝟbi req̄rit q verbū dei sit natū natiuitate humana ad hoc q sit verus hō et naturalis p oīa in nataralibꝫ nobis ꝓformis. ita req̄rit q dei verbū sit ꝓceptū ꝓceptōne humana. nō em fm nature ordinē hō nascit nisi pus ꝓcipiat. si āt natura hūana assumēda pus in qualicūq̄z statu fuisset q̄z verbo vniret. illa ꝓceptio verbo dei attribui nō posset. vt diceret ꝓceptū ꝓceptōne hūana. oportuit igit q ab ipo ꝓceptōis pncipio verbū dei humane nature vniret. ¶ Rursum. in generatōe hūana virt actiua agit ad cplementū hūane nature in aliquo determinato indiuiduo. si aūt verbū dei nō a pncipio cōceptōis humanā naturā assumpsisset. ꝟtus actiua in generatōe añ vnionē suā actōem ordinasset ad aliqd indiuiduū humane nature. qd ē ypostasis vel psona humana. post vnionē āt ordinasset totā generatōem ad aliā ypostasim vl psonā. s. dei ꝟbū. qd nascebat in hūana natura. sic igit nō fuisset vna nūero gnatio vt pote ad duas psonas ordinata. nec fuisset vniformis fm totū. qd a nature ordine videt alienū. nō igit fuit ꝓueniens q ꝟbū dei post ꝓceptōem humanā naturam assumeret. sz sil in ipa ꝓceptōe. ¶ Itē. hoc videt generarōis hūane ordo req̄rere. vt q ꝓcipit ipe idem nascat. ⁊ nō alius. cū ꝓceptio ad natiuitatē ordinetur. vñ si filius dei natus est natiuitate hūana. oz etiaz q filius dei sit ꝓceptōne humana ꝓceptus. ⁊ nō pur hō 5

¶ Qd natura hūana assumpta a ꝟbo ī ipa ꝓceptōne fuit pfecta q̄ztū ad aiam ⁊ corp xliij. Jd 3ª p. q. 5. ar. 1. et 3.

TErtio āt ex hoc manifestū est q in ipo ꝓceptōnis pncipio aia rōnalis corpori fuit vnita. verbū em dei mediante aia rōnali corp assumpsit. corp em hois nō magis assumptibile ē a deo q̄z alia corpa nisi ppter aiam rōnalē. nō igit ꝟbū dei assumpsit corpus absq̄z aia rōnali. cum igit verbū dei assumpserit corpus ab ipo ꝓceptōis pncipio. oportuit q in ipo ꝓceptōnis pncipio aia rōnalis corpori vniret. ¶ Itē. posito eo qd ē posterius in generatōe. necesse est ⁊ id qd est prius fm generatōnis ordinez poni. posterius aūt in generatōe est id qd est pfectissimū. pfectissimū aūt est ipm indiuiduū generatū qd in generatōe hūana est ypostasis vel psona. ad cuius cstitutōem ordinant et aia ⁊ corpus. posita igit psonalitate hois generati necesse est quidē existere ⁊ corp ⁊ aiam rōnalem. psonalitas aūt hois xpi nō ē alia q̄z psonalitas verbi dei. verbū āt dei in ipa ꝓceptōe vniuit sibi corpus humanū. fuit igit ibi psonalitas illius hois. g oportuit q ⁊ aia rōnalis adesse. ¶ Inconuenies etiā fuisset vt verbū qd est fons ⁊ origo oīm pfectionū ⁊ formarū alicui rei informi ⁊ nondū pfectoez nature hūti vniretur. quicqd āt fit corporeū añ animatōem ē informe. ⁊ nōdū pfectōem nature hūe. nō igit fuit cōueniens vt verbū dei vniret corpori nōdū aiato ⁊ sic a pncipio ꝓceptōis oportuit aiam illā corpori vniri. Ex hoc etiā apparet q corpus illud assumptū a pncipio ꝓceptōis fuit formatū. qz nihil informe dei ꝟbū assumere debuit. Sil aūt aia req̄rit ppriā materiam sicut ⁊ q̄libet alia forma naturalis. est aūt ppria materia aie corpus organizatū. est em aia endelechia corporis organici physici potētia vitā hntis. si igit aia a pncipio ꝓceptōis corpori sit vnita vt ostēsum est. necessariū fuit vt corp a pncipio ꝓceptōis organizatū ⁊ formatū eet. Et etiā q organizatō corpis ordinē gnationis pcedit aie rōnal introductōez. vñ posito poste

Jsta ꝑ. p. 1.

2. probatio

Notaz

riori nccē fuit ꝛ ponere ꝑus. cremētū āt q̄ꝫtitatꝫ vsqꝫ ad ꝺebitā mēſurā nihil ꝓhibet ſeq̄ corꝓis aīatōem. ſic igit circa ꝺceptōem hoīs aſſumpti ſentiēdū eſt q̄ in ipo ꝺceptōis ꝓncipio fuit corpus organizatū ꝛ formatū. ſꝫ nondū hūs ꝺebitā q̄ꝫtitatē

¶ Qꝫ xp̄m ꝺecuit naſci ex ỽgine. xlv.

Jō 3ª p. q. 28. ar. j. et 2. Iſta 2° p².

LOc hoc āt patꝫ q̄ ne-
j. ceſſe fuit hoiez illū ex ỽgine mr̄e naſci abſ q̄ naturali ſemie. Semē em̄ viri req̄rit in generatōe hūana tāq̄ ꝓncipiū actiuū ꝓpter ỽtutem actiuā q̄ i ipo ē. ſꝫ ỽtus actiua in generatōe corꝓis xp̄i nō potuit ee natural' fm̄ ꝓdcā. q̄ ỽtus natural' non ſubito pficit totā corꝓis formatōez. ſꝫ ad h̄ indiget tpe. corꝓ⁹ āt xp̄i in ipo ꝓncipio ſue ꝺceptōis fuit formatū ꝛ organizatū vt oñſuꝫ ē. relinq̄t igit q̄ genera-
2. tio xp̄i hūana fuit abſq̄ naturali ſemie. ¶ Jrē. ſemen marꝫ i gñatōe aīalis cuiuſcūq̄ trahit ad ſe materiā quā mr̄ miniſtrat q̄ſi ỽt⁹ q̄ ē i ſemie marꝫ itēdat ſui ipius ꝺplemētū vt finē toti⁹ generatōis. vñ ꝛ ꝺpleta generatōe ipm̄ ſemē imutatū ꝛ ꝺpletū ē ꝓles q̄ naſcit ſꝫ in generatōe hūana xp̄i fuit vltim⁹ generatōis ter min⁹ vnio ad pſonā diuinā. nō āt aliq̄ pſona ſeu ỽpoſtaſis hūana ꝺſtituēda. vt ex dictis pꝫ. nō igit i hac generatōe potuit ee actiuū ꝓncipiū ſemē viri ſꝫ ſola ỽtus diuīa. vt ſic ſemē viri in generatōe cōi hoīm in ſuā ſubam trahit materiā a mr̄e miniſtratā. ita eādē materiā i gñatōne xp̄i ỽbū ꝺei ad ſuā vnionē aſſum-
3. pſit. ¶ Sil'r āt manifeſtū ē q̄ ꝺueniēs erat. vt in ipa gñatōe hūana ỽbi ꝺei aliq̄ ꝓpr̄ietas ſpūalis gñatio nis ỽbi reluceret. ỽbū āt fm̄ q̄ a dicēte ꝓgredit ſiue interi⁹ ꝺceptū ſiue exteri⁹ ꝓlatū corꝛuptōez dicēti nō affert. ſꝫ magꝫ pfectōis plenitudo p ỽbū attendit in dicēte. ꝺueniēs igit fuit. vt ſic ỽbū ꝺei fm̄ hūanā generatōem ꝺcipere ꝛ naſcere ꝛ. vt matris integritas nō corꝛūperet. Cū h̄ etiā manifeſtū ē q̄ ỽbū ꝺei q̄ oīa cō ſtituta ſunt ꝛ q̄ oīa in ſua integritate ꝺſeruant. ſic naſci ꝺecuit vt p oīa mr̄is integritatē ſeruaret. ꝺueniēs igit fuit hāc generatōez fuiſſe ex ỽgine. Neq̄ tn̄ h̄ gñatōis modus ỽe ꝛ naturali hūanitati xp̄i ꝺerogat ſꝫ aliter q̄ alij hoies generat⁹ ſit. Manifeſtū eſt aūt cū ỽtus diuīa infinita ſit. vt ſup̄ ꝓbatū ē. ꝛ p eā oēs cauſe ỽtutē ꝓducēdi effectū ſortiant. q̄cūq̄ effectus p quācunq̄ cām ꝓduc̄it. ꝓt ꝓ ꝺeum abſq̄ illi⁹ cauſe āminiculo ꝓduci eiuſdē ſpēi ꝛ nature. ſic igit virtus naturalis q̄ ē in hūano ſemie ꝓducit hoiem verum. ſpēm ꝛ hūanā naturā h̄ntem. ita virt⁹ diuina q̄ talez ỽtutē ſemini ꝺedit abſq̄ hmōi ỽtute ꝓt effectū illius ỽtutis ꝓducere ꝺſtituendo vez hoiem ſpēm ꝛ naturā hūanā h̄ntem. Si ỽo aliq̄s dicat. q̄ cū hō naturaliter ſit generat⁹ habeat corꝓ⁹ naturali'r ꝺſtitutū ex ſemine maris. ex eo q̄ femia ſubminiſtrat quicq̄d ſit illud. corꝓ⁹ xp̄i nō fuit eiuſdē nature cū nr̄o. ſi nō ē ex maris ſemie generatū Ad h̄ manifeſta rñſio ē fm̄ Areſto. pōnem dicētis q̄ ſemē maris nō intrat materiali'r in ꝺſtitutōem ꝺcepti. ſꝫ ē ſolū actiuū ꝓncipiū materia ỽo corꝓis tota miniſtrat a mr̄e. ꝛ ſic q̄ꝫtū ad materiā corꝓ⁹ xp̄i nō differt a corꝓe nr̄o. nā eiꝫ corꝓa nr̄a materiali'r ꝺſtituta ſunt. ex eo q̄ ꝺ ē ſumptū ex matre. Si ỽo aliq̄s ꝓdicte pōni Areſto. repugnet. ad hūc ꝓdicta obiectio efficaciā nō h̄ꝫ. ſilitudo em̄ aliq̄ꝫ aut diſſilitudo in materia nō attendit fm̄ ſtatū materie in ꝓncipio generatōis. ſꝫ fm̄ ꝺditōem materie iā ꝓparate vel ꝓꝑate ꝓducit ē in termio generatōis. nō em̄ differt fm̄ materiā aer ex terra vel ex aqua generat⁹. q̄ꝛ ꝫ aqua ꝛ terra in ꝓncipio gñatōnis ꝺnūia ſunt. tn̄ p actōem generātis ad vnā diſpoez reducunt. ſic igit diuina ỽtute materia q̄ ſolū ex muliere ſumit. ꝓt reduci in finē generatōnis ad eandē diſpōnem quā h̄ꝫ materia. ſi ſumat ſil' ex mare ꝛ femina. vñ nō erit aliq̄ diſſilitudo ꝓpter diuerſitatē materie inter corꝓus xp̄i. qꝺ diuina ỽtute formatū ē ex materia a ſola mr̄e aſſumpta. ꝛ corꝓa nr̄a q̄ ỽtute nature formāt ex materia etiā ſi ab vtroq̄ parēte aſſumat. manifeſtū ē em̄ q̄ plus differt a materia q̄ ex viro ꝛ muliere ſil' aſſumit. lim⁹ terre ꝺe q̄ ꝺe ꝓmū hoiem formauit. quē vti q̄ꝫ ꝺſtat fuiſſe vez hoiem ꝛ nob⁹ p oīa ſil'em q̄ꝫ materia ſumpta ſolū ex femina ex q̄ corꝓ⁹ xp̄i formatū eſt vñ natiuitas xp̄i ex ỽgine nihil ꝺrogat veritati hūanitati ipius nec ſilitudini ei⁹ ad nos. ſꝫ em̄ viri⁹ natural' req̄rat ꝺterminatā materiā ad ꝺterminatū effectū ex ea ꝓducendū. virt⁹ tn̄ diuīa q̄ ꝓt ex nihilo cuncta ꝓducere in agēdo ad materiā ꝺterminatā nō coartat. Sil'r etiā nec p h̄ aliq̄d ꝺcpit dignitati matris xp̄i. q̄ ỽgo ꝺcepit ꝛ ꝺcpit. q̄n ỽa ꝛ natural' mr̄ filij ꝺei dicat. ỽtute em̄ diuina faciēte materiā naturalē ad generatōem corꝓis xp̄i miniſtrauit. qꝺ ſolū ex pte matris req̄rit. ea ỽo q̄ in alijs matribꝰ ad corꝛuptōez ỽgenitatꝫ faciūt. nō ordinant ad id qꝺ mr̄is ē ſꝫ ſolū ad id qꝺ pr̄is ē. vt ſemē marꝫ ad locū gñatōis ꝓueniat

¶ Qꝫ xp̄s natus eſt ꝺe ſpūſcō xlvi. Jō 3ª p. q. 32. ar. 2.

QVāuis āt oīs diui-
na opatio q̄ aliq̄d in creaturꝫ agit. ſit toti trinitati cōis. vt ex ſup̄ ꝓbatꝫ oñſuꝫ eſt. formatio tn̄ corꝓis xp̄i. q̄ diuina ỽtute pfecta ē ꝺuenīeter ſpūſcō attribuit ꝫ ſit toti trinitati cōis. h̄ em̄ ꝓ ꝓgruētia ꝺgruere videt ī carnatōi ỽbi. nā ſic ỽbū noſtꝫ i mēte ꝺceptū iuiſibile ē. exteri⁹ aūt voce ꝓlatū ſenſibile fit. ita ỽbū ꝺei fm̄ gñatōem eternā i corꝺe pr̄is iuiſibiliter exiſtit. p ī carnatōez āt nob⁹ ſenſibile factū ē. vñ verbi ꝺei ī carnatio ē ſic vocal' ỽbi nr̄i exp̄ſſio. exp̄ſſio āt vocal' ỽbi nr̄i fit p ſpm̄ noſtꝫ p quē vox ỽbi nr̄i format ꝺuenienter igit ꝛ p ſpiritū filij ꝺei eius carnis formatio ꝺr facta. ¶ Conuenit etiā hoc ꝛ generatōni hu-
2. mane. virtus em̄ actiua q̄ eſt in ſemine humano ad ſe trahēs materiā q̄ fuerit a mr̄e p ſpm̄ opat. fundat em̄ hmōi virtus in ſpū ꝓpter cuius ꝓtinentiā ſemen

Soluo iſtā

Drā gñatō nū ponitur

Nota.

Euaſio

Rñſio ad ī ſtantiā

spumosum oz ee z albū. ꝟbū igit dei sibi carne assu/
mens ex ꝟgine ꝓuenicter h̄ p spm̄scm̄ dz carne assu/
mēdo formare. ¶ Lōuenit etiā h̄ ad ūsinuandā cām
3. ad icarnatōem ꝟbi mouentē. q̄ q̄dē nulla alia ee po
tuit nisi amoz dei ad hoiem cui⁹ naturā sibi voluit in
vnitate ꝑsone copulare. in diuinis āt spūssūs ē q̄ p
cedit vt amoz vt supꝫ dictū ē. ꝓueniēs igit fuit. vt in/
carnatōis op⁹ spūisco attribuat. ¶ Solet etiā in sa
4 cra scriptura ois gra spūisctō attribui. qz qđ gratis
Nota dat ex amoze donātis videt ee collatū. nulla gūt ma/
ioz ē gra hoi collata. q̄ꝫ q deo in ꝑsona vniret. ꝓueni/
enter igit h̄ opus spūisco appropriat.

Jđ. 3. scp. d. 4. q. 1. ar. 2. ¶ Q̄ꝫ xps nō sit filius spūssci fm carnē xlvij.

QVānis aūt xp̄s de
spūsco z ꝟgine ꝓcept⁹ dicat. nō pt tn di/
ci spūssctus pater xpi fm generatōez hūa
nā. sicut ꝟgo dz mater ei⁹. pduxit āt spūssctus nō hu
manā naturā i xpo ex sua suba. sz sola sua ꝟtute opa
tus ē ad ei⁹ pductōez. nō igit pt dici spūssctus pater
xpi fm hūanā generatōez. eet etiā inductiuū in errorē
si xps spūssci filius diceret. manifestū est em q ꝟbū dei
fm h̄ hz ꝑsonā distinctā. q ē filius dei pris. si igit fm
hūanā naturā spūssci filius diceret. daret itelligi q xps
eet duo filij. nā ꝟbū dei spūssci filius ee nō pt. z sic cuz
filiatōis nomē ad ꝑsonā ptineat nō ad naturā. seqūre
tur q in xpo eent due ꝑsone. qđ est a fide catholica
alienū. incōuenies em eet vt autoritas patris z no
mē ad ꝑsonā alia trāsferreret. qđ ꝓtingit. si spūssan/
ctus pater xpi diceretur

¶ Q̄ꝫ nō sit dōm xp̄m ee creaturā xlvij

Jđ 3ª p. q. 17. ar. 8. QVlterius etiā manifestū ē q q̄uis hūana natura a ꝟbo assum
pta sit aliq̄ creatura nō tn pt simpl'r enun/
ciari xp̄m ee creaturā. Creari em ē fieri qđdā. Cū aūt
fieri terminet ad ee simpl'r. eius ē fieri qđ hz ee subsi/
stens. z hmōi ē idiuiduū cōpletū in gne sube. qđ q̄/
dē i natura itellectuali dr ꝑsona aut etiā ypostasis.
Jđ 3ª p. q. 45. ar. 4 forme ꝟo z accītia z etiā ptes nō dicunt fieri nisi fm
q̄d. cū z ee nō habeāt in se subsistēs. sz subsistāt i alio
vñ cū aliq̄s fit albus nō dr fieri simpl'r sz fm q̄d. i xpo
āt nō ē alia ypostasis vel ꝑsona nisi ꝟbi dei q̄ ē increa
ta. vt ex p̄missis manifestū ē. nō igit simpl'r pt enūcia
Jđ vbi supꝫ ar. 10. ri q xp̄s sit creatura. sz cū additōe pt h̄ dici. vt dicat
creatura fm q hō vel fm hūanā naturā. Licz aūt de
subiecto qđ ē idiuiduū in gne sube nō simpl'r dicat
fieri qđ ē ꝓpriū ei⁹ ꝓpter accītia vel ptes sed solum
fm q̄d. tn simpl'r pdicant de subiecto q̄cūq̄z ꝓsequūt
naturali ad accītia vel ad ptes fm ꝓpriā rōnem. dr
em simpl'r hō ee videns. qz h̄ ꝓsequit ad oculū. z qđē
crispus ꝓpter capillos. z visibilis ꝓpter colorez. sic
igit z ea q̄ ꝓsequunt ꝓprie ad humanā naturā. sim/
pliciter p̄n'enūciari de xpo. sicut q est hō q est visibi
lis q ambulauit z oīa hmōi. q aūt est ꝑsone ꝓpriuz
de xpo nō enūciat rone humane nature. nisi cū aliqua
additōe expressa vel subintellecta.)

¶ Solutio rationū contra incarnatōnem su/
perius positam. xlix.

Sequūtur solones argumtoz positoz ca. 40 Solo p̄mi argumcti.

HIs igitur habitis
ea que ꝓtra incarnatōis fidē supra posita
sunt. facile soluunt. Ostensum est em in/
carnatōez verbi nō sic esse intelligenda. q verbuz sit
in carne ꝓuersum aut sit corpori vnitū vt forma. vñ
nō est ꝓñs ex h̄ q verbū est incarnatū. q vere deus sit
corpus vel virtus in corpe. vt ꝓma rō ꝓcedebat.
¶ Simil'r etiā nō sequit q verbū sit substātial'r mu/ 2.
tatū. p h̄ q naturā humanā assum p sit. nulla em mu
tatio in ipo verbo dei facta ē. sz solū in humana natu/
ra q est a ꝟbo assumpta. fm quā ꝓpetit ꝟbo z genera
tū esse tpaliter z natū. nō aūt fm seipm ¶ Qđ etiam 3.
tercio ꝓponit necessitatē nō hz. ypostasis em nō extē
ditur extra termios illi⁹ nature. ex q̄ subsistentiā hz.
nō āt ꝟbū dei subsistentiā hz ex hūana natura sz ma/
gis naturā hūanā ad suā subsistentiā. vl' ꝑsonalitatē
trahit. nō em p illā sz in illa subsistit. vñ nihil phibet
ꝟbū dei esse vbiq̄z. licz hūana natura a ꝟbo dei assum
pta vbiq̄z nō sit. ¶ Ex h̄ etiā soluit quartū. cuiuslibet 4.
em rei subsistētis optz esse vnam naturā tm. p quam
simpl'r esse habeat. z sic verbū dei p solam naturā di/
uinam simpl'r esse hz. nō aūt p humanā naturā. sed
p eam hz q sit hoc. s. q sit hō. ¶ Quintū etiam soluit 5
p hoc idem. impossibile est em q natura p quaz ver/
bum subsistit. sit aliud q̄ ipa persona verbi. subsistit
aūt p naturā diuinā nō aūt p naturā humanā. sz eā
ad suam subsistentiā trahit vt in ea subsistat. vt di/
ctum est. vnde nō oportz q natura humana sit idez
q persona verbi. ¶ Hinc etiam excludit id qđ sexto 6.
obiciebat. ypostasis em est minus simplex vel re vl'
intellectu q̄ natura p quam cōstituitur in esse. re q̄/
dem. cum ypostasis nō sit sua natura. intellectu autē
solo in illis in quibus idē ē ypostasis z natura. ypo/
stasis aūt verbi nō cōstituit simpl'r p humanā natu/
ram. vt p eam sit. sed p eā solū hz verbū q sit hō. non
igit oz q natura hūana sit simplicior q̄ verbū inq̄/
tū ē ꝟbū. sz solū inq̄tū ꝟbū ē h̄ hō. ¶ Ex q̄ etiā patz 7
solo ad id qđ. vij. obiciē. nō em oportz q ypostasis dei
ꝟbi simpl'r sit ꝓstituta p materiā signatā sz solū inq̄/
tū ē h̄ hō. sic em solū p hūanā naturā ꝓstituit vt di/
ctū ē. Q̄ꝫ āt aīa hūana z corp⁹ i xpo ad ꝑsonalitatē
ꝟbi trahūt nō ꝓstituētia aliquā ꝑsonā ꝑter ꝑsonam 8
ꝟbi. nō ptinet ad minoratōem ꝟtutis. vt octaua rō
ꝓcedebat. sz ad dignitatē maiorē. vnūqđq̄z ei melio⁹
esse hz cū suo digniori vnit q̄ cum ꝑ se existit sicut Nota:
aīa sensibilis nobili⁹ esse hz in hoie q̄ in aliis aialib⁹

Sol'o. 9. in ꝗbus est forma ꝑncipalis. nō tñ in hoīe. ¶ Hinc etiā solui' qđ nono obyciebaī. in xpo eñ ꝑe fuit hec aīa ⁊ hꝫ corpus. nō tñ ex eis ꝟstituta ē ꝓsona aliqua ꝓter ꝓsonā verbi dei. qz sunt ad ꝓsonalitatē dei verbi assumpta sicut ⁊ corpus cū est sine aīa ꝓpriā spēz hz
10 sed cū vnīt aīme ab ea spēm sortiť. ¶ Ex hꝫ etiā soluiť. qđ decimo ꝓponebaī. manifestū ē eñ q hꝫ hō q est xps. suba q̄dā est nō vl'is sz ꝑticularis. ⁊ ypostasis q̄ dam est. nō tñ alia ypostasis q̄z ypostasis ꝟbi. qz humana natura ab ypostasi verbi assumpta ē vt ꝟbuz subsistat. tā in humana natura q̄z in diuina. id ātqđ in hūana natura subsistit est hꝫ hō. vñ ipm verbū supponiť cū dr hꝫ hō. Sed si qs eandē obiectōem ad humanā naturā transferat dicēs eā esse subam quandā nō vl'em sz ꝑticularē. ⁊ ꝓ ꝑns ypostasim. manifeste accipiť. nā humana natura etiā in sorte vel platone nō est ypostasis. sz id quod in ea subsistit ypostasis est. q aūt suba sit ⁊ ꝑticularis nō ꝼm illā ꝓcatōem dr q̄ ypostasis est ꝑticularis suba. suba eñ ꝼm ꝓm dr dupliť. s. de subiecto in genere sube. qđ dr ypostasis. et de eo qđ qd est qđ est natura rei. sz neqz partes alicuius sube sic dicunť ꝑticulares sube quasi sint p se subsistentes. sed subsistunt in toto. vñ nec ypostases pñt dici. cū nulla earū sit substātia cōpleta. al's seqreť q in vno hoīe tot essent ypostases. quot sunt partes
ij ¶ Qđ vero. xi. oppositū fuit. ex eo soluiť q equocatio inducit ex diuersa forma signata p nomē. nō aūt ex diuersitate suppōnis. nō eñ hoc nomē hō equoce sumiť. ex eo q q̄nqz supponit ꝓ platone q̄nqz pro sorte. hꝫ igit nomē hō dr xpo ⁊ dr alijs hoībus dictuz semp eandē formā ꝼcat. s. naturā humanā. vnde vni uoce ꝑdicatur dr eis. sed suppositio tñ variať in hoc q ꝼm q ꝓ xpo sumiť supponit ypostasim increatam ꝼm ꝟo q ꝓ alijs sumiť. supponit ypostasim creatā.
12 Neqz aūt ypostasis verbi dr esse suppositū humane nature quasi subiiciať ei vt formalioꝛi. sicut duodecima rō ꝓponebat. Hoc eñ esset necessariū. si ypostasis verbi p naturā humanā simpliť ꝟstitueret in eē qđ patz esse falsum. dr eñ ypostasis verbi humane nature supponi ꝑut eam ad suā subsistentiā trahit. sicut aliquid trahiť ad alterū nobilius cui vnitur
13 ¶ Nō tñ sequiť q humana natura accidentaliť ꝟbo adueniat. ex hꝫ q verbū ab eterno ꝑtitit. sicut vltima rō cōcludebat. sic eñ verbū humanā naturā assumpsit. vt vere sit hō. esse aūt hoīem est esse in genere substātie. Quia igit ex vnione hūane nature ypostasis ꝟbi hz q sit hō. nō aduenit ei accidentaliť. nam accidētia esse substātiale nō ꝟferunt.

Hoc nomē hō ꝑdicaťr xpo et alijs hoībus vni uoce

Jō ꝑa 2e. q. 81. ar. ꝓmo. Jtē 2. scrip. dist. 3.

¶ Qz ꝑccatū originale traducať a ꝑri mo parente in posteros. L.

OStensum est igit ex ꝓmissis nō esse impossibile q fides catholica de incarnatōe filij dei ꝑdicat. ꝟsequēs ātest ostēdere q cōueniens fuit filiū dei naturā assumꝑsisse humanā. huius aūt ꝟueniētie rōnem aplus assignare videť ex ꝑccato originali. qđ in oēs ꝑtransiť. dr eñ Ro. v. Sicut ꝑ inobediētiā vni' hoīs peccatores ꝟstituti sunt multi. ita ⁊ ꝑ vni' hoīs obediētiā iusti cōstituenť multi. Sz qz ꝑlagiani heretici ꝑccatū originale negauerūt. ostēdendum est hoīes cū ꝑccato originali nasci. ⁊ ꝓmo q̄dē assumendū est qđ dr Gene. ij. Tulit dñs deus hominē. ⁊ posuit eū in paradyso. ꝑcepitqz ei dicens Ex oīni ligno paradysi comede. de ligno aūt sciē boni ⁊ mali ne comedas. in quacūqz aūt die comederis ex eo. morte morieris. sed qz Adā nec eo die quo comedit actu mortuus est. oportz sic intelligi. qđ dr morte morieꝛ. id ē necessitati morti eris addictus. qđ q dem frustra diceret. si hō ex institutōne siue nature necessitatē moriēdi haberet. oportz igit dicere q moꝛs et necessitas moriendi sit pena hoī ꝓ ꝑccato inflicta pena aūt nō infligiť iuste nisi ꝓ culpa. In ꝗbuscunqz igit inueniť hec pena. necesse est vt in eis inueniať aliqua culpa. sed in oīni hoīe inueniť hec pena. etiaz a ꝓncipio sue natiuitatis. ex tunc eñ nasciť necessitati mortis addictus. vñ ⁊ aliq̄ moꝛ post natiuitatē moriunť dr vtero trāslati ad tumulū. ergo in eis est aliqđ ꝑccatū. sed nō ꝑccatū actuale. qz nō hñt pueri vsum liberi arbitrij sine quo nihil imputať homi ad ꝑccatū vt ex his q̄ dicta sunt in. iij. libro apparet. necesse est igit dicere q in eis sit ꝑccatū ꝓ originē traductum. ¶ Hoc etiā expresse apparet ex verbis apli Ro. v. Sicut ꝑ vnū hoīem in hunc mundū ꝑccatū intrauit. ⁊ ꝑ ꝑctm moꝛs. ita ⁊ in oēs hoīes moꝛs ꝓ. in q̄ oēs ꝑcc. Nō ꝑt'at dici q ꝑ vnū hoīez i mūdum ꝑctm intrauit ꝓ modū imitatōis. qz sic ꝑccatū nō ꝓueniſſes nisi ad eos qui ꝑccādo ꝓmum hoīem imitātur. ⁊ cū moꝛs ꝓ ꝑccatū in mundū intrauerit. nō ꝓueniret moꝛs nisi ad eos q̄ ꝑccant in silitudinē primi hoīs ꝑccantis. ¶ Sed ad hoc excludendū apls subdit q regnauit moꝛs ab Adā vsqz ad Moysen etiā in eos q̄ nō ꝑccauerūt in silitudinē ꝓuaricatiōnis Ade. nō q̄ intellexit aplus q ꝑ vnū hoīem ꝑccatū in mūdū intrauerit ꝓ modū imitatōis sz ꝓ modū originis. ¶ Preterea. si ꝼm imitatōem apls loq̄reť de introitu ꝑccati in mūdū. potiꝰ diꝛisset ꝓ dyabolū ꝑctm intrasse in mūdū q̄z ꝓ vnū hoīem. sicut expresse dr Sap. ij. Jnuidia dyaboli moꝛs introiuit in orbem terraz. imitant aūt illū q̄ sunt ex parte illius. ¶ Adhuc. in ps. Dauid dr. Ecce in iniq̄tatibꝫ cōceptus sum. ⁊ in ꝑccatis ꝓcepit me mat mea. qđ nō ꝑt intelligi de ꝑctō actuali. cū Dauid ex legittio mrimonio ꝓcepiť ⁊ natꝰ dicať. oz igit vt hꝫ ad ꝑctm originale referať ¶ Amp. Job. xiiij. dr. q̄s ꝑt facere mūdū de imūdo ꝓceptū semie. nōne tu q̄ solꝰ es. ex q̄ manifeste accipi ꝑt. q ex imūdicia hūani seminis aliqua imūdicia ad hoīem ex semine ꝓceptū ꝓueniat. qđ oz in-

Ereſis pelagiana reꝓbatur. Reꝓbat multipli l. 1. Euasio ſta. 3. 4. 5. 6.

telligi de īmūdicia pcci. p qua sola hō ī iudiciū ducū/
cit. ꝓmittit enī Et dignū ducis sup hmoi scemodi ape/
rire oculos tuos. ⁊ adducere eū tecū in iudiciū. sic g̃
aliqđ pccm est qđ hō ꝓtrahit ab ipa sui origine. qđ
7 originale dr. ¶ Jtē baptisin⁹ ⁊ alia sacra ecclie sc̃z q̃/
dā remedia ꝓtra pctm. vt infra patebit. exhibet autē
baptisin⁹ fm cōem ecclie ꝟsuetudinē pueris recenter
natis. frustra g̃ exhiberet nisi ī eis esz aliqđ pctm̃. nō
est aūt in eis peccatū actuale. q⁹ carēt vsu libeꝛi arbi/
trij. sine quo nullus act⁹ hoī in culpā imputat. oz g̃
dicere in eis eē pctm̃ p originē traductū. cū in opib⁹
Enasio. dei ⁊ ecclie nihil sit vanū ⁊ frustra. ¶ Si autē dicat q⁹
baptisin⁹ infantib⁹ dat nō vt a pcto mūdet. sz vt ad
Reproba°. regnū dei pueniāt. q̃ pueniri nō pt sine baptismo. cū
dns dicat Jo. iij. Nisi q̃s renatus fuerit ex aq̃ ⁊ spū
sc̃o nō pt introire in regnū dei. hoc vanū est. Nullus
em̃ a regno dei excludit nisi ꝓpter aliquā culpā. finis
em̃ oīs rōnal' creature est vt ad btitudinē pueniat q̃
eē nō pt nisi in regno dei. qđ q̃dem nihil est aliud q̃z
ordinata societas eoꝝ q̃ diuina visione fruūtur. in q̃
vera btitudo ꝟsistit. vt pz ex his q̃ in tercio sc̃z oīsa.
nihil aūt a fine suo deficit nisi ꝓpter aliqđ pctm̃. si g̃
pueri nō dū baptizati ad regnum dei puenire nō pnt
optz dicere eē in eis aliqđ pctm̃. Sic igit fm̃ catho
lice fidei traditōem tenendū est hoīes nasci cum
peccato originali

¶ Obiectōes ꝓtra pctm̃ originale Li.

Argu. ꝫ fid° i. EXPUNT aūt quedā ad
huc q̃ veritati aduersari videt. Pctm̃ em̃
vni⁹ alij nō iputat ad culpā. vñ Ezechi.
xviij. dr q⁹ fili⁹ nō portat iniq̃tatē p̃is. Et hui⁹ rō est
q⁹ nō laudamur neq; vituparamur nisi ex his q̃ in no/
bis sc̃z. hec aūt sunt q̃ nr̃a volūtate cōmittim⁹. non g̃
pctm̃ p̃mi hoīs toti hūano generi iputat Si ꝟo q̃s
dicat q⁹ vno peccāte oēs peccauerūt in ipo. vt apls di
cere videt. ⁊ sic vni nō iputat pctm̃ alteri⁹ sz suū pec/
catū. hoc etiā vt videt stare nō pt. q⁹ illi q̃ ex Ada na
ti sunt q̃n adā peccauit in eo nōdū erāt actu. sz ꝟtute
tm̃. sicut in p̃ma origine. peccare aūt cū sit agere nō cō
petit nisi existēti in actu. nō g̃ in adā oēs peccauimus
Si āt ita dicat nos in adaz peccasse q̃si originaliť ab
eo in nos pctm̃ pueniat simul cū natura. h̄ etiā im/
possibile videt. accīs em̃ cū dr subiecto ad subiectum
nō trāseat. nō pt traduci nisi subiectū traducat. sub/
iectū aūt pcci aīa rōnalis est. q̃ nō traducit in nos ex
p̃mo parente. sed a deo sigillatim creat in vnoquoq;
2 vt in scdo ostēsuz est. nō g̃ p originē pctm̃ ad nos ab
adā deriuari pt ¶ Adhuc. si pctm̃ a p̃mo parēte in ali
os deriuat. q⁹ ab eo originē trahūt. cū xps. a p̃mo pa
rente originē duxit. videt q⁹ ipe etiam pcco originali
3. subiect⁹ fuerit. qđ est alienū a fide. ¶ ℞. qđ ꝟseqũtur
aliqđ fm̃ suā originē naturalez est ei naturale. qđ est
alicui naturale nō est pctm̃ in ipo. sicut ī talpa nō est
pctm̃ q⁹ visū caret. nō g̃ p originez a p̃mo hoīe pctm̃ Enasio
ad alios potuit deriuari. ¶ Si aūt dicat. q⁹ pctm̃ a p̃
mo parēte in posteros deriuat p originē nō inq̃tū ē
naturalis. sed inq̃tū est viciata. hoc etiā vt videt sta
re nō pt. Defect⁹ em̃ i ope nature nō accidit nisi p de 4.
fectū alicui⁹ naturalis p̃ncipij. sicut p corruptiōez ali
quā q̃ est in semine causant mōstruosi partus animaliū
nō est aūt dare alicui⁹ naturalis p̃ncipij corruptiōez
in humano semine. nō videt g̃ q⁹ aliqđ pctm̃ ex vicia
ta origine deriuet in posteros a p̃mo parente. ¶ Jtem 5
pcta q̃ pueniūt in opib⁹ nature p corruptiōem alicu
ius p̃ncipij nō fiūt semp vel frequēter. sed vt in pau
cioribus. si g̃ p viciatā originē pctm̃ a p̃mo parente in
posteros deriuet. nō deriuat in oēs sed in aliq̃s pau/
cos. ¶ ℞. si p viciatā originē aliq̃s defect⁹ in ple pue/
niat eiusdē generis oz eē illū defectū cū vicio qđ ē in 6
origine. q⁹ effectus sc̃z cōformes suis causis. origo āt
siue generatio hūana cū sit act⁹ potētie generatiue q̃
nullo mō ptīcipat rōnē nō pt habere in se viciū qđ p
tineat ad gen⁹ culpe. q⁹ in his solis actib⁹ pt eē ꝟtus
vel viciū q̃ subdūtur aliquali rōni. vñ nō iputat ho
mini ad culpā si ꝓpter viciatā originē nascat lepro/
sus vel cecus. nullo g̃ mō defect⁹ culpabilis ꝓuenire
pt a p̃mo parēte in posteros p viciatā originē. ¶ Ad 7
huc nature bonū p pctm̃ nō tollit. vñ etiā in demoni
bo manēt naturalia bona. vt Diony. dt generatio aūt
est act⁹ nature. nō g̃ p pctm̃ p̃mi hoīs viciari potuit
humane generatiōis origo. vt sic pctm̃ p̃mi hoīs ad
ad posteros deriuaret. Jmp. hō generat sibi silez fm 8
spēm. in his g̃ q̃ nō ptinēt ad generatōem spēi nō oz
filiū assilari parētib⁹. pctm̃ aūt non pt ptinere ad rō
nem spēi. q⁹ pctm̃ nō est eoꝝ q̃ sunt fm̃ naturā. sz ma
gis corruptio naturalis ordinis. non g̃ oz q⁹ ex p̃mo
hoīe peccāte alij pctōres nascāt ¶ ℞. filij magis silant 9
ꝓtimis parētib⁹ q̃z remotis. ꝓtingit aūt q̃nq̃z q⁹ ꝓti
mi parētes sc̃z sine pctō. ⁊ ī actu gnatōis nullū pctm̃
ꝓmittit. nō g̃ ꝓpter pctm̃ p̃mi parēt̃ pctōres oēs na
scūtur. Deinde si pctm̃ a p̃mo hoīe in alios deriuatū
est. maioris aūt ꝟtutis in agēdo est bonū q̃z malū. vt
sup̄ ostēsum est. multo magis satisfactio Xde. ⁊ iusti
cia eius p eū ad alios trāsiuit. ¶ Adhuc. si pctm̃ p̃mi 10.
hoīs p originē ꝓpagat in posteros. pari etiā rōne pec
cata aliox parentū ad posteros deueniūt. ⁊ sic sp po/
steriores eēnt magis onerati peccatis q̃z pores. qđ p/
cipue ex h̄ seq̃ ncce est si pctm̃ trāsit a parente in plez
et satisfactio trāsire nō potest

¶ Solutio obiectionū positaꝝ Lij.

AD horū igitur solu
tionē ꝓmittēdū est q⁹ pcci originalis ī hu
mano genere. pbabiliť q̃dā signa apparēt
Cū em̃ de hūanoꝝ actuū sic curā gerat vt bonis ope
rib⁹ ꝓmiū ⁊ malis pnā retribuat. ⁊ vt in supioribꝫ
ē oīsium. ex ipa pena possim⁹ certificari de culpa. pa/

titur aũt cõiter hũanũ genꝰ diuersas penas ⁊ corpales ⁊ spũales. inter corporales potissima est mors ad quã oẽs alie tẽdũt ⁊ ordinãtur. scz fames. sitis. ⁊ alia hmõi. inter spũales aũt est potissima debilitas rõnis ex q̃ ꝓtingit q hõ difficulter ꝓuenit ad veri cognitionẽ. ⁊ de facili labit in errorẽ. ⁊ appetitus bestiales oĩno supare nõ ꝑt. sz multotiẽs obnubilat ab eis. ¶ Posset tñ aliq̃s dicere hmõi defectꝰ tã corporales q̃z spũales nõ esse penales. sz naturales defectus ex necessitate materie ꝓuentes. necẽ est eñ corpꝰ hũanũ cũ sit ex ꝯrarijs cõpositũ corruptibile eẽ. ⁊ sensibilez appetitũ in ea q̃ sẽ ſm sensum delectabilia moueri q̃ interdũ sẽ cõtraria rõni. ⁊ intellectũ possibilez cũ sit in potẽtia ad oĩa intelligibilia nullũ eoꝝ hñs in actu. sed ex sensibꝰ natũ ea acq̃rere. difficulter ad sciam veritatis ꝓtingere. ⁊ de facili ꝑpter phãtasmata a vero deuiare. Sz tñ si q̃s recte ꝓsideret satis ꝓbabilr̃ poterit estimare dĩna ꝓuidentia suppositã. q̃ singulis pfectõibꝰ ꝯgrua pfectibilia coaptauit q deus supiorẽ naturã inferiori ad hẽ cõiũxit vt ei dñaretur. ⁊ si qd hui⁹ dñij impedimẽtũ ex defectu nature ꝓtingeret eius spẽali ⁊ supnaturali bñficio tolleret. vt scz cũ aĩa rõnalis sit altioris nature q̃z corpus. tali ꝓditiõe credat corpi eẽ ꝓiuncta q in corpe aliq̃d esse nõ possit ꝯtrariũ aĩe ꝑ quã corpꝰ vivit. ⁊ silr̃ si rõ in hoĩe appetitui sensuali ꝓiũgit ⁊ alijs sensitiuis potentijs. q rõ a sensitiuis potẽtijs nõ ipediat. sz magz eis dñet. Sic g̃ ſm doctrinã fidei ponimus hoĩem a ꝓncipio taliter eẽ institutũ q q̃zdiu rõ hoĩs deo essz subiecta ⁊ inferiores vires ei sine impedimento deseruirẽt. ⁊ corpꝰ ab eis subiectiõe ipediri nõ posset ꝑ aliq̃d ĩpedimentũ corpale deo ⁊ sua gra supplente qd ad pficiẽdũ natura minꝰ habebat. rõne aũt auersa a deo ⁊ inferiores vires a ratõne repugnarẽt. ⁊ corpus vite q̃ est ꝑ aĩam ꝯtrarias passiones susciper sic igit̃ hmõi defectus q̃uis naturales hoĩ videant absolute ꝓsiderãdo humanã naturã ex pte eius qd̃ ẽ in ea inferius. tñ ꝓsiderãdo diuinã puidentiã ⁊ dignitatẽ supiorẽ ptis hũane nature satis ꝓbabilr̃ ꝓbari ꝑt hmõi defectꝰ eẽ penales. ⁊ sic colligi ꝑt humanũ genꝰ pctõ aliq̃ originalr̃ eẽ infectũ. His g̃ visis rñdẽdũ est ad ea q̃ in ꝓriũ sunt obiecta. Nõ est eñ icõueniẽs q vno peccãte pctm̃ in oẽs dicim⁹ ꝑ originẽ esse ꝓpagatũ. q̃uis vnusq̃sq̃ ex ꝓprio actu laudaĩ vel vituperaĩ. vt ꝓma rõ ꝓcedebat. aliter eñ est in his q̃ sunt vnꝰ individui. aliter in his q̃ sunt totꝰ nature spẽi nã ꝑticipatõe spẽi sunt plures hoĩes velut vnꝰ hõ. vt ꝓphirꝰ ꝺt. pctm̃ g̃ qd ad aliqd̃ individuũ siue ꝑsonã hoĩs ꝑtinet alteri nõ ĩputaĩ ad culpã nisi peccãti. eo q ꝑsonalr̃ vn⁹ ab alio diuisus est. Si qd aũtẽ pctm̃ est qd ipam naturã spẽi respiciat. nõ est inconueniẽs q ex vno ꝓpagef in alterũ. sicut ⁊ natura spẽi ꝑ vnũ alijs cõicaĩ. cũ aũt pctm̃ malũ q̃ddã sit rõnalis nature malũ qd est ꝓuatio boni ſm illud bonũ qd ꝓuaĩ. iudicãdũ est pctm̃ aliqd̃ ad naturã cõem vel ad aliquã ꝑsonã ꝓpriaz ꝑtinere. pctã g̃ actualia q̃ cõiter ab hoĩbꝰ agũt adimũt aliqd̃ bonũ ꝑsone peccãtz. puta grãm ⁊ ordinẽ debitũ ptiũ aĩe. vñ ꝑsonalia sẽ nec vno peccãte alteri ĩputaĩ. ꝓmum aũt pctm̃ ꝓmi hoĩs nõ solũ peccãtẽ destituit ꝓprio ⁊ ꝑsonali bono. s. gra et debito ordine aĩe. sed etiã bono ad naturã cõem ptinente. vt eñ supr̃ dictũ est. sic natura hũana fuit instituta in sui ꝓmordio q inferiores vires ꝑfecte ratõni subiicerẽtur. rõ deo. ⁊ aĩe corpus. deo ꝑ grãm supplẽte id qd ad hẽ deerat ꝑ naturã Hmõi aũt bñficiũ qd adbuĩdã originalis iusticia dr̃. sic ꝓmo hoĩ collatũ fuit vt ab eo simul cũ natura hũana ꝓpagaref in posteros. rõne aũt ꝑ pctm̃ ꝓmi hoĩs se subtrahẽte a subiectiõe diuina. subsecutũ est q nec inferiores vires ꝑfecte rõni subiciank nec aĩe corpꝰ. ⁊ hẽ nõ tm̃ in ꝓmo peccãte. sed idẽ defectꝰ cõis ꝓuenit ad posteros ad q̃s etiã dicta originalis iusticia ꝓuectura erat. sic g̃ pctm̃ primi hoĩs a q̃ oẽs alij ſm doctrinã fidei sunt deriuati ⁊ ꝑsonale fuit ingẽtũ ipm ꝓmũ hoĩem. ꝓprio bono ꝓuauit. ⁊ naturale ingẽtuz abstulit sibi ⁊ suis posteris ꝯiter bñficiũ collatũ toti hũane nature Sic g̃ hmõi defectꝰ in alijs ꝯis ex ꝓmo parẽte etiã in alijs rõnem culpe hz. put oẽs hoĩes ꝯputank vnꝰ hõ ꝑticipati one nature cõis. sic eñ inuenik volũtariũ hmõi peccatũ volũtate ꝓmi parẽtis quẽadmodũ ⁊ actio manꝰ rõnem culpe hz ex volũtate ꝓmi mouentis. qd est rõ. vt sic estimẽk in pctõ nature diuersi hoĩes q̃si nature cõmunis partes. sicut in pctõ ꝑsonali diuersi vnius hoĩs ptes. ¶ Scdm hẽ g̃ verũ est dicere q vno peccãte oẽs peccauerũt in ipo. vt apls dr̃ ſm q̃ scda rõ ponebat. nõ q essent actu in ipo alij hoĩes. sed ẽtute sicut in originali ꝓncipio. nec dicũk peccasse in eo q̃si aliquẽ actũ exercẽtes. sz ingẽtũ ptinẽt ad naturã ipiꝰ q̃ ꝑ pctm̃ corrupta est. ¶ Nec tñ seq̃k si pctm̃ a ꝓmo parẽte ꝓpagak in posteros. cũ subiectũ pcci sit aĩma rõnalis. q aĩa rõnalis sik cum semĩe ꝓpagef ſm processuz tercie rõnis. hẽ eñ mõ ꝓpagak hẽ pctm̃ nature. qd originale dr̃. sicut ⁊ ipa natura spẽi. q̃ q̃uis ꝑ aĩaz rõnalẽ pficiak. nõ tñ ꝓpagak cũ semine. sz solũ corpꝰ ad susceptiõem talis aĩe aptũ natũ. vt in scdo oñsum est. Et licz xps a ꝓmo parẽte ſm camez descẽderit. nõ tñ ingnatiõem originalis pcci incurrit. vt q̃rta rõ cõcludebat. qz naturã hũani corpis solũ a ꝓmo parẽte susciꝑit. ẽtus aũt formatiua corpis eiꝰ non fuit a ꝓmo parẽte deriuata. sz fuit ẽtus spũscti. vt supr̃ ostẽsuz est vñ naturã hũanã nõ ab adã accepit sicut ab agẽte. sz eã de Adã susciꝑit sicut de materiali ꝓncipio. Cõsiderandũ est eciã. q ꝓdicti defectꝰ ꝑ naturalẽ originẽ traducũk. ex eo q natura destituta cauxilio gre. qd ei fuerat in ꝓmo parẽte collatũ ad posteros silr̃ cũ natura deriuãdũ. ⁊ qz hec destitutio ex volũtario pctõ ꝓcessit defectꝰ ꝯis suscipit culpe rõnẽ. si g̃ defectꝰ hmõi ⁊ culpabiles sẽ ꝑ ꝯpatõem ad ꝓmũ ꝓncipiuz. qd ẽ pctm̃ Adę. ⁊ naturales sẽ ꝑ ꝯpatõem ad naturã iã destitu-

So°. argu. 1

4

5 tã. vñ ⁊ apl's dr Ephe. ij. Eram⁹ natura filij ire. Et p
Correlariũ. hoc soluit rõ ãnta. Pz g fm pdicta q⁹ viciũ originis
ex q̃ pctm originale cãtur, puenit ex defectu alicuius
pncipij. scz gratuiti doni. qd̃ nature hũane i sui insti
tutiõe fuit collatũ. qd̃ qdẽ donũ q̃dãmõ fuit natura
le. nõ q̃si ex pncipijs nature causatũ. sed qz sic fuit hoĩ
6 datũ. vt sil' cũ natura ꝓpagaret. Obiectio ãt sexta p
7 cedebat fm q⁹ naturale dicitur. quod ex pncipijs na
ture causatur ¶ Procedit etiam septima ratio per
p modũ eũdẽ de defectu pncipij naturalis. qd̃ ptinet
ad naturã spẽi. qd̃ em ex defectu hui⁹ natural' pncipij
puenit accidit vt in paucioribꝫ. sz defect⁹ originalis
Nota. pcci pucit ex defectu pncipij superadditi pncipio spẽi.
vt dictũ est. ¶ Sciẽdũ ẽ etiã. q⁹ in actu gñatiue ꝑtus
nõ pt eẽ viciũ de genere actualis pcci. qd̃ ex volũtate
8 singularis psone depẽdet. eo q⁹ act⁹ gñatiue ꝑtus nõ
otedit rõi vel volũtati. vt octaua rõ ꝓcedebat. sz vi
ciũ originalis culpe q̃ ad naturã ptinet nihil phibet
in actu generatiue potentie inuenirι. cũ ⁊ act⁹ gñati
9 ue potẽtie naturales dicãt. ¶ Qd̃ ꝯo nono obijcit de
facili solui pt fm pmissa. p pctm eim nõ tollit hoĩ bo
jo. nũ nature qd̃ ad spẽm nature ptinet. sed bonũ nature
qd̃ p grãm superadditũ fuit potuit p pctm pmi parẽ
tis auferri. vt sup dictũ est. ¶ Pz etiã ex eisdẽ de faci
li solo ad decimã rõnẽ. q⁹ cũ pnatio ⁊ defect⁹ sibi inui
cem cozrndeãt. ea rõne in pctõ originali filij parẽtibꝫ
sil'anf. q̃ etiã donũ a pncipio nature pstitũ fuisz a pa
rentibꝫ in posteros ꝓpagatũ. qz sz ad rõnẽ spẽi nõ pti
neret. tm ex diuina gra datũ fuit pmo hoĩ vt ab eo in
totã spẽm deriuãdũ. siliter pctm p qd̃ illud bonũ pri
uat in totã spẽm deriuat. Cõsiderãdũ est etiã q⁹ sz ali
qs p gre sacra sic ab originali pctõ mũdef vt ei nõ i
puted ad culpã. qd̃ est psonal'r ipm a pctõ origiali li
berari. nõ tm natura total'r sanat. ⁊ iõ fm actũ nature
pctm originale trãsmittit in posteros. sic g̃ in hoĩe ge
nerãte inq̃ztũ est psona q̃dã nõ est originale pctm. ⁊
jj ꝓtingit etiã i actu generatiõis nullũ eẽ actuale pctm
vt. xi. rõ ꝓponebat. sed inq̃ztũ hõ generãs est natura
le generatiõis pncipiũ infectio originalis pcci. qd̃ na
turã respicit in eo manet ⁊ in actu generatiõis ipius.
¶ Sciẽdũ etiã est. q⁹ pctm actuale pmi hoĩs in natu
jz. rã trãsiuit. qz natura in eo erat bñficio nafe pstito ad
huc pfecta. sed p pctm ipi⁹ natura ꝫ bñficio destituta
act⁹ ei⁹ simpl'r naturalis fuit. Un nõ potuit satisfacere
p tota natura noꝫ bonũ nature reintegrare p suũ
jȝ actũ. sed solũ satisfacere alĩqten⁹ potuit p eo q⁹ ad ipi
us psonã spectabat. Ex q̃ pz solo ad. xij. rõnẽ. Sil'
aũt ⁊ ad. xiij. qz pctã posterioꝫ parentũ inueniũt na
turã destitutã bñficio pmi⁹ ipius nature ꝓcesso. vñ
ex eis nõ seq̃t alĩqs defect⁹ q̃ ꝓpagẽt in posteros. sed
solũ q̃ psonã peccãtꝫ inficiũt. si g̃ nõ est icõueniẽs ne
qz ꝯ rõnem pctm originale in hoĩbꝫ eẽ. vt pelagiano
rũ heresis cõfundat. q̃ pctm originale negauit. Liij

Rões q̃bꝫ videt ꝓbari q⁹ ñ fuit ꝓueniẽs deũ icarnari

Quia ꝺo incarnati- Argu. ꝯ fid
onis fides ab infidelibꝫ stultitia reputat
fm illud apli. j. Corin. j. Placuit deo per
stultitiã pdicatõis saluos facere credẽtes. stultũ aũt
videt aliq̃d pdicare nõ solũ qz est ipossibile. sz etiã qz i
est indecẽs. insistũt infideles ad incarnatõis ipugna
tionẽ. nõ solũ nitẽtes oñdere eẽ ipossibile q⁹ fides ca
tholica pdicat. sz etiã incõgruũ eẽ ⁊ diuinã bonitatẽ
nõ decere. est em dñe bonitati ꝓueniẽs vt oĩa suũ oꝛ
dinẽ teneãt. est aũt hic ordo rez vt de⁹ sit sup oĩa exal
tat⁹. hõ aũt inter infimas creaturas ꝓtineat. nõ g̃ de
cet diuinã maiestatẽ hũane nature vniri ¶ Itẽ si ꝓue 2.
niẽs fuit deũ hoĩem fieri optuit ꝫ eẽ ꝓpter aliquã uti
litatẽ inde puenirẽ. sz q̃cũq̃z utilitas dei. cũ de⁹ oĩpo
tens sit hãc utilitatẽ pducere potuit sola sua volũta
te. cuz g̃ vnũq̃dq̃z fieri ꝓueniat q̃z breuissime põt. nõ
optuit q⁹ de⁹ ꝓpter hmõi utilitatẽ hũanã naturã sibi
uniret. ¶ Adhuc. cũ de⁹ sit vl'is oĩum cã. ad utilitatem 3
toti⁹ uniuersitatꝫ rez eũ pcipue intẽdere oz. sz assum
ptio hũane nature solũ ad utilitatẽ hoĩs ptinet. nõ
g̃ fuit ꝓueniẽs q⁹ si aliẽã naturã de⁹ assumere debuit
q⁹ solũ naturã hũanã assumpserit ¶ Amp. q̃sto aliq̃d
est alicui magis sil'e tãto ei ꝓuenirι⁹ unit. deo ãt sili 4.
oꝛ ⁊ ꝓpinq̃oꝛ ẽ ãgelica natura q̃z hũana. nõ g̃ ꝓueni
ens fuit assumere naturã hũanã ãgelica ptermissa
Itẽ id qd̃ est pncipiũ i hoĩe ẽ itelligẽtia ꝺitatis in q̃ 5
videt hoĩ ipedimẽtũ pstari. si de⁹ hũanã naturam as
sumpsit. dat em ei ex ꝫ errorꝫ occasio vt ꝺsentiat his
q̃ posuerũt deũ nõ esse sup oĩa corpa exaltatũ. nõ g̃ ꝫ
ad hũane nature utilitatẽ ꝓueniebat q⁹ de⁹ hũanã na
turã assumeret. ¶ Itẽ expimẽto dicere possum⁹ q⁹ cũ 6
ca incarnatõem dei plurimi errores sunt exhorti. vi
dez g̃ humane saluti cõueniẽs nõ fuisse q⁹ deus incar
naret. ¶ Adhuc. inter oĩa q̃ deus fecit istud videt eẽ 7
maximũ q⁹ ipemet carnez assumpserit. ex maximo ãt
ope maxima debet expectari utilitas. si g̃ icarnatio dei
ad salutẽ hoĩum ordinat. videt fuisse ꝓueniẽs q⁹ ipe
totũ hũanũ gen⁹ saluasset. cũ etiã omniũ hoĩum sa
lus videat ꝓtens utilitas p qua tãtũ opus fieri de
buisset. ¶ Amp. si de⁹ ꝓpter salutez hominũ hũanaz 8
naturã assumpsit. videt fuisse ꝓueniens vt ei⁹ diuini
tas hoĩbꝫ p sufficiẽtia indicia manifestaret. ꝫ aũt nõ
videt ꝓtigisse. nã p aliꝗs alios hoĩes solo auxilio di
uine ꝺtutis absq̃z vnione dei ad eoꝛ naturã inueniũt
silia miracula esse facta vel etiã maioꝛa q̃z fecerit xpus
nõ g̃ videt dei incarnatio sufficiẽter ꝓcurata fuisse ad
humanã salutẽ. ¶ P. si hoc neccariũ fuit humane salu
ti q⁹ de⁹ carnẽ assumeret. cũ a pncipio mũdi hoĩes fu 9
erint. videt q⁹ a pncipio mũdi humanã naturã assu
mere debuit. ⁊ nõ q̃si in fine tẽpoꝛ. videt em omniz
ꝓcedẽtiũ hoĩm sal⁹ ptermissa fuisse. Itẽ pari rõe vsq̃z
ad finẽ mũdi debuisz cũ hoĩbꝫ ꝓuersari vt homines jo
sua pnitia erudiret ⁊ gubernaret ¶ Adhuc hoc maxi-

me hominꝫ vtile est. vt future btūtudinis in cis spes fundet. hāc aūt spem magis ex reo incarnato accepissꝫ si carnē immortalē ipassibilē z glōsaz assumpsissꝫ z oibꝫ
13 ostēdisset. nō ḡ videt fuisse conueniēs q carnē mortalē et etiā infirmā assumpserit. ¶ Amp. videt fuisse conueniens ad oīndendū q oīa q in mūdo sunt sint a deo. q ipe abūdātia rerum mūdanaꝝ vsus fuisset in diuitijs z in maximis honoribꝫ viuēs. cuī contraria de ipo legūt. videlz q pauperē z abiectā vitā duxit z pbrosam mortē sustinuit. nō ḡ videt esse conueniēs q fides de deo incarnato pdicat. ¶ Ꝑ. ex hꝫ q ipe abiecta passus est eī diuinitas maxime fuit occultata. cū tm hoc maxime neccariū fuerit hoibꝫ vt eī diuinitatē cognoscerēt si ipe fuit deꝰ incarnatꝰ. nō ḡ videt q fides pdicat humane saluti conuenire. ¶ Si ḡs aūt dicat q propter obedientiā patris filiꝰ dei mortē sustinuit. hꝫ nō vi
14 detꝫ rōnabile. obedientia em̄ iplet p hoc q obedit se cōformat volūtati pcipientꝫ. volūtas aūt dei patrꝫ irrōnabilis ee nō pt. si ḡ nō fuit conueniēs deū hoiem factū mortē pati. q moz contraria esse videt diuinitati q vita est. huiꝰ rei rō ex obedientia ad patrē conueniēter assignari nō pt ¶ Ꝑ. volūtas dei nō est ad mortē homi
15 nū etiā pctōz. sed magis dr ad vitā. sm illud Ezechꝫ. xviij. Nolo mor. pctō. sꝫ vt ma. conuertat ad vitā z viuat. multo ḡ minus potuit ee volūtas dei patris vt hō pfectissimꝰ morti subijceret. ¶ Amp. impiū z cru
16 dele videt innocentē precepto ad mortē inducere z pcipue p ipijs q morte sunt digni. hō aūt xps iesus innocens fuit. impiū ḡ fuissꝫ si precepto dei patrꝫ mortē subijsset. ¶ Si ꝺo aliqs dicat hoc neccarium fuisse ꝓpter hūilitatē demōstrādā. sicut apls videt dicere Phil. ij.
17 q xps hūiliauit semetipm factꝰ obediēs vsqꝫ ad mortem. nec hec qdē rō conueniēs videt. primū qdē qz in eo cōmendāda est hūilitas q hꝫ supiorē. cui subijci possit qd de deo dici nō pt. nō ḡ conueniēs fuit dei ꝺbū humiliari vsqꝫ ad mortē ¶ Itē satis hoies ad hūilitatē
18 informari poterāt ꝺbis diuinis qbꝫ est fides oīmoda adhibēda z exēplis hūanis. nō ḡ ad demōstrādaz hūilitatis exēplū neccariū fuit ꝺbū dei aut carnez sumere aut mortē subire. ¶ Si ḡs aūt iterū dicat q ꝓpter pctōz nrōz purgatōem neccariuꝫ fuit xpm mortem subire z alia q vident ee abiecta. sicut apls dt q
19 traditus est ꝓpter pctā nra. z itez mortuꝰ est ad mul
20 toz exhauriēda pctā. nec hoc videt ee conueniēs. primo qdē qz p solā dei grām hominū pctā purgāt. ¶ Deiñ qz si aliq satisfactio requirebat conueniēs fuit vt ille satisfaceret q peccauit. qz i iusto dei iudicio vnusqsqz onꝰ
21 suū dꝫ portare ¶ Itē. si conueniēs fuit vt aliqs hoie puro maior ꝓ hoie satisfaceret. sufficiens videt fuisse si angelꝰ carne assumpta hmōi satisfactōem implesset. cū angelꝰ naturalr sit supior hoie ¶ Ꝑ. pctm nō expi
22 atur pctō. sed magis auget. si ḡ ꝑ mortē xpi satisfacere debuit. talis debuit eius mors esse in q nullus peccaret. vt scz nō violenta morte sꝫ naturali morereturꝫ

¶ Adhuc. si ꝓ pccis hominū xpm mori optuit. cū frequēter hoies peccēt. optuisset eū frequēter mortē subire. ¶ Si qs aūt dicat q spēalr ꝓpter pctm originale neccariū fuit xpm nasci z pati. q qdē totā naturam hūanā infecerat hoie primo peccāte. hoc impossibile videtur. si em̄ alij hoies ad satisfactōez ꝓ pctō originali sufficientes nō sunt. ne mors xpi ꝓ pccis hūani generis satisfactoria fuisse videt. qz z ipe sm hūanā naturā mortuus est. nō sm diuinā. ¶ Ꝑ. si xps ꝓ pccis hūani generis sufficiēter satisfecit. inuisū videt qdē ee q hoies adhuc penas patiant qs ꝓ pctō dīne scripturā inductas ee memorat. ¶ Adhuc. si xps sufficiēter ꝓ pccis hūani generis satisfecit. nō essent vltra remedia ꝓ absolutōe pctōz querēda. querūtur aūt ab oibꝫ q sine salutis curā hūnt. nō ḡ videt sufficiēter xpz peccata hominū abstulisse. Nec ḡ stz z silia ex qbꝫ alicui videri pt ea q de incarnatōe fides catholica pdicat dīne maiestatī z sapie conuenientia nō fuisse.

¶ Qꝺ conueniēs fuit deū incarnari Liiij.

QUis aūt diligenter z pie incarnatōis mysteria ꝓsideret inueniet tantā sapie ꝓfunditatem q oēm humanā cognitōem excedat. sm illud apli. Qꝺ stultuz est dei sapientius est hoibꝫ. vñ fit vt pie cōsideranti sp magis ac magis āmirabiles rōnes hmōi mysterij manifestētur. ¶ Primū ḡ hoc cōsiderādū est q incarnatio dei efficatissimū fuit auxiliū hoi ad btūtudinē tendenti. Ostēsuz ē em̄ i tercio q pfecta btūtudo hois in immediata dei visiōe cōsistit. posset aūt alicui videri q hō ad hūc statū nūqz possit ptingere q intellectus hūanꝰ imediate ipi diuine essentie vniret. vt intellectꝰ intelligibili ꝓpter ūnēsam dissātiā naturaz. z sic circa inquisitōem btūtudinis hō tepesceret ipa desperatiōe detentꝰ. p hoc aūt q deꝰ hūanā naturā sibi vnire voluit in psona euidentissime hoibꝫ demōstrat. q hō p intellectū deo pt vniri ipm imediate videndo. fuit ḡ conueniētissimū q deꝰ hūanā naturam assumeret. ad spem hois in btūtudinē sublimādā. vñ post incarnatōnem xpi hoies ceperūt magis ad celestē btūtudinez aspirare. sm q ipe dt Jo. x. Ego veni vt vitā habeāt z abūdātiꝰ habeāt. Sil etiā ꝓ hꝫ hoi auferūt impedimēta beatitudinē adipiscēdi. cū em̄ pfecta hois btūtudo i sola dei fruitōe cōsistit. vt oīsuz ē. neccariū ē q qcūqz his q infra deū stz inhereat finalr a vere btūtudinis participatione impediat. ¶ Ad hoc hō reduci poterat q rebꝫ infra deū existētibꝫ inhereret vt fini ignorādo suā naturē dignitatē. ex hꝫ em̄ ptingit q qdam cōsiderātes se sm naturā corporeā z sensitiuā quā cū alijs aīalibus hnt cōem in rebꝫ corpalibꝫ z delectatōibꝫ carnis quādā btūtudinē bestialē requrūt. Quidā ꝺo cōsiderantes quarūdā creaturaz excellētiā sup hoies q̄tū ad aliq eoz cultui se astrinxerūt colētes mūdū z ptes eꝰ ꝓpter magnitudinē q̄titatis z tpis diuturnitatez vel

Jdē 3ª q. 1. ar. 1. Jo. 3°. sēp. d. 1. ar. 2.

Nota

spūales substās angelos ⁊ dæmones ꝑpter hꝫ q̄ hoiem excedere inueniūt tā in īmortalitate q̄z in acumine intellect⁹ estimātes in his vtpote sup se existētib⁹ hois btitudinē eē q̄rendā. q̄uis aūt q̄stū ad alīqs ꝺditiones hō alīq⁹ creaturis existat iferior. ac etiā infimis creaturis in q̄busdā assil'eē. Tn̄ fm ordinē finis nihil hoīe existit alt⁹ nisi sol⁹ dē. in q̄ solo pfecta hois
Nota btitudo ꝺsistit. Hāc g̈ hois dignitatē q̄ sez in īmediata dei visiōe beatificād⁹ sit. ꝺueniētissime dē⁹ ostēdit ꝑ hoc q̄ ipe īmediate naturā hūanā assumpsit. vñ ex incarnatōe dei hꝫ ꝺsecutū videm⁹ q̄ magna ps hoīm cultu angelo⁹ dæmonū ⁊ quarūcūq⁹ creaturaꝝ ꝑtermisso spretis etiā voluptatib⁹ carnis ⁊ corpalib⁹ oīb⁹ ad solū deū colēdū se dedicauerūt. in q̄ solo btūtudinis ꝺplemētum expectāt. fm q̄ apl's monet ad Colł. iij. c. Que sursum sūt q̄rite. vbi xps est in dextera dei sedēs. q̄ sursum sūt sapite. nō q̄ sup terrā ¶ Adhuc q⁹ btūtudo pfecta hois in tali cognitōe dei ꝺsistit q̄ facultatē omis intellect⁹ creati excedit. vt in tercio ostēsum ē. nec̄ariū fuit quādā hmōi cognitōis p̄libationē in hoīe eē q̄ dirigeret in illā plenitudinē cognitōis beate. qđ q̄dē fit ꝑ fidē. vt in tercio ostēsuz est. cognitōem aūt q̄ hō in vltimū finē dirigit. oz esse certissimā. eo q̄ est p̄ncipiū oīm q̄ ordinat in vltimū finē. sicut ⁊ p̄ncipia natural' nota certissima sūt. certissima aūt cognitio alicui⁹ eē nō ꝑt nisi vel illud sit ꝑ se notū. sicut p̄ma dēmōstratōis p̄ncipia. vel in ea q̄ per se nota sunt resoluat' qual' nob certissima est dēmonstratōis ꝺcl'o. id aūt qđ dē deo nob ꝑ fidē tenēdū ꝓpoñ ꝑt eē hoī ꝑ se notū. cū hūanū ītellectū excedat. oportuit g̈ hꝫ hoī manifestari ꝑ eū cui sit ꝑ se notū. ⁊ q̄uis oīb⁹ diuinā eētiā videntib⁹ sit q̄dāmō ꝑ se notuz. tn̄ ad certissimā cognitōem hūdā optuit reductōem fieri in p̄mū hui⁹ cognitōis p̄ncipiū scz in deū cui ē natural' ꝑ se notū. ⁊ a q̄ oīb⁹ innotescit. sicut ⁊ certitudo scie nō habet nisi ꝑ resolutōem in p̄ma p̄ncipia in dēmōstrabilia. optuit g̈ hoiem ad pfectā certitudinē ꝺsequēdaz de fidei ꝟitate ab ipo deo ilstrui hoīe facto vt hō fm modū hūanū diuinā instructōem peciper. et hꝫ est qđ dr Jo. j. Deū nemo vidit vnq̄z. vnigenit⁹ q̄ est in sinu p̄ris ipe enarrauit. ⁊ ipe dñs dr Jo. xviij Ad hꝫ nat⁹ sum in mūdū vt testimoniū phibeā veritati. ꝓpter qđ videm⁹ post xp̄i incarnatōez euidēti⁹ et certi⁹ hoies in dīna cognitōe eē instructos. fm illud Isa. xi. Repleta ē terra scia dñi. Jtē cuz btūtudo hois pfecta in dīna fruitione ꝺsistat. oportuit affectū hois ad deū sideriū dīne fruitōis disponi. sicut videm⁹ hoī btūtudinis deū sideriū natural' inēe. deū sideriū aūtē fruitōis alicui⁹ rei ex amore illi⁹ rei cātur. nec̄ariuz g̈ fuit hoiem ad pfectā btūtudinē tendentē ad amorem diuinū induci. nihil aūt sic ad amorē alicui⁹ nos iducit sicut experimētū illi⁹ ad nos. amor aūt dei ad hoies nullo mō efficacius hoī potuit dēmonstrari q̄z ꝑ hꝫ hoī vniri voluit in p'sona. est em ꝓpriū amoris vnire amātē cū amato inq̄tū possibile est. nec̄ariū g̈ fuit hoī ad btūtudinē pfectā tendēti q̄ dē⁹ fieret hō Amp. cū amicicia in q̄dā eq̄litate ꝺsistit ea q̄ multū ineq̄lia sunt in amicicia copulari nō posse videnť. ad hꝫ g̈ q̄ familiariot amicicia eēt iter hoīez ⁊ deū. expediēs fuit hoī q̄ deus fieret hō. q⁹ etiā natural' hō hoī amicus est. vt sic dū visibil' deū cognoscim⁹ in inuisibilium amorē rapiamur. Sil'r etiā manifestū est q̄ btūtudo ꝟtutis est ꝑmiū. oz g̈ ad btūtudinē tēdentes fm ꝟtutē dispoñi. ad ꝟtutē aūt ⁊ ꝟbis ⁊ exēplis ꝓuocamur. exēpla aūt alicui⁹ ⁊ ꝟba tāto efficaci⁹ ad ꝟtutē induc̄ut q̄stū de eo firmior bonitaſ habeť opinio. de nullo aūt hoīe puro infallibilis opio bonitatis haberi poterat. q⁹ etiā sctissimi viri in aliq⁹ inueniūt defecisse vñ nec̄ariū fuit hoī ad hꝫ q̄ in ꝟtute firmareť q̄ a deo hūanato doctrinā ⁊ exēpla ꝟtutis acciper. ꝓpter qđ ipe dñs dr Jo. xiij. Exēplū dedi vobis vt quēadmodū ego feci ita et vos faciatis. Jtē sicut ꝟtutib⁹ hō ad btūtudinē dispoñit. ita ⁊ pcēis impedit. pctm aūt ꝟtuti ꝺtrariū impedimētū affert btūtudini. nō solum inordinatōem quādā aīe inducēs fm q̄ eā ab ordine debiti finis abducit. sz etiā deū offendēs a q̄ btūtudinis p̄miū expectať. fm q̄ dē⁹ hūanoꝝ actuū curā hz. ⁊ pctm ꝺtrariū est charitati dīne. vt in tercio plen⁹ ostēsuz est. Et insup hui⁹ offense hō ꝺsciam hñs ꝑ pctm fiducia accedēdi ad deū amittit q̄ nec̄aria est ad btūtudinē ꝺsequēdā. nec̄ariū ē g̈ humano generi q⁹ pcēis abūdat vt ei remediū aliq̄d adhibeať ꝓtra pctā. hꝫ aūt remediū adhiberi nō ꝑt nisi ꝑ deū q̄ ⁊ volūtatē hois mouere ꝑt in bonū vt eā ad debitū ordinē reducat. et offensam in se ꝺmissam ꝑt remittere. offensa em nō remittiť nisi ꝑ eū in quē offensa ꝺmittiť. ad hꝫ aūt q⁹ hō a ꝺscia offense ꝑterite libereť oz q⁹ sibi de remissiōe offense ꝑ deū ꝺstet. nō aūt ꝑ certitudinē ei ꝺstare ꝑt nisi a deo de hꝫ certificeť. ꝺueniēs g̈ fuit ⁊ hūano generi ad btūtudinē ꝺsequēdā expediēs q⁹ deus fieret hō. vt sic ⁊ remissionē pctoꝝ ꝺseq̄reť ꝑ deū. ⁊ huius remissionis certitudinē ꝑ hoiem deū. vñ ⁊ ipe dñs dr Matħ. ix. Ut aūt sciatis q⁹ filius hois ꝑtātē habet dimittēdi pec cata tc. ⁊ apl's ad Heb. dr. q⁹ sanguis xp̄i emūdabit ꝺsciam nr̄am ab opib⁹ mortuis ad seruiendū deo viuēti. ¶ Adhuc. ex traditōe ecclie docemur totū hūanū gen⁹ pctō eē infectū. ¶ His g̈ visis rndendū est ē ad ea q̄ in ꝺtrariū sunt obiecta. nō em ē inconueniēs tc. Hz tn̄ hꝫ ordo diuine iusticie vt ex supioribus ptz q⁹ pctm sine satisfactōe nō remittať a deo. satisfacē aūt ꝑ pctō toti⁹ hūani gener⁹ null⁹ hō purus poterat. q⁹ libet hō pur⁹ aliq̄d min⁹ est tota generis hūani vniuersitate. optuit g̈ ad hꝫ q⁹ hūanū gen⁹ a pctō cōi libereť q⁹ aliq̄s satisfaceret q̄ ⁊ hō eēt cui satisfactio ꝺueniret. ⁊ aliq̄d sup hoiem vt ei⁹ meritū sufficiēs eēt ad satisfactiē dū ꝑ pctō toti⁹ hūani gñis. mal⁹ aūt hoīe q̄stuz ad ordinē btūtudinis nihil ē nisi sol⁹ dē. nā angeli licet sint superiores q̄stū ad ꝺditōem nature. nō tn̄ q̄stū ad ordinē finis. q⁹ eo dē btificanť. Nec̄ariū g̈ fuit hoī ad btūtudinē ꝺsequēdā q⁹ dē⁹ hō fieret ad pctm hūani ge

So⁹. argu

Jdē. 3. scp. d. 20.

Jdē. 3. pte. q. j. ar. 2.

neris tollēdū. Et hoc est qđ Joh̄es baptista dixit de xpo. Ecce agn⁹ dei ecce q̄ tollit pcā mūdi. z apl's ad Ro. dr. Sicut pcīm ex vno in oēs in ꝺemnatōem ita gr̄a ex vno in oēs ad iustificatōem. Nec ḡ sunt z silia ex qbꝫ alīq̄s ꝺcipe pt nō fuisse incōgruū bonitati dīne dei hoiem fieri sed expedientissimū fuisse humane saluti.

So°. argu

So° rōnū sup̄ positaꝝ ꝺueniētiā icarnatōis lv

QA vero que contra hoc supius sunt opposita nō difficile ē solvere. Nō em̄ est ꝺtrariū ordini rez dei hominē fieri. vt p̄ma rō pcedebat. qz q̄uis natura dīna
1 in infinitū naturam humanaz excedat. tm̄ hō fm ordinē sue nature hz ipm deū p fine. z nat⁹ est ei p intellectū vniri. cui⁹ vnionis exēplū z documētū q̄dā fuit vnio dei ad hoiem in persona. seruata tm̄ pprietate vtriusq̄ nature. vt nec excellētie dīne nature aliq̄d deperiret. nec hūana natura p exaltatōem aliquaz extra terminos sue spēi traheret. ¶ Cōsiderādū est etiā q̄ p pter pfectōem z īmobilitatē dīne bonitatis nihil dignitatis deo accrēscit. ex hoc q̄ aliq̄ creatura q̄tūcūq̄z ei approp̄inq̄t etiā hꝫ creature accrescat. sic em̄ ipis creaturis suā bonitatē cōicat q̄ ex hꝫ ipse nullū patit detrimentū. Silr etiā hz ad oīa facieda dei volūtas sufficiat. tm̄ diuina sapia exigit vt rebꝫ singulis fm eorum ꝺgruentiā puideat a deo. rebꝫ em̄ singulis pp̄as cās ꝺuenīter instituit. vñ hz dꝰ sola sua volūtate effice
2 re potuerit in hūano gne oēs vtilitates q̄s ex dei icarnatōe dicim⁹ puenisse. vt scda rō pponebat. tm̄ congruebat hūane nature vt hmōi vtilitates induceret
3 p deū hoiem factū. sicut ex inductis rōnibꝫ aliq̄ten⁹ apparere pt. ¶ Ad. iij. etiā rōnē pz rnsio. hō em̄ cū sit ꝺstitut⁹ ex spūali z corpali natura q̄si q̄ddā ꝺfinium tenēs vtriusq̄ nature. ad totā creaturā ptinere videt qđ fit p hois salute. naz inferiores creature corpales in vsum hois cedere vident z ei quodāmō esse subiecte. supior aūt creatura spūalis scz āgelica. cōe hz cū hoīe vltimi finis ꝺsecutōem. vt ex supioribꝫ pz. z sic ꝺueniēs vtdet vt vlis oīm cā illā creaturā in vnitate
Nota pson̄e assumeret in qua magis cōicat cū oībꝫ creaturis ¶ Cōsiderādū est etiā q̄ solius rōnalis nature est per se agere. creature em̄ irrationales magis aguntur naturali impetu q̄z agāt p seipas. vñ magis sunt i ordine instrumētaliū cāz q̄z habeāt p modū p̄ncipalis agentis. assumptōem āt talis creature a deo oportuit eē q̄ p se agere posset tanq̄z agēs p̄ncipale. naz ea q̄ agūt sicut instrumēta agūt inq̄tū sūt mota ad agēdū. p̄ncipale vo agēs ipm p se agit. si qd ḡ agēdū fuit dīnit⁹ p aliquā irrōnalē creaturā suffecit fm hmōi creature ꝺditōem q̄ solū moueret a deo. nō aūt q̄ assumeret in pson̄a vt ipamet ageret. qz hoc ei⁹ naturalis ꝺditio nō recipit. sed soluz ꝺditio rōnalis nature nō ḡ fuit ꝺueniēs q̄ deus aliquā irrōalē creaturā assumeret. sed rōnalē. scz angelicā vel humanā. Et q̄uis angelica natura q̄z tū ad naturales pprietates inue- 4
niat excellētioz q̄z humana natura. vt quarta rō pponebat. tm̄ hūana ꝺgruenti⁹ fuit assumpta. Primo qdē qz in hoīe pcīm expiabile eē pt. eo q̄ eius electio nō īmobil'r ferē in aliq̄d. sed a bono pt puerti in malū. z a malo reduci in bonū. sicut etiā in hoīs rōne cōtingit. q̄ qz ex sensibilibꝫ z p signa q̄dā colligit vitatē. viā hz ad vtrūq̄z oppositoz. angel⁹ aūt sicut hz īmobilē apprehensionē. qz p simplicē intellectū īmobiliter cognoscit. ita etiā hz immobilē electōnem. vñ vel in malū oīno nō fertur. vel si in malū feratur immobiliter fertur. vñ eius pcīm expiabile esse non pt. cū igit̄ pcipua cā videat̄ diuine incarnatiōis esse expiatio pctoꝝ. vt ex scripturis diuinis docemur. congruentius fuit humanā naturā q̄z angelicā assumi a deo. Scḋo qz assumptio creature a deo est in psona- Idē p. q. nō ūn natura. vt ex supioribꝫ ptz. ꝺueniētius igit̄ as- 3. ar. 3.
sumpta est hoīs natura q̄z angelica. qz in hoīe aliud est natura. z aliud psona. cum sit ex materia z forma ꝺpositus. nō aūt in angelo. qz immaterialis est. Tercio. qz angelus fm pprietatem sue nature ppinq̄or erat ad deū cognoscendū q̄z hō. cuius cognitio a sensu oritur. sufficiebat ergo q̄ angelus a deo intelligibiliter instrueretur de veritate diuina. sed conditio hominis requirebat vt deus sensibiliter hominē de seipo hoīe instrueret. qđ p incarnatōem est factū. ipsa etiaz distātia hoīs a deo magis repugnare videbat fruitioni diuine. z ideo magis indiguit hō q̄z angelus assumi a deo ad spem de beatitudine ꝺcipienda. hō etiā cū sit creaturarū terminus quasi oēs alias creaturas naturali generatōis ordine p̄supponēs ꝺueniēter primo rerū p̄ncipio vnitur etiā vt quadā circulatione pfectio rerū ꝺcludat. ¶ Ex hꝫ aūt q̄ deus hūanā natu- 5
rā assumpsit nō dat errōis occasio. vt. v. rō pponebat. qz assumptio humanitatis. vt supra habituz est. facta est in vnitatē pson̄e. nō in vnitatē nature. vt sic nō opteat nos ꝺsentire hīs q̄ posuerūt deū sup oīa nō esse exaltatū. dicētes deū esse aīam mundi. vel aliquid hmōi. Licet aūt circa incarnatōem dei sint aliq̄ 6
errores exorti. vt. vi. obijciebat. tm̄ manifestū est multo plures errores post incarnatōem fuisse sublatos. sicut ex creatōe rerū a diuina bonitate pcedente aliqua mala sunt ꝺsecuta. qđ ꝺpetebat ꝺditōni creaturaz q̄ deficere p̄nt. ita etiā nō est miruz si manifesta diuina veritate sunt aliq̄ errores exorti ex defectu mentiū humanaz q̄. tm̄ errores excitauerūt fideliū ingenia ad diligētius diuinoz veritatē exq̄rendā z intelligendā. sicut z mala q̄ in creaturis accidūt ordinat dꝰ ad aliqđ bonū. Quānis aūt bonū oīne creatū diuine bonitati ꝺpatū exiguū ueniat. tm̄ qz in rebꝫ creatis nihil 7
p̄t eē maius q̄z salus rōnalis creature q̄ ꝺsistit in fruitione ipsius bonitatis diuine. cū ex incarnatōe diuina ꝺsecuta sit salus humana. nō parū vtilitatis predicta incarnatio attulit mūdo. vt septima rō pcede

bat. nec oportuit ppter hoc q ex incarnatõne diuina
ões hoies saluarenť. sed tñ illi qui pdicte incarnati
oni adhererẽt p fidẽ ⁊ fidei sacra. Est siq̃dem incarna
tionis diuine ỹtus sufficiẽs ad omniũ hominũ salu
tem. sed q nõ ões ex hoc saluanť ex eoꝝ indispositõe
ꝓtingit q incarnatõnis fructũ in se suscipe nolũt in
carnato deo p fidẽ ⁊ amoꝝ nõ inherẽdo. nõ eñ erat
hoĩb subtrahẽda libertas arbitrij. p quã possunt vel
inherere vel nõ inherere deo incarnato. ne bonũ hois
coactũ essꝫ. ⁊ ppter hoc absq; merito ⁊ illaudabile
redderet. ¶ Predicta etiã dei incarnatio sufficientib
indicijs hominib manifestata est. diuinitas eñ nul
lo modo ꝓuenientius manifestari potest q̃ p ea que
sunt ppria dei. est aũt dei ppriũ q nature leges ũmu
tare possit supra naturã aliquid operãdo cuĩ ipe est
auctor ꝓuenientissime igit ꝓbatur aliq̃d esse diuinũ
per opa que supra leges nature fiunt. sicut q ceci illu
minẽtur. leprosi mũdenť. mortui suscitenť. hmõi qui
dem opera christus effecit. vñ ⁊ ipse p hec opera que
rentib. Tu es qui venturus es an aliũ expectamus.
suã diuinitatẽ demonstrauit dicens. Ceci vidẽt. clau
di ambulãt. surdi audiũt ⁊c. Aliũ aũt mũdus creare
necesse nõ erat. nec rõ diuine sapientie. nec rerũ natu
8 ra hoc habebat. ¶ Si aũt dicať vt. viij. rõ ꝓponebat
q hmõi miracula etiã p alios esse facta leguntur. tñ
ꝓsiderandũ est q multo differentiꝰ ⁊ diuinius xps
Nota. effecit. nam alij orando hoc fecisse legũtur. xps autẽ
imperando quasi ex ppria potestate. ⁊ nõ solũ ipse hẽ
hoc fecit. sed ⁊ alijs eadez ⁊ maiora faciendi tribuit
potestatẽ. qui ad solã inuocatõez nominis xpi hmõi
miracula faciebãt. ⁊ nõ solũ corporalia miracula per
xpm facta sunt. sed etiã spũalia que sunt multa ma
iora. scz q p xpm ⁊ ad inuocatõnem nois eius spũs
sanctus daretur quo accẽderenť corda charitatis di
uine affectu ⁊ mẽtes instruerenť subito in scĩa diuino
rũ. ⁊ lingue simpliciũ redderẽtur discrete ad diuinã
veritatẽ hoĩb ꝓponendã. hmõi aũt opa indicia sñ
expressa diuinitatis xpi que nullus purus hõ facere
potuit. vñ aplus ad Heb. dr. q salus hominũ cũ ini
tium accepisset enarrari p dñm p eos qui audierunt
in nos ꝓfirmata est. attestãte deo signis ⁊ virtutib ⁊
variis spũsancti distributõib. ¶ Licet aũt saluti to
tius humani generis dei incarnatio necaria foret. nõ
tñ oportuit q deus a ꝓncipio mũdi ĩcarnaret. vt. ix.
9 obijciebať. Primo q̃dem qz p deũ incarnatũ oporte
bat hoĩb medicinã afferri ꝓtra pctã. vt supra habi
tũ est. Contra pctũ aũt alicui ꝓuenienter medici
na nõ auferť nisi ꝑus suũ defectũ recognoscat. vt sic p
humilitatẽ hõ de seipso nõ ꝑsumens iactet spem suaz
in deũ a quo solo ꝑt sanari pctũ. vt supra habitũ est
Poterat aũt hõ de seipo ꝑsumere ⁊ q̃ztũ ad scĩam et
q̃ztum ad ỹutẽ. relinquẽdus ẽ aliq̃n fuit sibi vt ex
periret q ipe sibi nõ sufficeret ad salutẽ neqz p sciẽtã
naturalẽ. qz ante tẽpus legis scripte hõ legem nature
trangressus est. neqz p virtutem ppriam. qz data sib i
cognitione pecati p legẽ adhuc ex infirmitate pecca
uit. ⁊ sic oportuit vt deũ homini neqz de sciẽtia neqz de
virtute ꝑsumẽti darẽť efficax auxiliũ ꝓtra peccatuz p
xpi incarnatõem. scz gratia xpi p quã ⁊ instrueret in
dubijs ne ĩ cognitõe deficeret. ⁊ roborareť ꝓtra tenta
onũ insultus. ne per infirmitatẽ deficeret. sic ẽ factum
est q essent tres status humani generis. primus ante Nota
legẽ. secũdus sub lege. tercius sub gra. deinde p deuz
incarnatũ pcepta ⁊ documẽta pfecta hominib danda
erãt. reqrit aũt hec ꝺditio humane nature q non sta
tim ad pfectuz ducať. sed manuducať p imperfecta vt
ad pfectõem pueniat. qd̃ ⁊ instructõe puerorũ vide
mus qui primo de minimis instruũtur. nam a ꝑnci
pio pfecta capere nõ valent. Siliter etiã si alicui mul
titudini aliqua inaudita ꝓponerenť ⁊ magna. nõ sta
tim caperet nisi ad ea assuesceret ꝑus p aliqua mino
ra. sic ergo ꝓueniens fuit a ꝑncipio vt humanum ge
nus instrueret de his q̃ ptinẽt ad suã salutez p aliqua
levia ⁊ minora documẽta p patriarchas ⁊ legẽ ⁊ pro
phetas. ⁊ tandẽ in ꝓsummatõe tẽpoꝝ pfecta doctri
na xpi ꝓponeret in terris. sm q aplus dr ad Gal. iiij
At vbi venit plenitudo tpis misit deus filiũ suuz in
terris. ⁊ ibidẽ dr q lex pedagogus noster fuit in xpo
sed iam nõ sumus sub pedagogo. Simul etiã ꝓsi
randũ est q sicut ad aductũ magni regis optz alios
nũcios pcedere vt ꝓparenť subditi ad eũ reuerentius
suscipiẽdũ. ita optuit aduentũ dei in terris multa pce
dere q̃bus hoies essent parati ad deũ incarnatũ suscipiendũ. qd̃ q̃dem factũ est dũ p pcedentia ꝓmissa et
documẽta hominũ mentes dispositesunt vt facilius
ei crederẽt q̃ ante pnũciatus erat ⁊ desiderãtius suscipereť ꝓpter ꝓza ꝓmissa. Et licz aduentus dei incar
nati in mũdũ esset maxime necessarius humane sa
luti. tñ nõ fuit neccariũ q vsqz ad finẽ mũdi cuz hoĩb 10
ꝓuersareť. vt. x. rõ ꝓponebat. hoc eñ erogasset reue
rentie quã hoies debãt deo incarnato exhibere. dũ
videntes ipm carne indutum aljs hominib similez
nihil de eo vltra alios homines estimassent. sed co
post mira que gessit in terris suam presentiam ho
minibus subtrahente magis ipsum reuereri cepẽrũt
propter quod etiam suis discipulis plenitudinem
spiritussancti non dedit q̃diu cum eis conuersatus
fuit. quasi per eius absentiam eoꝝ animis ad spiri
tualia munera magis preparatis. vnde ⁊ ipe eis dice
bat Si nõ abiero paraclitus nõ veniet ad vos. si aũt
abiero mittã eum ad vos. Nõ oportuit aũt deũ car
nem impassibilẽ ⁊ imortalẽ suscipere. sm q. xi. rõ pro
ponebat. sed magis passibilem ⁊ mortalẽ. primo qui jj
dem quia necessariũ erat hominibus q beneficiũ in
carnationis cognoscerent. vt ex hoc ad diuinũ amo
rem inflammarentur. oportuit autem ad veritatẽ in
carnationis manifestandam q carnẽ similẽ alijs ho
min bus sumeret. scz passibilem ⁊ mortalẽ. si eñ im
passibilẽ ⁊ imortalẽ carnem suscepisset. visum fuisset
hominib qui talem carnẽ non noverant q aliquod

phãtasma esset ⁊ nõ ỹitas carnis. Scõo qz necessariũ fuit deũ carnẽ assumere vt p pctõ hũani gẽris satisfaceret. ⁊ tingit aũt vnũ p alio satisfacere. vt in tercio ostẽsum ẽ. ita tñ q pnã p pctõ alteri debitã ipe sibi nõ debitã voluntarie assumat. pna aũt ꝑtis hũani generis pctñ est mors ⁊ alie passibilitates vite pñtis. sicut supra dictũ ẽ. vñ ⁊ apls dr ad Ro. v. p vnũ homine pctñ in hũc mũdũ intrauit. ⁊ p peccatuz mors. optuit g vt carnẽ passibilẽ ⁊ mortalẽ deus assumeret absqz pctõ vt sic patiẽdo ⁊ moriẽdo p nob satisfaceret ⁊ pctñ auferret. ⁊ hꝰ est qđ apls dr ad Ro. q deus misit filiũ suũ in similitudinẽ carnis pcci. i. habentez carnẽ silem pctõibus. scz passibilẽ ⁊ mortalẽ. ⁊ subdit vt de pctõ dãnaret pctñ in carne. i. vt p pnã quaz in carne p pctõ nro sustinuit pctñ a nob auferret. Tercio qz p hꝰ q carnẽ passibilẽ ⁊ mortalẽ habuit efficacius debit nobis exẽpla ỹtutiz. passiões carnis fortiter superãdo ⁊ eis ỹtuose vtẽdo. Quarto qz p hꝰ magis ad spem ĩmortalitatis erigimur q ipe de statu carnis passibilis ⁊ mortalis mutat⁹ est in ipassibilitatẽ ⁊ ĩmortalitatẽ carnis. qđ etiã de nob sperare possum⁹ q carnẽ gerim⁹ passibilẽ ⁊ mortalẽ. si ỹo a pncipio carnẽ ipassibilẽ ⁊ ĩmortalẽ assumpsisset. nulla nob daretur occasio ĩmortalitatẽ sperãdi his q in seipis mortalitatẽ ⁊ corruptibilitatẽ experiũr. Hoc etiã media tozis officiũ reqrebat q cũ cõe haberet nobiscũ passibilẽ carnẽ ⁊ mortalẽ. cũ deo ỹo ỹtutẽ ⁊ gloriã. vt auferẽs a nobis qđ cõe nobiscũ habebat. scz passionẽ ⁊ mortez. ad id nos duceret qđ sibi ⁊ deo erat cõe. fuit eñ mediator ad iũgẽdũ nos deo. Silr etiã non fuit expediẽs q de⁹ incarnat⁹ vitã in hꝰ mũdo ageret opulentã ⁊ honoribus seu dignitatibus sublimem. vt. xij. rõ ꝯcludebat Primo quidẽ qz ad hꝰ venerat vt mentes hoĩm terrenis dedutas a terrenis abstraheret ⁊ ad diuina eleuaret. vñ optuit vt suo exẽplo hoies ũ ꝺtẽptũ diuiciaz ⁊ alioz q mũdani desiderãt traheret ⁊ q inopẽ ⁊ ꝑuatã vitã ageret in hꝰ mũdo. Scõo qz si diuitijs abũdasset ⁊ in aliq maxima dignitate ꝺstitut⁹ fuisset. id qđ diuine gessit magis potẽtie seculari q ỹtuti diuinitatis fuissz attributũ. Unde efficacissimuz argumẽtũ sue dñitatis fuit q absqz ãminiculo potẽtie secularis totũ mũdũ in meli⁹ ꝺmutauit. Unde ꝓz etiã solo ad id qđ. xiij. obijciebat. nõ est aũt ꝑcul hꝰ a vero q filiꝰ dei incarnat⁹ obediẽs ꝑcepto patrz mortẽ sustinuit fm doctrinã apli. ꝑceptũ eñ dei est ad homines de opibus ỹtutũ. ⁊ q̃to alijs pfect⁹ actũ ỹtutis exerẽt. tãto magis deo obedit. inter alias aũt ỹtutes ꝑcipua charitas est ad quã oẽs alie referũt. Christ⁹ g dũ actũ charitatis pfectissime ipleuit deo maxie obediens fuit. null⁹ eñ est act⁹ charitatz pfectior q̃ q hõ p amore alicui⁹ etiã mortem sustineat. fm q ipemet dñs dr Maiorẽ charitatẽ nemo hz q̃ q aiam suã ponat q̃s p amicis suis. sic g ĩuenit xps mortẽ sustinẽs p salute hoĩm ⁊ ad gl'iam dei patrz deo maxime obediẽs fuisse actũ charitatis pfectũ exequẽdo Nec hꝰ repugnat diuinitati ipius. vt. xiij. rõ ꝑcedebat. sic eñ facta ẽ vnio in psona vt ꝑprietas vtriusqz nature maneret dine scz ⁊ hũane. vt supra habitũ ẽ. ⁊ iõ patiente xpo etiã mortẽ ⁊ alia q̃ hũanitatz sq̃. dinitas ipassibilis mãsit. q̃uis ꝑpt vnitatẽ psone dicam⁹ deũ passũ ⁊ mortuũ. cui⁹ exẽplũ aliqualr in nob apparet. qz morietes carne aĩa remanet ĩmortal'. ¶ Sciẽdũ etiã q licz volũtas dei nõ sit ad mortẽ hoĩm. vt. xv. rõ. ꝑponebat. est tñ ad ỹtutẽ p quã hõ mortez fortiter sustinet ⁊ ex charitate picul' mortz se obijcit. ⁊ sic volũtas dei fuit de morte xpi inq̃tũ xps eã ex charitate suscepit ⁊ fortiter sustinuit. Unde pz q nõ fuit ipiũ ⁊ crudele q de⁹ pr̃ xpm mori voluit. vt. xvi. rõ ꝯcludebat. nõ eũ coegit inuitũ. sz ꝺ placuit ei volũtas q̃ ex charitate xps mortẽ suscepit. ⁊ hãc etiã charitatẽ i ei⁹ aĩa opat⁹ ẽ Silr etiã nõ icõueniẽter dr q ꝑpter hũilitatẽ demõstrãdã xps mortẽ crucis voluit pati. ⁊ renera q̃dẽ hũilitas i deũ nõ cadit. vt. xvij. rõ. ꝑponebat. qz dr⁹ hũilitatis in hꝰ ꝺsistit vt alioz infra suos terminos se ꝺtineat ad ea q̃ supra se stz nõ se extẽdẽs. sz superiori se subijciat. vñ pz q deo hũilitas ꝺuenire nõ pt q̃ superiorẽ non hz. sed ipe sup oĩa exist. si aũt alioz vel eq̃li vel inferiori se exhũilitate aliqñ subijciat. hꝰ ẽ q̃dẽ fm aliq̃d. cũ q̃ simpliciter eq̃lis vel inferior ẽ superiorẽ se arbitrat. q̃uis g xpo fm diuinã naturã hũilitatz dr⁹ nõ ꝺpetat. ꝺpetit tñ sibi fm hũanã naturã ⁊ ei⁹ hũilitas ex ei⁹ dinitate laudabilior reddit. dignitas eñ psone adijcit ad laudẽ hũilitatis. puta qñ p aliq̃ necessitate expedit alignẽ magnũ aliq̃ ifima pati. nulla aũt tãta dignitas ee pt hoĩs q̃ sit de⁹. vñ hoĩs dei hũilitas maxime laudabil' inuenit dũ abiecta sustinuit q̃ p salute hoĩm ipsum pati expediebat. erãt eñ hoĩes ꝑpter superbiã mũdane gl'ie amatores. vt g hoĩm aios ab amore mundane gl'ie i amorẽ dine gl'ie trãsmutaret. voluit mortẽ sustinere nõ q̃lẽcũqz sz abiectissimã. stz eñ q̃dã q et si mortẽ nõ timeãt. aborrẽt tñ mortẽ abiectã. ad quã etiã ꝺtẽnẽdã dñs hoĩes animauit sue mortis exẽplo Et sz hoĩes ad hũilitatẽ ifformari potuerint dñis sermonib⁹ istructi. vt. xvij. rõ. ꝑponebat. tñ ad agẽdũ magis ꝓuocãt facta q̃ ỹba. ⁊ tãto efficaci⁹ facta mouẽt q̃to certior opio bonitatz habet de eo q̃ hmõi opat. vñ sz alioz hoĩm multa hũilitatz exẽpla inuenirẽt tñ expedietissimũ fuit vt adhuc hoĩs dei ꝓuocarẽt exẽplo quẽ ꝑstat errare nõ potuisse ⁊ cui⁹ hũilitas tãto ẽ mirabilior q̃to maiestas sublimior. Manifestũ est etiã ex pdictz q optuit xpm mortẽ pati nõ solũ vt exẽplũ ꝓberet mortẽ ꝺtẽnẽdi ꝑpter ỹitatz amorez. sz vt etiã alioz pctã purgaret. qđ factũ est dũ ipe q̃ absqz pctõ erat mortẽ pctõ debitã pati voluit. vt i se penaz alijs debitã p alijs satisfaciẽdo susciper. Et q̃uis sola dei gra sufficiat ad remittẽdũ pctã. vt. xix. ratio ꝓponebat. tñ i remissione pcci exigit etiã aliq̃d ex parte ei⁹ cui pctñ remittit. vt satisfaciat ei quẽ offendit. et qz alij hoies p seipis hꝰ facere ñ poterãt. xps p oĩbus hꝰ fecit mortẽ volũtariã ex charitate patiẽdo. Et q̃uis i

So°. 12. rõ.

13

14

15

16

17

18

19

20. puniēdo pctā opteat illum puniri q̄ peccauit. vt .xx. ratio ꝓponebat. tm̄ in satisfaciēdo vn⁹ potest alter⁹ pēnā ferre. ꝯa duz pena ꝓ peccato infligit pensat ei⁹ q̄ punit iniq̄tas in satisfatōne vero dū qs ad placā/dum eum quē offendit volūtarie pēnā assumit. satis/facientz charitas z benivolētia estimat q̄ maxie ap/paret cū qs ꝓ alio pēnā assumit. z ideo dr satisfacti onez vn⁹ ꝓ alio acceptat vt etiā in .iij. libro ostēsum est. Satisfacere āt ꝓ toto hūano genere vt etiaz supra
21 ostēsum ē null⁹ homo pur⁹ poterat nec ad hoc ange/lus sufficiebat vt .xxi. ratio ꝓcedebat. angel⁹ eīm licet q̄tū ad aliqs ꝓpetates naturales sit hoie potior. ta/men q̄tū ad hoc natitudinis pticipatōez i quā p satisfatiōem reducēd⁹ erat ē ei cōmunis. z itez no plene rem tegraret hois dignitas si āgelo ꝓ hoie satisfaciēti ob
Sciendū noxi⁹ redderet. Sciēdū aūt ē q̄ mors Christi virtu tem satisfaciēdi habuit ex charitate ipi⁹ q̄ volūtarie
22 morte sustinuit nō ex iniq̄tate occidētiū q̄ eū occidē do peccauerūt. ꝯa pctm̄ nō excl̄ pctō vt .xxij. ratio ꝓ pōebat. Et q̄uis mors Christi ꝓ pctō satisfactoria fuerit. n tm̄ toties eū mori oportuit q̄ties hoies pec/
23 cāt vt .xxiij. rō ꝛcludebat. ꝯa mors Christi sufficiēs
due rōnes ponūt. fuit ad oīm̄ expiāda pcta. tm̄ ꝓpter eximiā charita tez q̄ morte sustinuit. tm̄ ꝓpt dignitatē p̄sone satisfa
ciēs q̄ fuit dr z hō. Manifestū ē aūt etiā in rebus hūa
24 nis q̄ q̄nto p̄sona est altior tanto pena quā sustinet ꝓ maiori cōputat siue ad hūilitatē et charitatē patiēs siue ad culpā inferēs. Ad satisfaciēdū āt ꝓ pctō to/ti⁹ hūani generis mors Christi sufficiēs fuit. ꝯa q̄uis
Nota sm hūanaz naturā solū mortu⁹ fuerit vt .xxiij. rō ꝓ ponebat. tm̄ ex dignitate p̄sōe patiēs q̄ ē p̄sona filij dei mors ei⁹ reddit pciosa. ꝯa vt supra dictū ē sic maio ris ē criminis alicui p̄sone iferre iniuriā q̄ maiori dignitatis existit. ita ꝑfectiōis ē z ex maiori charitate ꝓce dēs q̄ maior p̄sona ꝓ alijs se subijciat volūtarie pas sioni. q̄uis āt xps ꝓ pctō oriḡiali sua morte sufficiēter satisfecerit. n ē tm̄ icōueniēs q̄ penalitates ex pec
25 cato oriḡiali ꝛsequētes remaneāt adhuc i hoibus q̄ et redēptōis xpi pticipes fiūt vt .xxv. rō ꝓcedebat. h ei
ꝓma rō. ꝯgruēter z vtiliter factū ē vt pena remaneret etiā culpa sublata. ꝓmo q̄dē vt esset ꝯformitas fideliū ad xpm sic mēbroz ad caput. vñ sic xps ꝓpus multas passiones sustinuit z sic ad imortalitatē gl̄iā puenit. sic decuit vt fideles ei⁹ pri⁹ subiacerēt passiōib⁹ z sic ad imortali tatē puenirēt q̄si portātes i seipis ifignia passiōis xpi vt similitudinē gl̄ie ei⁹ ꝛsequrētur. sic aplus ad. Ro. ꝺt Heredes q̄dē dei coheredes āt xpi. si tm̄ ꝯpatimur vt
2 z sil̄ glorificemur. scōo qz si hoies venirētes ad xpm statī imortalitatē z ipassibilitatē ꝛsequrent. plēs ho/mines ad xpm accederēt magz ꝓpter hec cōplia bnfi cia q̄z ꝓpter spūalia bona. qd ē ꝯ intētōez xpi veniētz in mūduz vt hoies ab amore corporaliū ad spūalia trāsferret. Tertio qz si accedētes ad xpm statī ipassi/
3. biles z imortales redderent. h q̄dāmodo cōpelleret hoīes ad fidē xpi suscipiēdā. z sic meritū fidei minu/ret. Quātuis āt sufficiēter ꝓ pctis humani gnis sua
26 morte satisfecerit vt .xxvi. rō ꝓponebat. sic tm̄ vnicui qz re media ad p̄e salutis q̄rēda. mors eīm xpi ē quasi q̄dā vlis cā salutis sic pctm̄ ꝑmi hoīs fuit quasi vlis cā dānatōis. oz āt vlez cām applicari ad vnūquēq; spēal̄r vt effectū vlis cāe pcipiat. effectus q̄ pctī pri/mi parētis puenīat ad vnūquēq; ꝓ carnis oriḡinē. effect⁹ aūt mortis xpi ptingit ad vnūquēq; ꝓ spūalē regeneratōem p quā hō xpo q̄dāmō ꝯiūgit z incoz/porat. z iō oz q̄ vnusq̄sq; q̄rat regenerari ꝓ xpm z alia suscipe in q̄b⁹ ꝑtus mortis xpi operat. ¶ Ex q̄ pz
27. q̄ ef fluxus salutis a xpo in hoies nō ē ꝓ nature. pro pagine sz ꝓ studiū bone volūtatis q̄ hō xpo adhereat z sibi q̄d a xpo vnusq̄sq; ꝛsequitur est p̄sonale bonū. vnde nō derivat ad posteros sic pctm̄ ꝑmi parētis q̄d cū nature ꝓpagine ꝓducit. z inde ē q̄ sz parētes sint a pctō oriḡiali mūdati ꝓ xpm. nō tm̄ ē inconueniēs q̄ eoz filij cū pctō oriḡiali nascant z sacramētis saluti indigeāt. vt .xxvij. rō ꝛcludebat. ¶ Sic ḡ ex p̄missis Epiloga:
aliq̄ter⁹ pz q̄ ea q̄ circa mysteriū icarnatōis fixes ca tholica p̄dicat. neq; impossibilia neq; icōgrua inueniūt

¶De necessitate sacramētoz lvi.

QVia vero sicut iaz dictū ē mors xpi ē q̄si vlis cā humane salutis. vl̄em āt cām oz applicari ad vnūquēq; effectū. necessariū fuit exhiberi hoīb⁹ q̄dam re media ꝓ q̄ eis bnficiū mortis xpi q̄dāmō ꝯiūgeret. hmōi aūt ee dicūt eccl̄ie sacramēta. hmōi aūt remedia oportuit cū aliq̄b⁹ visibilibus signis tradi. ꝓmo q̄dē qz sicut ceteris rebus ita etiā hoīb⁹ deus puidet sm eius ꝺditōem. est āt talis hoīs ꝺditio q̄ ad spūalia z intelligibilia capiēda natural̄r ꝓ sensibilia ꝺducit. oportuit ḡ spūalia remedia hoīb⁹ sub signis sensibi libus dari. scōo qz instrumēta oz esse ꝑme cause ꝓpor tionata. ꝑma aūt z verisimilis causa humane salutis ē ꝑbūs incarnatus. vt ex p̄missis apparet. ꝯgruū ḡ fuit vt remedia q̄b⁹ vlis cause ꝑtus ptingit ad hoies. il/lius cause similitudinē haberent. vt. s. in eis ꝑtus diui na inuisibil̄r opar⁹ sub visibilibus signis. tertio qz hō in pctm̄ lapsus erat rebus visibilibus indebite inheren/do. ne igitur crederet visibilia ex sui natura mala ee z ꝓpter hoc ei inherētes peccasse. per ipa visibilia cō/gruum fuit q̄ hominib⁹ remedia salutis adhiberent vt sic apparerēt ipa visibilia ex sui natura bona esse velut a deo creata sed hoīb⁹ noxia fieri sm q̄ eis inor dinate inherent. salutifera vero sm q̄ ordinate eis
Ioh. 3ª. pc. q 63. ar. ꝑ. Ioh. quarto c. di ꝑ.
vtūtur. ¶ Ex hoc aūt excludit error quorūdā hereti/Error excl
coz q̄ omnia hmōi visibilia a sacramētis eccl̄ie vo/lūt ee remouēda. nec mir. qz ipi opinant oīa visibilia ex sui natura mala ee z ex malo actore producta. q̄ in secundo libro reprobauimus. Nec est inconueni-

ens q̄ p̄ res visibiles ⁊ corpales spiritualis salus ministrē. qz hmōi visibilia sunt q̄sī q̄dam instrumenta dei incarnati ⁊ passi. instrumētū aūt nō opaī ex virtute sue nature. sz ex ꝟtute p̄ncipalis agentis a q̄ applicaī ad opandū. sic igit̄ ⁊ hmōi res visibiles salutē spiritualem operaī. non ex ꝓprietate sue nature. sed ex institutione ipsius xp̄i ex qua virtutem instrumentalem consequūtur.

¶De distinctione sacramētorum veteris ⁊ noue legis. Lvij

Jdē 3ª p. q. 62. ar. 6.

QEinde consideran dum est q̄ cū hmōi visibilia sacramenta ex passione xp̄i efficaciā habeāt ⁊ ipsam q̄ dāmodo repsentēt. talia ea eē oz vt ꝯgruat saluti facte p̄ xp̄m. hꝫ aūt salus āte xp̄i incarnationē ⁊ mortez erat q̄dem p̄missa. sed nō exhibita. sed verbuz incarnatum ⁊ passum ē salutē hmōi opatum. sacramenta igit̄ que incarnationē xp̄i pcesserunt talia esse oportuit vt significarēt ⁊ q̄dāmodo repromitterēt salutem. sacramēta aūt que xp̄i passionē cōsequūtur talia esse oz vt salutem hoīb⁹ exhibeāt ⁊ nō soluz signando demōstrent. Per hꝫ aūt cuitaī iudeoꝝ opinio qui credunt sacramēta legalia ꝓpter hꝫ q̄ a deo sunt instituta in ꝑpetuū esse seruanda. cū deus non poeniteat neqz mutēt. Fit aūt absqz mutatione dispōnētis vel pnītētia q̄ diuersa disponat fm ꝯgruētiam tēporꝝ diuersoꝝ. sicut paterfamilias alia p̄cepta tradit filio puerlo. ⁊ alia iā adulto. sic ⁊ deus cōgruēter alia sacramēta ⁊ p̄cepta añ incarnationē tradit ad significādum futura alia post incarnationē ad exhibendū p̄sentia ⁊ rememorandū p̄terita. Magis aūt irratōnabilis est Nazareoꝝ ⁊ Helonitaꝝ error q̄ sacramēta legalia simul cū euangelio dicebāt eē seruanda. qz huiusmodi erroz quasi ꝯtraria implicat. dū em̄ seruant euāgelica sacramēta pfitent in carnatōne ⁊ alia xp̄i mysteria iam esse pfecta. dū aūt etiam sacramēta legalia seruant ꝓfitentur ea esse futura

¶De numero sacramētoꝝ noue legis Lviij

Jdē 3ª p. q. 85. ar. p̄mo Duplꝫ vita

QVia vero ut dictū ē remedia spūalis salutis sub signis sensibilib⁹ sunt hoīb⁹ tradita. ꝯsequēs etiā fuit vt distingueremt remedia q̄b⁹ puideī spūali vite fm̄ silitudinē corpalis In vita āt corpali duplicem ordinē inuenim⁹. sunt em̄ ꝓpagatores ⁊ ordinatores corpalis vite in alijs. ⁊ sunt q̄ ꝓpagaī ⁊ ordinaī fm̄ corpalem vitā. vite āt corpali ⁊ naturali tria sunt per se neccaria. ⁊ quartū p accns Oportet em̄ p̄mo q̄ per gnationē seu natiuitatē res aliq̄ vitā accipiat. secūdo q̄ p̄ augmentū ad debitā q̄ntitatē ⁊ robur perueniat. tercio ad ꝯseruatōem vite p̄ gnationez adepte. ⁊ ad augmētū ꝑducte. est necessariū nutrimētū. ⁊ hec q̄dē sunt p̄ se necessaria naturali vite. qz sine his vita corporalis pfici nō p̄t. vnde ⁊ aīe vegetatiue q̄ est viuendi p̄ncipiū tres vires naturales assignāt. s. gnatiua. augmētatiua. ⁊ nutritiua. Sed qz ꝯtingit aliquod impedimētū circa vitam corpalē ex q̄ res viua infirmaī. p̄ accidēs neccariū est q̄rtū q̄d ē sanatio rei viuentis egrote. sicut q̄ ⁊ in vita spūali p̄mū est spūalis generatio p̄ baptismū. secūdū ē spūale augmētuz p̄ducens ad robur pfectū p̄ sacramētū ꝯfirmatōnis. tercium ē spūale nutrimētū p̄ eucharistie sacramētum. restat q̄rtū q̄d ē spūalis sanatio q̄ fit vel in aīa tm̄ p̄ penitētie sacramētū. vel ex aīa deriuaī ad corpus q̄n̄ suerit oportunū p̄ extremā vnctionez. hec igit̄ ptinent ad eos q̄ in vita spūali ꝓpagaī ⁊ ꝯseruaī Propagatores āt ⁊ ordinatores corpalis vite fm̄ duo attēduntur. s. fm̄ originē naturalē q̄d ad parentes ptinet. ⁊ fm̄ regimē politicū p̄ q̄d vita hoīs pacifica ꝯseruaī. q̄ ptinet ad reges ⁊ p̄ncipes. sic igit̄ ē ⁊ i spūali vita sunt em̄ q̄dā ꝓpagatores ⁊ ꝯseruatores spūalis vite fm̄ spūale ministeriū tm̄ ad q̄d ptinet ordinis sacramētū. ⁊ fm̄ corpalē ⁊ spūalē simul q̄d fit p̄ sacramentum matrimonij q̄ vir ⁊ mulier ꝯueniunt ad plē generandā ⁊ educandā ad cultum diuinū

Alia diuisio

¶De baptismo Lix

Jdē 3ª p. q. 66.

SCōm hoc igitur apparere p̄t circa sacramēta singula ⁊ effectꝰ ꝓprius vniuscuiusq̄ ⁊ materia ꝯueniens Et p̄mo q̄dē circa spūalem gnationē q̄ p̄ baptismuz fit. ꝯsiderādū est igit̄ q̄ gnatio rei viuētis ē mutatio q̄dā de nō viuēte ad vitā. vita aūt spūali p̄uaꝰ est hō in sua origine p̄ pctm̄ originale. vt supra dictū est. ⁊ ad hec q̄cūq̄ pctā sunt addita abducūt a vita. oportuit g̃ baptismū q̄ est spūalis generatio talē virtutez habere q̄ etiā pctm̄ originale ⁊ oīa actualia pctā cōmissa tollat. ⁊ qz signū sacramēti sensibile cōgruū dz esse ad repsentandū spūalē sacramēti effectū. fecitaqz aūt ablutio in reb⁹ corpalib⁹ facilius ⁊ ꝯuenientius fit p̄ aquā. idcirco baptismus cōueniēter in aqua cōfertur p̄ verbū dei sanctificata. Et qz generatio vni⁹ ē alterius corruptio. ⁊ q̄d̄ generaī p̄iorē formā amittit ⁊ ꝓprietates ipsam ꝯsequētes necesse ē q̄ p̄ baptismū q̄ est spūalis gnatio non solū pctā tollaī que sunt spirituali vite ꝯtraria. sed etiā oē pctoꝝ reatus. ⁊ ꝓpter hꝫ baptismus nō solum a culpa abluit. sz etiam ab oīi reatu pene absoluit. vñ baptizatis satisfactio nō iniūgit̄ p̄ peccatis. ¶Itē cū p̄ generationē res formā acquirat simul acquirit ⁊ operationem consequentē formā ⁊ locū ei ꝯgruentē. ignis em̄ mox generatus tēdit sursuz sicut in ꝓpriū locū . ⁊ ideo cum baptismꝰ sit spūalis gnatio. statim baptizati ydonei sunt ad spūales actiones sicut ad susceptionē alioꝝ sacramētoꝝ ⁊ ad alia huiusmodi. ⁊ statim eis debetur

Nota

Baptism⁹ quid sit.

locus ꝯgruus spūali vite q̄ ē beatitudo eterna. ꝛ ꝓpter hꝫ baptizati si ꝯcedāt statū in beatitudine recipiunt. vñ dr q baptismꝰ aperit ianuā celi. Cōsiderādū ē etiā q vnius rei ē tm̄ vna gñatio. vñ cū baptismꝰ sit spūalis gñatio vnꝰ hō ē semel tm̄ baptizādus. manifestū ē etiā q ifectio q̄ p Adā in mūdū intrauit sel' tā tū hoiem inq̄nat. vñ ꝛ baptismꝰ q̄ cōtra eaz ꝓncipal'r ordinat iterari nō dz. Hoc etiaz cōe ē q ex q̄ res aliq̄ semel ꝯsecrata ē q̄diu manet vlterius ꝯsecrari nō dz ne ꝯsecratio ineffica videat. vñ cū baptismꝰ sit q̄daz ꝯsecratio hoīs baptizati nō ē iterādū baptisma Per qđ excludit error donatistaꝝ vel rebaptizantiū.

Nota

Jdē 3ª p. q. 66. ar. 9.

Error excluditur.

¶De confirmatione lx

Jdē. 4. scp. dis. 7.

Jdē 3ª p. q. 72.

Confectio ät spiritualis roboris in hꝫ ꝓprie ꝯsistit q hō fidem xp̄i ꝯfiteri audeat coꝛā q̄buscūqz. nec ide retrahat ꝓpter ꝯfusionē aliquā vel terroꝛez. fortitudo em̄ inordinatū timoꝛē repellit. sacramētū g̃ q̄ spirituale robur regenerato ꝯfert eū q̄dāmodo ꝯstituit ꝓ fide xp̄i ꝓpugnatoꝛē. ꝛ qz pugnātes sub aliq̄ ꝓncipe eius insignia ꝛeferūt. hi q̄ ꝯfirmatōis sacramētuz suscipiūt signo xp̄i insigniūt videlicz signo crucis q̄ pugnauit ꝛ vicit. Hoc ät signuz in frōte suscipiūt insignū q̄ publice fidē xp̄i ꝯfiteri nō erubescāt. hec aut̄ insignitō fit ex ꝯfectione olei ꝛ balsami q̄ crisma vocatur nō irrōnabil'r. nā p oleū spūssancti virtus ꝛesignat q̄ ꝛ xp̄s unctus noīat ut sic a xpo xp̄iani dicant quasi sub ipso militātes. in balsamo ät ꝓpter odorēm bona fama ostēdit quā necesse ē habere eos q̄ inter mūdanos ꝯuersant ad fidē xp̄i publice ꝯfitendā q̄si in cāpū certamīs ꝛe secretis ecclesie finib⁹ ꝓducti. Cō uenienter etiā hꝫ sacramētū a solis pōtificib⁹ ꝯfertur q̄ sunt q̄dāmodo duces exercitus xp̄iani. nā ꝛ apud seculare militiā ad ducem exercitus ptinet ad militiaz eligendo q̄sdā asscribere ut sic p hꝫ sacramētū suscipiunt ad spūalē militiā q̄dāmō videant asscripti. vñ ꝛ eis manꝰ iponit ad ꝛesignādā ꝛeriuatōez ꝑtuz a xpo

Confirmatio fortitudo spiritualis roboris.

Fides xp̄i ꝓfiteri.

Signum crucis.

Hoc sacrm a pōtificib⁹ confert

¶De eucharistia lxi

Jdē. 4. scp. dis. 8.

Jdē 3ª p. q. 73

Sicut ät corporalis vita materiali alimēto indiget nō solū ad q̄ntitatis augmētū. sz etiā ad naturā coꝛporis sustētandā ne ꝓpter resolutōes ꝯtinuas dissoluatur ꝛ ei⁹ ꝑfectus ꝛepereat. ita necc̄iū fuit in spūali vita spūale alimētū habere q̄ regnati ꝛ in ꝑfectib⁹ ꝯseruentur ꝛ crescāt. Et qz spūales effectus sub sensibilitudine visibiliū fiunt. ꝯgruū fuit nobis tradi. vt dictum ē. hmōi spūale alimētum nobis tradit sub speciebus illaꝝ rerū quib⁹ homies cōmunius ad coꝛpale alimētum utunt. hmōi aut̄ sunt panis ꝛ vinuz. ꝛ ideo sub speciebus panis ꝛ vini hoc tradit sacramētum Sed considerandū est q̄ aliter generās generato cōiungitur. ꝛ aliter nutrimētum nutrito incoꝛporalibus rebus. generās em̄ nō oz sm̄ substātiam generato coniūgi sed solum sm̄ similitudinē ꝛ ꝑfectum. sed alimētum oz nutrito sm̄ substātiam ꝯiungi. vnde vt coꝛporalibus signis spūales effectus respōdeāt mysteriuz verbi incarnati aliter nobis ꝯiūgitur in baptismo q̄ est spūritualis regeneratio. atqz aliter in hoc eucharistie sacramēto qđ est spirituale alimētum. in baptismo em̄ cōtinet verbū incarnatū solū sm̄ virtutē. sz in eucharistie sacramēto ꝯfitemur ipm̄ sm̄ substātiam ꝓtineri Et quia cōplemētuz nostre salutis factū est p passionem xp̄i ꝛ moꝛtem p quā eius sanguis a carne sepaꝛatus est. sepatim nobis tradit sacramentum coꝛpis eius sub specie panis. ꝛ sanguis sub specie vini vt sic in hoc sacramēto passionis dominice memoria ꝛ repꝛesentatio habeatur. ꝛ sm̄ hoc implet qđ dominus dixit Joh. sexto. Caro mea vere est cibus. ꝛ sanguis meus vere est potus.

¶De erroꝛe infidelium circa sacramentum eucharistie lxij

Sicut autem christa proferēte hec verba q̄dam discipulo⁹ turbati sunt dicētes. Durus ē hic sermo quis potest eum audire. ita ꝛ cōtra doctrinā ecclesie insurꝛexerūt heretici veritatē huius negantes. Dicunt em̄ in hoc sacramēto nō realiter eē coꝛpus ꝛ sanguinem xp̄i. sed significatiue tm̄ vt sic intelligat qđ xps dixit demōstrato pane. hoc ē coꝛpus meu. ac si diceret. hoc est signū vel figura coꝛpis mei sm̄ quē modū ꝛ apostolus dixit ꝓma ad Coꝛ. x. Petra aut̄ erat xp̄us. id est xp̄i figura. ꝛ ad hūc intellectum referūt q̄cquid in scripturis inuenit similr̄ dici. Huius aut̄ opinionis occasionē assumūt ex verbis dñi qui de sui coꝛporis comestione ꝛ sanguinis potatōne vt scādalum discipulo⁹ qđ oꝛtum fuerat sopiretur. quasi seipsum exponēs dixit. Uerba que ego locutus sum vobis spiritus ꝛ vita sunt. quasi ea que dixerat nō ad litteraz sed sm̄ spirituale sensum ꝛtelligenda essent. Inducit̄ tur etiam ad dissentiendum ex multis difficultatib⁹ que ad hanc ecclesie doctrinam sequi vident. ꝓpter quas hic sermo xp̄i ꝛ ecclesie durus eis apparet. Et ꝓmo q̄dem difficile videtur q̄modo verum coꝛpus xp̄i in altare esse incipiat. Aliquid em̄ incipit eē vbi prius nō fuit dupl'r. vel p motū locale. vel p ꝯuersionem alterius in ipm̄. vt pz in igne q̄ alicubi esse incipit. vl' qz ibi de nouo accendit. vl' qz illuc de nouo apꝛportatur. manifestū est aut̄ verū coꝛpus xp̄i nō semp in hoc altari fuisse. cōstat em̄ ecclesia xp̄m in suo coꝛpoꝛe ascēdisse in celū. videt aut̄ impossibile dici q̄ aliquid hꝫ de nouo cōuertat in coꝛpus xp̄i. nihil em̄ videtur cōuerti in peritūs cū id in qđ aliquid cōuertitur p hmōi ꝯuersionē esse incipiat. manifestū est aut̄ coꝛpus xp̄i ꝛeextitisse. vtpote in vtero virginali con

Heretici insurrexerūt ꝛ fidem

Occasio ponitur.

Prima difficultas.

Distinctō bi mēbris

ceptū. nō igit videt esse possibile q in altari ꝛc nouo esse incipiat p ꝯuersionē alterius in ipm. Silr autē nec p mutationez loci. qz oē qd localr mouet sic incipit ee in vno loco q ꝛelinit ee in alio in q prius fuit oportebit g dicere q cū xps incipit ee in h altari in q hoc sacramētū pagit. ꝛelinat esse in celo q ascendēdo puenerat. ¶ Amplius. nullus mot⁹ localis terminat sil ad duo loca. manifestū ē ãt h sacramētū sil in diuersis altaribꝫ celebrari. nō ē g possibile q p motū lo
2 calē corpus xpi ibi ee incipiat ¶ Scda difficultas ex loco accidit. Nō em̄ semotim ptes alicui⁹ i diuersis locis ǒtinent ipo itegro pmanēte. manifestū ē ãt in h sacramēto seorsuz esse panē ⁊ vinū in locis sepatis. si igit caro xpi sit sub specie panis ⁊ sanguis sub specie vini videt seq q xps nō remaneat integer. sz sp cuz h sacrm agit eius sanguis a corpe sepet ¶ Adhuc. ipossibile videt q maius corp⁹ in loco minoris includat manifestū ē ãt vez corpus xpi esse maioris q̄titat̄ q̄ panis q in altari offert. ipossibile g videt q vez corpus xpi totū ⁊ itegz sit vbi videt esse panis. si ãt ibi nō est totū. sz aliq̄ pars eius. redibit p̄mū inconueniens q sp cū h sacrm agit corpus xpi p ptes discerpat ¶ Amplius. ipossibile ē vnū corpus in pluribꝫ locis existere. manifestū ē ãt h sacrm in pluribꝫ locis celebrari. ipossibile g videt q corp⁹ xpi veracit i h sacro ǒtineat. Nisi forte q̄s dicat q fm aliquā pticulā ē h ⁊ fm aliā alibi. ad qd itez seq̄t q p celebrationē hmōi sacrī corpus xpi diuidat i ptes. cū tm̄ nec q̄titas corporis xpi sufficere videat ad tot pticulas ex eo diui
3 dendas in ãt locis h sacrm pagit. ¶ Tercia difficultas ē ex his q̄ in h sacro sensu pcipim⁹ Sētimus em̄ manifeste ⁊ post ꝯsecratiōē in h sacro oia accidētia panis ⁊ vini. s. colorē. saporē. odorē. figurā. q̄titatē. ⁊ pōdus circa q̄ ꝛecipi nō possum⁹. qz sensus circa pp̄a sensibilia nō ꝛecipit. hmōi ãt accīntia in corpe xpi esse nō p̄nt sicut in subiecto. silr etiā nec in aere adiacēti. qz cū plurima eoz sint accīntia naturalia req̄rūt subiectū determiate nature nō q̄lis ē natura corpis hūani vel aeris. nec etiā p̄nt p se subsistere cū accīntis esse sit ineſſe. accīntia ãt cū sint forme idiuiduari nō p̄nt nisi p subiectū. vñ remoto subiecto eēnt forme vles. relinq̄t g hmōi accīntia ee in suis determinatis subiectis. s. in suba panis ⁊ vini. ē g ibi suba panis ⁊ vini ⁊ nō suba corpis xpi. cū ipossibile videat duo corpa
4 esse sil. ¶ Quarta difficultas accidit ex passionibꝫ ⁊ actionibꝫ q̄ apparēt in pane ⁊ vino post ꝯsecratōem sicut ⁊ añ. nā vinū si in magna q̄titate sumeret̄ calefaceret ⁊ inebriaret. panis ãt ⁊ ꝯfortaret ⁊ nutriret. videt etiā si diu ⁊ incaute seruēt putrefieri. a muribꝫ comedi. ꝯburi etiā p̄nt ⁊ in cinerē redigi ⁊ vaporem q̄ oia corpi xpi ꝯuenire nō p̄nt cū fides ip̄m ipassibilem p̄dicet. ipossibile g videt q corpus xpi in h sacro
5 subst̄ātialr ǒtineat. ¶ Quinta difficultas videt specialr accidere ex fractōe panis q̄ q̄dez sensibilr appa-

ret. nec sine subiecto ee p̄t. absurdū etiā videt dicere q illius fractōis subiectū sit corpus xpi. nō g videt ibi esse corpus xpi. sz solū substātia panis ⁊ vini. Nec g ⁊ hmōi sunt ꝓpter q̄ doctrina xpi ⁊ ecclesie circa hoc sacramētum dura esse videt̄ur.

¶ Solo p̄missaꝝ difficultatū ⁊ primo q̄dē ad ꝯuersionē panis in corpus xpi lxiij

Licet ãt diuina virtus sublimius ⁊ secretius i h sacro opet q̄z ab hoīe p̄hendi possit. ne tñ doctrina eccle circa h sacrm ifidelibꝫ ipossibil videat. conādū ē ad h q ois ipossibilitas excludat. Prima g occurrit cōsideratio p quē modū vez xpi corp⁹ ee sub h sacro incipiat. ipossibile ãt ē q h fiat p motum localez corpis xpi. tū qz seq̄ret q in celo ee ꝛelineret q̄cunq; h agit sacrm. tū qz nō posset sil h sacrm agi nisi in vno loco cū vn⁹ motus localis nō nisi ad vnū terminū finiat. tū etiā qz motus localis ūstātaneus esse nō p̄t. sz tpe indiget. ꝯsecratio ãt p̄ficit in vltimo instāti platōis ꝓbaꝝ. relinq̄t g dom q vez corpus xpi esse incipiat in h sacro p h q suba panis ꝯuertit in subam corpis xpi. ⁊ suba vini in subam sanguis eius. Ex h ãt apparet falsam ee opinionē tā eoz q̄ dicūt subam panis sil cū suba corpis xpi in h sacro existere q̄z etiam eoz q̄ ponūt subam panis in nihilū redigi vel in p̄mā materiā resolui. ad vtrūq; em̄ sequit q corpus xpi in h sacro ee incipere nō possit nisi p motū localē. qd est impossibile. vt oñsuz ē. ¶ P̄terea si suba panis sil est in h sacro cū vero corpe xpi potius xpo dom fuit h ē corpus meū q̄z h est corpus meū. cū p h ꝛemōstret suba q videt q q̄dē est suba panis si in sacro cū corpe xpi remaneat. Silr ipossibile videt etiam q suba panis oino i nihilū redigat. multū em̄ ꝛe natura corpea p̄o creata iā in nihilū redigisset ex frequētatōe hmōi mysteriꝫ. nec ē ꝛecēs vt in sacro salutis diuīa ǒtute aliq̄d in nihilū redigat. neq; etiā in primā materiā subam panis ē possibile resolui. cū materia p̄ma sine forma esse nō possit nisi forte p materiā primā p̄mā elementa corpea intelligāt. in q̄ q̄dē si suba panis resolueret nece eēt h ocip̄m pcipi sensu. cū elemēta corporea sensibilia sint. eēt etiā ibi localis trāsmutatio ⁊ corpalis alteratio ꝛio. z q̄ instātanea ee nō p̄nt. ¶ Sciēdū tñ est q p̄dicta ꝯuersio panis i corpus xpi alteri⁹ modi est ab oīb⁹ ꝯuersionibꝫ naturalibꝫ. nā in q̄libet ꝯūsione naturali manet subiectū in q̄ succedūt sibi diuerse forme vel accidētales sicut cū albū in nigz ꝯūtit. vl subales sicut cū aer in ignē. vñ cōuersiones formales noīant. sz in ꝯuersione p̄dicta subiectū trāsit in subiectū. ⁊ accīntia manēt. vñ hec ꝯuersio subalis noīat. ⁊ q̄ dē q̄liter accīntia maneāt ⁊ q̄re posterius pscrutādū ē

Nūc ãt ꝯsiderare oz quo subiectū in subiectū ꝯūtat qd q̄dē natura facere nō p̄t. ois em̄ nature operatō materiaz p̄supponit p quā suba indiuiduat. vñ natura

Impossibile ē q corp⁹ xpi incipiat ee sub sacro p motū local

Opio falsa

Reprobat. j.

Nota

Difficio.

facere nō ꝑt q̄ hec ſuba fiat illa ſicut q̄ hic digit⁹ fiat ille digit⁹. ſed materia ſubiecta eſt illi ꝓtuti dīne cuz p ipam ꝓducak in eē. vñ dīna ꝓtute fieri ꝑt q̄ hec individua ſuba in illā ꝑſiſtentē ꝓuertak. ſicut em̄ virtute naturalis agētis cuius opatio ſe extēdit tm̄ ad īmutatōem forme z exiſtētia ſubiecti ſuppoſita. ꝫ totū in illud totū ꝓuertik ſm̄ variatōnem ſpēi z forme vtpote hūc aerē i hūc ignē generatū. ita ꝓtute dīna q̄ materiā nō ꝓſupponit ſz eā ꝓducit. z hec materia cōuertik in illā. z p ons ꝫ individuū in illud. individuatōis em̄ ꝓncipiū materia eſt ſicut forma ē ꝓncipiuz ſpēi. Hinc aūt manifeſtū eſt q̄ in ꝓuerſiōe ꝓdicta panis in corp⁹ xp̄i nō eſt aliq̄d ſubiectū cōe pmanēs p⁹ ꝓuerſionē. cū trāſmutatio fiat ſm̄ pmū ſubiectū. q̄d eſt individuatōis ꝓncipiū. necē eſt tm̄ id remanere vt verū ſit q̄d dr. hoc eſt corp⁹ meū. q̄ q̄dē ꝓba ſunt huius ꝓuerſionis fcatiua z factiua. z q̄z ſuba panis nō manet nec aliqua ꝓior materia. vt oſtenſum eſt neceſſe eſt dicere q̄ maneat id q̄d eſt ꝑter ſubam panis. hmōi aūt eſt accns panis. remanent ḡ accntia panis etiā poſt ꝓuerſionē ꝓdictā. Inter accntia ꝫo q̄dā dr do ꝫſiderād⁹ eſt. nā inter oia accntia ꝓpinqui⁹ inheret ſubē q̄ſtitas dimēſiua. vnde q̄litates i ſuba recipiūtur q̄ſtitate mediāte. ſicut color mediāte ſuperficie. vñ et p diuiſionē q̄ſtitatis p accns alia accntia diuidūt vlteri⁹ aūt q̄litates ſunt actionū z paſſionū ꝓncipia et relationū quarūdā. vt ſꝫ pater z filj⁹. z dns z ſu⁹. et alia hmōi. q̄dā vero relatōes īmediate ad q̄ſtitates ſequūtur. vt maj⁹ z min⁹. duplū z dimidium. z ſilia. Sic ḡ accntia panis poſt ꝓuerſionē ꝓdictā remanere ponēdū eſt vt ſola q̄ſtitas dimenſiua ſine ſubiecto ſubſiſtat. z in ipa q̄litates fundent ſicut in ſubiecto. z p ons actōes paſſiones z relatiōes. Accidit ḡ in hac ꝓuerſione ꝓtrariū ei q̄d in naturalib⁹ mutatōib⁹ accidere ſolet in q̄b⁹ ſuba manet vt mutatōis ſubiectū. accidētia vero variāt. hic aūt econuerſo accns manet z ſuba trāſit. hmōi em̄ cōuerſio nō ꝑt ꝓprie dici mot⁹ ſicut a naturali ꝫſiderat vt ſubiectū requirit. ſed eſt q̄dā ſubalis ſucceſſio. ſicut in creatiōe eſt ſucceſſio eē z nō eē. vt in ſcdo dictū eſt. Nec ḡ eſt vna rō q̄re accns panis remanere oz vt inueniak aliq̄d manēs in ꝓuerſione ꝓdicta. Eſt aūt ꝓpter hoc aliud neceſſariū. ſi em̄ ſuba panis in corp⁹ xp̄i ꝓuerteretur. z panis accntia trāſiret. ex tali ꝓuerſiōe nō ſequer̄ q̄ corp⁹ xp̄i ſm̄ ſuā ſubam eēt vbi ꝓus fuit panis. nulla em̄ relinq̄r̄ habitudo corpi xpi ad locū ꝓdictū. ſz cū q̄ſtitas dimēſiua panis remanet poſt ꝓuerſionē p quaz panis hūc locū ſortiebak. ſuba panis in corp⁹ xp̄i mutata fit corpus xp̄i ſub q̄ſtitate dimēſiua panis. z p ons locum panis q̄dāmō ſortik. mediātib⁹ tñ dimēſiōib⁹ panis. Pñt z alie rōnes aſſignari z q̄ſtū ad fidē q̄ de inuiſibilib⁹ ē. z ei⁹ meritū q̄d circa ꝫ ſacrm̄ tāto maj⁹ ē q̄ſto inuiſibil⁹ agik corpe xp̄i ſub panis accntib⁹ occultato. z ꝓpter cōmodioꝛē z honeſtioꝛē vſuz hui⁹ ſacri eſſet em̄ horrori ſumētib⁹ z abhominatōi videntib⁹ ſi corp⁹ xp̄i in ſua ſpē a fidelib⁹ ſumeret. vñ ſub ſpē panis z vini q̄b⁹ hoies cōi⁹ vtūk ad eūm z potū corp⁹ xp̄i ꝓponit manducādū z ſanguis potandus

Jdē p⁹ p. q. 3. ar. 2. ad. 3

Jd. 4. ſcp. d. 12

Jd. 3. pte. q. 77.

Jd. 3ª p. q. 77. ar. 2.

Duc rōnes

Solo coꝛ q̄ obiciebāk ex pte loci. Lxiiij.

HIs igit̄ ꝫſideratis circa modū ꝓuerſionis ad alia ſoluenda nob⁹ aliq̄ren⁹ via pz. Dictū eſt em̄ q̄ locꝰ in q̄ ꝫ agik ſacrm̄ attribuik corpi xp̄i rōe dimēſionuz panis remanētiū poſt ꝓuerſionem ſubē panis in corpus xp̄i. ſm̄ hoc ḡ ea q̄ xp̄i ſt̄ neceſſe eſt eē in loco p̄dicto. ſm̄ q̄ exigit rō ꝓuerſiōis p̄dicte. Cōſiderādū ē ḡ in ꝫ ſacro aliq̄d eē ex vi ꝓuerſiōis. aliq̄d aūt naturali ꝓcomitātia. Ex vi q̄dē ꝓuerſiōis eſt in ꝫ ſacro illud ad q̄d directe ꝓuerſio terminak. ſicut ſub ſpēb⁹ panis corp⁹ xp̄i in q̄d ſuba panis ꝓuertik. vt p ꝫba ꝫſecratōis pz. cū dr. ꝫ eſt corp⁹ meū. z ſilr ſub ſpē vini ē ſanguis xp̄i cū dr. hic eſt calix ſanguinis mei. ꝛc. Sz ex naturali ꝓcomitantia ſt̄ ibi oia alia ad q̄ ꝓuerſio nō terminak. ſz tñ ei in q̄d terminak ſunt realr ꝓiūcta manifeſtū eſt em̄ q̄ ꝓuerſio panis nō terminak in dīnitatē xp̄i neq; in ei⁹ aiam. ſed tm̄ ſub ſpē panis eſt aia xp̄i z ei⁹ dīnitas. ꝓpter vnionē vtriuſq; ad corp⁹ xp̄i. Si ꝫo in triduo mort⁹ xp̄i ꝫ ſacrm̄ celebratū fuiſſet nō fuiſſet ſub ſpē panis aia xp̄i. q̄z realr nō erat corpi ei⁹ vnita. z ſilr nec ſub ſpē panis fuiſſet ſanguis. nec ſub ſpē vini corp⁹ ꝓpter ſeparōem vtriuſq; in morte nūc aūt q̄z corp⁹ xp̄i in ſua natura nō eſt ſine ſanguie ſub vtraq; ſpē ꝓtinek corp⁹ z ſanguis. ſed ſub ſpē panis ꝓtinek corp⁹ ex vi ꝓuerſiōis. ſanguis aūt ex naturali ꝓcomitātia. ſub ſpē aūt vini ecōuerſo. Per eadez etiā pz ſolo ad id q̄d obiciebak de ineqlitate corpis xp̄i ad locuz panis. ſuba em̄ panis directe ꝓuertik in ſubaz corpis xp̄i. dimēſiones aūt corpis xp̄i ſt̄ in ꝫ ſacro ex naturali ꝓcomitātia. nō aūt ex vi ꝓuerſionis cū dimēſiōes panis remaneāt. Sic ḡ corp⁹ xp̄i nō cōparak ad hūc locū mediātib⁹ dimēſiōib⁹ proprijs vt eis opteat adeq̄ri locū. ſz mediātib⁹ dimēſionib⁹ panis remanētib⁹ q̄b⁹ loc⁹ adeq̄tur. Jn etiā pz ſolo ad id q̄d obiciebak de pluralitate locoꝛ. corp⁹ em̄ xp̄i p ſuas ꝓprias dimēſiōes in vno tm̄ loco exiſtit. ſz mediātib⁹ dimēſiōib⁹ panis in ipm trāſeūtis in tot locꝫ eſt in q̄t hmōi ꝓuerſio fuerit celebrata. non q̄dē diuiſum p ptes. ſz integrū in vnoq̄q. nā q̄libet panis cōſecratus in integꝛ corp⁹ xp̄i ꝓuertitur

Nota

Alia ſolo

Solo coꝛ q̄ obiciebāk ex pte accntiū Lxv.

SIc igit̄ difficultate ſoluta q̄ ex loco accidit. inſpiciēdū eſt de ea q̄ ex accntib⁹ remanētib⁹ eē videt. Nō em̄ negari ꝑt accntia pānis z vini remanere. cū ſenſus ꝫ infallibilr demōſtret. neq; his corp⁹ xp̄i aut ſanguis afficik. q̄z ꝫ ſine ei⁹ alteratione eē nō poſſet. nec taliū accntiū capax eſt. ſilr aūt z

ſuba aeris. vñ relinq̃tur q̃ ſint ſine ſubiecto. tñ p mo dū p̄dictuz. vt ſcz ſola q̃ztitas dimēſiua, ſine ſubiecto ſubſiſtat. z ipa alijs accñtib⁹ ꝓueat ſubiectū. Nec ē im poſſibile q̃ accñs ꝓtute dūa ſubſiſtere poſſit ſine ſubiecto. Idē ei ē iudicādū de pductōe rez z de ꝓſeruatōe eaz in ee. diuina āt ꝓtus pt. pducere effect⁹ quarūcūq̃ cāz ſcdaz ſine ipis cāis ſcdis. ſicut potuit formare hoiem ſine ſemine. z ſanare febrē ſine opatiōe nature qđ accidit ꝓpter infinitatē ꝓtutis ei⁹. z q̃ oib⁹ cāis ſcdis largit ꝓtutē agēdi. vñ z effect⁹ cāz ſcdaz cōſeruare pt in ee ſine cāis ſcdis. z hoc mō i h̄ ſacro accñs ꝓſeruat ineē ſublata ſuba q̃ ipm ꝓſeruabat. qđ q̃dez pcipue dici pt de q̃ztitatib⁹ dimēſiuis q̃s etiā platonici poſuerūt p ſe ſubſiſtere. ꝓpter h̄ q̃ fm intellectū ſeparāt. manifeſtū eſt āt q̃ plus pt de⁹ in opando q̃ intellect⁹ in apphēdēdo. Hz aūt z h̄ ꝓpriū q̃ztitas dimēſiua inter accñtia relinq̃ q̃ ipa fm ſe indiuiduat. qđ ſ̄ eſt. qz poſitio q̃ eſt ordo ptiū in toto in ei⁹ rōne includit. eſt eīm q̃ztitas poſitōez h̄ns. vbicūq̃z āt intelligit diuerſitas ptiū eiuſdē ſpēi. ncce ē ꝛtelligi idiuiduationē. nā q̃ ſtz vni⁹ ſpēi nō multiplicant niſi fm idiuiduū. z inde ē q̃ nō p̄t apphēdi multe altedines niſi fm q̃ ſtz in diuerb⁹ ſubiectz. p̄t āt apphēdi multe linee etiāſi fm ſe ꝓſiderēt. diuerſus eīm ſit⁹ q̃ p ſe linee ineſt ad pluralitatē lineaz ſufficiēs ē. Et qz ſola q̃ztitas dimēſiua de ſui rōne hz. vñ multiplicatio indiuiduoz in eadē ſpē poſſit accidere. p̄a radix hmōi multiplicatōis ex dimēſione eē videt. qz in genere ſube multiplicatio fit fm diuiſionē materie. q̃ nec intelligi poſſet niſi fm q̃ materia ſub dimēſionib⁹ ꝓſideraf nā remota q̃ztitate ſuba oīs indiuiſibil' eſt. vt pz per phm. j. phy. Manifeſtū ē āt q̃ i alijs gñib⁹ accñtiuz multiplicāt idiuidua eiuſdē ſpēi ex pte ſubiecti. z ſic relinq̃t q̃ cū in hmōi ſacro ponam⁹ dimēſiōes p ſe ſb ſiſtere z alia accñtia i eis ſic in ſubiecto fūdari. nō oz nos dicere q̃ accñtia hmōi idiuiduata nō ſint. remanet eīm in ipis dimēſiōib⁹ indiuiduatōis radix

Nota ꝓpriū q̃zti. dimēſiue inter accñtia

Sc° eoz q̃ obijciebāt ex pte actōis z paſſiōis lxvj

HIs āt cōſideratis q̃ ad q̃rtā difficultatē ptinēt. cōſiderāda ſtz circa que aliq̃d eſt qđ de facili expediri pt. aliq̃d q̃dē eſt qđ maiorē difficultatē p̄ſentat. Qđ eīm in ſacro eccē actōes appareāt q̃ pus i ſuba panis et vini appebāt. puta q̃ ſili' imutēt ſenſuz. ſili' etiā alterēt aerē circūſtantē vel qđlibet aliud odore aut colore. ſatis ꝓnenies videt ex his q̃ poſita ſtz. Dictū ē eīm q̃ in h̄ ſacro remaneāt accñtia panis z vini inter q̃ ſtz q̃litates ſenſibiles. q̃ ſtz hmōi actionū p̄ncipia. Rurſus circa paſſiōes aliq̃s puta q̃ fiūt fm alterationes hmōi accñtiū. nō magna etiā difficultas accidit ſi p̄miſſa ſupponāt. cū eīm p̄miſſum ſit q̃ alia accñtia in dimēſionib⁹ fundant ſicut in ſubiecto p eūdē modū circa hmōi ſubiectū alteratio alioz accñtiū ꝓſiderari

Maxima difficultas

pt. ſicut ſi eēt ibi ſubiecta. vtputa ſi vinū eēt calefactū et infrigidaref. aut mutaret ſaporez. aut aliq̃ hmōi. Sed maxima difficultas apparet circa generatōez et corruptōem q̃ in h̄ ſacro videf accidere. nā ſi q̃s in magna q̃ztitate h̄ ſacrali cibo vteref ſuſtētari poſſz z vino etiaz inebriari. fm illud apl̄i. j. Cor. xi. Alius eſurit. ali⁹ aūt ebri⁹ eſt. q̃ q̃dē accidere nō poſſent niſi ex h̄ ſacro caro z ſanguis generaref. nā nutrimētū cōuertif in ſuba nutriti. q̃zuis q̃dā dicāt hoiem h̄ ſcrāli cibo nō poſſe nutriri. ſz ſolū cōfortari z refocillari. ſic cū ad odorē vini cōfortaf. ſed hec q̃dē confortatio ad hoc accidere pt. nō aūt ſufficit ad ſuſtētandū hoiez ſi diu ſine cibo pmaneat. expimēto aūt de facili inueniref hominē diu ſacrali cibo ſuſtētari poſſe. Mirā dū etiā videf cur negēt hoiez h̄ ſacrali cibo poſſe nutriri. refugiētes hoc ſacrm in carnez z ſanguinē poſſe cōuerti. cū ad ſenſum appareat q̃ p putrefactōem vel cōbuſtionē in aliā ſubam ſcz cineris z pulueris conuertaf. qđ q̃dē difficile tū videf. eo q̃ nec videat poſſibile q̃ ex accñtib⁹ fiat ſubſtātia. nec credi phas ſit q̃ ſuba corpis xp̄i q̃ eſt impaſſibilis in aliā ſubam conuertaf. Si q̃s aūt dicere velit q̃ ſicut miraculoſe panis in corpus xp̄i cōuertif. ita miraculoſe accñtia in ſubam ꝓuertūtur. p̄mū q̃dez hoc nō videf miraculo eē cōueniēs q̃ hoc ſacrm putreſcat vel p cōbuſtionē diſſoluaf. vnde qz putrefactio z cōbuſtio conſueto nature ordine huic ſacro accidere inueniūtur. qđ nō ſolet eſſe in his q̃ miraculoſe fiūt. ¶ Ad hāc dubitati onē tollendā q̃dā famoſa poſitio eſt adinuēta. que a multis tenef. dicūt eīm q̃ cū ꝓtingit h̄ ſacrm in carne cōuerti aut ſanguinē p nutrimentū. vel in cinerē aut cōbuſtionē aut putrefactōez. nō cōuertūtur accñtia in ſubam. neq; ſuba corpis xp̄i. ſed redit diuino miraculo ſuba panis q̃ pus fuerat. z ex ea generāt̄ illa in q̃ hoc ſacrm ꝓuerti inuenif. Sed h̄ q̃dem oīno ſtare nō pt. oñſum eſt eīm ſup̄. q̃ ſuba panis in ſubaz corpis xp̄i cōuertif. qđ aūt in aliq̃d cōuerſum eſt redire nō pt niſi ecōuerſo illud reconuertaf in ipm. ſi q̃ ſuba panis redit. ſeq̃tur q̃ ſuba corpis xp̄i reconuertatur in panē. qđ eſt abſurdū. Adhuc ſi ſuba panis redit. neccē eſt q̃ vel redeat ſpēs panis manētib⁹. vl' ſpēcies panis iam deſtructis. ſpēb⁹ q̃dē panis durātib⁹ ſuba panis redire nō pt. qz q̃diu ſpēs manēt. manet ſub eis ſuba corpis xp̄i. ſeq̃ref q̃ q̃ ſimul eſſet ibi ſubſtātia panis z ſuba corpis xp̄i. Siliter etiā neq; corruptis ſpēb⁹ panis ſuba panis redire pt. tum qz ſubſtantia panis nō eſt ſine ꝓpriis ſpēb⁹. tum qz deſtructis ſpēb⁹ panis iam generata eſt alia ſuba ad cui⁹ generatōem ponebaf q̃ ſuba panis rediret. Melius q̃ dōm videf. q̃ in ipa ꝓſecratōe ſicut ſuba panis i corpus xp̄i miraculoſe cōuertif. ita miraculoſe accñtib⁹ cōferf q̃ ſubſiſtāt. qđ eſt ꝓpriū ſube. z p hoc q̃ oīa q̃ oīa poſſint facere z pati q̃ ſuba poſſet facere z pati ſi ſubiecta adeēt. vñ ſine nouo miraculo z iebriare. z nutri

Reꝓbat⁹.

Opinio famoſa adinuē

re ⁊ incinerari ⁊ putrefieri possunt eodē mō ⁊ ordi/ne accī subā panis ⁊ vini adesset.

Sō eoꝛ q̄ obiciebāt ex pte fractōis Lxvij.

REstat aūt ea que ad
q̄ntā difficultatē ptinēt speculari Manife/stū ē āt fm p̄dicta q̄ fractōis subiectū pone
Jdē ꝫ p.q. 77.ar.7 re possiū dimēsiones p se subsistētes .nec tū hmōi dimēsionib⁹ fractis frangīt subā coꝛpis xp̄i.eo q̄ to/tū coꝛp⁹ xp̄i sub q̄libet pꝛtōe remaneat.qđ q̄dē etsi difficile videat.tn fm ea q̄ p̄missa sūt exponēꝫ hꝫ.di/ctū ē em̄ sup̄ q̄ coꝛp⁹ xp̄i est in hꝫ sacrō p subam suaꝫ ex vi sacr̄i.dimēsiōes aūt coꝛpis xp̄i sūt ibi ex natura/li ꝯcomitātia quā ad subam hnt econtrario ei fm q̄ coꝛp⁹ naturalī ē in loco. nā coꝛp⁹ naturale ē in loco mediātib⁹ dimēsionib⁹ q̄b⁹ loco ꝯmēsurat. Ellio āt mō sehꝫ aliq̄d subale ad id in q̄ est.⁊ alio⁹ aliq̄d q̄/tū .nā q̄ntū totū ita est in aliq̄ toto q̄ totū nō ē i pte sed p⁹ i pte sicut totū in toto.vn̄ ⁊ coꝛp⁹ naturale sic ē i toto loco totū q̄ nō ē totū i q̄libet pte loci.sꝫ ptes coꝛpis ptib⁹ loci aptant.eo q̄ est in loco mediantib⁹ dimensiōib⁹.si aūt aliq̄d subale sit in aliq̄ toto totuꝫ etiā totū ē in q̄libꝫ pte ei⁹.sicut tota natura ⁊ spēs aq̄ in q̄libet pte aq̄.⁊ tota aīa est in q̄libet pte coꝛpis.q̄ q̄ coꝛpus xp̄i est i sacrō rōne sue subē in quā ꝯuersa est subā panis dimensiōib⁹ ei⁹ manētib⁹.sicut tota spēs panis erat sub q̄libet pte dimēsionū.ita itegrū coꝛp⁹ xp̄i est sub q̄libet pte earūdē.nō q̄ fractio illa seu diui sio attingit ad coꝛp⁹ xp̄i vt sit in illo sicut ī subiecto sed subiectū ei⁹ sūt dimēsiōes panis vel vini remanē/tes.sicut ⁊ aliorū accidentiū ibidem remanētiū dixi mus eas esse subiectum

Solo autoꝛitatis supra inducte Lxviij

HIs igit̄ difficulta/tib⁹ remotis manifestū est q̄ id qđ eccl̄i astica traditio hꝫ circa sacr̄m altaris ni/hil ꝯtinet ip̄ossibile eo q̄ oia p̄t. Nec etiā ꝺtra eccl̄ie traditōem est ꝺbū dn̄i dicēt̄ ad discipulos q̄ de hac doctrina scādalizati videbāt Uerba q̄ ego locut⁹ sum vobis spūs ⁊ vita sunt. Nō em̄ p hꝫ dedit intelligere q̄ ꝺa caro sua i hꝫ sacrō mādūcāda fidelib⁹ nō trade/ret.sed qꝫ nō tradit mādūcāda carnaliter.vt sez sicut alij cibi carnales in ꝓpꝛia spē dilacerata sumerēt.sed qꝫ quodā spūali mō sumit̄ p̄ter ꝺsuetudinē alioꝝ ci/borum carnaliū.

Qđ ex pane ⁊ vino dꝫ ꝺficī hoc sacr̄m Lxix.

QUia vero ut dictuꝫ
est ex pane ⁊ vino hꝫ sacr̄m ꝺficit.nec̄e est eas ꝺditōes seruari in pane ⁊ vino vt ex eis hoc sacr̄m ꝺficī possit q̄ sūt de rōne panis ⁊ vini. vinū aūt nō dꝫ nisi liquoꝝ q̄ ex vuis exp̄mit. nec pa/nis dꝫ ꝓpꝛie nisi q̄ ex granis tritici cōficit. Alij ꝺo q̄ dicūt panes p defectu panis triticei ad ei⁹ supplemē/tum in vsuꝫ venerūt.⁊ sūt alij liḡres in vsuꝫ vini. vn̄ nec ex alio pane nec ex alio vino hꝫ sacr̄m ꝺficī posset neqꝫ etiā si pani ⁊ vino tāta aliene materie admixtio fieret q̄ spēs solueret. Si q̄ ꝺo hmōi pani ⁊ vino ac cidūt q̄ nō sunt de rōne panis ⁊ vini. manifestuꝫ est q̄ hꝫ ptermissis p̄t vez ꝺficī sacr̄m. vn̄ cū ē fermētatū vel azimū nō sit de rōne panis.sꝫ vtrolibet existe spēs panis saluet.ex vtrolibet pane p̄t ꝺficī sacr̄m.⁊ ꝓpt̄ hꝫ diuerse ecclie diuersum in hꝫ vsum hnt.⁊ vtrūq̄ con gruere p̄t sc̄atōi sacr̄i.nā vt Greg. dr in registro. Ro mana eccl̄ia offert azimos panes. ꝓpterea q̄ dn̄s si/ne vlla ꝺmixtiōe carnē suscepit.sꝫ cetere eccl̄ie offerūt fermētatū p eo q̄ ꝺbū p̄ris indutū est carne.⁊ ē ver⁹ de⁹ ⁊ ver⁹ hō.sic ⁊ fermētū ꝺmiscet farine Cōgruit tn̄ magis puritati coꝛpis mystici.i.eccl̄ie que in hꝫ sacro cōfiguraī vsus azimi panis.fm illud apl̄i.j. Coꝛ.v. Pascha nostꝝ imolat⁹ est xp̄s.itaq̄ epulemur i azi/mis sinceritatis ⁊ vitat̄. Per hꝫ aūt excludit error q̄/rūdā hereticoꝝ q̄ dicūt in azimo sacr̄m hoc celebrari nō posse. qđ etiā euidēter euāgelij autoritate destruit dr em̄ Matth. xxvi. et Mar. xiiij. et Lu. xxij. q̄ dn̄s p̄ma die azimoꝝ pascha cū discipulis suis comedit et tūc hꝫ sacr̄m instituit. Cū aūt nō esset licitū fm legē q̄ p̄ma die azimoꝝ fermētatū in domib⁹ iudeoꝝ in/ueniret.vt pꝫ Exo. xij. dn̄s aūt q̄diu fuit in mūdo le gē seruauit.manifestū ē q̄ panē azimū in coꝛp⁹ suuꝫ ꝺuertit.⁊ discipulis sumēdū dedit.stultū ē q̄ ip̄roba re in vsu eccl̄ie latinoꝝ q̄ dn̄s in ipa institutiōe hui⁹ sacr̄i seruauit¶ Sciēdū tn̄ q̄ quidā dicūt ip̄m p̄uenisse die azimoꝝ ꝓpter passionē imminētē.⁊ tūc fermētato pane eū vsuꝫ fuisse. Qđ quidē ostēdere nitūt ex duob⁹ p̄mo ex hꝫ qđ dr Jo. xiij. an diē festū pasche dn̄s cū di/scipulis cenā celebrauit.in q̄ coꝛp⁹ suū ꝺsecrauit. sic̄ apl̄s tradit.j. Coꝛ. xi. vn̄ videt q̄ xp̄s cenā celebrauit an diē azimoꝝ.⁊ sic in ꝺsecratōe sui coꝛpis vsus fuit pane fermētato. Hoc etiā ꝺfirmare volūt p hꝫ qđ ha/bet Joh. xviij. q̄ sexta feria qua xp̄us ē crucifix⁹ iudei nō intrauerūt pꝛetriū Pilati vt nō ꝺtaminarent̄ sed mūducarēt pascha. pascha aūt dicūt azima. q̄ ꝺclu dūt q̄ cena fuit celebrata an̄ azima. Ad hꝫ aūt rndet q̄ sicut dn̄s mādat Exo. xij. festū azimoꝝ septē diebꝫ celebrat. inter q̄s dies p̄ma erat sc̄a atq̄ sollēnis pci pue inter alias. qđ erat. xv. die mēsis. Sꝫ q̄ apd iu/deos sollēnitates a p̄cedēti vespere icipiebāt. ꝛō. xiij. die ad vesp̄ā icipiebāt comedere azima. ⁊ comede bāt p septē subsequētes dies.⁊ ꝛō dr in eodē capl̄o. Primo mēse. xiij. die mēsis ad vesp̄ā comedet̄ azi ma vsq̄ ad diē. xxi. eiusdē mēsis ad vesp̄ā. septē die bus fermētatū nō inueniet̄ in domib⁹ vr̄is. ⁊ eadem xiij. die ad vespas imolabat agn⁹ paschalis. p̄ma q̄ dies azimoꝝ a trib⁹ euangelistis Matheo Marco Luca. dr. xiij. die mēsis. q̄ ad vesp̄ā comedebāt azi ma. ⁊ tūc imolabat pascha. i. agn⁹ paschal̄. ⁊ hꝫ erat fm Johem an̄ diē festū pasche. i. an. xv. diez mēsis q̄ erat sollēnioꝝ iter oēs in q̄ iudei volebant comedere

Error q̄rūdā

Nota

Pō q̄rūdā

Solutio

paſcha.i.panes azimos paſchales.nō aūt agnū paſchalē. Et ſic nulla diſcordia inter euangeliſtas exīte planū eſt q̄ xp̄s ex azimo pane corp⁹ ſuū cōſecrauit in cena.vñ manifeſtū fit q̄ latinoꝝ eccl̄ia rōnabil̄r pane azimoꝝ vtit̄ in hoc ſacramēto

De ſacro penitētie z p̄mo q̄ hoīes post grām ſacrālē acceptā peccare poſſunt Lxx.

Iſta ꝯ°.p².j. QVāuis aūt per predicta ſacra hoīb⁹ gra ꝯferat.nō tū p acceptā grām īpeccabiles fiūt. Gratuita em̄ dona recipiūt in aīa ſicut habituales diſpōnes. non em̄ hō fm ea ſp agit.nihil aūt phibet eū q̄ habitū hz agere fm habitū vel ꝫ eū.ſicut grāmatic⁹ p̄t grāmaticā recte loq̄ vel etiā ꝫ grāmaticā loq̄ incōgrue. z ita eſt etiā de habitib⁹ ɣtutū moraliū.p̄t em̄ q̄ iuſticie habitū hz iuſta agere.z p̄t etiā ꝫ iuſticiā agere.qđ iō eſt q̄z vſus habituū in nob ex volūtate c̄. volūtas āt ad vtrūq; oppoſitoꝝ ſe hz.manifeſtū ē ergo q̄ ſuſcipiēs
2 gratuita dona peccare p̄t ꝫ grām agēdo ¶ Adhuc.īmpeccabilitas in hoīe cē nō p̄t ſine īmutabilitate volūtatis.īmutabilitas aūt volūtatis nō p̄t hoī ꝯpetere niſi fm q̄ attingit vltimū finē.ex hoc em̄ volūtas īmutabilis reddit̄ q̄ totaliter īplet̄.ita q̄ non hz quo diuertat ab eo in q̄ eſt firmata.impletio aūt volūtatis nō ꝯpetit hoī niſi vt finē vltimū attingēti. q̄diū em̄ reſtat aliq̄d ad deſiderādū volūtas impleta non eſt.ſic ḡ hoī impeccabilitas nō ꝯpetit añq; ad vltimū finē puenīat.qđ q̄dē nō dat hoī in gra q̄ in ſacris cōferf.qz ſacra ſunt in adiutoriū hoīs fm q̄ eſt in via ad finē.nō ḡ ex gra in ſacris p̄cepta aliq̄s impeccabilis reddit̄. ¶ Amp.oīe p̄tm̄ ex q̄dā ignorātia ꝯtingit.vñ pḥus dr q̄ oīs malus eſt ignoras. z in ꝓuer.dr.Errant q̄ operant malū.tū ḡ ſolū hō ſecu⁹ p̄t eſſe a p̄cō fm volūtatē q̄n fm intellectum ſecurus eſt ab ignorantia z erroꝛe.manifeſtū eſt aūt q̄ hō nō redditur īmunis ab oī ignorātia z erroꝛe p grām in ſacramētis p̄cepta.hoc em̄ eſt hoīs fm intellectū illā veritatē inſpicīctus q̄ eſt certitudo omniū veritatū.q̄ q̄dem inſpectio eſt vltimus hoīs finis.vt in tercio oſtē ſum eſt.nō ḡ p grām ſacramētoꝝ hō impeccabilis reddit̄. ¶ Itē.ad alteratōem hoīs q̄ eſt fm malicīā et
4 virtutē multū opat alteratio q̄ eſt fm aīe paſſiones. nam ex eo q̄ rōne paſſiones aīe refrenant hō virtuoſus efficit̄ z in ɣtute ꝯſeruat.ex eo ɣo q̄ rō ſeq̄t paſſiones hō redditur vicioſus.q̄diū ḡ hō eſt alterabilis fm aīe paſſiones.eſt etiā alterabilis fm viciū z ɣtutem.alteratio aūt q̄ eſt fm aīe paſſiones nō tollit̄ per grām in ſacris collatā.ſed manet in homīe q̄diū aīa paſſibili corpi vnit̄.manifeſtuꝝ eſt ḡ q̄ p ſacroꝝ gra-
5 tiā hō impeccabilis nō redditur ¶ P. ſupfluū videt̄ eos amouere ne peccēt q̄ peccare nō p̄t.ſed p euāgelicaꝝ et apoſtolicā doctrinā āmonent fideles iaz p ſacramē taſpūſſancti grām ꝯſecuti.dr em̄. Heb.xj. Cōtēplātes ne q̄d deſit gratie dei.neq; radix amaritudinis ſur ſum germinās impediat.z Eph.iiij. Nolite ꝯriſtare ſpūmſcti dei in quo ſignati eſtis.z.j. Cor.x. Qui ſe eſtimat ſtare videat ne cadat.ipe etā apl's de ſe dicit Caſtigo corpus meū z in ſeruitutem redigo ne forte cū aliis p̄dicauerim ipe reprob⁹ efficiar.nō ḡ p grām in ſacris p̄cepta hoīes impeccabiles redduntur Per hoc excludit quoꝝūdaꝝ hereticoꝝ erroꝛ q̄ dicūt q̄ hō poſtq; grām ſpūſſcti cepit peccare non p̄t.etſi peccat nūq; grām ſpūſſancti habuit. Aſſumunt aūt infulcimentū ſui erroꝛis qđ dr.j. Cor.xiij. Charitas nunq; excidit.z.j. Jo.iij. dr oīs qui in eo manet nō peccat et oīs q̄ peccat nō vidit nec cognouit eū.z infra exp̄ſſius. Oīs qui eſt ex deo peccatū nō facit. qm̄ ſemen ip̄ius in eo manet z nō p̄t peccare.qm̄ ex deo nat⁹ eſt Sed hec ad eoꝝ ꝓpoſitū oſtēdenduꝝ efficacia nō ſtꝫ talia argumēta. Nō em̄ dr q̄ charitas nunq; excidit ꝓpter hoc q̄ ille q̄ hz charitatē eā q̄nq; non amittat. cū dicat Apocal'.ij. habeo aduerſum te pauca q̄ charitatē tuā p̄mā reliq̄ſti.ſed ideo dictuꝝ eſt q̄ charitas nūq; excidit.qz cū cetera dona ſpūſſcti de ſui rōne īperfectōem hītia vtpote ſpūs ꝓphetie z hmōi euacuentur cū venerit qđ pfectū eſt.charitas in illo pfectiōis ſtatu remanebit. Ea ɣo q̄ ex epl'a Johis inducta ſtꝫ iō dicūtur.qz dona ſpūſſcti q̄bꝫ hō adoptat̄ in filiuꝝ vel renaſcit̄ in filiū dei q̄tū eſt de ſe tātā hīnt ɣtutē q̄ hoīem ſine p̄cō ꝯſeruare p̄nt.nec hō peccare p̄t fm̄ ea viuēs.p̄t tū ꝯea agere.z ab eis diſcedendo peccare.ſic em̄ dictū eſt.q̄ natus eſt ex deo non p̄t peccare. ſicut ſi diceret q̄ caliduꝫ nō p̄t infrigidare.id tū qđ eſt caliduꝫ p̄t fieri frigidū.z ſic infrigidabit.vel ſicut ſi diceret. iuſtus nō iniuſte agit.ſcz inq̄tum eſt iuſtus.

Errores q̄ndā.

Reprobā⁹.

¶ Q̄ hō peccās poſt ſacramentoꝝ grām p̄t conuerti per gratiam Lxxi.

Iſta ꝯ° p°.j. EXpremiſſis aūt apparet vlterius.q̄ hō poſt ſacrālē grām in-ſceptā in p̄tm̄ cadēs itez reparī p̄t ad gratiā.vt em̄ oſtenſum eſt q̄diū hic viuit̄ volūtas mutabilis eſt fm viciū z virtutē.ſicut ḡ poſt acceptā grāz p̄t peccare.ita z a p̄cō vt videt̄ p̄t ad virtutē redire
2 Itē manifeſtū eſt bonū eſſe potētius malo.nā malus nō agit niſi virtute boni.vt ſupra in tercio eſt oſtenſum ſi ḡ volūtas hoīs a ſtatu gratie p p̄tm̄ auertit̄. multo magis p grām p̄t a p̄cō reuocari. adhuc īmobilitas volūtatis nō ꝯpetit alicui q̄diū eſt in via.ſed q̄diū hic hō viuit eſt in via tendendi in vltimū finem nō ḡ hz īmobilē volūtatē in malo vt nō poſſit p di-
3 uinā grām reuerti ad bonū ¶ Amp.manifeſtū eſt q̄ a p̄cīs q̄ds aī grām p̄cepta in ſcris ꝓmiſit p ſacroꝝ grām liberat.dr em̄ apl's.j. Cor.vi. Neq; fornicarij neq; ydolis ſeruientes.neq; adulteri ꝛc.regnū dei poſſidebūt.z hec q̄dē fuiſtis aliq̄n.ſz abluti eſtis .ſz ſanctificati eſtis.ſed iuſtificati eſtis in noīe dñi nr̄i Jeſu xp̄i.z in ſpū dei noſtri.manifeſtū eſt etiaz q̄ gratia in ſacramētis collata nature bonuz nō minuit.ſz auget

ptinet ãt ꝫ ad bonũ na ture q̃ a pctõ reducibilis sit ĩ
statũ iusticie. nã poña ad bonũ quoddã bonũ ẽ igit̃
si ꝺtingat pecca re p⁹ grãz pceptã. adhuc hõ reduci
bilis erit ad statũ iusticie Adhuc. si peccãtes p⁹ bap
tismũ ad grãz redire ñ pñt. tollit̃ eis spes salutis. de
speratio ãt ẽ via ad libre peccãdũ ꝺr em̃ ad Eph. iiij.
de q̃busdã q̃ desperãtes tradiderũt semetipsos impu
dicitie ĩ opatiõez oĩs ĩmũditie ⁊ auaritie. periculosis
sima ẽ igit̃ hec põ q̃ ĩ tãtã sentinã vitioꝝ hoĩes indu
cit. Preterea oñsum ẽ supꝫ q̃ grã in sacramẽtꝫ pcepta
nõ ꝺstituit hoĩez ipeccabilẽ. si ꝫ p⁹ grãz in sacramẽtꝫ
pceptã peccãt̃ ad statũ iusticie redire ñ posset. peri cu
losum eẽt scramẽta petere. qꝺ pz eẽ icõuenies ñ igi
tur peccãtibꝰ p⁹ sacra pcepta redit⁹ ad iustitiã denega
tur. Hoc ẽt autoritate sacre scripture ꝺfirmat ꝺr em̃. i.
Joã. ij. filioli mei hec scribo vob⁹ vt ñ peccetꝫ. sed ⁊ si
q̃s peccauerit. aduocatũ habem⁹ apꝺ patrẽ Jesum
xpm iustũ. ⁊ ipe ẽ ppiciatio p peccatꝫ nostrꝫ. q̃ q̃dez
ꝺba mãifestũ ẽ q̃ fidelibꝰ iã renatꝫ ꝓponebãt Pau
us ẽt ꝺ Corinthio fornicario scribit. v. Cor. v. Suf
ficit illi q̃ eiusmodi ẽ obiurgatio hec q̃ fit a pluribꝰ
ita vt ecõtrario magꝫ doleatis ⁊ ꝺsolemini. et infra.
vij. ꝺr Gaudeo ñ qz ꝺtristati estis sꝫ qz ꝺtristati estꝫ
ad penitẽtiaz. ꝺr etiã Jere. iij. Tu ãt fornicata es cum
amatoribꝰ multꝫ. tñ reuertere ad me ꝺt dñs. ⁊ Treñ.
vltꝫ. Cõuerte nos dñe ad te⁊ ꝺuertemur. inoua dies
nros sic̃ a ꝓncipio Ex q̃bꝰ oĩbꝰ apparet q̃ si fideles
p⁹ grãm lapsi fuerint itez patet eis redit⁹ ad salutẽ.
Error q̃rũꝺ Per hoc ãt excludit̃ erroz nouatianoꝝ q̃ peccãtibꝰ
post baptismũ indulgẽtiã denegabãt. Ponebãt ãt
occa⁹ motũ. sui erroris occasionẽ ex eo q̃d ꝺr. Heb. vi. impossibi
le ẽ eos q̃ semel sunt illũinati ⁊ gustauerũt donũ ce
leste. ⁊ pticipes sunt facti spũs scti. gustauerũt nihi
lomin⁹ bonũ ꝺi verbũ dei ꝺ tutesq̃ seculi venturi. ⁊ p lap
si sunt. renouari rursuꝫ ad penitẽtiã. Sed ex q̃ sensũ
h̃ apostol⁹ ꝺixerit apparet ex h̃ q̃d subdit̃. Rursus
crucifigẽtes sibi metipsis filiũ dei ⁊ ostẽtui hñtes. ea
igit̃ rõne q̃ plapsi sunt p⁹ grãz pceptã renouari rur
sus ad penitẽtiã nõ pñt. qz fil⁹ dei rursus crucifigen
dus ñ ẽ. denegat igit̃ illa renouatio ĩ penitẽtiã p quã
homo simul crucifigit̃. Christo qꝺ quidẽ ẽ p baptis
muꝫ. ꝺr em̃ Ro. vi. Quicũq; igit̃ baptizati sum⁹ in
Christo Jesu. in morte ipsius baptizati sum⁹. sic igi
tur Christ⁹ ñ ẽ itez crucifigẽꝺ⁹. ita q̃ peccat p⁹ bap
tismũ ñ ẽ rursus baptizand⁹ pt tñ rursus ꝺuerti ad
grãm p penitẽtiã. vñ ⁊ apostol⁹ nõ ꝺcit q̃ impossibi
le sit eos qui semel lapsi sunt rursus reuocari vl̃ con
uerti ad penitẽtiã. sed q̃ impossibile sit renouari. qꝺ
baptismo attribuere solet. vt patet Titũ. tertio. Se
cundũ misericorꝺiã suã saluos nos fecit p lauacrum
regeneratõis ⁊ renouatõis spũs sancti.

De necessitate penitẽtie ⁊ partium ei⁹. lxxij

Ex hoc igit̃ apparet q̃ si aliquis post baptismũ pccet. remediũ sui pcci p bap
tismũ habere nõ pt. ⁊ qz abũdãtia diuine misericor
ꝺie ⁊ efficacia grẽ xpi h̃ nõ patit̃ vt absq; remedio di
mittat̃. institutũ est aliud sacrale remediũ q̃ peccata
purgent̃. et hoc est pñie sacrm̃ qꝺ est q̃dã velut spũa
lis sanatio. sicut em̃ q̃ vitã naturalẽ p gñatõem ade
pti sunt. si aliquẽ morbũ incurrãt q̃ sit ꝓri⁹ pfectioni
vite morbo curari pñt. nõ q̃dẽ sic vt iterato nascant̃.
sed q̃dã alteratõe sanãt̃. ita baptism⁹ q̃ est spũalis re
gñatio nõ reiteratꝫ ꝺ pctã post baptismũ ꝺmissa. sed
pñia q̃si q̃dã spũali alteratõe sanãt̃. Cõsiderãdũ est
ãt q̃ corꝓralis sanatio q̃nq; q̃dẽ ab intrinseco totalit̃ ẽ Nota
sicut q̃n aliq̃s sola ꝟtute nature curat̃. q̃nq; ãt ab in
trinseco ⁊ extrinseco sil̃ vtputa q̃n nature opatio iu
uat̃ exteriori bñficio medicine. qꝺ ãt totalit̃ ab extrin
seco curet̃ nõ ꝺtingit. hꝫ em̃ adhuc in seipso ꝓncipia
vite ex q̃bus sanitas in ipo cãtur. In spũali ꝟo cura
tiõe a accidere nõ pt q̃ totalit̃ ab extrinseco fiat. ostẽ
sum est em̃ in tercio q̃ a culpa hõ liberari non pt nisi
auxilio grẽ. Sil̃r etiã neq; pt esse q̃ spũal̃ curatio sit
totalit̃ ab exteriori. nõ em̃ restitueret̃ sanitas mẽtꝫ ni
si ordinati mot⁹ volũtatis in hoĩe cãrent̃. oꝝ q̃ ĩ pñie
sacro spũalẽ salutẽ ⁊ ab interiori ⁊ ab exteriori pce
dere. hoc aũt sic ꝺtingit. ad h̃ em̃ q̃ aliq̃s a morbo cor
porali curet̃ pfecte. necce est q̃ ab oĩbꝰ incõmodis libe
ret̃ q̃ p morbũ incurrit. sic ⁊ spũalis curatio pñie p
fecta nõ esset nisi hõ ab oĩbꝰ detrimẽtis subleuaret̃ in
q̃ induct⁹ est p pctm̃. Primũ aũt detrimẽtũ qꝺ hõ ex
pctõ sustinet ẽ deordinatio mẽtis fm̃ q̃ mẽs auertit̃
ab incõmutabili bono. scz a deo. ⁊ ꝺuertit̃ ad pctm̃.
Scꝺm aũt est q̃ reatũ pene incurrit. vt em̃ in. iij. ostẽ
sum est. a iustissimo rectore deo p q̃libet culpa pena de
bet̃. Terciũ est q̃daz debilitatio naturalis boni fm̃ q̃
hõ peccãdo reddit̃ pnior ad peccãdũ ⁊ tardior ad be
ne agendũ. Primũ ꝫ q̃ꝺ in pñia req̃rit̃ est ordinatio
mẽtis. vt scz mens ꝺuertat̃ ad deum ⁊ auertat̃ a pctõ
doles de ꝺmisso. ⁊ ꝓponẽs nõ ꝺmittẽꝺũ. qꝺ est de rõe
ꝺtritõis. hec ꝟo mẽtis reordinatio sine grã ẽ nõ pt
nã mens nra debite ad deũ ꝺuerti nõ pt sine charita
te. charitas sine grã haberi nõ pt. vt pz ex his q̃ in ter
cio dicta sunt. Sic ꝫ p ꝺtritõem ⁊ offensa dei tollit̃.
⁊ a reatu pene eterne liberat̃. q̃ cũ grã ⁊ charitate ẽ nõ
pt. nõ em̃ eterna pena est nisi p sepatõez a deo. cui grã
et charitate hõ ꝺiũgit̃. hec em̃ recordatio mẽtis q̃ in
ꝺtritõe ꝺsistit ex interiori procedit. i. a libero arbitrio
cũ adiutorio diuine grẽ. Quia ꝟo supꝫ ostẽsum est q̃
meritũ xpi p hũano gñe patiẽtis ad expiatõem oĩum
pctoꝝ opat̃. necce ẽ ad h̃ q̃ hõ de pctõ liberet̃ q̃ ñ solũ
mẽte deo adhereat. sz ẽt mediatori dei ⁊ hoĩm Jesu
xpo i q̃ ꝺat̃ oĩm remissio pctoꝝ nã ĩ ꝺuersiõe mẽtꝫ ad
deũ salus spũalis cõsistit. quã q̃dẽ salutẽ ꝺsequi nõ
possum⁹ nisi p medicũ aiaꝝ nostraꝝ Jesum xpm q̃
saluat̃ pplm̃ suũ a peccatꝫ eoꝝ. cui⁹ q̃dẽ meritũ suffi
ciens ẽ ad oĩa pctã totalit̃ tollẽꝺa. Ipse ẽ em̃ q̃ tollit
pctã mũdi vt ꝺr. Joã. i. sed tñ nõ oĩs effectũ remissi

onis pfecte ꝯsequūtur. sed vnusq̄sq; in tm̄ ꝯsequ̾tur in q̄ntū xp̄o p pcc̄is patic̄ti ꝯiūgit. qz ḡ ꝯiūctio nr̄i ad xp̄m in baptismo nō est fm opatiōem nr̄am q̄si ab interiori. qz nulla res seipam generat vt sit. sed a xp̄o q̄ nos regenerat in spem viuā. remissio pc̄tōz in baptismo fit fm ptātē ipius xp̄i nos sibi ꝯiūgētis pfecte z integre. vt nō solū ipuritas pc̄i tollat. sed etiaz soluat pnit⁹ oīs pene reatus nisi forte p accūs ī his q̄ nō ꝯsequūtur effectuz sacramēti ꝓpter hoc q̄ ficte accedūt. In hac vero spūali sanatōne christo ꝯiūgimur fm opatōem nr̄am diuina gra informatā. vn̄ nō semp totaliter nec oēs equaliter remissiones effectū p hāc ꝯiūctōem ꝯseqūmur. pt eīm ee cōuersio mentis in deū z ad meritū xp̄i z in detestatōez pc̄i tā vehemēs q̄ pfecte remissionē pc̄i hō ꝯsequ̾tur nō solū q̄ntū ad expurgatōem culpe. sed etiā q̄ntū ad remissionē totius pene. hoc aūt nō sp ꝯtingit. vn̄ q̄nqz p ꝯtritiōem amota culpa z reatu pene eterne soluto. vt dictū ē. remanet obligatio ad aliquā pnā tpalē vt iusticia dei saluet fm quā culpa ordinat p pnā. Cū aūt subire pnā p culpa iudiciū quoddā reqrat. oz q̄ penitēs q̄ se xp̄o sanādū ꝯmisit xp̄i iudiciū in taxatōne pene expectet. qd̄ q̄dē p suos ministros exhibet xp̄us. sicut z cetera sacra. nullus aūt pt iudicare de culpis q̄s ignorat. Necc̄ariū ḡ fuit ꝯfessiones institui quasi secūdam ptē hm̄oi sacri vt culpa penitētis innotescat xp̄i ministro. oz ḡ ministrū cui fit ꝯfessio iudiciariā ptātez habere vice xp̄i q̄ ꝯstitutus est iudex viuoz z mortuoz. ¶ Ad iudiciariā aūt ptātē duo requirūtur. s. auctoritas cognoscēdi de culpa. z potestas absoluendi vel ꝯdemnādi. et hec duo dicūtur due claues ecclie. scia discernēdi. z potentia ligādi z soluēdi quas dns Petro ꝯmisit. iuxta illud Math̄. xvi. tibi dabo claues regni celoz. Nō aūt sic intelligit petro cōmisisse vt ipe solus haberet. sz vt p eū deriuarent ad alios. al's non sufficiēter fideliū saluti esset prouisum. hm̄oi aūt claues a passione xp̄i efficaciā h̄nt. p quā scz xp̄s nobis apuit ianuā regni celestis. z ideo sicut sine baptismo in quo opat passio xp̄i nō pt ee salus hoīb⁹ vel real'r suscepto vel fm ꝓpositū cōsiderato qn̄ necc̄itas nō cōtemptus sacrm excludit. ita pc̄cātib⁹ post baptismū salus ee nō pt nisi clauib⁹ ecclie se subiciant vel actu ꝯfitendo z iudiciū ministroz ecclie subeūdo. vl' saltē hui⁹ rei ꝓpositū hñdo vt ipleat tpe oportuno. qz vt dr Pe. actz. iiij. Nō est aliud nomē datū hoīb⁹ ī quo opteat nos saluos fieri nisi nomē dn̄i nr̄i ihesu xp̄i Per hoc aūt excludit q̄rūdā error q̄ dixerūt homiez posse pctōz venią ꝯsequi sine ꝯfessione z ꝓposito confitendi. vel q̄ p plat⁹ ecclie dispēsari pt q̄ ad ꝯfessionē aliq̄s nō teneat. nō eīm h̄ pnt plati ecclie vt claues frustrēt ecclie. in q̄b⁹ tota eoz ptās consistit. neqz vt sine sacro a passiōe xp̄i virtutē h̄ntes aliq̄s remissionē pctōz ꝯsequat. hoc eīm est soli xp̄i q̄ est sacroz institutoz z autoz. Sicut ḡ dispēsari nō pt p plat⁹ ecclesie vt aliq̄s sine baptismo saluet. ita nec q̄ aliquis remissionē sine ꝯfessione z absolutōe ꝯsequat. ¶ Cōsiderādū tm̄ est q̄ baptism⁹ efficaciā aliquā h̄z ad remissionē pc̄i etiā aīq̄z actu suscipiat. dū est in ꝓposito ipm̄ suscipiēdi. licz postmodū pleniorē effectum ꝯferat z in adeptōe gre z in remissione culpe cū actu suscipiat. z q̄nqz in ipa susceptōe baptismi ꝯfert gra et remittit culpa ei cui ꝓus remissa nō fuit. Sic z claues eccl'ie efficaciā h̄nt in aliq̄ aīq̄z eis se actu subiiciat. si tm̄ habeat ꝓpositū vt se eis subiiciat. pleniorez tm̄ grām z remissionē pctōz ꝯsequ̾tur dum se eis actu subiicit ꝯfitendo z absolutōem pc̄ipiēdo. z nihil p hibet q̄n aliq̄n ꝯtute clauiū alicui ꝯfesso in ipa absolutōe gra ꝯferat p quā ei culpa dimittit. Quia ḡ etiam in ipa ꝯfessione z absolutōe plenior effectus gre et remissionis ꝯfert ei q̄ ꝓus ꝓpter bonū ꝓpositum vtrūqz obtinuit. manifestū est q̄ ꝯtute clauiuz minister eccl'ie absoluēdo aliq̄d de pena tpali dimittit cui⁹ debitor remāsit penitēs post ctritōem. ad residuū ꝯfessa iniūctōe obligat penitentē. cui⁹ q̄dē obligatiōis impletio satisfactio dr. q̄ est tercia pars p quā hō totaliter a reatu pene liberat. dū pnā exsolvit quā debuit. z vltim⁹ debilitas naturalis boni curat. dū hō a malis abstinet z bonis assuescit deo spūm subiiciēdo p orōnē. carnē ꝯfo domando p ieiuniū vt sit subiecta spūi. z reb⁹ exteriorib⁹ p elemosynaz largitōem ꝓximos sibi adiūgēdo a q̄b⁹ fuit sepatus p culpā. Sic ḡ pz q̄ minister eccl'ie in vsu clauiū iudiciū q̄ddā exercet. nulli aūt iudiciū ꝯmittit nisi in sibi subiectos vn̄ manifestū est q̄ nō q̄libet sacerdos quēlibet pt absoluere a pctō vt q̄dā mentiūt. sz cuz tm̄ in quē accipit potestatem.

Nota

Nota

Jō 4. d. 18. q. 1. ar. 1. q. 3

Error⁹ exclu

¶ De sacro extreme vnctionis Lxxiij

QVia vero corp⁹ anime est instrumētū. īstrumentū aūt est ad vltimū ꝓncipal' agētis. necc̄e est q̄ tal' sit dispositio instrui vt ꝓpetat ꝓncipali agēti. vn̄ z corp⁹ disponit fm q̄ ꝯgruit anime. ex infirmitate ḡ aie q̄ est pctm̄ ꝯterdū ifirmitas deriuat ad corp⁹ h̄ diuino iudicio dispēsante. q̄ q̄dē corpal' ifirmitas ꝯterdū vtilis est ad aie sanitatē. put hō ifirmitatē corpalez sustinet humiliter z patic̄ter. z ei q̄si in pnā satisfactoriā ꝓputat. Est etiā q̄nqz ꝑditiua spūalis salutis. put ex infirmitate corpali ꝑditū ꝯtutes. ꝯueniens ḡ fuit vt ꝯtra pctm̄ aliq̄ spūalis medicina adhiberet fm q̄ ex pctō deriuat infirmitas corpal' p quā q̄dē spūale medicinā sanat ifirmitas corpalis. al's nō cū scz expedit ad salutē. z ad h̄ ordinatū est sacrm extreme vnctōis de q̄ dr Jaco. v. Infirmat q̄s in vob⁹ inducat ps. ec. z orent su. cū. vn. cū oleo in no. dn̄i. z oro fidei sanabit infirmū. nec ꝑiudicat ꝯtuti sacri si aliq̄n ifirmi q̄b⁹ h̄ sacrm ꝯfert nō ex toto ab infirmitate corpali curant qz q̄nqz sanari corpal'r etiā digne hoc sacramentū sumēt⁹ nō est vtile ad spūalē salutē. nec tm̄ inutil'r su-

id. 4. d. 23

mūt q̄ꝫ cozpalis sanitas nō seqūtur. Cū em̄ hꝫ sacr̄z sic ordinet ꝺ ifirmitatē cozpis incurrit ꝺ seqūt ex pcto. manifestū est q ꝺ alias seq̄las pcti hꝫ sacrm ordinat q̄ stꝫ pnitas ad malū z difficultas ad bonum. z tāto magꝫ q̄nto hmōi ifirmitates aīe stꝫ ꝓpinq̄ores pctō q̄ꝫ ifirmitas cozpal'. z q̄dē hmōi ifirmitates spūales p pnitaz stꝫ curāde put pnites p opa ꝯtutꝫ q̄bꝫ satisfaciēdo vtiq̄ a malis retrahit̄ z ad bonū inclinat. sed qz hō vel p negligētiā aut p occupatōes varias vite aut etiā ꝓpter tpis breuitatē aut ꝓpter alia hmōi p dictos defect⁹ i se pfecte nō curat. salubr̄ei puideť. vt p hꝫ sacrz pdēa curatio ꝓpleat. z a reatu pene tpal' liberet. vt sic nihil i eo remaneat qđ i exitu aīe a corpe eā possit a pceptōe glie ipedire. z iō Jaco. addit. Et alleuabit eū dns. ꝺrigit etiā q hō oūm pctoꝝ q̄ ꝺmisit notitiā vel memoriā nō hz vt possit p pnaz singula expurgare. stꝫ etiā q̄tidiana pctā sine q̄bꝫ pnis vita ū agit. a q̄bꝫ oz hoiem i suo exitu p hꝫ scrm emūdari. vt nihil inueniat in eo qđ pceptōm glie repugnet. z iō addit Jac. q si i pccis sit dimittet ei. manifestū ē q hꝫ sacrm ē vltimū z q̄dāmō ꝓsummatiuū tot⁹ spūalis curatōis q̄ hō q̄si ad pcipiēdā glīaz pparat. vñ z extrema vnctio nūcupat. Ex q manifestū ē q hꝫ sacrm nō q̄buscūq; ifirmātibꝫ ē exhibēdū. sz ill' tm̄ q ex ifirmitate videt mortī ppinq̄re. q tm̄ si ꝓualuerint itera to pt hꝫ sacrm eis ꝓferri si ad silez statū deuenerint. nō em̄ hui⁹ sacri vnctio ē ad ꝓsecrādū sicut vnctio ꝓfirmatōis. ablutio baptismi. z q̄dā alie vnctōes. q ideo nūq̄ iterāt. qz ꝓsecratio sp manet dū res ꝓsecrata durat ꝓpter efficaciā dīne ꝯtutis ꝓsecrātis. ordinat aūt hui⁹ sacri inūctio ad sanāduz. medicina āt sanatiua toties iterari ꝺz q̄ties ifirmitas iterat. Et hz aliq̄ sint in statu ppinq̄ morti etiā absq; ifirmitate. vt ptz in his q ꝺnāt ad mortē. q tm̄ spūalibꝫ effectibꝫ hūus sacri indigerēt. nō tm̄ exhibēdū ē nisi ifirmāti. cum sub spē cozpal' medicine exhibeat. q nō ꝓtit nisi cozpal'r infirmato. oz em̄ i sacris fcatoez fuari Sic g̃ req̄rit i baptismo ablutio cozpi exhibita. ita i hꝫ sacro req̄rit medicatio ifirmitati cozpali apposita. vñ etiā oleū ē spūal' materia hui⁹ sacri qz habz efficaciā ad sanādū cozpal'r mitigādo dolores. sic aq̄ q cozpal'r abluit est materia sacri i q̄ fit spūal' ablutio. Jn etiā mānifestū ē q sic medicatio cozpal' adhibēda ē ad ifirmitatz ori/ginē. ita hec vnctio ill' ptibꝫ cozpis adhibet ex q̄bꝫ infirmitas pcci ꝓcedit. sicut stꝫ instra sensuū z man⁹ z pedes. q̄bꝫ opa pcci exercēť. z sm̄ q̄rūdā ꝓsuetudinē etiā rōnes i q̄bꝫ vis libidinis viget. qz ꝺo p hꝫ sacrm pctā dimittit. pctm̄ āt nō dimittit nisi p grām. manifestū ē q i hꝫ sacro gra ꝓfert. Ea ꝺo i q̄bꝫ gra illuminās mētē ꝓfert exhibere solū ptinet ad sacerdotes q̄z ordo ē illūinatiu⁹. vt ꝺt Dio⁹. nec req̄rit ad hꝫ sacrm eps. cū p hꝫ sacrm nō ꝓferat excellētia statꝰ. sic in ill' q rū ē minister eps. qz tm̄ hꝫ sacrz pfecte curatōis effectū hz. z i eo req̄rit copia gre. cōpetit huic sacro q multi sacerdotes intersint. z q ꝺro toti⁹ eccl'ie ad effectum hui⁹ sacri coadiuuet. vñ Jaco. ꝺt Jnducat p̄sbyteros eccl'ie. z ꝺro fidei sanabit infirmū. si tm̄ vn⁹ solus p̄sbyter adsit. intelligit hꝫ sacrm pficere in ꝯtute tot⁹ ec clesie cuius minister exhibit. z cui⁹ psonā gerit. Jmpe/ditur aūt hui⁹ sacri effect⁹ p ficōnem suscipientis. si/cut ꝓtingit et in alijs sacramētis.

¶De sacramento ordinis Lxviij.

Manifestuz ē autem ex ꝓdictz q i oīb⁹ scr̄is de quib⁹ iā dictuz est spūal' ꝺferť gra sub scro visibili rerū ois āt actio ꝺz ee ꝓportiōata agēti oz igit̄ q ꝓdicto rum dispēsatō sacroz fiat p hoies visibiles spūalez ꝯtutē hntes n̄ em̄ āgel' ꝓpter scroz dispēsatio sz hōi bo visibili carne iduťz. vñ z ap'ls ꝺt ad Heb. v. Qis pontifex ex ho. as. p. ho. cō. i his q̄ sunt ad deū. Hꝰ āt rō aliūde sumi pot. scroz em̄ instituto z ꝯt⁹ a xpo in itiū hz. ꝺ ipo em̄ ꝺt ap'ls Eph. v. q xps dilexit eccl'iā z semetipm̄ tra. p ea vt illā sanctificā. mū. eā la. aq̄ i ꝯ/bo vite. mānifestū est et q xps scrm sui corpis z san/guis i cena tradit z frequētādū instituit q̄ sunt ꝓncipa lia scra. qz igit̄ xps corpale sui pnīā erat eccl'ie sub/tractu⁹ necessariū fuit vt alios instituer et sibi minis/tros q̄ scra fidelib⁹ dispēsarēt. sm̄ illd apli. i. Cor. iij. Sic nos exi. hō vt mi. xpi z dis. mi. dei. vñ disci/pul' ꝓsecratoez sui corpis z sanguis ꝓmisit. di. Doc fa. i mea ꝓme. eisdē tribuit ptātē pctā remittēdi sm̄ illd. Joā. xx. Quoz remiseť. pec. re. eis. Eisdē et dicē di z baptizādi iniūxit officiū dicēs Math. vlt. Euntes do. oēs gen. bap. eos minister āt ꝓpat ad dnz sic instrm̄ ad ꝓncipale agēs. sic em̄ instrz mouet ab agē te ad aliq̄d efficiēdū. sic minister mouet ipio dñi ad aliq̄d exequēdū. oz āt instrumētū ee ꝓportātū agē ti vñ z mīstros xpi oz esse ei ꝓformes. xps āt vt dns auctoritate z ꝯtute ꝓpa nraz salutē opat⁹ ē ingītū fuit deo z hō vt sm̄ id qđ hō ē. ad redēptiōem nram patere. sm̄ āt q deo. passio ei⁹ nob ficeret salutarz. oz igit̄ ad mīstros xpi hoies ee z aliq̄d dignitatz ei⁹ pti cipare sm̄ aliquā spūalē ptātē. nā z instrm̄ aliq̄d pti cipat de ꝯtute ꝓncipal' agentz. ee hac āt ptātez ꝺt ap'ls ij. Corz. vltz q ptātē dedit ei dns i edi. z n̄ in destruc/tiōem. Nō est dicēdū q ptās hꝰ sic data sit xpi disci/pulis q p eos ad alios deriuāda nō esset. data ē em̄ eis ad eccl'ie edificatōnem sm̄ apli dictū. tādiu g̃ oz hāc ptātē ꝓpetuari q̄diu necē edificari eccl'iā. hoc āt necē est p⁹ mortē discipl'oz xpi vsqz ad seculi finem. sic igit̄ data fuit discipul' xpi spūalis ptās vt p eos deueniret ad alios. vñ z dns discipl'os i psona alio rum fideliū alloq̄bat. vt pz p id qđ habet Mar. xiij Qđ vob ꝺi. o. ꝺi. z Math. vlt. dns discipl̄is dixit Ecce ego vo. sum vsq; ad ꝺsum. se. qz igit̄ hec spūalis ptās a xpo in mīstros eccl'ie deriuat spūales aūt effec tus in nos a xpo deriuati sub quibusdā sensibilibꝰ signis explētur vt ex supradictis patet oportuit etiā q hec spiritualis ptās sub quibusdam sensibilibus

Jō. 4 scp. ꝺ 24

Angel' non ꝓpter sacro rū dispēsatō

q stꝫ ꝓnci. sa cramē. no. lē

signis hoibꝫ traderet.huiꝰ ãt sunt certe forme ꝑbꝫ et determiati actꝰ.puta ipō manuū iunctio ⁊ porrectio libri vl' calicis.aut alicuⁱ hmōi.qđ ad executōez spūalis ptinet ptātis.qñcūqꝫ ãt aliqđ spūale sub signo corpali tradit hꝫ ꝺr sacrm.manifestū ē ꝙ ꝑ collatōe spūal' ptātis q̃ddã sacrm pagit qđ ꝺr ordinis sacrm. Ad dīnã ãt liberalitatē ptinet vt cui ꝓferꝫ potestas ad aliqđ operãdū ꝓferãt etiã ea sine qbꝫ hmōi opatio ꝓueniēter exerceri ñ pt.administratio ãt sacrōrū ad q̃ ordinat spūal' ptās ꝓueniēt nō fit nisi aliqs ad hꝫ a dīna gra aduuet.⁊ iō in hꝫ sacro cōferꝫ gra sic et in alijs sacris.qz ꝯo ptās ordis ad dispēsatōem sacramētoꝝ ordinat.inter sacra ãt nobilissimū ⁊ ꝓsummatiuū alioꝝ ē eucharistie sacrm.vt ex dictꝫ pz.oz ꝙ ptās ordis ꝓsideret p̄cipue fm ꝓpatōem ad hꝫ sacrm

Nota Nã vnūqđqꝫ ꝺnoiat a fine.eiusdē ãt ꝑtutis ē videt aliquã pfectōem tribuere ⁊ ad susceptōem illiꝰ materiã ꝑparе.sicut ignis ꝑtutē hꝫ vt formã suã trãsmittat in alteꝝ ⁊ vt materiã disponat ad forme susceptiōnē.cū g̃ ptās ordis ad hꝫ se extēdat vt sacrm corpis xp̄i ꝓficiat ⁊ fidelibꝫ tradat.oz ꝙ cadē ptās ad hꝫ se extendat ꝙ fideles aptos reddat ⁊ congruos ad hmōi sacri pceptōem.reddit aũt aptꝰ ⁊ ꝯgruus fidelis ad huiꝰ sacri pceptōem p hꝫ ꝙ ē a pctō immunis.nō em̄ pt aliter xp̄o spūal' vniri cui sacral' ꝓiūgit hꝫ sacrm pcipiēdo Oz g̃ ꝙ ptās ordis se extēdat ad rmissionē pctoꝝ p dispēsatōem illoꝝ sacrōꝝ q̃ ordinant ad pcci remissionē.cuiusmōi sūt baptism⁹ ⁊ pñia.vt ex dictis pz. vñ vt dictū ē dñs discipul' qbꝫ ꝓmisit sui corpis ꝓsecratōem ꝺedit etiã ptātē remittēdi pctā.q̃ qđē potestas p claues itelligit.ꝺe qbꝫ dñs petro. Mat.xvi. dixit.tibi dabo cla.re.ce. Celū em̄ vnicuiqꝫ claudit ⁊ aperit per hꝫ ꝙ pctō subiacet vel a pctō purgat.vnde ⁊ vsus hꝫ clauiū ꝺr ē ligare ⁊ soluere.scz a pccis .ꝺe quibꝫ qđē clauibꝫ supra dictū est.

¶ De distinctōe ordinū Lxxv

Jō.4°.scp. dissi.24 Cōsiderãdū ē autē ꝙ ptās q̃ ordinat ad aliquē ꝓncipalē effectū ñata est hre sub se interiores ptātes sibi deseruiētes qđ manifeste in artibꝫ appet.arti em̄ q̃ formã artificialē iducit deseruiūt artes q̃ disponūt materiã.⁊ illa q̃ formã inducit deseruit arti ad quã ptinet artificiati finis.⁊ vlteriꝰ q̃ ordinat ad certiorez finē deseruit illi ad quã ptinet vltimꝰ finis.sicut ars q̃ cedit ligna deseruit nauifactiue.⁊ hec gubernatorie q̃ iterꝫ deseruit yconomice vl' militari aut alicui hmōi fm ꝙ nauigatio ad diuersos fines ordinari pt. qz g̃ ptās ordinis ꝓncipal'r ordinat ad corpꝰ xp̄i ꝺsecrandū ⁊ fidelibꝫ dispēsandū.⁊ ad fideles a pccis purgãdū.oz ē aliquē ꝓncipalē ordinē cuiꝰ ptās ad hꝫ ꝓncipal'r se extēdat.⁊ hꝫ ē ordo sacerdotal'.alios ãt q̃ eidē seruiãt aliqual'r materiã disponēdo.⁊ hi sūt ordines

Nota ministrātiū. Quia ꝯo sacerdotalis ptās.vt dictū est se extendit ad duo.scz ad corpis xp̄i ꝺsecratōnem.⁊ ad reddēdū fideles ydoneos p absolutōem a pccis ad eucharistie pceptōnem.oz ꝙ inferiores ordines ei deseruiãt vel in vtroqꝫ vel in altero tm̄.⁊ manifestū ē ꝙ tāto aliqs inter inferiores ordies supior est q̃nto sacerdotali ordini deseruit in plibꝫ vel in aliq̃ dignior. Infimi g̃ ordines deseruiūt sacerdotali ordini solum in ppli ꝓpatōne.hostiarij qđē arcēdo infideles a cetu fideliū.lectores aũt instruendo catheczuminos de fide rudimētis.vñ eis scriptura veteꝝ testamēti cōmittit legēda.exorcistę sunt ãt purgādo eos q̃ iaꝝ instructi sunt.sꝫ aliqual'r a demone ꝑcipiũt a pceptōe sacrōꝝ. supiores ꝯo ordines sacerdotali deseruiūt ⁊ in ꝓparatōe ppli ⁊ ad ꝓsummatōez sacri.nã acoliti habent ministeriū sup vasa nō sacra in qbꝫ sacri materia preparat.vñ eis vrceoli in sua ordinatōe tradit.subdyaconi aũt hnt ministeriū sup vasa sacra ⁊ sup dispōnē materie nōdū ꝓsecrate.dyaconi ãt vlteriꝰ hñt alio ꝺ ministeriū sup materiã iã ꝓsecratã.put sanguinē xp̄i dispensant fidelibꝫ.⁊ iō hi tres ordines.scz sacerdotū dyaconoꝝ ⁊ subdyaconoꝝ sacri dicit.qz accipiūt ministeriū sup aliq̃ sacra. Deseruiūt etiã supiores ordines in ꝓparatōe ppli.vñ ⁊ dyacōibꝫ ꝓmittit euãgelica doctrina ppl'o ꝓponenda.subdyacombus aplica.acolitis vt circa vtrūqꝫ exhibeãt qđ ptinet ad solēnitatē doctrine.vt scz luminaria ꝺferãt ⁊ alia huiusmodi administrent

Nota

De ep̄ali ptāte ⁊ ꝙ in ea vsus sit summꝰ Lxxvi.

QVia vero omnꝫ hoꝝ ordinū collatio cū q̃ddaꝫ sacro pficit vt dictū est.sacra ꝯo eccl'ie sunt p aliqs ministros eccl'ie dispēsanda.⁊ iō necc̄e est aliquã supiorē ptātē ee in eccl'ia alicuⁱ altioris ministerij.q̃ ordinis sacrm dispēset.⁊ hec est ep̄alis ptās q̃ et siqđē qꝫtū ad ꝺsecratōem corpis xp̄i nō excedat sacerdotꝫ potestatē.excedit tm̄ eā in his q̃ ptinēt ad fideles. nam ⁊ ipa sacerdotalis ptās ab ep̄ali deriuat ⁊ ꝺcꝺ arduū circa pplm fidelē est agēdū epis reseruat.qđ autoritate etiã sacerdotes pñt hꝫ qđ eis agēdū ꝓmittit.vñ ⁊ in his q̃ sacerdotes agūt vtūt rebꝫ p epm ꝺsecratꝫ. vt in eucharistie ꝺsecratōe vtūt ꝺsecratꝫ p epm calice altari ⁊ pallis.sic g̃ mãifestū ē ꝙ summa ptās regimīs fidelis ppli ad ep̄alē ptinet dignitatē.manifestū ē ãt ꝙ q̃libꝫ ppli distinguãt p diuersas dioceses ⁊ ciuitates.tm̄ sicut ē vna eccl'ia ita oz ee vnū pplm xp̄ianuꝫ sicut g̃ in vno spēali ppl'o vnꝰ eccl'ie requirit vnus ep̄us q̃ sit totius ppli caput.ita in toto ppl'o xp̄isti ano requirit ꝙ sit vnus totius eccl'ie caput. Item ad vnitatē eccl'ie reqrit ꝙ ꝯs fideles ifide ꝓueniãt.circa vero ea que fidei sunt ꝓtingit questiones moueri per diuersitatē aũt sententiarum diuideretur ecclesia nisi in vnitate per vnius sententiam conseruaret.exigit g̃ ad vnitatē eccl'ie ꝺseruandā ꝙ sit vnus qui toti eccl'ie ꝑsit. manifestū ē ãt ꝙ xp̄s eccl'ie in necc̄arijs nō defecit quē dilexit.⁊ p ea sanguinē suū fudit. cū ⁊ de

cōpaº ptāt̄ ep̄alis ad sacerdotalem

sinagoga dicat p dominū. Quid vltra debui facere vinee mee & nō feci. Esa. v. nō est igit dubitādū quin ex ordinatiōe xpi vn⁹ toti eccl'ie p̄sit. Adhuc nulli dubiū ē dz q̄n eccl'ie regimē sit optīe ordinatū vtpote p eū dispositū p quē reges regnāt & legū conditores iusta decernūt. optimuz āt regimē multitudinis ē vt regat p vnū qđ pz ex fine regiminis q̄ ē pax. pax em̄ & vnitas subdito⁹ ē finis regēt⁹. vnitaz āt gruētior cā ē vn⁹ q̄z multi. manifestū ē igit regimē eccl'ie sic ē dispositū vt vn⁹ toti eccl'ie p̄sit Amp. eccl'ia militās a triūphanti eccl'ia p similitudinē deriuat. vñ & Joā. i apoc. hierl'm descēdentez de celo. & Moysi dictū est q̄ faceret oīa fm exēplar ei in mōte mōstratū. in triumphāti āt eccl'ia vn⁹ p̄sidet q̄ etiaz p̄sidet in toto vniuerso. s. xp⁹ Dicit. n. apoc. xxi. Jpi pplus ei⁹ erūt. et ipse cū eis erit eoz de⁹. ḡ & in eccl'ia militāte vn⁹ est q̄ p̄sidet vniuersis. Hic est q̄ Osee primo dz. congregabūt filij Juda & filij isrl' pariter. & ponēt sibi caput vnū. & dns dic Jo ā. x. fiet vnū ouile & vn⁹ pas. Si q̄s aūt dicat q̄ vnū caput & vn⁹ pas. ē xps q̄ ē vn⁹ vni⁹ eccl'ie sp̄sus n̄ sufficiēter rndet Manifestū ē ei q̄ oīa ecclesiastica sacra ipe xps p̄ficit. Ipse em̄ ē q̄ baptizat. ipse ē qui pcta remittit. ipe ē ꝟus sacerdos q̄ se obtulit in ara crucis. & cui⁹ ꝟtute corp⁹ ei⁹ in altari quotidie cōsecrat. & tn̄ qz corporaliter nō cū oīb⁹ fidelibus p̄ntialiter erat futur⁹ elegit ministros p q̄s p̄dicta fidelib⁹ dispēsaret vt supza dictū ē. Eadē igit rōne qz p̄ntiā corporalē erat eccl'ie subtractur⁹ oportuit vt alicui cōmitteret q̄ loco sui vtilis eccl'ie gereret curā. Hic est q̄ Petro dixit aīa ascensionem. pasce oues meas. Joā. vlti. & aīa passionē. Tu itez conuersus confirma fratres tuos. Luce. xxij. & ei soli p̄misit. Tibi dabo cla. reg. celoz. vt oīderet ptās clauū p cuz ad alios deriuāda ad cōseruādū eccl'ie vnitatē. Nō pt āt dici q̄ & si Petro hāc dignitatē dederit. p eū tn̄ ad alios nō deriuāt. manifestū ē ei q̄ xps eccl'iaz sic instituit vt esset vsq; ad finē seculi duratura fm illō Esai. x. Super soliū Dauid & super regnū ei⁹ sedebit vt cōfir. il. & corro. in iudi. & iusti. āmodo & vsq; in sempiternū. manifestū est igit q̄ ita illos q̄ tūc erāt in ministerio cōstituit vt eoz ptās deriuaret ad posteros p vtilitate eccl'ie vsq; ad finē seculi. p̄sertī cū ipe dicat. Matth. vlti. Ecce ego vobiscū sum vsq; ad cōsū. seculi. Per hoc āt excludit q̄rundā p̄sumptuosus error q̄ se subducere nituntur ab obedientia & subiectiōe Petri. successoz ei⁹ Romanū pōtificē vlis eccl'ie pastorē nō recognoscētes.

Euasio

Reprobat

Error excluditur

Qđ p malos ministros sacra dispēsari p̄nt. lxxvij

QXē his que premissa sunt manifestū est q̄ ministri eccl'ie potēti am quādā in ordinis susceptiōe diuinit⁹ suscipiūt ad sacra fidelib⁹ dispēsanda Qđ āt alicui rei p consecratiōez acq̄rit ppetuo i eo manet. vñ nihil cōsecratū iterato consecrat. ptās igit ordis ppetuo i ministris eccl'ie manet. nō ḡ tollit p̄ peccatoribus & mal' dūmō ordinē habeāt eccl'iastica sacra ferri. ¶ Jtē nihil pt i id qđ ei⁹ facultatē excedit nisi accepta aliūde ptāte. qđ tā i naturalib⁹ q̄z in ciuilib⁹ pz. nō em̄ aq̄ calefacere pt nisi accipiat ꝟtutē calefaciendi ab igne. neq; baliu⁹ ciues cohercere pt nisi accepta ptāte a rege. ea āt q̄ i sacris agūt facultatē hūanaz excedūt vt ex p̄missis pz. ḡ null⁹ pt sacra dispēsare q̄z tūcūq; sit bon⁹ nisi ptātē accipiat dispēsandi. bonitati āt hoīs malitia opponit & pcm̄. ḡ nec p pcm̄ ille q̄ ptātē accepit ipedit q̄ minus sacra dispēsare possit. 2.

¶ Adhuc. hō dz bon⁹ vel mal⁹ fm ꝟtutē vel vitiū. q̄ sunt hītus q̄dā. hītus āt a poña i h̄ differt q̄ p potentiā sium⁹ potētes aliq̄d facere. p hītū āt nō reddimur potētes ad aliq̄d faciendū sz habiles vl' ihabiles ad id qđ possum⁹ bñ vel male agēdū. p hītū igit nō datur neq; tollit nob aliq̄d posse. sz h̄ p hītū acq̄rim⁹ vt bñ vel male aliq̄d agam⁹. nō igit ex h̄ q̄ aliq̄s ē bon⁹ vel mal⁹ ē potēs vel ipotēs ad dispēsandū sacra. sz idoneus vl' nō idoneus ad bñ dispēsandū. ¶ Amp. qđ agit in ꝟtute alteri⁹. nō assimilat sibi patiēs sz p̄ncipali agēti. nō em̄ dom⁹ assimilat ī strumēt⁹ q̄bz artifex vtit sz arti ipi⁹. ministri āt eccl'ie i sacris nō agūt in ꝟtute p̄pria. sz i ꝟtute xpi. de q̄ dz Joā. i. h̄ ē q̄ baptizat. vñ & sic ī strumētū ministri agere dicunt. minister em̄ ē sic ī strumētū aīatū. nō igit malitia ministroz ipedit q̄n fideles salutē p sacra cōsequunt a xpo. ¶ P. de bonitate vl' malitia alteri⁹ hoīs hō iudicare nō pt. h̄ em̄ soli⁹ dei ē q̄ occulta cordis rimat. si igit malitia ministri ipedire posset sacri effectū nō posset hō h̄re fiduciā certā de sua salute nec cōscia ei⁹ remaneret libera a pcto. icōueniēs igit videt q̄ spez siue salut⁹ i bonitate puri hoīs q̄s ponat. dz em̄ Jere. xvij. maledict⁹ hō q̄ confidit i hoīe. si aūt hō salutē cōsequ p sacra nō sperarent nisi a bono ministro dispēsata. videret spē siue salutis aliq̄lit i hoīe ponere. vt ḡ spē nr̄e salut⁹ i xpo ponam⁹ q̄ ē de⁹ & hō. confitendū ē q̄ sacra st⁹ salutaria ex ꝟtute xpi siue p bonos siue p malos ministros dispēsent. Hoc etiā apparet p h̄ q̄ dns ex mal' plat⁹ obedir docet. q̄z tn̄ nō st⁹ opa imitāda. dz em̄ Mat. xxiij. Super cathedrā Moysi sederūt scribe & pharisei. q̄ ḡ dixerit vob ꝟtute & facite. fm āt opa coz nolite facere. multo āt magis obediēdū ē aliq̄bz ppē h̄ q̄ suscipiūt ministeriū a xpo q̄z ppē cathedrā moysi Est ḡ ex mal' ministris obediēdū q̄ nō est nisi ī eis ordis ptās maneret ppē quā eis obedit. h̄nt ḡ ptātē dispēsandi sacra etiā mali. Per h̄ āt excludit q̄rundā error dicentiū q̄ oēs boni p̄nt sacra ministrare & nulli mali

Error q̄rundā excludit

¶ De sacramēto matrimonij lxxviij Jō. 4°. sēp. dist. 26. q. 2. ar. p̄mo. ¶

QVāuis āt homines p sacramenta restaurent ad grām. nō tn̄ mox restaurant ad īmortalitatē cui⁹ rōez

Jsta p°. p². l°

sup̄ oñdim⁹. q̄cūq; ät corruptibilia sunt ppetuari nō pnt nisi p generatiōez. Quia igit̄ ppm fideliū ppetuari optebat vsq; ad mūdi finē. necessariū fuit h̄ p generatiōez fieri p quā etiā hūana spēs ppetuaf. ¶ Cōsiderandū ē ät q; qñ aliq̄d ad diuersos fines ordinaf indiget h̄re diuersa dirigētia in finē. qz finis ē ppositionat⁹ agēti. gñatio ät hūana ad mlta ordinaf. s. ad ppetuitatē spēi. z ad ppetuitatē alicuius boni politici puta ppli in aliq̄ ciuitate. ordinaf etiā ad ppetuitatē ecclie q̄ in fideliū collectōe ꝓsistit. vñ oz q; hmōi gñatio a diuersis dirigaf. Inq̄tū igit̄ ordinaf ad bonū nature qđ ē ppetuitas spēi dirigit̄ in finē a natura inclināte i hūc finē. z sic dr eē nature officiū. inq̄tū vo ordinaf ad bonū politicū subiacet ordinatōi ciuil'leḡ. Inq̄tū igit̄ ordinaf ad bonū ecclie. oz q; subiaceat regimini ecclesiastico. ea ät q̄ ppl'o p ministros ecclie dispensanf. sacramēta dicunf. Matrimoniū igit̄ fm q; ꝓsistit in ꝓiūctōe maris z femie itendētiū plē ad cultū dei generare z educare. ē ecclie sacramētū. vñ z q̄dā bñdictio nuptiāꝝ p ministros ecclie adhibef. z sic in alijs sacramētis p ea q̄ exteri⁹ agunf spūale aliq̄d figuraf. sic z in h̄ sacramēto p ꝓiūctōez maris z femine ꝓiūctio xpi z ecclie figuraf. fm illud apli ad Eph̄. v. Sacramētū h̄ magnū ē. ego aūt dico i xpo z ecclia. Et qz sacramēta efficiūt qđ figurāt credēdū ē q; nuptiāꝝ p h̄ sacramētū gra ꝓferaf p quā ad vnionē xpi z ecclie ptineāt qđ eis maxīe necessariū ē vt sic carnalibus z terrenis intēdāt q; a xpo z ecclia nō diuidiganf. Quia igit̄ p ꝓiūctōez maris z femie xpi z ecclie ꝓiūctio designaf. oz q; figura ꝓcato rñdeat. ꝓiunctio ät xpi z ecclie ē vni⁹ ad vnā ppetuo habēdā. ē em̄ vna ecclesia. fm illd Cantic. vi. Una est colūba mea pfecta mea. nec vnq̄ xpus a sua ecclia sepabitur. dr em̄ ipe. Mat. vlt. Ecce ego vobiscū sum̄ vsq; ad ꝓsummatōnez seculi. z vlteri⁹ sp cū dño erim⁹. vt dr. i. Thessal. iiij. nccē ē igit̄ q; mrimoniū fm q; ē ecclie sacramentū sit vni⁹ ad vnā indiuisibiliṫ hñdā. z h̄ ptinet ad fidē q̄ sibiūnicē vir z vxor obligant. Sic igit̄ tria sūt bona mrimonij. Tria sūt bona mrimo.

¶ Qđ p christum corpoz resurrectio sit futura. lxxix.

Jdē. 4. sēp. dist. 43.

QVia vo supra ostēsum ē q; p xpm liberati sum⁹ ab his q̄ peccatum ꝑmi hoīs icurrim⁹. Peccāt ät primo hoīe nō solū in nos pctm̄ deriuatū ē sz etiā mors q̄ ē pena pcti. fm illd apli ad Ro. v. Per vnū hoīem pctm̄ i hūc mūdū intrauit z p pctm̄ mors. necessariū ē q; p xpm ab vtroq; liberemur z a culpa. s. z a morte. vñ z ibidē dr apls. Si in vni⁹ delicto mors regnauit p vnū multo magz accipiētes abūdantiā donatōnis z iusticie in vitā regnabūt p vnū Jesum xpm. vt igit̄ vtrūq; nob in seipo demōstraret. z mori z resurgere voluit. mori q̄dē voluit vt nos a pctō purgaret vñ apls dr Hebre. ix. Quēadmodū statutū ē hoīb⁹ sel' mori. sic z xps sel' oblat⁹ ē ad multoz exhauriēda pcta. resurgere ät voluit vt nos a morte liberaret. vñ apls. i. Cor. xv. Christ⁹ resurrexit a mortuis ꝓmitie dormientiū. qm̄ q̄dē p hoiem mors z p hoiez resurrectio mortuoz. effectū igit̄ mortis xpi in sacris ꝓsequmur q̄tū ad remissionē culpe. dictū ē em̄ sup̄ q; sacramēta in ꝑtute passionis xpi operanf. effectū ät resurrectionis xpi q̄tū ad liberatōem a morte in fine seculi ꝓsequmur qñ oēs p xpi ꝑtutē resurgem⁹. vñ dr apl⁹ ꝓma Cor. xv. Si xps p̄dicat q; resurrexit a mortuis. quō q̄dā dicūt in vob qm̄ resurrectio mortuoz nō ē si ät resurrectio mortuoz nō ē. neq; xpus resurrexit. si ät xps nō resurrexit. inanis ē ꝓdicatio nr̄a. inanis ē z fides nr̄a. ē igit̄ de necessitate fidei credere resurrectionez mortuoz futurā. Quidā vo h̄ perverse itelligētes resurrectōez corpoz futurā nō credūt. sz qđ de resurrectōe legit̄ in scripturis ad spūalē resurrectōem referre conanf fm q; aliq̄ a morte pcti resurgūt p grām. Hic ät error ab ipo apl'o reprobaf. dr em̄. ij. Thi. ij. Profana z vaniloqa deuita. multū em̄ ꝓficiūt ad impietatē. z fmo eoz vt cācer serpit. ex q̄bus ē Himeneus z Philet⁹. qz a veritate fidei exciderūt dicentes resurrectionē iā factā ee. qđ nō poterat itelligi nisi de resurrectiōe spūali. ē g̃ veritatē fidei ponere resurrectōez spiritualē z negare corpalē. ¶ Ꝑ. manifestū ē ex his q̄ apls Corinth̄. dr. q; pmissa ꝓba de resurrectōe corpali sūt itelligēda. nā p⁹ pauca subdit. Seminaf corp⁹ aīale. surgit corp⁹ spūale. vbi manifeste corpis resurrectōez tāgit. z postmodū subdit. Optz corruptibile h̄ iduere icorruptōez. z mortale h̄ iduere imortalitatez. h̄ ät corruptibile z mortale ē corpus. corp⁹ igit̄ ē qđ resurget. ¶ Adhuc. dñs Jo. v. vtrāq; resurrectōez ꝓmittit. dr em̄ Amē amē dico vob. qz venit hora z nūc ē qñ mortui audiēt vocē filij dei z q̄ audierint viuent. q; ad resurrectōez spūalē aiaz ptinere videf. q̄ tūc iā fieri incipiebat dñ aliq̄ p fidē xpo adherebāt. sz postmodū corpalē resurrectōez exꝑmit dicēs. Venit hora i q̄ oēs q̄ i monumētis sūt audiēt vocē filij dei. manifestū ē em̄ q; aie i monumētis nō sunt sz corpa. pdicit̄ g̃ h̄ corpoz resurrectio. Exꝑsse etiā corpoz resurrectio pnūciat a Job. dr em̄ Job. xix. Scio q; redēptor me⁹ viuit. z in nouissimo die de terra surrecturus sum z rursus circūdabor pelle mea. z i carne mea videbo deū. ¶ Ad ostendendū etiā resurrectōnem carnis futuram euidens ratio suffragatur. suppositis his q̄ in superioribus sunt ostensa. ostensum est enim in secundo animas hominū immortales esse. remanēt igit̄ post

Nota

Nota

Error ēpm dā ponit. et reprobaf p⁹ reprobat⁹

2.

3.

4.

corpa a corporibꝫ absolute. manifestū est etiaꝫ ex his
que in secūdo dicta sunt q aīa corpi naturalr vnitur
est eīm sm suā ēntiā corpis forma. ē g ꝺtra naturam
aīe absqꝫ corpe eē. nihil aūt qđ ē ꝺ naturā pt eē ppetuū
nō g ppetuo erit aīa absqꝫ corpe. cū g ppetuo maneat
oꝫ eā corpi iterato ꝓiūgi qđ ē resurgere. īmortalitas
igit aīaꝫ exigere videt resurrectionē corporꝫ futuraꝫ
6 ¶ Adhuc. oñsum ē supra in tercio naturale hoīs vsi
veriū ad felicitatē tēdere. felicitas aūt vltima ē felicis p
fectio. cuicūqꝫ igit vest aliqđ ad pfectionez nōdū hꝫ
felicitatē pfectā. qz nōdū eius vsideriū totalr q̄etat.
oñe eīm īmpfectū pfectionē ꝓseq̄ naturalr cupit. aīa
aūt a corpe sepata ē aliq̄ mō īmpfecta sicut oīa ps ex
tra suū totū exīs. aīa eīm naturalr ē ps hūane nature
nō g hō pt vltimā felicitatē ꝓseq̄ nisi aīa iterato cor
pori ꝓiūgat. pśertim cū oñsuꝫ sit q hō in hac vita nō
∴ 7 potest ad felicitatē vltimā puenire. ¶ Itē. sicut in ter
cio oñsum ē ex diuīa puidētia peccatibꝰ pena vsideat
tene agētibꝰ pmiū. in hac aūt vita hoīes ex aīa et corpe
cōpositi peccāt vel recte agūt. vsideat q hoībꝰ et fm aīam
et fm corpus pmiū vel pena. manifestuꝫ ē aūt q in hac
vita pmiū vltime felicitatis ꝓseq̄ nō pnt ex his q̄ in
tercio sunt oñsa. multociēs etiā pctā in hac nō puni
unt. q̄nimmo vt dr Job. xxi. Dic īpij viuūt. ꝓfortati
sunt. sublimatiqꝫ diuitijs. necessariū g ē ponere itera
tam aīe ad corpus ꝓiūctionē vt homo in corpore et
anima pmiari et puniri possit.

¶ Obiectōes ꝺtra resurrectionem Lxxx

Argūm 5 veritatem
1. Sunt aūt quedā que resurrectōis fidē īpugnare videt. In nul
lo eīm naturaliū rez inuenit id qđ corrup
tū ē idē nūero redire in ee. sic nec ab aliq̄ puatōne ad
habitū videt posse rediri. et iō qz q̄ corrūpit eadē nu
mero iterari nō pnt. natura intēdit vt id qđ corrūpit
idē specie p gnationē ꝓseruet. cū g hoīes p mortē cor
rūpant ipmqꝫ corpus hoīs vsqꝫ ad ꝑma elemēta re
soluat. nō videt q idē nūero hō possit repari ad vitā
2 ¶ Itē. impossibile ē esse idē nūero cuiꝰ aliqđ ēntialiuꝫ
pncipioꝝ idē nūero eē nō pt. nā essentiali pncipio va
riato sp variat essentia rei p quā res sic ē. ita et vna ē.
qđ aūt oīno redit in nihilū idē nūero resumi nō pt. po
tius eīm erit noue rei creatio q̄z eiusdē repatio. videt
aūt plura pncipioꝝ essentialiū hoīs p eius mortē in
nihilū redire. et ꝑmo q̄dē ipa corporeitas et forma mi
xtionis cū corpus manifeste dissoluat. vsinde ps aīe
sensitiua et nutritiua q̄ sine corporeis organis esse nō
pnt. vlterius aūt in nihilū videt redire ipsa hūanitas
que dr esse forma totiꝰ aīa a corpe sepata. impossibile g
3 videt q hō idē nūero resurgat. ¶ Adhuc. qđ nō ē cō
tinuū idē nūero eē nō videt. qđ q̄dez non solū in ma
gnitudinibꝰ et motibꝰ manifestū est. sz etiā in q̄litati
bus et formis. si eīm post sanitatē aliqs infirmat ite
rato sanet. nō redibit eadē sanitas nūero. manifestuꝫ
est aūt q p mortē esse hoīs aufert. cū corruptō sit mu
tatio ad vsideē in nō esse. impossibile ē g q esse hoīs idē nu
mero reiteret. neqꝫ igit erit idē hō nūero. q̄ eīm sunt ea
dem nūero sm esse sunt idē. ¶ Amplius. si idez hoīs
corpus reparet ad vitā pari ratōne oꝫ q q̄cq̄d in cor 4.
pore hoīs fuit eidē restituat. ad hꝰ aūt maxima inde
cētia seq̄t. nō solū ppter capillos et vngues et pilos
q manifeste q̄tidiana passione tollunt. sed etiā ppter
alias ptes corpis q occulte p actionē naturalis calo
ris resoluūt q oīa si restituant hoī resurgēti indecēs
magnitudo ꝓsurget. nō videt g q hō sit post mortē
resurrecturus. ¶ Ꝺ. ꝺtingēs est qnqꝫ aliqs hoīes car
nibꝰ hūanis vesci. et solū tali nutrimēto nutriri. et sic 5
nutritos filios gīnare. caro g eadē in pluribꝰ hoībus
inuenit. nō ē aūt possibile q in pluribꝰ resurgat. nec
aliter videt eē vlis resurrectio et itegra si vnicuiqꝫ nō
restituet qđ hꝰ habuit. videt g impossibile q sit hoīm re
surrectio futura. ¶ Itē. illud qđ ē cōe oībꝰ exīntibꝰ in 6
aliq̄ specie videt esse naturale illius spēi. nō ē aūt hoīs
resurrectio naturalis. nō eīm aliq̄ ꝑtus naturalis agē
tis sufficit ad hꝰ agendū vt cōiter oēs hoīes resurgēt
¶ Adhuc. si p xpm liberamur et a culpa et a morte q̄ ē 7
peccati effectus illi soli vident liberādi eē a morte pr
resurrectōnē q fuerunt pticipes mysterioꝝ xpi quibꝰ
liberarent a culpa. hꝰ aūt nō est oīm hominū. nō igit
oñes homīes resurgēt vt videt.

¶ Solo premissaꝝ obiectionū Lxxxi

Ad hoc igit solutō
nē ꝺsiderādū est q ꝺus sicut supra dictū
est in institutione hūane nature aliqđ cor
pori humano attribuit supra id qđ ei ex naturalibꝰ
pncipijs debebat. s. incorruptibilitatē quādā p quaz
cōuenīcter sue forme coaptaret. vt sicut aīe vita ppe
tua ē. ita corpus p aīam posset ppetuo viuere. et talis
q̄dem incorruptibilitas etiā si nō eēt naturalis q̄tuz
ad actiuū pncipiū. erat tn q̄dāmodo naturalis ex oꝺ
dine ad finē. vt. s. materia ꝓportionaret sue natura
li forme q est finis materie. aīe g pter ordinē sue na
ture a ꝺo auerse subtracta ē dispō q eius corpi diui
nitus indita erat vt sibi ꝓportionabilr rīderet. et se
cuta est mors. ē igit mors q̄si p accīs supueniēs hoī
p pctm ꝺsiderata institutōne hūane nature. hꝰ aūt acci
dens sublatū est p xpm q merito sue passionis mortē
moriēdo vestruxit. ex hꝰ igit cōsequit q diuīa ꝑtute q
corpi incorruptionem redit iterato corpus de morte
ad vitam repararet. ¶ Sz m hꝰ igit ad ꝑmū dicēdū Solo ꝑmi
q virtus nature deficiens est a virtute diuīa sicz vir argumēti
tus instrumēti a virtute ꝑncipalis agentis. q̄uis er
go opatione nature hꝰ fieri nō possit vt corpꝰ corrup
tum reparet ad vitā. tn ꝑtute diuīa id fieri pt. naz q
natura hꝰ facere nō possit iō ē. qz natura sp p formaz
aliquā opat. qđ aūt hz forma iam est. vnde nihil se

ipsuz gñare pt. sz gñat aliqd aliud sibi fm spēm sile. cū ho corruptū ē formā amisit q̄ poterat eē actionis ꝓncipiū. vñ opatōe nature qđ corruptū ē idē nūero repari nō pt. sz diuīa ꝑt⁹ q̄ res ꝓduxit in eē sic p naturā opat q̄ absq; ea effectū nature ꝓducere pt. vt supius oñsuz ē. vñ cū ꝑt⁹ dīna maneat eadē etiā in rebus corruptis pt corrupta ī itegz repare. ¶ Qđ ho ij. obūciebat ipedire nō pt q̄n hō idē nūero resurgere possit. Nullū eī ꝓncipioz ēntialiū hois p mortem oīno cedit in nihilū. nā aīa rōnal' q̄ ē forma hois manet post mortē. vt supius ē oñsū. materia etiā manet q̄ tali forme fuit subiecta sub dimēsionibꝫ eisdē ex q̄bus habebat vt eēt idiuidual' materia. ex ꝯiūctōne g̃ eiusdē aīe nūero ad eādē materiā nūero hō vn⁹ nūero repabit. Corporeitas āt dupl'r accipi pt Uno° fm q̄ ē forma subal' corpis put ī gñe subē collocat. z sic corporeitas cuiuscunq; corpis nihil aliud ē q̄z forma substalis ei⁹ fm quā ī gñe z specie collocat ex q̄ dēt rei corpali q̄ habeat tres dimēsiones. nō eī sīz diuerse forme substales in vno z eodē p q̄z vnā collocat ī genere supmo puta subē. z p aliā ī gñe ꝓximo puta in gñe corpis vel aīalis. z p aliā in spē puta hois aut eq̄ qz si ꝓma forma faceret eē substātiā. sequētes formas iā aduenirēt ei qđ ē h̄ aliqd in actu z substisterēt ī natura. z sic posteriores forme nō facerēt h̄ aliqd. sz essent in subiecto qđ ē h̄ aliqd sicut forme accītales. oz g̃ q̄ corporeitas put ē forma substalis in hoīe nō sit aliud q̄z aīa rōnal' q̄ ī sua materia h̄ reqrit q̄ habeat tres dimēsiones. ē eī act⁹ corpis alicui⁹. Alio° accipit corporeitas put ē forma accītal' fm quā dr corp⁹ qđ est in gñe q̄titatis. z sic corporeitas nihil aliđ ē q̄z tres dimēsiones q̄ corpis rōem ꝯstituūt. zsi g̃ hec corporeitas in nihilū cedit corpe hūano corrupto. tñ ipedire nō pt q̄n idē nūero resurgat. eo q̄ corporeitas eodez mō p° dicta nō in nihilū cedit. sz eadē manet. Sil'r etiā forma mixti dupl'r accipi pt. Uno° vt p formaz mixti itelligat forma substalis corpis mixti. z sic cū in hoīe nō sit alia forma substalis q̄z aīa rōnalis vt oñsū est. nec poterit dici q̄ forma mixti put ē forma subal' hoīe moriēte cedat in nihilū. Alio° dr forma mixti q̄ litas q̄dā ꝯposita z ꝯpata ex mixtōe simpliciuz q̄litatū q̄ ita se hz ad formā substalē corpis mixti sic se hz q̄litas simplex ad formā substalē corpis simplicis. vñ si forma mixtōnis sic dicta in nihilū cedat. nō ꝓiudicat vnitati corpis resurgētis. Sic etiā dōm ē z de p te nutritiua z sensitiua. si eī p ptē sensitiuā z nutritiuā itelligāt ipe poñe q̄ sīz p̄etates naturales aīe vel magis ꝯpositi corrupto corpe corrūpūt. nec tñ p hoc impedit vnitas resurgētis. si ho p ptes p̄dictas itelligat ipa suba aīe sensitiue z nutritiue. vtraq; earz est eadē cū aīa rōnali. nō eī sīz ī hoīe tres aīe sz vna tm̄ vt in scdo li. oñsuz ē. De hūanitate ho nō ē itelligendū q̄ sit q̄dā forma ꝯsurgēs ex ꝯiūctōe forme ad materiā q̄si realr sit alia ab vtroq;. qz cū p formā materia fiat h̄ aliqd actu vt dr. ij. de aīa. illa tercia forma cōsequēs nō eēt subal' sz accītal'. Dicūt āt q̄dā q̄ forma ptis eadē ē z forma totⁱ⁹. sz dr forma ptis fm q̄ facit materiā eē in actu. forma ho totⁱ⁹ dr fm q̄ ꝯplet speī rōem. z fm h̄ hūanitas nō ē aliud realr q̄z aīa rōnal' vñ pz q̄ corrupto corpe nō cedit in nihilū. iz qz hūanitas ē ēntia hois. ēntia āt rei ē quā signat dfinitō dfinitio āt rei natural' nō signat tm̄ formā. sz formā z materiā. necariū ē q̄ hūanitas aliqd ꝼcet ꝯposituz ex materia z forma sic z hō. differēter tm̄. nā hūanitas signat ꝓncipia ēntialia speī tā formalia q̄z materialia cū pscisione ꝓncipioz idiuidualiū. dr eī hūanitas fm quā aliqs ē hō. hō āt nō ē aliqs ex h̄ q̄ hz ꝓncipia idiuidualia. sz ex h̄ solū q̄ hz ꝓncipia ēntialia speī. hūanitas g̃ ꝼcat sola ꝓncipia speī essentialia. vñ signat p modū ptis. hō āt ꝼcat qdā ꝓncipia ēntialia speī. sz nō excludit ꝓncipia idiuiduantia a sui ꝼcatione. nā hō dr q̄ hz hūanitatē. exq̄ nō excludit quin alia h̄re possit. z ꝓpt h̄ hō ꝼcat p modū totius. ꝼcat eī ꝓncipia speī ēntialia ī actu. idiuiduātia vero in pona. forma ho ꝼcat vtraq; ī actu. sic z dr̄am gen⁹ hz ptāte. spēs ho actu. vñ pz q̄ z hō redit idē nūero i resurrectōe. z hūanitas eadē nūero ꝓpt aīe rōnal' pmanētia z materie vnitatē. ¶ Qđ ho. ij. obūcit q̄ ē nō est vnū. qz nō ē ꝯtinuū. falso ūnitit fundamēto. manifestū ē eī q̄ materie z forme vnū ē eē. nō eī materia hz eē in actu nisi p formā. differt tm̄ q̄ztū ad h̄ aīa rōnalis ab alijs formis. nā eē aliaz formaz nō ē nisi in cōcretōe formaz ad materiā. nō eī excedūt materiā. neq; in eē. neq; in opari. aīa ho rōnal' manifestū ē q̄ excedit materiā in opari. hz eī aliquā opatōem absq; ꝑticipatōe orgāi corpal'. s. itelligere. vñ z eē suuz nō ē solū ī ꝯcretōe ad materiā. eē g̃ eius qđ erat ꝯpositi manet in ipa corpe dissoluto. z repato corpe in resurrectōe in idē eē reducit qđ remānsit i aīa. ¶ Qđ etiā iij. obūcit resurgētis vnitatē nō tollit. qđ eī nō ipedit vnitatē fm nūez in hoīe dū ꝯtinue viuit. manifestū ē q̄ nō ꝑt ipedire vnitatē resurgētis. in corpe āt hois q̄ diu viuit nō sp sīz eedē ptes fm materiā. sed solū fm spēm. fm ho materiā ptes fluūt z refluunt. Nec ꝓpt h̄ ipedit q̄n hō sit vn⁹ nūero a ꝓncipio vite vsq; in fine. Uni⁹ ex⁹ accipi ꝑt ex igne q̄ cū ꝯtinue arderet vn⁹ nūero dr ꝓpter h̄ q̄ spēs ei⁹ manet. licet ligna cōsumāt z de nouo apponāt. sic etiā ē ī corpe hūano nā forma z spēs singulariū ptiū ei⁹ ꝯtinue manēt p totā vitā. sz materia ptiū z resoluit p actionē caloz natural' z de nouo adgñat p alimētū. Nō ē āt ali⁹ nūero hō fm diūsas ptes z etates q̄uis nō q̄cq̄d materialr ē in hoīe fm vnū statū sit in eo fm aliū. sic g̃ nō reqrit ad h̄ q̄ resurgat hō idē nūero q̄ q̄cq̄d fuit materialr ī eo fm totū tps vite sue resumat. sz tm̄ ex eo q̄z tū sufficit ad ꝯplemētū debite q̄titatis. z ꝑcipue illud resumēdū videt q̄ pfecti⁹ fuit sub forma z spē hūanitatis ꝯsistēs. si q̄d ho defuit ad ꝯplemētū debite q̄titatis

Corpeitas capi⁹ dupl'r

Idē p⁹ p. q. 76. a. 3. z. 4

Alia diffic°

3ª diffictio.

Nota

Opinio recitatur

Nota

3.

4

Duplices ptes homis.

tis. vel qz aliqs pūctus ē morte añq̄z natura ipm ad pfectā q̄ntitatē reduceret vel qz forte aliqs mutilat⁹ ē mēbro. aliū ꝺ ꝯ ꝺiuina supplebit potētia. Nec tñ ꝯ ipediet resurgētis corpis vnitatē. qz etiā ope nature sup id qꝺ puer hz aliqꝺ addit aliūꝺ vt ad pfectā pueniat q̄ntitatē nec talis additio facit aliū numero idē ēm nūero ē hōz puer z adultus ¶ Ex q̄ etiā pz q̄ nec resurrectōis fidē ipedire pt etiā si aliq̄ carnibꝫ humanis vescāt vt q̄nto obijciebat. nō ēm ē necessariū. vt 5
oīsum ē q̄ q̄cq̄ fuit in hoīe materialr resurgat i eo z iterꝫ. si aliqꝺ deest suppleri pt p potētiā ꝺei. Caro q̄ comesta resurget in eo in q̄ prmo fuit aīa rōnal' pfecta resurget in scōo ꝯo si nō sol' carnibꝫ hūanis ē past⁹ sed z alijs cibis. resurgere poterit tñ ꝺe alio qꝺ ei materialr aduenit q̄ erit necessariū ad ꝺebitā q̄ntitatē corporis restaurādā. si ꝯo solis hūanis carnibꝫ sit pastus. resurget in eo qꝺ a generātibꝫ traxit. z qꝺ ꝺefuerit supplebit oīpotētia creatoris. q̄ vsi parētes ex solis hūanis carnibꝫ pasti fuerint. vt sic z eoꝝ semē qꝺ ē superfluū alimēti ex carnibꝫ alienis generatum sit. resurget q̄ꝺ semen in eo q̄ ē natus ex semie loco cui⁹ ei cui⁹ carnes comeste sūt supplebit aliūꝺ. ꝯ ēm in resurrectōe seruabit. q̄ si aliqꝺ materialr fuit in pluribus hoībꝫ. resurget in eo ad cui⁹ pfectōem magis pertinebat. vñ si fuit in vno vt radicale semē ex q̄ est generat⁹. in alio ꝯo sic supueniēs nutrimētū. resurget in eo q̄ ē gñatus ex ꝯ sic ex semine. si ꝯo in vno fuit vt ptinēs ad pfectōem iꝺiuiꝺui. in alio vt ꝺeputatū ad pfectōem spēi. resurget in eo ad quē ptinebat ꝑm pfectōem iꝺiuiꝺui. vñ semē resurget in genito z non in generāte. z costa Ꝺe resurget in Eua nō in Aꝺa in q̄ fuit sic in nature ꝓncipio. si āt ꝑm eūꝺē pfectionis modū fuit in vtroq̄z. resurget in eo in q̄ ꝓmit⁹ fu
6 it ¶ Ad id ꝯo q. vi. obiectū ē. ex his q̄ dicta sūt iā pz solo. resurrectio ēm q̄stū ad finē naturalē inq̄stū naturale ē aīe ee corpi vnitā. sz ꝓncipiū ei⁹ actiuū nō ē
7 naturale sz sola virtute ꝺiuina cātur. ¶ Nec etiā negandū ē oīm resurrectōem ee futurā q̄uis nō oēs p fidē xpo adhereāt nec ei⁹ mysterijs sint ibuti. filius ēm ꝺei ꝓpē ꝯ naturā hūanā assumpsit vt eā repararet. id q̄ qꝺ ē ꝺefect⁹ nature in oīb⁹ reparabit. vñ oēs a morte redibūt ad vitā. sz ꝺefect⁹ pfecte nō reparabitur nisi in illis q̄ xpo adhesērūt vel p ꝓpriū actū credēdo in ipm. vel saltē p fidei sacramētū

¶ Q̄ hoies resurget imortales Capitulum xxxij

Ista ꝓ⁹ p⁹ i

EX quo etiā pz q̄ i futura resurrectōe hoies nō sic resurgent vt sint iterꝫ morituri. Necessitas ēm morīẽdi ē ꝺefect⁹ in naturā hūanā ex pcto ꝓueniēs. xps āt merito sue passionis nature ꝺefect⁹ reparauit q̄ in ipum ex pcto ꝓuenerūt. vt ꝺr aplūs Ro. v. Nō sic ꝺelictū ita z ꝺonū. si ēm vni⁹ ꝺelicto multi mortui sūt. multo magis gra ꝺei in gra vni⁹ hoīs Jesu xpi in plures abundauit Ex q̄ habēt q̄ efficati⁹ ē meritū xpi ad tollendū morte q̄z pctm Ade ad inducēdū. illi q̄ q̄ p meritū xpi resurgēt a morte liberati. morte vlteri⁹ nō patient ¶ Ꝓ. illud qꝺ ē in ꝓpetuū duraturꝫ nō ē ꝺestructū. si q̄ hoies resurgētes adhuc iterꝫ morientur. vt sic 2
mors in ꝓpetuū duret. nullo mō mors p mortē xpi ꝺestructa ē. est aūt ꝺestructa q̄ꝺ nūc in cā. qꝺ dīs per Osee ꝓdixerat dicēs Ero mors tua o mors Osee. xiij vltimo āt ꝺestruet in actu ꝑm illꝺ Nouissime inimica ꝺestruet mors. ꝓ. Cor. xv. ē q̄ ꝑm fidē ecclie ꝯ tenē dū q̄ resurgētes nō iterꝫ morient ¶ Adhuc. effect⁹ sil'at
3 sue cause. resurrectio āt xpi cā ē future resurrectōnis. vt dictū ē. sic āt resurrexit xps vt nō vlteri⁹ moreret. ꝑm illꝺ Ro. vi. Christ⁹ resurgēs ex mortuis. iaz non moritur. hoies q̄ sic resurget vt vlteri⁹ nō moriāt ¶ Am
4 pli⁹. si hoies resurgētes iterꝫ moriāt. aut iterꝫ ab illa morte iterato resurget aut nō. si nō resurget remanebūt ꝓpetuo aīe separate qꝺ ē inconueniēs. vt supꝰ dictū ē. ad qꝺ euitandū ponunt post resurgere vl' si post sēcam mortē nō resurgāt nulla erit rō q̄re post ꝓmā resurgāt. si āt post sēcam mortē iterato resurgēt. aut resurget iterꝫ morituri aut nō. si nō iterꝫ morituri ea ꝺē rōne ꝯ erit ponēdū z in ꝓma resurrectōe. si ꝯo iterū morituri ꝓcedet in infinitū alternatio mortis z vite in eoꝺē subiecto qꝺ videt icōueniēs. oportuit ēm q̄ intētio ꝺei resuscitātis ad aliqꝺ ꝺeterminatū ferat. ipa āt mortis z vite alternatio successiua ē q̄si q̄ꝺaz trāsmutatio q̄ finis ee nō pt. ē ēm ꝓtra rōnē mot⁹ q̄ sit finis. cū oīs mot⁹ in aliud tēdat ¶ Ꝓ. intētio inferioris nature in agēdo ad ꝓpetuitatē ferē. oīs ēm nature inferioris actio ad gñatōem ordinat. cui⁹ qꝺē finis ē vt ꝺseruet ee ꝓpetuū spēi. vñ natura nō intēdit ꝯ indiuiduū sic vltimū finē. sz spēi ꝺseruatōnem in ipo. z ꝯ hz natura inq̄stū agit in ꝯtute ꝺei q̄ ē prima radix ꝓpetuitatiz. vñ etiā finis gñatōis ee ponitur a ꝯo vt generata pticipēt ee ꝺiuinū ꝑm ꝓpetuitatem. multo q̄ magis actio ipsi⁹ ꝺei ad aliqꝺ ꝓpetuū tēdit. resurrectio āt nō ordinat ad ꝓpetuitatē spēi. ꝯ ēm p gñatōem poterat ꝺseruari. oz q̄ q⁹ ordinet ad ꝓpetuitatē iꝺiuiꝺui. nō āt ꝑm aīam tm. ꝯ ēm iā aīa haberbat añ resurrectōem. q̄ ꝑm ꝓpositū. ꝯō q̄ resurgēs p
6 petuo viuet ¶ Adhuc. aīa z corp⁹ ꝺiuerso ordie ꝓparari videt ꝑm ꝓmā hoīs gñatōem z resurrectōez eius. ꝺē. nā ꝑm gñatōem ꝓmā creatio aīe seq̄t gñatōnem corpis. ꝓparata ēm materia corpali p ꝯtute ꝺecisi seminis. ꝺe⁹ aīam creādo infūdit. in resurrectōe āt corp⁹ aīe ꝓpriū coaptabit. ꝓma āt vita quā hō p gñatōez adipiscit seq̄t ꝓditōne corruptibil' corpis in ꝯ q̄ per
7 mortē ꝓuak vita. vita q̄ quā hō resurgēdo adipiscit erit ꝓpetua ꝑm ꝓditōne incorruptibil' aīe ¶ Itē. si in infinitū succedāt sibi in eoꝺē vita z mors. ipa alternatio vite z mortis habebit spēm circulatōis cuiusdā. oīs āt circulatio i rebꝰ gñabilibꝰ z corruptibilibꝰ a ꝓma circulatōe ic corruptibiliū corpoz cātur. nā pri

ma circulatio in motu locali ꝫuenit ꝛ ꝑm eius silitu
dinē ad mot⁹ alios ꝛeruak. causabitur ꝑ alternatio
mortis ꝛ vite a corpe celesti. qđ esse nō pt qz repatio
corpis mortui ad vitā facultatē actōis nature exce/
8 dit. nō ꝑ ē ponēda hmōi alternatio mortis ꝛ vite. nec
p ꝯns q resurgētia corpa moriāt ¶ Ampli⁹. q̄cunq;
succedūt sibi in eodē subiecto hñt ꝛterminatā men
surā sue duratōis ꝑm tps. oia āt hmōi subiecta sunt
motui celi quē tps ꝯsequit. aia āt sepata nō ē subiecta
motui celi. qz excedit totā naturā corpalē. alternatio
ꝑ sepatōis et⁹ ꝛ vnionis ad corp⁹ non sbiacet motui
celi. nō ꝑ ē talis circulatio in alternatōne mortis ꝛ vi
te q̄lis sequit si resurgētes iterꝫ moriāt. resurgēt ꝑ ꝛe ce/
tero nō mouituri. Hinc ē qđ dr Isa. xxv. Precipita/
bit dñs mortē in sempiternū. ꝛ Apocal. xxi. Mors
vltra nō erit ¶ Per hꝫ āt excludit error q̄rūdā antiq/
Error q̄rūd rū gētiliū q credebāt eadē tēporꝫ tpalitūq; rerꝫ volu/
mina reperi. ꝟbi gra sic in illo seculo Plato phs in
vrbe athenicēsi ꝛ in eadē schola q̄ achademica dicta ē
discipulos docuit ita q p innūerabilia retro secla mul
tis q̄dē plixis interuallis sꝫ tm certis ꝛ idem Plato ꝛ
eadē ciuitas ꝛ eadē schola idēq; discipli repetiti ꝛ pi
nūerabilia ꝛemū secula repetēdi sꝫ. vt Aug⁹. ītrodu
cit in. xij. ꝛe ciui. ꝺei Ad qđ vt ipe ibidē dr q̄dā referre
volūt illō qđ dr Eccliastī. p. Quid ē qđ fuit. ipm qđ
futurꝫ ē. q̄d ē qđ factū ē. ipm qđ faciēdū ē Nihil sub
sole nouū. nec valet q̄sq; dicere. ecce hꝫ recēs ē. Jā em̄
pcessit in secul' q fuerūt añ nos Qđ q̄dē nō sic ītelli/
gēdū ē q eadē nūero p gnatōnes varias repetāt. sed
silia spē. vt Aug⁹. ibidē soluit ꝛ Aresto. ī fine ꝛe gna
tōe hꝫ ipm docuit ꝯtra p dicta secta loquēs

¶ Qui resurgētibꝫ nō erit vs⁹ cibꝫ neqꝫ venereꝫ 85

Ista ꝯ° p' ¶ EXpmissis ātostendit q apud hoīes resurgētes nō erit vene
reꝫ ꝛ cibꝫ vsus Remota em̄ vita corru/
ptibili ncce ē remoueri ea q̄ corruptibili vite ꝛseruī
unt. manifestū ē āt q cibꝫ vsus corruptibili vite ꝛse
ruit. ad hꝫ em̄ cibus assumim⁹. vt corruptio q̄ pos/
set accidere ex ꝯsumptōe natural' humidi euidetur.
Est etiā in pñti cibꝫ vsus nccar⁹ ad augmentū qđ
post resurrectōem in hoīb⁹ nō erit qz hoīes in ꝛbita
q̄titate resurgēt. vt ex dictis patꝫ Sil'r ꝯmixtio ma
ris ꝛ femine corruptibili vite ꝛseruit. ordinat ei ad
gnatōem p quā qđ ꝑpetuo ꝯseruari nō pt ꝑm indi/
uiduū. in spē ꝯseruat. oñsum ē āt q resurgētiū vita
incorruptibil' erit. nō ꝑ in resurgētibꝫ erit cibꝫ neqꝫ
2 venereꝫ vsus ¶ Adhuc. vita resurgētiū nō min⁹ orꝺi
nata erit q̄ pñs vita sꝫ magis. qz ad illā hō pueni
et solo ꝺeo agēte. hāc āt ꝯsequit cooperāte natura. sed
in hac vita cibꝫ vsus ordinat ad aliquē finē. ad hꝫ
em̄ cibꝫ assumit ꝛ vt p digestionē ꝯuertat in corp⁹. si
ꝑ tūc erit cibꝫ vsus optebit q ad hꝫ sit q ꝯuertat in
corp⁹. cū ꝑ a corpe nihil resoluat eo q corp⁹ erit ꝯcorꝫ
ruptibile oportebit dicere q totū qđ ꝯuertit ex ali/
mēto trāseat ī augmētū. rsurget āt hō ī ꝛbita q̄titate
te ꝛ vt supꝫ dcm̄ ē. ꝑ q pueniet ad mꝰ ꝛerata q̄titatē. imo 3.
ꝛerata ē em̄ q̄titas q ꝛbitā q̄titatē excedit ¶ Amp⁹.
hō resurgēs ī ꝑpetuū viuet. aut ꝑ sp cibo vtet. aut nō
sp. sꝫ p aliqđ ꝛetermiatū tps. si āt sp cibo vtet cū cibo
in corp⁹ ꝯuersus a q̄ nihil resoluit. resoluit ncce est
q augmētū faciat ꝑm aliquā dimēsionē. optebit di
cere q corp⁹ hoīs resurgētis in īfinitū augeat. qđ eē
nō pt. qz augmētū ē motus natural'. intrētio āt ꝑtuꝫ
natural' mouētis nūq; ē ad īfinitū sꝫ sp est ad aliqđ
certū. qz vt dr ī. ij. ꝺe aīa. oīm natura ꝯstātiū termin⁹
ē magnitudis ꝛ augmēti. si āt sp cibo vtet hō resur/
gēs sp aūt viuet. erit aliqđ tps ꝺare in q̄ cibo nō vte
tur. q̄reꝫ a ꝓncipio faciēdū ē. nō ꝑ hō resurgēs cibo
vtet. si aūt nō vtet cibo seq̄t q neqꝫ venereꝫ vsum
habebit ad quē req̄rit ꝛecisio seminis. a corpe āt in re
surgētis semē ꝛecidi nō poterit neqꝫ ex ꝺuba et⁹. tū qz
hꝫ ē ꝯ rōnē seminis. ecē em̄ semē nō corruptū ꝛ a natu
ra recedēs. ꝛ sic nō posset eē naturalē actōis ꝓncipiū.
vt pꝫ p phm̄ ī lib. ꝛe gnatōe aīaliū. tū etiā qz a ꝺuba
illoꝝ corporꝫ incorruptibiliū exītiū nihil resolui po
terit. nec etiā semē eē poterit supfluū alimēti si resur/
gētes cibis nō vtant. vt oñsum ē. nō ꝑ in resurgētibꝫ
erit venereꝫ vsus ¶ Jtē. venereꝫ vsus ad gnatōnē 4
ordinat. si ꝑ post resurrectōem erit venereꝫ vsus ni
si sit frustra seq̄t q tūc etiā erit hoīm gnatio sicut et
nūc. multi ꝑ hoīes erūt post resurrectōem q añ resur/
rectōꝫ nō fuerūt. frustra ꝑ tm̄ differt resurrectō mor
tuoꝝ vt oēs sil' vitā accipiāt q eadē hñt naturam.
¶ Amp⁹. si post resurrectōnem erit hoīm gnatio.
aut ꝑ illi q gnabūt iterꝫ corrūpēt. aut ꝯcorruptibiles 5
erūt ꝛ ꝯmortales. si āt erūt ꝯcorruptibiles ꝛ ꝯmorta/
les multa incōueniētia sequūt. Primo q̄dē qz opor/
tebit ponere q illi hoīes sine pctō nascāt originali cū
nccitas moriēdi sit pna ꝯns pctī originale qđ est ꝯ
apli m̄ dicētē Ro. v. q p vnū hoiem pcc. in oēs. ho. p
ue. ꝛ mors Deinde seq̄t q nō oēs indigeāt redēptōe
q̄ a ꝝpo si aliq̄ sine pctō originali ꝛ nccitate moriendi
nascant. ꝛ sic ꝝps nō erit oīm hoīm caput qđ etiā est
ꝯtra sniam apli dicētis. ꝓ. Corin. xv. q sic in Adam
oēs moriūt. ita ꝛ in ꝝpo oēs viuificabūt Seq̄t etiam
ꝛ aliud icōueniēs. vt quoꝝ ē filis gnatio nō ē simil'
gnatōis termin⁹. hoīes em̄ p gnatōem q̄ ē ex semine
nūc q̄dē ꝯsequūt corruptibilē vitā. tūc āt ꝛmortalē.
si āt hoīes q̄ tūc nascēt corruptibiles erūt ꝛ morient
si iterato nō resurgūt. seq̄t q eoꝝ aīe ꝑpetuo remane
būt a corpib⁹ sepate qđ ē incōueniēs cū sint eiusdem
spēi cū aiab⁹ hoīm resurgētiū. si āt ꝛ ipi resurgēt. ꝛe/
buit ꝛ eoꝝ resurrectio ab aliis expectari vt simul oī/
bus q̄ vnā naturā ptici pāt beneficiū ꝯferat resurre/
rectōis. qđ ad nature repatōꝫ ptinet. vt ex dictis pꝫ
Et ꝓterea nō videt eē aliq̄ rō q̄re aliq̄ expectēt ad sil'
resurgēdū si nō oēs expectāt ¶ Adhuc. si hoīes resur 6

gentes venereis vtenť ꝛ generabūt. aut ꝯ erit ſp. aut nō ſp. ſi ſp ſequeť q̄ multiplicatio hoīm erit in infinitū. intētio ā̄ nature gñantis poſt reſurrectōez nō poterit cē ad aliū finē q̄z ad mltiplicatōez hoīm. nō em̄ erit ad ꝓſeruatōem ſpēi p generatōez cū hoīes incorruptibiliť ſint victuri. ſeq̄ť igiť q̄ intētio nature generātis ſit ad infinitū qđ̄ ē impoſſibile. ſi ꝙo nō ſp generabūt. ſz ad aliqđ̄ determinatū tps. poſt illđ̄ igiť tps nō generabūt. q̄re ꝛ a pncipio ꝯ eis attribuendū eſt vt venereis nō vtanť nec generēt. Euaſio Si q̄s ā̄ dicat q̄ in reſurgētibꝫ erit vſus cibꝝ ꝛ venereorꝝ nō ppť cōſeruatōez vel augmētū corpis neq; ꝓſuatōez ſpēi vl̄ multiplicatōez hoīm. ſz ppť ſolā delectatōez q̄ i hīs actibꝫ exiſtit ne aliq̄ delectatio hoībꝫ in vltia remuneratōe deſit. pz q̄dē multiplr ꝯ incōueniēter dici. Reprobat 1. primo q̄dē. q̄ vita reſurgētiū ordinatior erit q̄ꝫ vita nra. vt ſup dictū ē. in hac ā̄ vita inordinatū ꝛ vitioſuz ē ſi q̄s cibis ꝛ venereis vtať ppť ſolā delectatōez ꝛ non ppť neceſſitatē ſuſtētādi corpis vel ꝑlis educāde. ꝛ ꝯ rōnabiliť nā delectatōes q̄ ſunt in pmiſſis actiōibꝫ nō ſūt fines actionū. ſz magꝭ ecōuerſo. natura ei ad ꝯ ordinauit delectatōes in iſtis actibꝫ ne aīalia ꝑ labōrē ab iſtis actibꝫ neceſſarijs nature deſiſterēt q̄đ̄ cōtingeret niſi delectatōe ꝓuocarenť. ē ḡ ordo ꝓpoſterꝰ et idecēs ſi opatōes ppť ſolas delectatōes exerceanť. nullo igiť mō ꝯ in reſurgētibꝫ erit q̄ꝫ vita ordinatiſſima ponit. ¶ Adhuc. vita reſurgētiū ad ꝓſequēdū pfectā brītudinē ordinať. pfecta aūt brītudo ꝛ felicitas hoīs nō ꝓſiſtit in delectatōibꝫ corpalibꝫ q̄ ſunt delectatōes ciborꝝ ꝛ venereorꝝ. vt in. iij. libro onſuz eſt. nō igiť oꝛ ponere in vita reſurgētiū hmōi delectatōes 3. cē. ¶ Amp. actꝰ ꝛtutū ordinanť ad brītudinē ſic ad finē. ſi igiť in ſtatu future brītudis cēnt delectatōes ciborꝝ ꝛ venereorꝝ q̄ſi ad brītudinē ptinētes. ſeq̄ret q̄ in intētōe eorꝝ q̄ ꝛtuoſa agūt cēnt aliq̄liē delectatōes p̄dicte qđ̄ rōez tēperātie excludit. cē em̄ ꝺ tēperātie rōez vt aliq̄s a delectatōibꝫ nūc abſtineat vt poſtmoduz eis fruī magꝭ poſſit. redderēť ḡ oīs caſtitas ipudica et oīs abſtinētia guloſa. ſi ꝙo p̄dicte delectatōes erūt nō tñ q̄ſi ad brītudinē ptinētes vt opteat eas cē itentas ab hīs q̄ ꝛtuoſa agūt. ꝯ cē nō pt. q̄z oē qđ̄ ē. vl̄ ē ppť altez. vel ppť ſeipm. p̄dicte ā̄ delectatōes non erūt ppť altez. nō em̄ erūt ppť actōes ordinatas ad finē nature. vt iā onſuz ē. relinq̄ť igiť q̄ erūt ppť ſeipſas. oē ā̄ qđ̄ ē hmōi. vl̄ ē brītudo vl̄ ps brītudinis. oꝛ igiť ſi delectatōes p̄dicte in vita reſurgētiū erūt. q̄ 4 ad brītudinē coꝛ ptineāt. qđ̄ cē nō ptvt onſuz ē. nullo igiť mō hmōi delectatōes erūt i futura vita. ¶ P. ridiculū videť delectatōes q̄rere corpales in q̄bꝫ nobiſcū aīalia bruta cōicāt vbi expectanť delectatōes altiſſime in q̄bꝫ cū angel' cōicam' q̄ erūt in dei viſione q̄ nob ꝛ angel' erit cōis. vt in. iij. li. ē onſuz. niſi forte q̄s dicere velit brītudinē ag̃elorꝝ ē ipfectā. q̄z deſunt eis delectatōes brutorꝝ qđ̄ ē omno abſurdū Nunc ē q̄ dñs dr Mat. xxij. q̄ in reſurrectōe neq; nubēt neq; nubent. ſz erūt ſic angeli dei. Error exclu Per ꝯ ā̄ excludiť error iudeorꝝ ꝛ ſarracenorꝝ q̄ ponunt q̄ in reſurrectōne hoīes cibis ꝛ venereis vtunť ſic ꝛ nūc. q̄s etiā q̄dam xpiani hereticī ſunt ſecuti q̄ ponētes regnū xpi futurū in terris terrenū per mille annos in q̄ ſpacio tpis dicūt eos q̄ tūc reſurrexerint īmoderatiſſime carnalibꝫ epul' vacaturos ī q̄bꝫ ſit cibꝝ tantꝰ aut potꝰ. vt nō ſolū nullā modeſtiā teneāt. ſz modū q̄ꝫ ipius crediliſ tatis excedāt. nullo ā̄ mō iſta pūt niſi a carnalibꝫ credi. Si ā̄ q̄ ſpūales ſunt iſtos iſta credētes cyliaſtas appellāt greco vocabulo. qđ̄ ꝙbū ē. ꝙbo exp̄mentes nos poſſimꝰ millenarios nūcupare vt Aug. dr. xx. de ciuitate dei. Obiectōes Sūt ā̄ q̄dā q̄ huic opinioni ſuffragari videnť. ꝛ primo q̄dē. qz Adā añ peccū vitā habuit immortalē. ꝛ cū cibis ꝛ venereis vti potuit in illo ſtatu cū añ peccū illi ſit dictū. Creſcite ꝛ multiplicamini ꝛtez. De oī ligno qđ̄ ē in paradyſo comedes De- 2. inde ipe xps pꝰ reſurrectōez legiť comediſſe ꝛ bibiſſe. dr em̄ Lu. vlt. q̄ cū māducaſſet coā diſcipul' ſumēs reliq̄as dedit eis. ꝛ Act. x. dr Petrꝰ. Nūc. ſ. reſurrexi ꝛ ſuſcitauit tercia die ꝛ dedit eū manifeſtū fieri nō oīni pplo ſz teſtibꝰ pordinatꝭ a deo nob q̄ māducauim' ꝛ bibim' cū illo poſtq̄ reſurrexit a mortuis. Sūt ꝛ q̄ 5. dam autoritates que ciborum vſum in hmōi ſtatu hoībꝰ repromittere videť. dr em̄ Iſa. xxv. Faciet dñs exercituū oībꝰ pplis in monte ꝯ ſuiuiū pīguū medullatoꝝ vindemie defecate. ꝛ q̄ intelligať q̄ꝫtū ad ſtatū reſurgētiū. pz ex ꝯ qđ̄ poſtea ſubdiť. Precipitabit mortē i ſempiternū. ꝛ aufert dñs deꝰ oēz lachrymā ab oī facie. dr etiā Iſa. lxv. Ecce ſerui mei comedent. ꝛ vos eſurietz. ecce ſerui mei bibēt. ꝛ vos ſitietis. et q̄ ꝯ referendū ſit ad ſtatū future vite. pz ex eo qđ̄ poſtea ſubdiť. Ecce ego creabo celū nouū ꝛ terrā nouā ꝛc. dñs etiā dr Mat. xxvi. Nō bibā amodo de hoc genimine vitꝭ vſq; ad diē illū cū illđ̄ bibā vobiſcum nouū i regno pris mei. ꝛ Luc. xxij. dr. Ego diſpono vob ſic diſpoſuit mihi pat me' regnū vt edatz ꝛ bibatis ſup meſaz mea i regno meo. ꝛ Apoca. etiā. xxi. dr. q̄ ex vtraq; pte flumis qđ̄ erit ī ciuitate btoꝝ erit lignū vite afferēs fructꝰ duodeci. et. xx. dr Vidi aīas decollatoꝝ ppť teſtiū Jeſu. ꝛ vixerūt ꝛ regnauerunt Opīnio cū xpo mille annis. ceteri mortuoꝝ nō vixerūt donec ꝛſummarēť mille anni. Ex q̄bꝫ oībꝫ pdictoꝝ hereticoꝝ opio ꝛfirmari videť. ¶ Nec ā̄ nō difficile ē ſoluere. So' obiec. Qđ̄ em̄ ꝓmo obijciť de Adā. efficaciā nō hz Adā em̄ pfectōez q̄dā habuit pſonalē. nondū tñ erat natura hūana totaliť pfecta. nōdū mltiplicatio ī hūano gñe inſtituta ḡ fuit Adā in tali pfectōe q̄ oportebat pncipio totiꝰ hūani gñis. ꝛ iō oportuit q̄ generaret ad mltiplicatōez hūani gñis. ꝛ ꝙ ons q̄ cibis vteret. ſz in pfectōe reſurgētiū erit natura hūana totaliť ad ſuā pfectōez pueniēs nūero electoꝝ iā ꝛpleto. ꝛ iō gñatio locū nō habebit nec alimētis vſus. ppť qđ̄ ꝛ alia

erit ĩmortalitas ⁊ icorruptio resurgẽtiũ. ⁊ alia q̃ fuit in Adã. resurgẽtes eñ sic ĩmortales erũt ⁊ icorruptibiles. vt mori nõ possint nec ex eoz corporibꝫ aliq̃d resolui. Adã ãt sic fuit ĩmortal' vt posset non mori si nõ peccaret ⁊ posset mori si peccaret. ⁊ ei⁹ ĩmortalitas sic ꝺseruari poterat nõ q̃ nihil resolueret ab ei⁹ corpe ſꝫ vt ꝺ resolutõez humidi natural' ei subueniri posset ꝑ cibꝫ assumptõez ne ad corruptõez corp⁹ ei⁹ puAd 2am ob. niret ¶ De xpo ãt dicẽdũ ẽ q̃ post resurrectõez comedit nõ ppẽ necitatẽ. ſꝫ ad ꝺmõstrãdũ sue resurrectõnis ꝟitatẽ. vñ cibꝫ ille nõ fuit ꝺuersus in carnẽ. ſꝫ resolut⁹ in ꝓiacentẽ materiã. hec ãt cã comedẽdi nõ erit Ad 3am ob. in resurrectõe cõi. ¶ Autoritates ꝟo q̃ cibꝫ vsuꝫ p⁹ resurrectõez repꝛomittere videnſ spũalẽ itelligende sunt. ꝓponit eñ nob diuina scriptura intelligibilia sub silitudine sensibiliũ vt anim⁹ noster ex his q̃ nouit discat icognita amare. ⁊ ſm hũc modũ ꝺlectatõ q̃ ẽ in ꝓtẽplatõe sapie ⁊ assumptio ꝟitatiſ itelligibil' in itellectũ nostꝫ ꝑ vsuꝫ cibꝫ in sacra scriptura consuenit ꝺsignari. ſm illꝺ puer. ix. qꝺ ꝺ sapia ꝺr. Miscuit vinũ ⁊ ꝓposuit mẽſaꝫ suã. ⁊ isipiẽtibꝫ locuta ẽ. Venite comedite panẽ meũ ⁊ bibite vinũ qꝺ miscui vob. ⁊ Ecc. xv. ꝺr. Libauit illũ dñs pane vite ⁊ itellect⁹. ⁊ aq̃ sapie salutaꝫ potabit illũ. ꝺ ipa etiã sapia ꝺr puer. iij. Lignũ vite ẽ his q̃ apꝓhenderint eã. ⁊ q̃ tenuerit eã btus. Nõ igit̃ ꝓdicte autoritates cogunt dicere q̃ resurgẽtes cibis vtanť. Hoc tñ qꝺ ꝓpositũ ẽ ꝺ ꝟbis dñi q̃ hñt Math. xxvi. ꝑt ⁊ aliter itelligi vt referať ad ꝟb q̃ ipe cũ discipul⁹ p⁹ resurrectõez comedit ⁊ bibit nouũ q̃dẽ vinũ. i. nouo mõ. ſ. nõ ppẽ necessitatẽ. ſꝫ ppẽ resurrectõis ꝺmõstratõez. ⁊ ꝺr in regno p̃ris mei. qz in resurrectõe xpi regnũ ĩmortalitatis ꝺmõstrari icepit. Qꝺ ꝟo in Apoc. ꝺr ꝺ mille annis ⁊ ꝓma resurrectione martyrum. intelligendum est q̃ ꝓma resurrectio ẽ aiaꝝ. puta pctis relurgunt. ſm illꝺ apli Eph. v. Exurge a mortuis ⁊ illuminabit te xps. ꝑ mille ãt annos itelligiť totũ tps ecclie in q̃ martyres regnãt cũ xpo ⁊ alij sancti tã in p̃ti ecclia q̃ regnũ ꝺi ꝺr q̃z etiã i celesti patria q̃tũ ad aias. milenari⁹ eñ nũer⁹ pfectõem ꝟcat. qz ẽ nũerus cubic⁹. i. figura solida ⁊ radix ei⁹ ẽ ꝺnari⁹. q̃ solet etiã pfectõ Corre. iferť nẽ signare. sic ḡ mãifestũ sit q̃ resurgẽtes nõ vacabũt cibis ⁊ potibꝫ neq̃ venereis actibus. Ex quo ulteri⁹ hr̃e ꝑt q̃ oĩs occupatões actiue vite cessabũt q̃ ordinari videnſ ad vsuꝫ cibꝫ ⁊ venereoꝝ ⁊ ad alia q̃ ſtꝫ necessaria corruptibili vite. sola ḡ occupatio ꝺtẽplatiue vite in resurgẽtibꝫ remanebit. ꝓpter qꝺ Luce. x. ꝺr ꝺ Maria ꝺtẽplante. q̃ optimã ptẽ elegit q̃ non auferet ab ea Jnde ẽ etiã qꝺ ꝺr Job. vij. Qui descendit ad inferos nõ ascẽdet nec reuertet vltra in domũ suã. neq̃ cognoscet eũ ãpli⁹ loc⁹ eius. in q̃bꝺ ꝟbis tales resurrectõez Job negat q̃lẽ q̃dã posuerũt dicẽtes q̃ p⁹ resurrectõez hõ redibit ad silles occupatões q̃s nũc hꝫ. vt. ſ. edificet domos ⁊ alia hmõi exerceat offi⁹

¶ Q̃ corpa resurgẽtiũ erũt eiusdẽ nature lxxxiiij

Oc̃aliõe ãt ꝓmissorũ q̃dã circa ꝺditões resurgẽtiũ errauerũt Errores recitantur. Quia eñ corp⁹ ex ꝺnijs cõpositũ videtur ex necitate corrũpi. fuerũt alicꝫ q̃ dixerũt hoies resurgẽtes hmõi corpa ex ꝺnijs ꝺpositꝫ nõ hr̃e q̃z aliqui posuerũt corpa nr̃a nõ in natura corpali resurgere. ſꝫ trãsmutari in spñ. moti ex eo qꝺ apls ꝺr. i. Corñ. xv. Seminat corp⁹ aiale. surget spũale. Alij ꝟo ex eodẽ ꝟbo sunt moti vt dicerẽt q̃ corpa nr̃a in resurrectõe erũt subtilia ⁊ aeri ⁊ vẽtꝫ silia. nã ⁊ spũs aer ꝺr vt sic spũalia aerea intelligent Alij ꝟo dixerũt q̃ in resurrectione aĩe resumẽt corpa nõ q̃dẽ terrena ſꝫ celestia. occasionẽ accipiẽtes ex eo qꝺ apls ꝺr. i. Corñ. xv. de resurrectõe loquẽs ſꝫ corpa celestia ⁊ corpa terrestria q̃bꝺ oĩbꝺ suffragari videť. q̃ aplus ibidẽ ꝺr q̃ caro et sanguis regnũ ꝺi nõ possidebũt. ⁊ sic videť q̃ corpa resurgentiũ nõ habẽbũt carnẽ ⁊ sanguinem. ⁊ ꝑ ꝺns nec aliq̃s humores. ſꝫ haꝫ opinionũ error manifeste apparet. nr̃a eñ resurrectio ꝺformis erit resurrectõni xpi. ſm illꝺ apli Phil. iij. Reformabit corp⁹ humilitatis nr̃e ꝺfiguratũ corpi claritatiſ sue. xps ãt p⁹ re Reprobãť errores surrectõez habuit corp⁹ palpabile ex carnibꝫ ⁊ ossibꝫ ꝺsistẽs. qz vt ꝺr Luce vlti. post resurrectõez discipul' dixit Palpate ⁊ videte. qz spũs carnẽ ⁊ ossa nõ hꝫ. sicut me videtiſ hr̃e. ḡ ⁊ alij hoies resurgẽtes corpa palpabilia habẽbũt ex carnibꝫ ⁊ ossibꝫ cõpositꝫ. ¶ Adhuc. aia vnit̃ corpi sic̃ forma materie. ois ãt forma hꝫ ꝺterminatã materiã. oꝝ eñ ee ꝓportõez act⁹ ⁊ potẽtie cũ igit̃ aia sit eadẽ ſm spẽz. videť q̃ habeat eandẽ materiã ſm spẽm. erit ḡ idẽ corp⁹ ſm spẽz p⁹ resurrectõez et añ. ⁊ sic oz q̃ sit ꝺsistẽs ex carnib⁹ ⁊ ossibus ⁊ alijs hmõi ptibꝺ. ¶ Amp. cũ in ꝺfinitõe rerũ naturaliũ q̃ ꝺcat ẽntiã spẽi ponit̃ materia. necessariũ ẽ q̃ variata materia ſm spẽz variet spẽs rei natural'. hõ ãt res natural' ẽ. si igit̃ post resurrectõez nõ habẽbit corp⁹ consistens ex carnib⁹ ⁊ ossib⁹ ⁊ hmõi ptib⁹ sic̃ nũc hꝫ. nõ erit q̃ resurget eiusdẽ spẽi. ſꝫ diceť hõ tñ eq̃oce. ¶ Jtẽ magꝫ distat ab aĩa vnius hoĩs corp⁹ alterius spẽi q̃z corp⁹ hũanũ alteri⁹ hoĩs. sed aĩa nõ ꝑt iterato vniri corpori alterius hoĩs. vt in. ij. oñsum ẽ. multo igit̃ min⁹ poterit in resurrectõe vniri corpi alteri⁹ spẽi

¶ ꝓ. ad ꝟb q̃ hõ idẽ nũero resurgat necessariũ ẽ q̃ partes ei⁹ ẽentiales sint eedẽ nũero. si igit̃ corp⁹ hoĩs resurgẽtꝫ nõ erit ex his carnib⁹ ⁊ his ossib⁹ ex qbꝺ nũc ꝺponit̃. nõ erit hõ resurgẽs idẽ nũero. Mas ãt oĩs falsas opiniões mãifestissime Job excludit dicẽs Rursuꝫ circũdabor pelle mea ⁊ ĩ carne mea videbo deũ. quẽ visur⁹ sum ego ipe ⁊ nõ alius. Hñt ãt ⁊ singule ꝑdictaꝝ opinionũ ꝓpria incõueniẽtia. Ponere eñ corpus trãsire in spñ. ẽ oĩno ĩpossibile. nõ eñ trãseũt in ũi/cẽ nisi q̃ in materia cõicant. spũaliũ ãt ⁊ corpaliũ nõ ꝑt ee cõicatio in materia. cum subẽ spũales sint oĩno

immateriales. vt in scdo oñsum ē. ipossibile ē igit q
8 corp⁹ hūanū trāseat in subam spūalē. ¶ Itē. si trāseat
in subam spūalē corp⁹ hūanū. aut trālibit in ipsam
spūalē subaz q ē aīa. aut in aliquā aliā. si in ipaz. tūc
p⁹ resurrectoez nō eēt in hoīe nisi aīa sic ⁊ an resurre
ctionē. nō igit imutaret ꝺditio hois p resurrectōem
si āt trālibit in aliā subam spūalē sequet q ex duab⁹
substātijs spūalib⁹ efficiet aliqd vnū in natura qd ē
oīno ipassibile. qz qlibet suba spūalis ē p se subsistēs
9. ¶ Silr etiā ipossibile ē q corp⁹ hois resurgentis sit
qsi aereū ⁊ ventis sile. oz eīm corpis hois ⁊ cuuslibet
aīalis habere dete minatā figurā in toto ⁊ in ptibus
corp⁹ āt hūis dterminatā figurā. oz q sit in se termi
nabile. qz figura ē q termino vel terminis cōprehen
dit. aer āt nō ē in se terminabil. sz solū termio alieno
terminat. Nō ē g possibile q corp⁹ hois resurgentis
10 sit aereū vel vētis sile. ¶ Ꝺ. corp⁹ hois resurgētis oz
ee tactiuū. qz sine tactu nullū ē aīal. oz āt vt resurgēs
sit aīal si sit hō. Corp⁹ āt aereū nō pt ee tactiuū. sicut
nec aliqd corp⁹ simplex cū oporteat corp⁹ p qd fit ta
ctus ee mediū inter qlitates tāgibles vt sit qdā mō
in poña ad eas. vt phs pbat in libro de aīa Impossi
bile ē igit qd corp⁹ hois resurgētis sit aereū ⁊ sile vē
11 tis. ¶ Ex q etiā apparet q nō poterit ee corp⁹ celeste
oz eīm corp⁹ hois ⁊ cuuslibet aīalis ee susceptiuū tā
gibiliū qlitatū vt iā dictū ē. Hoc āt corpi celesti nō
pt ꝓuenire. qz nō ē neqz calidū. neqz frigidū. neqz hu
midū. neqz siccū. neqz aliqd hmōi. vl actu vl potētia
12 vt pbat in ꝓmo de celo Corp⁹ igit hois resurgēs nō
erit corp⁹ celeste. ¶ Adhuc. corpa celestia sunt incor
ruptibilia. ⁊ ita trāsmutari nō pñt a sua naturali dis
positōe. naturalr āt eis dbet figura spherica. vt pbat
in .ij. de celo ⁊ mūdo. nō ē igit possibile q accipiāt fi
gurā q naturalr hūano corpi dbet. ipossibile ē igit
q corpa resurgētiū sint de natura celestiū corpoz.

¶ Oz corpa resurgētiū erūt alterⁱ dispois lxxv

Corpora re surgētiū erūt incorruptibi lia p roīem

QUāuis āt corpora resurgentiū sint futura eiusdē spēi cuius nunc sunt corpa nra. tñ aliā dispōem habebūt. ⁊ p⁹ qdē qtū ad hoc qd oīa resurgētiū corpa tā
1. bonoz qz malox incorruptibilia erūt. cui⁹ qdē rō triplex ē. Una qdē sumit ex fine resurrectōis. ad hoc ei resurgēt tā boni qz mali. vt etiā in ppriis corpib⁹ pmiū ꝓsequāt vel pēnā p his q gesserūt dū vixerūt in corpore. pmiū āt bonoz qd ē felicitas erit ppetuū. silr etiā pctō mortali dbet pena ppetua. qz vtrūq ptz ex his q in .ij. determiata sunt. oz igit q vtriqz corp⁹ incorru
2 ptibile recipiat. Alia rō pt sumi a cā formali resurgē tiū. q ē aīa. dictū ē eīm sup. q ne aīa in ppetuuz remaneat a corpe sepata iterato p resurrectōez corp⁹ resumet. qz igit in hoc pfectōi aīe puidet. q corp⁹ recipiat ꝓuenies erit vt corp⁹ fim q ꝓpetit aīe dispōnat. ē aūt aīa incorruptibil. vñ ⁊ corpus ei incorruptibile reddet.
3. Tercia ꝙo rō sumi pt ex cā actiua resurrectōis. dc⁹ eīm q corpa iā corrupta reparabit ad vitā. inkto forti⁹ hoc corpib⁹ pstare poterit. vt recuperata vita in eis ppetuo ꝓseruet. In cuius rei exēplū etiā corpa corruptibilia cū voluit a corruptōe suanit illesa sic corpa triū puerox i fornace. Sic igit itelligēda ē incorruptibilitas futuri stat⁹. qz hoc corp⁹ qd nūc corruptibile ē. incorruptibile diuina ꝟtute reddet. ita q aīa i ipm pfecte dīabit qtū ad hoc q ipz viuificet. nec tal cōica⁹ vite a qcū qz alio poterit ipedīri. vñ apls. i. Cor. xv. oz corruptibile hoc iduere incorruptōez ⁊ mortale hoc iduere imortalitatē. nō igit p hoc resurgēs imortal erit q aliud corp⁹ incorruptibile resumat vt pdicte opiniōes posuerūt. sz qz hoc ipm qd nūc ē corruptibile. incorruptibile fiet. Sic igit itelligēdū ē qd apls dr. Caro ⁊ sanguis regnū dei nō possidebūt. q in statu resurgētium corruptio tollet carnis ⁊ sanguis. suba tñ carnis ⁊ sanguinis remanēte. vnde subiūgit. neqz corruptio incorruptelam possedit. Correla. pm Correl. scdz

¶ De qlitate corpoz glorificatoz lxxvi. Ꝺ 4. scrip. dist. 44

QUāuis aūt merito xpi defect⁹ nature i resurrectōe ab oīb⁹ tollat cōiter tā bonis qz mal. remanebit tñ dīa iter bonos ⁊ malos qtū ad ea q psonal vtriqz ꝓueniūt. Est āt de rōe nature. q aīa hūana sit corpis forma ipm viuificās ⁊ i ee ꝓseruās. sed ex psonalib⁹ actib⁹ meret aīa in gliaz diuie visiōis elevari. vel ab ordine hmōi glie ppt culpā excludi. disponet igit corp⁹ cōiter oīm fim ꝓdecētiā aīe vt. s. forma incorruptibil ee incorruptibile corpori tribuat ꝓioz ꝓpōne nō obstāte. eo q materia corpis hūani diuina ꝟtute aīe humane qtū ad hoc subiect oīno. sz ex claritate ⁊ ꝟtute aīe ad diuinā visionē elevare corp⁹ sibi vnituz aliqd āpl⁹ ꝓsequet. erit eīm totalr subiectū aīe diuina ꝟtute hoc faciēte. nō solū qtū ad ee. sz etiā qtū ad actiones ⁊ passiones ⁊ mot⁹ ⁊ corpeas qlitates. sic igit aīa diuina visiōe frues. qdā spūali claritate replebit. ita p qdā redūdātiā ex aīa i corp⁹ ipm corp⁹ suo mō claritatz glia iduet. vñ dr apls. i. Cor. xv. Seminatur corp⁹ i ignobilitate. surget in glia. qz corp⁹ nostruz nūc ē opacū. tūc āt erit clarū fm illd Mar. xiij. Fulgebūt iusti sic sol i regno pris mei Alia etiā q diuina visiōe fruet vltio fiet ꝓiucta i oīb⁹ experiet suū deside riū adipletū. ⁊ qz ex desiderio aīe mouet corp⁹. ꝓpe erit vt corp⁹ oīno spūi ad motū obediat. vñ corpa resurgētiū brēuz futura erūt agilia. ⁊ hoc est qd apls dr ibidē Seminat i infirmitate. surget i ꝟtute. infirmitatē eīm experimur in corpe. qz infirmitatē inuenit ad satisfaciendū desiderio aīe i moribz ⁊ actōnib⁹ qs aīa ipat. q infirmitas totalr tūc tollet ꝟtute redūdāte i corp⁹ ex aīa deo ꝓiucta. ppt qd etiā Sap. iij. dr de iustis q tāqz scintille in arūdineto discurrēt. nō q mot⁹ sit in eis ppt necitates cū nullo idigeāt q dcū hūt sz ad ꝟtutz demōstratōez. Sic āt aīa deo frues habebit desideriū adipletū qtū ad oīa boni adeptōez. ita etiā et desi

veriū ipletū erit q̄ztū ad remotōez oīs mali. qz cū sū
mo bono locū nō hz aliqd malū. z corp⁹ igit pfcīm p
aīaz pportional'r aīe īmune erit ab oī malo z q̄ztum
ad actū z q̄ztū ad potētiā. q̄ztū ad actū qdē. qz nulla
in eis erit corruptio. nulla deformitas. null⁹ defect⁹.
q̄ztū ad poīaz ho. qz nō poterūt aliqd pati qd eis ē
molestū. z ppt̄ hoc ipassibilia erūt. q̄ tm ipassibilitas
nō excludit ab eis passionē q̄ ē de rōe sensus. vtēt eīm
sensibo ad delectatōez sm illa q̄ statui icorruptōis n
repugnāt. Ad hāc igit corp⁹ ipassibilitatē oīendam
apl's dr. Semiat icorruptōe. surget in icorruptōne
¶ Rursus. aīa deo fruēs ipt pfectissime adherebit et
ei⁹ bonitatē pticipabit i sūmo sm modū suū. sic igit
et corp⁹ pfecte subdet aīe z ei⁹ ꝓpetates pticipabit
q̄ztū possibile ē i pspicuitate sensuū i ordinatōne cor
porei appetit⁹ z i oīoda pfectōe nature. tāto ei aliqd
pfecti⁹ ē i natura q̄nto ei⁹ natura pfecti⁹ subdit fore.
et ppt̄ hoc dr apl's. Semiat corp⁹ aīale. surget corp⁹
spūale. spūale qdē corp⁹ resurgēz erit. nō qz sit spūs.
vt q̄dā male itellexerūt siue p spm intelligat spūalis
suba siue aer aut vēt⁹. sz qz erit oīno subiectū spūi. sic
z nūc dr corp⁹ aīale. nō qz sit aīal. sz qz aīalibo passio
nibo subiacet z alimonia idiget. Corre. iferk
Pz igit ex pdictis. q
sic aīa hoīs elenabit ad gl'az spūaz celestiū. vt dū p
ēntiā videat. sic i. iij ē onsuz. ita et corp⁹ sublimabit
ad ꝓpetates celestiū corpoz. igztū erit claz ipassibi
le absq difficultate z labore mobile z pfectissime sua
forma pfectū. z sic ppt̄ hoc apl's dr resurgētiū corpa ee
celestia nō q̄ztū ad naturā sz q̄ztū ad gl'iaz. vñ cū di
xisset. q sūt corpa celestia. z sūt terrestria corpa. subiū
git q alia ē celestiū gl'ia. alia terrestriū Sic āt gl'ia in
qua hūana aīa subleuab. excedit naturalē hutē cele
stiū spūaz. vt i. iij. onsuz ē. ita gl'ia resurgētiū corpuz
excedit naturalē pfectōem celestiū corpoz. vt sit ma
ioz claritas. impassibilitas firmioz. agilitas facilioz.
et dignitas nature perfectioz.

¶ De loco corpoz gl'ificatoz. .lxxxvij.

QUia vero loc⁹ dz p
portionari locato. oīs ē cū corpa resurgē
tiū ꝓpetatē celestiū corpoz ꝓsequent. z i
celis locū habeāt vl' magz sup oēs celos. vt sil' cū xpo
sint. cui⁹ hutute ad hāc gl'iaz pduccēt. de q̄ apl's Ephe.
iiij. Qui ascēdit sup oēs celos. vt adipleret oīa. Fri
uolū aūt videt ꝫ hāc diuīnā ꝓmissionē ex naturali Friuola ar
elemētoz positōe argumētari. qsi ipossibile sit corp⁹ gumētatio.
hoīs cū sit terrenū z sm suā naturā infimū locū hns
sup elemēta leuia eleuari. Manifestū ē eīm q ex hutu
te aīe ē q corp⁹ ab aīa pfectū elemētoz iclinatōes nō
seq̄t. ipa eīm aīa sua hutute etiā nūc ꝓtinet corp⁹ q̄diu
viuit. ne ex ꝓrietate elemētoz dissoluat. z virtute
etiā aīe motiue corp⁹ i altū eleuat. z tāto apli⁹ q̄nto
hutus motiua fortioz fuerit. Manifestū ē āt q tūc aīa
pfecte hututē erit qñ deo p visionē ꝓiunget. nō igit dz
graue videri. si tūc hutute aīe corp⁹ z ab oī corruptōe
seruet imune. z sup q̄cūq corpa eleuet. Neq etiam
huic pmissioni diuīe ipossibilitatē affert. q corpa ce
lestia frāgi nō pīt. vt sup ea gl'iosa corpa subleuent.
qz a hutute diuīa hz fiet. vt gl'iosa corpa sil' cū aliis coz
poribo eē possint. cui⁹ rei indiciū in corpe xpi pcessit
dū ad discipulos ianuis clausis intrauit Diuīa hutu
te corpa gl'i
ficata sil' ert
cū aliis coz

¶ De sexu z etate resurgentiū. lxxxviij. Jō 4. scrip.
dist. 44

QUē tū estimandū
q in corporibo resurgētiū desit sex⁹ femine
us vt aliq putauerūt. qz cū p resurrectōez Error q̄ud
sint reparādi defect⁹ nature. nihil coz q̄ ad pfectōem recitat et re
nature ptinēt. a corpibo resurgētiū auferk. Sicut āt probat
alia mēbra corpis ad itegritatē hūani corpis ptinēt
ita z ea q̄ generatōi deseruiūt tā in maribo q̄z in femi
nis. resurgēt q̄ mēbra hmōi in vtrūq. Neq tū hoc Solo illa
obuiat. q vsus hoz mēbroz nō erit. vt sup oīsum ē
qz si ꝓpt̄ hz hec mēbra in resurgētibo nō erūt pari rōe
nec oīa mēbra q̄ nutrimēto deseruiūt in resurgentibo
ēent. qz nec cibo⁹ vsus post resurrectōez erit. sic igit
magna ps mēbroz corpi resurgētis deesset. erūt igit
oīa mēbra hmōi q̄uis coz vsus nō sit ad itegritatē
natural' corpis restituendā. vñ frustra nō erūt Sil' So⁹ alter⁹
etiā nec ifirmitas feminei sex⁹ pfectōi resurgētiū ob argumēti.
uiat. Nō eīm ē ifirmitas p recessuz a natura. sz a na
tura intēta. z ipa etiā nature distinctio i oībo pfectio
nez nature demōstrabit. z diuīnā sapiam oīno cū q̄
dā ordine disponentē cōmēdabit. Nec etiā cogit ad
hz ꝓbū apli qd dr Ephe. iiij. Donec occurram⁹ oēs z⁹ ista⁹ solo
in vnitatē fidei z agnitōis filij dei in virū pfectuz in
mēsurā etatis plenitudinis xpi. Nō eīm hz io dictū ē
q̄ qlibet i illo occursu q̄ resurgētes exibūt obuiā xpo
in aera sit sexū virilē habitur⁹ sz ad designādā pfectō
nez eccl'ie z hututē. tota eīm eccl'ia erit q̄si vir pfectus
xpo occurrēs. vt ex pcedētibo z sequētibo pz. In etate
āt xpi q̄ ē etas iuuenil'or oēs resurgere ꝓpt̄ pfectōez
nature q̄ in hac sola etate ꝓsistit. Pueril' eīm etas nō
perfectōem nature ꝓsequuta ē p augmētū. senil' hō
etas iā ab eo recessit propter decrementum.

¶ De q̄litate corpoz resurgētiū in dānatis lxxxix. Jō. 4°. sch.
dist. 44

QEx his aūt rōnabit
ꝓsiderare possumus q̄lis futura sit ꝓditio
corpoz resurgentiū in dānādis. Oportet
eīm z illa corpa aīab⁹ dānādoz ꝓportōnata ee. aīe āt Corpa dā
malo⁹ naturā qdē bonā hūt. vtpote a deo creatā. sed nādoz ite
volūtatē habebūt inordinatā z a fine ꝓpo deficientē repabūt q̄
corpa igit eoz q̄ztū ad id qd̄ nature ē itegra repara ztū ad id qd̄
bunt. qz videlicz in etate pfecta resurgēt absq oī di nature est.
minutōe mēbroz z absq oī defectu z corruptōe quē
error nature aut ifirmitas introduxit. vñ apl's dr. i.
Cori. xv. Mortui resurgēt incorrupti qd manifestū
ē de oīb⁹ vere itelligi tā bonis q̄ mal' ex his q̄ pce
dunt z sequunt in ītra. Quia ho aīa eoz erit sm vo-

lūtatē a deo auersa ⁊ fine ppio destituta eor corpa
Nota nō erūt spūalia q̄si spūi oīno subiecta. sz magz eorū
aīa p affectū erit carnal'. Nec ipa corpa erūt agilia q̄
si sine difficultate aīe obediētia. sz magz erūt pōdero
sa ⁊ grauia ⁊ q̄dāmō aīe iportabilia sic ⁊ ipe aīe per
inobediētiā a deo sunt auerse Remanebūt etiā passi
bilia sic nūc vl' etiā magz. ita tn̄ q̄ patient q̄dē a reb⁹
sensibilib⁹ afflictōez. nō tn̄ corruptōem sic ⁊ ipoz aīe
torq̄bunt a naturali desiderio btitudis total' frustra
te Erūt etiā eor corpa opaca ⁊ tenebrosa sic ⁊ eorum
aīe a lumīe dīne cognitōis erūt aliene. ⁊ h̄ ē q̄d apl's
dr. i. Corin. xv. q̄ oēs resurgem⁹. sz nō oēs imutabi/
Instātia mur. soli em̄ boni imutabunt ad gl'iaz. malor vero
corpa absq̄ gl'ia resurgēt. Forte āt alicui pt ipossibi
le videri. q̄ malor corpa sint passibilia nō tn̄ corru/
ptibilia. cū ois passio magz facta abjciat a suba. vi
dem⁹ em̄ q̄ si corp⁹ diu in igne p maneat final' psum
mef. dolor etiā si sit nimis intēsus aīaz a corpe sepat
Sz h̄ totū accidit supposita trālmutabilitate mate
rie de forma i formā. corp⁹ āt hūanū p⁹ resurrectōez
nō erit trālmutabile de forma in formā. neq̄ i bonis
neq̄ in mal'. q̄ invtrisq̄ total' pficiet ab aīa q̄ntū ad
ee nature. ita vt iā nō sit possibile hāc formam a tali
corpe remoueri neq̄ alia introduci diuīa fortute corp⁹
aīe total' subjciēte. vñ ⁊ poña q̄ ē i pma materia ad
oēz formā in corpe hūano remanebit q̄dāmō ligata
Solo ista. p fortutē aīe. ne possit i actū alteri⁹ forme reduci. Sz
q̄ dānatoz corpa q̄ntū ad aliqs ꝺditōes nō erūt aīe
total' subiecta. affligent em̄ sm̄ sensuz a ꝺrietate sensibi/
liū. affligent em̄ ab igne corporeo iq̄ntū q̄litas ignis
ppt̄ sui excellētiā ꝺriat eq̄litati ꝺplexiōis ⁊ armonie
q̄ ē sensui ꝺnatural'. sz eā soluere nō possit. nō tn̄ tal'
afflictio aīaz a corpe poterit separe. cū corpus sp sub
eadē forma necē sit remanere. Sicut āt corpa btoz
ppter innouatōnem gl'ie supra celestia corpa eleua/
bunt. ita ⁊ loc⁹ infim⁹ ⁊ tenebrosus ⁊ penal' ppor
nabil' deputabit corpib⁹ dānatoz Vñ ⁊ ips dr Ue
niat mors sup eos. ⁊ descendāt in infernū viuētes. ⁊
Apo. xx. dr q̄ dyabol⁹ q̄ seducebat eos missus ē i sta
gnū ignis ⁊ sulphuris. vbi ⁊ bestia ⁊ pseudo pphete
cruciabunt die ac nocte in secula seculoz

Jō4. scrip. dist. 44. q. vltima In de-fīta. q. 26. ¶ Quō subē icorporee patiant ab igne .xc.

SEd p̄tuenire in du/
biū quō dyabol⁹ q̄ icorpore⁹ ē ⁊ aīe dāna
toz añ resurrectōez ab igne corpali p̄nt pa
ti a q̄ patient in inferno corpa dānatoz. sic ⁊ dns dr
Math. xxv. Ite maledicti in ignē eternū. q̄ parat⁹ ē
dyabolo ⁊ angel' ei⁹ ¶ Nō igit sic estimādū ē. q̄ subē
incorporee ab igne corporeo pati p̄nt. q̄ eor natura
corrūpat p ignē vel alteret. aut q̄litercūq̄ aliter trāl
mutet. sic nūc nostra corpa corruptibilia patiunt ab
igne. subē em̄ incorporee nō h̄nt naturā corpalez. vt
possint a reb⁹ corporeis imutari. neq̄ etiā formaz sen
sibiliū susceptiue sunt. nisi intelligibil'. tal' āt susce/
ptio nō ē penal'. sz magz pfectiua ⁊ delectabil' ¶ Neq̄
etiā pt dici. q̄ patiant ab igne corporeo afflictōem
rōe alicui⁹ ꝺrietatis. sicut corpa post resurrectōez pa
tient. q̄z subē incorporee organa sensuū nō h̄nt neq̄
potētyas sensitiuis vtunt. patiunt igit ab igne corpo
reo subē incorporee p modū alligatōis cuiusdā. p̄nt
em̄ alligari spūs corpib⁹ vel p modū forme sic aīa
Distinc⁹ bi. corpi hūano alligat vt det ei vitā. vel etiā absq̄ h̄ q̄
sit ei⁹ forma. sic nigromātici fortute dēmonū spūs alli
gāt imaginib⁹ aut hmōi reb⁹. mlto igit magz fortute
diuīa spūs dānādi igni corporeo alligari p̄nt. ⁊ h̄ ip
sum ē eis in afflictōez q̄ sciūt se reb⁹ ifumis alligatos
Ista p⁹. p⁹. in penā. ¶ Est etiā ꝺueniēs q̄ dānati spūs penis coz
poralib⁹ puniant. oē em̄ pctū rōnal' creature ex h̄ est
1. q̄ deo obediēdo nō subdit. pena aūt ꝓportional' dz
culpe rndere vt volūtas p penā in ꝺrio ei⁹ affligatur
qđ diligendo peccauit. ē igit ꝺueniēs pena nature rō
nali peccāti vt reb⁹ se inferioribus. s. corpalib⁹ q̄dāmō
alligata subdat. ¶ Itē. pctō qđ in deū cōmittit nō so
2. lū pena dāni sz etiā pena sensus debet. vt in. iij. oñium
ē. pena em̄ sensus rndet culpe q̄ntū ad ꝺuersionē inor
dinatā ad cōmutabile bonū. sic pena dāni rndet cul/
pe q̄ntū ad auersionē ab incōmutabili bono. creatura
3. āt rōnal' ⁊ pcipue hūana aīa peccat inordinate se ad
corpalia ꝺuertēdo. q̄ ꝺueniēs pena ē. vt p corpalia af
fligat. ¶ h̄. si pena afflictiua pctō debet. quā dicim⁹ pe
nā sen⁹. vt i. iij. oñiuz ē. oz q̄ ex illo hec pena pueniat
qđ pt afflictōez iferre. nihil āt afflictōez ifert nisi inq̄n
tū ē ꝺriū volūtati. nō ē āt ꝺriū naturali volūtati rō/
nal' nature. q̄ spūali subē ꝺiūgat. q̄nimo h̄ ē delecta/
bile ei ⁊ ad ei⁹ pfectōez ptinēs. ē em̄ diuctio silis ad
sile ⁊ itelligibil' ad intellectū. nam ois suba spūalis
sm̄ se intelligibil' ē. Est āt ꝺriū naturali volūtati spū
alis subē vt corpi subdat. a q̄ sm̄ ordinē sue nature li
bera ee dz. ꝺueniēs igit ē. vt suba spūalis p corpalia
Dra ponit. puniat. ¶ Hinc etiā apparet q̄ lz corpalia q̄ de pre/
missis btoz in scripturis legunt spūal' itelligunt. sicut
dictū ē de pmissione ciboz ⁊ potuū. q̄daz tn̄ corpalia
q̄ scriptura peccātib⁹ cōminat in penā. corpal' sūt in/
telligēda ⁊ q̄si pprie dicta. Nō em̄ ē ꝺueniēs q̄ na/
tura supior p vsum inferioris pmiet. sed magz p h̄ q̄
supiori ꝺiungit. punit āt ꝺueniēter natura supior. p
h̄ q̄ cū inferioribus deputat. Nihil tn̄ phibet q̄dā etiā
q̄ de dānatoz penis in scripturis dicta corpal' loquū
tur spūal' accipi ⁊ velut p silitudinē dicta. sicut dr
Isa. vlti. Vermis eoz nō morietur. pt em̄ p vermē in/
telligi ꝺscie remorsus. q̄ etiā impij torq̄bunt. nō em̄
Notae ē possibile q̄ corpore⁹ vermis spūalē corrodat subaz
neq̄ etiā corpa dānatoz q̄ incorruptibilia erūt Fle/
tus etiā ⁊ stridor dentiū in spūalib⁹ substātijs nō nisi
metaphorice itelligi p̄nt. q̄nis in corporib⁹ dānato
rū post resurrectōez nihil phibeat corpal' ea itelligi
ita tn̄ q̄ p fletū nō itelligat lachrimaz deductō. q̄z ab
illis corpib⁹ nulla resolu⁹ fieri pt. sz solū dolor cordis

ꝓturbatio oculoꝝ ⁊ capitiꝭ. put in fletibꝰ eē solet

¶ Qꝫ aīe statim post ſeparatōnem a corpe pe/nam vel premium conſequunt. .xci.

EX hiis āt accipe poſ ſumus. q statim poſt morte anime hoīm recipiunt pro meritis vel penā vel pmiuꝫ Sunt eīm aīe ſepate ſuſceptibiles penaꝝ nō ſolū ſpi ritualiū ſz etiā corpaliū. vt oñſuꝫ ē. Qꝫ āt ſint ſuſcep tibiles glie. manifeſtū ē ex hiis q in. iij. ſunt tractata. ex hꝫ eīm q aīa ſepaꝝ a corpe fit capax viſiōis dīne ad quā dū eēt ꝓiūcta corruptibili corpi puenire nō po/terat. in viſiōe āt dei vltīa hoīs bītudo ꝓſiſtit. q ē vir tutis pmiū. nulla āt rō eēt q̄re differreť pena ⁊ pmiū. ex q vtriuſq aīa ꝓticeps eē pt. ſtatim igiť cū aīma ſe parať a corpe pmiū vel penā recipit ꝑ hiis q in corpe geſſit. ¶ Adhuc. in vita iſta ē ſtatꝰ mereādi vel demerē di. vñ ꝓparať milītie ⁊ dieb⁹ mercēnarij. vt patꝫ Job vij. Militia ē vita hoīs ſup terrā. ⁊ ſic mercēnarij di es eī⁹. ſz poſt ſtatū milītie ⁊ laborē mercēnarij ſtatim dēbť pmiū vel pena bñ vel male certātib⁹. vñ ⁊ Leui ti. xix. dr. Nō morabiť op⁹ mercēnarij tui apd te vſ/q̄ mane. dñs etiā dr Joel. vltī. Cito velociť reddam viciſſitudinē vob ſup caput veſtr. ſtatim igiť poſt morte aīe vel pmiū ꝓſequunť vel penaꝫ. ¶ Amp. ſm ordinē culpe ⁊ meriti ꝓuenīēter ē ordo in pena ⁊ pre/mio. meritū āt ⁊ culpa nō ꝓpetit corpi niſi ꝑ aīaꝫ. ni/hil eīm hꝫ rōez meriti vl demeriti. niſi inq̄ntū ē volūta riū. igiť tā pmiū q̄ pena ꝓuenienter ab ea derivať ad corpꝰ. nō āt aīe ꝓuenit ꝓpť corpꝰ. nulla igiť rō ē q̄re in punitōe vl pmiatōe aīaꝝ expectēť reſumptio cor/poꝝ. q̄n magꝭ ꝓueniēs videť vt aīe in q̄bꝫ ꝑ ꝑus fuit culpa ⁊ meritū. ꝑus etiā puniať vl pmieť. ¶ Itez eadē dei puidētia creaturꝭ rōnalib⁹ pmia dēbent ⁊ pe na q̄ reb⁹ naturalib⁹ pfectōes eis debite adhibeť. ſic ē āt i reb⁹ naturalib⁹ q vnūq̄dq̄ ſtatiz recipit pfectō nez cui⁹ ē capax. niſi ſit ipedimētū vel ex pte recipien tis vel ex pte agētis. cū igiť aīe ſtatim cū fuerit ſepare a corpe ſint capaces ⁊ glie ⁊ pene. ſtatiz vtrūq̄ reci/pient. nec differ vel bonoꝝ pmiū vel maloꝝ pena q̄ uſq̄ aīe corpa reſumāt. ¶ Cōſiderandū ē q ex pte bo noꝝ aliq̄d ipedīmētū eē pt. ne aīe ſtati a corpe abſolu te vltimā mercedē recipiāt. q̄ i dei viſione ꝓſiſtit. ad illā eīm viſionē creatura rōnaľ eleuari nō pt. niſi tota liter fuerit depurata. cū illa viſio totā facultatē natu/ralē creature excedat. vñ Sap. vij. dr de ſapia q nihil inq̄natū in illā īcurrit. ⁊ Iſa. xxxv. dr. Nō trāſibit p eā pollut⁹. polluiť āt aīa p pctm. inq̄ntū reb⁹ iferioꝛi/b⁹ iordiate ꝓiūgiť. a q̄ q̄dē pollutōe purificať i hac vita p pniam ⁊ alia ſacra. vt ſup dictū ē. q̄nq̄ ꝛo cō tingit q purificatio talis nō totaliť pficiť in hac vita ſz remanet adhuc debitoꝛ pene. vl ꝓpť negligētiā ali quā aut occupatōez. aut etiā q̄ debitoꝛ pene hꝫ moꝛ te ꝓueniť. nec tñ ꝓpť hꝫ mereť totaliť excludi a pmio q̄ hec abſq̄ pcto mortali ꝓtingere pñt. q qđ ſolū tol liť charitas. cui pmiū vite eterne debeť. vt apparet ex hiis q̄ in. ij. dicta ſunt. oꝛigiť q poſt hāc vitā purgēť añq̄ finale pmiū conſequanť. purgatio āt hec ſit p pe/nas. ſicetiā in hac vita p penas ſatiſfactorias purga tio cōpleta fuiſſet. alioq̄n meliōris ꝓditōnis eēnt ne/gligētes q̄ ſoliciti ſi penā quā hꝫ p pctis nō iplēt nō ſuſtineāt in futuro. Retardanť igiť aīe bonoꝝ q̄ hñt aliq̄d purgabile in hꝫ mūdo a pmiꝫ ꝓſecutōne q̄ſq̄ penas purgatorias ſuſtineāt. ⁊ hec ē rō q̄re purgato/riū ponimus. ¶ Huic āt pōni ſuffragať dictū apli. i. Coꝛi. iij. Si cui⁹ op⁹ arſerit. detrimētū patieť. ipe āt ſaluus erit ſic tñ q̄ſi ꝑ ignē. Ad hꝫ etiā ē ꝓuenīēs ec/cleſie vſus q̄ p defunctiſ oꝛat. q̄ q̄dē oꝛō inutilis eēt ſi purgatoriū poſt morte nō ponať. nō eīm oꝛat eccl̄ia ꝑ hiis q̄ā ſunt in termino boni vel mali. ſed ꝑ hiis q̄ nōdū ad terminū puenerūt. Qꝫ āt ſtatiz p⁹ mortem aīe ꝓſequanť penā vel pmiū ſi ipedimētū nō ſit. auto ritatib⁹ ſcripture confirmať. dr eīm Job. xxi. de malis. Ducūt in bonis dies ſuos. ⁊ in pūcto ad iferna deſcē dunt. ⁊ Luc. xvi. Mortu⁹ ē diues. ⁊ ſepult⁹ ē in iferi nū. inferu⁹ āt ē loc⁹ vbi aīe puniunť. Sil r etiā ⁊ de bonis pz. vt eīm habeť Luce. xxiij. dñs in cruce pen/dens latroni dixit. Hodie mecū eris in paradyſo. ꝑ paradyſuꝫ āt itelligiť pmiū qđ repꝛomittť bonis ꝑm illđ Apoca. ij. Vincēti dabo edere de ligno vite qđ ē in paradyſo dei mei. Dicūt āt q̄dā q ꝑ paradyſuꝫ nō intelligiť vltīa remuneratio q̄ erit in celis. ſm illud Mat. v. Gaudete ⁊ exultate q̄m merces vra copio ſa ē in celis. ſz aliq̄lis remuneratio q̄ erit i terra. nam paradyſus loc⁹ q̄dē terren⁹ eē videť. ex hꝫ qđ dr Gen. ij. q plātauerat dñs de⁹ paradyſuꝫ voluptatiſ in q̄ po. ſuit hoīez quē fōrmauerat. Sz ſi q̄s recte ⁊ ba ſacre ſcripture conſideret inueniet q ipa final retributio q̄ in celis ꝓmittť ſanctis ſtatim poſt hāc vitā dať Aplus eīm ij. Coꝛi. cū de finali glia locut⁹ fuiſſet dicēs. q id qđ in pñti ē tribulatōnis nre momētaneū ⁊ leue ꝛc. ſubdit pond⁹ op⁹ ať in nob nō ꝓtēplātib⁹ nob ea q̄ vi deť. ſed ea que non videntur. q eīm videnť tpalia ſtz q̄ āt nō videnť. eterna. q manifeſtū ē de finali glia di ci q ē in celis. vt oñderēť qñ ⁊ q̄liter hec glia habeať. ſubiūgiť. Scim⁹ eīm qm ſi terreſtris dom⁹ nra huius habitatōis diſſoluať q edificatōez ex deo habem⁹ do mū nō manufactā. ſz eternā in celis. p qđ manifeſte datur itelligere q diſſoluto corpe aīa ad eternā ⁊ cele/ſtem māſionē ꝓducīť. q nihil aliđ ē q̄ fruitio diuini tatiſ. ſic angeli fruunť in celis. ¶ Si q̄s āt ꝓdicere ve lit dicēs aplm nō dixiſſe q ſtatim diſſoluto corpore domū eternā habeam⁹ in celis i re. ſz ſolū in ſpe. tādē habituri in re. ¶ Manifeſte hꝫ ex intentōez apli. q etiā dū hꝫ viuim⁹ habituri ſumus celeſtē māſionē ſm dēſtinatōem diuinā. ⁊ iā eā habem⁹ in ſpe. ſm illud Ro. viij. Spe eīm ſalui facti ſum⁹. fruſtra igiť addiť. ſi terrena dom⁹ nra hui⁹ habitatōis diſſoluať. ſuffe/riſſet eīm dicere. ſcim⁹ q edificatōez habem⁹ ex deo ꝛc. ¶ Rurſus. expreſſiꝰ hꝫ apparet ex eo qđ ſubdiť. Scie/

Opio q̄ſi.

Reꝓbať

Reꝓbať.

tes qm̃ dū sit. in cor. peregri. a do. p fi. eīm ambu. t nō p spēz. aude. āt t vo. vo. habem⁹ magz̄ peregri. a cor. t pien. eē ad do. frustra āt vellem⁹ pegrinari a corpe. l. separi. nisi statim essem⁹ pntes ad dum. nō āt sumus pntes nisi qn̄ videm⁹ p spēz. qz̄diu eīm ābulam⁹ p fidē t nō p spēz pegrinamur a dño vt ibidē dr. statim igit̄ cū aīa sēta a corpe sepaī dcū p spēz videt qđ ē vltima btītudo. vt i. iij. oñsuz ē. ¶ Hoc āt idē oñdūt t ꝓba eiusdē apli. Phil. i. dicēs. Desiderū habeo. dis. t cū xpo eē. xps āt in cel ē. sperabat igit̄ apls statiz post corpis dissolutōez se puētuz ad celū. ¶ Per h̄ āt exEror exclu cludit̄ error q̄ūdā grecoz q̄ purgatoriū negāt. t dicūt aīas añ corpoz resurrectōez neqz ad celū ascēdere neqz in infernū demergi.

¶ Qz̄ anime sanctoz̄ post mortē hñt voluntatez immutabilem in bono .xcij.

Jsta ꝑ° p³. Ex his āt apparet q aīe statim cū a corpe fuerint sepate īmobiles sm volūtatē redduntur. vt scz vlteri⁹ volūtas hoīs mutari nō possit neqz de bono in malum ¶ Quādiu eīm aīa de bono i malū vl de malo i bonū 1. mutari pt ē in statu pugne t milītie. oz eīm vt solicite resistat malo ne ab ipo vincat. vel conet vt ab eo liberet. iz statim cū aīa a corpe sepaī nō erit in statu militie vel pugne. iz recipiendi pmiū vl pnā p eo qđ legittime vel illegittime certauit. oñsuz ē eīm q statim vel pmiū vel pnā ꝓsequit̄. nō igit̄ vlteri⁹ aīa sm voluntatē vel de bono in malū vl de malo in bonuz mutari 2. pt. ¶ Itē. oñsuz ē in. iij. q btītudo q̄ in dei visiōe ꝓsistit. ppetua ē. t sil in codē oñsuz ē q ꝑ pctō mortali debet pena eterna. iz aīa btā ee nō pt sī voluntas ei⁹ recta nō fuerit. desinit eīm ee recta p h̄ q a fine auertit̄. t recta ē p h̄ q fine fruit. nō pt āt sil ee q a fine auertat t fine fruat. oz igit̄ rectitudine volūtatis i aīa btā ee p ptuā. vt nō possit trāsmutari de bono i malū. ¶ Alm. naturalr creatura rōnal appetit ee btā. vñ nō pt velle nō ee btā. pt tn̄ p volūtatē deflecti ab eo in q̄ ꝓa btī 3. tudo ꝓsistit qđ est volūtatē ee puersam. t h̄ qdē cōtingit. qz id in q̄ ꝓa btītudo ē nō appēdit sub rōe btītudinis. iz aliq̄d aliđ in q volūtas ioꝛdinata deflectit sic in finē. puta q ponit finē suū in voluptatibꝫ corpalibꝫ estimat eas vt optimū. qđ ē rō btītudinis iz illi q tā btī sunt apprehēdūt id in q̄ ꝓa btītudo est sub rōe btītudinis t vltimi finis. alꝫ in h̄ nō q̄esceret appetit⁹. t p ons nō ēent btī. q̄cūq̄z igit̄ btī sunt. volūtatē deflectere nō pnt ab eo in q̄ ē ꝓa btītudo. non pnt igit̄ puersaz volūtatē hre. ¶ Itē. cuicūq̄z sufficit 4. id qđ hz. nō q̄rit aliđ extra ipm. iz q̄cūq̄z ē btūs sufficit ei id i q̄ ē ꝓa btītudo. alꝫ nō ipleret ei⁹ desideriū. g̃ q̄cūq̄z ē btūs nihil aliđ q̄rit qđ nō pineat ad id i q̄ ꝓa btītudo ꝓsistit. null⁹ āt hz puersaz volūtatē nisi p h̄ q vult aliq̄d qđ repugnat ei in q̄ ꝓa btītudo ꝓsistit ⁊ null⁹ igit̄ beati volūtas pt mutari in malū ¶ Ꝺ. pecatū in volūtatē nō accidit sine aliq̄li ignorātia itellect⁹. nihil eīm volumus nisi bonū vez vel apparēs. ꝑpter qđ dr. puer. xiij. Errāt q opant̄ malū. t phs iij. ethicoz dt. q oīs mal⁹ ē ignorās. iz aīa q ē ꝑe btā nullo mō pt ee ignorans cū in xpo oīa videat q pertinent ad suā pfectōez. nullo igit̄ mō pt mala volūtatē hre pcipue cuz illa dei visio sp sit in actu. vt in. iij. est oñsuz. ¶ Adhuc. itellect⁹ noster circa ꝺclusiones ali 6. qs errare pt añqz in ꝑma ꝑncipia resolutio fiat. sm q resolutōne iā facta scīa de ꝺclusionibꝫ habet̄ q falla ee nō pt. sic āt hz se ꝑncipiū demōstratōis in speculatiuis. ita se hz finis in appetitiuis. qz̄diu igit̄ finē vltimū nō ꝓsequit̄ volūtas nra pt puerti. nō aūt postqz̄ ad fruitōez vltimi finis puenerit qđ est ꝑpter seipm desiderabile. sic ꝑma ꝑncipia demōstratonū sunt p se nota. ¶ Amp. bonū inqz̄tū hmōi diligibile ē. qđ igit̄ 7 apprehendit̄ vt optimū ē maxime diligibile. sed suba rōnalis btā videt deū apprehendit ipm vt optimū. g̃ maxie ipm diligit. h̄ āt hz rō amoris q volūtates se amātiū sunt ꝺformes. volūtates igit̄ btōz sunt maxime ꝺformes deo q facit rectitudinē volūtatis. cū diuina volūtas sit ꝑma regula oīm volūtatū. volūtates igit̄ dei videntiū nō pnt fieri puerse ¶ Itē. qz̄diu aliq̄d ē natū moueri ad altez nōdū hz vltimū finē. 8 si igit̄ aīa btā posset adhuc trāsmutari de bono i malū nōdū eet in vltio fine qđ ē ꝺ btītudinis rōem. manifestū ē igit̄ q aīe q statim post mortē fiūt btē reddunt̄ imutabiles sm volūtatē.

¶ Qz̄ anime malorū post mortem hñt voluntatē imutabilē in malo .xciij.

Similr etiaz et aīe q statim post mortē efficiunt̄ in penis miserē reddunt̄ imutabiles sm volūtatē. Ostensum ē eīm in. iij. q pctō mortali debetur pena ꝑpetua Jsta ꝑ° p². j. animarum. non autem esset perpetua pena animarum q̄ dānant̄ nisi possent volūtatē mutare in melius. qz iniquū eet q ex q bonā volūtatē haberent. ꝑpetuo punirent̄. volūtas igit̄ aīe dānate nō pt mutari i bonū. ¶ Ꝺ. ipa ioꝛdinatio volūtatis q̄dā pena ē t ma- 2. xime afflictiua. qz inqz̄tū hz ioꝛdinatā volūtatē alicui⁹ displicet ea q recte fiūt. t dānatis displicebit q volūtas dei iplet in oīb⁹ cui peccādo resisterūt. igitur 3. inoꝛdinata volūtas nūqz̄ ab eis tollet̄ ¶ Adhuc. volūtatē a pctō mutari in bonū nō ꝓtingit nisi p grām dei. vt pz ex his q in. iij. dicta sunt. sic āt bonoz aīme admittunt̄ ad pfectā pticipatōem diuine bonitatis. ita dānatoz aīe a gra totalr excludunt̄. nō igit̄ poterūt 4. aīe dānate in mel⁹ mutare volūtatē. ¶ Ꝺ. sicut boni in carne viuētes ominū suoz operum t desideriorum finem constituunt in deo. ita mali in aliquo indebito fine auertente eos a deo. sed anime separate bonoz imobiliter inherebunt fini quē i hac vita sibi prestiterūt. s. deo. g̃ t aīe maloz imobilr inherebūt fi-

ni quē sibi elegerūt. sicut igit̄ bonoꝝ voluntas nō poterit fieri mala. ita nec maloꝝ poterit fieri bona

¶ De ūmutabilitate volūtatis in aīabus in purgatorio extentis xciiij.

SEd quia q̄dā aīme sunt q̄ statim post sep̄atōem ad btūtudinē nō perueniunt nec tm̄ sunt dānate. sic ille q̄ secū aliq̄d purgabile xtulerūt vt dictū ē. oñendū est q̄ nec etiā hmōi aīe post q̄z fuerint a corpe sepate pñt fm volūtatē mutari. beatoꝝ em̄ et dānatoꝝ aīme hñt ūmobilē volūtatē ex fine cui adhesērūt. vt ex dictis pz sz aīe q̄ secū aliq̄d purgabile xtulerūt in fine nō discrepant ab aīabꝫ beatis. xcedūt em̄ cū charitatē p quaz inherem⁹ xo vt fini. g̃ etiā ipemet ūmobilē voluntatem habebunt.

¶ De ūmutabilitate volūtatis cōiter in oībꝫ aīabꝫ p⁹ sep̄atōem a corpore. xcv.

QVod āt ex fine i oībus aīabꝫ sep̄atis sequit̄ ūmobilitas voluntatis sic manifestū cē pt. Finis em̄ vt dictū ē se hz i appetitiuis sic̄ pma pncipia demōstrationis i speculatiuis. hmōi āt pncipia naturaliṫ cognoscunt. et error q̄ circa hmōi pncipia accideret ex corruptōe nature pueniret. vñ nō posset hō mutari de ꝑa acceptōe pncipioꝝ in falsam aut ecōuerso. nisi p mutatōez nature. ñ tm̄ q̄ errāt circa pncipia reuocari pñt p aliq̄ certiora sic̄ reuocat hō ab errore q̄ ē circa cōclusiones. et sil̄r nec posset aliqs a ꝑa acceptōe pncipioꝝ p aliq̄ magz apparētia seduci. sic igit̄ et se hz circa finē. qz vnusquisq̄z naturaliṫ hz xsiderū vltimi finis. et hoc sequit̄ in vt̄ natura rōnalē vt btūtudinē appetat. sz q̄ hoc vel illō sub rōe btūtudinis et vltimi finis xsideret. ex aliq̄ speciali dispōe nature ꝓtingit. vñ phs dt q̄ q̄lis vnusquisq̄z ē talis et finis videt ei. si igit̄ dispō illa p quā aliq̄d xsideret ab aliq̄ vt vltim⁹ finis. ab eo remoueri nō possit. nō poterit ūmutari volūtas eius q̄z̄tū ad xsideriū finis illi⁹. hmōi āt dispōes remoueri pñt a nob vt vltim⁹ finis. ꝓtingit q̄nq̄z ex eo q̄ sic disponimur aliq̄ passiōe q̄ cito trāsit. vñ et xsideriū finis xcidi remouet vt in ꝓtinentibꝫ apparet. q̄nq̄z āt disponimur ad xsideriū finis alicui⁹ boni vt̄ mali p aliquē habitū. et ista dispō nō xcidit tollit. vñ et tale xsideriū finis fortiꝰ manet vt in tēpatz apparet et tm̄ dispō habit⁹ i hac vita auferri pt. Sic igit̄ manifestū ē q̄ dispōne manēte q̄ aliq̄d xsideret vt vltimus finis. nō pt illi⁹ finis xsideriū moueri. qz vltim⁹ finis maxīe xsideret. vñ nō pt aliqs a xsiderio vltimi finis reuocari p aliq̄d xsiderabile magz. aīa āt ē in statu mutabili q̄diu corpi vnit̄. nō āt postq̄z fuerit a corpe sepata. dispō em̄ aīe mouet p accīs fm aliquē motū corpis. cū em̄ corp⁹ xfuiat aīe ad ꝑpias opatōes ad q̄s ei naturaliṫ datū ēt vt in ipo exīs pficiatur q̄si ad pfectōem mota. q̄ñ igit̄ erit a corpe sepata nō erit i statu vt moueat ad finē sz vt i fine adepto sp̄q̄escat. ūmobil̄ igit̄ erit volūtas ei⁹ q̄z̄tū ad xsideriū vltimi finis. ex vltio āt fine dep̄edet tota bonitas vel malitia volūtatis. qz bona q̄cūq̄z aliqs vult i ordine ad bonū finē bñ vult. male āt q̄cūq̄z i ordine ad malū finē. nō ē igit̄ volūtas aīe sepate mutabil̄ xcidi bono in malū. sz sit mutabil̄ xcidi vno volito in aliꝺ volitū. sernato tm̄ ordine ad cūdē vltimū finē. Ex q̄ apparet q̄ tal̄ ūmobilitas volūtatz libero arbitrio nō repugnat cui⁹ act⁹ ē eligere. electio em̄ ē corū q̄ sunt ad finē. nō āt vltimi finis. sic igit̄ nō repugnat libero arbitrio q̄ ūmobili volūtate xsideram⁹ btūtudinē et miseriaz fugim⁹ in cōi. ita nō erit ꝑiū libero arbitrio q̄ volūtas ūmobil̄ fert i aliq̄d xterminatū sicut in vltimū finē. qz sicut nūc ūmobil̄ nob inheret natura cōis p quā btūtudinē appetim⁹ in cōi. ita etiā ūmobil̄ manebit illa spēcial̄ dispō p quā hoc vel illud xsideraī vt vltim⁹ finis. Subē āt sep̄arate. s. angeli ꝑpinquores sunt fm naturā in q̄ creant vltime pfectōi q̄z aīe qz nō indigent accīrere sciam ex sensibꝫ neq̄z puenire rōcinando xcipijs ad cōclusiones sicut aīe. sed per spēs inditas statim pñt in ꝓplatōem veritatis puenire. et iō statim q̄ debito fini vel idebito adhesērunt ūmobil̄ in eo pmāserūt. Nō ē tm̄ estimandū q̄ aīe post q̄z resumēt corpa in resurrectōe ūmobilitatē volūtatis amittāt sz in ea pseuerēt. qz vt supꝰ dictū corpora in resurrectōe disponent fm exigentiā aīe. nō āt aīe ūmutabunt p corpa. sz ūmobil̄ pseuerabunt

¶ De finali iudicio. xcvi.

QX pmissis igit̄ apparet q̄ duplex ē retributio p his q̄ hō in vita gessit. vna fm aīam quā aliqs pcipit statim cū aīa fuerit a corpe sepata. alia xo retributio erit in resumptōe corpoꝝ fm q̄ q̄dā ipassibilia et gloriosa corpa. q̄dā xo passibilia resumēt et ignobilia et pma q̄dē retributio singillatim fit in singul̄ fm q̄ diuisim singuli moriunt. Scda aūt retributio sil̄ oībꝫ fiet fm q̄ oēs sil̄ resurgēt. oīs āt retributio q̄ diuersa reddunt fm diuersitatē meritoꝝ. iudiciū reqrit. nec ē g̃ duplex ec iudiciū. vnū q̄ diuisim singul̄ q̄z̄tū ad aīam reddit pena vel pmiū. aliud āt ē cōe fm q̄ q̄z̄tū ad aīam et corpus reddet oībꝫ sil̄ q̄d meruerūt Et qz xps sua hūanitate fm quā passus ē et resurrexit. nob et resurrectōem et vitā eternā pmeruit. sibi cōpetit illud cōe iudiciū q̄ resurgētes vel pmiant vel puniunt ꝓpterea dr xo dr Joā. v. Potestatē dedit ei iudiciū facere. qz filius hoīs ē. Oportz āt iudiciū ꝑpetuale eē his de qbꝫ iudicat. et qz finale iudiciū erit de pmio vl pena visibiliū corpoꝝ. ꝓuenies ē vt illō iudiciū vi-

Jō 4. scrip. di. 57. q. p⁹.

Retributio duplex

Duplex est iudiciū

sibil' agat. vñ etiã xps in forma hũanitatis iudicabit quã oes pñt videre tã boni q3 mali. visio ãt diuinitatis ei⁹ beatos facit. vt i. iij. oñsuz ẽ. vñ a solis bonis videri potest. iudiciũ ãt aiaz. qz de inuisibilibꝫ ẽ inuisibil' agit. Licz ãt xps in illo finali iudicio auctoritatẽ habeat iudicãdi. iudicabunt tñ sil'cũ illo velut iudicis assessores q ei pre ceteꝫ adheserũt. s. apli qbꝫ dictũ ẽ Math. xix. Vos q sequuti estis me sedebitꝫ sup sedes iudicantes duodecim tribꝫ isrl'. q. promissio etiã ad illos extendit q apl'oz vestigia imitant

¶ De statu mundi post iudiciũ xcvij

QEracto igitur finali iudicio natura hũana total'r in suo termino ꝯstituet Quia ꝙ oĩa corpalia facta sunt ꝓ dãmõ ꝑpter hoĩez. vt in. iij. li. ẽ oñsuz. tũc etiã tot⁹ creature corpoꝛee ꝯueniẽs ẽ vt status imutet z ꝯgruat statui hoĩm q tũc erũt. z qz tũc hoies icorruptibiles erũt. a tota creatura corpali tollet gñatõnis et corruptõis stat⁹. z ꝫ ẽ qđ dr aplus Ro. viij. q ipa creatura liberabit a seruitute corruptõis i libertatẽ gl'ie filioz dei. gñatio ãt z corruptio q ẽ in iferioribꝫ corpoꝛibꝫ ex motu celi causat. ad ꝫ igit q in inferioribꝫ cesset gñatio z corruptio. oz q etiã mot⁹ celi cesset. z ꝑpter ꝫ dr Apoc. x. q tps ãpli⁹ nõ erit. Nõ dz ãt im possibile videri q mot⁹ celi cesset. nõ eñ mot⁹ celi sic ẽ natural' sic mot⁹ grauiũ z leniũ vt ab alicꝫ iteriori actiuo ꝓncipio iclinet ad motũ. sz dr natural' inq3tũ hz in sua natura aptitudinẽ ad talẽ motũ. ꝓncipiuz ãt illi⁹ mot⁹ ẽ aliqs itellect⁹. vt in. iij. oñsuz ẽ. mouet igit celũ sicut ea q a volũtate mouent. volũtas autẽ mouet ꝓ pẽ finẽ. Finis ãt mot⁹ celi nõ ꝑt cẽ ipm moueri. mot⁹ eñ cũ sp in aliꝺ tẽdat nõ hz rõnem vltimi finis. Nec ꝑt dici q finis celestiꝭ mot⁹ sit vt corp⁹ celeste reducat fm vbi de poña in actũ. qz hec poña nũ q3 ꝑt tota in actũ reduci. qz dũ corp⁹ celeste ẽ actu in vnovbi ẽ in poña ad aliꝺ. sic ẽ de poña materie ꝑme respectu formaz. sic igit finis nature in gñatõe nõ ẽ reducere materiã de poña in actũ. sz aliqd qđ ad hoc ꝯsequit. s. ꝑpetuitas rez ꝑ quã ad diuinã silitudinẽ accedũt. ita finis mot⁹ celestis nõ ẽ reduci de poña in actũ. sz aliqd ꝓns ad hãc reductõez. s. assimilari deo in causando. oĩa ãt gñabilia z corruptibilia q causant ꝑ motũ celi. ad hoiez ordinant qđãmõ sic i finẽ vt in. iij. ẽ oñsuz. mot⁹ igit celi ꝓpue ẽ ꝑpter generatõem hoĩm. in ꝫ eñ maximã diuinã silitudinẽ cõsequit in causando. qz forma hois. s. aĩa rõnal' imediate creat a deo vt in. iij. oñsuz ẽ. Nõ ãt ꝑt cẽ finis multiplicatio aiaz in infinitũ. qz infinitũ ꝓriat rõni finis. Nihil igit inconueniẽs sequit si certo nũero hoĩm ꝯpleto ponam⁹ motũ celi desistere. cessante tñ motu celi et generatõe z corruptõe ab elemẽtis coꝛ suba remanebit ex inobilitate diuine bonitatiꝭ. creauit eñ res vt ẽnt. vñ cẽ rez q aptitudinẽ hñt ad ꝑpetuitatẽ. i ppetuũ remanebit. hñt ãt naturã vt sint ꝑpetua fm totũ et ptẽ corpa celestia. elemẽta ꝙ fm totũ lz nõ fm ptẽ. qz fm partẽ corruptibilia sunt. hoies ꝙ fm ptez lz nõ fm totũ. nã aĩa rõnal' icorruptibil' ẽ. ꝓpositũ ãt corruptibile. hec igit fm subam remanebũt in vltio illo statu mũdi q qq mõ ad ꝑpetuitatẽ aptitudinem hñt deo supplẽte sua ꝙtute qđ eis ex ꝑpria ifirmitate deest. Alia ꝙ aialia z plãte z coꝛpa mixta q totaliter sunt corruptibilia z fm totũ z ptẽ nullo mõ in illo incoꝛruptꝫis statu remanebũt. Sic igit intelligendũ ẽ qđ apl's dr. i. Coꝛin. vij. Preterit figura huius mũdi. qz hec spes mũdi q nũc ẽ cessabit. suba ꝙ remanebit. sic etiã intelligit qđ dr Job. xiiij. Nõ cum dormierit nõ resurget donec atteraf celũ. i. donec ista dispositio celi cesset q mouet z in alijs motũ causat. Quia ꝙ inter alia elemẽta maxie actiuũ est ignis z corruptibiliũ ꝯsumptiuũ ꝯsumptio coꝛ q in futuro statu remanere nõ debet. ꝯueniẽtissime fiet ꝑ ignẽ. z iõ dr Jõ. quarto ij. Pe. iij. Celi ãt q nũc sunt z terra eodẽ ꝙđ reposita sunt igni reseruati in diẽ iudicij vt ꝑ celos non ipm firmamẽtũ itelligam⁹ in q sunt sidera siue fixa siue errantia. sz istos celos aereos terre vicinos. Quia igit creatura corpalis finaliter disponet ꝑ ꝯgruentiã ad hominis statũ. hoies ãt nõ solũ a corruptõe liberabũtur. sz etiã gl'ia induent vt ex dictis ptz. oportebit q etiã creatura corpalis quãdã claritatis gl'iaz suo mõ ꝯsequat. Et hinc ẽ qđ dr Apocal'. xxi. Vidi celum nouũ z terrã nouã z Isa. lxv. Ego creabo celos nouos z terrã nouã. z nõ erũt in memoria ꝓora z non ascendent sup coꝛ. sed gaudebitis z exultabitis vsqz in sempiternum Amen.

Aĩa hois ẽ icorruptibil' Coꝛre. ifert

Finaliter fm qđ ẽ mũd⁹ ꝑ ignẽ purgabitur.

Mot⁹ celi cessabit Jõ i 4. i de po. q. 3. ar. 3

¶ Diui Thome Aquinatis doctoris angelici illuminatissimi summa cõtra gentiles ꝑ theozophie pfessorẽ eximiũ Magistꝫ Theodericũ de Susteren insignis ꝯuentus Colonien'sis. ordinis fratrũ ꝓdicatorum regentẽ. pfundissimũ. denuo quigili studio in luculentã erecta ꝯsonantiã. adeo hercule vt vere vero veritatis titulo gaudeat Impressa Agrippine opera ac impensis pudi viri Henrici Quentell ciuis eiusdẽ Anno salutꝫ nostre ꝓmo supra millesimũ ꝯgentesimũ pridie Kalendas septẽbris ausiꝭ felici ad finem vsqz ꝑducta.